
Michael Lochmaier
43

Universitäts-Bibliothek Wien
II
261062

Aus

der Bibliothek der k. k.
Theresianischen Akademie

in Wien

angekauft am 17. Februar 1899.

(Erlass des Curatoriums ⁂⁂⁂⁂⁂⁂⁂⁂⁂⁂⁂⁂⁂⁂⁂⁂ ddo. 31. Jänner 1899.)

E. S.

V. III. 8.

Celebertimi sacre theologie nec non iuris pontificij doctoris et artium magistri ac ecclesie Patauien. canonici domini Michaelis lochmair sermones de sanctis perutiles cū viginti tribus sermonibus magistri Pauli wann annexis feliciter incipiunt.

II
26062
Incunabel

Continencia sermonũ de sanctis huius libri cũ thematibus ip̄oꝝ indicans quomõ quis in prompto reperiat sermonem volitũ. Et vt sciatur quot sint sermones de vnoquoq; sancto totius anni. frequenter em̄ ponũtur in hoc libro plures sermones de vno sancto. Numerus p̄cedens in hac tabula signat ordinem sermonũ totius libri de sanctis. Sequẽs aũt numerus signat ordinem sermonũ istius sancti de quo queritur.

De sancto Andrea.

j Illi continuo relictis rethibus secuti sunt eum j
ij Venite post me faciam vos fieri piscatores hominum. ij

De sancto nicolao.

iij In diebus suis placuit deo. j
iiij Homo quidam nobilis abijt in regionẽ longinquã ꝛc. ij

De conceptione beate marie.

v Nondum erant abyssi et ego iam concepta eram j
vj Domũ maiestatis mee glorificabo ij
vij Cõceptus hodiernus marie sp̄ v̄ginis neruũ tergit ꝛc. iij

De sancto thoma apostolo

viij Dominus meus ⁊ deus meus j
ix Vide manus meas ⁊ affer manũ tuã ⁊ mitte ĩ lat⁹ meũ ij

In die natiuitatis christi.

x Impleti sunt dies vt pareret ⁊ pepit filiũ suũ prĩogenitũ j
xj Natus est nobis hodie saluator qui est xp̄us dñs ij
xij Verbum caro factum est ⁊ habitauit in nobis iij

De sancto stephano prothomartire

xiij Stephanus plenus gr̄a ⁊ fortitudine faciebat p̄digia j
xiiij Intẽdẽs ĩ celũ vidit gl'az dei ⁊ ihesum stãtẽ a dexiris ij
xv Lapidabãt iudei stephanũ inuocãtẽ ⁊ dicẽtẽ dñe iesu iij

De sancto Johanne euangelista

xvj Sic eũ volo manere donec veniã q̄d ad te. tu me seq̄re j
xvij Nõ dixit iesus nõ morit̄. ꝫ sic eũ volo manere ꝛc. ij

De Innocentibus

xviij Apparuit angelus in somnis ioseph dicẽs. Surge ꝛc. j
xix Herodes videns qm̄ illusus esset a magis iratus est ij

De Circumcisione domini.

xx Postq̃ ꝯsumati sunt dies octo vt circũcideret̃ puer. j
xxj Postq̃ cõsumati sũt dies ꝛc. vocatũ ẽ nomẽ ei⁹ iesus ij

De epiphania domini.

xxij Aptis thesauris suis obtulerũt ei munera autũ ꝛc. j
xxiij Videntes stellam gauisi sunt gaudio magno valde ij
xxiiij Vidim⁹ stellã ei⁹ ĩ oriẽte ⁊ venim⁹ cũ mũerib⁹ adora. iij

De sancto valentino.

xxv Dñe p̃uenisti eũ in bñdictiõibus dulcedinis posuisti ꝛc. j
xxvj Gloriã mũdi spreuit cũ suis oblectationib⁹ ⁊ ideo ꝛc. ij

De conuersione sancti pauli

xxvij Paulus tremens ac stupens dixit. dñe q̃d vis me facere j
xxviij Vas electionis est mihi iste ij
xxix Nolo mortẽ pctõris ꝫ vt magis cõuertat̃ ⁊ viuat iij

De purificatione beate marie

xxx Postq̃ ĩpleti sunt dies purgatiõis marie scd̃m legẽ ꝛc. j
xxxj Venit in spiritu in templum. ij
xxxij Postq̃ ĩpleti sunt dies purgatiõis marie scd̃m legẽ ꝛc. iij

In kathedra sancti petri

xxxiij Tibi dabo claues regni celoꝝ ⁊ quodcũq̃ ligaueris j
xxxiiij In kathedra seniorum laudent eum ij

De sancto mathia apostolo.

xxxv Tu dñe nosti corda oĩm ostende quem elegeris j
xxxvj Sors cecidit sup mathiã ⁊ anũerat⁹ ẽ cũ. xj. aplis ij

De annunciatione beate marie

xxxvij Aue gr̃a plena dñs tecũ bñdictatu in mulieribus j
xxxviij Ingressus angelus ad eam dixit. Aue gr̃a plena ij

De cena domini vel corpore christi

xxxix Accipite ⁊ comedite. hoc est corpus meum j
xl Surgit a cena ⁊ ponit vestimenta sua ij

De passione domini.

xlj O vos oẽs qui trãsitis p viam attendite ⁊ videte j
xlij O vos oẽs qui transitis p viam attendite et videte ꝛc. ij

In die resurrectionis domini.

xliij Surrexit non est hic j
xliiij Surrexit dominus vere ij

In die ascenstonis domni.

xlv Dñs quidē ihesus postq̄ locut⁹ ē eis assūpt⁹ est ī celū. j
xlvj Ascendit deus in iubilo ⁊ dñs in voce tube ij

De sancto spiritu

xlvij Paraclitus spūs sc̄tus quē mittet pater in nomine j
xlviij Ad eum veniemus ⁊ mansionē apud eū faciemus ij

De sancto georgio marti.

xlix Labora sicut bonus miles ihesu cr̄isti j
Induite vos armatura dei vt possitis stare aduersus ij

De sctis philippo ⁊ iaco.

lj Dñe ostende nobis patrem ⁊ sufficit nobis j
lij Ostende nobis patrem ⁊ sufficit nobis ij

De inuētione sctē crucis.

liij Dñdit ei lignū qđ cū misisset in aquas in dulcedinē j
liiij Mihi aūt absit gl'iari nisi in cruce dñi nr̄i ihe u xp̄i ij

De sancto iohanne bapti

lv Elizabeth impletū est tempus pariendi ⁊ peperit j
lvj Erit enim magnes coram domino ij

De sanctis petro ⁊ paulo

lvij Tibi dabo claues regni celorum j
lviij Beatus es symon bariona quia caro ⁊ sanguis ij

De visitatione marie ad elizabeth.

lix Fecit mihi magna qui potens est j
lx Vnde mihi hoc vt veniat mater domini mei ad me ij

De scancta margaretha.

lxj Virgo cogitat que domini sunt vt sit sancta corpe j
lxij Date nobis de oleo vr̄o q: lāpades nr̄e extinguunt ij

De scā maria magdalena

xiij Remittuntur tibi peccata tua j
xiiij Remittuntur tibi peccata tua ij
xv Vbi habundauit delictū superabundat ⁊ gracia iij

De sancto iacobo maiore

xvj Calicem quidem meum bibetis j
xvij Nescitis quid petatis potestis bibere calicē quem ēc. ij

De sancti stephani iuētione.

lxviij Statuisti vba tua q̄ locutus es in manibus pueroꝝ j
lxix Iustū deduxit dn̄s ꝑ vias rectas ⁊ oñdit illi regnū dei ij

De trāslatione scti valentini

lxx Enoch placuit deo ⁊ translatus est in ꝑadisum. j
lxxj Domine quinq̄ talenta tradidisti mihi ij

De sancto laurentio.

lxxij Si q̄s mihi mīstrauerit honorificabit eum pater meus j
lxxiij Probasti cor meū ⁊ visitasti nocte. igne me examīasti ij

In die assumptionis beaie marie.

lxxiiij Maria optimam ꝑtem elegit q̄ nō aufferet̄ ab ea j
lxxv Assumpta est maria in celum ij
lxxvj Eleuata est magnificencia tua super celos iij

De sancto bartholomeo.

lxxvij Facta ē ꝯtētio inter discipl'os iesu q̄s eoꝝ videret̄ j
lxxviij Facta est cōtentio int dis. ie. q̄s eoꝝ vi. esse maior ij
lxxix Intrate ꝑ angustā portam q: lata et spaciosa est via iij

De natiuitate beate marie

lxxx Bene omnia fecit j
lxxxj Liber generationis ihesu christi ij

De sancto matheo apostolo

lxxxij Sequere me j
lxxxiij Vidit ihesus hoīez sedentē in theoloneo matheū noīe ij
lxxxiiij Nō est opus valētibus medicus ꝫ male habētibus iij

In die sancti michaelis archangeli

lxxxv Angeli eoꝝ in celis semꝑ vident faciem patris mei ⁊c. j
lxxxvj Factū est preliū magnū in celo michael ⁊ angeli eius ij

De sancto ieronimo presbytero.

lxxxvij Labia sacerdotis custodiūt sciam ⁊ legem requirent j

De sancto maximiliano.

lxxxxviij Beati sunt serui illi quos cū venerit dn̄s inuenerit vigi. j
lxxxix Diliges dn̄m deum tuum ex toto corde tuo ij

De sanctis symonis ⁊ iuda

xc Si mūdus vos odit scitote q: me priorem vobis j
xcj Nimis honorati sunt amici tui deus. nimis cōfortatus ij

De omnibus sanctis.
xcij. Gaudete ⁊ exultate qm̄ merces vr̄a copiosa ē in j
xciij Gaudete ⁊ exultate oēs sctī qm̄ merces vr̄a ⁊c̄. ij
xciiij. Congregate illi sanctos eius. iij
De cōmemoratione oīm animarum.
xcv Miseremī mei miseremī mei saltē vos aīci mei j
xcvj Sicut ī adā oēs moriūt̄ ita ⁊ ī xp̄o oēs viuificabūt̄ ij
xcvij Sancta ⁊ salubris ē cogitatio ꝓ defunctis exorare. iij
De sancto martino.
xcviij Ecce sacerdos magnꝰ q̄ in diebꝰ suis placuit deo j
xcix Ecce sacerdos magnꝰ qui in diebꝰ suis placuit deo ij
c Ad te leuaui oculos meos qui habitas in celis iij
De sancto Leopoldo marchione pio
cj Magnus es tu et faciens mirabilia j
De p̄sentatione beate Marie in templum.
cij Confidite ego sum nolite timere j
ciij Qui audit me nō cōfundetur. ⁊ qui opant̄ in me ⁊c̄. ij
De sancta katherina
ciiij Dn̄e deꝰ meꝰ exaltasti sup terrā habitatiōem meam. j
cv Omnis gloria filie regis ab intus in fimbreis ij
cvj Multe filie ꝯgregauerūt diuicias tu supgressa es iij
De sancta Barbara
cvij Quesiui mihi eam sponsam j
De dedicatione ecclesie
cviij Hodie salus huic domui facta est j
cix Hodie salus huic domui facta est ij
cx Hodie salus huic domui facta est iij
cxj Quam terribilis est locus iste iiij
In celebratione prime misse noui sacerdotis.
cxij Vos testimoniū ꝑhibebitis qꝛ ab inicio mecū estis j
cxiij Accede ad altare ⁊ offer holocaustū ⁊ deprecare ij
cxiiij Honorifica sacerdotes ⁊ da illis partem. iij

Continēcia notabiliū punctorū et materiaꝝ in hoc ope de sctīs q̄rēti ī ꝓmpto occurret scd̄m registrū seq̄ns

Qd hoc mō intelligere debes vt numerꝰ descriptus nūerū sermonū repn̄tet. Lr̄e vero alphabeti materiā quā scire cupis insinuāt ꝙ autē qn̄q̄ plures nūeri diuersoꝝ sermonū aut lr̄e alphabeti ponunt̄ dat̄ intelligi ꝙ de eadē materia ī diuersis locis tractat̄ vtꝫ diligēter intuēti numeꝝ sermonū ⁊ litteras alphabeti sibi correspondentes.

De littera A.

Abnegate debet homo seip̄m quo ad tria. ij.C
Ade peccatum an fuerit grauius q̄ Eue. xx.D.

Adulatores quō sunt examinandi p̄ conscientias. ycj.Z.
Adorari quomodo debeāt sancti. yciij.H.
Adoratio est duplex. scz interior ⁊ exterior. yciij.K.
Adoratio est duplex. s. latria ⁊ dulia. Et quid sit latria yciij.L.
Adoratio est duplex. scz p̄ se ⁊ p̄ accidens. yciij.M.
Adoratur deus adoratione latrie p̄ se ⁊ principaliter. yciij.N.
Adoratur ỹpus unica tantum adoratione. yciij.O.
Adorari quō debeant imagines ỹpi ⁊ aliorꝫ sanctorꝫ. yciij.Q.
Adoranda quomodo sit cruꝫ cℏristi. yciij.S.
Adorādi sunt clauꝰ. lācea ⁊ cōrona ỹpi adoratiōe ypdulie. yciij.T.
Altariū dedicatio in die cene quid significat. yl.dd.
Amat se donationis ỹpi sunt tres gradus. yyyiv.A.
Amor triplicem vim ℏabet. ylvj.M.
Amor diuinus ī ℏoīe q̄ duplicē amorē in ordīatū extīguit. lyyij.C.
Amor diuinus ℏabet tria p̄ q̄ magni apud dēū erimus. lyyvij.D.
Amici veri debent inter se ℏabere tria. ycj.O.
Amicus noster est triplex. videlicet ℏomo. angelus et deus. ycj.S.
Amicicia ℏominū est triplex. ycj.S.
Amor carnalis p̄ quinq; signa cognoscitur. ycj.T.
Amici veri ⁊ falsi quō discerni possunt. ycj.Y.
Amor spōsi ỹpi ad spōsaꝫ. i. aīaꝫ ex trib⁹ signis ꝯgnoscit. cviij.G.
Anna vidua p̄nunciauit de maria quatuor. yyyj.L.
Annūciatiōis festū marie ē vna de mayꝰ festiuitatibus. yyyviij.A.
Annūciatio marie q̄re facta est p̄ angelū ⁊ nō p̄ ℏominē. yyyviij.A
Annūciationē q̄re angelus gabriel ⁊ non alius fecit. yyyviij.B.
Annūciatio angelica quo anno. quo mense. qua ℏebdomada. quo loco. qua ℏora ⁊ quo ℏabitu facta sit. yyyviij.C.
Annūciatio marie facta ē p̄ angelū ī spē corpali ⁊ ℏūana. yyyviij.D.
Angelus ī salutatiōe angelica ꝺmēdat mariā ex q̄tuor. yyyviij.E.
Angelū quisq; ℏabet ad iōm custodiendū deputatū ⁊ q̄n. lyyj.C.
Angeli seruiunt nobis in tribus. lyyj.D.
Angusta porta siue arta via que ducit ad vitam quid sit lyyiv.S.
Angelus describitur quid sit. lyyyv.A.
Angelice nature deus ex nobilitates contulit. lyyyv.B.
Angeli sunt differentes. in natura. specie ⁊ gra. lyyyv.C.
Angelū q̄libec ℏō ad sui custodiā deputatū ⁊ q̄ de ex̄po. lyyyv.D.
Angeli custodiūt nos triplr. ī egressu. ī p̄gressu ⁊ egressu. lyyyv.E.
Angeli custodiūt ℏomines vsum rōis ℏntes quīcuplicter. lyyyv.F.
Angelus a deo dīnat custodire obstinatum peccatorem. lyyyv.G.
Angeli quomodo seruiunt nobis in morte. lyyyv.H.
Angeli quomodo semper vident deum visione clarissima. suauissima. plenissima ⁊ securissima. lyyyv.I.
Augustꝰ festū cur dūtaxat nōiat festū sētī michaelis. lyyyv.K.
Andreas apostolus quadruplex retℏe reliquit. j.A

Andree diligencia probatur ex tribus. j.B
Andreas fuit primus discipulus christi. j.D.
Andree obediencia cōmendatur ex tribus j.E.
Andree repentina conuersio vnde oriebatur. j.F.
Andreas secutus est xp̄m tripliciter. j.H
Andree priuilegia quatuor. j.K.
Andree nomen bis ponitur in canone misse. j.L.
Andree miracula quadruplicia j.M
Andree passio dissimilis passioni xp̄i ⁊ similis. j.N.ij.G.
Anima tria timet circa mortem. iij.N.
Anima rationalis habet tres potentias. xiij.A
Angelus q̄re appuit ioseph in somnis ⁊ nō in vigilia. xviij A
In anni principio an liceat aliquid dare ꝑ nouo anno. xxj.V.
Angelus dicitur stella xxiij.L.
Angeloꝝ preliū fuit triplex lxxxvj.L
Angeli boni īpugnāt. vij. capita siue mēbra diaboli. lxxxvj.P.
Angelis bonis vt placeamus quid facere dēm⁹. lxxxvj.S.xcj.X
Angeli sancti inter se tria exercicia sibi exhibent. lxxxvj.S
Angeli sancti tria inferioribus exhibent lxxxvj.V
Anima duobus modis dormit in vicijs. lxxxviij.V
Angeloꝝ beatoꝝ sunt tres ierarchie. xciiij.C.
Angeli boni sunt a nobis honorandi ꝓpter tres rōnes. xciiij.D.
Anime fideliū decedenciū sunt quadruplices. xcv.B.cxvij.A.
Aīe fideliū clamāt ad viuētes bis miseremī mei ꝓpt duas cās cxv.a
Aīe fideliū q̄ ad purgatoriū veniūt sūt in q̄druplici drīa. xcv.B
Aīe ī purgatorio ad q̄tuor genera hoīm clamāt miseremī ⁊c. xcv.D
Aīe in purgatorio ꝓpter tria clamant miseremī mei ⁊c. xcv.E
Aīe in purgatorio iuuant̄ principaliter ꝑ q̄tuor. xcv.F.xcvij.N.
Aīe in purgatorio iuuant̄ ꝑ fideliū piam oblatiōem. xcv.G
Aīe defunctoꝝ iuuant̄ ꝑ aīcoꝝ assumptā ⁊ expletā pn̄iam. xcv.H
Aīe defunctoꝝ ꝑ crucē cōtra infideles assumptā iuuant̄. xcv.I.
Aīe defunctoꝝ iuuant̄ ꝑ indulgencias ⁊ quō xcv.K
Aīe defunctoꝝ iuuant̄ ꝑ debitoꝝ ⁊ legatoꝝ solutiōem. xcv.L
Aīe defunctoꝝ iuuantur ꝑ ablatoꝝ restitutiōem. xcv.M.
Aīe defunctoꝝ iuuant̄ ꝑ beatoꝝ in celo subuentionem. xcv.N
Aīab⁹ ī purgatorio dēm⁹ ꝯpati ꝓpt̄ q̄tuor affectōes q̄s hn̄t. xcvj.O
Aīabus ī purgatorio dēm⁹ libēter ⁊ stati subuēire ꝓpt̄ tria. xcvj.P
Aīabus in purgatorio debemus subuenire ꝓpter nostram vtilitatē consequendam que est triplex. xcvj.Q
Anima curiosa dei non cessat inquirere tria. cvij.F.
Animas suas puersi homines aliqui perdunt. aliqui vendunt. aliq̄ īpignorant. aliqui ꝑ nihilo dant. cvii.H
Apostoli an habuerunt propria. j.G.
Apostolorum vocatio triplex. ij.A.

Apl'i xp̄i debeāt esse. xij. ⁊ nō pl'es neq̄ pauciores ꝓpt̄ tria. xxxv. C
Apl'i quidā petiuerūt potentiā. alij sciam. alij vindictā ⁊c̄. lj. A.
Apl'i quō locuti sunt varijs linguis xlvij. F. (taliter. xlvij. G
Apl'i post receptionē spūssctī in die pēthecostes an peccauerint mor.
Apostoli tres sunt crucifixi. lj. C.
Apostoloꝝ prerogatiue sunt plures. xcj. A.
Apostolis quō xp̄us oīa fecit nota q̄ audiuit a patre xcj. P
Apostoloꝝ principatus cōmendatur ex tribus. xcj. Q
Apostoli fuerūt principes ⁊ duces oīm ppl'oꝝ ⁊ quō. xciiij. F
Arma ⁊ arcus diaboli triplex. ⁊ arma ⁊ arcus xp̄i triplex. l. Q
Arma nostra cōtra diabolū. mundū ⁊ carnem sunt tria lxxxvj. A
Ascendit christus in celum victoriose. gloriose. manifeste. velocissime. lete. honorifice xlv. B. xlvj. B
Ascendit xp̄us in celū vidētibus apl'is ꝓpter duas rationes. xlv. C
Ascensio xp̄i fuit iocunda ⁊ leta quatuor generibus hoīm. xlv. D
Ascendit xp̄us in celum triplici rōne. xlv. G
Ascendit xp̄us in nube nō tamen indiguit mīsterio nubis. xlv. F
Ascēdit xp̄us. xl. die post eius resurrectionē ⁊ nō statim post ꝓpter
Ascēdit xp̄s ī iubilo sctāꝝ aīaꝝ ⁊ apl'oꝝ. xlvj. C (duo. xlv. G
In ascensione xp̄i gaudere debemus ꝓpter tria. xlvj. D.
In ascensione christi triplex vox fuit tube. xlvj. E
Ascensio xp̄i fuit triplex. s. in mōtem. in crucem ⁊ in celū. xlvj. F.
Ascēdit xp̄s in celū nō eo mō sicut enoch ⁊ helias in paradisū. xlvj. G
In ascensione xp̄i an aliq̄ cū eo in corpe ⁊ aīa ascenderunt. xlvj. H.
Asensus xp̄i fsit gloriosus ꝓpter modū ⁊ ꝓpter terminū. xlvj. K.
Ascendere in celum si volumus studeamus ꝑ gradus septem xp̄i ascendere ⁊ descendere xlvj. M
Auaricia qñ est peccatū mortale ⁊ qñ veniale xxxiij. G
Aureola debet̄ tribus generibus hoīm. xv. S. xxv. G. cvj. C.
Aureola quid est. xv. T.
Aureola ⁊ aurea quid est. xxiij. L.
Aureola an tm̄ debeatur p̄latis ⁊ doctoribus graduatis. xxv. D.

De littera B.

Baptismus ꝑfectior est circūcisione in tribus. xx. G
Añ baptismū nō imponit̄ alicui nomē ꝓpter tres causas. xx. H.
Barbaram desiderauit xp̄us sponsam ꝓpter prolem. cvij. A.
Barbaram deus pater. filius ⁊ spūssctūs spōsam q̄siuit. cvij. D.
Beatitudo est duplex. rei ⁊ spei. viij. H. lxxxviij. E.
Benedictiones quatuor ꝑcipit homo iustus a deo in vita. xxv. A.
Bñdictiones duas dat deus electis suis in morte. xxv. B
Bñdictiones sex confert deus electis suis post mortem. xxv. C
Beati in patria quid scient. xcij. B
Bellū vt sit iustū tria requirunt̄. s. cā. intētio ⁊ auc̄tas xcviij. X

Bona sunt triplicia. scz infima media ⁊ sup̄ma lxvij. D.
Bona tempalia ⁊ spiritualia quō possint peti a deo. lxvij. J
Bonū ē triplex. s. moral'. ꝯditiōis. dispositiōis ⁊ ordinatiōis. lxxj. f

De littera L.

Carnalia desideria sunt tripliciter mortificanda ij. E
Canis rabidus multas habet ꝓprietates xix. A
Caracter sacerdotalis habet septē effectus. xxvj. M. ⁊. cxij. E
Calix triplex in scriptura sacra reperitur. lxvj. A.
Et quadruplex lxvij. Q.
Castitas tres partes habet lxxiiij. D.
Castum hominem quasi omnis homo diligit. lxxix. T
Calandrini auis natura lxxxiij. M
Caritas est forma ⁊ ornamentū oīm virtutum. C. vij. E
Celestis regio ꝑ lōgīquā regionē designat̄ cꝰ ꝯmēdatiōz hēs. iij. E.
Celū est triplex. scz materiale. intellectuale ⁊ diuinale. xxvij. J
Cena xp̄i ē q̄druplex. materialis. sacr̄al'. sp̄ualis ⁊ eternalis. xl. V
In cena vltima christus nobis dedit septem documenta que cōmunicans debet obseruare. x l. X.
Cene dies in septem priuilegiata existit. xl. aa
Celum empyrreum quomodo sit dispositum. xcij. A
Circūcisionis festū dicit̄ cōpassionis dilectiōis ⁊ exultatiōis. xx. A.
Circūcisio quando fuit instituta. xx. B.
Circūcisio data fuit viris ⁊ quare. xx. C. xxj. Q.
Circumcidi voluit xp̄us ꝓpter octo rationes. xx. E. xxj. T.
Circūcisus fuit xp̄us. nos vero nō circūcidimur ꝓpter quatuor. xx. F
Circumcisionis festiuitatem quatuor celebrem faciunt. xxj. P
Circumcisio est duplex. scz carnalis ⁊ sp̄ualis. xxj. Q.
De necessitate circūcisiōis fuer̄t q̄tuor. s. sexꝰ mēbꝝ mōꝰ ⁊ tp̄s. xxj r
Circumcidebat̄ puer octaua die ⁊ nō ante duplici de causa. xxj. S.
Circumcisio spiritualis est duplex. xxj. V.
Clauis sacerdotalis est duplex. scz potencie et sciencie. xxxiij. B.
Clauiū potestas an sit equalis in omnibus sacerdotibus. cxiiij. B.
Ad vsum clauis potencie quid requiratur. xxxiij. C.
Ad clauis sciencie vsum quid requitatur xxxiij. D.
Clauis regni celoꝝ ē triplex. ibidē de clauibus sacerdotū. lvij. H.
Claues quatuor dedit xp̄us beato petro ⁊ oībus sacerdotibꝰ. lvij. J
Clericoꝝ honestates ⁊ regule quatuor q̄s obseruare debent. lvij. F.
Clerici principaliter habent tres regulas xix. Y
Conceptio marie triplex. v. A
Cōceptiōis festū de nullo sctō celebrat̄ nisi de xp̄o ⁊ eius matre. v. B
Conceptio est quintuplex. v. F.
Conceptio marie ⁊ christi differunt in quatuor. v. H. ⁊. vj. O.

Cōceptiōis festū marie deuote celebrātibus tria dona cōfert. vij. Q.
Cōceptionis festum ecclesia celebrat ꝓpter tres rationes. vij. S
Concipere in vtero ⁊ concipe in vterū differunt xxxvij. O
In cōceptione xp̄i in vtero septem singularia cōcurrunt. lxxxj. T.
Confessio sancti thome apostoli est laudabilis ꝓpter tria. viij. A.
Cōfessor dz cōfitentē examīare. ⁊ qd triplex ē examīatio. lxxxiiij. t̄.
Confessores sancti dicunt̄ volatilia celi ⁊ pisces maris. xciiij. H.
Post cōmunionē qui se a pctīs nō custodit tria mala incurrit. xl. ꝯ.
Post cōmunionem ne recidiuet quis facere debet quatuor. xl. t̄.
Non cōicantes in pascha tria mala incurrunt. xl. Z
Consiliatores falsi ⁊ mali maxime sunt periculosi. xcj. ⁊.
Consciencia nostram tria mūdant cviij. D
Consciencijs quinq; non fit salus. civ. E.
Contemplatio celestium generat in homine tria. xlvj. P
Contentio est duplex. scz inordinata ⁊ ordinata. Inordinata cōtentio quid sit. ⁊ ꝙ fit quatuor modis. lxxvij. A.
Et ꝙ contentio est triplex lxxviij. F
Contentio viciosa est duplex. vna contra deum. alia contra ꝓximū ⁊ contra proximū est quadruplex. lxxviij. G
Contentio emulationis qn̄ cōmittitur lxxviij. G
Contentio disputationis tripliciter est viciosa. lxxviij. H.
Cōtentio litigatiōis in iudicio est viciosa dupliciter lxxviij. K
Cōtētio ostētatōis q̄lis fuit discipl'oꝝ xp̄i an fuerit pctm̄. lxxviij. L
Contētio periculosa dei ī extremo iudicio est metuēda. lxxviij. M
Cōtētio fructuosa ꝯ mdm carnē ⁊ diabolū ē appetēda. lxxviij. N
Contētio viciosa est abominabilis ꝓpter quattuor. lxxvij. O
Contendēdum non est cū tribus generibus hominū lxxviij. P
Contentio vnde causatur ⁊ originatur. lxxviij. Q.
Cōtentionis discipuloꝝ xp̄i duplex potuit esse causa. lxxviij. R.
Corpus xp̄i ī sua ꝯceptiōe fuit in instanti formatū. x. C. ⁊. xij. L.
Corpus gl'ificatū an palpari possit a tactu nō gl'ificato. ix. N.
Corpus ⁊ aīam ad honorem dei dispensare debemus lxxj. B.
Corpus christi sumere debemus quinq; modis. xxxix. B.
Corpus suū xp̄us nobis p̄bere potuit ꝓbatur multipliciter. xxxix. C
Corpus christi sumēs in peccato mortali an sit grauissimū peccatum sermone xxxix. D. ⁊. xl. ⁊.
Corpus christi videns in peccato mortali an peccet. xxxix. F.
Corpꝰ xp̄i sumēs cōtritꝰ ⁊ nō ꝯfessus an peccet mortaliter. xxxix. G
Corpis xp̄i sumptiōem que immūdicie impediat. xxxix. H
In corpis sumptione requirit̄ triplex diligencia. xxxix. I.
Corpus christi debet summi reuerenter tripliciter. xxxix. K.
Corpꝰ christi debet summi humiliter cū timore ⁊ tremore. xxxix. M
Corpus xp̄i accipiūt hoīes in quadruplici differencia. xxxix. N.

Corpus xp̄i indigne sumētes ꝯsequunt̄ tria mala. xxxix. O. ⁊. xl. ⁊
Corpus xp̄i spūaliter q̄tuor genera hoīm ꝑcipiunt. xxxix. P
Corpꝰ xp̄i digne ꝑcipiētes ꝯsequunt̄ q̄nq; fructꝰ xxxix. Q. ⁊. xl. Z
Corpꝰ xp̄i n̄ sumētes ⁊ cōicare nolētes triplex malū īcurrēt. xxxix. r.
Corpus xp̄i aut caro siue humanitas christi capitur dupliciter ⁊ quo modo debet adorari qua adoratione. xciij. P
Corona qua deus sanctos suos in gloria coronat quid est. xxv. D.
Corona in quo differt ab aurea aureola ⁊ palma. xxv. E
Cor dicit̄ deus plus ꝓbare q̄ aliud membrum ⁊ quare. lxviij. J
Cor durum habet plures conditiones. xc. K
Creatura est quadruplex. x. D. ⁊. xj. M.
Crucem christi tollere quid sit. ij. D.
Crucem xp̄i ascendere volens tria debet facere. ij. H.
Crux sancta multis signis ⁊ iudicijs est ostensa. liij. A.
Crucis sancte multiplex virtus siue vtilitas. liij. B. ⁊. liiij. J
Crucis sancte in eterna patria quadruplex premiū. liij. D.
Crucem elegit christus quatuor modis. liij. E
Crux ē triplex. s. xp̄i. latronis dextri ⁊ latronis sinistri. liiij. H
Crux xp̄i fuit de quatuor generibus lignoꝝ. liiij. K
Crucis xp̄i festū q̄re celebratur ⁊ nō asine in qua equitauit. liiij. L
Crux xp̄i ē exaltata in celo. in inferno ⁊ ī mdo ac iudicio. liiij. M
Curatus an possit populū suum deserere ⁊ fugere. xviij. E
Curatus ī sex casibꝰ pōt ppl'm sibi ꝯmissum deserere. xviij. F

De littera D.

Defunctis tenemur exhibere tria salubria. xcvij. B
Defunctis tenemur ad ꝑactionem primi. septimi. tricesimi ⁊ solutionem aliorū. xcvij. D
Demon tripliciter vexat hominem. lxv. Q
Demōes ꝑmittit ds hūais corꝑibꝰ nocum̄ta īferre ꝓpt̄ tria. lxvj. C.
Demōes sinēte do appent hoībꝰ visibilbl'r ī assūptis corꝑibꝰ. lxvj. d
Desponsare puellas pauꝑes valde placet deo. iij. F
Detractatores ⁊ ꝑsecutores lz cēseāt̄ īimici nr̄i tn̄ scdz rēst̄ aīci. xc. ꝯ
Deuotio quid sit xiiij. L. ⁊. lix. E
Deus ꝑatus ē cuilibet dare vitā gr̄e si facit qd in se est. xxix. ꝯ
Deus dicit̄ esse in omnibus rebus creatis tripliciter. xxxviij. H
Deus solus dimittit peccata ⁊ quomodo sacerdos. lvij. J
Deus habet triplicem thesaurum. lviij. M
Deus hoīem in optimo statu suscepit ꝑ mortem. lxx. H.
Deus dedit se nobis multipliciter. lxxj. H.
Deus ꝓbat illos quibꝰ daturus est regnū celoꝝ ml'tipliciter. lxxiij. F
Deus qui est misericordissimus cur ꝓ vno peccato punit hominē eternaliter. sermone lxxix. X

Deꝰ honorādꝰ ē triplr̄. s. adoratiōe. exoratiōe ⁊ veneratiōe. xciij. J.
Deū venerari debemus in sacris tēplis ad qd̄ tria requirunt̄. xciij. K
Ad deū dēmus leuare q̄tuor. scz oculos. linguā. manꝰ ⁊ caput. c. D.
Ad deum possunt leuare capita homines bone vite ⁊ consciencie propter tria. c. E.
Ad deum vt promptiores fiamus oculos mentis leuandum septem sunt necessaria. c. F
Contra diabolum debemus pugnare tripliciter. vigilanter. cōfidenter ⁊ perseueranter. lxxxvj. Q.
Dies sunt triplices. s. naturales. artificiales ⁊ vsuales. iij. A.
Dies egypciaci quare figurant̄ in kalendarijs cum tamen non debeant obseruari. xxxj. Z
Dilectionis dei septem sunt signa. lxxxix. J
Diuicie sunt triplices. scz tempales. spūales ⁊ eternales. cvj. A
Dolor christi fuit maximus. acerbissimus ⁊ grauissimus propter sex rationes. xlj. K. ⁊. xlij. H.
Dolor mitigatur in aliquibus tripliciter. xlj. Q
Dolor qnē habet mulier in partu an sit ei meritorius. lv. C
Domus est triplex. scz hominis. demonis ⁊ dei. cviij. A
Domus est triplex. scz cōsciencie. familie ⁊ materie. cix. B. ⁊. cx. A.
Domui ꝯscīe si illi salus fieri debeat requirunt̄ tria. cix. C. ⁊. cx. L
Donec hec dictio capitur dupliciter. x. K.
Dotes anime sunt tres. s. visio. fruicio ⁊ firmatentio. xcij. C
Dotes corporis sunt quatuor. xcij. E
Dubitatio ⁊ excusatio cōsueuit fieri quadrupliciter. lvj. Q.
Dulia capitur dupliciter. s. large ⁊ stricte xciij. L
Dulia est duplex. scz simplex et yperdulia. xciij. L

De littera E.

De auditione euangelij. In principio erat verbum ⁊c. post finē misse dantur indulgencie. xx. M
Ecclesia militans dicit̄ celū quadruplici ratione. lxxxvj. M
Ecclesie in eius cōsecratione fit quadruplex salus cviij. B.
Ecclesias venerari debemus ꝓpter tres causas. cviij. B
Ecclesias solꝰ eps ꝯsecrat ⁊ sine ꝯsensu ip̄ius nō dz edificari. cviij. C
Ecclesijs debent exhiberi triplices reuerencie. cviij. D
Ab ecclesia debent remoueri oīa diuinū cultū impediēcia. cviij. E
Ecclesias honorantes inter cetera tria bn̄ficia reportant. cviij. F.
Ecclesias dehonorantes duo mala cōsequunt̄. cviij. G. cxj. B
In ecclesia triplici de causa deus ē honorādus. cviij. H. ⁊. cix. L
Ecclesias deus spāliter inhabitat tripliciter. cviij. J
Ecclesia est terribilis demonibus ꝓpter tria. cviij. K. cxj. A.
Ecclesia est terribilis malis hominibus. cxj. B.

Ecclesia ē locus amabilis bonis hoībus ꝓpter tres fructus cxj. C
Ecclesie priuilegia vndecim ꝑ ordinem. cviij. N
Ad ecclesiā cōfugiens dz esse tut⁹ excipiunt certi casus. cviij. N. O
Ad ecclesiam cōfugienti quis ꝓuidebit de victu. cviij. P.
In ecclesia quis debet sepeliri. cviij. Q
De ecclesie pecunia emptum cuius sit. cviij. R
Eccīe dedicatiōis festū ē solenniter ꝑagendū triplici decausa. cix. A
Ecclesie in cōsecratione fit salus ꝓpter septem. cix. J.
Elemosyna debet habere tres cōditiones. iij. E.
De septem alijs habes. cx. M.
Electio beati nicolai fuit mirabilis. hylaris ⁊ humilis. iiij. E
Electus est beatus nicolaus ad ep̄atū triplici decausa. iiij. F
In electiōe ad ep̄atū an plebeian⁹ doct⁹ sit p̄ferēd⁹ nobili indocto.
Electio diuina est duplex. xxxv. A. (iiij. Z.
Eligendus in p̄latū debet habere quinq; conditiones. xxxvj. J
Eligentes aliquem in p̄latum debent habere quatuor xxxvj. L
Elizabeth parturicio sctī iohānis baptiste fuit miraculosa. lv. A
Elizabeth an peperit iohannem sine dolore lv. B
Elizabeth ꝯmēdauit ⁊ laudauit v̄ginem mariā quītupliciter. lix. F
Elizabeth vndesciuit ꝙ maria esset pregnans. lx. J.
Electio canonica est ttiplex. scz scrutinij. cōpromissi ⁊ communis ī spirationis xcix. N
Episcopalis dignitas est in statu sp̄uali suprema. xxvj. K
Ep̄i habēt principaliter tria mādata q̄ xp̄us dedit petro. xcix. ⁊
Erubescencia ꝓpter quinq; infert valde magnū dolorem. xlij. D
Etates hominis septem reducuntur ad tres. iij. B
Exemplum de quodam plebano lubrico. xx. J
Exemplum de quadam moniali garrula. xx. X. lxj. G.
Exempla plura de hoc nomine ihesus. xxj. Z.
Exemplū de quodā pctōre ꝑ mariam grām impetrantē. xxxij. Y.
Exemplum de sancto mathia ⁊ quodam milite xxxv. G
Exemplum de beatrice moniali. xxxvij. C.
Exemplum esopi de lupo ⁊ oue. xlix. C
Exemplum de quodam milite ⁊ iudice xlix. K.
Exemplum de alexandro magno ⁊ filijs israel. l. N
Exemplum de sancta cruce liij. C
Exemplum paciencie de quodam religioso xlvj. O
Exemplum de alano doctore magno. lv. K.
Exempla plura de sancto iacobo. lxj. F. lxvij. O. P
Exemplū de quodam ep̄o dedicante ecclesiam. lxxxiij. H. cviij. L.
Exemplū de quibusdā monachis fabulis intendentibus. lxxvj. X
Exemplum de quadam puella cui maria apparuit. lxxx. G
Exemplum in vitaspatrum de abbate Machario. lxxxviij. C.

Exemplum de quodam duce carthaginensi. lxxxviij.G
Exemplum de duobus philozophis veris amicis. xcj.V.
Exemplum de beato iheronimo. lxxxvij.B
Exemplum de gaudijs beatorum. xciiij.S
Exempla plura de animabus in purgatorio. xcv.F.G. vsq; īfinē. et sermone
Exempla ⁊ miracula plura de sancto martino. xcviij.H.
Exemplum beati iheronimi ad aletam. xcviij.H.J.
Exemplum de quadam vgine beati ambrosij. ciiij.B.
Exemplum de quodam iuuene pulchro valerij maximi cv.J.
cvj.E

De littera F.

Festum penthecostes quatuor habet nomina. ylviij.A
Festum assumptionis dignius est q̄ festum natiuitatis Marie propter tria. lxxvj.⁊.
Festū oīm sctōr instituit ecclesia q̄duplici de causa. xcij.G.
Festū siue cōmemoratio oīm aiar a quo hūerit exordiū. xcviij.O.
Fides dicitur stella. xviij.K.
Fides ⁊ visio an possint esse de eodem. viij.C.
Fides sancti home apostoli habuit triplicem statum. viij.B.

De littera G

Gaudia sanctor interiora reperiunt̄ sex xcij.A
Gaudia beator exteriora sunt sex. xcij.D.⁊.xciiij.M.
Gaudiū elector q̄uenit ex quatuor partibus. xciiij.M.
Gaudiū triplex q̄uenit electis ex iocunda societate. xciiij.O.
Gaudiū triplex q̄uenit electis ex loci amenitate. xciiij.N
Gaudiū q̄duplex q̄uenit electis a corpis glorificatione. xciiij.P
Gaudiū triplex habebunt electi ab inferno. xciiij.Q
Gaudium triplex q̄uenit electis a mundo. xciiij.R.
Georgius vt fidelis miles secut⁹ ē ypm̄ i q̄tuor p̄ditiōib⁹. ylix.J.
Georgius habuit quatuor genera armor. l.M.
Georgius tres hostes expugnauit videlicet diabolum. mundum et carnem. l.O.
Georgij supplicia fuerunt magna multa ⁊ longa. l.P.
Gloriā mūdi ad cōtemnēdum debēt mouere hoīem plura xcvj.I
Gloriantur mali de tribus denis. liiij.F
Gloriantur sancti ⁊ vere fideles in septem. liiij.G
Gloriandum est in cruce domini nostri iheſu christi propter septem vsus nobilitates. liiij.I
Gloria est duplex. s. exterior et interior. cv.A
Gloria mūdi inanis ⁊ vana quid sit ⁊ quot modis cōtingit. cv.B.
Gloria interior quid sit. cv.C

Gracia est triplex scilicet grātumfaciens. gratis data ⁊ priuilegiata. xxxvij. F. ⁊. xxxviij. F.
Gracia gratumfaciens est triplex scilicet sacramētalis. virtualis et numeralis. xxxvij. G
Graciarū gratis datarum sunt nouem genera. xxxvij. K.
Gracia in ꝑpo fuit triplex scz vnionis. gracia capitis et plenitudinis singularis. xxxvij. Y.
Gracie plenitudo est quadruplex. xxxviij. G.
Gracia dei a deo est hominī necessaria q̄ sine ea non potest operari bonum. lxxj. E.
Ex gre p̄sentia an possit homo in hac vita esse sine pcto. lxxj. G
Gula quādo est peccatum mortale. quādo veniale. xxxiij. K

De littera H

Heresis fratricellorū ⁊ paupertum de lugduno. j. H
Heresis Nestorini. ⁊ Sabellij. xij. C. D.
Heresis arrij et ebionatarum. xij. E.
Heresis valentiniani ⁊ manichei. xij. F
Heresis Eliudij q̄ dixit mariam cognitā a ioseph. xij. J.
Cum hereticis disputare an sit licitum. lxxviij. J.
Herodes fuerunt tres. xviij. H.
Herodes iratus est valde ꝑpter tres rationes. xix. O.
Herodes distulit occisionē innocentū ꝑpter tres cōnes. xix. P.
Herodis seuicia notatur in tribus. xix. Q.
Homo si nō peccasset. an deus incarnatus fuisset. vj. M.
Hominem quattuor modis deus fecit. x. H. ⁊. xij. K.
Homo in statu innocencie erat impassibilis. xvij. N.
Homo ī statu innocēcie erat incorruptibilis ⁊ īmortalis. xvij. O
Homo quid facere debeat vt fiat digna hostia deo in templo presentata. xxxij. T.
Homines sunt in triplici differencia ad spiritumsanctum se habentes. xlviij. P
Hominū quattuor sunt genera. quidam magni. quidam parui coram deo et mundo. lvj. O.
Hoīez ad suscipiēdas dīnas reuelatiōes tria dispōnūt. lxviij. C
Homo quare creatus est. lxxvj. O.
Honorē triplicē exhibeant romani in bello victori. lxvij. N
Hūanū genꝰ ante aduentū ꝑpi laborabat septuplici morbo. xj. Y.
Humanū genus nō potuit ꝑ puram creaturā redimi. xlj. B.
Humilitas est triplex. s. mala. bona ⁊ mixta. lx. P.
Humilitas mala est triplex. ibidem. lx. P.
Humilitatis sex sunt gradus. lx. S. ⁊. lxviij. F.
Ad humilitatē quattuor gradibus ascēdemus. lxxvij. E.

De littera J

Jacobus minor ex tribus cōmendatur. lj.F.
Jacobi minoris dignitas ex tribus attenditur lj.G.
Jacobus quare dicitur minor lj.H.
Jacobus minor quare dicitur frater domini lj.J.
Jacobi minoris passio ex quattuor cōmendatur lj.K.
Jacobus maior ꝑdicando quattuor magna fecit lvj.B.
In iacobi passione tria magna facta sunt lvj.E.
Jacobus maior subuenit omnibus eum inuocantibus, in vita, in morte, et post mortē lvvj.F
Jacobus maior quomodo iuuat suis orationibus eum interpellantes. lvvj.G
Jacobi maioris per matrem petitio quare reprehenditur et propter tria est reprehensibilis ibidem (M). lvvij.K.
Jeiunare quartam et sextam feriam ē magni meriti. iij.C. iiij.C
Jeiunium est duplex yyyiy.L.
Jeronimꝰ ingenio et studio suo vniuerse eccie seruiuit. lxxxvij.B
Jeronimi excellentia meritorum magna est lxxxvij.E
Jeronimus iuuat sibi fideles contra hereticos et diabolum duo exempla lxxxvij.F.G.
Jeronimus dicit angelo exercituꝫ ꝓpter tres ꝓditōes. lxxxvij.H
Jeronimum coequat Augustinus Johanni baptiste in sanctitate de hoc exemplum. lxxxvij.J.
Jeronimꝰ ē ꝓpitius oātiū intercessor de hoc exēplū. lxxxvij.K.
Ignis est triplex scz naturalis artificialis et spūalis lxxiij.(M)
Ignis spūalis est triplex scz culpe, gracie et pene. lxxiij.N.
Jhesus interpretatur saluator et ꝙueniēter imponitur ypo. yyj.A.
Jhesus tres vocati sunt hoc nomine ihesus yyj.D.
Jhesus saluat a tribus malis yyj.E.
Jhesus huius nois inuocatio fidelibus tria bona ꝙfert yy.J.
Jhesu nomē fideles reuereri et venerari debēt ꝫttuor modis. yy.J.
Jhesu nomen cum auditur in missa debent flectigenua ꝓpter indulgencias yy.L.
Jhesus hoc nomē cōpetit sup omnia noia ypo excellēter yy.N
Jhesus dicitur saluator tripliciter yy.O.
Imagines sanctoꝝ triplici rōne sunt inuente yciij.R
Incorruptibile dicitur aliquid tripliciter yviij.P.
Innocentes martyres cur dicunt filij rachel yviij.Q
Innocētes martyres cur dicunt fleuisse mrēs et nō ꝓtēs. yviij.(M)
Innocētes an sint vere martyres ē triplex modꝰ dicēdi yiv.S.
Innocentū festū celebrat ecclesia ꝓpter tres rōnes yiv.T
Incarnationis misteriū tota trinitas operata est yyyvij.(M).

Indulgencie in die cene que sint xlij.ee.
In inferno quattuor sunt loca se habencia secundum inferius ⁊ superius. xcv.C.
Infamia est triplex scz iuris facti ⁊ canonica. ciij.D.
Johānis euāgeliste priuilegia ī vita. ī morte. ⁊ p⁹ mortē. xvj.A.
Johā. dū caput suū sup pect⁹ dñi reclinauit septē vidit. xvj.B.
Johannes euangelista oīm sanctoꝝ ꝑfectiōes habuit. xvj.C.
Johannem euangelistam honorauit christus angelus apostoli ⁊ omnes sancti. xvj.D.
Johannes et petrus specialiter se mutuo dilexerunt. xvj.F
Johanni christus in morte tria priuilegia exhibuit. xvj.G.
Johannes cur a martyrio seruatur. xvj.G.
Johannes tria habuit que semp in eo ꝑmanebunt. xvj.H
Johannes post mortē cōseruatus est ab incineratione. xvj.J.
Johannes tripliciter vocatus fuit a christo. xvj.L.
Johannis miracula plura. xvij.S.
Johānes euāgelista an fuerit mortu⁹ hñs q̄nq̄ opiniōes. xvij.T
Johānes baptista habuit quadruplicē exemptiōem. lv.E. lvj.S
Johannes baptista nominatur tribus nominibus. primo iohannes propter tria. lv.H.
Johānes baptista dicit̄ lucerna ꝓpter tres rationes. lv.J
Johānes baptista a q̄tuor generib⁹ hoīm ꝯmēdat̄. lv.M. ⁊ lvj.
Johannes baptista habuit ꝑfectiōem oīm sanctoꝝ. lv.N. lvj.X.
Johannes baptista fuit magnus in octo preconijs. lvj.P.
Johannis baptiste pater Zacharias punitus est taciturnitate propter quattuor. lvj.R.
Johā. bap. natiuitas fuit gaudiosa. miraculosa ⁊ famosa. lvj.V
Johannes baptista in sua predicatione quattuor generibus hominum dedit leges. lvj.Y.
Johannes baptista descendens ad infernū ad limbum ad sanctos patres confortauit quadrupliciter. lvj.K.
Johan. bap. miracula fecit in vita. in morte ⁊ post mortē. lvj.Z.
Ira quando est peccatū mortale. ⁊ quando veniale. xxxiij.
Juramentum infideli factum est seruandum. iij.L
Juramentum recipit ad intentionem illius cui iuratur. iij.L.
Justifiacio impij quattuor requirit. xxviij.S.
Judas an a christo sit in apostolum electus. xxxv.A
Judam cur elegit christus in apostolum et procuratorem quez tamen agnouit se proditurum. xxxv.B.
Judeus pungit hostiā cōsecratam que sanguinē stillat quo miraculo viso petit ⁊ baptisat̄. an debeat puniri ꝓ isto delicto. xxxv.B

Jude christus vere corpus ⁊ sanguinem suum dedit. xl.Y.

De littera K.

Kathedra ē triplex regal' sacerdotal' ⁊ mgr̄al'. xxxiij.n.xxxiiij.o
Katherina sup omnes virgines exaltata est in vita. in morte ⁊ p⁹ mortem. ciiij.A.cvj.M.
Katherīa ē exaltata ī v̄ginitate sr̄ alias v̄gīes ppt̄ q̄nq̄. ciiij.C
Katherina passa est quinq̄ martyrij genera. ciiij.F.
Katherine in passione ꝯcessit de⁹ septē priuilegia. ciiij.G.cv.K
Katherina habuit gloriā interiorem scd̄m triplicē vim. cv.D.
Katherina tria priuilegia habuit in morte. cv.B.
Katherina honorauit christus multis priuilegijs. in vita. in morte ⁊ post mortem. cv.H.
Katherinā honorauit xp̄s post mortē triplici piuilegio. cv.L.
Katherine debentur tres aureole. cvj.B.
Katherīa supgressa ē alias v̄gīes ī v̄ginitate ex q̄nq̄ cāis. cvj.D.
Katherina sollicitata ē muneribus ꝑ tyrannū tripliciter. cvj.G.
Katherina quō supgressa est alias v̄gīes officio p̄dicatiōis. cvj.V
Katherina quomodo supergressa est alias virgines merito martyrij multipliciter. cvj.J.
Katherina martyriū priuilegiatū ⁊ honoratū est ī tribus. cvj.K.
Katherine exempla plura. cvj.L.

De littera L.

Lata porta siue via que ducit ad ꝑditiōem quid sit. lxxix.V.
Laurentius p̄ ali's martyribus xp̄o in tribus mīstrauit. lxxij.B.
Laurentius decem tormenta sustinuit. lxxij.D.
Laurentiū honorificauit deus septem modis. lxxij.E
Laurentiū visitauit deus ꝑ quattuor cōsolationes. lxxiij.L.
Laurētius inter alios martyres obtinet principatum propter sex causas. lxxiij.O.
Laurentij pena fuit acerba ex tribus lxxiij.P
Laurentius inter alios martyres hz tria priuilegia. lxxiij.Q.
Leopoldus dicitur magnus propter quattuor ex quibus aliquis dicitur magnus. cj.A.
Leopoldus dicit̄ magnus propter nomen magnum. cj.A.
Leopoldus dicit̄ magnus propter generis nobilitatem. cj.D
Leopoldus dicit̄ magnus ꝓpter virtutū abundanciam. cj.E.
Leopoldus dicit̄ magnus ꝓpter operum efficaciam. cj.F
Leopoldus in omni rerū genere miraculis choruscauit. cj.G.
Lumen gloriē pōt dupliciter homini ꝑticipari. xxvij.H
Luxuria quid sit ⁊ q̄n est mortale. q̄n veniale. xxxiij.H

Contra luxuriam notantur septem remedia. lxv.Z.

De litteram.

Magna dicuntur aliqua tripliciter. xcix.M
Magni fieri possumus apud deum ꝑ tria. lxxvij.B.
Magdalena oīm peccatoꝝ labe fuit polluta. lxiij.A.(M.lxv.S
Magdalena nō solū mēte ꝫ etiā corpe fuit corrupta. lxiij.B. lxiiij
Magdalene cognitio contritio ⁊ satisfactio. lxiij.C.
Magdalenam puenerunt tres gracie. lxiij.D.
In magdalene volūtate grā inflāmās tria bona īpressit. lxiij.E.
In magdalena grām ꝯfortantē tria bona secuta sunt. lxiij.F
Magdalene xp̄us sex beneficia contulit admiranda. lxiij.G.
Magdalene peccatum fuit magnū multum ⁊ notorium. lxv.S
Maria ter vnxit ihesum vngento. lxv.V.
Magdalena sicut peccauit quinq; sensib⁹ ita eisdē satisfecit. lxv.X
In magdalena superhabundauit delictum ignorancie fragilitatis negligencie ⁊ malignitatis. lxv.Y
Magi quare obtulerūt illa tria munera aurꝝ th⁹ ⁊ mirrhā. xxij.A
Magi quintuplicem stellam viderunt. materialem. diuinalē. spiritualem ⁊ intellectualem. xxiij.D.
Magi vnde didicerunt ꝙ stella que eis apparuit significaret xp̄m natum. xxiij.N.
Magis christus suam natiuitatem voluit per stellam manifestare triplici ratione. xxiiij.P.
Magi cur reges nuncupantur. xxiiij.Q
Magi quo tempore venerunt ad xp̄m. xxiiij.R.
Magi specialiter venerunt ad iherusalem ⁊ non ad aliam ciuitatē iudee propter tres causas. xxiiij.S.
Magi cognouerunt se tria habere a puero ihesu. ideo ei tria munera obtulerunt. xxiiij.T.
Magi an omnes tres obtulerunt tria munera. xxiiij.V.
Maloꝝ conuersatio est periculosa. ideo fugienda. lxx.A.
Malis ad tempus cohabitare possumus. l.C
Manus domini sunt triplices. ix.O.
Mandragora quid sit. lxxxviij.H
Margarethe passio multū fuit cōformis passioni xp̄i. lxij.M
Maria assumpta ē integraliter cū corpe ⁊ aīa. lxxv.N. lxxvj.S.
Qnādo ⁊ quo die maria assumpta est in celum. lxxv.O. lxxvj.Z
Maria assumpta est in celum honorabiliter. lxxv.P.
Maria assumpta ē in celū admirabiliter ⁊ iocūdabiliter. lxxv.Q. ⁊ sermone. lxxvj.T.
Maria assumpta est sup choros angelorum. et super omnes puras creaturas. lxxv.R. lxxvj.Y

Maria assumpta est in celum cū magna potestate. lxxvj.O
Mariam bene fecit deus q̄tum ad tria. lxxx.A.
Maria tribus vicibus est sanctificata. lxxx.A.
Maria fuit bene composita q̄tum ad tria lxxx.E
Maria qualiter fuit in corpore disposita. lxxx.F.lxxxj.S.
Maria habuit quasdam nobiles conditiones que non fuerunt communicate alicui creature. lxxx.H.
Maria vbi et quando nata est lxxx.L
Maria compatur libro ppter tria. lxxxj.O
Et q̄ triplex est liber ihesu christi. lxxxj.M
Maria est p̄ciosissimus liber creationis ihesu xp̄i. lxxxj.N
Maria merito instituit̄ heres īcelesti regno triplici rōe. lxxxj.P
Maria ē nobilior psona oībus creaturis triplici rōne. lxxxj.R
Maria ē liber p̄ciosissim⁹ incarnatiōis iesu xp̄i ppter tria. lxxxj.T
Maria pfectior i modo suscepit xp̄m in vtero q̄ summant fideles īcommunicando. lxxxj.X.
Maria ḡre nō salutauit Zachariā prius ⁊ deinde elizabeth. liv.A
Maria quibus verbis salutauit elizabeth. liv.B.
Maria in portando xp̄m nō sensit ptus grauitatem. liv.C.
Marie salutatio ad elizabeth q̄tuor effectus opata est. liv.D.
In marie visitatione ad elizabeth facta sunt septē mirāda. liv.G
Marie fecit dñs magna in quatuor. liv.H
Maria succurrit nobis in vita. in morte ⁊ post mortem. lv.L.
Marie visitationis festum p quem institutum est lv.M
Maria vere dicit̄ mater dei qđ p̄batur tripliciter. lv.N.
Maria an meruerit fieri mater dei. lv.O.
Maria se tantum humiliauit quantum est possibile humane menti imaginare. lv.Q.
Maria demonstrauit summam humilitatem ante partum. in partu ⁊ post partum. lv.R
Maria septies in euangelio reperitur locuta fuisse. lvj.E.
Maria dicit̄ ⁊ assimilat̄ stelle maris propter sex. lxviiij.B
Maria optimam partem elegit in via terrestri quantum ad septē sermone. lxviiij.C.
Maria optimam partem elegit in morte quantum ad quinq; sermone. lxviiij.H.lxxv.L
Maria elegit optimam partem post mortem in vita celesti q̄tum ad quatuor. lxviiij.J
Maria in celo habet triplex officium p nobis. lxviiij.K
Maria in eius transitu quatuor fecit lxxv.L
Maria habuit tres filios. naturalē. legalē ⁊ spūalem. lvj.T
Marie conceptio triplex. v.A
Maria nata ē ex progenie regali sacerdotali ⁊ pphetali v.c.lxxvj.r

Maria fuit ab originali peccato preseruata. v.G.7.vj.M.
Maria est domus quam deus inhabitauit. vj.N.
Maria est domus quam deus tripliciter glorificauit vj.O
Marie deus singularem 7 specialē tribuit grām tripliciter. vj.P
Mariam glorificare debemus ppter quatuor. vj.Q
Mariam non fuisse cōceptam in originali ostendit triplici via. s. auctoritate. ratione 7 exemplo. vij.R
Maria fuit virgo quinq; modis. vij.S
Maria virgo in scriptura dicit stella. xviij.T
Maria dicit templū ppter tres rationes. xxvj.V
Maria nō indigebat purificatiōe. q; erat purissima. xxvij.W.
Marie fructus dicit primus 7 purissimus 7 quare. xxvij.X.
Maria quō fuit plena gracia xxvij.Y.xxviij.Z.lxxxj.A.
In maria fuit triplex pfectio gracie xxvij.B
Maria an habuerit omnem graciam gratumfacientem 7 gratisdatam 7c. xxvij.C.xxviij.D.
Maria suscepit omnia sacramenta ex triplici causa. xxvij.E
Marie sunt cōmunicata duodecim priuilegia ppria. xxvij.F.
Cum maria fuit dominus tripliciter. xxvij.G.xxviij.H.
Maria quō litteraliter interpretatur. xxvij.I
Et quō dictionaliter lxxviij.K
Maria est benedicta super omnes mulieres. virgines. coniugatas et viduas. xxvij.L.
Maria a nullo potuit cōcupisci inordinate. xxvij.M.lxxxj.N.
Maria quō dicit benedicta in mulieribus. xxviij.O
Mariam ad salutandum frequenter angelica salutione debēt nos quinq; inducere. xxviij.P
Maria virgo vere doluit de passione filij sui. xlj.Q.
Marie dolor compassionis fuit maximus septuplici rōne. xlj.R.
Maria virgo qua ad oratione est adoranda. xciij.S.
Maria comparatur lune 7 quare xciij.T
Marie de pietate cōsidere debent quatuor genera hoīm. cij.U.
Marie in festo presentationis eius in templum collate sunt septem pfectiones graciarum. cij.V.
Maria sibi seruientes liberat ab omni infamia 7 cōfusione. ciij.W
Maria omnibus hominibus cuiuscunq; status formam viuendi tribuit. sermone xcviij.X
Maria maximū dolorem habuit in passione xpi. ciiij.Y
Martinus commendatur secundum triplicem statum quem habuit. sermone. xcviij.Z.
Martinus cōmendat in statu cathecuminali ex pietate. ciij.A.
Martini cathecumini elemosyna placuit xpo ppter tria. xcviij.B
Martinus cōmendat in statu militari ex equitate. xcviij.C

Martinus cōmendat̄ in statu monachali ꝓpter tria. xcviij. G.
Martinus cōmendat̄ ex statu pontificali. Et dicit̄ sacerdos magnus tripliciter. xcviij. H. xcix. A
Martini miracula plura. xcviij. H. J. xcix. r
Martinus magnus apparuit contra demonem ꝓbatur per exempla. sermone xcviij. K
Martini vigiliam in pane ⁊ aqua ieiunans securus est ꝑ annū illū a morbo pestilencie. xcviij. L.
Martinus fuit magnus votoꝝ electione. xcix. N.
Martinus fuit magnus exemploꝝ demonstratione in sex. xcix. D
In martini festo cur homines plus solito laucius bibunt ⁊ comedunt. sermone xcix. P.
Martinus fuit magnus miraculoꝝ operatione xcix. r. c
Martinus in statu iuuentutis placuit deo. xcix. S
Martinus in statu militari platuit deo. xcix. V
Martinus oculos manus ⁊ os ad dn̄m leuauit ⁊ quomodo. .c. A
Martyriū est triplex. xv. P.
Ad martyrem verum tria requirunt̄. xv. Q.
Martyrium est triplex. xix. V
Martyres fuerunt hic viri bellatores ⁊ quō. xciiij. G
Martyriū cordis est triplex. xciiij. G
Mathias inter alios apostolos merito est honorandus propter q̄tuor. sermone xxxv. D.
Mathie apostoli miracula ostensa sunt in celo. in inferno ⁊ in mūdo. sermone xxxv. E
De mathie morte ⁊ consumatione sunt varie opiniones doctorum sermone xxxv. F.
Mathie electio redditur cōmendabilis ex tribus. xxxvj. J
Mathie sanctitas euidenter ostenditur in tribus. xxxvj. K
Mathias cōnumeratus est collegio apl'oꝝ tripliciter. xxxvj. O.
Matheus quare nō agit de vocatione oīm apl'oꝝ. lxxxij. G.
Matheus quo tempore euāgelium suū scripsit. lxxxij. H
Matheus euangeliū suū scripsit lingua hebraica. lxxxij. J
In matheo notant̄ quatuor laude digna. lxxxij. K
Matheus quatuor fecit que vere penitens facere debet. lxxxiij. L
Matheus habuit tres infirmitates a quibus curatus est. lxxxiij. M
Matheus ꝑ quinq; vias secutus est christum. lxxxiij. S.
Matheus predicauit euangelium christi iuxta eius mandatū quadrupliciter. lxxxiiij. ⁊
Mathei euangeliū est cōmendabile ꝓpter quatuor. lxxxiiij. ɔ
Matheū curauit celestis medicus a trib⁹ infirmitatib⁹. lxxxiiij. Z
Mathei cōuiuiū fuit magnū quadrupliciter. lxxxiiij. aa

Mathe⁹ habuit ꝙdruplicē dignitatē in sua eruditione. lxxxiiij. bb
Matrimonij est triplex bonū. cvij. B
Medicus est triplex. corpalis. spūalis ⁊ celestis. Et ꝙ medicus corporalis debet habere quinq; conditiones. lxxxiiij. T
Medicus an teneatur infirmo mortem nunciare quam prenoscit cito venturam. lxxxiiij. V
Medicus honorandus est triplici honore. lxxxiiij. X.
Medico non obediendo an infirmus peccet. lxxxiiij. Y
Medicus spūalis debet in se habere tres cōditiones. lxxxiiij. Z.
Mensura in genere est triplex. lxxx. J.
Mensuram quadruplicē deus habet. lxxxiiij. G.
Meritum est triplex. scz condigni. congrui ⁊ digni. lx. D.
Michael est princeps ecclesie militantis. lxxxvj. D.
Milicia est duplex. scilicet mundialis ⁊ spūalis. Et an mundialis possit exerceri sine peccato. xliv. A
Militū regula habet tres ptes. xliv. B. xcviij. E. xciv. T.
Milites nostri tpis mouent ad pugnandū tria vicia. xliv. B
Milicia spūalis quid sit ⁊ contra quos exercetur. xliv. E
Milites seculares debent in se habere septem cōditiones. xliv. F.
Milites spūales debent in se habere septem conditiones xliv. G
Militum christū crucifigentium et ecclesiam persequentium quatuor conditiones. xliv. H.
Milicia secularis instituta est ppter duo. xcviij. F.
In milicia seculari tria sunt arguenda. xcviij. F.
Ministrant aliqui deo. aliqui diabolo. aliqui mūdo. lxxij. A
Ministrauerunt sancti deo in tribus lxxij. B
Miracula sancti Andree quadruplicia. j. M.
Miracula beati Nicolai sunt multiplicia. iiij. H
Miracula plura facta in die natiuitatis christi. x. B.
Misse tres in die natiuitatis xpi quid reꝑsentent. xj. D. xij. K.
Missa est libenter audienda ex causis. Et quō sacerdos in memoria misse debet pcedere. cxiij. C
Mors est triplex. s. corporalis. spūalis ⁊ gehennalis xxiij. X
Mors spūalis id est culpe quomodo pficitur xxiv. Y.
Mortificanda carnalia desideria sunt tripliciter. ij. E.
Mortis triplex ferocitas. xvij. M
Mortalitates ⁊ pestilencie sepe fiunt iudicio dei. xvij. O.
Mortis necessitas describitur xvij. Q.
Mulieres vane solēt offēdere oculis capill' ore ⁊ vngētis. lxiiij. J.
Mulieris sunt quatuor custodie quibus adiuuatur vt honeste viuat. sermone lxiiij. D
Mlier an statim p⁹ partū possit templū ingredi. xxx. C. xxxij. S.
Mundicia est triplex. xxxiv. B.

De littera N.

Natiuitas xp̄i triplex. eternal'. tpal' ⁊ spūal'. x. A. xj. N. ⁊ xij. A.
Natiuitas xp̄i est admirabilis tripliciter. x. B. xij. G.
Natiuitas xp̄i est mirabilis ex pte v̄ginis parturientis. x. G.
Natiuitati xp̄i omnes creature testimoniū ꝑhibuerunt. xj. M
Natiuitas xp̄i fuit diuersis diuersi mode manifestata. xxiiij. O.
Nicolaus in tribus etatibus placuit deo. iij. B. ⁊ ꝑ totū
Nicolaus quare dedit aurum occulte ⁊ nō manifeste. iij. G
Nicolai miracula quadruplicia. iij. J
Nicolaus in suis miraculis ⁊ opibus similis fuit xp̄o. iij. K.
Nicolaus suscepit episcopatum tripliciter. iiij. F.
Nicolaus ex triplici causa fuit sublimatus ad ep̄atum. iiij. G.
Nobiles debent habere sex conditiones. iiij. B.
Et vide quatuor. cj. E.
Nobilitas operum ex quatuor resultat. iiij. D
Nobilitas est triplex. scz spūs. carnis ⁊ operis. iiij. A
Numerus duodenari⁹ spāliter sacrat̄ in duodecim apl'is. xcj. R

De littera O.

Oblatio exterior ad hoc ꝙ sit accepta deo q̄tuor req̄runt̄. xxij. B.
Ocium ne locū habeat tria sunt in hoīe occupanda. lxv. ⁊.
Odium dei est duplex. s. actiuū ⁊ passiuum. xc. B.
Odit deus sex ⁊ septimum detestatur. xc. C
Odio quō potest haberi deus. xc. D
Odio habetur deus ab aliquibus tripliciter. xc. E.
Odiū dei est maximū ⁊ grauissimū oīm peccatoꝝ. xc. F
Odium hoīs est duplex. scz iusti ⁊ impij xc. G
Odium habent iusti ad tria mala. xc. G.
Odium ꝑuersi deū seip̄os et ꝓximum. xc. H.
Odiū ꝓximi an semꝑ sit peccatū mortale ⁊ spāle. xc. J
Odium q̄rit ī exoso septem genera damnoꝝ. xc. L.
Odij est triplex punicio. scz tpalis. spūalis ⁊ infernalis xc. M
Offerre dēm⁹ xp̄o tria mūera. s. de corde. de ore ⁊ de ope. xxij. C.
Oleū sacrū ē triplex. s. crismatis infirmoꝝ ⁊ cathecuminoꝝ. xl. bb
Ordines clericoꝝ an sint septem vel nouem. xxvj. N.
In ordine sacerdotali duplex confertur potestas. cxij. D
Osculum fit ad eos in quos speramus tripliciter. lxiiij. K.

De littera P

Paciencie exempla multa ponuntur. c. H.
Ad pacē ꝓcurādū ⁊ ꝯsuādū ī aliq̄ p̄ria tria p̄ricipl'r req̄rūt̄. cj. B.
Pacem in terris suis princeps ꝓcurare vel conseruare volens debet

habere tres conditiones. xlj.C
Parentes tria desiderant filijs. s. qcē. diuicias 7 honores. lxviij.L
Passio sancti andree similis passioni ỹpi. j.M.
Pascha capitur tripliciter. xxxix.S.
In pascha debent hoēs cōmunicare ppter qtuor rōnes xxxix.S
Passionem ỹpi aggrauant octo circūstancie ex quibus concludit dolorem suū fuisse maximum. xlj.A
Passionem ỹpi aggrauat tempus dupliciter xlj.G
Passionis ỹpi iniquitatem iudici; quatuor manifestant. xlj.D.
Passus est ỹpus scōm triplicem dimensionem corpis. xlj.J
Passio triplex fuit in christo. xlj.K
In passione ỹpi obprobriorz multiplicitas. xlj.O.
In passione ỹpus illusus est quadrupliciter. xlj.N
In passione sua ỹpus nullam habuit cōsolatiōem. xlj.O
In passione deus dicitur dereliquisse ỹpm dupliciter. xlj.P
In passione christi tria debemus videre. scz dignitatem. acerbitatē 7 vtilitatem. xlij.B.
Passionū genera in tribus differentijs includunt. xlij.A.
Passio ỹpi fuit valde acerba ppter tria. xlj.B.
Passionis ỹpi multiplex vtilitas. xlij.E
Passionis ỹpi duricia notat in quīq; sensibus corpis sui xlij.F
Passio ỹpi fuit amarissima iter oēs passiones hoīs mōi. xlij.G.H
Passio ỹpi fuit aucta ex assistencia dilecte matris. xlj.J
Passionē ỹpi debem⁹ sepi⁹ meditari ppt multiplicē fructū. xlij.L
Pastor bonus debet pascere ppl'm suū triplici pabulo. xj.H
Patit iesus a principatiss doctissp̄ualeis mgr̄atib⁹ 7 potētiss⁹ xlj.F
Patriarcharū 7 ppbetarū cōgregatio ad quid fuit electa. xciij.E.
Pauli apostoli dignitas pbatur ex tribus. lxiij.K
Paul⁹ vñ suā quersiōez hūit qtuor falsos errores ō ỹpm. xxvij.A
Pauli conuersio an fuerit miraculosa. xxvij.B. xxviij.C
In paulo anteeius cōuersionē triplex habūdauit delictū. xxvij.C
Paulus quare mutauit nomen tres rationes. xxvij.D
Paulus consecutus est subito misericordiam 7 magnam graciaz p pter tria. xxvij.E.
Paulū nō vocauit ỹpus in mūdo existens ppter tria. xxvij.F.
Paulus in raptu an viderit diuinam essenciam. xxvij.G
Paulus in visione raptus an fuerit vere beatus. xxvij.H
Paulus est raptus in terciū celū qd est illud celum. xxvij.J
Paul⁹ vt bon⁹ p̄dicator p̄dix fuit tripliciscia. xxvij.K. lviij.K.
Paulus predicauit tripliciter. scilicet verbo. exemplo 7 martirio sermone xxvij.O. P
Pauli aiūa an in raptu fuerit separata a corpore. xxvij.K.
Paulus dicitur vas quadrupliciter. xxviij.N

Paulus pacienter sustinuit tria genera passionū. xxviij. O. lviij. L
Paulus fuit totus igneus in caritate quo ad se et quo ad proximū. sermone xxviij. p.
Pauli conuersionem celebrat ecclesia ⁊ non alterius peccatoris cōuersi ⁊ quare. sermone. xxviij. R
Paulus fuit legatus a latere summi pontificis missus xxviij. T
Paulus portauit nomen christi coram gentibus ⁊ regibus et filijs israel. sermone xxviii. V.
Paulus xp̄m plurimū dilexit quem ante ꝑsequebat̄. xxix. Z.
Ex peccato mortali tria incōmoda generant̄ in hoīe. lvij. J.
Peccata tripliciter dimittuntur videlicet auctoritatiue. subauctoritatiue ⁊ instrumentaliter. lxiiij. H.
Peccant homines septem modis. lxv. p.
Peccatum ⁊ delictum differunt. lxv. R.
Pctōr si ex corde tres ꝟitates ꝓnūciauerit ꝓcto grāz ꝯseq̄t̄ xxix aa
Pctm̄ qñ sit mortale vel veniale dant̄ quinq; regule. xxxiij. E.
Peccatū dicit̄ grauius altero dupliciter. xxxix. E
Penitentis vere ⁊ ꝑfecte sex sunt conditiones. lxiiij. J.
Penitentem vere an deus plus diligat q̄ innocentem lxiiij. L
Peccata sunt tria que totū mundū cōmaculant. lxxxij. A.
Peccatum facilius cauetur q̄ emendatur. c. G.
Pctōr q̄tūcūq; magnꝰ nō dz diffidere qn ds sibi misereat̄. xxix. t̄
Persecutio est duplex. scz ꝑsonalis ⁊ vniuersalis. xviij. G.
Petri apl̄i dignitas vltra alios apl̄os ꝓbatur ex tribus. lvij. B
Petri sanctitas vite probatur ex fide tripliciter. lxij. C.
Petrus feruentior fuit in caritate ceteris apostolis lvij. D
Petri efficax operatio reperitur in quatuor. lvij. E
Petrus an preponatur paulo aut econtra. lviij. A
Petrus ⁊ paulus qualiter passi sunt. lviij. O
Petri magna dignitas ostendit̄ in traditione clauiū. xxxiij. A
Petri kathedre festum cur celebratur ab eccelsia. xxxiij. N.
Petrus triplici kathera est sublimatus. xxxiiij. O
Petrus fuit magister omniū xp̄ianoꝝ. xxxiiij. p.
Philippus commendatur ex quinq;. lj. B.
Philippus fuit multe reuerencie ⁊ dignitatis. lj. D
Philippus quatuor miranda fecit. lj. E.
Ad p̄ceptoꝝ dīnoꝝ obseruāciā septē debēt nos mouere. lxix. N
Preceptoꝝ diuinoꝝ obseruancia quintuplex vtilitas. lxix. A
In p̄latoꝝ ⁊ doctoꝝ ꝓmotione tria debent p̄cedere. lvij. A.
In preliotria sunt seruanda. lxxxvj. R.
Predicator siue piscator spūalis sex debet hr̄e cōditiones. ij. M
Predicare ꝓhibitum est laicis ⁊ mulieribus. ciiij. E. cvj. H.
Primogenitoꝝ prerogatiue plures. lxxxj. M

Primogenitus dicit̃ aliquis dupliciter positiue ⁊ priuatiue. x. L.
Principiũ est duplex. scz principians ⁊ principiatũ. xij. B.
Priuilegia quatuor sancti andree. j. K.
Priuilegium ecclesie triplex scz immunitatis ꝑsone. immunitatis fori et rerum ecclesiasticarum. cviij. M
Propleumata tria dauid regis. ciij. C.
Prudencia est triplex. scz vera. falsa ⁊ ꝑfecta. iij. D.
Purgatio est triplex. scz vulgaris. legalis ⁊ spũalis. xxx. A.
Purificari voluit maria ꝓpter tria. xxx. B. xxxij. R.
Purificari quõ debeat anima spiritualiter. xxx. D.
In die purificationis tres ꝑsone venerunt ad templũ. s. Xp̃us maria. symeon et anna. sed diuersimode. xxxj. H.
Purificatur maria in die purificationis quadrupliciter. xxxj. J
In die purificationis processio que fit cum luminaribus quid significat. sermone xxxij. V
In die purificationis candelas ardentes ferimus in manibus quatuor de causis. xxxij. X.

De littera Q.

Quinq; talenta tradidit nobis deus. lxxj. A.

De littera R

Rachel quõ dicitur plorasse filios suos. xviij. K.
Rama capitur dupliciter. xviij. J
Redemptionis sex sunt modi. v. J.
Regnũ quadruplex reperit̃ in scriptura sacra. lxix. L.
Regnũ celoꝝ quatuor genera hoĩm possident. lxix. L.
Reliquias suas laudat quilibet sacerdos. lxviij. A
Religiosi habent principaliter tria mandata. xcix. Z.
Reliquias sctõꝝ an liceat portare ad collũ aut vendere. xciij. K.
Reliquie sctõꝝ sunt adorãde dulie adoratõe ꝓpt̃ tres rões. xciij. X
Reliquie sctõꝝ quõ debent populo ostendi. lxviij. F. xciij. K.
Reliquie sanctoꝝ non debent vendi. lxviij. G
Renunciare omnibus quid sit. lxxxij. D
Res pure sunt in triplici differencia. lxxx. C
Restitutio quando fieri debeat cx. Q
Restitutio an sit facienda. Et ꝙ aliquid dicitur illicite acquisitũ tripliciter. cx. P.
Restituendum quid sit et in qua specie et quomodo res ablata restitui debet. cx. O.
Restituendum quantum sit. cx. R.
Restituenda an sint acquisita ꝑ ludos fortune et cui. cx. S.
Resurrectionis christi triplex iocunditas. xliij. A

In resurrectione christi quatuor actus mirabiles operata est potencia diuina. sermone xliij.A.
Resurrectionis iocunditas generalis quadruplex. xliij.B.
In resurrectione sua an christus omnes animas que erant in inferno liberauit. sermone xliij.C.
In resurrectione an liberate fuerint aie in purgatorio. xliij.D.
In die resurrectionis quoties ypus apparuit suis dilectis. xliij.E
In die resurrectionis christus apparuit marie matri sue probat triplicit. sermone xliij.F.
In die resurrectionis christus apparuit primo mulieribus 7 nō viris ppter quatuor rationes. xliij.G.
Resurrexit ypus quatuor excellentissimis modis xliiij.H
Resurrexit ypus cū cicatricibus propter quatuor rōnes. xliiij.O
Resurrectionis christi quadruplex vtilitas. xliiij.P
Ter he quadruplex in scriptura inuenitur. j.A.
Retributionis sex sunt differencie. xc.A.

De littera B.

Sacramentū eucharistie qū instituū est. xl.cc.
Sacerdos quilibet honorādus est ppter septē priuilegia xxvj.L
Et propter sex rationes. cvij.K.
Et propter tria. cviij.A.
Sacerdotes grauiter peccant quiraro celebrant. xxvj.O.cvij.P.
Sacerdotibꝰ ad peccādū coopantes grauit peccāt. xxvj.P.cvij.Q
Sacerdotibꝰ detrahētes grauit peccāt. xxvj.Q.cvij.P.cviij.B.
Sacerdotes debent esse mūdi. fecundi 7 māsueti. xxvij.P.cvij.A
Sacerdotes spāliter sunt honorandi ppter tria. xlix.L.
Sacerdotū triplicē gradū instituit ypus ī nouo testamēto. lvij.B.
Sacerdotes debēt esse liberales in paupes 7 non parci lviij.G
Sacerdos cōfessor debet in se habere tres conditiones. lxxviij.I
Sacerdos duo teneturscire. lxxxvij.A.
Sacerdos debet legem aliis docere. lxxxvij.C.
Sacrilegi puniunt triplici pena. cvj.B
Sacerdos fornicādo grauiꝰ peccat q̄ laicus adulterādo. cvij.B
Sacerdos debet esse exemplaris in fama. cvij.C.
Sacerdotis officiū ē triplex. s. iudicare. orare 7 ī molare. cvij.D.
Sacerdos celebrans missam quatuor debet facere. cvij.F.
Sacerdos exequens actum cuiuscunq ordinis in mortali. peccat mortaliter. cvij.G.
Sacerdos an debet sumere corpus christi si apparet in specie pueri. sermone cvij.I.cviij.A
Sacerdotalis dignitas excedit oīm regum potenciam. cvij.L.
Sacerdotes sunt omnium fidelium patres. cvij.M

Sacerdotes maxīe veneratisunt p̄patores etiā paganos. cxij. N
Sacerdotū virtutes inter alias maxime sunt quatuor. cxij. O
Sacēdoti etiā malo dz exhiberi reuerēcia ⁊ honor ppt̄ duo. cxij. Q
Sacerdotibus in quibus sit obediendum. cxij. R
Sacerdotibus debent retribuere laici duo. cxij. S
Sacerdotū dignitas p̄cellit angelos triplici potentia. cxiij. B
Sacerdoti in veteri testamento tria fuerunt cōmissa. cxiij. E
Sacerdotis oō vtil'ē hoīb⁹ ī mūdo ⁊ etiā in purgatorio. cxiij. F
Saluatores tres legimus in veteri testamēto appellatos. vj. ⁊
Sanctificati sunt in vtero dūtaxat q̄tuor psone. lxv. F. lvj. S
Sanctificant̄ aliqui tribus modis. iij. B
Sanctificatiōis gradus in vtero ē tripley. v. B. vij. T. lxxv. B
Sanctificatio marie virginis est duplex. v. E
Sanctitatis pfecte sunt tria signa. lj. C
Sanctitas est tripley. lxxv. B
Sanctos quare inuocamus ⁊ adoramus. xciij. Y. xciiij. L
Sctōz ꝯgregatio siue societas ex octo ꝯgregatōib⁹ collcā. xciiij. A
Sanctitas vera cōsistit in tribus. c. B
Sapiencia est tripley. scz diuina. mundana ⁊ infima. ciiij. D
Satisfactiōem dignam tria faciunt. lxv. T
Sepultura inuenta est ppter viuos tribus ex cāis. cxvij. B
Sepultura ecclesiastica p̄dest defunctis in quatuor xcvij. C
Sequi volentes dominum debent deuitare tria scilicet dūicias delicias ⁊ iniusticias. lxxvij. B
Sequi si vult homo christum necesse est vt faciat bonum. primo īduendo eius paupertatem. lxxvij. C
Sequi si volum⁹ xp̄m induamus ei⁹ vite asperitatem. lxxvij. E
Sequi si volum⁹ xp̄m sequamur eū p vite equitatem. lxxvij. F
Sequi xp̄m sunt tria impedimenta impediencia. lxxviij. R
Signa septem ex quibus cognoscit̄ de pximo flagella ⁊ irā dei venire sup̄ homines illius loci. lvj. Z
Simeon senex glorificauit puer ihesum q̄dupliciter. xxvj. K
Sollennitates p̄cipue tres celebrant̄ in lege. xlvj. A
Sors quō describitur ⁊ quot sint eius species. xxvvj. M. P
Sorte vti aliquo casu an sit licitū ⁊ q̄ sors ē tripley. xxvvj. O. Q
Sortilegoz pena que sit cūilis ⁊ canonica. xxvvj. R
A sortilegis q̄rentiū consiliū vel auxiliū q̄lis pena sit. xxvvj. S
Spūs sctūs supueniet in te ⁊ virtus altissimi quō exponit̄. xxvvij. P
Spūs sancti duplex ē missio. visibilis ⁊ inuisibilis. xlvij. A
Spiritus sancti missio visibilis facta est sup̄ christum ⁊ apostolos in quadruplici signo. xlvij. B
Spiritus sanctus an sit visibiliter missus ad alios p̄ter q̄ ad christum et ad apostolos. xlvij. C

Spiritussanctus an sit visibiliter missus ad beatam virginem et alias mulieres in die penthecostes in cenaculo. xlvij. D.
Spūssanitus q̄liter visibiliter sit missus sup apl'os. xlvij. E.
In spūssancti missione in specie colūbe ⁊ ignis an fuerit vera colūba ⁊ verus ignis. vel solū signū rep̄sentatiuum. xlvij. H
Spiritussanctus dum visibiliter mittitur ad aliquem quomodo debet esse dispositus xlvij. J
Spiritussanctus ꝙ aliquem visibiliter inhabitet. vel ad eum veniat ꝑ quattuor signa cognoscitur. xlvij. K.
Qd spūssctūs nō inhabitet aliquē ꝯgnoscit̄ ꝑ q̄nq̄ signa. xlvij. M
Quod spiritussanctus aliquem inhabitet non potest de cetero sciri per aliquod signum. xlvij. N
Spūssctūs quō ⁊ quibus signis cecidit sup apl'os. xlviij. Q.
Spiritussanctus veniens in hoīem tria facit. xlviij. R.
Spūssctūs appuit apl'is ī linguis igneis ꝓpter q̄tuor. xlviij. S
Spūssctī aduētus septē sunt vtilitates siue fructus. xlviij. T
Status ep̄oꝝ ꝑfectior est q̄ status religiosoꝝ. lxx. F.
Stat⁹ religiōis ꝑfectior est q̄ status secularis triplici rōe. lxx. G.
Stephani corpis trāslatio reddit̄ ꝯmēdabilis ex q̄tuor. lxviij. B.
Stephanus tria principalia dona habuit. xiij. B.
Stephanus tres virtutes principales habuit. xiij. C.
Stephanus triplici bello vicit aduersarios. xiij. D.
Stephanus an viderit ihesum in celo oculo corporali vel mentali sermone. xiij. E.
Stephani passio fuit similis passioni xp̄i in quatuor. xiij. F.
Stephani triplex festum celebrat ecclesia. xiij. G.
Stephanus triplicem gloriam adeptus est. xiij. G.
Stephan⁹ ml'tis miracul' claruit ī vita. ī morte ⁊ p⁹ mortē xiij. i.
Stephanum in reuerentia habuerunt. deus. angeli. apostoli. demon ⁊ mortui. xiij. K.
Stephanus tripliciter intendebat in celum. xiiij. M
Stephanus an in hac vita viderit deū ꝑ essenciam. xiiij. P.
Stephano quatuor lapides dulces fuerunt. xv. S.
Stephani ortus ⁊ natiuitas. xv. X.
Stella q̄ magis appuit nō fuit vna de celestib⁹ ꝓpter sex. xxiij. E
Stella que magis apparuit cuius forme fuit. xxiij. F.
Stella q̄ magis appuit quid fuerit tres fuerūt opiniōes. xxiiij. M
Superbia qñ est peccatū mortale. ⁊ qñ veniale. xxxiij. F

De littera T.

Tempus natiuitatis xp̄i fuit ꝯgruū ex quintuplici causa. xj. Q.
Templū est triplex. scz v̄ginale. mentale ⁊ materiale. xxxj. F.
Tentationibus carnis quomodo possumus resistere. lij. M.

Testamenti executionis dilatio nocet executoribus quo ad deum ⁊ homines. xcvij.G.
Testamenti executionis. dilatio nocet anime testatoris quo ad duo. xcvij.H.cx.N
In testamento simpliciter valido et rato possunt legata quadrupliciter legari. xcvij.J.
Testm̄ dicit̄ inualidū. irritū ⁊ nullū quattuor modis. xcvij.L
Testamentum validū rumpit̄ pluribus modis. xcvij.L.
Testamenti. irriti. inofficiosi. falsi aut rupti. dilatio in nullo nocet anime testatoris. imo eidem plus prodest. xcvij.M.
Theolonei offm̄ raro exercet̄ sine pctō ꝓpter q̄ttuor. lxxxiij.O V
Theoloneū a quibus reb⁹ ⁊ a quib⁹ ꝑsonis debet recipi. lxxxiij.O
Ad theoloneū iustum tria requiruntur. lxxxiij.P
Theoloneum defraudare an sit peccatum. lxxxiij.Q.
Thome apostoli confessio est laudabilis ꝓpter tria viij.A
Thome apostoli fides habuit triplicem statum viij.B.
Thomas quibus gentibus predicauit. viij.D.
Thomas quo ydeomate p̄dicauit gentibus. viij.E
Thome miracula plura. viij.F.
Thomas an de necessitate salutis appente sibi xp̄o tenebat̄ cōfiteri fidem diuinitatis et humanitatis in christo. viij.G
Thome xp̄us ostendit suam dilectiōem spāliter in q̄ttuor. ix.J.
Thomas an tetigerit xp̄m. ix.K.
Ex thome tactu tres vtilitates consequimur ix.L
Thomas fuit singulari modo ab incredulitate reuocatus. ix.M.
Timor domini quattuor fructus generat. lxxviij.C.
Tyrannum tria faciunt. lxviij.C.
Tonsuram capitis q̄re deferūt sacerdotes ⁊ clerici. lvij.G
Translatio triplex facta est de corpe sancti stephani. lxviij.D.
Translatio corporis sancti stephani quando facta est. lxviij.V
Tristicia interior xp̄i tempe passionis fuit maxima. xlij.K.

De littera V.

Valētinus pr̄onus nr̄a deo suscepit plures bn̄dictiones. xxv.A
Valentinus ambulauit cum deo tripliciter. lxx.B.
Valentinus placuit deo ꝑ tria. lxx.C.
Valentinus habuit misericordiam tp̄alem ⁊ sp̄ualem lxx.D
Valentinus fuit tripliciter translatus ante mortem. in morte. et post mortem. lxx.E
Valentino tradidit deus quinq̄ talenta. lxxj.A.
Ve triplex a quo maria immunis fuit. xxxvij.B.xxxviij.E
Venire volens ad xp̄m tria debet facere. ij.B.
Venit ad nos dominus quattuor modis. lxxxviij.D

Veritas est triplex. scz vite. iusticie ⁊ discipline xlvij. L.
Via hominis quid sit lxxix. K.
Qui videbunt deum clarius in celo lij. O
Vie hominis sunt duplices. scz peccatoꝝ et iustoꝝ. et peccatoꝝ sunt vie septem lxix. J
Vigilare debemus duobus modis in virtutibus lxxxviij. B.
Vigilare debemus in omnibus ꝓpter tres causas lxxxviij. F
Vir vt bene regat vxorem tria requirunt̃ cix. F.
Vir vt bene regat familiam que requirũtur cix. H
Virginibus tria sunt attente consideranda lxj. A.
Virginum ⁊ coniugatoꝝ differencia meritoꝝ lxj. C
Ad virginitatem mentis tria requirũtur lxj. D
Virginis sermo debet esse modestus. rarus. mũdicia. clarus. pruodencia carus lxj. F. H. J.
Virginitas ē triplex ⁊ ꝙ in v̄ginitate duo st̃ ꝯsiderãda lxij. K.
Ad v̄giuitatis cõseruatiõem octo sunt cõsiderãda lxij. L.
Virgines sancte compantur agnis et quare xciiij. J.
Virginitas est valde cõmendabilis ꝓpter quinq̃ ciiij. A.
Virgineus candor angeloꝝ candori equipatur. cv. E
Virginibus angeli sunt familiares. cv. F.
Virginũ et puellarũ aĩas capit diabolus p̃cipue ꝑ tria cvj. F
Virgo debet se precauere ab aspectu viroꝝ. lxj. B.
Virt⁹ ē triplex theologica. cardĩal' ⁊ moral'. xxxvij. J. lxxx. K
Visio dei ē sup̃ma iocũditas. plena sacietas ⁊ et̃na felicitas lij. N
Ad visionem beatam quattuor requirunt̃. lxxxv. J.
Visitatio Marie est duplex. ibidem de quattuor fructibus spiritualis visitationis. lx. K.
Visitat deus et visitabit quattuor genera hominũ. lxxiij. K
Vita est triplex. scz nature gracie ⁊ glorie. xxix. Z
Vita est triplex. scz actiua. cõtemplatiua ⁊ mixta. lxxiiij. E.
Ad viuendũ bene in ꝯgregatione tria requirunt̃. lxxxvj. T.
Vxor debet se habere ad virum in tribus. cix. G.
Vocatio apostoloꝝ triplex. ij. A.
Voluntas dei multipliciter accipit̃ in scripturis. xxix. ⁊.
Vota sunt adimplenda scd̃m intentiõem vouentis. iij. M

De littera X.

Xp̃m sequentibus an liceat aliquid ꝓprium habere. j. G.
Xp̃o conformari debemus in tribus. ij. F
Xp̃us quare elegit ad officiũ p̃dicatiõis simplices piscatores. ij. K
Xp̃us quare non assumpsit angelicam naturam. x. F. xij. M
Xp̃us quare dicitur primogenitus Marie. x. J.
Xp̃us quando natus est. xj. P.

Xp̃us natus est media nocte vj.R.
Xpus natus est in hyeme vj.S.
Xpus natus est in solsticio hyemali vj.T.
Xp̃i humanitatis dignitas in tribus attendit vj.V.
Xp̃us natus est in bethleem ꝓpter tres rõnes vj.Y
Xpus natus est in via ꝓpter quattuor rõnes vj.Z.
Xp̃us assumpsit humanam naturam ꝓpter tria vij.A.
Xp̃us an plus dilexerit iohannem ꝙ petrum vvj.E
Xp̃us singulariter p̃ alijs apostolis dilexit iohannem vvj.K.
Xpus an habuerit angelũ ad sui custodiam deputatũ vviij.B.
Xp̃us fugit in egyptum multiplici causa vviij.C.
Xp̃us fugit ī egyptũ ⁊ nõ in aliã regionẽ q̃duplici de cã vviij.D
Xp̃o conueniunt aliqua nomina actione deitatis. attributionis ⁊ personalitatis vv.M.
Xp̃us in scriptura dicitur stella vviij.H
Xp̃us portatus est in templũ cũ oblatione ꝓpter q̃ttuor vvv.E
Xp̃us in templum cordis sui suscipere volens debet habere tres conditiones vvvij.Q.
Xp̃us dicitur lux ⁊ quare vvvvj.H.
Xp̃us an fuerit rex et habuerit regnum vvvvij.R.
Xp̃us fuit dignissimus potentissimus et tenerrimus vlj.B
Xp̃us voluit crudeli morte humanum genus redimere ꝓpter quattuor rationes vlj.C.
Et sex rationes vlij.D.
Xp̃i ꝑfectam dignitatem quattuor cõstituunt vlij.E.
Xp̃i vita miseriis plena comprehenditur in tribus scilicet in eius ingressu progressu et egressu vlij.G.
Xp̃i egressus de hoc mũdo ꝯprehendit in quinq̃ fasciculis vlij.M
Xp̃us habet triplicem arcum quo nos defendit l.R.
Xp̃us ostendit plura in hoc mũdo fidelibus incipientibus. proficientibus et perfectis lij.L.
Xp̃us an fuerit primus resurgentium vlij.J.
Xp̃s resurrexit tercia die ⁊ nõ ante nec post ꝓpter tria vliij.K.
Xp̃us an resurrexerit in media nocte an in aurora vliij.L
Xp̃s declarauit veritatẽ resurrectionis sue tripliciter vliij.O
Xp̃us post resurrectionem suam vere manducauit et bibit. et quid de angelis vliij.N.
Xp̃us ꝓpter nostram salutem q̃ttuor itinera pegit vlv.A
Xp̃us vbi fuit per istos quadraginta dies inter resurrectionem et ascensionem vlv.H.
Xp̃us ascensurus in celum quatuor fecit que nos debemus facere celum ascendentes vlv.J.
Xp̃us p̃ septem gradus descendit ⁊ ascendit vlvj.J.

Xp̃us quomodo dicitur sedere ad dexteram dei. xlvj.L
Xp̃us mirabiliori modo dicitur fuisse in vtero v̄ginis q̄ sit quotidie in hostia. lxxxj.O.
Xp̃us comparatur soli quare. c.viij.B.
Xp̃us sponsam suam videlicet fidelem animam querit in triplici loco. cviij.C.

De sancto Andrea apl'o sermo primus

De sancto Andrea apostolo sermo de euangelio.

Illi continuo relictis rethibꝰ secuti sunt eū mathei.iiij.¶ Pro introductione nota q̄ in sacra scriptura quatruplex reperio rethe qd̄ sancti apl'i Andreas cuius festum hodie agit̄ et Petrus frater eius pro xp̄o reliquerūt. que nos etiā debemus relinquere si volumus esse discipuli xp̄i. Primū rethe dicit̄ dyabolice captionis. Scd̄z mūdial' allectionis. Terciū carnalis īquinationis. Quartum tp̄alis piscationis. Primū rethe est diaboli. hoc ē peccatū. De quo Abacuck.j. Expādit sagenā suā et extraxit ⁊ cōgregauit in rethe suū scz peccati. O q̄ calide expādit hoc rethe p̄ponēdo delectationē pctī. ꝫ finē amaritudinis immittēdo p̄s. Cadent in reciaculo eius pctōres. Idcirco declinemus ab hoc rethi diaboli iuxta illud Eccīastici.xvij. Conuertere ad dn̄m et relinque pctā. Scd̄m rethe qd̄ reliquerūt est mūdi de quo ysa.xix. Expādentes rethe sup̄ faciē aquaꝝ emarcescent. aque sunt trāsitoria mūdi. Iuxta illud.j.iohānis.ij. Trāsit mūdus ⁊ ꝯcupīa eius. ymo ad modū aque fluentis vt habet̄.ij. Reg.xiiij. Oēs morimur ⁊ quasi aque dilabimur. Hoc rethe oīno debemꝰ despicere. Gr̄e. Facile mūdū despicio si ea que in mūdo sunt cōsidero. Terciū rethe ē carnal' vicij. De quo p̄uerbi.xxix. Qui blādis fictisq̄ sermōnibꝰ loq̄tur amico suo rethe expādit gressibus eius. ⁊ sic caro blādit̄ suauitatē. p̄uerbio.vij. Mulier in ornatu meretriceo p̄parata ad capiendas aīas garrula et vaga deosculat̄ iuuenē et p̄caci vultu blandit̄ dicēs. Veni inebriemur vberibus et fruamur cupitis amplexibus Et subdiditur. Irretiuit eū multis sermonibus et sequit̄ eā quasi bos ductꝰ ad victimā et ignorās q̄ ad vincula stultus trahat̄. Spūaliter p̄ mulierē intelligit̄ carnalis cōcupiscētia illa ducit hominē ad captiuitatē mortis. De quo Gr̄e. Cum caro ad tp̄s suauiter viuit spūs ineternū p̄ibit. ideo hoc rethe oīno debemus relinquere. qꝛ scd̄m Gr̄e. Momentaneū est qd̄ delectat. eternuꝫ qd̄ cruciat. Quartū rethe ē tp̄alis subsidij videlicet piscationis. hoc etiā scti apl'i reliquerunt. ideo dicit thema. Illi ꝯtinuo ⁊c̄. In verbis p̄missis tria tangunt̄ que veniūt ad honorē scti Andree declarāda. Primū dicit̄ diligentia qꝛ illi cōtinuo ⁊c̄. Scd̄m obedientia. qꝛ relictis rethibus. Terciū ꝯsequētia qꝛ secuti sunt eum.¶ Prima excellētia siue virtus beati Andree dicit̄ diligentia que est qn̄ hō curat nō solū de factis temporalibus ꝫ prius de spūalibus. qꝛ taliter debent fieri negotia tp̄alia ne deserant̄ spūalia. Ita fecit btūs Andreas. qd̄ ptz ex tribus. primo ex cōuersatione. secūdo ex auditione. tercio ex cōmunicatione. Primo ꝯsiderare possumꝰ diligentiā scti Andree ex ꝯuersatione. Fuit em̄ diligēs et sollicitus ꝯuersari cū sctō iohanne baptista. dū em̄ famā sctītatis eius acce

pit. eūdē p̄dicantē audiuit ⁊ fact⁹ est ei⁹ discipulus vt habet̄ iohā. j. et in hoc nobis exēplū dedit vt q̄ tū possumus bonoꝝ viroꝝ ꝯsortia sp̄ requiramus. Jdeo ꝓuerbio. xiij. Qui cū sapiētib⁹ gradit̄ sapiēs erit amicus stultoꝝ sil'is efficit̄. p̄s. Cū sctō sctūs eris. Et ī. c. sepe. xxviij. q. j. dicit̄. Sepe maloꝝ ꝯsortia etiam bonos corrūpunt q̄to magis eos q̄ ad vicia ꝓni sunt. Et. xxiij q. iiij. c. quisquis. Quō incorrupt⁹ poteris ꝑmanere qui corruptis sociaris. ¶ Sed obiceret aliq̄s cōtra hoc qm̄ xp̄s cū publicanis et pctōribus ꝯuersatus est ita ⁊ sctī viri fecisse ꝓbati sunt. Ad hoc respondet Augu. de verbis euangelij et habet̄ in. c. a malis. xxiij q. iiij. A malis semp̄ corde disiūgimini. Ad tēpus caute corpe copulamini. Duobus modis non te maculat malus si ei nō ꝯsentias ⁊ si redarguas. hoc est nō cōicare. non ꝯsentire. Cōmunicat̄ quippe qn̄ facto eius ꝯsortium volūtatis vel approbatiōis adiungit̄. neq̄ em̄ ꝯsentiētes sitis malis vt nō approbetis neq̄ negligētes. vt nō arguatis. Jdem habet̄ ī. c. si q̄s. et. c. recedite e. cā et. q. et ideo ꝯuersatio xp̄i cū pctōribus ex qua ip̄i boni fieri poterant et ob quā familiarē se illis exhibuerat erit laudabilis et ex caritate ꝓcedēs. Sil'r apl'i inter ydolatras ꝯuiuebant vt eas ad fidē veram ꝯuerteret. sicut de sctō andrea legimus q̄ ꝯsistēs ī achaia eaꝫ totaꝫ ecclesijs impleuit effugataq̄ ydolatria ppl'os ad fidē xp̄i ꝯuertit. vxorēq̄ Egee procōsulis sacro baptismatis fonte regenerauit. Secundo diligentiam beati Andree ꝯsiderate possumus ex auditione. voluit em̄ attentius audire iohannē de xp̄o loquentez atq̄ dicentē. Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi. Quo audito secutus ē ihesuꝫ cū alio ꝯdiscipulo cuius nomē ignorat̄ de certo ꝫ opinat̄ q̄ fuerit iohannes euangelista. Dixit v̄o illis ihesus. quid queritis. At illi responderūt ei. rabi vbi habitas. dixit eis venite et videte venerunt itaq̄ et viderunt et manserunt apud deū die illo vt ptꝫ iohānis. j. ¶ Ex ista diligentia xp̄s fecit sibi gr̄aꝫ q̄ fuit prim⁹ discipulus eius. fuit em̄ primus cōuersus de discipulatu ad xp̄m int̄ oēs apl'os. auditio em̄ doctrine bt̄i iohānis disposuit bt̄m Andreā ad tria. Primo ad penitētiā q̄ doctrina spūal' inducit ꝯpūctionē ī pctōribus. Vn̄ p̄dicāte petro audiētes ꝯpūcti sunt corde ⁊ dixerūt ad petrū et ad alios apl'os. Viri frēs q̄d faciemus. petrus aūt ait ad illos. penitentiā agite ⁊c. Act. ij. c. Naꝫ vt dicit̄ Jhere. xxiij. Verbū dei ē sicut malleus ꝯterēs petras. i. corda dura. Sicut etiā bt̄us iohānes bap. p̄dicabat penitētiā math. iij. Venit iohānes bap. p̄dicās in deserto iudee et dicēs. penitētiā agite ⁊c. Et q̄ bt̄us andreas tāq̄ verus discipulus iohānis in ieiunio ⁊ austeritate penitētie pollebat ido idoneus erat ad discipulatū xp̄i. Secūdo auditio iohānis disposuit beatū andreaꝫ ad scientiaꝫ. q̄ ꝓuerb. iij. dicit̄. Si dilexeris audire sapiens eris. multa em̄ sunt q̄ ab alijs audiēdo didicimus q̄ ꝑ nosip̄os nō inuenimus. et p̄cipue ad scientiaꝫ

fidei. cum fides sit ex auditu. Ro. viij. et ideo btūs andreas eo ipo q fuit auditor iohānis factus est idoneus ad disciplinā et scientiā xpi. que est scientia salutis. et ad hanc disponebat doctrina iohānis Lu. ij. Et tu puer ppheta ꝛc. vsq ad pctōꝝ eoꝝ. Tercio auditio iohānis disposuit b. andreā ad obediētiā et reuerentiā xpi iuxta illud iohānis j. Qui post me venit añ me factus est cuius nō ꝛc. Ideo dicit ps. In auditu auris obediuit mihi ꝓpterea btūs Andreas ex eo q fuit auditor iohānis fuit idoneus ad obedientiā xpi. Et qꝛ inter ceteros discipulos fuit magis dispositus ad hec tria ideo fuit primus ad fidem xpi ꝯuersus. Tercio diligentiā btī Andree notare possumus ex ꝯmunicatione. nā dū xpm agnouit statim illumīationē suaꝫ ꝯmunicare ꝓcurauit fratri suo. nam vt habet iohānis. j. mox eo inuēto dixit ei. Inuenimꝰ messiam et adduxit euꝫ ad ihesum. qui benigne seipm sibi manifestauit. dixitq illi. tu es symon filius iohanna. tu vocaberis cephas ꝛc. Noluit ḡ andreas bonū salutis eē sibi soli. ꝓcurauit etiaꝫ illud ꝓ fratre suo petro. Sic et nos si cupimus regnare cū xpo ꝓximis opē ꝯferre tenemur. qꝛ dicit Eccīastici. xvij. Vnicuiq mādauit deꝰ de ꝓxīo suo inuehe cōtra nō faciētes qui deteriores sunt paganis.

E ¶ Scda vtus siue excellētia b. andree dr̄ obediētia q̄ hic ꝯmēdat̄ ex tribꝰ. qꝛ ꝓmpta. vñ ꝯtinuo. scdo qꝛ ꝑfecta. vñ relictis rethibꝰ. tercio qꝛ recta. vñ secuti sūt eū. Primo obedientia scti andree ꝯmēdat̄ qꝛ fuit ꝓmpta siue velox. qꝛ statī sine mora sine dilatione obediuit. nulla ergo fuit ꝓcrastinatio ꝓuerb. iij. Ne dicas amico tuo vade et reuertere cras tibi dabo cū statī possis dare Augu. Hec vox multos decepit q̄ dicūt hoīes cras ⁊ subito clauditur eis hostiū ⁊ manēt foris cū coruina voce qꝛ nolūt habere gemitū colūbinū. hodie inq̄t ps. Si vocē eius audieretis nolite obdurare corda vr̄a. hodie inq̄t nō cras. de futuro quidē nil certū habemꝰ pñs tantū tp̄s nostrū ē. eccīastici. v. Ne tardes ꝯuerti ad dñm ⁊ ne differas de die in diē subito em̄ venit ira illius et in tpe vindicte dispdet te. Scdo fuit ꝓmpta qꝛ nll'a deliberatio nec mirū qꝛ angelus magni ꝯsilij ꝯtra quē fatua ē deliberatio. fatuꝰ em̄ esset cui impator subito vellet dare ducatū austrie ⁊ ille vsq manevellet deliberare posset em̄ impator infra noctē mutare volūtatē. Itē tercio fuit ꝓmpta qꝛ nulla excusatio vñ arguit̄ ille q̄ ꝓpter opa pietatis se excusauit math. viij. Dñe ꝑmitte me priꝰ sepelire patrē et matrem Cui rñdit dñs. Sine mortuos sepelire mortuos suos. Non sic fecit b. andreas licet ꝓuidere haberet domui et vxori nō tñ redibat domuꝫ ꝫ relictis oībus secutus ē eū. Ideo dicit Gre. hic in omelia. Audistis frēs carissimi qꝛ ad vnius iussiōis vocē petrus et andreas relictis rethibꝰ secuti sūt redēptorē. nulla vo hūc facere adhuc miracl'a viderant nihil ab eo de p̄mio et'ne retributionis audierūt et tñ ad vnū dñi p̄ceptū hoc qd̄ possidere videbāt̄ obliti sūt. q̄ta nos eius miracl'a vide

mꝰ. quot flagellis affligimur q̄n-
tis minaꝝ asperitatibꝰ detremur
et tñ vocātē seq̄ ꝯtēpnimus. q̄d er
go frēs carissimi in eiꝰ iudicio di-
cturi sumus q̄ ob amore p̄ntis secu
li nec p̄ceptis flectimur nec verbe-
F ribꝰ emēdamur. hec ille. ¶ Hic est
dubiū vñ oriebat̄ illa repentina
obediētia discipl'oꝝ ita ꝙ statī se-
cuti sūt dñm. Rñdz ihero. sup ma
theū. Primo ex v̄bi dei opatione
cū dixit venite pꝰ me. cor eoꝝ me
dullitus penetrauit ⁊ ꝓtinꝰ eos cō
uertit. q: dr̄ ad heb. iiij. Viuꝰ ē ser
mo dei et efficax et penetrabilior
oī gladio ācipiti. Scd̄o ꝓuenit ex
diuina īspiratiōe. Alter hō vocat
exteriꝰ xp̄s v̄o īteriꝰ. Ideo potuit
ādreas dicere illd̄ p̄s. Audiā q̄d lo
quat̄ in me dñs deus. Greg. Vox
dñi audit̄ cū īspiratio mēte ꝯcipi
tur. quod et fecit s. andreas. Ter-
cio ꝓuenit ex mirabili faciei tradi
tione. dicit em̄ ihero. Certe em̄ ful
gor diuinitatis et maiestatis oc-
cultē relucebat in hūana xp̄i facie
vt etiā primo aspectu trahebat ho
minez. facies em̄ xp̄i speciosa erat
ad intuēdū. vt dicit petrus. j. pe. j.
in quā desiderant angeli ꝓspicere.
Quarto ꝓuenit ex potēti attracti
one. nā vox xp̄i vocantis habuit
nō solū virtutē inductiuā ꝫ etiaz
attractiuā. qm̄ erat instrumentuz
diuinitatis. p̄s. Dabit voci sue vo
cē virtutis vt quos vocaret exteri
us traheret interiꝰ. vñ ihero. Si-
cut magnes attrahit ferrū sua vir
tute tanto magis dñs celi et terre
trahere poterat quē vellet. Id̄o io
hānis vj. Nemo p̄t venire ad me
nisi pater meus traxerit illū. Se-
cūdo ꝯmēdat̄ obediētia b. andree
q: ꝑfecta. nā relictis rethibus ⁊c.
nō em̄ ꝑfecte potuissēt seq̄ nisi pri
us pūgētes spinas diuiciaꝝ q̄ suf-
focāt verbū dei reiecissent. Greg.
viij. mora. Ad culmē ꝑfectionis tē
dūt q̄ exterius cūcta dereliquunt.
¶ Vbi occurrit dubiū vtꝝ sequēti G
bus xp̄m liceat aliquid de tꝑalibꝰ
habere. Ad hoc dico ꝙ oīa reliq̄re
tātūmō ē virorū ꝑfectorū qui oīa
terrena postponūt et solū eternis
inhiāt. nō tñ oportz ꝙ vbi ē maior
paupertas ꝙ ibi sit maior ꝑfectio
ymo p̄t cē sūma perfectio cū maxi
ma opulētia q: abrahā cui dictū ē
gen̄. xvij. Ambula corā me ⁊ esto
perfectus. legit̄ fuisse diues. Item
melchisedech qui fuit sacerdos al-
tissimi fuit diues q: rex salē gen̄.
xiij. et sic cū in antiqua et repudi
ata synagoga erāt dominia ⁊ pos
sessiōes hoībꝰ a deo ꝯcesse ⁊ distri
buta a maiori in noua xp̄i sp̄ōsa
licita sūt cū perfectior et dignior
sit. Itē xp̄s habuit aliq̄d ꝓpriū cū
suis discipl'is q: nullꝰ p̄t exercere
iusticiā depositariā nisi res sit ali
quomō sua facta. sz iudas fuit de-
positariꝰ xp̄i portās loculos ioh.
xij. Itē nullꝰ hz exercere iusticiaz
distributiuā nisi res sit sua. sz qñ
xp̄s pauit hoīes in deserto p̄cepit
eos discūbere et distribuere discū-
bentibꝰ iohā. vj. Itē lazarus mar
tha maria magdalena erant disci
puli xp̄i qui tñ habebāt multa bo
na vt habet̄ de ip̄is iohā. xj. Sil'r
petrꝰ habuit ꝓpriū cui angl's dixit
act. xij. Precinge et caliga te cali
gas tuas et circūda tibi vestim̄tū
tuū vbi angl's aperte p̄supponit ꝙ

calige et vestimētū erant petro ꝓ
pria etiā quo ad dominiū quod
hec pronoīa tuas et tuū importāt
idē habet de paulo.ij. ad thessalo.
ij. Neq; gratis panē manducaui
mus ab aliquo sed in labore et fa
tigatione die ac nocte operantes
ne quē vestrū grauaremus talia
enī que manibus proprijs aquire
H bant erant sua. ¶ Ex quib⁹ habe
tur heresis pauperū de lugdino et
fratricelloꝝ et error aliquoꝝ men
dicantiū dicentiū se solū eē veros
successores xp̄i et apostoloꝝ eius ī
paupertate. et ꝙ a spe salutis sint
exclusi papa ep̄i et alij sacerdotes
in cōmuni aut proprio aliquid ha
bentes. De hac materia an liceat
clericis habere propria vide. xij.
q.j. Vbi primo arguit ꝙ nō et tā
dē in .c. certe ergo qui est Augus.
vsq; ad finē. q. ꝯcludit ꝙ sic. Ter
cio ꝯmēdat obediētia b. andree qr
recta. fuit nāq; rectū et rōnabile
obedire xp̄o qui deus erat. qui īpe
rauit vētis et mari et facta ē trā
quilitas magna math. viij. Qui
curauit īfirmos. illumīauit cecos
mūdauit leprosos. demōes ab ob
sessis eiecit et mortuos suscitauit
ad quē accesserūt angl'i et mīstra
J bāt ei math. iiij. ¶ Terciū quod ī
verbis thematis tāgit de s. ādrea
declarādū dicit ꝯsequētia siue ꝯse
cutio qr secuti sūt. Secut⁹ ē āt .b.
andreas xp̄m. triplicit sc; ꝑfectiōe
vite miracl'oꝝ opatione ⁊ ꝯformi
tate pene. Primo. b. andreas secu
tus ē xp̄m ꝑfectiōe vite. vita em̄
xp̄i in mūdo erat opatio virtutis
vt sctītas pietas iusticia māsue
tudo et caritas. ꝑ has vias secut⁹
est. b. andreas xp̄m. vñ turba d' eo
clamauit redde nobis hoīez sāctū
iustū. māsuetū et piū deoq; caruz
Cūq; duceret ad crucē fact⁹ ē ꝯcur
sus ppl'oꝝ dicēciū. īnocēs sanguis
eius sine cā dāpnat. quos tñ apl's
rogauit ne suū martiriū īpedirēt.
¶ Ei⁹ sctītas ⁊ ꝑfectio vite oñ- K
di p̄t ex quatuor p̄uilegijs sibi in
vita et ī morte spēal'r ꝯcessis. Pri
mū priuilegiū est firma ꝯfidētia
plus enim ꝯfidebat de xp̄o q̄ alij
apl'i. qd ex hoc oñdit qñ em̄ xp̄s
fuit in desertocū magna multitu
dine ppl'i q̄ ip̄m seq̄bat nec habe
rēt q̄d māducarēt xp̄s dixit Phi
lippo. vñ emem⁹ panes vt mādu
cēt hij ioh. vj. Rñdit philipp⁹ du
cētoꝝ denarioꝝ panes nō sufficiūt
eis vt vnusquisq; modicū quid ac
cipiat. adhuc paꝝ ꝯfidebat de xp̄o
Deinde dixit apostolis. vos quid
dicitis. Responderūt. et quis po
terit tantos saturare panib⁹. om
nes erant desperati nisi btūs An
dreas nō qui dixit. Est puer vn⁹
hic qui habet quinq; ordeaceos pa
nes et duos pisces ⁊c. quasi dice
re vellet scd̄m Crisostomū. tu dñe
potes multiplicare. Ecce magna
cōfidentia ex qua apparet ei⁹ vi
te perfectio. Scd̄m priuilegiū ex
quo ostēdit ip̄ius vite perfectio ē
iugis passionis xp̄i meditatio qr
sedulo et deuote passionē xp̄i me
ditabat ꝯsiderās ex ea frctm̄ nr̄e
salutis ꝓuenisse. Ideo dicūt docto
res circa distictionē. xxiij. tercij
sentētiaꝝ et signāter heinricus de
hassia ꝙ Andreas apl's ꝯposuerit
illd simboli. Passus sub pōcio pi
lato crucifix⁹ mortu⁹ ⁊ sepultus.

Ex quo dat̄ intelligi ꝙ sepius me
ditabat̄ passionē xp̄i. hinc ē ꝙ val
de desideranit crucē vt in ea pate-
ret̄. Applica hic ex legēda. Alij do-
ctores volunt ꝙ ꝯposuerit illū arti
culū fidei. Et in ihesū xp̄m filium
eius vnicū dn̄m nostrū. et sic totā
xp̄i hūanitatē cū suis penalitatib⁹
ꝑ nobis susceptis ꝯp̄hēdit. Terciū
priuilegiū b. andree ex quo ⁊c. ē ꝙ
ex eius sepulchro mānā ad modū
farine et oleū cū odore suauissimo
emanauit vt sic dn̄s in eo singl'arē
oñderet vite sue sctitatem. Sic em̄
dn̄s dilecto suo discipl'o iohāni hoc
priuilegiū cōtulit vt manna scatu
riret in eius sepulchro. Sic et s. ni
colao. Katherīe et walpurgis ꝯtu
lit vt oleū de illoꝝ sepulchris ma-
naret. hec aūt insil'iūcta suo apl'o
andrea ꝯtulit vt oleū et manna d̄
suo sepulchro emanarz. ꝑ oleū aūt
designat̄ pietas s. andree ad oēs se
inuocantes. vñ canit̄ de eo. Hic ē
L q̄ assidue orat ꝑ ppl'o. ¶ Quartum
priuilegiū. s. andree ex quo claret
sctitas vite ipius qꝛ nomē eius bis
in canone misse nominat̄ scz añ et
post eleuationē eucharistie qd̄ in-
dubie ecclesia facit vt tanto maio
ri reuerētia andreā apl'm colerem⁹
et ceteros sctōs ibi nominatos. vñ
añ eleuationē nominant̄. xij. apl'i
et. xij. martires q̄ ꝑ testam̄to fidei
xij. articl'oꝝ sua corpa tradiderūt
et hui⁹ sacrificij testes fuerūt. ß p⁹
eleuationē primo inuocat̄ vgo ma
ria. deiñ noīant̄ solū tres apl'i scz
petr⁹ paulus et andreas. primo vir
go maria q̄ in oī inuocatiōe et īpe
tratiōe obtinēda ꝓpt̄ p̄rogatiuaz
sctitatis sue et officiū mediatricis
añ oēs sctōs ē inuocāda. deiñ petr⁹
q̄ inter ceteros apl'os hz officiū prī
cipat⁹ maxīe q̄ntū ad liberationez
a malo rōe ptātis ligādi ⁊ soluēdi
paul⁹ rōe prīcipat⁹ in officio docē
di et andreas q̄ntū ad spm̄ benigni
tatis et māsuetudīs et ꝓpter priui-
legiū maxīe ꝯcupite crucifixiōis.
Alia cā q̄re ī canone post eleuatio
nē enumerāt̄ q̄tuor ꝑsone p̄dicte ē
qꝛ ille ꝑsone magis fuerūt ꝯfigura
te passioni xp̄i quā alie vtupte vir
go maria cui⁹ aīaz gladius ꝑtrāsi
uit dū stabat iuxta crucē. petr⁹ ca
put eccīe q̄ crucifix⁹ pedibus sursū
erectis. paul⁹ q̄ stigmata xp̄i ī suo
corpe portauit ad gal'. vj. i. ꝑsecuti
ones et corpis molestias. andreas
q̄ etiā crucifix⁹ fuit ī trāsuersū ⁊c.
¶ Scd̄o b. andreas secutus ē xp̄m M
miraculoꝝ opatiōe. Vbi nota ꝙ
ad īuocationē s. andree et ei⁹ meri
ta d̄s multa opat⁹ ē miracl'a. scz ī
anglis. ī demonib⁹. ī hoīb⁹ et ī ele
mētis. Primo ī āgl'is bonis. nā re
fert vīcēti⁹ ī spe. hi. li. x. c. lxix. ꝙ
b. andreas ꝑ quēdā ꝯsulē tract⁹ sit
ad arenā tāq̄ magus ꝑ capillos ⁊
apro ꝑ venatores adducto vt eū di
scerperet aper ādreā circuēs nihil
sibi nocuit ß venatores laniauit ⁊
occidit. ppl's hoc vidēs d̄o credidit
tūc etiā visus ē angelus de celo de
scēdēs ādreā ꝯfortare et tūc ꝓcōsul
leopardū adduci fecit vt andreā oc
cideret ß nihil illi nocuit ß filiū ꝓ
cōsul' ī latere ipius iugilauit quē ⁊
apostolus fusa orōne a morte su-
scitauit. quo viso ppl's ꝓconsulem
occidere voluit sed apostolus hoc
nō ꝑmisit. Secūdo in demonibus
vide in legēda exemplū de quadaz

muliere que cuidā homicide adhe-
sit et parere nō potuit ⁊c. Tercio ī
hoībus multipliciter. primo de epo
sibi seruiēte et vitā religiosaz ducē
te. cui diabolus inuidit et se in for
mā pulcerrime mulieris trāsforma
uit. vide in legēda. Aliud exēpluz
vide ibidē de quodaz sene luxurio-
so noīe nicolaus. Quarto ad meri
ta sācti andree dn̄s miracula fecit
in elemētis ⁊ primo in igne. vide ī
legēda. Exēplū de quodaz iuuene
nobili q̄ inuitis parētibus sctō An
drea adhesit ꝓpter quod ꝑntes do-
mū in qua morabat̄ cuz apl'o suc-
cēderūt ⁊c. Scdo in aqua. vide ibi
dē exemplū de q̄draginta viris. q̄
nauigio ad sctm̄ andreā venire vo
lētes in mari ꝑ diabolū submersis
⁊c. Tercio in aere narrat vincēti⁹
in speculo ꝙ apl's serpētē mire ma
gnitudinis videlicz q̄nq̄ginta cubi
toꝝ q̄ totā regionē vastabat ⁊ ae-
rē infecit sua orōe occidit. Quarto
in terra. vide de hoc in legēda exē-
plū de quodā iuuene xp̄iano quem
mater sua de illicito opere tempta
uit ⁊c. Aliud ibidē de quodā p̄posi
to qui agrū sancti Andree abstulit
N ⁊c. ¶ Tercio btūs andreas secut⁹ ē
xp̄m ꝯformitate pene. Juxta illud
saluatoris math. xvj. Qui vult ve
nire post me abneget semetip̄m et
tollat crucē suam et sequatur me.
Vbi nota ꝙ passio sancti Andree
fuit aliquo modo similis passioni
xp̄i ⁊ aliquo modo dissimilis. Pri
mo dissimilis quia xp̄s crucifixus
est erectus. petrus reuersus. Andre
as trāsuersus. Crist⁹ tāq̄ caput ob
tinuit supiora. petr⁹ tāq̄ alter prī
ceps obtinuit īferiora ideo ꝯueniēs
fuit vt Andreas teneret mediū. de-
xterā sursū ad xp̄m. sinistrā deorsū
ad designadū spreuisse tp̄alia. Se-
cūdo passio scti Andree similis est
passioni xp̄i q̄ntū ad q̄nqz. que vi-
de infra sermone sequēti in primo
membro versus finē ⁊ ꝓsequere vt
ibi sermonē ꝯcludendo ⁊c.

In die sancti Andree apostoli ser-
mo secundus.

Enite post mē

faciā vos fieri piscatores
hoīm. Mathei. iiij. ¶ Hec v̄ba di A
xit xp̄s ad petrū et andreā q̄n eos
vocauit ad apostolatuz. Pro quo
nota ꝙ triplex fuit vocatio apo-
stoloꝝ. Prima vocatio fuit imme
diate post baptismū xp̄i vt habet̄
iohānis. j. q̄n duo discipuli iohānis
audierūt ip̄m Johannē dicentē de
xp̄o. Ecce agnus dei. et secuti sūt
Jhesum. Et ibi dicit̄ ꝙ Andreas
frater symonis erat vn⁹ ex duob⁹
qui secuti fuerūt ihesum. Et dicit̄
infra ꝙ adduxit fratrem suū symo
nem ad Jhesum. Jsta aūt vocatio
fuit ad xp̄i simplicē noticiā. Scda
vocatio fuit in captura pisciū quā
describit lucas q̄nto capl'o. vbi di
cit. ꝙ xp̄s ꝓpter turbas irruentes
ascendit in nauē petri ad p̄dicādū
et finita p̄dicatione iussit laxari re
the in capturā pisciū. et visa multi
tudine petrus sciens ꝙ nō poterat
esse virtute humana ꝓcidit ad ge
nua Jhesu. Et ista vocatio dicit̄
esse ad xp̄i familiaritatez. Tercia
aūt fuit de qua hic in p̄senti euan-
gelio fit mētio q̄n relictis omnib⁹
secuti sunt Jhesum totaliter ei ad
herētes ad p̄dicta negotia ampli⁹

non reuersuri. Et hac vocatione
sunt vocati ad apostolatū ꝓut in-
nuunt verba thematis. Venite p⁹
me ⁊c. In verbis p̄dictis duo tan
guntur. primo xp̄i felix inuitatio
siue vocatio. ibi. Venite post me.
scd̄o vocationis sue remuneratio.
ibi. Et faciā vos ⁊c. Quantuz ad
primū dicit. Venite post me nō tā
passibus corporis q̄ affectione mē
tis et immitatione operis. Et di-
xit dn̄s hec verba nō solū ad petrū
et andreā. ymmo dicit ea ad quos
B libet cristianos. ¶ Circa quod sciē
dumq̄ ad hoc vt quis libere possit
venire ad cristum et post cristuz
tria requiruntur. Primum est q̄
postponat omnia retrahētia. Se
cunduz q̄ voluntarie assummat
crucis insignia. Terciū q̄ ꝑfecte se
quatur xp̄i vestigia. Hec tria po
nit xp̄s mathei. xvj. Qui vult ve
nire post me abneget semetipsum
Ecce primū suiip̄ius abnegatio. et
tollat crucē suam. ecce scd̄m. scilicz
carnis mortificatio. ⁊ sequat̄ me.
ecce terciū scz vite xp̄i confirmatio
Primo requirit̄ abnegatio suiipsi⁹
Nā mens perfecta et maxime con
tēplatiua debet seip̄am abnegare
C vel deserere quo ad tria. ¶ Primo
quo ad omnem affectionē et amo
rem naturalē quā habere posset si
ue ad seip̄am siue ad ꝓximos siue
ad rēs exteriores siue etiaz ad ip̄m
deū. Ad seip̄az dico ne seip̄az amet
propter se sed propter deum. et hoc
modo mens scd̄m Bernhardum se
ip̄am sibi furat̄ inq̄tū ip̄am nō di
ligit propter se sed ꝓpter deum. Ad
proximos etiā vt eos nō amet nisi
in ordine ad honorem dei. Vnde si
parentes te instigēt ad aliquid qd̄
sit cōtra diuinū honorē in hoc ca-
su sunt odio habendi. Et tūc scd̄z
Iheronimū odiū in parentes ē pie
tas in deū. Ad res etiā exteriores
vt de eis nihil appetat p̄ter victuz
necessariū vel in ordine ad deū vt
in rerū vsu reputet se solū ꝓcurato
rem et dispensatorē ip̄ius dei. Ab-
negandus est insup amor natural'
ad ip̄m deū q̄ talis amor est recur
uus ꝓ vt deus diligit̄ ꝓpter bonuz
nostrū qd̄ ex eo seq̄t̄. puta beatitu
dinē quaz oēs naturalit̄ appetim⁹
q̄ talis amor est imꝑfect⁹. et dicit̄
amor cōcupiscentie. deū aūt dilige
re debemus amore amicicie ⁊ ꝓpt̄
se. Augu. in soliloquio. Ego solaz
ꝓpter se amo sapientiā. cetera vo
ad esse mihi volo vel de esse mihi
timeo ꝓpter ip̄am. ¶ Scd̄o req̄rit̄ D
q̄ tollat crucē suā. Scd̄m Augus.
Crucē tollere nihil aliud est q̄ car-
nē ꝓpriā mortificare. Est aūt ca-
ro mortificanda nō solum q̄tū ad
opa ne scz carnis opibus seruiam⁹
sed etiā q̄tuz ad eius desideria ne
scz illicitis desiderijs vnq̄ cōsenti-
amus. Et de hac mortificatione
scribit̄ ad gall'. v. Qui aūt sūt xp̄i
carnē suā crucifixerūt cū vicijs et
cōcupiscētijs. Et scd̄m glosā hoc
q̄ dicit cū vicijs refert̄ ad opera.
quod aūt subdit̄ et cōcupiscentijs
refert̄ ad desideria. Hec aūt cruci-
fixio nihil aliud est q̄ motuū ⁊ cō
cupiscētiarū carnaliū depressio in
tātū q̄ ꝑ eas caro et passiōes sensi
tiue partis taliter edoment̄ q̄ nū-
q̄ vsum et iudiciū rōis impediant
¶ Sciēdū aūt q̄ hec carnalia desi E
deria sūt tripliciter mortificāda.

Primo quidē mortificādo desiderium naturalis ꝯcupiscētie aīe ⁊ corpis. hoc aūt fit cū aliquis intrepide mortē subire ꝑ xp̄o disponit Et ad hoc quilibet fidelis tenet̄ casu necessitatis imminēte de naufragio fidei alias nō tenet̄ ad hoc nisi secūdū p̄paratiōez animi. vnde de btō Martino Augustino ⁊ alijs quibusdā ꝯfessoribus cantat̄ O martir desiderio. Scd̄o mortificando desiderium necessarie nutritionis. ita vt corpus nō nutriatur ꝓpter voluptatē sed solū ꝓpter solius nature necessitatē et hoc nō propter se sed ꝓpter diuinū honorē vt ex hoc deo liberius et vigorosius seruiat̄ Tercio mortificādo desideriū comodi corpalis vt de talibus homo nō plus expetat q̄ꝫ stricte necessitati nature sue sufficiat Et de his duobus sic dicit Augu. ī soliloquio. Omnino me de cibo et potu siue balneis ceteraq̄ voluptate corpis interroges. tātū em̄ de ea peto q̄ꝫtuz in inualitudinis opem ꝯferre pōt. taliter btūs Andreas et ceteri apl'i seip̄os abnegarūt et oīa carnalia desideria pro xp̄o mortificauerūt q: hoc ip̄m ꝙ nihil habebant sibi summas diuicias reputabant vt dicit hugo. in hoc etiā ip̄i summe gaudebant ꝙ cōtumelias ꝑ xp̄o pati debebāt ⁊ ideo btūs andreas gaudēter patibulū sancte crucis ascendit et ī eo alacriter pro xp̄o mortē sustinuit. ¶ Tercio req̄rit̄ ꝙ se xp̄i vite cōformet. nā venire post xp̄m nihil aliud est q̄ꝫ se eius vite ꝯformare vita aūt xp̄i p̄cipue versabat̄ circa tria in quibus sibi ꝯformari debemus videlicet circa pauꝑtatem hūilitatem et asperitatē. Cristus em̄ in suo ingressu nobis reliquit exemplū sincerissime paupertatis In ꝑgressu exemplū ꝑfundissime hūilitatis. et in egressu exempluz acerbissime penalitatis. Primum patet naz in ingressu suo in hunc mūdū fuit pauprerim⁹ oīm hoīm ymmo oīm creaturaꝝ quod patet ex hoc. cuilibet rei ꝓuisum ē locus sue naturalis quietis ꝫ soli xp̄o negatus fuit qui nō habuit vbi caput suū reclinaret math. viij. Ob hoc aūt xp̄s tātā paupertatē assūmere voluit vt sua pauꝑtate nos ditaret. ij. ad Coꝝ. viij. Cū esset diues oīm pro nobis egenus fact⁹ est vt ip̄ius īopias diuites essem⁹ Scd̄m patet nam in ꝑgressu xp̄s pro nobis se tantū hūaliauit q̄ꝫtū se hūiliare potuit. Id̄o dicit apl's ad philip. ij. ꝙ seip̄m exinaniuit. q: q̄ꝫtū ad aspectū fragilitatis videbat̄ potētia et sapientia deitatis euacuatus. vnde xp̄s ꝓpter suam hūiliationē se vermi cōparat in p̄s. Ego sum vermis et nō homo obprobriuz ⁊c̄. Ob hoc autem xp̄s scd̄m August. tātuz se voluit humiliare vt nos in celesti gloria exaltaret. Cui consonat Bernhardus dicens. Singularis maiestas voluit mori vt viueremus. seruire vt regnaremus. exulari vt repatriaremus. humiliari vt nos exaltaret et sup oīa bona ꝯstitueret. Terciū patet nā xp̄s ī egressu amarissimam penam pro nobis pati voluit vt nos ab eterna morte liberaret et vt penas ꝑ peccatis nobis debitas misericorditer ꝑ no

bis exolueret ysa. liij. Vere lãguo
res nr̃os ip̃e tulit ꝛc̃. Et q: in his
tribus debem⁹ sequi vestigia xp̃i
vt patet. j. petri. ij. Ideo ad ingẽ
memoriã eoꝝ inducit. Treñ. iij.
Recordare pauꝑtatis mee et trãs
gressionis. i. hũilitatis ꝛc̃. In hijs
aũt tribus btũs andreas perfecte
xp̃m secutus fuit. Et primo qui-
dem in pauꝑtate q: omnia terre
na ꝓpter xp̃m cõtempsit ido dici
tur in euangelio relictis omnib⁹
secuti sunt eũ. Scd̃m in hũilitate
q: despectissimũ genus mortis ele
git. Tercio in mortis acerbitate.
q: ꝑ biduũ in cruce pepẽdit ⁊ acer
bitatez penaꝝ alacriter sustinuit
G ¶ Pro quo nota ꝙ btũs Andreas
in morte xp̃m ita ꝑfecte secutus ẽ
ꝙ ei in q̃nq; moriendo fuit simil'
Primo nãq; xp̃s sponte crucez su
stinuit ysa. liij. Oblatus est q: ip̃e
voluit. et btũs Andreas vidẽs cru
cẽ sibi parari ait. Securus et gau
dens venio ad te amator tu⁹ sem
per fui et desideraui te semꝑ am
plecti o bona crux. Scd̃o xp̃s vo
lentes eũ a passiõe auertere aduer
sarios reputabat. Vñ math. xvj
Illud attemptãti petro ait. Va
de post me sathanas. i. aduersarie
Sic cum ꝓpl's vellet impedire per
lapidationẽ egee martiriũ andree
rogauit ne illud facerent. Tercio
xp̃s de cruce descẽdere noluit. Vñ
Math. xxvij. dicentibus. Si fili
us dei est descendat de cruce ⁊ cre
dimus ei. Sic cũ andreã Egeas
veniens deponere vellet andreas
ait. Scias q: ego viuus de cruce
nõ descendã ꝛc̃. Vñ rogauit xp̃m
ne ꝑmitteret se viuũ de cruce depo
ni ꝛc̃. Quarto xp̃s de cruce plurã
bona docuit. sicut ꝓ ꝑsecutoribus
orare. in morte parentes recõmen
dare. animaz patri tradere. Sic
btũs andreas simil'r biduo pẽdẽs
in cruce docebat populũ. Quinto
xp̃s per crucem gloriam suam in
trauit. Vñ luce. xxiiij. Oportebat
xp̃m pati et ita intrare in gloriã
suã. Sil'r btũs andreas ait crucẽ
salutando. Accipe me ab homini
b⁹ et redde me magistro meo ꝛc̃.
¶ Quãtũ ad secundũ nitit̃ in ver H
bis thematis officij p̃dicationis
ip̃is apostolis posterius ꝯmẽda
tio siue iniunctio cuz dicit̃. faciã
vos fieri piscatores hoĩm. vbi ꝑ
piscatores intelligit̃ spiritualiter
verbi dei p̃dicatores ꝑ qd̃ tanq̃
per rethe hoĩes in fide ceperunt.
¶ Vbi nota ꝙ ad piscatores ho I
minũ. i. p̃dicatores si sua p̃dicati
one volunt ꝓuidere hoĩes debent
habere sex ꝯditiones quas habuit
sanctus andreas. Sicut patet ĩ vi
sione apostoli Apoc. vj. vbi dicit
Vidi ⁊ ecce equus albus ⁊ qui se
debat super illũ habebat arcum ĩ
manu sua et data est ei corona et
exiuit audacia vincens vt vince
ret. Vbi innuuntur sex eis neces
saria. Primũ est audacia et hoc
signat̃ in equo. Equus em̃ intre
pide et audaciter, vadit ad preli
um. et sic predicator veritatis de
bet habere audaciã securitatis cõ
tra temptationem et tribulatio
nem imsultus. Idem etiã signat̃
in sancto andrea. Andreas em̃ in
terpretatur virilis significans ꝙ
predicator debet esse virilis cõtra
vicia predicando et cristuz confi

tendo, quia dicit dñs Math. viij. Qui me confessus fuerit, id ē verba mea et filius hominis confitebit cū. Hanc audaciā predicando habuit sanctus andreas cū Egee in patras ciuitate ypianos ad sacrificia ydoloꝝ cōpellente audaciter cū redarguit dicens, Oportebat vt tu qui iudex hoīm ē meruisti nē, vt in legenda. Sed quia potens erat rupit rethe et exiuit ⁊ capi nō potuit, quia potentes licet intrent rethe sermonū, cū tñ audiunt vicia eoꝝ tangi rumpunt rethe et iracū di exeunt et malū predicatoribus machinant sicut patet de Egea ī legenda, qui cū argueret de ydolatria minatus est ei varia tormenta et tandē cū in cruce suspendi fecit. O quot iste habuit et adhuc habet insecutores qui cū placida audiunt diligunt predicatores. cum vero vicia eoꝝ arguunt eis detrahunt ⁊ obsequunt, sed tñ predictus Egeas impunitus nō mansit qa anteqꝫ de cruce domū suaz rediisset arreptus est a demonio coram omnibus expirauit. Et vere nec seqces penas euadent cū scriptum sit Potentes potenter tormenta patientur Sapīe. vj. Ideo bonū esset vt se rethe sacre scripture capere permitterent vt et eterna tormenta euaderent. Sed timēdū est qꝫ pauci potentes mundi et nobiles rethe predicatiōis capiant quia paucos nobiles legimus ypm rethe predicationis acquisiuisse nisi paulum qui dicit fuisse nobilis romanus. et beatū Bartholomeū. Sedo necessaria est ei mūdicia et hoc significat in eo qꝫ equus erat albus, hec albedo est puritas mentis vel carnis in qua debet ambulare predicator. Ideo dicit Greg. in registro ⁊ habet in capto, necesse. j. q. j. Necesse est vt munda sit manus que diluet: sordes curat ne tacta queqꝫ deterius inquinet si sordida sequeris lutū teneat. Hanc habuit sctūs Andreas et in alijs plurimuz dilexit ac ne amitteret custodiuit. Applica hic exemplū de quoda iuuene ypiano quē mater de opere illicito temptauit. Similit de quodam epo quē diabol⁹ in specie pulchre mulieris temptauit qui p sanctum Andreā fuerunt liberati, vt de in legenda. Requirit etiā mundicia in audiente si velit capi rethe predicationis ideo pauci lubrici ⁊ incontinentes capiunt. similes anguillis qui vt dicunt naturales latitant in limo pfundo et capi non possūt nisi facto magno tonitruo tunc primo exeunt et capiunt. sic et quidez incontinentes capi non possūt qui in luto luxurie latitāt. et si interdū capiūt ad horā tñ ad instar anguillaꝫ de manu capiēcium lubricāt. Sicut dicit de ipis Treñ. iij. Lubricaueruntvestigia quia ex vno pcto in aliud cadunt Sicut testat Greg. xxx. moraliū Peccatū quod p penitentiā nō diluit moꝫ in aliud trahit. Si tñ fit tonitruus diuine cōminationis ⁊ predicationis ad heb. xiij. Fornicatores et adulteros iudicabit dñs. tunc interdū exeunt de limo peccati et luxurie et capiunt rethe predicatiōis. Sicut patet de maria magdalena et thayde nē. Tercio necessaria est ei obediētia que notat

cũ dicit. Et qui sedebat sup illum oportet em̃ q̃ predicator sit subditus xp̃o sicut equ⁹ sessori. ideo notat̃ in petro quẽ xp̃s vocauit qui ⁊ symon. i. obediens dicit̃ insignuz obedientie vt scz predicator obedienter viuat et obedienter doceat. Augu. in li. de doctrina xp̃i. Non obedienter audit̃ qui seip̃m nõ audit. Et Greg. Cũ imperio docet̃ quod prius agit̃ quã docet̃. Req̃ritur etiã obedientia in audiente. alias parũ ꝓdesset audienti docere et nõ custodire. ideo dicit̃ luc. xj. Beati qui audiunt verbũ dei et custodiunt. Quarto necessaria est p̃dicatori scientia sacre scripture. et hoc notat̃ ibi. habebat arcũ. s. sacrã scripturã qua defendit̃ ecclesia Et per arcũ ꝯgrue intelligit̃ sacra scriptura. Arcus em̃ fit ex duobus scz ex ligno duro et corda molli. q̃ licet sit mollis tñ durũ lignũ inflectit. Lignũ est duricia veteris testamenti ⁊ corda est gratia noui vel corda est misericordia. lignuz iusticia. Item p̃dicator debet habere scientiã etiã notat̃ in petro. quẽ dñs piscatorẽ hoĩm fecit. qui ĩterpretat̃ agnoscens insignũ q̃ debet esse notus in scientia. Hoc etiam significat̃ per rethe quod Petrus ⁊ andreas miserunt in mare Nã per recia significat̃ sacra scriptura. et sicut piscator qui vult capere pisces necessario debet habere rethe alias inuanũ laboraret. Sic piscator hoĩm debet habere recia sciẽcie et sacre scripture. alias quõ capiet hoĩes p̃dicando aut cõfessiones audiendo si scienciã et sacrã scripturã nõ habet qꝛ nihil dat qd̃ non habet. vt in. c. odardus de soluc̃. tales em̃ qui ignari sunt alios nõ conuertũt sed magis peruertunt et in errorẽ ducunt. eoq̃ lumẽ scientie nõ habent. De quib⁹ apl's j. ad thimo. j. Volentes esse legisdoctores nõ intelligentes neq̃ que loquũtur neq̃ que affirmant. oportet ergo p̃dicatores et confessores primo sapientes fieri et postea alios sapientes facere ne cecus cecum ducendo ⁊c̃. lu. vj. Quia dicit gilbertus. Ridiculosa ymmo periculosa res est speculator cecus. cursor claudus. preco mutus et doctor inscius. Hanc scienciã ꝑfecte habuit sanctus andreas vt patet ex legenda cũ quinq̃ rationibus validissimis ostendit egee xp̃m volũtarie passum fuisse. Etiã ei misterium redemptionis cepit pandere et q̃nq̃ rationibus persuadere. ß eũ rethe predicationis nõ cepit. qꝛ pauci sapientes mundi capiunt̃. multi em̃ ex quadã astucia diaboli vitant intrare rethe p̃dicationis. de quibus Ro. j. Putãtes se esse sapiẽtes stulti facti sunt. stulti quidẽ qꝛ salutis sue verba in predicatione percipe rennuũt nec audire aduertunt. similes piscibus astutis qui cauent se a rethibus et hamis. vt sũt calumpni vulgariter karpffen qui figũt caput in limũ et caudaz in altũ erigant et sic rethe euadũt Sic et isti adeo figũt capita multarũ suggestionũ ĩ auaricie limuz vt ad rethe nõ veniãt p̃dicationis et hoc faciũt ex q̃dã mũdana sapientia. de q̃. j. ad Coꝝ. iij. Sapĩa huiꝰ mũdi stulticia ẽ apud deum. ysa. v. Ve q̃ sapientes estis oculis

vestris et corã vobismetipis prudentes. et vere ve eis erit. qr dicit Job. v. Aprehendet sapientes in astucia eoꝝ. licet mõ nõ ꝑmittãt se capere tñ in morte velint nolint capiunt a deo. diabolo et a peccato. deus em̃ eos capiet et tradet diabolo. ⁊ diabolꝰ eos carcere infernali includet. Peccatũ vero sic inclusos alligabit et inuoluet ꝙ nũqꝫ inde exibunt. Quĩto necessaria est perseuerãtiã sine qua nemo saluabit dicente saluatore. Qui autẽ perseuerauerit vsqꝫ in finẽ hic saluus erit. et notat in eo ꝙ dicit. data est ei corona. Predicator em̃ q̃ perseueranter ꝑdicat verbũ dei habebit aureolaꝫ scdm illd metriste. Aureolaꝫ doctor. virgo. martirqꝫ meretur. Ipi inquã coronas habebunt nõ solũ per se sed per alios q̃ per eos saluati fuerunt. Quod probat exemplo de quodam fratre in ordine ꝑdicatoꝝ. vide in Meffret dñica prima aduentus dñi B. S. in fine. Aliud de quodã sacerdote bono ꝑdicatore. vide ibidẽ dñica ĩ sexagesima R. B. in fine. Hãc ꝑseuerantiã habuit beatus andreas quia etiã biduo in cruce pendens nõ cessauit ꝑdicare. xx. milibꝰ hominũ ibi astanciũ ideo aureolam meruit. Sexto necessaria est ꝑdicatori potentia et cõstantia seꝫ vt vincat diabolũ mundũ et carneꝫ vt sic vincens exeat quia dicitur Apoc. iij. Qui vicerit faciã illũ calumpnam in templo meo. Hanc habuit beatus Andreas ideo vincens exiuit de hoc mundo. ideo in cruce circumdatus fuit per dimidiam horã nimio splendore de celo. cũ quo abscedente tradidit spiritũ vt in legenda. ¶ Hic cadit dubiũ ex quo ad predicatorẽ requirit scientia quare xp̃s elegit ad ꝑdicationis officiũ petrũ et andream. iacobum et iohannem. qui tñ fuerunt simplices et indocti. qui tñ prohibent eligi vt in. c. de petro. xxxix dist. ideo videtur ꝙ xp̃s nõ conuenienter eos vocauerit ad ꝑdicationis officiũ. Sed dicendũ ꝙ xp̃s q̃ est virtus et sapiencia. j. ad Coꝝ. j. et sic omnia sapienter fecit. ergo conuenienter isti apostoli vocati sunt ad ꝑdicationis officiũ. et cuꝫ sic fuerunt deputati ipe fecit eos ydoneos et doctos ⁊ suppleuit omnes defectus in eis. quibus ait. ego dabo vobis os et sapientiã cui nõ poterunt resistere. Voluit aũt hos simplices et indoctos assummere. ne aliquis eoꝝ gloriaret se sua virtute aut sapiencia eligi meruisse. hanc rationeꝫ assignat apl's. j. ad Coꝝ. j. dicens. Videte vocationeꝫ vestrã fratres qm̃ non multi sapiẽtes scdm carnem. non multi potẽtes sed que stulta sunt mundi elegit dñs et hoc vt confundat sapiẽtes ⁊c. Rationem assignans dicit Vt non glorietur omnis caro in cõspectu eius. Non tamen sic a principio vocauit simplices ꝙ nullum vocauerit litteratũ quia Natana elem et Nicodemũ vocauit vt patet Johannis. j. et. iij. Vide plura de his in questionibus Johannis de turri cremata.

In die sancti Nicolai sermo tercius.

In diebꝰ suis

placuit deo. ecclastici. xxviiij. ori-
gialit. trassumptiue in epla huius
A dici. ¶ Pro introductione nota quod
dies in scriptura sacra accipiunt
tripliciter. Primo pro diebus natu-
ralibus siue arcificialibus siue vsu
alibus. Naturales sunt xxiiij. ho
rarum. Artificiales mutant secundum
maius et minus tempus quo sol lu-
cet sup nostro emisperio. longiores
sunt. xvj. horarum. breuiores octo ho
rarum. De hijs dicit Judicum. xvij.
In diebus illis non erat rex in isra-
hel sed vnusquisque quod rectum sibi
videbat hoc faciebat. Secundo mo-
do capiunt pro virtutibus. Cum enim vir
tutes habeant claritatem fidei gratie
et boni exempli. ideo dicunt dies
virtuales. Ecclastici. xlviij. de
helizeo virtuoso dicit. In diebus
suis scilicet virtutibus non ptimuit prin
cipem et potentia nemo vicit illum
Tercio accipiunt dies hominis pro
etatibus suis. Isto modo maxime
reperio dies in themate. Nam be
atus Nicolaus in diebus suis hoc
est in suis etatibus maxime placu
it deo. Et si vellemus loqui de alijs
duabus acceptionibus dierum suorum
in illis etiam placuit deo. quare bene
assumptum est de eo thema predictum
B In diebus suis etc. ¶ Pro thema-
tis prosecutione nota quamuis septem sint
etates hominis sicut sunt septem eta
tes mundi. tamen quia sufficienter re-
duci possunt ad tres scilicet puericiam
iuuentutem et senectutem. Ideo dico
quod beatus Nicolaus in diebus suis
id est in his tribus etatibus suis pla
cuit deo. Primo enim in puericia sua
que durat vsque ad. xvj. annum
placuit deo. et hoc in tribus vide
licet in sanctificatione. in genera-
tione. et educatione. Primo placu
it deo in sanctificatione. licet enim in
vtero sanctificatus non fuerit tam
mox natus sanctus fuit. Juxta il
lud ps. Domine preuenisti eum in benedi
ctionibus dulcedinis. Vbi nota quod
tribus modis aliqui sanctificant.
Primo in vtero matris sicut ihe
remias propheta et Johannes bapti-
sta lu. j. Spiritu sancto replebitur ad
huc ex vtero matris. Secundo natus
ex vtero sicut beatus Nicolaus qui
suam sanctitatem prima die dum balne
aret erectus in pelui stando osten
dit et statim spiritu sancti gratia ab
vberibus matris quarta et sexta
feria preter semel abstinuit. Ideo
potuit dicere illud ps. Spes mea
ab vberibus matris mee. Hic ca-
dit dubium quando sanctus Nicolaus il
lam sanctificationem accepit an in
baptismo vel ante baptismum. quod
non ante baptismum quia non est in
vtero matris sanctificatus. sicut
Jheremias et Johannes baptista
vt dictum est. quod autem in baptismo non
acceperit specialem gratiam sanctifi-
cationis patet quia baptismus eque
lem effectum habet in omnibus ma
xime in paruulis vbi non precedit
alia dispositio maior in vno quam in
alio igitur etc. Ad hoc respondet dominus Jo
hannes cardinalis de turri crema
ta saluo meliori iudicio quod sanctus
Nicolaus in baptismo aliquam spe
cialem gratiam supra communem legem ac
cepit. nec est inconueniens. quoniam vt dicit
Bonauentura in. iiij. di. iiij. Gratia
mensuratur secundum liberalitatem dei dan
tis non secundum qualitatem suscipientis
nisi de congruo. et hoc secundum quod su-

scipiens se preparat nō scdm q est capax, quia ergo deꝰ in baptismo operat scdm exigentiā sacramēti et interius vnus nō est magis dispositus q̄z alter, ideo equaliter dat omnibus paruulis quātū est de lege cōmuni, quia tū potestas eius nō est alligata sacramento non ē necesse q semper det equaliter ꝫ pt facere cui vult speciale priuilegiuz Concordat etiā sctūs Tho. in. iij. parte summe. q. lxiij. argu. vnj. Consequenter dicit q huiusmodi priuilegiū sanctificationis ꝓtulit deus beato Nicolao ex meritis suoꝝ parentū et deuotione, qui hoc a deo impetrauerūt vt eis talē daret filiū qui suā sanctitatez prima die ostenderet. Tercio sanctificātur aliqui in iuuentute sicut beatꝰ martinus et dominicus qui ī sua iuuentute deo seruire ceperunt. ps Spes mea dñe a iuuentute mea. ¶ Ex his accipere possumꝰ vnā doctrinā q valde gratum est ꝙpo dño et magni meriti ieiunare q̄rtam et sextam feriā. Quartā quia eodem die ꝑps per iudam traditꝰ est iudeis. Sextaz quia eo die est passus. Ideo in. c. ieiunia. de consecra. dist. iij. dicit q qui illis diebus nō ieiunauerit videt cū tradente tradere saluatorez et cū crucifigentibus crucifigere. et glosat hugo. i. crucifixo nō cōpati. Vtinā hoc attēderent multi qui ieiuniū quasi p nihilo reputant dicentes. quē honorem facio in hoc q ieiuno vel corpus meū castigo ꝛc. attendant q beatus nicolaꝰ spūsancto inspiratus qui adhuc nullū peccatum fecerat feriā quartā ⁊ sextā ieiunauit et q omnes sancti per ieiuniū ⁊ rigorem discipline sua corpora castigauerunt. et heu multi sunt peccatores qui nullū die ieiunāt. Et iā feriā sextā in qua dñs in magna siti felle ⁊ acceto potatꝰ fuit. sanguinez suū pciosum fudit. morte acerbissimā sustinuit vt nos ab eterna morte liberaret. Certe si homo nullum peccatū ꝯmisisset adhuc feriā sextā ieiunare deberet ob memoriam ⁊ honorē passionis ꝙpi. Sedo beatus Nicolaus in puericia placuit deo in generatione ⁊ hoc ppter tria. Primo quia ex beatis erga seculū parentibus est genitus. nā parentes eius fuerūt iuuenes diuites ⁊ nobiles. Vnde dicit de eo nobilissimis ortus natalibꝰ velut lucifer nicolaꝰ emicuit. Secdo q̄a ex beati in moribꝰ genitꝰ. licet enim parentes eius essent iuuenes tamē moꝝ vt nicolaus natus est ppetuam continentiā ꝙpo vouerūt. vt de erant matrimonio iuncti non vt libidini deseruirent sed vt plez educandam ad dei seruiciū generarent. Ideo de eo cantt. Nobilis genere ꝫ nobilior fide. Tercio q̄a parentibus p orationē impetratꝰ Sicut em̄ ysaac p orationē abrahe genitus est vt dicit gen. xv. et samuel per orationē anne. j. Reg. j. Sic parentes beati Nicolai deū exorauerūt vt filiū eis concederet. quē nō tantū diuiciarū ꝫ etiā morū haberent heredem. Tercio beatus nicolaus in puericia sua placuit deo in educatione. et hoc ppter tria. Primo quia educatus est vt iuuenū lasciuias euitaret. ideo dicitur in legenda. Alioꝝ puerorum

euitans lasciuias sciens illd̄ eccīa
stici.xiij. Qui tetigerit picē inqui
nabit̄ ab ea. dicit qui tetigerit nō
qui viderit. qꝛ si quis videret con
scientiā peccatoꝝ turpissimā non
tangeret peccatū. dicit inquinabit̄
manꝰ em̄ nō inquinat picē ꝫ econ
uerso qꝛ bonus nō inficit maluꝫ ꝫ
malus bonū. p̄s. Cū sancto sanctꝰ
eris ⁊c. et cū ꝑuerso peruerteris. di
cit picē et nō lutū qꝛ mala socioꝝ
nō cito abolent̄. Scd̄o vt eccīam
frequentaret. vnde in legenda dr̄
Ecclesie sancte frequentans limi
na. Glosa sup̄ matheū dicit. In
gressus vrbē ihesus templum adijt
dās formā religionis vt quocūqꝫ
imus primo domū orationis ade
amus. Sic faciebat beatus Nico
laus tanq̄ verus xp̄i discipulus.
Tercio vt verbū dei libenter au
diret et seruaret vnde in legenda.
Quicq̄d de scripturis sanctis audi
re poterat armariolo condebat pe
ctoris prouerb. ix. Beatus qui au
dit me et vigilat ad fores meas
cotidie ⁊c. Scd̄o beatus Nicola
us in scd̄a etate hoc est in iuuētu
te placuit deo et hoc in tribus. vi
delicet in prudēcia spirituali. In
misericordia ꝓximali. et in cōuer
satiōe honestali. Primo in prudē
tia spūali. ¶ Ad cuius euidentiam
nota vt scribit sctūs Tho. scd̄a se
cūde. q. xlvij. triplex repit̄ pruden
tia scꝫ falsa vera ⁊ ꝑfecta. Prima
est prudencia falsa per similitudi
nē dicta que in malis et peccatori
bus reperit̄. De hac dicit xp̄s Luce
xvj. Filij huius seculi prudētiores
sunt filijs lucis in generatiōe sua
Et paulꝰ Ro. viij. Prudēcia car
nis mors est. Cū em̄ prudēs sit qui
bene disponit que sunt agenda ꝓ
pter aliquē bonū finē. Ille qui ꝓpt̄
aliquē malū finē aliqua disponit
cōgruentia illi fini habet falsam
prudenciā inquātū illud quod ac
cipit ꝓ fine nō est verū bonū ꝫ se
cūdū similitudinē sicut dicit̄ ali
quis bonus latro. hoc em̄ mō pōt
scd̄m similitudinē dici prudens la
tro qui ꝯuenientes vias īuenit ad
latrocinandū. Scd̄a est prudēcia
vera sed imꝑfecta que inuenit vi
as accomodas ad finē bonū. Sed
est imꝑfecta dupl̄r. Vnomō qꝛ il
lud bonū qd̄ accipit ꝓ fine nō ē cō
munis finis totius humane vite.
sed alicuius specialis negocij. puta
cū aliquis adīuenit vias accomo
das ad nauigandū vel negocian
dū dicit̄ prudens nauta vel prudēs
negociator. Alio mō dicit̄ pruden
cia imꝑfecta qꝛ deficit in principa
li actu prudentis. puta cū aliquis
bene consiliatur et recte iudicat de
hijs que pertinent ad totā vitam
sed nō efficaciter ꝑficit ⁊c. Tercia
est prudencia vera et perfecta. et
hec ē que recte consiliat̄ et recte iu
dicat ad bonū finē totius vite ac
etiā perficit. et hec in solis bonis
reperit̄. De hac ꝓuerb. j. Prudēcia
seruabit te vt eruatis a via mala
Et. xvj. c. Acquire prudēciā qꝛ p̄ci
osior ē argēto. Et saluator math.
x. Estote prudentes sicut serpētes
⁊c. Hanc prudenciā verā ꝑfectam
et spūalē habuit sctūs nicolaꝰ qui
eā ad bona sempiterna dedicauit
⁊ pro illis adipiscēdis omnē diligē
tiā adhibuit. Scd̄o beatus nicola
us in iuuētute placuit deo in mise

ricordia ꝓximali. legit̃ em̃ de eo q̃ erat valde cõpatiens ⁊ super afflictos pia gestans viscera. Ideo dicit xp̃s math. v. Bti̅ misericordes qm̃ ipi misericordiam consequunt̃. Hanc ꝯmendat Ihero. in. c. q̃ clemenciã. lxxxvj. di. dicens. Qui clemenciã nõ habet nec indutus ẽ viscera misericordie q̃uis spiritual' sit nõ adimplet legẽ xp̃i. Et Ambro. ea. di. c. in singulis inq̃t. Misericordia ꝯmunis ẽ vsus ido commune ꝑceptũ oĩbus officijs. omnibus etatibus necessaria et ab oĩb⁹ deferenda. non publican⁹ non miles excipit̃. non agricola non vrbanus diues et pauper oẽs incommuni admonent̃ vt ꝯferant non habenti. hãc misericordiã in se fuisse beat⁹ nicola⁹ aptissime demonstrauit dũ elemosinã indigenti et in extrema necessitate posito ꝯuicino suo tribuit ne tres filias virgines quas ille habebat ꝓstitueret prout volebat. dic vt in legenda.

E ¶ In hac vero elemosina obseruauit beatus nicolaus tres illius conditiones necessarias Prima q̃ fuit ꝓmpta. scd̃a q̃ fuit copiosa. tercia q̃ fuit secreta. Prima ꝯditio q̃ fuit ꝓmpta q̃ non multis ꝑcibus data vel impetrata. Seneca in li. de beneficijs. Ingratũ est beneficium qd̃ diu inter dantis manus hesit. Idẽ nulla res carius emit̃ quã que ꝑcibus empta est. Et licet d̃o grata sit elemosima que dat̃ pauperibus illã petentib⁹. gratissima tñ ẽ ꝯspectui suo cũ tribuit̃ egeno pre verecũdia petere non audenti. Ideo Ambro. li. j. offi. Sũt multi qui malũt miseria tacite ꝯstringi q̃ publica petitione ꝯfundi. hij q̃rendi sunt et adiuuandi vt ꝑ hoc amplius gaudeãt q̃ pauꝑtati ꝯsulant ⁊ pudori. Scd̃a ꝯditio q̃ copiosa qm̃ tantũ dedit de auro quãtũ sufficere iudicauit ꝓ puellis virginib⁹ maritãdis scd̃m illd̃ thob. iiij. Si multũ tibi fuerit habũdanter tribue. ¶ Ex hac ꝯditione habemus hãc doctrinã q̃ valde deo placet desponsare puellas ⁊ eis ad hoc elemosinas ꝯtribuere maxĩe ꝓpter timorẽ futuri lapsus exẽplo beati Nicolai. Nã si sanccus Nicolaus sciuisset aliquod opus deo magis placitũ cũ tali auro vtiq̃ fecisset. In hoc ergo omnibus nobis dedit doctrinã vt diligentem operã demus ad maritandũ puellas. ymmo tanto talis elemosina est deo gratior quanto quis erga eas est feruẽtior et paratior succurrere ꝯtra eaꝝ lapsus. quãto etiam lapsus puellaꝝ est scandalisior et periculosior. Cuꝫ em̃ puella semel verecundiã ꝑdit postea facilitr attemptata cadit. quia illud peccatũ luxurie coinquinat hominẽ sicut pix ⁊ post casum recadit et tandẽ sine verecundia se ꝓstituit oĩbus indifferẽter ꝓ questu. Ecce quãta mala secũt̃ lapsuꝫ virginis. Ideo volũt doctores q̃ habẽs sufficientiam tẽporaliũ obligat̃ ancelle sue talia auxilia ꝑstare. si sec⁹ ꝯseruari non sperat̃ vl' ad min⁹ ꝑiculuꝫ timet̃. Tercia ꝯdicio fuit q̃ secreta. obseruauit nanq̃ doctrinã sauatoris nostri. qui Mathei. vj. dicit. Cum facis elemosinam noli tuba canere. ideo massam auri pãno inuolutã in domũ ꝯuicini sui

F

per fenestrā clā ꝓiecit clāq; recessit
G dic vt in legenda ꝛc. ¶ Hic est du
biū quare beatus nicolaus isti ci-
ui ꝑ questu turpi filias stuprare
volenti occulte aurū dedit et non
potius publice cū ipius reprehensi
one ne sibi daret occasio ingrati-
tudinis de bñficio ꝑstito et sic pec
caret. Rñdet sctūs Tho. scda scde
q. xvij. ar. iij. ꝙ ille qui ignorat
beneficiū nō est semꝑ ingratꝰ si be
neficiū nō recompensat aut reco-
gnoscit apd benefactorē dūmodo
sit paratus recognoscere si sciret.
Est aūt laudabile aliqñ vt ille cui
prouidet ignoret beneficium. Pri
mo ꝓpter inanis glorie vitationē
exemplo xpi qui cecis illuminatis
ꝑcepit ne cui dicerēt Math. ix. nō
ad celandū ß ad cauendū ne in bo
nis operibus laudē hominū quera
mus scdm glosam. sicut beatꝰ Ni
colaus aurū ꝓiciens in domū sui
conuicini vitari voluit hūanū fa
uorē. Scdo quia in hoc ipe ampli
us beneficiū facit ꝙ cōsulit verecū
die eius qui beneficiū accipit vt ī
proposito iste nobilis forte erubuis
set aperte recipere. Tercio ad cōse
quendū maius meritū secundū il-
lud Mathei. vj. Attendite ne iu-
sticiā vestram faciatis corā homi
nibus vt videamini ab eis. i. ex va
na gloria q̄ plus vexat seruos dei
quia ibi cicius inuenit gloriatiōis
occasio scdm Crisosto. omel. xiij.
Tercio beatus Nicolaus in iuuē-
tute placuit deo in ꝯuersatiōe ho-
nestali. fuit em̄ honeste ⁊ modeste
ꝯuersationis et hoc in tribus. Pri
mo in mulierū vitatiōe quas ve-
lut pestē fugiebat. eccīastici. xiij.
De vestimentis procedit tinea et
a muliere iniquitas viri. De hoc
Jhero. in. c. hospiciolū. xxxij. dis.
dicit Nō ꝑt toto corde habitare cū
deo q̄ feminaꝝ accessibus copulat
Femina ꝯscientiā secū ꝑiter habi-
tantis exurit. Feminā quā vides
bene ꝯuersantē mēte dilige nō cor
pali frequēcia. hec ille. Scdo ī mū
di despectiōe. vñ de eo canit. Mū
di gloriā spreuit cū suis oblectatio
nibꝰ. qꝛ vt ait Greg. Momētane
um ē qd delectat ß qd cruciat eter
nū ē. Ideo Augu. in quodā sermo
ne. Nulla maior insania q̄ꝫ ꝑ dele
ctatione momentanea ꝑdere eter
na gaudia ⁊ obligare se ad eterna
supplicia. Jaco. iiij. Qui voluerit
esse amicus huiꝰ seculi inimicꝰ dī
ꝯstituit. Ex quo seq̄t ꝙ b. nicola
us spernēdo mūdū factꝰ ē amicꝰ
dei. Tercio in deuota orōe. vñ nō
solū in die ß etiā ī nocte orabat ⁊
ad matutinas etiā cū esset laicus
ibat. ꝑs. Querite dñm scz ī orōe q̄ri
te faciē eiꝰ semꝑ. Tercio b. nicola
us in tercia etate videlicet ī sene
ctute placuit deo et prīcipalr ī tri
bus. Primo ī obseruātia pastora
li scdo ī opatiōe ꝓdigiali ⁊ teercio
ī emigratiōe finali. Primo ī obser
uatiōe pastorali. electꝰ nāq; ex di
uīa reuelatiōe ī epm mirre ciuita
tis vt habetur ex legenda. ¶ Ob H
seruauit officium boni pastoris
circa curam et regimen animarū
et hoc in tribus. In populi doctri
natione. In pauperum subuenti
one. In morū exemplatione. hijs
nanq; tribus bonus pastor debet
pascere ppl'm suū. videlicet verbo
exēplo et tꝑali subsidio. Primo

beatus nicolaꝰ fuit bonus pastor in ppli doctrinatione. non em̄ neglexit ppl'm sibi subiectū pascere cibo spūali. Ideo legit̄ de eo ꝙ fuit efficax in loquendo. Jhere. viij. Dabo vobis pastores iuxta cor meū qui pascēt vos sctītate et doctrina. habuit nāq; magnā sapiēciā quia interfuit niceno concilio vbi plurimū de fide ꝯtra hereticos disputauit et vicit. Illud ꝯcilium ꝯgregatū fuit tpe Cōstantini scdi filij Cōstantini magni ⁊ Julij pape apud niceā tricētoꝝ decē ⁊ octo patrū cōtra Arriū de quo scribitur xv. di. c. canones. Scdo btūs Nicolaus fuit bonus pastor in morū exemplatiōe. p̄buit em̄ suis ouibꝰ bonū exemplū. Juxta illud apli. j ad Thi. v. Exēplū esto fidelibꝰ ī verbo in ꝯuersatione ⁊c. Ideo ī legenda dicit̄. Btūs Nicolaus acceptato pōtificatus officio sectabat̄ in omnibus hūilitatē. moꝝ grauitatē. ꝑuigilabat in orōe. corpꝰ macerabat. mulierū vitabat ꝯsortia. affabilis in suscipiendo. alacer in exhortando. seuerus in corripiēdo ⁊c. Tercio btūs nicolaꝰ fuit bonꝰ pastor in pauperū subuētione. nā vt dicit Jhero. ad nepocianuz. et habet̄ ī. c. gloria epi. xij. q. ij. Gloria epi est pauperū opibꝰ ꝓuidere ignomia sacerdotis ē ꝓprijs studere diuicijs. et in. c. aurum e. cā et q. Ambro. ait. Aurū habet eccīa nō vt seruet ꝫ vt eroget. Beatꝰ nicolaꝰ circa paupes maxima cura profecit nam populo fame laborāti a nautis frumentū impetrauit. quod deus miraculose suppleuit. Dic vt habetur in eius legenda.

¶ Scdo beatus nicolaus in senectute placuit deo in operatione ꝓdigiali. hoc est in miraculoꝝ operatione. Siquidem operatus ē miracula in maiori mundo quātum ad quatuor elementa. Primo ī elemento ignis quando ignem Dyane extinxit. Scdo in elemento aeris quando ab aere tempestatē fugauit. Tercio in elemento aque. quādo nautis mare tranquillauit Quarto in elemento terre quando terram sterilē fecundauit. Etiā ī minori mundo. id est in homine multa miracula operatus est. Primo quibusdā subueniēdo in tribulātione q̄ꝫ iuste paciebant̄ a dō sicut quando patri suscitauit filiū cū cipho in mari submersum. Secundo quibusdā subueniendo ī tribulatione quā paciebant̄ a diabolo. sicut quando resuscitauit patri filiū a diabolo suffocatū. Tercio quibusdaꝫ subueniendo in tribulatione quā paciebant̄ a tyrannis sicut tribus iuuenibus innocenter condempnatis. et tribus principibus false Constantino ab inimicis accusatis. et quando patri restituit filium a Soldano detentum. Quarto quibusdam subueniendo in tribulatione quaꝫ paciebātur in rebus. Sicut quando subuenit iudeo qui ymaginem sancti Nicolai in domo habuit vt res suas custodiret. Et quando alteri iudeo subuenit. cui cristianus dolose pro mutuo restituto iurauerat. Vide de his lacius in passionali. ¶ Et breuiter hūc articulū concludēdo dico ꝙ sctūs Nicolaꝰ tante sanctitatis fuitꝙ in multis

miraculis et operibus suis xp̄o similis fuit. Nā de xp̄o legit̄ ꝙ ieiunauit quadraginta diebus et q̄draginta noctibus. Et de sctō Nicolao ꝙ adhuc in cunis existēs quarta ⁊ sexta feria tantū semel sugebat vbera. xp̄s audiuit vocem patris in baptismo ⁊ in transfiguratione. hic est filius meus dilectus. Et Nicolaus voce lapsa de celo dignus ep̄atu ostendit̄. xp̄s ante discipulos suos oraturus montē oliueti ascendit. Et Nicolaus ante om̄es prior ad ecclesias venit. xp̄s mulierē in adulterio deprehensam a morte corporis liberauit. Et nicolaus tres virgines a morte anime ne stuprū incurrerent liberauit xp̄s q̄nq̄ panis ⁊ duos pisces multiplicando quinq̄ milia hominuz pauit. Et Nicolaꝰ de modico tritico quod a nautis acceperat totā plebem suā illud multiplicādo pauit vsq̄ ad nouos fructus. xp̄s discipulis suis in periculo maris positis affuit ventis imperauit. mare sedauit. Et Nicolaus nautis ⁊ qui cū eis erant eū inuocantibꝰ dixit assum tēpestatē sedauit et eos a periculo liberauit. xp̄s petruz in fluctibus maris ambulantem ne mergeret̄ erexit ⁊ paulū de ꝓfundo pelagi liberauit. Et nicolaꝰ puerum submersum in mari cum cypho patri viuū restituit. xp̄s tres pueros ab incendio illesos conseruauit. Et nicolaus tres pueros a morte liberauit. xp̄s ianuis clausis ad discipulos intrauit. Et nicolaus ad impatorē et presidē dormientez in ꝯclaui venit. sanguis xp̄i multos sanauit ab infirmitate peccati. Et oleū ⁊ aqua nicolai multos sanauit ab īfirmitate corporali. Vñ ex eius tumba oleum manauit circa caput ad ostendendū quāte misericordie fuerit ī mūdo. ⁊ fons aque ad pedes. ¶ Ex istis miraculis accipe possumus duas doctrinas. Prima ꝙ iuram̄tū etiā infideli factū est seruanduz et ꝙ iuramentū non accipit̄ scd̄m mentē iurantis ꝫ ad intentionem illius cui iurat̄. hoc est scd̄m communē sensum verboꝝ vt ait mgr̄ dist. xxix. tercij. et in. c. quacūq̄ xxij. q. v. quia in iuramento non debet intentio verbis ꝫ verba intētioni deseruire ea. q. hūane. patet hoc in miraculo de iudeo q̄ mutuauit cuidā xp̄iano summā pecuniarū qui tandē citatus ad iudicem dādo baculū iudeo auro plenuz iurauit ꝙ plus dederit quam ꝙ obligatus fuerit iudeo tandē bacculuz dolose repetijt et ī biuio dormiēs per currū interficit̄ et baculꝰ frangit̄ ⁊ aurū apparuit ecce iuramentū nō fuit receptū ad intentionem xp̄iani sophistice iurantis ꝫ ꝓpterea a deo punitus q: etiā sophistice iurās periurꝰ est dicto. c. q̄cūq̄ ⁊. c. ij. se. ¶ Scd̄a doctrina ꝙ vota st̄ adīplēda scd̄m intētoinē vouentis dūmō pñt adīpleri ⁊ nō ad volūtatē ꝯmutāda pz ꝑ miraculū de puero cū cipho submersū vbi pr̄ nō primū ciphū q̄ sibi placuit sctō nicolao vt sibi vouerat obtulit ꝫ aliū sil̄ez quē tñ sctūs ni. acceptare noluit ꝫ de altari tercie ꝓiecit. ita etiā testam̄ta ⁊ vltima volūtas hominis non debet mutari nisi ex maxima et rationabili causa vt ī

c. nos quidē et se. de testa. q̄ pauci sciunt quid mouerat testantē ad hoc faciendū et nō aliud. quod executores infigere debent cordibus suis. q̄ testamēta se dicūt in melius cōmutare. Tercio et vltimo beatus Nicolaus in senectute placuit deo in emigratione finali. ⁊ hoc in tribus. videlicet in felici emissione. in diuina protectione. in gloriosa assumptione. Primo in felici emissione scz anime a corpe. q̄a deuote sicut xp̄s animā suā ɔmēdauit deo dicens. In manus tuas dn̄e cōmendo spiritū meū. ⁊ hec dicens deo tradidit spiritū suū. Sapiencie. x. Justoꝝ anime in manu dei sunt. Scdo in diuina ꝓtectiōe Vnde cū moreret̄ rogauit deū vt angelos sibi mitteret. ⁊ inclinato capite vidit angelos ad se venientes qui eū a triplici timore eruerūt

N ¶ Nā scdm August. tria anima timet circa mortē que notātur ī ps. Angelis suis mandauit de te ⁊c. Primo viarū multiplicitatē ignotarū videlicet ad celū. infernuz et purgatoriū. Sed contra ibi vt custodiant te in omnibus vijs tuis. Scdo timet peccatoꝝ grauitatez Contra quod dicitur ne offendas ad lapidē pedē tuū lapides sc̄ peccata dura frigida et aspera. Tercio timet demonū malignitatē. cōtra ibi. super aspidem et basiliscū ambulabis. Tercio in gloriosa assumptione quia angeli animam eius cū celesti melodia in celū deduxerunt ysa. xxiij. A finib⁹ terre laudes audiuimus gloriā iusti imploremus. ergo beatū Nicolaum qui hic in mūdo in diebus suis placuit deo et longe nunc plus placet in celo vt nobis veniā peccatoꝝ impetret et ab omni malo corporis ⁊ anime defendat et in aduersis succurrat quatenus hic per obseruantiam preceptorū dei deum secū clare ɔtemplari mereamur in regno celoꝝ Amen.

De sancto Nicolao sermo quartus.

Homo quidā nobilis abijt ī regionez longinquā accipe sibi regnū et reuerti lu. xix. Plini⁹ in spe. naturali li. viij. c. v. refert q̄ elephas est aīal magnū in corpulentia et tamen respectu aliorum animalium magni corporis maxime est benignū et hominem singulariter diligit. Nam si viderit ip̄m errantē in solitudine ne ip̄m terreat aliqualiter se de via subtrahit et gradum figit. paulatimq̄ ip̄m precedens viam ei ostendit. et si draco ei occurrerit pro homīe defensando cum eo pugnat et viriliter se opponit. Mistice per elephantem beatus Nicolaus nō in merito conuenit designati. recte em̄ sicut illud animal est magnuz et facit se faciliter placabile hominibus. Ita beatus Nicolaus fuit magnus scdm generationē quia ex diuitibus et nobilissimis parentib⁹ ꝓcessit. Fuit etiā magn⁹ secūdū deuotionē. q̄ vitam totaz seruauit in puritate vt dicere posset illud Job. xxxiij. Mūdus sū ego scz a vicijs carnis et absq̄ delicto id ē pctō omissiōis ⁊ immaculat⁹ s. grauib⁹ culpis ɔtra deū ⁊ īq̄tas

non est in me scz peccatū contra ꝓ
ximū. nō em̄ se carnalibus vicijs
maculauit nec aliquid de faciēdis
dimisit. nec contra deū ydolatria
peccauit ꝫ eā eradicauit. Fuit etiā
magnus per miraculoꝝ operatio-
nem. Ipe em̄ absens adhuc viuēs
notabilia fecit miracula vt ī nau
tis a tempestate liberatis. et trib⁹
principibus a Cōstantino cesare
īcarcerratis. Ipe etiā sicut elephas
studuit se hoīb⁹ benignū exhibere
et amabilis fieri sicut canitur de
ipo. Beatus Nicolaus pontificali
bus infulis decorat⁹ talē se exhibu
it vt ab omnibu samaret̄. Ipe em̄
paterna benignitate hoīes in ciui
tate Mirrea errantes ī ydolatria
quā Dyane fecerāt liberauit et in
viam veritatis reduxit pro eis cō
tra draconē infernalē se opposuit.
ideo in verbis premissis nobili ho
mini qui debet esse benignus assi-
milatur cū dicit̄. Homo quidam
A nobilis ꝛc. ¶ In verbis predictis
beatus Nicolaus a tribus princi-
paliter cōmendat̄. primo a virtu-
oso progressu. scdo a glorioso egres
su. tercio ab amoroso regressu. De
primo dicit. homo quidā nobilis.
Pro quo nota scdm Greg. naza-
renū. Triplex est nobilitas. pma
spūs. scda carnis. tercia opis. Pri
ma ē spūs qua omnes nobiles su
mus quia ad ymaginē dei creati.
De qua dicit Augu. O nobilis cre
atura est anima quia ad mansio
onem et fruitionē dei creata. in q̄
om̄es alias creaturas corpales ex-
cellit. et sic omnes nobiles sumus
quia animas oīm nostrū de⁹ crea
uit ad ymaginē suā Ezech. xviij

Omnes aīe mee sunt sicut anima
patris sic et anima filij. ꝓpter qd̄
sollicite est anima ab vnoquoq̄
custodienda. Deut. iiij. Custodi te
metipm et animā tuam sollicite.
Augu. dat rationem. quia maius
dampnū habet̄ in amissione vni⁹
anime q̄ mille corpm. Hoc ꝑpen
dens btūs Nicolaus animā suaz
bene custodiuit. et potuit dicere il
lud Thob. iiij. Scis dn̄e qm̄ mun
dam seruaui animā meā ab om-
ni concupiscentia et sic fuit nobil'
nobilitate spūs. Scda nobilitas
est carnis. Ista etiā fuit nobilis
beatus Nicolaus. de quo canitur.
Nobilissimis siquidem natalib⁹
ortus. Et ab illa ꝯmendat̄ ꝓpter
conditiones quas debent habere
nobiles et per quas cognoscunt̄. ⁊
sunt sex. ¶. Prima quia debent eē B
liberales. videmus em̄ in natura
q̄ q̄nto animal est nobilius tanto
est liberalius. Sicut ꝓbat Plini⁹
in speculo naturali de aquila que
est regina auiū. cibū quē predādo
acquirit sola nō comedit sed alijs
auibus sequentibus liberaliter di-
uidit. ideo multe aues ꝓpter hanc
causaz eā sequunt̄. Ita et nobiles
huius mundi debent esse liberales
pauperibus eos alendo et nulli ca
lūniam faciendo. quēadmodū bea
tus Johānes baptista docuit lu.
iij. dicens. Neminem concuciatis
neq̄ calumpniā faciatis. quasi di
ceret ꝫ nutriatis. Sed heu hic pōt
dici de illis quod scripsit Ezech.
xxvj. Statue tue nobiles in terrā
corruerunt. hoc est nobiles qui tā
q̄ columpne deberent debiles su
stentare in terernaz cupiditatez

deuenerunt et solent pauperes dep̄dari, vt verificet̄ illud ysa. j. Principes tui infideles socij furū om̄es diligunt munera. Et Ezech. xxij. Principes lupi eius in medio rapientes predam ad effundendū sanguinē ad predandas animas et sectandū lucra. Quis em̄ nunc inter nobiles sequit̄ naturā nobilis aq̄le vt sua cum alijs diuideret certe pauci. Qui em̄ nobiliū more antiquoꝝ principū fundant episcopatus et ecclesias sicut Karolus magnus Heinricus Wentzeslaus ꝫ heu anichilant ⁊c. Talis nō fuit beatus Nicolaus sed fuit multum liberalis more aquile pauperes alēdo. Applica hic exemplū de frumēto quod pauperibus tēpore famis distribuit ex legēda. Aliud de quodam ꝯuicino suo qui ob paupertatē ꝓposuit tres filias suas ꝓstitui. cui successiue clam tres massas auri in domū eius ꝑ fenestrā proiecit Tales modo nō sunt in mundo. nec inter seculares nec spirituales ꝫ sunt certi inter spirituales licet habundent et multa habeant beneficia tn̄ nō sunt liberales circa pauperes nō aduertentes illd̄ Jhero. in. c. gloria epi. xij. q. ij. ꝙ omnis possessio sacerdotū elemosina est pauperū. et si quid vltra necessitatem vite possiderint nec in elemosinaꝫ pauperū erogauerint furtum ⁊ sacrilegū existit. ideo timēdū est ꝙ ꝓpterea multi dampnent̄ Exemplū quod ponit apiari⁹ de quodā cancellario parisiensi. qui multas habuit p̄bendas ⁊c. vide ī ortulo meffret sermone. j. de sctō Nicolao B. Scd̄o veri nobiles debent clementes et mites esse in vicijs remittendis sicut rex apū. qui nō vtit̄ aculeo ad vindictā. ⁊ illd̄ inuit̄ in noīe homo in themate q̄ homo scd̄m Aristo. j. ethi. est animal mite et mansuetū natura humile. dicit̄ ab humo quod est infimū elementū. idcirco reges tanq̄ꝫ nobiliores insignū pietatis et clemencie inungunt̄. vt in. c. j. de sacra vnctione. Jta beatus nicola⁹ vere nobilis fuit mitis in vicijs remittendis. nā iniuriā sibi illatam ab hominibus malis nō statim sicut certi sancti vindicat sed tanq̄ꝫ homo mitis tollerat. vt de eo dicitur illud Eccīastici. xlv. Jn fide et lenitate fecit illū sanctum et elegit eū ex omni carne. De eius mititate refert Johannes diacon⁹ exemplū de quodā iudeo qui ymaginem in domo sua collocauit ad custodiendū res suas vide in legēda Tercio nobiles debēt esse veraces in verbis iuxta illud ꝓuerb. xvij. Nō decent stultū verba composita nec prīcipē labia mēdacij. Optimū clinodiū est veritas. in nobilibus olim erat generale nūc est rarū. Jdeo dicit ps. Nolite ꝯfidere ī principib⁹. q. d. Raro est veritas in ip̄is. p̄i apipendunt multa sigilla et multiplicant verba ꝫ in eis ē pauca fiducia. Talis nō fuit beatus nicolaus sed totus verus. ideo canit̄ de eo ī missa. Misericordia et veritas cū ip̄o. Jta beatus Nicolaus fuit verax in verbis. Et p̄t dici de eo illud. j. Reg. ix. Est vir dei in ciuitate hac nobilis quod loquitur absq̄ꝫ ambiguitate venit. Quarto nobiles debēt esse mundi

qꝛ nobilia animalia in locis mũ-
dissimis ꝯmorant̃ ß porci in luto
delectant̃. Ideo legit̃ in gestis phi
lozophoꝝ. Cũ quidã inmũdꝰ corã
quodã phio diceret se libencius cũ
mulieribꝰ q̃ꝫ cũ philozophis ꝯmo-
rari. ille rñdit. Et sus libentius in
sceno gaudet q̃ꝫ fonte sereno. Ita
beatus nicolaꝰ vt vere nobilis ser
uauit mũdiciã qꝛ sciuit eẽ scriptuꝫ
ꝓuerb. xxij. Qui diligit mũdiciaꝫ
ꝓpter verba labioꝝ habebit amicũ
regẽ. Quinto nobiles debent eẽ mo
desti. nõ voraces. non potatores
ꝛc̃. Hanc modestiã btũs Nicolaꝰ
ab infancia vsqꝫ in finem habuit.
Cũ em̃ matris vbera lactaret du-
obus diebꝰ ieiunauit ĩ septimana
q̃rta et sexta feria in his tm̃ semel
suxit deinde per totũ diẽ abstinu-
it. Sicut de eo canit̃. Quarta ⁊ se
xta feria semel sugebat vbera. Et
hoc est contra multos p̃sertim no
biles qui nolũt ieiunare assummẽ
tes ꝓ se illud Bernh. Affligendũ ẽ
interdũ corpꝰ ß non ꝯterendũ. q̃a
modus in omnibus est habendus
putantes per hoc corpori fieri ma
gnã violenciã. ymmo dicũt. quid
ꝓdest hoĩ multũ ieiunare non em̃
potest hoĩem sanctificare. in quo
tñ false loquũt̃. qꝛ ieiuniũ scd̃ꝫ Au
gust. mentẽ subleuat. carnẽ spiri-
tui subicit. Cor ꝯtritũ facit. ꝯcu-
piscentie nebulas dispergit. libidi
nis ardorẽ extinguit et castitatis
lumen accẽdit. hec ille. Et certe si
ieiunium ad sanctitatẽ non ꝯfer-
ret nequaq̃ꝫ btũs Nicolaꝰ spiritu-
sancto inspiratus in infancia ie-
iunare incepisset. ieiunauit nanq̃ꝫ
qui adhuc nullũ peccatũ ꝯmiserat
et tu peccator ĩueterate dudũ mul-
ta peccata ꝯmisisti et pro eis satis
facere nõ vis dũtaxat vno die scꝫ
sexta feria in septimana ieiunare
in qua dñs pro te magnã sitim su
stulit felle et acceto potatꝰ sangui
nẽ p̃ciosum fudit. mortẽ acerbissi-
mam sustinuit vt te a morte libe-
raret. Certe si nũq̃ꝫ aliquod pecca
tũ cõmisisses adhuc feriã sextã ad
honorẽ xp̃i passionis ieiunare de
beres. qꝛ habet̃ in. c. ieiunia. de cõ.
di. iij. ꝙ sexta ⁊ quarta feria sunt
ieiunande nisi grandis necessitas
fuerit. qꝛ feria quarta Judas dñm
tradere cogitauit ⁊ feria sexta cru
cifixus est saluator. qui ergo illis
diebus nõ ieiunauerit videt̃ cum
tradente tradere saluatoreꝫ et cum
crucifigentibus crucifigere. Glosa
id est crucifixo non ꝯpati. nam si
non ieiunat nõ videt̃ contristari
de illa traditione et crucifixione ß
pocius eã probare. audiant vora
ces q̃ nõ libenter ieiunant exem-
plum quod btũs Greg. refert. iiij.
dial'. de quodã monacho qui ma-
gne estimationis habebat̃ vide ĩ
ortulo sermone. j. de sctõ Nicolao
circa finẽ. Sexto nobiles debẽt eẽ
strennui ⁊ viriles ad defendendũ
orphanos et viduas. Ideo portãt
gladios Ro. xiij. Non sine causa
gladiũ portat ß ad vindictã malo
rũ et defensionẽ bonoꝝ. Ip̃i em̃ st̃
illi q̃ veritatẽ ⁊ op̃ssos defendere
debent vt habet̃ in. c. regũ. xxiij.
q. v. Regũ ꝓpriũ ẽ facere iudiciuꝫ
et iusticiã ⁊ vi op̃ssos erigere ⁊ de
bent p̃esse et prodesse. et non obesse
pauꝑibꝰ. sicut fecit Dauid. j. regũ
xxij. Oẽs qui gemebãt ⁊ vexabãt̃

a Saul fugiebant ad dauid ⁊ liberauit eos. Ita fecit btūs nicolaus qꝛ liberauit tres milites iniuste captos ⁊ tres adolescentes ad mortē ꝯdempnatos vt patet in legenda Tercia est nobilitas virtutis siue operis. de qua Greg. Summa nobilitas ē clarū esse virtutibꝰ. ideo nō ex longis tunicis. ex magnis manicis ⁊ scissuris debēt nosci nobiles ꝫ ex moribꝰ. ꝓpter qđ dicit̄ ī c. ius. xl. di. Nobilitas moꝝ plus ornat q̄ꝫ ꝓgenitoꝝ. Ista etiā fuit nobilis btūs Nicolaꝰ. ¶ Pro quo nota ꝙ nobilitas bonoꝝ operū ex quatuor causis resultat quas in b. Nicolao fuisse reperimus. Primo ex cause efficientis puritate. nam quātū efficiens puriorē habet conscientiā tanto bona facta. verba. cogitata. affectata maiorē habent nobilitatē et efficaciā eo ꝙ ab illa ꝯsciencie puritate noscunt̄ effluere Hinc est ꝙ plus valet in merito buccella panis oblata de pura cōsciencia quā diuicie Cresi distribute ab illa que mortalibus vicijs implicata est cōscientia. Ideo beatꝰ Nicolaus in adolescentia non sicut illa etas assolet lasciuiam amplexus est mundi sed ecc̄iarum tetrebat limina et quod de scripturis audiebat armariolo condebat pectoris sicq̄ iuuenilē innocenter decurrit etatem sciēs qꝛ scriptū est Leuit. ij. Omnis oblatio que offertur dño absq̄ fermento scꝫ peccati erit. Scđo ex cause materialis difficultate. Ceteris em̄ paribꝰ quāto difficiliꝰ ē hoc quod agimus vel patimur tāto ꝑfectū opus ē nobilius. sicut maior ē crucifixio q̄ꝫ leuis flagellatio. magis est dare necessaria q̄ꝫ superflua. dare corpus q̄ꝫ res dare spiritū in obedienciā q̄ꝫ corpꝰ in penitentiā. Quātū em̄ materia in quā agit̄ est nobilior et ipi anime vicinior tanto opera que fiunt in ea sunt difficiliora et ꝑ ꝯsequēs nobiliora. nā multi traderēt bona temporalia qui nō traderent corpora vel ad penā vel ad mortē vel ad religionē. et multi tradunt corpora ad religionē qui volūtatem tradere nō possunt ad plenā obedienciā. et multi tradunt voluntatē ad obedienciā exteriorē qui tñ spiritū tradere nō possunt ꝑ ꝯtemplationem ad perfecte diuine ꝯformitatis interiorē vnionē. Beatus nicolaus aūt et res tradidit elemosine et corpus penitentie. voluntatem diuine obediencie et spiritum ꝯtemplationi interne. Tercio ex cause formalis caritate qꝛ quanto est ardentior tanto opus quod per eam offert̄ est nobilius. Hinc p̄cepit dñs leui. ij. Si offers munꝰ tuum primiciaꝝ frugū dño torrebis eas igne scꝫ caritatis. Primicie st̄ primi fructus per quos intelligūt̄ intentiones in hijs que agimus q̄ sunt velut primi fructus operum verboꝝ ⁊c̄. Vnde versus. Quicq̄d agunt hoīes intentio iudicat oēs. Hec ergo debent igne caritatis cōburi vt inflāment̄ amore et honore diuino. hic em̄ ignis tantū valuit in magdalena lacrimis rigante pedes dñi vt ñ solū culpā sed oēꝫ reatū ꝯsumeret. Sic in omnibus operibus beatus Nicolaus vigorosam caritatem ostendit. diuicias vt lutum dispersit. honores con

culcauit delicias repssit ⁊ pietatis affectib⁹ effectibusq; tot⁹ effluxit Quarto ex cause finalis diuinitate finis em̄ pfectus esse debet bnō fauor seculi non timor supplicij. nō amor p̄mij sed complacencia dilecti. et quāto plenius atq; intensi⁹ hunc finem attigerit tanto p actū opus nobilius atq; gloriosius dn̄o erit. Exinde beatus nicola⁹ soluz dn̄m inspectorem optauit Quātū ad secundū de gloriosa decessione quia abijt in regionē longinquaz accipere ⁊c. Nota qn̄ dn̄s terre pficiscit̄ in terram remotaz accipere ip̄am in suū dominiū siue potestatem gloriose solet incedere cū magno comitatu precedentibus cantoribus et tibicinis vt homines et incole regionis eiusdem videntes eius gloriosuz aduentū cū gaudio suscipiant et honorent. ¶ Mistice per hanc regionē longinquā intelligit̄ celestis regio. De qua Bern̄. in sermone de spirituali negotiatione. O regio sublimis et plena deliciaruz ad te suspiro de valle lacrimaꝝ. perambula anima spūalem regionē oculis desideriorū ⁊ vide regē stipatū. legionibus angelorū sanctoꝝ agminibus ornatū. superbos deponentem et humiles exaltantē et dic. Btī qui habitant in domo tua dn̄e ⁊c. hec. Bern. Ista regio gaudiosa aliquā habet ꝯuenientiā cū India regione que īter omnes regiones orbis scd̄m ysid. li. v. est maior et opulentior multos habens reges ditissimos. Ibi sunt lapides p̄ciosi Berilli Carbunculi Adamantes et margarite. ibi scd̄m Pli. spe. naturali li. vj. sunt hoīes qui nec dolore occulorū. nec dolore denciū languoribus afficiūtur nec ab immoderato calore solis eoꝝ corpa ledunt̄ ꝫ ab ortu diei vsq; ad occasum stant in calidissimis arenis et solē īmobilibus oculis intuent̄. O si hoc dr̄ de terrena regione multomagis de celesti q̄ ē omniū maxīa. De hac dicit bern̄. ꝙ regio celestis est tā magna ꝙ si omnes hoīes a primo hoīe vsq; ad vltimū saluarent̄ adhuc quilibz p sua parte maiorē partez obtineret q̄ est totus mund⁹. Qd̄ agnoscēs ppheta baruth. iij. O israhel q̄ magna est domus et ingens loc⁹ possessionis eius. Ibi secundum ysa. xxxij. Sedebit ppl's in pulchritudine pacis in tabernaculis fiducie et requie opulēta. Hec regio celica est oīm opulentior qr scd̄z p̄s. Gloria et diuicie in domo eius. ⁊ in hac regione multi sūt reges. qr omnes electi et electe sunt reges et regine. Tn̄ ibi p̄ oībus est rex xp̄s in cuius femore est scriptū rex regū et dn̄s dominanciū Apoc. xix. et reginarū regina virgo Maria que scd̄m Bonauenturā mirabiliter oīm spirituū mentes letificat. et miro et ineffabili gaudio omnem beatā creaturā inebriat. Ibi sunt lapides preciosi. sicut canit̄. Vrbs beata iherusalē ⁊c. Quia ibi sunt berilli purissimi hoc ē angeli puri. ibi sunt crisopassi scz patriarche et prophete. scd̄m ꝙ dr̄. Crisopassus tenebras pdit et lucē celat. sic patriarche fuerunt in tenebris et veniente luce defecerunt. ibi sūt carbunculi id est apostoli. qui in tenebris lux erant peccatoruz suis

exemplis et doctrinis. Ibi sunt adamantes scz martires qui nullo ferro persecutionū nec igne tribulationū frangi potuerunt sed solo sanguine ihesu xpi. Ibi sunt margarite cādidissime virgines que omnem celestē ornāt regionē. In hac regione beatitudinis nullus ē languor nec vll⁹ est dolor nec capitis nec corporis qz absterget deus oēz lacrimā ⁊c. Apoc. xxj. Ibi non ē est⁹ solis ß omnes electi quotidie respiciunt in verū solē xpm quem omnes angeli desiderant ꝓspicere j. petri. j. Ad ꝓpositū beatus nicolaus abijt hodie ꝑ mortē ꝑciosam in illā regionē gloriosaz vt acciperet eā ī suā ptātē ido multū honorifice processit ꝑcedentibus cantorib⁹ et hij fuerunt sancti angeli qui celesti armonia animā in eandem cum laudibus deduxerunt. Ideo dr̄ in legenda. Cū in celū duceret celestis cantilena a terrestribus ē audita vt impleret illd ysa. xxiiij A finibus audiuimus voces gloriam iusti. In ista regione ipe nunc accepit regnū decoris ⁊ dyadema speciei de manu dñi. Pōt hoc mēbrum exponi de abicione in hunc mundū vt per regionē longinq̄ ī telligatur presens mundus qui lōge est a regione salutis. Juxta ps Longe a peccatoribus salus. et per regnū intelligat pastoralis eminēcia. Ita ꝙ sit sensus ꝙ beatus Nicolaus per gloriosam natiuitatem abijt in hunc mundū accipere sibi regnū et dignitatez episcopalem.

F ¶ Vbi duo sunt notanda. primo de modo et qualiter acceperit illd regnū id ē episcopatū. scdo de causa ꝓpter quā ad eminenciaz pastoralem sublimat⁹ fuit. Propter primum est sciendū ꝙ illud regnū accepit mirabiliter respectu dei quia diuinitus electus fuit qn̄ voce lapsa de celo hunc esse dignum summo sacerdotio declarauit. Applica hic legendā quomodo sit elect⁹ Scdo hilariter respectu proximi. q̄a postq̄ fuit sic petentibus diuinitus reuelatus ⁊ per episcopū qui hoc indixerat presentatus omnes immensum gaudebant et dei magnalia attollebant. Tercio humiliter respectu sui quia fastidiū pastoralis honoris humiliter recusauit et ad id inuitus assumptus fuit. non em̄ ad ꝑlaturas sicut nunc fit aspirauit quia sciuit illud dictū beati Bern̄. Nunq̄ in honore sine dolore. in prelatione sine tribulatione. in sublimitate quis esse potest sine vanitate. Sed licet reniteret fuit tn̄ magnifice sublimatus. q̄a dicit in. c. scripturis. viij. q. j. Locus regiminis negandus est desiderantibus et offerendus est fugiētibus. ¶ Propter scdm est sciendū ꝙ ad pastoralē eminenciā fuit ex triplici causa sublimatus. Primo quidem ex eius affectione sincerissima nam in tante ꝑfectionis gradu ministrare illi qui est candor lucis eterne nulli congruit nisi mentibus puris et sinceris. Juxta illd ps. Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat. Et ideo bene potuit dicere. Me autem propter innocentiam suscepisti. Quā quidē puritatez beatus Nicolaus habuit quia in suo officio nihil aliud q̄ dei honorem et proximi sa-

G

lutē quesiuit. Scđo ex eius dilecti one feruentissima. plationis enim officiū non est ex vanitate seu cu piditate appetendū sed pocius ex caritate humiliter suscipiendum. Que quidem caritas debet esse tā ti feruoris vt pro loco et tpe para tus sit animā suaz ponere pro oui bus suis. In cuius signum scđm Crisost. ypūs ter a sancto petro q̄si uit si ipm diligeret anteq̄ pastora lem curam gregis dñici sibi cōmit teret. Hanc autem feruidā caritā tem beatus Nicolaus habuit quā do festinanter ad iudicem currens vt dictū ē tres pueros inocēter dā natos liberauit. Tercio ex ei⁹ ad ministratione vtilissima quia suū ministerium fructuose et vtilit ex ecutus fuit pascens subditos verbo doctrine et exemplo bone vite et subsidio tēporal substācie vt dictum est supra de tritico a nautis mutuato. et quia talenta virtutū et donoz sic vtiliter in vsuz et fructum salutis subditorum cōuertit iuste a dño meruit audire illd̄ mathei. xxv. Euge serue bone et fidelis ⁊c. Signanter autem secundū Crisost o. seruus bonus dicit qui nihil eorum que ad dñm pertinēt obmisit. fidelis dicit qui nihil eorū que ad dñm pertinēt sibi appropriauit. Ideo autem scđm Jheronimum super pauca dicit fuisti fidelis. quia licet dona que in presenti habemus videantur multa sūt tamen pauca et exigua in compa ratione bonorum eternorum. per que nostrum desiderium perfecte saciabit. et ideo subdit supra multa te constituam. Cuius multitudinis copiositas est eterni gaudij immensitas vt dicit Greg. et ido bene concludit intra in gaudium domini tui. ob hoc autem seruus fidelis intrare in gaudium domini sui iubetur vt per hoc designet̄ q illius gaudij magnitudinē nullus potest comprehendere sed pocius ipsum gaudium omnes vires rationalis anime comprehendet. vt eas quadam indicibili suauitate perfundet. Quantuz ad tercium commendatur beatus Nicolaus a miraculosa reuersione cuz dicitur et reuerti. Pro quo nota secūdum primam expositionem abiectionis ⁊c. q licet beatus Nicolaus ppter victoriā pugne quā habuit in hoc mundo contra tres hostes pugnando scz mundum carnem et diabolum ipōsq̄ ab omnu terrore superando meruit post mortez ac cipere et obtinere regnū de quo canit ecclesia. O q̄ gloriosum est regnuz in quo cum ypo gaudēt omnes sancti amicti stolis albis secūtur agnum quocūq̄ ierit. et nunc regnet in hoc glorioso regno tam reuertitur ad suos famulos p operationem miraculosam eis de seruicio suo faciendo recompensam. non in auro et argento sed in celesti comodo scđm q canitur de ipo Beat⁹ Nicola⁹ ia triūpho potit⁹ vouit vl nouit suis famul⁹ pbere celestia comoda. videmus enim quando rex terrestris obtinuit regnuz in reuersione remunerat milites. Sicut legitur de Alexandro magno cum circueret mundum et multa regna suo dominio subiugaret quotiens regnum aut ciuita

tem famosaz obtinuit totiens larga dona suis militibus tribuit. sic beatus Nicolaus adeptus celeste regnum. reuertitur em̄ ad suos famulos per operationem miraculosam et asistenciam facit graciosam eos remunerando de seruicio sibi facto. vt legitur de pluribus q̄ eum in necessitatibus inuocauerūt quos miraculose audiuit. ¶ Horum antem miraculorū quedaz attestātur suaz potenciā quā super elemēta habuit vt patet de nautis in tēpestate aque. Et de puero cum cipho in aqua submerso. Quedaz suam potenciā quā habuit super corpora. super animas. super mortez et super demones. Exēpla ad hec plura vide in legenda. Vnum de illo qui pro amore filij sui qui litteras didicit omni anno festū sancti Nicolai solenniter celebrauit. Et de alio nomine deodat⁹ a sarracenis capto. ymmo beatus Nicolus ad suos famulos ita reuertitur per subuentionem ⁊ amonitionem q̄ non derelinquit aliquem finaliter dampnari. Exemplum de quodaz barbitonsore qui singulis annis solenniter fecit festū sancti Nicolai. vide in promptuario Martini C. iiij. ¶ Hic cadit dubium circa electionem sancti Nicolai et eius nobilitatem. Pone eliguntur duo in episcopos vnius ciuitatis. vnus plebeius et doctus. alter nobilis et minus doctus ⁊ in alijs sunt pares quis debet preferri Solucio potest haberi ex dubio q̄ formant doctores in. c. j. de cōsangui. et affini. et dic q̄ considerāda est qualitas ecclesie. nam si p maiori parte consistit in temporalitate in tuitione iurisdictiōis cōseruanda causarum ventilatione et impugnātium repulsione. preferatur nobilis quia presumitur hoc ꝓpter eius nobilitatem et adhesiōez nobilium potentum suorum amicorum et aliorum nobilium quorum progenitores ecclesiam fundauerūt vel dotauerunt magis perficere. Si autem magis consistit in spiritualitate preferatur plebeius magis doctus et virtuosus. Ex hoc soluunt doctores vbi supra. Aliaz questionem. Eliguntur duo vn⁹ purus theologus. alter purus canōnista quis debet preferri. Soluit Hosti. ex dictis q̄ si qualitas ecclesie pro maiori parte consistit in iurisdictione et causarū ventilatione ⁊ decisione preferatur canonista ex eo quia bon⁹ canonista ex solis canonibus predicationez formare poterit et populū informare Si vero qualitas ecclesie consistit in spiritualitate. vt quia heretici in ea sunt impugnantes fidez preferatur theologus. de electione in causis in fi et de hereticis excommunicamus. Mixtū tamen id est qui est theolog⁹ et canonista hijs purū debet p̄ferri. Vide plura ibidē ꝑ doctores.

De cōceptiōe b. v̄ginis sermō v.

On dū erāt abissi ⁊ ego iam ꝯcepta erā origīal'r puer. viij. trāssūptiue ī epl'a hodierne festiuitatis. ¶ Pro thematis ītroductiōe nota q̄ triplicē repio v̄gīs marie ꝯceptionem scz diuinalē. supnalez

et materialem. Prima virginis Marie conceptio dicitur diuinalis qua scilicet ab eterno deus concepit eam in mente sua et de hac intelligitur thema. Non enim solum ab eterno concepta fuit diuina sapiencia scz filius a patre ꝫ et virgo maria. non quidem eodē modo quo filius a patre scz de sua substancia sed per ꝓordinationez eternaz. Exemplū summe in operibus humanis. ꝓpositū em̄ cordis dicit̄ conceptio. vnde cū quis deliberat aliq̄ facere. dicere solet hoc fiet a me quia sic concepi in corde meo. Exēplū cū peccator ꝓponit emendare vitam suam et vult cōfiteri et conteri de peccatis suis dicere solet. ego concepi velle mutare vitam meam. Sic deus anteq̄ aliquid crearet in sua voluntate firma et incōmutabili ꝓposuit creare vnam puellā virginē sanctissimam q̄ esset filij sui vnigeniti mater. ꝓuidens em̄ homineꝫ debere trahere a maxima sua dignitate per vnā mulierē scz Euam futuram in mundo. ex qua eueniret omne malū. Ita concepit et ꝓordinauit in mente sua vnā virginez creare scz Mariā p quaz homo recuperaret dignitatez suā et que oē malū auferret. et sic intelligitur thema Nō dū erant abissi id est creature omnes. que dicunt̄ abissi propter quandā profunditatem virtutis a deo eis inditā. et ego iam concepta eram in mente diuina vt suo tempore in mūdo fierem in actuali exīstencia. Scda conceptio Marie dicit̄ supernaturalis id est angelicalis. conceperunt quidem illā angeli dum a principio sue beatitudinis cognouerunt ꝫpm incarnandum et ex consequenti de virgine nasciturā. Ad quod intelligendū notat sanctus Tho. j. par. q. lvij. q. in angelis est duplex cognitio. Vna naturalis scdm̄ quā cognoscunt res tum per exīstenciaz suā tum per species concreatas siue innatas sicut nos cognoscimus res mediāte fantasmate. Et dicitur hec cognitio vespertina. Hac cognitione angeli misteria gratie cognoscere non possunt quia ex pura dei voluntate dependēt. Scda est cognitio angelox supernaturalis que eos beatos facit qua vidēt verbum et res in verbo. et hac quidem visione cognoscunt misteria gracie et dicit̄ matutina. Inter cetera em̄ angeli aspicientes in v̄bū reuelatum seu declaratum fuit eis misterium incarnationis cū suis circūstancijs. et q̄ ad reparandū lapsum hominis ordinaretur. et restaurandū ruinas eox dei filius humane nature vniretur. Et virgo hec sanctissima mater eius esset. et de hac conceptione etiam intelligi potest thema sic. Anteq̄ essent abissi id ē creature in sua distinctiōe et vltima pfectione. Ego scz virgo mater dei concepta erā intellectu angelico per cognitionē. Tercia conceptio virginis sacratissime dicitur maternalis quādo Anna mater sua in vtero suo ipsam concepit. Et de hac intelligit̄ thema nostrum hoc modo. Anteq̄ essent abissi id est apostoli qui dicūtur abissi propter profunditatē cognitiōis diuinox et dilectiōis sup

omnes sanctos ego virgo Maria
ꝯcepta erã in vtero maternali ꝛc.
B ¶Cũ aũt eccĩa de hac ꝯceptiõe ma
ternali gloriose virginis hodie fe
stiue agat solennitatẽ declarande
sunt tres rationes quare de nullo
alio sancto nisi de xp̃o. et virgine
matre eius celebret festuꝫ ꝯceptio
nnis. Prima ratio quia fuit multi
pliciter gloriosa. scd̃a q̃a sublimit̃
sanctificata. tercia q̃ia specialit̃
priuilegiata. Prima ratio est q̃a
ꝯceptio virginis fuit gloriosa se
cundũ illud p̃s. Gloriosa dicta sũt
de te ciuitas dei id est Maria id̃o
gloriosa quia orta est et ꝯcepta a
nobilissimis et dignissimis. ⁊ hec
dignitas eius inuenit̃ in trib⁹ scꝫ
in causa substancia et efficientia
C ¶Et in causa quidem reperit̃ tri
plex dignitas ex qua originata ẽ.
Prima dignitas regalis et hec est
corporalis. scd̃a sacerdotalis et hec
est spũalis. Tercia ꝓphetalis ⁊ hec
est celestis. Concepta est aũt bea
ta Maria ⁊ nata regali ex ꝓgenie
quia ex Dauid et successorib⁹ eius
regibus ppl̃i dei. et ꝓpterea xp̃s di
ctus est frequẽter in euangelio fili
us Dauid qꝛ ex eo mr̃ ei⁹ descẽdit
qd̃ et iudei ꝯfessi sunt. Ideo de ea
dicit̃ Cañ. vij. Quã pulchri gressus
tui in calceamentis filia pr̃icipis.
Ex sacerdotali quoqꝫ tribu descẽ
dit qꝛ cũ solũ ille due tribus scꝫ re
galis et sacerdotalis ad inuicẽ pos
sent ꝯtrahere ꝯiugia et nulle alie
tribus scd̃m legẽ. Aaron autẽ pri
mus sacerdos et summus a dño in
stitutus cũ in vxorem duxerit de
tribu iuda. Et Ioiades summus
sacerdos vxorem habuerit simili
ter de tribu iuda et stirpe regia. et
econtra aliqui de tribu iuda duce
rent ĩ vxores de tribu sacerdotali
Sic beata ex sacerdotali etiaꝫ tri
tribu descendit. Vnde et Elizabet
d̃ tribu sacerdotali orta erat ꝯgna
ta virginis Marie. vt habetur
Lu. j. Ex prophetali quoqꝫ digni
tate descendit que dici potest cele
stis quia ꝓphecie donum a deo est
immediate ex eo ꝙ ex Nathan ꝓ
pheta descendit ac etiaꝫ ex Dauid
et Salomone qui fuerunt prophe
te. Scd̃o conceptio virginis ĩ sub
stancia dignissima fuit. id est in
persona sua. Nam ip̃a est regina
celorum. ip̃a ẽ regina que astistit
adextris dei in fimbrijs aureis. fu
it ⁊ sacerdotissa iusticie que ꝓprio
filio suo nõ pepercit sed stabat iu
xta crucez Jhesu. nõ vt dicit Am
bro. vt mortem filij aspiceret. nõ
vt dolorem filij consideraret. sed
vt salutem humani generis expe
ctaret parata ipsa offerre filium
deo ꝓ saluatione mundi. Prophe
tissa fuit cum ait. Ecce enim ex
hoc beatam me dicent omnes ꝛc.
Tercio in efficiencia fuit dignissi
ma. Ipsa enim triplicem dignita
tem originaliter transmisit in fi
lium principaliter. Et deinde spe
cialiter in nos. Primo quia ipsa fi
lium genuit qui rex et sacerdos ac
propheta. Fuit rex quia in vestim̃
to suo id ẽ humanitate scriptuꝫ ha
bet. Rex regum ⁊ dominus domi
nancium. Rex sum ego ait ip̃e pi
lato. de quo solo magi sapienter
quesierunt dicentes. Vbi est q̃ na
tus ẽ rex iudeoꝝ. Sacerdos ẽ scd̃ꝫ
ordinem Melchisedech. qui per

proprium sanguinem introuit semel in sancta eterna redemtione inuenta. Ipa ẽm ꝓpheta ꝓmissus per Moysen potens in opere ⁊ sermone. et istã triplicẽ dignitatẽ beatissima maria in nos transmisit que nos deo fecit regnũ et sacerdotes ymmo regale sacerdociũ ad regendũ nos virtutibus ⁊ ymmolãdum deo hostiã laudis et bonorũ operũ. Et sic patet prima rõ quõ ꝯceptio virginis fuit multipliciter gloriosa. Secũda ratio q; sublimiter sanctificata. ¶ Pro cuius intellectu est notandũ scdm Bonauenturaz circa di'uj. iij. sentẽciaꝝ q triplex est gradus sanctificationis. Primus est facultas vitandi omne peccatũ mortale. et in illo primo gradu fuit sanctificatio Jheremie ꝓphete cui hec facultas fuit de qua Jheremie. j. Priusq̃ te formarẽ in vtero noui te et anteq̃ exires de vulua sanctificaui te. Secũs est facultas vitandi nõ solũ omne peccatũ mortale sed etiã frequẽciã venialiũ. In hoc gradu fuit sanctificatio Johannis baptiste. de quo etiã dicunt ꝑdicta verba iheremie Et de ea canit sancta mater eccia Antra deserti teneris sub annis ci niũ turmas fugiens petisti ne leui saltem maculare virã famine posses. leui famine. i. petõ veniali qd nõ est sic intelligendũ q nũq̃ peccauerit venialiter. Vñ. j. Ioh. j. Si dixerimus peccatũ nõ habem⁹ ipi nos seducim⁹ et veritas in nobis non est. Sed quia ratissime venialiter peccauit ppter sanctitatẽ vite qui taz sanctus erat q teste saluatore. Inter natos mulieruz maior eo non surrexit Math. xj. Tertius gradus sanctificationis ẽ facultas vitandi generaliter omne peccatũ. In hoc gradu fuit sanctificatio virginis gloriose que nullo vnq̃ peccato maculata fuit originali aut actuali veniali vel mortali. Habuit tñ potenciã ad peccandum. ¶ Pro quo notandum q duplex est sanctificatio Marie. Prima in vtero matris. secũda in conceptione ẏpi. Prima sanctificatio erat in eius conceptione nõ quãdo Joachim et anna carnaliter se cõmiscuerunt ꝓ generatione Marie virginis sed postq̃ corpus marie fuit plene formatũ et effigiatum in omnibus membris. tunc cum anima fuit creata ⁊ corpori infusa et vnita statim sanctificata fuit. in illa ẽm sanctificatione in vtero nõ solũ fuit ꝑseruata a peccato originali vt lacus infra dicẽ. sed etiã ꝑseruata ab omni petõ actuali et veniali. potuit tamẽ peccare. Sicut adã et eua in statu innocẽcie nullam habuerunt inclinationez ad peccatum ⁊ tamen peccauerũt Ad hec vt dicunt doctores. in illa prima sanctificatione fuit repleta spirituali dono siue spiritusancto non solum respectu sui. sed etiam aliorum. Nam de ea phebuerũt testimonium infideles iudei et ceteri q licz fuerit pulchra a nullo tamẽ vnq̃ potuit concupisci inordinate nullus enim vnq̃ erat in ea motus illicitus. Has autem prerogatiuas Maria habuit pre omnib⁹ sanctificatis in vtero siue in baptismo. patet quia eorum sanctitas vel sctificatõ nõ reprimebat in eis

omnes motus illicitos. Etiã eoꝝ sanctitas nõ extinguebat omnez motũ carnalẽ in aliis aspiciẽtibꝰ eos sicut in beata virgine. Ideo merito eccĩa de ipius ꝯceptione facit festũ et nõ de alio quia sublimiter sanctificata. Scda sctĩficatio virginis benedicte fuit in xp̃i conceptione. tunc em̃ ꝯfirmata fuit ĩ bono supnaturali ita ꝙ ex p̃sencia filij eius in mẽte et ventre tanta sibi fuit gr̃a supaddita que potenciã li. ar. in ea nõ solũ impleuit ꝫ etiã in bono ꝯfirmauit. vt decetero neqꝫ in peccatũ mortale neqꝫ veniale flecti posset. Probat̃ illud per similitudinẽ. qꝛ vbi est plenitudo lucis ibi abilitas ad tenebras esse non potest. sed in conceptione xp̃i beata virgo fuit plena diuino lumine quia ꝯcepit illũ qui ẽ splẽdor glorie ad heb. j. Igit̃ nulla fuit in ea abilitas aut potencia ad peccãduz scd̃m illud Ezech. xliij. Ecce gloria dei israhel ingredieť per portam orientalem. i. per beatã virginem. et terra id est caro btẽ virginis splẽdebat a maiestate eius. i. xp̃i. Bene ergo dicit̃ de ea illd̃ canticoꝝ. iiij. Pulchra es amica mea et macula nõ est in te. Ex illo infert̃ ꝙ sicut. impossibile fuit saltez de lege dei ordinata ꝓpter honorẽ filij vt aliũ haberet filiũ sic impossibile fuit ꝙ vnq̃ vlterius haberet peccatũ. et sicut ĩpossibile fuit ꝙ ĩ ea carnis virginitas violaret̃ in qua dei filius corporaliter habitauit. sic impossibile fuit vt mentis eius sanctitas aliqua peccati macula siue culpa macularet̃. Tercia ratio quare ecclesia de eius conceptione agit festum et nõ de alio sancto qꝛ specialiter priuilegiata. ¶ Ad cuius euidenciã nota ꝙ quĩ tuplex est cõceptio. Prima carnalis et consueta. que fit de patre et matre ĩ iuuẽtute. De qua gen̄. xvj Agar se concepisse videns despexit dn̄am suam. Scda carnalis et disueta que fit de patre ⁊ matre sed in senectute. De qua gen̄. xvj. Visitauit aũt deus sarã sicut ꝓmisit cõcepitqꝫ et peperit filiũ in senectute sua. Tercia dicit̃ carnalis ⁊ sanctificata que fit de patre et matre ꝑ angelũ annũciata sꝫ in originali. postea per spm̃sctm̃ in vtero sanctificata. et hec ꝯuenit Johãni baptiste. De q̃ ꝑ angelũ Lu. j. Vxor tua Elizabeth pariet tibi filiũ ⁊c̃ Quarta carnalis et priuilegiata. que fit de patre et matre ꝑ angelũ annũciata nõ tñ in originali sed per speciale priuilegiũ ab eodem p̃seruata. et hec ꝯuenit virgini marie que ꝯcepta est ex semine Joachim ⁊ anne pro nullo tñ instanti aut tp̃e fuit peccati originalis obnoxia neqꝫ in tali ꝯcepta sꝫ mox vt anima fuit creata ⁊ infusa sanctificata et ab originali specialissime preseruata. ¶ Modus vero ꝑ quem virgo fuit liberata ne incurreret siue conheret tale peccatum talis est. Postq̃ fuit formatũ corpus organicum phisicum in ventre matris virginis gloriosissime Marie illud sacratissimum corpꝰ domini nostri Jhesu cristi saluatoris nostri virtute spiritussancti ante infusionem anime intellectiue fuit mundatum atqꝫ purificatum vt esset vas aptissimũ ad

F

G

recipiendũ animã illã sanctissimã fuit postea creata anima intellectiua gloriosissime virginis plena dei gracia atq; sanctitate vnitaq; corpori suo gloriosissima vgo sancta atq; immaculata ꝯcepta eccia d. Que est ista que pgredit q̃si aurora cõsurgens pulchra vt luna electa vt sol. Et ideo in canticis canticoꝝ. viij. dr. Surge amica mea colũba mea speciosa mea surge et nulla macula est in te. Et Augu. in sermone de natiuitate dñi inqt Maria mater ỹpi electa est super omnes creaturas p̃electa. omnib⁹ gracijs fecundata. omnibus vtutibus ornata. omni sanctificate in vtero matris repleta igit̃ in conceptione fuit sancta. Ratio est qa in virgine fuit tanta gracie plenitudo quã capere potuit aliqua pura creatura. Ideo angelus ad eaz dixit. Gracia plena Lu. j. Et ihero. in sermõe ad paulũ et eustochiũ inquit. Ceteris gratia p partes p̃stat. Marie vero totaz se refudit gracie plenitudo. quare p nullo instanti deficit illi gracia qõ tũ non fuisset si ad modicũ originalis culpa habitasset in anima eius. Item vt inquit Franciscus de marone in suo. iij. Ipa fuit virgo virginũ si ꝯtraxisset originale virginitas eius fuisset diminuta. nam virginitas angeloꝝ que spũalis est de qua ihero. dicit. Semper est angelis ꝯgnata virginitas. ẽ maioꝝ virginitate corporali. Ideo si fuisset virginitas anime marie per originale corrupta nõ esset parcũ virginitate angelica. neq; maioꝝ paritate primoꝝ parentuz. scz Ade et Eue qui nullis antecedentibus meritis sine aliqua labe peccati puri & virgines creati sunt. et sic non esset verũ illud quod dicit Anßhel. li. di conceptu virginali. Decuit vt il ius hominis ꝯceptio de matre purissima fieret. q̃ ea puritate niteret. qua sub deo nequit maioꝝ intelligi ꝛc. Quãta ꝯceptio est spiritualis & miraculosa que nõ fit de patre et matre. sed facta fuit ex matre virtute diuina spũsctõ obumbrante et virgine cõsencięte ac angelo annunciante. Hec cõuenit soli dei filio ỹpo dño qui conceptus est de spiritusancto. Sicut canit eccia. Non ex virili semine sed mistico spiramine ꝛc. De qua Lu. j. Missus est angelus gabriel ꝛc. ¶ Ex quo patet q magna differencia ẽ ĩter conceptionẽ ỹginis Marie et inter ꝯceptionẽ ỹpi filij eius. Primo ỹps fuit cõceptus in originali iusticia per assumptiõez hũanitatis in deũ rectus scdm voluntatem et scdm omnes sensus. neq; inter rationẽ et sensuz naturam fuit aliqua rebellio. virgo in gracia fuit concepta et non in originali iusticia. et hoc per pfectissimũ modũ redemptiõis ꝛc. ¶ Vbi nota q sex sunt modi redemptionis. Primus q̃ quis redimit̃ postq̃ lapsus est in peccatum mortale actuale. Isto modo fuerunt redẽpti primi parentes nostri p passionem dñi nostri Jhesu ỹpi. Secds modus redemptionis est q̃ quis redimit̃ postq̃ lapsus est in peccatũ veniale. Isto modo redimunt̃ viri perfecti qui per gracią dei subleuant̃ post venialẽ cõmissionem

Tercius modus est qñ quis redimit̃ et in gracia ꝑfirmat̃ ne amplius in peccatū mortale labatur. Isto modo redempti fuerunt apostoli in gracia confirmati p̄ missionem spiritussancti. Quartꝰ modus est quando quis redimit̃ mediante baptismo in virtute passionis ꝙ̄pi. Isto modo redimuntur paruuli et alij qui efficiunt̃ ꝙ̄piani. Quintus modus est qñ quis redimit̃ i virtute passionis dñi. et i vtero sanctificat̃ postꝯ in originale peccatū cecidit. Isto modo fuerunt redempti Johānes baptista et Jheremias. Sextus modus perfectissimus redemptionis est quãdo aliqua creatura que ex̄ sua natura est in potencia contrahendi originale peccatū et tñ dñs deꝰ ex̄ sua infinita misericordia in virtute passionis ꝙ̄pi eā ꝑseruat ne incurrat tale peccatū creando animam plenā gracia et infundendo illam corpori. Isto modo fuit redempta virgo Maria ꝛc. Sed̄a differēcia ꝙ̄s in conceptione non indiguit tali redemptione neꝯ habuit naturam priam ad recipiendū maculam peccati originalis virgo i cōceptione indiguit gracia ne labaret̃ in maculā originalis peccati. eratꝯ eius natura prona ad recipiēdū talē maculā. Tercia ꝙ̄s fuit conceptus de spiritusancto. matia no sic sed ex̄ cōmuni coeunciu semine. Quarta anima ꝙ̄pi in primo instanti concepcionis vnita verbo fuit beata. anima virgīs ꝯtus fuerit sancta tamen in primo instanti sue conceptionis non fuit beata ꝛc.

In festo conceptionis beate virginis sermo sextus.

Y Ommma-
iestatis mee glorificabo. ysa. lx. et applicatur ad honorē Marie virginis in hodierno festo. Rex volens sibi construere domū habitationis licet respiciat ad hoc vt omnia habitacula sint decora. singulariter tamen habet respectū ad habitaculū suuꝫ quod per se inhabitare vult vt est aula regia ꝙ hec aula sit decora. Spiritualiter sic rex glorie rex regū et dñs dominanciū dei filius i habitare decreuit cū hominiꝫ vt promisit p̄ ꝓphetā Zach. ij. Ego veniam et habitabo in medio vestrī. Et vt scribit Joh. apoc. xxj. Habitabit cū eis eorꝫ deus. licet omnia habitacula id est electorꝫ corda debent esse munda vt docet ysa. j. c. Lauamini et mundi estote. Ratio quia non habitabit in corpore subdito peccatis. Sapie. j. Signanter aula regia id est beata virgo Maria debuit esse munda et glorificata. ꝓpter qđ p̄dēs eam deus ysa. lx. dicit. Domū maiestatis mee glorificabo. In ꝓbis premissis cōmendat̃ beata virgo Maria a duobus primo a diuinali habitatione. scđo a speciali glorificatione. primū ibi. Domū maiestatis mee. scđm ibi. glorificabo ¶ Primo ꝯmendatur a diuinali habitatione. ipa em̄ est domus de qua canit ecclesia. Domus pudici pectoris templū repēte fit dei. Re uera repente quia cū dixit Luc. j. ad angelū. Fiat mihi scđz verbuꝫ

d

tuū statim cōcepit verū deū et hominē q potuit dicere illud Eccīa stici xxiiij. Qui creauit me requieuit in tabernaculo meo id est ī vētre meo nouē mensibus. Hec ē domus de qua scribit̄ prouerb. ix. Sapiencia edificauit sibi domū et excidit sibi columpnas septem et sūt septem dona spūssancti vt scribit̄ ysa. xj. Requieſcet sup eū spiritus dñi spūs sapientie et intellectus. Luc. j. Spiritussanctus supueniet in te Hec est domus dñi firmiter edificata bñ fundata. ps. lxxxvj. Fundamenta eius in montibus sanctis scz super potēcia patris vt non potuit cadere p humanā infirmitatez vt dicit̄ Lu. j. Virtus altissimi obumbrabit tibi. Sup sapiencia filij Sapie. vij. Venit in me spūs sapiencie q nō potuit cadere p ignorancia. Greg. Quid ignorare poterat in qua eterna sapiencia et plenitudo diuinitatis inhabitauit. Sup bonitate spūssancti est firmata hec dom⁹ sic q non potuit cadere per maliciam. Hec est dom⁹ diuine maiestatis Math. vij. Fūdata erat supra petram. i. diuinitatis sustentationē Bernh. Deus fecit Mariā potentē vt nos iuuare posset. fecit eā sapientem vt nostros defectus cognosceret. clementē eam creauit vt nostre necessitati et indigēcie succurreret. Scdo cōmendat̄ beata virgo a speciali glorificatione cū dicitur glorificabo. Reuera deus omnipotens hanc domū glorificauit triplicit̄er. ¶ Primo ante tempus scdo in tpe. tercio post tps. Primo glorificauit eā ante tps q ab eterno eam pordinauit ac puidit prouerb. viij. Dns possedit me ab inicio viarum suaꝝ anteq̄ quicq̄ faceret a principio scz ad humanā salutem ab eterno ordinata sum scz ad diuinā inhabitationē. nec duz erant abissi id est anteq̄ homo ceciderit ī abissum miserie per peccatū. et deinde in abissum pene. ps. xlj. Abissus abissum inuocat id ē culpa causat penā et ego tā pcepta eram id ē punisa pcipi. ¶ Ex illo pz q si homo non peccasset eque bene deus ī carnatus fuisset. licet scūs Tho. parte. iij. tenet q nō. Rñdetur q nō assumpsisset corpus passibile at tamen assumsisset carnē. primo ratione predestinationis matris ab eterno. scdo rōe dilectionis demōstrandi. Aug. in li. de catheziſandis rudibus dicit. Que maior causa incarnationis q̄ vt ostenderet incarnationem et dilectionem suam in nobis. modo nō minus dilexisset naturam innocentē q̄ peccantem igit̄. Tercio ratione beatificationis. Vnde Leo in li. de fide. Cū homo sit ad beatitudinem creatus et beatitudo q̄tū ad ptem sensitiuam pfistit in aspectu hūanitatis assumpte sed q̄tū ad intellectiuā ex ītuitu diuinitatis. et sic scdm Leonē Si homo non peccasset eque bene deus incarnatus fuisset. alias homo perfecte beat⁹ nō fuisset quia nisi scdm animā. sed anima est pars et nō homo. Cum igit̄ anima et corpus pnunciēt sibi actiones et passiones pueniēt⁹ est vt pſequenter accapiant pmia actionū. Jdo aīa beatificat̄ ex visiōe diuinitatis. et corp⁹ ex visiōe

humanitatis. ideo Aug⁹. exponit illud Joh. v. Ingredietur et egredietur et pascua inueniet id est in contemplatione diuinitatis et visione humanitatis et sic elegit eā ab eterno in matrem. Scdo glorificauit eam in tpe et hoc dupliciter scz in tpe legis et in tempore gracie. Primo in tpe legis prefiguraut eam Vnde Bernh. sup missus est q̄ moy si monstratū est in rubo et igne. Exod. iij. Aaron in virga q̄ floruit Numeri. xvij. Et gedeoni in vellere et rore. Judicū. vj. Danieli in lapide daū. ij. Hoc aperte vidit Salomon in forti mulieri puerb. vl. Ezechiel in porta clausa ante q̄ p⁹
N Ezech. xliij. ¶ Scdo glorificauit eam in tempore gracie quia specialem graciam et singularem ei cōtulit et hoc tripliciter. primo in ingressu quia eā a peccato originali preseruauit. Scdo in progressu qa eaz speciali gracia et dignitate dotauit. tercio in egressu quia eaz in matrem suā elegit. Dixi primo q̄ dignificaut eaz in ingressu quia eam a peccato originali p̄seruauit Et licet ap'ls ad Roma. iij. dicat Omnes peccauerunt et egent gracia dei. tamen hoc intellige scdm cōmunem cursum. ad Ephes. ij. Eramus naturaliter filij ire sicut et ceteri. Et Eccliastici. xlj. Ve vobis qui dereliquistis legem dñi altissimi. si nati fueritis in maledictione nascemini. si mortui fueritis in maledictione erit pars vestra p̄s. l. Ecce in iniquitatibus cōceptus sum. Et puer. xx. Quis p̄t dicere mundū est cor meum purus sum a peccato quasi diceret nullus scdm cōmunem cursum. De quo Aug. et habet in. c. firmissime. de cōse. di. iiij. Firmissime tene q̄ nullatenus dubites omnē hominem concubitu viri et mulieris gentum conceptū fuisse in peccato. vbi dicit Scotus. Hoc est verū scdm cōmunem cursum nature. nō aūt scdm priuilegiū. ipa vero virgo beata speciali priuilegio fuit p̄seruata. q̄ considerans Salomon in spū dixit Cañ. iiij. Tota pulchra es amica mea et macula nō est in te. naz si vnq̄z fuisset in peccato originali concepta nō posset pro eodē tempore dici īmaculata. ¶ Nec seq̄t q̄ D ppt hmōi p̄seruationez fuerit ypo eius filio parificata. nā dicit scotus q̄ adhuc est triplex differencia inter matrem et filiū. Primo quātum ad misteriū incarnationis q̄ generationis quia Maria virgo nō fuit concepta de spiritusancto. nec sine corruptione matris genita sicut ypc. Scdo fuit differēcia quātū ad misteriū p̄seruationis. quia ypc non indiguit preseruari. ipa vero habuit indigenciā preseruandi. Tercia fuit differēcia quātū ad misteriū glorificatiōis quia aīa ypi fuit ab instanti conceptiōis bta habēs fruitōm deitatis. nō sic aīa beate virgis. Scdo eā dignificauit in pgressu q̄ eaz singulari gracia dotauit. Ecclastici. xxiiij In me oīs gracia vie et veritatis in me oīs spes vite et vtutis. Jhero. Ceteris sanctis gracia p ptes p̄stat marie se infudit tota grē plenitudo. licet Johānes bap. habundātez graciā habuerit q̄ in matrē et patrē defluxerit q̄ ābo acceperūt

De conceptione btē virginis

graciā ꝓphteandi. attamē ab ipa virgine copiosior gracia qꝛ in omnes se diffudit. Bern̄. De plenitudine eius accipiūt omnes. iust⁹ graciam. peccator veniā. angelus leticiam. filius dei carnis substantiam. tota trinitas gloriā. ido subdit Bern̄. Acutius intuemini quāto deuotionis affectu eaꝫ a nobis voluit honorari qui totius gracie plenitudinē posuit in Maria. naꝫ si quid spei. si quid gracie. si quid virtutis in nobis ē ex ea nouim⁹ redūdare. Tercio in egressu singulari dignitate eam nobilitauit qꝛ eam in matrem suā elegit. Anßh. O mira res omnis creatura a d̄o creata sꝫ dei natura ex maria nata. Id̄o dicit Bern̄. O maria quāta ē dignitas tua tu facta es mater illius cuius pater est deus. filiꝰ paterne caritatis est corona tue castitatis. Et petrus raueñ. O v̄go matrem te fecit non natura ß gracia. Quod mirat̄ Aug. Que virgo tam casta vt esset virgo post partum. que tā sancta vt esset dei mater. hec sola potuit virgo et mater vocari. Tercio dignificauit eā p⁹ tempus scilicet p̄sentis vite et hoc est in egressu qñ eam cum corpore et anima in celū sublimauit vt dicit Aug. et canit eccīa. Assumpta est Maria in celū. Jhero. Sicut in terris non est locus dignior vtero virginali qui xp̄m recepit dei filiū. sic nec in celo solio regali quo dei filius Mariam sublimauit. Außhel. Nihil tibi eq̄le o dn̄a nihil comparabile. Omne quod ē aut est supra te aut infra te. supra te solus deus. infra te omne quod non est deus. ¶ Idcirco merito a nobis glorificanda est Primo propter eius dignitatem Ecc̄iastici xlii. Exaltate eam quantum potestis quia maior est omni laude Vnde canit ecclesia. Felix nanq̄ es sacra virgo Maria ⁊ omni laude dignissima. Jhero. Quid nobilius quid sanctius quid dignius matre dn̄i quid splendidius quaꝫ splendor elegit glorie candor lucis eterne et speculū sine macula ab et̄no p̄destinauit. Aug. Quid nos tātilli quid nos animo pusilli si omnia membra nostra verterent̄ in linguas nec eam collaudare sufficiemus. Scd̄o ꝓpter eius placabilitatem. fortunatus in omel'. gracius est obsequiū deo quod marie impendit̄ quā quod sanctoꝝ cuilibet dirigit̄. Jhero. in sermone de assumptione. Si ore ꝓphetico dominū in sanctis eius laudare iubemur multomagis in veneratione beate marie virginis matris eius ⁊c̄. Subdit ibidem. Nulli dubium quin totū ad gloriam laudis pertinet xp̄i quicq̄d ei honoris impensum fuerit. Tercio ꝓpter nostraꝫ salutem. Hylarius. Impossibile est aliquē saluari peccatorē o v̄go nisi ꝑ tuum auxilium et fauorem Crisost. Tribularer nimiū si Marie nescirem patrociniū quia nobis ip̄is non est salus. De quo anshelmus. Nō est salus in mūdo nisi quā peperit virgo. Quarto propt̄ nostrā necessitatē qꝛ dicit bern. Tu ꝓ singulis necessitatibus subuenis mater dei tu pro diuersitate infirmitatum largire diuersitateꝫ medicinarū vt ptꝫ in miraculis.

Ad insinuandū presentem festiui
tatem esse celebrandā primo ē ostē
sum Elsino abbati cui succurrit ī
necessitate tempestatis maris la-
boranti. Scd̄o subuenit sacerdoti
cuidam adultero post mortē ī fau
cibus diaboli existenti eū eripien-
do. Tercio ꝯsolata est adolescentē
nubere volentē eū ad castitatem
ammonendo vt patet in historia
huius festiuitatis. Ideo dicit ans
hel. Nō est verus amator virgīs
qui respuit colere festū eius ꝯcepti
onis. Propterea eccīa hoc festum
valde glorificauit. Primo ī eo ꝙ
nouissimis temporib⁹ in sacro Ba
silieñ. cōcilio. Anno dñi M. cccc.
xxxix. determinauit et diffiniuit
ꝙ doctrina disserens gloriosaꝫ vir
ginem dei genitricem Mariā p̄-
ueniente ⁊ operante diuini mune
ris gracia singulari nunq̄ actua-
liter subiacuisse originali peccato
sꝫ immunē sp̄ fuisse ab omni ori-
ginali et actuali culpa sanctamq̄
et immaculatā tanq̄ piā et conso
nam cultui ecclesiastico fidei ca-
tholice recte rationi et sacre scri-
pture ab omnibus catholicis ap-
probandam fore tenendam et am
plectendam nulliq̄ decetero licitū
esse in cōtrariū predicare seu doce
re. Item statuit et et ordinauit eā
dem celebritatem sexto ydus decē-
bris in omnibus ecclesijs ⁊ mona
sterijs sub nomine cōceptionis fe-
stiuis laudibus colendā esse. cun-
ctisq̄ fidelibus vere penitentibus
eadē die missarū solennijs interes
señ. centū dies. primis aūt et scd̄is
vesperis totidē. sermoni vero ver
bi diuinid̄ eadē festiuitate īteres
sentibus centū quīnquaginta dies
concessione ꝑpetuis temporib⁹ du
ratura de iniunctis sibi penitēcijs
eadem sancta synodus elargitur.
Ad idē Sixtus papa quartus eas
dem indulgencias omnibus xp̄isi
delibus elargit̄ qui eadē die ⁊ per
octauas misse ⁊ diuinis officijs in
terfuerint et celebrauerint quas cō
secunt̄ in festo corpis xp̄i ⁊ ꝑ octa
uas eiusdem iuxta ordinationem
Vrbani quarti ⁊ Martini quinti
et alioꝝ romanoꝝ pontificū prede
cessorū suoꝝ presentib⁹ ꝑpetuis tē-
poribus valituris ⁊c.

In die conceptionis btē v̄ginis
de festo sermo septimus.

Onceptꝰ ho-
diernus Marie semper
virginis neuū tergit.
nexū soluit vetuste originis. me-
stis reddit leticiam. dat crimino-
sis veniā. Ita canit hodie sancta
mater ecclesia in prima antipho-
na in laudibus et applicat̄ ad ho
norem Marie virginis in hodier
no festo. Id̄o dicit Anßhel. ī ome
lia hui diei. O quāta ista dies qua
nostre reparatricis anima digne
creat̄ ⁊ sanctificat̄ seu cōsecratur
⁊ sanctissimo corpi vnit̄. reuera ñ
est verus amator virginis q̄ sper
nit colere diem eius conceptionis.
Hec Anßhel. Sed ille vere amat
ip̄am qui nūc celebrat diem istum
et ex quo amor est reciprocus ideo
diligit diligentes se scd̄m illud ꝓ-
uerb. viij. Ego diligentes me dili
go. et facit eis recōpensam in fru
ctibus ⁊ vtilitatibus quas homo
habet sperare q̄ deuote ꝯceptionis

eius festū celebrat et hij fructus tā-
guntur in verbis p̄missis. Cōcept⁹
Q hodiernus ⁊c. ¶ Pro quibus nota
q̄ celebrantibus deuote hūc diem
dei genitrix plurima dona cōfert
et signanter tria que tangunt̄ in
themate quia impetrat deletionē
peccatoꝝ. procurat solutionē vin-
culoꝝ et dat causam gaudioꝝ. Pri-
mo em̄ celebrantibus hunc diē cō-
ceptionis sue impetrat deletionez
peccatorū et hoc tangit̄ cū dicitur
Neuū tergit. ⁊ ī fine dat crimino-
sis veniā. neuū id est maculā pec-
cati. ß ī virgine nulla peccati ma-
cula est ablata quia nulla ibi fuit.
sed neuū tollit in Maria id ē non
admittit. Vnde sicut ip̄a hodie in
sua conceptione a peccato origina-
li est preseruata et sic sanctificata
scd̄m illud p̄s. Sanctificauit ta-
bernaculū suū altissim⁹. ita ⁊ ip̄a
hunc diē colentibus impetrat mū-
diciam peccatoruz. Sicut hoc pri-
mitus ostendit in exemplo. Vnd̄
legitur q̄ canonicus in pago gal-
lico cū vxore cuiusdam adultera-
tus est ad opidum suum redire vo-
lens secanam transire debuit vbi
solus nauim ingressus est ⁊ tunc
statim horas gloriose virginis ca-
nere incepit. cūq̄ in medio flumi-
nis inuitatorium Aue Maria di-
ceret subito turba demonū nauim
subuertit et animam eius ad tor-
menta deduxit. Die aūt tercia vir-
go maria demonibus apparuit ⁊
eis dixit. Vt quid mei familiaris
animā iniuste affligitis. ad quaz
demones. eam debemus habere q̄
capta est in nostro opere. ⁊ Ma-
ria si inquit illius debet esse cuius
opera faciebat ergo mea est quoni-
am matutinas meas cū eum p̄ue-
nistis decantabat. quibus dictis
demonibus hincinde fugientibus
beatissima v̄go peccatū abstersit.
pro quo eternaliter dāpnatus fuis-
set et ad corpus animam detulit ⁊
ip̄m de profundo fluminis in quo
mersus fuit deduxit qui statī eius
pedib⁹ prostratus dixit. O virgo
pijssima quid pro tātis beneficijs
retribuā. ad quē illa. precor te inq̄t
ne amplius in reatuz adulterij ca-
das et conceptionis mee diem se-
xto ydus decēbris iugiter celebres
et ad celebrandū denūcies. quo di-
cto ip̄o vidente ad celum ascēdit.
Ille aūt vitam heremiticā ducēs
quid sibi acciderit cunctis audien-
tibus enarrauit ⁊ q̄dīu vixit hūc
diem celebrauit et ad celebranduz
alijs p̄dicauit. Hic nota quid sit
hanc diem celebrare non q̄ homo
solū a seruilibus siue manualibus
operibus cesset ß a pctīs abstineat
⁊ cū singulari reuerencia et deuo-
tione hac die virginem bn̄dictam
laudare ⁊ īuocare studeat. Scd̄o
festiuantib⁹ hunc diem btā virgo
procurat solutionez vinculoꝝ īpe-
diencium suā salutē siue sint vin-
cula quib⁹ ligatus est cū diabolo.
siue cū carne. siue cū mundo ⁊ hoc
tangit̄ ibi. Nexum soluit vetuste
originis id ē vincula peccatoꝝ qui-
bus homo a diabolo ligat⁹ est ⁊c.
Diabolus em̄ facit sicut aranea q̄
componit rethe ad capienduz mu-
scas sic ip̄e cum rethi peccatorum
scz superbie. auaricie. luxurie ⁊c.
capit heu totum mundum q̄ om-
ne quod est in mundo aut est con

cupiscencia carnis aut oculoꝝ aut superbia vite. j. Johannis. ij. Si quis igit̃ bene seruierit virgini benedicte ab hijs nexibus eum absoluit. Sic soluit quend ã adolescentem a nexu matrimonij in quo st̃ varie sollicitudines et tribulationes scd̃m apl'm. j. Coꝝ. vij. Vnde legitur ꝙ tempore Karoli magni regis francorum quidam clericus hungarie regis germanus beataꝫ virginem diligens cũ parentũ cõsilio nubere volens. quadam die nuptiali benedicteone accepta cuꝫ recordaretur ꝙ horas beate virginis iuxta morem solitũ nõ cãtassꝫ sponsam domum cum ceteris mittens ipse solus in ecclesia permansit. cũ illam antiphonã pulchra es et decora filia iherusalem diceret. subito beata virgo dei genitrix apparuit dicens. Si ego sum pulchra ⁊ decora quid est ergo ꝙ me dimittis et aliam sponsaꝫ accipis Cui ille. O dña quid vis vt faciaꝫ At illa. Si sponsam tuam carnalem amore meo dimiseris et cõceptionis mee diem sexto ydus decẽbris celebraueris me in celesti regno sponsam habebis. ⁊ cum vnigenito meo cuꝫ gloria laureatus eris. quib⁹ auditis clericus ad quãdam abbaciam extra patriam ꝑgens monachi habitu decoratus ẽ et post modicum tempus eps̃ aquilegien̄. factus est festum conceptionis quã diu vixit celebrauit et celebrandum cunctis in sua diocesi costanter predicauit. Tercio celebrãtibus hunc diem dat causam gaudioꝝ et in tribulatione consolationem. Recte sicut ip̃a ab oĩ originali peccato preseruata occasionẽ accepit gaudij. sic illis qui hoc festum hodie recolunt subuenit ĩ omnibus necessitatibus pellendo mesticiam et dando leticiam. ⁊ hoc tangit̃ in themate cum dicit̃. mestis reddit leticiaꝫ. ⁊ precipue morte imminente. vbi maior est mesticia. Ideo dicit Haymo super Apoc. O q̃ꝫ gaudens est eius obit⁹ qui Marie dum viueret sedulus fuit et deuotus. Refert em̃ Anßhel. cãthuarien̄. archieps̃ de abbate Elsino miraculum ꝓpter quod festũ conceptionis erat institutum. in quo patet quãtũ gaudium maria contulit dicto abbati ⁊ secum existentibus in periculis maris positis vide in legenda. Aliud exemplum quõ Maria succurrit mulieribus imp̃gnatis in timore positis et tribulatione. Refert Orosius in epl'a ad Heliodorũ dans intelligere ꝙ mulieres deuote festũ hoc recolentes secure sunt ꝙ non ꝓcreãt abortiuũ quia fetus in vtero eorũ custoditur taliter scribens. Coraꝫ deo noui et in veritate cõperi ꝙ nulla mulier in partu periclitatur sup̃ quam deuote Marie gracia ĩploratur et dies eius conceptionis celebrat̃. Patet illud ex ratione q̃a sicut v̄go maria ĩ vtero mr̃is sue ẽ non solum in naturalibus illesa custodita sed etiam gratuitis insignita Sic oĩbus mulierib⁹ hoc festũ digne ⁊ deuote celebrantib⁹ fetus conseruat penitus illesos. et ip̃as ne periclitent̃ custodit. Legit̃ em̃ in mitaculis btẽ virgĩs ꝙ vir q̃daꝫ ad limina sanctoꝝ nauigare voluit mulier aũt ei⁹ virgini

marie deuota licꝫ grauida pariter cũ eo nauigare voluit viro eiꝰ annuente. Cũ aũt nauigarent venerũt dies pariẽdi. periclitante aũt muliere seuiente tẽpestate ne omnes submergerentꝫ deposita est extra nauem super tabulã que ĩplorans virginem Mariã ꝑ iuuamine ꝓmittens si euaderet hoc periculuꝫ magis deuote q̃ꝫ vnq̃ꝫ celebrasset eius conceptionẽ celebrare vellet. que eã liberauit et ad littus ꝑducens officiũ obstetricis adĩpleuit que postmodũ hoc ꝓdigiũ quibus potuit dixit. Et sic habemus quõ Maria succurrit tribulato ab extra sicut abbati Elfino. ⁊ tribulatis ab intra vt ĩpregnatis. Ex quibus habetꝫ quãtuꝫ placet virgini gloriose si quis deuote celebrat festum cõceptionis sue. Succurrit etiã tribulatis et mestis in extremis siue in morte demonibus persequentibus ⁊ impugnantibꝰ. Et hoc patet per exemplum. Quidaꝫ monachus seruiuit deo ⁊ btẽ virgini in ordine triginta annis ⁊ grauiter cepit infirmari. Cũq̃ꝫ iã vellet expirare venit ad eũ multitudo demonum querentes animam eius. quod cũ vidisset cepit clamare. Ve mihi ꝙ vnq̃ꝫ natus sum ve mihi ꝙ vnq̃ꝫ ordinem intraui melius mihi fuisset esse ranã. Fratres aũt andientes clamorẽ coram eo orantes cõuenerunt. ad quez accedens senior suus dixit. O pater q̃re ista dicitis cũ fueritis semꝑ bonus hõ. dicite ergo pꝰ me hec v̄ba. Maria mr̃ gr̃e mr̃ misericordie tu nos ab hoste ꝓtege in hora mortis suscipe qd̃ cũ dixisset ⁊ modicũ iacuisset cepit dicere. Bene mihi ꝙ vnq̃ꝫ natus fui. bene mihi ꝙ vnq̃ꝫ ordinem intraui. Fratres vero audientes tam subitam mutationeꝫ ceperunt querere quid hoc esset ꝙ tanta verba blasphemie clamassꝫ Respondit ideo clamaui quia demones infiniti venerunt volẽtes animam meã rapere. sed cũ dixissem orationem predictã ⁊ refugiũ habuissem ad Mariam statim venit ad me mater misericordie ad cuius aduentũ omnis recessit multitudo demonũ ⁊ sic modo me ad conuiuiũ suum inuitauit ⁊ sic spiritum emisit ⁊ ab hostibꝰ suis saluatus est ⁊c. Hic cadit dubiũ ex quo dictũ est ꝙ beata virgo fuerit preseruata ab originali peccato et sic in eo non concepta potest ne ostendi hoc aliquibus rationibus et exemplis. ¶ Respondetur breuiter ꝙ sic. Vnde virginem Mariã non fuisse conceptam in originali peccato ostẽdi p̃t triplici via videlicet auctoritate ratione et exemplo. Primo auctoritate canonis biblie. Canticoꝝ. iiij. Tota pulchra es amica mea ⁊c. Si em̃ virgo Maria fuisset ab originali purgata tunc aliquando fuisset in ea macula quod reclamat spiritussãctus vbi supra. Item ꝓuerb. viij. dicitꝫ de beata virgine. Nec dum erant abissi et ego iam concepta eraꝫ scilicet in ordinatione diuina. Si ergo ab eterno deus preordinauit ĩpam virginem Mariam in dei matrem dignum est vt taleꝫ p̃ordinauerit et elegerit cui nulla vnq̃ꝫ mater in puritate similis fuit. certũ est aũt Euam matrem

nostram in statu innocentie fuisse absq; omi peccato, cur ergo maria diceret aliquo peccato originali maculata nē. Scdo illud ostenditur autoritate ecclie. cui nō licet contradicere videlicet concilij Basilien. in quo determinatū est mariam virginē sine originali peccato concepram. Anno dñi. M. cccc. xxxiv. vbi dicit q nulli de cetero liceat contrariū predicare aut docere. Ita etiam tenet tota vniuersitas Parisien. et hereticum reputaret contrariū asserere nē. Tercio illud ostendi potest autoritatibus sanctoz. Et primo Aug. in de natura et gracia. Excepta virgine Maria cū de peccatis agit de qua ppter honorez dñi nullam prorsus volo habere questionē. Et subiūgit. Hac ergo virgine excepta si omnes sanctos et sanctas cū hic viuerent congregare possemus et interrogare vtrū essent sine peccato quid fuisse responsum putamus nisi quod ait Johannes. j. Joh. j. Si dixerimus q peccatū nō habemus ipi nos seducimus et veritas in nobis nō est. Scda autoritas est Anßhel. de conceptu btē virginis qui contra illos qui mariā dicunt conceptā in originali sic ait. Insciā ne fuit et potens dei sapiencia sibi ex omni parte habitaculuz condere remota omni labe cōditionis hūane qui angelis peccātibus aliquos a peccato seruauit immunes. et feminam etiā matrē suam futurā ab alioz pctis exper tē seruare nō potuit. q. d. vtiq; potuit. et subdit. Statuit eā reginā et dñatricē fore angeloz. et nūc inferiorem graciā alijs factā in consorciū acceptā credimus hoīm perfectorum. q. d. nullo modo. q; si ē regina angeloz qui nunq; aliqua peccati macula deformati fuerunt cur ipam fatemur originali peccato inquinatā. Subiungit. Eyisti met hoc qui vult. argumentis hoc pbet suis. qui vult hijs que dicim⁹ aduersē. ego donec ostēdat mihi deus aliquod dignius et excellentius dñe mee posse dici que dixi dico que scripsi nō omitto. Et ad hoc pbandum dicit Anßhel. ibidē. Decuit vt virgo beata tali puritate niteret qua maior sub deo nequid intelligi. ß certum est quod hanc puritatem esse possibilem sub deo intelligimus videlicet esse hominē sine peccato originali et actuali q; talem habuerūt Adā et Eua i statu innocentie rgit nē. Ad hanc autoritatem Anßhel. dicit Scot. sup tercio di. iij. Si decuit et de⁹ potuit quare nō fecisset vt ab oi macula pctī eā pseruasset. Huic etiā sentēcie ē sctūs Tho. in scripto primi sentēciaz di. xliij. ar. ij. i solutione tercie rōis vbi rndet ad pdictaz auctatē Anßh. dicēs. Puritas ittē dit precessum a cōtrario et ideo pt aliqd causatuz inueniri quo nihil purius est in rebus creatis si nulla ratione pctī inquinatū sit et tal' fuit puritas btē virgis que a peccato originali et actuali īmunis fuit. tamen sub deo iquātū i ea fuit potencia ad peccādū q; peccare potuit. Hec Tho. vbis. Est tn verū q tal' potēcia ad peccādū etiaz ablata fuit i ceptiōe filij sui i q; i bono cfirmata fuit vt decetero ē

peccatũ mortale nec veniale flecti posset ⁊c. Scdo potest ostendi per rationes beatã virginẽ non esse in originali peccato ꝯceptaꝫ. Et primo sic. Ex quo per Mariam virginem lapsus Eue tanq̃ꝫ per mediatricem aliquo modo repari debuit. et Eua fuit creata sine peccato et cecidit in peccatũ decuit vt virgo Maria etiã sine peccato cõciperet̃ licet contraxerit penalitates corpis sicut et xp̃s dñs. Scdo sic Maria ex singulari priuilegio habuit ꝙ nõ cũ dolore peperit cum tñ in textu Geñ. iij. non excludat̃ a maledictione que dicta est Eue et omnibus mulieribus sequẽtib⁹ cũ dicit̃. In dolore paries filios tuos et sub viri potestate eris. ergo a simili Maria ex priuilegio preseruata est ab omni peccato originali et actuali. licet scdm cursum nature post peccatũ primorũ parẽtum iuxta verbũ apl'i ad Ro. v. Per vnũ hominẽ in omnes peccatum intrauerit ⁊ per peccatũ mors in quo oẽs peccauerũt. Et ad eph. .ij. Omnes eramus natura filij ire. Et dicit notanter natura scilicet corrupta quasi diceret. ex priuilegio et gracia singulari. deus hoc potest impedire sicut factũ est in virgine maria. Huius sententie ẽ Alexãder de ales sup Cañ. Rich. de sctõ vic. hugo. Tho. de argentina Petrus de candia. Nã deus potuit matrem suã a peccato origĩali p̃seruare. Similiter et decuit ratione matris et filie. Probationeꝫ huius vide sermone. xij. in thezauro nouo de sanctis. Tercio potest ostendi per exempla Mariaꝫ virginem non esse conceptam in peccato originali. Primum de abbate Elsino vt patet in legenda. Secundũ exemplum refert magister heinricus de hassia de hoc sesto de quodã baccalario formato qui cracouie p̃dicauit contra conceptionẽ virginis Marie et sic corruit ĩ terram et expirauit. Terciuꝫ de quodam Gebhardo de piscarijs. q̃ etiam contra conceptionem btẽ virginis predicauit. et ideo in missa sacramentum p̃didit. Cui et apparuit virgo benedicta dicens. quare carnem de me sumptaꝫ summere p̃summis et voluntarie me maculasti tuis labijs. Quartũ de quodam qui in ciuitate Lemonicensi tenuit opinionem istã ⁊ cum missam celebraret luxus omnibus videntibus de silua venit et eũ strãgulauit. Quintum scribit Vincentius ĩ speculo historiali libro. viij. capl'o. c. xx. de hildofonso episcopo tolentano ꝙ beata virgo Maria sibi dederit albam ꝙ celebraret festum conceptionis ei⁹. Et sequenti capl'o dicit Mariam virginem non esse conceptam in originali peccato ex dictis supradicti ep̃i. cũ tñ ip̃e vincen. fuerit de ordine p̃dicatorum qui valde aduersant̃ huic sentencie dicentes Mariam esse originali peccato conceptam et purgatã statim ab originali p̃ sanctificationẽ in vtero ⁊c. Sextũ est reuelatio sctẽ Brigitte. in quibus habet̃ ꝙ btã virgo sibi reuelauerit ꝙ fuerit sine originali cõcepta dicẽte illi. Sicut alicui volenti ieiunare qui desideriũ ꝯmedendi haberet ꝫ volũtas resisteret

A

desiderio. preciperet a superiori cui obediendū esset ꝙ per obedienciaꝫ ꝯmederet. Illa ꝯmestio maiori remuneratione digna esset quā ieiuniū. Sic per talē modū cōiunctio parentū meorū fuit quādo ego cōcepta sum sine originali peccato. quia sicut filius meus et ego nūq̄ peccauimus ita nullū coniugiuꝫ fuit quod honisteus essꝫ q̄ illud d̄ quo ego processi. et qn̄ pater ⁊ mater cōuenerunt matrimonialiter plus fecit hec obediencia quā carnalis voluptas. quia alij coniuges cōueniunt ex voluptate carnali. mei vero parentes ex obediencia et precepto sed scito ꝙ mea conceptio nō fuit omnibus nota. qꝛ placuit deo ꝙ amici sui pie dubitarēt de cōceptione mea et quilibet ostēderet zelū suū donec veritas clarescerет in tpe ordinato hec Brigitta Sic ergo ptꝫ triplici via esse ostēsum Mariā virginē nō esse in originali peccato ꝯceptā videlicet autoritate ratione et exemplis. Vide de hoc pulcherrimū tractatum Dominici Bollani ad ducē venetorum qui hoc ꝓbat validissimis rationibus et argumenta aduersariorum pulchre soluit ⁊c. ¶ Hic cadit dubiū quare eccīa aget festum de conceptione btē virginis et nō de aliquo alio sancto cū tn̄ omnis homo cōcipiat̄ in peccato originali igit̄ potius deberet agi festum sanctificationis q̄ conceptionis Solucio ecclesia facit hoc propter tres rationes. prima quia fuit congruiter impetrata. Scd̄a quia fuit sublimiter sanctificata. tercia qꝛ fuit firmit̄ bene operata ⁊c. Quātum ad primū nota ꝙ cū Anna et Joachim non haberent filios q̄a steriles et per multos annos transissent sine prole orationibus et ieiunijs et elemosinis insistebant vt inpetrarent a deo prolē non diffidentes de liberalitate dei. quia qd̄ natura non valet gracia supplet. Votū etiam fecerunt offerendi ꝓlem deo in templo. diuidebāt quoq̄ suos redditos vt legitur in tres partes. vnā scꝫ templo. aliaꝫ pauperibus. terciam sibi et familie cōcedentes. et per huiusmodi ꝯtinuata impetrarunt fecunditatez. vbi ostēditur exemplo hoc non displicere deo dūmodo fiant sine supstitionibus et cuꝫ ꝯditione si saluti sue expediat. Apparuit ergo angelus eis et pronunciauit ꝙ haberēt filiā noīe mariā ⁊c. vt habetur in legenda. Quātum ad scd̄m nota ꝙ fuit sublimiter sanctificata. probat̄ per Petrū de Tarātasis di. iij tercij. quia quāto quis magis accedit ad sanctū sanctoꝝ tanto magis debet habere maiorē sanctificationis gradū. non em̄ est accessus ad deum nisi per sanctificationeꝫ Maria vero macer xp̄i plus omnib⁹ accedit ad filiū qui est sctūs sanctoꝝ. ergo debuit gradum sanctificationis habere maioreꝫ post filium. ¶ Et ad hoc intelligendū nota trts fore sanctificatiōes. Prima est communis que fit ꝑ sacramentum baptismi et hec remouet culpam ⁊ confert graciā. relinquit tamen fomitem et pronitatem ad peccādum et talis sanctificatio est in omnibus baptizatis extra vterum. Scd̄a ē specialis ī vtero sed

non statim dñ puer concipit sed postea. et hec est duplex. Una cuz puer egredit ex utero matris 7 hec fuit Jhere. Juxta illud. Antequ ex iret de vulua sanctificau te. Secunda est qñ ples est adhuc in utero totus. vt iohãnes baptista qui in sexto mense fuit sanctificat⁹ qñ scz virgo Maria concepto dei filio salutauit Elizabeth. 7 hec sanctificatio remouet culpaz et pnitatem peccandi mortaliter. Nã Jhere. et Johannes baptista post huiusmodi sanctificationẽ in utero licet raro peccauerunt venialiter nunq̃ tamen mortaliter vt dicũt doctores in tercio di. iij. Tercia ẽ specialissima scz in punctu creationis et infusionis anime. Talis fuit sanctificatio beate virginis in eius conceptione. Formato em corpore virginis ex Anna et Joachim concepto nõ ex spiritusancto quia hoc est soli⁹ xpi 7 creata anima virginis a deo et infusa mox et p eodem instanti sanctificata fuit. Ex quo sequit q beata Maria p nullo instanti aut tempore fuit peccati originalis obnoxia nec in tali concepta sed ab eodem specialissime preseruata. quod pbatũ est supra triplici via scz auctoritate exemplo et ratione. quare merito celebrat ecclesia festuz cõceptionis et nõ alterius sancti. Ideo dicit Hildefontus tolentanus epũs Beata virgo Maria nisi in utero sanctificata esset minime eius cõceptio colenda esset. Nunc aũt qa auctoritate totius ecclesie venerat̃ pstat eam a pctõ originali immunem fuisse. per quã nõ solum maledictio matris Eue soluta est vez et benedictio donata est. Ex quibus possumus colligere q beate vgini in puritate nulla creatura pura pparari põt. Oportet ergo priui legium sanctificatiõis sue omnez sanctificationem alioz̃ excedere. Nam hec sanctificatio sua in utero facta est per graciã singularez totius trinitatis. etiam p reseruauit eam ab originali culpa 7 remouit pnitatem ad peccandum tam mortaliter q̃ venialiter. que non fuit in alio sancto puro homine 7 sic patet etiam ratio tercia. Nam dico q firmiter operata est bonuz et cõtinuiter quia nullũ vnq̃ peccatum cõmisit nec etiam venale Nõ sic fuit in alijs ab utero sanctificatis. nam omnes venialit̃ peccauerunt ideo merito celebratur festum cõceptionis eius et nõ aliorum sanctorum ꝛc.

De sancto Thoma apostolo sermo octauus.

Omin⁹ meus et deus meus Johãnis. xx. ¶

Pro introductiõe nota q hec pfessio sancti thome laudabilis est ppter tria. quia vera. quia plena et quia deuota. Vera est quia verissime ipe est solus dñs solus deus. vt canit ecclesia in ympno angelico. dicuntur quidam dij multi et dñi multi. nobis autem vnus deus. et vn⁹ dñs Jhesus xps. j. Coz. viij. Et quia solus dñs ideo ab omnibus timendus. quia solus deus ideo ab omnibus adorandus. Scdo modo est cõfessio plena. omne em credibile A

aut refert̃ ad humanitatez aut ad diuinitatem scd̃m distinctionem articuloꝝ et ideo confitet̃ dn̄s meus quātū ad humanitatē, et deus meus quātū ad diuinitatem. Prius dixit dn̄s postea deus quia per visibilia ad inuisibilia ascendit. Ro. j. Dum per ea que sunt humanitatis ad ea que sunt diuinitatis venit. Dicit̃ aūt dn̄s scd̃m humanitatem ratione precij. j. Petri. j. Non corruptibilibus auro ꝛc. j. Coꝝ. vj. Empti estis precio magno. Dicit̃ deus a theaste id est cōsiderare omnia. nulla em̄ eum latent. Tercio est confessio deuota. non soluz corde credidit sed ex deuotione clamauit. deuotio em̄ est feruor bone voluntatis quā mens cohibere nō valens certis manifestat indicijs. Ideo sanctus Thomas exclamando dixit. Dn̄s meꝰ ꝛc. ¶ In verbis p̄missis sctūs thomas in tribus ꝯmendat̃ videlicet in fidei perfectione. in vtili predicatione, in mirabili operatione. Primo ꝯmendatur in fidei perfectiōe. Vbi nota ꝙ sancti Thome fides habuit triplicē statum scz dubitationis. perfectionis ⁊ cōsumactiōis. Dubitationis quia didimꝰ nam cū alij discipuli dixerunt vidimus dn̄m ipe dubitauit ⁊ dixit Nisi videro in manibus eius fixuram clauoꝝ et mittam digitū meum ꝛc. Vbi Aug. Illa dubitatio est permissa ꝓpter nos quia deus ē adeo bonus ꝙ nullū malum ꝑmittit quin bonū ex eo elicere velit. Nam licet dubitatio in se fuit mala tn̄ bonum venit ex ea quia nostre fidei firmitas. De quo Greg. in omel. hodierna. Plus nobis valet thome incredulitas q̄ Marie magdalene repentina fidelitas. qz dum ille palpando ad fidem reducitur nostra mens omni dubitatione postposita in fide solidat̃. nā sicut dispensatiue voluit matrem suam desponsare vt sponsus esset testis virginitatis. sic discipulum dubitare ꝑmisit vt esset testis vere resurrectionis. Ex hoc tamen nemo debet putare sanctū thomā alijs apl'is minorem eo ꝙ in fide dubitauit quia ex hoc nobis magna vtilitas consecuta est. nā ex hoc sequeret̃ Petrū esse alijs minorem eo ꝙ xp̄m negauit qui tamen est caput ⁊ princeps oīm apostolorum. Vide de hoc exemplum de quodam rustico simplici qui noluit habere thomā pro apl'o suo eo ꝙ in fide dubitauit ī thezauro nouo de sanctis sermone. xvj. Scd̃o fides sancti thome fuit in statu ꝑfectionis. cū dixit. Dn̄s meus ⁊ deus meus. quia tunc scd̃m Bedā altitudinem diuine virtutis resurrectione celebrata fide certa penetrauit. ꝙ aūt perfectam fidē habuerit patet nō tantū ex sua confessione qua dixit dominus meus ꝛc. Sz ex quatuor. Primo quia xp̄s eius fidem approbauit cū dixit. Quia vidisti me thoma credidisti. aliud quidem vidit ꝫ aliud credidit hominem vidit et deū confessus est. vbi diuinitatē credidit quā nō vidit ꝛc. ¶ Hic cadit dubiū vtrū de eodem possit esse fides et visio. nā apl's ad heb. xj. dicit. Fides ē substancia reꝝ sperandaꝝ argumentum nō apparentiū. Et Aug. sup

iohannē. Fides est virtus qua cre
dunt̄ que non vident̄. Tamē xp̄s
dicit thome. Quia vidisti me tho
ma credidisti. ad hoc rn̄det Bona
uentura in quarto dist. xxxiiij. q̄
visio ⁊ fides nō possunt esse de eo
dem vno ⁊ eodē respectu sed bene
diuersis respectibus. nā qn̄ aliquid
ita videt̄ ex vna parte q̄ ex alia
lateat. scd̄m illud quod latet pōt
esse creditum licet ex altera parte
videatur. cū ergo in xp̄o videret̄ a
thoma vel alio apl'o aut eius mr̄e
illud quod ad eius corpus ⁊ huma
nitatez spectabat tn̄ diuinitas ei⁹
sensum ⁊ visum latebat ⁊ sic tan
tum credebat̄. Et hoc est qd̄ gre.
in omel'. dicit de thoma. Alid̄ vi
dit aliud credidit vt supra. Scd̄o
perfectio fidei sancti thome patet
ex eo q̄ scd̄m Crisost. tres magos
baptisauit qui facti sunt ei adiuto
res in predicando. Ex quo patet
quātā ī fide excellēciā habuit q̄ pri
micias genciū baptisare ꝓmeruit
Tercio ex eo q̄ in ciuitate edissa
vbi corp⁹ suū q̄escebat nullū here
ticum gentilē aut infidelez viuere
permisit. neq̄ aliquē tyrannū ibi
nocere. postq̄ abagarus rex illius
ciuitatis epl'am manu saluatoris
scriptaz accipere meruit ⁊ deinde
per sanctū thomā sanatus ⁊ ī fide
confirmatus fuit. Naz si qn̄ gens
aliqua contra ciuitatē illā insurre
xit infans baptisatus supra portā
ciuitatis stans epl'am illā legit et
ea die tam saluatoris scriptura q̄
apl'i thome meritis hostes fugiūt
aut placant̄ veruz tn̄ q̄uis longo
tempore durauerit nihilomin⁹ po
stea ciuitas illa capta fuit a sarra
cenis et ꝓphanata sublato benefi
cio ꝓpter habundanciā peccatoruz
Quarta perfectio fidei eius patet
ex eo q̄ ꝓ fide magna tormēta su
stinuit. Nam a pincerna regis in
maxillā percussus fuit. a rege In
die incarceratus. Deinde nudis pe
dibus iussus est ambulare sup̄ la
minas ferreas ardentes. Postea ī
fornacem ardentem est proiectus.
⁊ tandem lanceis transfixus Sz
omnia ista tormenta que pro fide
sustinuit xp̄s sibi in gloriā ꝯmu
tauit. nam de ꝑcuciente maxillaz
accepit iustā vltionē īcarcerat⁹ a
rege accepit honorificā liberatiōez
Super laminas adustus accepit
fontis emanationē. In fornace ꝓ
iectus accepit roris refrigerationē
Lanceis ꝑforatus accepit felicē co
ronationem ⁊c. Tercio fides sctī
thome fuit in statu ꝯsummatiōis
qn̄ post eius mortē mutata est in
claram visionem dei. vbi modo
tripllici de causa ē noster adiutor
pro fide optimus. quia potest. scit
et vult. Primo potest validissime
Si em̄ sunt omnia possibilia cre
denti vt dicit̄ Math. xvij. quāto
plus beatifice videnti. Scd̄o no
uit plenissime. Eccīastici. xxxiiij
Qui nō est temptatus quid scit. q̄
non est expertus pauca recogno
scit. ꝫ ille in fide temptatus fuit.
vnde merito hodie petit ecclesia.
vt ei⁹ fidē ꝯgrua deuotione secte
mur. Scd̄o btūs thomas cōmēda
tur in vtili predicatione. nam sua
predicatione multum fructū attu
lit quia multos conuertit. Vna
em̄ die ad predicationem eius ba
ptisati sunt nouem milia viroruz

exceptis mulieribus ⁊ paruulis. Item conuersos nutriuit verbo ⁊ exemplo ac corporali subsidio. verbo quidem quia sollicite p̄dicauit assimilando verbum dei collirio emplastro ⁊ potioni ⁊ cibo sicut ī legenda patet. nam quosdam ad fidem illuminabat. istis apponebat colliriū. Quosdam a tumore sup̄bie stringebat istis apponebat emplastrum. Quosdam ad confessionez inducebat istis apponebat potionē. Quosdā timidos ꝯfortabat istis dabat cibum. Scd̄o conuertebat ⁊ nutriebat exemplo. vnde etiā in nuptijs abstinebat existens sibi parcus. fuit deo fidelis et deuotus. Vnde dixit Babano nuncio regis. habeo seruū fidelem qui oīm laborum mihi in mercedē apportat. Tercio nutriebat corporali subsidio quia thezaurū de quo pallaciū facere debebat pauperib⁹ tribuit. ⁊ in hoc mundo ꝓuidit et regi ⁊ pauperi ⁊ sibi. Regi q̄ pallaciū sibi in celo fabricauit. Pauperibus quia eos iuuit in eoruz penuria. Sibi quia p̄miū ⁊ laudem promeruit. ¶ Circa predicta quero quibus gentibus p̄dicauit sanctus thomas. Ad quod respondet yß. in li. de vi. ⁊ obitu sctōꝝ. Thomas discipulus xp̄i ac similis saluatori. audiendo incredulus videndo fidelis fuit. Hic euangeliū predicauit parthis medis ⁊ persis hyrcanis ⁊ bragmānis. ⁊ intrans orientalem plagam ⁊ interna genciū p̄dicās ibi predicationem suā vsq̄ ad vltimum sue passionis perduxit. In eius aūt legēda habet̄ ꝙ p̄dicauit ī india vbi nomē xp̄i plurimū exaltauit. ¶ Sed diceres quo ydeomate predicauit predictis gentibus. Ad hoc dico ꝙ sctūs thomas sicut ⁊ ceteri apl̄i ꝑ donū linguaꝝ quod acceperunt in die penthecostes predicauit linguis omniū genciū. vnde Greg. et est glo. Act. ij. Spiritussanct⁹ super discipulos in igneis linguis apparuit et eis omniuz linguarū scienciā dedit. Et paul⁹ j. Coꝝ. xiiij. dicit. Gracias ago deo ꝙ omniū vestrū linguas loquor. Quod declarat sctūs thomas scd̄a scd̄e. q. clxxvj. dicens ꝙ primi discipuli xp̄i ad hoc fuerūt ab ip̄o electi vt per vniuersum orbez fidem eius predicarent. non autez erat conueniens vt qui mittebantur ad alios instruēdos indigerēt ab alijs instrui qualiter alijs loq̄rētur vel qualiter que alij loquebātur intelligerent p̄sertim quia isti qui mittebant̄ erant alterius gentis scz iudee. erant etiaz pauperes et impotentes nec de facili a prīcipio reperissint qui eoꝝ verba alijs fideliter interp̄tarent̄. vel verba alioꝝ eis exponerent. maxime q̄ ad infideles mitebant̄ et ideo necessariū fuit vt super hoc eis diuinitus ꝓuideret̄ ꝑ donum linguaꝝ vt sicut gentibus ad ydolatriā declinantibus introducta est diuersitas linguaꝝ. ita etiaz quādo erāt gentes ad cultū vnius dei rouocā de contra huiusmodi diuersitatem remedium adhiberet̄ ꝑ donum līguarum. et q̄uis fieri potuisset ꝙ per vnam linguā apl̄i loquētes ab omnibus intelligerent̄ tamen cōueniencius fuit ꝙ ip̄i omnibus linguis loquerent̄. quia hoc ꝑtinebat

ad perfectionē scientie ipōz p quā intelligere nō solū loqui ꝫ intellige re possent ea que ab alijs dicebā tur. ⁊ ideo glo. Act. ij. dicit q̄ ma ioꝛi miraculo factū est q̄ apli om niū linguaꝝ generibus loquerent tē. ¶ Tercio beatus thomas ꝑmē dat in mirabili operatione. Que quidem apparuit in paradiso. ī ce lo. in mundo ⁊ in inferno. In pa radiso quidem in pallacio q̄ regi indoꝛ fabricauit. In celo in luce q̄ super debiles ac infirmos resplēdu it ⁊ omnes sanauit. In mundo ī bestijs sicut in cane qui manum pincerne ipm penitentis abscidit. In plantis sicut patet i ramo pal me pleno dactilis qui in manu sponsi ad eius benedictionem ap paruit. In hominibus vt patet in pluribus quos miraculose curauit In elementis. quia in fornacem ignis iectus in nullo fuit lesus. Idem patet in terra quia in prin cipio sepulture eius manu ppria de monumento extenta ad se ve mentes dignos communicauit et ab indignis manū cū eucharistia retraxit vt in longa eius legenda habet. Exemplū de quodā famu lo qui furatus fuit ficus ꝑ duobus denarijs ⁊ non poterat summere sacramentū de manu apostoli do nec confiteret plenarie et satisfa ceret. Itez in inferno quia ad mā datum eius demon ydolū totum ꝑminuit ⁊ liquefecit. Hanc autez mirabilem operationē habuit per amoꝛem qui eū deo vnuit a quo virtutez operandi recepit. Sicut cū corpus vnitur anime recipit ab eo virtutem operandi. ⁊ ab ea se paratum nichil potest penitus sepa rari. sicut nec peccatoꝛ separatus a deo. Juxta illud Joh. xv. Sine me nichil potestis facere. Vñ Cris. super Math. Tria totus mundus mirabatur scz ꝟbm post mortem surrexisse. carnem in celum ascen dere. et per duodecim apostolos piscatoꝛes totuz mundū conuertis se. Huius aūt quadruplex fuit cā scz pecunie contemptus. glorie de fectus. seculariū occupationum se gregatio. et terribiliū passionum tolleratio. ¶ Vltimo circa thema quero vtrum beatus Thomas de necessitate salutis tenebat appa rente sibi domino ⁊ dicente sibi. Infer digitū tuū huc tē. confiteri fidem diuinitatis ⁊ humanitatis in ꝟbo. Ad hoc dicendū q̄ de neces sitate salutis tenebat thomas illa hoꝛa facere illā confessionem. Pro euidencia illius conclusionis no ta q̄ ea que sunt necessaria ad sa lutem cadunt sub ꝓceptis diuine legis. Cōfessio aūt fidei cū sit quid affirmatiuū nō potest cadere nisi sub precepto affirmatiuo. Vñ eo modo est de necessarijs ad salutē quo potest cadere sub ꝓcepto affir matiuo diuine legis. ꝓcepta autez affirmatiua nō obligant semp et pro semper ꝫ pro loco ⁊ p tempoꝛe ⁊ sc̄m alias circūstancias debi tas sc̄m quas oportet actū humā nū limitari ad hoc q̄ sit actus vir tuosus. Sic igit̄ ꝓfiteri fidez nec semp in quolibet loco est de neces sitate salutis. sed aliquo loco ⁊ tē poꝛe quando videlicet per omissio nem huiusmodi confessionis sub traheret̄ honoꝛ debitus deo vl̄ etiā

vtilitas pximis impendenda. puta si quis interrogatus de fide taceret ⁊ ex hoc crederet vel ꝙ non haberet fidem vel ꝙ fides nõ esset vera vel alij per eius taciturnitatem auerterent a fide. in huiusmodi em̃ casibus confessio fidei est de necessitate salutis. sed iste casus ẽ in p̃senciaꝝ. iaꝫ em̃ primo dixerat thomas ꝙ nolebat credere nisi videret in manibus fixuram clauorum ⁊ mitteret digitum ⁊c̃. Modo vero nõ fuisset confessus ore fidem perfectam de xp̃o estimatus fuisset nõ habere fidem de xp̃o. vñ dñs ait illi. Noli esse incredulus ꝫ fidelis. Vel estimatus fuisset tenere ꝙ fides xp̃i nõ esset vera vel fortasse alij discipuli visa contumacia istius aut taciturnitate auerterent se a fide. Item subtraxisset non ꝯfitendo ex quo iã erat suspectus honorem debitum deo ⁊ vtilitatem a fidelibus quã ex sua confessione receperunt. Sed diceres q̃re dñs dicit Lu. x. Beati oculi qui vident que vos videtis. ⁊ hic dicit Beati qui non viderunt. modo videre ⁊ non videre contradicũt

H ¶ Ad hoc dicendum ꝙ duplex est beatitudo vna ẽ rei alia spei. Prima scd̃m Boecium Est stat⁹ omnium bonorum aggregatione perfectus ⁊ illa consistit principaliter in fruitione ⁊ aspectu diuinitatis ⁊ consequenter in visione humanitatis xp̃i motu dilectionis ad ip̃m. Et hac beatitudine ex meritis nullus potest esse dignus. quia dicit Origenes de ritu ecclesie. Si quis bona cunctorum perpetrasset atqꝫ totius mundi tormenta attulisset non dum tamen eterna beatitudine dignus esset nisi eam nobis xp̃i amarissima passio meruisset. Et de hac beatitudine intelligitur illud verbum xp̃i. Beati oculi qui vident que vos videtis. q̃a apl̃i viderunt eius humanitatem Et vere summe beatus erit qui ad hanc beatitudinem meruerit peruenire vbi xp̃m non solum in hũanitate sed in purissima videbit deitate. Ad quam peruenit beatus thomas vbi sine fine fruitur dei visione ⁊ iam non dicit illud verbum futurum p̃s. Saciabor cum apparuerit gloria tua. sed p̃teriũ Saciatus sum gloria tua. Scd̃a beatitudo est spei que non solum habetur in p̃senti. ⁊ ista consistit in merito future beatitudinis. et ideo beatior est hoc modo qui pl⁹ meretur non videns q̃ꝫ videns. et de hac intelligitur p̃sens verbũ xp̃i ad beatum thomaꝫ. Beati qui nõ viderunt et crediderunt ⁊c̃.

In die sancti Thome apostoli sermo nonus de euangelio.

Ide manus meas ⁊ affer manũ tuam ⁊ mitte in latus meum ⁊ noli esse incredulus sed fidelis Johannis. xx. Hec sunt verba xp̃i per que thomam discipulũ ab errore sue infidelitatis reuocauit. Legitur em̃ in euangelio ꝙ dominus alijs discipulis post resurrectionem absente thoma apparuit. Qui cum sibi resurcectionem dñi retulissent audita credere renuit dicens. Nisi videro fixuraꝫ clauorum ⁊ mittam manum meam in

De sancto thoma apostolo

latus suum nón credam. vnde do minus die octauo iterum eis appa rens per verba p̄missa eum reuo cauit ab incredulitate dicens vide manus meas ꝛc. ¶ In verbis pre missis duo tangunt. Primo ꝯpi dñi de sua resurrectiõe certificatio ibi vide manus meas ꝛc. Scdo sancti thome a dubietate ⁊ incre dulitate resurrectionis reuocatio. ibi. Et noli esse. Quantum ad pri mum nota q ꝯps ostendit thome specialiter suam dilectionez supra ceteros apl̃os in quatuor. Vnde ꝯps exhibuit se ei quadrupliciter vi delicet ad tangendum. ad confitẽ dum. ad certificandum. ad inflã mandum. Primo exhibuit se ad tangendum. Vnde quidam di scipuli cognouerunt ꝯpm resurre xisse ex visu vt Lucas ⁊ Cleophas euntes in Emaus Lu. vlti. Quã dam ex auditu vt petrus ⁊ ceteri discipuli scdm illud Marci. xvj. Ite dicite discipulis eius ⁊ petro. quia surrexit dñs. Quidam ex gu stu vt discipuli qui iuerunt ad pi scationem Johannis vlti. Sz so lus sanctus thomas p tactum nul li eñ se exhibuit ad tangendum ni si thome. Vnde ꝯps dixit Marie magdalene. Noli me tãgere qua non dum ascendi ad patrem meũ Johannis. xx. Nec se solũ ꝯps tho me exhibuit ad tangendum corp̃ suum sed ⁊ vulnera corporis sui. ita vt digitus mitteret in loca cla uorum ⁊ manus in latus ꝯpi. ido in eius laudem decantat ecclesia. O thoma didime p ꝯpm quez me ruisti tangere te ꝑcibus rogamus altissimus succurre nobis miseris ne dampnemur cum impijs in ad uentu iudicis. Scdo ꝯps exhibu it se thome ad confitendum. statñ em viso ⁊ palpato ꝯpo factus est theologus veram ⁊ integram fidẽ ꝯpi confitendo quantũ ad huma nitatem ⁊ diuinitatem dicens do minus meus ⁊ deus meus. viden do eñ ꝯpm hunc verum hominez credidit ⁊ deum hunc esse quem vi dere non poterat exclamauit. Si cut em ante passionem nullꝰ apo stolorum aperte confessus est eum esse verum deum nisi Petrus. qui dixit. Tu es ꝯps filius dei viui. Math. xvj. Sic etiam post resur rectionem ⁊ ante eius ascensionẽ nullus est confessus ꝯpm esse verũ deum nisi thomas. Tercio exhibu it se ꝯps thome ad certificandum licet em alijs apostolis ꝯps appa ruerit post resurrectionem tamen singulari modo thomam certifica uit in eo q̃ volunt q̃ homo morta lis tangeret corpus glorioſuz. hoc autem est singulare miraculũ. vñ Gãfredꝰ carnoteñ ep̃s dicit. Non em credendus est iste minoris me riti pre ceteris fuisse vt ipe solus in dicaretur indignus visione domi ni. Nam post dies octo iterum ve nit ihesus ⁊ thomas erat cum eis cui cuncta replicantur a domino que prius locutus fuerat velut de absente in quo dominus specialiꝫ thomam se diligere ostẽdit. Quar to exhibuit se ei ad flammandum q̃ius em ante passionem multa se creta reuelauerit Johanni vt patz Johannes. xiij. tamen secreta ec clesie post resurrectionem non re uelauit alicui familiarius q̃ tho

me. Unde Gamfredus vbi supra dicit. Quid aũt mirum si mita de notione moy exclamauit dñs meus ⁊ deus meus. non eñ erat iam quod de eius diuinitate quod de veritate resurrectionis aliquatenus hesitaret quem nec arcerent clausa nec laterent secreta. Hec ille. q̃ si diceret. thomas diuina reuelatione cognouit xp̃m esse verum deum ⁊ hominem ex hoc p̃ ianuis clausis ad discipulos venit. ⁊ sic corpus glorificatũ se habere ostendit. ⁊ ex hoc p̃ secreta eum scire intellexit replicando verba thome q̃ dixit alijs discipulis absente Jhesu. Et ratione huius reuelationis thomas valde accendebaẽ ī amore xp̃i. Si eñ ex verbis xp̃i accendebantur hij duo discipuli euntes in Emaus dicentes. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dũ loqueret nobis ī via ⁊ aperiret nobis scripturas quãto magis inflãmabatur thomas ex contactu vulnerum xp̃i ymmo ⁊ ante passiõez xp̃i thomas ostendit magnam caritatem ad cristũ dum ipse dicerz Johannis. vj. de Lazaro. Eamus in iudeam Lazarus amicus noster dormit ⁊c. alijs eñ discipulis tunc dicentibus. Nonne iudei te volebãt lapidare ⁊ iterum vadis illuc thomas dixit eamus ⁊ moriamur cũ eo ⁊c. ¶ Circa primum modum exhibendi est dubium vtrum sanctus thomas tetigerit cristum. Et quidam dicunt q̃ non ex eo q̃ quãdo vidit immediate credidit ⁊ pre reuerencia nõ fuit ausus tangere tãtũ dñm. Ideo cristus dixit ei. qa vidisti me thoma credidisti. non dixit quia me tetigisti. Alij autez asserunt q̃ thomas tetigit cristuz vt sic verbis eius obediret. qui dicebat ei infer digitum tuum huc. Et quando cristus postea retulit Quia vidisti me thoma ⁊c. accipitur visus pro tactu. nam visus propter suum nobilem modum cognoscendi transfertur multotiens ad actum aliarum potentiarum sensitiuarum. Unde Augu. Non ait tetigisti sed vidisti me quoniam generali quadam modo sensus est visus naz ⁊ per alios quatuor sensus nominari solet. veluti cum dicimus audi ⁊ vide q̃ bene sonat. olfac ⁊ vide q̃ bene oleat. gusta ⁊ vide q̃ bene sapiat. tange ⁊ vide q̃ bene caleat. Unde ⁊ hic dñs dicit. Infer digitum tuũ huc ⁊ vide manus meas. vbi nihil aliud ait quam tange ⁊ vide cum tamen ille occulos in digito non haberet. Hãc sentẽciã approbat ecclesia cũ de ipso canit. O thoma didime p cristum quẽ meruisti tangere ⁊c. vt supra circa hunc modũ exhibẽ di ⁊c. ¶ Sed diceret quis. quas vtilitates consequimur ex tactu beati thome. Ad hoc dico q̃ tres. Prima quia per hoc in fide confirmamur. quia in cristo tangendo vulnera carnis sanauit in nobis vulnera mentis. Unde gregorius in omelia huius euangelij. Plus nobis profuit infidelitas Thome ad fidem q̃ fides aliorum discipulorum credencium. Quia dum ille ad fidem palpando reducitur nostra mens omni dubitatione postposita in fide solidatur. Secunda vero vtilitas est ista quia per hoc,

spes nostra erigitur ⁊ roboratur. qui cū audis petruz negasse ⁊ thomam dubitasse. pauluz persecutū ecclesiam fuisse. Dauid homicidiū ⁊ adulteriū commisisse. ⁊ de alijs sanctis Maria magdalena ⁊ matheo ⁊c. ⁊ tales penitētes a xp̄o exaltatos fuisse tollitur merito a nobis omnis desperatio ⁊ spes venie tribuitur scd̄m illud p̄s. Sperent ī te omnes qui nouerunt nomen tuum qm̄ non dereliquisti querentes te domine. Quasi diceret. Si relīquis siue permittis vt peccent. si relinquis vt recidiuent tñ non derelinquis vt in peccato perseuerēt si saltem faciunt quod in se ē. Tercia vtilitas quia per hoc caritas ī nobis inflammat̄. quid em̄ magis amorem nostrum accenderit q̄ꝫ ꝓ nobis inflicta vulnera xp̄i tangere. Vnde Greg. Super omnia te mihi amabilē reddit caritas quā bibisti id ē amarissima passio tua quam pro me ex caritate sustinuisti. Ex dictis patet ꝙ nemo debz putare thomam apostolum alijs apl'is minorem eo ꝙ in fide dubitauit quia ex hoc nobis p̄dicte vtilitates consecute sunt. naz ex hoc sequeretur petrum alijs minorem eo ꝙ xp̄m negauit. qui tñ fuit caput ⁊ princeps omniū apostolorū Huius exemplū habemus de simplici rustico qui thomam dubitātez noluit habere ꝓ apostolo vide in thezauro nouo sermone. xvj. Quantū ad scd̄m qd̄ ī themate tāgitur scz sancti thome a dubietate ⁊ incredulitate resurrectiōis reuocatio cum xp̄s dicit. Noli esse īcredulus ⁊c. ¶ Pro quo nota ꝙ beatꝰ thomas fuit de resurrectione xp̄i. ⁊ de illius diuinitate modo singulari certificatus ⁊ aꝫ incredulitate reuocatus. Cuz em̄ audisset apostolos recitātes resurrectionē xp̄i qui eis apparuerat ip̄a resurrexionis die illo absenti credere noluit. sed respondit. Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum. et mittam digitum meuz in locum clauorum ⁊ mittam manum meā in latus eius non credam. Vbi Crisost. ait. Sicut simpliciter credere qualitercunqꝫ credere facilitatis est ita multum inuestigare est gloriosissime mētis. ⁊ per hoc thomas accusat̄. alijs apostolis enī grossior existens eam que ꝑ sensuz est grossissimum scz tactum querebat fidem ⁊ neqꝫ occulis credebat Vnde non sufficiebat dicere. nisi videro ⁊c. sed addidit ⁊ mittam digitum meum in locum clauorū et mittā manū meā in latus eius non credam. Sed post dies octodum erant omnes vndecim congregati apparuit illis ihesus. vbi inquit Crisost. Non statim xp̄s apparuit sed post dies octo vt interim thomas a discipulis ammonitus attendat in maius desiderium ⁊ fidelior fieret in futurū. stās ergo in medio Jhesus dixit eis. Pax vobis. Deinde dicit Thome Infer digitū tuum huc ⁊ vide manus meas ⁊ auffer manum tuam ⁊ mitte in latus meū ⁊ noli esse incredulus ꝫ fidelis. Consideremus q̄ꝫta fuit benignitas xp̄i ihesu qui nō expectauit ꝙ interrogaretur a thoma ꝫ ex sua misericordia q̄si eū p̄uenies īuitat ad se ꝯgnoscēdū

Respondit vero thomas iam ī fi
de confirmatus dn̄s meus ⁊ deus
me⁹. Cui xp̄s dixit. Quia vidisti
me thoma credidisti bt̄i qui non
viderunt ⁊ crediderunt. Vt autez
predicta bene intelligam⁹ duo du
N bia veniunt declaranda. ¶ Primū
vtrum corpus glorificatum palpa
bile sit a tactu nō glorificato. Ad
hoc dixerunt quidam ꝙ corp⁹ glo
rificatum est intangibile. quod ꝓ
bare ꝯtendunt quia Greg. ī ome.
inquit. Corrumpi necesse est quod
palpat̄ ꝫ gloriosum corpus est in
corruptibile ergo ⁊ impalpabile.
Insup Crisost. in ome. ait. Dignū
est querere q̄liter corpus īcorrupti
bile tangibile fuit mortali manu
sed ne tumultueris ꝯdescensionis
em̄ fuit. Tamen contrarium pro
bari potest. Nam Luc. vltimo. c.
xp̄s dixit apostolis. Palpate ⁊ vi
dete. Et greg. in omel'. Palpabile
fuit per veritatem nature et subti
le per effectū spiritualis potencie.
Preterea in corpore glorioso erit
veritas ossis ⁊ carnis. Caro ē mol
lis et os durum sed durum ⁊ molle
sunt obiecta tactus ergo corp⁹ glo
riosum est tangibile. Ad habendū
huius dubij expressam noticiā sciē
dum scd̄m Bonauenturā ī quatto
di. xlix. ꝙ cum dico tangibile duo
dico scz qd̄ potest immutare sensū
et hoc est perfectionis. ⁊ quod nō
potest latere tactum nostrū ⁊ hoc
est imperfectionis. Et quia ī cor
pore glorificato remanebit quod ē
perfectionis et tolletur quod ē im
perfectionis. Ideo dicenduz ꝙ cor
pus gloriosum potest se p̄bere tan
gibile et potest non p̄bere siue late
re. ⁊ hoc scd̄m diuersas conditio
nes nam tangi potest quia potest
impellenti resistere cum sit corpus
verum nō fantasticum latere pōt
quia potest penetrare organum ta
ctus. primum habet per veritatez
nature. scd̄m ꝑ effectum spiritual'
potencie. Et hec duo contraria st̄
in nobis sed non in corpore glorio
so. Ad illud aūt quod obiciebatur
quia quod palpat̄ est corruptibile
Dicendum est ꝙ verum est de eo
quod est tactui subiectum. sed il
lud nō erat in corpore xp̄i ideo cō
descensionis fuit ⁊c̄. Scd̄m dubiū
ē quas doctrinas habere possum⁹
ex verbis xp̄i dn̄i cū dixit ad tho
mam vide manus meas ⁊c̄. Ad
hoc dicendum ꝙ specialiter tres.
¶ Pro quo nota ꝙ triplices sūt ma
n⁹ dn̄i scz plasmatrices. redemptri
ces et punitrices. Manus plasma
trices nihil aliud sunt q̄ꝫ dei boni
tas ⁊ potencia que nos de nihilo
creauit. De quibus Job. x. Man⁹
tue dn̄e fecerunt me ⁊ plasmauer̄t
me totum. Vide ergo primo pecca
tor manus plasmatrices ⁊ cogno
sce dei potenciam ⁊ humilia te in
omnibus ⁊ deuz time. Nam sicut
ille manus habuerunt potenciam
de nihilo te plasmandi. ita adhuc
habent potenciam te cum volue
rint dissipandi. Ideo dicit beatus
petrus. j. petri. v. Humiliamini
sub potenti manu dei. Fatuus er
go est ille qui differt reconciliari il
lius cuius beneficio id est gracia
subsistit. In manibus enim domi
ni vita et mors bonum ⁊ maluz
Eccīastici. xv. Vide ergo man⁹
plasmatrices ⁊ hūilia te ꝑ pn̄iam

sub eis. et ne differas de die in diem subito em̄ veniet ira illius et disperdet te Eccīastici. v. Scdo sunt manus redemptrices xp̄i et st̄ realiter manus corporales ip̄i⁹ De quibus ysa. xlix. In manibus meis descripsi te. nō inquā persuprapositionē coloris sicut faciunt scriptores et pictores ꝫ per clauorū confossionem. In illis autem manibus relucet dei misericordia. et ideo si peccatorem nō mouet potēcia plasmatoris ad conuersionem siue penitenciam saltē eum moueat misericordia redemptoris. Ecce q̄ dulciter alloquit̄ dn̄s peccatorem dicens. Vide man⁹ meas ⁊c. quasi diceret. Recogita quanto amore pro te sustinui vulnera et reama me. Facit em̄ xp̄s more nobilium qui volentes reuocare aues suas carnes rubricatas. aut aliud rubeum eis ostendunt. Sic xp̄us volens peccatorem errantez reuocare rubricatas manus sanguine suo ostendit dicens. Vide manus meas ⁊c. Et ideo hec verba debēt esse ad consolationē omnibus infirmis in extremis laborantibus. ac si diceret illis xp̄s. In omni tēptatiōe que tibi occurrit a dyabolo a mundo et a carne dum morti appropinquas vide manus meas ⁊c. id est recōmenda te amarissime passiōi mee hoc em̄ sit vltimū refrigeriū tuū quia ex propria virtute nō poteris stare nec demonē vincere sꝫ per meritum passionis mee ꝑ quod xp̄s dn̄s voluit radicari memoriam passionis sue in cordibus nostris. Dicit em̄ Inno. iij. de vili. ꝯdi. hu. ꝙ in fine cuiuslibꝫ hominis xp̄s apparebit in cruce. Tercio sunt manus punitrices. ⁊ nihil aliud sunt q̄ dei iusticia que vnicuiq̄ tribuit scd̄m merita sua. Si em̄ peccatorem nō mouet redire misericordia redemptoris saltez moueat euꝫ iusticia punitoris. vide ergo manus meas punitrices ⁊ pertimesce iusticiam. Si em̄ pensares quantā iusticiom deus exerceret ī purgatorio taceo de īferno vtiq̄ ꝑtimesceres. Audi qualiter clamant pauperes anime in purgatorio. Miseremini mei miseremini mei saltem vos amici mei. quia manus dn̄i tetigit me sez puniendo Job. xix. O q̄ durus ē hic tact⁹. Excedit em̄ illa pena vt dicit Aug. omnem penā huius mundi. ⁊ habet̄ in. c. fi. de pe. dist. vij. Non em̄ differt a pena inferni nisi quia ista temporalis. ista eterna vt dicit grego. Studeat ergo quisq̄ sic hic delicta corigere vt p⁹ mortem non oporteat eū hanc penaꝫ tollerare. Et inuocem⁹ sctm̄ Thomam ⁊ sibi sedule serniamus quatenus in nostris necessitatib⁹ et maxime in extremis succurrat Vt autem cognoscamus quantū sanctus Thomas sibi seruientib⁹ succurrat audiamus exempluꝫ de quodam medico vide in thezauro nouo sermone scd̄a in fine ⁊c.

In die natiuitatis xp̄i sermo decimus de euangelio ⁊c.

mpleti sūt dies vt pareret ⁊ pepit filium suū primogenituꝫ

lu. ij. ¶ Pro ītroductiōe thematis nota ꝙ in sacra scriptura triplex

A

reperit̄ ỹpi natiuitas scz eternalis temporalis et spiritualis. Eternalis est qua ỹps ab eterno ex̄ do patre nascit̄. scd̄m quā habet patrem sine matre. illā representat prima missa que habet̄ hodie i media nocte quia omnino occulta est. ysa. liij. Generationē eius quis enarrabit. In qua cant̄ p introitu illud ps. Dn̄s dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te. dicit̄ ego singulariter et nō alius. Spiritualis natiuitas ỹpi ē q̄ fit i mēte cuiuslibet iusti. Nā scd̄m magistrū in primo di. xv. filius dei visibiliter semel missus est. frequenter mittit̄ a patre inuisibiliter in animas iustor̄ vt percipiatur et agnoscat̄. Percipit̄ aūt et cognoscit̄ per inspirationē bom affectus quotiēscūq̄ em̄ bonū affectū concipimus ⁊ ad effectū pducimus totiens filiū dei concipimus ⁊ generam⁹. vñ Leo papa dicit. De⁹ p affectū concipit̄ p effectū nascit̄. p profectū nutrit̄ ⁊ tribulatiōib⁹ roborat̄ Scd̄m hanc natiuitatē spiritualē ỹps habet patrem ⁊ matrem. De qua in euangelio Math. xij. Si quis fecerit voluntatē patris mei ille meus pater soror ⁊ mater est. Hec spiritualis representatur per terciam missam que clara die celebratur et in ea fit mentio in euangelio Joh. j. Erat lux vera que illuminat ⁊c. Tercia natiuitas ỹpi est temporalis siue carnalis quando de matre temporaliter sine patre in salutem omnium natus est vt hominem redimeret et ei viaz vite monstraret. ¶ Et de hac loquitur thema. Impleti sunt dies. Et representat̄ p scd̄am missam q̄ canit̄ in aurora que est partī lucida partim obscura. Sic ⁊ temporal' natiuitas ỹpi partim est occulta partim manifesta. occulta quātuz ad modū. manifesta quātū ad factum. Hanc natiuitatem hodie celebrat sancta mater ecclesia. et de ea intendo loqui ⁊c. Impleti sunt dies ⁊c. In quibus verbis duo pr̄i cipaliter contemplari debemus. Primo ỹpm nascentem. scd̄o virginē parturientē. Primo contemplari debemus ỹpm nascentem in quo ꝑsiderare debemus natiuitatis mirabilitatē. ¶ Est em̄ admirabilis quia mirabiliter facta ex̄ parte beatissime prolis. ⁊ q̄ mirabiliter est ostensa in factis miraculis. et tercio quia mirabiliter facta ex̄ parte generis humani. primo dico q̄ natiuitas ỹpi mirabilis est ex̄ parte prolis triplici ratione. primo quia subitanea ⁊ i instanti tam in vtero q̄ extra vterum. Nostra autem natiuitas siue conceptio est successiua ⁊ in tēpore. ¶ Vbi aduertendum secundū theologor̄um doctrinam q̄ corp⁹ ỹpi in sua conceptione fuit in instanti formatum ⁊ quantum ad perfectionem membror̄um ⁊ partium ipsius perfecte organisatum. Vnde Greg⁹. xviij. moraliū. Angelo annunciante ⁊ spiritusancto aduenient̄ mox verbum in vtero mox intra vterum verbum caro Et magister in tercio distinc. xij. Verbum non suscepit nisi carnez formatum. Hoc autem congruuz fuit secundum sanctum Thomaz ⁊ Bonauenturam triplici ratione

In die natiuitatis dnmini

Prima ē ex parte verbi assum mē
tis quia nō debebat verbū assum
mere partem humane nature sed
totam id est carnē et animaz que
nō debet vniri nisi carni organi
sate. Scda ratio ex parte virtutis
operantis quia virtus diuina ope
ratur miraculose. hoc aūt ē mira
culū ꝙ femina concepit sine viro
Ideo ad ostensionē potencie subi
to formauit illud corpus quod na
turaliter nō potest nisi successiue.
Tercia ratio fuit ex parte virgīs
concipientis que statim vt cōsen
sit repleta fuit spiritu sancto ⁊ mr̄
dei effecta. ⁊ quia mater dei non
erat nisi esset deus vnit⁹ humane
nature. ideo statim cuz consensit
deus homo factus ē. corpus itaqꝫ
illud sic formatū a deo paruū fuit
vt magister dicit ꝙ obiectū ocul'
vix videri potuisset. Quātū vero
ad quantitatē molis nō statim ꝓ
ductum est ꝫ successiue tā in vtero
q̄ꝫ extra. quod ꝯueniens fuit scdm
Bonauenturā triplici ratiōe. Pri
mo ꝓpter legis vniuersitatis con
seruationem quia deus nō opera
tur miraculis vbi natura potest
operari. ⁊ quia natura poterat cor
pus illud successiue ad ꝑfectaz quā
titatem adducere ideo nō statim
ex miraculo completū fuit. Scdo
ꝓpter fidei ꝯfirmationē vt scilicet
ostenderet ꝙ habuit veraz et non
fantasticam carnē. Tercia ratio
ꝓpter humilitatis et caritatis xp̄i
ꝯmendationem qui ꝓ nobis cum
excelsus deus esset tam paruulus
videri voluit. Secūdo natiuitas
xp̄i ex parte prolis est mirabilis.
quia in alijs conceptionibus natu
ralibus proles non est alterius na
ture sed tantū eiusdem cū matre.
In hac mirabili conceptione pro
les nō tantū est eiusdez nature cū
matre sed etiā alterius nature scz
diuine cū patre. Tercia ratio ex
parte prolis quia in hac conceptio
ne et natiuitate mater est posteri
or prole. Et sic impletū est verbū
sapientis Ecc̄iastici. xxiiij. Qui
creauit me requieuit in tabernacu
lo meo. In alijs natiuitatibus na
turalibus mater non est posterior
sed prior ē prole. Scdo natiuitas
xp̄i est admiranda nō solū ex par
te prolis sed etiā ex miraculis ip̄a
die natiuitatis ostēsis. Nulla em̄
ē creatura in qua nō fuerunt ostē
sa mirabilia. ¶ Vbi nota ꝙ om̄is
creatura aut habet esse tantuz vt
lapides et omnia elemēta. aut ha
bet esse ⁊ viuire vt omnis planta
aut habet esse viuere et sentire vt
omnia bruta. aut habet esse viue
re sentire et intelligere. vt omnia
rationabilia. Primo ergo creatu
ra habens solū esse sicut elementa
et corpora celestia. ¶ In die natiui
tatis signū admirationis ostēde
runt. Et primo hoc apparuit in t̄
ra. Nā vniuerso orbe pacato ⁊ im
perio romano supposito romani
ad honorem deorū quoddā templū
mire magnitudinis ⁊ pulchritudi
nis construxerunt ab ydolis suis
querentibus quātum duraret dixe
runt quousqꝫ virgo pariet. tunc ro
mani pro impossibili habentes ꝙ
virgo vnq̄ꝫ pareret vocauerunt il
lud templū pacis eternū. Sed iux
ta vaticiniū ea nocte qua virgo
peperit funditus corruit. Similit̄

iuxta vaticiniũ Jhere. per totum mundũ vniuersa ydola corruerũt. Scdo hoc apparuit in elemento aque. nam fons est rome. qui pro aqua oleum emanauit die natiuitatis xpi ⁊ tam copiose quousq; tiberim profluxit. Prophetauerit em̃ sibilla. Quando erumpet fons olei xps nascet̃. De hoc miraculo scribit Jnno. scds. Tercio hoc apparuit in elemẽto aeris qui ipa nocte tanta claritate refulsit ꝙ noctem in lucez diei conuertit. Quarto hoc apparuit in elemento ignis qui lucem suã super aerem tenebrosam effudit ⁊ diei claritatez adduxit. Quĩto hoc apparuit in celo ⁊ hoc tripliciter. Primo quia ipo die tres soles visi sunt in oriente qui paulatim in vnum corpus solare conuersi sunt. Scdo quia visa est rome ymago virginis cum puero in circulo aureo in celo circa solez ostẽsa octauiano a Sibilla. Tercio in stella magorũ hac die ipsis ostensa que formaz pulcerrimi pueri habebat. in cui⁹ capite crux fulgebat. dixitq; eis. Jn iudeam ite regem natum querite. Scdo natiuitatez admirabilem ostendit creatura que non solũ habet esse ꝫ etiam viuere. nam vinea Erigadi que balsamũ ꝓducit ipa nocte floruit ⁊ fructuz ꝓduxit. Tercio hoc apparuit in creatura que supra esse ⁊ viuere habet sentire vt sunt bruta animalia sicut dicit Bonauentura de boue ⁊ azino ꝙ postq̃ Maria peperit ⁊ puerũ in p̃sepio reclinauit mox genuflexerunt et eum adorauerunt saltem suo modo. iuxta illd̃ ysa. j. Cognouit bos possessorem suũ ⁊ asinus p̃sepe dñi sui. ysidorus etiã hispaleñ. in quodam sermone de natiuitate dñi dicit ꝙ instante xpi natiuitate animalia bruta fari voce hũana nõ dubitant̃. nã bos in roma ⁊ agn⁹ in egipto locuti sunt humana voce. deo em̃ hec omnia ⁊ maiora st̃ possibilia. Sic legit̃ numeri. xxij. ꝙ asina balaam locuta fuit. Quarto hanc natiuitatez mirabilẽ ostẽdit creatura rationalis. naz ⁊ angeli pastoribus nunciauerũt ⁊ d̃o gloriam cantauerunt. ⁊ ipi pastores postea alijs retulert̃. Jtẽ dicit Jhero. sup illud ysa. ix. Lux orta ẽ eis ꝙ ĩ nocte natiuitatis dñi tãta fuit lux ꝙ oẽs zodomite extincti fuerint ꝙ deus ideo fecit vt om̃es eradicaret vt in natura q̃ assumpserat tanta immundicia decetero non inueniret̃. O deus omnipotẽs vtinam nunc finis esset huius mali nephandissimi. inuehe cõtra tales taz extra q̃ intra matrimonium ⁊c̃. dic vt scis. Tercio natiuitas xpi fuit mirabilis facta ex parte humani generis. quia deus p̃termissa nobili ⁊ sublimi natura scz angelica que ꝑ peccatũ erat corrupta assumpsit naturaz infimã et infirmam scz humanã. ¶ Sed quare deus nõ assumpsit angelicã naturam in eadez angelos lapsos ⁊ humanam naturã redimendo. Solutio ꝓpt̃ tres causas. Prima quia angelus peccauit nullo suggerente. ⁊ sic ex apprehensione ⁊ cõditione electionis angelice nature peccatum eius erat irremissibile. quia statim cõfirmatus fuit ĩ malo. homo aũt peccauit ex suggesti

one aliquo impellēte ⁊ sic poterat aliquo adiuuāte resurgere ⁊c. Secunda causa omnes angeli mali simul peccauerunt. nō aūt omnes homīes ꝫ vnꝰ peccauit actu ⁊ alij in virtute. ⁊ sic iustū fuit angelos malos finalē dampnationem consequi. nō aūt homīes qui ꝓprio arbitrio nō peccauerunt. Tercia taz tota humana natura erat lapsa ī primo homine. Angelis autez quibusdam peccantibus manserunt alij integri. ⁊ sic magis decuit naturaz humanā que tota corruerat in natura assumpta per diuinam misericordiā repari q̄ꝫ naturā angelicā q̄ nō tota corruerat. ¶ Secundo principaliter circa verba thematis contemplari debemus virginē parturientē. Circa quod dico ꝙ natiuitas xp̄i est mirabiliter facta ex parte dn̄e scz Marie virginis parientis ⁊ hoc quītupliter. primo modo quia mulier sine viro concepit. scd̄o ꝙ ꝯcipiens virgo permansit. tercio ꝙ in partu v̄go inuiolata permansit. Quarto ꝙ pariendo dolorē nō sensit. q̄nto ꝙ simul mater ⁊ filia fuit. Primo dico ꝙ valde mirabile fuit ꝙ mulier sine viro concepit. nam cōtra naturā est ꝙ sine vtriusq̄ cōmixtione generet̄ aliquis. vnde ⁊ ipa mater sapientissima illud sciens dū conceptum angelus ei nunciaret ipa ait. Quō fiet istud ⁊c. q̄ si diceret. scd̄m naturā inferiorē ē impossibile ⁊ sic soli deo hoc ē possibile. ⁊ sic quartū modū mirabilē faciēdi hominē deꝰ ostēdit. ¶ Nā sicut dicit Anßhel. deus p̄t quatuor modis hominē facere scz sine viro ⁊ femina sicut fecit Adam de limo terre. Sine femina ⁊ de viro sicut fecit Euam. De viro ⁊ femina sicut ꝯmunis probat vsus. Et quarto de virgine sine viro. sicut hodie mirabiliter factū ē. Scd̄o mirabile fuit ꝙ concipiens virgo permansit ⁊ ideo tanq̄ꝫ arduuz et mirabile longe ante ꝓphetatuz fuit. ysa. vij. Ecce virgo concipiet. Vnde Augu. inquit Maria. ecce ego te filium generaui ꝫ virginitatem meam nō violaui. regnum tenui virginitatis ⁊ regē genui castitatis. Tercio mirabile fuit ꝙ ī partu clausa ⁊ inuiolata permāsit Cū duo corpa grossa in eodem loco simul esse non possunt. ideo lōge ante tāq̄ꝫ mirabile per Ezechi. ꝓphetatū fuit. xliiij. c. Vidi inq̄t portam in domo dn̄i clausam. et dixit angelus ad me. porta hec nō aperiet̄ ⁊ homo non transibit per eaz quia dn̄s solus intrabit ⁊ egredie t̄ per eaz ⁊ clausa erit in eternū Super quo Aug. in sermone que incipit. Castissimū Marie virginis vterū ⁊c. querit quid est porta in domo dn̄i clausa nisi ꝙ maria semper erit intacta. ⁊ quid ē ꝙ solus dn̄s intrat per eaz nisi ꝙ sp̄us sanctus imp̄gnauit eam. ⁊ quid ē homo nō egredie t̄ per eam nisi q: Joseph nō ꝯgnouit eam. ⁊ quid ē clausa erit in eternū nisi ꝙ Maria virgo fuit ante partum. ⁊ virgo post partum. Deinde inducit Augu. Mariam sic loquentem. Porta facta sum celi. ianua facta sum filio dei. illi facta sum ianua clausa qui post resurrectionem suā ingressus est ꝑ ostia clausa. Quarto

mirabile fuit ꝙ parens dolorē nō sensit peperit nanq; filiū sine dolore ⁊ cū maxima iocunditate sicut predixerat ysa. xxxv.c. Germinans germinabit sicut liliuz ⁊ exultabit letabunda. Ido canit ecclesia. Nesciens mater virgo virū peperit sine dolore saluatorem seculorum. vnde ipa sola a maledictione eue fuit tota immunis. cui dictuz fuit gen̄. iij. In dolore paries filios. Econtra per angelū dictuz est Marie Aue quasi sine ve Eue Nec audiendi sunt illi qui dicunt obstetrices ibi fuisse ad obsequiuz virginis. Quia Jhero. aduersus Heliudiū dicit. Nulla ibi obstetrix fuit. nulla muliercularū sedulitas int̄cessit. ⁊ mater ⁊ obstetrix fuit. Pannis inquit euangelista inuoluit infantē ⁊ posuit ī p̄sepio Quīto mirabile fuit ꝙ simul mater ⁊ filia eiusdem fuit. nō em̄ natura patitur ꝙ aliqua sit mater sui genitoris. Ideo tanq̄ admirabile dicit̄ Marie per ꝓphetā in p̄s. Audi filia ⁊ vide ⁊c. ¶ Circa scd̄az ꝑtem thematis est dubiū quō xp̄us sit primogenitus Marie cū tamē post eum nullum alium filium genuerit Pro quo nota. Eliudi⁹ hereticus a quo eliudiani heretici dicuntur de quib⁹ habet̄ in.c. quidā autem. xviiij.q.iij. qui dicunt p⁹ natum xp̄m alios mariā filios peperisse de viro Joseph. Et argum̄ta sue ꝑfidie ꝓbant ex illo Math. j. Vbi dicit euangelista Et Joseph nō cognoscebat eaz donec peperit filiū suū primogenitum. Ac si diceret ꝙ licet Maria non sit cognita a Joseph ante xp̄i uatinitatez tamen postea ⁊ alios filios genuit. Scd̄o arguunt etiaz ex hoc ꝙ ibidem ⁊ hic Lu. ij. dicit̄ primogenitum. quia primogenitus non dicit̄ nisi respectu alioꝝ filioꝝ secūdo genitorum. Tercio ex hoc ꝙ Math. xij. ⁊ Marci. iij. dicitur ꝙ xp̄s habuit fratres igitur ⁊c. Sed quia illud est hereticum ⁊ reprobatum per ecclesiam in.d.c. quidam ⁊ contra superius dicta quia Maria semꝑ virgo permansit in partu et post partum vt canit ecclesia Post partū virgo inuiolata pmāsisti ⁊c. Et vt dicunt doctores ꝙ Maria vouerit castitatem et Joseph etiā vouerit ⁊ seruauerit perpetuam castitatem. Item p̄dicta heresis derogat ⁊ iniuriam facit dignitati. gratitudini ⁊ sanctitati matris xp̄i. que ingratissima videretur si tanto filio contenta nō fuisset. Et si virginitatem que in ea conseruata fuerat sponte perdere vellet per carnis concubitū. Itē derogat ⁊ iniuriam facit honestati Joseph viri sui. esset em̄ ei īputandum ad p̄sumptionem maximam se eam quam reuelante angelo de spiritusancto deū concepisse cognouerat polluere attemptasset ⁊ ideo semꝑ post partuz virgo permansit. Ad argumenta dictoꝝ hereticoruz inimicorum puritatis Marie. ¶ Ad primum dicit̄ ꝙ hec dictio donec aliqn̄ significat tempus determinatum quo transacto aliquid fit. vt cū dicit̄. Ille nō cōmedit heri donec trāsirz hora. xj. i. expleta hora vndecima ꝯmedit et non ante ⁊ sic non accipit̄ hic donec. Alio modo accipitur donec ꝓ

semper siue eterno vt in ps. Dixit dñs dño meo sede a dextris meis, donec ponã ꝛc. quod nõ est intelligendũ ꝙ ipi inimici eius ponerẽtur sub pedibus xpi vt tpe iudicij ꝙ tũc dimittat sedere ad dexteraz patris ꝛ sic accipit hic donec cum dicit. Joseph nõ cognoscebat eam scz cognitiõe carnalis copule. donec id est semp. Et non semp valet tm̃ sicut nunq̃. quia cũ Maria vouerat virginitatẽ. ita exponit Jhero. ꝛ in pluribꝰ locis sacre scripture est similis modus loquendi vt gen̄. viij. vbi dicit. Corvus nõ ẽ reuersus donec siccarẽt aque. nõ ꝙ postea reuerteret. Et ĩ ps. Oculi nostri ad dñm deũ nostrum donec misereat nostri ꝛc. Vide ad hoc gloin. c. ioseph. de ver. sig. Aliqui tñ intelligunt hoc de cognitione faciei dicentes ꝙ ex p̃sencia xpi in vtero virginis tanta erat claritas in eius facie ꝙ Joseph eius faciem intueri nõ poterat ꝛ ideo nõ cognoscebat eam facie ad faciẽ donec peperit filiũ ꝛ sic ex vtero virtus euacuaret ꝛ sic donec capitur primo modo. Simil't dicit de claritate faciei moysi quia non poterant filij israhel in euz tendere vt habet .j. Coꝝ. iij. ¶ Ad scdm dr̃ vt habet in dicto. c. Joseph de verb. sig. ꝙ primogenitus dicit aliquis dupliciter scz priuatiue ꝛ positiue. ¶ Sicut superlatiuꝰ primus ꝛ quilibet alius dupliciter exponitur. Primo priuatiue aliquis dicit primogenitus qui primo nascitur etiam si nullus eum sequatur. ita cõmuniter accipitur ĩ sacra scriptura vt hic. ꝛ in leg e vbi precipiebat ꝙ primogenitus deo offerretur. Vnde si aliqua mulier soluz vnicum pariebat filium adhuc tanq̃ primogenitus offerrebatur. Alio modo dicitur quis primogenitus positiue ille quez fratres sequntur et qui ante omnes alios genitus ẽ ꝛ sic xps non est primogenitꝰ marie. quia tunc maria genuisset alios quod est falsum. Ad tercium dicendum ꝙ in euagelio fratres xpi nominantur cognati eius ꝛ consobrini eo ꝙ de eadem cognatione sunt. vt geniti ex duobus marijs sororibus marie virginis. Sicut Loth ꝛ Abraham dicũtur fratres gen̄. xiij. Non sit iurgiũ inter me et te fratres enim sumus cum loth fuerit filius fratris Abraham ꝛc.

In die natiuitatis domini sermo vndecimus de euangelio.

Natus est vobis hodie saluator qui ẽ xps dominus in ciuitate Dauid ꝛc. Lu. ij. Angelus sciẽs ꝙ hodie natus erat dei filius qui nos ad statuz salutis reduceret denunciauit hoc hominibus et testimonium perhibuit. ¶ Et non solum angelus sed omnes fines terre id est omnes creature testimonium perhibuerunt benedicte natiuitati xpi. Juxta illud ps. xc. Viderunt omnes termini terre salutare dei nostri. Omnes nanq̃ fines terre ꝛ omnes creature in tres partes diuiduntur. in creaturam que non viuit. ꝛ in creaturaz que viuit ꝛ non habz rationem. ꝛ ĩ creaturã q̃ viuit ꝛ habz ratõz Prima creatura bñdicte natiuitati testis

monium perhibuit illa videlicet que mō suo cognouit ⁊ veneraba. Primo em testificati sunt ip̄m sol luna ⁊ stelle. nā hac die in oriente tres soles apparuerunt qui statim in vnum cōiuncti sunt ad designā dum q̄ tria scz diuinitas. anima ⁊ caro in ip̄o coniuncta sunt. De stella patet (Math. ij.) que magis apparuit in qua erat quidaz puer habens crucem in fronte qui voce humana allocutus est magos in hac nocte dicens vt in iudeā pergerent ad regē iudeoz natum adorā dum. Item testificata sunt ei⁹ natiuitatem omnia elementa. nā in hac nocte obscuritas aeris in lucez quasi diei conuersa est. Et rome fons olei erupit qui fluxit vsq̄ in tyberim insignū q̄ fons pietatis ⁊ mesericordie natus erat omnib⁹ graciā ⁊ misericordiā largiturus. Templū etiam pacis rome corruit quod cū romani cōstruxissent i responsis demonuz acceperunt q̄ tunc corrueret quando virgo pareret. ⁊ hoc romani impossibile credentes posuerunt titulū templum pacis ieteruū. in hac aūt nocte dictum templū corruit. Item hodie vince Eugadi floruerunt ⁊ balsamum pduxerunt insignum q̄ ille erat nat⁹ quia omnia debebat cōseruare per virtutem liquoris sanguinis sui. Sic creatura sexta testimoniū perhibuit sicut patet in bue ⁊ asino inter quos ip̄s natus ponebatur qui scōm aliquos genuflexerunt. iuxta illud ysa. j. Cognouit bos possessorem suū ⁊ asin⁹ p̄sepe dñi sui. Cōtra multos miseros ip̄ianos q̄ hodie ip̄o genua nō flectunt. Sic creatura tercia. sicut patet primo in pastoribus. secō in octauiano impatore qui sicut i cronica continet illo natiuitatis die vidit celū apertum ⁊ puellam infantē in manibus tenentem. et audiuit vocē dicentē. Hec ara filii dei est. in quo loco id ē pallatio imperatoris in quo hec vidit ecclesia constructa vocat ara celi. Tercio idem patet in testimonio Simeonis et Anne Luce. ij. Quarto idē patz in certissimo testimonio matris dei que verissime de omnibus circūstancijs deponere potuit ⁊ hoc testimoniū perhibet dicens. Suscepit israhel puerū suum ⁊c. Quinto idez patet in testimonio angeli qui mentiri nō potest. qui dicit. Natus est vobis hodie saluator ⁊c. In quibus verbis tria de ip̄o tanguntur. ipsi⁹ natiuitatis veritas ibi. natus est hodie. secō natiuitatis vtilitas fructuosa ibi. vobis saluator. tercio infantis cōditio generosa ibi. qui est ip̄s dñs ⁊c. ¶ Quantū ad primum nota q̄ scriptura tres natiuitates ip̄i cō memorat scz eternaz ex patre. carnalē ex matre. spirituales in fidelium mente. Secōm primā scz diuinā ip̄s habet patrem sine mr̄e. De qua p̄s. Dñs dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te vbi ego discretiue ponit. quasi ego ⁊ nō alius. Secōm carnalē ip̄s habet matrē sine p̄re. de qua ysa. vij Ecce virgo concipiet et pariet filium. Secōm spūalē ip̄s hz patrem et matrem. De qua in euangelio (Math. xij.) Si quis fecerit voluntatem patris mei ille meus pater

soror: ⁊ mater est. Has tres natiui
tates sub trib⁹ missis hodie repsen
D tat eccia. ¶ Et na natiuitas p: sus
est occulta ita vt dicat pphęta Ge
nerationem eius quis enarrabit.
Ad quod designandū prima mis
sa cantaī in pfunda nocte. Carna
lis natiuitas partim est occulta p
tim manifesta. occulta quantum
ad modū. manifesta quantū ad fa
ctum. Ad quod designanduz scda
missa cantaī in aurora. que parti
est lucida partim obscura. Spiri
tualis natiuitas est manifesta cri
sto manifestāte. qui dicit. Si qs
diligit me sermonē meū seruabit
nē. ypś em̄ per affectū concipiī. p
effectum nascitur. per consuetudi
nez facti nutritur. Ad quod signi
ficandum tercia missa cantaī in
die. Timentibus em̄ deū oritur sol
iusticie. id est ypś luz que iustifi
cat. Vel tres misse vt notat glo. ī
ca. nocte sancta. de conse. di. j. ⁊ in
ca. Osuluisti. de cele. mis. tres sta
tus hominū repsentant quos do
minus sua natiuitate a diabolica
potestate liberauit. scz missa matu
tinalis statum hominis ante le
gē qui totus fuit tenebrosus. Mis
sa aurore statum hominis sub le
ge qui habuit aliquid claritatis p
pter moralia pcepta. ⁊ aliquid ob
scuritatis ppter pcepta cerimonia
lia. ęa vt dicit. j. Cor. x. Omnia
in figura ptingebāt illis. Missa
vero tercia statum hominis post
ypi aduentum id est gracie repsen
tat qui totus fuit clarus. nō est er
go fabulosum vel fictū ypi natiui
tas ꝑ fide omni digna ⁊ veritate
subniya ⁊ auctate pclara. ij. pe. j.
Nō em̄ īdoctas fabulas secuti no
tā facimus vobis dñi nri ihu ypi
virtutez. Ad hanc ergo auctorita
tem insinuandā circa angelū ypi
natiuitatem nunciātem duo nar
rantur scz quia cum magna luce.
⁊ cuz multitudine celestis milicie
apparuit dicencium. Gloria ī ey
celsis deo. vt in euangelio. Hec em̄
duo multum faciunt ad veritatē
dicti angeli authenticandam scz q
fuit ī multitudine ⁊ lumine. facit
etiam ad veritatez confirmandā
determinatio temporis quia dicit
hodie id est hac die. ¶. Non intel p
ligas de die artificiali qñ sol est su
per nrm emisperiū. q: ypś natus ē
in media nocte. iuxta illd Sapie
xviij. Cuz mediū silenciū teneret
omnia nē. sed intelligas de die na
turali qui est. xxiiij. hor. ꝛ. vel di
cit hodie ppter certitudinem facti
vel dicit hodie quia tunc noz erat
illuminata vt meridies. Sic er
go habemus tempus qñ ypś nat⁹
est quia media nocte die dominī
ca ⁊ in hyeme sub Augusto cesare
id est Octauiano. anno ipius. xlij
qui ꝛgnominatus est augustus q:
valde auxit imperiū romanū. qñ
a creatione mundi scdm Bedam
fluxerunt anni. v̄ccc. lxxx. Unde ver
sus. Añ ihesum duo cc minus vno
milia quinqꝫ. Et tempus fuit con
gruum natiuitati ypi ex quintu
plici causa. ¶ Primo quia tempus a
fuit pacis maxime ⁊ copie tempo
talis habundancie in toto orbe.
Unde Jhero. dicit sup ysa. Vete
res reuoluemus historias ⁊ inueni
emus vsqꝫ ad. xxviij. annū cesa
ris Augusti in toto orbe terraruz

fuisse discordiam. ortō autem dño omnia bella cessauerunt. Conueniebat em̄ vt in illo tpe nasceret̄ qui est pax nostra faciens vtraq; vnū ad Ephe. iiij. Ipe etiam venit cū plenitudine graciaꝝ Joh. j. Plen⁹ gracia. Sic em̄ erat ꝓphetatū. ps lxxj. Orietur in dieb⁹ eius iusticia ⁊ habundancia pacis. Et ysa. iij. Non leuabit gens contra gentem gladium. ad gal. iiij. At vbi venit plenitudo temporis. Scdo quia illo tempore describit̄ orbis ⁊ hoc cōuenit xp̄o. Vnde Greg. Quid est ꝙ nascituro dño mundus describitur nisi ꝙ aperte demonstrat̄ ꝙ ille apparebat in carne. qui electos suos ascriberet in eternitate. Tercio in tempore illo census soluebatur cesari. hoc etiam cōuenit xp̄o. qui venerat nos de statu seruitutis in statum libertatis reducere. ⁊ ideo sicut mortalitatem nostraꝫ suscepit vt nos ad vitaꝫ reduceret ita vt Beda dicit eo tēpore dignatus est nasci quo ꝓpter omniuꝫ liberationem ipe seruitio subderet̄. Quarto in illo tempore vnus prīceps dominabat̄ in mundo. quo tempore congruebat vt nasceret̄. qui venerat suos cōgregare ī vnū vt esset vnum ouile ⁊ vnus pastor vt dicit̄ Joh. x. Quinto in illo tē tempore regnabat alienigena quo tpe nasci voluit vt ī pleret̄ ꝓphecia Jacob dicentis. gen. xlix. Nō anferetur sceptrū de iuda ⁊ dux de femore eius donec veniat qui mittendus est scꝫ messias. Sic habe
R mus congtuitatem tēporis. ¶ Dixi etiam ꝙ xp̄s natus est media nocte ad significandum ꝙ ipe essꝫ lux vera que illuminat omnem hominem ⁊i. Joh. j. Tunc impletum est illud ysa ix. Populus gencium qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam. Etiam ad designādum ꝙ ipe esset qui educeret de lymbo sedentes in tenebris ⁊ vmbra mortis. ¶ Natus est etiā in hieme ⁊ sic tempore frigiditatis S
ita ꝙ pre frigiditate vagiret. vnd̄ canit ecc̄ia. Vagit infans īter arta positus presepia. ymmo pre frigiditate ⁊ membroꝝ teneritate lacrimas plorando emisit. iuxta illud Sapīe. vij. Ego nat⁹ accepi cōmunem aerem ⁊ primā vocem similem omnibus emisi plorans. Ad significandū ꝙ ipe venerat frigidas hominū mentes calefacere. Juxta illud Lu. xij. Ignem veni mittere in terram. ⁊ quid volo nisi vt ardeat. Et congrue. nā ignis caritatis quasi plene extinct⁹ erat Juxta illud ps. Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt nō est qui faciat bonuꝫ non est vsq; ad vnum scꝫ xp̄m hodie natum. ¶ Preterea natus est die crescente quia in solsticio hyemali ad T
significandū ꝙ venit crescere q̄ntū ad sue potēcie manifestationē corā deo ⁊ hoībus. i. ad gloriā dei et vtilitatē hominū. Juxta illd̄ Lu. ij. Jhesus proficiebat sapiencia et etate ⁊ gracia apud deum ⁊ homines. Similiter ad significandum ad quemcumq; veniret illi apportaret omnia bona secum. iuxta illud Sapīe. vij. Venerūt mihi omnia bona pariter cū illa. ⁊ loquit̄ ibi de sapiencia increata que est filius dei. Et congrue. nam ante

ipius aduentū valde pauperes fui
mus nihil boni habentes. Juxta
illud thobie. iiij. Fili recordare q̄a
pauperē vitam gerimus ⁊c̄. Quā
tum ad scd̄m in quo tangit̄ nati-
uitatis xp̄i vtilitas fructuosa cuz
dicit natus est vobis saluator id
est salutis dator. Nam ip̄e per se
dixit Lu. ix. Filius hominis nō ve
nit homines perdere sed saluare.
Jdeo zach. ix. Exulta satis filia
syon ecce rex tuus venit tibi iust⁹
saluator ⁊ pauper. Fuit em̄ hec na
tiuitas benedicta vtilissima ⁊ fru
ctuosissima nam in filij dei aduē
tu in carnem vt dicit Wilhelmus
in rationali diuinoꝝ humanum
genus laborabat septuplici morbo
V ¶ Pro quaꝝ liberatione clamane-
runt sancti patres in lymbo ⁊ nūc
facit ecclesia existens in mundo ī
septem antiphonis ab o incipien-
tibus desiderio magno clamans
ab hijs liberari. Primo eramus
stulti ⁊ insipientes ideo indigeba
mus doctore ꝓpter peccatū enim
stulti ⁊ insipientes eram⁹. Juxta
illud p̄s. Homo cū in honore esset
non intellexit. ideo clamat eccia
pro doctore in prima antiphona.
O sapiencia ⁊c̄. Sed hodie na-
tus est nobis doctor veritatis ioh.
xviij. Jn hoc natus sum ⁊ ad hoc
veni in mundū vt testimoniū per
hibeam veritati. hodie natus est
ille qui est sapiencia patris qui di
xit ysa. xlviij. Ego dn̄s docēs te
vtilia. nā ip̄e est doctor qui reuela
uit nobis patris sui archana. De
quo Joh. xv. Omnia que audiui
a patre meo nota feci vobis. Se
cundo p peccatū eramus venditi.
De quo ysa. lij. Gratis venundati
estis q: pro vno pomo. Jdeo eccle
sia in scd̄a antiphona clamauit ꝓ
redemptore. O adonay ⁊c̄. hūc cla
morem deus pater audiuit ⁊ filiū
suū in redemptorē misit. De quo
p̄s. cx. Redemptionem misit dn̄s
populo suo. Nam hodie venit de
quo dicit apl's ad Tituz. ij. Dedit
seip̄m pro nob.s vt nos redimeret
ab omni iniquitate. hodie imple
tuz est illud ysa. xl. Ecce domin⁹
veniet ⁊ merces eius cū eo ⁊ opus
illius coraz illo scz opus redempti
onis. Sed quid ꝓdesset si essemus
docti ⁊ redēpti ⁊ adhuc post redē
ptionez detiniremur captiui. Sic
tercio per peccatum eramus capti
ui. De q̄ captiuitate habet̄ Treñ.
j. Propter multitudinez iniquita
tum eius scz Ade paruuli ⁊ poste
ri ducti sunt in captiuitatez. O q̄ꝫ
miserabilis ⁊ diuturna captiuitas
q: quinq̄ milia annoꝝ ⁊ vltra du
rauit. Jdeo eccia ī tercia antipho
na. O radix ⁊c̄. clamauit ꝓ libera
tore. Sz hodie venit liberator. De
quo ysa. lxj. Misit me vt captiuis
predicarem indulgenciam. Nam
ip̄e dicit Johannis. viij. Si filius
vos liberauererit veri liberi eritis
Nam liberatio humani generis fi
eri non potuit nisi per eum vt di
cit August. Nō liberaretur homo
nisi deus fieret homo. Sed quid
prodesset captiuis si essent redem
pti ⁊ liberati si non dum essent ab
omni vīculo absoluti ⁊ libere quo
vellent ire nō possent. Et sic quar
to adhuc eramus incarcerati ⁊ in
tenebris clausi. Jdeo indigeba-
mus eductore. pro quo in quarta

antiphona O clauis ꝛc. clamauit ecclesia. sic hodie venit vt eductor de carcere. De quo Apock. j. Ego habeo claues mortis ꝛ inferni. nā ipe est qui per clauez crucis sue reserauit ꝛ aperuit aditum regni celestis. ysa xxij. Dabo clauem domus dñi sup humerū eius. De quo Damasc. Crux xpi est clauis paradisi. sz qui diu sunt in carcere oculos habent obtenebratos nec clare videre possunt ideo post absolutionem de carcere restat eos illuminare vt videant quo ire debeant Sic quinto eramus in carcere peccati excecati iuxta illd Sapie. ij. Excecauit eos malicia eoꝝ ꝛ Sopho. pmo. ca. ābulauerunt vt ceci quia dño peccauerunt. Ideo eccia in quinta antiphona O oriēs ꝛc. clamauit pro illuminatore. quem hodie deus pater vt lucem mundi misit. Joh. j. Erat lux vera que ꝛc. Hodie impletū est illud dictū Zacharie Lu. j. Visitauit nos oriens ex alto. illumīare hijs q̄ in tenebris ꝛ in vmbra mortis ꝛc. Hodie venit illa lux de qua ysa. xlij. Dedi te in lucē genciū vt aperires oculos cecoꝝ. Ideo quilibet cecus peccator hodie clamare debet cum ps. vij. Illumina oculos meos ne vnq̄ obdormiā ī morte. Sz quid pdesset si essemus docti ꝛ ab inimicis penitus liberati ꝛ illuminati si non essemus ad regnū perducti. Sic sexto eramus a patria exclusi. ideo in sexta antiphona. O rex genciū ꝛc. eccia clamauit p inductore. Sic hodie venit introductor in terrā pmissionis que fluit lacte et melle. id est in qua est refectio humanitatis ꝛ diuinitatis. qr dicit Augu. sup Job. Deus occultus factus est homo manifestus vt homīes manifestos faceret deos. ideo factꝰ ē particeps nostre humanitatis vt essemus participes sue diuinitatis in patria celesti xpi coheredes. sed quid pdesset si deberemus ad regnum pduci ꝛ non saluari ab omni morte. Sic septimo oramus morti deputati. De quo ps. cvj. Appropinquauerūt vsq̄ ad portas mortis. ideo indigebamus saluatore. pro quo clamauit eccia in septima antiphona. O emanuel ꝛc. Hunc clamorez hodie audiuit deus pater ꝛ misit saluatorem de quo thema. Natus est ꝛc. Ipe est qui dixit Lu. xix. Venit filius hominis querere ꝛ saluum facere qd perierat. quia dicit Augu. super iohannem vt homines nascerentur ex deo deus homo natus est. factꝰ est homo mortalis vt homines fierent immortales. Hodie venit ille saluator. De quo Anßhell Non ē salus in mundo nisi quem peperit virgo. Quantū ad terciuz in quo tangit infantis condictio generosa cum dicit. Qui est xps dominꝰ ꝛc. vbi generositas istius pueri describit quo ad tria. Primo quo ad hūanitatis sue dignitatē cū dr xps ¶ Attēdit aūt dignitas hūanitatis xpi in tribus na ipe fuit rex sacerdos ꝛ propheta. Hec enim tria hominum genera olim vngebantur Et hec signantur q̄ dicitur xpus qui interpretatur vnctus. fuit em̄ rex. j. ad Thimo. j. Ipse est rex regū ꝛ dominus dominanciū. Itē fuit sacerdos. ps. Tu es sacerdos

in eternum. Item fuit ꝓpheta Lu. vij. Propheta magnus surrexit in nobis. Vnde Damas. tractãs illd Math. xvj. Tu es xp̃s filius dei viui. dicit hoc nomẽ xp̃s significat vnitatem persone in duabus naturis ⁊ dignitatem regalem et sacerdotalez ⁊ gracie plenitudinẽ ꝓpter vnctionis progatiuam cuius plenitudinis venit nos facere participes Johan. j. De plenitudine ei⁹ oẽs accepim⁹ graciã ꝑ gracia. graciam noue legis perfectaz ꝑ gracia veteris legis imperfectaz Scd̃o generositas istius pueri describit̃ quo ad diuinitatis sue maiestatẽ in eo ꝙ dr̃ dñs ysa. xxxiij. Dñs iudex noster. dñs legisser noster. dñs rex noster ipse veniet et saluabit nos. Tercio describitur quo ad locuz cum dicit̃. in ciuitate dauid id ẽ Bethleem impleti sũt dies eius vt pareret filiuz eius primogenitum. ¶ Conuenienti ergo loco natus est scz in Bethleem. et hoc ꝓpter tres rationes. Prima qꝛ xp̃s factus est ex semine dauid secundũ carnem vt dicit̃ Ro. j. Cui etiam facta fuerat repromissio specialis de xp̃o ⁊ ideo in Bethleem de qua natus est Dauid nasci voluit vt ex ip̃o loco natiuitatis repromissio ei facta impleta ostenderetur ⁊ hoc designat euãgelista dicens eo ꝙ esset de domo ⁊ familia Dauid. Scd̃o ideo quia vt dicit greg. in omel'. Bethleem dom⁹ panis interpretat̃. ip̃e xp̃s est qui ait Joh. vj. Ego sum panis viu⁹ qui de celo descendi. Locus ergo ĩ quo deus nascitur domus panis ante vocatus est quia futurum ꝑfecto erat vt ille ibi per naturam carnis appareret qui electoꝝ mentes interna societate reficeret. Tercio quia sic erat ꝓphetatũ Michee v. Et tu Bethleem eufrata paruulus es in milib⁹ iuda ex te em̃ ⁊c.

¶ Ceterũ non est ꝑtermittendum ꝙ in via nat⁹ est ⁊ hoc quadruplici ratione vt dicit Albert⁹ magn⁹ super Lucã. Primo vt se peregrinũ in hoc mundo ostenderet Jhere. xiiij. Sicut peregrinus futurus es ⁊c. Scd̃o vt se viã demonstraret. Joh. xiiij. Ego sum via veritas ⁊ vita. glo. via qua itur. veritas qua pes dirigit̃. vita ad quaz peruenitur. Tercio vt mundũ cõtempnere doceret. Apock. xviij. Exite de illa popule me⁹ ⁊ ne participes sitis delictoꝝ. Quarto vt semper patriam exemplo suo inq̃rere doceret. ad heb. xj. Confitẽtes qm̃ peregrini ⁊ hospites sunt super terram ⁊c. ¶ Aliter ꝓsequendo secũdum membrũ in quo tangitur saluatoris natiuitas fructuosa cũ dicit̃. Natus est nobis saluator. Nota ꝙ tres legim⁹ in ve. te appellatos saluatores scz ioseph. othoniel ⁊ ioachã qꝛ saluabãt ppl'm ab oppressionib⁹ quib⁹ tunc tp̃is grauabant̃ ⁊ ꝑfigurabãt hũc nr̃m saluatorẽ hodie nobis natũ qꝛ saluauit nos a malis quibus eramus inuoluti. Et hec mala erant tria. Eramus sub peccati iugo seruiliter depressi. nam ꝓpter peccatum ꝓthoplasti natura humana redacta ẽ in seruitutẽ peccati. Concipimur em̃ in pctõ in vtero ⁊ nascimur in peccato ex vtero. vñ pctm̃ origiale seruilit̃ nos deprimit iugo duplici

scz infectione culpe qua sumus fi
lij ire. ⁊ lcorruptiõe pene qua sum⁹
serui concupiscencie que dominat̃
nobis ⁊ est ꝓnitas peccandi. Vnd̃
Ro. vj. Fuistis aliquando serui
peccati nũc aũt liberati a peccato
serui estis iusticie. Quia igit̃ iste
puer sub peccati iugo nõ tenebat̃.
ideo ꝯpetebat ei vt esset saluator
Math. j. Ip̃e saluũ faciet populuz
a peccatis eoruz. Et hoc est quod
orat ecclesia in oratione diei hodi
erne. Cõcede quesum⁹ omnipotẽs
deus vt nos vnigeniti tui noua ꝑ
carnem natiuitas liberet quos sub
peccati iugo vetusta seruit⁹ tenet
Et q̃tũ ad hunc saluationis fru-
ctum figuratus est xp̃s in Joseph
De quo legit̃ Gen̄. xlj. ꝙ per suaz
sapienciaz saluauit populũ a mor
te famis. ideo pharao vertit nom̃
eius ⁊ vocauit eum lingua egipci
aca saluatorẽ mundi. Joseph ĩter
pretat̃ alimenti appositor ⁊ signi
ficat xp̃m saluatorẽ nostrũ qui ꝑ
sapienciam suam patri coeternã
apposuit nobis alimenta gracie.
cuius carencia quasi famis inedia
moriebamur. Sicut em̃ Joseph re
colligerat triticum de terra egipti
cuius tanta erat habundancia ꝙ
copia mensurã excederet vt ibi di
cit̃. Sic xp̃s totum thezauruz gra
ciarum habuit apud se reconditu
et nõ ad mensuram vt dicit̃ Joh.
iij. vnde ip̃e per appositionem gra
cie in baptismo nos saluat a pctõ
origĩali. licet aũt pena peccati vi
delicet fomes adhuc remaneat in
nobis ad exerciciũ. magna tamẽ
in parte minuitur virtute gracie
baptismalis. Eramus secundo
hostiliter sub diaboli tyrãnide op
pressi quã tyrannidem exercuit in
hominem multipliciter. aliquãdo
exterius violenciam in corpore in
ferendo. aliquando corpora interi
us obsidendo. aliquando hominẽ
in peccatũ inducendo seu manife
ste sensus exteriores in specie alicu
ius creature visibilis decipiendo.
vt qñ apparet in specie femine vel
angeli ⁊c̃. Siue occulte ꝑ impressi
onem ymaginis mala suggerẽdo.
Siue ꝑ ꝯmotionez sanguinis ad
peccatũ accedendo vt de hijs ⁊ sili
bus dicit Greg. Et vt ab ista ty-
rãnide liberaremur expediebat no
bis mitti talem saluatorez qui po
tens esset contra eum triumphare
Sed ad hoc nullus erat inter crea
turas tam fortis ⁊ potẽs sicũt iste
Vanitati em̃ subiecta est creatura
Ro. viij. Vnde peccabilis est taz
homo q̃ angelus ⁊ ideo oportuit
hunc saluatorem nostrum esse deũ
qui posset expugnare tyrannum.
Et quantũ ad hunc saluationis
fructum p̃figuratus est in Othoni
el. De quo legit̃ Judicum. iij. ꝙ cũ
filij israhel oppeimerent̃ a Rasa-
thaim rege Mesopotanie clama-
uerunt ad dominum. qui suscita
uit eis saluatorem videlicet Otho
niel filium Cenem fratrẽ Caleph
Fuitq; in eo spirit⁹ domini. Otho
niel interpretatur signum dei. Et
figurat istum puerum hodie na
tum qui est signuz dei. ymmo ip̃e
deus est. pro vt per signa euiden
cia fuit hodie declaratum. Iste eti
am Othoniel cristus accepto dei
signo vexillo videlicet sancte cru
cis pungnauit contra rasathaim.

qui interpretat tenebrosa iniquitas et significat diabolum principē tenebrarum qui tenebat nos tyrannica subiugatione oppressos et eos potenter deuicit. Tercio eramus in inferni voragine dampnabiliter demersi vbi preter penam sensus ē pena dampni scz carencia visiōis dei. De qua voragine ī persona generis humani prophēta petijt saluari. ps. Salua me ex ore leonis. Quod vt fieret congruū fuit saluatorem nostrū talem esse qui iuste nos eripere posset. q quidem deus potuisset facere per potenciā absq; sui incarnatione. Sed malunt hoc facere per iusticiā. vnde oportuit saluatorē nostrū eē hominē. Quia vt dicit Aug. Nisi homo esset qui diabolum vinceret nō iuste ꝙ violenter homo ei tolli videretur qui se illi sponte subiecit. ꝙ si homo eum vincit iure manifesto homines p̄dit sed homo purus hoc non potuit quia erat peccabil'. necesse ergo fuit saluatorem nostrū esse deū et hominem et quantū ad hūc saluationis fructus. Iste puer saluator prefiguratus est in Joathā de quo dicit. iiij. Reg. xij. q cum filij israhel quasi redacti essent in pulueren a rege Syrie dedit eis saluationem ioathā regez qui liberauit israhel de manu syrie. Siria interpretatur sublimis et significat illū qui dicebat in celum conscendam etc. ysa. xiiij. Ipe em̄ est rex super omnes filios superbie. Job. xlj. Joathan interpretat dñi fortitudo et significat ip̄m qui fortitudine diuina in natura humana deuicit diabolum et captiuas inferni voragine animas liberauit. vñ eius fortitudinez admirans pphēta in persona eorum qui fuerunt in lymbo dicit. Quis ē iste rex glorie etc. Et sequitur. Dñs fortis et potens dominus in prelio etc.

In natiuitate dñi sermo de euāgelio et duodecimus.

Erbum caro

factum est et habitauit in nobis etc. ioh̄annis. j.

Videmus ad expergenciam tā in agentibus naturalibus ꝙ in artificialibus habentibus intellectuz et voluntatem. q omnis causa diligit suum effectum patet in agentibus artificialib⁹. quia omnis artifex diligit opus suum vt scriptor libzum et pictor imaginem quā depinxit. Patet etiam in agentibus naturalibus quia pater diligit suum filiuz quē genuerunt. viij. ethi corum. c. vij. Vbi dicit. Parentes diligunt filios eo q sunt aliquid ipsorum quia de semine parentū filij procreantur. ideo filius ē q am modo pars patris ab eo separata modo ip̄s filius dei per quem oia facta sunt diligit omnes creaturas iuxta illud Sapie. xj. Misereris omniū dñs diligis em̄ omnia et nihil odisti eoz que fecisti. Singulariter tamen sup omnia maxime diligit hominē quia fuit finis omnium creaturarū vltimo a deo ꝙ ductus vt dñaret creaturis. Sed homo per peccatū cecidit deus aūt ex dilectione maxima tāq; causa efficiēs compaciebat homī tanq; suo effectui et ideo factꝰ fuit homo vt perditū reuocaret. ī qua forma

dedit nobis vnã normam scz fidē catholicam p quã reformati vt effectus ad primariaz efficientē causam eterne beatitudinis possum⁹ pertingere sine qua eandē beatitudinem obtinere nō possumus vt i c. firmiter de sum. trī. ⁊ fi. ca. vbi dicit. Vna est fideliū ecclesia extra quã nullus omnino saluat. et apls. i. Cor. iij. Posuit fundamentum preter quod aliud ponere nemo pt quod est xps. id ē fides xpi j. q. j. Cū paul⁹. vbi dicit. vbi xps nō est fundamentum ibi nullius boni operis erit superedificium ⁊ de hac forma hūanitatis in qua nos docuit fidem catholicam loquitur thema cū dicit. Verbū caro factuz
A est nē. ¶ In quibus verbis duo tāguntur. primū natiuitas saluatoris miraculosa qua verbum caro factum est. scdo p dicta natiuitas xpi manifesta qua habitauit in nobis. Quantū ad primum nota q scriptura tres natiuitates xpi ꝑmemorat. de quibus etiaz fit mētio in hoc euangelio scz eternā ex patre. temporalē ex matre. spiritualem in fideliuz mente. Scdm primam scz eternā xps habet patrez sine matre. De qua ps. Dns dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te vbi ego discretiue ponit quasi ego ⁊ non alius. Et de ista natiuitate tāgit in principio euāgelij dū iohannes euangelista dicit In principio erat verbū. in principio id est in ipo deo patre qui ab omnibus ꝑsupponit primū principium esse. In tali principio erat verbum id est dei filius. quasi diceret filius erat in patre patri scz coeternus non in maria cepit esse sed in principio id est in patre. qui est principium sine principio. ¶ Est B
enim duplex principium scz principians ⁊ principiatū ⁊ hoc est tēpus vel mundus a quib⁹ scdm naturam principiant omnia inferiora quia cooperant virtutes celoz in productione ipaz. ⁊ tamē adeo se ipo principiāte ⁊ de tali principio nō intelligit principiū euangelij. Aliud est principiū principians et non principiatū ⁊ tale principium nihil p̄cedit qua ipm ē ab eterno a quo omnia p̄cipiant ⁊ deriuātur. de huiusmodi principio dicit hic. in principio scz principiante. quod est ab eterno erat verbuz id
est filius. ¶ Erant em quidaz he- C
retici vt notat. xxiiij. q. vlt. c. q̄dā nestoriani a Nestorio dicti. qui fuit eps constantinopolitan⁹ qui dixit in xpo fore duas psonas sicut in eo sunt due nature. ⁊ Mariam solū matrem puri hominis. et non dei. ⁊ sic xpm ppter eius tēporalem natiuitatem nec semp eē nec ante Mariam fuisse. ⁊ ista heresis fuit condempnata in cōcilio epheſino tempore theodosij imperatoris ⁊ celestini pape. Ad eliendum hunc errorē dixit euangelista In principio erat verbū quia filius dei scdm paternā nātiuitatē nascit eternaliter. Sicut em splēdor qui gignit ab igne atq effunditur coeuus est illi. ⁊ esset coeternus si ignis esset eternus. sicut filius est coeternus patri ⁊ semp gignitur. Vnde magister in primo dist. xv. allegando Origenē dicit. Saluator noster splendor est claritatis.

splendor aūt non simul nascit̄ ⁊ desinit sed quotiens ortū fuerit lumē ex quo splendor nascit̄ tociens oritur ⁊ splēdor claritatis. Sic ergo saluator semp nascit̄. De hac natiuitate dicit Micheas. michee. v. Egressus est sicut ab inicio eternitatis. Et p̄s. Ex vtero ante luciferum genui te. hec em̄ generatio ē tam occulta ⁊ inexplicabilis ꝙ hylari⁹ dicebat. Ego nescio quia nō requiro. consolabor me quia archangeli nescierunt. angeli nō intellexerunt. ꝓphete nō senserūt. apli nō p̄dicauerunt. hanc etiā generationem salomon fatet̄ se ignorare ꝓuerbi. xxx. Tria sunt difficilia mihi ⁊ quartū penitus ignoro. viam aquile in celo. viā colubri sup terrā. viā nauis in medio maris ⁊ viam viri in adolescencia. id ē xp̄i generationem eternalē. ¶ De hac dicit consequēter euangelista. Et verbum erat apud deū. Vbi excluditur error Sabellij qui fuit discipulus Noeti vt habet̄ in dic. ca. quidam. qui dixit ꝙ pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus sit vna persona. ideo ad destruendū hunc errorem dicit ꝙ verbum id est filius erat apud deum. in quibus verbis notatur in personis alietas. ⁊ in ista prepositione apud que importat distinctionem connotat̄ quedam socialis coniunctio que ē patris ad filium ex mutuo eoꝝ amore. id est spūsancto qui scd̄m beatū Augu. iij. de tri. ip̄os connectit ¶ Subdit. Et de⁹ erat verbū. vbi excludit̄ error Arrianoꝝ ab Arrio alexandrino ep̄o exortoris. qui dixit filiū creaturā purā ⁊ minorez patre. hec heresis ꝯdempnata est tp̄e theodosij imp̄atoris ⁊ siluestri pape. Ad excludendū illū errorem dicit euangelista. Et deus erat v̄bum id est filius per athanasiū in symbolo. Ita deus pater deus filius ⁊ deus spiritussanct⁹. hoc erat in principio apud deū. Symon de cassia. hoc scz verbū. de quo locutus fuerat erat apud deū patrez a principio eternitatis id est ante secula ⁊ eternaliter ita ꝙ principiuz ponitur hic pro eternitate. Eternitas bene dicitur principium. quia antecedit omnia tempora. Et excludit̄ hic error ebionitaruz. ⁊ fontinianorum qui dixerunt ꝙ xp̄s ex Maria sumpsisset exordium. ita ꝙ per Joseph ex Maria nupciali coitu sit procreatus. quorum error condempnat̄ in di. c. quidam xxiiij. q. vl. Omnia per ip̄m facta sunt. Ecc̄iastici. xviij. Qui viuit in eternum creauit omnia secula. Et est sensus. per ip̄m scz verbuz id est filiū dei omnia facta sunt a deo patre. Creature em̄ producuntur a deo sicut artificiata ꝑ artificem quia ip̄e omniū est artifex cū ip̄e sit agens per intellectum. Et notat hec p̄posicio per causam efficientem ⁊ nō amminiculantem. aut instrumentū. Excludit̄ iterū error Arrianoꝝ qui dixerunt filiū dei esse quoddam lumen spirituale creatū a deo. per quod verbum velud instrumentū de⁹ creaturas in esse ꝓduxit. ad excludēdū hunc errorem dicit ꝙ per ipsum tanq̄ per causam efficientem omnia facta sunt. ip̄e em̄ filius cum patre ē actor omnium ⁊ similiter spiritus

ſanctus cum eiſdem q̄a indiuidua ſunt opera trinitatis ad extra vt dicit Augu. ⁊ Symon de caſſia. Oīa per ip̄m facta ſ̄t vt nec pat nec ſpiritusſanctus excludantur.

F ¶Etiam hic excluditur error Valentiniani qui dixit q̄ filius non creauit mundum ſ̄ p̄ſtitit causaz conditori. Et ſine ipo factū eſt nihil. id eſt ſi aliquod factū debet cē aliquid tunc vtiq̄ ſuū eſſe habz ab eſſe diuino. Et excludit hic error manicheoz qui poſuerunt duo p̄incipia vnum bonoz quod dicebant pduci a deo lucis. ⁊ aliud maloz quod dicebant a deo tenebrarum. Hec de eterna ỹpi generatione ſiue natiuitate. Scda natiuitas ỹpi dicitur temporalis quando de matre temporaliter ſine patre in salutē omniū natus eſt ⁊ vt hominem redimeret ⁊ ei viam vite monſtraret. ⁊ de hac loquitur thema. Verbum caro factū eſt. Hanc natiuitatem hodie ſancta mater eccīa celeG brat tanq̄ mirabilem. ¶Fuit aūt natiuitas iſta temporalis ſaluatoris. ⁊ ē miraculoſa ex triplici differētia ſcz ex parte matris. ex parte p̄olis ⁊ ex parte generis humani. Primo ex parte matris fuit miraculoſa quadrupliciter. primo q̄ virgo concepit ſine corruptione. ſcdo quia concepit ſine viri ſeminis cōmixtione. tercio ſine libidine ſ̄ cum mentis maxima delectatione. quarto quia peperit ſine dolore ⁊ cū maximo gaudio. Primo valde fuit miraculoſa quia virgo concepit ⁊ peperit manens virH go. ¶Fuit em̄ beata virgo ppetua immaculata quiq̄ modis. ſcz ante conceptum. in conceptu. in partu. poſt partum. in voto ſiue pvotum. Primo fuit virgo ante conceptum quia per ſanctificationem in vtero conſecuta ē ab omni peccato p̄ſeruationem. Nam beata virgo que fuit a deo electa in matrem ampliorem ſanctificationis obtinuit graciam q̄ iohannes baptiſta ⁊ iheremias quia p̄ſtitum eſt ei vt deceteto non peccaret nec mortaliter nec venialiter ideo ante conceptum non amiſit ſuaz virginitatem. Scdo fuit virgo in cōceptu yſa. vij. Ecce virgo concipiet. Et tercio in partu quia pphēta non ſolū dixit. Ecce virgo concipiet ſed addit. ⁊ pariet filium. q̄a ſicut conceptus ſaluatoris ex virgine non fuit ex natura ſ̄ ex gracia ſic etiam partus. Vnde ī quodam ſermone Epheſini concilij dicitur. Natura poſt partū neſcit virginitatem. gracia vero ⁊ parientem oſtendit ⁊ matrem fecit et virginitati non nocuit. Fuit igit̄ mater ỹpi virgo in partu. nō quidem ſcdm curſum nature. ſ̄ ſcdm infinitatem diuine potencie. Et de hoc poteſt haberi exempluz alīqualē in creaturis. Videmus enim q̄ flos a radice oritur ſine radicis corruptione. ⁊ ſplendor a luce vel ſole ſine ſolis vel lucis corruptiōe vel leſione. Et ſimiliter verbum a corde vel mente oritur abſq̄ mentis corruptione. Cum ergo ỹps ſit flos a radice paterna procedens ⁊ ſplendor lucis eterne. ⁊ dei patris verbum conueniēs ſunt q̄ ſine matris corruptiōe conciperetur ⁊ naſceretur. Quarto permanſit virgo

post partum Ezech. xliiij. dicitur
sub figura sic. Porta hec clausa
erit ⁊ non aperietur ⁊ vir nō tran
sibit per eam quia dn̄s isiahel in
gressus est per eam. vbi Augus. in
in omel'. dicit. Quid est porta ī do
mo dn̄i sp̄ clausa nisi ꝙ Maria
erit sp̄ intacta. Et quid est ꝙ vir
non transibit per eam nisi ꝙ Jo
seph nō cognoscet eā. ¶ Fuit error
J heliudij q̄ presumpsit dicere mr̄ez
xp̄i a ioseph esse cognitam ⁊ alios
filios genuisse sed hic reprobatur ī
dicto. c. quidam quia derogat ⁊ ī
iuriam facit dignitati. gratitudi
ni ⁊ sanctitati matris xp̄i que in
gratissima videretur si tanto filio
contenta non esset. ⁊ si virginita
tem que in ea conseruata fuerat
sponte perdere vellet per carnis cō
cubitum. Item derogat ⁊ iniuriā
facit honestati Joseph viri sui. es
set em̄ ei imputandum ad p̄sum
ptionem maximam si eam quaz
reuelante angelo de spiritusancto
deum concepisse cognouerat pollu
ere attemptasset ⁊ ideo semper vir
go post partum mansit. Quinto
mater dei fuit virgo per votum.
nam ipsa virginitatem deo vouit
vt probat August. in li. de sancta
virginitate. Et habet̄. xxvij. q. ij
§. cum ergo vbi dicit. Anuncian
te angelo maria respōdit. quomō
fiet istud quoniā virū non cogno
sco quod p̄fecto non diceret nisi se
virginem ante vouisset. Tercio
natiuitas xp̄i ex parte matris fu
it mirabilis quia concepit sine vi
ri seminis commixtione. quia de
de spiritusancto concepit. non em̄
genuit virgo ex humano semine
sed mistico spiramine vt canit ec
clesia. Et ex hoc sequit̄ tercium.
videlicet ꝙ concepit sine carnali
libidine sed cum mentis maxima
delectatiōe. quia de spiritusancto
Nā spiritussanctus de castissimis
⁊ purissimis sanguinib⁹ virginis
accepit ⁊ inde corpus illud forma
uit. ¶ Et sic quartum modum mi
rabilem faciendi hominem deus
ostendit. Nam sicut dicit Aufshel.
Deus potest quatuor modis homi
nem facere scz sine viro ⁊ femina
sicut fecit Adam de humo. Sine
femina ⁊ de viro sicut fecit Euaz
De viro ⁊ femina. sicut cōmunis
p̄bat vsus. De virgine sine viro.
sicut hodie mirabiliter factum est
Quarto ex parte matris natiui
tas xp̄i est mirabilis quia peperit
sine dolore ⁊ cuz maximo gaudio
Sic dictum fuit prime matri eue
in persona omnium matrum. In
maledictionem ⁊ transgressionez
dominici mandati in dolore pari
es filios tuos. gen̄. iij. Sed ab ista
maledictione fuit preseruata vir
go Maria. peperit em̄ vt canit ec
clesia. Nesciens virgo virum pepe
rit sine dolore saluatorem seculoꝝ
Sicut em̄ xp̄s corp⁹ suū resuscita
t⁹ traxit de sepulchro ip̄o remanē
te clauso ⁊ signato sigillo sic exi
uit nascēd⁹ de vtero virgīs saluo
signaculo virgīali. vn̄ nullū dolo
rem sensit sed maximum gaudiū
ysa. xxxv. de ea dicitur. Exulta
bit solitudo id est virgo non con
iuncta viro germinans germina
bit letabunda ⁊ laudans id est pa
riet sicut germinat terra vl' arbor
absq̄ apertione. Ita beata virgo

sine violatione cū magna leticia
¶ Scdo hec natiuitas tēporalis
L fuit mirabilis ex parte prolis. q̄a
subitanea ⁊ instanti tam in vte-
ro q̄ extra vterum. nostra autez
natiuitas siue conceptio est succes
siua. Ratio quia conceptio xp̄i fa
cta est virtute diuina. virtus aūt
diuina cū sit infinita effectum suū
subito ⁊ in instanti potest produ-
cere. vnde hec quatuor in cōceptio
ne corporis xp̄i in eodem instan-
ti miraculose facta fuerunt. San
guīs purissimi b. marie in carnē ⁊
alias partes corporis xp̄i cōuersio
Corporis ꝯcepti orgnaizatio. Cor
poris organizati perfecta anima
cio. Et corporis animati in vni-
tatem diuine persone assumptio.
In nobis autem ꝓpter virtutem
factam ⁊ defectiuam agentis. et
ꝓpter indispositionem pacientis
hec successiue contingunt. ita ꝙ
maris conceptio nō perficitur ni-
si vsq̄ ad quadragesimum deem.
⁊ femine vsq̄ ad nonagesimum
vt dicit philozophꝰ ī nono de ani
malibus. In xp̄i autem conceptio
ne materia quam virgo ministra
uit statim formam ⁊ figuram hu
mani corporis accepit. ⁊ tunc ani
ma ⁊ corpus in vnitatem diuine
persone assumpta est. Item fuit se
cundo mirabilis quia pro eodē in
stanti corpus conceptum habuit
plenum vsum liberi arbitrij ⁊ ra
tionem rectam cum plena et per-
fecta deificatione ⁊ omniū dono-
rum virtutum carismatum spiri
tualium ⁊ bonoꝝ repletiōe. vt tra
dunt doctores in tercio distin. iij.
Item fuit tercio mirabilis. quia
pro eodem instanti fuit personal'
vnio humanitatis ad personam
verbi. hoc est illud nouum ⁊ stupē
dum miraculum quod a seculo nō
est auditum. De quo Jhere. xxxj.
Nouum faciet dn̄s super terrā mu
lier circundabit virum ⁊c. qꝛ tunc
pro eodem instanti verbum caro
factum est. Item quartum mira-
culum est ꝙ in alijs conceptioni-
bus naturalibus proles nos est al
terius nature cum matre. In hac
mirabili conceptione proles non
est tm̄ eiusdem nature cum matre
sed etiam alterius nature sc̄ diui
ne cuz patre quia beata virgo nō
solum hominem sed hominem de
um concepit. ⁊ ꝓpter hoc cōceptio
xp̄i est miraculum omniū mira-
culorum. Item quintum miracu
lum in hac conceptione mater est
posterior prole. Et sic impletū est
verbum sapientis Ecciastici. x.
Qui creauit me requieuit in tabe-
naculo meo. In alijs conceptioni
bus naturalibus mater non est po
sterior sed prior prole. Certe valde
mirabile ē ꝙ deꝰ qui est īmutabi
lis ⁊ apud quem non est transmu
tatio nec vicissitudinis obumbra
tio fiat caro. Itez mirabile est cū
filius sit idem cum patre. Juxta
illud Joh. x. Ego ⁊ pater vnum
sumus ꝙ filius factꝰ sit caro ⁊ nō
pater. Sed dicendū est ad primū
ꝙ verbum caro factum est nulla
mutatione facta in verbo ⁊ ideo
ista factio siue vnio assimulatur
vnioni que est per insertionem si
ue incisionem vt dicit sctūs Tho
mas. in tali autem vnione vnum
non est alterum neq̄ vnum ē in

altero. sed vnum fit de ypostasti alterius ñ trahit secum naturam eius ⁊ ꝓpter hoc essencialiter p̄dicatur de ip̄o. verbigracia qñ pirus ĩseritur pomo fit vnũ suppositũ cõmune scz vna arbor ⁊ natura pomi non est natura piri neqꝫ econuerso. Similiter natura piri nõ ẽ natura pomi neqꝫ econuerso. sed tamen vterqꝫ fructus est de eẽ arboris. ⁊ hoc ꝓpter vnionẽ quod patet quia hec est vera ista arbor est pirus. ⁊ hec est vera. hec eadem arbor est pomus. Sic a simili vnio diuine nature ⁊ humane ĩ xp̄o habet hec tria insertionis vnioni similia eo ꝙ natura diuina nõ ẽ humana neqꝫ econuerso. Similiter natura diuina nõ est in humana neqꝫ econuerso. sꝫ natura diuina ⁊ humana sunt illud suppositum commune in vtraqꝫ natura subsistẽs. ita ꝙ hec est vera xp̄o demõstrato. hec persona est deus. ⁊ hec est vera hec eadem persona est hõnam vnio diuine nature ⁊ humane in xp̄o persona facit xp̄m esse deum ⁊ hominem. ⁊ sicut in tali ĩsercione nulla mutatio fit in arbore sed solum in ramo qui inseritur ita in vnione verbi ad carnẽ nulla mutatio facta est in verbo sed solum in humana natura que ĩserta est verbo ⁊ sic solutum est primum. Ad scd̄m licet pater ⁊ filius sint vnũ in essencia tamen differt in ꝑsonis quia alia ẽ ꝑsona p̄ris alia filij ⁊c̄. ideo persona filij assũpsit carnẽ quia ad personam filij dumtaxat terminata est vnio p̄dicta ⁊ nõ ad personam patris vl' spũssancti. Et ponit Bonauẽtura in tercio exemplũ de trib⁹ puellis vnã ex eis tunicã ĩduientib⁹. Tercio natiuitas xp̄i temporalis fuit miraculosa ex parte generis hũani quia de⁹ p̄termissa nobili ⁊ sublimi natura scz angelica. que per peccatũ erat corrupta assũpsit naturam infimã ac infirmam videlicet humanã naturã. ¶ Sed quare deus nõ assumpsit angelicã naturam in eadem ⁊ angelus lapsos et humanã naturã redimẽdo. Solutio deus nõ assũpsit angelicã naturam ꝑ redemptione angelice nature sicut assumpsit humanã pro redemptione hoĩs. Primo q̄a angelus peccauit nullo suggerente ⁊ sic ex apprehensione ⁊ conditione electionis angelice nature peccatum eius erat irremissibile. homo aũt peccauit ex suggestione aliquo impellente. Itẽ scd̄o omnes angeli mali simul actu peccauerũt nõ aũt omnes hoĩes sed vnus peccauit actu ⁊ alij in virtute ⁊ ideo iustũ fuit angelos malos finalẽ dãpnationẽ consequi. nõ aũt hoĩes q̄ ꝓprio arbitrio nõ peccauerũt. Itẽ tercio tota humana natura erat lapsa in primo hoĩe. angelis autẽ quibusdã peccantibus manserunt alij integri ⁊ sic magis decuit naturaꝫ humanã que tota corruerat in natura assumpta ꝑ diuinã misericordiaꝫ repari q̄ꝫ naturã angelicã que nõ tota corruerat. Tercio natiuitas xp̄i dr̄ spũalis que fit in mente cuiuslibet iusti. De hac fit mencio in euangelio ibi Erat lux vera que ⁊c̄. Nã scd̄m mgr̄m ĩ primo di xv. filius dei visibiliter visus est. sed frequẽter mittitur a pa

tre inuisibiliter in animas iustorum vt percipiatur ⁊ cognoscatur percipitur ⁊ cognoscit̄ per inspirationem boni affectus. quocienscūq; em̄ bonū affectum concipimus ⁊ ad effectum perducimus totiens filius dei concipimus ⁊ generam⁹. Vnde leo papa dicit. Deus per affectū concipitur. per effectū nascitur. per pfectum nutrit̄ ⁊ tribulationibus roborat̄ ⁊ perficit̄ in perfectam etatem plenitudinis ẏpi. videns nanq; pius pater cui cura semper est de filijs natiuitatem t̄e poralem qua misit filium suum ī carnē visibiliter ⁊ in amarissimā mortē in multis peccatoribus euacuari. Et ꝙ adhuc sit locus beatitudinis non cessat sed quotidie et frequenter inuisibiliter mittit dei filium ⁊ spiritum sanctū vt viam vite eterne manifestius mōstrent ⁊ inspirent ⁊ animam captiuā in peccatis ad eum reducant. hij em̄ alte clamant illud Cañ. vj. Reuertere reuertere sunamitis reuertere vt intueamur te. Sed heu multi vt herodius saturat⁹ carne ad vocem clamantis ⁊ reuocātis nō redeunt sed in delectationibus carnis ⁊ peccatis persistunt. Sicut legit̄ de corno Gen. viij. Qui egressus de archa posuit se super cadauera ⁊ nō reuertebatur. Sic anima peccatrix ponens se per desiderium super delectationes carnis vocem filij dei ⁊ spiritussancti non euaudit nec curat in arthām celi vnde exiuit regredi. Sed beata anima que non fuerit infecta prauis operibus huius mundi. ista libere ad deum volat. Et sicut columba in archam ramum olue id est effectū misericordie ⁊ gracie in signum pacis ⁊ felicitatis eterne portat. Secundū hanc natiuitatem ẏps habet patrem ⁊ matrem. De qua in euangelio Math. xij. Si quis fecerit voluntatem patris mei ille me⁹ pater soror ⁊ mr̄. ¶ Has tres natiuitates sub tribus missis hodie repsentat ecclesia. Eterna natiuitas prorsus est occulta. ita ꝙ de ea dicit ysa. liij. generationem ei⁹ quis enarrabit. Ad quod signādum prima missa canit̄ in profunda nocte. Carnalis siue temporal' natiuitas partim est occulta partim est manifesta. occulta quātum ad modum. manifesta quantum ad factum. Ad quod significāduꝫ sc̄a missa cantatur ī aurora que est partim lucida partim obscura Spiritualis ē manifesta ẏpo manifestante Joh. viij. Si quis dilegit me sermonem meum seruabit ⁊c̄. ideo canitur clara die. Alias representationes illarum triū missarum notat glosa in. c. nocte sancta. de consecra. dist. j. Et in. ca. consuluisti. de celebra. miss. quas vide ibidem ⁊c̄. ¶ Quantum ad secundum nota ꝙ natiuitas ẏpi est manifesta quia habitauit ī nobis id est in nostra natura. Habitauit autem in natura nostra ⁊ eam assumpsit propter tria scilicet vt nos redimeret. nos exaltaret. et vt nos beatificaret. Primo vt nos redimeret. Precipua enim ratio incarnationis ẏpi est vt genus humanum redimeret ⁊ repararet Luce. xix. Venit filius hominis querere et saluum facere.

perierat. Et ad Gall. iiij. At vbi venit plenitudo temporis ⁊c. ibi vt eos qui sub lege erant redimeret. Et Aug. in omel. huius diei dicit. Natalis dñi dies ea de causa a patribus votiue solennitatis institutus est quia in eo cristus pro redemtione mundi nasci corporaliter volut. Peccaut homo ⁊ factus est reus, natus est homo deus vt liberaretur reus. Erat em̃ genus humanum per culpā captiuum sub potestate dyaboli cui obediuerat ⁊ eius suasionem precepti dñi pposuerat, volens ergo deus hominem ex potestate diaboli liberare humiliauit se ⁊ factus est homo ⁊ obediens pro nobis vsq; ad mortem per quā nos a potestate diaboli liberauit. Ideo canit hodie ecclesia. Grates nunc omnes reddamus dño deo ⁊c. Scdo ido vt nos id est nostram naturā scz humanam exaltaret. humana em̃ natura ex vnione diuinitatis in persona x̄pi est multum nobilitata ⁊ exultata. In cuius signuz angelus ante incarnationem multotiens volut et permisit se ab homine venerari ⁊ adorari, post incarnationem vero filij dei non. Vnde quando iohannes euangelista angelum voluit adorare pḥibuit eum dicens. Vide ne feceris cōseruus em̃ tuus sum ⁊ fratrum tuoz Apoc. vlti. Vnde grego. in omel. Erant appropinquantes ⁊c. Timet angelus ab homine adorari quando humanā naturam videt in deo sic sublimatā vt fieret vna persona, ⁊ ideo considerantes per incarnationem filij dei humanaz naturam tantū nobilitatam ⁊ ex altatam instruimur vt eam diligenter conseruemus ne eam inquinemus ⁊ maculemus peccando. Vnde Leo papa in sermone huius diei Agnosce o x̄piane dignitatez tuā ⁊ diuine consors factus nature noli in veterem vilitatem degeneri conuersatione redire, memento cuius capitis ⁊ cuius corporis sis membruz. Tercio ideo vt nos beatificaret. j. ad Thim. j. x̄ps venit in hunc mundum peccatores saluos facere, nam per incarnationem x̄pi collata est homini plena participacio diuinitatis que vere est hominis beatitudo ⁊ finis humane nature. Vnde Aug. in quodam sermone de natiuitate dñi sic ait. Factus est deus homo vt homo fieret deus. Vide de hoc lacius sctm̃ Tho. tercia par. sum. q. j. ar. ij. Hic circa thema cadit dubium an ipm̃ sit verū, distingue de participio factus quod potest referri ad tria, ad extremoz ꝯpositionez ⁊ sic ē vera q; valet tantū factū ē qđ verbū sit caro ⁊ ecōuerso factū est q caro sit verbū. i. q deꝰ sit hō Scdo pōt referri ad extrema ꝯpositionē puta ad subiectū ⁊ p̄dicatū ⁊ tūc vtraq; ē falsa. q; neq; deꝰ factus ē neq; ille hō x̄po demonstrato factꝰ ē. Tercio pt referri adunū extremū in ꝯpatiōe ad aliꝺ puta ad subiectū in ꝯpatiōe ad p̄dicatū id ē determiate coplā. itez vtraq; ē vera. vbū factū est caro. ⁊ caro factū ē vbū q; ds factꝰ ē hō. nā factꝰ solū ponit mutationē ex parte humane nature ⁊c. sermo. xiij.

De sctō Stephano pt homattire

Tephan⁹ plenus gracia ⁊ fortitudine faciebat prodigia et signa magna in populo ⁊c. Act. vj. ¶ Sicut ex dictis sanctoꝝ colligitur rationalis spiritus tribus viribus siue potenciis adornatur. vna rationali altera concupiscibili. tercia vero irascibili. Per primam verū cognoscitur. per secundam bonum eligitur. sed per tertiam malum respuitur. Ad cognitionem autem veri indiget rationalis anima habitu cognitiuo. Ad amorem boni indiget habitu affectiuo. sed ad declinationem mali indiget habitu fortificatiuo. Necesse igit̄ est ad cognoscendū verū vt habeat fidei aut sciencie donū Ad diligendū bonum habeat gracie incentiuū. ⁊ ad vitandū malū habeat fortitudinis fulcimentum Ex his habemus q̄ perfectus fuit hic beatus pt̄homartir Stephanus cui ad perfectionem vite nichil omnino deficit. nā fuit plenus fide vt cognosceret summum verū Fuit plenus dono gracie vt diligeret summū bonū. fuit etiam plen⁹ fortitudine vt respueret omne malum prout cōtinetur in verbis thematis. Stephanus plen⁹ gracia ⁊c. ¶ In quibus verbis tria puncipalia priuilegia siue dona beati Stephani tanguntur. primum dicitur gracie. ibi. stephanus plenus gracia ⁊c. Scōm victorie ibi ⁊ fortitudine. Tercium glorie. ibi. Faciebat prodigia ⁊c. Primus priuilegium siue donum dicitur gracie quia fuit plenus gracia. nam cum tria sint peccata prima ad que cetera reducuntur videlicet superbia auaricia luxuria. de quibus dicit̄ j. Joh. ij. Omne quod est in mūdo aut est concupiscencia carnis aut concupiscencia oculoꝝ aut superbia vite. necessariū est vnicuiq; laborare vt ab his non superetur. quī ymo vincendo contrarias sequatur virtutes. quod esse nullo modo potest sine gracia vt docet August. in li. de correptione ⁊ gracia Et i li. de predesti. sanctoꝝ. ⁊ in enchiridion. Deus autē bñdict⁹ vni cuiq; laborare volenti ⁊ facere q̄ in se est. Hanc graciam largitur liberē adeo vt null⁹ nisi de ꝓpria negligencia ⁊ sua malavoluntate cōqueri potest. nam deus adeo liberalis est ad graciam homini conferendum q̄ bonam voluntatem hominis sua gracia preuenit. ido dicit August. q̄ gracia liberuz arbitriū preuenit vt hō bonū velit. Berū. Gracia liberū arbitriū excitat cum in eo seminat bonum cogitatum. sanat cum mundat affectum. roborat vt perducat ad actū ⁊ cōseruat ne consenciat ad prauū factum. Quod clare percipimus i beato ſtephano cristi pr̄othomartire quia gracia diuina superauit prefata peccata. ⁊ per tres virtutes quas a deo gracioſe obtinuit. predictis peccatis contrarias se abeis custodiuit. ¶ Sunt aūt tres virtutes solennes. prima est virt⁹ humilitatis contraria superbie. sc̄da virtus paupertatis contraria auaricie. tercia est virtus castitatis contraria luxurie. Prima virtus quā obtinuit beatus Stephanus

dr̄ humilitatis in honore sibi ab ecclesia exhibito vt em̄ habet̄ Act. vj. ipe non fuit vltimus ꝫ archidiaconus. ymmo primus ex septem dyaconibus ab aplis ordinatis ī ministerio. Cuz em̄ esset maxima multitudo credencium que indies crescebat duodecim apli decreuerūt eligere septem qui possent preesse ministrationi temporali vt ipsi possent liberius vacare ꝓdicationi diuini verbi. Et eligerunt stephanum. philippum ⁊ alios quinqꝫ. ī quo honore nulla elatione stephanus intumuit sed in cunctis se humilem exhibuit. quia feminis viduis seruiuit. quibus erat p̄fectus q̄uis archidiaconus esset. Scd̄a v̄tus dicit̄ paupertatis. Nam de eo dicitur Act. vj. Elegerūt apostoli Stephanū dyaconū virum plenuz spiritusancto ⁊ fide. vnde August. ait. Qui de deo veram fidem habent non cupiūt in hijs miserijs diuites fieri Tercia dicit̄ castitatis. Naz de eo dicit̄ ꝙ fuit boni testimonij ⁊ mundissime fame. ⁊ inter mulieres castissime cōuersabatur. In cuius signū fuit constitutus custos viduarum ⁊ mulieruz Act. vj. Et ꝓpter eius puritatem omnes qui erant in concilio intuebantur vultum eius tanq̄ vultū angeli stātis inter illos. Circa hec cadit dubium. legitur em̄ ꝙ xp̄s fuit plen⁹ gracia Joh. j. Similiter Maria Luc. j. Et apli in die penthecostes Act. ij. Et beatus Stephanus Act. vj. in themate. que ē ergo differencia illi⁹ plenitudinis Solutio quadruplex est plenitudo gracie. prima supereffluencie. secunda excellencie. tercia habundancie. Quarta sufficiencie. Prosequere vt habes in sermone in anūtiatiōe beate v̄ginis infra. xxxvij Scd̄m priuilegium vel donum ī quo relucet diuinum adiutorium bt̄i Stephani dicit̄ victorie. Mos em̄ malorum est bonis persecutionem inferre. Quia scd̄z philozophi sentenciā. x. Metha. ⁊ in predicamentis. Contraria simul stare nō possunt sed mutuo se expellunt siue fuerīt contraria priuatiue siue positiue. sicut caliduz non stat cū frigido. album cuz nigro. nec tenebre cum lumine. vnde quia mali bonis contrarij sunt. eos cedunt molestant ⁊ importune persequuntur. Vnde Jheroni. in. c. qui scd̄m carnem. xxiij. q. iiij. ait. Qui scd̄z carnem natus est scz ysmahel persequebat̄ spiritualem scz ysaac. nūq̄ aūt spiritualis carnalem persequtur sed ignoscit ei quasi rusticano fratri. Et in epitaphio sancti pauli dicit. Semper virtutes ꝑsequit̄ inuidia feruntqꝫ summos fulgura mōtes. Etenī sancti omnes emulos habuerunt. In primis domin⁹ noster ihesus xp̄us phariseoruz in inuidia est crucifixus. Et ne multorum exempla que sunt innumerabilia replicemus. Ecce in proposito est beatus Stephanus leuita contra quem insurtexerunt viri iniqui impij querentes sibi mortem inferre triplici bello interueruente ¶ Primum dicitur disputationis Secundum bellum accusationis Et tercium bellum tormentutionis. in quibus prelijs b. stephan⁹ superauit cū singulari dei adiuto

rio sibi de celo prestito. Primū prelium fuit disputationis quia surrexerunt quidā de synagoga que appellabat̄ libertinorum a regiōe sic nominatoꝝ scd̄m Nicolaū de lyra ⁊ cyrenensiū a cyrene ciuitate. ⁊ alexandrinoꝝ ab alexandria metropoli egipti. ⁊ eorum q̄ erant a cilicia ⁊ asia que sunt regiones ꝓpinque iudee. in quo p̄lio datus est sibi spiritussanctus. qui sibi facundiam ministrauit scd̄m xp̄i ꝓmissum Lu. xxj. Dabo vobis os ⁊ sapienciaꝫ cui non possunt resistere ⁊ contradicere omnes aduersarii vestri. Ideo omnes aduersarij Stephani nō potuerunt resistere sapiencie ⁊ spiritui qui loquebat̄. Act. vj. c. Scd̄m preliū dicit̄ accusationis quia videntes iudei ꝙ ꝑ primū modū eum nō superassent. calide submiserunt duos falsos testes qui eum in iudicio accusarent et venerunt ⁊ accusauerunt eum dicentes. Stephanuꝫ blasphemasse deum. Moysen. legem ⁊ tēpluꝫ In quo prelio affuit sibi diuinum auxilium quia intuentes in eum omnes qui erant in concilio faciē eius viderunt tanq̄ faciem angeli qui falsos testes terreret. vbi ē subsecuta victoria. qꝛ de omnibꝰ sibi obiectis ip̄e se clarisseme purgauit magnificando deum moysen legē et templū. De deo dicit eū qui locutus est patribus ⁊ prophetis deum fuisse gloriosum. De moyse ꝙ amicus dei fuerat. De lege ꝙ a deo data. De templo ꝙ fuit ex p̄cepto dei constructum Terciū preliū dicit̄ tormentationis ꝙ fuit in tormentorum illatione. nā cū beatus stephanus se de omnibus que sibi falsi testes obiecerūt excusasset ⁊ omnes argueret ⁊ multa rationabiliter locutus fuisset ita ꝙ non valebant sibi respondere ⁊ audientes que dicebant̄ dissecabantur cordibus suis ⁊ stridebant dentibus in in eum ⁊ eicientes eum extra ciuitatem lapidabant. Sed ecce statī auxiliū de celo. nam intendens ī celū vidit gloriā dei ⁊ ait. Ecce video celos apertos ⁊ Jhesum stantem ad dextris virtutis dei. Actu. vij. tanq̄ ad adiuuandum eum ī suo prelio vt vinceret. ⁊ tanq̄ ad celestia premia ip̄m recipiendum ⁊ coronandum. ¶ De ista visione est dubiū apud doctores an Stephanus viderit Jhesuꝫ in celo oculo corporali aut mentali. ⁊ sic an fuerit vera visio corpalis aut ymaginaria ⁊ mentalis. Quidā dicūt ꝙ viderit oculo corporali. ⁊ tunc quatuor mirabilia sunt subsecuta Primum ꝙ vidit celos apertos. Quod scd̄m Nico. de lyra est intelligendū non ꝙ celi fuerint aperti ⁊ diuisi cum sint incorruptibiles. sed quia sic clare vidit ac si nuullū esset obstaculum intermediū. Secuudum mirabile quia vidit Jhesum stantē a dextris virtutis dei in gloria patris cū scd̄m naturaꝫ impossibile sit vt corpus glorificatum ab oculo corpali in gloria videri possit. Et notāter dicit vidit ih̄m stantē ad dextris v̄tutis dei qd̄ exponit sctūs Tho. par. iij. q. lviij. scd̄ꝫ diuinitatē ad dextris v̄tutis dei. id est in plenitudine diuine potestatis ⁊ gl̄ia diuinitatis scd̄ꝫ hūanitatē v̄o ī pocioribꝰ bōis

E

Terciū mirabile est cū corpus ypi sit in celo empirreo videndo ipm vidit vltra celum aereū. sidereū ⁊ cristallinum. Impossibile autem est scdm naturā vt oculus corpo talis in tanta distancia possit vi dere. Quartū mirabile quia ypm vidit cū virtute se iuuante in cer tamine. Impossibile em erat secū dum naturā vt beatus Stephan⁹ superaret tot inimicos ipm perse quentes nisi diuina gracia fuisset adiutus. Nicolaus de lira sup act⁹ apostolor dicit q visio illa beati Stephani quo ad ypi humanita tez fuit corporalis quia in volūn tate ypi in celo est q corpus suum videat a longe sicut de prope. Si cut in potestate eius est immuta re visum in ppria vel alia effigie sicut fecit Lu. vlti. Sed quo ad di unitatem dicit q visio illa fuit mentalis ⁊ ymaginaria. ⁊ tūc fa ctum est vt mens eius esset illumi nata a deo ad noticiam glorie dei ⁊ dñi nostri Jhesu ypi vt nihil ali ud posset vel velle vel desiderare. nec mortem quā omnes fugiūt ve lut sibi nociuū fugere. Quod ostē ditur. Audei em cū audissent eū ta lia dicentem continuetūt aures su as scdm glo. ne audirent blasphe miam. ⁊ sic ex malicia suā estimā tes eū blasphemum licet non esset eduxerunt eum extra ciuitatez ⁊ lapidabant. Ipe vero lapidatus. vulneratus. cruore pfusus nō dice bat. heu me dolentez. heu me inue nem. non dicebat heu me quia mo rior sine causa ideo vindica domi ne sanguinē meū innocentem ⁊c. Sed quid dicebat. Dñe Jhesu acci pe spiritū meum ⁊ ne statuas illis hoc peccatū. quo dicto obdormiuit in dño. ¶ Ex quibus habet q pas sio beati Stephani fuit simil pas sioni ypi quantū ad quatuor vt di cit glo. Primo quia sicut ypus per falsos testes fuit accusatus ita et stephan⁹. Scdo ypus pro suis cru cifixoribus orauit dicens. Pater ignosce illis ⁊c. sic stephanus pro lapidantibus genua flexit dicens Dñe ne statuas illis hoc peccatū. Quarto sicut ypus tanq filius cō mendauit in cruce patri spiritum dicens. Pater in manus tuas cō mendo spiritū meū. ita stephan⁹ tāq seruus dicēs. Dñe suscipe spm meum ⁊c. ¶ Terciū priuilegiū vel donum beati Stephani dicit glo rie. Nam vt ait ps. Preciosa in scō spectu dñi mors sanctor eius. Od in beato Stephano verificatum est qui triplicem gloriam adept⁹ est. Prima dicit spiritualis hono rationis. scda dicit miraculorum operatiōis. tercia plene beatifica tionis. Prima gloria quā consecu tus est beatus Stephanus dicitur specialis honorationis. Est em i ecclesia dei primus martir hoc mō quia fuit primus qui ex martirio volauit ad celum. Ceteri em mar tires ante ipm vt Johānes Bapti sta. innocentes ⁊c descendebāt ad lymbum. iste aūt subito ascendit in celum. ¶ Item ⁊ illum honorez sibi exhibet ecclesia q facit triplex officium de eo scz passionis sequē ti die post natiuitatez ypi. Et in ueutiōis tercia die augusti. Inuē tio eius anno dñi quadringentesi moseptimo. ⁊ anno sexto honorij

imperatoris narrat fuisse facta. vide de hoc legendaz. Tercio agit de eo festuz translationis septima die may. nam corpus beati Stephani primo delatū est Constantinopolim. Deinde tpe theodosij imperatoris rome est delatū et in sepulchro in quo iacet sanctus Laurencius fuit etiam conditū. Inuentio aūt fuit eodem die qua passio ei⁹ celebrat. festiuitas aūt est mutata post natiuitatē dñi quia solēnius agebat festum de eius inuentione q̄ de passione. Ideo festum de passione post natiuitatem dñi et quia passio eius maior et dignior est q̄ eius inuentio. Sed̄a gloria quā assecutus est beatus Stephanus dicit miraculoz operationes. Claruit em̄ multis miraculis in vita. in morte. et post mortem. ¶ In vita testatur thema dicens. Stephanus faciebat signa et pdigia magna in populo. Que autez fuerint signa que in vita fecerit ca nō bibliē nō exprimit sed puto ea fuisse de illis de quibus loquit̄ saluator Marc. vlt. In nomine meo demonia eijcient. linguis loquentur nouis serpentes tollent. super egros manus imponent ꝛc. et hijs maiora. In morte quia vidit celos apertos et Jhesum stantem ad dexteram patris vbi quatuor miracula facta fuerunt. vt supra dixi. Post mortē dicit btūs Aug. xxij. de ciuitate dei btm̄ Stephanū innumeris claruisse miraculis. et plura ibidem narrat que oīa reduco ad quatuor genera miraculorum. Primo fecit quedam miracula q̄ declarant eius potenciā. ostendit em̄ se habere potenciā sup quatuor elementa. Primo super terram qñ in inuentione sui corporis eaz tremere fecit. Item super aerem quā do cū siccitas magna esset aer pluuiam destinauit. Item sup aquā qñ tempestatē maris sedauit. Itē super ignem. nam in eius inuentione ignē quē demones excitauerāt in eos retorsit. Item habuit potestatem super corpora egra quia vt dicit Aug. in sua inuentiōe. lxxvij homines a diuersis languoribꝰ sē curati. Habuit potestatem super mortem. quia vt dicit Augu. septē mortuos resuscitauit. Item habuit potestatē sup demones. sicut legitur de filia theodosij imperatoris a qua demonem eiecit. nec mirum q̄ reliquie eius fuerunt tante potestatis cum etiā panni et flores super reliquias eius positi magne fuerint virtutis. Nam sicut dicit Augu. Cū quedā mulier essz defuncta tunicā eius ad ecclesiam beati Stephani portauerunt et super reliquias posuerunt. que dū sup corpus defuncte posita esset ptinꝰ sana surrexit. Flores etiam super altare sancti Stephani positi etiaz deinde super oculos cuiusdā mulieris cece applicati statim visuz recepit. Scō o quedaz miracula declarant eius misericordiā. q̄ multis in tribulationibus positis misericorditer subuenit. sicut patet in fratre et sorore qui ꝓpter peccata q̄ in matrem cōmiserant tremorem membroz incurrerūt qui ī ecclesia sancti Stephani sunt sanati. Tercio quedam miracula declarāt eius sapienciā. uā conuertit paulū. vñ

August. in sermone huius diei dicit. Denique vt noueritis quantum valuerit oratio sancti martiris recurrite ad illum adolescentem qui omniũ vestimenta seruabat ⁊ q̃si manibus omniũ lapidabat. nã si Stephanus nõ sic orasset eccia paulũ non haberet. ¶ Quarto quedam declarant eius reuerenciam. nam eius corpus in reuerencia habuit deus. angeli. apl'i demones ⁊ mortui. Primo deus in reuerencia habuit eius corpus quia cũ in loco vili iaceret deꝰ ip̃m manifestauit ⁊ in monte syon loco honorato fecit sepeliri. Scd̃o in reuerẽcia ip̃z habuerunt angeli celestes melodias cantantes cũ corpus eius ꝑ mare a Constantinopoli romã duceretur voy angelica audita est cuz in eodem sepulchro cũ beato Lautencio poneret̃. O felix roma que corpus Laurencij hyspani ⁊ Stephani iherosolomitani vno claudis manseolo. Tercio ĩ reuerẽcia habuerunt apl'i. demon em̃ per filiaz theodosij clamare cepit nisi stephanus venerit romam non exibo quia sic est voluntas apostolorum. Quarto eũ habuerunt in reuerencia demones suam sanctitatem confitentes. dũ corpus a Iherusalem Constantinopolim ferebatur dicentes. Seruus dei venit qui lapidatꝰ est ab impijs iudeis. Quinto ip̃m in reuerencia habuerunt mortui. Nam cum sepulchrũ sancti Laurencij fuisset apertum. moy laurencius in latus se vertit et medietatem sepulchri be. stephano dereliquit. Tercia gl'ia quã be. stephanꝰ assecutꝰ ẽ dr̃ plene beatificationis. hãc hz in regno celoruz deũ clare videndo fruendo atq; tenendo. ibi factus est in pace locus eius. ibi possidet tres aureolas. videlicet martirũ doctoꝝ ⁊ virginũ Sic itaq; audiuimus sanctuz stephanũ laborantem. intelleximus eum xp̃m adiuuantem. ip̃m vero vincentẽ. eũq; nunc gloriosum colamus ⁊ veneramur in regno celorum. Ad quod meritis ⁊ p̃cibus suis nos perducat xp̃s ihesus per infinita secula benedictus Amẽ ⁊c.

In die sancti Stephani sermo xiiij. de epistola.

Intendẽs in celũ vidit gloriã dei et ihesum stantez ad dextris dei Act. vij. ⁊c. Pro ĩtroductione videmus q̃ peritus medicus intendens curare infirmũ amministrat medicinã nunc dulcẽ. nũc acerbam nunc debilem nunc fortẽ pro diuersitate infirmitatuz temporum ⁊ complexionũ scd̃m q̃ viderit infirmũ dispositũ. Spiritualiter sic sancta mater ecclesia tanq̃ experta medica heri scd̃m repre sentationem exhibuit peccatoribꝰ medicinam dulcem videlicet natiuitatem xp̃i. hodie vero exhibet medicinam amaram q̃ passionez beati stephani ꝓthomartiris vt sic eius exemplo animemur ad paciẽter sustinẽdũ aduersitates ⁊ penas in hoc mundo. Et facit hoc eccia in epistola ⁊ in toto officio. presertim in themate. vbi dixi. Intendens in celum ⁊c. In hijs verbis ad cõmendationem beati stephani duo tangũt̃ videlicet ip̃iꝰ deuo

tio ⁊ deuotionis fructus siue con-
secutiꝰ. Deuotio patet ex eius cō-
templatione quia intendens in ce
lum. Sed deuotionis consecutio
in delectabili visione. quia vidit
gloriā dei ⁊ Jhesum stantem ⁊c.
L ¶ Primo ergo cōmendabilis ē ex
deuotionis cōtemplatione. Deuo-
tio em̄ est feruor bone voluntatis
quē mens cohibere non valens cer
tis manifestat īdicijs. ⁊ certe ipiꝰ
deuotio certis manifesta est indi-
cijs quia erat intendens in celum
M ¶ Intendebat aūt celū tripliciter.
primo tanq̄ in thesaurū quē p̄mi-
serat. scd̄o tanq̄ in refugiū quod ī
tribulatione requirebat. Tercio tā
q̄ in patriā quā in ꝓximo intrare
debebat. Primo intendebat in ce-
lum tanq̄ in thesaurū quia iuxta
consilium dn̄i Math. vj. Thesau
risauerat sibi thesauros in celo scz
bonoꝝ operū. vnde. Vbi erat the-
saurus suus ibi erat ⁊ cor suū. Et
de hoc dicit Fulgencius. Vbi the-
saurus ibi cogitantis affectus. ad
hunc thesaurū etiā beatus Marti
nus oculis ⁊ manibus semper intē
tus erat. Hunc thesaurū per fide-
les delatores scz angelos sancti in
celum transmittūt. Angeli em̄ san
cti opera nostra suscepta deo offe
runt ⁊ in celesti archa recondunt.
Vnde Thobi. xij. Quādo orabas
cum lacrimis ⁊ sepeliebas mortu-
os ⁊c. ego obtuli orationē tuā dn̄o
Pensemus ergo fratres carissimi
quātum p̄miserimus in celuz vbi
semꝑ manere ꝓponimꝰ. videmus
heu plurimos terrenos ꝯq̄rere the-
sauros in terra vbi erugo ⁊ tinea
demolit̄ ꝑ quē incidūt in dāpnati
onē. Juxta illud apl̄i. j. ad Thi.
vj. Qui volūt diuites fieri īcidūt
in temptationē ⁊ in laqueū diabo
li. ⁊ desideria multa ⁊ inutilia et
nociua q̄ mergūt hoīes ī interituz
et perditionē. Radix em̄ omniuz
maloꝝ est cupiditas. ⁊ thesauruz
eternalit̄ manētē q̄si nihil curāt et
tamen xp̄iani vocari volunt. Ex
emplū legit̄ de quodā vsurario di
uite qui cū in extremis laboraret
fecit apportari vasa aurea ⁊ argē
tea ꝓmittens aīe sue illa ⁊ ampli-
ora si adhuc cū eo remaneret. ⁊ cū
magis vrgeret eum dolor infirmi-
tatis ait. Ex quo nō vis mecum
morari reddo te dyabolo ⁊ hec di-
cens expirauit. Ita ⁊ ille diues de
quo Lu. xij. thesauro tꝑali inten-
debat q̄ bona multa in annos plu
rimos deposuerat ⁊ illa nocte cum
omnibus vita priuatꝰ fuit. Non
sic btūs Stephanus qui in celū in
tendebat vbi thesauruz habebat.
Scd̄o btūs Stephanus intende-
bat in celū tanq̄ in suū refugium
qd̄ in tribulatione requirebat. vn̄
ps. Dn̄s nr̄ refugiū ⁊ virtus. ⁊ ali
bi. Auxiliū meū a dn̄o ⁊c. Nulluz
em̄ remediū in tribulatione effica
ciꝰ. vn̄. j. Parl̄. xx. Josaphat rex
tꝑe magne tribulatiōis dixit. Et
cū hec v̄tus in nobis nō sit hoc so
lū residui habemꝰ vt oculos nr̄os
ad te deus dirigamꝰ. In hoc ergo
docet nos beatus stephanus ꝙ tꝑe
tribulationis nō hūanū ꝫ diuinuz
maxime debemꝰ implorare auxili
um. Vn̄ ps. Nolite ꝯfidere in prin
cipibꝰ in filijs hoīm ⁊c. Exemplū
legit̄ de quodā ꝙ cū multo tꝑe cui
dā prīcipi magno seruiuisset ⁊ gra

uiter infirmanti princeps astaret dicens se ei multū condolere. ⁊ ꝙ peteret ab eo de quocunq; indigeret dixit eger ꝙ pro oī seruicio eū ab infirmitate liberaret vel saltez ad vnā horā sibi īducias impetraret. ⁊ cū respōderet ꝙ nō posset facere nisi solus deus. dixit eger. Et ego illi qui solus potest ꝓmitto ꝙ si me liberauerit ei imperpetuum seruiam quod ⁊ fecit. Vñ btūs stephanus qꝛ illi soli seruiebat ad illū solū tanq̄ ad refugiū intendebat. Tercio intendebat in celū tanq̄ ī patriā suā quā in proximo intrare debebat. Videmꝰ em̄ ꝙ peregrini a longe terrā suā libenter inspiciunt. Vñ. Jhe. lj. Recordamini ꝓcul dñi ⁊ ihl'rm ascendat sup cor vr̄m. Nam miles securū se putat cum ꝓpe sibi videt castrū apertū ⁊ sic celū est castrum ⁊ domus nostra ii. Cor. v. Scimus qm̄ si in terrestris domus nostra huius habitationis dissoluet̄ habemus domum nō manufactā sed eternā in celis. Sic sancti more peregrinorum in peregrinatione huius vite corpore quidē sunt constituti sed corde in celo tanq̄ in patria conuersant̄ dicentes illud apl'i Phil'. iij. Nostra ꝯuersatio in celis ē. vñ beatus Stephanus in hac peregrinatione solo corpore cōstitutus cogitatiōe ⁊ auiditate in illa eterna patria ꝯuersabat̄. intendebat ī celum cupiens dissolui ⁊ esse cū xp̄o Sic ergo ex cōtemplatione qua intendebat in celum notat̄ ipius deuotio. Sic fecit quidā miles gallicus de quo legit̄ ꝙ cū fuisset cruce signatus ⁊ visitassꝫ oīa loca sancta in terra sctā sequens vestigia dñi. postremo veniēs ad montem oliueti vbi ascendit xp̄s expansis manibus ⁊ eleuatis ad celū occul' ait. Dñe quātū valui vestigia tua secutus fui modo qꝛ volui volare ad te vt auis nequeo quia alas nō habeo nec scalā rogo te in pace suscipe spiritū meū trahens me post te. hoc dicto statim euolauit. Secūdo in vbis p̄missis notat̄ deuotionis fructus siue ꝯsecutio cū subdit̄ vidit gloriam dei ⁊c. O q̄ delectabilis fuit hec visio. in hoc enim ꝙ dicit gloriā notat p̄miū. in hoc ꝙ dicit celos notat locū. ī hoc aūt ꝙ dict Jhesum notat datorē p̄mij Magnū ergo p̄miū qꝛ ineffabile. nam vidit gloriā dei nō mundi. Vnde ysa. lxiiij. Quod oculus nō vidit ⁊c. Item maius qꝛ inamissibile qꝛ in celo vbi fures nō effodiunt nec erugo. nec tinea demolit̄. vt supra allegatū est. Item maximū quia delectabile. nam a Jhesu xp̄o qui est rex reguꝫ ⁊ dñs dominanciū. vidit ergo gloriaꝫ dei ad possidendā sibi paratā. Sꝫ qꝛ illiꝰ loci poterat ostiū esse clausum vidit celos apertos ad recipiendū eū Sed quia per se ascendere nō poterat vidit ihm datorem premij stantē ad adiuuandū ⁊ suscipiendū. vñ p̄s. Ecce deus adiuuat me ⁊ dñs susceptor est anime mee ⁊c.

¶ Hic cadit dubiū vtrū btūs Stephanus in hac vita viuēs viderit deū ꝑ essenciā ⁊ videt̄ ꝙ sic qꝛ dicitur in themate. Intendēs in celuꝫ vidit gloriā dei que non est aliud nisi eius diuinitas. In oppositū videtur illud Exodi. xxxiij. Nō

videbit me homo ⁊ viuet. Ad hoc dicendū sicut dicit Nicolaus de lyra sup̄ verbis thematis. Aliqui dixerūt ꝙ beatus stephanus viderit diuinitatem xp̄i. ita ꝙ ex speciali gracia fuit sibi concessum videre non solū humanitatē xp̄i ꝫ etiam deitatem. Sicut Paulo eo ꝙ erat doctor genciū. Et Moysi qui fuit doctor iudeoꝝ. vt dicit Augu. Et hoc videt̄ dicere quedā glo. sup̄ locum istū que talis est. Quidaꝫ electi adhuc in vita detenti mundato cordis oculo videre meruerunt gloriā vt hic Stephanus. ⁊ Paulus ad terciū celū raptus. Sed hoc dictū vt dicit Nicolaus de lyra nō videt̄ bene sonare dictis sanctoꝝ doctoꝝ qui ꝯcorditer dicunt ꝙ tal' visio nō est ꝯcessa alicui in presenti vita vtenti sensibus exterioribꝰ nisi homī xp̄o. vnde ⁊ Paulus dicit̄ deū vidisse nō ab ip̄is sensibus ꝫ in raptu. Stephanus aūt nō videt̄ tunc fuisse raptus sed magis vtens sensibus vtpote loquens iudeis audientibus. ꝓpter quod alij dicunt ꝙ fuit visio ymaginaria ⁊ mentalis ita ꝙ in eius ymaginatione fuerunt effigies diuinitꝰ formate ad rep̄sentandū deitatē siue deū. Sicut ysa. vj. vidit deū sedentem sup̄ soliū excelsum. Et mente ꝯgnouit Stephanus significatum illius representationis. ita ꝙ illa effigies nō erat ip̄a deitas nisi tm̄ representatiue. Et ꝑ hoc soluit̄ illud Exodi. xxxiij. Nō videbit me homo ⁊c. quia hoc verum ē corporalibus occulis in hoc mortali corpore nemo pōt deū videre secundū nature speciē licet occul' mētis deus ꝑ quasdam ymaginationes videri possit. Sꝫ diceres tn̄ iacob dicit Gen̄. xxxj. Vidi dn̄m facie ad faciē ⁊ salua facta est anima mea. Respōdet Dyonisiꝰ. iiij celestis ierarchie hoc referendū est nō ad ip̄am essenciā diuinā ꝫ quo ad figurā in qua representabat̄ deus. quia dicit Nico. de lyra ꝙ vidit angelū in persona dn̄i. Consequenter dubitat̄ quō beatus Stephanus viderit ihesum stantē ⁊c. an occulo corpali aut mentali. de hoc dixi supra in p̄cedenti sermone. vbi etiā declarat̄ quō viderit celos apertos ⁊ quō intelligi debeat ꝙ vidit ihesum ad dextris virtutis dei. ¶ Vltimo querit̄ quo die btūs Stephanus martirio est coronatus. Ad hoc dicendū ꝙ beatꝰ Stephanus hac die nō est passus sed in augusto ea die qua eius inuentio celebrat̄. ꝫ festa ꝑ ecclesiaꝫ translata sunt duplici ratiōe. Primo quia stephanus est ꝓthomartir. ⁊ cū martiriū sanctoꝝ sit natale eoꝝ in celis. Ideo merito statim post natale dn̄i natale sancti Stephani celebrat̄. Scdo ꝓpter dignitatē qꝛ dignius ē festū qd fit de morte q̄ꝫ aliud. ideo cōuenient̄ tanq̄ꝫ dignius post natale dn̄i est translatū. Ideo dicit Fulgencius in sermone huiꝰ diei. Heri exinit dn̄s de vtero virginis. hodie miles egressus ē de ergasculo carnis. heri xp̄s ꝑ nobis pānis est inuolutus. hodie sctūs stephanꝰ ab eo stola īmortalitatis ē indutꝰ. heri p̄se sepij angustia xp̄m portauit īfantem. hodie immensitas celi sanctū Stephanū suscepit triūphātē ⁊c.

De sancto Stephano prothomartire

In die sancti Stephani prothomartiris sermo. xv.

Lapidabant iudei Stephanū inuocantez ⁊ dicentem dñe Jhesu suscipe spiritū meum Act. vij. In prima parte inuitur beati Stephani martiris qualitas. In secda ipius inuocatio ⁊ anime ei⁹ cōmendatio ibi inuocantem ⁊c. ¶Quantū ad primū nota ex quo festum beati stephani pthomartiris colimus ideo aliqua de martiribus dicemus. Est autez triplex martirium scz nobile. nobili⁹. nobilissimum. Bonum. melius. optimum. Primū est voluntatis ⁊ operis. Secz voluntatis ꝑ nō operis Terciū operis sed nō voluntatis Ideo festum beati stephani qui fuit martir voluntate ⁊ opere primum est post natiuitatem ihū. secundū beati iohānis qui fuit martir voluntate sed nō opere nō em ipe gladio defuisset nisi illi gladi⁹ deesset. Terciū festum est innocentum qui fuerunt martires opere sed non voluntate. Primoꝝ aūt quos ꝓprie martires dicimus diuersa sunt genera quibus dñs suaz ecclesiam decorauit. Quorum primi sunt qui pro fide passionem pertulerunt ⁊ horum omnium fuit Beatus Stephanus primus vnde ꝓthomartir dicitur. Licz em aū ipz diuersi ꝑ diuersis pijs causis martiria pertulerunt. sicut Machabei pro defensione legis. Johānes Baptista pro defensione veritatis. et huiusmodi. ipe tamen primus passus est pro defensione fidei. Et q pro illa paciūtur specali ⁊ appropriato nomine martires nuncupantur. Martir em grece testis dicitur latine vt dicit Augusti. Et hij tales testes dei siue ihū fuerūt coram tyrannis stantes ante reges ⁊ presides q̄ verus ⁊ solus esset deus ⁊ ydola nō dy sed lapides ligna ⁊ demonia. qui ex hoc repleti furore fecerunt in eis quecunqz voluerunt. aliuz suspendentes alium crucifigentes. alium lapidantes alium comburentes alium vngulis ferreis dilamātes ⁊ hmōi. p ut seuiora ⁊ grauia excogitare poterant tormenta. ¶Sciendum tamen quod non quodlibz martiriū facit dei martirem sed tria ad verum martirum requiruntur que notantur in hoc versu. Si patientia. mens bene conscia. congrua causa. Hec sancti martires habuerunt. Vnde de eis canit ecclesia. Cedimtur gladijs more bidencium ⁊c. Similiter ⁊ causam congruā Nam alij paciebantur pro defensione fidei vt beatus Stephanus Laurencius Vincencius ⁊ alij infiniti. Alij pro defensione veritatis vt Johannes baptista ⁊ sancti patres in veteri testamēto vt ysaias Jheremias ⁊ hmōi. Alij pro defensione ecclesiastice libertatis vt beat⁹ thomas cantuarien. ⁊ sanctus Lampertus ⁊c. Alij pro aliis causis sufficientibus ad verū martirum. ¶Exposuit aūt dñs amicos suos plurimis ⁊ diuersis cruciatibus martirij licet plurimū dilectos. ⁊ ipi hoc animo libenti ymmo multi eorum etiā animo gaudenti pertulerunt triplici de causa

Prima est quia per hoc omnez pe
nam futuri seculi siue purgatorij
euaserunt. sicut et adhuc per mar
tirium euaditur. Falce em̄ marti
rij omnia peccata prescinduntur.
Est em̄ martirium quasi quedaz
via compendiosissima ⁊ omnino
breuis transeundi ad deum. Mar
tir enim currit tantū vno die quā
tum alius per purgatorium. vel ī
centū vel in mille annis. ij. Petri
iij. Hec vos nō lateat carissimi
quoniā apud deum vn⁹ dies sicut
mille anni Eccīastici. xx. Est q̄
multa redimat modico p̄cio. pro
pecc atis em̄ pro quibus in purga
torio p. dc. vl' mille ānos pateret̄
hō acerbissime. martir pro illis
nō patit̄ nisi martiriū breue ⁊ sta
tim euolat Sapiencie. iij. Consu
matus in breui exple. t. m. Omīa
em̄ leuigat siue polit que inuenit
gladius martirij ⁊ ideo gaudent̄
graue martirium pertulerunt. iu
xta illd̄ Lu. xij. Nolite timere eos
qui occidunt corpus ⁊c̄. quia vt de
eis dicit̄. Tanq̄ aurum in forna
ce ⁊c̄. In fornace nanq̄ martirij
totum plumbum ⁊ scoria peccati
consummuntur ⁊ aurum purgat̄
vt in thesaurum reponatur. Se
cundus fructus siue vtilitas mar
tirij est q̄ non tantū per illud eua
ditur purgatorium sed etiam cu
mulatur plurimum premium sa
piencie. iij. In paucis vexati tem
poribus in multis videlicet p̄mijs
beate dis. si enim dn̄s omnibus di
ligentibus se p̄parauit coranā vi
te vt Jac. dicit ergo summe diligē
tibus summam p̄parauit coronā
vite. ß qui sunt summe diligentes
dicit ip̄e dn̄s. Maiorē caritatē ne
mo habet ⁊c̄. Amici sunt pater et
filius ⁊ spiritussanctus. hoc mar
tires fecerunt. si em̄ scd̄m q̄ homo
facit fruct⁹ bonos ⁊ scd̄m q̄ facit
opera dabit dn̄s vnicuiq̄. vt di
cit p̄s. Dabit vnicuiq̄ iuxta ope
ra sua. Cū aūt optimus fructus in
ter omnes ⁊ summū bonum inter
omnia sit ex diuina caritate seip
sum deo totū offerre etiā vsq̄ ad
mortem quasi hostiā holocausti.
summus ⁊ optimus fructus p̄mij
martiribus debet̄. vnde etiaz tm̄
honorabuntur q̄ super coronā que
dicit̄ aurea habebunt aureolā au
reā p substanciali p̄mio aureolam
p decore. De hoc ysa. xxviij. Erit
dn̄s corona glorie ⁊ sertum exulta
tionis scz corona que fit ex auro ⁊
lapidibus p̄ciosis. ecce aurea sertū
ex floribus quod si nihil addat ad
diuicias addit tamē ad honorem
⁊ decētiā. ecce aureola q̄ multū or
nat in celis tm̄ q̄ nūc ē sup sensuz
nr̄m ido vocat sertū exultationis
qz intra nos ei⁹ decorē nūc ꝯp̄hen
dere n̄ possum⁹. hoc em̄ tāti ē p̄mij
vt nulli sctōꝝ cui uscūq̄ ꝯditiōis
vel meriti p̄teritoꝝ p̄nciū vel futu
roꝝ hāc dare dn̄s velit nisi tribus
generib⁹ scz martirib⁹ doctoribus
siue p̄dicatorib⁹ ⁊ v̄ginib⁹. ¶ Tria
nāq̄ sunt dona priuilegiata ⁊ sū S
ma q̄b⁹ debet̄ aureola scz p̄dicatio
martirū ⁊ v̄ginitas p̄dicatoribus
debet̄ ꝓpter victoriā erroris. mar
tirib⁹ ꝓpter victoriā timoris. v̄gi
nib⁹ ꝓpt̄ victoriā ꝯcupīe carnal. p̄
dicatores eī pūgnāt ꝯtra errorē quo
ad se ⁊ quo ad alios duplex ē aūt
error scz in via fidei in via moꝝ

De sctō Stephano prothomartire

In primo errant heretici. ī secūdo praui catholici. Contra vtrumq; errorem pugnant predicatores veritatis. vnde aplus ait. ij. Thim. i ij. Bonum certamen certaui ꝛc. Martires pugnant contra timorem aggrediēdo terribilia ꝛ sustinendo aduersa. Judith. v. Quia sponte obtulistis animas vestras ad periculum id est martirium benedicite dño ꝛc. Math. xxvj. Accipiens calicem deo gratias egit. innuens nobis similiter faciendū Philip. j. Vobis datum est nō solum vt in eo credatis sed vt pro illo patiemini. Virgines vero pūgnant contra carnalem amorem ꝫ non solum mente sed etiam corpore. Eccīastici. xxvj. Gracia sup graciam mulier sancta ꝛ pudorata id est munda ꝛ verecunda. omnis autem ponderatio non est digna continentis anime. non dicit continentis corporis quia continēcia corporalis sine cōtinencia mētis est quasi lampas ornata sine oleo. Et talibus dicitur Mathei xxv. Nescio vos. Primum belluz est in vi rationali. Scdm in irascibili. Tercium in concupiscibili Secundū igit̄ hanc triplicem pūgnam debetur victoribꝰ triplex aureola. ¶ Est autē aureola preeminencia siue gloria scdm quam mēbrum assimilatur capiti excellenti similitudine. Assemilantur autez predicatores xp̄o in sapiēcia. martires in potencia. virgines in mūdicia. Hec tria priuilegia excellenter sunt collata beato Stephano. habuit enim donum predicatōnis quia sicut legitur Act. vj. Non poterāt resistere sapiencie ꝛ spiritui qui loquebatur per eum. impleta ī eo ꝓmissiōe dñi Lu. xxj. Ego dabo vobis os ꝛ sapienciam ꝛc. Itē habuit graciam virginitatis. vnde ꝛ mulieribus ministrātibus ab aplis p̄positus fuit. In cuius rei signum apparuit vultus eius glorificatus in consilio iudeorum quasi vultus angeli. quia sicut ait august. Supergreditur virginitas conditionem humane nature per quam homines angelis assimilātur. Maior tamen est victoria v̄ginum q̄ꝫ angelorum nam angeli sine carne vincunt. virgines ī carne triumphant. Et hec vna causa quare beatus stephanus depingitur adolescens ꝛ splendida facie. Alia causa est quia ecclesia adhuc erat nouella et quasi adolescentula tempore passionis illius. Item habuit graciaꝫ martirij. vnde primus pro xp̄o meruit pati ꝛ ido ꝛ hunc scdm fructum martirij scilicet auream simul cū aureola adeptus est iuxta interpretationem sui nominis. stephanus enim interpretatur corona. Tercius fructus siue vtilitas martrij est q̄ etiam venient iudices cum Cristo. quia ꝓ eo omnia relinquerunt et eum secuti sunt. quia cum eo iniuste cōdempnati sunt. Vnde de illis canitur ꝛ in epistola legitur. Judicabunt sancti natiōes ꝛ dominabunt̄ populis vt habet̄ in psalmo Gladij ancipites id est potestas perfecta in manibus eoꝝ ad faciēdam vindictā in nationibus ꝛc. Nota ni nationibꝰ ꝛ in pplis qui eos seuere cruciauerunt reges et

nobiles qui eos ad cruciatus condempnauerunt. Hos ergo dure condempnabunt. Apo. In poculo quo cōmiscuit vobis ⁊c. duplo dicit quia in corpore et anima occident eternaliter qui eos hic inhumane ⁊ iniuste occiderunt. Circa scdm nota q̄ in hoc notatur deuotio sancti Stephani. nam lapidatione amara nō impediente animam in manus Jhesu xp̄i cōmendauit ⁊ pro suis lapidatoribꝰ orauit prout in euangelio. Et in hoc assimilatur xp̄o in passione q̄ moriens animā deo patri cōmendauit ⁊ pro suis occisoribus orauit. Scdo notat̄ in hoc ipsiꝰ māsuetudo quia in lapidibus suauissimaꝫ refectionem inuenit. vñ canit ecclesia. Lapides torrentes illi dulces fuerunt. ¶ Quatuor aūt fuerūt precipue que lapides illos dulces fecerunt. Primum fuit causa passionis quia pro xp̄o paciebat̄ quem nouerat ⁊ viderat ꝑ se crucis amaritudinem tollerasse. vnde. j. Pe. iiij. xp̄o passo in carne ⁊ vos. e. c. ⁊c. Scdm desiderium deponēde corruptionis vñ. ij. Coꝝ. v. Scimus quoniā si terre de naturā de huius. h. d. q̄ edifficatam habemꝰ ex deo non ma. fa. sed eternam in celis. libenter em̄ pauper dat veterem tunicam vt accipiat nouam Phil. iij. Reformabit corpus ho. n. ꝯfi. cor⁺ cla. sue. Tercium ē magnitudo remunerationis. De qua ij. Coꝝ. iiij. Id quod ī p̄senti mo. est ⁊ le. t̄. nature eterne glorie. Roma. viij. Non sunt condigne passiones huius ⁊c. Quartū est potentia saluatoris qui nūq̄ deserit milites suos. Vnde beato Anthonio cōquerenti q̄ dereliquisset eum in conflictu diaboli ⁊ dicēti. vbi eras Jhesu vbi eras. respondit tecum eram sed volui videre certamē tuum. Ita ⁊ beatus stephanus videbat ihm stantem vt sibi auxiliaret̄. celos apertos vt illuc introduceret̄. Cui ⁊ dixit. Dñe accipe spm̄ meū. Cōmendemus ⁊ nos ⁊c.

De ortu scti Stephani rara.

¶ Fuit Jherosolimis quidā nobil' vir ⁊ diues nomīe symon anthiochus cū vxore sua Perpetua. qui viuentes iuxta obseruationē mosayce legis steterunt simul. xlvj. annis seruientes deo in sanctitate et corde perfecto nec habebant prolem ⁊ ideo ꝓpter verecundiam sterilitatis non audebant intrare tēplum dñi sed multis orationibus meruerunt miraculose filium. nā mulier ista concepit ⁊ cum esset tēpus pariendi audiuit vocem angeli in domo sua audiēte viro suo sic dicente. Hic puer a te conceptꝰ vocabitur stephanus id est corona grece sed hebrayce norma vl' regula martirū. Sicut Abel martirum veteris testamenti. sic beatus stephanus noui testamenti. Cum igitur natus esset puer venit occulte nocte quadam demon et abstulit puerum de cunabulis. locoq̄ eius ibidem ydolum lapideum in specie pueruli reposuit. Vnde parentes eius mane videntes puerum suum esse ablatum amare flere ceperunt quia totum solatium ⁊ gaudium eoꝝ in luctuꝫ fuit

ꝑuersus ⁊ ita steterunt ī fletu quo usq; deus eis filium restituit. Dyabolus vero ablatum puerum portauit ad mare volens eum suffocare ne ꝓmissio angeli et gaudium parentū perficeret. ꝙ deo hoc non permittente qui nō dereliquit speratēs in eū ꝓpulsus fuit demon puerū in regnū Troyam portare. et posuit eū deo cte ante portā Juliani qui erat pontifex grecorum. Audiens aūt de mane Julian⁹ vocem pueri timuit fantasma esse et cū deuota oratione cepit aliquantulū appropinquare ⁊ videns puerū intra se cū gaudio dixit. Gracias tibi ago ds me⁹ qr filiū dedisti mihi sine peccato tollēsq; puer fecit eū nutriri. vocauit nomē ei⁹ nathanael ⁊ docuit eū totā legem mosaycā ita vt esset famosissim⁹ Cū ergo Stephan⁹ qui greco nomine dictus fuit Nathanael id ē domus dei vna nocte dormiret apparuit ei angelus dñi dicēs. Si totum euentū quis ipe foret vnde venerat. quō parentes sui de sua subtractione ⁊ ydoli inuentione dolerent ꝓcepitq; ei angelus vt statī ad parentes rediret ⁊ ydolum ab eis reseratū destrueret ⁊ ꝓsolationem parentibus imprimeret. tūc subito Nathanael accepta benedictione a Juliano pontifice iuit ad domum patris sui. ⁊ cum intrasset domum demon incepit clamare. O Stephane sancte dei ne inferas mihi maiorem penaz ⁊ ego ad iussum tuum recedam et quicquid volueris contra inimicos tuos faciā Tunc stupefacti eius parentes. dixit eis Stephanus. Nolite timere ego veni ad consolandum vos et faciendam vindictā ex parte dei nostri de iniuria quā iste demon multo tempore vobis fecit. iussitq; Stephanus incendi ignem copiosum in quo ydolū ad pulueres reduxit. Tūc cepit demon clamare ꝙ iste ignis virtute dei magis eum afflixerit quā ignis infernalis. Et cū demon recessisset manifestauit se Stephanus parentibus suis iuxta seriem hystorie facte. q̄ maxime letabant quia null⁹ erat ei similis in eloquencia. pulchritudine virtute ⁊ sapiencia. Post hoc intrauit Stephanus scolas Gamalielis. vbi iter alios discipulos erat paulus ⁊ superabat Stephanus in sciencia magistruz ⁊ discipulos. Interea apparuit ꝝ docens ⁊ miracula faciens. cuius discipulus iaz erat factus Philippus. Hic philippus dixit Stephano qui ⁊ Nathanael dictus fuit. Ego ⁊ socij mei vidimus messiā promissum patribus per os ꝓphetarum in lege ⁊ ipe dicit ꝝ filius Joseph de Nazareth. Et respondit Nathanael. A Nazareth pōt aliquid boni esse nē. vt habetur io hannis. j. Et ex tunc factus est Nathanael scz Stephan⁹ ꝝ discipulus. Post passionem vero apparuit sibi ꝝ dicens ei. Vade ⁊ predica verbum dei in Asia. Cilicia et Alexandria ⁊ eris ibi doctor in nomine meo. Et ille iuit. Et cuz intrasset portam cuiusdaz ciuitatis Asie ferebatur corpus cuiusdaz nobilis iam defuncti ad sepeliendum et tota nobilitas ciuium cum eo erat presens. cum fletu magno

et vlulatu multo ꝛ obuiãs eis ste phanus dixit. State ꝛ considera te mirabilia die ꝛ virtutes dñi no stri ihesu xpi ꝛ statim oratione cõ pleta clara voce dixit Adolescens tibi dico in nomine ihesu surge. ꝛ surrexit qui mortuꝰ erat ꝛ cepit lo qui sancto stephano dicens. O be a. issime stephane video te esse prin cipem magnũ coram deo tuo qa ad preceptũ tuum restituta ẽ ani ma mea corpori meo. sit deus tuꝰ benedictꝰ in secula ꝛ clamauit om nis populus amen. Ex cuius mi raculi ostensione multi crediderũt in xpm. Hec ꝛ multa alia signa fecit ibidẽ ꝛ in alijs ciuitatibus. p pter que multos ad fidẽ conuertit Hoc audientes apli qui cum ī dya conum ordinauerunt miserunt p eo vt eligeretur in ministeriuz vt habetur Act. vj. ꝛ prosequere eius hystoriã vt ibidẽ ꝛ vij. c. sequẽti

De sancto Johanne euangeli sta sermo. xvij.

Sic euz volo

manere donec veniam quid ad te tu me seque re Johannis vltimo. Sic scribit ipe Johannes euangelista. Cũ be atum Petrũ dñs de genere mortis sue certificasset dicens sequere me id est sequeris me per conformita tem passionis. Petrus aũt volens scire de fine confratris sui scz Jo hannis euangeliste dño dixit. hic autem quid suple pacietur. domi nus premissa verba respõdit. Sic cũ volo manere tẽ. In qbus vbis duplex prerogatiua tãgitur. vna beati Johannis. altera beati Pe tri. Beati Johannis progatiuum notificat̃ q̃ maneat sine dolore martirij in familiaritate amoris Et hoc cum dixit. Sic eum volo manere. Sed beati petri q̃ trans seat de hoc mundo per conformita tem passionis. ꝛ hoc cũ dicit. Tu me sequere. vtrũqꝫ dei donũ. vtrũ qꝫ bonũ sꝫ manere quietus. sequi laboriosus. ¶ Quantum ad progatiuz beati Johannis de qua nũc est sermo. Nota q̃ beatus Johan nes plures prerogatiuas siue priui legia amoris habuit pre alijs apo stolis ꝛ hoc tripliciter. videlicet ī vita. in morte ꝛ post mortem. pri mo in vita habuit priuilegia amo ris. Primũ est conseruatio virgi nalis castitatis seu puritatis. vñ Jhero. in plogo super Johannem Hic est Johannes euangelista q̃ virgo a deo est electus quem nube te volentez vocauit a nuptijs. nã mundicia virginalis valde placet deo. Unde puer. xvij. Qui diligit cordis mundiciam habet amicum regez. Et Sapiẽ. vj. Incorruptio facit proximum deo. Ratio quia dicit Crisosto. super Matheum. per castitatem homines assimilã tur angelis. Et Damascenus li. quarto. Quanto angelus homine superior tanto virginalis castitas nuptijs est honorabilior. O ma gnum donum. De quo in collatio nibus patrum. Maior virtus est castitatem tenere qꝫ demones siue diabolum expellere ꝛ a se fugare. Hec collata est sancto Johanni apostolo et euangeliste. ita q̃ be ne potuit dicere illud Thobie ter cio. Tu scis q̃ mundam seruaui

animam meaz ab omni concupi scencia. Ideo canit eccia. Tu leue coniugis pectus reſpuiſti meſſiaz ſecutus. Scdm priuilegiū eſt recli natio regalis maieſtatis. De quo teytus. Recubuit ſupra pectus dñi in cena. O quis vnq̄ tale reclina torium habuit. O attende rez ma ximam. nam iohannes baptiſta quo maior nō ſurrexit inter natoſ mulierū. verticē ypi eo etiam iubē te tangere trepitauit. Maria etiaz magdalena pedes dñi oſculandos ſe indignā reputauit ideo retro ac ceſſit. Thomas etiā tangendo la tus pie ſtupore de⁹ me⁹ ⁊ dñs me⁹ eyclamauit. Moyſes faciē dñi vi dere deſiderauit cui tantū poſteri ora ⁊ nō facies pmittebat. San ctus Johannes euangeliſta in dul ciſſimo pectore in quo omnes the ſauri ſapiencie ⁊ ſciencie ſunt ab ſconditi requieuit. Terciuz priuile gium eſt ſecrete ſtabilitatis reue latio in hoc q traditorez ſibi reue lauit. De quo Petrus damiani in ſermone. Tacet petrus. tacet celi clauiger. tacet lingua que ſimul ce lum ⁊ terram ſolut. cui porte infe ri non pualebunt. Silet Andreas qui ad fontē vite primus fuit. non preſumit os aperire philippus qui patrem ſibi oſtendi popoſcit. om nes tacent. omnes dubitant. latē ter inquirunt. nō platione verboz ſed nutibus oculoz. Petrus innu it iohanni vt interrogaret ipm et fecit dicens. Quis eſt qui te tradz Ideo petrus Damiani. Conſiderā dum eſt quante deuotionis inſtā cia beati iohannis debem⁹ implo rare auxilia quē ſibimet interuen torem ⁊ ipi apli pecierunt quātuz prodeſſe apud iuſtū iudicē peccato ribus poterit. qui ⁊ p ipis celeſtis curie ſenatoribus interuenit. ⁊ q̄ aduocatus eſt ſummus q̄z humili ter implorand⁹ eſt. hec ille. Quan tum priuilegiū eſt cōmendatio be ate virgis matris. Beda. Cui yps in cruce matrem virginē virgini Johanni commendauit. quid eñ poterat eſſe clarius ſignū dilectio nis q̄z q in cruce extenſus dñs no ſter ⁊ in vltimo mortis articulo amare conſtitutus etiā ſuoz vul nez oblitus matris nō obliuiſceba tur ⁊ hunc theſauz pcioſum dile cto Johanni diſcipulo cōmenda uit. Modū aūt recommendatiōis videamus. quia non dixit ecce ſer uus tuus. Ecce nepos tuus. ꝫ ecce filius tuus. nec dixit. ecce dña tua ſed ecce mater tua. O ſingulare do num. De quo Ambro. ait. Auctor humani generis in cruce pendens pietatis officia diuidebat. perſecu tionem apls. pacē diſcipulis. cor pus iudeis. patri ſpiritū. virgini paranimphū. latroni paradiſum peccatoribus infernū. ypianis pe nitentibus veniā legauit. Et Cri ſoſtomus in ſermone de paſſione Tu o Johannes ſancte ad hoc ele geris vt miniſtres ⁊ obſeqris ma rie ea dilectione qua filius. ea obe diencia qua diſcipulus. ea ſubiecti one qua miniſter ⁊ famulus. Pe tro commendat eccleſia. tibi Ma ria. illi tumultuoſa negocia. tibi pacifica ⁊ quieta. Secure igit̄ in ſti ad iohannē debent accedere q̄ habet in poteſtate matrez gracie. Secure ⁊ peccatores quia habz vi

potestate matrē misericordie. Se
cure ꝙ morientes quia habet in po
testate illā que in hora mortis su
scipit. Juxta illud quod de ea ca
nit ecclesia. Maria mater gracie
mater misericordie ꝛc. Quintū pri
uilegium dicit repletionis sc̄z sapi
encie claritatis. Jdeo de eo hodie
canit ecclesia illud Eccīastici. vo
B Implenit eum dñs spiritu sapiēcie
et intellectus. ¶ Vnde Ambrosius
Johannes dum caput suum super
pectus ihesu reclinauit pfunda se
creta diuine sapiencie hausit. Nā
primo fuit ei ibi reuelatum mīste
riuz eterne generationis quod scri
psit iohānis. j. c. In principio erat
verbum. Nā vt dicit Origenes ibi
vidit filij dei cū patre coeternita
tem. Scdo vidit ibi filij a patre
distinctam personalitatem cū di
xit. Et verbuz erat apud deum.
Tercio ibi vidit verbi cum patre
consubstancialitatem cum dixit.
Et deus erat verbum. Quarto ibi
vidit assumptam humanitatē ibi
cum dixit. Et verbum caro factū
est. Quinto vidit suā benignaz fa
miliaritatē cum dixit. Et habita
bit in nobis. Sexto vidit iocundi
tatem cū dixit. Vidimus gloriaz
eius gloriam quasi ꝛc. Septimo
vidit gracie amicabilitatem. ibi.
Plenum gracia ꝙ veritate. Jdeo
Origenes in omꝫ prima super iohā
nem prefert eum paulo dicēs. Pau
lus raptus est in tercīū celum. Jo
hannes super omne celū. Paulus
in padisum. Johannes vo in para
disum paradisoz. paulus audiuit
verba que non licet homini loqui
Johannes audiuit vnum verbuz
per quod facta sunt omnia. ꝙ licu
it ei illud verbū dicere hominibus
ꝙ predicare. Jdeo compazat aqui
le volanti. Vñ canit ecclesia. Vo
lat auis sine meta. cui nec vates
nec pphēta volaut alcius. vbi au
gust. Si alcius volasset tot⁹ mū
dus eum capere nō potuisset. Et
Origenes. Johannes non potuit
ascendere alcius nisi tot⁹ fieret de⁹
ꝛc. ¶ Septum priuilegium dicitur C
perfectionis sc̄z generalis sanctita
tis. Habuit nanq; Johannes om
nium sanctoz perfectiōes. De quo
Petrus damiani dicit. Quid ī vir
tutibus Johannes incompabilit̄
non excedit. Est nanq; apl's ꝙ do
ctor. cū doctoribus in epl'is. scribē
do ꝙ predicando epl'as canonicas
Est euangelista in euāgelio. Pro
pheta in Apoc. Martir in oleo et
flagellatione Act. v. Epūs ī epha
so fuit confessor ꝙ virgo. Jdeo ca
nit ecclesia. Valde honorandus ē
beatus iohānes. ¶ Reuera honorā B
dus est quia ipm honorant xp̄us
angelus. totus cetus apostolicus.
ꝙ omnium sanctoz laudabilis nu
merus. Primo honorauit eū xp̄s.
quia pre omnibus alijs apl'is cum
plus dilexit ꝙ eum supra pectus su
um requiescere fecit. Jdeo canit ec
clesia illud bede. Hic est iohannes
qui priuilegio amoris p̄cipui ceteris altius a dño meruit honorari.
Scdo honorant eum angelus qz
ab ipo adorari recusant ꝙ ipm cō
seruum vocant. Apoc xix. Vide
ne feceris quia conseruus tuus sum
et fratrum tuorum habencium te
stimonium ihesu. Tercio honora
uerunt eum apostoli quando ipm

et petrũ tanq̃ columpnas ecclesie
ad samaritanos miserunt vt habe
tur Act. viij. c. Quarto eũ omnes
sancti honorauerunt quia ad eius
terminũ conuenerunt. multo ma-
gis nos eũ honorare debemus. q̃a
ip̃e est xp̃i amicus apl's. euangeli-
sta. martir. confessor ⁊ virgo. ido
E Criso. sup Math. Johes ẽ celi ci-
uis. eccĩarũ columpna. angel⁹ ter
restris. homo celestis ⁊c. ¶ Hic ca
dit dubium vtrum xp̃s pl⁹ dilexit
Johannẽ q̃ petrũ. Respondit san
ctus Tho. in tercio di. xxxij. Tri-
plex est differẽtia dilectionis. Pri
ma ꝯsistit in familiaritatis ostẽ
sione. ita magis dilexit Johannẽ
q̃ Petrũ quia maiora signa dile-
ctionis sibi ostendit. Scd̃a con-
sistit in donorum collatione ⁊ ita
magis dilexit petrũ quia maiora
dona ei concessit quia ei ecclesiam
sanctam commisit ⁊ claues regni
celorum tradidit. Tercia dilectio
consistit in precordiali amore. et
ita vnumquẽq̃ discipulum dile-
xit Joh. xiij. Cũq̃ dilexisset suos
vsq̃ in finem dilexit eos. Sed di
ceres plus debebat diligere Petruz
quia plus dilexit xp̃m. eo q̃ dicit̃
prouerb. viij. Ego diligentes me
diligo. Et etiam de beato Petro
legitur illud Joh. vl. Symon di-
ligis me plus hijs. respondit. Tu
scis dñe quia amo te. vbi dicit be
da. Petrus dilexit xp̃m feruincius
et diligebatur forcius. Johãnes ve
ro diligebat dulcius ⁊ diligebatur
familiarius. Et sctũs Tho. vbis̃
dicit q̃ petrus plus dilexit xp̃m in
membris suis ꝫ Johãnes plus di-
lexit xp̃m in seip̃o. ideo petro com
misit curaz membrorũ. Johanni
vero curam matris sue que ad p̃-
sonam ip̃ius specialiter spectabat
vnde ⁊ petr⁹ a xp̃o plus diligebat̃
ad effectum interiorez quia donũ
maioris caritatis erat ei tunc col
latum. sed Johannes plus dilige-
batur quo ad signa maioris fami
liaritatis. ¶ Consequenter querit̃ F
vtrum petrus ⁊ iohannes speciali
ter se mutuo dilexerũt. Ad hoc di-
cit Crisosto. Petrus specialit̃ di-
lexit iohannem ⁊ econuerso. ideo
frequenter leguntur simul fuisse ĩ
euangelio. nam fuerũt simul an-
te passionem ad prandiũ pasca lu
ce. xxij. Scd̃o tempore passionis
simul introierunt in atrium prin-
cipis sacerdotũ ioh. xviij. Tercio
fuerunt simulã die resurrectionis
Joh. xx. Currebant duo simul ad
monumentuz. ideo petrus diside-
rabat eum secũ habere in ministe
rio p̃dicatiõis. ¶ Scd̃o singl'arit̃ G
dilexit Johannẽ in morte q̃ patz
ex hoc quia tria priuilegia sibi in
morte exhibuit. Primũ est q̃ ip̃m
per se ad temp⁹ sue resolutionis ĩ
uitauit. Vnde canit eccĩa. Appa-
ruit caro suo Johanni dñs ihesus
xp̃s cum discipulis suis ⁊ ait. Ve
ni dilecte tempus est vt epuleris
cũ fratribus tuis. Scd̃m priuilegi
um est q̃a ip̃m die dñica ad se re-
cepit. nã hac die mundus sumpsit
exordium. mors interitum ⁊ vita
principium vt dicit Seuerinus.
⁊ habet̃ in. c. de die. lxxv. di. Vbi
dicit̃ q̃ die dñico gestuz est quic-
quid insigne a deo factum ẽ. Ter
cium priuilegiuz est q̃ ip̃m ĩ mor-
te a dolore ⁊ etiam a dolore mar-

tirij preseruauit. ⁊ hoc est ꝙ dicit
thema. Sic eum volo manere do
nec veniam. Quod exponit Cris.
id est nolo ipm per martiriū con-
sumari sed volo eū manere scz ad
predicandum donec veniam scz ꝑ
mortez ⁊ recipiam eum in eterna
tabernacula. Sed cur eum a mar
tirio conseruauit. dicunt doctores
ꝙ hoc factum est in recompensaz
illius doloris quē sub cruce pertu-
lit. Quis em̄ explicare sufficit quā
ta pena eum repleuit duz pijssim⁹
magister ⁊ dn̄s suus in cruce pēde
bat in cuius pectore priori nocte re
cubuit ⁊ ei dulcissimā matrē suaz
cōmendauit. Hoc autē verbum.
Sic eum ⁊c. discipuli intellexerūt
ꝙ Johannes nō deberet mori. ꝙ
tn̄ xp̄s nō dixerat vt habet̄ in euā
gelio. Ex quo habemus documē-
tum ꝙ nō pro magno reputanduz
est si error surgit inter fratres de-
uotos ī obscuris dūmodo nō sint
H pertinaces, ⁊ statim dimittant in
formari a superioribus. ¶ Est ta-
men notandū circa hoc verbū xp̄i
Sic eum volo manere ⁊c. ꝙ Jo-
hannes tria habuit que semper in
ip̄o permanserunt ⁊ ꝑmanebunt
Primū virginitas. quia ad voca
tionem xp̄i de nuptijs dimissa spō
sa dn̄m secutus est vt suā virgini
tatem conseruaret. In quo instru
xit omnes matrimonialiter ꝯiū-
ctos ante carnalem copulaz posse
conseruare virginitatē ⁊ intrare
religionē vt habet̄ in. c. verū. ⁊. c.
ex publico. de ꝯuersi ꝯiu. Scd̄m ē
caritas quia caritas nūq̄ excedit
j. Coꝝ. xiij. Tercium est contēpla
tio que similiter in eo manebit. si
cut etiā scriptū est de maria mag
dalena Lu. x. Maria optimā par
tem elegit que nō auferetur ab ea J
¶ Tercio xp̄s singulariter dilexit
Johannē post mortem quia con-
seruauit eū ab incineratione. Hoc
priuilegiū habuit ex integritate v̄
ginitatis. vnde merito ī sepulchro
eius nō inuenitur nisi manna di-
cit em̄ ysꝫ. ⁊ magister in scolastica
hystoria qd̄ Johannes. lxxxxix.
annoꝝ existēs. lxxvij. anno post
passionē dn̄i sub principe Traya-
no cū diem sue transmigrationis
cognosceret imminere fecit fieri se
pulchrū circa altare ⁊ inde valedi
cens fratribus facta oratione vi-
uus introiuit ⁊ lux de celo venit
super astantes ⁊ certis horis dura
uit in qua ꝓstrati sunt ⁊ surgeētes
tumulum eius vacuū inuenerunt
et corpus nō viderunt sed paulatī
terram in modū manne scaturire
sicut in fonte viderunt. Vnde leo
papa. Venient omnes gentes et
obstupescent miraculū omnib⁹ se-
culis in auditū ꝙ in sepulchro vbi
est domus vermiuz nascit̄ panis
angeloꝝ. Sed sic nimirū dignum
fuit transire ab hoc seculo dilectū
auctoris discipulū. qui qm̄ mirabi
liter vixit mirabilter obijt. ⁊ si-
cut nō cōmunē cū hominibus vi-
tā duxit sic nō cōmuni hominum
morte transiuit ⁊c. ¶ Circa predi-
cta querit̄ quare xp̄s singulariter K
pre aliijs apl̄is Johannē dilexit.
ad hoc dicendū ꝙ triplici ratione.
Primo ratione fraternitatis quia
erat sibi frater consobrin⁹ ex ead̄
stirpe natus. nā vt colligit̄ ex di-
ctis sanctoꝝ patrū Anna tres fili-

as habuit scz Mariā matrē domi
ni ⁊ Mariā iacobi ⁊ Mariā salo
me. De Maria iacobi geniti sunt
Jacobus minor. Symon chana-
neus Judas thade⁹ qui fuerūt apli
⁊ Joseph qui ꝯgnominatus est iu
stus. De Maria solome natus est
Jacobus maior ⁊ Johannes euā-
gelista. Vñ scdm Franciscum de
maro. colligit̄ hec veritas ꝙ Jo-
hannes euangelista habuit tripli-
cem germanitatē ad xp̄m. pro eo
ꝙ mater dñi habebat tantam ger
manitatem sola ad filiū suū quan
tum habent pater ⁊ mater in alijs
eo ꝙ corporalem substanciā totaz
filio suo dedit in qua germanitas
radicat̄ eo ꝙ de substancia vrginis
xp̄s fuit totaliter formatus. Secū
do diligebat xp̄s singulariter Jo-
hannē ratione etatis quia in eta-
te tenera mdo spreto secut⁹ ē xp̄m
¶ Erat em̄ adolescēs cū a xp̄o fuit
vocatus. de cuius vocatione dicit
Nico. de lyra in ꝓlogo sup iohan
nē ꝙ tripliciter iohannes fuit vo
catus. Primo ad xp̄i aliqualē noti
ciam. nam vt habet̄ Johannis. j.
qñ Andree petenti rabi vbi habi-
tas respondit Jhesus veni ⁊ vide
erat cū eo Johannes euangelista.
qui sequentes xp̄m venerunt ⁊ vi
derunt vbi habitaret sicut hospes
⁊ manserunt apud illum die illo.
Scdo fuit vocatus ad xp̄i famili
aritatem. ⁊ de hac vocatione dicit
Jhero. in ꝓlogo super Johannem
Hic est Johānes euangelista vn⁹
ex discipulis dñi qui virgo a deo ē
electus. quē de nuptijs volentē nu
bere vocauit dñs. Nuptie iste fue-
runt scdm cōmunē opinionē doc.
ille de quibus fit mencio Johā. ij.
ꝙ nuptie facte sunt in chana ga-
lice quod ꝓbabile est. tuz qꝛ non le
git̄ xp̄m alijs nuptijs interfuisse.
tum quia mater Jhesu erat ibi tā
q̄z in nuptijs nepotis sui. Tercia
vocatio fuit ad apostolatū qñ vt
dicit̄ Mathei. iiij. relictis rethib⁹
et patre cū fratre suo Jacobo secu
tus est xp̄m. Tercio diligebat xp̄s
Johannē ratione sue virginitatis
placent em̄ xp̄o qui in matrimo-
nio regulate viuunt. Sed multo-
magis placent ei qui ꝯtinenciam
seruant. Super omnes tñ gratiſt̄
illi qui mente ⁊ corpe virginitatē
amplectunt̄. Quod videt̄ nr̄am ꝓ
priam naturā excellere vt inquit
Jhero ad sacras virgines. Gran-
de est ⁊ pene vltra naturā corpore
am superare luxuriā ⁊ ꝯcupiscen-
cie flammaz adolescēcie faucibus
estuantē animi virtute distringe
re viuereq̄z contra humani gene-
ris legem ⁊c.

De sancto Johāne euangelista
sermo. xvij. de euangelio.

On dixit ihe
sus nō morit̄ ꝫ sic eum
volo manere donec ve
niam Johā. vl. Solent homines
filios quos tenerrime diligunt ab
omni molestia inquantū valent
preseruare. ꝓpter quod doluerunt
valde parentes Thobie ꝙ miserūt
eum peregrinari timentes ne ali-
quid molesti ei accideret vt patet
Thob. iiij. Similiter iacob incon
solabiliter doluit amisso Joseph.
quē valde dilexit. vt habet̄ Gen.
xxxvij. Et qꝛ saluator nr̄ ꝑ alijs

dilexit scīm Johannē ido ipm ab omni occasionis molestia pserua uit quia per effusionem sanguinis vitam suaz nō finuit. Hoc testatur ipe de seipo dicens. Non dixit nē. In quibus verbis duo tanguntur. primū est mortis afflictio. ibi Non dixit Jhesus. scdm amoris pclusio. ibi Sed sic eum volo nē. Primū misterū est de mortis afflictione siue ferocitate. ¶ Circa quod nota triplicem ferocitatem. prima ptra primos hoīes. Scda ptra peccantes. tercia ptra totum mundū. Prima ferocitas dicit cō tra primos hoīes quos ipa interemit ⁊ pstrauit. nā a principio conditionis humane in statu innocē cie erant homines impassibiles incorruptibiles ⁊ immortales. ⁊ sic immunes a lege mortis. Primo cōcludūt doc. Bonauē. ⁊ sco. i scdo di. xix. Impassibilitatē illi⁹ stat⁹ ¶ Nam vt dicit scūs Tho. tercia par. q. xcvij. q. in illo statu homo poterat corpus pseruare ne pateretur ab aliquo. poterat quidē per ppriam rationem per quaz poterat vitare nociua. poterat etiā per diuinam prudenciam que sic ipm tuebatur vt nihil ei occurreret eyim prouiso a quo lederet. Vnde ysid. li. de trinitate ait. Si homo in paradiso innocens viueret. nec ignis eum vreret nec aqua mergeret nec aeris absencia suffocaret. nec omnia que nocent mortalibus impedirent. Et August. libro. viij. de ciuitate dei. c. vj. ait. Nihil corruptionis in corpore vel ex corpore vllas molestias vllis eius sensibus ingerebat. nullus intrinsecus motus. nullus ictus metuebatur extrinsecꝰ. summa in carne sanitas erat in animo. tota tranquillitas sicut in paradiso nullus estus aut frigus. sic in eius habitatione nulla ex cupiditate vel timore accidebat bone voluntatis offensio. Hec ille. Et ne cui impossibile videat quod dico de statu primi hominis omnia ad dei voluntatem ⁊ ordinem referendo. Inspiciamus exempla quibus patere potest qualiter deus actum suspendit actiuoꝝ et passiuoꝝ approximatorum et non impeditorum ita vt actio nō fuerit subsecuta sicut scdm naturam factuz fuisset Est quippe elementum ignis maxime actiuitatis ⁊ nichilominus tres pueros in ardentem fornacem missos vt cō burerentur nec minime lesit. quin ymo ambulabant in medio flamme laudantes ⁊ benedicentes deū Da nelis. iij. Sāctissima Agnes flammis iniecta fuit ⁊ nihil sibi nocuit. Johannes euangelista dominiciam temporibus rome in dolium feruentis olei missus illesus exiuit. Idem etiam venenū mortiferum bibit quo ex hausto duo alij extincti fuerant ipse vero intactus permansit. Quid plura indomitas feras mansuetas fecit deus sanctis suis. nonne fecit sempiternus deus q illos ne dum offendere ausi sunt. verum etiaz eis obediebant ac si ratione vigerent ferocissimi inter animalia leones reputantur et tamen Anthonio ministrabant ad terram effodiendaz pro sepultura Pauli primi heremite vt in vitas patrum de Paulo

legitur. leonis p̄sidio abbas zozimas sancte Marie egypciace corpusculum sepeliuit. Leonem etiaz Jheronimus habuit qui ita obediens erat vt ⁊ azinum monasterij ad pascua dirigeret. De Jona legimus q̄ fuit a cete deuoratus ⁊ p⁹ triduuz ad littus ab eodem belua stans fuit eiect⁹ Jone.iij. Nec mirandum si ad ip̄m rerum omniuz opificem sapienciam atq̄ potentiam ista referamus. ¶ Scdo doc. vbi supra concludunt istius stat⁹ incorruptibilitatem ⁊ immortalitatem. Vnde Augu. in questionibus noui ⁊ veteris testamēti. Deus hominem fecit q̄ q̄diu nō peccaret immortalitate vigeret vt ip̄e sibi auctor esset aut ad mortez aut ad vitam. Et lib. xiij. de ciuitate dei. c. iij. ait. Fatendū est primos homines ita fuisse institutos vt si non peccassent nullum genus mortis experirētur. Et Orige. super leuiticū. ix. c. Si homo ab initio elegisset vitam nunq̄ humanū gen⁹ mortalem conditionem teneret. Cui ꝯuenit illud Sapiencie. ij. Deus mortem nō fecit sed impij ꝓprijs manibus accerssierunt eā. Sed hic cadit dubiū quō poterat tunc corpus hominis esse incoruptibile ⁊ immortale. Nam omne compositu ex contrarijs est naturaliter dissolubile ⁊ corruptibile igit̄. Ad istud respondet sctūs Tho. in prima par. q. xcvij. dicens q̄ aliquid potest dici corruptibile tripliciter. ¶ Vno modo ex parte materie eo scz q̄ non habet materiam sicut angelus. vel habet materiam que est nō est in potencia nisi ad vnā formam sicut corpus celeste. ⁊ hoc dicitur scd̄m naturam incorruptibile. Alio modo aliquid dicitur incorruptibile ex parte forme. quia scz rei corporali inheret aliqua dispositio per quam totaliter a corruptione prohibetur. ⁊ hoc dicitur incorruptibile scd̄m gloriam. quia vt dicit Augu. in epistola ad dyoscorum tam potenti natura fecit deus animam vt eius beatitudīe redundet etiam in corpus plenitudo sanitatis ⁊ incorruptiōis vigor. Tercō modo dicitur aliquid incorruptibile ex parte cause efficientis ⁊ hoc modo in statu innocēcie homo fuit incorruptibilis ⁊ immortalis quia deus sic voluit. Secunda ferocitas mortis est contra peccantes. nam sepenumero ip̄os īuadit subito ⁊ in breui morula absorbet eos. Ideo dicit p̄s. Viri sanguinum ⁊ dolosi non dimidiabunt dies suos. Et licet multa accidāt per naturam que labilis est. ⁊ vt plurimum humane vite contraria ¶ Veruntamen mortalitates ⁊ pestilencie adueniūt sepe ⁊ sepius iudicio dei. in quibus non sine grandi terrore omnes aspiciunt mortis dominiū ⁊ potestatem. Et q̄ hec vera sint probatur ex testificatione scripturarum. Et primo potest illud summi testimonio Numeri. xj. Vbi narratur q̄ cum populus israhel esset in deserto nō cōtentus cibo celesti scz māna quod pluebat illis deus de celo desiderās carnes ⁊ pisces cucumeres pepones cepe ⁊ alia dn̄s pluit cooturnices in castris eorum. Et cum adhuc carnes essent in ore eorum ecce fu-

rōr dñi concitatus in populo per-
cussitq; eum plaga magna. Scdz
testimonium habetur Exodi. xj.
Vbi narratur q̄ media nocte per
cussit dñs Egyptū plaga magna
⁊ interfecit omne primogenitum
in terra egypti a primogenito qui
sedebat in solio vsq; ad primoge-
nitum captiue que erat in carcere
⁊ omne primogenitum iumento-
rum. Surrexitq; Pharao in no-
cte ⁊ omnes serui eius oēsq; egip-
tij ⁊ ortus est clamor magnus. ne
q; em̄ erat domus in qua non ia-
ceret mortuus. Tercium testimo-
nium est scdi Regū vlti. Et scdi
Paral'. xxj. Vbi legitur q̄ percus-
sit dominus pestilencia israhel a
Dan vsq; Bersabee ⁊ mortui sunt
ex populo. lxx. milia virorū. Quar
tum testimonium capitur a iusti
niano in aut. vt non luxurietur cō-
tra naturaz. vbi ait. Propter ista
duo scz blasphemiam ⁊ peccatum
contra naturam fames pestilen-
cie ⁊ terremotus sunt. idem simili
ter in glo. xxxij. q. vij. c. flagicia.
Quintum testimonium est in hy
storia scolastica. In qua narratur
q̄ Maximianus imperator ductꝰ
diabolico spiritu fecit componere
carmina blasphemijs plena cōtra
Jhesum xp̄m ⁊ sanctos eaq; scri-
bi mandauit in talibulis iussitq;
per singulos vrbes ⁊ villas defer-
ri. faciebatq; ea cantari. altissimꝰ
autem tm̄ scelus inultum remane
re noluit sed tanto rigore in popu
lum blasphemum pestilenciā mi
sit vt comedendo ⁊ bibendo sola
sternutatiōe morerentur. Jp̄e au
tem Maximinianus dolore gra-
ui percussus spiritū exalauit. Se
xtum testimoniū est in legenda
sancti Gregorij ⁊ in tractatu de le
tanijs vbi refertur q̄ ꝓter commes
sationes ⁊ luxurias romanorum
commotus est deus contra eos pe
stilēciamq; magnam in illos mi
sit quā iguinariam vocant. Vide
de hoc lamborticam ⁊c. Ex hoc
igitur patet q̄ ꝓpter peccata homi
num deus punit eos morte. Quod
vtiq; factum conspicimus tempo-
ribus nostris ⁊c. declara. Est em̄
mors ista pestilencialis ensis di-
uine iusticie quo transfodiunt̄ vi
scera iniquorum. De iustis autem
⁊ si ip̄i paciantur non obstat quia
dicit p̄s. Preciosa in conspectu do
mini mors santorū eius. ¶ Tercia R
ferocitas mortis est contra totum
mundum. peccante siquidem ho-
mine introducta est lex mortis a
qua nullus excipitur aut priuilegi
atur ita vt moriantur singuli vsq;
ad consumationem seculi. Juxta
comminationem dei dicētis gen̄.
ij. In quacunq; die ex eo comede-
ris morte morieris. id est mortis
necessitatez incurres vel morti ob
ligatus eris scdm q̄ exponit Au-
gust. super Gen̄. Ideo idem dicit
xiij. de ciuitate dei. c. iij. Eosdem
primos homines ita fuisse morte
mulctatos vt quicquid eorum stir
pe fuisset exortum eadem pena te
neretur obnoxium. De hac feroci
tate ⁊ potencia mortis scripture
multe loquūtur. Vnde. j. Re. xiiij
Omnes morimur ⁊ quasi aqua
dilabimur super terram transsum
ptiue in. capl'o. in ecclesia. xiij. q.
ij. ⁊ p̄s. Quis ē homo qui viuet et

non videbit mortem. ad Heb. iy. Statutū est hominī semel mori. Eccīastici. v. Omnia que de terra sunt in terram reuertent. Hic Job. viij. dicit. Homo natus de muliere breui viuens tempore re. Et sapiens Eccīastici. viij. Memor esto qm̄ mors non tardat. v. Ba ista multum ponderanda sunt sez mors non tardat ergo est in ia nuis. Mors non tardat ergo time amus. Mors non tardat ergo Be nefaciamus. Inuehe contra dile ctores mundi. Hoc verbum vtiq̄ omnes cogitare deberent quia vti le est contra tumorem superbi. vi de de hoc exemplum in legēda san ctorum in vita Barlaam de filio Josophat regis Indie. Habes in ro berto de licio sermone vltimo de morte. Sēm misterium declarā duz dicit amoris conclusio. amor quidem ihū ad Johannem euan gelistam feliciter est conclusus. ¶ Quem ihs voluit triplici primi legio decorare. primum dicit mi raculorum coruscationis. sēm ad mirande consummationis. terciū superne glorificationis. Primum primilegium dicit miraculorum co ruscationis. ipe em̄ multa miracu la operatus est. a Domiciano nāq̄ crudelissimo ad vrbem vocatus in qua in feruentis olei dolio mis sus illesus exiuit. a quo fuit in exilium relegatus. Quo mortuo Jo hannes in Epheso remeauit vbi Drusianā suā deuotam suscitauit Vbi crationez philozophū et duos iuuenes qui mundum contempse rant ad fidem reduxit ppter gem maz fractaz integritatē vbi iuue nem qui mortuus efferebatur ad vitam redire impetrauit. et non solum in Epheso verum etiam p totam Asiam multa miracula v tute diuina est operatus. sicut dif fusius patet in sua legenda. Secū dum priuilegium dicitur admirā de consummationis. mirabiliter em̄ cursum suum consummauit. Nam cum esset. lxxxviij. annoz appariuit ei dominus dicens. Ve ni dilecte mi. Qui die dñico predi cauit vsq̄ ad magnam partez di ei. Demum in foueam descendit. super quem tanta luy emicuit q̄ nullus ibi respicere poterat. Rece dente vero lumine fouea repleta manna inuenta est. ¶ Vbi diffi cultas oritur apud plurimos an Johannes fuit mortuus. Ad hoc dico q̄ de morte Johannis sunt quinq̄ opiniones. Prima est eoz qui dicunt eum esse mortuum sed tamen cū corpore et anima trans latū in celo. sicut eccīa tenet de b. virgine. qd̄ probant duplici ratione Primo ex liberalitate dei q̄ corpus eius custodiunt ne corruptiōi subia ceret. ne oleū feruens adiureret. ne venenū noceret ne gladius desecuz ne mortis dolorē sentiret. Si ergo ihs corpi iohannis tā liberalis fuit in mōdo nō debuit minus liberal' ee in celo. Secdo ex dignitate iohan nis q̄ in sinu ihū recubuit. qui ihū tā familiaris extitit. cui matrem cōmendauit. a quo angel' adora ri noluit. Si ergo alioz apostolo rum corpora sic honorantur in ter ris multomagis corpus beati Jo hannis euāgeliste honorari deb uit. Sed null' honor sibi exhibet in

mundo ergo honorat in celo. Secunda opinio est illoꝝ qui dicunt ꝙ Johannes non est mortuus sed dormit in sepulchro hoc accipiētes in signum ꝙ in sepulchro suo videtur manna scaturire quasi flatu q̄ escentis. Sed Augu. in omel. hodierna hoc reprobat quia hoc non esset Johannis priuilegiū sed magis detrimentū si tam diu a diuina fruitiōe retardaret̄ alijs aplis in gloria existentibus. Tercia opinio est illoꝝ qui dicunt ꝙ Johannes nō est mortuus ꝫ adhuc viuit et in paradisum terrestrem translatum esse ꝛ cuꝫ Enoch ꝛ Helya tempore antexpi apparere ꝛ occidi. Vnde Theophilus dicit. Christus nō negauit Johannem moriturum. nā omne quod oritur moritur. Sed dixit. Sic eū volo manere id est viuere donec veniam id est vsqꝫ ad finem mundi ꝛ tūc patietur pro me martiriū cū Helia ꝛ Enoch ꝛ si assignetur eius sepulchrum viuens illud intrauit ꝛ postea discessit. Hec ille. Hoc aūt doctores nō approbant quia nō habet auctoritatez ex scriptura. Et videtur Johannes p se hanc opinionem excludere dū dicit in themate. Et nō dixit ihesus nō moritur ꝫ sic eum volo manere donec veniam nō ad iudiciū in fine mundi ꝫ ad vocandū eū in gloriā celestez ab huius mūdi statu. Et sic factū est quia xps ipm per se ad tempus sue resolutionis inuitauit. Vnde canit ecclesia. Apparuit caro suo Johanni dns Ihesus cum discipulis suis ꝛ ait. Veni dilecte mi tempus est vt epuleris cum fratribus tuis. Ideo est quarta opinio eoꝝ qui dicunt ipm defunctum ꝛ animam glorificatam in celo. corpus vero eius reseruari in loco hominibus ignoto ꝛ solo deo cognito. sicut de corpore Moysi dicitur. Quē ta opinio illoꝝ est qui dicunt ꝙ est mortuus tamen sine dolore. sicut fuit sine corruptione carnis. ꝛ corpus eius in cineres resolutum ꝛ loco ipius manna scaturire. Quod videtur sentire Jhero. in prologo super Johannē. Et in Apoc. vbi sic ait. Hic est Johannes qui sciens supuenisse recessum conuocatis discipulis in epheso post multa signorum experimēta inde fossum descendens sepulture sue locutione facta reddidit spiritum. taz extraneus a dolore sue mortis q̄z a corruptione carnis fuit alienus. Hanc opinionem communiter sequunt doctores catholici ꝛ soluūt illud quod dominus dixit Petro. sic eum volo manere donec veniam ꝛc. prout supra solutum est. Nam cum beatum Petrum dns de genere mortis sue certificasset. dicens sequere me. id est sequeris me per conformitatem passionis. Petrus autem volens scire de fine confratris sui Johannis dixit. hic autem quid scz patietur. dominus premissa verba respondit. sic eum volo manere donec veniam. Intelligitur scdm Crisostō. id est nolo ipm per martirium consummari sed volo eum manere ad predicandum donec veniaz scz per mortem ꝛ in ipius morte recipiam euꝫ in etna tabernacula. Terciū priuilegiū dr̄ supne glorificationis. In

celesti nanq̃ curia copiosam esse Johannis gloriam omnes cognoscere possunt qui sciunt gloriaz eē meritis correspondentem. Et ne multa dicaz iohannes euāgelista non in infimo ordine ⁊ gradu est sanctoꝝ collocatus. verū etiā ipe est qui ꝓpter amorē inter seraphin ardentes habitare credit̄. Sic em̄ magnū fecit eum meritis in ecclesia militante. ita magnificauit eū in beata gloria. ibi nunc fruit̄ eterna pace. ibi exultat cū angl'is sanctis. ibi possidet omne bonū. eiusq̃ memoria facta est sempiterna. ibi deni ꝛ ꝓ suis deuotis interpellare non cessat. Quem dep̄cemur oēs vt pro nobis intercedat apd̄ xp̄m dn̄m ⁊ benignissimam suam matrem quatenus in hoc seculo digni efficiamur gracia dei ⁊ in futuro beatitudinem illā possideamus q̄ est xp̄s deus ⁊ homo in secula benedictus Amen.

De Innocentibus sermo. xviij

Pparuit angelus in sompnis Joseph dicens. Surge et accipe puerū et matrē eius ⁊ fuge in egyptū. Math. j. Pro introductione dicit Haymo. Postq̃ magi fecerunt oblationē dn̄o ⁊ per aliam viam reuersi sunt in regionez suam ⁊ nihil sibi renunciauerunt credidit eos deceptos esse ex apparitione stelle fantastice ⁊ ꝓpterea ad se pre confusione non reuersos Ideo non curauit querere puerum Sed postq̃ in die purificationis xp̄s fuit in templum presentatus et a Symeone iusto predicatus ⁊ manifestatus. Similiter ab Anna prophetissa coram omni populo tunc primo Herodes cogitauit occidere puerū. Hoc aūt preuidēs deꝰ ammonuit Joseph ꝑ angelum vt fugeret cū puero ⁊ mr̄e eius in egyptum. Dixit ergo angelus sic apparens Joseph accipe puerum ⁊ matrē eius nō dicit accipe matrem et puerū eius. quia vt dicit Crisost. Nō ꝓpter matrem puer natus est ꝫ ꝓpter puerū mater preparata. Et notanter dixit matrem eius nō ꝯiugem tuā sicut anteq̃ xp̄m pepisset vt ostēderet̄ matris xp̄i virginitas vt dicit Hylarius super math. quare bene dicit euangelista. Apparuit angelus ⁊c̄. Circa thema ⁊ in toto sermone tria veniūt declaranda. Primū est xp̄i peregrinatio. scd̄m herodis persecutio. terciū matrū lamentatio. Primū tangit̄ in themate cuz dicit̄. Angelus apparuit ⁊c̄. surge ¶ Circa qd̄ de tribus videbimus. Primū quare angelꝰ apparuit Joseph in somnis ⁊ non in vigilia sicut pastoribus Marie ⁊ zacharie Ad hoc respondz Crisoñ. in omel'. Ideo nō apparuit manifeste sicut pastoribꝰ ⁊c̄. qꝛ ioseph valde fidelis erat id̄o nō indigebat manifesta reuelatiōe sicut pastores q̄ erāt rudes. virgo aūt indigebat quasi de maximis instruēda. Similit̄ ⁊ zacharias indiguit qꝛ nō ita credulus fuit. vt habet̄ Lu. j. Scd̄a ratio est Remigij ⁊ moralis. Per hoc enim ꝙ angelꝰ in somnis apparuisse dicitur mistice designat̄. ꝙ illi qui a curis terrenis ⁊ secularibus mundi requiescunt negotijs

A

perfrui angelica visione meretur
Tercia ratio quia in hoc ꝯmenda
tur diligēcia Joseph. Vnde credē
dum est ꝙ tempore nocturno val
de occupauit se quomodo digne
xp̄o et matri eius posset famulari
intantū etiā ꝙ in tali obdormiuit
et eo sic dormiēte angelus sibi ap
paruit dicens. Surge et accipe ⁊c.
B ¶ Sed diceres an iste angel⁹ qui
apparuit Joseph fuerit xp̄o ad cu
stodiā deputat⁹. Ad hoc dico ꝙ nō
nam licet aliqui tenuerint ꝙ xp̄us
habuerit angelū ad sui custodiam
deputatum. dicunt em̄ ꝙ angelus
de quo hic similiter ille q̄ annunci
auit pastoribus xp̄i natiuitatē lu.
ij. ⁊ ille de quo lu. xxij. dicit̄. Ec
ce apparuit ei angelus dn̄i confor
tans eum potuit esse angelus eius
custos Contrariuz tamen tenent
doctores in scd̄o sentenciaꝝ di. xj.
Vbi dicit Bonauentura ꝙ xp̄s nō
indigebat angelo custodiente q̄a
diabol⁹ nō poterat opprimere cor
pus per violenciaz diuinitati vni
tum nec poterat seducere per astu
ciam intellectum plenarie a verbo
illustratum. nec poterat allicere ꝑ
blandicias affectum plenitudine
gracie confirmatū. ideo xp̄s non
indigebat angelo bono nec quātū
ad corporis defensionem nec q̄uan
tum ad eruditionem rationis nec
quantū ad incitationē affectionis
Etiā nō competebat ip̄i xp̄o habe
re angelū custodē quia custodia ī
custodiente respectu custoditi di
cit p̄sidenciā quandā. ⁊ quia ange
li xp̄o dn̄o suberant ideo nullū of
ficiū p̄sidēcie ip̄is angelis respectu
xp̄i ꝯmitti debebat. Quicq̄d autez
alij in ꝯtrariū de angelis allegāt
intelligit̄ de angelis ministrātib⁹
⁊ seruientib⁹ ip̄o xp̄o nō de p̄siden
tibus. Cū em̄ aīa xp̄i ab instanti
sue conceptionis ꝑfecte beata erat
angeluz custodē nō debebat habe
re sed beue ministrantē nō vnum
tantum ꝫ etiam plures. scd̄m illd̄
Math. iiij. Et accedentes angeli
ministrabant ei ⁊c. ¶ Scd̄z decla C
randū est de xp̄i fuga vbi primo q̄
ritur. Cur xp̄s fugit in Egyptum
cū tn̄ alias euadere potuisset ꝑsecu
cionē Herodis cū fuerit de⁹ ⁊ hō
Ad hoc dicendū ꝙ multiplici de cā
fugit. Primo scd̄m Crisost. ꝓpter
nature humane ostensionē. Nam
si se occultasset vel virtute diuina
se inuisibilē fecisset de veritate hu
mane nature diuine vnita aliqui
dubitassent. Scd̄o scd̄m Bedam
ꝓpter nostram exemplificationez
Joh. xiij. Exemplū dedi vobis vt
quemadmodū ego feci ita ⁊ vos fa
ciatis. futurū em̄ sciuit ꝙ ip̄e ꝑse
queret̄ in suis fidelibus. vt igitur
licite rabiem persequenciū tempo
re possent declamare dedit eis exē
pluz opete similiter ⁊ v̄bo math.
x. Si vos ꝑsecuti fuerint in vna
ciuitate fugite in aliā. Tercio no
bis in ꝯsolatinoē. nā si fideles sui
spiritualiter deo nati fuerīt ⁊ deo
seruire inceperint ⁊ tūc tribulatio
nes ⁊ tēptatiōes statī euenerīt in
hoc nō debem⁹ turbari ꝫ ꝯsolari.
Bern̄. Qui cq̄d diligit̄ a deo impū
gnat̄ a diabolo. Et Aug. Magna
ꝯsolatio ē mēbris ex capite. nā ip̄e
dixit ioh. xv Si me ꝑsecuti sūt ⁊
vos ꝑsequēt̄. vn̄ ihero. In cunabu
lis etiā non defuit iniq̄tas p̄mens

et iusticia paciens. adhuc xp̄us in cunabulis erat ⁊ cogebant eum fugere ⁊ exulare. Quarto fugit ꝓpt̄ fidei confirmationem. si em̄ in tā tenera etate mortuus fuisset quis credidisset puerum tam paruuluz non loquentē. non docentem. nō mirabilia operantem fuisse deum et hominem ⁊ voluntarie passum pro salute humani generis. Ideo August. super iohannez. Poterat non occidi. non ledi si vellet. fugit non timore sed dispēsatione. oportebat em̄ euz prius predicare ⁊ miracula facere et fidem publicare. Iuxta illud ysa. lxj. Spiritus domini super me euāgelisare pauperibus misit me. postq̄z aūt illa facta erant voluntarie se ad passionem obtulit. Vnde ip̄e dixit petro volenti eū defendere Mat. xxvj. Conuerte gladiū tuum in locum suum quia oportet ꝙ scripture impleantur qm̄ sic oportet fieri. ¶ Sz diceres cur dn̄s fugit in egyptum ⁊ non in aliam regionem. cum inter omnes terras egiptus magis contraria fuit populo suo. Ad hoc rispondet euangelista. Vt impleretur inquit quod scriptum est per prophetā. Ex egypto vocaui filiū meum. Insup ysa. xix. c. ita ꝓphetauit. Ascendet dn̄s super nubem leuem ⁊ ingredietur egyptū ⁊ mouebuntur simulacra egipti a facie eius. Narrat mgr̄ in hystoria scolastica ꝙ ea nocte xp̄s cum matre sua intrauit egiptum qua p̄cepto suo exiuerant filij israhe videlicet in vigilia pasce. ⁊ sicut tunc non fuit domus in qua nō iaceret mortuus angelo percuciente. sic ip̄o ingrediente nō fuit templum in quo ydolū nō corruerit. Dāt̄ tn̄ ad hoc tres rationes. Prima ꝓpter egipti sanationē. in hoc em̄ ꝙ dn̄s fugit ī egiptum ostendit magnaz misericordiam suam. quia nō solum hostes suos misericorditer suscipit ꝫ etiam eos conuertit. Vnde Crisosto. Recordatus dn̄s quia nō ī finem irascitur ideo misit filium suum in egyptum vt daret illi magne reconciliatiōis signū ⁊ perpetue amicicie pign⁹. Ideo ysa. xix Percuciet dn̄s egyptum plaga et sanabit eam ⁊ reuertent̄ egyptij ad dn̄m ⁊ placabitur eis ⁊ sanabit eos. Scd̄a ratio dn̄s ad egiptū fugit ad significandum gencium susceptionē. Iuxta illud Act. xiij. Vobis oportebat primo loqui verbum dei sed qm̄ repulistis illud ⁊ indignos vos iudicastis eterne vite ecce conuertimur ad gentes ⁊c. Tercio ꝓpter future religionis p̄figurationez. quia xp̄iana religio intantū viguit ibi vt ceteris confusionem inducerent. sicut dicit̄ ihere. ij. Ab egipto confunderis quia multi sancti fuerunt de egipto arduam xp̄ianā vitam ducentes vt sanctus Anthonius. Macharius Maria egyptiaca ⁊ plures alij. Crisosto. Qui prius populo dei violenter dominati sunt isti cuz deuotione deo seruierunt vt iam nō irent ad mare rubrum dimergendi ꝫ vocarēt̄ ad aquas baptismatis viuificandi. ¶ Tercio occasione fuge xp̄i quero vtrū curatus licite possit populum sibi ꝯmissum ꝓpter persecutionē deserere ⁊ alibi fugere. ꝙ non videtur ex eo ꝙ

dicit Johannis.x.Mercenarius qui non est pastor cuius non sunt oues proprie videt lupū venientez et dimittit oues & fugit igitur &c. Contrarium patet hic, quia xpūs dns fugit similiter & discipulis precepit Math.x.vt supra allegatuz est. Ad euidenciam huius nota q curatus vt est epūs siue plebanus in assummendo hmōi statuz & officium obligat se ad hoc q saluti subditorum fideliter & finaliter p̄p̄t deuz insistat. ergo ad hanc curam tamdiu obligat q̄diu subditis ad salutem pficere potest. ideo est hec conclusio prima. Curatus sine rationabili causa populum sibi cōmissum quo ad curā animarum nō debet per fugā deserere. pbatur quia hmōi cura ex se est bona. pro quanto per ipam vinea dei colit et auget & ad quā obligatur ex cōmissione sibi facta igit non est deserēda sine rationabili causa. Ad hoc facit dictum saluatoris Joh. x. Bonus pastor animā suam ponit pro ouibus suis. Dico notanter sine rationabili causa, quia secundum doct. dant sex casus qui notantur in.c.nisi cum pridez. de renunc. in quibus licet curato populum simpliciter deserere aut ad tempus scōm negotij qualitatem Duo contingunt ex parte curati. alij duo ex parte subditoz. Primo est conscientia criminis nō cuiuscunq̄ illius dumtaxat quod p̄p̄ per actam penitenciam impedit ordinis executionem aut beneficij retentionem. vt quia est homicida vel simoniacus. Secūs est irregularitas persone quia bigamus vel alijs irregularitatibus inuolutus ratione quoz reddit inabilis ad executionem sui officij. ideo bona cōscientia cedere potest & debz Tertius est debilitas corporis vt quia infirmus vel senex non valens oß hoc pastorale officium exercere. & ideo ne oues sibi commissas negligat potest cedere aut coadiutorem scōm iuris dispositionem recipere. Quartus est defect⁹ sciencie. vt quia non habet sufficientem scientiam ad curam talis regiminis vt cuilibet sibi subdito & sibi ipi sufficienter de necessarijs ad salutem anime salubriter consulat. Quintus est malicia subditorum qñ scz subditi sunt adeo deprauati q̄ de nullo fructu a pastore speret̄ per suam operam & diligentiam invita & doctrina ß totū quod docet spernunt. Et ad hunc casum reducitur casus alioz dicēcium q̄ qñ subditi cōspirassent in mortem pastoris pro maiori parte ita q̄ non esset spes de emenda tunc licet eos deserere. Similiter quando sunt omnes insanabiliter obstinati in mortem pastoris machinantes. Exemplo beati Bñdicti q̄ deseruit monachos quos i necem suam vidit vnanimiter conspirasse. Sextus est scandalu grauc subditorum. vtputaqñ de pastoris prelatione graue scandalū oritur aut apud suos aut alios quoscunq̄ quia omnes in xpo fratres sumus ideo quilibet alterius scandalum cauere debet. scōz illud apostoli.j.Coz.viij. Si esca scandalizat fratrem meū nō manducabo carnes in eternū. Et hoc dicit esse

f

verꝫ S. T. scd̄a scd̄e. q xviij. ij ar
xliiij. qñ huiusmodi scādalū non
oritur ex malicia aliorꝫ volentes
fidē aut ecclesiā cōculcare quia ꝓ
pter huiusmōi scandaluz non esset
cura pastoralis relinquenda. scd̄z
illud Math. xv. Sinite illos scz
qui scandalizabantur de veritate
doctrine xp̄i. ceci em̄ sunt ⁊ duces
cecorum. Sicut etiaz fecit sanctꝰ
thomas canthuarien̄. archiep̄us.
G ¶ Consequenter ad quesitum de
persecutione dico ꝙ duplex est per
secutio. quedaz personalis que nō
fit solum ꝓpter fidem sed etiam ꝓ
pter odium persone determinate ⁊
singularis mala intentione con
ceptum non p̄cise contra fidem sed
ex alia causa principaliori. ⁊ de il
la persecutione est hec scd̄a conclu
sio ꝙ curatus ꝓpter persecutionez
personalem sibi imminentem po
test licite fugere ⁊ populum desere
re ꝓbatur quia in tali persecutiōe
sola persona queritur ⁊ non fides
ideo licet exemplo xp̄i hic fugere.
Herodes em̄ persequebatur perso
nam xp̄i de fide per eum p̄dicādā
nihil cogitans. Simile habetur
de Paulo Act. ix. qui dimissus a
fratribus in sporta permurum fu
git. Scd̄a est persecutio non solū
personalis sed etiam fidei ⁊ iusti
cie dei ⁊. vniuersalis ecclesie. qua
lis est persecutio turcorꝫ paganorꝫ
⁊ hereticorꝫ. Et de tali est hec cō
clusio tercia ꝙ plebanus ꝓpter ꝑse
cutionem fidei ⁊ iusticie eccl̄ie dei
sibi ⁊ alijs suis subditis imminen
tem non potest licite fugere ⁊ sub
ditos deserere. Ratio quia in hu
iusmodi persecutione subditorum
salus exigit populi pastoris p̄sen
ciam vt scz per ip̄m in fide confor
tentur. ⁊ vt de necessarijs ad salu
tem per ip̄m pascant̄. Ideo ip̄e pa
stor ꝓpter suuz personale comodū
aut ꝓpter periculum temporale si
bi imminens nullatenus debet fu
gere exemplo saluatoris dicentis
vt supra allegatum est Bonus pa
stor animā suā ponit pro ouibus
suis. hoc em̄ est temporalem vitā
pro eterna ꝯmutare. quod a quoli
bet est eligendū. Sic ⁊ apl̄i ⁊ mar
tires in hmōi casibus non fugiert̄
sed tradiderunt corpora sua ꝓpter
deum ad supplicia. Similiter et
xp̄us dn̄s seip̄m pro nobis tradi
dit. Ad hoc est obiectio de merce
nario. nam ille tanq̄z mercenariꝰ
fugit qui comodum temporale vl̄
salutem corporalē sp̄uali saluti ꝓ
ximorꝫ aut sibi subditorꝫ antepo
nit. Predicta ꝓpter dn̄s curatos in
hoc sermone colligere voluit. qui
ea simul collecta alibi nō reperirēt
¶ Scd̄m in hoc sermone declaran H
dum est Herodis persecutio. Vbi
nota prout colligitur ex historijs
tres fuerūt Herodes. Primꝰ asco
lonita sub quo natꝰ est xp̄us. Se
cundus antipas qui decollauit io
hannem ⁊ fuit filiꝰ Herodis asco
lonite. Tercius dictus est agrip
pa qui Jacobum occidit ⁊ Peteuz
incarcerauit. ⁊ iste fuit nepos an
tipatis. Primus Herodes fuit per
secutor xp̄i ⁊ innocentum interfe
ctor. Videns ille Herodes se illu
sum a magis per famaz pueri cre
scentem iratus est valde timens
principatuz perdere ⁊ ideo statim
voluit omnes pueros in Bethleem

interficere ne xp̄us sibi incognitꝰ
euaderet. Sed vt dicit Nicolaus
de lyra super Matheū tunc impe-
ditus est ab executione huiꝰ facti
eo ꝙ a cesare Augusto per episto-
lam fuit citatus filiorum accusati
onibus responsurus. Eundo au-
tem romam ⁊ manendo in curia
⁊ redeundo in iudeam apposuit
annum ⁊ plus. ⁊ ideo fere post du
os annos ad regnum suum reuer
sus ⁊ in regno confirmatus quia
sententiam pro se contra filios ha
buit ⁊ ex hoc audacior factus tunc
perfecit necem puerorum prius in
mente conceptam. Sic ergo He
rodes tanto furore ⁊ malicia suc-
census ꝙ vt perderet xp̄m pueros
qui erant in Bethleem ⁊ in omni-
bus finibus eius occidi mandaue
rat a bymatu ⁊ infra. id est ab in
fantibus duoꝝ annorum vsq̄ ad
pueros quinq̄ annorum. Cui asser
tioni fidem facere videntur quedā
ossa innocentum adeo grandia ꝙ
pueroꝝ duos annos habencium es
se non possunt nisi dixerimus cor
pora tunc maioris quantitatis fu-
isse. Vel a bymatu ⁊ infra. id est
ab infantibus duoꝝ annorū vsq̄
ad pueros vniꝰ noctis. Vt em̄ ait
August. in sermone. Timebat he
rodes ne puer cui astra famulabā
tur speciem suam infra etatez vel
supra paulo transformaret. Terci
um declarandam est matrum la-
mentatio que tangitur ibi. Vox
J in rama audita est. ¶ Vbi nota
ꝙ Rama vnomodo est proprium
nomē loci que erat ciuitas Saul
⁊ ibi cucurrerunt lamentātes mu
lieres ⁊ scd̄m hoc exponitur p̄sens
littera. Scd̄o est nomen commu-
ne tantū valens sicut excelsum ⁊
sic magis ꝓprie accipitur hic. quia
Jhere. xxxj. dicit̄. Vox in excelsis
audita est. Vnde Jhero. ꝙ autem
dicitur in rama non putemus no
men loci esse quod est iuxta Ga-
baa sed rama excelsum interpreta
tur vt sit sensus. Vox in excelso
audita est longe lateq̄ dispersa.
Vnde Crisost. super hoc loco ait.
Ploratus fletum paruulorum ostē
dit. vllulatus autem matrū signi
ficat lamentum ¶ Sed est dubiū
quō Rachel dicitur plorasse filios
suos cum dudum fuerit mortua.
Dicendū scd̄m Nicolaū de lyra ꝙ
methaphorice est intelligendum.
quasi Rachel sit mater Bethleem
ratione sue sepulture quia ibi est se
pulta. Gen̄. xxxv. ⁊ sic ꝓphetico
more dicitur Rachael fecisse ea q̄
in loco sepulture sue agebantur.
Alio modo potest dici ꝙ ꝓpheta
loquitur hoc modo quia ibi tantꝰ
fuit dolor ⁊ luctus ꝙ etiaz mortui
cōpati deberent ⁊ lugere si possent
¶ Sed quare pueri interfecti dicū
tur filij Rachel cum fuerint de tri
bu Juda quia de Bethleem que si-
ta fuit in sorte iuda ⁊ Judas non
fuit natus de Rachel sed de Lya.
vt habetur Gen̄. xxviij. Ad hoc
dicendū scd̄z Jhero. super Math.
Quia Rachel sepulta fuit iuxta
Bethlehem in Eufrata ⁊ sic ratio
ne sepulture methaphorice dicitur
mater filiorum Bethlehem. quia
materni corpusculi hospicium no-
men matris accepit. Vel secundo
ideo quia Herodes preceperat nō
solum im Bethleē interfici pueros

ſed in omnibus finibus eius. ideo veriſimiliter multi filij Rachel de tribu Beniamin qui fuit filius rachel occiſi ſunt quia contigui ſunt ſortes illarum tribuum ſcz Juda ⁊ Beniamin ¶ Sed quare leguntur fleuiſſe matres ⁊ non patres dicit q̄ ideo. Primo quia matres ſunt natura paſſibiles ⁊ molles. ideo ſe magis dolorum ſenſibiles. Quamuis enim pater ⁊ mater de bono filiorum letantur ⁊ de malo iꝑoꝝ triſtantur tamen mater plus dolet de malo filij q̄ pater. ⁊ pater plus g[audet] de bono. Juxta illud puerb. x. Filius ſapiens letificat patrem. filius autem ſtultus meſticia eſt matris ſue. Scdo quia magis communicant de ſubſtancia filij ideo et iam vehemēs amor amori comparatur matris. ij. Regū. Sicut mater vnicū amat filium ita te diligebam. ⁊ propter hunc vehementem amorem plus flent de perditis filijs ſuis.

De Innocentibus ſermo decimuſnonus.

Herodes videns quoniam illuſus eſſet a magis iratus ē valde ⁊ mittens occidit omnes pueros qui erant in Bethleem ⁊ in omnibus finibus eius. Mathei ij. ¶ Legitur in libro de ſimilitudinibus rerum q̄ canis rabid⁹ multas habet proprietates. Sic ⁊ homo iracundus. Primo eſt ſoliuagus quia ſolus vadit. ipſum enim alij canes fugiunt. Sic homo iracundus eſt ſoliuag⁹ quia nec amicum nec ſocium poteſt ſuſtinere. Ideo puerb. xxij. Noli eſſe amico homini iracundo. Et merito eſt fugiendus quia vir iracund⁹ prouocat rixas. puerb. xv. Secundo vadit vt ebrius cadendo. Sic iracundi. pō. cvj. Turbati ſunt ⁊ moti ſunt vt ebri⁹ ⁊ omnis ſapiencia eorum deuorata eſt. Ratio quia dicit Catho. Ira impedit animū ne poſſit cernere verum. Tercio omne obiectum impugnat ac ſit cecus. Sic iracundus nulli parcit non conſiderat iuſticiam quia cecus. Jacobi. j. Ira viri iuſticiam dei non operatur. Grego. Si ira mentem ſemel poſſederit putat iuſte fieri quod male fit. Quarto apto ore currit ⁊ linguam extra os pendet. Sic iracundus mala verba profert ⁊ linguam ſuam prohibere non poteſt quia ſtultus Eccleſiaſtici. vij. Ne ſis velox ad irascendum quia ira in ſynu ſtulti requieſcit. Habet ſe iracundus vt olla buliens que pinguia cum feculentis emittit. Sic iratus homo vera cum falſis promit. Prouerb. xxix. Totum ſpiritum ſuum ſtultus profert. Quinto habet oculos rubicundos propter feruorem ſanguinis. Et ſic iracūdi inclinati ſē ad effuſionem ſanguinis. Qualis fuit Herodes quia iratus occidit omnes pueros ꝛc. vt dicit thema. ¶ In quibus verbis duo innuuntur. Primo Herodis ira rabida. Secundo perſecutio tyrannica inuidioſa. Quantum ad primum dicit. Herodes videns quia illuſus eſſet a magis id eſt deceptus eo q̄ non redirent ad eum iratus ē valde. Primo propter regni

zelum quia timebat se amittere regnum. Criso. Reges et principes si ex aliqua causa irascuntur facile placantur. illa aũt ira inextinguibilis est quã regni zelus accendit. Secundo iratus est propter sui contemptum. Dicit em̃ Criso. Magi contempnentes Herodem addiderunt causam doloris quemadmodum fit qui fundit pinguedinem super ignem ardentẽ magis facit incendiũ. Sic Herodes magis incensus fuit furore quia quos ille sedens in throno suo non potuit persuadere consilio hijs Jhesus parulus placuit iacens in presepio. Tercio iratus est propter cesaris metum qui precepit q̃ nullus sine suo imperio rex diceretur. Criso. Herodes volens illudere magos et ip̃m illusus ẽ. Prouerb. xxj. Non est prudencia non est sapiencia neq; fortitudo cõtra dominũ. Prouerb. xxj. Illusores ipe deludz. Criso. Herodes debuit amicati et cepit irasci. non tamẽ statim ĩ effectu iram suam ostendit. quia non statim fecit occidere pueros. sed sc̃m glosam post annum et quatuor dies puerorum occisio facta fuit. ¶ Distulit em̃ triplici de causa. Primo propter discredenciam quia putabat magos falsa apparitione eẽ illusos. Sc̃o ppter astuciam vt sic dissimulando puer in medium deduceretur et appareret. Tercio propter moram contractam quia fuit impeditus. qa citatus ad curiam romanam ad petitionem filiorum suorum scilicet Aristoboli et Alexãdri qui ip̃m accusauerunt apud cesarem et ideo non fuit ausus tunc pueros interficere ne cum alijs facinorosis accusaretur de tãta crudelitate. ido eundo romam et remanendo ĩ curia et redeundo in iudeam apposuit annum aut plus et rediens acceptata licencia a romanis propositis signis et prodigijs in natiuitate ip̃i factis romam dederunt sibi licenciam occidendi pueros. et sic mittens occidit omnes ꝛc. que est secunda pars. ¶ Quantum ad illã secundam partem vbi tangitur persecutio tyrannica et inuidiosa Herodis. Nota hic scienciam Herodis in tribus sc̃z in numero loco et tempore. Primo in numero quia non est contentus in numero occidere aliquos pueros. ymmo oñes Herodes habuit se vt lupus. Dicit Homerus poeta. Cum esurit querit diligenter ouem et si ad ouile venerit non solum vnam ꝑ omnes studet iugulare. Sic Herodes querens ip̃m verum agnum ymmolandum pro salute mundi vt ip̃m habere posset alios omnes innocentes occidit. Et dicit Criso. Herodes fecit sicut fera pessima. si fuerit vulnerata naturalem duplicat ire doloris crudelitatem. et quasi ceca furore non aspicit iam se vulnerantem. sed quodcũq; ante oculos eius occurrerit siue homo siue animal illud quasi actorẽ vulneris sui dilaniat. Sic et ille illusus a magis iram suam super parulos diffundebat. Et interfecit omnes pueros vt inueniret vnum in omnibus sic nec vnum inuenit in omnibus et vitam eternam prestitit omnibus. vt impleret illud

ps. lxxviij. Effunderunt sanguinem innocentem tanq̃ aquam in circuitu iherusalem. Dicit Crisos. O insensate Herodes quid agis si non credis verbis que magi dixerunt cur sine causa insanis in pueros nunquid tu potes mutare sentenciaz dei aut perdere illum quē deus defendit. Scdo apparet eius seuicia in loco cuz dicitur in Bethleem ⁊ in omnibus finibus eius. Rabanus. Non contentus vastare Bethleem sed adiacencia loca vastauit. Tercio apparet eius seuicia in tempore. cum dicit a bymatu ⁊ infra id est occidit omnes pueros duorum annorum vsq̃ ad pueros vnius noctis vel diei scdz Haymo. vt ly infra dicat ordinē temporis. Sed Crisosto. exponit vt ly infra dicat ordinem numeri et est sensus a bymatu ⁊ infra id ē a puetis duorum annoruz vsq̃ ad pueros quinq̃ annoruz. Dicit em̄ stellam ortam magis per annum anteq̃ Iherusalem venirent ⁊ per annum exectauit. ⁊ sic Cristum duorum annorum credidit. Et de quinquennio videtur facere fidem ꝙ quedam ossa innocentum habētur ita grandia ꝙ biennorum esse non possunt. prima tamen expositio est vsitacior. Et potest dici ꝙ longe maioris quantitatis erant homines tunc temporis q̃ nunc sunt ideo non mirum ꝙ maiora videntur ossa puerorum.

R ¶ Sed diceres stante prima expositione cur occidit pueros vnius diei vel noctis. Respondet Aug. in sermone de innocentibus. quia timebat ne puer cui sidera famulabantur speciem suam paulo supra vel infra etatem sui temporis posset occultare. Sed tamen Herodes ꝓpter huiusmodi tyrannidem ⁊ seuiciam impunitus non remāsit quia in doloribus pessima morte defunctus prout ponit Eusebius in ecclesiastica hystoria. libro. j. c. ix. ⁊ vide in thesauro nouo de sanctis sermōe. xxviij. in fine. ¶ Hic est dubium quare ecclesia celebrat festum innocentum cum voluntarie non sunt passi eo ꝙ vsum liberi arbitrij non habuerunt per qd̄ coronaz martirij mereri potuerūt Ad hoc dicendum ꝙ circa hoc est est triplex modus dicendi. Primus est eorū qui tenent paruulos istos occisos nihil meruisse eo ꝙ in eis nondum erat expeditus vsus rationis nec voluntarie pro xp̄o paciebantur. Contra quos est auctoritas vniuersalis ecclesie que illos martires nominat ⁊ appellat. vñ dicit in collecta. Deus cuius preconium hodierna die innocētes martires non loquendo sed moriendo confessi sunt. Et Augu. in sermone hodierne festiuitatis ita dicit. Hodie fratres carissimi natalem illorum infancium colimus quos ab Herode crudelissimo rege interfectos esse euangelij textus eloquitur. Et ideo cum summa exultatione gaudet terra nostra celestium militum et tantarum parens fecunda virtutum. Secundus modus dicendi est aliorum qui tenuerunt ꝙ innocentibus miraculose acceleratus fuit vsus rationis. sicut in Johanne baptista ita ꝙ voluntarie passi sunt. Hoc tenet Jo

Hannes epūs in quodam sermone vbi sic dicat. Fiūt in terra sine magistro discreti, docti sine doctore, eruditi sine eruditore, agnoscunt ȳpm predicant dñm, non quem persuasio humana docuerat sed quez diuinitas innocentibus inspirabat, vbi vult q licet non habuerūt vsum liberi arbitrij ex natura tamen habuerunt ex speciali gracia Sed cum hoc non inueniatur in scripturis sanctis expressum neq a doctoribus affirmatum non est a nobis ita leuiter acceptandum. quia vt dicit Jhero. in epla ad paulinuz. Quod de scripturis sanctis auctoritatem non habet eadez facilitate contempnitur qua probaī Et propterea est tercius modus dicendi scdm sanctum Thomam scda scde. q. cxxiij. q martirij gloriam quam in alijs propria voluntas meretur illi paruuli occisi per dei graciam sunt assecuti. Nā effusio sanguinis propter ȳpm vicem gerit baptismi. Vnde sicut pueris baptisatis per graciam baptismalem meritum ȳpi operatur ad gloriam obtinendam. Jta in occisis propter ȳpm meritum ȳpi operatur ad palmam martirij obtinendam. Et hoc est quod dicit Augustin. in sermone de Epiphania. Licet paruuli non habuerūt etatem vt in ȳpm crederent habebant tamen carnem in qua p ȳpo passuro passionē sustinerent. Jdē in sermone huius diei. Occidunt pro ȳpo paruulo paruuli, pro iustitia moritur innocencia. O q̄ beata etas nec dum ȳps potuit loqui q iam pro ypo merentur occidi, non dum oportuni confessionem iam idonei passioni. ¶ Et ido eos sancta mat ecclesia festinat q hoc propter tres prerogatiuas illis collatas. Prima summitur ex tempore quia fuerunt primi qui sanguinem suum pro ypo fuderunt. Vñ Augustin. vocat eos flores ecclesie. Et de ipis canit ecclia illud Apoc. viij. Hij empti sunt ex omnibus primicie deo q agno. Secunda prerogatiua summitur ex statu quia sine macula vixerunt. quia primus circumcisi. Et de ipis canit ecclesia illud Apoc. xiiij. Hij sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati id est non sunt polluti mente q corpore. Nichil prodest virginē esse corpore nisi mēs sit incorrupta Tercia progatiua capitur ex gracia capitis, quia quando rex coronatur multos milites secum facit Sic rex celestis nunc coronatus corona aurea a matre per suam incarnationem, hos innocentes milites sibi elegit. Jdeo festum ipsorum ab ecclesia celebratur licet in lymbum descenderunt q etiam liberum arbitrium non habuerint, tamen quicquid in eis minus fuit gracia noui regis adimpleuit vt dictum est supra. ¶ Ex predictis soluitur aliud dubium videlicet illud. Quare ecclesia statim post diem natalis domini celebrat continuatim illa tria festa, videlicet sci Stephani Johānis q innocētū. Rñdet q ideo q in his tribus festis recolit triplex martirium. Primū est voluntatis q opis sicut beati Stephani qui fuit primus martir post ypi resurrectionē q ascēsionē

hinc ē q̄ statim post natiuitatez Cristi sancta mater ecclesia ordīanit diē sancti Stephani quia dies martirij sanctoꝝ dicit̄ natalis eorum. De quo Fulgenci⁹ in sermōe Heri xp̄s natus ē in mūdū vt hodie Stephanus nasceretur in celo Scd̄m est martiriū voluntatis ⁊ nō opis. sic ꝑ. Johānes euāgelista qui paratus erat ꝑ xp̄o oīa supplicia sustinere nō tn̄ actu sustinuit. Bern̄. in sermōe de innocentib⁹ dicit. ꝙ in pace vitam finiuit diuini consilij fuit sicut ip̄e dixit Johannis vltimo. Sic eū volo manere donec veniam. Et qꝛ minus est pati voluntate tantum q̄ actu et voluntate. Ideo ecclesia post diē sancti stephani ordinauit diē sancti Johānis euāgeliste. Tercium martiriū ē opis ⁊ nō volūtatis. sic pueri innocētes vsum rationis nō habētes passi sunt. q̄ deū nō loquendo ꝫ moriendo cum sanguine suo confessi sunt.

De Circumcisiōe dn̄i sermo. xx de euangelio.

Postquā consummati sūt dies octo vt circūcideret̄ puer vocatū est nomē eius Jhesus Lu. ij. Quoniā dies hodierna ē anni prīcipiū ideo principes suis clientib⁹ ⁊ paterfamilias sue familie donaria tribuunt ita ꝙ maiores minoribus. non minores maioribus aliq̄d tribuūt. sed tamen ad minores nūciare maiorib⁹ bonū nouū annū pertinet. sic saluator nr̄ ihesus in hunc mundum natus velut prīceps licet adhuc paruulus noluit ꝙ iste dies preteriret quin munus acceptabile ⁊ gratum tribueret suis fidelibus. Munus autez hoc fuit preciosus sanguis ip̄ius quem ī circumcisione hodie pro nobis effudit quod ⁊ singulis vobis pro nouo anno quātum ad eius efficienciā exopto ita ꝙ effectus ip̄ius in nullo ex vobis finaliter perdatur

¶ Presens igitur solennitas est cōpassionis. dilectionis ⁊ exultationis. Compassionis quidem quia xp̄s sic paruulus existens pro nobis circumcisionem sustinuit. j. Petri. iiij. Cristo igit̄ in carne passo vos eadem cogitatione paciamini vt vbi nō potest esse corpal' passio saltez sit mentis compassio Scd̄o est istud festum amoris. Bern̄. super omnia inquit te mihi reddit amabilem. O bone Jhesu opus redēmptionis nostre ⁊ sanguis quem fudisti pro nobis. Tercio hec solennitas est exultationis ⁊ summe gaudiosa ex triplici causa. Prima est ratione octaue diei natiuitatis xp̄i. quia octaua dies sanctorum significat futuram vitam. que est eterna. in qua precidimur ab omni miseria. Apoc. xxj Mors vltra non erit neq̄ clamor neq̄ dolor quoniā priora transierunt. ibi erit festiuitas solennis. De qua Nauum. j. Celebra iuda festiuitates tuas quia non adiciat vltra vt pertranseat Belial id est dyabolica temptatio. ibi nulla erit turbatio. Apoc. vij. Neq̄ cadz super eos sol neq̄ vllus estus neq̄ esurient neq̄ sicient ampli⁹. Secūda cā hec festiuitas ē exultatiōis ⁊ gaudiosa ratione effusionis san

guinis preciosi quem hodie in circumcisione fudit pro nobis. Aug. Sicut mors et resurrectio ita et circumcisio pro nobis facta est. qui pro nobis circumcisionez sustinuit vt nos ab hoc graui onere legis liberaret. Gall. iiij. Misit deus filium suum factum sub lege vt eos rē. Idcirco dedit nobis hodie arram salutis redemptionis nostre in effusione sanguinis sui expectātes plenam in ipius morte redemptionem. Tercia causa est ratiōe nominis saluatoris in quo nobis eius graciam prestandam insinuauit nu hoc amoroso nomine Ihesus id est saluator. Dixit enim angelus Math. j. Ipe saluum faciet populum suum a peccatis eorum. De quo dicat thema. Postq̄ consummati rē. ¶ In quib⁹ verbis duo innuuntur. Primum est corporalis ypi circumcisio. Scdm est saluatoris nominis impositio. Primū ibi. Postq̄ impleti sunt dies vt circumci. rē. Scdm ibi Vocatum est nomen eius Ihesus. ¶ Quantum ad primū de circumcisiōe nota q̄ circumcisio fuit data Abrahe in nonagesimo anno et sic fuit instituta ante legem tradita Moysi q̄ dringētis annis. Vnde dicit apls q̄ circumcisio non est ex lege ꝑ ex patribus. Fiebat aūt octauo die in sanctis etiam si dies illa esset sabbatum vt dicit Joh. vij. Vñ gen. xvij. Infans octo dier circumcidet in vobis. nō an octauū diem q̄ puer erat nimis tener et sic fuisset periculum. Idco dicit Bonauē tnra sup quarto sententiar. Non potuerunt preuenire tps nec differre nisi dns dispensasset cū eis. Et puer mortuus an octauū diē saluabat in fide parentū. ¶ Et data fuit solum viris q̄ soli Abrahe et masculis de semine eius et seruis ipius in remediū pcti originalis ita q̄ nulla alia natio exceptis iudeis legi subiciebant circūcisionis. Sz p femell' dicit Bonauē. sufficiebat pfessio fidei mediatoris a parentibus vel ab his qui gerebāt curam paruulor. ¶ Sz d. Cur generi masculino data fuit circumcisio in remediū pcti originalis. Rñdet q̄ ideo q̄ pctm viri quo ad effectum fuit graui⁹ peccato mulieris. dico quo ad effectum. iq̄ dicit sctus Tho. scda sde. q. clxvij. ar. iiij. respiciendo genus peccati pctm vtri usq̄ fuit equale q̄ supbia. ꝑ quātū ad speciē tūc grauius peccauit mulier q̄ nō solū peccauit ꝑ virū ad peccandū induxit. ꝑ quātū ad odionē psonar tūc pctm viri ē grauius ratione pfectionis q̄ erat perfectior muliere. Sic etiā quantuz ad effectū maius erat peccatū ade de quo Aug. in Enchi. dicit. Peccatū Ade vitiauit totū genus hūanū. nā si vir non peccasset pctm ita diffusuz p totū genus hūanū n fuisset vt dict mgr in scdo di. xxij. ¶ Sz d. Quare voluit ypus circūcidi cuz tñ circūcisio vt dictū ē data fuit in remediū pcti originalis. Ipe aūt ē et fuit imunis ab oi pcto. Rñdet doctor. in quarto et hic ppter multas causas. Prima vt se de semine abrahe oñderet eē cui erat imposita circūcisio. Secunda vt iudeis excusationē tolleret q̄ se excusassent q̄ euz nō recepissēt q̄ nō esset circūcisus.

Tercio vt circumcisionē approba
ret Ro. xv. Dico xp̄m ihm fuisse
ministrū circumcisionis ꝓpter cō
firmationē ꝓmissionuꝫ patrum.
Quarto vt veritatē humane car
nis ostenderet ꝯtra manicheū qui
dixit eū habere corpus fantasticū
Ideo voluit effundere sanguinem
suum vt se verū hominē demōstra
ret. j. Johā. v. Tres sunt qui testi
moniū dant in terra scꝫ in carne
xp̄i ꝙ fuerit verus homo scꝫ spūs
sanguis ⁊ aqua. Quinto vt obedi
encie virtutem ꝯmendaret in eo
ꝙ ip̄e legi obediuit. Math. v. Nō
veni soluere legē ꝫ adimplere no
bis in exemplum vt obediamus
preceptis dei ⁊ ecclesie. Exemplifi
ca de eo qui nō habet mortalia ad
huc tenet̄ cōfiteri venialia. iuxta
preceptū ecclesie in. c. omnis vtri
usqꝫ. de penit. ⁊ remis. Sexto vt
sacramentū incarnationis diabo
lo occultaret ꝓpter tales enim xp̄i
passiones vtrum deus esset diabo
lus dubitauit. Septimo vt spiritu
alem doceret circumcisionem que
est a supfluis ⁊ vanis videlicꝫ oris
oculoꝝ manuū anriū cordis ⁊c̄. qꝛ
scd̄m Aug. Omnis xp̄i actio nr̄a
est instructio nō corpalis ꝫ spūal'
vt vult Orige. De qua Jhere. iiij.
Circumcidimini dn̄o ⁊ afferte p̄
pucia cordiū vestroꝝ viri Juda.
Ideo dicit Augu. in. c. ex quo. de
consecra. di. iiij. ꝙ circumcisio car
nis erat signum iustificationis ⁊
purgatiōis anime. Octauo vt du
riciam circumcisionis terminan
dam demonstraret ⁊ ita vtrumqꝫ
scꝫ circumcisionem ⁊ bapcismum
in se suscepit vt primum termina
ret ⁊ scd̄m statueret. Simile fecit
in cena de agno ⁊ eucharistia ro
ma. x. Finis legis xp̄s. ¶ Deinde F
circa predicta videndum est qua
re nos non circumcidamur cum
tamē xp̄s circumcisus fuerit ⁊ apo
stoli. Solutio quatuor sunt cause
quare nō circumcidamur. Prima
quia circumcisio solis iudeis data
fuit. nos vero iudei non sumus.
Scd̄a quia circūcisio corporalis
nunc cessauit institutione baptis
mi ita ꝙ obseruatio eius tempore
isto dāpnabilis est. gall'. v. Ego
Paul⁹ dico vobis qm̄ si circūcidi
mini xp̄s nihil ꝓderit vobis. ratio
seti Tho. ⁊ doc. in quarto di. j. est
qꝛ qn̄ venit qd̄ ꝑfectū est cessare dꝫ
qd̄ imꝑfectū ē. ¶ Sꝫ baptism⁹ ē ꝑ G
fectior circumcisione. Primo rati
one significatiōis qꝛ exterior ablu
tio significat interiorē nō solū ab
origīali ꝫ etiā ab oī actuali pecca
to in adulto iudeo vel gētili bapti
sato. Ezech. xxxvj. Effundā sup
vos aquā mundā ⁊ mūdabimini
ab oībus inq̄namētis vr̄is. Scd̄o
rōe efficacis opatiōis qꝛ abūdācior
gr̄a dat̄ ī baptismo ad bn̄ opandū
⁊ fomitē restrīgēdū q̄ꝫ olī dabat̄ ī
circūcisione. Tercio rōe generalis
obligationis. qꝛ circūcisio habuit
determīnatū populū scꝫ iudaicum
nā licet alios etiā possꝫ saluare vt
gētiles nō tn̄ tenebant̄ nec obliga
bant̄. Etiā habuit decerminatuꝫ
sexū vt virilē. Etiā habuit deter
minatū tp̄s scꝫ octauū diē. Baptis
mus ꝟo ē oībus ꝯmunis ⁊ ad euꝫ
obligantur omnes saluari volen
tes si eum habere possunt. vt di
cit saluator Johan. iij. Nisi quis

renatus fuerit ex aqua ⁊ spiritu sancto ⁊c. Circumcisio vero non fuit talis pfectionis ⁊ obligatiōis ideo debet cessare quare nos nō circumcidimur. Tercia causa est ppter differenciam antique legis ⁊ noue. omīs em̄ lex oportuit q̄ haberet aliquod sacramentū quo velut per quandā ianuam in ip̄az legem esset ingressus. Lex aūt antiq̄ penalis erat ⁊ afflictiua. ⁊ ideo p sacramentum penale qd̄ est circūcisio in eam erat ingressus. Quoniam vero lex noua suauis est. qr iugū xp̄i suaue ē cū sit amor. ideo per baptismū quasi per quandā suauem refrigerationez in ip̄az legez ingredimur. Quarta est q̄a cū hō delectatione peccati a lege xp̄i declinasset nō poterat redire nisi per penam alicuius sacramenti. ß q̄a xp̄s in ligno crucis vere languores nostros tulit ⁊ dolores nr̄os ip̄e portauit ysa. liij. ido ex hoc absoluti sumus a pena circumcisionis. ¶ Quantū ad secundū vbi subiungit̄ impositio nominis saluatoris ibi. Et vocatum est nomen eius ihesus id est saluator. Sic em̄ nunc alicui nomen imponit̄ cum baptisatur. ita tunc cū circūcidebatur. Neq̄ em̄ aliquis est dign⁹ vocari aliquo nomine anteq̄ baptisatus sit. Et hoc ppter tria. nomen em̄ pertinet ad noticiā. Vñ scd̄z ysid. ij. Ethim̄. c. iiij. Nomē dictū ē quasi notamē eo q̄ nobis vocabulo suo res notas faciat. et quia homo per baptismum venit in gratuitā dei noticiā. ideo tunc nomē imponit̄. Vñ dñs ad Moysen Exod. xxxiij. Noui te ex nomine ⁊ inuenisti graciā coraz me. Scd̄o quia nomen pertinet ad dignitatem. ⁊ per baptismum ī maximaz dignitatem transimus scz in adoptionem filioꝝ dei. Tercio quia a sancta trinitate habemus esse. ideo non est cōueniens vt nominemur nisi ad inuocationē sancte trinitatis. cum dicit̄. Ego baptiso te in noīe patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Circa noīs Jhesu impositionem de tribus est videndū primū dicit̄ efficacia. scd̄m reuerēcia. terciū excellencia ¶ Circa primum nota q̄ licet multe sint efficacie huius nominis Jhesus tam̄ fideles tria p̄cipue bona ex inuocatione p̄ciosi noīs Jhesu reportant scz veniā peccatoꝝ. graciaz donorum ⁊ gloriam p̄mioꝝ. Primo veniam siue remissionē peccatoꝝ secūdū illd̄ Petri. Act. x. Huic oēs pphete testimoniū perhibēt remissionem peccatorum accipere p nomen eius. Et j. Joh. j. Aduocatū habemus apud patrē Jhesuz xp̄m iustum qui interpellat pro nobis. Et Bern̄. Quis inquit peccatoruz audeat inuocare deū vltionū dñm exercituū vt in ve. te. Nūc pprie ē nomē dñi ihesu qd̄ q̄cūq̄z inuocauerit salu⁹ erit. Act. iij. Nō ē nomē datū alid̄ sub celo ⁊c. ido si pctōrē angustāt pctā sua maxīa non desperet ß recurrat ad nomē ihesu et dicat illd̄ cū ihere. ppheta. xiiij. c. Dñe fac mecū misericordia ppter nomē tuū qr multe st̄ ⁊ nimis aduersiōes mee. Jtē cū ppheta dauid in p̄s. Propt̄ nomē tuū dñe ppici aberis ⁊c. Jdeo dicit August. in meditationibus suis. Quid est

Jhesus nisi saluator. ergo dñe ihe
su ꝓpter temetipm ⁊ ꝓpter gloriaꝫ
nomīs tui sancti esto mihi salua-
tor Jhesus. Noli dñe attēdere ma
lum meum ne obliuiscaris bonuꝫ
tuum. si ego admisi vnde damna
re potes. tu tamen nō amisisti no
men tuum vnde saluare peccato-
rem soles. Quō autem per nomen
Jhesus ꝯsequamur remissionem
peccatoꝝ. Audiamus exemplum.
Fuit quidam sacerdos pleban⁹ lu
bricus peccator hic cum vellet ire
ad suum scelus perpetrandū con-
tigit eum transire nocte quadam
per siluam in qua latro latitabat.
qui nemini pepercit spoliādo. hic
autem cum audiret eū transire di
xit. quis es tu qui transis. respon
dit plebanus ego sum seruus Jhe
su xp̄i. pre timore em̄ nimio nescie
bat quid responderet. tunc iterum
latro quesiuit. Dic mihi quis es tu
respondit plebanus ego sum indi-
gnus seruus Jhesu xp̄i. Latro vo
tercio quesiuit. quis es tu. ⁊ tūc ple
banus respondit. Ego sum inuti
lis seruus Jhesu xp̄i. Et tunc ex
hoc motus latro intra se cogita-
bat. Cuius seruus es tu. Et sic di-
xit plebano. ꝓpter nomen Jhesu
vade in pace. et sic latro intra se
ruminando dixit Jhesus Jhesus
Jhesus. Et ecce virtute nominis
Jhesu latro conuersus est ⁊ postea
latrociniū ⁊ homicidium nō per-
petrauit. sed de mane statim cum
magna deuotione venit ad eundē
plebanum petens vt audiret cōfes
sionem eius. Plebanus autem au
diens eum multa homicidia perpe
trasse dixit. O peccator vnde tibi
illa cōtricio qui tot mala cōmisi-
sti. Et respondit latro. hac nocte
quidam transiuit per siluam quez
cū volui spoliare dixit. seruus suꝫ
Jhesu xp̄i. quē dimisi ꝓpter nomē
Jhesus. tandem nomen Jhesus re
plicando ⁊ in me triplicando sum
contritus ⁊ conuersus ⁊ nō ero de
cetero seruus diaboli ꝫ seruus ihe
su xp̄i. tunc plebanus dixit. Ego
sum qui pertransiui siluam. bene
dictū sit ergo nomen Jhesus quod
me a periculo liberauit ⁊ te iustifi
cauit. Et ego decetero ero seruus
Jhesu xp̄i vtilior. quia ammodo
peccatum mortale scienter non cō
mittam. Scd̄o fideles ex magno
nomine Jhesu reportant graciaꝫ
donoꝝ scd̄m illud Johannis. xvj
Si quid pecieritis patrē in nomi
ne meo dabit vobis. Attendite q̄ꝫ
deuote sepe petunt mendici elemo
sinam in nomine sancti Nicolai
Martini Barbare ⁊c̄. aut alterius
sancti quia per hoc consequi sperāt
quod petunt. Quare ergo nos mi-
seri in nomine Jhesu non petim⁹
graciam dei. ymmo omnia ad sa
lutem corporis ⁊ anime nobis ne-
cessaria que indubie obtineremus
Et ideo ordinauit ecclesia vt ora
tiones misse in quibus necessaria
corporis ⁊ anime petimus conclu
dantur per dñm nostrum Jhesum
xp̄m ⁊c̄. Tercio fideles ex nomīe
Jhesu reportant gloriam p̄mioruꝫ
scd̄m illud Johannis. xvij. Hec ē
vita eterna vt ꝯgnoscant te verū
deum ⁊ quē misisti Jhesum xp̄m.
Et in p̄s. In noīe dñi nostri ma
gnificabimur. De hoc inquit deuo
tus Bern̄. Jhesu dulcis memoria

dans vera cordis gaudia ꝑ super
mel ⁊ omnia eius dulcis presencia
Si scribas nō sapit mihi nisi lege
ro ibi Jhesum. Si disputas ⁊ cō-
feras nō sapit mihi nisi insonue-
rit ibi Jhesus. Scdm de noīe ihe
su considerandū dicit̄ reuerencia.
K ¶ Vbi quero quō fideles reuereri
et venerari debent nomen Jhesu.
Ad hoc dico ꝙ maxime quatuor
modis scz inuocatione. confessiōe
benedictione ⁊ inclinatione. Pri
mo inuocatione. hoc docet apl's
paul⁹ ad Coll'. iij. Omnia quecū-
q̄ facitis ī verbo aut ī opere ī noīe
Jhesu xp̄i facite. Scdo confessiōe
sicut docet apl's ad Phil'. ij. Om-
nis lingua confiteat̄ quia dn̄s no
ster ihesus xp̄us in gloria ē dei pa
tris. Et Ro. x. Corde credit̄ ad
iusticiam ore autem confessio fit
ad salutem. Tercio benedictione
p̄s. Sit nomen eius benedictum
in secula. Idem. Benedicā dn̄m in
omni tempore semper laus eius ī
ore meo. Idem. Benedicam te in
vita mea ⁊ in nomine tuo leua-
bo manus meas. Idem cantate
dn̄o ⁊ benedicite nomini eius ⁊c̄.
Quarto inclinatione prout docet
apl'us ad Philipē. ij. In nomine
Jhesu omne genu flectat̄ celestiuz
terrestriū ⁊ infernorum. ¶ Et licz
L vbicūq̄ auditur nominari hoc p̄-
ciosum nomen ihesus debeamus
caput cum maxima reuerencia in
clinare hoc tamen p̄cipue est fien-
dum in ecclesia p̄sertim cum cele-
brantur missarum solennia. Ita
statuitur in. c. decet. de immu. ec.
libro. vj. vbi dicit textus. Conue-
nientes fideles in ecclesia gloriosū
nomen illud Jhesus qn̄cunq̄ reco
litur flectant genua cordis sui ꝙ
capitis inclinatione testentur.
Propterea summi pontifices plu-
rimas concesserunt indulgencias
hijs qui se deuote ⁊ reuerenter in-
clinant audiendo in ecclesia hoc
nomen Jhesus. Vnde refert Pe-
trus de palude lector pallacij Ro-
me postea cardinalis in expositio
ne psalmi. c. xxiij. ꝙ dn̄s hostien̄.
cardinalis predicans publice in ser
mone dixit ꝙ vidisset bullaz apo
stolicam in qua concesse fuissent
indulgencie vnius anni ⁊. xl. die
rum flectenti genua ad nomen do
mini ihesu. Item dn̄s Vrban⁹ pa
pa quartus omnibus vere confes-
sis ⁊ contritis dedit. xxx. dies in-
dulgenciaꝝ. Ad quos Johannes
xxij. sermonem ad populum faci
ens auinione adiecit dies totidez
Et sic sunt. lx. dies totiens quoti
ens q̄s deuote dixerit Jhesus xp̄s
in fine salutatiōis angelice. ¶ Itē M
Clemens quintus in concilio Vi
enen̄. dedit vnum annū indulgen
ciarum de sancto euangelio. In
principio erat verbum ⁊c̄. quicūq̄
legerit vel audierit post benedicti
onem in missa in memoriaz ⁊ gra
ciarum actionem dn̄ice incarnati
onis a quo fluxit fontaliter salus
humani generis. Et quicunq̄ in
fine cum dicitur. Et verbum ca-
ro factum est geniculauerit crucē-
q̄ cū osculo fecerit habet. vl. dies
indulgenciaruz. Et sic de hoc euā
gelio habentur indulgencie vnius
anni ⁊. vl. dierum. Idem in sym-
bolo Niceno cum in missa legitur
vel canitur. Et homo factus est

Ex hijs habetur quantum reprehendendi sunt. qui audita missa vix expectant sacerdotis benedictionem non curantes huiusmodi indulgencias. Nam ⁊ layci videntes sacerdotez genua flectere similiter facere deberēt. ⁊ per hoc se reddere participes illaruz indulgenciarum. Tercium de nomine Jhesu declarandum dicitur excellencia

N ¶ Vbi pono hanc conclusionem. Licet xp̄o plura nomina attribuātur Jhesus tamen super omnia cōpetit ei excellenter. Ad euidenciaz eius nota ꝙ aliqua nomina xp̄o conueniunt ratione deitatis. aliq̄ ratione attributionis ⁊ aliqua ratione personalitatis. Primo ratione deitatis conueniunt ei ista nomina vt Tetragramaton quod ē nomen dei magnuz. ⁊ ratione sue excellencie iudei in lamina aurea sculptum in fronte pontificis appendebant. Et sonat nomen Tetragramaton apud nos id est prīcipium vite ⁊ mortis. Item hoc nomen Adonay id est dominus. Itez hoc nomen Otheos id est deus. Item Hyßkiros id est fortis. Item Athanatos id est immortalis. Itez Ayos id est sanctus. Itē Sabaoth id est deus exercituum Item Homousion id est vnius essencie. ⁊ plura alia. Secundo cristo conueniunt quedam nomina ratione attributionis. ⁊ illa que attribuuntur ei ratione quarundā operationum ⁊ virtutum xp̄i. Nā ratione potencie dicitur sanctus. ⁊ terribilis. p̄s. Sanctum et terribile nomen eius. Item omnipotēs meffabilis ⁊c. Ratione sapiencie dicitur gubernator. illuminator. conseruator. ductor. dux ⁊c. Ratione misericordie dicitur pater misericordie. paciens. deus misericordie ⁊c. Ratione iusticie dicitur deus vltionū. deus zelotes. puniens. exterminās ⁊c. Tercio aliqua nomina conueniunt xp̄o ratione p̄sonalitatis vt hoc nomen filius. sic dicitur xp̄s dicitur filius dei. filius patris. Johannis. xvij. Pater clarifica filium tuum. Quarto aliqua conueniunt xp̄o scd̄m humanam naturam. sic xp̄s dicitur redemptor. mediator. agnus. leo. sol ⁊c. Vltimo aliqua nomina attribuuntur xp̄o ratione vtriusq̄ nature. Inter illa nulluz ei ita excellenter accomodat̄ sicut hoc nomen Jhesus quia nullum aliud ita proprie diuine ⁊ humane nature ostendit dignitatem. Ideo dicit apostol⁹ ad Phil. ij. Propter quod exaltauit illum ⁊ dedit illi nomen quod est super omne nomen scilicz hoc nomen Jhesus quod sonat saluator latine. ¶ Vbi Alexander de ales in tercio dicit ꝙ Jhesus tripliciter potest dici saluator scz a potēcia saluandi. ab habitu saluandi. ⁊ ab actu saluandi. Si consideratur vt a potencia saluādi tunc hoc nomen Jhesus conuenit ei ab eterno. Si ab habitu saluandi tūc cōuenit ei ex tempore ⁊ impositū fuit ei ab angelo vt in hodierno euāgelio. Quod vocatum est ab angelo priusq̄ in vtero cōciperetur. Si ab actu saluandi sic cōuenit ei ex tempore sed impositum est ei a ioseph Math. ij. Vocabis nomē ei⁹ Jhesus. ipse enim saluum faciet

populum suum a peccatis eorum ꝛc.

De circumcisiōe domini sermo xxj.

Postquā consummati sūt dies octo vt circumcideret̄ puer vocatū est nomen eius ihesus. Luce. ij. ¶ Hodiernam festiuitatem quatuor celebrē faciūt ꝛ solennem scz octaua natiuitatis. impositio noui ꝛ salutiferi noīs. effusio sanguinis. signaculū circūcisionis. De quibus fit mencio in hodierno euangelio qd̄ q̄uis sit paruū ꝛ breue in lr̄a est tn̄ valde ꝓfundū ī sentencia. Comp̄hendit enim per ordinem quatuor que sunt contraria illis quatuor que primꝰ homo in appetitu comclusit. nā appecijt esse vt deus. Juxta illud gen̄. iij. Eritis sicut dij. Sed deus est res īmutabilis quia apud eū nō ētrāsmutatō. Jaco. j. Est res diminuibilis quia nec vicissitudinis obumbratio. Et est res interminabilis. quia p̄s. Magnitudinis eius non est finis. Et est res innomīabilis qꝛ deficiunt lingue a narratione ip̄ius. Et qꝛ filius dei venit ī mundū peccatores saluos facere. j. Thy. j. ꝛ medicina dz esse ꝯtraria morbo. nā ꝯtraria ꝯtrarijs curāt̄ Ideo factus est subiectꝰ mutationi qꝛ puer octo dierum. propter quod dicit. Postq̄ ꝯsummati sunt dies octo. Scd̄o subiectꝰ diminutiōi qꝛ circumcisus. Itē terminationi quia puer. Item nominationi qꝛ vocatum est nomen eius Jhesus vt dicit thema. ¶ In quibꝰ quidez verbis breuiter duo tanguntur. primo saluatoris nostri circūcisio. ꝛ hoc in principio. scd̄o noīs impositio ibi. vocatū ē ꝛc. ¶ Quātuz ad primū nota ꝙ duplex est circūcisio scz carnalis ꝛ spūalis. Carnalis data ꝛ instituta fuit Abrahe ꝛ masculis de semine eius ꝛ seruis ip̄ius in remediū peccati originalis ꝛ insignū discretionis fidel̄ populi ab infideli. ita ꝙ nulla alia natio exceptis iudeis legi subijciebatur circumcisionis. Sed pro femellis dicit Bonauentura di. iiij. quarti sufficiebat ꝓfessio fidei mediatoris a parentibus vel ab hijs qui gerebant curā paruulorum. ¶ De necessitate aūt circumcisiōis erāt hec quatuor scz sexus. membrum. modꝰ ꝛ tp̄s. Primo fuit necessariū ꝙ fieret in determinato sexu. vn̄ viris ꝛ nō mulieribꝰ data est circūcisio. Cuius rō ē qꝛ circumcisio data est in remediū morbi origīalis ergo illi data fuit circūcisio qui fuit causa morbi ꝫ talis fuit vir. patet ex eo vt dicit sctūs Tho. di. j. quarti. qꝛ si sola femina peccasset licet genꝰ humanū fuisset infectuz infectione penali nō tn̄ infectione culpabili. vnde si vir nō peccasset originale transfusum non fuisset. ideo dicit apl̄s Ro. v. Per vnuz hominē peccatū introiuit in mūdū. Scd̄o necessariū fuit ꝙ circūcisio fieret in membro determinato scz generatiōis. rō qꝛ circūcisio data ē ī remediū origīalis culpe quā a parentibus ꝯtrahimus ꝑ illud membrū. Vn̄ gen̄. xvij. Circumcidetis carnem p̄pucij vestri. Tercio fuit necessarium ꝙ fieret modo determīato scz ꝙ eēt figure circularis

vt sicut peccatū originale fuit circulare. quia ab anima primi hominis peruenit corruptio in carnē et a carne iterꝫ in animā descendētis ab ipo. Quarto fuit necessariū vt fieret determinato tempore scꝫ die octauo. Gen. xvij. Infās octo dierꝫ circumcidet. ⁊ hoc quantum ad obseruanciaꝫ p̄cepti vnde reus transgressionis erat qui illud tempus non obseruabat ⁊ ideo nō circumcisus mortuꝰ dampnabatur. sicut dicimus nunc de baptismo. Non aūt erat octauus dies circūcisionis de necessitate precepti quātum ad efficaciam sacramenti q̄a cum alio tempore circumcisio facta suum effectū sacramentalē habeat vt patet de pueris in deserto genitis qui primo in terra ꝓmissionis sunt circumcisi. ⁊ sic differre diem octauum per dispensationeꝫ licebat. sed preuenire diē octauum nulli licebat. Causa autem determinationis huius temporis scilicꝫ diei octaue est duplex scꝫ moralis ⁊ lr̄alis. ¶ Moralis tangit̄ ꝑ magistrū di. j. quarti. quia per xp̄i resurrectionem octaua die factā circumcidit̄ anima a peccatis cuiuscunqꝫ in eum credentis. Scd̄a ratio lr̄alis est quia puer ante octauum diem est ita tener quasi in vētre matris. ⁊ ideo sicut animalia non offerebant̄ ꝓpter predictā causam ante octauum dieꝫ ita nec puer circumcidebat̄ ante octauum diem. ¶ Sed diceres quare voluit xp̄s circumcidi cū tn̄ circūcisio vt dictū ē data fuit in remediū pctī originalis. ipe aūt immunis fuit ab omni peccato. Solutio doc. ī quarto di. j. ⁊ hic ponūt plures rationes. ex quibus quatuor adducā Prima vt veram carnē humanā se assumpsisse monstraret contra Manicheū qui dixit eum habere corpus fantasticū. Ideo voluit effundere sanguinem suū vt se verꝫ hominem demonstraret. j. Johā. v. Tres sunt qui testimoniū dāt ī terra scꝫ ꝙ xp̄s fuerit verus homo scꝫ sp̄ūs sanguis ⁊ aqua. Scd̄a vt circūcisionē approbaret ⁊ sic se de semine Abrahe ostēderet. Ro. xv Dico xp̄m Jhesum ministrū fuisse circumcisionis ꝓpter verbū dei ad ꝯfirmationē ꝓmissionū patrū Tercia vt obediencie virtutez cōmendaret in eo ꝙ ipe legi obediuit ⁊ adimpleuit Math. v. Nō veni soluere legē ꝫ adimplere. nobis in exemplū vt obediamus p̄ceptis d̄i ⁊ eccīe. Quarta vt nos sp̄ūalē circumcisionē doceret. Est aūt sp̄ūalis circumcisio a supfluis ⁊ vanis videlicet oris. oculorum manuuꝫ aurium vestium ⁊ cordis resecatio. De hac dicit̄ Jhere. iiij. Circūcidimini dn̄o ⁊ aufferte prepucia cordiū vr̄oꝝ viri Juda. Ideo dicit August. in c. ex quo. de cōse. disti. iiij. ꝙ circūcisio carnis erat signū iustificationis ⁊ purgatiōis aīe. ¶ Est aūt hec circūcisio sp̄ūal̄ duplex scꝫ exterior ⁊ interior. Exterior consistit in tribus scꝫ in habitu ne sit notabilis. in actiōe ne sit rep̄hensibilis. in exterioribꝰ sensibus ne sit cōtemptibilis. Et dimissis duobus primis debemꝰ circumcidere oculos ab aspectu illicito. Sicut dicit Job. xiij. qui dixit Pepigi fedꝰ cū occulis meis. i. quo

daz federe restrinxi eos ne illicita aspicerent ⁊ desiderarent. Item aures ab auditu detractionis. Ecclesiastici. xxviij. Sepi aures tuas spinis ⁊ noli audire linguam nequā. Alioqn accidet illud Jeremie ix. Ascendit mors per fenestras ⁊c. Item pedes ab gressibus ad malū pueros. j. Fili mi nō ambules cum eis ꝙ prohibe pedem tuum a vijs eorum. pedes em̄ eorum veloces ad effundendum sanguinem sicut dixit ps. Et quid continget eis certe illud Math. xxij. Ligatis manibus ⁊ pedibus ⁊c. Item os a no pietate verboꝝ. vnde clamemus ad dñm cum ps. Pone dñe custodiam ori meo ⁊c. Quia dicitur prouerb. xij. Qui custodit os suum liberabit ab angustijs animam suaz

¶ Quid vero ptinget illis certe illud quod ponit Greg. iiij. dyalo. de quadaz moniali que licet ī multis alijs bonis operibus quasi esset perfecta tamen linguam suā quasi in nullo voluit refrenare. super quo confessor suus sepiꝰ eam multum redarguebat d. Circūcidas linguam tuaz. que minime aduertebat. Tandem mortua est ⁊ ppt̄ sanctitatem que in ipa credebatur esse sepulta fuit aī altare. Custos aūt ecclesie cum ante mediam noctem oraret in ecclesia vidit demones sepulchrum effodientes ⁊ ipaz extrahere festinantes. Quod cum factum fuisset vnus demon accedens cum forpice ignito linguam eius extravit ipamq; totam cremantes abierunt. quod homines de mane taz ex reuelatione custodis q; ex cineribus quos ibi inuenerunt cognoūerunt q; sic esset. Interior circumcisio similiter consistit in tribus scz in cogitatione. vt sit sancta. In affectione vt sit pura. Intentione. vt sit recta.

¶ Hic cadit dubium ex quo hodie est principium anni queritur an ī principio anni liceat hominibus dare munera. Solutio dare munera in principio anni hoc est in kal'. ianuarij potest fieri quadruplici motiuo. Primo pro omine future prosperitatis ita dare non licet vt docet August. Et habetur in. c. non observetis. xxvj. q. vlti. vbi dicit. Non observetis dies qui dicuntur egyptiaci aut kal'. ianuarij in quibus cantilene quedam ⁊ cōmessationes ⁊ ad inuicem donaria donātur quasi in principio anni boni fati augurio. Et dicebantur talia donaria strene. vt dicit Jhero. in. c. Legant. xxxvij. dist. Et est strena primum donum qđ datur in principio kal'. ianuarij p augurio. Et dicitur strena quasi sine trena. vel quasi seorsum a trena id est a lamentatione. quasi diceret. Hylariter dabantur ⁊ credebant q; propter hoc prospere eis succederz per totum annum quod est superstitiosum. Quare concludit Aug. in d. c. nō observetis. Qui autem talibus credunt scient se fidez xpianam ⁊ baptismum preuaricasse ⁊ paganum ⁊ apostatam et dei inimicum ⁊ iram dei grauiter incurrisse. Huiusmodi enim observatio pagonorum est vt in capꝰ Non licet. xxvj. q. vlti. Et prohibetur sub pena excommunicationis. vt habetur in. c. si quis seqn.

Vbi dicitur. Si quis kalendas ia
nuarij ritu paganoꝝ colere vel ali
quid plus noui facere ꝓpter nouuz
annum aut mensas cum lampadi
bus vel epulis in domibus prepa
rare ⁊ per vicos ⁊ plateas canta
tores ⁊ choros ducere p̄sumpserīt
3 anathema sit. ¶ Sed diceres ex
quo dies egypciaci non debent ob
seruari. Quare eclesia ex antiqui
tate signat hos dies in kalendarijs
suis. Solutio Archi. in. d. c. Non
obseruetis ꝓpter duas causas. Pri
ma licet nō obseruari debeant tñ
noticia eorundez est necessaria vt
sciatur causa quare fuerint obser
uati vt in. c. fuerunt. vij. dist. Ob
seruabantur autem ideo a paga
nis quia credebant ꝙ quicunqꝫ ta
li die opꝰ aliquod inchoaret ꝙ ma
lum haberet exitum. Scdo ideo
signant̄ non vt probentur ß vt re
probentur vt in. c. legimꝰ. xxxvij
dist. Scdo in principio anni da
ri possunt hmōi donaria in signū
amoris carnalis. ⁊ sic etiam ma
le fit. Declara de procis qui dant
amasijs suis. Et tanto magis est
peccatum quanto festū ⁊ tempus
est sancius. Tercio fieri potest in
nutrimentuz amicicie licite ⁊ sic
potest esse meritorium. Ita princi
pes suis clientibus ⁊ paterfamili
as sue familie donaria tribuunt.
Sic saluator noster Jhesus ī hūc
mundū natus velud princeps licz
adhuc paruulus noluit ꝙ iste dies
p̄teriret quin munus acceptabile
et gratū tribueret suis fidelibus vt
magis eos ad suū amorē accende
ret. Munus aūt hoc fuit preciosus
sanguis ip̄ius quē in circūcisione
hodie ꝓ nobis effudit. Quarto fie
ri potest in exemplū virtutū ⁊ ef
fectuū per donū considerandum ⁊
sic optime fieri potest ꝑ p̄dicatores
Opto igitur omnibus vobis ꝓ no
uo anno hoc nomen Jhesus. De
cuius virtutibus nunc dicā in se
cunda parte sermonis. Quantum
ad scdm vbi tangit̄ saluatoris no
stri noīs impositio. Nota ꝙ abra
ham vna die suscepit a deo impo
sitionem nominis ⁊ circumcisio
nis mandatū vt habet̄ Gen̄. xvij
Ideo apud Judeos consuetū erat
vt ip̄o die circumcisionis nomīa
pueris imponerentur. Sic etiam
nunc in baptismo noīa imponūt̄
Et ideo xp̄s simul cum fuit circū
cisus nominis impositionez acce
pit. ¶ Conuenienter aūt hoc nomē 4
Jhesus fuit xp̄o in circumcisione
impositum qm̄ res nominis sibi
conuenit. Jhesus em̄ interpretat̄
saluator. editus em̄ fuit ad tocius
orbis salutē. ⁊ ideo decens fuit vt
qui saluare venerat haberz nomē
saluatoris. Act. iiij. Nec est aliud
nomen sub celo datum hominibꝰ
in quo oporteat nos saluos fieri.
Est aūt hoc nomen Jhesus ꝓpriū
nomen xp̄i ei ab eterno conueniēs
quia a ꝓpria natura habet vt sit
saluator ⁊ inde i. a propria natu
ra natuz est ei hoc nomen Jhesus
non ab humana vel angelica cre
atura. ⁊ ideo dicit euangelista qd̄
vocatū est ab angelo anteq̄z ī vte
ro ꝯciperet̄. nō dicit impositū de
buit em̄ vt qui in diuina natura
esset saluator etiā in hūana natu
ra vendicaret sibi nomē saluato
ris. ¶ Et licz plures ī ve. te. fuerūt 5

vocati hoc nomine Jhesus pſertī tres de quibus ſcriptura facit mentionem ſcz Joſue. De quo Eccliaſtici. xlvj. Fortis in bello ihesu naue ſucceſſor moyſi. qui introduxit populum in terram pmiſſionis. Et Jhesus filius Joſedech ſacerdos magnus. De quo Zach. iij. Oſtendit mihi dñs ſacerdotem magnuz Jheſum ſtantem cōrā angelo dñi Hic edificauit templum dñi. vt habet Aggei. j. et Zach. vj. Et ihesus filius Syrach Jheroſolimita Hic docuit ſapienciam dei et compoſuit Eccliaſticū vt dicat Eccliaſtici. l. Tamen hoc nomen ihesus alia ratione conuenit illis et alia ratione xpō. Quia illis qui fuerunt ante xpm conuenit hoc nomē ihesus ſcdm aliquam rationem particularem puta quia aliquam particularem et temporalem ſalutem attulerant populo dei. Sed ſcdm rationem ſpiritualem et vniuerſalis ſalutis hoc nomen Jhesus eſt ppriū xpō. Jpe em eſt verus totaliter et eternus ſaluator. Ideo dixerunt ſamaritani Johannis iiij. Nunc cognouimus et ſcimus quia hic ē vere ſaluator mundi. ¶ Saluat aūt nos Jhesus a tribus malis. a culpa per remiſſionem. a pugna p defenſionem. ab infirmitate p curationem. Primo ſaluat nos a culpa per remiſſionem. Matth. j. Jpe em ſaluum faciet populū ſuū a peccatis eorum. nam ſicut morbus q̄ non expellit trahit ad mortez. ſic culpa que nō dimittit occidit aiaz Quare dauid merſus peccatis timens mori in aia inuocauit dñm dicēs. Saluū me fac deus qm intrauerūt aque ſcz peccatoꝝ animam meā. Eſt em hoc nomē Jheſus cogitatū velut thiriaca recepta expellens oē venenū petī. Dñ marci vlti. In noīe meo ſi mortiferū q̄d biberint id eſt ad mortale conſenſerint non eos nocebit. ¶ Eyemplum legit de quodaz bono homine qui habuit hanc conſuetudinez quocienſcūq; ſibi ingerebat aliq̄d mali iuit ad locum orōnis et inuocauit deū dicens. O dñe Jheſu miſerere mei et adiuua me ſtatim ceſſauit temptatio. Ideo dicit anſſh. Jheſus eſt nomen dulce delectabile nomen confortans peccatorem Scdo ſaluat nos a pugna per defenſionē. Saluat em xpi nomē inuocatū ab impugnationibꝰ et inſidijs diaboli. ps. Saluaſti em nos de affligentibus et odientes nos confundiſti. Et iterū. In nomīe tuo ſpernem⁹ inſurgētes in nobis Si em quibuſdā verbis incantationū tanta eſt vis collata vt ipis recitatis ſerpētes nō noceāt et fugiāt. amplius xpi nomē inuocatū corpales fugat et ſpūales ſerpētes marci vl. In noīe meo demonia ejicient. Eym habet i legēda ſcī patricij de quodā nobili nicolao q̄ i purgatorio ſcī patricij oīa tēptamēta diaboli vicit p hoc q̄ cū ſe peniſ affligi ſenſit ſp dixit. Jhu xpe fili dei viui miſerere mihi petōri vide in labardica. Alid eym de quodaz marito et eiꝰ vxore q̄bꝰ diabolꝰ i miſit tēptationē vt ſe ſuſpēderent vide i the. no. de ſctis ſer. xxxv. i fi. Tercio ſaluat a cūctis infirmitatibꝰ et aduerſitatibꝰ ſiue ſit infirmitas corpalis ſiue mōi tribulatio.

Est enim nomen Jhesus sicut vn gentum siue medicina communis de qua vulgus omnia vulnera sanat. ps. Misit verbum suum & sanauit eos. Unde legit q discipuli in hoc nomine mirabiles sanitates operati sunt in humanis corpibus. Exemplum de sancto Paulo & Dyonisio quiper virtutez huius nominis Jhesus conuersus fuit quando ad inuocationem eius cecus visum recepit. Aliud exemplum de beato Ignatio legitur q cum Trayanus imperator eū plūbatis cedi iussisset & ipe inter tot tormentorum genera nunq̄ ab inuocatione nominis Jhesu cessaret Et cum tortores quererent cur totiens hoc nomen replicaret. respōdit q me in tormentis consolatur & ipm nomē in corde meo scriptū habeo & ideo ab eius inuocatione cessare non possum. qui post mortem experire volebant an ita factum se haberet cor eius euellunt & per medium scindentes inuenerūt hoc nomen in corde eius scriptum aureis lītis. quod videntes multi crediderūt. Quare dilectissimi hodie hoc nomen Jhesus inuocemus quia est nomen multe excellencie & sublimitatis ita vt in nomine Jhesu omne genu flectatur celestium terrestrium & infernoz. ymo ecclesia precipit fieri inclinationez cum dicitur in missa vt in. c. decet de immu. ec. li. vj. Johannes papa. xvij. dedit totiens quotiēs qs hoc facit. xv. dies indulgenciarū Est etiam nomen multe virtuositatis & efficacie. nam est nomē vt inquit Petrus rauennas quod dicit cecis visuz. surdis auditū. claudis gressum. sermonem mutis. vitam mortuis. totamq̄ diaboli potestatem de obsessis corporibus vo tus huius nominis effugauit. Est preterea tercio nomen magne clemencie & reuerencie. cum non sit aliud nomen datum hominibus īquo oporteat nos saluos fieri vt p̄dictum est. Quod si deuote inuocauerimus liberabit nos sine dubio a predictis malis & donabit nobis post hanc vitam sempiternā amē

De Epiphania dñi sermo. xvij

Pertis the-

23 sauris suis obtulerunt ei munera aurum thus & mirram Math. ij. Ordo rationis exigit vt secūm gradum dignitatis & excellencie alicui cultus exhibeatur honoris & reuerencie vt in capl'o statuimus. de maio. & obe. Cum ergo magnus cultus honoris in munerum oblatione perpendatur magnis & dignis personis nō vilia sed nobilia & magna donaria sunt offerenda. nāvt dicit ī c. & si q̄stiōes. ō symo In accipiēdis vel dandis muneribus persone dātis vel accipientis qualitas attendenda est. videlicet vt a quo & cui an pauperi vel diuiti vel econuerso a diuite vel a paupere datum fuerit. Cum ergo qualitatem attēdimus pueri Jhesus fuit altus in excellencia & dignitate. quia rex regum & dominus dominanciū Apoc. xix. Clarus in sapiencia. quia in ipso erant omnes thesauri sapiencie & sciencie absconditi. vt habet ad Coll'. ij. Potens in celo

et in terra Mathei vltimo. Data est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra ⁊c. Etiam considerata qualitate dancium ⁊ offerencium reges fuerunt. ps. Reges tharsis ⁊ insule multe munera offerent reges arabū ⁊c. Erant etiam sapiētes. Ideo dicit magi venerunt ierosolimā. Congruit itaq; tam ex parte accipientis q̄ donancīū magna reuerencia ⁊ digna muneruz oblatio. Ideo dicit thema apertis
A thesauris suis. ¶ In quibus verbis duo tangunt. primo ordinata regalis oblatio. cū dicitur. Apertis thesauris suis. Scdo mistica ⁊ doctrinalis significatio addens aurum thus ⁊ mirram. Quantū ad primum dico illam oblationē conuenienter factam diuina ordinatione q̄ illa tria optima q̄libet in genere suo reges offerebant. Primo aurum quod est potioris valoris inter metalla. Scdo th⁹ q̄d est potioris odoris inter aromata Tercio mirram que est potioris vigoris inter vngenta. Et illa tria munera obtulerunt ad releuandū triplicem iacturam ⁊ ad explanādum triplicem figuram ⁊ ad rep̄sentandum triplicem substanciā Primo obtulerunt illa ad releuandum triplicem iacturam occurrētem in illa sacra natiuitate scilicz matris parientis necessitatem. p cuius releuatione obtulerunt aur. Erat em̄ domina nostra valde pauper ⁊ indigens cum tamen essz mater dei ⁊ regina celi ⁊ mundi. Inuebe contra superbiā ⁊ ornatū mulierum. Scdo fetoris occurrētis magnitudinem. pro cuius relevatione obtulerūt thus boni ⁊ suauissimi odoris. Erat enim locus fetidus quia natus erat in stabulo ⁊ in presepio iuxta bouem ⁊ azinū collocatus. Tercio vagiētis teneritudinē. pro cuius releuatione obtulerunt mirram ad vngendum membra illius debilia ⁊ tenera ac delicata pueri Jhesu qui nostras penalitates ⁊ infirmitates assumpsit. Scdo reges obtulerūt ei tria illa munera ad explanandum triplicem figuram. In hijs enim tribus muneribus protestati sunt in puero Jhesu tria fidei nostre consona scz in auro excelsam eius autoritatem quia maiestatem regiam. Fuit em̄ de genere regio Baruico quia promissus erat in lege super israhel regnaturus. In thure vero deitatem. Thus enim in dei sacrificio iubebatur offerri. et ille puer verus deus erat ⁊ deus erat verbum. ⁊ verbum caro factū est Johannis. j. In mirra nostrā humanitatem passibilem ⁊ mortalem assumptam pro nobis. Nam cum mirra corpora condiuntur mortuorum. Tercio reges obtulerunt ei illa tria munera ad representandum in puero Jhesu triplicem esse substanciam scz diuinitatem p̄ciosissimam. animam deuotissimam ⁊ carnem integram ⁊ incorruptam per aurum quod est pretiosius omnibus metallis intelligit diuinitas pretiosissima. Per thus anima deuotissima quia th⁹ significat deuotionem. Per mirram q̄ conseruat a corruptiōe caro incorrupta. Vnde ps. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem

Et hec tria significabantur per illa que erant in archa. Nam virga illa que florut caro est Christi que resurrexit Vnde in psalmo. Et reflouit caro ⁊c. Tabule vbi erāt scripta precepta est aīa ī qua sunt omnes thesauri sciencie ⁊ sapiencie dei absconditi. Māna dei tas que habet omnē saporē ⁊ omnē suauitatē. patet igitur illa ordinate ⁊ regulariter eē oblata. Hic cadit dubiū ex quo isti tres reges obtulerunt puero Jhesu ordinate acceptabilem oblationē. ¶ Quot requruntur ad hoc ꝙ oblatio exteri or sit deo accepta. Solutio quatuor que isti tres reges offerendo seruauerunt. Primū dicit placabilitas scz ꝙ persona offerens placeat deo. quia oblatio nō potest placere deo nisi prius offerens sibi placeat. pverb. xv. Victime impioꝝ abhominabiles sunt dño. vota iustorum placabilia. Et ecclastici xxxiiij. Bona iniquoꝝ non pbat altissimus. Et Jheroni. in. c. odi. xxiiij. q. j. Nō sacrificioꝝ magnitudinē ꝑ offerenciū merita respicit deus. Figuratū est gen. iiij. respexit dñs ad Abel ⁊ munera eius. Dicit notanter ad Abel prius ⁊ deinde ad munera. Vbi greg. Nō placuit Abel ex munere ꝑ munus ex Abel. quia ipe erat acceptus deo ꝑ iustam vitā ⁊ innocenciam cordis sui ⁊ propterea accepta fuerūt eius munera. Sed Cayn munera non acceptauit deus quia ipm propter suam iniquitatem reprobauit. Scōm requisitum ad acceptā oblationem dicitur bonitas. debet em̄ fieri de re bona. Eccīastici xxxv. Noli offerre munera prava non em̄ dñs suscipiet illa. Et Malachie. j. Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculū ⁊ ymmolat debile dño. Ideo dicitur in c. sacerdotes. xliv. dist. Indignus est dare dño quod dedignatur homo. Inuehe contra offerentes malos denarios ⁊ obulos ⁊c. Terciuz dicitur pprietas. debet nanq̄ fieri de substācia ppria. pverb. iij. Honora dñm de tua substancia non de alien avt furto aut rapina ysa. lxj. Ego dñs diligens iudicium ⁊ odio habens rapinam in holocaustum. Et eccīastici. xxxiiij. Qui offert de rapina pauperū quasi ꝙ victimat filiū in conspectu patris Vnde Jhero. Sunt quidam qui ī hoc estimant placere deo ꝙ de rapina edificant eccīas ⁊ larga testamenta faciunt ⁊ deo offerunt pauperes viduas ⁊ orphanos deprimētes sed magis deū puocant ad irā ⁊ remunerationem vindicte. Ideo dicitur in. c. non est. j. q. j. Qui cēd in sacrificio dei ex male acquisito offertur nō placet deo sed ipius ira cumdiam irritat. Tales enim volunt participem facere deum eoꝝ iniquitatis ⁊ oppressionis pauperum Propter hoc dicitur in capl'o ymmolans. viij. q. v. Ex iniquo ymmolantis maculata est oblatio. Quartum dicitur hylaritas. debet enim esse deuota ⁊ hylaris. Vnde apostolus. j. Corinth. ix. Vnusquisq̄ prout destinauit in corde suo non ex tristicia aut necessitate. Hylarē em̄ datorem diligit deus. nō delectat ī aliq̄ oblatione facta sine deuotione. ꝓpter qd

in veteri lege multa sacrificia iussa sunt aspergi oleo insignum q̄ sine deuocionis aspersione non sūt deo grata. p̄s. Holocausta medullata offeram tibi. per medullam que in medio ossiuz est intima vis deuotionis accipitur. ac si diceret licet modicum sic quod foris offero. tamen hoc modicum intima deuotione offero. quia dicit Gre. Cor ⁊ non substanciam pensat deus nec perpendit quantum in eiꝰ sacrificio offeratur sed ex quanto scz ex cordis deuotione. Ista quatuor habuit oblatio trium regum Primo fuit deuota quia procedentes adorauerunt. Scd̄o fuit de re bona quia apertis thesauris ⁊c̄. Tercio fuit de re ꝓpria. hoc notat̄ cum dicitur suis nō alienis. Quarto fuit deo placida ratione ipsorū quia fuerunt in caritate feruidi ⁊ ideo opera ipsoruz fuerunt deo accepta. August. Habe caritatem et fac quicquid vis ⁊ placebis deo ¶ Scd̄o in v̄bis thematis notat̄ mistica significatio ⁊ doctrinalis scz vt aperiamꝰ thesauros nostros id est corda nostra ⁊ regi xp̄o munera offeramus. Primo de corde dilectionem ⁊ adhesionem in auro. Scd̄o de ore laudationem et orationem in thure. Tercio de corpore afflictionem ⁊ macerationez in mirra. Primo instar regum de scrinio cordis offeramus deo cordialem dilectionem ⁊ caritatem. Nam per aurum bene caritas designatur. quia sicut aurum est valore maximum. vigore stupidum tenore solidum. Sic inter oēs virtutes caritas principatū tenet ⁊ q̄ plꝰ hz plus valet. ⁊ qui nihil. nihil valet ymo nihil ē nec opa sua valent. teste apl̄o. j. Coꝝ. xiij. Si linguis hoīm loquar ⁊ angeloꝝ ⁊c̄. Scd̄o auꝝ ē vigore fructiferum. qꝛ est restauratiuū depditi ⁊ est cōseruatiuū iā habiti ⁊ ꝯformatiuū emortui cordis ⁊ debilis ideo ponitur in electuarijs infirmoꝝ. ⁊ caritas adueniens restaurat omnia precedencia merita que erant depdita ⁊ conseruat iā habita ⁊ confortat corda nostra debilia ad operandū instanter opa virtuosa. ad resistendū potēter ⁊ viriliter tēptationibꝰ malis. ad sperandum cōfidenter bona ꝓmissa. Quare ioh. Apoc. iij. dicitur. Dicis q̄ diues sū ⁊ locupletatus ⁊ nullius egeo ⁊ nescis quia tu miser es ⁊ miserabilis pauper cecus ⁊ nudus. Et subdit̄ suadeo tibi emere a me auruz ignitū vt locuples fias ⁊ habeas qd̄ offeras deo tuo. In quo inuit̄ q̄ qui caritatē nō hz ē infirmus cecus et nudus. Istud auꝝ caritatis emit sctūs Paulꝰ qn̄ oīa terrena arbitrabat̄ sicut stercora vt xp̄m lucri faceret. Sicut em̄ calor solis facit hominē se expoliare. ita et feruor caritatis facit oīa relinquere. Tercio aurū ratiōe tenoris solidi multuz durat. ⁊ carithas ꝑfecta semel habita nunq̄ excidit vt dicit apostolus. j. Coꝝ. xiij. Hic em̄ incipit ⁊ in patriam vadens nunq̄ desinit. Est em̄ quasi vas auri solidū Eccīastici. v. Dixi scd̄o q̄ instar regum debemꝰ deo offerre thꝰ vocalis laudutiōis ⁊ orōis qꝛ scriptū est p̄s. xxxix. Sacrificium laudis honorificabit me ⁊c̄. Et iterum

dirigat̃ oratio mea sicut incensuz in conspectu tuo. ita ꝙ de quolibz nostrum dici possit Eccĩastes. v. Quasi thus ardens in igne positũ Hoc primo inflammat̃. scd̃o eleuatur. tercio dilatat̃. vltimo serenatur. Inflammat̃ nanqꝫ primo deuota persona interius dũ accensis precordijs orat pro peccatoribꝰ ⁊ peccatoꝝ remissione. postmodũ eleuatur superius dũ orat pro supnoꝝ adeptione. deinde dilatat̃ vlterius dũ orat pro proximoꝝ saluatione. postremo serenatur ⁊ cõsummitur ac deficit in graciaruz actione pro donoꝝ ⁊ beneficioruz collatione seip̃m paruipendẽs duz nihil dignuz apud se reperit quod dño retribuat. quemadmoduz p̃s ait. Quid retribuam dño pro omnibus que retribuit mihi vt sit de numero illoꝝ de quibus dicit̃. Omnes de saba veniunt aurum ⁊ thꝰ deferentes ⁊ laudẽ deo annunciãtes ysa. lx. Dixi tercio ꝙ ĩstar trium regũ debemus deo offerre mirram carnalis afflictionis ⁊ macerationis mirram penitẽcie ⁊ mortificationis. quia quemadmoduz mirra materialis habet saporem acidum ⁊ pungitiuũ. virorẽ placidum et electum. vigorẽ intimum ⁊ conseruatiuũ. odorem optimuz ⁊ diffusiuum. Sic penitencia habet saporem pungitiuũ ⁊ acidum. est amara valde in p̃senti omnis disciplina quia non est gaudij sed meroris ad heb. xij. Omnia peccata delet ⁊ reddit p̃sonam pulchraz ⁊ placidam. Cañ. j. Fasticulꝰ mirre dilectus meus mihi inter vbera commorabit̃. habet etiã vigorem conseruatiuũ ⁊ intimũ. preseruat em̃ a putrefactione peccatoꝝ. ꝓpt̃ quod dicit sponsa. Messui mirraz meam cum aromatibus. Cañ. v. Et habet nihilominus odorez diffusiuum ⁊ optimum. multum em̃ redolet deo angelis ⁊ hominibus persona penitẽs ⁊ mortificata vt iam dicere possit illud Eccĩastici xxiiij. Quasi mirra electa dedi suauitatem odoris.

De Epiphania domini sermo xxiij. de euangelio.

Identes stellaz gauisi sunt gaudio magno valde Mathei ij. Scd̃m Jhero. Cũ primo xp̃us natus est stella apparuit magis ĩ oriente qua visa statim iter arripientes lõgissimũ iter in. xiij. dietis peregerunt. partim quidez adducti diuina virtute. partim autẽ dromedarioꝝ velocitate scd̃m illd̃ ysa. lx. Inundatio cameloꝝ operiet te dromedarij madian ⁊c. peruenientes aũt Jherusalẽ ⁊ ingressi eam stelli ducatum amiserunt. postq̃ aũt ibidem receperunt certificationem de loco natiuitatis xp̃i egressi Jherusalẽ de nouo videbant stellam que antecedebat eos ideo gauisi sunt. Jd̃o dicit thema Videntes stellã magis gauisi ⁊c. In quibus verbis euangelista duo ostendit. Primo visionem stelle quam reges habuerunt. Secundo gaudium quod inde perceperunt. scd̃m ibi. Gauisi sunt gaudio ⁊c. ¶ Prosequendo ambo membra simul nota ꝙ magi quintuplicem stellam viderunt ⁊ ad visionem

cuiuslibet gaudi sunt gaudio magno valde scz stellam materialez diuinalem. virginalem spualem ꝛ intellectualem. Primam stellaz scz materialem viderunt in oriente ꝛ de hac sonat principaliter theE ma. ¶ Circa quam videnda sunt tria. primo de materia eius. Secundo de forma. tercio de efficiencia. Quantū ad materiam huius stelle sciendū ꝙ hec stella que magis apparuit non fuit vna de celestibus stellis ab inicio creatis. qđ probat Crisost. super Math. ꝛ sanctus Tho. iij. parte. q. xxxvj. ex multiplici distinctione qua stella ista distinguebatur a celestibus. Et precipue in sex scz natura. situ motu. tempore claritate ꝛ officio Natura quidem quia erat corruptibilis ꝛ non de natura celi. ꝛ ideo peracto offitio cōuersa fuit in preiacentem materiam. ꝛ hoc conueniens fuit quia lumine vero inuēto alio lumine non indigemus. Scđo distinguebatur in situ qa non fuit in alto cum aliis stellis ī firmamento sed in spacio huius aeris vicina loca tenebat. patet qa isti per eam determinate distinxerunt domū. Tercio distinguebat motu quia cum alie stelle in circuitu rotarentur ꝛ sic motu circulari hec autem scđm Criso. incedebat via triangulari. quia hec sola recta linea tendebat ab oriente que est versus aquilonem ad occidentem declinans ad meridiem versus Judeam vbi erat ꝙpus. Item differebat in motu quia non habebat continuum motum sed cuz oportebat magos stare stabat. et cum oportebat magos ire ibat. sicut ꝛ de calumpna nubis que erat in deserto. Item in motu differebat quia quandoqz apparebat ꝛ qñqz occultabatur. Cum enim intrauerunt Jherusalem occultauit seipam. Deinde vbi Herodem reliquerunt monstrauit seipaz. Quarto differebat ex tempore. non enim solum apparebat in nocte sed etiam in media die quod non est virtutis stelle. ß nec etiam lune. Quāto in claritate differebat quia ceteris splendidior erat. Vnde Leo papa in sermone de Epiphania. Tribus magis in regione orientis stella noue claritatis apparuit que illustrior ceteris pulchriorqz sideribus in se intuencium oculos animosqz conuerteret ꝛ confestim aduerterent non esse ociosum qđ tam insolidum videbatur. Sexto differebat ab aliis stellis officio quia ille facte sunt vt sint in signa ꝛ tempora dies ꝛ annos ꝛ vt luceant in firmamento celi. Hec vero facta est ad significandum ꝙpm natuz ꝛ magos dirigendū. ¶ Quātum ad formam huius stelle sanctus Tho. vbi supra dicit Crisost. super Math. scđm aliquorum relationem ꝙ ipa die natiuitatis magis super quendam montem victorialem vocatum orantibus stella quedam iuxta eos apparuit que formam pueri pulcerrimi habebat ꝛ in eius capite cruz splēdebat qui magos alloquens dixit vt in Judeam pergerent ꝛ ibi natum puerum inuenirent. ¶ Quantum ad efficienciam istius stelle dic ꝙ stella ista nichil in ꝙpo effe-

cit sed magorum corda perdocuit tanq̃ veritatis index quod ad illuminationem fidei eorum pertinebat. Ideo dicit Augu. in sermone de Epiphania. Vidit magus obstupuit astrologus. erubescat h stulticia mathematicorum qui dicunt xp̃m sub constellatione seu fato esse natum. ista em̃ stella nõ fecit xp̃m mirabiliter viuere. sed xp̃us eam fecit mirabiliter apparere. Quid fuit hec stella que nũq̃ prius apparuit nec postea visa ẽ. nisi quedam lingua celi que enarraret gloriam dei. Hec Augusti. Primo ergo dicit magi fuerunt q̃ eam viderunt id est magni astrologi. ⁊ quia assueti erant aspicere ad cursum stellarum ideo videntes nouam stellam inusitatã obstupuerunt. Hic applica questionem an timendum sit cum alique nouitates apparent in corporibus celestibus. ⁊ que sunt illa signa ꝓpter que timendum est ne immineant de propinquo hominibus mala. vide in sermone dñice decime quã feci de euangelio cui⁹ thema. Venient dies in te. Secundo August in auctoritate predicta dãpnat errorem mathematicorũ asserencium xp̃m natum sub constellatione illi⁹ stelle. ⁊ similiter quẽlibet hominem nasci sub fato seu constellatione aliqua ex qua necessitatur ad agendum que facit. qd falsum est ⁊ hereticum. ⁊ est heresis priscillianistarũ. De qua. xxiiij q. vl. c. q̃dã aũt. Eq̃dẽ ars seu sciẽcia astrologie habz in sua sciencia veritatem sicut alie sciencie. Et licet sit multum speculatiua ⁊ delectabilis est tamen multum fallax quo ad iudicia que dantur ex ea. Ita vt Ambro. dicit. xxxvij. dis. § Hinc etiam q̃ nihil valent ad salutem astrologia ⁊ huiusmodi sed in errorem mittunt ⁊ qui hijs student curam anime non habẽt. Quod autem astrologia quo ad iudicia sit fallax probat Antoninus tripliciter. Vide parte quarta titulo. xv. capl'o. xxxij. § j. Vltimo dicit August. in auctoritate supradicta. q̃ hec stella que nouiter fuit a xp̃o creata. ⁊ post officium suum in materiam preiacentem resoluta fuit tanq̃ quedaz lingua que narraret gloriam nati in mentibus magorum. Vnde eam videntes quam ad tempus amiserant gauisi sunt gaudio magno valde vt dicit thema. Et tãtum de prima stella. ¶ Secundaz stellam quam viderunt ⁊ gauisi sunt dicitur diuinalis. Hec est cristus quam viderunt cum inuenerunt puerum Jhesum. q̃ autẽ ihesus dicatur stella aperte ostendit̃ Apoc. vlti. vbi ip̃e ait. Ego ihus stella splendida ⁊ matutina. Hãc videntes non miruz si gauisi sũt ⁊c̃. quia in eo causa omnis gaudij ⁊ vere delectationis. p̃s. Replebis me leticia cum vultu tuo. Ab hac stella procedunt quatuor radij vt dicit Paulus. j. Corinthe. j. Factus est nobis xp̃us a deo sapiencia ⁊ iusticia. sanctificatio ⁊ redẽdemptio. A sapiencia procedit radius illustrans. A iusticia radius informans. A sanctificatione radius purgans. A redemptione radius liberans. Hanc stellam vidẽ

tes magi gauisi sūt ne dū gaudio
ß et magno valde. Vñ sicut dicit
glosa. Ille gaudet gaudio qui de
deo gaudet qui est verum gaudiū
Et addit magno. quia eo nihil ē
maius. ⁊ valde. quia de magno
potest alius plus alius min⁹ gau
dere. ¶ Terciā stellam quaz vidē
tes magi gauisi sunt ⁊c. dicit̄ vir
ginalis ⁊ est beata Maria. De q̄
longe ante p̄renunciat Balaam ꝓ
pheta dicens. Numeri. xxiiij. Orie
tur stella ex Jacob id ē virgo ma
ria ex illo patriarcha ⁊ populo iu
deorum ab eo originem habenti.
Et qualis sit ista stella seu cui si
milis declarat ecclesia ad eius ve
uerationem sepe decantans. Aue
maris stella. Stella autem maris
vulgariter dicitur latramontana
Que ideo maris stella dicitur. q̄a
dirigit nauigantes per mare aspi
cientes ad eam. ⁊ sine ductu eius
de facili homines submergerentur
Hanc stellam non materialem ī
celis sed virginalem in terris vide
runt magi quando inuenerunt pu
erum non solum sed cum Maria
matre eius vnde gauisi sunt gau
dio magno viso puero. gauisi sūt
gaudio magno visa matre. addi
tum est eis gaudium vt magnuz
esset. Erat enim quedam fruicio
videre iuuenculam speciosissimaz
honestissimam. sapientissimam.
cum paruulo suo. Et pie credi po
test. ⁊ si euangelista non dicat v̄
bis mellifluis sapiencia plenis il
lis magis gracias egisse. Ex hac
autem stella radius ad nos diffū
ditur misericordie ⁊ bonitatis. Bo
num vt dicit Dyonisius ē sui ipius
diffusiuum ⁊ communicatiuum.
Et quia ipa super omnes puras
creaturas bona. ideo bonitatē suā
misericordie ⁊ beneficioruz ad nos
effundit. Vnde ⁊ aurum sibi obla
tum a magis non modicuz. prout
decebat eorum regiam maiestatez
non sibi reseruauit in posterum.
sed vt dicit Bernhard. pauperib⁹
per Joseph dispersit. Ad hanc igi
tur stellam oportet aspicere ⁊ effe
ctum bonitatis eius ⁊ misericor
die humiliter īplorare. Vnde Ful
bertus in sermone. Oportet omēs
xp̄icolas per mare huius seculi na
uigantes attendere ad stellaz ma
ris scilicet Mariam. Hoc si quis
egerit non iactabitur vane glorie
vento. nec tribulatione scopulis
allidetur. nec syrena voluptatum
vorabitur sed ad portum salutis
tutus perueniet. Ipsa enim humi
lima. ipsa paciens. ipa virgo pu
rissima vt imitemur eius vestigia
⁊ percipiamus eius misericordie
suffragia. Dicitur enim Eccīastī
ci. xxiiij. Quasi oliua speciosa in
in campis fructus oliue. Oleum ē
misericordiā significans. Ad hunc
ergo fructum bouum colligenduz
ex ea omnes accedere possunt. Et
ideo in campis dicitur loco omni
bus patenti. Berahard. in sermo
ne. Quis misericordie tue o benedi
cta longitudinem. latitudinem.
sublimitatem ⁊ profunditatē que
at inuestigare. Nam longitudo
eius vsq̄ in nouissimum diem in
uocantibus eam subuenit vniuer
sis. Latitudo eius replet orbem ter
rarum vt tua misericordia plena
sit omnis terra. Sic ⁊ sublimitas

eius ciuitatis superne inuenit re
staurationem. Et profundum ei
sedentibus in tenebris ⁊ vmbra
mortis inuenit redemptionem.
Quis iustus vel peccator ad hanc
stellam aspexit deuote inuocans
ad quem oculos sue misericordie
nō cōuertit. Ipsa Leom pape ma
num restituit quam sibi abscide
rat. eo ꝙ communionem populo
ministrans ⁊ inter alios mulieri
cuidam cum manum osculata de
more fuisset stimulum carnis ve
hementem persensit. propter quod
ex zelo seuerus in se vltor extitit.
Ipsa quendam militem de fauci
bus diaboli extraxit. ⁊ vxorem a
periculo liberauit. Extende illud
exemplum de milite qui ex diuite
pauper effectus se diabolo tradidit
si ei diuicias conferret ⁊ vxorem
suam. ¶ Quarta stella quam vi
dentes magi gauisi sunt gaudio
magno valde nimis. dicatur spiritua
lis. que est fides. Hanc viderunt
in corde. De qua Eccliastici. xliij.
Species celi id est celestis homi
nis gloria stellarum id est virtu
tum. Inter quas prima dicitur fi
des. Hanc videntes magi in cor
de suo gauisi sunt non solum gau
dio magno sed ⁊ valde. Nā nisi
fidez diuinitatis habuissent ex vi
sione pueri vel matris eius paruz
gauisi fuissent. Sed propter fidez
credentes deum esse ⁊ summuz bo
nuz gauisi sunt valde. Et propter
istam veram fidem procidentes
adorauerunt eum. Non em̄ adora
tur nisi deus. Deutro. vj. Domi
num deum tuum adorabis ⁊ illi
soli seruies. Adorabis cultu inte
riori recognoscendo eum vt prin
cipium ⁊ finem tui ⁊ omnium et
illi soli seruies cultu exteriori vt
domino summo eius precepta ser
uando. Cognouerunt igitur isti
per veram fidem hunc esse deum
⁊ propterea adorauerunt. Vnde
Crisost. in omel. Videam⁹ quid
gloriosum magi videntes in pue
ro gauisi sunt. nunquid viderunt
pallacium marmoribus splendi
dum. nunqd matrem eius dyade
mate coronatam aut in lecto au
reo recumbentem. nunquid pueri
auro inuolutum. nunquid reginā
diuersis populis personantem. nō
sed quid. pandochium vticz tene
brosum ⁊ sordidum ⁊ magis ani
malibus q̄z hominibus aptum.
Matrem eius viz tunicam vnaz
habentem. ⁊ talem qualem habe
re poterat carpētarij vxor peregre
constituta viderunt ⁊ puerum pā
nis sordidis inuolutuz in presepio
sordidiori positum. Si terrenum
ergo regē querentes venissent ma
gis confundendi erant q̄z gauisu
ri. Nunc autem qua celestem que
rebant ⁊ si nihil regale videbant
in eo solius tamen stelle testimo
nio contenti erant. putas ne ado
rassent infantem nisi intelligerent
adorationis honorem nisi aliqd
diuinum credidissent in eo. Ergo
non puericie honorem dederunt.
sed diuinitati eius omnia intelli
genti. Hec Crisost. Ex hac stel
la fidei processit radius perfecte pi
etatis quam ex muneribus osten
derunt. Ex munere auri veneran
tes in eo personam regiaz. In thu
re diuinam. In mirra mortalem

naturam eius assumptā. Ab hijs discamus offerre deo integram fidem nostram non in parte. qui eñ ypm credit non esse deum sed creaturam vt Arrius vel iudeus aut paganus. hic non offert thus quod deo offertur. Qui non credit eum fuisse verum hominem ꝫ fantasticum vt Manicheus. nec fuisse mortuum vt sarracenus ⁊ thurcus. hic non offert mirram mortalitatem signantem. Qui dicunt deum non habere prouidenciaz omnium vt dominum vniuersorum ⁊ sapientissimuz non offerunt aurum. Qui non habent amaritudines penitencie peccatorum suoꝝ nec mortificant passiones suas ꝫ eas secuntur. hij non offerūt mirram. Qui deuotas orationes ⁊ preces ad deum non dirigunt hij ī thure deficiunt. Qui vero deum super omnia non diligunt hij aurum nō non offerunt quia per aurum dilectio significatur. Imitandi igit isti magi sunt ⁊ ad radium pietatis ex fide eorum adoremus ypm cum vera fide ⁊ opere dilectionis deuotionis ⁊ mortificationis.

¶Quinta stella quam magi vidē tes gauisi sūt gaudio magno valde ꝛc. est intellectualis qui est angelus. De qua Baruth. iij. Stelle autem dederunt lumen in custodijs suis ⁊ letate sunt. Hanc viderunt in somnis quando per angelum sunt admoniti ne redirent ad Herodem sed ipo duce redierunt per aliam viam. Et reuersi in suam regionem edocti sunt per frequentes apparitiones angelorum Tandem baptisati a beato Thoma apostolo coadiutores facti sūt ipius in predicando fidem ypi do nec beato fine quieuerunt. Horuz corpora primo per Helenam Constantini matrez rapta in Constantinopolim sunt translata. Postea per sanctum Eustorgium episcopum mediolanū translata. Deinde anno domini M.c.lvij. postꝫ Fridericus primus imperator Mediolanum destruxit Raynaldus Colonien sis archiepiscopus a mediolano Coloniam transtulit vbi in magna reuerencia ⁊ populi deuotione coruscant.

De Epiphania domini sermo vnus. de euangelio.

Idim⁹ stellā eius in oriente ⁊ venimus cum muneribus adorare eum (Mathei. ij. Consuetudo est longe introducta ꝙ quando princeps magnus acquirit aliquod magnum dominium vel cō sequitur victoriam de inimicis suis tunc capitanei ⁊ cōmilitones sui congratulantur ei. populus autem ciuitatis vadit obuiam ei cū canticis ⁊ iubilo. ⁊ barones eiꝰ offerunt sibi munera. Simili modo veniens dominus Jhesus rex regum magnus ⁊ excelsus habens victoriam de natura humana rapiens ipam de manu diaboli per misterium incarnacionis sue. primo ⁊ antea venerunt cōmilitones sui angeli videlicet vt habetur Luce. ij. dicentes. Gloria in excelsis deo. Deinde populus suus. id est pastores. qui prout patet ibidem quando discesserunt ab eis angeli

loquebantur adinuicē. transeamꝰ
vsq; Bethleem ⁊ videamus hoc v̄
bum quod factum est quod osten-
dit nobis dominus. Et venerunt
festinantes ⁊ inuenerunt Mariaz
et Joseph ⁊ infantem positum in
presepio. Postremo autez venerūt
reges ab oriente Jherosolimaz ad
offerendum ei munera dicentes v̄
ba thematis. Vidimus stellā eius
in oriente ⁊c. ¶ In verbis predictis
tria tanguntur que in hoc sermo-
ne erunt declaranda. Primum di-
citur apparicio in principio. Vi-
dimus stellam ⁊c. Secundum ad
uentacio ibi. Et venimꝰ ⁊c. Ter
cium adoracio in fine cum con-
cluditur. Adorare eum. Primum
dicitur stelle apparitio quia dicūt
magi. Vidimus stellam eius in
oriente. ¶ De hac stella tres fuerūt
opiniones. Prima est eorum qui
dixerunt ꝙ fuit spiritussanctus. q̄
sicut apparuit apostolis ī linguis
igneis ita ⁊ magis in specie stelle
Secunda fuit eorum. qui dicunt
ꝙ stella illa fuit angelus qui appa
ruit pastoribus in specie humana
⁊ ip̄is in specie stelle. Tercia opi-
nio fuit mathematicoꝝ qui dicūt
ꝙ illa fuit stella fatalis sub cuius
constellatione natus est xp̄s. Hec
autem opiniones reprobantur per
doctores. vt Crisost. Nico. de ly.
sctm̄ Tho. tercia parte. q. xx xvj.
ar. lxx. ꝙ illa stella fuit vera stel-
la non vna de celestibus stellis ꝫ
de nouo producta in aere vicino
terre que scd̄m dei voluntatē mo
uebatur. Quod etiam confirmare
videtur Aug. in libro contra Fau
stum dicens. Non ex illis erat stel
lis que ab inicio creature itineruz
suorum ordinem sub creationis le
ge custodiunt sed nouo virginis
partu nouum sydꝰ apparuit. hoc
autem ostenditur esse verum ex
sex in quibꝰ differebat ista stella
ab alijs stellis videlicet in natura
situ motu tempore claritate ⁊ offi
cio. De quibus vide supra sermōe
xxiij. E. ¶ Sed diceres a quo di-
dicerunt magi ꝙ talis stella xp̄m
natum significaret. Respondet
August. Primo ꝙ didicerunt ab
angelo. Apparuit quidem eis pri
mo signum stelle quam cuz admi
ratione aspicientes desiderabant ī
telligire quid hoc esset ⁊ vel vigilā
tibus vel dormientibus angelus
misterium xp̄i declarauit. Hoc vi
detur Aug. opinando asserere. vn
de in sermone de Epiphania ait.
Si dicturus es a quibus audierūt
ꝙ talis stella xp̄m natum signifi
caret profecto ab angelo aliq̄ mo-
nitione reuelationis. Crisost v̄o
super Matheū dicit se inuenisse ī
quibusdaz libris licet apocrifis ꝙ
in ptibꝰ oriētis erāt q̄dā sapiētissi
mi reges q̄ vel descēderāt de stirpe
Balaā vl' ad eos ꝓphecia balaā de
uenerat in q̄ dixerat. Orietur stella
ex Jacob ⁊c. Ex qua diuulgatuz
fuit apud eos ꝙ nascente xp̄o stel-
la quedam admirabilis ⁊ insolita
appareret. quare statuerunt vt eli
gerentur. xij. qui sollicite conside-
rarent ortuz illius stelle. Quod vt
melius facerent in quodam altissi
mo monte construi fecerunt quod
dam pallacium cum copia rerum
necessariaꝝ ad victum ⁊ ibi ꝑma-
nebant isti deuote dep̄cantes deuz

vt stellam hanc ipis ostenderet. Quib⁹ orantibus nocte media qñ natus est xp̄s apparuit supra eos in aere stella prefulgida. in cuius summitate erat ymago pueri par uuli super cuius caput crux splendebat qui illis dixit. Ite velocius in terram iuda ⁊ ibi regem xp̄m deum ⁊ hominem natum inuenitis. Narrauerunt vero ista sapiẽtibus regionis illius qui de ipsis tres elegerunt qui irent ⁊ munera preciosa deferrent ⁊ puerum natũ adorarent. Scd̄o scd̄m Bern̄. didicerunt per diuinam reuelationem Vnde dicit ꝙ qui per stellam eos foris ammonuit ipe in occulto eos edocuit per gracie illuminationꝫ Vnde Leo papa in sermone ait. Preter illam speciem stelle que corporeum excitauit aspectum fulgẽcior veritatis radius corda eorum perdocuit. Sicut em̄ prophete visione ymaginaria illustrabantur intrinsecus vt intelligerent dei secreta ventura. Ita potuit esse vt aspicientes magi signum visibilis stelle illuminarentur a deo vt cognoscerent ꝙ natus esset xp̄s. Sꝫ quereres vtrum natiuitas xp̄i fuerit conuenienter magis per stellaꝫ manifestata. ¶ Ad cuius euidẽciã nota ꝙ natiuitas xp̄i fuit diuersis diuersimode manifestata. Primo pastoribus per angelũ Lu. ij. Qui dixit. Annuncio vobis gaudium ⁊c̄. quia natus est vobis saluator mundi. Secundo magis ꝑ stellam vt hic. Tercio iustis. vt Symeoni ⁊ Anne in templo per instinctum spiritussancti quadragesima die a natiuitate Luce. ij.

¶ Triplici autem ratione xp̄s voluit natiuitatem suam magis per stellam manifestare ⁊ non per aliam creaturam. videlicet propter congruentem attractionem. propter precedentem prenunctiationẽ ⁊ propter conuenientem demonstrationem. Primo propter cõgruentem attractionem. Nam vt dicit sanctus Tho. tercia parte. q. xxxvj. ar. v. Respõdendo ad questionem ꝙ conueniens fuit xp̄i natinitatem magis per stellam manifestare quia deus consueuit homines vocare ad se per eis cõsueta eo ꝙ consuetis facilius credim⁹ Sed magi erant viri exercitati ĩ philozophia ⁊ astrologia ⁊ consueti fuerunt cursus stellarum inspicere. Ideo deus conuenienter eos ad se reduxit per stelle apparitionẽ Quia vt dicit Crisost. Per consueta eos dominus vocare voluit eis condescendens. Pastores vero q̄a iudei ⁊ rudes erant ac corporalib⁹ dedidi qui consueta erant diuina responsa per angelos recipere. per quos etiam legeꝫ acceperant. Secundum illud Act. vij. Accepistis legem in dispositione angelorum Ideo per angelos eis reuelata est xp̄i natiuitas. Symeon vero et Anna qui erant homines iusti q̄bus ꝯsuetũ ẽ ⁊ familiare edoceri ꝑ diuinã inspirationẽ absq̄ exteriorũ signoꝝ demõstratiõe id̄o mãifestata ẽ eis xp̄i natiuitas ꝑ ĩttriorẽ instĩctũ spũsscti scd̄ꝫ illd̄ lu. ij. Respõsum accepit symeon a spũsctõ nõ visuꝝ ⁊c̄. Scd̄a rõ ꝓpt̄ p̄cedẽtẽ designationẽ. q: sicut dr̄ in li. questionum noui. ⁊ ve. tes. Magi illi

sequebantur traditionem Balaā qui dixit Numeri.xxiij. Orietur stella ex Jacob. Unde videntes stellam extra ordinem mundi hāc esse intellexerunt quam Balaam futurum iudicem regem iudeorum prophetauerat. ideo ipse magis voluit ipis suam natiuitatem manifestare per stellam. Tercia ratio ppt conuenientez demostrationē vt enim ipus suam natiuitatem purissimam demonstraret p stellam eam magis manifestauit. Nam stella purissimum corpus ē ⁊ sic natiuitas eius est pura. Primo ex parte matris. Unde canit ecclesia. Sicut sydus parit radium sic virgo filium pariforma. Secundo ex parte prolis quia est candor lucis eterne ⁊ speculum sine macula Sapiēn. vij. ¶ Secundum declarandum quod in themate tā gitur est magorum aduentatio. quia dicunt venimus ⁊c. Ubi de tribus videbimus. Primum dicit proprietas. Scdm velocitas. Tercium localitas. Circa primū queritur cur isti reges nuncupātur magi. Et de hoc est triplex responsio scdm q magus tripliciter dicitur scz maleficus illusor ⁊ sapiēs. Primo vocantur magi id est malefici. Naz Exod. viij. Malefici pharaonis dicūtur magi. Dicit enim Crisost. istos fuisse maleficos sed postea conuersos. quibus dominꝰ voluit natiuitatem suam reuelare et eos ad se adduceret vt per hoc peccatoribus exhiberet fiduciaz. Secūdo quidā hos reges dicūt ab effectu magos .i. illusores ex eo q̄ herodem illuserunt. quia ad eum nō redierunt. Tercio dicuntur magi id est sapientes. Naz dicit Raba. Magi sunt qui de singulis rebus philosophantur. Unde magꝰ idē est q̄ sapiens. nam per se magus hebraice scriba. grece philosophus latine sapiēs dicitur. Unde ⁊ magi quasi sapiencia magni. De hijs sic dicit Remigius. Sciendum ē autem q̄ varia est de magis opinio. Quidam enim dicunt eos fuisse caldeos. ⁊ caldei pro deo stellā colebant ⁊ idcirco dixerunt q̄ nūcupatio eorum deorum ostenderit verum deum natum. Alij dicunt persos eos fuisse. Nonnulli dicunt illos de vltimis finibus terre fuisse. Alij vero asserunt eos fuisse nepotes Ballaam. qui inter cetera prophetauit Numeri. xxiij. Orietur stella ex iacob ⁊c. Illi vero p hāc prophetiam moy vt viderunt stellam nouam intellexerunt regem natum ⁊ venerunt adorare eum. Hec Remigius. Ex illis patet q̄ verbum magorum dicencium. vidimus stellam eius in oriente nō est sic intelligendum q̄ ipis in oriente positis stella apparuerit existens in terra iuda. sed quia viderunt eam in oriete existentem ⁊ p cessit eos vsq̄ in iudeam. ¶ Secūdum dicitur velocitas. Ubi quero quo tempore isti magi venerunt ad ipm. Et circa hoc sunt varie opiniones. Quidam enim dicunt q̄ per biennium ante ipi natiuitatem apparuit stella ista. ⁊ tunc mirabantur magi quid esset. ipo aūt nato reuelatum est magis per angelos q̄ stella significabat christum natum. et tunc ceperunt

venire et in.xiij.diebus venerūt ⁊ puerum adorauerunt. Alij dicunt ꝙ per annum ante xp̄i natiuitatē stella magis apparuit. ⁊ tunc ceperunt venire ⁊ ꝓpter nimiam distanciam per totum illum annuz profecti sunt. in.xiij.vero die alterius anni cum xp̄s nunc esset.xiij dierum applicuerunt ad ip̄m. Nō nulli insuper tenent ꝙ in die natiuitatis apparuit stella ⁊ tunc magi inceperunt venire ⁊ post annū xiij.die scd̄i anni venerūt ad xp̄m Sed hoc scd̄m doctores stare non potest quoniam vt Matheus ⁊ lucas testantur postq̄z impleti sunt dies purgationis Marie postea statim xp̄us fugit in egyptum et mansit ibi septem annis. Et sic magi scd̄o anno post eius natiuitatem non inuenissent eū in Bethleem. Ideo communis opinio habet ꝙ in natiuitate domini stella primo magis apparuit ⁊ tunc ceperunt iter suum. ⁊ terciadecima die cum xp̄us tredecim dierum esset ad ip̄m stella duce venerunt. Et si queritur quomodo in tam paruo tempore per tanta terraruz spacia venire poterant scz ab oriēte in Iherusalez que in medio mūdi dicitur esse sita. Respondit Remigius ꝙ puer ad quem properabant eos in tam paruo tempore ꝑducere potuit. Vel scd̄m Iheronimū respondetur ꝙ super dromedarios venerunt qui sunt animalia velocissima ⁊ tantum currunt in vno die quantum equus in tribus Vel si reges predicti fuerūt de genere Balaam regio eorum nō multum distabat a terra promissionis idcirco potuerunt iter suum tam breui tempore expedire. Et ꝙ dicitur illos ab oriente venisse intelligi potest ꝙ ab illa regione venerūt que iudeis in parte oriētali est propinqua. ¶ Tercium dicitur localitas. Vbi querunt doctores quare isti magi specialiter venerunt iherusalem pocius q̄z ad aliam ciuitatem iudee. Respondet Remigius ꝙ triplici de causa. Prima q̄a magi cognouerunt tempus ⁊ non locum. sed Iherusalem regia ciuitas erat ⁊ crediderunt ꝙ xp̄us non nisi in vrbe regia nasci debuissz. ideo venerunt illac vt locum natiuitatis cercius discere possent vt impleretur illud ysa. ij. De syon exibit lex ⁊ verbum domini de Iherusalem. Secunda vt iudei essent inexcusabiles alias potuissent se excusare dicentes. nos scimus locum ⁊ non tempus. ideo magi annunciauerunt eis tempus dicentes. vbi est qui natus est rex Iudeorum. Tercio vt ex studio magorum dānaretur pigricia iudeorum. Quanta vero fuerit tunc negligencia iudeorum patet per se. Nam magi vni prophete crediderunt scz Balaam. Isti pluribus non crediderūt Illi querunt alienum isti non proprium. Illi venerunt de longinquo. isti manserunt in propinquo Hec est antiqua duricia iudeoruz De quo p̄s. Non crediderunt verbis domini. Vnde Gregorius. In omnibus signis que nobis nascente domino vel moriente monstrata sunt considerandum nobis est quāta fuerit in quorundā iudeorū corde duricia que hunc nec per

prophecie donum nec per miracu-
la agnouit. Omnia quippe elemē
ta auctorem suum venisse testata
sunt vt em̄ de eis quodam vsu hu
mano loquar celi hunc deum esse
cognouerunt quia ꝓtinus stellam
miserunt. celi videlicet aerei. Ma
re cognouit quia sub plantis eius
calcabile se prebuit. Terra cogno-
uit quia eo moriente contremuit.
Sol cognouit quia lucis sue radi-
os abscondit. Saxa ⁊ parietes
agnouerunt quia tempore mortis
eius scissa sunt. Infernus cogno-
uit quia quos tenebat mortuos vi
uos reddidit. Et tamen hunc quē
deum omnia insensibilia elemen-
ta senserunt adhuc infidelium cor
da iudeorum deum esse minime
cognoscunt ⁊ duriora saxis scindi
ad penitenciaz nolunt. Hec greg.
Ecce quanta fuit et est iudeorum
ingratitudo. Et q̄d de malis xp̄i
anis dicemus q̄ peiores sunt iude
is. ¶ Terciuz quod in themate tā-
gitur est magorum adoratio. q̄a
dicunt venimus adorare dominū
Ad cuius euidemciam nota ꝙ isti
magi tria cognouerunt se habere
ab illo puero scz corpus. animam
et temporalem substanciam. Ido
etiam tria ei exhibuerunt. Primo
habuerunt ab eo corpus ideo pro-
cidentes id est ad terram cadētes
Scdo animam ideo adorauerūt
eum adoratione scz latrie firmit̄
ip̄m credentes esse deū. Vnde Leo
papa in sermone ait. Adorāt ma
gi in carne verbum. in infancia
sapienciam. in infirmitate virtu-
tem. in hominis veritate tronum
maiestatis. Vbi quero vtrū xp̄s
et eius humanitas sit adorādus
adoratione latrie. Solutionē hui⁹
vide infra sermone de omnib⁹ san
ctis. Tercio habuerunt ab eo tem
poralem substanciam. ideo aper-
tis thesauris suis obtulerūt ei mu
nera aurum thus ⁊ mirram. Nā
vt Remigi⁹ inquit fuit traditio
antiquorum vt nullus ad deū vel
ad regem vacuus introiret. Persi
autem ⁊ Caldei consueuerunt of-
ferre aurum thus ⁊ mirram quib⁹
regio eorum habundabat. ¶ Vtrū
autem omnes illi tres obtulerunt
omnia ista munera diuersimode
tenetur a multis. Quidam em̄ di-
cunt ꝙ vnus eorum pro omnibus
obtulit ista munera. Alij vero ꝙ
vnus obtulit auruz alius thus ali
us mirram. Alijs videtur ⁊ meli⁹
ꝙ quilibet eorum obtulit ista tria
Est autem talium munerum ob-
lationis ratio mistica scdm Aug.
in sermone huius diei quia auruz
ad tributum thus ad sacrificium.
mirra ad sepulturaz pertinet mor
tuorum. Aurum ergo offertur qua
si regi magno. thus ymmolat̄ do
vero ⁊ mirra tanq̄ pro salute ho-
mini morituro ita ꝙ tria predicta
significabant in xp̄o regiam po-
testatē. diuinā maiestatē ⁊ hūa-
nā mortalitatē. Vel scdz Bern̄. au
rū obtulerūt ꝓpt̄ releuādā paupta
tē. th⁹ ꝓpt̄ stabuli fetorē tolledam
mirrā ꝓpter mēbroꝝ xp̄i solidatio
nē ⁊ hec rō ē lr̄alis. Inno. vo dicit
ꝙ hec tria munera significāt tres
substācias in xp̄o. aurū q̄d vniuer
sis eminet metallis significat diui
nitatem. thus redolens p̄ciosaz si-
gnificat animam. mirra vermes

prohibens a corporibus significat corpus xpi mortale non sentiens stimulos viciorum.

De sancto Valentino episcopo Patauien. patrono sermo. xxv.

Domine preuenisti eum in benedictionibus dulcedinis posuisti in capite eius coronam de lapide precioso. ps. xx. Verba ista conuenienter recitantur ad laudē ⁊ gloriam sancti confessoris ⁊ pontificis patroni nostri Valentini cuius hodie festa celebramus. quē dñs preuenit ⁊ subsecut⁹ ē in multis benedictionibus gracie sue qui sibi perdulces fuerunt. Nihil em̄ amarum amāti quia caritas omnia suffert ⁊ omnia sustinet ex apostoli sentencia. ōia ergo opera illius benedictione dulcedinis plena erant q̄a omnia meritoria. p que eternam consecutus est a dño benedictionem quam dñs datur⁹ est in finali iudicio omnibus electis dicens. Venite benedicti patris mei percipite regnum ⁊c. hec autem benedictio quid aliud est q̄ corona quam dominus posuit in capite eius. Ideo bene dicit de eo thema. Dñe preuenisti eum in benedictionibus ⁊c. ¶ In quibus premissis duo tanguntur que venūt declaranda. primū est benedictio in principio. Dñe preuenisti eū ⁊c. scdm coronatio cum concluditur. Posuisti in capite eius. ¶ Ad euidenciam primi nota q beatus valentinus ⁊ quilibet alius iust⁹ homo plures percipit a deo benedictiones in triplici statu videlicet in vita. in mōrte. ⁊ post mortē. Primo in vita percipit ab eo quatuor benedictiones. Prima dicitur remissionis quia ei omnia peccata dimittit scdm illud ps. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis Hanc benedictionem promittit deus peccatoribus Joēl. ij. Conuertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio ⁊ fletu ⁊ planctu ⁊ scindite corda vestra ⁊ non vestimēta vestra ⁊ conuertimini ad deum vestrum. Et sequitur. Quis scit si conuertat̄ ⁊ ignoscat ⁊ relinquat post se benedictionem. Secūda benedictio dicit̄ dilectionis. nam deus et omnes sancti diligūt hominem iustū ⁊ bonū. Quilibet autē homo iustus dicitur qui est sine mortali pcō. Vñ Joh. xv. saluator dicit Vos amici mei estis si feceritis ea que precipio vobis. Cōsideret nūc vnus quisq; an ea faciat que precepit dominus ⁊ statim inueniet se esse amicum dei. Ex aduerso seq̄tur q̄ non facientes que dominus precipit dicuntur inimici dei. Sicut sunt omnes violantes precepta decalogi. vt periuri. violantes sabbatum. inhonorātes parentes ⁊c. Tercia benedictio iusti dicitur accumulationis. nam meritum suum continue crescit in celo. ⁊ omnia opera sua cooperantur sibi in bonum. scdm illud ad Ro. viij. Scimus quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Quia omnia que hic in mūdo deliberate agunt ex vera caritate veniunt eis ad meritum. ymmo non solum bona que agunt. sed ⁊ etiam mala que sustinent.

Vnde si iusto moritur filius. si a-
mittit res temporales siue sint bo
ni siue mali. domini vel prelati bo
ni vel mali socij amici vel immi-
ci semper dominus hoc sibi ordi-
nat ad lucrum suum ⁊ ad bonum
licet ipe hoc nesciat. vnde ps. Om
nia quecunq; faciet semp prospera
buntur. Quanto ergo diuci⁹ iust⁹
viuit in seculo tanto maior erit ī
celo. Sed non sic impij non sic. ꝙ
tanq; pulus qui dispergit sine fru
ctu. ita omnia iniusto proueniunt
in malum etiā bona temporalia.
quia de talibus est deo ingratus
⁊ male expendit. Quarta benedi-
ctio iusti in hac vita dicit exaudi
tionis. Nam dns semper exaudit
orationem ei⁹. sedm illud ps. Vo
luntatem timentiuz se faciet ⁊ de-
precationem eorum semper exau-
diet. Licet iustus nō semper sciat
se exaudiri. deus em̄ non semp ex-
audit ad voluntatem. sed magis
ad necessitatem ⁊ vtilitatem tan
q; bonus medicus qui magis no
scit egritudines infirmi q; ipe in
firmus. Deus em̄ facit vt pia ma
ter que licet diligat filium suū par
vulum tamen cum filius petit in
utile aut nociuum vt ignem vel
cultellum tunc mater eum nō ex
audit. Hec sunt quatuor benedi
ctiones dulcedinis quas percipiūt
timintes deum hic in vita. vnus
tamen plus q; alter. quāto magis
vn⁹ plus proficit in meritis q; al
ter. Quis autem dubitat quin tan
to amplius beatus Valentin⁹ cō
secutus est has benedictiones quā
to magis hic in mundo profecit
suis meritis ne dum in se sed etiā
in populo xp̄i quem sibi multum
acquisiuit sua irreprehensibili vita
et doctrina. ¶ Secundo beat⁹ Va B
lentinus preuentus est benedictio
nibus dulcedinis in morte. Et p
nunc adducam duas benedictio
nes quas domin⁹ dat electis suis
in morte. Prima dicitur prepara
tionis. dat em̄ dns eis graciam p̄
parandi se ad suscipiendū sacram̄
ta ecclesiastica quibus iterū iustis
augentur merita hic in terris ⁊ p̄
mia in celis. Scda dicitur defensi
onis quia dominus iustis angl'os
suos in morte mittit vt eos defen
dant a demonibus ⁊ confortent
animam in temptationibus ⁊ tā
dem eam egredientem cū gaudio
de corpore suscipiunt. De hijs dua
bus benedictionibus dicit Eccla
stici. j. Timenti deū bene erit in ex
tremis ⁊ in die defunctionis sue
benedicetur. Et Deut. xxviij. dici
tur. Benedictus eris ingrediens ⁊
egrediens. egrediens scz de corpore
⁊ ingrediens scz in requiem. Reue
ra tūc quilibet homo indiget bene
dictione magne securitatis. quia
tunc inimici eius concordi volun
tate ⁊ malignitate veniunt cōtra
eum. Vnde Greg. Maligni spūs
vndiq; in morte animam coangu
stant dum ei non solum operis.
verum ⁊ locutionis. atq; insuper
cogitationis iniquitates replicāt
Has benedictiones in morte dul
citer habuit sanctus Valentinus
patronus noster. Nam cum exit⁹
viri dei appropinquasset tempus
obitus sui non ignorans se eccle-
siasticis sacramentis communiri fe
cit ⁊ deinde in pace obdormiuit.

Cuius animam sanctam angeli cum iubilo celo intulerunt. Corpus vero eius in castro Mayensi in ecclesia sancti Zenonis non lõge a Tyrolis honorifice sepelitur. vbi multis claruit miraculis & locus sepulture eius tanta veneratur frequencia fidelium q̃ sanctus Corbinianus frisingen. episcopus ibidem apud sanctum Valentinum suam elegit sepulturam & deinde post mortem suam ibidẽ ad sepeliendum apportatum est vt habetur ni eius legenda. Deinde post decursum temporis corpus beati Valentini de eodem castro a longobardorum gente honorifice in vrbem Tridentum translatum est. Demum ab illustri duce bauarie Tassilone in ciuitatez patauien. cum summo honore erectum est quod & ibidem magnifice honoratur & colitur. Vbi etiam multis claruit & hodie claret miraculis. Tercio dominus p̃uenit sanctum Valentinum in benedictionibus dulcedinis post mortem.

C Et p̃sertim in sex benedictionibus quas dominus confert suis electis post mortem. Prima benedictio dicitur aduocationis. Nam quando anima iusti post mortez ad iudicium particulare venerit & non plene rationem de suis peccatis facere poterit tunc x̃pus erit aduocatus eius exponens pro eo suã passionem deo patri. scdm illud Ro. viij. Christus Jhesus qui mortuus est qui & resurrexit. qui etiaz interpellat pro nobis. Et. j. Johãnis. ij. Aduocatuz habemus apd patrem Jhesum x̃pm iustum. et ipe est propiciatio pro peccatis nostris. Secunda benedictio dicitur consolationis. Benedicet eĩ dominus iustis in finali iudicio dicendo eis cum maxima consolatõe. Venite benedicti patris mei percipite regnum ẽ. Esurui & dedistis mihi manducare ẽ. Propter hoc dicitur prouerb. xxij. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur. Sic econtra qui tardus est ad misericordiam maledicetur. faciet ergo quilibet prout sibi dicitur Eccliastici. vij. Pauperi porrige manum tuam vt pficiatur propiciacio tua gracia dati in conspectu omnis viuentis. Gracia dati id est propter datum perficietur propiciatio tua in mundo & benedicto in iudicio vbi in cõspectu omnis viuentis dicetur tibi. Venite benedicti ẽ. Tercia benedictio post mortem dicitur participationis. Nam si post mortem intrat purgatorium particeps erit omnium bonoz que fiunt in ecclesia militãte vt sic cicius liberetur. iuxta illud ps. Particeps ego sum omnium timencium te ẽ. & tanto magis quanto magis hic se fecit participem bonoz ecclesie. siue quãto magis hic meruit vt illa bona sibi post mortẽ suffragãt. Mayẽ aũt hoc fit per opera misericordie corpalia & spũalia & singulariter ea que impenduntur animabus ĩ purgatorio. vt si hic libenter p eis oraſti aut eis subueniſti tunc etiã tibi tanto magis bona ecclesie cedent ad liberationem a purgatorio. quia heu pauci sunt iusti qui intrent purgatorium. Quarta be-

nedictio dicit̃ sacietatis q̃a post liberationem a purgatorio omnium sacietate replebitur in celo. et quecunq; desiderat anima ei⁹ ibi h̃z pro voluntate sua scd̃m illud p̃s Qui replet in bonis desideriũ tuũ Quinta benedicio dicitur gaudio sitatis quia recipiet speciale gaudium a quolibet sancto ⁊ angelo dei. tot em̃ habebit gaudia preter propria quot sunt sancti in celo et angeli beati. Sexta benedictio dicitur dotationis quia in resurrectione generali habebit duplicẽ stolam scz corporis ⁊ anime. Tunc enim non solum premium habebit in anima de operibus bonis. sed etiam in corpore quia corpus q̃tuor dotibus glorificatum videlicet impassibilitate. immortalitate agilitate ⁊ claritate ⁊ tanto amplius istis dotibus premiabit̃ quãto magis corpus suuz exercitauit in bonis operibus ⁊ virtutibus. Vltra has dotes specialiter fulgebit in celis beatissimus patronus noster valentinus aureola doctorum siue confessorum. prout in sequenti articulo declarabitur. Secundum quod in themate tangit̃ declarandum dicitur coronatio. quia coronatus corona de lapide precioso. ¶ Ad cuius euidenciaz videndum est de tribus. primũ quid est corona qua dn̄s coronat sctõs in gloria. scd̃m in quib⁹ differt corona ista ab aurea aureola ⁊ palma. tercium an sanctus valentin⁹ etiam coronatus sit aureola. Ad primum respondet̃ scd̃m doctores in quarto di. xlix. q̃ per coronam beatorum nihil aliud debet intelligi q̃ premium essenciale siue beatitudo essencialis beatorum consistens in clara dei visione ⁊ perfecta cum gaudio fruitione. quod habent beati omnes in deo clare sic viso ⁊ amato per quã beatitudinem rationalis creatura perfecte coniungitur deo. Et dicit̃ corona per similitudinem quia meritum quo illud premium hic meretur fit cum quadam pugna scd̃z illud Job. vij. Malicia est vita hominis super terram. victori autem debetur corona. Scd̃o dicitur corona ideo quia per hoc premiuz fit homo particeps diuinitatis aliquo modo ⁊ sic per hoc etiam fit particeps regie dignitatis. scd̃m illud Apoc. v. Fecisti nos deo nostro regnuz ⁊ sacerdotes. Corona autem est ꝓpriũ signum regie dignitatis ⁊ ideo essenciale premiuz quo homo sic fit particeps deitatis ⁊ quodammodo regie potestatis dicitur corona. Tercio dicitur corona. q̃a corona significat quãdam perfectionem ratione figure sue circularis que est perfectissima figurarum. Et ex hoc etiam conuenit perfectioni beatoꝝ in patria Et quia beatissimus patron⁹ noster sanctus valentenus hic viriliter pugnauit contra carnem mũdum ⁊ dyabolum ⁊ victoriã obtinuit ideo nũc dn̄s in eterna benedictione ip̃m hac corona coronauit. Est aũt hec corona de lapide precioso q̃ est de clara visione xp̃i dn̄i scd̃m diuinitatẽ ⁊ humanitatẽ qui dicit̃ lapis abscisus de monte sine manibus. Daniel. ij. quia conceptus ex Maria virgine sine

virili semine. Dicitur aūt Maria mons ꝓpter eminenciam sue dignitatis ⁊ quia omnes ad eam confugientes ꝑ auxilio saluantur tanq̄ in monte. Dicit̄ etiam xp̄s lapis angularis. De quo in p̄s. Lapidem quem reprobauerunt edificantes hic factus est in caput anguli. De hoc ergo precioso lapide beatus Valentinus habet coronā qua est coronatus. ¶ Scd̄m ꝯsiderandum in quibus differt corona ab aurea aureola ⁊ palma. Ad hoc dico scd̄m doc. vbi supra ꝙ corona idem est quod aurea. nā aurea est p̄miū substanciale qd̄ alio nomine methaphorice dicitur corona tum ex ꝑte meriti quia non respondet generi operis sed radici caritatis. tum ex parte premij ꝑ quod fit anima particeps diuinitatis. Palma vero est p̄miū accidentale quod nec radici caritatis. nec generi operis debetur sed tantum voluntati. Tale p̄mium habuit sanctus Martinus eo ꝙ martirium desiderauit licet opus non fuerit subsecutum. Vnde de eo canit ecclesia. Quem ⁊ si gladius ꝑsecutoris non abstulit palmaꝫ tn̄ martirij non amisit ⁊c̄. ¶ Aureola vero est premium accidentale qd̄ respondet operi excellenti ⁊ priuilegiato scꝫ martirio. virginitati. et predicationi. Nā vt dicunt doctores. Sicut ex gaudio essencialis premij quod est aurea redūdat in corpore beatoꝝ quidā decor qui est in gloria corporis ⁊ dicitur dos corporis. Sic aureola licet principaliter sit in mente per quandam tamen redundanciam fulget ī carne. Et sic scd̄m Bonauenturam vbi supra. Aureola ē quidā decor in corpore vel gaudium de tali decore quod habet de operib⁹ a se factis que habent rationem excellētis victorie. Ex predictis soluitur tercium ꝙ glorioso pontifici nr̄o sancto Valentino etiam debetur aureola. Et hoc ideo quia per doctrinam ⁊ predicationem suā hic ī mundo obtinuit perfectissimam victoriam contra demonem illuꝫ repellendo non solum a se sed etiā ab alijs quos sua doctrina illumi minauit in hijs que sunt de pertinentibus ad salutem. ¶ Nā vt cōcludunt doctores tribus generibus hominum specialiter ad hoc priuilegiatis debetur aureola scꝫ martiribus. predicatoribus ⁊ virginib⁹ et hoc triplici ratione. Primo ratione excellentis operationis quia in virginibus martirib⁹ ⁊ p̄dicatoribus inueniunt̄ tria excellentissima opera triū potenciarum anime. Excellentissimum em̄ op⁹ rationalis est predicatio veritatis. Excellentissimum opus concupiscibilis est obseruatio virginitatis Excellentissimum autem op⁹ irascibilis est tollerācia mortis. Secundo debetur aureola virginib⁹ p̄dicatoribus ⁊ martiribus ratiōe excellentis superationis. ip̄i nāq̄ magnifice superant hostes aīe scꝫ mundū demonē ⁊ carnē. Nā martires singulariter vincūt munduꝫ eo ꝙ voluntarie sustinent mortez ꝓpter xp̄m. mors aūt inter omēs passiones exteriores illatas est omnibus principalior. virgines insuper singularē victoriā de carne ob

tinent q̃uis aũt ⁊ vidue pugnant contra carnẽ. perfectius tamẽ virgines triũphant quia nobilissimũ victorie genus est nunq̃ hosti cessisse. Predicatores autem veritatis ⁊ doctores diabolum sublimiter ĩpugnant quem non solum a se ꝫ etiam ab alijs sua doctrina eiciũt

H. ¶ Nec est dicendum vt quidã volebant ꝙ aureola doctorum debeatur tantũmodo prelatis ⁊ mgr̃is graduatis quibus competit ex officio predicare. Sed quibuscunq̃ q̃ licite exercent actum docendi in hijs que ad salutem pertinent siue in scolis legendo. siue in ambone predicando. siue etiam doctrinam conscribendo ⁊ componendo eorũ que ad salutem pertinent. quia ꝑ talem doctrinam expugnatur dyabolus a cordibus hominum tanq̃ armis quibusdam. scd̃m illud apl̃i. ij. Cor. x. Arma milicie nostre non carnalia sunt sed spiritualia. Prelatis autem ⁊ doctoribꝰ non debetur hec aureola nisi actu predicent siue doceant quia aureola non debet̃ habitui ꝫ actui. Tercio debet̃ aureola virginibus doctoribus ⁊ martiribus ratione excellẽtis cõformatiõis. Hij equidẽ nobilissime ꝯformantur xp̃o q̃ fuit virgo ⁊ virginitatem illibataꝫ seruauit. Fuit martir in sua passione acerbissima. Fuit doctor ⁊ p̃dicator qui veritatem mundo manifestauit. Sunt ⁊ alie innumere huius sancti patroni nostri benedictiones quas ostendunt sanitatum signa in cecis ⁊ claudis ⁊c. Quare illum pie veneremur sperãtes suo patrocinio ciuitatem Pauien̄. ab imminentibus malis custodire prout quondã in repulsiõe inimicoꝝ fecit. qui hanc ciuitatem nocte intrauerunt vsq̃ ad valuas eccelsie ⁊ tandem graciam dei obtinere quã nobis ꝯcedat ihesus ⁊c.

Wann. j.

De sancto Valentino ep̃o eccĩe Patauien̄. patrono sermo. xxvj.

Loriã mũdi spreuit cũ suis oblectationibus ⁊ ideo meruit prouehi ad summũ sacerdocij gradum. Hec verba canit ecclesia ad laudem sancti valentini ¶. Quantum hũana gloria sit fugiẽda xp̃s nos docuit v̄bis ⁊ exẽplis. Ip̃e em̄ cũ ppl̃us eum voluit facere regem postq̃ saciauit eos de quinq̃ panibus ordeaceis ⁊ duobus piscibus fugit solus in montem Johã. vj. Spernens gloriã mundi ⁊ magis eligens ꝑ salute nostra confundi ĩ hoc mundo q̃ honorari. Ideo ip̃e ait Joh. viij. Ego gloriã meã nõ quero. est qui querat ⁊ iudicet. et Math. xj. ait. Discite a me q̃a mitis sum ⁊ humilis corde. Et iterũ Lu. xiiij. Omnis qui se exaltat suple in hoc mundo hũiliabit̃ suple ĩ futuro ⁊ econuerso. Hoc ẽ qd̃ ait Math. xviij. Nisi ꝯuersi fueritis et efficiemini sicut paruulus non intrabitis in regnũ celorũ. Paruulus aũt q̃uis nobilis ⁊ delicatus nullũ spernit ꝫ cuilibꝫ sibi blãdiẽti arridet ⁊ se iũgit. Ecce quõ xp̃us dñs summus sacerdos nos v̄bo ⁊ exẽplo docuit gloriã huiꝰ mdi spernere ⁊ ꝯtempnere. Hoc attẽdens btũs valẽtinus a iuuẽtute studuit

pompā ⁊ gloriā huius mūdi deui-
tare ideo bene congruunt sibi ver
ba thematis quo de ipo canit eccle
sia per orbem diffusa, gloriā mun
di spreuit ⁊c, pro gracia Aue ma.
Gloriā mundi spreuit cū suis ob-
lectationibus ⁊c. ¶. Inverbis the
matis duo innuunt ex quibus ve
nit ꝓmendādus beatus Valenti-
nus. Primo eius humilitas in con
tempnēdo gloriā vanam huius mū
di cū suis blandicijs cū dicit Glo
riā mundi spreuit. Scdo eius pō
tificalis dignitas quam adipisci
meruit deo inspirante cū subiungi
tur. Jdo puerī meruit ad summū
sacerdocij gradum ⁊c. ¶ Circa pri
mū est notandū ꝙ ad spernendum
⁊ ꝓtempnendū gloriā huius mūdi
merito hō quilibet moueri dz ex
eo ꝙ oīa que sunt in mūdo sūt ca
duca ⁊ transitoria. Ad hn ostēdit
Holkot in li. Sapīe sup hoc vbo
Sapīe. ij. Quia ex nihilo sumus et
post hoc etimus tanq̄ nō fuerimus
⁊c, dicens ꝙ ꝓtra maliciam vane
glorie siue ꝓtra gloriā huius mundi
valde expedit recogitare quid eue
niat de illo delectabili qđ mouet
hoīes in pñti vt si est honor digni
tas diuicie sanitas aut pulchritu-
do ⁊c, quō tandē oīa ista sūt cadu
ca ⁊ transitoria scdm illud. j. Joh.
ij. Mūdus trāsit ⁊ ꝓcupīa eius. qđ
exponēs b. Aug. sic dicit. Ecce in
quit mōs transit ⁊ ꝓcupīa eius. qđ
vis ergo vtrū amare tpalia ⁊ trā-
sire cū tpe an ēpm amare ⁊ in eter
nū viuere. Et subūgit. Retū tē-
poraliū fluuius transit ꝑ tanq̄ iu-
xta fluuiū nata arbor ē dñs ihesus
xp̄s rapis in preceps tene lignum
Noluit te arbor mūdi tene ēpm.
ꝙ si amaris istā miserā fluidāq̄
vitam vbi cum tanto labore viui
tis quanto magis amare debetis
ipam vitam eternam. vbi nullus
dolorem sustinebitis. vulpecula
transitura glaciem apposuit aures
ad glaciem ⁊ si audit aquam cur
rentes fortiter sub glacie nullomo
do confidit de illa glacie quia ē ni
mis tenuis ad supportandum eas
Jsta cautela vti debemus contra
gloriam huius mundi. Nam hui⁹
mundi gloria est quasi quedā pul-
chra ⁊ splendens glacies quia dele
ctabile est honorari ab hominibus
pasci potari delicate vestiri ⁊ ha
bere magnā familiam cui possit i
perare sed cauendum est quia gla
cies ista est valde fragilis. auscul
ta diligenter ⁊ audies murmur a-
quarum transeunciuz sub ista gla
cie id est multorum populorum.
Juxta illđ Apoc. xvij. Aque mul-
te populi multi. Aduerte ⁊ audies
quia modo transit vnus rex i mor
tem. modo vnus comes. mō vn⁹
ēps. modo miles. modo militaris
modo pauper. modo diues. modo
senex. modo iuuenis. Et sic de al
ijs multis. Vnde ps. Periit memo
ria eoz cū sonitu. Jdeo de ista gla
cie nō est confidendū. Hec Holkot
vbi supra in fine lectionis. xvj.
Ex illo patet quantū periculum
est honores ⁊ gloriam huius mun
di appetere. naz quanto status al
tior tanto casus grauior. Ventus
ēm plus flat in loco superiori q̄ in
feriori. Jdeo ibi maius est periculū
Hinc est qn carpentarij ⁊ latomi
habent ascendere ad loca alta et

periculosa vt sint magis securi pe
nes se portant aliquid ponderosuz
in manu per quod dicūt se magis
esse securos q̄ si haberent manus
vacuas. Sic illi qui sūt in gradu
superiori sunt in periculo maiori p
pter ventū clamōis ⁊ mūdane va
nitatis. Tutū ergo ꝓsiliū ē talib⁹
q̄ semp in manu aliquid habeant
vt videlicet habundent in operib⁹
bonis ⁊ specialiter in elemosinis.
Hanc autem gloriā mundanam
beatus valentinus totaliter spre
uit vt patet ex eius vita. ⁊ pontifi
calem dignitatē inuit⁹ suscepit
putans se tali indignū licet a deo
electus extiterit. Hec de primo.
Scdo in verbis thematis inuitur
pōtificalis dignitas b. valētini cū
subiungit ⁊ ido puerū meruit ad
summū sacerdocij gradū. Ex quo
patet q̄ btūs valentinus ppter ei⁹
humilitatē ⁊ mundane glorie con
temptū a deo electus ē in summū
sacerdotē id est pontificem. ¶ Pro
quo est notandū q̄ pontificalis di
gnitas est suprema dignitas in sta
tu spūali. ⁊ ista maxime oñditur
ex digmtate sacerdotali. Habet
em̄ pontifex oēs p̄rogatiuas sacer
dotal' dignitatis i ꝯmuni. ⁊ vltra
hoc fulget quadā speciali p̄rogati
ua in ordinib⁹ ꝓferendis. in rena
tis fonte baptismatis confirman
dis ⁊ in oleo sancto ⁊ crismate cō
secrandis. in consecrandis eccles
ijs ⁊ de illis ordinādis ⁊c. Ideo di
cit in canone. xl. dist. ante omnia
Nihil est in hac vita ⁊ maxime i
hoc tpe difficili⁹ laborioſi⁹ ⁊ peri
culosius episcopi p̄spiteri aut dia
coni officio. sed apud deum nihil
beatus. si eo modo militetur quo
noster precepit impator. Ex quo
patz q̄ cognita dignitate sacerdo
tali facile nunc erit ꝯgnoscere di
gnitatem pontificalē. Sed dicetz
quis. ex quibus potest cognosci di
gnitas sacerdotalis ordinis. Ex
quo merito illoz status est hono
randus. Respondet q̄ ex septē spe
cialibus p̄uilegijs que nulli alte
ri nō sacerdoti q̄uenūt ⁊c. j. Quia
quilibet sacerdos est admin⁹ sepci
es plus q̄ laicus ad specialem cul
tū dei consecratus. ij. quia quilibz
sacerdos habet vltra laicū septem
caracteres aīe. iij. q̄ quilibet sacer
dos hz effectus clauium regni cele
stis. iiij. q̄ quilibet sacerdos hz pote
statem corpus ihū conficere. v. q̄
sacerdos est velud archangel⁹ ga
briel. vj. q̄ sacerdos est vtilissimū
eccie membrū. vij. q̄ vita boni sa
cerdotis tota est angelica ⁊c.
¶ Sunt ergo hec septē p̄uilegia
ppter que quilibet sacerdos ē mul
tum honorandus ab alijs ⁊ in se
ipso diligenter custodiēdus a pec
catis. Et si sic erit deo valde acce
ptus. Primū ergo p̄uilegiū sacer
dotis est. q̄ sacerdos ad specialez
dei cultū est ad minus sepcies pl⁹
q̄ secularis ꝓsecratus. nā ordines
sunt septem ⁊ in quolibet sacerdoꝭ
specialiter ꝓsecrat. Vñ ⁊ in vulga
ri ordo dicit benedictio. dicūt em̄.
Iste hz solū vnā benedictionē vel
duas ⁊c. Et in quolibet ordine sa
cerdos recipit specialem graciam
sacramentalem quarum vna est
perfectior alia sc̄dm gradus ordi
nis quia in quolibet deputatur ad
specialem actum diuinū ad quem

gracia exigitur specialis. Si igit̃ locus sacer vt cimiterium ecclesia ⁊ altare ⁊ vasa sacra puta calix. monstrancie ⁊ capsa eucharistie. ⁊ vestes sacre vt corporale palle indumenta sacerdotalia ⁊ huiusmodi sunt reuerenter tractanda. que tamẽ omnia sunt irrationabilia cur rationalis sacerdos sepcies sacratus deo non plus esset honorandus. Recipiunt em̃ sacerdotes cõmuniter a principio quatuor ordines simul videlicet hostiariatum lectoratũ exorcistatũ ⁊ accolitatũ postea successiue subdiaconatũ diaconatũ ⁊ sacerdociũ. licet aliq̃ a prĩcipio solum recipiunt primũ tõsuram siue scd̃m alios psalmistatum ⁊c̃. Item si non licet laico tãgere vasa sacra sc̃z calicem capsaz ⁊c̃. pro cõseruanda eucharistia sacrata. Item nec pannos in quib⁹ eucharistia locatur puta corporale quanto minus sacerdotem ledere qui eucharistiam consecrat ⁊ suis manibus tractat. Id̃o ecclesia statuit rationabiliter omnes illos excõmunicatos maiori excõmunicatione qui mittunt manus violentas in clericos vt dicit canon. Si quis suadente. xvij. q. iiij. Scd̃m priuilegiũ. quia quilibet sacerdos h̃z vltra laicum septem caracteres anime sue impressos specie differẽtes indelibiles per quos hic ⁊ in futuro iudicio siue in eterna patria ab alijs cognoscet̃ in quo ordine fuerit. que signacula ei cedent in magnũ gaudiũ si saluabit̃ ⁊ ĩ magnuz tormentum si dampnabitur Ideo cuilibet sacerdoti orandũ ẽ illud p̃s. Fac mecũ signũ in bono vt ꝯfundant̃ ⁊ reuereant̃ qui volunt mihi mala puta domones ĩducentes ad pctã. Terciũ quia quilibet sacerdos habet effectus clauium regni celestis saltem vbi habz populũ sibi commissum scd̃m illd̃ Math. xvj. Tibi dabo claues regni celoꝝ ⁊ quodcũq̃ ligaueris super terrã erit ligatum in celis ⁊c̃.

¶ Vbi dicit sctũs Tho. q̃ clauis realiter est caracter sacerdotalis. cuius effectus est septuplex. Primus peccata delere si reperit in cõfitente ⁊ hoc dispositiue. Secũd⁹ maculas peccatorum tergere. Tercius graciam acquirere dispositiue. Quartus penaz purgatorij minuere. Quint⁹ pena satisfactoria ligare. Sextus excommunicare qui locum habet in episcopo sacerdote archidiacono vel electo iurisdictiõz habẽte. Septim⁹ ĩdulgẽcias dare ⁊ hoc si ẽ ep̃s cardinal vl̃ legat⁹ ⁊c̃. Quartũ q̃ sacerdos h̃z potestatẽ corp⁹ xp̃i ꝯsec̃re ⁊ ille ẽ nobilissim⁹ act⁹ sacerdotis etiã ep̃i ĩ eccĩa dei vicz ꝯsec̃tio eucharistie. nã oẽs alij ordĩes disponũt ad eucharistie ꝯsec̃tionẽ. vñ primi tres faciũt ad ppl̃i p̃parationẽ q̃ hostiari⁹ h̃z amouere malos hoĩes vicz hereticos ⁊ excõicatos. Exorcista demones expellere. lector ꝓphecias legere ⁊ sic ppl̃m ĩstruere. ß alij q̃tuor magis ꝓpinq̃ deseruiũt ad eucharistie ꝯsecratiõz. q̃ accolit⁹ h̃z materiã ꝯsecrãdã p̃parare ĩ vasis nõ sacris. subdiacon⁹ h̃z eãdẽ materiã disponere ĩ vasis sacris ĩ q̃b⁹ fit ꝯsecratio. dyacon⁹ materiã sic p̃paratã habz sacerdoti offerre ad consecrandum. Sacerdos v̄o h̃z

materiam sibi oblatam ꝯsecrare.
¶ Vltra hos ordines quidā ponūt
N primam tonsuram siue psalmista
tum ⁊ episcopatū ⁊ sic essent nouē
ordines iuxta nouē choros angelo
rum. Attamen theologi dicunt ꝙ
in episcopatu nō imprimit̄ specia
lis caracter sed dilatatur p̄cedens
videlicet caracter sacerdotalis et
extenditur vt maiorem habet po
testatem q̄ꝫ alius sacerdos. Cau
sam dant quia ordines distinguū
tur principaliter penes consecrati
onem eucharistie ad sensū dictuz
modo ep̄s nihil amplius habet fa
cere ad ꝯsecrationem eucharistie
q̄ꝫ alius sacerdos. Nisi forte dice
res quia haberz excommunicatos
absoluere. Hoc aūt etiā habet fa
cere nō ep̄s habens iurisdictionez
vt supra. Ita psalmistatus nō eēt
specialis ordo nisi large capiendo
ordinem inquantū ascribit̄ priui
legio clericali. Ex isto patet quō
sacerdos speciale priuilegiū ⁊ po
testatez habet in ꝯsecratiōe eucha
ristie. Hanc aūt potestatē nullus
alius homo habet ymo nec ange
lus. ymo nullus alius quantūcūq̄ꝫ
sanctus doctus sciens aut bonus.
Ecce sacerdos eū qui creauit celū
et terrā trāssubstanciare hz ⁊ eum
quē castissima mr̄ ⁊ virgo semel
genuit quotidie quodammō rege
nerare pōt. Merito ergo sibi time
re habent cū sacerdotibus fornica
nturibus. Quintū qꝛ sacerdos ē ve
lud archangelꝰ gabriel ⁊ celestis q̄
dā paranimphꝰ mediās inter de
uotā animā vel spōsum eccīaz et
xp̄m eius sponsum cū celebrando
orat ⁊ offert vota aīaꝝ summo pa
tri ⁊ clemēciā p̄ris renūciat pōpu
lis ⁊ demū ꝯiungit xp̄m sponsuz
cuilibet homī deuote misse assistē
ti. Est etiā sicut baiulus doni no
bilissimi contenti in scrinio specie
rum sacramentaliū. O quante dul
cedinis ⁊ consolationis est deuoto
sacerdoti tantū sacramentū verbo
conficere pre occulis habere. mani
bus cōtrectare. ore summere. alijs
ministrare. Sextū qꝛ sacerdos est
valde vtilis ymo vtilissimū mē
brū eccīe qꝛ nullꝰ xp̄ianꝰ rite efficī
tur necessitate excepta nisi per sa
cerdotem. nullus in xp̄i militē cō
secrat̄ nisi per sacerdotē ep̄m in cō
firmatione. nulli pctm̄ dimittitur
ab aliquo pꝰ deū nisi per sacerdo
tē ymo oēs aīe fame perirēt si nul
lus sacerdos eucharistiā ꝯsecraret
nec aliq̄s meliꝰ muniri p̄t ad mor
tē q̄ꝫ ꝑ sacerdotē absoluētē. vnctio
nē extremā ⁊ eucharistiā dātē nec
q̄s fructuose matrimoniū ꝯtrahe
re ⁊ ī ipo bn̄dici p̄t nisi ꝑ sacerdotē
Quis etiā aīabꝰ in purgatorio sic
subueniret si sacerdos nō eēt cū eis
salubriꝰ subuenire nō p̄t q̄ꝫ ꝑ eucha
ristiā vt dicit greg. iiij. dyal'. ymo
nec ꝓ pctōre hic maiꝰ fieri p̄t q̄ꝫ vt
ꝓ eo xp̄s deo p̄ri offerat̄ in eucha
ristia vt dicit sctūs Tho. Ecce nū
q̄d sacerdos merito ē honorādus q̄
tā vtilis ē eccīe. Timeāt ergo sibi
merito q̄ offendūt sacerdotes ꝟbo
aut facto. Cōfundant̄ tāq̄ꝫ hereti
ci. dicūt. Si nullꝰ sacerdos eēt ad
hucviuere vellemus in catholica
fide. Quō em̄ veꝝ eēt euangeliū si
nullꝰ sacerdos eēt ymo nec ꝟba xp̄i
ꝟa eēnt. dixit em̄ xp̄s Math. vlt.
Ego vobiscū sū oībꝰ diebꝰ vsq̄ꝫ ad

cōsumationē seculi. nō aūt loquebat̄ de sola diuinitate. q: nullꝰ dubitat fidelis ip̄m scd̄m diuinitatē eē vbiq; ꝫ dixit. Ego scz deꝰ ⁊ hō hoc aūt quō verum eēt si sacerdos missam nō celebraret vbi em̄ xp̄us eēt nobiscū scd̄m hūanitatem nisi sub speciebꝰ panis ⁊ vini. Ecce ꝙ euāgeliū verū nō eēt ⁊ ꝑ ꝯsequens nec v̄ba xp̄i si nullꝰ sacerdos esset Audi hoc heretice. audi hoc tu inimice totiꝰ cleri ⁊ scias te pociꝰ hereticū q̄ꝫ xp̄ianū eē ⁊c. Septimuz priuilegiū q: vita sacerdotis bona tota ē angelica. Quidā em̄ angelorū scd̄m dyonisiū ⁊ damascenū in celo habēt deo asistere. Sacerdos vero in terra idē hz facere in altari in choro. alij in celo ⁊ alibi deo mīistrāt sacerdos ār id̄ ī officio facit p̄t̄ hec oēs angl'i ī celo habēt triplicia officia videlicet laudare benedicere ⁊ p̄dicare que in terra sacerdoti sunt ꝓpria. Ecce quāta dignitas sacerdotis. Ido legit̄ sctm̄ Frāciscū dixisse sepiꝰ. Si sctō cuiq̄ꝫ de celo veniēti ⁊ paupculo alicui sacerdoti me ꝯtingeret obuiare ad sacerdotis manꝰ deosculandas ciciꝰ me ꝯferrē ⁊ sctō dicerem Expecta sctē Laurēti q: manus huiꝰ v̄bū vite ꝯtrectāt ⁊ vltra hūanū aliq̄d possidēt. Si ḡ sacerdos tā sctās manꝰ hz. o quātū cauere hz ne illas polluat et xp̄m agnuz immaculatū illis ꝯtingat. O quātū detestat̄ xp̄s natus de virgine tangi manibꝰ pollutis a meretrice. Quātꝰ ergo timor merito inuadere dz sacerdotē q̄ luxuria pollutus audet suis manibꝰ xp̄i purissimū corpꝰ ꝯtrectare. Aduertat hoc quilibz sacerdos ⁊ sp̄ sit in timore sp̄ inuigilet ne indigne xp̄i corpus tangat. Ex p̄dictis eliciunt̄ aliq̄ documenta. Primū ꝙ oīs hō secularis etiā quantūcūq; potēs ⁊ magnus in magno honore tenere dz sacerdotem bonum siue malum. patet ex dictis priuilegijs ꝓpt̄ que maximo honore sunt digni. Ideo Dauid Saul malū inimicū suuz capitalē ⁊ mortalē ledere noluit q: vnctus erat. j. Regū. xxiiij. Quāto magis sacerdos dignus ē vltra regiā potestatē qui xp̄i corpꝰ ꝯficere hz qd̄ nulli vnq̄ꝫ regi nō sacerdoti ꝯcessum est. Ita Cōstantinꝰ imperator cū intrasset locū Niceni cōcilij ⁊ quósdā patres reperiret īter se iurgia habere acceptis ab eis oīm iurgiorꝝ ⁊ querimoniarꝝ libellis eos in sinu colligēs fecit cremari ne alicui hoīm innotescere posset peccatū sacerdotū ⁊ ep̄os ad se ꝯuocās dixit. Ite ⁊ inter vos causas vr̄as disponite. q: dignū ē vt nō iudicemꝰ deos. Et habent̄ verba. xlj. q. j. sacerdotibꝰ. Et ea. q. ꝯtinua. §. Itē Cōstātinꝰ. dicit̄ ꝙ Constantinꝰ in Nicena synodo p̄sidēs ait. Vos a nemine iudicari potestis quia ad dei solius iudiciū reseruamini. Vbi dicit glosa int̄ linea. A nemine scilicet seculari iudice ad solius dei id est clericorꝝ q̄ dij appellant̄. vt in prefato. c. sacerdotibus. Vnde. xcvj. di. in. c. In scripturis fertur Constantinū dixisse. Vere si ꝓprijs occulis vidissem sacerdotem dei aut aliquē eorum qui monastico id est monachali habitu amicti sunt peccantē clamidem meam explicarem ⁊ co

opericem eum ne ab aliquo videre
D tur. ¶ Ex dictis scdo infertur tale
documentum q grauiter peccant
sacerdotes raro celebrantes vel in
diuinis indigne ministrantes et
peccatis mortalibus se inquinan-
tes. patet quia scdm Grego. Cum
crescunt dona crescunt ⁊ rationes
donorum. Et seruus sciens volū
tatem domini vapulabit plagis
multis si non fecerit eam Lu. xij.
Ideo etiā xp̄us maxime in sacer-
dotes inuexit malos cū multiplex
ve eis predixit Math. xxiij. dicēs
Ve vobis scribe ⁊ ypocrite qui co
meditis domos viduaꝝ. ve vobis
duces ceci. ve vobis scribe ⁊ phari
sei qui similes estis sepulchris de-
albatis que afforis apparēt homi-
nibus speciosa intus aūt sunt ple-
na ossibus mortuorum et sic de ali
js. Ita ⁊ grauiter xp̄s sacerdotes
arguit eoꝝ vendentes ⁊ ementes
de tēplo eiecit Math. xxj. ¶ Ter-
P cio infertur ex dictis q grauiter
peccant qui sacerdotibus cooperā
tur ad peccandū. puta ludēdo. cra
pulose conuiuando ⁊ p̄sertim luxu
riando. tactu. verbis. munusculis
vel actibus quia omnes tales ma
culāt sacerdotes dn̄i ⁊ indignos fa
ciunt maximis bonis que facere
possent sine talibus pctis. ¶ Quar
Q to patet q̄ peccant grauiter sacer
dotib⁹ detrahantes. q̄ tales tenē
tur maximo honore honorare ex
dictis ⁊ nō infamare scdz illd Ex
odi. xxij. Dijs nō detrahes ⁊ prin
cipi populi tui nō maledices. Quī
to sequit̄ q parētes cognati ⁊ nu
tricij sacerdotū bonoꝝ deo multū
regraciari tenent̄ ⁊ letari debēt q
eoꝝ ministerio aut auxilio aliq̄s
factus est sacerdos patet quia par
ticeps sunt spiritualibus bonoruz
operum sacerdotuz q̄ plures alij.
Ex illis finaliter patet q si ꝯmu
niter sacerdotes sunt tāto honore
ꝓsequēdi quātū tūc debent honora
ri summi sacerdotes. puta ep̄i ar
chiep̄i paeriarche. primates ⁊ cete
ri superiores quātū etiā papa qui
est sup oēs. Si ergo tāto honore
digni sunt hic in terris quātis lau
dibus extollere debemus eos. qui
post q̄ hic digne sacerdotio functi
sunt nūc triūphāt in celis. certe tā
to amplius quanto apud deū exul
tant mirabilius. certe tāto effica
cius quanto ꝑ eos deus miraculis
choruscat hic in terris felici⁹. digne
ergo summis honorib⁹ dignus est
nr̄ pr̄on⁹ btūs valentinus cui⁹ tot
sunt miracula q ea enarrare non
sufficit mortalis lingua. Si hec
fecit cū esset hic in mūdo. q̄d faciet
nūc apud deū. Orem⁹ ergo hodie
sanctū valentinū vt sicut ip̄e ī hoc
mūdo gloriā hui⁹ mūdi spreuit et
soli deo adhesit ita gr̄az nobis im
petret qua tp̄alia ⁊ trāsitoria con
tēpnere ⁊ celestia amare valeam⁹

De ꝯuersiōe sctī Pauli apostoli
sermo. xxvij.

Aul⁹ tremēs
ac stupēs dixit. dn̄e q̄d
vis me facere Act. ix.
⁊ ī epl'a hodierna. ¶ Pro ītroducti
one nota q b. paul⁹ añ ꝯuersionē A
suā habuit q̄tuor falsas opiniones
siue errores ꝯtra ih̄m dn̄m nr̄m.
Prima q nō credebat ip̄m esse de
um sed putum hominem. Scda

deū ꝑ purū hominem. Secunda ꝙ non fuerit saluator mundi. sed deceptor. Tercia ꝙ nō resurrexerit a mortuis. Quarta ꝙ non erat iudex bonorum ⁊ malorum. Sed xp̄s in responsione sua quando dixit. Ego sum Jhesus nazarenus ⁊c̄. fugauit omnes errores p̄dictos ab eo. Et primo quādo dixit. ego sum ostendit se esse deū quia sum ꝓprie est nomen diuinitatis. q̄a deus ꝓprie habet esse. nostrū autez esse est nobis a deo cōmunicatum ideo ꝓprie nullus habet esse nisi solus deus. sicut ꝓprie nullus dicitur diues ꝓpter pecunias mutuo receptas totū aūt nostrum esse est nobis mutuatum à deo. ideo legitur Exod. iij. ꝙ qn̄ deus voluit mittere moysen vt liberaret populū israhel de egypto dixit sibi moyses. Si dixerint mihi qd̄ est nomē dei quid dicā eis. Rn̄dit dn̄s ad moysen. Ego sum qui sum sic dices filijs israhel. Qui ē misit me ad vos Ecce q̄re rn̄dit Paulo. Ego sum Contra scd̄m errorē dixit Jhesus. qd̄ idē est ꝙ saluator oñdens sibi clare ꝙ nullus p̄t intrare regnū celoꝝ nec saluari nisi xp̄o credendo ⁊ obediēdo. Cōtra terciū dixit nazarenus. i. floridus q̄ corpus eius in resurrectione sua gloriosa floruit quatuor dotibus scz impassibilitatis. agilitatis subtilitatis ⁊ claritatis. Cōtra quartū errorē dixit. Durū ē tibi ꝯtra stimulū calcitrare. Stimulꝰ est sentēcia dura quā dabit vt iudex vniuersalis bonoꝝ et maloꝝ. qn̄ dicet malis. Discedite a me maledicti in ignē eternum Math. xxv. Tūc paulꝰ tremēs ac stupēs dixit. Dn̄e q̄d vis me facere scz vt possim saluꝰ fieri. mō em̄ video clare errores in quibꝰ eram Nā ꝯgnosco te eē deū oīpotentem ex ꝓstratione mea ⁊ ex illustratione luminis tui. ⁊ credo te eē saluatorē mūdi. resurrexisse a mortuis ⁊ iudicē seculi ⁊c̄. ideo ꝑatus sum facere oīa q̄ iubes ⁊c̄. ¶ Circa verba thematis in ꝑsona Pauli pōt formari triplex q̄stio. Prima dn̄e q̄d me vis facere in ꝯuersione. secūda dn̄e q̄d me vis facere in reuelatione. tercia dn̄e q̄d me vis facere in p̄dicatione. Jdo ī hoc sermone de tribus est dicendū scz de eius ꝯuersiōe reuelatiōe ⁊ p̄dicatione. ¶ Ad euidenciā primi quero vtruz ꝯuersio sctī Pauli fuerit miraclosa. Ad hoc dico ꝙ sic q̄druplici rōe scz rōe inicij. rōe ordīs. rōe modi et rōe termini. Primo rōe inicij. nā eius iniciū fuit ex nihilo vtpote nullo conuersionis actu p̄cedente ꝑ pociꝰ ꝑsecutiōis actu ꝯtrario pctm̄ aūt nihil est positiue licz sit aliq̄d priuatiue. De quo Joh. j. Sine ipso factū est nihil. Et in hoc manifestatur superefluens diuina misericordia quam nobis intuendam proponit. Vnde Bernhardus in sermone huius diei. In hac memoria ⁊ peccator spem venie concipit vt prouocetur ad penitenciam. ⁊ qui iam penitet perfecte conuersionis accipiat formam. Quis enim vltra desperet pro magnitudine cuiuslibet criminis aut peccati cum audiat Paulum adhuc spirantem minarum ⁊ cedis ī discipulos domino subito factum vas electiōis. ¶ Vbi ē notandū ꝙ

B

C

in beato Paulo ante eius ꝓuersionem triplex habūdauit delictum. sed magna sentencia cū dicit̄ spirās mina. ⁊ cē. Magna superbia quia accessit ad ꝓncipes sacerdotum. glo Non vocatus sed sponte zelo concitante eo. Et magna ignorātia. Vnde dicit̄. Vt si inueniret huius vie nc̄. Illos em̄ qui erant ī via credebat esse extra viam. Primo magna sentícia sua fuit in quatuor: sed in corde per odium. quia dicit̄ spirans id est vehementi spiritu ignem persecutionis accēdēs in se ⁊ in alios contra ecclesiā. In ore minaꝝ ī verbis iniuriosis. In personis per penaꝝ irrogationem Vnde dicit̄. Et cedis id est inverberib⁹ ⁊ flagellis in discipulos dñi Et quarto in rebus per expoliationem. Act. viij. Paulus aūt deuastabat ecclesias sed per miraculosam eius conuersionem de tanta sentencia conuersus est ad supernaz caritatem. ita ꝙ qui ꝯpianos sic fuerat quadrupliciter persecutus. eos est postmodū quadrupliciter per caritatez consolatus. dedit em̄ cor suū ad compaciendū. ij. Cor. vj. Quis infirmatur ex vobis et ego non infirmor. Crisost. nullus tanto affectu mala propria quāto Paulus deflebat aliena. Bedit os suum ad predicandum. ij. Cor. vj. Os nostrū patet advos o corinthi Et Ephe. vj. Oratores pro me vt deus sit sermo in apertione oris mei. Bedit corpus suū ad morien dum. j. Thessal. ij. Volebā vobis tradere euangeliū nō solum euangelium dei sed etiā animas nras. Crisost. Mortem atq; cruciatum et mille supplicia quasi ludū putabat puerorum. Item dedit tres istas ad ministrandum. Act. xx. Ad ea que mihi opus erant ⁊ hijs qui mecum ministrauerunt man⁹ iste Scdo beatus Paulus a maxia superbia conuersus est in pfundā humilitatem. Habuit em̄ humilē denominationem. ꝓuersationem ⁊ vitam. Denominationez humilem quia vocat se paruulum. Nā prius vocabatur saulus a Saulo superbo. Postea vocauit se Paulum quasi paruulū. ¶ Tamen circa mutationis nois Pauli tres inueniuntur opiniones. Prima est Origenis qui dicit ꝙ semper fuit binominus ⁊ vocatus sit semper saulus ⁊ paulus. Scda Rabani qui ait ꝙ ante conuersionez dict⁹ est Saulus a Saulo superbo. post ꝓuersionē vero dictus est Paulus quasi paruulus a virtute humilitatis. Vnde nomē suū interpretādo j. Cor. xv. ait Ego sum minim⁹ apl'or. vocat se seruū. Ro. j. Paulus seruus Jhesu xpi. vocat se seruum seruorum. j. Cor. ix. Cū liber essem ex omnibus me seruū omnium feci. vocat se abortiuū. j. Cor. ij. Nouissime tāq̄ abortiuo visus est ⁊ mihi. Tercio est opinio Jheronimi ⁊ Bede qui asserunt ꝙ vocatus sit Paulus a primo spolio quod ꝓtulit ecclesie sed sergio paulo proconsule quē ad fidē ꝓuertit. sicut patet Act. xiij. Scdo habuit humilē ꝓuersationē. j. Cor. x. Sine offensione estote iudeis ⁊ gentibus ⁊ ecclesie dei. sicut ⁊ ego omnib⁹ per omnia placeo. Seruauit em̄ illud quod dicitur Eccīastici

xxxij. Rectorez te posuerunt noli extolli ꝛc. Itē habuit humilem vitam reputabat em̄ se sanctoꝝ minimū. Ephe. iij. Mihi omniū sanctoꝝ minimo data est gracia. hic reputabat se esse peccatorem maximum. j. Thy. j. Cristus venit in hunc mundum peccatores saluos facere quoꝝ primus ego sum. Tercio conuersus est a magna ignorancia in sapiencie claritatē. dicit nanq̄ de illo Jhero. Cur Paulus apl's vas electionis nempe quia vas legis ꝛ scripturaꝝ sanctarum armariū est. ꝛ. ij. Coꝝ. xj. ait. Nā ꝛ si imperitus sermone non tamē sciencia. Secūdo conuersio beati pauli fuit miraculosa ratiōe ordinis. Ordo nanq̄ conuersionis eiꝰ fuit cursu insolito nature scz ꝯtrario. Fecit em̄ de vidente cecū visu corporeo. nam apertis occulis nihil videbat in illo triduo propter quod ad manus trahebat̄ ab hijs qui comitabantur eū. De cetero vero mentalis visionis fecit videntem non solum fidei lumine vtpote doctū a xp̄o in illo triduo euangelium dei sicut ip̄e testat̄ ad gal'. j. dicens. Non accepi illud ab homine sed per reuelationem Jhesu xp̄i. Sed insuper in hoc triduo raptus ad terciū celū diuinam essenciam contemplando nō per speculum ꝛ in enigmate sed facie ad faciem vt infra declarabit̄. In quo precipue relucet diuina clemencia dum pro tantis malis tam ineffabilia bona recepit. ¶ Sed quare ita mirabiliter consecutus est misericordiam ꝛ tantā graciam. Ad hoc dicēdū ꝙ licet Aug. dicat. Si queris quare hunc trahat ꝛ illum non trahat noli diiudicare si non vis errare. Nihilominus diuina pietas rectissime egit dū Paulum tam mirabiliter ad se traxit ꝓpter tria. Primo ꝓpter zelū quo mouebatur Paulus ignorans in tali ꝑsecutione quā grauiter offendebat Putabat nanq̄ sacrificiū se offerre deo si Cristi nomen deleret. Hoc ip̄e confirmat. j. ad Thy. j. vbi ait. Gracias ago ei qui me cōfortauit in xp̄o Jhesu dn̄o nostro quia fidelem me existimauit ponens in ministerio. qui prius fui blasphemus ꝛ persecutor. ß misericordiam consecutus sum qꝛ ignorans feci in incredulitate. Est tamen verū ꝙ paulus per illā ignoranciam que fuit iuris simplicis non excusabat̄ a toto ß a tanto. Ideo si ita mortuus fuisset eternā damnationē incurrisset. Scd̄o misericorditer actū fuit cum paulo ꝓpter meritū nō ꝓpriū sed beati stephani prothomartiris. Nā scd̄m Aug. in sermone dū Stephanus lapidaretur in oratione quā fecit pro hijs qui ad eius necem insistebant singulariter orauit pro Paulo quē conspiciebat contra se plus ceteris corde ꝛ animo deseuire. nō em̄ poterat manu illuz lapidibus duris ferire quia non spectabat nisi testibus aliquē lapidare. tamen paulꝰ illoꝝ retinens vestimenta animabat eos vt viriliter extinguerent innocentē. Ideo cōcludit ibi Aug. ꝙ si Stephanus pro inimicis suis non orasset eccīa paulū apl'm p̄dicatorē genciū non haberet. Tercio remissionē ꝛ graciā

inuenit paulus propter exemplum vt sic in ipo tanq̄ in speculo clare pc̄ores intuerentur magnitudinē misericordie dei. ideo .j. ad Thy. j. ita dicit. Fidelis sermo ⁊ omni acceptione dign⁹ quia ihesus ỹps venit in hunc mundū saluos facere peccatores quoz primus ego sū Sed ideo misericordiam consecutus sum vt in me primo oñderet ỹps ihesus omnē pacienciā ad informationē eoz qui credituri sūt illi in vitam eternā. Tercio quersio beati pauli fuit miraculosa ratione modi quia modus quersiōis eius fuit subitus quod est soli⁹ dei nā continuo factus est de psecutore seuissimo p̄dicator fidelissimus q̄d ē magis ptr̄ariū q̄ illa duo paulus adhuc spirans minaz ⁊ cedis nē. Et saulus multo magis quale sciebat ⁊ confundebat iudeos. ibat per viam fremens ⁊ crudeliter seuiens subitoq̄ veritate cognita. Dñe inquit quid vis me facere. nō sic peccatores nr̄i temporis agnitionē veritatis contuentes. quersiones instinct⁹ percipientes. quoz responsio coruina quersionem ducit in longū. venā spondet in futurum. hve misero quia qui impenitenti viam spopondit differenti diem crastinū nō prnisit. Quarto conuersio eius fuit miraculosa ratione termini. Fuit em̄ termin⁹ conuersionis eius in esse completo testante dño. Vas electionis ē mihi vt portet nē. Vnde Crisosto. in lib. de laude Pauli inter alia quo dāmodo mirabilia dicit q paul⁹ in terra gradiens se sic gerebat in cūctis quasi angeloz societate frueretur nā visibili adhuc corpori alligatus illoruz perfectione gaudebat. vt enim in ignem ferruz missum totū ignis efficit. sic paul⁹ caritate succensus totus effectus est caritas. Et ideo nihil erranit qui pratum quodda insigne virtutuz ac paradisum spūalez pauli aiam nuncupauit. cum omnia que sunt in hominibus eius anima possideat. ¶ Circa predicta queritē cur tam diu distulit ỹps pauli quersionem. quare nō vocauit eum duz adhuc in carne fuit in mundo cum ceteris apostolis. Ad quod dicendum q hoc factum fuit ppē tria. Primo ppter ỹpi potenciam vt sic ostenderetur q post mortē ỹpus surrexit a mortuis potuit inimicos etiā benigne superare. Secundo ppter ỹpi sapienciaz vt sic innotesceretur multiformis sapiē cia dei q̄ varios hz vocādi ⁊ salua di modos. Tercio ppter ỹpi clemēciaz qua voluit vt omnis fraudis suspicio tolleretur quertendis gentibus duz talis magister est electus qui nō solum non fuisset de socijs ỹpi hic viuentis ymmo fuisset acerbissimus persecutor oīm qui inuocabant nomē ei⁹. Et nullo comodo vel icomodo temporali timore vel fauore humano fuit ad fidem conuersus. ⁊ illius nominis quod antea extinguere nitebat defensor fuit validissimus. Secundo loco nunc dicendum est de reuelatione beati Pauli quam sibi deus ex speciali p̄uilegio fecit. De qua ita scribit. ij. Coz. xij. Scio hominez in ỹpo ante annos quatuordecim siue in corpore siue extra corpus

neſcio, deus ſcit raptuz hmõi vſq̃ ad terciũ celum. Et ſcio hmõi hominẽ ſiue in corpore ſiue extra corpus neſcio deus ſcit qui raptus eſt in paradiſum ⁊ audiuit archana que non licet homini loqui. ¶ Ad quoz euidenciam dubitaꝝ primo vtrũ beatus paulus in raptu viderit diuinam eſſenciã. Ad hoc dicẽdum q̃ ſic, nam de nullo alio ſctõ dicitur expreſſe ⁊ indubitate q̃ viderit deum per eſſentiam in vita niſi de Paulo in nouo teſtamento. Moyſi in ve. te. vt pbat Augu. li. xij. ſuper genẽ. ſic di. Cur nõ credamus q̃ tanto apl'o doctori gẽcium rapto vſq̃ ad ipam excellentiſſimam viſionem voluerit deus demonſtrare vitam in qua poſt hanc vitã viuendũ eſt in eternum. Et ſctũs Tho. ſcd a ſcde. q. clxxv ar. iij. ſic dicit. Quidaz dixerunt Paulum in raptu nõ vidiſſe ipaz dei eſſenciam ſed quandã refulgenciam claritatis ipius. Sed ↄtrarium manifeſte ipa verba apli deſignant, dicit em̃ ſe audiuiſſe ineffabilia verba que nõ licet homini loqui. Hmõi aũt videnꝫ ea que pertinent ad viſionem beatoz que excedit ſtatum vie ſcdm illud yſa. lxiiij. Oculus nõ vidit deꝰ abſq̃ te que preparaſti diligentibus te ⁊ ideo conueniencius dicit q̃ deum per eſſenciam viderit. ¶ Sed queres vtrum in tali viſione btũs paulus fuerit vere beatus. Ad hoc dico q̃ non, nam vidit diuinã eſſenciam mediante lumine glorie, ſine quo ab intellectu creato deus videri non poteſt. Quod lumẽ dupliciter participari poteſt. Vno modo per modum forme pmanentis ⁊ talis participatio facit btõs in patria. Alio modo per modum paſſionis tranſeũtis ⁊ ſic fuit participatum paulo in raptu. Vñ nõ fuit ſimpliciter beatus quia de ratione beatitudinis eſt ſtatus ſeu permanencia, ſed fuit beatꝰ ſcdm quid quia viſio Pauli in illo raptu quantũ ad aliquid fuit ſimilis viſioni beatorum ſcz quantuz ad id quod videbat, ⁊ quantũ ad aliqd diſſimilis ſcz quantũ ad modũ videndi quia non ita perfecte vidit ſicut ſancti in patria, ⁊ ſic nõ fuit beatus habitualiter ſed ſolũ habuit actuz beatoz. ¶ Sed diceres ex quo paulus fuit raptus ad terciũ celũ qđ eſt illud celum. Reſpõdeꝫ q̃ illud terciũ celũ poteſt dici celum ſanctiſſime trinitatis. Eſt em̃ triplex celũ ſcz materiale intellectuale ⁊ diuinale. Et quod libet eſt triplex, nã materiale ẽ ſidereũ ſub quo cõprehenduntur celi planetarũ aqueũ ſeu criſtallinum quod eſt primũ mobile ⁊ empirreũ immobile quod eſt locus beatorũ ⁊ ad iſtud terciũ celũ paulꝰ fuit raptus. Scdm celũ intellectuale id eſt nature angelice. De quo Job. xxv. Reuelabunt celi iniquitatem eius. Et illud eſt triplex quia triplex ierarchia ſcdm trinuz gradũ cognitionis diuine ab eis ſcz infima media ⁊ ſuprema, ⁊ ad iſtum ſummum gradum cognitionis diuinoz ⁊ viſionis raptus eſt paulꝰ. Vnde ⁊ beato dyoniſio eius diſcipulo creditur dediſſe informatioz vt capaci tam ſublimis materie de ierarchijs angelorum ⁊ eorum

ministerijs que viderat. Ex qua Dionisius edidit librū de celesti ierachia in quo magis loquit̄ de angelis quā aliquis ex antiq̄s doctoribus. Terciū est celū sanctissime trinitatis vnū essencialiter et trinū personaliter. De quo Joh. v Tres sunt qui testimoniū dant ī celo pater v̄bū ⁊ sctūs spūs. ⁊ hij tres vnum sunt. Et licet hij tres celi inseperabiliter influent ⁊ operentur tamen per quandā appropriationem ⁊ adaptionem dicere possumus ꝙ primo celo patris receperit influxū operationis miraculoꝝ et infirmos sanauit. demones ab obsessis fugauit. mortuos suscitauit. a celo filij habuit influxum sapiencie. Vnd̄ ip̄e ait. ij. corinth. xiij. An per experimentum queritis eius qui loquitur ī me cristus vt sapiens architector fundamentū posui. a celo spūssancti ardorem caritatis ⁊ fruitionē diuinitatis. vnde dicit se raptuz in celum ⁊ etiam paradisum vt celum dicat ratione contēplationis clare quam habuit. paradisum ratione maxime delectatiōis inde cōsequentis vt dicit sctūs Tho. vbi supra. ¶ Vltimo quero vtrum in raptu anima Pauli fuerit seperata a corpore vel in corpore extiterit. Dici potest ꝙ sicut ip̄e met dicit se nescire id̄o nec nos possum⁹ diffinire. verū vt dicit sctūs tho. vbi supra ar. vj. apostolus in hoc excessu nō fuit in celū raptus ī aīa ⁊ corpe vt quidā dicebāt qd̄ Aug. reprobat ß sola aīa fuit rapta. et hoc ignorat apl's vtꝝ aīa oīno eēt sepata a corpe corpe iacēte mortuo vel esset adhuc coniuncta corpori vt forma vtens tamē potencia vegetatiua non autem sensitiua. nā et hoc esse potest ꝙ anima in corpe alienata ab omni sensatione interiori ⁊ exteriori vt visu auditu fantasia memoria ⁊ hmōi solū vtens operatiōe potencie vegetatiue videat deum per essenciam in p̄senti sed ꝙ vtat̄ potēcijs sensitiuis nō potest esse. Et sic intelligit̄ illud Exod. xxxiij. Non videbit me homo ⁊ viuet scz vita sensitiua ß oportet ꝙ sit omnino a sensibus alienatus. ¶ Tercio nunc dicendū est de predicatione sancti Pauli. Vbi nota ꝙ beatus paul⁹ fuit solennis p̄dicator. Vnde canit eccīa Doctor egregie paule mores īstrue ⁊c. yß. Egregius quasi extra gregē positus. nā triplici fuit sciencia preditus. Primo mosayca. illā didicit in scolis iudeoꝝ. Act. xxiij. Ego sum vir iudeus secus pedes Gamalielis eruditus iuxta veritatem paterne legis. Scd̄o sapiēcia euangelica. illam didicit ī scolis xp̄i. de quo ad gal. j. Notū vobis facio euangelium quod nō ab homine didici sed per reuelationē Jhesu xp̄i. Tercio sapiencia diuīa illam didicit in scolis iudeorum quando raptus est in tercium celū ⁊ audiuit archana v̄ba ⁊c. ¶ Et quia triplicem sapienciam habuit ideo perfectus doctor fuit ⁊ tripliciter verbo exemplo ⁊ martirio p̄dicauit. Primo predicauit verbo īstanter ⁊ laboriose. Nam inter apostolos predicando nullus feruētio fuit. ꝓpter quod ip̄e dicit Ro. xv. Ab Jherusalem ⁊ per circuitū

vsq; ad mare illiricū repleui euangeliū. Et deo Crisost dicit. Homo iste magna virtute progressus romanos. barbaros. persas. parthos. indos. medos atq; ethiopes et vniuersum orbem iugo veritatis submisit. ij. ad Thes. iij. In labore ⁊ fatigatione nocte ⁊ die laborantes. Haymo. Nocte laborauit die predicauit. nam a primo pullorum cantu vsq; ad quintā horam manibus laborauit. deinde predicatione vacabat. et pletūq; vsq; ad noctem sermonem protraxit. et residuū tempus in refectiōe somno ⁊ orationibus consumpsit. Secundo p̄dicauit exemplo. Leo papa. Efficacior est vox exempli q̄ verbi. Grego. in omel. Cuius vita despicitur restat q eius predicatio contempnatur. Paulus nihil docuit verbo quin cōfirmauit exemplo. Ro. xv. Non em̄ audeo loqui aliquid eorum que per me nō efficit xps. Et sicut predicauit castigationē corporis sic per se fecit. j. Cor. ix. Castigo corpus meum et in seruitutem redigo. Sicut predicauit castitatez per se eā tenuit ⁊ castꝰ fuit. j. Cor. vij. Volo oēs hoīes ee sicut meipm ⁊ sic de aliis Tercio predicauit martirio q; ductus ad locū passionis valedicens fratribꝰ vtrūq; genu in terrā figēs collū tetendit ⁊ sic decollatus est. mox eius caput a corpore exiliens illud mellifluū nomē Jhesus sibi medullitus complantatū tribꝰ vicibus clara voce sonabat vt dicit Dyonisius de transitu apostolorū Nec mirū q; nomē quod sibi iam dulce extiterat ⁊ iam crebro noiauerat in morte etiam predicauit. dicit em̄ ipm in suis epistolis xpm vel Jhesum vel vtrumq; quingentis vicibus nominasse. de eius vulnere vnda lactis exiuit. ī aere lux immensa emicuit. de corpore odor suauissimus emanauit.

De conuersione sancti pauli sermo. xxviij.

As electiōis

est mihi iste Act. ix. c. Crisost. in lib. de laude Pauli dicit. Quicquid patriarche quicqd prophete. quicqd apostoli. seu alij sancti in se perfectionis aliquid acceperūt. hec omnia sumꝫ colligens paulus cū tanto cumulo habuit cū quanto nullus eorum collegit. Et exemplificat hoc de Abel de Noe de Abraham ⁊ sic de aliis q̄plurimis. Et subdit Crisꝰ. Nil prorsus errant qui Paulum pratū quoddā insigne virtutū dixerit ⁊ spirituale paradisum vbi sunt vniuersa genera florū id ē virtutum. Quis ergo ad explicanda eius merita explicare sufficit. Nā oīa que sunt in hominibus bona vna anima possidet. singulorū em̄ virtutes sanctorū excellentissime in eo fuerunt. Quare merito de eo dicit saluatōr. Vas electionis ꝛc. ¶ In quibus quidē verbis beatus paulus a tribus commendat. Primo a plenitudine gracie cuz dicit vas. Scdo a pueniente dei miseratione in eius conuersione cuz dicit electionis. Tercio ab officij eius auctoritate cum cōcludit. est mihi iste. Quantū ad primum in hoc q dicit vas ostendit dominꝰ in ipo

gracie plenitudinē. Respectu enīz gracie qua in conuersione repletus fuit dicitur vas. Que gracie plenitudo in actib⁹ apostoloꝝ inuit̄. ix capl'o. vbi dicit̄ ꝙ mox post ꝯuersionem repletus spiritusancto intrabat in synagogas affirmans xp̄m esse deum. ¶ Vbi nota ꝙ beatus Paulus dicit̄ vas quadrupliciter. Primo vas singularis gracie. Nam magna ⁊ singularis gr̄a quam deus ei contulit ꝙ illum qui adhuc in voluntate et actu ꝓsequēdi extitit tam mirabiliter ⁊ personaliter ad se vocauie. talem graciam alijs apl'is non exhibuit. Licz enim erant sequentes tamen non persequentes vt saulus quē sic miraculose ⁊ perfectissime conuertit Tunc potuit habere locū illud Ecclesiastici. xliij. Vas admirabile opus excelsi. Nam vt dicit̄ Ro. v. Vbi abundauit delictum. Secundo fuit vas doctrinalis sapiencie. Ecc̄iastici. xv. Repleuit euz dn̄s spiritu sapiencie ⁊ intellectus Triplici nanqꝫ sapiencia fuit preditus scz mosayca. angelica ⁊ diuina. ⁊ scd̄m hoc tripliciter predicauit verbo. exemplo. ⁊ martirio. Primo predicauit verba instanter et laboriose. Crisost. Non vnum diē pertransijt in ocio. ij. ad theß. iij. In labore ⁊ fatigatione nocte et die laborantes. Haymo. Nocte laborauit die predicauit. Nam a primo pullorum cantu vsqꝫ ad q̄ntam horam manibus laborauit. deinde predicatiōi vacabat. ⁊ plerumqꝫ vsqꝫ ad noctem sermonem protraxit ⁊ residuum tempus ī refectione. somno ⁊ orationibus cōsumpsit. Scd̄o predicauit exēplo. Leo papa. Efficatior est vox exēpli q̄ꝫ verbi. Greg. in omel'. Cuius vita despicit̄ restat vt eius predicatio contenpnat̄ vt in. §. porro. vj. q. vij. Paulus nihil docuit verbo quin confirmauit exēplo. Ro. xv. Non audeo aliquid loqui eoꝝ que per me non efficit xp̄s. ⁊ sic ꝑ se predicauit castigationez corpis per se fecit. j. Coꝝ. ix. Castigo corpus meum ⁊ in seruitutem redigo Si predicauit castitatez per se castitatem tenuit. j. Coꝝ. vij. Volo omnes homines esse sicut meip̄m. ⁊ sic de alijs. Tercio p̄dicauit martirio quia in morte truncato capite illud mellifluum nomen Jhes⁹ sibi medullitus complantatuz tribus vicibus sonabat vt dicit Dyonisius de transitu apostolorum ¶ Tercio fuit vas mirabilis paciencie propter multifariam passionez. Vbi nota ꝙ eius paciencia ⁊ mentis constancia patet in triplici genere passionum que paciēter tolerauit. Primo per assumptam corporalem passionem id est afflictionem a seipso. ij. Coꝝ. xj. In ieiunijs multis ⁊ in vigilijs fame et siti ⁊ nuditate in labore et erumna ⁊c̄. Scd̄o per mentalem ꝯpassionem ⁊ hoc tripliciter. Primo ꝓ ecclesiarum dlatatione ⁊ profectu fidelium. ij. Coꝝ. vj. Preter illa q̄ intrinsecus sunt quotidiana sollicitudo omnium ecclesiarum. Crisost. Omnes ad salutem dilexit ac si omnes genuisset. Secundo pro infirmorum releuatione. ij. Coꝝ. xj. Quis infirmatur ⁊ ego non infirmor. Crisost. Nullus intantum

deplangit propria sicut Paulus aliena. Tercio pro aliorum tribulatione. ij. Cor. j. Sive tribulamur pro vestra exhortatione sive consolamur pro vestra consolatione Tercio in illata passione eius patiencia ostenditur. ij. Corinthe. xj. A iudeis quinques q̄dragenas una minus suscepi. ter virgis cesus sum. semel lapidatus. ter naufragiū pertuli. Et iterum. ij. Cor. j. Nolo enī vos ignorare fratres de tribulatione nostra que facta est ī Asia quoniam supra modum grauati sumus ⁊ supra virtutem. Sz dicit Crisost. In omnibus hijs suis passionibus sayo fuit durior. oī colūna īmobilior. omni adamāte fortior. Quarto fuit vas diligibilis vel amabilis effluencie. fuit enim igneus in caritate. Crisost. Sicut ferrū in ignem missum totum fit igneum sic paulus igne caritatis succensus quo ad deum et
p quo ad proximum. ¶ Quo ad deū Rom. viij. Quis nos separabit a caritate dei an angustia. fames. aut gladius ⁊c. Scio ⁊ certus sum q̄ neq̄ mors neq̄ vita. neq̄ principatus neq̄ potestates. Vbi Aug. Boleudum est q̄ apostolū horribilia tormenta non potuerunt a caritate dei separare ⁊ nos ociose fabule ⁊ vilia vicia. Sed quo ad dilectionem primorum Ro. iv. Cupiebam ⁊ ego anathema esse p fratribus meis. id est ad tempus separari a xp̄o vt intenderem conuersioni iudeorum ad fidem xp̄i. Et. ij. Cor. xij. Ego libētissime impendar et superimpendar pro animabus vestris. Et iterum ad Phil. j. Testis est mihi deus quoniam cupiebam vos omnes in visceribus Jhesu xp̄i. Ecce omnes simul ad salutem feruentissime diligebat ⁊ videbatur sibi singulare gaudium ⁊ solacium ex hoc resurgere. Tantam habuit dilectionez ad proximos q̄ dicit Crisost. vbi supra. Nemo tantum dilexit amicos sicut paulus inimicos. Applica hic exemplum Grego. turcō. de quodam desperato vide in legēda Quantum ad secundum cuz dicit dñs vas electionis notatur preueniens conuersionez dei miseratio Ipe enim ante conuersionem fuit vas contumelie persequens eccliaz dei. ⁊ quidem vas apertum in interitum sed dei misericordia ex ceteris peccatoribus est electus ⁊ miraculose conuersus. Vñ ⁊ ipe paulus non sibi suam conuersionez ꝑ pocius deo attribuit dicens. j. ad Thy. j. Qui primo fui blasphem⁹ et persecutor misericordiā dei sum consecutus. ¶ Circa eius conuersi
Q onez nota quatuor que in epla tāguntur. Primus est q̄ ipa fuit miraculosa ⁊ virtute diuina dextre facta. scz illud ps. Hec mutatio dextre excelsi quia facta potentissime sine preparatione precedente Hoc patet ex eo quia cum iter faceret ad persequendum ecclesiam corde feruido ⁊ sic repugnaret gracie tunc conuersus est. Spiritualiter eius conuersio figurata est in Beniamin Genes. triceſimoquīto. Quem mater pariens cum dolore vocauit Bennoni. id est filius Sz doloris pater eius mutato nomine vocauit eum Beniamin.

id est filiū dextre. ipe em̄ fuit filius doloris quia affecit filios ecclesie persecutionis suo tempore ⁊ graui dolore martirij necauit vt dicit Ambro de benedictionibus patriarchar. c. vl. Sed fuit filius dextre quia alij discipuli sunt vocati a xpo existente in sinistra tribulationis. Paulus vero vocatus est a xpo sedente in dextra patris ⁊ in gloria celestis mansionis. Sedo conuersio sancti pauli facta est citissime sine dilatione cōcomitāte Ideo dicitur. circumfulsit eum lux de celo subito lux refulsit super eum spiritualis. interius que mutauit lucem corporalem exterius. fuit aūt hec lux subita sine dilatiōe in alterū virū conuertens ipm tā in sciencia q̄ in vita q̄ etiam in mentis cōstancia. In sciencia dicit em̄ glo. q̄ in illo triduo sue excecationis totus misterium incarnationis ⁊ veritatem sui euangelij per reuelationem ihesu xpi accepit. Gal. j. In vita vero quia statim virtute luminis qđ ipm circūfulsit omnē amorē carnalē ⁊ affectū terrenor penitus abiecit. Et huius signū fuit quia surrexit de terra. per hoc etiā q̄ apertis oculis nihil vidit. ostendit q̄ totus fuit alienatus a sensu ⁊ aciem mentis totam in deum conuertit. quia secundū August. eo tempore quo exterius nihil vidit deum in raptu per essenciam vidit sine cognouit In mentis aūt cōstancia quia continuo cū ad se rediisset vpm p̄dicauit ⁊ iudeos confundebat. Act. ix. Tercio conuersio sancti Pauli fuit ꝓmptissima sine ꝓtradictiōe. dño em̄ obiurgante eū cū dixit. Saule saule quid me persequeris ⁊c. nihil dixit nec obstitit ꝫ moy ad obediendū se exhibuit dicēs. Dñe q̄d me vis facere. August. Moy se paratum ad obediendū qui ꝓi⁹ seuiebat ad persequendū. Quarto cōuersio sc̄i pauli fuit perseuerantissima. Sic em̄ irrefragabiliter mutatus ē vt iam non amplius possit separari a xpo. scdm illud Ro. viij. Quis nos separabit ⁊c. vt allegatum ē supra. Et hoc ipe oñdit in facto. quia licet multas ⁊ q̄si infinitas pro xpo tribulatiōes sustinuit. ipe tamen confidens in virtute diuina immobilis permansit vt dictū est per crisost. ⁊c. Applica hic exēplum de paulo heremita in vitas patrū contricio v. xpuj. ¶ Hic cadit dubiū cū multi sc̄i ex peccatoribus cōuersi sunt ad deum ⁊ perfectissimi viri ⁊ magni doctores ecclesie effecti vt Augustinus Ciprianus. Abbas. Moyses ⁊ huiusmodi quare ecclesia nullius cōuersionem celebrat nisi sancti Pauli Solutio p̄sens festum quatuor de causis celebratur. Primo in ordie ad peccatores vt habeat exemplum spei vt nullus quantumcūq; peccator magnus desperet de venia. ex quo Paulum qui tantus fuit in culpa respexit in gracia. Vnde Grego. Perpendo Petrum considero latronem. aspicio zacheum. ituor magdalenā. ꝓtēplor paulū ⁊ nil ē eis video nisi spei ⁊ pñie posita exēpla. Si forte aliqs lapsus ē in fide aspiciat petrū. qui ter negauit xpm ⁊ postea amare flēdo peccatū deleuit. Alius ꝓtra ꝓximū in

malicia crudeliter exarsit aspiciat latronem qui in vltimo mortis articulo ad vite premia penitēdo p̄uenit. Alius auaricie estib⁹ anhelās aliena dirupuit aspiciat zacheum qui si quid abstulit reddidit q̄ druplum. Alius libidine succensus carnis mundiciam perdidit aspiciat Mariā magdalenam que in se carnalem amorem igne diuini amoris extersit. Alius in se vel in suis membris ecclesiam persecut⁹ est aspiciat paulum qui ad vnius iussionis vocem factus est vas electionis. Nemo igit̄ desperet ꝫ ad suscipiendam graciam mentē suā disponat ⁊ dn̄s qui venit peccatores saluos facere vt. j. ad Thy. j. prorsus sicut paulu⁊ recipiet. Secūdo celebratur hoc festū in ordine ad ecclesiam. vnde ex quo sancta mater ecclesia habuit maximam tristiciam in eius persecutione. debuit etiam habere maximam leticiam in eius conuersione. Et q̄a maiorem leticiam non potuit habere nisi vt festum celebretur. ido in ip̄o beato paulo impleta est prophecia iacob de qua Gen̄. xlix. cū filios suos moriturus benediceret ⁊ ad Beniamin venisset dixit Beniamin mane lup⁹ rapax ⁊ vespere diuidet escas. Ibi p̄ Beniamin scd̄m doctores intellexit Paulum qui fuit de tribu Beniamin. Hic mane id ē primo fuit lupus rapax dei ecclesiam persequendo. Sz vespere diuisit escas qn̄ conuersus ad fidem fidē ecclesie predicauit. Tercio in ordine ad angelos ⁊ ad celestē curiam. Sicut eni⁊ dr̄ Lu. xv Gaudium est angelis dei sup̄ vno peccatore penitenciam agente. plus q̄ꝫ super nonagintanouem iustis. quanto magis in conuersione vnius apostoli per cuius doctrinam ruina eorum ex magna parte est restaurata. Quarto in ordīe ad deum propter miraculum scilicet q̄ ex seuissimo persecutore fecit fidelissimum p̄dicatorim. Vnde nullius alterius conuersionem nisi sancti Pauli ecclesia celebrat p̄pter hoc quia fuit magis miraculosa q̄ꝫ alie. Si quidem omnis cōuersio peccatorum est aliquo modo miraculosa scd̄m scm̄ Thom̄. ī quantū sc⁊ solū fit diuina virtute scd̄m illud p̄s. Deus tu conuertens viuificabis nos. Et ido di. Aug. q̄ maius est connersio seu iustificatio impij quod idem est q̄ꝫ creatio celi ⁊ terre. Ex parte quidem dei operantis vtrunq̄ꝫ est ei facile vnum sicut ⁊ aliud ⁊ equalis potēcie ꝫ ex p̄te di a quo dicit̄ fit maius iustificatio seu conuersio peccatoris. Tū quia melius. maioris enim perfectionis est gracia per quam iustificatur impius ⁊ disponitur ad gloriam q̄ꝫ natura celi et terre ⁊ omnium reru⁊. Vnde Ambro. in capl̄o reuera. de consecra. dist. ij. Pocior est gracia q̄ꝫ natura. Tum etiam quia in creatione celi ⁊ terre nil deo resistit nil concurrit sed in iustificatione impij potest resistere liberum arbitrium et ad eam oportet concurrere. Secundū illud August. Qui fecit te sine te non iustificabit te sine te. Conuersio autem sancti Pauli vltra istam communem rationem est et alio modo miraculosa et

venerāda. qr alij q̄ cōuertūt̄ cōi-
ter recipiunt graciā incipientem.
⁊ nō subito perducunt̄ ad perfecti
onem ß postea in ꝓcessu vite ꝓfici
endo de gradu in gradū Sed san
ctus paulus subito perductus fuit
ad maximaz perfectionē ⁊ dei vi
sionem. In alijs etiā communit̄
fit preparacio ⁊ dispositio ad gra
ciaz paulatim ⁊ per tpa vt patet ī
beato Aug. Sed in paulo subito.
cū esset in actu peccati scz persecu-
tionis fuit in eo facta preparatio
⁊ infusio gracie. Cōsequenter que
ritur ex quo ꝯuersio ad salutē cui
libet est necessaria scd̄m ꝙ salua-
tor ait Math. xviij. Nisi conuer-
si fueritis ⁊ efficiamini sicut puu-
lus nō intrabitis in regnū celoruz
quot requirunt̄ ad eā. Solo scd̄m
sctm̄ tho. scd̄a scd̄e. q. xiij. ar. viij.
S ⁊ doc. in. iiij. di. xvj. ¶ Quatuor
requirunt̄ ad iustificationē pecca
toris. Primo infusio gr̄e. Hoc ha
buit sctūs paulus ⁊ tangit̄ ibi lux
circūfulsit eum id ē gr̄a vl' diuina
illuminatio. Aug. Gracia ē lumē
aīe faciēs hominē peccatū suum
cognoscere. Greg. Nisi gr̄a diuini
respectus nos illuminaret. mens
nostra in pctōꝝ tenebris remane-
ret. Ideo ps. xii. Illumīa occulos
meos ne vnq̄ obdormiam in mor
te scz crimīali. Osee. xiij. Perditio
tua ex te saluatio ex me. i. ex mea
gr̄a Scd̄o requirit̄ motus liberi ar
bitrij in peccatū ⁊ eius enormita-
tem vt ei peccatū displicebat. hoc
Saulꝰ habuit ⁊ tangit̄ ibi cadēs
terram glo. In terrā cadere ē pctā
que quis ꝯmisit ex terreno amore
cognoscere ⁊ de eis dolore. Quid ꝓ
dest peccata ꝯgnoscere ex lumine
gracie cū homo etiā ea nō deteste
tur ⁊ doleat cuz dicit ihero. Nulla
culpa delebit̄ nisi tristicia anxia-
tur. Et Hug. de sctō vic. Tūc sa
lu spectōꝝ incipit cū veraciter ꝓ
peccatis ingemiscit. Tercio requi
tur motus li. ar. in deū vt sit nr̄e
voluntatis cū diuina volūtate cō
formatio Hanc habuit paulus et
tangit̄ ibi. Dn̄e quid vis me face
re id est nō meā voluntatē sz tuā
paratus sum facere. Aug. Mox se
parauit ad obediendū qui prius se
uiebat ad ꝑsequendū. Et sic doce-
mur nos Ecc̄iastici. viij. A volū
tate tua auertere. Bern̄. grāde ma
lum est voluntas propria. vt si sit
bona non sit tua ß dicamus. fiat
voluntas tua dn̄e. dicit sctūs tho.
in. iiij. dist. xvij. Omnino nō pōt
tolli culpa nisi reordinet̄ volūtas
scd̄z diuinā volūtatē. Ihero. Quā
tū ꝓprie volūtati subtraxeris tan
tū virtuti addideris. Quartū est
peccati remissio. Hec sequit̄ illa
tria ⁊ est finis iustificationis. et
hoc fuit in beato paulo. ꝓpter qd̄
dicitur in thema. Vas electionis
est mihi iste. ¶ Quantū ad terciū T
oñdit officij ad qd̄ electus erat di
gnitatez cum subdit mihi est iste
id est loco mei. Fuit enim legatus
a latere summi pontificis missus.
id est Cristi. De quo ipse in episto
la ad Hebreos. ix. scripsit. Cristꝰ
assistēs pōtifex futuroꝝ bonoꝝ ⁊c̄
Et tāto in auc̄te commmēdabili
or quanto in electione ⁊ misstō-
ne gloriosior. Alij enim apostoli
adhuc summo pontifice in vesti-
bus secundm zach. prophetam sor

didis existēte id ēst in corpore adhuc mortali ⁊ passibili electi ⁊ missi sunt. Paulus vero postq̄ summus pontifex post resurrectionez tabernaculū non manu factū ītro iuit ⁊ vestibus honoris indut⁹ fuerat ab ipo per raptum vocatus ē. Q̄ subita ⁊ mirabil' mutacio de xtre excelsi. quia ille qui summi pōtificis iudeorum legatus effect⁹ fuerat in crudelitatem hominum. mox conuersus effectus est legat⁹ summi pontificis celoꝝ in salutez ⁊ instructionem eorundem hoīm Quā instructionē innuit dn̄s cum statim subdit vt portet nomē meum coram gentibus ⁊ regibus et filijs israhel. ¶ Quod ⁊ vere perfecit. portauit em̄ nomen xp̄i corde ore ⁊ opere. Corde per iugem meditationem. vnde ⁊ discipul' suis idē precepit dicens. Portate deū ī corde ⁊ corpore vestro. j. ad Coꝝ. j. dicit. Predicamus xp̄m dei virtutē Item portauit in ope ⁊ hoc p passionis xp̄i representationem. Vn̄ gal'. viij. Stigmata ihesu xp̄i in corpore meo porto. Et hoc triplici modo portauit coram tribus generibus hominum. scz coram gentibus id est grecis qui tunc gentiliter viuebant. coram regibus. id ē romanis qui tunc vniuersuz mundum regebant. coram filijs israhel id est iudeis qui tunc quasi soli deum videbant. Ip̄e em̄ fuit titulus passionis xp̄i qui scriptus fuit literis grecis latinis ⁊ hebraicis. Quantum ad tria predicta genera hominum vnde ⁊ hijs tribus generibus hominum omnes epl'as suas scripsit. Prima est ad romanos. vltima ad hebreos. medie omnes ad grecos. coram quibus omnibus tam diu nomen xp̄i portauit quousq̄ ab ip̄is p nomine xp̄i vita temporali priuatus fuit ⁊ etnā meruit ad quā nos pducat ⁊c.

De conuersione sancti Pauli apostoli sermo. xxix.

Wann scda

Olo mortez

peccatoris ß vt magis ꝯuertat̄ ⁊ viuat Ezech. xxxiij. sentencialiter. In hijs verbis thematis on̄dit ꝓpheta vbi supra quanta sit dei misericordia in peccatores quia peccantem mortaliter non statim damnat ß diu ad penitenciam expectat. Non enim deo absolute placet peccatoris dānatio quia non vult mortem peccatoris ß magis vitam illi⁹ iuxta thema q̄ iustissime peccantem ad statim possit occidere ⁊ dānare qz misericordia ei⁹ sup oīa opa eius. Cui⁹ manifestū exēplū habem⁹ ī ꝯuersiōe sctī pauli quā hodie colit sctā mr̄ eccīa. Vn̄ dn̄s paulū ad se venientē nō solū recepit ß etiā fugientē attraxit sibi dicēs. Saule saule q̄d me ꝑsequeris ac si diceret nolo mortē tuā ß magis ꝯuersionē tuā desidero. ido cessa a ꝑsecutiōe xp̄ianoꝝ vt viuas vita eoꝝ. nolo em̄ mortem pctōris ß magis vt cōuertat̄ ⁊ viuat v̄s. p gr̄a Auem. ¶ Nolo mortez pctōris ⁊c. vbi supra. In hijs v̄bis thematis duo notant̄ pro nr̄a īstructiōe vicz mors pctōꝝ ⁊ vita penitenciū. Mortem pctōꝝ dn̄s detestat̄ ⁊ hec summe sibi displicet. ideo in eius persona

dicit ppheta vbi supra. Nolo mortem peccatoris, vitā vero penitēcium summe desiderat ⁊ in ea sibi complacet, ideo subiungit, sed magis scz volo vt scz peccator cōuertatur ⁊ viuat. Ita dñs in Paulo noluit mortem culpe ꝙ voluit ⁊ desiderauit in eo vitam gracie p conuersionem penitencie. Mors culpe in Paulo relucebat in psecutione xpianoz sicut dicitur in hodierna epla. Saulus adhuc spirans minaz ⁊ cedis in discipulos dñi ⁊c. vita gracie in eo lucere cepit per promptitudinem obediēcie cū statim ad vocem quā audiuit. Saule saule quid me persequeris respondit quis es ⁊ tandē tremēs subiunxit. Dñe quid me vis facere Ac si diceꝛ paratus sum oē quod precipis adimplere ⁊c. ¶ Circa primum est notandū ꝙ scdm Jnno. in sermone quodā hui⁹ festiuitatis qui incipit. Nolo mortē peccatoris triplex distinguit mors vicz corporalis, spiritualis ⁊ ihēhennalis. Mors corpalis priuat hominē vita corporali per separationē aīe a corpore. Mors spūalis videlicet culpe priuat hominē gracia dei q̄ est vita spūalis. Mors autem gehennalis priuat hominez gloria ⁊ beatitudine eterna. Ex quo sequitur ꝙ prima mors est mala, scda peior ⁊ tercia pessima. Prima est mala propter penam ⁊ dolorē corporalem. De quo in ps. Quis ē hō qui viuet ⁊ non videbit mortē. q. d. nullus omnino qui mortem corporis nō incurrat. Scda mors ē peior propter culpam q̄ hanc concomitat mors tercia si per penitē ciam peccatum non deleꝛ. Mors autez tercia pessima. De qua ī ps Sicut oues in inferno positi sunt mors depascet eos quasi dicat, sicut ouis non carpit herbā ꝙ pascit vt herba semp renascat ad pastū Jta mors infernalis non consummit hominē ꝙ affligit vt homo sp viuat ad mortē. A corporali morte resurgunt omnes homines scdz illud apli. j. ad Coz. xv. Omnes em̄ resurgem⁹ ꝙ nō omnes immutabimur. A spūali autem morte resurgunt quidā per penitenciā, alij autem in hac morte moriunt̄ p finalem impenitenciā. De qua morte dicit Johānes in sua canonica. j. Joh. v. Est peccatū ad mortem non pro eo dico vt quis oret, q. d. Est quoddā peccatū mortale pro quo non est orandum quia neqz ī hoc seculo neqz in futuro dimittet sicut peccatū desperationis finaliter vel finalis impenitencie vt si homo finaliter desperat, et finalit̄ non vult penitere pro tali nō ē orandum ⁊c. A gehennali vero morte nulli resurgunt scdm illud ps. Nō resurgūt impij in iudicio neqz peccatores in cōsilio iustoz. Ex hijs patet ꝙ scdaz mortem videlicz spiritualez dñs nō vult, propterea veritas ait. Nolo mortē peccatoris. Jdeo autem deus mortem peccatoris nō vult, quia deus mortem non fecit quia sine ipo factum est nihil id est peccatū. Joh. j. quod dicitur nihil ꝓpter priuationē. Jdeo etiam deus mortem peccatoris nō vult quia mors peccatoz pessima Et hī dicit pessima quia mortuo homine impio nulla amplius spes erit

de eo quia in inferno nulla est re-
demptio. Ex hoc merito oēs deo
grates referre debemus. quia non
vult mortez peccatoris sed magis
peccatoꝝ ꝯuersionem. nō em̄ vult
mortē culpe ymmo retrahit hoīez
multipliciter a peccato vt vitā ha
beat. ꝙ bene claruit in btō Paulo
cuius mortē dn̄s noluit tdo sibi di
xit Saule saule quid me persequeris
scz in membris meis. quasi dice
ret quare me persequeris corde qui
lanceatus sum pro te. quid ore qui
aceto potatus sum pro te ⁊ felle.
quid manibus qui clauis affixus
sum pro te. ac si dicerz vis me nūc
iterum crucifigere in mēbris meis
quod em̄ vni ex minimis meis fa
cis mihi facis Mach. xxv. Ecce
iam patet ꝙ dn̄s nō vult mortem
peccatoris siue culpe. ¶ Sed d. q̄s
quō illa mors culpe perpetrat̄ siue
consummat̄. Respondet̄ ꝙ ipsa
perficitur ad similitudinez mortis
corporalis. Primo em̄ homo distē
peratur. deinde infirmatur. deind̄
moritur. postea effertur ⁊ ad vlti
mum tumulatur. distemperatur ī
cogitatione. infirmatur ī delecta
tione moritur in consensu. effertur
in opere. tumulatur in consuetudi
ne ī qua putrescit ⁊ fetet. Hec In
no vbi supra. Et subdit. Morit̄
ergo spūs in consensu ⁊ tunc puel
la mortua iacet in domo. Effert̄ ī
opere ⁊ tunc adolescens mortuus
educit̄ extra portam. Tumulat̄ ī
consuetudine ⁊ tunc Lazarus qua
driduanus fetet in monumento.
quia tunc anima quasi iumentuz
in stercore computrescit. Vn̄ sub-
dit Inno. O si videret anima mor
tua in peccatis quātis fetoribꝰ sor
det quātis sordibus fetet. q̄ dete-
stabilis ⁊ abhominabilis ipa ap-
pareret. Sed nec sic desperandum
qꝛ tu dn̄e tres istos mortuos susci
tasti. puellam in domo. adolescē-
tem extra portam. Lazarum fetē
tem in sepulchro. vna ergo tantuz
est spēs mortis huius a qua nemo
resurgit scz finalis impenitencia.
de qua tu dn̄e dixisti. Sine mor-
tuos sepelire mortuos suos. Ad ce
teros aūt clamat apl's ad Eph. v.
Surge qui dormis ⁊ exurge a mor
tuis ⁊ illuminabit te xp̄us. Hec
Inno. Ecce quō mortē culpe seq̄-
tur mors gehēne immortalis. que
rent em̄ mortem ⁊ non inuenient
qui vitam habuerunt ⁊ perdiderūt
scd̄m illud Apoc. ix. In diebus il-
lis querent homines mortē ⁊ non
inuenient desiderabunt mori ⁊ fu
giet mors ab illis. Conuertant̄ er
go pctōres in hac vita ad dn̄m et
statim dn̄s conuertetur ad eos. qꝛ
nō vult mortem peccatoris. venit
em̄ saluū facere qd̄ perierat math.
xviij. Quantacūq̄ em̄ sit nostra
miseria maior est eius misericor-
dia. quantacūq̄ sit impietas nr̄a
maior est pietas sua. Absit ergo
vt aliquis cum Cayn desperet di-
cens. Maior est iniquitas mea q̄
vt veniā merear. ꝓpter hoc em̄ il
le vagus ⁊ ꝓfugus abijt sup terrā
Gen̄. iiij. Multū peccauit Cayn ī
terficiendo fratrem suum Abel. ꝫ
magis peccauit cum ait. Maior ē
iniquitas mea ⁊c. Absit enim vt
maior sit īiquitas hominis q̄ mi
sericordia conditoris cum defectꝰ
a bono qui est iniquitas summo

bono comparari non posset qd ē
dei misericordia. nullꝰ ergo de mi-
sericordia diuina desperet qm̄ mi
serationes eius super omnia opa
eius. nō em̄ ex operibus iusticie q̄
fecimus nos sz scd̄m suam miseri
cordiam saluos nos fecit ad Titū
iiij. ꝛc. ¶ Circa scd̄m videlicet vi-
3 tam penitencium que notat̄ in v̄-
bis thematis est notandum ꝙ si-
cut triplex est mors ita ꝛ triplex ē
vita vicz vita nature vita gracie
ꝛ vita glorie. De vita nature ait
btūs Job. Memento mei deus qꝛ
ventus est vita mea Job. vij. De
vita gracie dicit ꝓpheta. Justus
ex fide viuit. De vita glorie Sapi
ens dicit Sapīe. v. Justi imperpe
tuū viuent ꝛ apud dn̄m ē merces
eoꝝ. Prima vita est bona. Scd̄a
melior. Tercia optima. Conuerta
tur ergo peccator a morte culpe ad
vitam gracie vt euadat a morte
gehenne ad vitam glorie. Deus
em̄ semper tenet manus expāsas
vt recipiat peccatores qꝛ non vult
mortē peccatoris sed vt conuertat̄
et viuat iuxta thema Sed d. q̄s.
cū nihil obsistat diuini voluntati.
nā oīa quecūqꝫ vult facit in ce-
lo ꝛ in terra in mari ꝛ in abysso si
deus nō vult mortem peccatoris.
sed vt cōuertat̄ ꝛ viuat quare tūc
plurimi peccatores nō conuertant̄
vt viuant sed pocius ꝑuertunt̄ vt
pereant cū tn̄ nullus possit dei vo
luntati resistere. ¶ Ad hoc rn̄det
Jnno. vbi supra. ꝙ voluntas dei
4 multipliciter accipit̄ in scripturis
videlicet pro beneplacito ꝛ ꝓ signo
Beneplacitū vnū ē. sed signa diuer
sa ꝛ ideo dicit propheta. Magna
opera dn̄i exquisita in omnes vo
luntates eius. Juter has aurē vo-
luntates signi sunt consilium ꝛ p̄
ceptū. nam si deus aliquid consu-
lit aut precipit signū est ꝙ hoc est
eius voluntas. vult ergo deus id ē
consulit omnes homines saluos fi
eri ꝛ vult id est precipit vt pecca-
tor conuertat̄ ꝛ viuat. sed consili-
um ꝛ p̄ceptum dei nō semꝑ implē-
tur. qui aūt scd̄m consiliū vel pre-
ceptum eius conuertit̄ viuet. qui
non conuertit̄ morit̄. Cū aūt sine
gracia dei operante peccator ꝯuer
ti non posset ꝛ gracia nō datur ex
meritis qꝛ alias nō esset gracia vt
dicit apl's ad Ro. xj. videt̄ homī
non esse imputandū si nō ꝯuertit̄
eo ꝙ deus sibi graciā nō apponit
Ad hoc respōdet Jnno. vbi supra
ꝙ aliud ē ꝓmereri ꝛ aliud ē deme-
reri. Promereri graciā ꝯuersionis
nemo p̄t. sed demereri graciā qui
libet p̄t. ꝛ ideo dato ꝙ hoī non sit
imputandum ꝙ graciā nō meret̄
est tamen sibi imputandū ꝙ gra-
ciam demeret̄. ac si dicere vellet.
merito imputādū est hoī ꝙ seip̄m
indisponit ꝛ gr̄e nō capacē reddit
per peccata sua. qꝛ si seip̄m ꝑ pecca
ta non sic indisponeret deꝰ graciā
sibi infunderet. ꝛ ideo subiungit
Jnno. Si ergo fratres aliq̄s no-
strū p̄occupatus est aliquo delicto
nullo mō desperet sz interim faci
at q̄cquid boni p̄t vt deus cor eius
illustret ad penitenciā. aperiat oc
culos vt solis lucem accipiat. red
det se abilem vt ei deus formā sue
similitudinis imprimat ꝛ gracie
sue virtutem apponat ac finaliter
dicere vellet. Faciat homo quod ī

se est ⁊ presto deus est infundere si
bi graciā suā vt viuat ⁊c. ¶ Ex
illis ergo patet ꝙ deus paratus ē
cuilibet dare vitam gracie dūmō
facit quod in se est. ymmo nō solū
hoc facere sed etiā qñq̄ trahere ꝑ
infirmitates. per tribulationes. ꝑ
correptiones ⁊c. sicut hodie beatū
paulū apl'm. Ideo apl's de seipo lo
quens ait. Primū fui blasphemus
et persecutor ⁊ iniuriosus sed mise
ricordiam consecutus sum vt ostē
deret in me ihesus xp̄s omnē paci
enciaz longanimitaēt ad informa
tionē eoruz qui credituri sunt. j. ad
Thy. j. Hinc est em̄ ꝙ epl'e pauli
⁊ psalmi dauid pre ceteris scriptu
ris in ectīa frequentant̄ vt cuz pec
catores audierīt paulū blasphemū
⁊ persecutorē factū esse apostolum
et dauid adulterū ⁊ homicidaz fa
ctum esse ꝓphetā confidant de dei
misericordia nō solū veniā ꝓme
reri posse sed etiā gloriā adipisci.
Quis em̄ dubitet quin deus mise
reri velit illius quē talem ac tātū
fecit creando. quem talem ac tan
tū et iā fecit redimendo. magnum
est ꝙ creauit sed maius est ꝙ rede
mit. Creando factus est homo ad
ymaginē ⁊ similitudinē dei. Redi
mendo factus est deus ad ymagi
nem ⁊ similitudinez hominis. De
illo dicit̄. Fecit em̄ deus hominez
ad imaginem ⁊ similituninem su
am Gen̄. j. de isto dicit̄. Cum in
forma dei esset nō rapinam arbi
tratus est esse se equalē deo. Exin
aniuit em̄ semetip̄m formam ser
ui accipiens in similitudinem ho
minum factus ⁊ habitu inuentus
vt homo ad Philip. ij. Maius est
quidem habere similitudinē dei q̄ꝫ
similitudinē hominis habere. Sz
tamen maius est ꝙ deus factus ē
ad ymaginē ⁊ similitudinē hoīm
q̄ꝫ ꝙ homo fact⁹ est ad ymaginez
et similitudinē dei maius quidez
ratione dignationis. maius etiaz
ratione vtilitatis. ¶ Quis ergo p̄t
diffiderre q̄n ds misereat̄ illi⁹ quē
fecit ad imaginē ⁊ similitudinez
suam quē p̄fecit volatilibus celi ⁊
bestijs terre ac piscibus maris. n ā
omnia subiecit sub pedibus eius o
ues ⁊ boues vniuersas. insuper et
pecora campi volucres celi ⁊ pisces
maris. Hec Inno. vbi supra. Et
subiungit statim. Quis valeat du
bitare quin deus misereat̄ illius ꝓ
pter quem exinaniuit semet. for.
ser. ac. ⁊c. ymmo ꝓpter quē fact⁹ ē
patri obediens vsq̄ ad mortē mor
tem aūt crucis ad phil'. vj. Nam
ꝓprio filio suo nō pepcit deus ꝫ ꝓ
nobis omnibus tradit illum. ad
Ro. viij. Pater em̄ tantū dilexit
mundū vt filiū suū vnigenitū da
ret pro mundo Joh. iij. Alioq̄n fru
stra nat⁹ est xp̄s ⁊ passus. frustra
resurrexit a mortuis ⁊ ascendit in
celos. Absit hoc a fide catholica.
Sanguis em̄ ip̄ius sp̄ clamat pro
nobis ad patrem qui exauditur ī
omnibus pro sua reuerencia. Ad
uocatum em̄ habemus apud patrē
Ihesum xp̄m qui semp̄ interpellat
pro nobis signa passionis ostēdēs
⁊ ip̄e est pro peccatis nostris pro
piciatio. Redempti em̄ sumus nō
corruptibilib⁹ auro ⁊ argēto sed p̄
cioso sanguine agni immaculati
Quis ergo audiens tanta benefi
cia redemptoris non trahatur ad

ipm. Si lapis audiret vtiq; trahe
ret. Pone tibi ante occulos mulie
rem que erat in ciuitate peccatrix
de qua eiecit septem demonia. po
ne tibi ante occulos latronē qui ꝓ
pter homicidiū ⁊ seditionē fuerat
missus in carcerem. ymmo suspen
sus in cruce ⁊ pro certo videbis ꝙ
non est vnq; de dei misericordia
desperandum. sicut em̄ oleum sup
natat vino ita misericordia super
exaltat iudiciū. Iustum em̄ est ꝙ
deus parcat quia non potest deus
esse qui sit misericors ymo deitas ē
ipa misericordia. Sed nec potest
esse deus quin sit iustus cum ⁊ dei
tas sit ipa iusticia. ratio ergo dei
tatis hoc exigit vt ipe parcat ꝑ mi
sericordiam ⁊ puniat per iusticiaz
Si ergo iustum est ꝙ deus ꝑcat.
quis ergo desperet de misericordia
cū spē etiā adiuuet ipa iusticia. ꝫ
attende ꝙ non sola spes saluat cri
stianū. Ait em̄ ꝓpheta. Spera in
dño ⁊ fac bonitatē ⁊c. Hanc aūt
misericordiā singlariter deꝰ hodie
oñdit in btō paulo q̄ cū adhuc eēt
in actu ⁊ voluntate xp̄m ꝑsequē
di in suis membris vt xp̄ianos vi
ctos perducere vellet in Iherusalē
subito ad vnicam xp̄i vocem. sau
le saule quid me persequeris. Ac si
vellet dicere paratus sum tibi ad
omnia obedire quia nunc te deuz
esse credo ⁊ cognosco. naz ⁊ ipe de
se ait. j. ad Thy. j. Quia ignorās
feci in īcredulitate. Ecce ignorās
xp̄m eē deū eius mēbra persecutꝰ ē
quid ergo de nobis fiet qui crstuz
deum ⁊ redemptorem nostrum eē
scimus ⁊ fide credimus ⁊ tamen
multipliciter ipsum in suis mem
bris trucidamus. conuertamur cū
apostolo qui non distulit sed sta
tim sine mora xp̄o credidit ⁊ suis
preceptis obediuit. Ideo xp̄us sibi
eum elegit apostolum vt singula
riter de eo diceret. Vas electionis
est mihi iste. Vtiq; vas electionis
quia xp̄us personaliter eum cōuer
tit spiritusancto repleuit. in docto
rem gencium elegit. viuum in ce
lum rapuit castum conseruauit.
ita vt in decollatione lac pro san
guine fudit ⁊ lingua moriens cri
stum predicauit. Ita vt etiam ca
pite absciso lingua clara voce ter
Ihesus resonaret ⁊ sic caput tres
saltus faceret triplici loco fontis
venas aperuit ⁊c. ¶ Ex illo iā pa
tet quantum Paulus ihesum quē
ante persequebatur dilexit. Sicut
em̄ de eo dixerat dñs Ananie ī ho
dierna epistola ipe multa ꝑ noīe
Ihesu sustinuit. flagella. lapides.
persecutiones. carceres. plagas.
maris pericula ⁊ tot persecutionū
⁊ tormētoꝝ genera ꝙ de nullo san
cto ante eum siue post eum legit
qui tot perpessus fuisset pro cristo
pericula. Sed quid in hijs omni
bus certe quantū alios in passionū
tolerancia excessit tanto in hoc si
bi apud deum p̄mium maius acq̄
siuit. qui ergo hic libenter ꝯpassus
est miseris ita vt eorum pericula
reputaret sua. Sicut ipe dicit. q̄s
infirmaeur ⁊ ego nō ⁊c. Quomo
do iam se inuocantes miseros et
tribulatos non respiceret in celis.
certe tanto amplius quanto clari
us voluntatem dei noscit. ⁊ p̄ces
suas frustrari non diffidit ⁊c.
¶ Dubitat circa dicta ex quo pau

aa

lus tam subito conuersus ⁊ ꝯtrit⁹ est de peccatis suis ad Cristi vocē quid tamen facere debet peccator vt sic etiaꝫ deus subito ip̄m exaudiat ⁊ peccata sibi dimittat. Ad hoc respondet breuiter cancellari⁹ Parisieñ. Johannes gerson ī sua tripartita inter cetera sic dicens. Sciens misericordissim⁹ pater deus ⁊ cognoscens fragilitatem nostram permaximam ⁊ ad malum pronitatē multiplicibus vijs mortali vita durante paratissimus est nobis delicta remittere ⁊ graciaꝫ conferre si dumtaxat veraciter et ex corde tres subscriptas veritates sibi porrigemus. Prima veritas Domine si sic vel si sic contra tuā bonitatem peccaui ꝙ mihi displicet ratione cuius penitenciaꝫ ago quia te offendi qui totus es venerādus ⁊ colendus. ꝙqꝫ mandatum tuum transgressus sum ⁊c. Scd̄a veritas. Domine bonum habeo ꝓpositum ⁊ desideriuꝫ tuo iuuamine mediante mihi in futurum precauendi ne incidam in peccatum ⁊ occasiones iuxta possibilitatem virium euitandi. Tercia veritas. Domine bonam habeo voluntatē peccatorum meorum confessioneꝫ integraliter confitendi pro loco ⁊ tempore scd̄m tuum ⁊ sancte matris ecclesie mandatum ⁊ p̄ceptū has veritates quas aliquis qualicunqꝫ loco ⁊ tempore sinceritet et non ficte aut mendaciter ex corde pronunciauerit securus existat se in salutis ⁊ gracie statu consistere ⁊ vitam eternam promereri q̄ꝫ uis omnia crimina commisisset si etiā tal' absqꝫ alia ꝯfessiōe ꝯtinuo decederet in absentia sacerdotis dormiendo vel alias quouismodo morte subita preuentus. Ideꝫ finaliter saluaret̄ ab acerbissima purgatorij pena mediante. Ex quo idem doctor Gerson infert salubre consilium vt quilibet xp̄ianus singulis dieb⁹ bis aut semel sero ⁊ in mane aut saltem festis diebus redeat ad cor suum conscienciam suam exanimans an tres premissas veritates proferre valeat cum cordis sinceritate. Et si sic ītra statū salutis se esse confidat. ꝙ si eas pura mente fateri non valet obstante voluntate peccandi quia actualiter delectat̄. aut iniquo ꝓposito quoquis occasiones peccatorū vitare renuuerit. quemadmodū illi qui carnalib⁹ peccatis mersi resurgere nolunt. aut vsuras suas. aut iniustas mercationes aut lucra cōtinuāt vl' iniuste retinent. alienū quiqꝫ alterius odio vel vindicte desiderio flagrantes in nocendi ꝓposito perseuerant. certissime sciant hij ⁊ consimiles nō ep̄m aut papā eos absoluere posse quāq̄ talibus salutare consilium detur vt seip̄os vel alios bona que poterunt operentur orando vel elemosinas dādo quo deus eorum corda illuminet ⁊ ad bonū dirigat ⁊ cōuertat. Hec cancellarius parisieñ. vbi supra. Subiungit etiā ibidē saluberrimum. est etiam consuetudinem laudabilem illesam seruare ne eaꝫ semel dissoluendo nunq̄ ineternū forte resummat. Nullum est eniꝫ exiguum adeo bonum quod non tandem deus eterna vel temporali mercede remuneret multoqꝫ me

lius est temporale bonum ⁊ minimum q̄ omnino nullū promereri Hec ille. Ex omnibus hijs patet qualiter peccator ad veram cōtricionem se disponere debeat. quid etiam facere debeat vt vere ad deum ꝯuertat. Innocemus ergo hodie beatissimū apl'm paulū ad cristū ꝯuersum vt ip̄e nobis nūc apd deum impetret graciā vere ꝯuersionis qua peccata detestari ⁊ veniam mereri valeamus ⁊ semp secū cū xp̄o finaliter habitare possim⁹ per xp̄m dn̄m nostrum ⁊c.

De purificatione sancte Marie virginis sermo. xxx. de euāgelio.

Ostquā impleti sunt dies purgationis Marie scd̄m legez Moysi tulerunt illū in iherusalez vt sisterent eum dn̄o Lu ij. Solet vulgariter dici q̄ qui cū lupis vult currere oporret eum cum lupis vllulare. Hinc est q̄ licet xp̄us īmunis esset ab omni peccato. quia tn̄ inter homines peccatores nasci et conuersari voluit. peccatorū legi ī circumcisione ⁊ p̄sentatione in tēplum ⁊ oblatione pro eo se subiecit Sic et beata virgo Maria licet ī immunis esset ab omni immundicia parientiū quia munda concepit ⁊ munda peperit. Sed quia cū mulieribus alijs de semine concipientibus ⁊ cum immundicia parientibus conuersata est morē eis gerere voluit ⁊ īstar peccatricis oblationem ꝓ peccato fecit. De quib⁹ fit mencio in themate cum dicitur Postq̄ ⁊c. ¶ In hijs verbis tria tāgunt. Primo btē Marie virginis purificatio. cum dicit. Postq̄ impleti sunt dies ⁊c. Scd̄o xp̄i ad tēplum materiale delatio. ibi. tulerūt illum in iherusalē. Tercio subdit eiusdem delationis cā ⁊ rō cū concluditur. vt sisterent eum dn̄o ⁊c.

¶ Quantum ad primū nota q̄ triplex est purgatio scz vulgaris. legalis et spiritualis. Purgatio vulgaris dicit cū quis suspectus de aliquo crimine vult probare innocēntiam suam per alquod experimētum nō scd̄m naturā neq̄ scd̄z catholicam scripturā sed per moduz supersticiosuz. Puta cum quis infamatur de homicidio vel adulterio vel furto ꝑpetrato offert se ad ostendendū innocenciam suaz tāgere ferrum ignitū vel bibere aquā feruentem sine lesione. vel suscipit sponte duellum ⁊ hmōi. hec omnino est prohibita. ij. q. iiij. per totū ⁊ de purga. cano. per totū. Rō qr fabricante diabolo inuēta ē ⁊ pertinet ad viciū temtandi deum cum querat effectum miraculosum in ea re que scd̄m iura aliter probari potest ⁊ debet. Est em̄ contra illd̄ preceptū Deut. vj. Nō temptabis dn̄m deum tuum. Math. iiij. vnde legit de henrico imperatore q̄ quia vxorem suam sanctā mulierem suspectam habuit de adulterio cumquodam milite indixit ei hanc purgationē ita vt nudis pedibus super ignitos vomeres incederet ideo in morte anxiatus ⁊ punitus est. Item purgacio illa qua datur corpus xp̄i ad probationem non est facienda. vnde illud. c. sepe. ij. q. iiij. est abrogatuz vt dicit sctūs Tho. in. iiij. di. ix. ar. vl. q.

ij. Et. iij. parte. q. lxxx. ar. vj. in Re. ad vltimū. Purgacio legalis est que in lege mandat̄. ⁊ in lege quidem canonica indicit̄ purgacio cum deficiente accusatore reꝰ aborat infamia. Exēpli gr̄a clericus infamatur de aliquo crimine apud personas graues ⁊ non ab ī imicis ⁊ leuibus personis. nec sufficienter probatur crimen ꝫ semiplene tunc indicit̄ ei purgatio vt scz ipe iuret se innocentē a crimīe de quo īfamatur. ⁊ alij ꝯpurgatores persone honeste iurabūt se credere verum illum iurasse. vj. q. v. ꝙ aūt. de purga. cano. quasi ꝑ totum. Quottus debeat esse numerꝰ compurgatoꝝ arbitrio iudicis relinquit̄. vt. ij. q. iiij. in gl. summe Alia est purgatio legalis mosayca que scz in lege moysi mandat̄. Et vna est que habet̄ numeri. v. c. vbi vir habens suspectaz vxorē de adulterio indicebat ei purgationem per certū modū ibi declaratū Et habet̄ etiā. ij. q. iiij. ꝯsulnisti. §. hoc aūt. ⁊ dicit ibi Nico. de ly. ꝙ talis purgacio tempore ve. tes. non erat illicita. quia ibi fiebat diuinū miraculū. qꝛ si mulier fuisset innocens si prius erat sterilis efficiebat̄ fecunda. si rea languebat. vel moriebat̄. diuinū aūt miraculum nō fit ad confirmationē illicitorum hodie autez sicut ⁊ alia ceri monialia seruare scd̄m lr̄am esset iudeizare. ⁊ sic mortale. Mistice aūt designat aīam suspectā de heresi vt pulchre exponit Archi. ī di. §. hoc aūt. Scd̄a est purgatio legalis mosayca de muliere parturiente. de qua ad ꝓpositū. Sic eniz fuit mandatū in lege Leui. xij. ꝙ mulier que ex viro peperisset masculuz in capite. xl. dieꝝ ꝑgeret ad templum offerendo sacrificiū purgationis pro se ⁊ filio ⁊ per illd̄ dicebat̄ purificari scz ab illa irregularitate in partu ꝯtracta qua prohibebat̄ vt immunda ad templuz accedere. ¶ Et licet beata maria ad illud non teneret̄ qui anon ex viro conceperat ꝫ ex ope spūssctī. voluit tamen purificari vt cetere mulieres propter tria. Primo propter obediencie exemplum quā videlicet obedienciam ⁊ nos prestare debemꝰ ecclesie. j. Coꝝ. xv. Melior est obediencia q̄ꝫ victima vt dicit Bern̄. Nō credas aliquod bonum placere deo quod est contra obedienciam ecclesie qꝛ scd̄m Grego. Peccatū paganitatis incurrit qui ecclesie sancte ꝑ inobedienciaz contradicit. Scd̄o ꝓpter hoc vt a iudeis occasionē tolleret scandali alias iudei dixissent de ea sicut de filio. Joh. ix. Nō ē a deo q̄ sabbatū nō custodit. Si em̄ nō fuissz purificata putassēt eā trāsgredi legē ⁊ sic ī ea scādalizati fuissent vt dicit Greg. ⁊ habet̄. xj. q. iij. inter v̄ba. xp̄s soluit tributū ꝓpt̄ vitare scādalū math. xxvij. vt nō scādalisemꝰ eos ⁊c̄. Tercio ꝓpter hoc vt ꝓfunde sue hūilitatis v̄tutē oñderet. Bern̄. Qui vere hūilis ē nō solū vult hūilis dici ꝫ ⁊ vilis reputari sic v̄go gloriosa. vñ ipa tā pura erat ꝙ di. Anßh. Ea puritate nitebat q̄ maior sub d̄o neq̄t ītelligi ⁊ tñ ac si ipa īmūda eēt ⁊ purificatiōe īdigerz seipaz oñdit voluit igr̄tēplūñ īgredi ꝓpt̄ hūilitatis cau

sam sciens scriptū Eccīastici.iij. Quanto maior es humilia te ī oī-
C bus. ¶ Sed diceres vtrū nunc mulier teneatur p̄cepto purificationis subiacere ⁊ tanto tp̄e ab ingressu ecclesie abstinere. Respondet grego. ꝙ non scribens anglorum ep̄o Augustino.in.c.in lege.v.di.vbi dicit. In lege p̄cipiebatur vt mulier si masculum pareret.xl.diebus Si vero feminam.lxxx.diebus cessaret a templi ingressu. Nunc autem post partum statim ecclesiam ingredi non ꝓhibetur ⁊ in.c. si mulier dicit. Si mulier eadem die qua genuit actura deo gracias intrat ectlesiam nullo pōdere peccati grauat̄ ne penā vertamus ī culpam. voluptas etm̄ carnis non dolor in culpa est. Hoc idem habetur in.c.j.de purifi.post partuz Si tamen ex veneratiōe aliq̄ꝫ diu abstinere voluerit. talis deuotio nō est improbāda ⁊ ꝯsuetudo sup̄ hoc inducta ē ꝯmēdāda ⁊ eadem rōe nec sacra ꝯmunio ē ei denegāda nisi ex reuerencia voluerit abstinere. vide.c.ad eius vero.⁊.c. se.v.di. Tercia purgatio ē spūalis ⁊ ista necessaria ē nobis vt aīa sit purgata a vicijs nō solū operū exteriorū ß ⁊ interiorum cogitationum ⁊ affectionum. Jacobi.iiij. Emundate manus peccatores. ⁊ purificate corda vestra duplices animo. Prouerbioruz.xxv. Auffer rubiginem de argento ⁊ egredietur vas purissimū. Rubigo ē peccatum. argentū est aīa. Auffer ergo rubiginem peccatorum cogitacionum malarum ⁊ affectionum ⁊ erit anima tua vas purissimuz contentiuū liquoris gracie diuine Hanc summe habuit beata Maria. q̄a ea puritate emicuit vt ait Anßh. qua maior nequeat sub d̄o inueniri. Sic ergo impleti sunt dies purgationis id est gradus perfectionis Marie quia ab originali ⁊ eius fomite p̄seruata. sicut ⁊ angeli dicunt̄ purgari. ¶. Quō autez debeat aīa purgari spiritualit̄ hoc D
figuratur Leui.v. Et Nūeri.xix. in purificatione immundoꝝ. Nā vt ibi dicit̄ dn̄s p̄cepit ꝙ qui tangeret rem immundā videlicet iumentū mortuum vel hominē mortuum vel feram occisam immūdus erat ⁊ excludebatur a templo ⁊ communione hominū. Hic em̄ in hunc moduz purificari debebat ymmolabat̄ agnus sine macula. ⁊ offerebant̄ sacerdoti duo turtures aut duo pulli columbarū ⁊ simila purissima. de qua fiebant panes quos solus sacerdos ꝓ illo die tantū edebat quia in crastinū reseruari non poterant sine putredine. Sic moraliter tria quamlibet animam maculant ⁊ immundaz faciunt scilicet concupiscencia carnis comcupiscencia oculorum vel cupiditas terrenoꝝ ⁊ sup̄bia vite .j. Johannis.c.ij.dicit igit̄. Qui tetigerit iumentum mortuuz. id est carnalem concupiscenciam in qua velut in stercore putrescūt homines ille immundꝰ erit. Qui etiam hominem mortuum tetigerit Homo em̄ ab humo dicitur. quia mortuus in cupiditate iacet terrene affectionis. Ille etiam immūdus erit qui tetigerit feram occisam scilicet superbam. Debet

igitur anima hijs sedata isto mō purificari. Primo debet ꝑ ipa offerri agnus immaculatus. hoc ē memoria passionis xp̄i. qui est agnꝰ sine macula pro nobis oblatus. in hac em̄ oblatione purificat̄ aīa. vana em̄ esset omnis penitencia. nisi passio xp̄i nobis impetrasset veniam. Scd̄o debet offerri par turturum id est par occuloꝝ gemēcium quia tūc sacrificiū nostrum pingue fit. ⁊ statim accenditur a calore diuino ꝫ sine lachrimis nihil est. Greg. super Ezech. omelia viij. Holocaustum siccū bonū ē. Qd̄ lachrime infundunt holocaustuz pingue est. Tercio simila purissima est confessio. clara de qua fiunt panes ad esuz saceedotis tātum quia solus sacerdos suscipere solus meditari solus intelligere dz ⁊ hoc pro isto die tantū id ē ꝑ ista hora qua peccator confitetur qꝛ nō possunt in crastinū reseruari ꝫ putrescunt in archa sacerdotis. Quātuz ad scd̄m in quo tangit̄ xp̄i ad templum delatio ad oblationē cū dicitur tulerunt illū in iherusalez ⁊c. . sctūs Thomas .iij. parte. q. xxxvij. ar. iij. dicit sic. Cristus voluit sub lege fieri vt eos qui sub lege erant redimeret. ⁊ vt iustificatio legis in suis membris spūalit̄ impleret̄. nā ꝓpter hoc ip̄m voluit hostias legales pro se offerri qui erat vera hostia vt figura veritati coniungeretur ⁊ per veritatē figura approbaretur. Contra illos qui deum legis negant a xp̄o fuisse in euangelio predicatum. Non enim putandum est vt dicit Origenes ꝙ filium suum bonus deus sub lege nasci fecerit quam ip̄e nō dederat. ¶ Vbi nota ꝙ xp̄s hodie a parentibus suis portatus est in templum cum oblatione propter quatuor. Primo propter legis impletionem. De prole enim nata duplex preceptum in lege traditur. Vnum quidem generale quantuz ad omnes vt scz completis diebꝰ purificationis matris offerebatur sacrificium pro filio siue filia. vt habet̄ Leui. xij. c. Et hoc quidem sacrificium erat ad expiationem peccati in quo proles erat cōcepta et nata. Et etiaz ad consecratiōz quandā ip̄ius qꝛ tunc primo p̄sentabat̄ in tēplo ⁊ ideo aliq̄d offerebat̄ in holocaustū ⁊ aliq̄d ꝑ pctō. Aliud aūt erat p̄ceptū speciale ī lege de primogenitis tā ī hoībꝰ q̄z ī iumētis. sibi em̄ deꝰ deputauerat oē primogenitū in israhel. ꝑ eo ꝙ ad liberationē populi israhel ꝑcusserat primogenita egipti ab hoīe vsq̄z ad pecus primogenitis filioꝝ israhel reseruatis. ⁊ hoc mandatū ponit̄ Exod. xiij. c. Hec duo ī euangelio hodie lucas circa eū fuisse obseruata oñdit. Primo quidē id quod pertinet ad primogenitos cū dicit. tulerūt illū in iherusalē vt sisterēt eū dño sicut scriptū ē ī lege dñi. Qd̄ oē masculinū ad aperiēs vuluam sanctū dño vocabit̄. Secundo id quod ꝑtinet ꝯmunit̄ ad omnes cū dicit. Et vt darēt hostiam scd̄m ꝙ dictum erat ī lege domini. par turturꝝ aut duos pullos columbarum. Secundo propter templi sanctificationem. Cuz em̄ Cristus erat et est sanctus sanctorum ideo non indigebat sancti-

ficari in templo sed poci⁹ templuz debebat sanctificari p ip̄m. Vnde Aggei.ij.dr̄. Adhuc vnū modicū ē et ego commouebo celuz ⁊ terraz mare ⁊ aridam ⁊ mouebo omnes gentes ⁊ veniet desideratus cūctis gentibus ⁊ implebo domū istam gloria. Magna erit gloria domus istius nouissime plus q̄ prime. et Malach.iij.c.dr̄. Statim veniet ad templū suū dn̄ator quē vos q̄ritis ⁊ angelus testamenti quē vos vultis. Tercio ꝓpter nostrā īstrutionē. nā sicut filius dei nō ꝓpter seip̄m faci⁹ ē homo ⁊ circūcisus in carne sed vt nos per graciā faceret deos ⁊ vt spiritualiter circūcidamur. sic ꝓpter nos sistit̄ dn̄o vt discamus deo p̄sentare nosip̄os Et hoc post circūcisionē ei⁹ factū est vt ostendat neminē nisi circūcisum a vicijs dignuz esse diuinis ꝯspectibus. Quarto ꝓpter misticā significationē. nā Leui.xij.c. precipitur vt illi qui possent offerrent agnū simul ⁊ turturē siue colūbaz pro filio aut filia. Qui vero nō sufficerent ad offerendum agnū offerrēt duos turtures aut duos pullos columbe. Cristus ergo qui cū diues esset ꝓpter nos egenus factus est. vt illius inopia diuites essemus. vt dicit̄.ij.Cor.viij. Pro se pauperem hostiam offerre voluit sicut ⁊ in ip̄a natiuitate pannis inuoluitur ⁊ reclinatur in p̄sepio. nihilominus tn̄ hm̄oi aues figure cōgruunt. Turtur enim quia est auis loquax predicationem ⁊ confessiōez fidei significat. Quia vero ē aīal castum significat castitatem. q̄a vero est animal solitariuz signat contemplationem. Columba v̄o est animal mansuetū ⁊ simplex signat mansuetudinē ⁊ simplicitatem. Est aūt animal gregale vnde signat vitam actiuā ⁊ hui⁹ hostia significabat perfectionez xp̄i et membroꝝ eius. vtrūq̄ autē ꝓpt̄ ꝯsuetudinez gemēdi p̄sentes sanctorū luctus designat. Sed turtur que est solitaria signat orationuz lacrimas. Columba vero que est gregalis signat publicas orōes ecclesie. vtrūq̄ autē animal duplicatum offertur vt sanctitas sit nō solū in anima sed etiā in corpore.

De purificatione sancte marie virginis sermo.xxxj de euāgelio

Enit in spiritu in templū Lu.ij.ca.

Pro cuius introductione nota q̄ in scriptura reperit̄ triplex templū scz virginale mentale ⁊ materiale. Templū virginale est gloriosa virgo maria quā ecclesia declarat esse tēplum dei dū de ea hodie canit illud p̄s Suscepim⁹ deus misericordiā tuaz in medio templi tui Et in quadā omel'. Beata es Maria dei genitrix v̄go tēplū dn̄i sacrariū sp̄ūsscti. Et in sequēcia quadā. Aue dec⁹ v̄gīale tēplū dei speciale nobile tricliuium Dicit̄ aūt beata maria templuz ꝓpter tres rōes. Primo ideo q: tēplū materiale ē loc⁹ īmunitatis ⁊ securitatis vt in.c. Inter alia. de emu.ec. Ita b. maria vt inq̄t bernhar. Securū accessuz habes ad deū o hō vbi mr̄ stat an̄ filium. filius ante patrem. mater ostendit filio pectus et vbera. Filius ostendit

patri vulnera ⁊ ideo nulla poterit esse repulsio vbi tot sunt amoris ī signia. Scd̄o ideo quia templum est locus summe venerationis vt in. c. decet de emu. eccle. li. vj. Ita maria videte ait idē Bern̄. quāto deuotionis affectu vult eā a nobis venerari ⁊ honorari qui toci⁹ boni plenitudinem posuit in Maria vt si quid gracie si quid salutis in nobis est ab ea nouerimus redundare. Tercio ideo quia ad templū fit oblatio. Ita ad beatam virginē Vnde Bern̄. Si quid aūt o homo deo offerre desideras in manib⁹ Marie commendare memento. quia manus eius mundissime sūt nostre aūt plene sunt sanguine. ⁊ ideo per manus eius nō nr̄as acceptabitur. Scd̄m templū mētale ē aīa hoīs. De q̄ ps. Dn̄s ī tēplo sancto suo. Et apl's. j. Cor. iij. Templū dei sanctū ē qd̄ estis vos. De⁹ em̄ per singularē caritatē mentem nostrā ad hoc coaptauit ⁊ cor disposuit vt spūssanctus possit ibi p̄manere cū virtutibus ornaretur. ido dicit saluator Joh. xiij. Si q̄s diligit me ⁊c̄. ⁊ ad eū veniemus ⁊ mansionē apud eū faciem⁹. Debz igitur homo hoc templū ab omni immūdicia custodire. virtutibus ornare ⁊ ad illud dn̄m inuitare. Terciū tēplū materiale est eccīa. ⁊ de hoc fit mencio in themate cū dicit̄. Venit tn spiritu in templuz

H ¶ Pro cuius deductione nota q̄ q̄tuor persone hodie in spiritu venerunt in templuz scz Maria virgo ad purificationē. xp̄s ihesus ad oblationem. Symeon ad glorificationem ⁊ Anna vidua ad p̄nunciationē. Primo venit in spiritu in tēplum btā virgo ad purificationē Licet em̄ btā virgo nullā haberet immundiciā voluit tn̄ purgationis obseruanciā implere nō ꝓpter indigenciā sed vt legē adimpleret ⁊ nobis humilitatis ⁊ obediencie exemplū demonstraret ⁊ vt occasionem iudeis tolleret. Sicut ⁊ ꝓpter easdem rōes xp̄s licet legi nō esset obnoxius voluit tn̄ circumcidi ⁊ alia legis onera subire vt notat sctūs Tho. iij. par. q. xxxvij. ar. iiij. Et ideo signanter dicit̄ in euangelio. Postq̄ impleti sunt dies purgationis Marie scd̄m legez Moysi. Ip̄a em̄ scd̄m se purgatione nō indigebat. Nā Leui. xij. dr̄ Mulier si suscepto semine peperit masculū immunda erit septē diebus. vbi signanter Moyses videt̄ fuisse locutus ad excipiendā mr̄ez dei ab immundicia que nō pepit suscepto semine. ⁊ ido patet q̄ nō obligabat̄ ad impletionē illius p̄cepti ꝫ volūtarie purgatiōis obseruāciā impleuit. ¶ Sciēdū tn̄ q̄ beata v̄go hodie purgat̄ q̄druplicit̄. Primo a malicia diabolice p̄secutionis. Nā sicut dicit Aug. iij. de trini. diabol⁹ multa p̄t v̄tute sue nature a q̄b⁹ tn̄ ꝓhibet̄ virtute diuina. ⁊ sic v̄tute sue nature poterat diabolus cognoscere matrē dei nō fuisse corruptā ꝫ v̄ginē. Prohibebat̄ tn̄ a deo cognoscere moduz partus diuini. vnde in īfancia xp̄i oportebat impedire maliciam diaboli ne eum acrius ꝓsequeretur. quando xp̄s nec pati disposuerat Nec virtutem suam ostendere. sed in omnibus alijs infantibus

se similem exhibebat. Vnde Leo papa in sermone Epiphanie dicit q̄ magi inuenerunt ihesum quāti tate paruū aliene opis indigentē fandi impotentem ⁊ nulla ab humane infantie generalitate discretum. Cū ergo beata virgo venit hodie ad templū purgat̄ a malicia diabolice persecutionis nesciens eā matrē dei. Scd̄o ab insolēcia iudaice abiectionis ne scz xp̄us ab eis tanq̄ illegitime natus abiceret̄. Vnde Ambro. dicit sup luc. Quid iudeis. quid herodi posset ascribi si natū viderent̄ ex adulterio persecuti. ꝓptereа virgo beata hodie offert filiū suū in templū vt approbaret̄ ex lege qm̄ nō ex fornicatione natus est. Tercio a seuicia tyrānice lapidatiōis Nā beata virgo erat de parentela aaron. vnde erat cognata Elizabeth vt dicit̄ Lu. j. Virgo aūt de genere sacerdotali ꝓpter stuprum occidebat̄. Dicit̄ em̄ Leui. xxj. c. Sacerdotis filia si deꝑhensa ī stupro fuerit ⁊ violauerit nomē p̄tris sui flāmis exuret̄. Similiter iudicio adulteriorꝫ lapidabat̄ scd̄m legez moysi nō solū illa que iā erat desponsata vel nupta ꝫ etiā illa q̄ in domo patris custodiebat̄ vt v̄go qn̄q̄ nuptura. Dicit̄ em̄ Deut. xxij. c. Si nō est in puella inuēta virginitas lapidib⁹ obruent eā viri ciuitatis illius ⁊ morieť qm̄ nephas fecit in israhel vt fornicaret̄ in domo patris sui. Btā virgo hodie venit in templū vt se reddat ī munē ab hac pena ne scz a iudeis tanq̄ adultera lapidaret̄ ⁊ sic se purgat ab hac infamia adulterij Quarto a ꝑtinacia heretice prauitatis. Detestandus em̄ est error Heliudij qui dicere p̄sumpsit matrem xp̄i a Joseph post partū carnaliter esse cognitam ⁊ filios genuisse. Hoc em̄ derogat dignitati ⁊ sanctitati matris dei que īgratissima videret̄ si tanto filio contenta non esset. ⁊ si virginitatem que in ea miraculose cōseruata fuerat sponte perdere vellet per carnis concubitum. Detestandus ē etiam error Manichei. qui dixit xp̄m nō verum sed fantasticū corpus habuisse. Hoc em̄ derogat dignitati persone assummentis que cum sit veritas non decuit vt in opere eius aliqua fictio esset. Reprobatur etia error valentini qui dixit xp̄m attulisse corpus celeste quia sic nō saluaret̄ veritas hūane nature in xp̄o. Refellunt̄ etiā hij errores per hoc q̄ beata virgo fuit vera mater Jhesu xp̄i vt dicitur Math. j. Et ad Ro. ix. dicit̄. q̄ ex iudeis est scd̄m carnem xp̄s qui est super omnia deus benedictus in secula. Nō est aūt ex iudeis nisi mediante beata virgine vn̄ ille qui ē super omnia deus benedictus in secula ē vere natus ex btā virgine sicut ex sua matre. Jdeo ip̄a p̄sentat hodie xp̄m in templū tanq̄ eius vera ⁊ naturalis mat̄ purgans se ab hijs infamijs ⁊ de prauationibus hereticorū. Scd̄o xp̄us hodie in spiritu venit ī templum ad oblationem ⁊ ideo ꝓpter quatuor causas quas habes supra sermone. xxx. de illo festo in scd̄a parte sermōis E. Tercio Symeon venit hodie in templuz ad glo

rificationez. nam sicut Anna obtulit puerū suū Hely summo sacerdoti ⁊ adduxit eū ad domum dñi in sylo glorificās deū in corde suo. vt habet. j. Reg. j. Sic ꝑs hodie adducit ad templū dñi ⁊ presentatur sancto Simeoni. ¶ Vñ i euāgelio dicit. Et cum inducerēt puerum Jhesum parentes eius vt facerent sc̄dm consuetudinē legis. p eo accepit eū Symeon in vlnas suas ⁊ benedixit eū ⁊ dixit. Nunc dimittis seruū tuū ⁊c. vbi glorificat paruulū ihesū ⁊ laudat quadrupliciter. Primo q̄ sit pax. Coll'. j. Pacificans per sanguinem suum siue que in celis. siue que in terris sunt. Sc̄do q̄ sit salus. Math. j. Ipe em̄ saluū faciet populū suum a peccatis eorū. Tercio q̄ sit lumen Joh. j. Erat lux vera ⁊c. Quarto q̄ sit gloria. ꝑs. Saciabor cū apparuerit gl'a tua. O quāta fuit i eo sanitas ⁊ dulcedo contrectādo eum quem sciebat esse deū conditorem seculorū premiū beatorū. Sciebat em̄ q̄ beati essent ōculi qui ꝑm ihm viderent. quem multi reges ⁊ prophete voluerunt videre et non viderunt ⁊c. Magis desiderabat ad lymbū descendere ⁊ ibi cū sctis patribus colloqui de regno ꝑi q̄ viuere cum iudeis quos p̄uidebat ꝑm velle occidere. vnde mortem petendo nō fugiebat ꝑi ꝯsortium sed horrebat populi sui malignum flagicium ⁊ ideo in amplexus ruens paruuli ihesu p̄stancia saciatus pecijt in pace dimitti. O quantum mirabatur in paruulo Jhesu exinanitionem maiestatis quoniam ille qui est portans omnia verbo virtutis sui hodie in vlnis senis se recipi ⁊ portari permittit qui tamen portabat portantem se iuxta illud. Seneχ puerum portabat puer autem senem regebat. ¶ Quando Anna venit in spiritu in templum ad prenunciationem. Vnde Lu. ij. dicit. Et hec ipa hora superueniens confitebatur dño ⁊ loquebatur de illo omnib⁹ qui expectabāt redemptionez israhel. Prenūciauit autem de beata virgine q̄tuor. Primo q̄ est mater sanctificatoris. vnde angelus dixit ei Luce. j. Quod nascetur ex te sanctum Quod exponens Greg. xvij. mora. dicit. Ad distinctionez nostre sanctitatis Jhesus sanctus nasciturus asseritur. nos quippe si sancti efficimur non tamen nascimur quia ipsa nature corruptibilis constringimur conditione. ille autez solus veraciter sanctus natus est qui ex coniunctione carnalis cople conceptus non est. hec ille. Sicut autem per dei verbum omnia facta sunt ita per verbuz incarnatum sunt omnes sanctificati qui sanctificant. Heb. ij. Qui sanctificat ⁊ qui sanctificant ex vno oēs Sc̄do q̄ est mater mediatoris. j. Thy. ij. Vnus est mediator dei et hoim homo ꝑs Jhesus. Mediatoris em̄ officium est coniungere eos inter quos est mediator. Extrema em̄ vniuntur in medio. Viuere autem hoies deo perfecte quidem q̄uent ꝑo per quez hoies reconciliantur deo sc̄dm illud. j. Corinth. v. Deus erat in ꝑo mundū reconcilians sibi ⁊ ideo solus ꝑs est perfectus dei ⁊ hominum me

diator inquantum per suam mor/tem genus humanum deo reconci/liauit. Tercio q̄ est mater redem/ptoris scd̄m illud ps. Redemptio/nem misit dñs populo suo. glo. id est ỹpm qui dat redemptionē cap/tiuis. Et Gal. iij. Christus nos re/demit de maledicto legis factus p̄ nobis maledictū. Ad redemptiōez autem duo concurrunt. scz actus solutionis ⁊ precium solutum. Sz precium nostre redemptionis est sanguis ỹpi vel eius vita corpora/lis que in sanguine est quā ipe ỹps exoluit. Quarto q̄ est mater glori/ficatoris scd̄m illud Heb. x. Ha/bemus fidem in introitu sanctor scz celestium in sanguine ỹpi. Nā per passionez ỹpi aperta est nobis ianua regni celestis. Et hoc ē qd̄ apostolus dicit Heb. ix. Christ⁹ ex/istens pontifex futurorū bonorum per p̄prium sanguinez introuit se/mel in sancta

De purificatione sancte Marie virginis sermo. xxxij.

Thema Wann. iij.

OStquā im=/pleti sunt dies purgati/onis Marie scd̄m legē Moysi tulerunt Jhesum in Jhe/rusalem vt sisterent cum dño Lu. ij. Quia totū humanū genus p̄ pec/catum primorum parentum nr̄or/corrunt superbiēdo ⁊ sic cecidit ab eterna beatitudine quā meruit de/buit per humilitatem obediendo. Ideo filius dei ỹps dñs volēs re/parare genus humanū tanq̄ sum/mus medicus qui contraria ctra/riis curare solet venit in hunc mū/dum seip̄m humiliando formā ac/cipiens serui nec solū per hūlitatē descendit ꝑ ⁊ humilimā sibi elegit matrē. Que merito de se dicit. re/spexit humilitatē ancille sue. Jpe etiam in humili loco natus. ⁊ ad vilē locū reclinatus. vilibus pānis culis inuoltus q̄ Maria pannis eum inuoluit ⁊ reclinauit in p̄sepio quia non erat ei locus in diuer/sorio. Jta hodie ỹps dñs volēs oñ/dere humilitatem in seip̄o ⁊ in sua dilectissima genitrice Maria vo/luit matrem suam iuxta legē puri/ficari que nulla indiguit purifica/tione quia tota pulchra ⁊ imma/culata ⁊ ab omni peccato p̄seruata. Voluit ⁊ ipe in templu hodie p̄sentari ⁊ offerri ⁊ p̄ oblationez pauperum redimi. qui nulla indi/guit oblatione. cui etiam non erat opus redemptione. quia ipe vene/rat humanū genus redimere. Ec/ce quantā humilitatez hodie ostē/dit ỹpus. Jpe em̄ cum esset legisla/tor venit in templū vt legis imple/ret mandatū. Hanc ergo humili/tatem describit euangelista lucas cancellarius virginis Marie in v/bis thematis dicens. Postq̄ ip̄le/ti sūt dies ⁊c̄. ỹs. ¶ In verbis illis duo specialiter nobis p̄ponūt vicz tps purgationis Marie. ⁊ oblatio/nis p̄sentatio p̄ filij sui redemptio/ne. primū notat cū dicit. Postq̄ impleti sunt dies ⁊c̄. Scd̄m ibi. tu/lerūt ihm in ihrusalē ⁊c̄. Vtrūq̄ hor̄ admirabile. vtrūq̄ venerabi/le. vtrūq̄ singlare. ⁊ q̄ purissima virgo purificat ⁊ q̄ redemptor nr̄ redimatur. Vnde sicut redempto/ris nr̄i redēptio nō fuit ex obliga

tione ſz ex humilitatis dignatiõe
ſic virginis purificatio nõ fuit ex
coactione ſed ex diſpenſatiõe erat
omnimoda puritate puriſſima ⁊
ꝓpt̃ hoc purificari nõ indigebat ſ
per hũilitatem hãc adimplere vo-
lebat. ¶ Circa primũ videlicz puro
gationẽ Marie notandũ q virgo
Maria nulla indiguit purifica-
catione pro eo q ipã erat puriſſi-
ma in mente. in carne. in ple. Pri
mo in mente ob nullius pcti ꝺmiſ
ſionem. In carne ob nulli⁹ pcti re
bellionem. In ple ob nullius pcti
tranſfuſionẽ. Primo erat puriſſi-
ma in mente ob nullius pcti ꝺmiſ
ſionẽ q: nec originali nec actuali
pctõ vnq̃ fuit obnoxia. Ideo ei⁹
puritas quo ad aiam̃ bene deſcri
bit̃ in figura per mẽſam ꝓpoſitio
nis. Exod. xxv. De qua ibidẽ di
cit̃. Facies menſam de lignis ce-
thim ⁊ inaurabis eã auro puriſſi
mo. Ligna cethim illius montis
ſunt leniſſima ⁊ imputribilia ⁊ in
cremabilia que bene mariã repſen
tãt in ſua puritate q: ipa ſcõz aiaz
nulla pcti putredine erat macula
ta. Ipa erat incremabilis q: ẽgo
in partu ante partũ ⁊ poſt partuz
Unde bene ſignificat̃ per rubum
ardentẽ q: nõ comburebat̃. Men
ſa iſta ꝓpoſitionis de qua ſupra.
in qua duodecim panes ꝓponebã
tur quibus ſacerdꝓs dñi veſcebat̃
ſignificat mentez glorioſiſſime v
ginis marie in qua. xij. articuli fi
dei ex quibus ꝺſtitutũ erat apl'oz
ſimbolũ tanq̃ panes ſpũales ꝺſer
uari fuerunt ad refectionẽ omniũ
catholicorum. De hac menſa vbi
ſupra dicit̃ q fuit maurata auro
puriſſimo. Ita Maria tãto dono
ſapiencie ⁊ gratie fuit perfuſa vt
nullũ haberet in ea locũ aliqꝺ pec
catũ nec quãtũ ad defectũ nec quã
tum ad effectum. ꝓpter quod non
tantum pura ſ et puriſſima ꝑdica
tur. Unde Anſſhel. de ea dicit q
tanta gr̃a in eam deſcẽdit que nõ
ſolũ eius ſanctificaret ortũ ſed ab
omni peccato ſeruaret immunez.
q nulli vnq̃ poſt ỹpm eſt ꝺceſſuz
Scõo fuit puriſſima in carne ob
nullã peccati rebellionẽ ſiue rebella
tionem. Quia ſicut dicit Anſſhel.
Decuit vt virgo Maria tali puri
tate niteret qua maior ſub deo ne
quit intelligi. Ideo em̃ caro virgi
nis vas puriſſimũ nuncupat̃ quia
in eius carne nec peccatum regna
uit nec caro ſpiritui rebellauit.
¶ Tercio fuit puriſſima ĩ ple ob
nullam pcti tranſfuſionẽ. Ideo de
ea bñdicit̃ illud ꝓuerb. xij. Primi
⁊ puriſſimi fructꝰ eius. fructꝰ em̃
Marie dicit̃ primꝰ ꝓpter nobilita
tem q: ipe ẽ in omnibus primatũ
tenẽs tãq̃ primogenitꝰ mortuoz
⁊ princeps regũ terre vt ſufficiẽter
hoc deſcribit ysa. ix. c. dicẽs. Mul
tiplicabit̃ eius imperium ⁊ pacis
non erit finis. Puriſſimus etiã di
cit̃ ꝓpter ſanctitatẽ. In ipo em̃ ſo
lo fuit ſumma puritas q: nõ ſolũ
habuit puritatẽ ſufficientẽ ſ etiaz
ſuperabundantẽ ⁊ redundantẽ ĩ mẽ
bra ſua ⁊ maxime in virginẽ ma
riã. q: ergo ex dictis Maria fuit
puriſſima in mẽte. in carne ⁊ in p
le ideo nõ indiguit purificatione.
nec ad eã erat obligata plegẽ leui.
xij. q: lex ꝓcipit mulierẽ pꝰ ptũ pu
rificari ꝙcepit ꝺ virili ſemĩe ꝙlis

non fuit Maria q̄ spūsctō fecūda
ta xp̄m ꝯcepit ⁊ pepit ⁊c. ¶ Circa
scd̄m vicz oblationē in tēplo ꝓ fi-
lij sui redemptione est notandū ꝙ
legimus puerū ihm in tēplo p̄sen-
tatū ab offerentibus. baiulatū ab
expectantib⁹. reinuentū a requi-
rentibus. Primo p̄sentatū ab offe
rentibus qui gerunt figurā sacer-
dotū ⁊ p̄latoꝝ quoꝝ est in templo
offerre xp̄m. Dicit̄ em̄ in euange-
lio hodierno Lu. ij. ꝙ ꝑutes ei⁹ tu
lerunt illū in iherusalē vt offerrēt
ꝓ eo sicut scriptū ē Leuit. xij. Pro
filio ac ꝓ filia offerant agnū agni
culū in holocaustū ⁊ pullū colum
be siue turturē in quo significatur
ꝙ offerētes xp̄m ī templo debent
habere ꝓprietates illoꝝ triū aīali-
um. ¶ Turtur em̄ est aīal castessi-
mum. Columba fecundissimum.
Agnus mansuetissimū. in quo oñ
dit̄ ꝙ clerici sacerdotes ⁊ p̄lati de
bent esse mūdi. fecundi ⁊ mansue
ti. mūdi a delectatione venerorū
fecundi in cumulatione meritorū
in se ⁊ procreatione filioꝝ spiritu
aliū quorū curā gerunt. ⁊ mā̄sueti
ad oēs. De primo dr̄ ysa. lij. Mū-
damini qui fertis vasa dñi. quod
etiam pertinet ad clericos in mi
noribus citra sacerdociū candelas
calicem ⁊ cetera vasa ferētes. Se
cundum pertinet specialiter ad sa
cerdotes quia fructum debent fa
cere in populo verbo ⁊ exemplo.
Tercium specialiter ad p̄latos qui
debent esse mansueti ad sibi subie
ctos ex verbo saluatoris. Math.
xj. Discite a me q: mitis suz ⁊ hu
milis corde. Scd̄o legim⁹ ihm in
tēplo baiulatū ab expectantib⁹. si
cut Symeon ille timoratus ⁊ An
na ⁊ illi gerunt signū fideliū xp̄ia
noꝝ scz subditoꝝ. qui scuscipiūt cri
stū per manus sacerdotū ⁊ p̄lato
rum. ¶ Ad hoc aūt ꝙ aliq̄s sit ydo
neus ad suscipiendū xp̄m necesse
est vt habeat benignitatē humili
tatem ⁊ longanimitatē. Benigni
tatē q: in maliuolā animam non
introibit sapiēcia sapīe. j. Humi
litatē q: deus superbis resistit hūi-
lib⁹ aūt dat graciā. Jaco. iiij. ⁊c.
Longanimitatē vt patet in ꝟbo
saluatoris Lu. xj. vbi docet nos eē
perseuerantes in orōe exemplo il-
lius qui venit ad amicū suū media
nocte vt sibi accomodaret tres pa
nes qui cū sibi denegaret ⁊ diceret
ne eū inquietaret in cubili suo tā-
dem cū ille nō cessaret pulsando vi
cit amicū suum vt sibi daret quot
quot haberet necessarios. ita et il-
le qui ꝑseuerat pulsando apud deū
in bonis operibus est ydoneus ad
suscipiendū xp̄m. Tercio legimus
Jhesum ꝑditum tandē reinuentū
in templo iherusalē per Mariam
⁊ Joseph post triduū. Et ī hoc ge
runt figuram doctoꝝ ⁊ p̄dicatoꝝ.
qui in scripturis requirūt xp̄m et
post tres dies inueniunt illū. Ita
vt primus dies sit lectio que est in
scripto. scd̄s collatio que est in ver
bo. tercius meditatio que est in tē
plo scd̄m illud p̄s. Effudi in me a
nimā meā qm̄ transsibo in locum
tabernaculi admirabilis vsqz ad
domum dei. Ex illis iaz patet q̄d
facere debet homo vt digne hodie
suscipiat xp̄m in templo cordis sui
sicut Symeon ip̄m suscepit in tē-
plo corporali. vt videlicet in se ha-

beat virtutes Symeonis siue pro
prietates p̄dictas oblatiōis. ¶ Nūc
R per ordinē aliq̄s mouebo q̄stiones
huic festiuitati deseruientes. Pri-
ma ex quo dictū est supra ī prima
parte ꝙ virgo Maria semper fuit
purissima quare tūc in templū pro
pter purgationē seruandā ex p̄ce
pto legis accessit cū tñ nl'la purga
tione indiguit. Ad hoc rñdet sctūs
Tho. in. iij. par. summe ꝙ plenitu
do gr̄e a xp̄o deriuat̄ in matrem
specialr. Licz em̄ oēs de plenitudi
ne gr̄e eius accepim⁹. Joh. j. ideo
decuit vt mater humilitati filij cō
formaret̄. hūilib⁹ em̄ de⁹ datgraci
az vbi supra. ⁊ ido sicut xp̄s cū nō
esset necessari⁹ se subicere legi vete
ri qꝛ ip̄ius dñs ⁊ institutor erat vo
luit tñ subire onera legis ad demō
strandū hūilitatis ⁊ obediencie ex
emplū vt vult Beda in omel' ⁊ ne
a iudeis sperneret̄ eadē rōe ⁊ volu
it matrē suā implere legis obseruā
cias quib⁹ tñ nō erat obnoxia et
sic finaliter illius questionis solu
tio p̄t solui per tres rōes quare vicz
Maria voluit purgari. Prima vt
se in hoc alijs mulierib⁹ ꝯformarz
sicut ⁊ filius per oīa voluit fratri
bus assimilari ad Heb. ij. Vnde
btūs Bern̄. dicit. Vere beata v̄go
non habes causam nec tibi opus
est purificatiōe ꝫ nunq̄d filio tuo
op⁹ erat circūcisiōe esto inter mu
mulieres tanq̄z vna illaꝝ. nā ⁊ fi
lius tuus sic est in medio pueroꝝ.
Scda rō vt iudeis tolleret occasi
onē scandali. nō dū em̄ erat notuz
ip̄am sine semine peperisse. ⁊ ido
si nō obseruasset dies purificatiōis
iudei ip̄am putassent fuisse trans
gressam preceptū legis ⁊ sic in ea
fuissent scandalisati ⁊ causam ex
hoc sumpsissent eā persequēdi. pro
pterea dicit Bern̄. Moyses instin
ctu diuino p̄sciens q̄nq̄z virginem
pariturā dei filium noluit eā obli
gari ad purgationē ne blasphemi
am sibi irrogaret. ⁊ ideo nō simpli
citer dixit mulier que peperit. sed
mulier que suscepto semine scz vi
rili peperit. Tercia rō vt v̄go ma
ria in hoc nobis p̄beret exemplum
hūilitatis ip̄a se subdidit illis ad
que nō tenebat̄ ea cā qua xp̄us in
se assumpsit onus legis de circum
cisione vt supra dixi ⁊c. ¶ Ex ill' S
infert̄ ꝙ sicut maria nō erat subie
cta legi nec obligabat̄ ad seruādā
purificationem post partum. ita
nec nunc mulieres euacuata lege
obligantur ad illam nec obligant̄
sic abstinere ex precepto per. xl. di
es ab ingressu eccīe. vt determīat
Inno. tercius. c. vnico de purifica
tiōe post partum. Est tñ verum
ꝙ ꝓpter mirabiles flux⁹ ⁊ infirmi
tates quas paciuntur mulieres in
puerperio necessario indigent tem
pore ī quo se a thoro viri ⁊ grossis
escis ⁊ potib⁹ habent abstinere.
ymmo quedā maiori tempore q̄z
xl. dieꝝ quedā minori scd̄m robur
⁊ ꝯplexiones suas. alias si secus
fit tunc graues incurrunt egritudi
nes. Et hinc ē ꝙ sepe mulieres in
puerperio carnaliter cognite a ma
ritis suis efficiuntur steriles eo ꝙ
tunc nō dum materia immunda
est digesta ⁊ purificata et fluxus
menstruoꝝ non dum cessauit. Ita
et de alijs qui vxoribus suis non
parcunt tempore menstruorum.

Patet ergo ꝙ mulier nõ peccat si ex quadam humilitate ⁊ reuerencia abstinet ab ingressu eccĩe. Volens in hoc imitari ipam dei genitricem. nec etiã peccat si cicius q̃ xl. dierꝫ spacio finito eccĩam ĩgredit̃. ⁊ ideo nec paruulũ tenet̃ offerre cũ oblationibus si tñ facit ex q̃dam humilitate ⁊ reuerencia maxime vbi est ꝯsuetudo bene facit vt patet supra in dicto .c. vnico ⁊c. ¶ Scda questio est de oblatiõe xp̃i in templum quid homo facere debeat vt hodie exemplo xp̃i fiat digna hostia deo in templo p̃sentata. Respondet breuiter ꝙ facere debet ea que moraliter significantur per ea que lex p̃cipit Leui. xij. de puerpera. vt patet ibidẽ. vnde per puerperã moraliter intelligit̃ mens humana que tunc parit quãdo aliquid qd̃ prius cogitauit exterius producit. Et iste concept⁹ p̃t esse dupliciter. Vnomõ ex instinctu spũssancti ⁊ tunc mens humana parit bonũ opus quo ipa mẽs nõ polluit̃ ß magis sancificatur. Aliomõ ex instĩctu spũs maligni et tunc parit opus malũ quo mẽs polluitur. hoc tamen opus potest esse maius peccatũ vel minus. et si sit maius peccatum tunc significatur per partũ femine quo mulier pariens magis polluitur. Si autem minus tunc significatur ꝑ partum masculi quo mater dicit̃ minus pollui. ab vtroq̃ tñ peccato emundatur mens humana per oblationẽ agni turturis ⁊ colũbe. vt patet Leui. xij. si saltẽ illa moraliter offerunt̃. Tunc autẽ agn⁹ moraliter offert̃ qñ humane mẽti peccatũ perpetratũ vere displicet. ⁊ nõ similatorie. vt sic in ea verificetur veritas prima. de qua supra in sermone de sctõ paulo in fine de tribus veritatibus vere contritionis. Tunc turtur qui gemit moraliter offertur qñ peccatũ non solũ vere displicet sed etiaꝫ acriter gemit ⁊ dolet. nec similia vnq̃ ꝓponit admittere vt sic in ea reluceat veritas scda vbi supra. Tunc vero columba que spm̃sanctum ĩ baptismo xp̃i rep̃sentauit offertur qñ per spũssancti graciaꝫ anima peccatrix restaurat̃ quod fit cum peccata que displicent confitet̃ et absolutionis sacramẽtum p̃cipit aut hec facere pro loco ⁊ tempore ab eccĩa institutis vere ꝓponit vt sic tunc in humana mente reluceat veritas tercia vbi supra. O q̃ felix est qui in se inuenit tres p̃dictas veritates vt sic verũ sit quod iam dixi ⁊ veritates ille p̃tendere vident̃ vt lacius dixi supra in sermone de sancto paulo. Scdo dicẽdũ ꝙ qui hodie bene vult apparere in sua oblatione corã dño dꝫ attẽdere ea q̃ p̃cepta sunt antiq̃s circa hostias carnales. de qu b⁹ Deutro. xv. De primogenitis tuis que nascunt̃ tibi in armentis. in ouibus masculinũ sanctificabis dño Et sequit̃. Sin aũt habuerit maculã vel claudũ fuerit vel cecũ aut in aliq̃ ꝑte deforme vel debile non ymmolabit̃ dño deo tuo. Et ĩ hoc significat̃ ꝙ nec ꝓpter vanã gloriã nec cũ aliquo defectu debꝫ quis sua opera bona deo exhibere. Sꝫ quia hodie omnia completa sunt que dicta sunt per augelum de vir

gine Maria. Tercio debemus cõsiderare diligenter vt operã dem⁹ quatin⁹ in tẽplo cordis nostri domino pulsanti digne occurramus Hoc aũt facimus si in mente nostra ỹpm concipim⁹ per bonã intentionem ad bonuz opus iuste deducimus pannis cuz maria inuoluimus. qñ nostra bona opera ab humanis laudibus abscondimus In presepio ponim⁹ qñ ex nostris operibus nõ eleuamur ꝫ humiliamur. Et jvt hec facere possimus debemus spiritualiter cum ỹpo cũ circumcidi ab omni macula peccati ⁊ sibi offerre par turturum id ẽ castitatem mentis ⁊ corpis. ⁊ duos pulllos columbarum id ẽ multitudinem bonoꝝ operuz. sicut eñ columbe sunt aues fecũde in prole. ita nos prolificemus in bono opere. ¶ Sed tunc diceres quid significat hodierna processio que p totum mundũ apud ỹpianos cũ luminaribus solennit er peragit. Ad hoc respondetur breuiter q per hodiernam processionem quam facim⁹ designam⁹ pcessionẽ quã fecit Maria cum Joseph portantes infantem ỹpm ad templum offerendum. ita vt nos illa per fidem ex hibeamus spiritualiter que illi exhibuerunt realiter. Vnde in candela sunt tria scz cera lichmẽ ⁊ lumẽ sine flamma. Per ceram significatur ỹpi humanitas. Quia sicut cera sine libidine ⁊ sine corruptione cum melle per apes producitur. Ita ỹpi humanitas ex Maria pura ⁊ gine formatur. Per lichmen sine licinium signignificat ỹpi purissima anima ⁊ per lumen deitas. qz deus noster ignis ꝑsummens est ad Heb. xij. Vel p lumen intelligit deus pater. per ceram filius. ⁊ per lichmen spiritussanctus vnus deus in quem credimus ⁊ credẽdo eius membris incorporamur qẽ. ¶ Secundo est dicendum q hodie ferimus candelas pluribus ex causis. Primo vt quilibz hodie p fidem illuminatus fidem operibꝰ ostendat. Videte ergo karissimi ne hodie fidẽ vestris superstitionibus maculetis. sicut faciunt multi qui res varias ligant ad candelas impertinentes cũ tñ sola candela consecret tales vtiqz magis seruant fidem diabolo qz deo suo Jta ⁊ mlti superstitiose cras vtũtur sale ⁊ aqua sancti Blasij dum pro certo tenent q duz se illa aqua lauant vel sal perceptum ab infirmitatibus capitis aut alijs liberẽtur non attendentes q sepe deus homini immittit infirmitates ad salutem. Secus si homo his vteretur ad honorem sancti Blasij illuz rogando vt si esset pro gloria dei ⁊ salute sua ab infirmitate liberaretur. Jta de pecoribus dixi tamẽ quod propter superstitiosos melius esset omittere. Secundo ad delendum malam consuetudinem Romanorum que hac die februc gentilium dee martis matris qui deus belli putabatur Rome cum cereis nocte ad honorem deferebatur vt filius eius victoriam daret Et eodem mense februo id est plutoni pro animabus suorum sacrificabant. Jdo Sergius papa hoc festum instituit ad honorem vir-

ginis marie quod fiebat ad bonorem februe et demonis. Tercio vt sequentes prudentes virgines quarum Maria prima est accensa in nobis lampade castitatis et bonorum operum cum eis ad templum gloue valeamus intrare. Quarto quia ypus est lumen ad reuelationem gentiū Lu. ij. quem per cādelas ardentes representamus vt supra. Ad oñendū vicz per cerā eius būanitatē et virginis puritatē et p flammā eius deitatē. Ideo etiā portamus candelas q̄si dicamus. ygo beata purificatiōe nō eges ꝙ tota rutilas. tota splendes. Ideo decantemus hodie in officio. Suscepimus deus misericordiā tuā in medio templi tui. In quo vbo tripliciter ꝓsolamur vicz q̄a suscepimus et quia misericordiā. et quia in medio tēpli. Ac si diceremus. Dñe deus qđ tu dudū promisisti Abrahe et semini eius hoc nos suscepimus. et q̄ lōgo tpe super pctōres ītā tuā extendisti nūc misericordiā tuā in filio tuo nobis exhibuisti et hoc suscepimus in medio templi q̄si dicemus quē diu nobis latere fecisti filiū tuū hūc nūc nos palā cognoscere fecisti. Suscepit aūt Maria ypz medio tēpli corpis suiscōm q̄ de ea cantat. illō Gre. Sācta et īmaculata vginitas q̄b⁹te laudib⁹ referāt nescio q̄ quē celi capē potērāt tuo gremio ptuliſti. Susceperūt seney Symeon et Anna ibe sum in medio templi materialis. Suscipiamus ergo hodie ypm in templo cordis nostri vt sic vere dicere possimus. Suscepimus deus misericordiā tuā per remissionem peccatorum in medio cordis nri. Suscepit em̄ Maria misericordiam exultatiōis sicut ipa de se ait. Fecit mihi magna qui potēs ē nc. Et sequit̄. Et misericordia eius a pgenie nc. Symeon suscepit misericordiā ꝓsolatiōis. q̄ erat vir timorat⁹ et iust⁹ expectās ꝓsolationē israhel. Fuit aūt ꝓsolatus a spū sctō q̄ respōsum accepit a spūsctō nō visurū se mortē nisi prius viderz ypm. ꝓsolat⁹ erat ex aspectu ypi et magis p amplex⁹ eius q̄ accepit eū in vlnas suas. Et ido exclamauit dicens. Nunc dimittis seruz tuū dñe in pace nc. Et sequit̄. Quia viderunt occuli mei salutare tuum. ymmo plus. quia occuli viderūt. manus tenuerunt⁹ et aures audierūt videlicet salutare dei patris ad salutez totius humani generis. Suscipiamus ergo nos petendo cum deuotōne misericordiam remissionis peccatorum in templo cordis nostri sicut Symeō accepit ypm in vlnas suas in medio tēpli materialis. Et non sine causa ī medio templi. Justum enim erat vt qui consecrauerat stabulum nascēdo vbi natus. et presepium vbi reclinatus. consecraret et templum vbi oblatus. Suscipiamus ergo hodie cristuz in templo nostri cordis vt tandem ab eo recipiamur ī templo suo in celis. Vnde apostolus ait. j. Corinth. iij. Templum dei sanctum est quod estis vos. Et sequitur. Si quis autem templum dei violauerit disperdet illum deus. Violat autem ille templum dei in se videlicet cordis sui qui cor suum mundum a peccatis

mortalibus nō custodit hunc deꝰ disperdet in eterna damnatione. Custodientē vero cor suū remunerabit eterna retributione. Hanc aūt cordis mundiciā efficacissime beata virgo Maria suis amatoribus impetrat vt multis exēplis ostendit. Et sufficiat ad p̄sens vnū quod scribit mgr̄ Heinricus de Hassia in tractatu quodā de decem p̄ceptis. Quidā peccator volens ire ad explēda peccata carnis sēm consuetudinē suā flectēs genua corā altari beate virginis in ecclia quā pertransiuit ipam angelica salutatione salutauit. Qđ cū faceret vidit ymaginē beate virginis in altari viuificari simul cuz puero quē tenebat viditq; sanguinem fluere de puero in gremiū eiꝰ sicut fluxerat de vulneribꝰ ihū in cruce. Quo viso stupefactus dixit O dña quis hoc fecit. Cui illa. Tu ⁊ ceteri peccatores qui amplius crucifigitis me ⁊ filiū meū q̄z fecerūt iudei. Volebatq; virgo sanguinē pueri tergere ⁊ restringere ſ nō potuit. Tunc peccator ꝯuersus ad v ginez dixit. O mater misericordie intercede p̄o me. At illa. Vos peccatores facitis me matrē misericordie qui non cessatis me facere matrē miserie ⁊ tristicie. Hoc nō sic intelligit q̄ Maria tristet in celis q̄ ē oī gaudio plena ſ hz se p̄ modum tristantis nē. in hoc q̄ peccatores deū offendūt ⁊ se nolūt facere ptici pes passionis filij sui ad similē sensuz sicut scriptū ē in Gen. Penitet me fecisse hoīem nē. q̄ fecit ea q̄ penitēs fecit scz delēdo mūdum diluuio. sic Maria facit p pctōre sicut ille q̄ tristat̄ de malo alteriꝰ. taliſ em̄ quātū pt conat̄ eū de quo tristat̄ a tali malo liberare. Cui ille. nō sic inq̄t pissima dña loquere ſ memento aduocatā pctōz te eē et intercede p me. Et mater ad filium. O pissime fili amore mei miserere huic pctōri. Cui filius nō mater. nec grauari debes q̄ te nō audio q̄ ⁊ ego rogaui patrē meū p̄imo vt si possibile foret alio mō genus hūanū saluari trāsferret a me calicē passiōis ⁊ noluit audire me Et mr̄. O fili memēto q̄ mat̄ no amore te voui ⁊ alui viscerib⁹ ⁊ pectore meis ꝺdona huic peccatori Et filiꝰ. O mr̄ ex iusticia tibi oñdo q̄ te exaudire non teneor. Cui mr̄. Nō scz iusticiā causemur sed ad misericordiā ꝓfugim⁹ ⁊ ergo p̄ pter tuaz misericordiam miserere huic pctōri. Cui filiꝰ. rogaui ⁊ ego scō patrē meū vt si possibile forz alio mō genꝰ hūanū saluari transferret a me calicē passionis ⁊ non exaudiuit me. Et mr̄. O memēto labor̄ ⁊ dolor̄ quos sustinui tecū ⁊ dona mihi istū pctōrē. Cui filiꝰ noli mr̄ grauari q̄ te nō exaudio ſ memto q̄ tercio rogaui p̄ez me um vt trāsiret a me caliz passiōis ⁊ nō exaudiuit me. ⁊ mr̄ deposuit filiū ⁊ voluit p̄cidere aīa pedes eiꝰ q̄ vidēs filiꝰ dixit ad eā qđ ē mr̄ qđ facere vis. At illa tādiu ad pedes tuos cū peccatore meo iacebo quousq; veniā ei ꝺcedas. Cui filiꝰ Hoc mater sanccitum est in lege dominica q̄ filius debet honorare matrem. Et iusticia concludit q̄ ille debet legem adimplere qui legem dedit. Cū autem ego sim fili

sis tuus ⁊ tu mater mea te honora re volo in isto peccatore ⁊ sibi nūc ꝓpter te oīa peccata indulgeo ⁊ sic sit pax inter me ⁊ eū. ⁊ in signum pacis osculetur vulnera mea ⁊ sic peccator osculando sanabat om̄ia vulnera ymaginis xp̄i. Ecce ex illo exemplo ostēdit quātū pecca tor xp̄m dn̄m ⁊ Mariā matrē ei⁹ offendit suis peccatis maxime cū adhuc est in ꝓposito peccādi mortaliter. Scd̄o patet ꝙ domin⁹ talia exēpla ostendit peccatorib⁹ sepius nō ꝙ ibi esset realis sanguis xp̄i aut corpus xp̄i ⁊ matris eius in ymagine ꝫ sanguis miraculos⁹ ⁊ miraculosa xp̄i ⁊ Marie ī ymaginibus operatio qua ostendunt peccatoꝝ grauitatē ⁊ quātū peccator laborare dz ad peccatoꝝ veraz detestationē. Tercio patet ꝙ peccator nō dz cessare ab orōne siue petitione dato ꝙ non exaudiatur vna vice siue duobus qr dn̄s vult nos orare ꝑseueranter vt ita freq̄ntata orōe crescat in nobis deuotio ⁊ per ꝯsequens melior ad exaudiēdum orantis dispositio. Inuocemus ergo ip̄am dei genitricem vt suis precibus nobis hodie in festo sue purificationis obtineat purgationem peccatoꝝ vt cum ea valeamus ꝯsequi per xp̄m filium eius dn̄m nostrū ī secula bn̄dictū amē.

In kathedra Petri de clauibus potestatis ⁊ sciencie sēmo. xxxiij

Thema Wann. iiij

Ibi dabo claues regni celorum ⁊ qd̄cunq̄ ligaueris super ⁊c. Mathei xvj. Postq̄ saluator docuit discipulos suos qualiter seruare deberēt fraternā correctionē vt in euangelio hodierno vt videlicet fratrē delinquentem primo arguerent occulte et renitentes arguerent in p̄sencia duoꝝ vel triū. pertinacem vero in hijs denunciarent superiori ⁊ nō obedientem p̄ceptis ecclesie separent tanq̄ infidelem a consorcio aliorum per ecclesiasticam censuram siue excommunicationem tāq̄ rebellem mandatis superioꝝ Postea ostendit ꝙ hoc facere possent dicens Math. xviij. Quecūq̄ ligaueris ⁊c. quasi diceret. Ego do vobis auctoritatem ligandi ⁊ soluendi. ligando ꝑ censuras ip̄os rebelles pertinaciter. ⁊ soluendi humiles ⁊ obedientes. Hanc autem auctoritatem ante etiam tradiderat Petro tanq̄ capiti pro omnibus alijs Math. xvj. cum sibi dixit. Tu es Petrus ⁊ super hanc petram edificabo ecclesiam meam. ⁊ porte inferi non preualebunt aduersus eam ⁊ tibi dabo claues regni celorum. Et quodcunq̄ ligauetis super terram erit ligatum ⁊ in celis ⁊ quodcunq̄ solueris sup̄ terram erit solutum ⁊ in celis. Pro gracia Aue Maria ⁊c.

Tibi dabo claues ⁊c. vbi supra. In verbis thematis insinuatur potestas clauium sacerdotibus a cristo tradita que consistit in duobus. videlicet in ligando rebelles ⁊ inobedientes ⁊ discernendo ⁊ iudicando inter mala ⁊ peccata. et absoluendo humiles ⁊ eius mandatis obtemperantes ex vi clauiū Petro dataꝝ. ¶ Circa primum est notādū ꝙ magna dignitas osten

A

ditur in beato petro. Cui dñs ma
thei. xvj. tradit claues regni celo
rũ. i. clauem sciẽcie ⁊ potestatis di
cens sibi. Tibi dabo claues tunc
em̃ omne sacerdocium ⁊ oĩs digni
tas iudeoꝝ ad petrũ est translata
cũ dñs sibi tradidit claues regni
celoꝝ ⁊ dixit. Quodcũq; ligaueris
super terram erit ligatũ in celis ⁊
quodcũq; solueris super terrã erit
solutum ⁊ in celis quasi sibi dicerz
xp̃s. q̃uis solus peccata dimittere
possum tñ nolo sine te. quasi dice
ret. omnia feci sine te creãdo ⁊ re
dimẽdo. vñ creaui ⁊ redemi hoĩez
sine hoĩe tñ dimittere nolo pecca
ta sine te. tibi ergo do claues vt q̃
cunq; illas speruerit. i. auc̃tatẽ ti
bi concessaz. Etiã si alias eẽt san
ctior in toto mundo non intrabit
in regnũ celoꝝ. nullus em̃ saluari
potest nisi peccata sua re aut volũ
tate confiteatur ⁊ a sacerdote ab
solutionem consequat̃. Dico volũ
tate ꝓpter eos qui vellent confite
ri ⁊ absolutionẽ sacramentalẽ ꝑci
pere ꝫ non possunt q̃ non habent
copiã sacerdotũ vel nõ possunt lo
qui tales v̄tute ꝯtritionis ⁊ sacra
mentalis absolutionis quam desi
derant siue in sua volũtate petunt
ꝯsequunt̃ remissionẽ peccatoꝝ. ec
ce aperte patet falsitas ⁊ error illo
rũ qui dicũt sacerdotẽ nõ posse re
mittere peccata. quis dubitat quĩ
xp̃s v̄tute ꝓpria remittat pctã. ꝫ
sacerdotes hoc faciunt eius aucto
ritate ⁊ eccĩe vt patet ex v̄bis the
matis ⁊ v̄bis p̃dictis tibi dabo cla
ues ⁊c̃. Recte sicut dñs daret fa
mulo suo ptãtẽ talẽ vade ad debi
tores meos ⁊ q̃buscũq; tibi videt̃
dimittas debitũ ⁊c̃. ¶ Consequen B
ter est notãdũ specialiter circa po
testatẽ ligãdi peccatores quã eccĩa
⁊ ei⁹ ministri receperũt a xp̃o scd̃z
M. Heinricũ de hassia in quodaz
tractatulo de modo ligandi ⁊ sol
uendi ꝙ verbum dictum petro ti
bi dabo claues regni celoꝝ dicitur
cuilibet ꝯfessori qui absoluẽdo pec
catorẽ vtit̃ duabus clauibus qua
rum vna dicit̃ clauis potencie q̃ ẽ
auctoritas ligandi ad certã penaz
⁊ soluendi culpam. Alia dicit̃ cla
uis sciencie que est auctoritas di
scernendi seu iudiciũ debitũ. Licz
aũt hec claues dent̃ cuilibet sacer
doti in sua ordinatione nõ tñ vsus
eaꝝ. ⁊ ideo nullus confessor de au
diendis se debet intromittere nisi
haꝝ duaꝝ clauiũ habeat vsum in
eũ quez vult audire ⁊c̃. ¶ Pro quo
notandũ ꝙ ad hoc qd̃ confessor cõ C
grue vti posset claue potencie opor
tet scd̃m p̃dictũ doc. vt habeat si
bi populum subiectum sicut est.
papa respectu oĩm. ep̃s in sua dio
cesi. pleban⁹ in ꝑrochia sua. abbas
vel suprior respectu subditoꝝ suoꝝ
vel ꝙ habeat ꝯmissionẽ ab aliquo
illoꝝ. Ex quo sequit̃ ꝙ habẽtes au
ctoricatẽ a papa ꝑ lr̃as pn̄iales vl̃
aliomõ. Silr̃ etiã habẽtes ꝯmis
siones ab ep̃is. plebanis. abbatib⁹
seu ab alijs supioribꝰ aliquoꝝ sub
ditoꝝ possunt eosdẽ absoluere. sic
etiaz frẽs legittime presentati ordi
narijs possunt legittime absoluere
subditos eoꝝ ex ꝯcessione summi
põtificis de iure ꝯmuni vt in cle
meñ. dudũ de sepul. Et nisi sacer
dos aliquo illoꝝ modorũ habeat
auc̃tatẽ siue ꝯmissiõz n l'lomõ. possz

vti claui potēcie preterq̄ in casu mortis seu extreme necessitatis. Caueat autez diligenter sacerdos ne se intromittat de auctoritate pape vl' episcopi in communicando clauem potencie subditis in casibus reseruatis sue auctoritati nisi specialiter hoc sibi sit concessum alioquin non absoluit extra casuz necessitatis. videant ergo nobiles sepe dicentes. ego habeo bonuz plebanum vl' prespiterum. ipe singla mihi dimittit vtiq̄ tibi nō potest dimittere ea in quibus non habet auctoritatem aut in casibus reseruatis sibi non concessis vel nisi lesis satisfeceris aut iniuste acquista restitueris aut firmiter hoc facere ppposueris. Caue tibi tu nobilis vel quicūq̄ talis es cum putas tibi dimissa peccata tūc cumulasti maiora ꝛc. Sed quia clauis potestatis siue auctoritatis ligandi et soluendi prerequirit clauem sciēcie Non em̄ bene ligat aut soluit nisi prius intelligat. ¶ Ideo debet scdo sacerdos videre vt habeat vsum clauis sciencie vt videlicet habeat sufficientem discretionem iudicādi de eis que concernunt confitentem in foro cōsciencie quia maior discretio requiritur ad vnum confitentem q̄ ad aliunt. Ad hoc aūt vt sacerdos bene vti posset claue sciencie requiritur vt intelligat vtutes theologicales fidem spem ꝛ caritatem que sunt fundamentū xpiane vite ꝛ in baptismo infunduntur rite baptisato. ꝛ sciat actus illarum virtutum. Actus em̄ fidei est firmiter credere ea que xpi⁹ nalex nobis proponit credenda in articulis fidei. in sacramentis ecclesie ꝛ maxime que respiciunt sumonum sacrificium ipam videlicet eucharistiam. Actus spei est confidere de salute eterna cōsequenda. per dei graciam ꝛ miseri cordiam si finaliter custodierit eius precepta. Illa auten que sunt speranda petimus in oratione dñica. quia propria virtute consequi ea non possumus. Actus vero caritatis ē diligere deum et pximum. Debet consequenter scire decem decalogi precepta que trahuntur ex duobus preceptis. ex dilectiōe videlicz dei ꝛ pximi. quibus etiaz modis peccator obuiat diuinis preceptis ꝛ q̄ prohibentur. Insuper que sunt peccata mortalia ꝛ que venialia. que sunt capitalia ꝛ que filie taliū que etiam circumstancie aggrauant vel alleniant peccata. Debet insuper scire quot sint sacramēta quot misericordie opera. qualiter peccata confitenda ꝛ que pene ecclesie vt de illis pauca dicam. Hec M. de hassia sentencialiter in quodam tractatulo de modo ligandi ꝛ soluēdi. ¶ Dubitat ergo circa dicta si sint aliq̄ regule siue doctrine ex quibus scire posset quando aliquid sit peccatuz mortale et quando veniale. Ad hoc dubium respōdetur per quinq̄ regulas siue doctrinas quas ponit magister henricus de hassia vbi supra. Primo quando amor vel affectio ad aliquam creaturam se vel aliam tantum crescit vel est tam magnus q̄ in eo constituitur finis vltim⁹ id̄ē q̄ aliquis nec habitu nec actu

ordinat illam creaturam aut eius dilectionē aut etiā seipm in deum ꝛ vellet ꝓtentari cū tali creatura. et nō curare deū offendere nec eius ꝓcepta transgredi ꝓpter illaz creaturam tunc peccat mortaliter patet quia ibi est aliquis ꝓtemptus dei si non est formalis tamē materialis ꝛ est fruicio creature ꝛ pponitur creatura deo. Suo modo si aliquis vellet cū tali creatura sp hic manere nō curando de beatitudine. Licet em̄ super hoc rudes nō sint temptandi tñ semper talis amor creature est peccatū mortale. quando aūt aliquis diligit creaturam plusq̄ deberet ꝑ tamē propter hoc nollet deuz offendere nec amicicia eius perdere. nec transgredi eius p̄ceptū nec deū deserere nec eo carere tunc non oportet ꝙ sit mortale sed veniale. Scḋa regula est et concordat satis cū prima ꝙ dū ꝓmittit notabiliter contra dilectionē dei vel ꝓximi tunc est mortale. qñ nō notabilit tūc est veniale. Quando aūt aliquid sit ꝓtra dilectionē dei ꝑt attendi penes hoc qḋ repugnat caritati ꝛ amicicie quaz ad deū habere debemus sup oīa Quādo vero sit contra dilectionē ꝓximi ꝑt attēdi penes illa p̄cepta legis nature. Qḋ tibi nō vis fieri alteri ne feceris. ꝛ qḋ tibi vis rationabiliter ꝛ ex debito fieri alteri facias. Hoc ꝑt etiā attēdi penes scandalū actuū qḋ ego infero ꝓximo meo malo exemplo. Sed ī quanto aliquid oportet eē ꝓtra dilectionem ꝓximi vel quantum debeat esse scandalū ad hoc quod sit mortale nō est determinatum precise quia staret ꝙ aliquis offenderet ꝓximū in modico. aut scandalizaret eū in ꝓparuo ꝙ non esset mortale. Quilibz ergo attēdat hoc penes seipm quid sibi vellet vl nō vellet fieri ꝛ per quod factū solueret inter se ꝛ ꝓximū amicicia vel non sciz hoc iudicet aliquid mortale esse vel nō. Tercia regula est ꝙ cū aliquid ꝓmittit vel omittit ꝓtra p̄ceptū dei vel ecclesie vel legis nature vel superioris que p̄cepta sunt de necessitate salutis vel contra votū publicū vel priuatuz aut ꝓtra iuramentū licitū tūc est mortale qñ citra tūc nō optet ꝙ sit mortale. Quarta regula ꝙ cū aliquid fit vel ꝓmittit ꝓtra cōscientiam vere vel false dictantē aliquid esse mortale vel ꝓtra ꝓscīēciā formidantē ꝓbabiliť ꝛ dubitative an aliqḋ sit mortale tūc semp est mortale. qñ aūt nō fit ꝓtra ꝓscientiam tūc adhuc ꝑt esse mortale si ꝓscientia sit erronea vel nō sufficienter īstructa. Exm̄ si hō cogitat de aliquo actu vel omisso ꝛ tenet in ꝓscientia sua ꝙ sit mortale vel timet ꝓbabiliter dubitando ꝙ sit mortale ꝛ tñ adhuc facit vl omittit illud tunc sp peccat mortaliter dato ꝙ in se nō sit mortale. Suo mō de aliquo mortali vt de fraude vel circumuentione in ꝓtractu emptionis vel mutuī. tenet ī cōscīēcia sua ꝙ nō sit sit mortale adhuc peccat mortaliter qr ꝓscientiā erroneā quā hz debet deponere et veritatez inquirere. secus si ibi esset ignorancia inuincibilis. Quarta regula est de actibus intus manentibus ꝙ quandocunq̄ est sola

cogitatio de aliquo quantumcūq̄ turpi vel malo absq̄ complacēcia seu delectatione vel consensu tunc nunq̄ est mortale peccatū sed veniale vel in toto nullum. Qñ vo ē consensus in delectationē que ordinat̄ in actū peccati mortalis sp̄ est mortale scd̄m btm̄ Augustinū Esto q̄ nō sit consensus in actuz declara vt scis ⁊c. Applicando igitur dictas regulas ad septez vicia capitalia que nō semper sunt mortalia sed sunt male radices in homine ex quibus qñq̄ oriunt̄ peccata mortalia. qñq̄ venialia. ¶ Dicendū ergo est primo de superbia. que est peccatū mortale per primā regulā dū se quis nitit̄ obediencie ⁊ subiectioni diuine subtrahere sic q̄ totā vitā suam ⁊ actus suos ad laudem humanam ⁊ gloriā mundanā ordinat ⁊ in hijs finem vltimū ꝯstituit. Silr̄ ē peccatū mortale p̄ scd̄am regulā cū quis proximos suos p̄ sua sup̄bia p̄fida grauat sicut faciūt nobiles pro fastu suo pauperes excoriantes ⁊ viri p̄ ornatu mulierū p̄ximos dampnificantes. Est etiā mortale p̄ scd̄az regulā cū quis per superbiā nō curat scandalizare sicut mulieres se ornantes ⁊ occasionē temptationi dantes ⁊ lapsui mentis. Item est mortale per terciā regulā cū quis p̄pter superbiā nō curat transgredi precepta ecclesie sicut milites intrantes torneamenta contra p̄hibitionem ecclesie quia talia torneamenta sunt prohibita. de torneamentis. c. felicis. vbi dicit̄ q̄ qui ī terficiuntur debent carere ecclesiastica sepultura. Licet etiam penitencia poscentibus non negetur. Quando vero aliquis laudē hūanam appetit sub deo ita q̄ non finaliter actus suos ordinat in laudez humanam sed tamē ī tali laude delectatur tunc est veniale peccatum. ¶ Auaricia autē est peccatum mortale per scd̄am regulā de dilectiōe p̄ximi. qñ aliq̄s appetit habere tantū temporalia nō curādo si iuste vel iniuste vel mendacijs aut fraudibus in emendo vl̄ vendendo vel in bello iniusto acquirendo aut ludēdo ex auaricia in notabili quantitate. vel alias cum iniusto damno alteri⁹ bona acquirant̄. vel etia habita iniusta detineant̄. sicut sunt mercedes laboratoꝝ. decime eccīe vel bona inuenta. rapta. furata per se vel alios vel iniuste acquisita sup̄flua tēnaciter retenta. Isti em̄ qui talit̄ acquisita vel conquirendo aut retinendo dū possunt restitui. aut sicut oportet exponi nō exponūt peccāt mortaliter. Est etiā auaricia peccatū mortale per primā regulā qñ tp̄alia tā auide appetunt̄ q̄ tota spes ⁊ finis ī eis ponit̄ ⁊ ē mortale per terciā regulā qñ p̄ eis acq̄rendis illa negligunt̄ que sunt ad salutē necessaria vel p̄cepta. Silr̄ cū vsura committit̄ in re aut in spe vel simonia aut illicitus ꝯtractus Item per quartā regulā dū p̄babiliter dubitat̄ de ꝯtractu si sit mortale peccatū ⁊ tamen fit. Cū autē aliquis appetit diuicias plusq̄ deberet ⁊ solicitat̄ p̄ eis ⁊ laborat s̄ tñ nollet iniusta bōa habere nec iusta sup̄flua retīere nec p̄pt̄ hoc deū offendere nec finē nec felicitatē fi

naliter in hoc ponere tūc peccat ve
H nialiter ⁊c. ¶ Luxuria ē oīs coit⁹
extra thorū mr̄imonialē siue ābo
siue alter sint soluti etē mortale ꝑ
scd̄az regulā ⁊ sil'r ꝯcupīa delibera
ta cū delectatiōe morosa vel ꝯsen
su in talē actū ꝑ q̄ntā regulā ⁊ oēs
act⁹ turpes in locis pudicis ⁊ oscu
la ⁊ amplexus ad hm̄oī ꝯcupīam
ordinati siue in eū finē facti ⁊ sin
gula talia que quilibz verecūdaret̄
corā ꝓbis hoībus facere. Sil'r aspe
ctus colloquia ⁊ ꝯtract⁹ qui fiunt
ad ꝓuocandū libidinē ⁊ fornicati
onē. illa singula sunt mortalia in
quantū ad hoc ordinant̄. Itē ami
cicia int̄ virū ⁊ mulierē extra mr̄i
moniū dū vn⁹ vult alteri ꝯplace
re in actib⁹ p̄scriptis mortalib⁹ et
sibi in hm̄oī dedit sup se ptātē. vl'
hz animū ꝑatū hoc exercēdi dū al
ter vellet. Hoc ꝓposito stante ta
lis ꝑsona nō ē in statu salutis. ꝙ
aūt hoc sit verū ꝙ vicz sint morta
lia patet per terciā regulā ex dicto
saluatoris Math. v. Qui viderit
mulierē ad ꝯcupiscendū eā iā me
chatus ē in corde suo. Ex quo pa
tet ꝙ saluator vult hoc p̄cepto. nō
mechaberis ꝯtineri omnia q̄ dicta
sunt. Si em̄ videre ad ꝯcupiscen
dū ē mechia ex v̄bo xp̄i multoma
gis ip̄m fornicari vel velle fornica
ri ⁊ tangere ⁊ osculari ⁊ sil'ia. Et
si fornicatio simplex ⁊ ad eā ordi
nata sunt mortalia quātomagis
alie species luxurie puta stuprū cū
corrūpit̄ filia sub ptāte p̄ris qꝛ est
ꝯtra scd̄az regulā vicz ꝯtra dilecti
onē ꝓximi scz p̄ris. ⁊ adulterū. sil'r
cū q̄s accedit ad ꝯiugē alteri⁹. et
sil'r sacrilegiū tāto magis cū ꝑso
na in sacris vel religiosa qꝛ hoc est
principaliter ꝯtra dilectionem dei
cui tales ꝑsone sunt voto astricte
Itez incest⁹ cū ꝯsanguineis ꝯgna
tione carnali vel spūali. qꝛ hoc est
mortale ꝑ terciā regulā. Itē nimi⁹
abusus ꝓprie vxoris p̄t eē mortale
peccatū penes primā regulā dū fi
nis in tali voluptate ꝯstituit̄. licz
sit mortale min⁹ q̄ q̄dā ex p̄ceden
tib⁹. ß sup oīa deteri⁹ ē ⁊ mortalis
simū ⁊ ꝯtra legē nature ꝑ terciā re
gulā peccatū ꝯtra naturā vel cū se
xu indebito. vl' cū alia specie Pre
ter hec. sunt motus aliqui interio
res ⁊ etiā exteriores ad pctm̄ luxu
rie ꝑtinētes ß impfecti q̄ sunt veni
alia pctā. hoꝝ tn̄ limitatō nō ē fa
ciliter in scriptis ponibilis ⁊c.
¶ Ira qn̄ ꝓcedit vsq̄z ad odiū ꝓxi J
mi ⁊ ꝙ aliq̄s vellet notabiliter ꝓxi
mo dāna fieri ꝑ se vel ꝑ alios in re
bus corpe vel honore tūc sp̄ ē pctm̄
mortale ꝑ scd̄az regulā ⁊ etiā ꝑ ter
ciā. Qn̄ ē ꝓuocatō subitaq̄ quis īde
liberate cogitat. vel optat alicui
malum ß tn̄ nollet deliberate sibi
malū. vel si sit aliq̄ displicēcia in
parte sensitiua vel mala affectio
quā nō p̄t faciliter deponere vl' di
mittere nec tn̄ ꝯsentit per liberam
volūtatē tūc ē veniale. ē tn̄ in hoc
cauendū scandalū. Ex illo patet
ꝙ percutere hoīez ex ira ⁊ ex inten
tione deliberate sibi mala optare
vel in sui ꝯfusiouē aliquid notabi
le dicere. vel turpiter cogitare. vi
tuperare. infamare vel dampnifi
care hoc semper est mortale per se
cundaz regulaz. secus si fiat verbo
⁊ modico motu vel facto. sicut nec
est furtū ꝙ aliquis alteri recipiat

vnum vel duo grana tritici ex a-
ceruo. Quãdo aũt aliquis irascit̃
contra vicia vel ꝯtra maliciã ⁊ nõ
contra personam tunc nõ ẽ pecca-
catum ymmo beneficiũ siue meri
tum. Ex quo patet ꝙ nobiles vel
alij diffidentes alios inuadentes
etiam se ledentes peccant mortalit̃
nisi habeãt auctoritatem mouen
K di iustum bellũ ¶. Gula ẽ peccatũ
mortale ꝑ primã regulam cũ vora
citati ⁊ ebrietati insistit̃ vt finis
et tota spes ⁊ delectatio in hoc po-
nitur. Item gula est peccatũ mor
tale per terciam regulam quando
ꝓpter talem crapulam necessaria
ad salutem vt ieiunia ecclesie. vel
missa in diebus dñicis ⁊ festis pre
cipuis negligant̃. Item cum ex
crapula natura scienter aggraua-
tur sic ꝙ iudiciuz rationis subuer
tit̃ ⁊ homo nescit quid agat ⁊ tũc
est mortale per scd̃am regulam qꝛ
dilectio sui ꝑ̃ius cadit sub p̃cepto
de dilectione ꝓximi ⁊ ita grauare
seip̃m ⁊ reddere quasi bestiam est
contra dilectionẽ caritatiuã. nisi
ignorancia fortitudinis vini excu
saret. Et sic similiter cũ quis stu-
diose alium sic inebriaret vel cibo
aut potu notabiliter aliuz scanda
lizaret. Item posset esse mortale ꝑ
quartam regulam quando cõsciẽ
cia probabiliter alicui dictaret ꝙ
comedere vel bibere vltra talẽ mẽ
suram esset destructio nature. vel
soluere ieiunium tali die ⁊ come
dere tales cibos esset contra prece
ptum ecclesie vel in scandalum ꝓ
ximi notabile. Quando autem
citra hec que dicta sunt fit excessus
in gula tunc non est nisi peccatũ
veniale puta comedendo ex dele
ctatione vltra necessitatem natu
re vel nimis preciosos cibos ⁊ sic
de alijs. Et gula est peccatum eo
grauius si sequantur blasphemie
et alia facta ⁊ dicta. ¶ Inuidia ẽ L
tristicia de bono ꝓximi quando ꝓ
cedit de bono personali tunc ẽ pec
catum mortale per secũdam regu
lam si sit complacencia ⁊ cum de
liberatione ⁊ sit in ratione simili
ter si ex eadem causa ⁊ mõ gau
derem de malo ꝓximi. Si autez
contristor de bonis eius inquantũ
mihi illud ẽ nociuum. vel gaudeo
de malo inquantũ est mihi profi
cuum scz ꝙ non potest mihi iniu
ste nocere vt ante. alias enim non
gauderez de tali malo ꝓximi tũc
nõ optz ꝙ sit pctm̃ mortale. Ex il
lo sequit̃ ꝙ detrahẽs alicui aut de
nigrans famã suã vel ꝯfingendo
falsa. vel publicãdo occulta vel di
cendo dubia pro certis ex vindicta
vel odio vel alias peccat mortalit̃
nisi in certis casibus aliquod p̃ca
uendo malũ grãde vt publicare
malũ alteri⁹ dũ alias nollet desi
stere de tanto malo. Et silr̃ indu
cens aliũ ad talẽ detractionẽ. hec
oĩa ꝯtrariant̃ dilectiõe ꝓximi ex
p̃cepto legis nature. Qd̃ tibi nõ vis
fieri alteri ne feceris ⁊c̃. ¶ Accidia M
est tristicia ⁊ tediũ vel fastidiũ de
deo ⁊ de bono diuino ac reb⁹ spũ
alib⁹. vel tarditas ⁊ pigricia ad
audiendũ de deo ⁊ ad faciendũ ea
que ad deũ spectant. Et si illa tri
sticia esset de dei iusticia potencia
et sapiencia ꝙ deus sic omnia vi
det ⁊ iudicat sic esset graue morta
le ⁊ contra scd̃am regulaz qꝛ ꝯtra

dilectionē dei. Similiter si tanta esset tarditas ad bona opera vt hō negligeret ea ad que ex precepto tenet. vel ex tedio spiritualiū totaliter desisteret a benefaciendo ⁊ q̄si desperaret. sed q̄quaz boni facere talis esset mortalis accidia ⁊ esset contra tertiā regulā. Si autem ē citra hoc tunc esset venialis. Silr distractio cogitationū ⁊ exteriox occupationū infra diuinū officiū est etiam accidia que posset cē tanta sez cū totali studiosa applicatione ad impertinencia q̄ esset mortalis ei qui tenetur ad horas. Alii quando aūt ⁊ pluries est solum venale. Ex omnibus iaz dictis patet saltem generaliter q̄n homo cōmittēdo vel omittēdo peccet mortaliter que singla ⁊ si hō nescit memorie cōmendare saltē consideret ea in quibus se sentit deliquisse. ⁊ tunc cum illius habet memoriam doleat quia sic deum offendit ⁊ diuinū auxiliū sibi ad esse deposcat. vt talia peccata possit considerare ⁊ in confessione detegere. quia tunc dato q̄ non sit sufficiens contricio pro peccatis in eo sed solum attricio siue dolor q̄ deū offendit tam pium ⁊ bonū. tamen absolutio sacramentalis illa delet singula ⁊ sacerdos vi clauium quas dominus petro ⁊ apostolis tradidit ipm absolut. In hac auctoritate a ypo pcepta videlicet remittendi peccata siue ligandi ⁊ soluēdi specialiter dñs Petrū apostolū honorauit quia ipm caput omniū aliorum ymmo totius mundi prefecit Cuius etiaz tanta sanctitas erat. q̄ in Jherusalem infirmi in plateis positi curabant̄ per vmbrā corporis sui. Cuius etiam hodie solēnizat festum eccīa. Et dicitur festum kathedre Petri. ¶ Est autē triplex kathedra scz regal. sacerdotalis ⁊ magistralis. Beatus ergo Petrus sedit in kathedra regali q̄ fuit princeps omnium regum. sacerdotali quia fuit pastor omniū clericorum. Magistrali quia fuit doctor omniū ypianox. Celebrat autem hodie eius festum quia dū Petrus Anthiochie predicaret theophilus princeps ciuitatis illi⁹ eū incarcerauit. ad quem dum Paulus veniens ⁊ pro petro rogans q̄ posset curare infirmos ⁊ suscitare mortuos emisit eū de carcere. quo facto Petrus filium Theophili suscitauit a mortuis qui diu añ mortuus erat. Et tunc Theophilus ⁊ vniuersus populus Anthiochie et alij plures crediderunt ⁊ gloriosaz ecclesiam fabricauerūt in cui⁹ medio excelsam kathedram collocauerunt ⁊ Petrum vt ab omnib⁹ audiri ⁊ videri posset exaltauerunt ī qua septem annis sedit. ß postmodum veniens Romam in Romana kathedra sedit. xv. annis. De primo tñ honore eccīa celebrat quia tunc primo prelati esse cepe⁹runt loco potestate ⁊ nomine sublimari. Tunc ergo impletum est illud quod dicit in ps. Exaltent eum in ecclesia plebis ⁊ ī kathedra seniorum laudent eum. Ecce si beatus Petrus tanto honore cristo disponente est sublimatus hic in terris ⁊ tanta deus fecit ad ei⁹ merita infirmis quid putatis nunc facere possit in celi. s Jnuocemus

ergo beatum Petrum vt ip̄e sua p̄ce nos dirigat quatinus remissionem peccatorum accipere ⁊ veniā promereri possimus in vitaz eternam Amen.

In kathedra sancti Petri sermo xxxiiij.

In cathedra seniorꝝ laudent eum p̄s cvj. In hijs verbis circa p̄sentem solennitatem duo notant̄. Primo beati petri dignitatis sublimatio quia in cathedra seniorum. Scd̄o ad laudē sublimati inuitatio. ibi. laudent euz. ¶ Ad euidenciaz primi nota ꝙ sicut triplex est cathedra. ita beatus petr⁹ in triplici cathedra fuit sublimat⁹ Est em̄ cathedra regalis. sacerdotalis ⁊ magistralis. Prima cathedra est regalis. De qua scd̄i Reg. xxiij. Dauid sedens ī cathedra ⁊c̄. In hac cathedra beatus petrus est exaltatus quia ip̄m dn̄s principez super omnes apostolos ⁊ omnia regna mundi constituit scd̄z ꝙ ecclesia canit de ipso. Tu es pastor ouiuz princeps apostoloꝝ tibi tradidit d̄s oīa regna mdi. Vn̄ Anacletus papa in. c. In nouo. xxj. disti. Apostoli cum petro pari consorcio honorem ⁊ potestatem acceperunt ip̄mq̄z principem eorum esse voluerunt. Quod autem xp̄us ip̄m summum inter omnes apl'os fecerit patet ex hoc quādo ceteris dixit. Lavate recia vestra in capturaz. soli Petro dixit. Duc in altum Lu. v. Etiam sibi soli dixit vt pasceret oues suas Johā. vlti. Etiam sibi soli dictuz est. Tu es Petrus ⁊ super hanc petram edificabo ecclesiam meaz Math. xvj. Scd̄a cathedra dicitur sacerdotalis siue pontificalis. De qua. j. Regū. j. Heli sacerdote sedente super sellaz. Ad hanc primo exaltatus ē beatus petrus quia per xp̄m post eius resurrectionem cum dicit Johannis vl. Symon iohannis diligis ⁊c̄. Vnde Anacletus papa in dicto. c. in nouo dicit. In nouo testamento p⁹ xp̄m dn̄m a petro sacerdotalis cepit ordo quia ip̄i primo pontificatus in ecclesia xp̄i datus est. Vbi dicit glo. ꝙ petrus p⁹ passionem xp̄i fuit creatus papa ⁊ ecclesie pastor. Fuit autē ad hāc cathedraz sublimatus non carnaliter. non violenter. non symonialiter. Carnaliter non qꝛ nō per carnem ⁊ sanguinem sicut multi q̄lis fuit Abimelech Judic. ix. Cōsiderate dicebat ꝙ os vestrum sum ⁊ caro vestra. Sed beatus petr⁹ nō fuit nepos vel frater promotoris. Vnde Math. iiij. Ambulans Jhesus iuxta mare gallilee vidit Petrum ⁊c̄. Non violenter fuit sublimatus quia non per imperialem. aut regalē ptātē sicut multi vt Alchim⁹. j. Machab. vij. Rex demetrius Alchimuz constituit ⁊c̄. Sz beatus petrus non sic per violenciam sed per graciam vocatus fuit assumptus scd̄m illud Heb. ix. Nemo quisq̄z sibi assummat honorem ⁊c̄. Vnde Math. iiij. dicit̄ Et vocauit eos. Item non fuit ꝓmotus symoniace sicut Menela⁹ ij. Machab. iiij. Sicut fit in multis qui plus dat cicius obtinet dignitatem. Sed beatus petrus nō

cũ muneribus venit sed relictis oĩ
bus secut⁹ est eũ. Et nota ꝙ sicut
ipe non est symoniace sublimatus
sic nec alios symoniace ꝓmouit.
Vnde Symoni mago dixit Act.
viij. Pecunia tua tecũ sit in perdi
tionem. Sed moderni multi reci
piũt pecuniã in suã et offerẽciũ ꝑ
p dicionem. ¶ Tercia cathedra dicit̃
mgr̃alis. De qua dr̃ Math. xxiij
Super carbedrã Moysi sederunt
ꝛc. In hac sedit beatus petrus q̃a
fuit magister omniũ xp̃ianorum
et maxime illoꝝ de antiochia. vbi
primo ꝓpter doctrinam beati Pe
tri quam a xp̃o accepit xp̃iani sũt
vocati. Ideo per eos ad hanc ca
thedram fuit exaltatus. Ex ea cã
celebratur hoc festũ. vide de hoc le
gendam. Docuit autem in hac ca
thedra theologiam ⁊ non philozo
phiam. caritatem ⁊ nõ vanitatez
vtilitatem nõ scurrilitatẽ. Primo
docuit theologiã id est sermonem
dei. j. petri. iiij. Si quis loquitur
quasi sermones dei. Scd̃o docuit
carittatem. j. petri. iiij. Ante om
nia in vobis caritatem mutuam
habentes. Tercio docuit vtilita
tem quia quatuor virtutes cardĩa
les quibus nihil vtilius est homi
nibus in hac vita. vt dicitur Sa
piencie. viij. De prudencia dicit. j.
petri. iiij. Estote prudentes. De tẽ
perancia. j. petri. v. Sobrij estote
ꝛc. De fortitudine. j. petri. ij. Resi
stite fortes in fide. De iusticia que
reddit vnicuiq; quod suum est di
cit. j. petri secundo. Fraternitatez
diligite deum timete regem hono
rate. Tangit ꝙ debemus ꝓximo
dilectionem. deo timorem. superi
ori honorem. Quantum ad secun
dum ad laudem sublimati sequit̃
hortamentũ cũ subditur. laudent
eum. Nam in prima cathedra de
bemus eũ laudare ꝓpter principa
tus eminenciã. In scd̃a ꝓpter sa
cerdocij siue pontificij dignitatez
In tercia ꝓpter sapiencie eminen
ciam dilata vt placet ꝛc.

De sctõ Mathia apl'o ser. xxxv.

Tu domĩe qui
nosti corda omniũ oñ
de quez elegeris ex hijs
duobus vnum ꝛc. Act. j. ⁊ in hodi
erna epl'a. Hodie celebram⁹ festuz
sancti Mathie apostoli in locum
Iude proditoris electi. qui vnus
erat ex. lxxij. discipulis in lege do
ctissimus. Et quia scd̃m Bedã fe
stiuitates apostoloꝝ sanctoꝝ qui
bus deus commisit ecclesiam suaz
illuminare per p̃dicationẽ eorum
pre ceteris sanctoꝝ festiuitatibus
sunt venerande. Et cũ eccĩa speci
aliter cuiuslibet apostoli festũ ce
lebrat. merito festũ sancti apl'i ma
thie nõ debuit omitti ß tãto deuo
tius celebrari quãto mirabili⁹ ipe
ad apl'ica dignitatẽ ẽ elect⁹ ꝓ oĩm
nr̃m salute. ipe em̃ in generali ꝯci
lio ꝑ fideles int̃ ascẽsionẽ ⁊ penthe
costes in ihl'rm ꝯgregato prim⁹ ẽ
elect⁹ qñ ꝓ ei⁹ electiõe apl'i ⁊ ceteri
fideles in cenaculo xp̃i cũ magna
deuotiõe orauerũt dicẽtes. Tu dñe
q̃ nosti corda oĩm ꝛc. q. d. Dñe qr
nos ignoram⁹ corda oĩm q̃s in lo
cum Iude sit ydone⁹ ad apl'atũ ß
tu oĩm corda nosti oñde nobis ꝑ
aliqd̃ signũ quem inter hos duos
in loco Iude vis eligi. Et tunc

dederunt sortes .i. expectabāt a dō
⁊ cecidit sors super Mathiam ⁊c.
In themate nr̄o similiter in tota
epl'a agit eccīa de duobus. Primo
de Juda qui de honore suo est de
trusus ⁊ hoc ꝓpter maliciam suaz
Scd̄o de sancto Mathia q̄ ad ho
norem apostolatus ē sublimatus.
A ⁊ hoc ꝓpter sanctitatem suā. ¶ Ad
euidenciā primi quero an Judas
fuerit a xp̄o ī apl'm electus. Nam
Lu. vj. dicit̄. Vocauit scz xp̄us di
scipulos suos ⁊ elegit. xij. ex ip̄is.
quos ⁊ apl'os noīauit. ⁊ inter hos
numerat̄ Judas. Joh. vero. xiij.
xp̄us dixit. Beati eritis si feceritis
ea nō de omnibus vobis dico ego
scio quos elegerim. vbi videt̄ dice
re ꝙ non elegerit Judā. Ad hoc di
co ꝙ duplex est electio diuina vna
scd̄m p̄sentem iusticiam alicuius
prelationis vel prerogationis offi
cium in p̄senti. que requirit p̄cedē
cia merita. Hac electione Judas
fuit electus a dn̄o. sicut ait Johā.
vj. Nōne ego. xij. vos elegi ⁊ vnꝰ
ex vobis diabolus est. Nā ꝙ Ju
das per merita p̄cedencia fuerit ele
ctus ostendit Nico. de lyra super
hunc locū dicens ꝙ distributio bo
norꝫ respicit iusticiā cōmutatiuaz
vt dr̄. v. Ethicorꝫ vt scz alicui tā
to plus det̄ de honore quanto meli
or est in virtute. ⁊ ideo nō est veri
simile ꝙ Judas fuerit vocatus ad
honorem apostolatus nisi tunc fu
erit bonus ⁊ iustus vel saltē a xp̄o
iustificatus vt tali honore redde
retur dignus. Sicut etiā iustifica
uit Matheum quando eū vocauit
ad apostolatū. Vnde xp̄us ad pa
trē. Quos dedisti mihi custodiui.
et nemo perijt ex eis nisi filius per
dicionis. qd̄ vtiqꝫ dicebat de ꝑdici
one Jude ꝓpter peccatū mortale.
nec perire potuit nisi priꝰ in vita
gracie fuerit. Vn̄ scd̄m Criso. Vo
catus fuit ad dignitatē apostola
tus ⁊ ꝑ tunc bonus fuit. qꝛ vocatio
ad talem dignitatē p̄sentē respicit
iusticiaz. Sed qꝛ talis electio xp̄i
vim non infert hijs que ventura
sunt sed in voluntate positum est
saluari vel perire. Sicut etiaz pa
tuit in Petro xp̄m negante. Ideo
Judas cū ꝓpositum bonum desijt
alteri dn̄o se subdidit ⁊ in malo ꝑ
seuerans dum xp̄m tradidit despe
rando funditus perijt. ¶ Sed dice
res cur xp̄us Judam elegit in apo B
stolū ⁊ ꝓcuratorem quez agnouit
peccaturum ⁊ eum ꝓditurum. Ad
hoc assignant doctores plures ra
tiones. Prima est Bede dicens ꝙ
Judā ad hoc dn̄s elegit vt per pro
ditionis eiꝰ officiū salutē operare
tur humani generis. Nā scd̄z Au
gust. electus est iste de quo nolēte
⁊ nesciente aliquid magni fieret.
Sicut em̄ iniqui male vtunt̄ bo
nis operibus dei sic econtrario de
us bene vtitur malis operibus ho
minū. Scd̄a rō est Bonauenture
in sermone huius diei ꝙ Judam
xp̄s elegit in hoc ostendere voluit
ꝙ quantū in se est omnibus graci
am dare paratus est. ꝓpter qd̄ ne
mo perit nisi qui suam salutem ne
gligit ⁊ se ad gr̄az nō disponit vel
gr̄a dei nō bn̄ vtit̄ si accepit. q̄re
se nullus excusare p̄t cū fuerit iudi
catꝰ qꝛ i gr̄az a deo nō accipit vel
si accipit ⁊ eam perdit nō est cul
pa non dantis vel graciam non

influentis sed culpa est non se p̄pa
rantis vel nolentis vel quod non
in se est facientis. vel a gr̄a iaz ac
cepta deficientes ⁊ non perseuerā
tis. Si em̄ dn̄s ꝓpriū ꝓditorez qui
eum taz vili p̄cio tradidit in mor
tem ad eum venientem benigne
suscepit peccata omnia illi ꝯdona
uit ⁊ suū apostolū ⁊ ꝓcuratorem
omniū eū fecit. quid faceret alijs
tam sceleratis si ad euz se conuer
terent si de peccatis dolerent si de
uote eius misericordiam implora
rent. Igit̄ si damnamur si graciā
nō accipimus si in accepta gr̄a nō
perseueramus nō imputandū est
deo. Tercia rō est Augus. ⁊ sancti
Tho. super Johannē. Ideo xp̄us
hoc fecit vt nobis exemplū paciē
cie daret ita ꝙ malos īter nos pa
cienter sustinere debemus. dū ip̄e
iudam tollerauit ⁊ illi tanta bene
ficencie signa oñdit. In hoc enim
mundo mali sunt permixti inter
bonos. In celo em̄ oēs sūt boni. ī
inferno oēs mali. hic boni ⁊ mali
simul. Ihero. Rep̄hensibiles sunt
qui ꝯgregationem malaz iudicāt
quando vnum de eadē malū ꝯgno
scunt. nā a principio mundi semp
boni cum malis sunt reperti. Ex
empla ponit Aug. de domo Ade.
vbi Cayn ⁊ Abel. Noe. Chā ma
lum cum bonis Sem ⁊ Japhet. ⁊
Abraham ysmahel ⁊ ysaac. ysaac
Jacob ⁊ Esau ⁊c̄. Quarta ratio
vt vanū iudicium resecaret homi
num qui aliquando cum aliquis
canonice electus fuerit postea si se
male hz in eligencium culpaz ma
lam vitam electi retorquent. Cū
tamen liber sit quisqz vbi canoni
ca fit electio. Judas em̄ a sapiētis
simo electus cecidit nō xp̄i eligen
tis malicia sed electi. Sic Saul
sapienter electus postmodum su
perbiuit. j. Reg. x. xiij. ⁊ sequeñ.
duobus. c. Scd̄a electio diuina ē
scd̄m eternam p̄destinationē vicz
ad gloriam in futuro que est gra
tuita. Vnde apl's ad Titū. iij. Nō
ex operibus iusticie que fecimus
nos sed scd̄m iusticiā suam saluos
nos fecit per lauacruz regeneratio
nis ⁊ renouationis spūssci. Hac
electione scd̄a Judas nō est a xp̄o
elect⁹. Sed btūs Mathias primo
ad discipulatum ⁊ deinde salubri
ter ad officiū apostolat⁹ elegi me
ruit. ¶ Sed diceres quare apl'i per
electionē beati Mathie numerum C
duodenariuz voluerunt suplere.
Ad hoc dicendū ꝙ apl'i xp̄i debe
bant eē. xij. ⁊ nō plures neqz pau
ciores propter tria. Primo ꝓpt̄ ele
ctionē. nā xp̄s elegit. xij. ergo ca
dente Juda numerus ille vacuus
remanebat. ⁊ sicut in natura non
dat̄ vacuū ita nec in eccīastica ie
rarchia siue ī eccīa militante aut
triumphante. Propterea cadente
lucifero ⁊ ceteris angelis eum se
quentibus successit loco eorū spēs
humana hoc est omnes filij catho
lice matris vt dicit Augst in En
cheridion. Et habetur scd̄o sentē
ciarum dist. x. ibi vide. Sic a si
mili in locum a xp̄o preordinatuz
a quo Judas ceciderat aliquis ali
us erat reponendus. Secūdo apo
stoli debuerunt esse duodecim pro
pter predicationem. Nam ip̄i pre
dicaturi erant fidem trinitatis in
quatuor partibus mundi sez ori

ente occidente meridie ⁊ septentri
one. Multiplicatis aũt tribus in
quatuor ꝯstituunt duodecim. Ter
cio apl'i debuerũt esse. xii. ꝓpter fi
gurationẽ. naz nũer⁹ iste in ve. te
sta. fuit multipliciter figuratus.
Prima figura fuit in xij. ducibus
de quibus dixit deus Abrahe geñ.
xvij. Super Jsmahel exaudiui.
Ecce benedicã ei ⁊ augebo ⁊ mul
tiplicabo eũ valde. duodecĩ duces
generabit ⁊ faciã illũ in gentẽ ma
gnã. Jsti duces figurãt apl'os qui
duxerũt nos ad deũ. Etiã fuerũt
scd'o figurati in. xij. pr̃iarchis fi
lijs Jacob. qꝛ sicut ex eis descẽdit
ppl's fidel' ve. te.. sic ex. xij. apl'is
descẽdit ppl's fidelis no. te. Etiaz
fuerũt figurati ꝑ. xij. exploratores
terre sancte Nũeri. xiij. Sil'r ꝑ. xij
lapides p̃ciosos in veste summi sa
cerdotis. Exod. xviij. Sil'r ĩ. xij
fontib⁹ aquaꝝ Exod. xv. Sil'r ꝑ
xij. principes tribuuz. Nũri vij. ⁊
ꝑ multas alias figuras de nũero
xij. mencionẽ facientib⁹. ¶ Nunc
scd'o loco dicendũ ẽ de sctĩtate btĩ
Mathie Ad cuius euidenciã nota
ꝙ btũs Mathias inter alios apl'os
merito ẽ honorãd⁹ ꝓpter q̃tuor cau
sas. vicz ꝓpter vite sctĩtatẽ. ꝓpter
diuinã electionẽ. ꝓpter miraculoꝝ
opationẽ ⁊ ꝓpter felicẽ ꝯsummati
onẽ. Primo ꝓpter vite sctĩtatẽ. qꝛ
sctĩtas btĩ mathie habuit testimo
niũ a q̃tuor. Primo a pr̃e celesti.
Mathias em̃ paru⁹ interp̃tat̃. ad
pr̃ez aũt ꝑtinz ꝑuulos eru dire ma
thei. xj. Cõfiteor tibi dñe pr̃ celi ⁊
t̃re qꝛ abscõdisti hec a sapiẽtib⁹ ⁊
prudẽtib⁹ ⁊ reuelasti ea paruulis.
Etiam ad ip̃m spectat paruulos
confouere. Math. xviij. Non est
em̃ voluntas patris vestri vt pe
reat vnus ex hijs pusillis qui ĩ me
credunt. quia de⁹ superbis resistit
humilibus autem dat graciam.
Jaco. iiij.. Scd'o a filio quia cuz
apl'i procederent ad electionẽ duo
decimi al'pi in locũ iude ⁊ statuis
sent duos pre ceteris. xp̃us preele
git Mathiam quod fuit testimo
nium sue magne sanctitatis. Pro
pterea dicit̃. ij. Coꝝ. x. Nõ qui se
ip̃m ꝯmendat ille probatus est. ꝫ
quem deus ꝯmendat. Commẽda
tio em̃ ab homine sepe habet adu
lationez in se. Commendatio au
tem a seip̃o habet in se vanitatem
Sed commendatio dei habet ve
ritatẽ quia non potest fallere neqꝫ
falli. Tercio habuit testimonium
a spiritusancto qui ip̃m in die pen
thecostes in gr̃a confirmauit ⁊ do
nis suis repleuit. ex quo eius san
ctitas ostenditur quia in maliuo
lam animam non introibit sp̃us
sapiencie neqꝫ habitabit in corpore
subdito peccatis Sapĩe. j. Quar
to habuit testimoniũ sue sanctita
tis a toto cetu apl'ico quando ip̃i
statuerunt eum cuz Joseph iusto
in medio. Credendum est em̃ ꝙ si
duos meliores ex omnibus disci
pulis xp̃i p⁹ apostolos inuenissent
ip̃os vtiqꝫ statuissent. ex hoc iteꝝ
habetur magna vite sue sanctitas
Secundo beatus Mathias speci
aliter est honorandus propter di
uinam dilectionem. Deus enim
videtur eum specialius dilexisse.
Cuius dilectiõis sunt plura signa
Primum ꝙ fecit eum contribulez
suum apostolũz. Fuit em̃ de tribu

iuda sicut ⁊ xp̄s. Solent autē homines qui sunt de eadem ꝓgenie magis se inuicem diligere Ephe. v. Nemo vnq̄ carnē suā odio habuit sed nutrit et fouet eaz. Scd̄z signū quia erat compatriota xp̄i. Fuit em̄ Bethlehemita sicut ⁊ xp̄s Solent aūt hoīes eiusdē patrie specialem adinuicem habere dilectionē. Vnde Andreas Petrus ⁊ philippus qui fuerunt de eadem ciuitate scz Bethsayda specialē habebant adinuicē dileccionē. ⁊ ido añ ceteros apl'os isti tres ad xp̄m sūt ꝯuersi Amor eī ādree attraxit petrū ⁊ amor andree ⁊ petri attraxit philippū. Terciū signū amoris qz xp̄s fecit eū discipulū suū vnuz ex lxxij. ⁊ sic sua secreta sibi cū alijs reuelauit. Nam turbis loquebatur in parabolis quas exposuit discipulis scd̄m illud Johan. xv. Omnia quecūq̄ audiui a p̄re meo nota feci vobis. Quartū signuz quia fecit eum vicarium suū in terris. qñ videlicet a discipulatu ip̄m in apostolum elegit ij. Coꝝ. v. Pro xp̄o ergo legatiōe fungimur. Quītum signū qz fecit eū ꝯmilitonē suum qz scd̄z quosdā crucifixus fuit. ⁊ sic cū xp̄o in eodem equo equitauit. scd̄z illud Hester. vj. Hō quē rex honorare cupit debet imponi super equū qui de sella regis est.

E ¶ Tercio beatus Mathias singulariter honorandus est ꝓpter miraculoꝝ operationē. Vnde ei⁹ miracula ostensa sunt in triplici machina. scz in celo. ī inferno ⁊ ī mūdo. In celo. qz cū eēt in carcere xp̄s de celo ad ip̄m descēdit ⁊ ip̄m dulciter confortauit. Juxta illd̄ Joh. xiiij. Ad eū veniemus ⁊ māsionē apud eum faciemus. In inferno. Quia cum quidam obstinati persisterent dixit eis. Denuncio vobis ꝙ viui in inferuū descendetis Mox aūt terra se aperuit ⁊ ip̄os viuos deglutiuit. sicut Dathan ⁊ Abiron cū suis cōplicibus. Nūeri xvj. In mundo etiā operatus est mirabilia vbi oñdit se habere ptātez super corpa hoīm qz infirmos curauit videlicet leprosos mundādo. cecis visum. claudis gressum. ⁊ surdis auditu restituendo. Habuit etiā potestatē super animas qñ eas conuertit ⁊ a peccato mundauit. Habuit etiā potestatē sup mortem qz multos mortuos suscitauit. Item habuit posse super demōes qz ml'tos ab obsessis fugauit scd̄z illud saluatoris Mar. vl. In nomīe meo demōnia eicient. Similit habuit potestatē supervenenum qz ip̄m non lesit. Nam cum sibi pocionem toxicam dedissent. que omnes bibentes excecauit ip̄e in nomine domini eam bibit et nullam lesionem sensit scd̄m illd̄ Mar. vlti. Et si mortiferum quid biberint non eos nocebit. ¶ Quarto beatus Mathias specialiter est commendandus ꝓpter felicem cōsumationem quam habuit. Sed de eius ꝯsummatione ⁊ morte sūt diuerse sentencie doc. Nā aliq̄ volunt ꝙ in pace quieuit qd̄ videtur repugnare dicto saluatoris qui de nullo alio apl'o legit̄ dixisse. Sic eū volo manere ⁊c. ꝑterq̄ de sctō Johanne euangelista qui vitā sine martirio finiuit. ido credit̄ b. mathias vitā ꝑ martiriū finiuisse

Desancto matbia apostolo

Jn quadam ergo legenda inueni tur ꝙ crucifixus fuerit. Jn alia ꝙ a duobus testibus cū duobus la pidibus percussus fuit ⁊ postmo dum cum securi excerebratus. Jn alia legenda legitur ꝙ fune in col lum missō fuit ligatus ⁊ per plate as tractus. Jsto ergo ꝑsuppositō ꝙ p martirij palmā transiuit ad xp̄m dici potest ꝙ hec omnia sibi illata fuerunt. Primo fuit duobus lapidibus percussus. deinde fune ad collum ligato per plateas tra ctus postmodum crucifixus ⁊ ibi dem cum securi percussus ⁊ excere bratus ⁊ sic spiritum deo reddidit Ecce felix ꝓsummatio beati Ma thei qui multa tormentorum gene ra pertulit pro xp̄o vt multiplici coronaretur gloria quare merito a nobis est inuocandus neq; ideo est despiciendus ꝙ non est a xp̄o sicut ceteri apostoli vocat⁹ ad a postolatum dum adhuc viueret ī terris quia electus est a xp̄o quod plus est cum iam glorificatus re gnabat in celis. ¶ Jdeo legit exē plum ꝙ quidam miles cū sibi elige re vellet apostolum sicut fieri solet per circulos ⁊ bis arripueret cartu lam continentem nomen glorio sissimi apostoli Mathie indigna tus ait. Si nullū apostolorū ma gnorum forte merui nec illum qui locum Jude tenet pro patrono ha bere volo. Accidit vt miles ille ter ram sanctam causa salutis visita ret ⁊ iam in mari cū socijs aliquā tulum profectus esset. nauis subi to ex fluctibus aquā implebat vt omnes qui in ea erāt desperarent Cum igitur sors reum militē pro deret eiectus de naui marinis flu ctibus super nudam tabulam expo nitur. qui cum primus esset morti vidit quendam splēdida veste in dutum. qui interrogauit eum cur marinis fluctibus es immersus. Cui ille ppter culpam meam factū est. Ait ille. Velles ne illi obsequi um ⁊ honorem impendere qui te de illis periculis liberaret. respondit miles. ꝙd viuerem sibi fideliter tanq; dño seruirē. Tunc ait. Ego sum apostolus Mathias quē pro patrono habere contempsisti. nūc autem bonum tibi pro malo red dam ⁊ extendit manum suam et ip̄m de periculo mortis liberauit ⁊ subito illum incuriatem trāspor tauit p̄cipiēs vt ibi socios expecta ret qui post multos dies huc veni entes ip̄m cognouerunt ⁊ deum ⁊ beatum Mathiam laudauerunt. Jlle autem sanctum Mathiam ī magna reuerencia habuit pre om nibus sanctis ⁊ ei omnibus diebꝰ vite sue seruiebat.

De sancto Mathia apostolo ser mo .xxxvj. de epistola.

Dns cecidit

super Mathiam et an numeratus est cum .vj apostolis. Act. j. Dicunt natura les ꝙ lux de se proicit splendorem et splendor manifestat latencia et occulta vt patet de sole ad experi enciam. ¶ Spiritualiter per lucez intelligitur xp̄us qui dicit Joh̄ā. viij. Ego sum lux mundi. Et Jo hannis .j. Erat lux vera que illu minat nē. ¶ Et notanter xp̄s dici tur lux q; dicit Amb. ī exameron.

Luy est pulchritudo ois visibilis creature ⁊ omnibus creaturis dat pulchritudinem. Sic ypus ē pulchritudo omniū creaturarū. quia omnes creature ab ipo habent suā pulchritudinem teste Berñ. in soliloquio qui ait. Ab ipo est quicqd habet pulchritudinis omnis creatura ⁊ decoris. Ab hac iocunda luce Jhesu ypo processit splendor diuinus qui manifestauit suos famulos quos elegit. vt legit de beato Gregorio quē volentem latitare ne eligeret in papam reuelatus ē per lucidam columnam e celo missam. Et sic beat⁹ Mathias vt dicit Dyonisi. in li. celestis ierachie Splendor diuinus affuit qui oste debat ipm assummendum in apostolum. ⁊ hic vocatur sors. de quo thema. Sors cecidit super Mathiam ⁊c. ¶ In verbis pmissis btūs Mathias a duobus commendat Prima a celica electione ibi. Sors cecidit ⁊c. scdo ab apstolica annumeratione ibi. Et annumeratus ⁊c. Quantum ad primum nota q̄ electio sancti Mathie reddit commendabilis ex tribus. primo ex parte electi. scdo ex parte eligencium tercio ex parte modi eligendi. Primum patet quia electus habuit in se has conditiones quas debet platus eligendus habere. Et tanguntur in epla quinq̄. Primo debet ee maturus ⁊ virilis constancie. que notatur cū dicitur. Ex his viris Per hoc excluduntur pueri. ⁊ effeminati qui non sunt apti ad regimen aliorū licet q̄nq̄ peccatis nostris exigentibus tales pro rectoribus deputentur. Ysa. iij. Dabo pueros principes eorum ⁊ effeminati dominabunt eis. quod tamen est valde periculosum. quia. Ve terre cuius princeps puer est. Eccīastici. x. Ratio quia in pueris est leuitas ⁊ inconstancia. prelatus autē eligitur ad subditorum informationem ideo debz habere moz grauitatem. Eligitur etiam ad malorum represionem ideo debet habere constanciam ⁊ firmitatem ad Titū. ij. In omnibus prebe teipm exemplū bonorum operum in doctrina ⁊ integritate ⁊ grauitate. Hanc maturitatem ⁊ strennuitatem habuit beatus Mathias. que apparuit primo in sue fidei magnitudine. qua quandam potionem toxicatā bibit ⁊ nichil mali exinde pertulit. quod vtiq̄ magne fidei fuit. Mar. vl. Et si mortiferū q̄d biberint non eos nocebit. Secundo in miraculorum potestate. nā cum centum ⁊ quinquaginta homines ex quadam potione toxicati fuissent omnes sanauit. ⁊ ad fidem conuertit. Cum etiam quidam obstinati persisterent ⁊ verbum dei irriderent ad eius dictuz statim terra eos absorbuit ⁊ viui vt predixerat ad infernum descenderunt. Tercio in tormentoz acerbitate. Nam primo func ad colluz misso per ciuitatem fuit tractus. Deinde fuit crucifix⁹ ⁊ in cruce lapidatus. ⁊ ad vltimū per securim excerebratus. Secundo prelatus eligenduo non debet esse alienus ꝛ domesticus. Notatur ibi. Qui no biscum congregati sunt. Caput p primum melius scit naturaz sui corporis q̄ alienum. Amor em̄ plati

de collegio electi ad ecclesiam est naturalis. alieni vero accidental' Naturalia ĩmutabilia sũt. accidẽtalia vero de facili mutari possunt. Tercio non debz esse neophitus ⁊ notat̃ cum dicitur. In omni tempore. In prelato requiritur experiencia humilitas vera ⁊ auctoritas reuerenda. Prelatus autẽ neophitus est inexpertus ideo nescit se conformare qualitatib⁹ subditorum. Eccĩastici. xxxiiij. Vir in multis expertus cogitabit multa qui non est expertus pauca recognoscit. Etiã prelatus neophitus possit fieri superbus ⁊ elat⁹ putans ꝙ ecclesia vel religio nõ posset regi sine eo. j. Thy. iij. Non suscipe neophitũ ne in superbia elatus in iudiciũ diaboli ĩcidat Etiam prelat⁹ neophitus posset a subditis contemni ⁊ despici ⁊ sic sua auctoritas posset minui ⁊ vilificari. Sicut accidit Loth cui dixerũt sodomite Gen̄. xix. Recede illuc. ingressus es vt aduena nunquid vt nos iudices. Quarto nõ debet ẽe inscius ꝫ doct⁹ ⁊ sapiens ⁊ notatur in hoc ꝙ dicit̃ intrauit ⁊ exiuit inter nos dñs ihesus incipiens a baptismate Johannis. Ex hoc patet ꝙ beatus mathias fuit sapiens quia doctus a doctore veritatis. ⁊ ab illo de quo dicit apostol⁹ Coll'. ij. Omnes thesauri sapiencie ⁊ sciencie in eo sunt reconditi.

Quinto non debet esse male fame sed bone ⁊ sancte vite ⁊ tangitur cum dicitur. Et statuerunt duos ⁊c̃. Quam excellenter habuit sanctus Mathias. ¶ Cuius sanctitas euidenter ostenditur in tribus. Primo ex nominis interpretatione. quia Mathias paruus siue humilis interpretatur. humilitas autez est sedes sanctitatis. Scd̃o ex apostolorum electione quia inter alios ille tanq̃ melior est elect⁹. Tercio ex diuina approbatione. que apparet in hoc ꝙ deus ip̃m alteri preelegit. Magni vtiq̃ meriti et sanctitatis fuit beatus Mahias. quia tali prefertur qui tam multipliciter commendatur. Nam suus collega commendatur a tribus. Primo a gracie effluencia. ideo dictus est Joseph qui interpretatur accrescens. vt ostendatur ꝙ fuit accrescens in gracia. Secundo a quieta consciencia ideo dictus est barsabas quod interp̃tatur donũ columbe vel filius quietis vt ostẽdatur ꝙ fuit quietus in consciencia. Tercio a vite excellencia ideo cognominatus est antonomastice iustus vt ostendatur in eo vite et sanctitatis excellencia. per diuinam tamen reuelationem patuit ꝙ in omnibus predictis excellebat Mathias. Et ideo propter predictas cõditiones merito fuit elect⁹ maxime propter primam et vltimas duas conditiones. quia predicta tria reddunt quemlibet ydoneum pro prelato eligendo videlicet animi strennuitas. sciencie luminositas et vite sanctitas. Propter quod scribitur Deutro. j. Date ex vobis viros. ecce animi strẽnuitas. sapientes et grauos. ecce sapiencie claritas. et quorum conuersatio sit probata. ecce vite sanctitas. quare merito electio sancti Mathie ex parte sue persone electe

redditur commendabilis propter
L conditiones predictas. ¶ Secūdo
electio beati Mathie redditur cō-
mendabilis ex parte eligencium.
Et hoc propter quatuor que debēt
habere eligentes que tanguntur ī
epistola. Primo debēt habere vni
tatem ⁊ concordiam. Ita factum
est in electione sancti Mathie cui
interfuerunt centum ⁊ viginti vi
ri ⁊ nullꝰ discordauit sed commu
ni consensu Joseph ⁊ Mathiam
tanq̄ viros approbatos coram do
mino statuerunt. Sed heu nunc
vix electores prelatorum sunt sine
discordia. Secundo debent habe-
re intentionem rectam scz eligen-
do prelatum bonum ⁊ vtilem. nō
amicos. non propinquos. nec que
rendo vtilitatem ip̄orum sed ho-
norem dei. ⁊ sic hic fecerunt quia
intendebant illum eligere qui eēt
deo acceptior ⁊ populo fructuosi-
or. vt sic impleretur illd̄ quod scri-
bit̄ Jhere. iij. Dabo vobis pasto-
res iuxta cor meū. ecce diuine vo
luntatis acceptatio. ⁊ pascent vos
doctrina ⁊ sciencia. ecce commu-
nis vtilitatis fructificatio. quia
talis pascit sibi gregem commis-
sum doctrina veritatis ⁊ exēplo
sanctitatis. Tercio debent habere
mentem deuotam vt imminente
tempore electionis orationibꝰ in
sistāt. quia omnis potestas a d̄o
est Ro. xiij. Sic ergo fecerūt san
cti apostoli quia dicitur in episto
la orantes dixerunt. Tu domine
qui corda nosti omnium ostende
quem elegeris vnū ex istis. Quar
to debent incho are electionem per
salutiferam exhortationem. Ita
factum est in electione sancti Ma
thie quia Petrus tanq̄ caput alio
rum vtilem exhortationem premi
sit dicēs. Oportet ex hijs viris ⁊c.
Et hoc conuenienter. Ipse enim
erat ille apd̄ quē residebat auctori
tas ⁊ cui specialiter commissa est
confirmandi potestas. Luce. xxij.
Tu aliquando conuersus confir
ma fratres tuos. Tercio electio
sancti Mathie redditur commen
dabilis propter modum eligendi.
quia seruauerunt formam canoni
cam quod patet per hoc quia facta
fuit per legittimum scrutinium.
ymmo etiam per diuinam inspi
rationem. Vnde dederunt sortes
eis in quo scd̄m glo. diuinum iu
dicium expectabant. ⁊ hoc ratio
nabiliter. Statuerunt enim duos
quos estimauerūt exemplis ⁊ san
ctitate esse pares quos etiam ceie
ris non dubitauerunt esse preferen
dos. Sed quis eorum alteri prefer
retur non fuit iudicij humani sed
solius dei ⁊ ideo in sorcium dacio
one diuinum iudicium implora
bant. Vnde Beda super Act. apo
stolorum. Mathias ante penthe
costes ordinandus sorte queritur.
quia nondū plenitudo spiritussan
cti in ecclesia effusa est. Septem
autem dyaconi postea non sorte.
sed electione discipulorum sunt or
dinati. Propter hoc rationabiliter
prohibetur talis electio vt in. c. vl
ti. de sortil'. Non tamen peccaue
runt apostoli eligendo Mathiaz
per sortem quia nondum erat pro
hibitum. Et quia hoc fecerunt fa
miliari consilio spiritussancti qd̄
non est trahendum ad ꝯsequenciā

vide. c. non statim. xxvj. q. ij. cū
capl'is se. Jhero. exempla paucoꝝ
ꝛc. ¶ Circa primum queritur vtrū
licitum sit vti sorte in aliquo ca-
su. Solucio dico ꝙ sors ē triplex.
scz diuisoria consultoria ⁊ diuina
toria. Sors diuisoria dicitur cuz
queritur quid cuilibet sit dandum
siue illud sit res siue honor siue pe
na aut actio aliqua. Et scdz glo.
in summa. xxvj. q. ij. illa sorte di
uisoria quando expectatur euen-
tus ex fortuna solum ⁊ non fit ali
qua supersticio et in rebus tempo-
ralibus solum sic licet ea vti. Ex
emplum de artificibus qui sorciū-
tur. Item per talem sortem quan
doqꝫ eliguntur scabini iudices et
camerarij per eam locantur pro-
mouendi. Scda sors dicitur cō-
sultoria cum inquiritur quid sit a
gendum ⁊ hec scdm se non ē ma-
la sed ratione circumstancie pōt
aliquid mali in se continere. vnd
prohibetur ne sub hac specie homi-
nes in ydolatriaz labantur. xxvj.
q. vj. §. hijs ita. Et ideo est pecca
tum mortale vti ea nisi in necessi
tate scdm Panor. in. c. fi. de sorti-
le. videlicet ad sciendum quid fiē
duz aut faciendum sit quando ali
ter neqꝫ scripture auctoritate vel
alio auxilio potest sciri tunc non
est illicitum. vt di. q. ij. c. non exē
plo. ⁊. q. v. non licet. Nam cū nō
superest humanum auxilium tūc
ad diuinum possumus recurrere.
vt in. c. queritur. xxij. q. ij. Exem
plum ciuitas est obsessa dubitat
clerus quis debeat fugere ⁊ quis
remanere. tunc oratione premissa
scdm August. sorte erit dirimēdū
facit. l. sed cum ambo. ff. de iudi.
⁊. l. si duobus in prin. verum ꝙ ea
licet vti in tali necessitate si qua-
tuor concurrant. Primo in rebus
temporalibus. sed in spiritualibꝰ
vt in electione seu eius tractatu.
aut in electione compromissarioꝝ
quantum ad officia ecclīastica est
in omni casu prohibita. Secundo
si fiat sine omni superstitiōe. Ter
cio quando euentus sorcium expe
ctatur a deo quia si a diabolo erit
illicituz. Quarto quando fit cum
magna deliberatione premissa o-
ratione sicut apostoli Act. j. in ele
ctione Mathie fecerunt petendo a
deo eius voluntatem in hoc. Ali-
ter aliquo istorum deficiente erit
illicita. ¶ Tercia sors dicitur diui
natoria que sic diffinitur. Sors
est ars diuinandi futura a sanctis
patribus sub anathemate damna
ta. xxvj. q. v. sortes. quia diuina-
tio semper accipitur in malum si-
cut prophecia in bonam partem.
j. q. j. nunqꝫ. vt quando quis inten
dit predicere futura que dependēt
ex dei voluntate. sicut qui ponunt
sortes an debeant diu viuere. an
prosperari in mercemonijs ꝛc. Itē
de infinitis que obseruant in. xiij
diebus festum natalis xp̄i immed-
diate sequentibus. que nota sunt
illis qui ea faciunt. Tales peccāt.
quia faciunt contra primum pre-
ceptum diuinuz. Non habebis de
os alienos tales enim istas sortes
deificant inquantum ab istis fu-
tura p̄dicere expectant scdm ysa.
xlj. Annunciate nobis que vētura
sunt ⁊ dicemus quoniam dij estis
vos. ¶ Quantum ad secundū vbi

commendatur beat⁹ Mathias ab apostolica annumeratione. quia annumeratus est cum vndecim apostolis. Fuit autem beat⁹ mathias connumeratus apostoloruz collegio tripliciter. Primo quidez in gradu prelationis. De quo dicit Petrus. Ostende quem elegeris accipere locum ministerij huius et apostolatus. In quo gradus prelationis sue euidenter exprimitur Scdo in officio predicationis et merito passionis quia fidez catholicam sicut ceteri apostoli feruent predicauit ⁊ pro ea constāter mortem sustinuit. Tercio in premio eterne retributionis. Math. xix. Vos qui reliquistis omnia ⁊ secuti estis me sedebitis sup ⁊c. Notabiliter autem in beato mathia cōpletur perfectus apostoloruz numerus duodenarius vt sic eorum completo numero perfecte daretur spiritussanctus. propter quod Petrus noluit remanere in numero vndenario qui est numerus trāsgressionis. duodenarius est numerus perfectionis. ⁊ ideo competit numero apostolico propter misterium exercende predicationis. cōstat em̄ ille numerus ex ternario. ⁊ quaternario in se reductis p qd̄ mistice designat̄ ꝙ apostoli fidez trinitatis per quatuor partes mūdi predicare deberent vt sic credētibus salus eterna conferret̄. Exēplum de sancto Mathia in Mesfret de sanctis sermone. xxxix. ¶

p ¶ Hic cadit dubium de sorte. vbi videnda sunt tria. Primo q̄d sit et quot sint eius species. secūdo an sit prohibita ⁊ quare. tercio que sit pena sortilegiorū. Ad primum dico ꝙ sors est ars diuinandi. ⁊ sic sortilegi sunt qui diuinationis sciēciaz profitentur aut quarumcūqꝫ inspectione scripturarum futura promittunt vt in. c. sortilegi. vj. q. ij. Diuinatio autem proprie in malo accipitur. ꝓphecia vero ī bono. vt. j. q. j. nunq̄. Species eius sunt multe quas ponit August. in li. de natura demonū ⁊ habetur in c. igitur genus. xxvj. q. iiij. vbi dicit ꝙ genus diuinationis a petsis habuit exordium. Varro dixit. quatuor esse genera diuinationuz sicut sunt quatuor elemēta. Fit em̄ diuinatio in terra ⁊ vocatur geomancia. vt illi qui vtuntur caracteribus vel alijs in terra ad inueniendum furta vel thesauros. vel faciunt ꝙ fur vltra non progredietur. vel fodiunt aliquid vltra liminare domus ⁊c. Fit etiā ī aqua ⁊ vocatur ydromancia ab ydor ꝙ est aqua. vt si fecit incantacionē cum aqua baptismali vel oleo sancto quod est grauissimum peccatū Si lauit filios cum aqua benedicta. Si incantauit grandinem. si prenosticauit ex murmure aquaꝝ currencium quod fatuum est. Si ex effusione vini credidit aliquez euentum euenire. Tercio fieri pōt in igne ⁊ dicitur piromancia vt si quis habuit aliquam opinionem de igne sibulante credēs esse signū ꝙ aliquis morietur vel simile. Si negauit dare ignem extra domuz in kalendis mensium timens ex hoc malum ei euenire. Si truncum ignis factū in natiuitate dn̄i seruauit ⁊ posuit in vinea contra

grādies vel cū illo signauit āgl'os et hostia dom⁹ ⁊ huiusmōi Quarto potest fieri ī acre et vocatur aerimancia. ⁊ hoc potest fieri multipliciter. Primo in volatu aut garritu auium ⁊ vocantur augures. vt si quis estimat aliquod malū futurum propter garritum auiū puta quia cantat gallus desero vl̄ coruus vel noctua vel cuculus vel huiusmodi que omnia fatua sunt Idem dicuntur etiam auspices q̄ si auiū spectores. Et sic sunt duo genera auspiciorum vnū ad oculos alterum ad aures pertinens. Ad oculos sicut volatus. Ad aures voy auium. Hec August. vbi supra. Alij auspices nuncupant quasi horarum inspectores. dies enim ⁊ horas in agendis negocijs et operibus custodiunt ⁊ quid per singula tempora homo debet obseruare intendunt vt obseruando dies egypciacos nihil noui incipiendo in eis. vel diem in qua cadit festum innocentum non peregrinando vel iter faciendo. vel diem in qua cadit festū Johannis Baptiste. vel diem veneris non inaudendo panes. vel non lauando caput ⁊c. vel si nolunt ducere vxores nisi crescente luna ⁊c. que omnia sunt grauia peccata. Alij vero obseruant natalicia hominum scd̄m cursus siderum ⁊ astrorum ⁊ scd̄z eosdem mores ⁊ actus ac euentus nascencium predicere conantur. q̄ vocantur Geneatici. siue Mathematici. Hec omnia August. vbi supra. Sunt ⁊ incantatrices fastinatrices siue carminatrices q̄ verbis aut carminibus contra dolorem dencium capitis aut oculorum faciunt incantationes presertim vbi naturaliter talis effectus non causari potest. Et si verba sint quandoq; bona tamen falsa admiscent ⁊ nomina ignota. ab hoc errore ⁊ deceptione non sunt ī munes qui ligaturas siue remedia prohibita siue notas vel caracteres vel aliqua scripta circa colluz aut alibi secum portant in quibus sunt aliqui caracteres siue nomia ignota inscripta quasi essent magna dei nomina vel angelorum. que possunt esse demonorum. vt dicit Crisost. Si ergo nomina sē diaboli nullum inde portans bonum consequetur effectum. Sive ro dei sunt etiam nulluz consequetur effectum nisi peccatum q̄ contra prohibitionem ecclesie portat. In illis nanq; tacita habentur pacta cum demonibus scd̄m sanctū Tho. scd̄a scd̄e. q. xcv. ar. ij. Ab istis etiam deceptoribus nō sunt immunes qui in obseruationibus vel strenarum dationibus. quas vēditores considerant. qui primo mane nihil mutuare volunt ante q̄ aliquid vendiderint vel strenā recepcerint. Exemplum de vetula cui mane obuiant sacerdos que se cruce signauit. Ab istis erroribus minime etiam excipiuntur obseruantes somnia ⁊ diuinātes ex his que apparent eis in somnis. quia sepius decipiuntur. Exempluz de somniatore cui somniabat q̄ si interficeret quendam heremitam efficeret̄ rex sicilie qui propterea fuit suspensus. Similiter hac illusionē

decipiuntur mulieres, que dicunt se rapi a quodam populo ꝛ duci se ad loca quedam pulchra ꝛ ignota. Que etiam dicunt se equitare cum dyana ꝛ herodiade ꝛ eyndem alijs vaticinantur, que omnia fiunt illusione diabolica ꝛ sepius decipiuntur. Exemplum de quadam muliere que de hoc confessa sacerdoti, dixit ꝙ nulla clausura sibi obstaret quin ad inuocationem illius populi statim esset vbi vellet que percussa per eum ꝛc. ¶ Ad scdm dicendum ꝙ sortes sunt generaliter prohibite in omni casu similiter predicte diuinationes ꝛ simules ꝛ hoc rationabiliter in diuersis sacre scripture locis. Primo Leuit. xix. Non auguriabimini neq; obseruabitis somnia. Ibidem iterum. xx. c. Anima que declinauerit ad magos ꝛ ariolos ꝛ fornicata fuerit cum eis ponam faciem meam contra eam ꝛ interficiam eam de medio populi mei. Item apls ad Gall'. iiij. talibus dicit. Dies obseruatis ꝛ menses tempora ꝛ annos timeo ne sine causa laborauerim in vobis. Item dns ait discipulis Act. j. Nō est vestrū nosse ꝛc. In iure vero canonico talis ars est phibita in multis locis, specialiter. xxvj. cā quasi per totum, ꝛ extra de sortil'. per totum. In lege vero ciuili prohibet C. li. ix. ti. de maleficis ꝛ nigro. per totum. Ratio prohibitionis est. Prima est August. in. c. qui sine. xxvj q. iij. quia omnis sortilegij ars et species est a diabolo inuenta ꝛ per cōsilium malorum angelorū, ideo talibus vtentibus ꝛ cōsencientibus habitur dei maledictio cum luciferō cuius medici sūt. Nam natura ꝛ corpus habet medicos suos. Ecclesiastici. xxxviij. Honora medicum. Similiter anima habz suos vt viros spirituales, ꝛ diabolꝰ suos habet medicos ꝛ prophetas, a quo sallatiuz accipient. Si quando talia euenunt dicit August. ꝙ deus talia permittit vt probetur q̄les sint in fide. xxvj. q. v. nec mirum ad hoc. Deutro. viij. Si surrexerit in medio tui pphetes ꝛc. Secunda causa prohibitionis. Nam futura ꝛ sanitatem prescire solius dei est ꝛ cui voluerit ipe reuelare. xxvj. q. v. c. j. ergo tales exercentes ꝛ appetentes grauiter peccant quia volunt videri similes deo. propter quod lucifer de celo cecidit. Adam paradisum amisit. nec enim papa sustinet aut imperator ꝙ aliquis attemptet ea que sibi retinuit priuilegio speciali. Vt de transla. c. j. de offi. lega. ꝙ translationem. Ideo in omnibus phibita est sors etiam in electionibus vt dictum est supra. ¶ Ad terciuz dic ꝙ pena sortilegiorum scdz ius ciuile est bonorum publicatio et decapitatio vel concremation, vt in. l. Nemo. C. de maleficis. Et iuste quidem quia si morte digni sunt qui per patriam eundo corpora occidunt, ergo qui animas. Secunduz vero iura canonica pena illorum est scdm canones imponitur penitencia spiritualis, vt dictum est, vt in. c. j. de sortil'. Et si peccatum notoriū est eucharistia negat'. de conse. di. iij. ꝓ dilectione. Item ecclesiastica pena infligit', quia si clericus est deponendus,

est et in monasterium detrudẽdꝰ si laicus est. excommunicandus ẽ si penitenciam contemnit. xxvj. q. v. non oportet. ⁊. c. si quis eps. Episcopus etiam tales turpitert dehonestatos de parrochia sua eijcere debet quia decaluare potest eos ⁊ vestes ⁊ capillos ante ⁊ retro incidere. vt. xxxij. q. j. de benedicto. ¶ Querencium vero consilium aut auxilium fortilegiorum. Primo est magna infidelitas. q̃a plus credunt eis q̃ ecclesie. Itez faciunt illud quod in nulla arte fit. vbi cuilibet creditur experto. Hic autem plus credunt vetule inexp̃te q̃ doctori in theologia aut ĩ medicina. Item magnum ẽ ipsoruz periculum corporale. Saul. j. Regũ. xxxj. quia consuluit phitonissam nec sperauit in domino occisus fuit. Similiter Ochozias rex iiij. Reg. j. Qui infirmus consuluit Belzebub ideo peius habuit. Ita sepius contingit illis consulentibꝰ Item maius est ip̃orum periculuz spirituale vt patet in predictis penis. maxime eterna quam ex hoc consequentur.

De annuctiatione beate marie virginis sermo. xxxvij.

Aue gracia plena dñs tecum. benedicta tu in mulieribus. Lu. j. Hec annunciatio angelica ad virginem Mariam facta est. transactis ab inicio mundi quinq̃ milibus centum ⁊ nonagĩtanouem annis vt communiter tradũt doctores eccĩastici. Maximum autem miraculum quod deus vnq̃ fecit hodie factum est videlicet q̃ deus sibi vniendo humanaz naturam homo factus est. ¶ Et ideo hodierna festiuitas est vna de maximis totius anni. ymmo maior omnibꝰ alijs. Vnde ĩ hac die vniuersorum dominus descendit in terram factus homo quod in rebꝰ ex tempore ortis est maximum. scd̃m August. Neq̃ maioris potẽcie effectus ad extra vnq̃ est ostẽsus quã q̃ deus est homo ⁊ homo deus. Si ergo dies natalis domini solennis est quia homo qui nascitur deus est. Ista dies solennior est. in qua deus factus est homo. Si dies resurrectionis celebris est q̃a humanitas xp̃i induit gloriam corporalem. Ista celebrior ẽ in qua humanitas assumpta est ad vnionem suppositalem. Si festiuitas magna est in qua xp̃us ascendit in celum. Ista maior est in qua filius dei pro nobis descendit in vterum virginis. Si dies penthecostes solennis est quia in ea spiritussanctus missus est. Solennior est ista in qua filius dei nobis similis factus est. Ex quo infertur q̃ si hec festiuitas beate v̄ginis excellit quatuor solennitatei precipuas ad Cristum pertinentes consequens est vt omnes festiuitates anni dignitate antecedat. Ideo hodie canit ecclesia ad om̃es horas hanc antiphonam. Hec est dies quam fecit dominus. hodie dominus afflictionem populi sui respexit ⁊c. Ex hoc patet quante altitudinis ⁊ dignitatis sit virgo maria q̃ meruit vt ex ea filiꝰ carnẽ susciperet q̃s ergo p̃t eiꝰ dignitatẽ

enarrare nullus vtiq; mortalium Bene hoc angelus ostēdit dicens. ei. Aue gr̄a plena ⁊c. ¶ In verbis premissis ostendit angel⁹ per dulcis allocutionis archana virginē commendabilem ex quatuor. Primo a puritatis sanctitudine ⁊ ideo admirabilem cum dicit. Aue. Secundo a bonitatis plenitudine. et ideo amabilem cum dicit. gracia plena. Tercio a dignitatis altitudine ⁊ ideo venerabilem cuz dicit Dñs tecum. Quarto a laudis magnitudine ⁊ ideo desiderabilem cū dicit. Benedicta tu in mulieribus Primo ergo angelus dicit. Aue. id est sine ve. Hoc signanter dicitur vt culpa primi parentis in ip̄a tanq; i matre salutis extincta oñ datur. ¶ Propter quod nota q; triplex est ve a quo ip̄a virgo immunis fuit scz origīalis macule. actualis culpe. gehennalis pene. ⁊ hoc exprimitur Amos. v. In omnib⁹ plateis planctus ⁊ in compitis cūctis que foris sunt dicetur ve. ve. ve. vbi triplicatur ve vt primum respondeat macule originali. Be qua Jhere. xv. Ve mihi vt quid genuit me mater mea. ⁊ ideo statim cum homo nascitur vocez doletis exprimit. Sapīe. vij. Et ego natus accepi communem aerem ⁊ in similiter factam decidi terram ⁊ primam vocem similez omnibus emisi plorans. Ab isto ve originalis culpe immunis fuit beata virgo quia ab eo per munꝰ sanctificationis p̄seruata. scdm illud p̄s. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Et bern. Perfecta mater dei ante fuit sancta q̄ nata. Scdm ve respondet culpe actuali i qua incurrit mors per extinctionem gracie. Juxta illud ysa. j. Ve genti peccatrici populo nequ filijs sceleratis. Ab hoc obprobrio fuit immunis virgo Maria p̄opter plenitudinem virtutis vt esset non solum a mortalibus verum etiam a venialibus aliena. Vnde August. Cuz de peccatis agitur nullam de beata virgine volumus fieri mentionem. hoc fuit virginis p̄uilegiū q; nulli sanctorum vnq; concessum est. Tercium respondet pene gehenna li cui ve nullum erit remediū. Ecclesiastes. xij. Ve soli quia si ceciderit suple in penam non habebit subleuantem quia in inferno nulla ē redemptio. Ab hoc obprobrio non solum immunis fuit. ymmo alioz̄ inuocancium ip̄ius patrocinium ne ibi coruant benignissima liberatrix. Propter quod ip̄a dicit Eccīastici. xxiij. In me omnis gr̄a vite ⁊ veritatis. in me omnis spes vite ⁊ virtutis. ¶ Exemplum habetur de beatrice moniali ordinis cistercien̄sis. Que beate Marie virgini deuotissime seruiuit. Et tandem demone instigante per clericum corrupta quindecī annis publica meretrix facta. cuius officiū videlicet custodie Maria semper peregit. ⁊ sic nemine sciente reduxit. Secundo angelus in salutatione commendat virginem a bonitatis plenitudine cum dicit gracia plena. Et vere plena Quia vt ait Jhero. ad pau. ⁊ eu stoch. Ceteris per partes prestatur. Marie vero totam se infudit

D gr̃e plenitudo. ¶ Sed hic surgit dubitatio quomodo Maria fuit plena gr̃a cum hoc sit ꝓprium xp̃i De quo dicitur Joh. j. Vidimus gloriam eius gloriam quasi vnigeniti a patre plenum gr̃a ⁊ veritatis. Ad quod respondet Albert⁹ supermissus est ꝙ hec plenitudo gr̃e potest tripliciter intelligi. vel q̃a summam ⁊ omnem graciam habuit. vel quia maior gracia nõ fuit. vel quia maioris gr̃e capax nõ fuit. Constat autem ꝙ non summam ⁊ omnem habuit quia gr̃az vnionis non habuit. que est summa in numero graciarum. Non em̃ ip̃a sed eius filius fuit deitati vnitus. Similiter maior gr̃a fuit in filio inquantum homo q̃ꝫ in ea vnde dici nõ potest ꝙ maior gr̃a q̃ꝫ sua non fuit. Restat ergo vt ĩtelligat̃ tercio modo scz quia maioris gr̃e capax non fuit pura creatura ⁊ in statu illo viatoris. nã si aucta ẽ gr̃a in assumptione. q̃a dicitur gr̃a consumata tũc effecta est in comprehensorum numero. preterea priuilegia principuz sunt latissime interpretanda. vt in. c. olim. de ver. signi. ff. de constitu. prin. l. vl. Cum ergo dñs in priuilegio suo quod ei mittit per angelũ dicat gr̃a plenam nullam specificando erit pro omnibus interp̃tãdum. Preterea deus infũdit suam bonitatem vnicuiq̃ scd̃m suã virtutem ⁊ capacitatẽ vt ptz math. xxv. de dño qui tradidit seruis suis bona sua vnicuiq̃ scd̃m propriam virtutem. ergo quecunq̃ creatura est capax omnis gracie cui⁹ est capax pura creatura. illa erit plena omni gracia. Talis aũt creatura fuit beatissima virgo Maria ergo ip̃a est plena omni gracia cuius particeps potest esse omnis pura creatura. ¶ Sciendum tam̃ ꝙ in ip̃a virgine fuit triplex perfectio gracie. Prima quidem quasi dispositiua per quam reddebatur ydonea ad hoc ꝙ essz mater cristi ⁊ hec fuit perfectio sanctificatiõis Scd̃a perfectio gr̃e fuit ex presencia filij dei in eius vtero incarnati ⁊ hec fuit perfectio conceptionis Tercia autem est perfectio finis quam habet in gloria. ꝙ autem secdũa ꝑfectio sit pocior q̃ꝫ prima ⁊ tercia q̃ꝫ secunda patet quidem. Vnomodo per liberationez a malo. nam primo in sua sanctificatione fuit liberata a culpa originali Scd̃o in conceptione filij dei fuit totaliter mundata a fomite. Tercio in sui glorificatione fuit liberata ab omni miseria. Alio modo ꝑ ordinem ad bonum. nam primo ĩ sua sanctificatione adepta est graciam inclinantem eam ad bonuz In conceptione autem filij dei collata est ei gracia confirmans eaz in bono. In sui vero glorificatiõe consummata est eius gracia perficiens eam in fruitione omnis boni. ¶ Sed hic cadit dubiuz an btã virgo habuerit omnem graciã etiam gratis datam. puta sapiencie et virtutũ ⁊ miraculorum ex eo ꝙ non legitur docuisse quod spectat ad sapienciam aut miracula fecisse. Ad euidenciam huius est sciendum ꝙ triplex est genus graciarũ. scilicz gratũfaciẽs. gratis data et gr̃a priuilegioꝝ. Est em̃ primo

E

F

gracia gratum faciens propter sue sanctitatē que solū reperit̄ ī bonis dicit apl'us ad Heb. vl. Optimuz est gracia stabilire cor. Ideo autē optimum quia nihil melius in vita. Est em̄ quid ita preciosum qd̄ ea percipit̄ bonum infinituz. Vñ j. petri. j. Maxīa et p̄ciosa nobis donauit deus vt simus diuine nature consortes et dij per participationem. Sed et ista gracia est triplex scz gracia sacramentalis. gracia virtualis et gracia muneralis

G ¶ Gracia sacramētalis est que cōfertur in susceptione sacramentoꝝ. Et ideo si dicimus virginem plenam hac gracia oportet etiam dicere ꝙ sacramenta suscepit. Quod firmat Albertus super missus est. Omnia videlicet sacramēta sumpsisse ordine excepto. Sed et ip̄os per equipollenciam accepit. Sz qr eis non eguit qm̄ nullum peccatū actuale cōmisit. originale non incurrit. Ideo dicendū ꝙ virgo maria non accepit sacramenta ex ne

H cessitate vt alij ꝫ ex triplici causa ¶ Prima ob sui maiorem humiliationem. Sicut em̄ legalia obseruauit instituta pro peccatoribus tanq̄ peccato subdita foret que tñ omni carebat vt patet in sacrificio purificationis et filij redemptione. Ita etiā sacramenta que sunt medicine prīcipaliter peccatoꝝ ex humilitate suscipere voluit. Scd̄o sacramenta suscepit ꝓpter aliorum instructionem vt perfectos doceret sui exemplo seruare leges superiorum etiam si non tenerentur. Promulgatuz fuerat a dño ꝑ apostolos omnibus edictum. Eūtes docete omnes gentes baptisantes eos in nomine p̄ris ⁊c̄. docentes eos seruare quecunq̄ mandaui vobis. Math. vl. vt de penitencia. de eucharistia et hmōi alijs. Voluit ergo Maria obseruare et hec mādata filij vt inuitaret nos exemplo ad obedienciam. Peccatores etiam instruit vt nō erubescāt assumere remedia humilia ad delendum peccata īstituta quia ip̄a cum esset sine peccato tamen sacramenta contra peccata in remedium instituta suscepit ac si esset peccatrix. Tercio ꝓpter bonorum supererogationem vt dicit̄ Apock. vl. Qui iustus est iustificet̄ adhuc Perfecti em̄ ꝯsiderantes ꝙ status gracie ⁊ virtutum est quasi infinitus quia nunq̄ potest tantū ī gracia ꝓficere quin valeat multomagis crescere. ꝓpter quod ꝓuerb. iiij. dicit̄. Iustoꝝ semita que ē via arta virtutū quasi lex splendēs ꝓficit ⁊ crescit vsq̄ ad ꝑfectum diem scz visionē clarā patrie. Ideo ꝟgo Maria ⁊ si in sanctificatione sua fuerit ex vtero mr̄is plēa gr̄a ⁊ in conceptu filij multomagis repleta tanta scz quante erat capax pura creatura. nō adeo ꝙ nō potuerit ī ea crescere dū erat viatrix. hoc em̄ fuit priuilegiū soli⁹ xp̄i q̄ gr̄az accipit ab īicio suo īfinitā ita scz vt nō posset ī ea crescere. ⁊ ideo quotidie magis ac magis btā Maria in illis exercebatur vnde possz magis meritū augere ⁊ deo placere. ⁊ ideo sacramenta summebat. Et si eis non egeret vt magis in ea gracia cresceret per effectum sacram̄toꝝ ¶ Gr̄a ꝟo vtual' ſt̄ ip̄e ꝟ

J

tutes que omnes pcedūt a gracia gratum faciente distincte ab ea realiter. et ipa quidē grā vt in subiecto est in aīa. virtutes vero ī potencijs anime expediendū eas ad bene operandū. virtutes vero omnes vel sē theologice vt fides spes et caritas. vel cardinales quatuor scz iusticia temperancia fortitudo prudencia. vel eis annexe vt sunt virtutes morales. quas omnes beata virgo habuit pfectissime. Dñ ipa ait. Ecciastici. xxiiij. In me omnis spes vite ⁊ virtutis. ⁊ ideo transite ad me omnes scz p eis virtutibus quia ex me id est mei suffragio ⁊ exemplo potestis sperare omnem virtutem. Ideo bñ dicit hac grā virtuali plena. Grā vo muneralis est grā donoz spūssancti que sunt septem ⁊ ideo grā septiformis scdm illud qđ canit eccia Tu septiformis munere ⁊c. De q̄bus ysa. xj. dicit. Requiescet sup eū spūs dñi spūs sapiencie ⁊ intellectus spūs psilij ⁊ fortitudinis. spūs sciencie ⁊ pietatis ⁊ replebit eum spūs timoris dñi. Que omnia habūdantissime fuerunt in beata Maria. Et ideo. Aue grā plena septiformi ⁊c. Nunc dicendū de
℟ grā gratis a deo dato ppter aliorum vtilitatem que ē ꝯmunis bonis ⁊ malis. Apls. j. Coz. xij. oñdit nouē genera grāz gratis datarum dicens. Diuisiones grāz sunt idem vero deus scz qui dat eas. Alij dat p spm sermo sapiencie. alij sermo sciencie. alij fides. alij pphecia. alij discretio spūtuū. alij operatio virtutū. alij grā sanitatū. alij genera liguaz. alij interpretatio sermonū. an etiā ill' gracijs beata Maria plena fuerit. Respō det sanctus Tho. dicens. Nō ē dubitandū quin btā virgo acceperit excellēter donū sapiencie ⁊ graciā virtutū ⁊ grāz pphecie ⁊c. nō tamē accepit vt haberet oēs vsus harū ⁊ similium grāz sicut habuit xps sed scdm q̄ ꝯueniebat conditioni ipius. Habuit nanq̄ vsum sapiencie in contemplando scdm illd lu. ij. Maria aūt conseruabat oīa verba hec pferens in corde suo. nō aūt habuit vsum sapiencie quātū ad docendū eo q̄ non cōueniebat sexui mulieb'i. Nā vt dicit ap'lus Mulieri docere ī eccia nō pmitto Miraculoz vo vsus sibi nō ꝓpetebat dū viueret q: tūc tpis doctrina pfirmanda erat miraculis xpi ⁊ ideo soli xpo ⁊ eius discipulis q̄ erant baiuli doctrine xpi ꝯueniebat miracula facere. Propter qđ etiā de Johanne baptista dr. Johan. x. q̄ signum nullum fecit. vt scz oēs in xpm intenderent Vsum vero pphecie habuit virgo vt patet in cantico qđ fecit. Magnificat aīa mea dñm ⁊c. Tercia grā dr grā priuilegioz a deo collata ad singularē sublimitatē. Ill' gracijs singularibus seu priuilegijs que non reperiuntur in aliquo sanctoz beata Maria etiam plena fuit. ¶ Sunt autez duodecim gracie singulares seu priuilegia p
℣ pria beate virgini cōmunicata. q̄ designantur per duodecim stellas corone mulieris. De qua dicitur Apoc. xij. Mulier amicta sole et luna sub pedibus eius ⁊ in capite eius corona stellarum duodecim

scdm Bern. in sermone. ⁊ diuersi diuersimode assignant ista. xij. Sed Albertus vbi supra. ista sic describit. Primū priuilegiū qꝛ nūq̄ peccato maculat̄. Scdm qꝛ nec peccare potuisse assignat̄. Terciuz ꝙ in quolibet ope meruisse monstrat̄. Quartū ꝙ summa puritas in ea expressat̄. Quintū ꝙ virgo v̄ginū eē dicit̄. Sextū ꝙ mater dei vere nuncupat̄. Septimū ꝙ mr̄ omniū predicat̄. Octauū ꝙ mater simul ⁊ virgo decantat̄. Nonum ꝙ porta celi declarat̄. Decimuz ꝙ passio xp̄i ei soli cōmunicat̄. Vndecimum ꝙ super omnes creaturas exaltatur. Duodecimuz ꝙ regina misericordie laudatur. Hec omnia priuilegia ꝓsequit̄ per ordinem Albertus vbi supra. ¶ Tercio angelꝰ ꝯmendat Mariā a dignitatis altitudīe cū dicit. Dn̄s tecū. scz deus erit cito de te incarnandꝰ Dn̄s em̄ vt inquit Athanasius est pater. dn̄s filius dn̄s spūssanctus Tecū dn̄s pater quia tu es sponsa patris. Tecū dn̄s filius quia tu es mater filij. Tecū dn̄s spiritussanctus qꝛ camera spūssancti ꝯprobaris. Tota em̄ trinitas scz pr̄ ⁊ filius ⁊ spūssanctus opata est misteriū incarnationis scz formando illud corpus ex virgine animā xp̄i subito creādo ex nihilo ⁊ vnionē illam humanitatis sue cū deitate efficiendo ⁊ graciā ⁊ sapienciā q̄si infinitam ei infundendo. Inseparabilia em̄ sunt opera trinitatis. scz ab extra. de cōse. di. iiij. omnes licet solus filius non pater nō spiritussanctus vnitus sit nostre substancie in vna persona quia v̄buz caro factuz est. Et ponit Anſhel. exemplum de vna veste quā facecerent in scindendo suendo tres ꝑsone ⁊ tamen vna sola ex illis illam vestem induit a qua ip̄a sola denominat̄ vestita. ¶ Ad euidenciam huius sciendū ꝙ angelus nūciat Marie dicens. Dn̄s tecuz erit Et hoc tripliciter. primo dn̄s tecū ad carnem de te summendū. scdo dn̄s tecum ad prolem de te exaltādum. tercio dn̄s tecum ad te magnificandum. Primo dicit dn̄s tecum erit cito de te carnem sumendum. Hoc exprimit angelus cum dicit. Ecce cōcipies in vtero ⁊ paries filium ⁊c. ¶ Sed diceres quare dicit concipies in vtero. videt̄ em̄ superfluū ponere in vtero quia conceptus nō fit nisi in vtero. Ad hoc dicendum q̄uis vterus sit locus conceptionis tamen ista ē differencia inter concipere in vtero. ⁊ ꝯcipere in vterum. quia omnes mulieres ꝯcipiunt in vterum recipientes a viro semen in vterum. Sola autez Maria concepit ī vtero nō homine sed spiritusancto in ea ꝯceptum operante. Vnde angelus docēs modū ait. Spiritussanctus superueniet in te. Quod scdz sanctum Thom̄. in. iij. di sti. iij. multipliciter exponitur ¶ Primo superueniet in te id est super possibilitatem ⁊ cursum nature dando fecunditatem ⁊ seruando virginitatem. Scdo superueniet in te id est super id quod habes de plenitudine eiꝰ. quia sicut olim impleuit mentem nunc implebit ventrem. Tercio superueniet in te. id ē sup de celis veniet. quia omne datum

optimuz desursum est. Quarto superueniet inte. id est supra merita tua ⁊ super merita omnium creaturarum. Quinto superueniet ī te. id est super omnes qui ante te fuerunt. Et quia in ipo conceptu beata Maria non habuit delectationem cum libidine vt habent communiter mulieres. Ideo angelus subiungit. Et virtus altissimi obumbrabit tibi id est refrigeriū prestabit in eo conceptu vt calorez libidinis non sencias. sicut vmbra refrigerium prestat contra calorez Vel sic virtus altissimi scz dei filius qui est patris sapiencia ⁊ vtus vt dicit. j. Cor. j. obumbrabit tibi id est sub vmbra carnis latebit qz sub vmbra carnis latuit virtus deitatis. Scdo dñs tecum ad prolem de te exaltandum. quod declarat exprimens qualis erat nasciturus ex ea. Vocabis inquit nomen eius Jhesus. Scdm Nico. de lyra non dicit impones. qz hoc nomen non fuit impositum a Maria. vel ab angelo sed a deo patre scdm q fuit predictum ab ysa. propheta. lxij c. Vocabitur tibi nomen nouum quod os dñi nominauit. Sz istd nomen fuit diuulgatum per angelum ipi Marie ⁊ Joseph ⁊ per eos alijs. Quantū autem incarnatuz ex virgine dñs exaltauerit ostendit aplus Phil. ij. dicens. Deus exaltauit illum ⁊ dedit illi nomen quod est super omne nomen. Et hoc angelus Gabriel exposuit subdens postq̄ dixit virgini. Vocabis nomen eius Jhesus. Hic erit magnus. Semper enim fuit magnus deus sed futurus erat magnus homo ⁊ magnus propheta. sicut Lu. vij. dicitur. Propheta magnus surrexit in nobis ⁊c. ¶ Et sic erit magnus tribus modis. quos angelus hic exprimit. Primo altissima nobilitate. Secundo excellentissima dignitate. Tercio diffusiua famositate. Primo erit magnus altissima nobilitate Vñ āgelus postq̄ magnus dixit subdidit filius altissimi vocabitur id est ipius dei. qui solus est altissimus. Ecce nobilitas altissima expressa. Quamuis autem dicatur Ecciastici. iiij Eris filius altissimi obediens scz mandatis dei. aliter tamen q̄ iste Nam sancti viri ⁊ obedientes diuinis mandatis sunt filij dei p adoptionem scdm illud apli ad gal. iiij. Misit deus filium suum natū ex muliere ⁊c. vt adoptionem filiorum dei reciperemus. Hic autem ē filius altissimi per eternam generationem. Ista enim filiatio scdm Nico. de lyra accipitur hic per naturam. In omnibus autem alijs quantūcūq̄ sanctis est tantū filiatio dei per adoptionem. Secundo erit magnus excellentissima dignitate. Ait per os Dauid. Ego constitutus sum rex ab eo. Et Apoc. xx. dicitur q habet scriptum in femore suo id est humanitate rex regum ⁊ dñs dominancium. Vnd et angelus subdit. Dabit illi dñs deus sedem Dauid patris eius id ē dignitatez regiam. ¶ Sed hic dubitatur de quo regno loquatur an spirituali an temporali. De temporali non videtur intelligendum cum ipe dixerit Johannis. xviij. Regnum meum non est de hoc

Q

R

mundo sed nec de spirituali quo scz regnat per graciam in ecclesia quia inquantum homo non confert graciaz inquantum deus semper habuit tale regnum spirituale ⁊ sic ei non fuit datum q̄ habebat Dicendum q̄ xp̄us regnuz temporale ⁊ spirituale recepit in sua incarnatione. nam etiam inquantū homo datum fuit ei dominiuz totius mundi sc̄m q̄ ipe dicit (Matthei. vl. Data est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra sed non eo ē vsus pauperrime degens vt nos suo exemplo induceret ad contemptum mūdi. Et isto modo regnū eius non fuit de hoc mundo. Regnum vero spirituale inquantum homo habuit. inquantum caput ē ecclie merito passiois nobis graz parans ⁊ exemplo ecclesiaz regēs ⁊ verbo. Propter quod ait Pilato Tu dicis quia rex sum ego ⁊ i hoc natus sum vt testimonium perhibeam veritati. Nicolaus de lyra dicit q̄ angelus hic loquitur de regno spirituali ⁊ celesti quod figuratum fuit per regnum Dauid tēporale. Sicut ⁊ celestis Jherusalē per temporalem. Tercio magnus erit diffusiua famositate. Unde prius dicebat ap̄s. In israhel magnum nomen eius scz veri dei. sed post verbi incarnationem impletum est illud (Malach. j. A solis ortu vsq̄ ad occasum magnum nomen meum in gentibus id est magna fama vbiq̄ diffusa. De magnitudine veri dei incarnati. (Magnus ergo dominus ⁊ laudabilis nimis ⁊ magnitudinis eius scilicet fame non est finis. Et de hoc intelligitur quod ait angelus. Et regnabit in domo Jacob ī eternū scz super electos. de domo etiam Abraham ⁊ ysaac aliqui fuerunt reprobati sicut ysmahel ⁊ Esau. De domo autem iacob omnes ei⁹ filij a sanctis doctoribus inter electos sunt computati quia ⁊ si aliqui peccauerunt egerūt postea penitenciam vt dicit Nico. de lyra. Et regni eius non erit finis quia xp̄us non soluz inquantum deus sed etiam inquantuz homo regnabit in eternum super omnes electos etiam super angelos. xp̄us em̄ nō solum hominum sed ⁊ rex est ⁊ dominus angelorum. Unde (Math. iiij. dicitur. Accesserunt angeli et ministrabant ei vt scz domīo suo Et ad Heb. j. Cum introducit primogenitum scz xp̄m in orbem terraruz dicit. Adorent eum omnes angeli eius. Regni igitur xp̄i quo regnat in ecclesia triumphāte sup omnes sanctos ⁊ angelos nō erit finis Regni vero quo regnat in ecclesia militante erit finis quando scz finietur mundus tunc non erit amplius ecclesia militans. Tercio dns tecum ad te virginem matrez magnificandum. Et hoc ipa expressit in cantico suo dicens. Fecit mihi magna qui potens est. ¶ Triplici autem modo dicitur magnū Primo magnum dicitur id est p̄cioſum. (Magnum quasi virtuosum ⁊ magnum id est famosum. (Magnum p̄cioſum quia incommunicatum mira includens sicut nomen Adonay non indicatū patrib⁹. vel nomē tetragramathon immensa sacramenta ⁊ diuinas p

fectiones includens hoc modo di-
citur magnum nomen Marie. id
est preciosum nomen quod patet
ex ipius interpretatione videlicet
quinq; lr̃ar̃ que signant. M. quod
est mater vniuersorum. A. archa
thesaurorum. R. regina celorum.
I. iaculum inimicorum. vltimuz
a. aduocata peccatorum. Prosecu
tionem horum pertranseo. Quod
etiam nomen Marie sit virtuosũ
contra pericula ⁊ mala. ⁊ famosũ
per omnia patet ex supradictis. ⁊
potes hic adaptare exẽpla. Quar-
to ⁊ vltimo angelus commendat
Mariam a laudis magnitudine
cum dicit. Benedicta tu in mulie-
ribus. vbi dicit Nico. de lyra id ẽ
pre omnibus mulieribus vel super
omnes mulieres. Bonauẽtura. id
est plus q̃ omnes mulieres. Ideo
super omnes mulieres benedicta.
virgines viduas ⁊ coniugatas.
T ¶ Primo super omnes virgines ĩ
tribus. Primo quantum ad votũ
virginitatis quia ipa prima virgi
nitatem vouit ⁊ seruauit. Scdo ĩ
puritate quam post xp̃m maiorez
habuit inter omnes homines. q̃a
ipa castitatem transfudit in alios
homines in eam intuentes. Scri
bitur enim de ea ꝙ quamuis fuit
pulcherrima mulierum. tamen a
nullo potuit concupisci. Et illius
assignantur tres rationes. Prima
quia se totaliter habuit in omni-
bus verbis ⁊ factis ꝙ nulli dabat
occasionem peccandi sed moueba
tur cor cuiuslibet ipam intuentis
ad deuotionem ꝓpter eius lauda-
bilem vitam ⁊ bonum exemplum
et mores ⁊ conuersationes bonas
ita adhuc omnes virgines se rege
re deberent exemplo Marie non
statim assurgere ad amplexus vi
rorum eis arridere ⁊ confabulari.
Scda propter luminis claritatez
que de eius facie exibat ita ꝙ om-
nes in admirationem ducebat et
ad laudandum deum ex tam no-
bili ⁊ pulchra creatura. Tercia ra
tio quia deꝰ occultabat in ea om-
nia que poterant esse incitamen-
ta ad libidinem ⁊ dedit graciam
illi vt omnes eam intuentes non
inordinate mouerentur sed ad bo-
num quia eius puritas aliorũ cor-
da medullitus penetrabat ⁊ in eis
omnes motus illicitos extingue-
bat. Istam puritatem non habu-
it beata Agnes. nec Katherina.
Barbara vl Margaretha ⁊c. quia
quamuis non concupierunt alios
tamen ab alijs sunt concupite vt
patet in eorum legendis. Tercio
est benedicta super omnes virgĩes
in fecunditate quia virgo ⁊ mater
extitit. que nec primam similem
visa est nec habere sequentez. Se
cundo est benedicta super omnes
viduas in tribus que in viduis re
periuntur. Primum est libertas cõ
templationis. Vnde de Anna vi
dua dicitur Lu. ij. ꝙ templum fre
quentabat deo seruiens in oratio
nibus die ⁊ nocte. Scdm bonum
est carnis maceratio. Nam dicit
apl'us. j. ad Thy. iiij. Vidua in de
liciis viuens mortua est. Vnde iu
dith vidua sancta ieiunijs insiste
bat continuis. Tercium est exerci
cium in operibus pietatis ⁊ mise-
ricordie vt ostendit apl's in dicto
capl'o. Et vidua illa sareptana

Heliam de cibo necessario pauit. Hec omnia sine comparatione fuerunt in beata Maria. Nam ieiunia non solum in lege mandata seruabat sed ⁊ scd̄m Ambro. alia addebat. tota erat dedita oratiōi. ⁊ contemplationi xp̄m pauperem de sua paupertate nutriuit. Tercio est bn̄dicta super omnes cōiugatas ⁊ hoc quantum ad triplex bonum matrimonij scz fides ꝓles ⁊ sacramentum. Primo quantuz ad fidem vt scz alter alteri seruet fidelitatem non commiscendo se alteri. Beata Maria non solum cum altero se non commiscuit. ꝫ nec cum sponso suo Joseph. quia ambo votum castitatis professi sūt vt dicit August. xxvij. q. ij. c. sufficiat. § . beata Maria. Secundo quantum ad bonum prolis quod sequitur ex coniugio. propter qd̄ principaliter matrimoniū est institutum. Naz proles aliarum cōiugatarū est pura creatura ⁊ peccator sed proles virginis est deus ⁊ homo sanctissimus. Tercio quātum ad bonum sacramenti videlicet quantum ad vnionē ⁊ indiuisibilitatem. Nam vt aplus dicit. Hoc autem dico magnum sacramentuz in xp̄o ⁊ ecclesia. quod sacramentum impletum est in vtero virginali in quo facta est vnio deitatis cum nostra humanitate que postea nunq̄z fuerunt sepata ab inuicem ⁊ sic permaxime bonum istud coniugatorum reperit̄ in virgine Maria. Ideo benedicta super omnes mulieres coniugatas. In fine angelice salutationis apposuit ecclesia. Et benedictus fructus ventris tui. que fuerūt verba Elizabeth quando maria eam visitauit. Ideo autem angelus non dixit illud scz benedictus fructus ventris tui quia nondum fructus ventris fuerat quando eā salutauit. Ecclesia autem vt iam exhibitum ⁊ maxime beate virginis commendatiuum hoc apposuit. Ponitur autem coniunctio copulatiua ⁊ vt notet inter benedictionem filij ⁊ matris aliquam distinctionem. Ip̄a enim benedicta est propter benedictionem fructus vnd̄ sua benedictio descendit a benedictione filij. Et hoc est quod Bern̄. ait. Non ideo benedict⁹ fructus ventris tui quia tu benedicta Sed ideo tu benedicta quia benedictus fructus ventris tui. qui est Jhesus xp̄us filius dei. qm̄ ille in omnibus benedictionibus te excellit. nec in hoc laus matris diminuitur sed exaltatur in eo ꝙ non tātum filium sibi genuit equalem ī infinitum meliorem. quod etiam ex hac parte quedam infinitam īsinuat matris bonitatem. ¶ Nota tamen ꝙ fructus ventris marie est benedictus ꝓpter triplicē benedictionez gracie que fuit in xp̄o Prima est gr̄a vnionis. De qua Joh. j. Verbum caro factum est ⁊ habitabit in nobis ⁊ vidim⁹ glo. ⁊c. que vnio statim facta est ī vtero virginis quādo dixit. Ecce ancilla domini fiat mihi ⁊c. vbi illa miracula facta sunt que nunq̄z visa siue audita prius aut posterius fuerunt nec erunt. Primo instātanee spiritussanctus ꝯgregauit guttulas purissimi sanguinis marie

et ex eis formauit perfectum corp⁹ puerile ⁊ omnia membra corporis perfecte organizauit videlicet manus caput pedes ⁊c. licz valde parua vt vix visu discerni potuissent vt dicit magister in tercio di iij. Scdo in eodem instanti anima creabatur rationalis ⁊ corpori infundebatur ⁊ omnibus gracijs et virtutibus ac donis perfectissime dotabatur sicut ⁊ nunc in celis ē dotata. Tercio in eodem instanti scda persona in diuinis scz dei filius corpori ⁊ anime vniebatur. et hoc per graciam vnionis. Secunda benedictio gracie que fuit ī xp̄o dicitur gracia capitis per quam ī corpus ecclesie influit sensum fidei rationem ⁊ motum operationis bone. De qua dicit Joh. j. De plenitudine eius omnes accepimus graciam. Pro gracia de qua etiaz dicitur in p̄s. Inpinguasti in oleo caput meū Tercia gr̄a ē plenitudinis singularis. ceteri enim sancti habent graciam ad mensuram. xp̄us autem sine mensura. Vnde dixit Johannes baptista de xp̄o. Joh. iij. Non enim ad mensuram dat deus spiritum. Et p̄s. Vnxit te deus deus tuus oleo leticie p̄ cōsortibus tuis ⁊c. Patet ergo qr benedictus fructus ventris Marie. Cui gr̄as agamus dicentes. Gloria tibi domine.

De annunctiatione beate Marie virginis sermo. xxxviij. de euangelio.

23 Ngressus angelus ad eā dixit. Aue gr̄a plena dn̄s tecū ⁊c. Lu. j. Ex quo scdz iura matrimonium non contrahitur nisi cōsensu vtriusqz contrahenciū interueniente. vt in. c. cum locum. ⁊ in. c. cum apud. ⁊ in. c. si inter. de sponsal. ⁊ xxvij. q. ij. suffitiat. ido nec lex nec ius habet vt sponsam quis accipiat quantumcumqz magne auctoritatis existat nisi prius sup hoc virginis quam in sponsam desiderat consensum acquirat. Et hic mos est apud omnes. Volens itaqz deus pater habere sponsam in hoc mundo ex qua filium haberet in carne humana. nequaqz hoc sine consensu virginis. quam ab eterno preelegerat perficere voluit sed legationez ad eam misit vt ei⁹ consensum exquireret quo habito ip̄a mater filij sui vnigeniti fieret Angel⁹ igitur Gabriel missus ad hanc legationem exequendam ingressus ad sponsam virginem mariam eā salutando dixit. Aue gracia plena dn̄s tecum benedicta tu in mulierib⁹ vbi thema. ¶ In verbis premissis duo tanguntur. Primo apparitio angelice claritatis. ibi. Ingressus angelus. Scdo salutatio virginee dignitatis ibi. Aue gr̄a plena. Circa primuz quatuor sunt videnda. primo quis sit ingressus. scdo quando sit ingressus. tercio ī quo loco. quarto quō ⁊ qualiter sit ingressus. ¶ Circa primum quis angelus sit ingressus. soluit euangelium. quia angelus Gabriel. Sed quare per angelum facta est ista annunciatio ⁊ non per hominem. Respondet symon de cassia. Primo quia quilibet homo fuit peccator sed opus incarna

tionis debebat hominem solutere a peccatis ideo magis congruum fuit mittere angelum q̄ hominem. Scdo quia missio ista fuit propter reuocationem ad regnum celorum Idcirco celestis ciuis mitti debebat. Tercio quia per incarnationē dñi etiam angelica ruina reparanda erat vt deceteto pax esset inter angelos ⁊ homines. In hunus ergo figuram tempore natiuitatis gaudentes angeli cantabāt. Gloria in excelsis deo ⁊ in terra pax hominibus ꝛc. ¶Sed diceres quare Gabriel ⁊ nō alius. Respondet Bern. supermissus est q̄ ppter duas rationes. Prima ratio quia annunciabat fortem id est ꝑm ⁊ opus quod annūciabat requirebat virtutem fortis quia potenciā diuinam. Sed Gabriel scdz Bern. fortitudo interpretatur. Nā p opꝰ incarnationis virtus altissimi manifestatur ergo merito per fortitudinem annunciatur. Nam p hoc opus fortissima vicit. Primo diabolum Joh. xij. Nūc princeps mūdi ejicietur foras. Scdo mundum Joh. xvj. Confidite ego vici mūdum. Tercio omnem intellectum creatum angelorum ⁊ hominum. Aug. sermone de annunciatiōe dicit. Est stupendum miraculum excellens omnem intellectum qui in cherubin est terribilis ⁊ omnibus angelis est incomprehensibilis cōceptus est in aluo virginis. Unde virginem cōcipere ⁊ parere superat oēm legē nature. merito ergo Gabriel id est dei fortitudo mittitur. Scda ratio quia mittebatur ad fortem. De qua ꝓuerb. vl. Mulierem fortem quis inueniet. ⁊ postea sequitur. ⁊ de vltimis finib⁹ precium est quod ꝓprie nō nisi de beata virgine verificatur que deū et hominē in infinitum distantes in se complexa est. ps. A summo celo egressio eius. ¶Circa scdz quo ad tēpus quando sit ingressus aut missus quinq̄ sunt consideranda videlicet quo anno. quo mense. qua ebdomada. qua die. qua hora angelus sit ingressus ad Mariaz Quo ad primuz hoc est quo anno dicunt doctores q̄ fluxis a principio mundi annis quinq̄ milibus. cxciv. Isto igitur vltimo anno facta est hec legatio. Sed quo ad secundum scilicet quo ad mensez dicunt q̄ in mense marcio ⁊ allegāt illius plures rationes. Prima ratio quia mensis iste dictus est mēsis nouorum. Exod. xxiij. Et propter hoc in ipso mense debuit illud nouum fieri super terram. De quo Jhere. xxxj. Nouum faciet dominus super terram femina circumdabit virum scilicet gremio uteri sui. Scda rō q̄ in mense isto incipit terra renouari in terre nascētibus. ipe em̄ debebat oīa renouare Apoc. xxj. Ecce noua facio oīa. Tercia rō q̄ in mēse isto incipiūt arbores florere ⁊ apparere flores. ⁊ propter hoc flos nō debuit quemēcius capi nisi tpe floris. Cañ. ij. Ego flos cāpi ⁊ lilium conualliū. Quarta rō est scdz Bedā q̄ in hoc mēse ē eq̄noctiū vernale ⁊ tūc dies incipiūt fieri lōgiores noctib⁹. In cceptiōe aūt ꝑi nox recessit dies aūt appropinquauit. ⁊ sic iste mēsis q̄n angelus ingressus est fuit septꝰ post

fuit conceptus in fine septembris Saluator vero in marcio. Sed quo ad tercium scz ebdomadam colligitur ex dictis beati August. in. iiij. de trini. q vltima ebdomada prenominati mensis. Cuius ratio est scdm eundem ad desiguandum q in vltimo tempore xps incarnari voluit scz in tempore gracie. De quo Abacuk. ij. Apparebit in fine si moram fecerit expecta eũ quia veniẽs veniet. Quo ad quartum dicunt q feria sexta. que est xxv. marcij. quia illo die creatus est primus homo. Et sic merito hac die concipi ⁊ nasci debuit qua die regenerandus erat homo p eiꝰ passionem. Ea etiam die reuolutis. xxxiij. tribus annis etatis sue crucifixus ⁊ mortuꝰ est pro nobis scdm August. Et ideo pre ceteris in maxima deuotione habeuda ẽ ⁊ vbiq; propter reuerenciam eius abstinetur a carnium esu. de cose. disti. iij. de esu. Antiquitus etiam ieiunabatur ita vt xpm crucifigere putaretur qui sanꝰ nõ ieiunasset. de consecra. disti. iij. ieiunia. Sed quo ad quintum hoc est quo ad horam diei dicunt communiter doctores ⁊ maxime Franciscꝰ maronis q hora completorij fuit ista annunciatio incepta. Sz hora matutinali fuit incarnatio celebrata. Sic scribitur Sapiencie xviij. Dum medium silencium tenerent omnia ⁊ nox in suo ⁊c. Et hoc representat ecclesia in campana quam mane ⁊ vespere pulsare ordinauit ad huius rei memoriam. Et dicũt aliqui doctores q locutio angeli cum virgine durauit ab hora completorij vsq; ad medium noctis. Et sufficit b. luce verborum scribere substanciaz Sicut in multis exemplis scripture habemus q illa que longissimo tempore sunt pacta breui pagina sunt descripta. Circa tercium in quo loco sit ingressus. Soluit euãgelium quia in ciuitate Gallilee. cui nomen nazareth. Ideo autem ista annunciatio ⁊ conceptio xpi fieri debuit in prouincia Gallilee ⁊ nõ in Judea. quia ĩ Gallilea cohabitabant gentiles cum iudeis ĩ signum q vtrumq; populum vellet redimere. Ephe. ij. Ipse est qui facit vtraq; vnum. Et facta sunt in ciuitate Nazareth quod interp̃tatur flos ad significandum q verus flos id est Cristus conciperet̃ in flore id est Nazareth. ⁊ de flore. id est de beata virgiue. ⁊ cum floribꝰ id est tẽpore florum. Quantuz autem ad locum habitationis dicenduz q fuit ingressus ad domuz vbi habitabat beata Maria. Dicit em̃ euangelium. Ingressus angelus ad eam scilicet in ostium domus sue. ¶ Circa quartum quomodo et qualiter ⁊ in qua forma ingressus sit ad eã dicit sanctꝰ Thomas. iij parte. q. xxx. q in specie corporali apparuit virgini Marie. Et hoc conueniens fuit primo quantum ad id quod nunciabat̃ Venerat enim angelus nunciare incarnationem inuisibilis dei. vnde etiam conueniens fuit vt ad huius rei declarationem inuisibilis creatura scilicet angelus in sua substancia inuisibilis occulis nostris corporeis formã assummeret

ñ qua visibiliter appareret cum etiam omnes apparitiones vete resta. ad hanc apparitionem or dinentur qua filius dei in carne ap paruit. Secundo hoc congruum fuit dignitatis matris dei que nō solum mente sed in corpore ven tre erat dei filium receptura. Et ideo non solum mens eius sed eti am sensus corporei erant visione angelica refouendi. Tercio con gruit certitudini eius quod nunci abatur. Ea enim que sunt oculis subiecta certius apprehendimus quam ea que ymaginamur. Un de Crisost. super Math. q angel⁹ non in somnis ymmo visibiliter virgini astitit. Nam quia magnā valde relationem ab angelo acci piebat. Egebat tante rei euentus visione solenni scilicet corporali. Apparens autem angelus in spe cie corporali quam ipe assumpsit ex aere densato se obtulit virgini in forma humana magis q̄ in a lia forma corporea. Quia debe bat eam locutione de misterio in carnationis informare. sed nullus sensitiuum est locutiuum nisi ho mo. Sic ergo voce humana locu tus est vt patet ex euangelio. Li cet enim angelus non haberet den tes naturales vt homo nec palatū nec guttur vel pulmonem ex qui bus formatur vox humana tamē et sine illis potuit formare vocem humanam id est similem ei. sicut et cum facta est vox de celo que au dita est Mathei. iij. Hic est filius meus dilectus ꝛc. in aere vbi illa instrumenta vocis humane non erant. Decuit enim vt sicut illumi natione inuisibili mens eius illu straba tur ⁊ inflammabatur a d̄o ita etiam ⁊ visione clara ⁊ locuti one sensibili oculi eius ⁊ auditus eius ⁊ omnes sensus eius reficeren tur in domino. Et hec forma hu mana fuit in sexu virili scd̄m Al bertum quod patet ex eo q̄ in om nibus alijs apparitionibus ange lorum figuratiuis huius annunci ationis angeli apparuerunt in for ma virorum. vt quando appare runt tres viri id est angeli Abra he. Gen. xviij. Et ratio est scd̄m Albertum. Quia sexus femineus non est illuminatiuus sed magis illuminabilis scd̄m apostolum di centem. Mulieres in ecclesia tace ant sed domi viros suos interro gent. Similiter. j. ad Thymo. ij. Mulieri docere non permitto. vn de cum illuminans inquantuz hu ius dignior sit illuminato fieri de buit beate Marie in sexu digno ri scilicet virili. Missus autem an gelus apparuit in forma humana virili. non quidem in etate pueri li nec senili sed iuuenili. Cuius ra tio est scd̄m Albertum. Quia se nex inquantum huius. dicit defec tum ⁊ similiter puer. Sed iuuen nis dicit nouitatem cum perfectio ne. Hic autem annunciabatur il le qui fuit nouus scd̄m humanita tem. perfectus scd̄m diuinitatem. Ergo in specie iuuenili debuit nū ciare. Ingressus etiam credenduz est apparuisse indutus. quia i scri pturis sic leguntur apparuisse. Nam in resurrectione viderunt mulieres in monumento duos angelos in vestibus albis sedētes

Et post ascensionem Cristi immediate appparuerunt duo viri in vestibus albis Actuum.j. Et dicit Albertus ꝙ apparuit angelꝰ iste in veste clara non alba nec nigra vel rubea. Quid autem angelꝰ reperit virginem agentem in ipa hora sui ingressus dicit Franciscꝰ maro. Virgo a iuuẽtute lr̃as didicit ⁊ legebat illud ysa.vij. Ecce v̄go concipiet cepit desiderare si fieri posset ꝙ esset illius virginis ancilla ⁊ occupauit se cum desectibꝰ humani generis ⁊ deinde dedit se in orationem vt cito omnipotens pater vellet ostendere ineffabilez misericordiam suam generi humano ⁊ per filium suum vnigenituz illud redimere ⁊ per orationem venit in contemplationem. Sola ergo deo dedita flexis genibus. eleuatis occulis. maxillis lachrimis ꝑfusis. Sic ergo spiritualiter deo vuita ingressus est angelus ad eã Et vt dicit Bern̄. ianuis clausis vt monstraret se angelum non hominem ⁊ hoc potuit propter nature sue subtilitatẽ ⁊ assumpti etherei corporis qualitatem. Suspicãdum igitur non est dicit Bern̄. ꝙ apertum ostium angelus inuenerit virginis cũ nimirum in ꝓposito erat frequencias hominũ fugere. vitare colloquia ⁊ accessus virorum. Et dicit Bern̄. ꝙ hec apparitio angelica fuerit nimis insolita quia in forma hominis cum ingenti lumine. vnde credendum ẽ ꝙ Maria multociens vidit angelos sed nunq̃ in tanta claritate.

¶ Quantum ad secundum in quo tangitur salutatio virginee dignitatis. Nota ꝙ angelus in hac salutatione virginem gloriosam ex quatuor principaliter commendauit. Primo a vite innocẽcia ⁊ hoc tangitur cum dicitur aue id est sine ve. Et hoc tripliciter. Primo fuit sine ve triplici cui subiacz totũ femineum genus scilicet ve pudoris. laboris ⁊ doloris. Fuit enim sine ve pudoris in conceptione. Sine ve laboris in gestatione. Sine ve doloris in parturitione. nam teste Bern̄. Fuit sine corruptione fecunda sine grauamine grauida et sine dolore puerpera. Ratio autem quare fuit sine ve pudoris qꝛ eius conceptus fuit sine corruptione non humano semine sed mistico spiramine. Ideo dicitur in euãgelio. Spiritussanctus superueniet in te. Ratio secundi quia virtꝰ altissimi obumbrabit eam. ⁊ ideo gestatio sine grauamine quam sustentat virtus altissimi. Ratio tercij. quia quod nascetur ex te sanctum. Ideo partus sine lesione. quia soli principi seruata est illa porta quam non violauit egrediens sicut nec ingrediens. Ezech. xliiij. Hac triplici maledictione nulla mulier immunis natura fuit nisi sola virgo benedicta. Vnd̄ Eue Gen̄.iij. dictum est. Multiplicabo erumpnas tuas ⁊ conceptus tuos paries in dolore filios tuos. Secundo fuit beata virgo immunis a generali ve. cui subiacet totum genus humanum. scilicet concupiscẽcie culpe ⁊ pene. De quo Apoc.xviij. Aquila clamabat ve ve ve habitãtibꝰ ĩ terra. fuit ergo b. maria sine primo ve qꝛ sine ꝯcu

piscencia originalis peccati. quia sine eo concepta est. Cañ. iiij. Tota pulchra es amica mea ⁊ mac. ⁊ sic nullam habuit inclinationez ad peccatum. Secūdo fuit sine ve culpe ⁊ venialis ⁊ mortalis. Vnd̄ Augu. in li. de natura ⁊ gr̄a. Cuz de peccatis agit̄ nullam de matre dñi volo fieri questionem. Excepta ea si omnes sancti congregarentur ⁊ quererent̄ ⁊c. Tercio fuit sine ve pene que est in separatiōe anime a corpore que est incineratio ⁊ corporis dissolutio. Nam sicut dñs non dedit sanctum suū videre corruptionem id est xp̄m. sic nec sanctam suam de qua natus ē sanctus ꝫ corpe ⁊ anima in celum assumpta est. Tercio insuper mō beata virgo immunis est ab alio triplici ve ꝯmuni. De quo. j. Joh. ij. dicit̄. Omne quod ē in mundo aut ē ꝯcupīa carnis occuli supbia vite ⁊c. Auariciam nanqꝫ exclusit per paupertatem. luxuriā ꝑ virginitatem. Diabolū vero scz superbiam per humilitatem. quia has virtutes in se perfectissime habuit Bene ergo dixit angelus. Aue q̄a fuit sine omni ve. sicut per oppositum Eua fuit plena om̄i ve. Jdo dicit Aug. ꝙ conuenienter in eua reuersatum est aue quia vertendo eua sonat aue. ¶ Scd̄o commendauit eam angelus a gracie excellencia cuz dixit. Gr̄a plena. Vbi nota duplex est gr̄a. Prima ē gracia gratumfaciens que dicitur caritas infusa sine qua nemo ē acceptus deo ⁊ que inter omnia dona a deo creata est excellentissimum donum vt dicit August. De illa principaliter loquit̄ angel⁹. Bern̄. Ita copiose est ei collata gr̄a que omnem vitam suam custodiuit ab omni culpa veniali ⁊ mortali Jdeo Aug. dicit. Quid digni⁹ hac virgine que transcēdit merita omniū mortaliū etiā angelorū. Alie sunt gr̄e gratis date que licet omnibus hoībus a deo gratis dantur nō tñ hoīem scd̄m se gratificant omnes simul nec aliqua eaꝝ sz ad multa alia. sic hmōi gr̄e possunt dici omnes virtutes alie a caritate. Maria ergo nō solum habuit donum gr̄e principalis gratuz facientis sed etiam plenitudinē gr̄arum gratis datarum. De quo Jero. in sermone de assumptione sic inquit. Si diligenter attendis nil est virtutis quod nō resplendeat ī virgine Maria. vnde ip̄a fuit humilima. Bern̄. Si Maria humil̄ non fuisset sp̄us desup eam non q̄ euisset nec eam impregnasset ysa. vl. Supet quem requiescet spiritus meus nisi sup quietum ⁊ hūilem. Jtem fuit castissima. Bernh. Tante fuit puritatis ꝙ nec angelica puritas ausa est ei se ꝯpare. Jdē nec astra munda sunt in conspectu eius. Tanta mūdicia o maria deus carnē tuā mūdauit vt etiam sue diuine pietati eā ꝯglutinare nō despexit. Jtē fuit mitissima Bern̄. Nil austerum nihil terribile in ea tota suauis ⁊ mitis. Jtem fuit misericordissima. Jgna. Maria omnium operum pietatis vnicuiqꝫ aliquid ministrat miseris et afflictis est coafflicta. Et hec misericordia non est in beatitudine diminuta ꝫ perfecta. Sic ergo

merito a gracie excellencia cōmē
G dat̄ ⁊ dicit̄ plena gr̄a. ¶ Circa hoc
cadit dubiū legit̄ em̄ ꝙ xp̄us fuit
plenus gr̄a Joh. j. Similiter Ma
ria ⁊ discipuli in die penthecosten
Act. ij. Et beatus stephanus Act.
vj. que est ergo differencia istius
plenitudinis. Respondet̄ ꝙ qua
druplex ē plenitudo gr̄e prima sup̄
effluencie. scd̄a excellencie. tercia
abundancie. quarta sufficiencie.
Prima plenitudo gracie dicit̄ su
pereffluencie illa fuit in xp̄o scd̄m
ꝙ caput est ecclesie ⁊ exuperanter
redūdat in alios vt fons scaturiēs
de quo Joh. j. Vidimus eum ple
num gr̄a ⁊ veritate. ⁊ de plenitu
dine eius omnes accepimus. Illa
plenitudo gracie excludit potenci
am peccandi quia peccatuz est de
fectus gracie. De quo dicitur ad
Coll. j. In xp̄o ꝯplacuit omnem
plenitudinem diuinitatis inhabi
tare quia habuit omnimode oēm
perfectionem Joh. iij. Non ad mē
suram datus est spiritussanctus. ⁊
sic nullo modo potuit peccare. q̄a
peccatum est recessus a deo ⁊ p̄ se
fuit deus. ⁊ sic ip̄e a seip̄o recedere
non potuit ⁊ sic nec peccare. Vn̄
j. petri. ij. Peccatum non fecit nec
inuentus est dolus in ore eius. et
talis plenitudo gracie nō fuit ī be
ata virgine. Scd̄a est plenitudo
excellencie scz specialis p̄rogatiue
gracie. qn̄ aliqua creatura ex spe
ciali dono ⁊ dei gracia priuilegia
tur ꝙ sibi conferuntur omnes vir
tutes que ip̄am nō solū custodiūt
a peccato mortali ꝫ etiā veniali.
Illa erat in Maria vt hic in the
mate. Bern̄. in sermone. Cogitis
me ⁊c̄. Ceteris sanctis gr̄a per par
es prestat̄. marie se simul infudit
tota gracie plenitudo. ⁊ ideo bene
circumdabant eā flores rosarum
⁊ lilia ꝯualliū vt virtutibus v̄tu
tes fulciantur. Tercia est plenitu
do habūdancie. Illa fuit in apl'is
Act. ij. Repleti sunt omnes spiri
tusancto ⁊ ceperunt loqui magna
lia dei varijs linguis ⁊c̄. ita vt mi
rarentur iudei. Illa gr̄a consistit
in hoc ꝙ quis nullū peccatū mor
tale committit ⁊ magnū hz ardo
rem ad bona opera ⁊ virtuosa et
ad omnia deo placita ita ꝙ etiaz
talis raro peccet venialiter. Istā
etiā habuit beatus stephan⁹. Act.
vij. Judei nō poterāt resistere spi
ritui et sapiencie qui loquebatur ī
eo ⁊c̄. Quarta est plenitudo suffi
ciencie quam vnusquisqꝫ habz ele
ctorum in tantū ꝙ sibi ip̄i sufficit
ad salutem. Et sic Elizabeth re
pleta est spiritusancto. Sic ⁊ Za
charias Lu. j. Et sic Symeon lu.
ij. Tercio ꝯmendauit eam angel⁹
in salutatione sua a diuina assistē
cia cū dixit. Dn̄s tecū. ¶ Vbi no
ta scd̄m mgr̄m in primo deus dr̄
esse in omnibus rebus creatis tri
pliciter scz per essenciam. p̄senciaz
⁊ potenciā. ⁊ in sanctis suis quar
to modo scz per inhabitantē gra
ciam vel hic inchoatam vel in fu
turo consumatam. De quo dicitur
Johannis. xiiij. Si quis diligit
me ⁊c̄. ⁊ ad eum veniemus ⁊ mā
sionem apud eum faciemus. Om
nibus hijs modis erat dn̄s in bea
ta Maria perfectius q̄ꝫ in ceteris
omnibus. Dicit̄ em̄ deus esse ī cre
aturis p̄ essenciam inquantū p̄ suū

cōtinuū in fluxū cōseruat creata ī esse. Vñ Greg. Omnia in nihilum redirent nisi ea manus oīpotentis sustentaret. Quāto aūt aliqua creatura hz perfectius esse tanto magis pōt dici deus ibi inesse ꝑ essenciam. Vñ magis in homine q̄ꝫ in brutis. Et qꝛ beate marie dedit nobilissimum esse qꝛ optime formata ⁊ complexionata super oēs ido super oīa creata dñs tecum. Per presenciam dicit̄ deus in omnibus eē quia nouit oīa intima creature. Omnia em̄ nuda ⁊ aperta sunt oculis eiꝰ. Heb. iiij. Sed in beata virgine fuit per presenciam nō solum quia nō vidit omnia secreta eius affectus ⁊ cogitatus occulo cognitiōis sed occulo approbationis omnes actus eius interiores ⁊ exteriores vt sanctissimos approbauit. Per potēciādi cit̄ esse in rebus. quia oībus dat virtutē operādi. Vnde Joh. xv. Sine me nihil potestis facere. Et qꝛ virtutem dedit operādi beate Marie ꝑfectiꝰ q̄ꝫ alteri pure creature. ideo ⁊ ꝑfectiꝰ q̄ꝫ in alijs dñs tecū. Per graciā est in sanctis. j. Joh. iiij. Qui manet in caritate in deo manet ⁊ deus ī eo. Sed certe nullus p̄t equari bete Marie ī caritate. Cañ. j. Introduxit me rex in cellam vinariaz scz gracie sue habundantissime et ordinauit in me caritatē. Sed vltra dictos modos essendi fuit dñs cum Maria modo inaudito a seculis stupendissimo scz per p̄senciā corporalem qñ verbum caro factū est. Et de qua nisi de virgine maria ait Bern̄. Et scd̄m hoc exponitur dñs tecum scz cito erit incarnādus. Bern̄. Licet cuz omnibus sanctis sit dñs tamen singulariter et singulari prerogatiua est cū Maria. Singulariter id est singulari modo scz per congnitionem nature qñ scz nature virginis in vtero eius vnita est natura diuina. Jero. Jam cū virgine erat qui ad virginem mittebat. dñs vbiq̄ ꝑ essenciam. in celis per apparenciā. In angelis per presidenciam. In sanctis per graciam. In assumpta humanitate per vnionem. sed ī virgine per totius deitatis presenciaz ⁊ corporalem existenciam. Merito potuit dicere dñs tecū. ¶ Quarto eam commendauit a feminea refulgencia id est celebri fama ibi Benedicta tu in mulieribus id est sup omnes mulieres. Et hoc quātum ad triplicem gradum benedictionis in genere mulierꝝ. ad quorum terciū gradū nulla alia mulier attingere potest. Primꝰ gradꝰ est ꝙ mulier est fecunda ꝫ nō virgo. Scd̄s ꝙ virgo ꝫ nō fecunda. Tercius ꝙ virgo simul ⁊ fecunda. Duo primi cōueniunt ceteris mulieribus. tercius est solius Marie priuilegiū. Et ꝓpter hoc dicit̄ lu. x. Maria optimā partē elegit. Bona pars ꝙ fecunda. Melior ꝙ virgo. Optima ꝙ simul virgo ⁊ fecūda. Ideo Anſh. O bn̄dicta ⁊ sup bn̄dicta ꝑ te bn̄dicit̄ oīs creatura. Alique mulieres sunt bn̄dicte qꝛ v̄gines ꝫ nō fecunde. Alique v̄o sūt fecūde ꝫ nō virgines. Tu v̄o es super oēs bn̄dicta qꝛ sil̄ v̄go ⁊ fecunda. Scd̄o dr̄ bn̄dicta sup oēs mulieres qꝛ ip̄a exempta fuit a triplici cōi maledictiōe mulierꝝ parienciū

ſcz amiſſionis virginitatis in cō/ ceptione. labōris in geſtatione. ⁊ doloris in parturitione vt dictuz ſunt in verbo Aue. Reuera non ſolum ſuper omnes mulieres. ſed ⁊ ſuper omnes viros poſt Criſtuz Nec ſolum ſupet omnes viros ſed ⁊ ſuper omnes angelos ⁊ vni uerſaliter ſuper omnem creaturaz aliā a ꝯpi humanitate eo q̄ a ver bo aſſumpta eſt. Aliter poteſt ex/ poni. benedicta tu in mulieribus id eſt inter mulieres vel a mulieri bus. Et hoc ꝓpter triplicē bene/ dictionez quam habent mulieres per ipam contra tria mala a qui/ bus liberate ſunt mulieres ꝓpter beatam virginē. Primū fuit vere cundie. que em̄ mulier auſa fuiſſet apparere cū per mulierē perditum fuerit totum genus humanū. Un de in ſignum huius dat̄ eis velum in capite. Sed ab hac verecundia maria mulieres liberauit dum per ipam ſaluatū eſt totū genus hūa/ num. Scōm malū fuit legis ma/ ledictū ſcōm quā maledicta erat omnis mulier que non ꝓduceret ſe men in iſrahel. Quod maledictuz abſoluit virgo dum primo obtu/ lit deo ſuā virginitatē. ps. Addu/ centur regi virgines poſt eā id eſt virginē que prima regi virginita tem dedicauit ⁊ ꝓxime eius id eſt vidue ⁊ continentes. que ſunt ꝓxi me virginibus offerētur tibi ꝯpe Tercium malū eſt deiectio natu/ re ſiue conditionis. Eſt em̄ natu raliter deiecta ⁊ infirma conditio mulieruz. Vñ ꝓuerb. vl. Mulierez fortem quis inueniet quaſi diceret Nullus vnq̄ vllā. ſi certe poſt illō ꝓuerb. dicit. Inuenta eſt vna mu lier fortis cuius ꝑciū ꝓcul ⁊ de vlti mis finib⁹ q̄ de ipō ſinu patris ⁊ lymo terre ꝓciū redemptionis ꝙcepit in ſuo vtero. Et hec ſua for titudine ſupplantauit diabolum. Unde Gen. iij. Ipa cōteret caput tuū ⁊ ceſſauit abiectio mulierum. Propter hec tria dr̄ ei in ꝑſona iu dith. xv. Tu gloria iheruſalē. Et hoc eſt contra verecundiā Eue. Tu letitia iſrahel ꝯtra maledictū legis. Tu honorifi cēcia populi no ſtri contra abiectionē obꝓbrij. Merito ergo debet benedici a mu lieribus ⁊ plus continuate angeli cā ſalutationem q̄ viri. ¶ Circa hāc ſalutationē nota q̄ nunq̄ ꝑt hō dulcius. gracius ⁊ excellencius beatā virginē ſalutare ſeu lauda/ re q̄ hac ſalutatione quā ipe deus pater dictauit ⁊ per angelum ei de ſtinauit. Et ſunt quinq̄ que nos debent inducere ad frequenter di/ cendū hanc ſalutationē. Primo p pter debitū. Salutacio em̄ debet ꝑcipue amicis ⁊ bñfactoribus ⁊ ſic ex debito tenemur eā ſalutare. ꝙa multa bñficia dilectionis ⁊ ſigna nobis exhibuit ⁊ hodie exhibz i ſa lutem. Exēplifica de magnis la/ boub⁹ filij. In ipa hz locū illd Ro ma. vl. Salutate Mariā q̄ mul/ tū laborauit in vobis id ē in oīm vr̄m ſalutē. Scōo ꝓpter ei⁹ bene placitū. ⁊ hoc maxime cū illa ſalu tatiōe angeli in qua magnā hz cō placenciā tanq̄ in epla celeſti in q̄ recolit̄ ex ordiū nr̄e redemptiōis redemptio captiuoꝝ victoria ho/ ſtium. Exemplum de quadā mo nialli cui apparuit beata virgo in

lecto quiescenti ꝛc. Tercio propter salutationis fructum. vñ sicut hec salutatio virgini Matie summe placet sic ipa ei dicētib⁹ valde remunerat. sicut legit̄ ī plurimis exemplis. Vnuz de muliere militis depaupati qui deum negauit. Alteruz de milite facto monacho. de cuius tumba post mortē suam lilium ex eius ore creuit. Quarto propter cauere ingratitudinis vicium summa em̄ ingratitudo est multa bona suscipere ꝛ nō ꝯgnoscere ꝛ regraciari. Quīto ꝓpter diaboli supplicium qꝛ ipe inuidus turbat̄ cum videt ꝛ audit ꝑ quid hō salutē ē cōsecut⁹ quaz ipe amisit. Bern̄. Celuz ridet angelus gaudet mund⁹ exultat. infern⁹ ꝯtremiscit. demōes fugiunt cum dico Aue Maria. Exemplum de quadaz reclusa cui demon aliquotiēs in forma boni angeli apparuit. Nō solū diabolo displicet illa vocalis orō ꝫ singula verba q̄ in ea ꝯtinent̄. Prosequere vt in the. no. de san. ser. lxix. in fine.

De cena dñi vel corpe xp̄i sermo xxxix. de euangelio ꝛ epl'a.

Accipite et comedite hoc ē corpus meum. Verba sunt saluatoris nr̄i Math. xxvj. c. transumptiue. j. Cor. xj. et legit̄ hodierna die in epl'ari officio. Ostendit nobis dñs noster Jhesus xp̄us ardētissimam caritatem suam nō solum in cruce ꝛ ī passione veruz etiam in multis alijs diuersisq; modis. ꝛ potissimum cum instituit sanctissimum sacr̄m preciosissimi corporis ꝛ sanguinis sui. Transiturus em̄ saluator nr̄ de hoc mundo ad patrem nouit discipulorum fragilitatem ꝛ omnium sequēciuz more pij patris filijs suis ꝓuidit de viatico sui preciosissimi corporis ꝛ sanguinis mediante quo roborari possint potenter per iter huius mundi venire ad eternam beatitudinem. quare illud eis summendū ꝯmisit dicēs. Accipite et comedite

¶ In verbis p̄missis duo innuunt̄ primo graciosa donatio saluatoris ibi accipite. secundo subiungit̄ miraculosa refectio peccatoris ibi Et comedite hoc est corp⁹ meum. De primo dicit accipite. O q̄ graciosa ꝛ amorosa donatio. naz ꝯpando gradus diuine largitatis quantū ad donum tunc iste est summ⁹ graduum. Prim⁹ grad⁹ amoris ꝛ donationis ē q̄ largit⁹ ē hoī celuz ꝛ terrā ꝛ oēs irrationales creaturas ad obediēdū. ps. viij. Oīa subiecisti sub pedibus ei⁹. Ecc̄iastici xvij. Deus creauit hoīem de terra et dedit ei potestatē eoꝝ que sunt sup terram ꝛ dixit Gen̄. j. Domini minamini piscib⁹ maris ꝛ volucribus celi. Cuius donatiōis recolit Aug. dicens. O aīa mea dilige deū qui dedit tibi celum cū syderibus. aerem cum volatilib⁹. aquaz cum piscibus. terram cuz germinibus. totum mdm cum omnibus q̄ in eo sunt. Scd̄s gradus amorose donatiōis ē q̄ dedit hōi nobilissimas creaturas aīe rōnali celestes. i. angelos ad ministrādū. Heb. j. Oēs sunt administratorij sp̄us ꝛ in ministeriuz missi ꝓpter eos qui hereditatez capiunt salutis. Jero. Magna dignitas animarum q̄

vna quecq̃ aĩa hz vnum angelum ad custodẽ sibi deputatũ. De quo dixit saluator math. xviij. Angeli eoꝝ sp̃ videt faciẽ pr̃is eoꝝ qui ẽ in celis. Vbi dicit Aug. Dicũt angeli nr̃i qꝛ nobis seruiunt ⁊ nos cõciues suos habere cupiũt. Tercius gradus amorose donationis ẽ ꝙ largitus ẽ seip̃m ⁊ hoc multis modis. Primo dedit seip̃m nobis ĩ sociũ nr̃e pegrinationis. Baruth. iij In terris visus ẽ ⁊ cũ hoĩbus conuersatus est. Ecce socius vie ĩ hac peregrinatiõe. Scdo dedit seip̃m in seruũ nr̃e necessitatis Philip. ij. Exinaniuit seip̃m formã serui accipiens. De quo per se dixit math. xx. Filiꝰ hoĩs nõ venit ministrari ꝫ ministrare. Reuera seruiuit nobis. xxx. annis in hũanitate. De quo ysa. xliij. Seruite me fecistis pctis vr̃is. Tercio se dedit in preciũ nr̃e redemptionis Ephe. v Dilexit nos ⁊ seip̃m obtulit ꝑ nobis hostiã ⁊ oblationẽ deo in odorem suauitatis. De quo math. xx Filiꝰ hoĩs venit dare aĩam suam ꝑ multis. Quarto dedit se hoĩ in cibũ Johã. vj. Panis quẽ ego dabo caro mea ẽ ꝑ mdi vita. Vbi Gre. Bonus pastor dñs ihesus aĩam suam pro ouibus posuit ⁊ in sacramẽto corpꝰ ⁊ animã ⁊ sanguinẽ dedit vt oues quas redimerat carnis sue sacramẽto saciaret. Ecce magna dilectõ ⁊ amorosa ⁊ graciosa Hec ẽ donacio de qua habet in cle. si dominũ. de re. ⁊ ve. san. vbi dicitur O diuini amoris immensitas. diuine pietatis sur habũdancia. diuine largitatis affluencia dedit nobis oĩa sub pedibus. angelicos spiritus ministros volens adhuc exuberantẽ caritatẽ demõstrare precipue liberalitatẽ seip̃m nobis tribuit in cibũ transcendẽs omnẽ liberalitatẽ dilectionem ⁊ modum. ¶ Sz quõ debemꝰ accipe siue summere hoc sacramentũ. Pro quo nota ꝙ hunc amabilẽ cibũ debemus cape q̃nq̃ modis. Primo debemꝰ accipe fideliter sine errore Heb. xj Oportet accedentẽ ad deũ credere. Bern. Hec sacramenta necessario fidẽ exigunt ⁊ rationẽ nõ admittunt. Debet ergo accipiens credere ꝙ in hoc sacr̃o sub specie panis sit realiter dñs nr̃ ihesus xp̃s. vñ scdz Franciscũ de maro. in quodã sermone de corpe xp̃i. Sub specie panis que videt in hostia q̃tuor esse credunt. Primo credit ibi eẽ corpus xp̃i ex vi verboꝝ qꝛ verba cõsecrationis de solo corpore faciunt mencionẽ. Scdo ẽ ibi sanguis cristi ex ꝯcomitãcia immediata q̃a sanguis immediate disponit corpus ad vitã ⁊ ideo nõ oportet ꝙ laicis det sub vtraq̃ specie. Tercio est ibi aĩa xp̃i ex cõcomitancia ꝑpinqua qꝛ licz aĩa nõ viuificet corpus nisi mediãte sanguine tñ pertinet ad eandez naturã ⁊ ideo ꝯcomitat ip̃m ꝑpinque. Quarto ẽ ibi diuinitas verbi ex ꝯcomitãcia remota qꝛ nõ pertinet ad eandẽ naturã humanã q̃uis ad idẽ suppositũ qꝛ diuinitas cũ tribꝰ p̃cedentibus facit vnũ suppositũ. Sic etiã in calice ista quatuor credunt. sed alio ordine ⁊c. ¶ Sed ꝙ possibile fuerit xp̃o nobis prebere corpus suum probat a simili maiore et minore. Primo a simili a maiore qd

prius fecit quia vnā substanciam in aliū trāsmutauit. Joh. ij. aquaz in vinū. Scdo pbat a minore scz ab hijs que fiūt arte natura ⁊ gr̄a Primo que fiūt ab arte vt cineres artificialiter mutant̄ in vitruz. si hoc facit ars multomagis fabricator arciū. Eccīastes. viij. Omne qd̄ voluerit faciet ⁊ sermo illi⁹ potestate plen⁹ ē. Scdo pbat̄ in hijs que fiūt a natura. apes naturalit̄ faciunt mel de succo floꝝ. Sol de terra aurū. in nobis vero panis ⁊ aqua mutāt̄ naturaliter in carnē et sanguinē. si hoc facit natura qd̄ naturaꝝ dn̄s. Tercio pbat̄ ex hijs que fiunt a gr̄a. vt Moyses exod. iiij. ⁊. vij. c. piecit virgā ⁊ facta ē serpens. cū cauda recipiens in virge naturā reuertit̄. ecce ex gr̄a natura bis ē mutata. ⁊ flumina egipti versa sūt in sanguinē. Rursus ad p̄ces Moysi cruor cessauit et in aquarū naturā remeanit. Nūeri xx. moyses aquā de petra pduxit qd̄ natura nō habuit ꝫ hoc Moyses ex gr̄a fecit. oīa ista exempla et plura alia ponit Amb. ad hoc pbandū. de conse. di. ij. reuera. Si ergo sancti viri verbo suo fecerūt mutare naturas reꝝ et ꝯuersionē eaꝝ. Nōne magis xp̄s dn̄s pphetaꝝ et sctūs sctōꝝ poterit mutare et ꝯuertere panē et vinū in corpus et sanguinē suū. Ip̄e em̄ ē qui hāc mutationē agit vt inquit Augu. in. c. Intra sanctā. j. q. j. Tercio pbat̄ a maiore qd̄ fecit ex gr̄a. Naz omnia creauit ex nihilo et trāsmutauit terram in carnē et ossa ī creatione Ade. Nonne maius est nouas creaturas ex nihilo creare q̄ res ⁊ naturas caritas mutare. ido Amb. de sacramentis. Quid queris nature ordinē in xp̄i corpore cum p̄ter naturā sit in sacramētis. Et Maximus in sermōe. Enarrari nō p̄t credi pōt si lingua et sensus deficit tunc sufficit fides. Ex multis demum apparitionibus et miraculis ostensis circa istud sacramentū ostendit̄ veritas huius cōuersionis vt habet̄ de sancto Gregorio. Item in cronicis tp̄e Ludouici regis francoꝝ ⁊c. ¶ Scdo debemus accipe hoc venerabile sacramentū nunde sine ꝯtagione. Vbi nota q̄ mundicia ad ppositum ē triplex. Prima ē mentalis vt scz mens munda sit ab omni pposito malo et ab omni actu cuiuscunq̄ peccati mortalis. De quo Nūeri xviij. Qui mundus est vescet̄ ex eo. Et de hac dicit aplus in epl̄a. Probz aūt seip̄m homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. Qui em̄ māducac et bibit indigne ⁊c. Math. vij. Nolite sanctū dare canibus id ē pctōrib⁹ pollutis. Rationē assignat Amb. Qui pollut⁹ accedit nō solū corp⁹ xp̄i lacerat ꝫ totam trinitatē adunatā xp̄i corpi ī honorat. Idē. penā mortis xp̄i merent̄ ac si xp̄m occidissent qui indigne pcipiūt. Cui ꝯsonat Hylarius. Talis deū ad vindictā ꝯcitat et sanctos a se fugat. hostē letificat vitā suā abbreuiat qui corp⁹ cristi īdigne māducat. Reuera illa mūdicia nō solū dz esse ab actu peccādi libera ꝫ etiā ab affectu dicit Augu. et habet̄ de ꝯse. di. ij. quotidie. Si mens ē in affectu peccādi magis dico aggrauari eucharistie p

ceptione q̄ purificari q: qd dat̄ ī
remediū ⁊ salutē vertit̄ in iudiciū
E et damnationē. ¶ Sed d. dictum
est ꝙ hoc peccatū magnū est sicut
illoꝝ xp̄m occidenciū. ß illud fuit
maximū ⁊ grauissimum. Math.
xxiij. Veniet sup vos omnis san
guis iusti ab Abel vsq̄ ad sangui
nē Zacharie. Rn̄det sctūs Tho.
par. iij. q. lxxx. ar. v. dicens ꝙ pec
catum aliquod p̄t dici grauiꝰ alio
dupliciter. vno mō per se alio mō
per accidens. Per se quidē scd̄z ra
tionem sue speciei que attendit̄ ex
parte obiecti. ⁊ scd̄m hoc quāto id
contra quod peccat̄ est maius tā
to peccatū est grauius. ⁊ quia diui
nitas xp̄i ē maior humanitate ip̄iꝰ
⁊ ip̄a humanitas est pocior q̄ sa
cramenta humanitatis. Inde ē ꝙ
grauissima pctā sunt que ꝯmittūt̄
in ip̄am diuinitatē sicut ē peccatū
infidelitatis ⁊ blasphemie. Scd̄a
rio aūt sunt grauia pctā que ꝯmit
tunt̄ in hūanitatē xp̄i. Tercio au
tem loco sunt peccata que ꝯmittū
tur ꝯtra sacr̄a que pertinēt ad hu
manitatē xp̄i. ⁊ post hoc sunt alia
pctā ꝯtra puras creaturas. p̄ acci
dens aūt vnū pctm̄ ē grauiꝰ alio
ex parte peccātis. puta pctm̄ qd̄ ē
ex ignorācia vel infirmitate leuiꝰ
est pctō quod ē ex ꝯtēptu vl̄ ex cer
ta sciencia. Et eadē rō est de alijs
circūstācijs. Secundū hoc ergo cō
municare in pctō mortali p̄t eē gra
uiꝰ. sicut in hijs qui ex actuali cō
tēptu in ꝯsciēcia pctī ad hoc sacr̄m
accedūt. In quibusdā vo minus
graue puta in hijs qui ex quodaz
timore ne deprehēdant̄ in pctō cuz
ꝯsciencia pctī hoc sacr̄m suscipiūt
Sic ergo patet ꝙ hoc pctm̄ ē mul
tis alijs grauius secūdū suā speciē
nō tn̄ oīm grauissimū. Ad obiecti
onē rn̄det sctūs Tho. ꝙ pctm̄ indi
gne sūmēciū hoc sacr̄m ꝯpat̄ pctō
xp̄m occidenciū secūdū silitudinē
q: vtrūq̄ ꝯmittit̄ contra corpꝰ cri
sti. nō aūt secūdū criminis quāti
tatē. pctm̄ em̄ xp̄m occidēciū fuit
grauiꝰ primo in hoc ꝙ illud pecca
tū fuit ꝯtra corpꝰ xp̄i in sua ꝓpria
specie. hoc aūt ē pctm̄ ꝯtra corpus
xp̄i in specie sacr̄i. Secūdo illud ē
pctm̄ ex intētiōe nocendi xp̄o hoc
aūt nō. ¶ Sz aliq̄s obicere p̄t si sū F
mere corpus xp̄i cū pctō magnum
pctm̄ ē ergo a simili ⁊ videre. ergo
quocienscūq̄ existēs in pctō mor
tali videt corpꝰ xp̄i peccat morta
liter. Rn̄det sctūs Tho. ⁊ Bona
uentura sup. iiij. ꝙ visus nō pertin
git ad substāciā corpis xp̄i ß soluz
ad species sacr̄ales. sz ille q̄ accipit
nō solū summit species sacr̄ales sz
etiā xp̄m qui ē sub eis. ⁊ ideo a vi
sione corpali nullꝰ baptizatus ꝓhi
bet̄. nō baptizati aūt nō sunt ad
mittendi etiā ad inspectionē huiꝰ
sacr̄i. vt patet p Dyo. in li. ange.
ierarch. Sz ad manducationē nō
debēt accedere nisi illi qui bn̄ dispō
siti ⁊ mūdati sunt q̄re nō ē sil̄e vi
dere ⁊ summere hoc sacr̄m. Secū
da mundicia necessaria cōicare vo
lentibꝰ dr̄ ꝯfessionalis. dz nanq̄
q̄s, an̄ sacr̄i susceptionez mundare
se p ꝯfessionē factā sacerdoti. ¶ Sz G
hic īcidit dubiuz vtr̄ ꝯtritꝰ nō cō
fessꝰ peccet mortal̄r cōicādo. Et rn̄
det Rich. ꝙ distinguēduz ē q: aut
tal̄ hz copiā ꝯfessoris ydonei ⁊ tp̄s
sufficiēs ad ꝯfitēduz ⁊ loq̄lā liberā
aut nō. primo mō suscipiēdo hoc
sacr̄m mortaliter peccat q: ad hoc

q̄ hō sit dign⁹ hoc sacr̄m suscipere
req̄rit̄ q̄ recōcilieť deo ⁊ eccīe q̄ re-
cōciliatio ē ꝑ ꝯfessionē ⁊ absolutio
nē. Secundo mō subdistīguēduz ē
q̄ aut imminet scādalū ꝑsone sue
aut cōis hoc ē ppl'i aut q̄ iā īcepit
sacruz misteriuz si sacerdos ē. ⁊ in
quolibz istoꝝ casuuz licituz ē cōica
re cuz ꝓposito cōfitēdi. si tn̄ nō ad-
est aliq̄s p̄dictoꝝ casuū teneť expe
ctare quousq̄ habeat copiaz cōfes-
soris. Tercia mundicia q̄ req̄rit̄ in
volētib⁹ cōicare dr̄ corpal'. ¶ Pro
cui⁹ ītelligēcia notanduz secunduz
H richar. ⁊ bona. in. iiij. dis. ix. Alia
est mundicia corpal' q̄ ē cōiuncta
spirituali sicut pollucio ꝓueniens
ex crapula vl' ex turpib⁹ cogitati
onib⁹ p̄cedētib⁹. vl' illusione demo
nuz ⁊ cuz hac non licz ad sacr̄m ac
cedere vtz. vj. di. ī c. testam̄tū Silr
cū īmūdicia q̄ ꝓuenit ex coitu etiā
matrimoniali non licet ea die ac-
cedere vt in. c. oīs hō. de ꝯse. di. ij.
vbi dr̄. Oīs homo añ sacr̄m como
munionis a ꝓpria vxore dz absti-
nere trib⁹ q̄tuor aut sex dieb⁹ scz q̄
ab ea non exigat. Ideo. j. reg. xxj.
Cuz Dauid venit ad Abimelech pe
tēs panē sacerdos abimelech rn̄dit
Non sunt hic panes nisi panes ꝓ-
positionis. si serui sť mundi maxi
me a mulierib⁹ manducēt. vbi di
cit ihero. ⁊ habeť ī. c. sciatis. xxiij
q. iiij. Si panes ꝓpositionis a hijs
qui vxores suas tetigerant ꝯmedi
non poterant. quanto magis ille
q̄ de celo descēdit. naz si Oza fuit ꝑ
cussus ꝓpter tactuz arche ruinam
minantem. ij. regum. vj. quid de
accedentibus sic ad corpus Cristi.
Alia est mundicia pure corporalis
nullum horrorem immundicie in
anima generans vt immundicia
in pede vel lepre ⁊ hec non impedit
Vnde pollucio proueniens ex in-
firmitate vel debilitate nature nō
impedit vsum sacramenti licz lau
dabile sit ob reuerenciā abstinere.
Similiter immundicia menstru
oruz nō ꝓhibet mulierē communi-
care quia est immundicia pure na
turalis. ¶ Tercio volens commu- I 3
nicare debet hoc sacramentū sum-
mere diligenter. que diligencia tri
plex esse potest. Prima ē diligēcia
examinationis siue discussionis
consciencie. Debet em̄ quilibet qui
vult cōicare examinare diligenter
seip̄m vt ꝯfiteať de oīb⁹ pctīs mor
talib⁹ de quib⁹ memor esse p̄t. qm̄
si quis omisisset ꝯfiteri aliq̄d pec-
catū mortale ꝓpter suā volūtariā
negligenciā licet ꝑsuaderet sibi q̄
ꝓpter confessionem aliorum esset
mundus communicando peccaret
mortaliter. Et si quis facta diligē
cia sua non recordareť nisi de vno
peccato ⁊ de illo dumtaxat confi-
tereť in particulari ⁊ de oblitis in
generali communicando graciaz
xp̄i obtineret scd̄z Sco. in. iiij di.
ix. ymmo multociens oblita pec-
cata virtute sacramēti ad memo
riam reducunť. ⁊ tunc teneť ho-
mo post susceptum corpus xp̄i q̄
cicius potest confiteri de illis ī spe
ciali. Secunda diligencia est fer-
uentis orationis. debent vtiq̄ qui
communicare habent per aliquod
spacium ante orare feruenter. Ter
cia diligencia est pie meditatio-
nis. debent etiam pie meditari et
contemplari clemenciam ⁊ amorē
domini nostri Jhesu cristi. qui

nobiscū esse dignat̄ in venerabili
sacramēto. ¶ Quarto debem⁹ acci
pere hoc sacr̄m reuerēter. Ita sta-
tuit eccīa in. c. omnis vtriusq̄. de
pe. et re. vbi dr̄. Suscipēs reueren
ter adminus in pasca eucharistie
sacr̄m. Debēt nāq̄ cōicātes corp⁹
xp̄i cū reuerēcia summere scz assur
gendo et ad altare eūdo genibus
flexis mundādo os et dētes induē
do meliora vestimēta que quis nō
habet ad pompā sicut sacerdos ce
lebraturus missam. et pectora sua
tundentes dicētes cēturionis ver-
ba Math. viii. Dn̄e nō sum dign⁹
ꝛc. Rō qꝛ tenemur eucharistiā a-
dorare adoratione latrie et ido cū
oī reuerēcia eā accedere et salutare
Et hoc nō solū verꝫ ē de reuerēcijs
que in faciēdo ꝯsistūt ꝫ etiā in nō
faciēdo vt eodē die nō vadant ad
spectacula etiā licita. de ꝯse. dis. j.
qui die. nec ludat vel luctet̄ etiā li-
cite. xxxij. q. iiij. recurrāt de hoīci-
lator. Debet etiā cōicās summere
eucharistiā reuerēter id ē ieiunus.
qd̄ ob reuerēciā sacr̄i statutū ē. vt
in. c. liquido. de ꝯse. di. ij. vbi no-
tat sctūs thomas parte. iij. q. lxxx
ar. viij. ¶ Ieiuniū ē duplex. Pri-
mū nature scz priuatio cibi et pot⁹
cuiuscūq̄ et tale ieiuniū requirit̄
ad hoc sacr̄m vt neq̄ post sumpti
onē salis vel aque vl̄ medicine aut
alterius cibi vel potus in quātūcū
q̄ parua quātitate licet hoc sacr̄m
recipe nec refert vtꝝ hmōi nutrit l̄
nō dūmō summit̄ ꝑ modū cibi et
pot⁹. Si reliquie casualiter deglu-
ciāt̄ nō impediūt sumptionē hui⁹
sacr̄i qꝛ nō summunt̄ ꝑ modū cibi
Sic etiā de reliquijs aque quibus
os ablunt̄ nō in magna quātitate
sed permixte saliue qd̄ vitari non
p̄t. Secūdū est ieiuniū eccīie quod
instituit̄ ad macerationē corporis
et tale ieiuniū nō requirit̄ male ta
mē faciūt q̄ credunt ꝙ ea die qua
cōicāt etiā ieiunabili in quadrage
sima vt hac feria quīta aut alia ꝓ
pter reuerenciā sacr̄i nō teneant̄
ieiunare ymmo maiorē irreuerēci-
am faciūt sacr̄o frangēdo hac die
ieiuniū eccīe sine causa. et hoc ieiu
niū eccīe dicit sctūs thomas inci-
pit̄ a media nocte ideo si post me-
diā noctē aliquid summit̄ ꝑ mo-
dū cibi vel potus et si est sanus nō
potest ea die summere sacramētū
Potest vero si ante mediā noctem
nec refert vtrū post cibū vel potuz
dormierit aut indigestus sit quan
tum ad rationem precepti refert ta
men quantum ad ꝑturbationem
mētis quā paciuntur hoīes ꝓptet
insomneitatem vel indigestionez
qꝛ si mens multum perturbet̄ ho-
mo reddit̄ ineptus ad sumptionē
huius sacramenti. ¶ Quinto debe-
mus accipe hoc venerabile sacr̄m
humiliter cuz tremore et timore re
uerencie. Nā sanct⁹ Johānes bap
tista sanctificat⁹ erat in vtero tn̄
de eo legit̄ cum deberet xp̄m bapti
sare n̄ audebat sanctā dei tangere
verticem sed clamauit cum tre-
more sanctifica me saluator. Itez
legit ecclesia. Tremunt potesta-
tes. Dic igitur cū Job. j. c. Anteq̄
comedam suspiro et tanq̄ innu-
dantus aque rugitus meus. Ti-
muit enim Abraham loqui cum
angelo. Gen̄. xviij. Quid loquar
ad dn̄m cum sim cinis ꝛ puluis q̄

fuit angelus in ꝑsona dñi. Multo magis timere debes tu accipiẽdo dñm angelor. Jdo scribit in collationibus patrũ. Quantũ cũq; puritatis sit hõ nõ dz se existimare dignũ. nã hõ ignarꝰ ẽ negligẽs ⁊ obliuiosus ideo dz se indignũ existimare ꝓpter multor excessuũ ignorantiã negligẽciã ⁊ obliuionẽ dicendo cũ centurione. Dñe nõ sum dignus nẽ. ꝑ necessarius. Reuera nõ dignus. nã hoc sacramentũ est speculũ sine macula candor lucis eterne Sapiẽ. vj. Jdeo ps. xxxiij Timete dñm oẽs sancti eius. Et merito Job. xv. Celi nõ sunt mũdi in ꝓspectu eiꝰ quãtomagis mutilis hõ. Augustꝰ. ꝯpm ꝓculcat qui hoc venerabile sacrm sine timore reuerẽciali ꝓcipit. nõ tñ quis intã tũ timere dz ꝙ in toto cõicare ꝓpt hoc omitterz. sicut illi qui ex falsa hũili atiõe dimittũt ꝙ reputãtes se pctõres ⁊ indignos nolũt cõicare. Eqdẽ si attẽdat magnitudo existẽtis in sacro solũ nulla creatura inuenit digna eo nec aplꝰ nec martires Sz nec hoc dñs requirit a nobis sz tãtã dispositionẽ ⁊ sctitatẽ quãtã meret maiestas eiꝰ ꝑ quãta ẽ possibilitas fragilitatis nr̃e. nec requirit ꝙ efficiamur impeccabiles ꝑ ꝙ doleamꝰ de ꝓteritis ⁊ ꝓponamus firmiter in futuꝝ abstinere occasiones ꝓximas euitãdo. nã ⁊ petrꝰ cũ aliis aplis digne sumpserũt sacrm in die cene ⁊ tñ inde ad modicũ petrꝰ ꝯpm negauit ⁊ mortaliter peccant ⁊ alij fidẽ ꝓdiderũt falsa vtiq; hũilitas ẽ ꝙ frãgit ꝓcepta dz pociꝰ quilibz petrũ immitari dicentẽ Lu. v. Exi a me dñe qr̃ hõ pctor sum ⁊ tñ nõ recedebat ꝑ adherebat ei. ¶ Quãtũ ad scdm in quo tãgit miraculosa refectio peccatoris cũ dr̃ comedite hoc ẽ corꝑ meũ. comedite sacr̃aliter ⁊ spũaliter. nã scdm doc. in. iij. di. ij. Homines in receptiõe ⁊ mãducatiõe huꝰ sacri habẽt se in q̃druplici differẽcia. Alij accipiũt hũc cibũ tm sacramẽtaliter. aliqui spũaliter tm Tercij spũaliter ⁊ sacr̃aliter simul Quarti nec sacr̃aliter nec spũaliter Primi dico accipiũt hũc cibũ sacramentaliter tm ita ꝙ nõ ꝓsequũtur gr̃az. nã accipe sacr̃aliter ẽ illd̃ suscipe cũ fide sine caritate vt sunt oẽs hoies existẽtes in pctõ mortali. Tales tm suscipiũt sacrm ꝑ non effectũ illiꝰ. nã dr̃. ij. Corꝝ. v. Non potestis mẽse dñi ꝑticipes cẽ ⁊ mẽse demoniorꝝ. De quibꝰ Gre. Sũmũt pctores in mortali sacr̃aliter verã carnẽ ⁊ verũ sanguinẽ ꝯpm ꝑ senciali essencia ꝑ nõ salubrẽ efficiencia. nã dicit Aug. sup Job. Multi de altari accipiunt ⁊ accipiendo moriũt. Ad idẽ ẽ. c. sicut Judas. ⁊ c. sancta. de ꝓse. di. ij. vbi dr̃. Sãcta nocẽt malis nõ qr̃ illa res mala sit sz qr̃ malꝰ qd̃ bonũ ẽ male accipit. nã sicut lucẽ solis oculꝰ sanꝰ accipit ad delectationẽ eger ad perturbationẽ. ⁊ sic sanꝰ hõ vinũ ad iocũditatẽ. febricitãs aũt ad maiorẽ infirmitatẽ ⁊ sic pctor i mortali. ¶ Tales sic cõicãtes ꝓsequũt tria mala. Primuz est peccati sui aggrauatio vtz. de conse. dist. ij. quotidie. Et Aug. dicit. Habẽtes voluntatẽ peccandi magis dico aggrauari eucharistie ꝓceptione ꝙ purificari. Scdm est dei inhonoꝝ

ratio. Aug. Cristū conculcat qui libere peccat ⁊ eum absq; timore ꝑcipit. Magis em̄ delinquunt qui iam in celis regnantē ꝯtemnunt. q̄ qui in terris ambulantē crucifixerūt. De hoc dictū ē supra. Terciū malū quod incurrit est eterna damnatio. j. Cor. xj. Qui manducat indigne iudiciū sibi manducat et bibit. Dicit Amb. penaz mortis xp̄i meret̄ ac si xp̄m occidissz. Secundi sunt qui recipiunt spūaliter tm̄ ⁊ nō sacramentaliter. hoc est ꝙ recipiunt graciaz sacramēti ß non sacramentū. Vñ ꝓuerbi. xij. Qui bonus est hauriat sibi graciam a dño. ¶ Et sūt q̄tuor genera hoīm qui spūaliter recipiūt hoc sacram̄tū. Primi sunt qui in infirmitate ꝯstituti sunt sic ꝙ nō retinēt cibū tñ ex corde desiderāt hoc sacram̄tū ß ꝓpter infirmitatē ⁊ vomituz nō ꝑsummunt illud summere. hij manducant spūaliter id ē graciaz sacramenti percipiūt ꝓpter desideriū qd̄ habent ad sacramentū ⁊ tales nll'o mō recipe debēt hoc sacr̄m qui infirmi sunt ꝙ cibū retinere ñ possūt qꝛ sufficit eis illa spūal' mā-ducatio. Exm̄ de quodaz vide in the. no. de san. ser. lxxxj. Scdi qui spūaliter manducāt sunt q̄ ꝑparauerūt se ad hoc sacr̄m scdz suū posse ⁊ sacerdos denegat eis etiaz cū ipi hūilit[illegible] petūt ⁊ desiderāt. isti etiaz vt puto spūaliter summūt ergo paciēter ferre debēt tl'es si hoc sacr̄m eis ad libitū ñ porrigit̄. Tercii qui spūaliter manducant sunt q̄ ī agone ꝯstituti libēter vellēt ꝯfiteri et cōicari ß sacerdotē nō possunt hr̄e si tales in ꝯtritione ⁊ ꝓposito tali decederēt spūaliter cōicauerūt ꝓpt̄ ꝯtritionē quaz habuerūt de pctis ⁊ desiderū qd̄ habēt ad sacr̄m. nam dicit Aug. Crede ⁊ manducasti. Ro. j. Just⁹ ex fide viuit. Quarti sunt qui ex puro corde deo seruiūt ⁊ cuz magno desiderio hoc sacr̄m appetunt ⁊ tñ ex hūilitate ⁊ reuerēcia sacr̄i non audēt accedere. ⁊ sic oī die quilibz hō qui hz magnū affectuz ⁊ deuotionē ad sacr̄m p̄t cōicare spūaliter. Tales qñq; qui ex deuotiōe audiunt missam maiorez gl'az īterduz recipiunt q̄ ipe sacerdos celebrās missaz qꝛ fortasse ñ ē ita bñ dispositꝰ. Isti ꝟo opposito mō signant̄ hoīes bōi sine mortali pctō qui desiderāt ꝑticipes fieri de quo Aug. ⁊ habet̄ in. c. panē. de cōsec. di. ij. Panē in altari spūaliter manducare ē innocēciaz ad altare portare scz ꝑ fidē ⁊ caritatē. Tercij accipiunt sacr̄aliter ⁊ spūaliter sil' ⁊ sunt boni ⁊ electi qui cuz cordis ꝯtritiōe ⁊ pura ꝯfessiōe ⁊ recta intētiōe accedunt. de tali māducatiōe dr̄ Jho. v. Qui māducat me viuit ꝓpter me. naz scdz Gre. hoc sacr̄m dedit nobis xp̄s ī salutis remediuz ¶ Qui sic accipiunt quīq; fructꝰ cōsequunt̄. Primꝰ fructꝰ dr̄ gratificatio. ꝯfert em̄ sacr̄m deuote cōicātibꝰ gr̄az. Rō scti Tho. iij. par. q. lxxiij. tuz qꝛ ī eo ꝯtinet̄ xp̄s qui sicut venit in mdm venit cuz gr̄a secunduz illud Joh. j. Gr̄a ⁊ ꝟitas ꝑ ihesuz xp̄m facta ē. ita veniēs ī isto sacramento tum qꝛ rep̄sentat̄ passio eius que fuit gracie effectiua. Tum qꝛ summit̄ sub specie cibi nutrientis. vñ sicut cibus p̄stat vitam ita hoc sacramentū graciā

que ē vita aīe. ppter qđ vocat eu charistia id ē bona grā. Scđs fructus deuote cōmunicanciū dr remissio. Remittunt nanq; per hoc sacramentū pcā venialia vt habet de pse. di. ij. cum omne. ¶. c. si quociens. Quantū aūt sit istđ scz remissionē venialiū habere patere pt si consideret quantū animā ledant, nā licet eternā dānationem nō inducāt tñ inferūt duo pcipua nocumēta. Primū est q diminuunt feruorē caritatis. Scđm q obligant ad penā tpalez. Ex quo dicit Bonauentura in. iij. di. xx. q si quis moritr tm venialia habēs vadit ad purgatoriū. Tercius fructus dr defensio, defendit vtiq; hoc sacramentū pseruando a peccatis futuris, vt em aut scīus Tho. vbi s Peccatū ē quedā mors spūalis aīe Vñ hoc mō pseruat aliqs a pcō futuro quo pseruat corpus a morte futura. Qđ quidē fit dupliter. Vno mō inquātū hōis natura interius roborat ptra interiora corruptiua ¶ sic pseruat a morte p cibū ¶ medicinā. Alio mō p hoc q munit ptra exteriores impugnatiōs ¶ sic pseruat p arma q̄bus munit corpus. Vtroq; aūt mō hoc sacramētū cōseruat a pcō. nā primo p hoc q cristo iūgit p grāz roborat spiritalē vitā hōis tāq; spūal' cib⁹ ¶ medicina. scđz illđ ps. Panis cor hōis confirmat. Scđo inquātū ē signum passiōis xpi p quā victi sunt demones repellit ipor impugnationes. Vñ Crisp sup Joh. ait. Vt leones flāmā spirātes de mēsa dñi recedimus terribiles demonibus facti. Quart⁹ fructus dr releuatio, si em post deuotā pmunionē hō ī pctm rueret facilius ab illo resurgere pōt q̄ si an illud nō cōicasset. Rō ē qr vt dixi p sacrā cōmunionē aīa roborat ¶ fortificat. ¶ ideo facilius est forti resurgere q̄ debili. Quint⁹ fructus dr glorificatio. Facit em hoc sacramentū ad augmētū glie que sequit ad augmētū grē. quāto em aīa pficit ¶ crescit ī grā tāto copiosior ē glōrificatio gl̄ie q̄z pmeret. Sz q̄ scālit ter ¶ spūalit suscipit sacrm eucharistie pficit in grā vt tactū ē. ideo habūdāciꝰ gloriam obtinebit. Quarti sūt q nec scālit nec spūaliter mādūcāt ¶ sunt obstinati et despati pcōres et pēnentes. q̄ ita nōm amāt qđ summere pētenunt De quibus Joh. iij. Lux venit ī mūdū et dilexerūt hoīes magis tenebras q̄ lucē. Nā dr de nō recipientibus discipulos Lu. x. Remissius erit terre zodomoz in die illa q̄ huic ciuitati q nō recepit vos. quid tūc de dño. eis dicet illud math. xxv Hospes erā et nō me collegistis. Ite maledicti in ignē eternū. Item ¶ negligentes qui tpalibus lucris et secularibus negocijs intm se implicāt vt sctām cōionē debito tpe negligūt. De ill' Math. xxij. Misit rex seruos suos aliqn ibāt in villā alt qui in negociationē. alii neglexerūt. Gre. Maledictū negocij per qđ negligit diuinū officiū. lu. xiiij Nemo illoz virorz gustabit cenaz meā. Tales nō cōicātes triplex malū incurrūt. Primo diuinā cōminationē. dicit em ipse pmunans ter Joh. vj. Nisi manducaueritis carnē. fi. hoīs. et biberitis eius sanguinē nō habebitis vitā. Scđo vicīū ī gratitudīs īstitutū

siquidem fuit sacramentum altaris a xp̄o dn̄o vt fideles sui illd̄ sū mentes recordarentur amoris quē nobis ostendit dum pro nostra salute acerbissimam passionez ⁊ crudelem mortem pacientissime tolerauit. Vnd̄ Math. xxvj. Lu. xxij ait. Hoc facite in meā commemorōez. Et Paulus i hodierna epl'a. Quocienscūq; māducabi. pa. hūc ⁊ calicem bibe. mor. annunc. dn̄i. ⁊c. Idem ponitur in sentencia. de consecra. dist. ij. c. quia scripturaz c. quia passus. c. semel xp̄s ⁊c. Cuz ergo sacramentum hoc venerabile fideliter ⁊ deuote sumptuz xp̄m passum ad mentem reuocet ingratissimi profecto censendi sunt illi q̄ saltem semel in anno communicare nolunt. Tercio incurrunt peccatum inobediencie. Precipit nāq; sancta mater ecclesia fidelibus cūctis vt communionem suscipiant De hoc autez pro varietate temporum varia facta sunt statuta. In ecclesia siquidem primitiua dum sanguis xp̄i recens feruebat in corde credencium cōmunicabant omnes quotidie. vt patet Act. ij. ⁊ in c. peracta. de consecra. dist. ij. Lapsu vero temporis vsus communionis deductus ē ad dies dn̄icos Et de hoc dicit August. in. c. quotidie. de consecrat. dist. ij. Quotidie eucharistie communionē accipere nec laudo nec vitupero omnibus tamen diebus dn̄icis cōmunicandum hortor. Succedente vero tp̄e statutum fuit vt ter in anno homines communicarent videlicet in pasca. penthecosten̄. ⁊ natalis dn̄i. vt in. c. ⁊ si nō frequēcius. de consecra. di. ij. Tempore vero ī quo caritas refriguit eccīa obligauit laycos ad communionem tm̄ semel in anno scz in pasca. Et habetur in d. c. omnes. Et tamen tāta est in multis nequicia maleq; voluntatis obstinacia ꝙ non solum non communicant semel in anno verum etiam sine communioe per annos ⁊ annos perdurāt Penam illorum habes ibidem. declara illam partē capl'i si patitur hora ⁊ penam. ⁊ quid intelligitur per pasca ⁊ per ꝓprium sacerdotez cum dicit. Nisi forte de ꝓprij sacerdotis consilio duxerit ad tempus ab eius perceptione abstinenduz. Et vtrum satisfacit precepto ecclesie de communione in anno semel summenda qui communicat hodie in die cene vel in pasceue vel in sabbato vel alia infra annum ⁊ non in die pasce. vide de hijs Anthoninū par. ij. ti. ix. c. ix. ⁊ doc. ī d. c. omnes. ¶ Vbi notāt ꝙ pasca capitur tripliciter. Primo pro ip̄o die resurrectionis tm̄. Scd̄o ꝓ tēpore pascali vt diebus tribus ꝓximis sequentibus ⁊ antecedentibus Tercio ꝓ toto tp̄e inter diē pasce ⁊ diem penthecosten̄. Et capiēdo primo modo eccīa congruentissime statuit in die solennissimo festi supra omnes alios fideles summere debere sacramentū omnium maximum ꝓpter quatuor ratiōes Prima quia tunc homīes sunt magis depurati ꝓpter quadragesimā precedentē in qua purgantur crimina ⁊ que est quasi vigilia ad se preparādum ad ip̄ius sumptionez in die pasce. Scd̄a propter Cristi

passionē ⁊ redemptionē quas tūc recolit ecclesia quibus tunc homines debent esse magis deuoti. Tercia quia in memoriā dñice passionis hoc sacramentum institutum est vt dictū ē. de qua in proximo est actum scz feria sexta. que em̄ ꝓxime facta sunt habent̄ in recenti memoria. Quarta rō vt sicut xp̄s tūc surrexit corporaliter sic homines per sumptionem illius sacramenti resurgant cum xp̄o spiritualiter. Et intm̄ hoc tempore debet recipi hoc sacramentem ꝙ nō habetur pro catholico qui nō recipit ymmo p̄summit̄ contra cum de ī fidelitate. de consecra. dist. ij. seculares. vnde dicit lex in auten. de priuil. dot. circa mediū coll. viij Qui se ab eccīa separat nec sanctā communionē accipit hereticus ē censendus. Vide plura in lectura. c. omnis vtriusqꝫ. de pe. ⁊ re. ⁊c.

¶ Hic cadit dubiū circa primum modū vbi dictū fuit ꝙ sacramentum eucharistie debet summi fideliter ⁊ sine errore. Et in fine adducta sunt exempla de veritate contentorum in hoc sacramento. Ponatur ꝙ iudeus pungat violenter hostiam ꝯsecratam ⁊ videns eaz rubescere sanguine ex puncturis viso miraculo petit baptismuz ⁊ baptisetur. Querit̄ an debeat puniri pro isto delicto a iusticia publica. Respondetur considerando duo vnū ex parte delicti aliud ex parte baptismi. Ex parte delicti considerāda sunt duo. Primo aut pūgebat eam ex pura malicia scilicz animo inferendi contumeliam xp̄o quē xp̄iani colūt sub specie hostie et sic grauissime peccauit ꝯtra legem xp̄ianam. Aut pungebat eā ex dubio scz animo experiendi ꝑ aliquod signū an talis sanctitas sit ibi qualem dicunt xp̄iani ⁊ sic grauiter peccauit temptando deuz vnde vtroqꝫ modo puniendus ē. vt in. c. in nōnullis. de iudeis. Ex parte baptismi cōsideranda sunt duo. Primo iudeus petens baptismum. aut petit solū ꝓpter calumniam quia propter fugam mortis vult baptisari ⁊ sic nō est recipiendus ad baptismum sed ad penam trahendus nisi euidētibus signis appareret ip̄m vere cōuersuz ⁊ nō timore pene. Scd̄o aut petit baptismū mot⁹ miracl'o ⁊ sic ē recipiēdus ad baptismum quia presummēdum est ip̄m vere cōuersum. vt patet de latrone in cruce. cēturione ⁊ paulo in via. Neqꝫ post baptismum est puniēdus q̄a sic xp̄us pro eo satisfecit in passiōe. cuius virtute baptismus operatur. Etiam satisfecit eiclesie inquātum sua bona volūtate se alligat perpetuo eius seruicio.

De cena dñi sermo. xl. de euangelio.

Vrgita cenā ⁊ ponit vestimēta sua.

Joh. xiij. ¶ Pro introductione nota ꝙ ī scriptura sacra q̄drulex repit̄ cena xp̄i scz materialis. sacramētalis ⁊ sp̄ualis ⁊ eternalis. De cena materiali xp̄i loquitur thema nostrum. de qua pauca infra subiciam ⁊ ab ea denoīatur hodierna dies cena dñi. Scd̄a cena xp̄i dicitur sacramentalis.

De cena domini

Hanc preparauit nobis hodie in vltima cena pridie q̄ꝫ pateret̄ qn̄ corpus in cibū ⁊ sanguinē suū in potū discipulis suis ministrauit ⁊ eandem cenā postea celebrādā instituit cū dixit Lu. xxij. Hec quociens cunq̄ feceritis in mei memoriam facietis. Dicit̄ aūt hec refectio sacramentalis. cena nō quidē ex eo solo ꝙ istud sacramentū hodie in cena dn̄i fuit institutū. sed etiam ex ꝓprietate vocabuli. dicitur em̄ cena a cenon qd̄ est nouum ⁊ reuera hoc sacramentū ē nouum Vn̄ dixit dn̄s. Hic calix nouum testamētū ē in meo sanguine. Innouat etiā hominē ab oī vetustate. Itē dr̄ a cenon qd̄ est vmbra. quia quasi sub vmbra accidenciū panis ⁊ vini verā carnē ⁊ verum sanguinem summimus. Tercia cena xp̄i est spūalis gracie de qua Apoc. iij. Ego sto ad ostiū ⁊ pulso si quis audierit vocem meaꝫ et aperuerit mihi ianuā intrabo ad illuꝫ ⁊ cenabo cū illo id ē gr̄e mee participē faciā. qꝛ dr̄ Joh. j. Gr̄a ⁊ veritas ꝑ ih̄m xp̄m facta ē. Et dicit̄ cena q̄a in vltima etate mūdi parata. nō ante legem nō ī lege j. Coꝝ. x. Nos sum⁹ in quos fines seculoꝝ deuenerūt. Ad hanc cenā gr̄e itur ꝑ viā caritatis. August. Caritas est via dei ad hoīes ⁊ hominū ad deū. Quarta cena xp̄i dr̄ eternalis ⁊ ē cena gl'ie de q̄. Apoc. xix. Bti qui ad cenā nuptiaꝝ agni vocati sunt. Et dr̄ cena ꝓpter cene ꝓprietatē. Primo qꝛ sicut post laborē cena materialis recipit̄. sic beatitudo glorie. p̄s. ciij. Exibit homo ad opus suū ⁊ ad opationē suā vsq̄ ad vesperā tūc dabit̄ cena ⁊ merces Math. xx. Cum sero factum esset ⁊c. vocauit operarios ⁊c. Scd̄o dr̄ cena id̄o qꝛ post cenā nō redit̄ ad laborē sed ad requiem ⁊ sic erit ī gloria Apoc. xiiij. Amodo iam dicit spūs vt requiescant a laboribus suis. Tercio quia ad cenā solū inuitant̄ boni amici ⁊ singulares ⁊ non alieni vt figuratur Gen̄. xliij. Joseph cenauit cū fratribus suis exclusis egyptijs. ⁊ sic xp̄s cum electis exclusis peccatoribus. Johel. iij. Et erit iherusalem sancta ⁊ alieni non transibunt per eam amplius. Sꝫ qꝛ euangelium hodiernū solū tractat de cena materiali ⁊ sacramentali xp̄i ideo alijs duabus cenis dimissis dumtaxat de hijs in sequentib⁹ dicā. De quibus etiā sonat thema. Surgit scꝫ Jhesus a cena ⁊c. ¶ Diuido hūc sermonē in duos articulos. In primo dicet̄ de cena materiali xp̄i. In scd̄a sacramētali. Quantū ad primū nota ꝙ xp̄us in vltima cena nobis dedit septē documenta que hodiernū euangeliū cēplectit̄ Que quilibet volens hodie digne cōicare seruare dꝫ. Primū documtū qd̄ xp̄s nobis hodie exhibuit dr̄ memorande mortalitatis. Ipse em̄ memor erat mortis sue. Quod euāgelista exprimit dicēs. An̄ diē festū pasce sciēs ih̄s qꝛ venit hora eius vt transeat ex hoc mundo ad patrem. Sicut em̄ xp̄s in cena recordabat̄ mortis de ꝓximo sibi imminentis. ita ⁊ qui vult cōmunicare mortem xp̄i ad suam mentez reuocare debet. Hoc docuit apl's in hodierna epl'a cū dixit. j. Coꝝ. xj.

Quocienscūq; māducabitis pānē hunc ⁊ ca. bi. mor. dñi an. ⁊c. Secundū qd̄ xp̄s nos docuit dr̄ ꝯsummande caritatis. de quo dr̄ ī euangelio. Cū dilexisset suos qui erant in mundo in finē dilexit eos. scd̄z glo. id est maiora signa dilectiōis oñdit. Dilexit nāq; dñs seruos suos iustos ⁊ sanctos reos ⁊ pctōres pro eis paciēdo ⁊ moriēdo. Ob qd̄ apl's Ro. v. īquit. Cōmendat suā caritatem deus in nobis. qm̄ cum adhuc peccatores essemus xp̄s pro nobis mortuus est. Si ergo xp̄us dilexit nos vt sanguinē suū ⁊ vitam daret pro nobis nos debem⁹ ⁊ illum diligere. ac ꝑ eius amore proximi odia deponere alioquin indigne communicabimus. Terciū documentū qd̄ nobis xp̄us dedit dr̄ tolerande aduersitatis. Tolerauit em̄ Judā ꝓditorē suū equo ⁊ pacienti animo quez in cena retinuit cōicauitq; eū cū alijs discipulis ne eius pctm̄ occultū faceret manifestū. vt in. c. xp̄s. j. q. i. ⁊. c. sicut iudas. de ꝯsecra. di. ij. ¶ Ex quo sequit̄ q̄ xp̄s iude vere suum corpus ⁊ sanguinē dederit nō tam̄ qñ ei buccellā panis dedit ꝫ prius eum cū ceteris cōicauit. ⁊ sic buccella purus panis fuit. Hoc dicit glo. sup illud Joh. xiij. Cui intinctū panem dedero ⁊c. Et hoc euāgelista expressit cū dixit. Et cena facta scz quantū ad esum agni pascalis nō tñ ꝯpletū quantū ad alia cibaria. Sequit̄. Cū diabolus iā misisset in cor vt traderet eū iudas symonis scariothis suple scd̄z Nico. de lyra q̄ die p̄cedenti eū vendiderat suggestione diaboli hanc proditionē in cor ip̄ius mittentis O quanta erat paciencia ⁊ tolerācia ihesu qñ ī cena illa respiciebat ꝓditorem suum videbatq; cor eius malignū ⁊ tñ nō eiciebat cū neq; oñdebat sibi turbulentā faciē non ꝯtumelias ⁊ ꝯuicia illi offerebat ꝫ modis omnib⁹ māsuetissimis quātū in se erat querebat illū a cogitatu maligno reuocare. Hāc pacienciā etiā docuit nos verbo cū dixit Lu. xx. In paciēcia vr̄a possidebitis animas vr̄as. Et Math. vlti. Etī qui persecutionē paciunt̄ ꝓpter iusticiā qm̄ ip̄oꝝ est regnū celoꝝ. volens igit̄ digne cōicare ⁊c. Quartū qd̄ nos docuit fuit contēnende prosperitatis. De quo euangelista in themate. Surgit a cena ⁊ ponit vestimenta sua id est deposuit. per hoc innuēs deponendū esse oēm seculi hui⁹ affectū. Qd̄ docet Jhero. ad Exuperāciū scribens. Si fieri p̄t imitare ioseph ⁊ Egiptie dñe palliū relinq̄ nudus xp̄m nudum sequere. Et Seneca ad Lucill. Noli huic trāquillitati ꝯfidere. Quintū qd̄ nos docuit fuit obseruande castitatis qd̄ explicat̄ in euāgelio cū dicit. Et cū accepisset lintheū precīxit se. Nos etiam lumbos precinctos habere debemus scd̄m illud lu. xij. Sint lūbi vr̄i p̄cincti. que verba exponēs Greg. in omel'. ait. Lumbos em̄ p̄cingim⁹ cū carnis luxuriā ꝑ ꝯtinēciā coartamus. Sz vt dicit Aug. Inter oīa xp̄ianoꝝ certamīa duri ora sunt p̄lia castitatis. in quibus quotidiana ē pugna ⁊ rara victoria. O quāta multitudo dānat̄ ꝓpt̄ vicia carnis ⁊ q̄s explicz quos

sunt illi qui vt persistant in mise
rijs ⁊ turpitudine ꝯfiteri ⁊ cõicare
postponũt. Sextũ qđ xp̃s nos do
cuit dr̃ exercende humilitatis. De
quo euangelista dicit consequẽter
Deinde misit aquã in peluim ⁊ ce
pit lauare pedes discipuloꝝ ⁊ exter
gere lintheo quo erat precinctus. O
magna humilitas videre regem
angeloꝝ ⁊ dñm celi ⁊ terre genufle
xum ante pedes discipuloꝝ ⁊ ma
nibus proprijs ꝯtrectãtẽ ⁊ lauãtẽ
pedes illos sordidos ⁊ lutosos. ⁊ ñ
tm̃ caroꝝ sibi discipuloꝝ ꝫ etiam
ꝓditoris sui neq̃ssimi. Et vt dicit
Origenes ꝙ primo lauit sibi pedes
Ideo sctũs Tho. vult ꝙ saluator
volẽs retrahere iudã a ꝯcepta ma
licia primo ꝓcubuit ad pedes iude
vt sic per tale opus hũiliationis
posset eius cor mollificare. ꝓpterea
putat Petrũ hoc abhorruisse cũ di
cebat. Nõ lauabis mihi pedes ine
ternuz. q. d. Absit mihi ꝙ ego sim
tante p̃sumptionis sicut iudas q̃
permisit sibi hoc fieri a dño ⁊ ma
gistro suo. Sz vt dicit Nico. de ly
ra. Nõ videt̃ verisimile si transis
set ꝑ oẽs alios q̃n aliquis eoꝝ vel
plures recusassent hãc locionẽ sicut
⁊ Petrus. ⁊ ideo alij doc. dicũt ꝙ
primo venit ad Petrũ ꝓpter qđ di
scipuli audita rep̃hensione Petri
nõ fuerunt ausi vltra iam recusa
re. ꝙ ergo euãgelista dicit cepit la
uare ⁊c̃. Et postea subiũgit venit
ergo ad symonẽ nõ est per hoc in
telligendũ ꝙ alios lauerit añ ip̃m
ꝫ euangelista pri⁹ dixit factũ ĩ ge
nerali postea explicat modũ ĩ spe
ciali siue particulari incipiẽs a pe
tro. ¶ Quantũ ad scđz. ꝙ de cena
sacramentali multa audistis hijs
diebus ideo breuiter q̃tuor puncta
attingã. Primũ est. que ẽ vtilitas
summẽtibus digne in hac vita hãc
benedictã cenã. Solo tria sunt ꝑ
maxime bona que digne hoc sac̃
mentũ summẽtes colligũt in hac
vita. Primũ dr̃ virtutũ augmen
tacio. Scđm peccatoꝝ venialiuz
remissio. Terciũ ẽ pctõꝝ mortaliũ
deletio. Primũ inq̃ bonũ est gr̃e
⁊ virtutũ augmentatio. ꝓbat̃ ex
orõe canonis. vbi dr̃. Quotquot
ex hac altaris ꝑticipatiõe sũpseri
m⁹ oĩ gr̃a ⁊ bñdictiõe repleamur
Inde ẽ bonus tex. de ꝯsec̃. di. ij. c.
nõ iste. vbi dicit̃ sic. Nõ iste ẽ pa
nis qui vadit in corp⁹ sz panis vi
te eterne qui aĩe nr̃e substanciam
fulcit. Iste panis quotidian⁹ ẽ ac
cipe quotidie vt quotidie tibi ꝓsit
Sic viue vt quotidie merearis ac
cipere. ⁊ in. c. credere eadez di. dr̃.
Credere in ih̃m xp̃m hoc ẽ mãdu
care panẽ ⁊ vinũ qui credit ⁊ mã
ducat inuisibiliter saginat̃. glosa.
Saginat̃ scz spũalibus bonis ⁊ v̄
tutibus. Et rõ ẽ qꝛ effect⁹ hui⁹ be
nedicti sacramẽti ẽ plenitudo gr̃e
sed ad plenitudinẽ gr̃e ꝑ augmen
tũ virtutũ peruenit̃. Ex quib⁹ se
quit̃ ꝙ iste bñdict⁹ cibus ẽ aĩe nr̃e
vita. Joh. x. Ego sum via veri
tas ⁊ vita. Et. c. vj. Caro mea ve
re est cibus ⁊c̃. qm̃ sicut ꝑ cibũ mor
tiferũ mors intrauit orbẽ terraruz
Gen̄. iij. sic per hũc cibũ salutiferꝝ
vita restauratur. Scđo sequit̃ ꝙ
hoc sacr̃m ẽ nr̃a cũ xp̃o incorpa
tio. Joh. vj. Qui man. car. me. et
bi. san. me. in me ma. ⁊ ego in eo
Terciũ sequit̃ ꝙ hoc sacr̃m ẽ nr̃a

defensio. Defendit autē permaxīe a tribus carne diabolo et mundo. Inquantū em̄ hoc sacr̄m ē signum passionis xp̄i per quā demones deuicti sunt ē oīm spirituū malorū fugitiuū. p̄s. Parasti in ꝯspectu tuo mēsam aduersus eos qui tribulāt me. Scd̄o inquātū ī hoc sacr̄o miscet̄ aqua q̄ ē elementū frigidū refrigerās corpis estū oñdit̄ efficacissimū remediū ꝯtra carnis incēdia p̄s. Super aquā refectionis educauit me aīaz meā ꝯuertit scz ad spū alia bona. Tercio inquātū hoc sacramentū habitū gr̄e hz. ex quo tā q̄ ex singulari medicina mors interior et exterior superat̄. Hoc sacramētū a misero nos mdo custodit. p̄s. Si ambulauero in medio vmbre mortis scz huius tenebrosi mūdi nō timebo mala qm̄ tu mecū es. Scd̄m bonū dr̄ venialiū remissio. Vñ Ambro. li. de sacr̄is. et habet̄ de ꝯse. di. ij. c. si quociēs. Si quociēs īquit sanguis xp̄i ī remissionē pctōꝝ effundit̄ debeo semper accipere q̄ semper pecco debeo semper habere medicinā. Et Aug. in c. vtrū sub figura eadē di. Iterat̄ inquit quotidie hec oblatio licz cristꝰ semel sit passus qr quotidie peccamus pctīs sine quibꝰ mortalis īfirmitas viuere nō p̄t. Ita etiā allegat mgr̄ in. iiij. di. xij. Dicit tñ sctūs Tho. ibidem ꝙ non oportet semper oīa pctā venialia deleri sz tm̄ scd̄m mēsurā deuotiōis. posset tñ tantꝰ eē feruor vt etiaz oīa delerent̄. nō em̄ ē incōueniēs ꝙ aliqua hora hō sit absq̄ peccato veniali licet ꝓpter nostrā fragilitatē diu durare non possumꝰ. Terciū dr̄ peccatōꝝ mortaliuz deletio. dupl̄r em̄ pctā mortalia delet. scz aut que fuerunt oblita. aut q̄ in aīaz intrarēt nisi hoc sacramēto muniret̄. Non em̄ delet sciēter reseruata qr cuz vita sit aīe et ip̄a in mortali peccato existēs sit mortua non poterit illud viuificare. Hec sanctꝰ Tho. vbi supra. ¶ Scd̄m punctuz erit. que mala incurrit homo indigne ꝯmunicans. Solo. Indigne communicantes q̄tuor permaxīa mala incurrunt. Primuz dr̄ dei inhonoratio. reputant̄ em̄ xp̄i homicide. de quo apl̄s. j. Coꝝ. xj. Quicunq̄ manducauerit pa. et bi. ca. dñi īdigne reꝰ er. cor. et san. dñi. Amb. Penaz mortis xp̄i merēt̄ ac si xp̄m occidissent qui indigne percipiunt dicit san. Thom̄. par. iij. q. lxxx. ar. v. hoc veruz ē scd̄z silitudinē qr vtrunq̄ ꝯmittit̄ ꝯtra corpꝰ xp̄i ñ tñ scd̄z criminis quantitatez. peccatuz em̄ occidenciuz xp̄m multuz fuit grauius. Primo qr illud fuit ꝯtra corpꝰ xp̄i ī sua ꝓpria spē. Hoc aūt est ꝯtra corpꝰ xp̄i sub specie sacramēti. Scd̄o qr pctm̄ illud ꝓcessit ex intētiōe nocēdi xp̄o. nō aūt hoc peccatū. Scd̄z malū qd̄ incurrūt dr̄ vite abbreuiatio. punit̄ em̄ in corpe. vñ. j. Coꝝ. xj. Ideo inter vos multi infirmi ⁊ inbeeilles et dormiūt multi. Vñ legit̄ in gestis beati Bernhardi ꝙ quidā ꝓhibitꝰ ne accederet ⁊ verecūdia ductꝰ nō dimisit sz accessit. inter deglucien dum sacr̄m per guttur exiliuit et ip̄e subitanea morte corā altari interijt. Vñ pascasius. Qui indigne cōicat si bonitas ⁊ misericordia dei non resisteret statim eum angeli

perimerent. Terciū maluz dr̄ dia
boli traditio. tradūt em̄ se ī diabo
li potestatē similes iude Joh. xiij
Et post buccellā introiuit in eū sa
thanas. De talibus p̄t dici illud si
cut de iuda. Ecce manus tradētis
me mecum est in mensa Lu. xxij.
Quartū malū dicit̄ eterna damna
tio. j. Cor. xj. Qui māducat īdig.
iu. si. man. ⁊ bi. Haymo. Qui īdi
gne suscipit sacr̄m magnū sibi ac
quirit tormentū. Ideo apl's vbi su
pra. Probet aūt seip̄m homo scili
cet vtrū in aliquo sit culpabil' aut
reus delicto ⁊ sic de pane illo edat
¶ Terciū punctū ē illud quot ma
la incurrit qui post susceptū sacra
mentū se a pctis nō custodit. So
lucio tria mala principaliter incur
rit qui post sacramentū susceptuz
ad vomitum redit scz ꝑuersionis ꝓ
ditionis ⁊ cōfusionis. Primū dr̄ ꝑ
uersionis qꝛ ordinem debite hone
statis peruertit. venturo em̄ reue
renciā p̄bet ⁊ dū presens est iniuri
am facit exēplo iudeoꝝ qui in ra
mis palmaꝝ xp̄m cum magno su
sceperunt honore ⁊ postea eiecerūt
cuz maximo dedecore. Ideo dicit
ysꝫ. de sum. bo. Irrisor non penitēs
est qui adhuc agit quod penitet.
Canis reuersus ad vomitū ē peni
tens ad peccatū. ij. petri. ij. c. Scd̄z
est ꝓditionis. tales em̄ Iude sunt
similes. dic vt placet. Terciū dici
tur confusionis. Greg. sup Ezech.
Sicut inquit qui a fide recedit a
postata est ita qui ad peruersum
opus quod deseruerat redit ab om
nipotenti deo absqꝫ vlla dubitati
one iudicat̄ etiā si fidē tenere vide
at̄. ij. petri. ij. Idez in registro mi
noris inquit. Excessus ē veritatez
nō cognoscere quā post agnitam
retrorsum verti siue in agnita ve
ritate nō manere. ¶ Sed di. quali
ter facere debemus vt post suscep
tū sacr̄m seruemus nos in gr̄a. di
cō q̄ hoc fit per quatuor. Primo ꝑ
vicioꝝ ꝯtrarioꝝ pūgnationez. Cū
omnibus inquit seneca pacē habe
as cū vicijs bellum. sic docet Gre.
in omel'. Cōtra luxuriā accipe ie
iunium disciplinā ⁊c. fuge occasi
ones priores ⁊c. Contra superbiaz
hūilitatē. honestatē in vestimētis
⁊c. ⁊ sic de alijs. Scd̄o ꝑ maximi
damni incursionē vt scz cōsideres
q̄ꝫ malū ⁊ q̄ꝫ amarū sit incidere in
manū dei viuētis ⁊ eternaliter dā
nari. Exm̄ Iheronimi dicentis.
Siue ꝯmedā siue bibā ⁊c. Tercio ꝑ
seruoꝝ dei assiduā ꝯuersationē. qꝛ
cum sancto sanctus eris. Quarto
per mali status ꝯsiderationem vt
scz ꝯsideres q̄ꝫ in malo statu repert
at̄ perdēs gr̄az dei. Exm̄ de filio
ꝓdigo. ¶ Quartū punctū erit quot
mala incurrunt nō cōicātes in pa
sca vel admin⁹ semel in anno. Di
cendū q̄ tria mala. Primū diuinā
ꝯminationē. dicit em̄ xp̄s ꝯminā
ter. Nisi māducaueritis carnē fi
lij hōis ⁊ si ei⁹ sang. nō ha. ⁊c. ioh.
vj. tales em̄ ꝑdūt meritū passiōis
xp̄i ita q̄ in eis nullū operat̄ effe
ctum. Ideo dicit apl's. j. Cor. xj.
Quociēscunqꝫ maducaueritis ⁊c.
mortē dn̄i annunc. ⁊c. Idē ponit̄ ī
c. qꝛ scriptura. c. qꝛ passus. c. semel
xp̄s. de ꝯse. di. ij. ⁊ sic vitā spiritu
alē sibi auffert q̄re homicida repu

ta t̄. sicut cibum naturalē nō sum-
mens ⁊ se interimens homicida ē.
⁊ scd̄m leges talia corpa debēt cō-
cremari. Scd̄m est vicium ingra
titudinis. nā nō cōicans participa
tione oīm bonoꝝ vniuersalis eccle
sie seip̄m priuat ꝓut mēbruz absci-
sum a corpore aīalis ampli⁹ nihil
participat de aīa. ita a sil'i nō cōi-
cās a meritis ⁊ participatiōe oīm
bonoꝝ cadit. Vnde Alber. Per cor
pus xp̄i verum oēs nos in oībus
xp̄i gracijs ⁊ oīm fidelium cōica-
mus. Vn̄ ⁊ ꝯmunio dr̄ vt apl's de
clarat. j. Coꝝ. xj. Tercio incurrūt
pctm̄ inobediencie. Precipit nanq̄
sancta mr̄ eccīa fidelibus cunctis
vt adminus in pasca ꝯmunionez
suscipiant nisi de ꝯsilio ⁊c̄. ⁊ addi
cit̄ pena. vt in. c. oīs vtriusq̄. de
aa pe. ⁊ re. declara. ¶ Hic vltimo de
hodierna festiuitate cadit dubiuz
ex quo ditunt doc. excepto die san
cte trinitatis nulla dies per totuz
annum sit sanctior in quo tn̄ ē pri-
uilegiata. Dicēdum ꝙ hec sacratis
sima dies videlicet dies cene siue
iouis sancta in septē potissimum
preuilegiata existit. primo in peni
tencium videlicet reconciliatione.
scd̄o in olei ꝯsecratione. tercio in
noui testamenti inchoatione ⁊ ve
teris terminatione. quarto ī sacra
mentoꝝ institutione. quīto ī man
dati impletione ac pedum lotione
sexto in altarium denudatione. se
ptimo in indulgenciarum largiti
one. Primo dico in penitenciuz re
conciliatione. Hodie nanq̄ san-
cta mater ecclesia penitentes in ec
clesiam introducit qui de ea in ca
pite ieiunij eiecti fuere. Ita statui
tur in. c. de penitentibus. de conse
cra. dist. iij. ⁊ concilium agaton̄.
Et in. c. in cena. de ꝯsecra. dist. j.
in fine. ⁊ in. c. in capite. l. dist. in fi
ne. Et ponit wilhelmus duranti ī
rationali diuinoꝝ duas rationes
cur hec dies pre ceteris adeo priuile
giata sit vt in ea dumtaxat ⁊ non
in alia penitentes solenniter per
ep̄m in ecclesiam introducant̄ q̄s
vide li. vj. vbi tractat de illo die.
Ibidem etiam ponit formam eie-
ctionis die cineruz. ⁊ formam recō
ciliationis ⁊ habet̄ in pontificali.
Scd̄m in quo hec dies pre ceteris
priuilegiat̄ est in olei ⁊ ctismatis
consecratione. Hac nāq̄ sola die
ep̄s in eccīa kathedrali duntaxat
tripartitū oleum consecrat scz ole
um infirmorum. oleum crismatis
⁊ oleum sanctū seu cathecuminoꝝ
¶ Et prius consecrat oleum infir-
moꝝ q̄ crismatis vel sanctū. Ita bb
statuit eccīa in. c. litteris. de ꝯse.
dist. iij. ⁊. c. omni tpe. ⁊. c. si q̄s de
alio. de consec̄. dist. iiij. ⁊. in. c. te
referēte. de celebra. mis. Tercium
quo ista dies decorata est quia in
ea nouum testamentum incepit.
⁊ vetus terminatum fuit. quan-
do Cristus panem ⁊ vinum in
corpus ⁊ sanguinem suum trans-
substanciauit. Racio cum enim
ad verum pasca quod est Cristus
dominus peruentum fuit necesse
erat vt tipus ⁊ figura cederent ve
ritati. vt dicit Augusti. in. c. vtrū
sub figura. de consecratio. distin.
ij. ⁊ in. c. iterat̄ ibidē. ¶ Quartū ē
in sacramenti sacramētoꝝ institu

ciōne. Hodie nāq̄ saluator nr̄ trā
siturus de hoc mūdo ad patrē cuz
tempus sue passionis instaret sum
pta cena in sue passionis memori-
am ⁊ nr̄am liberationē summū ⁊
magnificū sui corporis ⁊ sanguīs
instituit sacr̄m math. xvj. de ꝯse-
di. ij. Panis est in altari. de celeb.
mis. cū marthe. tex. pulcerrimus ī
cle. vnica de reli. ⁊ vene. sanc. Rō
tunc decuit ⁊ nō alio die nec hora.
quia hoc sacramentū est memori-
ale passionis xp̄i ideo ꝯgruit in vl
tima hora dari tp̄e oportuno quia
que vltima sunt magis memorie
mandamus. ⁊ quia hoc sacramē-
tū est summe caritatis signū opor
tuit tunc institui qn̄ maior impri
mitur affectio in amicoꝝ mente.
Sed grandis affectio imprimitur
qn̄ amicus ab amico recedit. quos
em̄ ardenter diligim⁹ grauiter do
lemus qn̄ recedunt. sic in ꝓposito
Quintū est in mandati impletiōe
ac pedū lociōe hodie nanq̄ epī ⁊
alij prelati exemplo xp̄i ⁊ nō alio
die pedes suoꝝ canonicoruz ⁊ sub-
ditorum lauāt ⁊ ex omībus māda
tis dei istd̄ solū dr̄ antonomastice
mādatū qm̄ maiori exhibiciōe offi
cij hoc obseruari p̄cepit cuz discipu
lis suis pedes lauit dicens. Si ego
laui vobis pedes dn̄s ⁊ magister.
⁊ vos inuicem debetis lauare pe-
des. ⁊ etiam cum interdicto ait pe
tro. Si non lauero tibi pedes non
habebis ⁊c. Sextum est in altari
um denudatione. hodie nanq̄ sta
tim vespertino finito officio denu
dant̄ altaria vsq̄ in sabbatū que
postmodū tercia die cooperiūtur.
¶ Hec aūt denudatio signat disci
pulorum fugā quia ip̄is fugienti-
bus xp̄us solus remansit q̄ꝑ alta-
re significat̄. Tercia die cooperit̄
qꝛ post eius resurrectionē discipu-
li ad eū redierūt. Designat etiā nu
datio altaris ꝙ xp̄us fuit nudat⁹
in cruce. In plerisq̄ etiam locis al
taria lauant̄ vino et aqua ad de-
notandum ꝙ corpus xp̄i quod est
verum altare sanguine et aqua in
cruce aspersum est. naz de ip̄ius la
tere exiuit sanguis et aqua per que
genus humanū lotum ē. ¶ Septi- ee
mum est indulgenciaꝝ largitione
Nam nulla dies per totum annū
a summis pontificibus adeo dota
ta est indulgencijs sicut hodierna
dies. Ideo antonomastice id ē per
excellenciā a vulgo dicit̄ dies in-
dulgenciarum vulgariter der ānt
las tag. Extende de septem eccle-
sijs principalibus rome et alijs in
quacunq̄ parrochia vt scis ⁊c. Cū
ergo hec dies tā sancta sit et adeo
priuilegiata merito tota consum-
mari dz in deuotione et peregrina
tione ac visitatione ecclesiarum.

Sermo. xlj. de passiōe dn̄i et cō
passione beate virginis.

Vos omnes

qui transitis per viam
attēdite et videte si est
dolor sil̄is sicut dolor me⁹. Tren. j
Verba st̄ redēptoris nr̄i in q̄b⁹ no
bis hodie suā amarissimā passionē
ꝓponit. et qꝛ nō oīb⁹ eq̄liter data ē
gr̄a dei ad xp̄i passionē meditādā
siue p̄dicādā ymo etiā viri ꝑfecti
nō st̄ fꝑ dispositi sz vno tp̄e pl⁹ alio
tp̄e minus ꝓpter diuersas occupa-
tiones variaq̄ negocia ac impe-

dimenta ⁊ propter presenciaz gra-
cie aut propter ipius subtractionē
Et ideo sunt necessarij diuersi
modi meditandi et predicandi
passionē, vt si nō sit dispositus ad
vnū attemptet alterū. Quāuis au
tem passio xpi posset meditari me
ritoria septē modis, in presenti tñ
solum duos adducam. Primo pas
sio xpi pt pdicari ⁊ meditari ad re
memorandū scz ordinate gestam
hystoriā vt ea mens formata nō
vagetur faciliter ad distractiua. Et
hoc mō cōiter superioribus annis
passio xpi fuit vobis pdicata p di-
uisionem septem dietaruz siue ho
raꝝ canōicaꝝ. Et quicquid ī qua
libet horaꝝ canonicarum gestum
fuerit p hystoriam passionis recita
tum. Scdo ad compaciendū xpo
de tam acerbissimis penis. De hoc
dicit Jhero sup Math. Oīs creatu
ra ꝯpatit xpo morienti. Sol ob-
scurat. terra tremuit. petre scindū
tur. velū tēpli diuidit. sepulchra a-
periunt. solus miser hō nō ꝯpatit
Ad incitandū igit vos p hunc ser
monē ad ꝯpaciēdum xpo et Ma-
rie mri eius hunc modum decreui
summere. Recolētes igit hodie tā
acerbissimā q̄ ignominiosaz pas
sionē dñi nri ihu xpi a lachrimis
minime cōtinere debem⁹. qd nam
flebilius cōmemorari pt q̄ mors
illa seuissima dei et saluatoris nri
ihesu xpi. Talis memoria inquit
Bern. requirit lachrimas. ad illas
em nos puocat sctā mr ecclesia in
omnibus officijs diuinis. Ad illas
nos excitat xps ihesus in doloribꝰ
suis clamās ad nos verba thema
tis. O vos omnes ⁊c. Insuper ad
illas nos trahit virgo illa pijssima
vnica spes mundi. Nam si pie vo
lumus contemplari videbim⁹ eaz
vultu mesto. facie squalidā. spar
sis crinibus ac scissis vestibus sta-
re iuxta crucē et dicentem. O vos
omnes ⁊c. sed quia non sumus a
nobis sufficientes horum misteri-
orum debemus vt cum deuoti-
one compunctione fletu et lachri-
mis recordari op⁹ est vt supernuz
impleremus auxilium. Et licet in
omnibus alijs pdicationib⁹ con-
sueuimus p gracia beatam virgi-
nem interpellare. tñ quia hodie cir
ca filij lamenta est occupata. gau
diumq̄ angelice salutationis cō-
uersum est illi in tristiciā et mero-
rem. ideo ad crucem humiliter cō
fugiemus illamq̄ salutamus ver
ba quibus ecclesia vtitur referen-
tes. O crux aue spes vnica ⁊c. Et
tu pater de celis deus concede no-
bis omnibus vt per merita crucis
filij tui corda nostra flectere mol-
lireq̄ valeamus quatinus cum la
chrimis ⁊ magna compassione lo
qui ⁊ audire possimus passionem
eius.

¶ Hac itaq̄ suscepta fiducia de A
ipsa passione locuturi ad ea nos
conuertemus que ad compacien-
dum xpo nos merito incitare ha-
bent. Et sunt hic pro nunc octo
circumstancie ⁊ conditiones cau-
sarum octo Cristi passionem ag-
grauantes. Ex quibus concludi
potest q dolor passionis Cristi fu
erit maior q̄ dolor cuiuscunq̄ al-
terius hominis in presenti vita ⁊
per consequens maximus. Primū
qd cū cōpassione attēdere ⁊ videre

debem⁹. Ex quo ondit̄ur magni-
tudo doloris et paciētis dignitas
Vbi ꝯtemplare et solue hanc que
stionē quis et que persona ē q̄ pati
tur. nā manifestum ē ꝙ quāto di-
gnior est persona que offendit̄ tā
to maior est offensa et ꝑ ꝯsequens
sustinēti et oī attinenti xp̄s vere ꝑ
B sona que patit̄ est dignissim⁹ po-
tentissimus et tenerrimus ¶ Prīo
dn̄s ihesus fuit et ē dignissim⁹. q̄a
deus et hō. vn̄ dignior persona eē
nō poterat. Et quāuis diuinitas
sua pati nō possit nec aliquis eam
attingeret ad offendendū. tn̄ quia
hūanitas illa erat organū quoddā
et vestimentū quasi diuinitatis.
Vn̄ apl's ait Philip. ij. Habitu in
uentus vt homo. Ideo omnis in-
iuria facta illi humanitati et cor-
pori potest dici facta deo. Sicut q̄
spueret in vestē qua indutus ē im
perator non diceretur iniuriaꝫ fa-
cere vestimento ꝫ imparatori q̄ ea
indutus est. Scdo inquantum hō
erat potentissim⁹. quia de ꝓgenie
regali et sacerdotali genitus rex ⁊
sacerdos summus. Innocētissim⁹
sapientissim⁹ ex miraculis et scti-
tate ac doctrina famosissim⁹. Cū
igit̄ ei fuerint illate tot contume-
lie. irrisiōes. maledictiones. infa-
matiōes et afflictiōes corporis in
de sibi magnus exurgebat dolor.
Dolorosius em̄ est regē ꝯspui. ala-
pari. flagellari. crucifigi ⁊c. q̄ vilē
et abiectum. Ideo merito dicit. O
vos oēs ⁊c. Tercio xp̄s in ꝑsona
hūana fuit delicatissim⁹ et tenerri
mus figurat⁹ ꝑ vitulū optimuꝫ et
tenerrimū quē Abrahā tulit et de-
dit ad coquendū in passiōe. Gen⁹
xviij. Et in figura xp̄i de Dauid
dr̄. ij. Reg. vlt. Ipe ē quasi tenerri
mus ligni vermiculus. quāto aūt
quis ē delicatior et complexionem
hꝫ corporis meliorez tanto magis
affligit̄ et dolorē sentit ex aliqua
lesione corporis ipius. Hinc vide
mus ꝙ de eadē lesione et omni si
mili infirmitate magis grauat̄ et
dolet delicatus q̄ rusticus. Ido di
cit Aug. Dolor est testimoniū bo-
ne nature. At corpus dn̄icū erat no
bilissimum nulla labe fedatum et
erat anime organū tenerrimum et
suauissimū. vnde nullo fuit vnq̄
morbo expositū ergo dū ab eo aīa
illa beata recessit maximū dolorē
sustinuit et intantū hoc verū fuit
ꝙ null⁹ vnq̄ martir quātūcunq̄
grauia in hac vita ꝑtulerit tormē
ta tātū dolere potuit vn̄ merito di
cere potuit. O vos omnes ⁊c.
¶ Circa hāc primā ꝯsideratione q̄ C
ro quare xp̄us voluit tam crudeli
morte humanum genus redimere
nunquid potuit fieri alio modo.
Dico scd̄m mgr̄m in. iij. dist. xx.
et doctores ibidem scribentes ꝙ li
cet quantū ad deum absolute loq̄n
do reparandi humanā naturam
alius modus possibilis fuerit. q̄a
sicut solo impio volūtatis p̄t de ni
hilo aliquid facere sic et per alium
modū et aliquid aliud. ymmo per
viā totalis misericordie et plenā
donationē potuit hūanuꝫ gen⁹ re
dimere. tn̄ mors xp̄i fuit ꝯgruētis-
sima et quātuꝫ ad humanā natu-
rā necessaria Lu. vl. Oportuit xp̄m
pati ⁊ sic intrare in gloriam suaꝫ
Et non solum oportuit vt xp̄us
moreretur vt vitam sua morte no

bis donaret. sed oportuit vt acerbissima morte. ita q̄ a planta pedis vsq̄ ad verticem in eo non reperiretur sanitas vitam finiret. ⁊ quare. ꝓpter quatuor ratiōes. Primo ratione maioris perfectionis. Cum enim xp̄us plenus esset gracia ⁊ veritate Johā. j. sequitur q̄ optimum opus ⁊ signum habere debebat. quia probatio dilectiōis exhibitio est operis. Optimuz autem caritatis signum ⁊ opus est pro amico animam id est vitam ponere. Joh. xv. Maiorem caritatem nemo habet vt animaz ⁊c. Sed si poneret vitam pro inimicis et omnibus parceret non maius signuz dilectionis esset math. v. Si diligitis eos q̄ vos diligūt quam mercedem habebitis inde. Bern̄. super illo verbo copiosa apd̄ eum redemptio. copiosa quidem. quia non gutta sanguinis sed vnda fluminis per quīq̄ partes emanauit. Secunda ratio dicitur maioris attractionis. Cum enim scd̄z August. in. iij. de trini. Verbum eternum inter ceteras ratiōes voluerit incarnari vt humanam naturam ad suum amorem traherz Sequitur q̄ quāto maiora signa dilectionis ostenderit tanto magis attraheret. Sed quod queso ardencius signum ostendere potuit q̄ capi ligari. conspui. flagellari nudari. in medio duorum latronū crucifigi. irrideri blasphemari. et aceto potari. Inde Bern̄. Super oīa amabilem te mihi reddit o bone ihesu calix passiōis tue opus redemptionis nr̄e. Tercia rō dr̄ condigne supationis. Decuit em̄ xp̄m ꝓ nobis tali morte mori quasi nullus alius posset pro illo mori. Si em̄ leui morte xp̄us abisset cū plures sanctos legamus ꝓ illius amore acerbissimis succubuisse penis. sequeret̄ q̄ ammodo maior obligatio xp̄i ad sanctos q̄ econtra. Ideo decuit xp̄m tam acerba morte mori vt nullus ad eam attingere possit et perconsequens xp̄o obligarentur ⁊ non econtra. Quarta rō dr̄ sufficientis satisfactionis q̄ habendo respectum ad delicti quātitatem sequitur q̄ maximo et generalissimo delicto maxima et generalissima ac acerbissima pena correspōdeat. cum scd̄m legem dei Deut. xxv. Scd̄m mensuram peccati erit et plagarū mod⁹. Apoc. xviij. Quantū glorificauit se et in delicto fuit tantū date illi tomentum et luctum. Sed delictum pro quo xp̄us paciebat̄ fuit maximū q̄ oīa peccata hūana in se cōphendebat. et fuit generalissimū q̄ oēs hoīes includebat. ergo passio xp̄i debuit eē maxīa intēsiue. et generalissima extēsiue. et sicut delictū illd̄ oīa q̄ debebāt eē mēbra xp̄i mistica īuoluebat. ita ī oīb⁹ mēbris et ptib⁹ sui corpis naturalis ꝓ eis satisfaceret. et sicut hō ꝑ oēs sensus deliquerat ita ille q̄ ꝓ hoīb⁹ satisfacere voluit ī oīb⁹ sensibus puniret̄. hac ergo cā sustinuit q̄ caput illd̄ cui⁹ pulchritudo nullo termino metit̄ spinis coronaret̄. et q̄ facies quā angeli desiderāt ꝓspicere a iudeis conspueretur. q̄ etiam aures que angelorum cantuum audire solebant blasphemias audirent iudeorum. et q̄ pedes. et

manus qui illi coniuncti erant q̄ mīm̄ operebatur cruci affigerentur. quod in gustus acerbo ⁊ occuli videntes matris dolorem affligerentur vt primorum parentum peccatum: ⁊ aliorum in omnibus sensib⁹ omissum ⁊ prib⁹ patiendo sanaret ⁊ nos eius in omnibus sensibus ⁊ partibus videntes dolorez in posteris. Omnes sensus ⁊ partes corporis nostri a peccato pro eius amore custodiremus. Ad hūc nanq̄ effectuz omnes inuitat ad eius videndum dolorem dicens. O vos omnes ⁊c. ¶ Ex quibus sequitur q̄ humanum genus per puram creaturam non potuit redemi propter impotenciam satisfactionis. nam in perfecta satisfactione requritur q̄ satisfiat quantum ad iniuriam ⁊ quantum ad dampnum. Nul enī pro vno satisfacit ⁊ non pro altero non erit vera satisfactio ergo si aliqua creatura potuisset satisfacere oportuisset vt quo ad iniuriam dei ⁊ totius vniuersi satisfeciisset. Cum autem culpa infinita esset. creatura autez finita patet q̄ non recte satisfacere potuisset.

¶ Nunc ad compassionem beate Marie sermonem dirigamus. et est primū conforme predicto. Ex quo perpenditur magnitudo compassionis. qm̄ persona que ꝓpatitur dignissima est. Prout de ea canit ecclesia. Felix nanq̄ es sacra virgo maria ⁊ omni laude digna. Est potentissima prout ipa de se gloriatur in cantico Luce. j. Fecit mihi magna qui potens est Est tenerrima prout de ea testat Salomon Can. vj. Delicijs affluens innixa super dilectum suum. E

¶ Sed dicet⁹ quomodo verificari potest q̄ beata virgo vere doluit de passione filij sui. Ad euidenciam istius nota q̄ quidam incōsulte presumpserunt dicere beatam virginē non habuisse tot ⁊ tantos eos dolores sicut de ea scribitur ⁊ predicatur probare volentes rationibus subsequentibus. Primo q̄a beata virgo non erat sicut cetere femine ad lachrimas prona ꝑ erat sapiens ⁊ in omnibus conformis voluntati diuine. sciensq̄ voluntatem diuinam sic ordinasse filiū suum mori in cruce. propter quod non est credendum q̄ ipa de morte filij sui doleret ⁊ dolorem lachrimis ostenderit ne a voluntate diuina discordare videretur. Sed dicūt q̄ beata virgo fuit plena caritate propter quod compatur soli ardenti. ps. xviij. In sole posuit tabernaculum suum. Quapropē ex caritate liberationem generis humani multum desiderabat. sed non ignorabat hanc liberationez per mortez filij eius generi humano secuturam ergo non dolebat. ymmo potius gaudebat. Tercio quia sciebat mortem filii sui cito transituram ⁊ post triduum filiū suū de morte ad vitā gloriosaz resurrectuz ⁊c. i quo magis gaudere q̄ dolere debebat. Sed iste rationes nulle sunt. ymmo si quis eas tenere vellet hereticus putaret. q̄ scd̄m Bonauenturam in. iij. dis. xvij. Isdem rationibus posset probari xp̄m veraciter non habuisse passionis dolorē et sic euacuaret to

ta nr̄a redēptio nā ⁊ xp̄s fuit sapiē tissim⁹ ⁊ p̄dicta oīa ꝯgnouit ⁊ tñ verissime in sensualitate doluit. Rationes igit̄ p̄dicte st̄ vere quo ad portionē rationis superiorē, in qua ip̄a sicut xp̄us habuit p̄dictas considerationes ꝯseruantes ip̄am in vera paciencia vnde ip̄a gaudebat ⁊ conformantes voluntati diuine scd̄z rationē. ß propter hoc nō est euacuatus dolor in parte sensuali ita vt vere doleret dolore sensibili in corpore ⁊ anima. Quod probatur tripliciter. auctoritate ratione ⁊ exemplo. Primo auctoritate symeonis Luce. ij. ꝓphetātis. Tuam ip̄ius animā pertransibit gladius scz doloris. Tuam animam que est quasi ip̄ius ꝓpter intensuz amorem pertransiuit gladius doloris. Scd̄m Albertū verior expositio lr̄alis est ꝙ possessiuū ꝓnomē resoluat̄ in ꝑmitiuū. Tuam hoc est tui ip̄ius animā Marie nō corpus pertransibit in diuersa secando gladius id est pena passionis q̄ in filio tuo est in corpe peruerberabit animā tuā in passione. Scd̄o hoc idem ꝓbat̄ auctoritate Damasceni sup̄ Lu. di. Dolores quos virgo effugit pariens hos in passiōe xp̄i sustinuit. Scd̄o ꝓbat̄ ratione triplici scd̄m triplicē respectū. Prima rō est respectu sui. Sentencia est phi in Topi. dicentis. Qd̄ minus videt̄ inesse ⁊ inest ergo id qd̄ magis. ß virgo doluit tp̄e quo non videbat̄ multū dolendū qñ scz perdidit filiū suū in ihl'm dū ip̄a ⁊ ioseph ascendissent ad festū. vt dicit ip̄a Lu. ij. Fili quid fecisti nobis sic pr̄ tu⁹ ⁊ ego dolētes ⁊c. ergo multum doluit qñ fuit maior causa doloris scz in passione. Scd̄a ratio ē respectu nr̄i. Ait em̄ Bern̄. ꝙ paucis mortaliū constat esse concessū fas non est huic virgini esse negatum. Si igit̄ alicui mortaliū concessa est gr̄a dolendi de passione filij dei vt sancte Brigitte sicut habetur ex suis reuelationibus. ⁊ sancte Elizabeth ⁊ frater Conradus de alucrna tātā graciā habuit qd̄dum videret xp̄m in cruce lachrimas continere non potuit. Tercia ratio est respectu ip̄ius xp̄i. Nam dolor fundat̄ in amore. Quāto em̄ quis amat aliquā rē vel personaz tanto magis dolet de eius amissione vel lesione vt patet per experienciaz. plus em̄ dolet quis de amissione filij q̄ꝫ pecunie. plus de mille florenis q̄ꝫ centū qꝛ magis diligit sed beata Maria valde diligebat filiū suum xp̄m igit̄ de eius passione valde doluit. tum quia erat tota ⁊ sola mater quia non habebat patrem terrenum. Qñ enim dolor subdiuidit̄ in multis minor inuenit̄ in singulis. Si em̄ aliqua mr̄ filium suum amittit dolorem cū patre condiuidit. ⁊ sic dolor eius quodāmodo minuitur. Quod maria facere non potuit quia nullus erat ibi pater. tum scd̄o quia erat vnici mater. certum est eniz ꝙ pater vel mater plus dolet de morte filij cum vnum tantum habet q̄ꝫ si multos. tum tercio. quia filius eius erat optimus. sapientissimus potentissimus. tenerrimus habēs in femore suo scriptum. Rex regū dominus dominancium vt dicit̄ Apoc. xviij. Certum est autem ꝙ

mater plus dolet de morte filij pul
chri prudentis ⁊ sapientis ꝙ alteri
us, nulli ergo dubium qn Maria
cum videret filium suum tam no
bilem atrocissimis penis vsq; in
mortem cruciari mavie doluerit.
Nam vt Bern. ait dolebat de inu
riis tanti filij tam sancti tam in
nocentis sed non minus de offen
sa dei. Ideo dicere poterat. O vos
omnes ⁊c. Tercio probat triplici
exemplo. Primo vniuersali oim
matrum naturalium nunq; reper
ta est mater tam crudelis que nō
plangeret mortem filij sui. Sed Be
ata virgo fuit plus naturalis ma
ter ihesu ꝙ alia mulier filij sui, qa
de puris sanguinibus suis cum cō
cepit ⁊c. igitur de ipo tanq; de p
prio filio vere condoluit. Sēdo p
batur exemplo particulari pluriz
sanctorum quibus amor iste natu
ralis filiorum ammoueri non po
tuit vt scribit Jhero. de sancta pau
la ad Eustochium q dum morie
batur sibi aliquis filius inconsola
biliter dolebat. Similiter de sanc
ta Monica matre sancti Auguſ
tini que inconsolabiliter deplora
bat mortem filij sui sancti Augu
stini ante suam conuersionem vt
habet in legēda. Tercio probatur
exemplo singularis vnius virginis
deuotissime virgini Marie certifi
cari desiderantis de dolore ipius v
ginis in passione filij sui. Ac vbi
dormiendo videretur sibi peperisse
vnum filium, ⁊ q post partum
sibi ablatus fuisset cum illa yma
ginatione exarata querens filium
per lectum ⁊ non inueniens cepit
plorare ⁊ clamare ⁊ de lecto exiēs
quereBat filium suum, ⁊ isto mo
do communicauit sibi beata vgo
dolores suos. ¶ Sēdm nunc cū cō
passione attendendum ⁊ videndū
est, inferencium peruersitas vbi
formatur hec questio. ¶ A qui
bus ihesus patitur, ⁊ dic q a bene
ficiatis, doctis, spontaneis, magi
stratibus ⁊ potentibus, ⁊ ex hoc
magnitudo doloris in ypo ⁊ vir
gine ostenditᵉ, nam quanto plures
concurrunt diuersorum statuum,
⁊ amici ad inferendum iniuriam
et mortem valde ignominiosam
alicui tanto maior dolor sequitur
in passo ⁊ quotlibet attinente sibi.
Sed ad inferendam passionē taz
amaram ⁊ obprobriosam ypo cō
curreruntde omni genere ⁊ statu.
Et primo beneficiati, de quo nūe
ro primus est Judas, deinde iudi
Lemus em̄ ferunt homines quādo
paciuntur ab illis quos leserunt.
Et ecce ypus iudam non solum nō
leserat sed sibi multipliciter benefe
cit. Absoluit em̄ eum a duplici ho
micidio filij regis cuiusdam ⁊ pa
tris proprij, ⁊ concubitu matris vt
legitur in quadam legēda liez apo
crifa ⁊ deinde eum suum discipu
lum ⁊ procuratorem fecit. Jdē de
iudeis quibus multa beneficia cō
tulit vt ipe testatur Joh. v. Mul
ta bona opera ostēdi vobis ex pa
tre meo ppter que vultis me inter
ficere. Sed vt ps. dicit. Retribue
bant mihi mala pro bonis. Et que
audi cum compassione. Nam cuz
ihesus esset in orto vbi orationē fe
cit ne biberet calicē passionis sedz
instinctū sensualitatis ⁊ nō sēdm
determinationē rationis venit ad

F

illum locuz multitudo magna iu-
deorum cum fustibus gladijs ⁊ la-
ternis vt ad latronē capiendū du-
ce iuda coꝝ ꝓditore. ⁊ cum appro
pinquassent ei ostendit dn̄s ihesus
et potenciā suam ⁊ beniuolenciaz
Potenciam quidē quia eo dicente
Ego sum quez queritis subito om
nes ceciderunt in terram retrorsuz
amissis corporis viribus vt paterz
omnibus quia non coactus pacie
bat̄. Scd̄o ostendit beniuolenciā
quia ⁊ si tanta crudelitate ad capi
endum venerant abscisam auricu
lam Malcho a Petro quia prim⁹
iniecerat manū in magistruz ei re
stituit. Eo aūt capto ex discipul'
eius fugientibus vnus forte Johā
nes vt pie credi potest ⁊ si euange
lium non ponat venit in Bethani
am vbi mater ihesu erat cum alijs
marijs nuncians cuz lachrimis ca
pturam filij, quo audito pertransi
uit doloris gladius animam eius
noctē duces insomnez ⁊ lachrimis
plenā. Et quid orare aptius pote-
rat q̄ illud p̄s. Exaudiat te dn̄s ī
die tribulationis protegat te nom̄
dei iacob. mittat tibi auxilium de
sancto ⁊c̄. Scd̄o passus est a do-
ctis qui se per indiscretionē excusa
re non possunt. Lenius ferunt ho-
mines quando paciunt̄ a hijs quo
rum stulticie aut puericie imputa
ri potest. Sed xp̄us a scribis et le-
gislatoribus et non ab imperitis.
et a senioribus ⁊ non a pueris pas
sus ē Lu. xxj. Conuenerunt senio
res plebis et scribe. Tercio passus
est a spontaneis. Lenius ferunt ho
mines quando paciūtur a coactis
q̄ a spontaneis sed iudeos nemo
coegit sed ip̄i pocius iudicem coe-
gerunt dicentes Johan. xviij. Si
hunc dimittis non es amicus cesa
ris. Quarto passus est a magistra
tibus ⁊ potentibus. Astiterunt re-
ges terre ⁊ principes ait p̄s. conue-
nerunt in vnū aduersus dn̄m ⁊ ad
uersus xp̄m eius scz ad mortem ei⁹
ei inferendam. Reges quidē asti-
terunt scz Herodes rex gallilee. q̄
spreuit illum cum exercitu suo in-
dutum veste alba et vt fatuum re
misit ad Pilatum vt iudicaret eū
Rex romanorum scz Tiberius im
perator et si non in persona tamē
per locum suum tenentem Pilatū
scz presidem iudee. qui dedit sentē-
ciam mortis cōtra eum ad tumul
tum populi clamātis crucifige cru
cifige eum. Principes quoq̄ sacer-
dotum. omnes isti astiterunt id ē
ante omnes alios gentiles ⁊ popu
los iudeorum et principaliores. nā
principes sacerdotum colligentes
concilium propter hoc summo sa-
cerdote eorum Caypha consulen-
te et decernente. Quia expedit vo-
bis vt vnus moriatur pro populo
⁊c̄. Exinde quesierunt oportuni-
tatem eum occidendi. ⁊ sic omnes
conuenerunt aduersus xp̄m. Quid
autē vobis iudei impij pius agn⁹
fecerat. quid vobis mali dixerat.
quid nocere cogitabat. certe nihil
Sed econtra multa beneficia vo-
bis contulit. Quantum autem fue
rint ab eo beneficiati non posset ꝓ
lixo tempore explicari. Aliquid ta
men breuiter perstringam vtens
verbis prophete Michee. vj. c. in
persona xp̄i ad populum istum sce
lestum et ingratissimum. Popule

meus quid feci tibi aut in quo ꝛc. Hoc boni tibi feci, patres tuos iacob cum filijs suis in egypto enutriui per Joseph̄ famis tempore ne perirent. Deinde post tēpora multiplicatos super numerum d̄ dura seruitute egyptiorum te eduxi. Et hoc illo die factum est. Mare rubrum tibi apperui itavt sicco pede transires, pharaonem autem tibi cū exercitibus suis submersi. Mana de celo prestito per quadraginta annos te paui. Aquaz de petra tibi fluxi. Insurgentes contra te Seon regem amorreoꝝ ꝛ Og regem basan ꝛ alios hostes tuos prostrau. Terram fluentem lacte et melle a me promissam exterminatis inde triginta regibus tibi dedi. Et post in monte syna legem seruandam tibi tradidi. A captiuita te babilonica per septuaginta annos ppter peccata tua te liberaui. Sub Esdra ꝛ zorobabel reduxi de graui oppressione Antiochi regis per iudam machabeum et fratres suos te excussi. Ecce quid feci tibi, responde mihi si tanta bene ficia a me tibi collata hanc talem retributionē meruerunt vt me crucifigeres, in quo molestus fui tibi. Responde mihi. Ego ex genere tuo carnez summens regale solium dimisi vt tibi frater essem, ego semper in templo te docui ea que te salutem facere possent, ego ecclos tuos illuminaui, leprosos mundaui, claudos erexi, obsessos a demonibus liberaui, surdis auditū, mutis loquelam restitui, infirmis sanitatem, mortuis vitam, precepta declaraui, errores confutaui vicia reprehendi, consilia perfectionis adieci. Sed quia veritas odium parit apud inspicientes que gignere debet dilectionem. Peto in his tibi molestus fui nolens veritatem audire. Quid vltra tibi facere potui et non feci. Heccine reddis domino populo stulte ꝛ insipiēs. Cōsideratis virgo mater beneficia facta a filio suo populo illo ꝛ nunc ab eo tanta puersitate puniri tanta crudelitate cruci affigi valde debebat vt dicere posset. ps. Defecit ī dolore anima mea ꝛc. Attendite et ego videre si est dolor sicut ꝛc.

¶ Tercium contemplandū ex quo aggrauatur passio xp̄i est temporis importunitas siue cōtrarietas. Tempus autem aggrauat xp̄i passionem dupliciter. Primo propter festi magnitudinem. Erat enim solemnitas phase seu azimorum q̄ erat precipua super omnes alias ī qua tenebantur ex lege omnes in dei venire de quibuscunq̄ ciuitatibus ꝛ locis ad templum in iherusalem ad sacrificiū offerendum nisi legittimum haberēt impedimētum. ꝛ quia per varias captiuitates eorum erant satis dispersi per orbem, ꝛ in ytalia ꝛ in asia ꝛ in affrica, vt patet Act. ij. De omni pene natione conuenerant in iherusalem ad illud festum. * Quando autem quis condempnatur ad mortem propter maleficium concurrente maiori concursu populi tanto maior ei insurgit pena confusionis et erubescencie. Considerat enim q̄ quilibet videns narrat alijs. et si peregrinus est reuersus in patriaz suam refert ꝛ diuul

G

gat ciuitati sue de illo malefacto-
re et ignominiosa morte. ⁊ sicvbi
q̄ infamis abhominat̄. De mul
tis autem criminibus eum calū-
pniose accusarunt. de blasphemia
dei grauissima apd̄ iudos quia fili
um dei se dixerat d̄ crimīe lese ma
iestatis maximo apud leges genti
lium vnde in titulo super crucē scri
bi fecit pilatus. Jhs nazarenus
rex iudeoruz. quasi diceret hec est
causa passionis hui⁹. quia vsurpa
uit sibi regnum iudeoꝝ faciēdo se
regem ⁊ ꝓhibendo tributa dari ce-
sari. Et per hoc quasi rebellare faci
entem populū Tyberio impatori
et vt om̄es possent legere exquo de
omni gente ibi erant scz iudeorum
grecorum et latinorum scribi fecit
litteris grecis hebraicis et latinis
considerans igitur virgo mater
que stabat iuxta crucem tantam
confusionem publicādū ꝑ orbem in
filij sui diffamationem non pote-
rat non valde dolere ß et de offen-
sa dei maxime doluit in tante so-
lennitatis tempore in quo magis
debebāt deum venerari pro bene-
ficijs collatis illi populo. Erat em̄
festum illud institutuz in recogni-
tionem liberationis illius populi
de seruitute egypti per sanguinem
agni. vbi ergo sacerdotes debebāt
templum dei ornare. vasa domi-
ni mundare. sacrificia preparare.
oībus dimissis ad hoc totum stu
dium ponunt vt agnus immacu-
latus qui tollit peccata mundi oc-
cidatur. non vt sanguine eius fu
so mundus redimatur. Sed ne ter
rena amittamus. ne veniant ro-
mani et tollāt nostrum locum et
gentem ne correctorem viciorum
nostroruz habeamus ne eum ma
gis honoratum a populo q̄ nos vi
deamus. ꝙ autem dicunt non in
die festo hoc agamus non ob reue
renciam facti conueniunt hoc face
re ne deus offendatur sed ne tumul
tus populi congregati fieret et de
manibus eorum aufferetur. Secū
do aggrauatur passio Cristi ex tē
pore propter pene diuturnitatem.
Nam licet omnes dies eius fuerīt
pleni doloribus. in morte tamen
eius fuit diutissime cruciatus. nā
ab ea hora in qua eum ceperunt vs
q̄ quo eum crucifixerunt ei illude-
re non destituerunt. Vnde dicit ī
p̄s. Fui flagellatus tota die et ca-
stigatio mea in matutinis. et ideo
pro hijs omnibus dicit. O vos om
nes ⁊c̄. Verum cum in tot malis
pro nobis portatis pauci sint qui
ei condoleant potest dicere illdd. j.
Regum. xxij. Non est qui doleat
vicem meam. Et beata maria di
cere poterit illud Treñ. j. Posuit
me dominus desolatam tota die
merore confectam et infra. Atten
dite obsecro vniuersi populi et vi-
dete dolorem meum scilicet si est
similis ⁊c̄.

¶ Quartum contemplandum est
iudicancium iniquitas. Que vnq̄
iniquitas sic habuit iudices in sua
causa concordes. nihil enim valu
it innocencia nihil sancta vita ni
hil bona fama quin traderet̄ mor
ti nulla assignata causa non exa-
minata sentencia quin pocius di-
cente Pilato. Ego nullam in eo ī
uenio causam. Et quia quāto pe-
na indigni⁹ infligit̄ tanto dolor

grauior ex ea sentitur. Ideo xp̄us cum sic contra omnia iura dampnatur grauius lamentatur. Et ꝓpterea dicitur Job. ij. in persona cristi. Quod nemo loquebatur ei verbum videns dolorem eius esse vehementem.

¶ Iniquitatem autem iudicij huius quatuor maxime manifestant scilicet intencio peruersa. accusatio falsa. acclamacio alta. ⁊ condempnatio iniusta. Primum manifestatiuum iniquitatis iudicij cristi fuit intencio peruersa. Nam principes sacerdotum non sunt moti ex iusticia sed ex sola inuidia. vnde dicebant Johannis. xj. Videte quia nihil proficimus ecce totus mūdus post eum abijt. Secundum indicatiuum iniquitatis iudicij fuit accusacio falsa Mathei. xxvj. Principes sacerdotum ⁊ omne cōcilium querebant falsum testimonium aduersus eum ⁊ non inueniebant testimonia conueniencia. multa falsa dicentibus ad interrogationem ⁊ adiurationem Cayphe summi sacerdotis cum dicerz se esse cristum filium dei benedicti Ad expressionem tante veritatis et tantis miraculis suis approbate doctrine iudicarunt eum reum mortis. ⁊ post sputa alapas ⁊ contumelias vt malefactorez Pilato presentarunt occidendum. Vnde innocens dominus poterat dicere illud Danielis. xiij. Tu scis domine quoniam contra me falsum tulerunt testimonium ⁊ ecce morior cum nihil horum fecerim. Terciuz fuit exclamatio alta. Nam quem non poterant vincere ratione. voluerunt superare eoꝝ clamore. Vnde cum audissent a Pilato ꝙ nullam in eo mortis causam inueniret commouerunt multitudinem vt clamarent. vt dicitur Johannis. xix. Exiuit Jhesus portans spineam coronam ⁊ purpureum vestimentum. At illi videntes eum exclamauerunt. Crucifige crucifige eum ⁊c. Quartum fuit cōdempnatio iniusta. Naz condempnatus fuit contra dictamen iusticiē communis prout ipse Pilatus per se testatur ꝙ nulla sit in eo causa mortis. Item contra dictamen rationis. Sciebat enim iudex iniquus ꝙ per inuidiam tradidissent eum. Item contra preceptum omnis legis. Quia nec testibus conuictus. nec ipse est confessus. nec valuit Cristo tante mansuetudinis ostensio. nec ei valuit mollis et dulcis responsio que iram frangere consueuit. Vnde poterat dicere illud Job. xvj. Si locutus fuero non quiescet dolor meus. Et si tacuero non recedet a me Ps̄ Humiliatus sum et silui a bonis ⁊ dolor meus renouatus est. Maria vero videns filium iam afflictum manibus ligatum. duci ad Pilatum gladius pertransiuit animaz eius ipsumqꝫ sequens nec loqui valens. impedita a militibus peruenit ad plateam domus pilati vbi iudicium exercebatur de eo. flagellari filium plurimis ⁊ durissimis ictibus audiens nec flagellis saciatis adhuc clamare Crucifige cruci

fige eum. O quot de pudicissimis oculis sine lacrimarum fontes exibant ita q̄ dicere potuit. Attendite et videte ꝛc.

¶ Quantum attendēdum et videndum ꝛc. est tormentorum multiplicitas siue generalitas. vbi forsmo hanc questionem in qua parte et quam penam passus est Christus. Et dic q̄ sēm triplicem dimensionem corporis. id est sēm longitudinem latitudinem et profunditatem. Vnde ad litteram verificatum est in eo illud ysa. primo. A planta pedis vsq̄ ad verticem non est in eo sanitas. Primo a vertice inchoando capud illud sanctissimum gazophilacium sapiencie dei puncturis accutissimis spinee corone penetrantibus vsq̄ ossium perforatum fuit et arundine percussum. Canticorum. iij. Egredimini filie syon id est anime fideles ab alijs mundi cogitationibus. et videte meditando regem Salomonem id est Christum in dyademate spineo quo coronauit eū mater sua synagoga iudeorum. Ex qua secundum carnem natus est

Item secundo oculi pissimi a quibus intuitus Petrus cognoscens peccatum suum fleuit amare in detrisum velati sunt. Fuit etiam passus in oculis frequenti lachrimatione. Et maxime dum esset in cruce vbi amarissimas emisit voces et lachrimas ad Hebreos quī to. Cum clamore ꝛc.

Item tercio facies eius plena graciarum deturpata est sputis et sanguine vt leprosus videretur. ysa. liij. Nos vidimus eum quasi leprosum. Vnde nec reputauimus eum ꝛc.

Item quarto gene eius candide et rubicunde alapis percusse sunt. Vnde dicit ysa xv. Corpus meum dedi percucientibus. et genas meas fellentibus.

Item quinto aures ille que audiunt melos angelorum replete sunt blasphemijs detractionibus contumelijs irrisionibus populorū. Ihō dicit ps. Audiui vituperationem multorum commorancium in circuitu. Item sexto nares beatissime eius ad cuius odorem reuiuiscunt mortui. fatigantur vetoribꝰ cadauerum caluarie loci.

Item septimo os eius. quod tam sanam tam vtilissimam et verissimam doctrinam protulerat peruersum est et tanctꝫ ouis ad occisionem ductus non apperuit os suum ad excusandum vel comminandum aut maledicendum sed benedicendum et orandum pro inimicis.

Item octauo capilli capitis eius et barba delicatissimi violencia tracti aut euulsi sunt.

Item nono collum eius suauissimum colaphis attritum est.

Item decimo manus eius potentissime ex quarum contactu infirmi plurimi sanati sūt. leprosi mūdati clauis durissimis cruci affixe sunt.

Item vndecimo pedes eius. Quorum pedum terra scabellum est.

quiq; discurrentes per ciuitates villas ⁊ castra tantum laborauerunt pro hominis salute in cruce extensi sunt. Secundum illud. Foderunt manus meas ⁊ pedes meos ⁊c. ps Item duodecimo totum corpus illud dulcissimum quod in cibum illum salutiferum nobis reliquit. flagellis multis ⁊ diris cesum dilaceratum ⁊ sanguine cruentatum. ossa illa confracta sunt. remanserunt sola lingua ⁊ cor integra. Sine illa sine sua lesione manerent lingua eius aceto ⁊ felle ī siti mortis amaricata est vt impleretur illud ps. Dederunt in escam meam fel ⁊ in siti mea potauerunt me aceto. Demum eo mortuo non saciatis de cruciatibus viuētis ⁊ morte eius spiritu tradito latus eius lācea apertum est vnde exierūt sanguis ⁊ aqua medicine nostre animarum. Sed et in rebus sibi adherentibus scilicet vestibus iniuriati sunt. Nam ait ps. Diuiserunt sibi vestimenta mea ⁊ super vestem meam illam sine inconsutilem quā fecerat sibi mater sua miserunt sortem. Conuersantes quoq; cum eo discipulos eum derelinquere compulerunt capere cupientes adolescētem qui eum sequebatur syndone superindutum nudo nisi fugisset. Stabat ergo iuxta crucem mater eius. ⁊ hec videns ⁊ scripta ⁊ pronunciata recolens dicere poterat illud Treñ. ij. Oculus meus afflictꝰ est nec tacui eo q̄ non esset requies donec aspiceret ⁊ videret dominus de celis id est non tacui a fletu eo q̄ non esset requies alicui mēbro filij mei donec aspiceret dominus scilicet resuscitando ipsum a mortuis attendite ⁊ videte si est dolor ⁊c.

¶ Septimum contemplandum dicit doloris acerbitas siue immensitas Ad cuius euidenciam queritur. vtrū dolor cristi fuerit maximus acerbissimus ⁊ grauissimus. Respondet sanctus Tho. ⁊ Bonauentura in tercio. dist. xxj. q̄ sic. Prout cuius intellectu dicunt q̄ in cristo paciente triplex fuit in genere afflictio seu passio. vna que dicitur dolor sensibilis qui causatur a corporali nocuo. Secunda dicitur tristicia que causatur ex iapprehensione alicuius nocui qua anima multum afflligitur vel sensualitas Tercia afflictio fuit compassio q̄ matri amicis ⁊ peccatoribus compatiebatur. prima pertinet ad sensus exteciores. secunda ad interiores. tercia ad superiores. Queliber igitur illarum trium afflictionum fuit maxima ⁊ acerbissima ⁊c. et maior q̄ cuiuscunq; hominis ī hac vita. Et hoc septuplici ratione. Primo ratione personalis conditionis. videlicet q̄ tam excellens et nobilis tam viliter. tam pius tam crudeliter. tam innocens tam diriter. tantus amator tam hostiliter tam voluntarie se offerens tam violenter cruciaretur. De quo dixi supra in prima contemplatione. Secundo ratione nobilissime complexionis. Quanto enim complexio melior ⁊ caro magis a corruptione remota tanto pugna est durior dissolutio grauior et angustia maior. De quo dixi latius vbi supra. Tercio rōe generalis diffusionis.

Quia passio fuit generalis in omnib⁹ membris vt dixi in precedenti consideratione. non enim habuit dolorem particularem in vnico solo membrorum sed dolor vehementissimus se transfudit p omnes eius artus et per totum corp⁹ vulneratus est em̄ in locis vbi vene ⁊ nerui totius corporis conueniunt scz manibus pedibus ⁊ corde q̄bus diruptis sanguis de toto corpe effusus est ⁊ dolor per totum corpus diffusus. Vnde dicere potuit illud Jhere. x. c. Tabernaculū meum vastatum est id est corpus meum. omnes em̄ funiculi eius dirupti sunt. funiculi vene ⁊ nerui sūt Quarto fuit dolor grauissimus ratione apertissime precognitionis. precognouit em̄ xp̄us quantus essz dolor future passiōis ⁊ mortis cui⁹ appropinquātis ymaginatio vsq̄ ad sudorem sanguineum eum artauit. non em̄ bibit passionis calicem occulis clausis vt non videret internam amaritudinem vt faciunt qui mortem non timent. qui angustias eius non vident ꝫ visum exhorruit cum pro salute nostra bibit. Quinto fuit dolor acerbissimus ratione separatiōis amarissime. Quanto enim aliqua duo magis sibi inuicem copulantur tāto ⁊ maiori dolore. ⁊ non nisi violencia maiori separantur. Videmus sensibiliter ꝙ quanto quis hz vxorem magis dilectā sibi promptius obedientem ⁊ melius seruientem ⁊ ad nutum omnia facientem tanto magis dolet de morte eius vel separatione sui. Cum igitur maiori ⁊ forciori vinculo naturalis amoris corpus ⁊ anima ī Cristo plus quā in ceteris hominibus fuerunt copulata Quia caro omnino subiecta fuit spiritui ⁊ per omnia ei obediens. sequitur ꝙ maior ⁊ vehemencior fuit dolor in separatione ita ꝙ in xp̄o vt dicunt doctores simul omnia membra fuerunt mortua quia anima sepaliatur ab omnibus membris non partem post partem relinquendo quē admodum in pluribus contingit ꝙ pedes primo moriuntur deinde alia membra. Nam vt dicit sanctus Thom̄. tercia parte. q. xlvij. ar. j. Vt Cristus ostenderet ꝙ passio illata per violenciam eius animam non eripiebat naturam corporalem in eius fortitudine cōseruauit vt etiam in extremis posit⁹ voce magna clamaret. Quod int̄ alia miracula mortis eius computatur. Vnde Mathei. xxvij. Videns autem centurio ꝙ sic expirasset ait. Vere homo iste filius dei erat. Mirabile etiam fuit in cristi morte ꝙ velocius mortuus fuit a lijs qui simili pena afficiebantur. vt habetur Joh. xix. Jdeo Mar. xv. dicitur ꝙ Pilatus mirabatur ꝙ iam obisset. Sicut enim ei⁹ voluntate natura corporalis cōseruata est in suo vigore vsq̄ ad extremum. sic etiam quando voluit subito cessit nocumento. Jdeo Joh. x. ait. Nemo tollet a me animam meam sed ego pono eam. Sexto fuit dolor passionis acerbissimus ratione ingratissime paruipensionis. cui tunc ingrati fuerunt iudei ⁊ sūt adhuc hodie xp̄iani. videbat em̄ paucitatem fruct⁹ seu vtilitatis

ipsius passionis ex parte peruersi-
tatis et ingratitudinis hominum
Nam cum preciosa fuerit apud de
um redemptio adeo q̄ preciuz san
guinis eius nedum omnes homi-
nes erat sufficiens ad redimendū
sed et mille mundos si fuissent. et
tamen pauci sunt qui se faciunt p-
ticipes fructus ipius passionis pro
pter desidiam ⁊ ingratitudinem
hominum. Sicut autem ex ma-
gno lucro q̄ quis videt se consequi
ex suo labore multum consolatur
ita econtra cum quis vīdet q̄ ex
maximo labore quem tollerat mo
dicum vel nullum fructum conse-
quitur multum contristatur ⁊ do-
let. Clamabat ihesus in cruce. Si
cio. et licet ad litteram propter in
tensum dolorem sitiret corporalit̄
magis tamen erat sitis spiritual
desiderij saluationis humani gene
ris. quare cuz videret ipe pene nul
lum fructum tunc sequi sed potius
ruinam ipōrum iudeorum propter
perfidiam suam casum contigisse
apostoloruz et i futurum multos
perituros xpianorum multum do
luit. Vnde clamat per Bernū. Ad te
clamo qui pro te morior te exhor
tor qui i cruce pacior. vide clauos
quibus confodior. vide latus quo
aperior. et cum sit tantus dolor in
tus et exterior plus tamen me cru
ciat quod te ingratum experior. et
Osee. vj. dominꝰ conquerens ait.
Misericordia vestra quasi nubes
matutina. et quasi ros mane per
transiens. misericordia vra id est
quam vobis feci in redimendo q̄si
nebula matutina que cito pertran
sijt. ita illud a memoria vra et q̄
si ros qui adueniēte sole subito de
siccat. ita adueniēte calore tēptati
onū et tribulationū subito perit a
nobis memoria passionis et gra
per eam recepta. Sz anima deuo ℓ
ta dicit illud Treñ. iij. Memoria
memor ero et tabescet in me ani
ma mea ex compassione. Nunc
inquiramus de virginis marie cō
passione. vtrū dolor compassiōis
beate virginis fuerit intensissimꝰ
Ad hoc dico q̄ dolor ꝑ passionis be
ate virginis fuit maximus sextu
plici ratione. Primo ratione subie
cti. nam gladius passionis siue pas
sio xpi pertransiuit animā marie
vt dictū est. ꝑ gladius pertransiens
animā magis penetrat q̄ penetrat
corpꝰ vel carnē ꝓpter nobilissimū
subiectū. Ergo maiorem habebat
virgo dolorem q̄ si gladius ille pe
netrasset corpus. ita q̄ fuit ita re
nosa vt ait Jhero. ad Eustochiū
q̄ tantus fuit dolor virginis q̄ li
cet non fuerit mortua tamen fuit
plus q̄ martir. Quod confirmat
Richar. in tercio disti. xxxiij. ar.
vij. q. iiij. Secundo ratione pre
sencialitatis. ex eo q̄ presens erat
ad videndum. Quando enim ali
qua mater audit filium suuz mo
tuum naturaliter dolet multum.
Sed quando audit horribili mor
te ipsum fuisse occisum magis do
let. Quando vero ante oculos suos
os videt filium suum morte turpis
sima occidi maxime dolet. Jgitur
virgo beata immenso dolore vul
nerabatur quando videbat filium
suum ante oculos suos horribili
morte necari. Tercio ratione im
potencie. Quia erat impotens ad

iuuandum. magna consolatio est matri quando filiū in morte oscularī amplexarīvl adiuuare potest Hec aūt in nullo poterat filiū adiuuare nec eum in cruce tangere. Audiebat ēm ipm sitire ⁊ non poterat sibi potum porrigere. Videbat ipm vulneribus plenum ⁊ non poterat vulnera alligare. Conspiciebat ipm sanguine plenuz ⁊ non poterat tergere. Videbat ipm in cruce flere ⁊ non poterat oscularī. neqꝫ amplexarī. Videbat sanguinem in terrā fluere. ⁊ non poterat colligere. Quarto ratione desolationis quia nullum habebat adiutorium ex quo eam omnes apli reliquerunt ⁊ sic in tanta tribulatione neqꝫ ipa nec filius habuit aliquē adiuuantem. Jdeo dicit ps. Sustinui qui simul contristaret ⁊ non fuit. neqꝫ cōsolantem. vnde sequit qui simul contristaret ⁊ non inueni. Quinto ratione vniuersalitatis q: dolor eius non fuit particularis sed vniuersalis quia totā aiaz repleuit ⁊ circumdedit. ita ꝙ nulla in corde eius remansit particula q̄ dolore non fuerit plēa. Vñ Jbero. in sermone de assumptione. Constat nanqꝫ ꝙ Maria intantuz doluit vt totā animā eius pertransiret. Sexto ratione durationis nā dolor beate virginis non fuit momentan eus sed moratiuus sicut dictum est de dolore xpi. ⁊ longe plus q: etiam post filij resurrectionem et ascensionem xpi passionez ī memoria retinebat ⁊ sine doloris gladio unde recordari non poterat vt tangit Jbero. vbi supra. Ad hoc sunt alie quatuor rationes quas dixi supra in prima consideratione compassionis beate virginis. Sed quare non fuit intantis doloribus mortua. Causa est hec quia fuit p priuilegium preseruata tamen tantus fuit eius dolor ꝙ excessit omnium dolores. Jdeo de ea potest dici illud Jbere. Treñ. ij. Cui ꝓparabo te cui assimilabo te filia jherusalē cui equabor te ⁊ consolabor te filia syon magna est velud mare contritio tua quis medebitur tui.

¶ Septimum contemplanduz dē obprobrij diuersitas. nunqꝫ enim aliquis homo latro vel predo sicut pius ihesus fuit contumeliatus. illusus. conuiciatus irrisus ⁊ blasphematus. Quod conqueritur per ps. Factus sum obprobriū hominum et abiectio plebis. omnes videntes me locuti sunt labijs ⁊ mouerunt caput. ¶ Multiplicitas obprobriorum summitur ex sequentibus. Primum est quia rex regum ⁊ dominus dominanciū fuit vilissimo precio venditꝰ. Bern. O iuda mercator pessime quid est ꝙ argentuz pro plumbo ⁊ auruz pro luto ⁊ lapidem preciosuz pro fimo commutasti. si ad venditionem auaricia te mouebat quare summum bonū pro precio tam vili vendebas. plus enim vendidisses asinum tuum qꝫ vendideris summum bonum. tu miser dum pecuniam lucrari voluisti simul pecuniam ⁊ vitam perdidisti. Nam Math. xxvij. dicit ꝙ proiectis argenteis in templuz abiens laqueo se suspendit. Secūdum obprobriuz est quia a vilissimo populo vilissime est illusus. et hoc quadrupliciter. Primo in do-

mo Anne qñ velantes faciem ei⁹ xp̄m percucientes derisorie dicebāt ⁊ querebant. ꝓphetisa nobis; criste quis est qui te percussit. Lu. xxii. Scdo in domo Herodis qui eum fatuum ⁊ non sane mentis existimans ex eo ꝙ nullum ab eo respōsum habere potuit pro derisione eū alba veste induit. Tercio in domo Pilati vbi milites clamidem coccineaz ei induerūt arundinē in manu ⁊ spineam coronam sup caput eius posuerūt ⁊ genuflexu dicebant. Aue rex iudeoruz. Math. xxvii. Quarto in cruce. Mathei xxvii. Et hoc a triplici genere hominū. Primo a pretereuntibus. q̄ dixerunt ei illudēdo. Vah qui destruis templum ⁊c. Scdo a principibus sacerdotum scribis ⁊ senioribus qui ei illudēdo dixerūt. Alios saluos fecit ⁊c. Si rex israhel ē ⁊c. Tercio a latrone sinistro qui dixit Si tu es xp̄us salua temetip̄m et nos. Terciū obprobrium est ꝙ a vilissimo populo vilissimo modo tractatus est. Et hoc complectit ī se plura. nam inhoneste captus. ī honeste ligatus. viliter ductus. immunde ꝯsputus. iudici inhoneste presentatus. obprobriose ad crucifigendum ductus. Quartū obprobrium est quia a vilissimo populo vilissīa ē passus. Prīo qr ī vilissimo loco crucifixus. ex quo ostenditur augmentatio doloris ei⁹. nam vt narrat euangelista duxerūt eum in golgata quod est caluarie loc⁹ ⁊ ibi crucifixerunt eum. qui locus ido dicebat̄ caluarie quia ibi erāt ossa mortuorum ⁊ caluarie ⁊ alia cadauera ⁊ ibi occidebant̄ vilissimi homines ⁊ magni malefactores. Ibi stabat iuxta crucem mat̄ eius ⁊ videns locū tam vilem ac filiū eius regem regū ⁊ dn̄m dominancium factum obprobrium hominū et abiectionez plebis valde doluit ⁊ dicere poterat illud Treñ. i. Idcirco ego plorans ⁊ occulus meus deducens lachrimas quia lōge factus est a me consolator. Secundo quia supplicio crucis traditus quod illo tempore erat vilissimū suppliciū latronū. licet nunc ꝓpter xp̄m in ea extensum cuz summa venetatione transeat ad frontes impatorum ⁊ omniū xp̄ianoꝝ Erat mors maxime infamie ⁊ acerbissime pene. vnde in lege dictū est. Maledictus omnis qui pēdet in ligno. maledictiōe scz infamie Qd intelligētes ip̄i maligni iudei dixerunt nō recte cogitantes ꝫ peruerse morte turpissima condemnem⁹ eū. Hoc gen⁹ mortis xp̄s ideo elegit pocius q̄ aliā mortē vt doceret ⁊ confortaret quemlibet ꝓpter nullum gen⁹ mortis quātumcūq̄ ignominiosum. quātūcunq̄ asperum deuiu seu mandatū ei⁹ qd cūq̄ deserendū. Tercio nō modica cā doloris fuit in xp̄o paciente hoc qr inter vilissimos scz latrones crucifixus est. Sicut em̄ pati iustū ⁊ īnocentē cū alijs sanctis ⁊ probis viris ⁊ iniuste ꝯdempnari ad mortē est aliqd refrigeriū. Ita ecōtra cōdemnari cū sceleratis ē augmētuz pene cū ex hoc vidētes iudicēt illū scelestū. vñ ⁊ ꝓ speciali īiuria ⁊ crudelitate erga eum ꝓdixit ysa. liij. Et cū sceleratis deputat⁹ ē scz ad mortē qd etiam xp̄s exhorrēs scdm

sensualitatem orabat per ps. dicēs Ne perdas cū impijs deus animā meā ⁊ cum viris sanguinum vitā meam. Inter omnia obprobria ⁊ vilificationes supradictas agnus innocens nunq̄ impacienter aperuit os suū ꝑ crucifixoribus deprecatur patrem. dicens. Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt Latron ⁊si ꝓpter scelera crucifixū ad penitenciam conuersum nō solum veniam sed paradisum pollicetur dicens. Hodie mecum eris ī paradiso. Stabat iuxta crucem mater Jhesū hec meditans et doloribus quasi defecta ait ad crucem. vt pie credi potest sicut canit eccle sia in hymno. Crux fidelis. Flecte ramos arbor alta tensa laxa viscera et rigor lentescat ille quem dedit natiuitas vt superni membra regis miti tendas stipite. Ad filiū autem. mihi non loqueris. pro tu deis intercedis. latronem consolaris. Ad quam ille. Ecce filius tuus. ey quo ad patrem vado loco mei iohannem dimitto. Sed ista commutatio adauget dolorem cū filius hominis mihi detur pro filio virginis ymmo et dei. attēdite ergo et videte nē.

O Octauū et vltimum contemplādum nē. dicit consolationis nullitas. In tantis em passionib⁹ et doloribus nullam habuit consolationem. Vnde dicit per ps. Qui me consolaret et non inuenī. Primo non consolabat cum sicut fieri solet morti adiudicatis a ducentib⁹ eos. non iudei ꝑ illudebant ei cuz principib⁹ sacerdotū et blasphemabāt. nō gentiles ꝑ coronā spineaz imponentes capiti. percuciebant cum et sub cruce cum maximo dolore eum vestibus ꝓprijs exuerūt et cruci affixerunt. Item tercio nō discipuli qui fugerant scdm illud ps. Longe fecisti notos meos a me Quis vnq̄ fuit ita derelict⁹ et pauper sicut Jhesus. Nā paupertimus fuit in rebus quia vestibus omnibus spoliatus. Item paupertim⁹ in honoribus quia sepius blasphematus et illusus. Itē paupertim⁹ nihilominus in amicis quia ab oī bus derelictus. Item quarto non Maria que eum iuuare et consolari non poterat vt dictum est supra Item quinto nec pater etern⁹ consolatus est eum ꝑ nobis tradidit illuz. ymmo qd plus est in toto dereliquit eum. Graue est homini ī tormentis a nullo consolari. Grauissimum aūt si ab omnibus desertē et maxime a patre. et ꝓpterea ipe clamauit ī cruce. math. xxvij Deus meus deus me⁹ vt quid me dereliquisti. Clamauerunt iusti et dñs exaudiuit eos ait ps. Patres noui et veteris testamēti in tribulationib⁹ et cruciatib⁹ suis clamauerunt et dñs exaudiuit eos. et si nō ꝑ liberādo ab illis penis tñ ꝑ consolando mentē eoꝝ vt ꝑstātes psisterēt respectu ꝓmij et diuini beneplaciti. Ego aūt aut xps clamabo p diē et nō exaudies dicēdo de⁹ me⁹ nē. Et deinde. Pī in manus tuas nē. Et inclinato capite nē. vt supra. Sz queritē hic quō dī deus p eū dereliquisse cū ipe p se sit deus et hō et diuinitas nunq̄ fuit separata ab humanitate vt dicit Damas. Qd semel accepit dei filius nunq̄ di

misit. Sol'o scdm mgrm di. xxj. tercij. Deus pater siue diuinitas dicitur eum deteliquisse in morte dupliciter. Primo quia potestati psequencium eum exposuit subtrahendo protectionez ac si diuinitas nō esset sibi vnita. Scdo ideo qr ps intellectiua xpi gaudij ⁊ consolationis quo fruebat in verbo nil influxit aut communicauit sensitiue ad consolationem ⁊ in hoc non exaudiebatur qd in nullo sanctoruz accidit. Et ideo dicitur ꝙ passio. vl' affectio xpi fuit maxima quia fuit pura sine admixtione consolationis. nam in alijs sanctis siue pacientibus mitigat tristicia interior ⁊ etiam dolor exterior. ex aliqua consideratione ratiōis p quādam deriuationē seu redundanciā a superioribus viribus ad inferiores quod in xpo paciente non fuit Vnicuiq; em virium permisit agere quod est sibi pprium. sicut dicit Damasc. ¶ Mitigatur itaq; dolor in alijs tripliciter. Primo propter contemplationem qua ratio superior abstrahit inferiores vires a suis actibus vt in Moyse ⁊ Paulo Scdo ppter complacenciam voluntatis amorose. ppter illud ratione cui⁹ patitur vt in Laurencio Tiburcio ⁊ similibus. Tercio propter vehementem dolorē vni⁹ potencie. alia potencia vel anima suum dolorē non percipit vt patet ī denciuz dolore qui mitigat vel obliuisci facit dolorē minorē pedū vl' membri alterius. Sz ppter nullū istoꝝ xpi pena fuit minuta. Item sexto p⁹ ei⁹ mortē ita fuit derelict⁹ qd nullus ex amicis ⁊ sibi notis discipulis pro eius sepultura rogauit quia nullus audebat sed quidam extraneus Joseph ab aramathia qui insignis iudeorum erat ⁊ notus pilato. Item vltimo post eius mortem ita derelictus et pauper fuit ꝙ nec pprium operimētuz nudus habuit ad sepeliendū nec pprium sepulchrum. habuit ꝫ in alieno sepelit. Nā vt dicit Theophilus. In vita domū nō habuit post mortem quoq; in alieno sepulchro reconditur quia pro aliena moriebatur salute ⁊ nudus existens a ioseph cooperitur ⁊c.

Sermo de passione dñi. xlij.

Wann quint⁹

O vos omnes qui transitis p viā attendite ⁊ videte si ē dolor similis dolori meo. Treñ. j.

¶ Quia omnia genera passionum in tribus differēcijs passionū includunt nec est aliquod genus passionis quin ad aliquod istoꝝ triū generum reducatur. Aut em patimur in rerum spoliatione. aut in corporis afflictione. aut in cordis perturbatione. Ideo dñs qui oīm hominum pctā qui fuerūt sunt et erunt quātū in eo fuit sup se suscepit. voluit etiā ī se suscipe oīa genera passionū vt patri p nobis satisfacerz Fuit em reb⁹ spoliat⁹ qr nud⁹ cruci affix⁹. Fuit ⁊ multiplicit ī corpore afflict⁹. ne dum in extensione crucis ꝫ etiā añ hoc in oībus mēbris. in flagellatione. coronatione alapisatiōe ⁊ multiplici pcussione ita vt de eo diceret ysa. A plāta pedis vsq; ad verticē nō ē in eo sani

tas ysa.j.. Quanta aũt fuerit ĩ ea cordis perturbatio bñ oñdit dicẽs Tristis est aĩa mea vsq; ad mortẽ. Ideo Iheremias volens nobis incuttere memoriã tã amare ymo amarissime passionis saluatoris nostri dicit in libro suaꝝ lamentationum verba thematis p̃missa. O vos omnes ꝛc. ꝓ gr̃a aue ma. ¶ O vos omnes qui transitis vbi supra. In hijs verbis ꝓpheta duo facit. Primo hortat̃ omnes qui in via dei ambulant ad attẽtã considerationem passionis xp̃i dicens O vos omnes qui transitis perviã attendite ꝛ videte. Scd̃o nobis ĩsinuat eiusdem passionis amaritudinem singularẽ cui nulla põt fieri comparatio dicens. Si est dolor similis dolori meo. Circa primum est notandũ ꝙ in verbis p̃assumptis ꝓpheta signanter mouet fideles attendere ꝛ videre passionem xp̃i dicens. Vos qui ꝑtrãsitis viã.i. qui in via dei ambulatis. Ex quo patet ꝙ nõ oẽs hortatur sꝫ solũ eos q̃ in via dei ambulãt ꝑ fidẽ. qui em̃ extra viã positi sunt.i. extra vnitatẽ fidei xp̃iane ceci sunt ꝛ ideo tales ab hac hortatione excludunt̃. Dicit aũt notanter attẽdite ꝛ videte.i. deuote considerate. videre em̃ ꝯsiderare ẽ. sed attẽdere ꝛ videre ẽ attẽte ꝛ deuote considerare. quasi di. nõ sufficit videre passionme xp̃i depictã aut descriptã sꝫ oꝑtet attente ꝛ deuote eã intueri intus in corde. ¶ Pro quo est notandũ scd̃o ꝙ tria debemus videre in passione xp̃i scꝫ paciẽtis dignitatẽ. passiõis acerbitatem. ꝛ nr̃am vilitatẽ. hec em̃ tria deuote rimata ꝛ ꝯsiderata diligẽter ꝯsiderãtis animũ ab oĩ penit⁹ prauo retrahũt amore ꝛ ad se mirabilit̃ rapiunt ꝛ vehementer afficiũt ꝛ tãte miserati õis aspectus cor medullitus concutit ꝛ aĩam in amoris flamma inardescit. Primo ergo videamus pacientis dignitatem cuius sublimitatẽ ꝛ reuerenciam nulla creaturaꝝ poterit cogitare. quia deus. Scimus aũt ꝙ quãto paciens est dignior tãto pena erit indignior. ꝙ aũt eius dignitatem nulla possit attingere cogitãdo creatura hoc insinuat Job.xj.c. sic dicens. Forsitan vestigia dei ꝯp̃hendes. quasi dicat nequaq̃. Et subiungit causam dicẽs. Excelsior celo ẽ ꝛ q̃d facies. ꝓfundior inferno. ꝛ vnde cognosces. lõgior terra mẽsura eius ꝛ lacior mari. ¶ In q̃bus verbis Job tãgit quatuor que verã ꝛ ꝑfectã dignitatẽ ꝯstituũt. scꝫ fortissimã potenciã. ꝓfundissimaꝫ sapienciã. lõgissimã eternitatem ꝛ immensam eius caritatẽ. In quocunq; aũt hec diuisiones confluũt merito dignissim⁹ reputat̃. in hoc em̃ ꝙ dicit excelsior celo tãgit eius potestatẽ. in hoc ꝙ subiũgit ꝓfundior inferno tangit sapiencie eius ꝓfunditatẽ. In hoc aũt ꝙ dicit lõgior terra tangit eius eternitatẽ. cũ v̄o quarto ꝯcludit lacior mari tãgit immensam eius caritatẽ. Pro hijs magnitudinibus ꝛ dimensionibus omnibus dicit ꝓpheta in p̃s. Laudate eum scd̃m multitudinem magnitudinis eius. Et vt paucis verbis hec comp̃hendamus dicamus exponendo verbum Job Altitudo diuine potencie celsiorẽ

celo. profundum diuine sapientie. profundi⁹ est inferno. Longitudo eternitatis eius longior est terra. Latitudo caritatis sue laciorē mari. Consideremus. ergo ⁊ attēte videamus in corde nostro nobis reducendo in memoriā quō tam dignissimus in se ꝓpter nos tam indignissima pertulit. quō tam profundissimus in sapiencia tam insipientissima pro nobis sustinuit. quō tam longissim⁹ in eternitate. tam crudelissima morte pro nobis vitam dedit. quō tam latissimus in caritate pro nobis tam magnum odium ⁊ contemptum a iudeis pertulit ⁊ hodie adhuc patitur a malis xp̄ianis qui suis peccatis faciunt ac si esset impotens insipiēs non eternus ⁊ quasi mal⁹. Discurrat ergo deuotus homo inter has extremitates videlicet excellētissime dignitatis ⁊ miserrime infirmitatis. profundissime sapiencie ⁊ maxime insipiencie. longissime eternitatis ⁊ breuis mortalitatis. latissime caritatis ⁊ extreme contemptibilitatis. ⁊ cogitet quare ⁊ pro quib⁹ hoc fecerit q̄ pro nobis adhuc inimicis ⁊ cogit̄ clamare i celum. O q̄ indebita miseratio. q̄ gratuita dilectio. q̄ inopinata dignatio. q̄ stupenda dulcedo. ⁊ q̄ inuicta mansuetudo. regis glorie qui pro spurcissimo vermiculo crucifigi voluit. ita lacerari in cruce extendi ⁊ affigi vt dinumerarent̄ omnia ossa eius vt bene diceret ꝑ prophetam. Ego sum vermis ⁊ ñ homo. Vermis sub cōculcante ex dolore contrahitur nec facit aliq̄d conculcanti. ita xp̄us omnia paci entissime sustinuit. ⁊ q̄q̄ esset potentissimus in nullo se vindicauit Attende ⁊ vide si non eius profundissima sapiencia in fatuitatem. et insipienciam sit mutata. dū ad omnia conuicia atq̄ blasphemias tanq̄ reus vel fatuus nihil respondit. ⁊ videbatur ille sapientissim⁹ ac si nihil sciret loqui. Vnde sicut refert Lucas. xxiij. dum Pilatus misit ihesum ad herodē ⁊ herodes multo tempore cupiuit videre eū quia multa de eo audierat ⁊ sperabat aliquod signum ab eo videre. et cum herodes eum interrogasset de multis sermonibus ihesus nihil respondit. ⁊ ideo spreuit illum Herodes cū exercitu suo ⁊ induit eū veste alba ⁊ remisit eum ad pilatum tanquam fatuum. Ecce quō profundissima sapiencia mutata est in fatuitatem ⁊ insipienciam. vbi volunt doctores sancti ꝙ nō erat aliquis de exercitu Herodis quin singularem contumeliā aut illusionem ei inferret. Attende etiam ⁊ vide si non longitudo eternitatis eius in mortem subitam est mutata cum totus mulctatus cito moreret̄ ita vt pilatus miraret̄ si iam obisset mar. xv. Et bene ammiracione dignū ꝙ eternitas moreretur qui mortuos suscitauit ⁊ viuificauit qui et vite ⁊ mortis tenet imperium. Attende quarto et vide si non latitudo caritatis ei⁹ mutata est in odium qui vt totū mundum ad sui amorem inflammarꝫ penas mortis sustinuit ⁊ factus ē toti mundo odiosus. Sicut ipe testatur Joh. vij. Mund⁹ me odit q̄ ego testimoniū perhibeo de illo

quia opera eius mala sunt. Ecce iam patet primū pacientis dignitas qui tam indigna vt audistis ꝑtulit. que quilibet fidelis deuote et attente cordis occulo inspicere debet. ¶ Scdo quilibet fidelis deuota mente attendere ⁊ inspicere debet in illo paciente dignissimo passionis acerbitatem. Fuit aūt eius passio valde acerba propter triaxi delicet. ꝓpter doloris vehemenciaz loci erubescenciam ⁊ operis indecenciam. Primo ꝓpter vehemenciam doloris. vehemens em̄ dolor causatur ex eo ꝙ sanus ⁊ in plena etate constitutus totus simul patitur ⁊ conteritur. ⁊ ita fuit in xp̄o ⁊c̄. Scdo ꝓpter loci erubescenciaz Propter quinqz em̄ erubescencia infert valde magnum dolorem. primo ꝓpter situs vel loci eleuationē sicut in loco caluarie qui locus eminebat. Scdo propter hominū concursionem quia cū esset pasca oportuit omnes homines qui pre senio aut infirmitate nō excusabantur venire in iherusalem. ⁊ hij omnes viderunt tantam miseriam ī xp̄o dn̄o. sicut dicit̄ Lu. xxiij. Percucientes pectora sua tristes abietunt. Ideo bene dicit ꝓpheta in p̄s in ꝑsona xp̄i. Operuit confusio faciem meaz. Tercio propter ihesu cognitionem. cognoscebat̄ em̄ ab omnibus tanquam iustus qui quasi infinita miracula fecisset ⁊ multa beneficia populo exhibuisset docendo. cibando ⁊ infirmos curando. et mortuos suscitando qui tunc ab omnibus id est a maiori parte. et est distributio pro generibus singuloꝝ. cū ita publice pateret̄ credebant̄ arte magica fuisse facta iudicantes eum seductorem vt in p̄s Tota die verecundia contra me ē Quarto ꝓpter gloriosam ꝓcessionē in die palmarum. Vnde Bernh. Cur dn̄s ꝓcessionem habere voluit qui non longe prius nouerat sibi passionem affuturam nisi vt confusibilior esset passio quam tanta gloria precessissz. O q̄z dissimile est benedictus qui venit. Et tolle crucifige eum. Quinto ꝓpter latronū associationem quibus similis reputabatur sicut dicit̄ Ysa. liij. Cum sceleratis reputat⁹ est. Tercio passio dn̄i fuit acerba valde ꝓpter operis indecenciam. Nam inter omnia genera mortis crucis suspendium fuit iguominiosum in tantū vt etiam essent a domino maledicti. Vnde Deutro. xxj. dicitur Maledictus a deo omnis qui pendet ī ligno. Et apl's dicit ad gal'. iij. xp̄us redemit nos de maledictione legis factus pro nobis maledictus. Hinc est ꝙ ꝓpter hanc ignominiosam mortem mandatum ē in lege ne suspensi per diem dimitterentur in ligno. Deut. vbi supra Tercio quilibet fidelis attente et deuote videre debet in illo paciente dignissimo passionis vtilitatē ¶ Est aūt triplex vtilitas passiōis xp̄i in qua omnis vtilitas presentis vite pariter et future est inclusa. Nam per eius passionem misericorditer sumus consecuti peccatorum remissionem graciarū collationem ⁊ future glorie exhibitionem. Que tria euidenter intelligimus in titulo crucis. nam per nomen ihesus ꝙ saluator interp̄tatur

peccatorum remissionem recepimꝰ Per nazarenus autem quod flos siue sanctitas interpretatur gracia rum collationem intelligimus. Per nomen autem regis siue p hoc nomē rex iudeoꝝ glorie adeptionē eo q in regno celoꝝ erimus omnes reges. De primo dicit petrus. j. Petri. iij. xps p peccatis nostris mortuus est. De scdo ad Heb. x. Sanctificati sumus per oblationez corporis xpi quod vtiq; per gras fieri oportebat. De tercio dicit ibidem Habentes fiduciam in introitum sanctorum in sanguine xpi. Est etiam multiplex alia passionis cristi vtilitas. quia per passionē xpi angelica ruina est reparata humana natura exaltata. potestas diabolica diminuta. meritorum scala erecta et celestis porta aperta. que ante hoc plusq; p quinq; milia annorum. videlicet per quinq; mlia ducentos et triginta duos annos in quibus nullus hominum intrauit regna celorum. Ex omnibus iam dictis possumus summatim colligere q quilibet fidelis attente et deuote oculis cordis sui inspicere et considerare debet hec tria videlicet quis est qui patitur. que patitur et quare patitur. Si ergo ꝺsideras tu xpiane quis patit inuenies quid admirandū quia filius dei. In quo tria miranda sunt et valde mirabilia. Primum quia sicut latro comprehenditur ad terram pstratus et laqueis ligatus manus videlicet retrorsum et hinc inde tractus et ductus. Scdo quia sicut malefactor flagellat nudꝰ ad statuā ligatꝰ. Qui ne dū vestes sed oia creauit et plasmauit. Tercio q sicut pcōr occidit q cū iniquis deputatus ē ysa. liij. Propter qd in passione xpi angeli obstupuerūt dicente pphēta ysa. xxxiij. Angeli pacis amare flebant scz in passiōe cristi ymmo legit tūc voy in aere audita angeloꝝ transeamus de hijs sedibꝰ nē. Corpora celestia obstupuerunt per luminis subtractionem q hora sexta stupentes teuebrie facte sunt. Vñ et sapientes mundi obstupuerūt. sicut Athenis Dyonisius dicens. Aut deus nature patit aut tota mdi machina destruitur. Si aūt scdo ꝺsideras que patit inuenies durissima que p te sustinuit. Ex quo bñ habes causaz flēdi. Vñ ysa. quasi flendo hec pdixit dñs ysa. j. De caput languidum et oē cor merens. Causam subiungit. q a plāta pedis vsq; ad verticē nō ē in eo sanitas. Hec autez duricia passionis xpi notat in quinq; sensibus corporis sui. In auditu clamores multiplices quibꝰ eū cōfundebāt et deridebāt dicētes. Crucifige crucifige eū. Itē alios saluos fecit et seipm saluū facere nō pōt. Itē si rex israhel ē descēdat de cruce. Suo mō audiuit derisiones cū velabāt faciē eius pcientes eū in collū in faciē aīa et retro. a dextris ac a sinistris quilibz sicut volebat et dicentes pphetisa nobis xpe qs est q te percussit. ymmo vult Bernꝰ q p pilos eū ad terrā trahebant et forte pedibus ꝺculcauerunt. Scdo in visu notat duricia passiōis cristi. q vidit se ab apl'is derelictum vidit se inter latrones crucifixum. vidit matrē eius dilectissimā flere.

ex quo multū fuit afflictꝰ. Vñ et de nullo singulariter fecit testamē tū nisi de mr̄e eiꝰ dicens iohi. Ecce mr̄ tua. iā enim mortuꝰ erat ioseph. Tercio in olfactu passus ē fetorē magnū videlicz fetorē sputoꝝ fetorē cadauerū ⁊ stercoꝝ. Quarto in gustu passus est. Per fel ⁊ acetū et vinū mirratū sicut tradunt euāgeliste. Quinto in tactu in capite puncturā spinaꝝ. In toto corpe disciplinā flagelloꝝ ⁊ virgaꝝ. in pepidibꝰ ⁊ manibꝰ fixurā clauorum ⁊ sic de alijs. Si aūt tercio ꝯsideras quare passus est inuenies amoris signū. qꝛ passus ē ꝑ nobis qđ fuit signū maximi amoris cum nos adhuc essemus inimici eiꝰ vt supra dixi. q̄s em̄ maior p̄t esse amor ꝙ mortē sustinere ñ solū ꝑ amicis ꝫ etiā ꝑ inimicis. qđ vtiq̄ nos maxime accēdere deberet ad reamādū eū. nā amor xp̄i excellit omnez amorē possibilē. Excedit em̄ amorē quē mr̄ hz ad filiū. amorē quem hz spōsus ad sponsam. amorē quē hz corpus ad animā. Qñ em̄ vnq̄ auditū est. ꝙ mr̄ se daret in mortē ꝑ filio sibi rebelli. aut q̄s vnq̄ spōsus suā sponsam dilexit vt xp̄s peccatores. Que etiā aīa ita voluntarie vnq̄ se separabit a corpore sicut anima cristi pro peccatoribus Ex hijs ergo omnibus patet prima pars quid attendere ⁊ videre debet quilibet cristianus.

¶ Circa scđm videlicet circa passionis sue excellenciam super omnes passiones. Est sciendum ꝙ passio xp̄i dñi fuit amarissima inter oēs passiones huius mundi. Sicut innuit ꝓpheta in vbis thematis dicens. Si est dolor similis dolori meo quasi diceret nullus. vtiq̄ dolor potest compari in amaritudīe ad dolorem meum. Illud aūt ostēdi potest ex cōpassione quasi oīm creaturaꝝ saltem in celo ⁊ in terra Tunc em̄ omnis creatura fecit ac si vellet mori. cum creator eorum moriebat̄ in cruce. Terra tremuit quasi finem vellet habere. quia terremotus factus est magnus. Monumenta apta sunt ⁊ multa corpora surrexerunt. Lapides scindebātur similiter ⁊ velum templi scissum est. Tenebre facte sunt super vniuersam terraz vt sic omnis creatura haberet aliquid vnde lugeret. Sol abscondit splendorem suum. Fecit enim sol sicut homo fidel' ⁊ sicut hō misericors ⁊ hō erubescēs. Primo fecit sicut hō fidelis q̄ amicum videt in periculo. ⁊ non potest eum iuuare. talis enim si nō p̄t plus abscōdit tñ si p̄t aliq̄d de quo amicꝰ suus posset ledi ne amicus suꝰ ampliꝰ ledat̄. sicut fecit sol abscōdendo lumē suū q. d. Cū non possuz te iuuare abscondā tñ vl' retrahā hoc qđ p̄t eis eē in iuuamentue passiōis scz lucē meā ꝑ quā possunt videre quō te crucifigāt. Fecit scđo sicut hō misericors q̄ cū videns amicū suū in ꝑiculo ⁊ nō pōt ip̄m iuuare retrahit se vel claudit adminꝰ oc'los ne videat afflictiōz amici. ī hūc modū fecit sol q. d. nō possuz hoc pati vt videā sic miserabilit̄ creatorē meū iugulari ⁊ cruciari ⁊c. Fecit tercio sol sicut hō erubescēs q̄ videt amicū suū erubescibilē stare ⁊ nudum ⁊ non p̄t emēdare suā nudationē ⁊ erubescētiaz

Talis ad minus auertit oculos suos ab amico quem preverecundia non potest videre. Et isto modo fecit sol cum ypus penderet nudus et erubescens in cruce, quasi diceret non possum hoc pati q videaz creatorem meum nudum et erubescibilem pendere in cruce, claudaz oculos meos retrahaz ad me splendorem meum. Omnis ergo creatura vt audistis compassa est ypo domino. Nam et si aliter non probaretur, hoc tamen sufficiēter ondit in eclipsi solis. Hoc autē totum factum est nobis in exemplū vt nos ypo p nobis pacienti cōpaciamur. Verecundetur ergo homo qui in hoc crudelior et durior ē re inanimata. Qualis enim est verecundia homini vt ea que nullaz habent cognitionem recognoscāt creatorem suum. Et ipe ratione p ditus in nullo attendit amaritudinem passionis creatoris sui. ¶ Dubitatur ergo circa dicta vtruz passio ypi domini fuit acerbissima et inter omnes passiones huius vite maxima. Pro responsione ad hāc questionez est notandum q in cristo domino paciente fuit verꝰ dolor sensibilis exterior, qui causatur ex corporali lesione per aliquod extrinsecum nocium. Fuit etiam i eo tristicia interior, que causat ex apprehensione alicuius disconuenientis nocui vel nolito. Dicit ergo sanctus Tho. in tercia parte summe. q. xlvj. ar. vj. q quelibet illaz passionum in ypo fuit maxima inter omnes passiones huius vite videlicet tam dolor sensibilis exterior, qui causatur ex corporali lesione per aliquod extrinsecum nocium, ꝯ etiam tristicia interior, et hoc primo declaratur de dolore sensibili exteriori, vnde q exterior dolor sensibilis in ypo fuerit maximus inter omnes dolores sensibiles huius vite patet ex multis causis. Primo ppter perceptiuitatem pacientis. Quanto enim complexio est nobilior et purior et subtilior tanto eius caro est delicatior tenerior ac perceptiuior, et sic etiam puum tormentum tali corpori illatum magnum causat dolorem i eo. Fuit autem ypus super omnes mortales excellenter bene complexionatus, cum corpus eius fuerit formatum non actione nature sed miraculose quia immediate a diuina virtute et operatione spiritus sancti cuius perfecta sunt opera. Deut. xxxij. Et sicut dicit Crisos. super Joh. Semper illa que facta sunt miraculose perfectiora sunt aliis que sunt naturaliē Fuit etiā ypi corpꝰ in vginali vtero non ex tali materia ex q ceteta corpa hūana formantē, ꝑ de purissima materia, et de purissimis immaculatis et mūdissimis guttulis sacratissimi sanguinis marie vginis vt dicit Damas. in suo tercio. Et similiter mgr̄ in tercio sententiaz dis. xij. Et ita ppter nobilitatē et subtilitatē complexiōis ypi, ppter puritatē et tenerit udinē corpis sui, ppt mūdiciā et puritatē materie ex q ypi caro opatiōe spūssctī fuit formata erat ipa caro ypi maxie pceptiuitatis et qōlibz tormētū in illa p cussa carne causabat lōge maiorē dolorē ꝯ i alio hūano corpe qualicūꝯ

Cum autem tormenta xp̄o illata fuerint non pauca aut parua sed multa ⁊ magna nimis constat ꝙ in eo intensissimuꝫ causabant cruciatum. Et hec fuit prima causa. Scd̄o dolor sensibilis passiōis cristi fuit maximus ꝓpter. generalitatem passionis eius. Que extēdebat se non solum ad aliqua sed ad omnia corporis membra. ⁊ ad omnes exteriores sensus. ꝙ extenderit se ad omnes partes corporis patet. naꝫ passus est in capite coronā pungencium spinarum. in manibus ⁊ pedibus fixuram clauorum magnorum valde ⁊ obtusorum. Quod significat scriptura dicens in p̄s. Foderunt manus meas ⁊ pedes meos. Ecce nō dicit perforauērūt ꝫ foderunt quod plus est. quia claui erant obtusi ⁊ non acuti ido quasi fodendo ⁊ cum magna violencia per manus sunt percussi. in facie alapas ⁊ sputa ac vellicationem siue laterationem genaruꝫ. ⁊ barbe extractionē. Ideo dn̄s dicit per ꝓphetam ysa. l. Corpus meū dedi percucientibus ⁊ genas meas vellentibus. Quod quidem doctores exponunt de laceratione maxillarum facta cum vnguibus impiorum iudeorum. Quidam vero hoc exponunt de extractione barbe xp̄i ⁊ pie credit̄ vtrunqꝫ factuꝫ fuisse. Ecce quō sacrilege manus ī pie gentis non sunt saturare colaphis alapis ⁊ conspuitione desiderabilis vultus dn̄i nr̄i ꝫ etiam ad genarum ip̄ius vellicationem exarserunt ⁊ inde sanguinem elicuerūt Vbi ꝯsideranda est mansuetudo mirabilis agni pacacissimi ⁊ merito immitanda. ip̄e em̄ genas suas pudicissimas impioꝝ iudeoꝝ vnguibus lacerandas cum omni mā suetudine p̄buit vt ⁊ nos pacient̄ sufferamus si aliquando faciē nostram confusio ꝓpter ip̄m operiat Sustinuit etiam flagella durissima in dorso. in lateribus ⁊ in sacro pectore suo dicente Jhero. super Math. Traditus est ihesus militibus verberandus ⁊ illud sacratissimum dorsum pectusqꝫ dei capax flagella sumpserunt. Tandem in toto corpore sustinuit expāsionez et crudelem ip̄ius distensionem in cruce vt omnia eius ossa dinumerare possent. scd̄m illud p̄s. Dinumerauerunt omnia ossa mea. passus est etiam in omnibus quinqꝫ sensibus corporis sui vt supra exposui. ¶ Adauxit etiam vulnerum suorum passionez materna compassio quam taꝫ doloroso ⁊ tristi corde complosis manibus occulis lachrimaꝝ torrente fluentib⁹ ⁊ voce querula sibi pendēti in cruce vidit astare Vn̄ in omel'. sup Stabat dr̄ ꝙ nō modicū passiōis sustinuit dn̄s ex assistēcia dilecte mr̄is sue. quā ꝯgnouit eē desolatā ⁊ ineffabili dolore plenā ac merore. Quod ꝓbat̄ ex hoc ꝙ xp̄us iā im ꝓximo moritur⁹ amarissime mortis sue q̄ si oblit⁹ desolate mr̄i sic ꝯpass⁹ ē vt iā ī vltimo spū ꝯstitut⁹ disponerꝫ quomodo hic manere deberet alteri eam commendando. Et subditur vbi supra. O dolores inexplicabiles. O ineffabilem reciprocationem sancti amoris. filius patitur valde. Et mater nimis paciebatur. Mater est compassa

filio vnigenito. ⁊ filius compassus est matri compacienti. tantus ẽ fuit impetus passionis dñi ihu xpi vt dolor xpm pacientẽ quasi torrẽs impleret ⁊ inebriaret. ⁊ eo impleto in mẽtem effluaret. quasimiliter ipleta ipm filiũ pacientem quodã modo redundaret. De illa generalitate passionis loquitur Bernhardus in quodam sermone dicẽs. Caput angelicis tremendũ spiritibus densitate spinarum pungitur. Facies pulchra pre filijs hoim sputis hominum deturpatur. Oculi lucidiores sole caligant in morte Aures que audiunt angelicos cantus audiunt peccatorum insultus. Os quod docet angelos felle ⁊ aceto potatur. Pedes quorum scabellũ adoratur cruci clauo affiguntur. Manus que formauerũt celos sunt extense in cruce ⁊ clauis confixe. corpus verberatũ. latus lancea pforatũ Et quid plura nõ remansit in eo nisi lingua vt p peccatoribꝰ oraret ⁊ matrem discipulo cõmendaret. Hec desco. Tercio dolor sensibilis passionis xpi fuit maximus propter genus passiõis ⁊ mortis. quia mors confixoꝝ in cruce fuit acerbissima. ex hoc q tales cõfigũt in locis neruosis ⁊ maxime sensibilibus scz in manibus ⁊ pedibus. Et ex hoc q ipm pondus corporis pẽdentis continue auget dolorem nã illud corpus magnum ⁊ perfectum non habuit aliquam sustentationem nisi quatuor vulnera in quibus pendebat. ex quo tunc valde vulnera distendebantur ⁊ lacerabantur. Etiam ex hoc crucifixio fuit acerbissima quia dolor in illa passione diuturnior est. non enim tales cito moriuntur sicut gladio interempti. ymmo dominus tribꝰ horis pendebat in cruce in illo tntẽ sissimo dolore. De hoc loquens August. super Johannem dicit. Jsta morte crucis nihil fuit peius inter omnia moriencium genera. Et dicit ibidem q nulla mors erat maioris obprobrij. maioris supplicij ⁊ longioris exterminij. Subdit q passiõe ⁊ morte crucis nihil erat tunc in carne intollerabilius et nihil est cruce nunc in fronte gloriosius.

¶ Quarto fuit dolor Christi sensibilis maximus propter etatis sue qualitatem. Mortuus enim fuit ī etate in qua maxime viget homis robur ⁊ fortitudo et omnia vitalia tunc sunt vinacissima. ⁊ ideo maior ẽ dolor in tali etate ⁊ mors innaturalior cum maiori violencia ⁊ dolore. Quinto fuit dolor christi maximus ratione finis. Fuit enim finis passionis sue liberatio generis humani a peccato. ⁊ satisfactio pro totius generis humani peccatis. propter hoc enim dominꝰ patiebatur ⁊ moriebatur vt p hoc humanum genus liberaret ⁊ pro totius mundi peccatis satisfaceret Et ideo vult sanctus Tho. vbi supra q tantum dolorem assumpsit dominus voluntarie q erat proporcionatus magnitudini fructꝰ qui inde sequebatur scz liberationi generis humani ⁊ q erat sufficiẽs satisfactio p oibus peccatis. ⁊ licz minimꝰ dolor xpi sufficissz p peccatis oium hoim ⁊ hoc propter dignitatẽ diuine psone ex qua infinitã virtutez

habuit. Tamem vt dicit sanctus Thomas xp̄us voluit humanū genus liberare a peccatis non pote. state ꝫ iusticia. ⁊ non solum attēdit quantā virtutē dolor eius haberet ex diuinitate sibi vnita. sed etiam quantus sufficeret scd̄m naturam humanā ad tantam satisfactionem. sed q̄ tantus xp̄i dolor in multis hominibus fuit frustra qui videlicet non fecerunt neq̄ faciūt se participes tam amarissimi doloris quod xp̄s plene ⁊ ꝑfectissime cognouit dū sic pateret̄ ido ex hoc iterum dolor suus fuit multiplicatus ⁊ tanto amarior factus. Homo em̄ videns magnos suos labores frustrari grauius ꝑturbat̄ ita ꝙ etiam cor suum ex hoc moueatur et quasi scindatur. Sic et multo amplius erat in xp̄o. Ideo dn̄s bene hoc deplangit ꝑ ꝓphetaꝫ ysa. xliv. dicens. Inuacuum laboraui id est sine causa vel fructu scꝫ in multis hominibus. Et sequit̄. Et vane fortitudinem meam cōsumpsi. Et in psalmo. Que vtilitas in sanguine meo. quasi diceret modica respectu laboris ⁊ doloris mei. Ex ists iergo ⁊ alijs causis similibus patet ꝙ dolor xp̄i sensibilis fuit maximus inter omnes dolores huius vite. Et per hoc patet rn̄sio ad dubiū quo ad primam partē de dolore sensibili ⁊c. ¶ Secūdo declarat̄ de tristicia interiori ī corde videlicet ꝙ tristicia interior xp̄i tp̄e passiōis sue fuit maxima inter oēs tristicias huiꝰ vite. hoc iterum patet ex pluribus causis. Prima fuit multitudo ⁊ magnitudo peccatoꝝ pro quibus tristatus est. Nam ip̄e tristabatur pro peccatis omnium hoīm presencium preteritoruꝫ ⁊ futuroꝝ. Et illa tristicia excessit in eo longe et inestimabiliter omnem tristiciam cuiuscunq̄ contriti. Sicut peccata tocius mundi pro quibus tristabat̄ innumerabiliter plura fuerunt q̄ peccata cuiuscunq̄ cōtriti. Scd̄a causa fuit claritas cognitiōis sue tanto em̄ quis plus detestat̄ peccatum ⁊ tanto plus sibi displicet quanto perfectius noscit maliciaꝫ peccati ⁊ dignitatem dn̄i dei summi boni. qui per peccatum offenditur ⁊ contempnit̄. Sed xp̄us dn̄s scd̄m naturā hūanā ratione īestimabilis sapiencie sue create distinctissime nouit īfinita peccata mūdi et infinitam eorum maliciam ⁊ spretum siue contemptum qui ꝑ illa fit illo immenso bono dn̄o d̄o cui tam multipliciter obligamur ꝓpter infinitam suam dignitateꝫ ⁊ ꝓpter innumerabilia beneficia ab eo suscepta. ideo peccata illa et ip̄orum multitudo ⁊ magnitudo. et nostra detestabilis ingratitudo de tantis donis ⁊ bonis causabāt in eius humanitate inestimabileꝫ tristiciam displicentiam ⁊ detestationem eorum. Tercia causa fuit eius maxima caritas et dilectio dei. Quanto enim caritas atq̄ dilectio dei maior est in aliquo tanto plus displicet sibi omne aduersum deo ⁊ eius offensiuum. Sed Cristus scd̄m humanam caritatē habuit improporcionabiliter maiorem caritatem q̄ aliqua alia cretura vnq̄ habuerit aut habitura sit de lege dei ordinata. Quia

datus est sibi spiritus nō ad mensurā Joh. iij. Et dō in estimabiliter displicuerunt sibi peccata hūani generis ⁊ causabant sibi maximam tristiciam eo q̄ sunt ⁊ fuerūt offensa tam grauis dñi dei intensissime sibi dilecti. Quarta causa fuit amissio vite corporalis que amissio naturaliter horribilis ē humane nature sibi derelicte. Sicut dñs in hora passionis sue vires inferiores anime dereliquit proprie nature. ⁊ ista corporalis xp̄i vita tante fuit dignitatis precipue propter diuinitatem vnitam. q̄ de eius amissione etiam ad vnam horam magis esset dolendum q̄ de amissione vite alterius hominis per tēpus etiam quantumcūq̄ modicuz Vnde phs. iij. Ethico. dicit q̄ virtuosus tanto plus diligit vitā suā quanto scit eam esse meliorez ⁊ tamen eam exponit propter bonum virtutis. Sic etiam xp̄s vitā suā dignissimam ⁊ maxime dilectam exposuit propter bonū caritatis. scdm illud Jhere. xij. Dedi dilectā animam meaz in manibus inimicorum eius. Quinta causa fuit casus ⁊ peccatum iudeorum in eius morte delinquencium qua tā multiplicater erant debitores sui eo q̄ ipis singulariter tam multa ⁊ taz magna beneficia exhibuit. de quibus omnibus tam ingrati erant vt non solum ea non cognoscerēt et confiterentur ꝫ etiam in tantuz benefactorem crudeliter occiderēt ppter quod ipe bene de eis dicere potuit illud ps. Retribuebant mihi mala pro bonis odium p dilectione mea. Quod aūt multa ostenderit ipis bona patet quia fuit populus suus pre omnibus electus quē de seruitute egipciaca liberauit et a graui onere pharaonis. quem in deserto manna pauit. ante cuius faciem aquas maris rioidanis diuisit ⁊ quasi in vtrem congregauit vt essent eis pro muro a dextris ⁊ sinistris. ante eius faciem gētes fortes ⁊ multas de terra sua eiecit vt eis daret in possessionem terraz lacte ⁊ melle manantem ⁊ alia innumera bona eis ostendit in principio. Et nunc in carne ad eos specialiter venit ⁊ inter eos specialit conuersatus ipōrum infirmos sanauit. cecos illumīauit. demones effugauit. Mortuos suscitauit ⁊ īnnumerabilia alia miracula inter eos operatus est. Pessimoz ergo iudeorum peccatum ⁊ ingratitudo de tantis beneficijs auxit etiaz interiorem tristiciam xp̄i dñi. Et nō solum peccatum iudeoz tūc existencū ⁊ in xp̄i mortem consencientium auxit etiā tristiciā ꝫ etiaz iniquitas ⁊ ingratitudo futurorū hominum iudeorum ⁊ xp̄ianoruz quā tunc distinctissime cognouit. sicut omnia nouit vt supra dictuz est. Ideo beatus Bern. in quodam sermone in persona xp̄i dicit. O hō vide que pro te pacior non est dolor sicut quo crucior. Ad te clamo qui pro te morior. vide penas quibus afficior. vide clauos quibus p fodior. ⁊ cum sit dolor tantus exterior interior tñ planctus est grauior. cum te tam ingratum experior. Et iterum idem Bern. in quodam sermone dicit ad peccatores in psona xp̄i. Nōne satis ppter

te vulneratus sum. nunquid pro mea iniquitate afflictus sum. cur addis afflictionem afflicto. Magis me aggrauant vulnera tui peccati quā vulnera corporis me. Et Raba. dicit. Videbat dn̄s ad augmentum doloris sui sanguinē suū tā viliter ⁊ tam inutiliter fusum. quia sic inuacuum laborauit ꝙ tūc vix vnum latronem acquisiuit et vnum apostolum perdidit. Videbat iterum in presentib⁹ ⁊ futuris generalem ingratitudinem. quia etiam a xp̄ianis tanq̄ mortu⁹ dādus erat obliuioni. Et quia paucissimi sunt qui ei de tanto beneficio gracias agunt. Videbat etiaz presencium ⁊ futurorum pessimaz vicissitudinem ab hijs qui oderūt eum gratis ⁊ retribuunt mala pro bonis. quia si pati posset adhuc peiora pateretur a malis xp̄ianis q̄ tunc passus fuit a malis iudeis. vn̄ super dolorem vulnerū eius addētes preuaricationem. plagas eius quotidie renouant ⁊ iterum crucifigunt ⁊ ostentui habent. Sexta causa fuit specialiter casus suoruz discipuloꝝ ⁊ ceteroꝝ amicoꝝ q̄ euz deseruerunt ⁊ ip̄e longe ante predixit ꝑ ꝓphetam dicentem. Torcular calcaui solus ⁊ de gentibus nō erat vir mecuz ysa. lxiij. Et in p̄s. Et obprobrium sustinuit cor meum. expectaui qui simul contristaret̄ ⁊ nō fuit qui consolaretur ⁊ non inueni. ⁊ non solum amici eius ⁊ noti eum deseruerunt sed ⁊ in eo scādalisati sunt. quia cum eum vt hominem pati ⁊ mori viderunt tunc eum solum hominem fuisse crediderunt. vel autem de eius diuinitate dubitauerunt. Septima causa interioris tristicie fuit propinq̄tas sui proditoris. venditus em̄ fuit ⁊ perditus nō a quocunq̄ ꝫ a discipulo suo ⁊ apostolo cōmensali Quod conquerit̄ per ꝓphetam in p̄s. di. Si inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem vtiq̄. ⁊ si is qui oderat me super me magna locutus fuisset custodissem me forsitan ab eo. tu vero homo vnanimis rex meus ⁊ notus meus. qui simul mecum dulces capiebas cibos in domo dei ambulauim⁹ cū consensu. Et iterum. Qui edebat panes meos scz in cena magnificauit super me supplantationem. Hec verba p̄s. exponi possunt de malis sacerdotibus ⁊c. Ecce quanta mala sustinuit dominus a suo commēsali. Ea aūt mala que nobis inferunt̄ ab illis qui nos diligere debent plus contristant q̄ que ab extraneis fiunt. O deus quot socios hodie habet iudas qui sepe cibum summunt cum hijs quos in mortem persequuntur vel quibus mala machinant̄ quecunq̄. Octaua causa fuit perceptiuitas anime xp̄i. Nam tristicia causat̄ ex apprehensione disconueniencium ⁊ nolitoꝝ. ⁊ quanto quis distinctius ꝑcipit ⁊ apprehendit illa mala disconueniencie ⁊ tristicie inductiua tanto maiorem in eo causant tristiciam. ꝫ anima xp̄i scd̄m omnes vires suas interiores apprehēdit efficacissime ⁊ distīctissime omnia predicta mala ⁊ omnes circūstancias eorū eo ꝙ omnia cognoscit. Ideo maximam causabant ī eo tristiciā quā causare nata erāt

Ex hijs ergo ⁊ alijs similibus cau-
sis fuit tristicia anime xp̄i maxi-
ma inter omnes tristicias huius
vite. Et sic patet responsio ad se-
cundum de dolore siue tristicia in
teriori. Propter istam ergo magni
tudinem duplicis passionis cristi
scz doloris exterioris ⁊ tristicie in-
terioris passio eius fuit super om̄es
passiones huius vite. Et hoc ē qd̄
dixit Jheremias ꝓpheta in verbis
thematis. Treñ. j. ex persona xp̄i
O vos omnes qui transitis per vi
am attendite ⁊ videte si est dolor
similis sicut est dolor meus. ¶ Ex
quo habemus talem doctrinam ꝙ
in hijs verbis ꝓphete dñs nos am-
monet ꝙ sepe debemus occulo in-
terioti ⁊ mentali id est actu cogita
tionis ⁊ meditationis videre acer
bissimam passionē ⁊ mortē xp̄i. et
ex hoc moueri ad deuotionē ⁊ dei
dilectionem qui tantam ad nos
miseros peccatores ostendit boni
tatē ⁊ misericordiam. Et p̄dictas
causas acerbitatis doloris exterio
ris ⁊ tristicie interioris attente cō
siderare. qꝛ talis intenta inspectio
ꝯsideratio cogitatio siue medita-
tio vulnerꝝ passionis xp̄i ⁊ ꝯtume-
liaꝝ eius valde est hoībus saluta-
ris. Cuius figura bñ p̄cessit Nūeri
xxj. vbi dicit̄ ꝙ cū serpentes ruerēt
in filios israhel ⁊ plagas multas fe
cissent in ꝓpl'o venerūt ad moysen
et rogauerunt eū dicentes. Ora vt
dñs tollat a nobis serpentes. Ora
uitq; moyses ꝓ ꝓpl'o ⁊ de mādato
dñi fecit serpentē eneū quē exalta-
uit in ligno. quē cū ꝑcussi a serpen-
tibus inspicerent sanabant̄. qd̄ fu
it figura de xp̄o exaltato in cruce.
Sicut expressit ip̄e met saluator io
hannis. iij. dicens. Sicut moyses
exaltauit serpentem in deserto ita
exaltari oportet filiū hoīs vt om̄is
qui credit in eū nō pereat ꝫ habeat
vitam eternā. Sup quo dicit Au
gust. omel'. vij. sup Joh. Nos ergo
fratres vt a peccato sanemur cri-
stum crucifixum intueamur. Quō
em̄ illi qui intuebant̄ serpentē ene
um morsibus non peribant serpē-
tum sic qui intuent̄ recta fide mor
tem xp̄i sanant̄ a morsibus pecca
toꝝ. Sz illi sanabant̄ a morte ad
vitam tp̄alem. illi aūt vt habeant
vitā eternā. Si ergo aspectus figu
re olim vt audistis tm̄ valuit vt a
spicientes eū curabant̄ a morsib⁹
serpentū. Quante ergo efficatie est
intuit⁹ ip̄ius figurati scz xp̄i redē-
ptoris nostri per serpentē significa
ti. Sicut em̄ serpens in ligno pepē
dit sic xp̄s in ligno crucis clauis af
fix⁹ pependit. qui diabolicū serpē
tem qui humanū genus in primo
parente intoxicauerat. deuicit. et
mortiferū virus serpentis sua mor
te fugauit ⁊ vitam appropinauit
Ex his diligenter considera qui
cunq; homo es si vis mortē eternā
euadere respice huc scz ad xp̄m cru
cifixū ⁊ respice nō solū occul' corpo
ris ꝫ etiā occulis cordis. vis mun-
dū spernere ⁊ carnez vīcere respice
huc ⁊ crucifige carnem tuā cū vici
ijs ⁊ concupiscencijs. vis a vene-
nosis serpentū morsib⁹ id ē demo-
nū suasionibus ⁊ peccatoꝝ vulne
ribus sanari respice huc ⁊c. Dicit
em̄ bern̄. nihil tā efficax ad curādū
ꝯsciēcie vulnera nec ñ ad purgādū
mentis aciē q̄ꝫ vulnera xp̄i sedula

M et deuota meditatio. ¶ Sz diceret quis sunt ne alique breues pticule ex quibus cōphendi potest excessus passionis xpi super omnes passiones huius vite. Rñdet q sic. Vñ tota vita xpi misterijs plena cōprehendi pt in tribus videlicet in eius ingressu in mundū. ⁊ in eius pgressu in mundo. ⁊ in eius egressu de mūdo. Primo in ingressu in mdm cōsiderare debes deuota mente et cordi tuo infigere q mox nat⁹ tribulationē inuenit ⁊ dolorē. natus em̄ erat in stabulo vilibus pannis inuolutus ⁊ super dura iumentoꝝ pabula in presepio collocatus. Et vt nostros mederet languores dolorem subijt circumcisionis. Ligat fascijs. ⁊ iam seuit in eū rex iudeorum atq; adhuc pendens ad vbera matris fugiens a facie herodis portat in egyptū ecce miser infantulus quid sustinuit in infancia. Scdo in progressu in mdo lōge excessit alios homines in labore ⁊ dolore. quis em̄ mortaliuz vnq̄ fuit tante pauptatis. tante abstinencie tam plixus in vigilijs. tā frequēs in orōnib⁹. tantū cruciatus fame et siti qñ in deserto cū feris manēs suā innocentissimā carnē p nobis macerauit ieiunio quadragīta dierū ⁊ noctiū. vbi ⁊ maligni spirit⁹ temptationes pertulit vt nostras tollerabilius sustineremus. Quis tam cōtinuus fuit in labore ⁊ sudore vultus sui cum circuibat ciuitates ⁊ castella euangelizando verbū dei sermonēq; factis cōfirmando ⁊ virtutem sue diuinitatis demonstrando sequentib⁹ signis. vbi etiam multas ab impijs iudeis sustinuit contumelias. irrisiones. exprobrationes. cōtradictiones verborū suoꝝ. ⁊ diuina opera que ipse ī eis operabat ⁊ que nemo ali⁹ operari potuit blasphemantes attribuendo illa arti magice ⁊ beeltzebub principi demonioꝝ. dicentes eum esse amicū publicanoꝝ ⁊ potatorez vini. maleficū ⁊ alia multa. Sepe etiā insidiebant vite sue intētādo sibi mortem. nunc volentes eū lapidare. nunc de supercilio mōtis precipitare. nunc capere ⁊ tenere ⁊ sic de alijs multis. Ecce quō in tota vita sua nulla sibi pax fuit neq; requies. ¶ Tercio considera omni miseria miserabiliorem eius egressum de hoc mundo. Et hoc ī quinq; fasciculis siue punctis. Primo cogita quō statim post vltimam cenam appropinquante hora traditionis sue cepit tedere. pauere et mestus esse. Ita vt ipemet diceret discipulis suis ⁊ amicis. Tristis ē est anima mea vsq; ad mortem ⁊ quō in monte oliueti orando sanguineus sudor membra eius tā copiose effudit vt iā non distillaret. ß guttatim in terrā deflueret. qd vtiq; fuit certissimum signuz maxime ⁊ amarissime passionis. que sibi de propinquo imminebat quā ipe tunc distinctissime nouit. ⁊ ex obediencia dei patris mox sustinere voluit. nequaq̄ enim corpus extrinsecus tanto taliq; dolore deflueret nisi cor intrinsecus ppter inestimabile malum de propinquo īminens naturali horrore ⁊ nimia doloris vehemencia ⁊ horrore tanti mali anxiaretur et artaret. Cōsidera q̄ voluntarie obuiauit suis

inimicis eius ad mortē querentib⁹ quō tunc viri sanguinum cruētas manus iniecerunt in eū ⁊ agnum mitissimum in nullo renitentē duris vinculis vinciētes tanq̄ latronem trahebant ⁊ omnes discipuli eius fugierunt. Ip̄e vero solus inter inimicos iam tractus ꝑ laqueos iam per pilos iam trusus ⁊ in terram proiectus ⁊ violenter retractus cum maxima verborum cōtumelia in domū Anne est perductus. hic sit fasciculus prim⁹. Hic diligenter attende ⁊ vide quis sit iste qui tanta passus est. Crede ergo ⁊ veraciter cogita ip̄m esse dei filium omniū principiuz saluatorē ⁊ retributorē oīm ⁊ subde te ei per rationē tanq̄ huic qui imperium habet vite ⁊ mortis. Scd̄s fasciculus siue punctus considera diligenter quomodo in domo Anne veritatem confessus a seruo neq̄ percutitur graui verbere. Et postea iterum vinctus ad domū Cayphe prīcipis sacerdotuz ducitur. vbi post multa falsa testimonia a pōtifice adiuratur ⁊ a Petro ter negatur. Sz xp̄us Petrum respiciens exire compulit ⁊ amarissime flere. Ibi cogita quomodo vultum eius venerabilem in quem angeli desiderant prospicere suis fedissimis sputis multipliciter inquinauerunt. Sacrilegis manibus alapas ei dederunt. Colaphis cedebant faciem eius graciosissimam. velo operuerunt ⁊ percusserunt ip̄m deridendo ⁊ dicendo. Prophetisa nobis xp̄e quis ⁊c̄. quomō ⁊ barbam eius extraxerunt ⁊ suis vnguibus genas eius lacerauerunt. ⁊ sic dn̄m vniuerse creature velud pessimuz ⁊ despectissimum hominem tractauerunt. Tūc vtiq̄ propter hec ⁊ alia incomoda totius noctis verificatum est quod de eo predixit ysa. liij. c. dicens. Non est species ei neq̄ decor vidimus eum et non erat aspectus in eo desiderauimus eum despectum ⁊ nouissimum virorum virum doloris ⁊ scientem infirmitatem et quasi absconditus vult⁹ eius et despectus vnde nec reputauimusm eum. vere languores nostros ip̄e tulit ⁊ dolores nostros ip̄e portauit et uos putauimus eū quasi leprosum percussum a deo et humiliatum. ip̄e autem humiliatus est propter peccata nostra. Attrit⁹ est ꝓpter scelera nostra. disciplina pacis nostre super eum et liuore ei⁹ sanati sumus. Ecce q̄ clare ysa. predixit mala xp̄o illata. Mane autem facto vinctus ducitur ad Pilatum. ibi cogita modum quomodo ip̄i ducebant eum quia tanq̄ pessimum latronem et maleficum. Et quomodo verisimiliter mater eius cui hec reuelata sunt eū expectauit et educere vidit. cum quanto planctu dolore et merore ī se et in matre. Cogita moduz quomodo iuit quia humilime et paciētissime. Judas autem videns q̄ xp̄m vellent occidere tantum doluit vt desperarz et se laqueo suspēderet et restituens eis triginta argenteos ⁊c̄. Cogita ibi quomodo coram Pilato multipliciter innocenter accusatur et postea ad Herodem mittitur et ab eo vt fatuus deluditur et irridetur. et in alba veste velud stultus ad Pylatum re-

ducitur qui eum apprehendit ⁊ flagellauit. Apprehendit inquam ligando ad statuam ⁊ sic grauiter flagellari iussit atq; pmisit q; sanguis eius tam copiose columpnaz asperſit q; adhuc ipsius rubea cernuntur vestigia miraculose conseruata. ⁊ hic est fasciculus secundus. Hic iterum diligentissime considera qualis est qui talia patitur ⁊ ei configurare vt compaciaris inno centissimo mitissimo amātissimo ac nobilissimo ac si presens esses ⁊ hec omnia mala in eo cerneres et videres ⁊ hec de scdo. Tercius fasciculus siue punctus postea cum amaritudine cordis tui ⁊ recogita quomodo Pilatus ad peticionem iudeoꝝ dimittit Barrabam ⁊ ihesum tradidit crucifigendum victi importunitate iudeorum ⁊ timore cesaris tunc Jhesus derisone cū nimia confusione ad ymaginem regis induitur ⁊ multipliciter illuditur ⁊ confundit. Induitur enim clamide, spinis coronatur arundine percutitur ⁊ vt rex inderisum adorātur. Hic cogita modum, attende causam quomodo scz ip̄s se habuit ⁊ quomodo iudei se habuerunt. Causa quare tanta sustulit vt crucifigatur. Considera q; crudeliter ⁊ immisericorditer duris ⁊ acutissimis spinis caput suum p forauerunt. Considera guttas sanguinis vndiq; decurrentes a capite per faciem prius sputis maculatam ⁊ multipliciter percussam ante et retro ad dextrum ⁊ sinistrum et quomodo baculum arundineū quem ei in derisionem loco regalis sceptri dederunt de ipsius manu rapientes cum eo venerandum caput domini percusserunt. ⁊ positis in terram genibus ipsum derisorie adorauerunt dicētes. Aue rex iudeorum. ⁊ tamen statim subiungunt spita plagas ⁊ palmas in faciem eius ⁊ colaphos in collū eius. Ecce quomodo rex ⁊ dominꝰ tuus salutatur. Postea cōsidera quomodo dominus tuus accepta sentencia mortis iubetur dorsum suū incuruare sub crucis onere. ⁊ sic sui ipsius portare ignominiam scilicz crucem tunc valde ignominiosaz. Ecce quomodo dominus deus tuus proprium portat patibulum. populus sequitur ⁊ mulieres flentes. quibus ait. Nolite flere sup me nē. In montem ducitur calvarie ⁊ crucifigitur. Sed vide quomodo. q; a prius vestibus corpori et vulneribus infixis vehementer nudatur vt virginea eius caro tota vulnerata ⁊ verberibus vndiq; lacerata de nouo de se fundat riuos sanguinis. Hic diligenter considera modum crucifixionis. Aut enim crucem primo erexerunt ⁊ Cristus in scalis ascendit crucem. Aut certe crucem posuerunt ad terram et cristum super eam imposuerunt. nam alius modus non apparet. ⁊ qui cumq; illorum fuerit reuolue in mente tua q; lamentabilis sit. Cū ferreis clauis obtrusis manus et pedes perforantur et sic totum corpꝰ a dextris ⁊ sinistris sursum ⁊ deorsum vehementer extenditur vt omnia ossa eius valeant numerari. Sic ipse ait per ppheta. Foderunt manus meas et pedes meos. dinumerauerunt omnia ossa mea

O quanta violencia malleorum. Clauus per amboꝫ pedes eius est infixus per venas ⁊ ossa ibi concurrencia. Quod si deuota mente cogitares. ⁊ quomodo manus sūt disiuncte per extensionem ⁊ vulnera ampliata. ⁊ quomodo i alto pendens solum vulneribus manuum ⁊ pedum sustentatur tribus horis in cruce eleuata nudus in medio latronum duorum vino mirrato ⁊ felle potatus. non esset mirum q̄ pre compassionis dolore scinderetur cor tuum aut caput egrotaret. In hijs omnibus diligēter considera quis et quantus sit iste qui tanta patitur quia immēsus est potestate. sapiencia. bonitate. speciositate ⁊ eternitate. Admirare igitur maiestatem anichilari. sapienciam fatuam reputari bonitatem maliciam iudicare. speciositatem deturpari ⁊ eternitatez mori ⁊c. Hec de tercio.

Quartus fasciculus siue punctus cum nunc pendet in cruce Jhesus dominus deus tuus. Cogita xp̄us quomodo pendet. cogita modum et causam. cogita quid sitit. quia salutem tuam. Orat pro crucifixoribus. Blasphematur in cruce. Irridetur a pretereuntibus. a principibus. a latroue. Stat mater Jhesu dolorosa sub cruce. quam Cristus respexit ⁊ Johanni commendauit. Fiunt tenebre. Clamat deus meus deus meus ⁊c. Designans quanta sit sua pena. quia humanitas sua fuit quodammodo deserta. eo q̄ non fuit redundancia virtium superiorum quibus fruebatur ad inferiores quibus patiebatur. Dicit. Sicio. ⁊ aceto potatur Quo accepto dicit omnia esse consummata. Quibus consummatis nichil restabat nisi vt emitteret spiritum. Clamans ergo alta voce emisit spiritum. innuens q̄ si vellet q̄diu vellet viueret. ⁊ q̄ nullus animam suam a se tolleret sed q̄ ipse eam sponte poneret. Hic debes cōsiderare quali forma passus sit. Passus est enim sicut verus agnus liberalissime respectu proximi. Seuerissime respectu sui. obedientissime respectu patris. prudētissime respectu aduersarij. Studeergo vt te sibi conformes in benignitate. seueritate. obediencia. prudencia ⁊c. Hec de quarto.

Quintus fasciculus siue punctus latronum ossa confringuntur. cristi os non comminuitur. ne figura de hoc euacuetur scilicz agni paschalis. De quo dicitur. Os non comminuetis ex eo. Latus eius aperitur vnde proffluunt ecclesie sacramenta. Velum templi scinditur sepulchra aperiuntur vt inde mortui in die resurrectionis cum cristo resurgerent. Hic considera quanta pro te passus sit ⁊ crucem amplectere per passionis desiderium. vt sicut ipse passus est iniuriam. contumelias. conuicia. ludibria ⁊ supplicia. Sic et tu passionem xp̄i ymmitando amplectere vt propter eum iniurias. contumelias. conuicia ⁊ suplicia pacienter sufferas. Vide igitur de nota anima quo modo tuus Jhesus in cruce pendet conclauatus. laceratus ⁊ totaliter sanguine perfusus ⁊ dic saltem grates tuo saluatori. Hec sentencialiter enumerat

magister Johannes gerson cancellarius parisiensis in quodaz tractatulo de meditationibus. Et cōcludit q̄ per deuotam meditationem passionis Christi cor inflammatur ad deuotionem. intellectus illustratur ad cognitionem veritatis. ⁊ per hoc homo consequit̄ fructum perpetue salutis. Cur enim dulcis Jhesus nollet facere participem sue amarissime passionis illū qui libenter suam meditatur passionem. suam miseriam ⁊ ignominiam ⁊ sibi compatitur tanq̄ capiti. Certe paratus est Jhesus passus ampliorem huic conferre graciam sua peccata detestandi ⁊ diuine voluntati se conformandi Amen.

¶ Sed adhuc pulsat deuotam animam talis dubitatio ⁊ questio. cur dulcissimus ihesus tam potēs ⁊ tam sapiens ⁊ tam bonus tam graue genus mortis sustinere voluit ⁊ se tam totaliter exinanire. Ad hoc respondetur q̄ illius plures sunt cause vtiles ad intelligenduz quia his cognitis homo amplius accenditur in dei amore. per has etiam causas homo cognoscet q̄d dilectionis ⁊ amoris latuit in corde Jhesu ad humanum genus pro quo passus est. Sunt ergo septez cause propter quas dominus tam grauem passionem sustinere voluit vt videlicet suam dilectionem nobis insinuaret vt nos ad diligēdum eum prouocaret amplius nos sibi magis obligaret ad sufferendi am confortaret. tribulationes dulcoraret. ab eterno cruciatu liberaret celū nobis reseraret. Prima ergo cā cur dñs tā graue genus mortis assūpserit est hec vt suā nobis dilectiōz insinuaret. Magnus enim amor in corde dei absconditus sciri non poterat nisi per aliquod valde magnum extrinsecus probaretur. vt de cum dominus per Jheremiam mandasset ⁊ significasset nobis dilectionem suam ad nos dicens ihe remie. xxxj. c. In caritate ppetua dilexi te. Et qua tanta caritas dei homini in effectu ⁊ in aperto non patuit. Homo ingratus ⁊ dure cernicis verbis dei credere noluit sed quasi improperando deo dixit illō ysa. xxviij. Manda remā da manda remanda. quasi dicerz Tota die remandas ⁊ dicis quantuz nos diligas sed nisi caritas tua per redemptionem nostram appareat in effectu credere non valem⁹ Est igitur pro nobis passus tam crudeliter vt suum amorem nobis amplius insinuaret. Propter qd et ipse dicit Johannis. xv. Maiorem caritatem nemo habet vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Super quo dicit Bernhardus. Tu maiorem habuisti bone Jhesu quia non solum animam. id est vitam tuam posuisti p amicis sed etiaz pro inimicis tuis. Tuz enim scdm apostolum ad Ro. v. cum adhuc inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filij ei⁹. Vnde Bern. Tu dñe cogitaste cogitatiōes pacis sup filios adā habēs sup nos caritatē multā nimis valde. sz hoc latebat in corde tuo nec sciebat homo p̄ciū ei⁹ quousq̄ per quinq̄ vulnera tui sanctissimi corporis eluceret sic in cruce mori

voluisti vt quod vltimi fuit pu-
doris signum esset supremi amoris
quia sustinencia laboris grauissi-
mi indicium est amoris maximi
quia immensa tua caritas nō po-
terat parum facere nec paruaz gra
ciam exhibere ꝛc. Scda causa cur
tam grauem mortem voluerit do
min⁹ sustinere fuit hec vt nos ad
diligendum eum efficacius prouo-
caret. Videntes enim ꝙ supra mo
dum tam magna pro nobis pertu
lit mala merito reaccendimur ad
diligendum eum si saltem non su
mus ingrati et per consequens to-
taliter insensati. Hoc debitū amo
ris nostri dominus a nobis extor
quere voluit cum per moysen Deu
tro. iiij. dixit. Interroga de dieb⁹
antiquis qui fuerunt ante te ex die
qua creauit dominus hominē sup
terraz. A summo celo vsqꝫ ad sum
mum eius si facta est aliquando
huiuscemodi res aut vnqꝫ cognitū
sit vt audiret populus vocem dei
sui loquentis de medio ignis sicut
tu audisti et vidisti. Hec autē gra
cia licet fuerit magna tamen eua
cuara est respectu gracie passionis
xp̄i id est parua respectu illius re-
putanda est. Et sequit ibidez. Et
nunc audi quid dominus requirat
a te nisi vt diligas eū. Vñ Bern.
Super omnia te reddit mihi ama
bilē bone ihesu calix redemptiōis
nostre quem bibisti. Quanto eniz
duriora grauiora et amariora sūt
que pro nobis pertulit deus tanto
efficacius ad se amorem nostrum
rapit. Et quia facilitas creatiōis
hominem ingratum fecerat diffi-
cultatem redemtionis nobis exhi-
buit vt a nobis amorem nostruz
extorqueret. Quid enim dicebat
homo creatus et ingratus. Gratis
quidē conditus sum sine vllo aucto
ris grauamine et labore et factus
sum quemadmodum vniuersa. sic
beneficium creationis attenuans
humana impietas ingratitudinis
materiaz inde sumpsit vnde amo
ris causaz summere debuerat. Sz
obstructum est os loquencium in
iqua vt luce clarius patet quando
de domino seruus. de diuite paup.
et de dei filio filius hominis fieri
non despexit. Memento ergo iaz
te et si de nihilo factum non tamē
de nihilo redemptum. Sex diebus
condidit omnia et te inter omnia.
sed per triginta tres annos opera-
tus est salutem in medio terre.
vbi in re creando dixit multa. ges-
sit mira. pertulit dura verba. duri
ora verbera et tandem crucis torm̄
ta durissima. Tercio tam graue ge
nus mortis sustinere voluit vt nos
amplius ad sua seruicia obligaret
Quod reuera dignissimum esset.
Quis enim videns dominum suū
cruentatum propter se ꝛ vsqꝫ ad
mortem turpissimam condempna
tuz a quibuscunqꝫ laboribus se po-
terit cōtinere si saltem attenta mē
te hec considerat. Quod bene attē-
dit propheta in p̄s. dicens. Quid
retribuam domino pro omnibus
que retribuit mihi. Reus eniz erit
sanguinis Cristi qui Cristo non
retribuit quod tenetur. Vnde bern
hard⁹. Respice o homo occulo mē
tali quanta retributione astrin-
garis domino pro te pacienti. Re
spice sudorem sanguineū, alaparū

contumeliam. flagellorum instantiam. spineam coronam. patibuli suspendium. corporis pallorem. Quid plura vilissime mortis supplicium et obprobria nephandissima. vnde hec et similia in se suscipiens deus hortat nos vt in recompensationē sui laboris similia operemur dicēs nobis illud Exod. xxv. Inspice et fac. scz ope scdm exemplar qd tibi monstratū est in monte id est in supma altitudine laboris et doloris. et saluator per semetipm ait Joh. viij. Exemplū dedi vobis vt quēadmodū ego feci vobis ita et vos faciatis. Quarto dns tam graue genus mortis elegit vt nos ad sufferendas passiones pfortarz Seruus em videns dnm suū p se vulneratum merito animatur ad similia sufferenda. Ideo ad animandū nos dicit nobis saluator Math. x. Nō est seruus sup dnm suum. Et alibi. Si me psecuti sūt et vos persequent. Hoc similiter intendebat aplus ad Heb. xij. dicens. Recogitate eū qui talem sustinuit a peccatoribus aduersus semetipm contradictionē vt nō fatigemini animis vris deficientes. nō dū em vsq ad sanguinē restitistis Et iterū. Per pacienciam curramus ad ppositum nobis certamen id ē aspicientes in auctorē fidei et psumatorem ihesum qui pposito sibi gaudio sustinuit crucē. Ido dicit Bernhar. Extremū genus mortis elegit de⁹ vt nullū genus mortis martires formidaret. Sic Petrus Paulus Andreas Stephanus genus mortis sustinuerunt qd cōis creatura naturaliter abhorret. Quinto tam graue mortē dns sustinere voluit vt per passionis sue amaritudinē nostras tribulationes dulcoraret. Quid em diuz esse potuit pro illo sufferendum qui tā amarissimam passionē tā dulci animo et fidēli affectu p nobis miseris pertulit. Qd bene figuratuz est Exod. xv. vbi dicitur q aque Marath quas pre amaritudine populus bibere nō valebat per immissionem ligni similiter amari in dulcedinem sunt cōuerse. De quo ligno dicit in hystoria q naturaliter erat amarissimū et vt virtus diuina mirabilior appareret amarum additum amaro dulcedinem operabat. Quid autē per aquā nisi nostra tribulatio et quid per lignū nisi cruz xpi designat. Si ergo tribulationes nre naturaliter amare per amarum lignum crucis tacte fuerint illico in dulcedinem conuertuntur. Vnde Grego. Cum passio xpi ad memoriam reducitur. nihil est tam difficile quod non equanimiter tolleretur. Et Augu. dicit. Deuotus miles non sentit vulnera sua cuz ducis sui conspicit vulnera grauiora Hoc ergo lignum crucis dulcorabat Andree crucem suam cuz quasi cantans et gaudens cucurrit ad crucem dicens. O bona cruz diu desiderata nē. Ita etiam de sancto Stephano dicitur. Lapides torrentes illi dulces fuerunt. Sexto tam amarissimam passionem dominus pertulit vt nos ab eterno cruciatu liberaret. Vnde Bernhard. Agnosce o hō q grauia sūt tua vulnera p q⁹ necesse fuit xpm deū vulnerari Et si nō essent hec ad mortē ymo

mo mortē sempiternā nunq̄ ꝑ eo-
rū remedio filius dei mortuus esset
Proderit ergo nobis dei passio si
nostra sequat̄ imitatio vt sequa-
mur vestigia eius. Alioquin a no
bis etiā exquirit̄ sanguis ille qui
effusus est super terrā. nec immu-
nis ero ab illo tā singulari scelere
iudeoꝝ ꝙ tante caritati ingratꝰ fu
erī ⁊ sanguinē illū sctīssimū calca
uerim. Patz ergo ꝙ passio hec sit
potentissima ad exhauriendū oīm
peccatoꝝ genera. Sed quis scit si
mihi datū est quod alteri dari nō
potuit. nunquid angelo. ß ille non
indiguit. nunquid diabolo ß ille n̄
resurget. Deniq̄ nō in similitudi-
nem angeloꝝ ß hominū venit. et
habitu inuentus est vt hō. xp̄s er-
go cruciatus amaros sustinuit ne
tu ꝑpetuos sustineres. Qd̄ āt ꝑ san
guinē xp̄i ab eterna morte libere-
mur. Figuratū habemus Exod.
xij. Erit vobis sanguis in signuz
in domibus vestris ⁊ videbo san-
guinē ⁊ transibo vos. nec erit ī vo
bis plaga dispergens quando per-
cussi terram egypti. Sic qui insi-
gnitus ⁊ particeps fuerit sangui-
nis xp̄i a morte perpetua liberatur
Ideo dicit̄ Osee. xiij. O mors ero
mors tua morsus tuus ero inferne
Et hinc est ꝙ post passionē suam
dn̄s scd̄m aīam descendit ad infer
nū eripiens inde eos ꝑ quibus san
guinem suū fudit. Septimo dn̄s
tam graue genus mortis elegit vt
nobis celū reseraret. Nullꝰ em̄ san
ctoꝝ quantūcunq̄ sanctus regnuz
celoꝝ introire poterat ante passio-
nem dn̄i. Quod bene per ꝓphetam
dn̄s in p̄s innuit dicens. Singula
riter sum ego donec transeam. vn̄
Nūeri. xxv. Exules ⁊ profugi an̄
mortem pontificis nullo modo in
vrbes suas reuerti potuerūt ß ma-
nebant in vrbibꝰ refugij donec sa
cerdos magnꝰ qui oleo sancto vn
ctus est moriat̄. Postq̄ aūt ille ho
micida qui perdidit humanū ge-
nus ab inicio reuerteret̄ in terram
suam infernalem nos per passionē
filij dei transibimus in requiē eter
nam visuri tunc clare xp̄m dn̄m ꝑ
nobis passum ⁊ hūiliatū ⁊ exalta-
tū in secula seculoꝝ Amen.

In die resurrectionis dn̄i sermo
xliij.

Vrrexit nō ē

hic. Mar. vlti. Sicut
amara fuit credentibꝰ
in ihm xp̄m passio eiꝰ. ita dz iocū-
da esse resurrectio illius. propterea
gaudere vnusquisq̄ ⁊ letari dz cū
audit vere ex mortuis xp̄m resur
rexisse. Hoc em̄ docet ⁊ īstruit nos
sancta mr̄ eccīa cum sepꝰ replicat
ꝓpheticū dictū. Hec est dies quaz
fecit dn̄s exultemus ⁊ letemur ī ea
In diuinis nanq̄ officijs diurnis
nocturnisq̄ horis huiꝰ tp̄is exultā
dū cē p̄dicat ꝑ victoria ꝑ gl̄ia pro
q̄ magnificencia xp̄i resurgētis le
tabūdū ꝓfecto nouū ab angelo nū
ciatū ē cū dixit. Surrexit nō ē hic
vbi thema. ¶ In q̄bus q̄dē vbis no
tat̄ ihesu xp̄i resurrectio gaudiosa A
⁊ iocūda. Reperio aūt triplicez io
cūditatē in xp̄i resurrectiōe. prima
dr̄ ꝑticularis. scd̄a generalis. tercia
materialis. Prima iocūditas resur
rectiōis xp̄i dr̄ ꝑticularis q̄ scz fuit ī
aīa bn̄dicta ihesu xp̄i cū corpꝰ suū

iterum sibi vniuit efficiens illud perpetuo gloriosum. Ad qd̄ meli⁹ intelligendū nota ꝙ in ip̄o xp̄o resurgente quatuor actus mirabiles operata est virtus ⁊ potencia dei Primus fuit sanguinis reassumptio. nā reassumpsit corpus xp̄i clausum existens in sepulchro sanguinem ꝓpriū qui extra erat dispersus quod non nisi per diuinā virtutez fieri potuit. Ratio aūt prefate reassumptionis sanguinis scd̄m sctm̄ Tho. iij. par. q. liij. est. Quia quicquid ad naturā corp̄is humani ꝑtinet totum fuit in corpe xp̄i resurgentis. manifestū est aūt ꝙ ad naturā corpis hūani pertinent carnes ⁊ ossa ⁊ sanguis ⁊ alia hmōi. ideo omnia ista in corpore xp̄i resurgētis fuerunt. Dicunt etiā phi ꝙ sanguis est sedes anime ⁊ anima viuificat corpus sanguine mediante. quare indubitanter sanguinē suū resurgens xp̄s ad suū corpus reduxit. Vtrū aūt totū sanguinē reassumpserit ita ꝙ nulla particula siue guttula de illo in terra remāserit sunt due opiniones q̄s vide de passione dn̄i in fine hore tercie ⁊c. Secundus actus quem operatus est virtus diuina in xp̄o resurgēte fuit corpis mutatio. Et si corpus nō sit mutatū scd̄m substanciam q: eiusdē nature resurrexit. fuit tn̄ mutatū scd̄m qualitatē. Erat em̄ scd̄m Greg. in omel. eiusdē nature ß alterius glorie. nō potuit ergo fieri a creata potencia vt corpus exanime ante ⁊ vulneribus plenū sanaret̄ impassibiliter additis alijs dotibus corporis gloriosi. Tercius actus fuit anīe ad corpus vnio Nō em̄ pōt nisi diuina virtute aīa a corpe separata et dē corpori reuniri Quartus actus fuit sepulchri penetracio. Exiuit nanq̄ xp̄s de sepulchro clauso sigillato ⁊ custodito. Nec obstat quod Matheus dicit vl. c. Angelus autem dn̄i descēdēs de celo ⁊ accedens reuoluit lapidē Quia dicit Beda. Accedens reuoluit lapidē. nō vt egressuro dn̄o ianuam pandat. ß vt egressus eius iam facti hominib⁹ prestet euidēs signum siue indiciū. Qui em̄ mortalis clauso virginis vtero potuit nascendo mundū ingredi ip̄e fact⁹ immortalis clauso sepulchro potuit resurgendo exire de mundo. Cōsiderem⁹ ergo q̄ta leticia fuit mēs xp̄i perfusa cū de sepulchro exiens qui prius passibilis fuerat gloriosum ⁊ impassibilē se ꝯspexit. vtputo q̄ primū eleuatis in celum occulis grecias retulit patri qui eum iā de morte fecerat triumphare.

¶ Secunda iocunditas dicitur generalis. Que quadrupliciter distingui potest. Prima vīctorum. Secunda discipulorum. Tercia mulierum. Quarta angelorum. Prima iocunditas fuit vīctorum eoꝝ scilicet qui vincti detenti fuerant in lymbo quos inde resurgens cristus penitus eduxit ⁊ liberauit. ꝓut zacharias propheta pronunciauerat. ix. c. dicens. Tu quoq̄ in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua. Que verba secundum Nicolaum de ly. ad litteram intelliguntur de Cristo. Cui propheta loquitur in secunda persona. De quo ante dixerat in tercia persona

C ¶ Sz dubium hic orit̃ vtrum xp̃s omnes animas que erant in inferno liberauit. Ad quod rñdz Bonauentura dist. xxij. tercij. q̃ xp̃s nõ liberauit nisi animas electoꝝ suorum ⁊ eorum qui erant membra ip̃ius. Quamuis enim passio cristi omnibus suffecerit non tamen influit nisi in eius membra. ⁊ ideo illi soli per passionem xp̃i saluati sunt. qui vel erant membra quãdo passus est vel futuri erant per conuersionem ad ip̃m. Qm̃ igr̃ multi erãt ĩ ĩferno q̃ nec xp̃i mẽbra erãt. nec futuri erãt q: nõ erant ĩ statu merẽdi ñ oẽs dñs eripuit de ĩferno sed tantũ electos. Vnde Greg. in in quadam omel'. infra octauam pasce ait. Quod ante passionẽ suã dixit in resurrexione sua dñs impleuit. Si exaltatus fuero a terra omnia traham ad me. Omnia em̃ trahit qui de electis suis apud inferos nullũ reliquit. Omnia abstulit vtiq̃ electa. Vnde etiam recte per os Osee. xiij. c. dicit. Ero mors tua mors morsus tuus ero ĩferne. quia em̃ in electis suis funditus occidit mortem mors mortis extitit. Quia vero in inferno ꝑtez abstulirt partem reliquit. nõ occidit funditus ß momordit infernũ Hec ille. Non fuerunt ergo ab inferno liberati per xp̃m damnati ꝑ sentenciam diffinitiuam. siue etiam ꝓpter peccatũ actuale siue etiã ꝓpter peccatũ originale. Nã vt inquit sanctus Tho. tercia parte. q. lij. pueri qui cum originali decesserunt nullo mõ fuerunt ꝯiuncti passioni xp̃i per fidem ⁊ dilectionem non enim per fidem ꝓpriam sicut sancti patres in lymbo quia nondum habuerunt vsum liberi arbitrij. neq̃ per fidem parentum aut per aliquod fidei sacramẽtũ quia non erant in statu ĩ quo essent capaces gracie xp̃i igit̃ non sunt liberati. ¶ Sed adhuc dubiũ est an liberate fuerunt anime que erant ĩ purgatorio. Respõdet sanct⁹ thomas vbi supra. q̃ passio xp̃i nõ habuit tũc maiorẽ efficatiã q̃ habeat nunc ⁊ ideo illi q̃ fuerũt tales q̃les nũc sunt illi qui in purgatorio cruciantur liberati non fuerunt. Si q̃ autem inuenti sunt ibi tales quales ⁊ nunc satisfacatione completa liberant̃ nil prohibet eos a purgatorio fuisse liberatos. Fuit ergo iocunditas illa omniũ patrum qui ĩ lymbo detinebant̃ quibus gaudiũ accidentale accreuit locum illum derelinquẽdo in quo tã diu habitauerant in tenebris ⁊ merore.

D

¶ Scda fuit iocunditas discipulorum. Ip̃a etem̃ resurrectionis die apparuit xp̃us discipulis in vnum congregatis vt dicit̃ Johã. xx. et tunc non aderat Thomas. Item apparuit duobus discipulis euntibus in Emaus vt dicit̃ Lu. vlti. Apparuit aduc ⁊ Symoni ß vbi aut quãdo nescit̃ nisi forte quãdo redibat a monumeneo cum Johãne. Lu. vl. Vel vt dicit̃ in hystoria ecclesiastica apparuit ei in cauerna in qua flendo manebat. nã postq̃ negauit xp̃m in cauernam quandã intrauit que modo dicit̃ gallicantus vbi se totum ad lamẽta penitencie conuerrit. Ibi vt quibusdã placet in ip̃a resurrectionis die mgr̃ benignissimus visitauit

E

cum certificans illū de sui remissione peccati ob quod petr⁹ miro gaudio fuit affectus. Apparuit etiam eo die Jacobo minori qui feria sexta deuouerat se nō cōmesturū donec ypm viuū videret. Hanc apparitionē nō ponit euangeliū sed aplus eā recitat. j. Cor. xv. & etiā ordinē, quia primo dicit apparuisse petro, postea iacobo, qui ex hoc maxime iocundabat. Similiter ē letatus in resurrectione ypi ioseph ab arymathia. Legit nanq; i euāgelio Nicodemi quō iudei indignati contra ipm eo q ipm sepelierat ceperunt eū & in quodā cubiculo diligenter clauso & sigillato eū recluserunt volentes post sabbatū eum occidere. & ecce ypus in ipa nocte resurrectionis ad eū intrauit & osculum ei dedit. & inde saluis sigillis de carcere eū educens duxit in locum sepulture ostendēs sibi syndonem in quo eū inuoluerat & inde i domū suā in arymathia ipm adduxit. Tercia fuit iocunditas mulierū quibus ihesus ipa die resurrectionis apparuit añ discipulos. i ter quas apparuit primo Marie magdalene que vidit illū in specie ortulani vt dicit Joh. xx. Viderūt illū secū postea & alie marie, quib⁹ a monumento redeuntibus apparuit ihesus occurrens illis & dicens Auete. Ille aūt accesserunt & tenuerunt pedes eius & adorauerunt eum vt patet Math. vlti. Quarta fuit iocūditas angelor quib⁹ accidētale gaudiū accrevit p gl'ia ypi resurgentis, p liberatione patruz de de lymbo, etiā & p tocius leticia ecclesie militantis. Tercia iocūditas principalis dicit materna'is super ceteros etem ypo resuscitato letificatū est cor virginis Marie. Sibi nanq; vt pie creditur prius & ceteris benedict⁹ filius ei⁹ apparuit. ¶ Qd probari potest triplicater. Primo ex testificatione. Testat em hoc Amb. in li. de virginibus dicens. Vidit Maria resurrectionē dñi. & primo vidit & credidit, vidit maria magdalena q̄ uis ista dubitaret. Idē testat Sedulius antiquus doctor q primo apparuit virgini Marie domi remanenti. Sed cur domi manet. Respondet. Primo qz vere credidit resurrectuz vt dictū est. Scdo quia sēm August. omnib⁹ membris debilitata vix ad sepulchrū venire potuisset. Tercio qz discipul⁹ nō dimisisset infirmā, nec ꝺcludit q primo nō apparuit virgini matri, qz null⁹ euāgelistaz hoc asserit. nā ad hoc dicunt doctores q euangelistaz fuit officiū solūmō resurrectionis testes inducere, matrē aūt ad testificandū p filio inducere eos nō decuit. Si em verba extraneaꝝ femineaꝝ delyramenta visa sunt quō non magis matrē p filij amore crederēt delyrare. Nō ergo scripserūt euāgeliste q ypus apparuerit virgini matri ꝑstanti habuerūt. Etiā ido q solū scripserūt apparitiones illis factas qui de resurrectione ypi dubitauerūt ꝑ qz mater nō dubitauit igit. Scdo ꝓbat ex celebratione. Ad insinuandū nanq; q ypus resurgens apparuit virgini matri sancta romana ecclesia ipa resurrectionis die stationē celebrat apd sanctā Mariā maiorē vbi tempore

sancti Greg. dum ipe in die pasce missam cantaret ⁊ pax dñi pronũciaret angelus dñi alta voce respõdit. ⁊ cũ spũ tuo Ob quod cũ ipa die papa ibidem celebrat in huius miraculi testificationẽ. nihil sibi cum dicit pax dñi ⁊c. respõdet. Tercio probat ex conuenienti ratione. rationabile etem fuit vt filius resurrectione sua prius matrẽ letificarz quam amplius ceteris doluisse cõstat. ⁊ quia etiam eũ plus dilexit. Vnde Bern. Sicut maius gaudium sequit maior tristicia ⁊ ecõuerso. Sic maximũ gaudiũ xpo hodie fuit ꝙ post suã amarã passionem primo ostenderz se sue matri ⁊ deinde alijs electis. Hoc etiam fuit maximum gaudiũ virginis ĩ presenti tempore. Ideo angeli propter illud gaudiũ ammonẽt Mariã ⁊ laudant notabili cãtico non humanit⁹ ß angelice inuentũ ⁊ cõpositũ scz. Regina celi letare alleluia ⁊c. ¶ Hic cadit dubiũ dictum est supra ꝙ xps prius apparuit hodie mulieribus q̃z discipulis viris et angelus eis annunctiationem resurrectionis cõmisit dicens. Ite dicite discipulis eius ⁊c. ⁊ nõ commisit viris querit an hoc fuerit cõuenienter ⁊ bene actũ. Solutio dico ꝙ sic. decuit em primo quia sicut mulier fuit nuncia delicti mortis Gen. iij. vbi tentatio serpẽtis trãsiuit ad virum per mulierem. Sic etiã fieret nuncia gaudij vite. hãc rationem tangit Crisost. Scdo propter honorem feminei sex⁹. nã sexus virilis decoratur in xpo resurgendo. femineus in mulieribus nunciantibus. Nisi ergo mulier nunciasset a portione debiti honoris in dñica resurrectioue exclusa fuisset quod non conueniebat diuine iusticie que non accipit ꝑsonas hominũ. Act. x. Tercio hoc voluit dñs vt quod precesserat in merito precederet in premio. ⁊ qm̃ mulieres plus amauerant quia discipulis recedentibus non recedebant ß constanciores fuerunt. Item quia eum nõ negabant minus peccauerunt. Item quia viri nõ mulieres eum occiderunt. Ideo dñs in legatione resurrectionis eas viris dretulerat. Et quia propter iocunditatem huius diei consuetũ est ĩ aliquibus partibus aliquod solaciosum dicere quod risum honestũ ꝓuocat. Ideo addo quartã rationẽ ꝓpter quã non irascant mulieres si viderint viros ridentes quia audiuerunt tres rationes ꝑconium ipaꝝ extollentes que ratio quarta est hec. Quia xps voluit vt sua resurrectio manifestaret alijs. ß q̃a mulieres vix aliquid celare possũt ß quicq̃d audiũt hoc statim dicũt. igit ⁊c. ⁊ ꝓpterea nõ potuerunt obtinere priuilegiũ a papa audiẽdo ꝯfessiones etiã eaꝝ inuicem. dic exemplum de monialibus. vide ĩ discipulo de tempore ser. l. in fine.

Sermo alius de resurrectione. xliiij.

Vrrexit dominus vere Lu. vl. veritas iocundissime resurrectionis domini nostri Jhesu cristi a fidelibus cunctis diligentissime pariter ⁊ deuote ad mentem ẽ reuocanda. Quoniam per illam

eyurgere potest cunctoꝝ animus ad spem future ⁊ immortalis vite. Ipe em̄ ỹpus mortisq; peccati destructor multifariā resurrectionis sue veritatem patere voluit mundo vt sic nullus qui in eū credere nollet inexcusabilis redderet̄. Et vt euangeliū huius diei ꝫ discipulis euntibus in Emaus in specie peregrini se ostendit quē in fractione panis cognouerūt ex mortuis vere resurrexisse ꝑ ut alij discipuli dixerunt ipis. Surrexit dñs vere ⁊c. ¶ In quibus quidē verbis nota resurrectionis ỹpi veritas. Circa quā nota q ỹpus quatuor excellentissimis modis resurrexit scz cōgruenter. veraciter. feliciter ⁊ vtiliter. Primo ỹpus resurrexit congruenter id est debito tempore. nō em̄ distulit resurrectionē suā vsq; ad resurrectionē generalez nec statim vt mortuus est resurrexit ꝫ distulit vsq; in diē tercīū. Primo dico q ỹpus nō distulit resurrectionez suā vsq; ad resurrectionē generalē Et hoc rationabiliter ꝓpter tria. Prima rō fuit ꝓpter corpis dignitatē. Cū em̄ illud corp⁹ dignissimū foret ex eo q erat deificatū siue diuinitati vnitū non fuit decens vt tam diu sub puluere iaceret. Od̄ p nunciauit ꝓpheta dicens. Non dabis sanctū tuū videre corruptionē sanctū tuū id est corpus sanctificatum q in omni sanctitate ꝓceptū et cum diuinitate vnitum. Secda rō fuit ꝓpter fidei firmitatē. si em̄ non resurrexisset fides perisset. nec verum deum aliquis eum credidisset. sicut patz ī discipulis de quib⁹ nunc euangelista loquitur. Ipsi em̄ in via tristes ⁊ dolentes loquebantur de hijs que acciderant nō quasi credentes vt Theophilus ait ꝫ sicut stupentes in rebus extraneis. ꝓpterea ỹpus reprehendit eos vt patet in lr̄a euangelij. Tercia ratio fuit ꝓpter resurrectiōis nostre exemplaritatē. Si ergo ỹps resurrexit ergo ⁊ nos sperare possumus resurrectionem nostraz. j. ad Cor. xv. ait. Si ỹpus predicatur q resurrexit a mortuis quomō quidaz in vobis dicunt q resurrectio mortuorum non est. Et Greg. ī omelia inquit. Exemplo dominꝰ mō strauit quod promisit in premio. vt sicut illuz fideles resurrexisse cognoscunt ita in seipis in fine mūdi premia resurrexionis sperarent Et idem iterum ait. Non plus ꝫ triduanam mortē esse voluit ne si in illo resurrectio differretur in nobis oīno desperaret̄. ¶ Sed ꝫ cadit dubium vtrum ỹpus primꝰ fuerit resurgencium. ⁊ q sic videtur ex eo quia Apoc. j. vocatur primogenitus mortuoꝝ. Et. j. ad Cor. xv. aplus ait. ỹps resurrexit a mortuis primicie dormiencīū. vbi glo. Qua prius tempore ⁊ dignitate. Contrarium tamen videtur quia in veteri testamento per Helyam ⁊ Heliseum aliqui resuscitati leguntur. Similiter ⁊ ỹps ante passionem suam tres mortuos suscitauit. Insuper Math. xxvij. dicitur q inter cetera miracula in passiōe ỹpi visa. monumenta aperta sunt et multa corpora sanctorū qui dormierant surrexerunt. ergo non videtur q ỹpus fuerit primus ad resurgendum. Respondetur secundū

Tho. iij. par. q. liij. ꝙ resurrectio ē reparatio a morte in vitam. Dupliciter autem aliquis eripitur a morte. Vno modo in actu scz vt viuere incipiat qualitercunqꝫ etiam post morietur. Alio modo vt aliqs liberetur non solum a morte ꝫ etiā a necessitate ⁊ quod plus est a possibilitate moriendi. Et hec est vera et perfecta resurrectio. cuius respectu prima dicitur imperfecta. Loquendo ergo de resurrectione perfecta xp̄us est primus resurgencium quia ip̄e resurgendo primo peruenit ad vitam penitus immortalē Scd̄m illud ad Ro. vj. xp̄s resurrexit a mortuis iam non moritur mors illi vltra non dominabitur Sed resurrectione imperfecta quidam alij surrexerunt ante xp̄m ad premonstrandum quasi in quodā signo resurrectionez ip̄ius. De illis autem de quibus dicitur Mathei xxvij. varie loquuntur doctores. Nam Jhero. super Math. sentire videtur ꝙ surrexerunt ante xp̄m iterum morituri. In sermone vero de assumptione beate virginis hoc sub dubio relinquit. Remigius vero ait indubitāter credere debemꝰ vt qui resurgente domino a mortuis surrexerunt ascendente illo ad celos pariter ⁊ ip̄i ascenderunt. Illud est magis consonum pietati ꝙ resurrexerunt post xp̄m non iterum morituri. licet prima opinio sustineri possit. Ratio quia mors est pena peccati ⁊ ip̄i erant ab omni peccato vltimate purgati. Tū quia corporibus eorum fuerunt vnite anime glorificate. Ex qua vnione scd̄m August. in epistola ad Dyoscoꝝ efficiūtur corpora impassibilia ⁊ gloriosa. Resurrectio aūt illorum ponitur ab euāgelista ante resurrectionem xp̄i per quādaz anticipationez. Propterea ip̄e ait Et exeuntibus de monumentis post resurrectionem eius id est xp̄i scd̄m Nico. de lyra venerūt in sanctam ciuitatem ⁊ apparuerūt multis. ¶ Scd̄o dico ꝙ licz xp̄us resurrexerit. an̄ resurrectōz generalē nō tn̄ statim vt mortuꝰ ē resurrexit. sed distulit vsqꝫ in diem tercium. Et hoc rationabiliter ꝓpter tria. Primo ꝓpter significationem vt scz ex hoc significaretur quod lux sue mortis curauit nostram duplicem mortem. Hanc rationem assignat glo. super illd̄ Lu. vl. Oportuit xp̄m pati ⁊c. Scd̄a ratio fuit ꝓpter restaurandorum p̄figurationem quam tangit Petrus raueñ. dicens. Tres dies voluit xp̄us esse sue sepulture que ī celo sunt restauraturus. que in terra reparaturus que apud inferos redempturus. Tercia ratio fuit ꝓpter ꝓbationē vt scz probaret veritatem mortis eius vt sic clarius elucesceret veritas resurrectionis. Surrexit igitur dominus die tercia quod p̄dixerat Math. xij. Sicut inquit Jonas fuit in ventre ceti tribus diebus ⁊ tribus noctibus sic erit filiꝰ hominis ī corde terre. i. sepulchro. scd̄m glo. Et ꝙ dicit tribus diebus ⁊ tribus noctibus hoc scd̄m August. libro. iiij. de trini. intelligitur per synodochen vt prima dies accipiatur scd̄m partem sui postremā. Scd̄a dies scd̄z se totā ⁊ integrā. Tercia scd̄z ꝑtē sui primā ⁊ sic erūt tres dies

¶ De hora vero resurrectionis varie loquuntur doc. nã quidã videtur dicere q surrexit media nocte. Quidãvo q surrexit in aurora. ratio aũt huius diuersitatis ẽ ex eo. q ꝑsiderant diuersimode in illa dilatione ꝯgruenciã quantũ ad nũerum horaꝝ. nã aliqui incipiunt tẽpus ꝯputare ab hora sexta qua dominus crucifixus est ⁊ tenebre facte sunt super vniuersam terrã. et isti ꝑtendunt tempus vsq ad mediam noctẽ inter diẽ sabbati ⁊ diẽ dominicum ⁊ sic ꝯputant triginta sex horas. quia tũc erat equinoctiuz vernale qñ ꝯpus dñs passus ẽ Aliqui inceperunt computare a sero in quo positus fuit in sepulchro et ꝑtendunt tempus vsq ad diluculum diei dñice. Licet ergo vt ait Bonauentura dist. xxij. tercj predicte opiniones videant differre tñ conuenunt in assignando cõgruenciam tpis. Et posset dici q in hora sibi non contradicunt. qa dupliciter dicit res fieri. Aut qñ fit scdm veritatem. aut qñ innotescit Et illi qui horã mediaz noctis assignant resurrectionis tempus determinant qñ primo fuit. Qui vero mane assignant tempus determinant qñ innotuit. Vel certe resurrectio fuit inter horã medie noctis ⁊ mane dñice. ⁊ quia medium denominatur ab extremis. Ideo aliqui dicũt fuisse in media nocte. aliqui vero in mane. ¶ Scdo ꝯps resurrexit veraciter siue vere pro vt dicit thema. Voluit nãq ꝯps dñs veritatẽ resurrectionis sue declarare sufficienter. Qd fecit tripliciter. primo verbo. scdo nũcio. tercio argumento. Primo ꝯpus declarauit resurrectionis sue veritatẽ verbo. qñ scz ante passionem ꝑnunciauit illaz. Vnde Math. xvij. post trãsfigurationẽ suã dixit. Nemini dixeritis visionẽ hanc donec a mortuis filius hoĩs resurgat. Et math. xx. postq̃ dixit q filius hoĩs erat crucifigendus subdit. Et tercia die resurget. Et Math. xxvj. passione sua iam de ꝑximo imminente dixit. Postq̃ resurrexero ꝑcedam vos in galileã. Scdo declarauit veritatẽ resurrectionis sue testimonio. Et hoc triplici. Primũ est celeste angelorũ dicenciũ. Surrexit non est hic qui apparuerunt in veste gloie ad ostendendum q gloriose resurrexerat. Scdm terrestre fuit triplex scz mulierũ vt hic in euangelio. Mulieres quedã ex nostris terruerunt nos que dicunt eũ viuere. Scdo militum Mathei vl. Ecce quidã de custodibus venerunt in ciuitatem ⁊ nunciauerũt principibus sacerdotum omnia q facta fuerant. Terciũ apostolorũ quoꝝ testimonium certissimũ fuit quia de visu. tactu ⁊ gustu vt hic in euangelio. Terciũ testimoniuz fuit infernale scz multorum qui cũ christo resurrexerunt vt supra. Tercio id declarauit argumento id est sensibili signo qd inducit ad alicuius veritatis manifestationem. Vñ Act. j. Prebuit seipm viuum in argumẽtis multis post passionem suã. Ostendit aũt ꝯps illa euidentissima signa siue vere resurrectionis ꝑpter duo. Primo q non erãt corda eoꝝ dispositta ad hoc q de facili fidẽ resurrectiõis acciperẽt

Vnde dixit eis in euangelio isto. O stulti ⁊ tardi corde ad credēdum Et Mar. vl. Exprobrauit incredulitatē illoꝝ. Scdo vt ꝑ hmōi signa eis ostensa efficaciꝰ testimonium illoꝝ redderet. Ipa aūt argumēta vel signa oīa simul sumpta oñdunt verā ⁊ gloriosam resurrectionem. ꝙ vera fuerit resurrectio oñdit xp̄s ex parte corporis ⁊ ex parte anime. Primo ex parte corporis Circa quod tria ostendit. Primo ꝙ esset verū ⁊ solidū nō fantasticū vel rarū sicut aer per hoc ꝙ palpabile prebuit. vnde ipe dixit Lu. vl. Palpate ⁊ videte quia spūs carnē et ossa non habet sicut me videtis habere. Scdo ostendit ꝙ essꝫ corpus humanū ostendendo eis verā effigiem quā occulis intuerentur. Tercio ostendit ꝙ esset idem corpus numero ostendendo vulnerū cicatrices. Ob quod dixit Lu. vlt. Videte manus meas ⁊ pedes meos quia ego ipe sum. Scdo ostendit veritatem resurrectionis ex ꝑte anime iterato corpori vnite et hoc per opera triplicis vite. ¶ Primo quidē ꝑ opus vite nutritiue in hoc ꝙ cū discipulis manducauit ⁊ bibit vt legit̄ Lu. vl. Et si diceret̄ ꝙ angeli in assumptis corporibus comederunt ⁊ biberunt. vt patet Geñ. xviij. de angelis quos abraham suscepit hospicio ⁊ tamen ex hoc nō cōcludit̄ ꝙ angeli habeant vera corpora naturaliter sibi vnita. ergo nec per hoc ꝙ xp̄s comedit posset argui ꝙ habuerit suū veruꝫ corpus iterū vnitū aīe. Rñdꝫ sanctus Tho. ꝙ ē alia rō de angelis. alia de xp̄o. nā angeli apparentes nō asserebāt se hoīes esse. ⁊ aliter xp̄s manducauit ⁊ aliter angeli. nā qꝛ corpora ab angel' assumpta nō erant corpa viua vel aīata. nō erat vera comestio licet esset vera cibi ꝯtricio ⁊ iniectio in interiorez partem copis assumpti. Vñ angelus dixit Thob. x. Cū essem vobiscum videbar quidē māducare et bibere vobiscū sed ego cibo inuisibili vtor. Sed qꝛ corpus xp̄i vere fuit animatū vera fuit eius comestio. Quia vt Augst. inquit nō potestas ꝫ egestas edendi corporibus resurgenciū auffert̄. quare xp̄s vere manducauit ptāte nō egestate Ideo Beda inquit. Māducauit pꝰ resurrectionē non quasi cibo indigens nec quasi nos in resurrectiōe quā expectamus cibis egere significans ꝫ vt eo mō naturā corporis resurgentis astrueret. Scdo ostēdit veritatē resurrectionis ꝑ opera vite sensitiue in hoc ꝙ discipul' ad interrogata respondit ⁊ presentes salutabat in quo ostendebat se et videre ⁊ audire. Tercio per opera vite intellectiue in hoc ꝙ cū eo oq̄bant̄ ⁊ de scripturis disserebant et ne q̄d deesset ad ꝑfectionē manifestationis oñdit se habere diuinaꝫ naturā ꝑ miraculū qd̄ fecit in captura pisciū ⁊ vlteriꝰ per hoc qd̄ eis videntibꝰ ascēdit in celū. Gloriaꝫ adhuc oñdit intrans ianuis clausis permittēs se videri ⁊ nō videri. vñ Greg. in omel'. Palpandā carneꝫ dñs prebuit quam clausis ianuis ī troduxit vt ⁊ post resurrectionem ostenderet corpus suum eiusdē nature ⁊ alterius glorie. Tercio xp̄s resurrexit feliciter q̄a in resurrecti

one corpus habuit glorioſum Qđ apparet triplici ratione. Primo q̄ dez quia reſurrectio ẏ̄pi fuit exemplar et cauſa reſurrectionis noſtre Sancti aũt in reſurrectione habebunt corpora glorioſa vt dicit ap'ls j. Cor. ẏv. Vnde cum cauſa ſit potior cauſato ⁊ exemplar exemplato multo magis corpus ẏ̄pi glorioſum fuit cum reſurrexit. Secũdo hoc appparet quia per humilitatē paſſionis meruit gloriam reſurrectionis. Tercio quia anima criſti a principio ſue ꝯceptionis fuit gloriosa per fruitionem ⁊ viſionez diuinitatis. Eſt autem diſpenſatione factum vt ab anima gloria nō redundaret in corpus. Ad hoc qđ miſterū noſtre redemptionis ſua paſſione impleret. Et ido peracto hoc miſterio anima ẏ̄pi ſtati in corpus in reſurrectiõe reaſſumptuz ſuaã gloriam deriuauit. Et ita factum eſt illud corpus glorioſum. De quo Phil. iij. ap'lus dicit. Reformabit corpus humilitatis noſtre ꝯfiguratū corpori claritatis ſue

O Sed nōnulli obijciunt ꝓpter cicatrices quas in corpore poſt reſurrectionem reaſſumpſit que ad quãdam corruptionem pertinere vidētur. Ad hoc reſponder ſctūs Tho. q̄ cicatrices ille erant in corpore ẏ̄pi poſt reſurrectionem nō ad corruptionem ⁊ deformitatem ſed ad dignitatem ⁊ decorem. vt Augu. dicit. xxij. li. de ciui. dei. Quare autem cum cicatricib⁹ reſurrexit plures a doctoribꝰ aſſignant rationes Prima ratio eſt propter gloriam criſti. Vnde Beda ſuper lucã. Nō inquit ex ipotēcia curandi cicatrices ſeruauit. ſed vt imperpetuum victorie ſue circumferat triumphū Secunda ratio fuit ad confirmãdam fidem circa reſurrectionem. Tercia ratio vt patri p nobis ſupplicans quale genꝰ mortis pro homine pertulerit ſemper oſtendat. Quarta ratio vt illas in tudicio ad confuſionem reproborum oſtēdat. Vnde Auguſt in lib. de ſym. ait. Inimicis vulnera demonſtraturus eſt ſua vt conuincens eos veritas dicat. Ecce hominē quem crucifixiſtis. videte vulnera q̄ inflixiſtis. agnoſcitis latus quod pupugiſtis quoniam per vos ⁊ propter vos apertum eſt. nec intrare voluiſtis ꝛc. ¶ Quarto ẏ̄ps reſurrexit vtiliter non ſine fructu ⁊ negligencia. Eſt autem vtilitas reſurrectionis quadruplex. Prima ē triumphus Criſti nobilis. Nam ita canit eccleſia. Mors ⁊ vita duello conflixere mirando dux vite mortuus regnat viuꝰ. Criſtus em reſurrectione ſua vicit mortem dyabolum ⁊ mundum. Primo vicit mortem Oſee. xiij. O mors ero mors tua ꝛc. Et. j. ad Corinthe. xv. Vbi eſt mors victoria tua. Abſorbpta eſt mors in victoria. Secundo vicit diabolum. Augu. Manu inermi et affixa cruci debellauit aereas poteſtates. Tercio vicit mundum. Johannis. xvj. Confidite ego vici mundum. Si ergo in nouiſſimo die glorioſe reſurgere volueris vade et fac ſimiliter. vince mundum diabolum et peccati mortem hodie. Secunda

p

vtilitas est spoliatio inferni mi-
rabilis. qꝛ xp̄us rex noster ꝯfregit
portas inferni ⁊ patres nr̄os inde
victoriose extraxit. zacha. ix. Tu
aūt in sanguine testamenti ⁊c. vt
supra. Tanta em̄ fuit victoria re-
gis nostri ꝙ inuasit inimicū vsqꝫ
ad domū suaꝫ ⁊ spolia que sibi pla
cuerunt abstulit ip̄o in vinculis re
legato. Sic ergo xp̄s surrexit vti
liter qꝛ flores sp̄uales id est sancto-
rum patrū animas de terra eduxit
tenebraꝝ. Et hoc declarat Aug.
in sermone pascali exēplo. Sicut
panthera triduo dormiens cū sur-
git odorem ita suauem de ore emit
tit vt quecūqꝫ animalia illū sense-
rint ip̄m sequūt̄. Sic ⁊ xp̄s tercia
die resurgens de spelunca inferni
odorē diuinitatis emisit. quem pa
tres pio affectu ⁊ plurimū oblecta
ti cum gaudio sequebant̄. Cañ. j.
Trahe me post te curremus ī odo
re vngentoꝝ tuoꝝ. Tercia est mi-
seratio ⁊ affectus venerabilis. q̄a
licet xp̄o post resurrectionē defue-
rit miseria non tn̄ ei defuit miseri
cordia. Quia q̄uis summe fuerit
sublimatus nō tn̄ oblitus est suoꝝ
et nostri. Nam apostolis ⁊ multis
apparuit ⁊ ꝯsolatus est eos ⁊ sp̄ū-
sancto repleuit. Joh. xx. Accipite
sp̄m̄ sctm̄ ⁊c. Prouerbiū c̄. Hono-
res mutant mores ꝫ rex nr̄ sum-
me honoratus in nullo ē mutatus
quin semp̄ circa nos paternū gerat
affectū ⁊ nr̄i misereat̄ tribuēs cha
rismatū dona et nobiscū maneat
ꝑ vt ꝑmisit Math. vl. Ego vobi
scū sum oībus dieb⁹ vsqꝫ ad ꝯsum
mationē seculi. Quarta ē recupa-
tio celestialis qꝛ ꝑ resurrectionē su
am recuperatus est nobis celestez
iherusalē que ē ciuitas nr̄a. Heb.
xiij. Nō habem⁹ hic manentē ciui
tatē ꝫ futurā inquiram⁹. Accipia
mus ergo baculū ⁊ capsellā vt pe-
grini ⁊ eam⁹ versus iherusalem qꝛ
recupata est via ⁊ secura. nā inimi
cus hūani generis qui eam ꝯculca
bat ⁊ ambulantes in ea capiebat
captus ⁊ cathenatus est. Est etiā
via abbreuiata. nā olim circuibat
per infernū. ꝫ nunc recto tramite
tendit versus celū ⁊c.

In die ascesionis dn̄i sermo. xlv

Ominus qui
dē ihesus postq̄ locut⁹
est eis assumpt⁹ ē ī celū
Mar. vl. Festiuitas hodierna scd̄z
Bern̄. est felix clausura ⁊ toti⁹ itine
rarij filij dei ꝯsummatio gloriosa.
¶ Siquidē dei filius ꝓpter nostrā
salutem quatuor itinera pegit. Pri
mū fuit de celo in terrā veniendo. A
quando carnē assumpsit de v̄gine
gloriosa. Joh. xvj. Exiui a patre
meo ⁊ veni in mundū. Illud iter
fuit penosum quia nature huma-
ne penalitates assumpsit. vsa. liij
Vere languores nostros ip̄e tulit.
⁊ dolores nostros ip̄e portauit. Se
cundū iter fuit de mundo ad infe-
ros descendendo quando sedentes
in tenebris visitauit. Eccīastici.
xxiiij. Penetrabo omnes inferio
res partes terre ⁊ inspiciam om̄es
dormiētes. illd̄ iter fuit victoriosuꝫ
qꝛ portas īferi ꝯfregit ⁊ diabolū li
gauit ⁊ spolia ei⁹ diripuit vt dicit
bern̄. vn̄ aug. Manu inerimi ⁊ affi
xa cruci debellauit aereas ptātes.
Terciū it̄ fuit de īferno ad mūdia

lem machinam redeundo quādo confractis inferis cum preda magna a mortuis resurrexit. Coll. ij. Expolians principatus ⁊ potestates reduxit confidenter ⁊c. Illud iter fuit gloriosum quia glorioſus ⁊ immortalis in anima ⁊ corpore resurrexit. Ro. vj. xp̄us resurgens ex mortuis iam non morit. Quartum iter fuit de mundo ad celum ascendendo ⁊ illud fuit gaudiosum quia cum magno gaudio angelorum remeauit ad celos. ps. Ascendit deꝰ in iubilatione ⁊c. Hoc iter peregit hodierna die qñ videntibꝰ discipulis postq̄ locutus est eis vt dicit thema assumptus est in celū.

B ¶ In presenti sermone duo venūt declaranda. primū de xp̄i in celum ascensione. scōm de hominis in celum ascēsione. Circa primum vt clarius materia ista intelligatur quatuor videamꝰ. primo quō ⁊ q̄liter xp̄us ascendit in celū. scdo q̄re ⁊ ad quid ascendit. tercio in quo ascēdit. quarto qñ ascendit. Quātum ad primū dico q̄ xp̄s ascendit victoriose. glorioſe. manifeste. velocissime. lete honorifice. Primo ascendit victoriose q̄ cū magna victoria. nā ipe vicit mundū. reliquit dyabolū. expoliauit infernū. euacuauit pctm. destruxit mortez ⁊ reddidit vitam. aperuit paradisum recupauit celū. ⁊ breuiter oia forcia vicit. Apoc. v. Vicit leo de tribu iuda. Vñ canit eccīa. Redit cū victoria capta ducens spolia. Secundo ascēdit glorioſe q̄ glorioſus in aīa ⁊ corpe sine pctō. īmortal' impassibilis ⁊c. ⁊ breuiter cū oīb dotibꝰ corpis xp̄s ascēdit. phil. iij. Qui reformabit corpus humilitatis nr̄e ꝯfiguratū corpi claritatis sue. nō tñ eodē modo vt dicit sanctus Tho. in. iiij. di. xlix. Qm̄ corpus xp̄i erat glorioſum p̄ naturaz deitatis que illi vniebat. In nobis aūt nō sic ꝑ dotē claritatis. Tercio ascendit manifeste Act. j. Videntibꝰ illis scz aplis ⁊ aliis elevatus est. Joh. xvj. Vado ad eū qui me misit ⁊ nemo ex vobis interrogat me quo vadis. glo. palaz ascēdam ⁊ nemo interroget quod visui corporali cernat. ¶ Sed quare videntibus illis ascendit primo vt ascensionis eius testes essent Act. j. Eritis mihi testes in omni iudea ⁊ samaria ⁊ vsq̄ ad vltimum terre. Scdo vt eum sequi desiderarent. Inde stupefacti stabant admirantes. Act. j. Viri galilei q̄d statis aspicientes in celū ⁊c. Quarto ascēdit velocissime. vñ dr̄ volasse tanq̄ venti vel angeli. Vñ ps. Ascēdit sup cherubin ⁊ volauit super pennas ventoꝝ. Ascēdit super cherubin. i. sup angelos de choro cherubin. ymo sup oēs angelos et sup oēs celos. Ephe. iiij. Qui descēdit ipe ē q̄ ascēdit sup oēs celos ⁊c. Potuit xp̄s sup cherubin ascēdere. q̄ movebaī nō vtute nature sicut vēti ꝑ vtute glie p̄ quā corꝑ suuz habebat dotē agilitatis ñ tñ motꝰ iste fuit ita velox q̄ ascēdisse in instanti. Hoc em̄ repugnat motui corpis locali q̄ optet q̄ ꝑmeaī spacio vt dr̄. vj. phisicoꝝ. vñ movebatur ea velocitate q̄ ds disposuerat ⁊ p̄ vt expediebat vt discipli eiꝰ videre possent. Revera volavit ascēdit. refert enim rabi Moyses ma-

vimus astrōnimus quod a terra vsq; ad supremū celum sit tantum spacium quantū devia planavn⁹ iret in septem milibus septingētis annis si tantū viueret. si tamē quolibet die quadraginta miliaria ytalica iret. ¶Quinto ascendit lete siue iocunde quia cum magno trium dio ⁊ iubilo. ps. Ascendit deus in iubilatione. Reuera xp̄i ascensio erat iubilosa. Primo sibi p̄ pter operis sui consummationem Homines multum solent gaudere quando magna opera laudabili fine peregerunt. Sicut xp̄s opus suum sibi a patre celesti cōmissum laudabiliter expleuerat. Joh. xvij Opus consummaui quod dedisti mihi. Et moriēs dixit Joh. xix Consummatū est scz quicq̄d sibi erat a patre commissum. Secūdo ascensio xp̄i fuit iocūda angelis p pter ruine reparationē. De quo in p̄s. Judicabit nationes ⁊ implebit ruinas. nā ex omnibus chorīs angeli ceciderunt ꝓsencientes lucifero ⁊ peccato eius. Hanc ruinā xp̄s hodie ascendendo reparare incepit O quantū gaudiū fuit angelis in xp̄i ascensione qñ viderunt tantā multitudinem aīaꝝ ad chorum eorum transeuntem. Potuerunt dicere illud Apo. xix. Gaudeam⁹ ⁊ exultemus ⁊ demus gloriam deo qr venerunt nuptie agni. Tercio fuit iocunda patribus de lymbo ꝓvenientibus scz propter carceris liberationem ⁊ ppter regni celestis adeptionem ⁊ angelorum associationem. De hijs ysa. lij. Eleuauerunt vocem suam deum laudantes scz de liberatione. ⁊ simul laudantes de regni adeptione quia oculo ad oculum viderunt faciem domini ⁊ delectabilem societatem angelorum. Item gaudebant patres p pter humane nature sublimationem vltra angelos in xp̄o Jhesu Ideo Greg. in omel. ascensionis. Nascente domino videbatur humiliata deitas. ascendente vo domino exaltata est humanitas ex hoc fuit gaudium patribus. Quarto eius ascensio fuit iocunda discipulis. Nam Lu. vl. dicitur. Jpi adorantes regressi sunt in Jherusalē cum gaudio. Sexto ascēdit honorifice quia cum magna multitudine. p̄s. Ascendit in altum captiuaz duxit captiuitatem id est eos qui a diabolo fuerunt captiuati. Proverb. xx. Honor regis multitudo populi. O q̄ cum magno honore susceptus est hodie. Jhero. Omnes virtutes angelice xp̄o venerunt obuiam. Impletum est illud p̄s. In veritate deduxisti me ⁊ cum gloria suscepisti me. ¶Scōm declarādum est quare ⁊ ad quid xp̄us ascēdit. Dico q multiplici ratione cristus ascendere voluit. Primo vt sanctos patres quos de lymbo extraxerat in locum eterne pacis adduceret. Deutrono. iij. Reducet te dominus deus tuus de captiuitate tua. zacha. ix. Tu autem in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu in quo non est aqua. id est sanctos qui captiui detinebantur. Secundo vt nobis viam salutis ostenderet et locum pararet. Michee secundo. Ascendit iter pandens ante eos. ad hebre. iiij. Habemus pontificem mag

num qui penetrauit celos ihesum filiū dei. Duo erant loca. vnus vbi tristicia ⁊ mors vt infernus. Alter in quo vita ⁊ consolatio. via primi loci erat notissima ysa. v. Infernus dilatauit animam suam et aperuit os suū absq; vllo termino et descenderūt fortes ⁊ sublimes. et gloriosi ad eum. Sed viam in celum nullus sciuit quia ante semp fuit clausa. Sed ypus hodie ascendendo ostendit ⁊ patefecit. ps. Notas mihi fecisti vias vite. Tercio vt pro suis redemptis apud patrē aduocaret. j. Joh. ij. Si quis peccauerit aduocatū habemus apud patrem Jhesum ypm iustū. ⁊ ipse est propiciatio pro peccatis nostris et nō pro nostris tantū sed etiam pro totius mundi. ¶ Et Hebr. vij. Accedens per semetipsum ad patrē vt pro nobis īterpellat. Gre. in omel. Maria stabat. dicit ascēdo ad patrem meum per naturaz et vestrum per graciam. ¶ Ad tercium in quo ascendit dico q ascendit in nube Act. j. Et nubes suscepit eum ab oculis eorum. Sz queritur an ypus indiguerit ministerio nubis. Dico q nō sed per hoc ostēdit q omnis creatura parata ē obsequi suo creatori. Nam vt probat sanctus Tho. iij. parte. q. lxxiij. ypus virtute ppria non que hūane nature naturalis ß que est virtus diuine et aīe sue beate ascendit. ex cuius redundancia glorificatā corpus q; scdm Aug. Tanta ē obediēcia glorificati corpis ad animam q vbi vult spūs ibi primus erit et corpus ppter dotē agilitatis ⁊ sic illi termino assumptus ⁊ eleuatus ferebatur in epla ⁊ euangelio licz videnter significare quid alterius ammineuli proprie tamē ⁊ ex propriis viribus ypm ascendisse important etiam scdm humanam naturam ⁊ hoc virtute glorie ipius anime quia virtute anime glorificate volentis corpus ypi ascendit in celum. ¶ Ad quartū quando ascēdit Dico q quadragesima die post diem sue resurrectionis ascēdit. Act. j. Per dies quadraginta apparens eis ⁊c. ¶ Qua sicut ypus per quadragīta septimanas fuit in vtero matris et p quadraginta dies ieūmauit. et p quadraginta menses p̄dicauit. et p quadraginta horas fuit mortuus. ita p quadraginta dies post resurrectionem suam apparuit eis et doctrinam quaz p quadraginta menses eis tradidit per quadraginta dies immortalis factus per multa argumenta confirmauit. post quos hodie ī celū ascendit ⁊c. Sed quare nō statim post resurrectionē ascēdit dico ppter duo. Primo vt per multos dies et p multa argumēta se gloriosum resurrexisse approbaret. Erat em̄ hoc valde difficile credere cū null⁹ vnq̄z surrexit gloriosus. Fuit ergo necessariū aliquot dieb⁹ oīno ypm resurrectionē suā p multa argumēta pbare ne posteri dubitarent. Vnde Leo papa. Dubitatum est ab istis ne nos dubitaremus. Probatum est illis vt nos firmiter teneremus. Secundo vt discipulos et matrez suam de tristicia mortis sue consolaretur et discipulis veram fidē. spem firmam et amorem generaret que omnia iam p̄diderant Lu.

xxiiij. Nos aūt sperabam⁹ ⁊c. q. d.
H ß ampli⁹ nō speram⁹. ¶ Vlteri⁹ q̄-
rit̄ vbi xp̄s fuit medio tp̄e p̄ istos
quadraginta dies. Ad hoc dico q̄
xp̄s resurgens a mortuis secū dux-
it omnes animas. que ab origine
mūdi erant in lymbo sanctoꝝ pa-
trū ita q̄ ille loc⁹ omnino vacuus
remansit ⁊ stetit cū eis in hoc mū-
do. Sed vbi steterit nec sacra scri-
ptura. nec ecclesia. nec aliquis do-
ctorum aperte determinauit. Po-
tuit em̄ esse in terra ⁊ si nō videret̄
sicut legit̄ de sancto Bartholomeo
q̄ potuit se abscondere ⁊ facere in-
uisibilem in illa ciuitate vbi quere-
bat̄. si voluit ergo a forciori corp⁹
xp̄i gloriosum cū omnia corpora
gloriosa ostēdere vel occultare ad
libitum se possunt. Quantuz vero
ad partez determinatā credit̄ ma-
gis q̄ fuerit circa iherusalez ⁊ illas
partes ad discipuloꝝ consolationē
cū quibus eis tunc crebra fuit ꝯuer-
I satio scd̄m sanctū Tho. ¶ Scd̄m
principale declarandū est de homi-
nis ascensione. Ad cuius euidenci-
am nota q̄ xp̄s ascensurus in celū
quatuor fecit ad nostrā instructio-
nem quia cōmedit. egressus est ci-
uitatem ⁊ benedixit aplis. Hec q̄-
tuor ascensuri in celū scz in mortez
nos facere debemus. Primo enim
ꝯmedere debem⁹ scz corpus xp̄i di-
gne summere Joh. vj. Ego suz pa-
nis viu⁹ qui de celo descendi. si q̄s
mādūcauerit ex hoc pane viuet in
eternū id ē nō morietr̄ ß transit de
morte ad vitam. Jdeo cib⁹ iste vi-
aticū appellat̄ q̄r nos ducit ad vi-
tā eternā. Scd̄o debem⁹ exire ci-
uitatē id ē omnia carnalia ⁊ mū-
dana funditus deserere ⁊ desideriū
nostrū ab eis totaliter eleuare ⁊ so-
lum spiritualibus inhyare. Gen̄.
xij. Egredere de terra tua ⁊ de co-
gnatione tua ⁊ de domo p̄tris tui
ꝓpter quod ihesus vt sanctificaret
per suū sanguinē populū extra por-
tas passus est. Exeamus ergo ad
eū extra castra omnia terrena per
desideriū relinquendo. Hic cadit
exemplum in spe. dis. ix. c. ix. illi⁹
diuitis qui ita amare fleuit ī mor-
te q̄ tot bona relinquere debebat.
qui postea apparuit dicens q̄ dā-
natus esset. Tercio debemus ascē-
dere montem fidei ⁊ spei per contē-
plationē quia debemus credere et
sperare illam beatam vitā Thob.
ij. Filij sanctorum sumus ⁊ illam
beatam vitam expectamus. Debe-
mus ergo versus celū dirigere ocu-
los mentis nostre sicut ad locū no-
stre quietis. Sicut fecit beat⁹ mar-
tinus qui ꝓpe mortez ait. Sinite
me celum videre vt spirit⁹ diriga-
tur ad dn̄m. Et beatus Augusti.
ante septem dies obitus sui septez
psalmos penitencionales scriptos
fecit figi in pariete ante occulos et
mandauit q̄ nullus ingrederet̄ ad
eum vt totus esset intentus ad ce-
lestia. Quarto debemus omnibus
benedicere id est omnibus parcere
⁊ bonam voluntatem habere sicut
fecit Cristus dicens Patrer dimitte
illis quia nesciunt quid faciunt.
Lu. xxiij. Exemplum de ascensio-
ne domini vide in speculo exemplo-
rum distinctione nona. c. lxxix.
de quodam milite ⁊c.

Sermo alius de ascensione do-
mini. Wann. vj.

Sermo XLVI

Scendit deus in iubilatione ⁊ dñs in voce pube. ps. xlvj.

Tota xpi vita ⁊ doctrina. omnia eius miracula passio mors ⁊ resurrectio probata sunt ⁊ confirmata in xpi ascensione. Sicut em̄ ipe ꝓpria virtute resurrexit. ita ꝓpria v̄tute in celum ascendit ⁊ aīas quas redimerat potenter ⁊ cū gaudio ī celum perduxit. quis em̄ nollet credere doctrine vite ⁊ miraculis illi⁹ qui sic patenter in celum ascendit Certe nullus sane mentis sed a fide alienus ⁊ in malis obstinatus. Ideo hodie sancta mater ecclesia solennizat festū ascēsionis dñi nr̄i ihesu xpi. quod ē est precipuū inter solennitates quas agimus de misterio incarnationis dñi nr̄i ihesu xpi. ¶ Vnde sicut dicit Innocentius in quodam sermone de ascensione. Tres precipue solennitates in lege celebrabant̄. videlicet solennitas azimoꝝ. penthecostes id est solennitas hebdomadarum. a penotha quod est quinq̄ ⁊ coste decem Et scenophegia id est solennitas tabernaculoꝝ quas in euangelio. nō ad litteram ꝫ in spiritu celebramus. pasca in resurrectione. scenophegia in ascensione. penthecostes in spiritussancti paracliti missiōe Scenophegia em̄ fixio tabernaculorum interpretatur. eo ꝙ popul⁹ israhel quadraginta annis sub tabernaculis commoratus est in deserto. In cuius rei memoriam iudei adhuc celebrant scenophegiam habitantes in tabernaculis. porro tabernaculum est corpus christi assumptum in quo sub humanitate latet diuinitas. De quo dicit p̄s In sole posuit tabernaculū suū hoc vtiq̄ tabernaculū in carne mortali xp̄us non figebat qm̄ exultauit vt gigas ad currendam viam. discurrens de loco in locū vt susceptum misterium impleret. ꝫ tunc fixit tabernaculum suū cū assumptus in celum sedet ad dexterā dei. requiescens in patrimonialib⁹ bonis donec ponat inimicos suos scabellum pedum suoruz. Ideo hodie ad figendum tabernaculum suum in celis ascendit in iubilo ⁊ in voce tube iuxta thema. Pro gr̄a aue maria. ¶ Ascendit deus in iubilo ⁊c. vbi supra. In p̄dictis verbis thematis duo nobis veniunt consideranda pro laude et gloria xp̄i dñi ascendentis. Primo gaudiū et leticia xp̄i dñi et associantis exercitus sui cum dicitur. Ascendit deus ī iubilo. Scd̄o applaudenciū siue cōmeancū son⁹ exterior cū subiūgit̄ Et dñs in voce tube ⁊c. Circa primum est notandū ꝙ in hodierna festiuitate singulariter debem⁹ spiritali gaudio xp̄o dño gaudere qꝛ ipe carnem nostram vt frater noster hodie trāsuexit in celū. Alioquin saluator noster improperabit nobis dicens. Si diligeretis me gauderetis vtiq̄ quia vado ad patrem Joh. xiiij. ¶ Pro quo ē notādum ꝙ merito gaudere debemus quia dñs noster ihesus xp̄us hodie ascendit letanter. potenter et glorianter. Primo letāter propter se. quia penam euaserat. Scd̄m illd̄ p̄s. Dirupisti vīcula mea et tibi sacrificabo hostiam laudis. Scd̄o

potenter propter demones quos superauit scdm illud ps. Quis ē iste rex glorie dns virtutū ipe est rex glorie. Tercio gloriante propter suos quos redimerat scdm illd salvatoris Luci. viij. Amice ascende superius ⁊ erit tibi honor coram simul discumbentibus. ¶ Tercio notandum q̄ dns ascendit in iubilo sanctarum animarū quas de lymbo redimerat. Ille autem anime tribus de causis iubilabāt. Primo quia erant de captiuitate erepte. scdm illud ps. Captiuam duxit captiuitatem dedit dona hominib⁹ Scdo quia societatem angelorum sanctorum sunt adepte scdm illud Osee. j. Congregabunt filij iuda. id ē sancte anime ⁊ filij israhel pariter scz in ascensione quia statim sequitur. ⁊ ponēt sibimet caput sum vnū ⁊ ascendent. Tercio quia ad celū iam erant ducende scdm illud Michee. ij. Ascendit iter pandens ante eos. Ex illo patz q̄ dominus ascendit in iubilo sanctorū angelorum ⁊ sanctarum animarum Tercio ascendit in iubilo sanctorum apostolorum ⁊ aliorum xpi discipulorum. ⁊ merito quia cum tam potenter viderunt ascendere quez tā humiliter crucem ascendisse sciuerunt. ¶ Necesse ergo erit vt et nos iubilemus quia hodie nobis viaz gaudēdi tribuit tripliciter. Primo quia hodie credentibus ianuā regni aperuit. Ideo dixit Stephanus Act. vij. Ecce video celos apertos ⁊c. Secundo quia locuz nobis preparauit scdm illud Joh̄ā. xiiij. Vado parare vobis locum. Tercio quia semper pro nobis patrem interpellat. Scdm illud Ro. viij. Qui etiam interpellat pro nobis. Tunc aūt vere xp̄us nobis preparat locum in celis qñ hic disponit animas nostras ad se diligendum in terris. quanto em̄ anima hic accendit̄ ad diligendum deum ⁊ primum tanto altior sibi mansio siue locus p̄parat̄ id est ad ibi manendum a deo deputatur. Debemus ergo quotidie post xp̄m ascēdere bono desiderio pura intentione ⁊ vera contritione. Cōtricio em̄ est clauis regni celestis. Ideo dns dixit petro. Tibi dabo claues regni celoz. Cum em̄ homo plorat p peccatis habet vnam clauem. quā do aūt flet pro amore patrie habet scdam clauem. Si ergo ascendere post xp̄m volumus necesse est vt omne quod est onerosum proiciamus. videlicet voluptatem corporalem que nos onerat ⁊ aggrauat interius ⁊ superfluam curam rez temporalium que nos aggrauat exterius. Ex illis patet q̄ illi qui se inpinguant ⁊ viuunt in delicijs ⁊ voluptatibus huius mundi parum curant de ascensione in celuz Nam ascensus in celum habet iter arduum artum ⁊ longum. Ideo si vis ascendere debes esse leuis id est pauper spiritu. Et quia iter est artum debes esse modicus ⁊ gracilis id est humilis. Et quia est longum oportet te esse constantem. p̄seuerantez ⁊ pacientem. Has tres virtutes si quis habuerit sequitur agnum quocunq̄ ierit. Scdo dixi in verbis thematis tangi sonū siue vocem angelorum assistencium siue applaudencium ⁊ aliorum san-

ctorum cum dicitur. Et dñs in vo
ce tube ꝛc. ¶ Pro quo notanduz ꝙ
E in ascensione xp̄i triplex fuit. vox
tube. Prima angelorū commean-
cium qui dixerunt illud Act. j. Vi
ri galilei q̄d admiramini aspiciē-
tes in celum. Scd̄a vox erat ange
lorum admirantium qui precede-
bant vt celi portas aperirent. Et
clamabant illud p̄s. Attollite por
tas principes vestras. Et alij re-
spondebant. Quis est iste rex glo-
rie ꝛc. Illud etiam exponi potest
de portis inferni. quas xp̄us post
mortem confregit. Tercia vox fu-
it angeloꝝ interrogancium ꝛ dicē
ciuz illud ysa. lxiij. c. Quis est iste
qui venit de edom id est de mun-
do tinctis vestibus ꝛc. Et sequit̄
quare rubrum est vestimentū tuū
F ¶ Pro maiori intellectu dictorum
est notandum ꝙ triplex fuit cristi
ascensio. Primo enim ascendit in
crucem. Scd̄o in mōtem oliueti.
Tercio in celum de primo dicitur
in canticis in persona filij dei. Di-
xi ascendam in palmam ꝛ appre-
hendam fructus eius. Canticoruz
vij. id est omnes saluādos ad me
traham. palma enim fuit quarta
pars crucis. illa videlicet in qua tē
debantur brachia. fructꝰ palme fu
it passio resurrectio ꝛ ascensio ꝛ spi
spiritussancti missio. Et dicit no-
tanter dixi ascendam in palmam
Dixi id est firmiter ante secula di-
sposui apud patrem ascendam in
palmam id est in crucem. Palma
in floribꝰ est aspera. in parte supe-
riori lata ꝛ pulchra. Cuius fructus
est dulcis ꝛ delectabilis. Per aspe-
ritatem em̄ vite peruenit̄ ad sum
mitatem glorie ꝛ amenitatē. De
scd̄o per hoc ꝙ ascendit in montē
oliueti docuit nos ꝙ per opera mi
sericordie que per oliuam signifi-
cantur facilior est ascensus in celū
Et bene mons oliueti superposuꝰ
est valli iosaphat quod iudiciū so
nat ac si ex situ ip̄ius loci dicatur
illud Jacobi. ij. Misericordia sup̄
exaltat iudicium. Tercio ascendit
in celum quasi suis militibus sti-
pendia daturus scd̄m illd̄ p̄s. Ascē
dens in altum dedit dona homi-
nibus. De hac saluatoris nostri a-
scensione dicit August. Et habet̄
in glosa sup̄ Apoc. xij. Raptus est
filius eius ad deum ꝛ ad thronum
eius. Sic raptus est dei filius ab
humanitate ad diuinitatem. In
trāsfiguratione. a passibilitate ad
immortalitatem in ascensione. q̄a
quantus fuit descensus a sinu p̄ris
ad patibuluz crucis tantus fuit a-
scensus a patibulo crucis vsq̄z ad
dexteram dei patris. Et Grego.
in quadā omel. sic ait. Vultis sal
tus eius cognoscere. de celo venit
in vterū. de vtero venit in presepi
um. de presepio in crucis patibulū
de cruce venit in sepulchrum ꝛ de
sepulchro redijt in celum. Ex om
nibus illis patet. ꝙ sicut Cristi
descensus fuit in summa humilita
te. ita eius ascensus cum maxima
gloria ꝛ exultatione. Ex quo ha-
bemus ꝙ aptissimi gradꝰ ad ascē-
dendum in celum sunt gradus hu-
militatis teste saluatore Lu. xviij
Omnis qui se exaltat humiliabit̄
et econuerso. ¶ Dubitatur circa di- G
cta de ascensione xp̄i an xp̄us eo
mō ascenderit in celū sicut Enoch

et Helyas in paradisum. Respondet q̄ non est omnimoda similitudo quia Enoch ⁊ Helyas non ꝓpria virtute ꝑducti sunt in celum. ꝑ dei virtute. sed xp̄us dn̄s ꝓpria virtute ascēdit in celū Vnde Greg. i omel. hodierna. Sicut Joseph a fratribus suis venditus venditionem dn̄i ac saluatoris nostri significauit. sic etiam Enoch translatus atq; in celum aereum Helyas subleuatus ascensionem dn̄icam designauit. Ascensionis ergo sue dn̄s prenuncios et testes habuit. vnum ante legem alium sub lege vt qn̄q; veniret ille qui veraciter celos ꝓpria virtute penetrare possz nam enoch translatus. helyas vero in celum subuectus memorat̄ vt postmodū veniret qui nec trāslatus nec subuectus celum ethereū sua virtute penetraret. Hec greg. vbi supra. Ex illis infert q̄ dn̄s ī sua ascensione ostendit suam potenciam. Patet illd̄ quia ante hoc ostenderat se dominum maris qn̄ super mare ambulauit ⁊ eoruz que sunt in mari. quando stateram in ore piscis inueniendam predixit. Math. xvij. Et quando magnaz multitudinem piscium discipulos capi fecit. Lu. v. ⁊ Joh. xxj. Ostenderat etiam ante hoc se dominum terre quando in eius passione contremuit. ⁊ eorum que sunt in terra quando infirmos sanauit ⁊ mortuos suscitauit. Ostenderat etiam ante hoc se dominum inferni quādo vectes ferreos confregit. ⁊ eoꝝ que sunt in inferno quando demones ligauit ⁊ sanctos patres inde eduxit. Nō ergo restabat aliud nisi q̄ nunc se etiam ostenderet dominum aeris ⁊ celi. quod fecit hodie quando se ostendit dominum aeris ⁊ eorum que sunt in aere ⁊ celi. ⁊ eoꝝ que in celo aeris cum propria virtute per aerea ascendit. eorum que sunt in aere cum eum nubes lucida baiulauit. Celi dominū se ostendit cum ip̄e sibi ip̄i celum aperuit. eorum que sunt in celo quādo ip̄i angeli baiulantes eum in celum comitati sunt. ¶ Sed tunc diceret quis an aliqui ascenderint cū xp̄o in corpore ⁊ anima. Ad hoc respondetur sc̄dm beatum Jhe ron̄. q̄ ip̄e reliquit hoc sub dubio. Aug. tamen in quodam sermone de resurrectione sic ait. Quorum sepulchra in resurrectione domini sunt patefacta horum corpora xp̄o resurgente de puluere sunt suscitata Decebat enim vt ille primo resurgeret. deinde illi. sicut dicit apl's paulus. xp̄us resurrexit a mortuis primicie dormiencium. Et sicut cum domino resurrexerunt ita cum eo ascendente etiam ip̄i ascendisse creduntur. Hec Augusti. vbi supra. Idem dicit expresse beatus Remigius. ¶ Sed tunc dubitatur quid facere debeamus vt post xp̄m etiam in celum ascendamus. Ad hoc breuiter respondetur q̄ sicut xp̄us per septem gradus descendit ⁊ ascēdit ita ⁊ nos per septem grad⁹ ad ip̄m debemus ascendere. Septem gradus ascensus ⁊ descensus cristi De sinu patris venit in vterū virginis matris. De vtero venit in p̄sepium. De presepio in mundum. Et de mundo in iordanem. De iordane ⁊ de mūdo ascendit in crucez

De cruce descendit in sepulchrum. ⁊ in lymbum. De sepulchro resurgens apparuit mundo. de mundo ascendit in celum. Hos septē gradus describit Ambro. in li. de ysaac tractans illud verbum. Ecce ille veniet saliens in montibus dicens. Saltu qudem venit in hunc mundum. apud patrem erat in virginem venit. ex virgine in presepe transilijt. descendit in iordanem. ascendit in crucem. descendit in tumulū. surrexit ex tumulo et sedet ad dexteram dei patris ⁊c. Primꝰ ergo gradus in quo de sinu patris venit in vterum virgnis. illuz primum gradum tangit Ambro. vbi supra ⁊c. dicens. Apud patrez erat in virginem venit. Iste fuit gradus mire humilitatis. Magna em̄ humilitas est quando dominus ī duit habitum serui. Maior quando se conformauit ⁊ similem fecit seruo faciendo scilicet opera seruilia. Maxima quando moritur ꝓ seruo. Istam excellentem Cristi humilitatez ostendit apostolus dicens ad Philip. ij. Exinauiuit semetip̄m formam serui accipiens. Ecce quia se conformauit ⁊ similem seruo fecit in operibus seruilibus quia voluit legi subijci. voluit circumcidi. voluit in templo presentari. voluit seruis ministrare ⁊ eorum pedes lauare in similitudinem hominum factus ⁊ habitu inuentus vt homo. Ecce quia induit habitum serui humiliauit etiaz semetip̄m factus obediens vsq; ad mortem. Ecce ꝙ mori voluit pro seruo ⁊c. Secundus gradus ē quo de vtero venit in presepium. Istū gradum tangit Ambrosius dicens Ex virgine in presepe prosilijt. et iste fuit gradus mire asperitatis. Nonne est magna asperitas durū habere lectum. maxime homini grandeuo ⁊ vestimentis mollibꝰ consueto. q̄ mangnum tūc est quādo illa tria cōcurrunt quia ⁊ lectus durus puer tener ⁊ delicatus ⁊ pannis vilibus in volutus. Certe tanto maior asperitas esse videtur ista tria tangit angelus Lu. dicens inuenietis infantem. Ecce puer q̄ delicatus pannis involutum ecce q̄ vilibus pannis inuolutus ⁊ positum inp̄sepio ecce q̄ durus lectus Tercius graduus est quo de vtero venit in mundum sez permanifestacionem. Istū tangit ambrosiꝰ cum dicit descendit in iordanē tunc enim se primo mūdo manifestauit per patris vocem per columbe speciem. Et ꝑ Johānis testificacionē Et iste graduus quo in mundum venit fuit mire paupertatis ispe em̄ pauper fuit in vita quia nō habuit domum ad habitandū ⁊ in morte quia non habuit in cruce tabulā ad caput inclinandum. Sed Pylatus postmodum eam fecit affigi post mortem. quia non habuit sepulchrum ad quiescendum. Juxta illud Math. viij. Vulpes foueas habent ⁊ volucres celi nidos ⁊c. quasi diceret. Non habeo foueam sicut vulpes id est sepulchrum in quo possum in morte quiescere nec habeo nidum sicut volucres id est domum in qua possum in vita habitare. nec habeo ceruicale in quo possum in cruce caput reclinare. Quartus gradus est in quo de mū

do ascendit in crucem. et iste fuit mire charitatis scdm illud Johannis. xv. Maiorem hac dilectionez nemo habet vt animam suam ponat quis pro inimicis. Ibi enim totus fuit igne amoris plenus ⁊ totus caritate succensus. Quod manifestatur per ignem ⁊ sudorem. ⁊ per vestium denudationem et per sitim vehementem. ⁊ per ruborem et sanguinis impetuosam effusionem quia enim intus ebulliebat. Ideo aperto vulnere foras cuz impetu emanabat in musto. Quintus gradus est quo de cruce descendit in mundum ⁊ inde in lymbum. et iste fuit gradus mire pietatis. Magna enim pietas fuit ⁊ misericordia quando illos sanctos patros qui erant in lymbo desolati visitare voluit. Scdm illud ysa. ix. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam in regione vmbre mortis lux orta ē eis Ipsi enim desolati erant visione diuina. Ideo dicitur. Populus qui ambulat in tenebris ⁊c. Cum enim debebāt esse in celo empireo erāt in loco infimo ⁊ tenebroso. Et cū deberent habere societatem angelorum habuerunt vicinitatem demonum. Quia lymbus patrū erat inferno vicinus. Ecce ꝙ desolati fuerunt. Illos ergo sua presencia illustrauit ⁊ letificauit. Sextus gradus est quo de tumulo resurgens apparuit mundo. Et iste gradus erat mire felicitatis. quia amplius non moriemur. Scdm illud ad Roma. vj. Cristus resurgens ex mortuis iam non moritur. Ideo post passionem suam ruptis vinculis mortis infirmitas in virtutē. mortalitas in eternitatem ⁊ contumelia in gloriam transiit. Septimus gradus est quo ascendit de mundo in celum ⁊ sedet ad dexteram patris. Et iste fuit gradus mire maiestatis. Ceteri sex gradus iudicant cristi humilem descensum Iste vero vltimus ostendit eius gloriosum ascensum. ¶ Fuit autez iste ascensus gloriosus propter modum quo ascendit. et propter terminum. Ascendit quidem ducentibus nubibus ⁊ comitantibus animabus ⁊ associantibus spiritibus angelicis. Quorum quidam precedebant vt viam prepararet. ⁊ demones de aere expellerent. quidam comitabantur vt sibi assisterent. quidam sequebantur vt sibi obsequium exhiberent. Omnis autem deuote iubilarūt iuxta thema Fuit etiam ascensus eius glorioſus propter terminum ad quem ascendit quia ascendit vsq; ad dexterā. Dextera autem dei est equalitas. dextera dei sunt pociora dona dei. dextera est virtus ⁊ potestas dei. ¶ Cristus autem est deus noster. frater noster. ⁊ iudex noster. Inquantum est deus noster sedet ad dexteram dei id est in eq̄litate dei. Scdm illud ps. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. Inquantum est frater noster id est verus homo sedet ad dexteram dei id est in pocioribus bonis dei ⁊ pociori modo. Scdm illud Act. vij. Ecce video celos apertos ⁊ filium hominis stantem

a dextris virtutis dei. Inquantū est iudex noster sedet ad dexteraz dei id est in potencia dei qua dedit sibi potestatem omnem iudiciuz faciendi. Scōm illud Johannis v. Potestatem dedit ei et iudiciū faciendi. Et Mathei vltimo. Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Ex illis iam patet qui sunt gradus ascensus et descensus Cristi. Modicum autem prodest nobis scire scalam et scire gradus quibus Cristus de celo descendit et conuerso ascendit nisi ipsuz per eandem scalam et gradus similiter nos imitari contingat. Nec voluit Cristus aliam scalam habere pro se et aliam nobis porrigere. sed eandem nobis porrigit per quam ipse descendit et ascendit.

Si ergo volumus in celum ascendere studeamus per gradus supradictos discēdere et postmodum ascendere. ¶ Et sunt tales gradus similiter septem. Primus gradus est humilitatis per quē ascendim⁹ in celum. Scōm illud saluatoris Lu. xviij. Qui se humiliat exaltabitur. Vbi ponit duo scilicet humiliationem et exaltationem. Hec autem nobiscum conduxit taliter vt eos qui se humiliant exaltet Ideo dicit Qui se humiliat exaltabitur. Quando autem quis vult ordinē peruertere ideo auferre qō sium est scilicet exaltationem tūc deus dat sibi id quod est hominis id est humiliationem humiliando eum qui hic vult exaltari. Et ideo subdit. Qui se exaltat humiliabit Superbia enim hominem deiecit Scōm illud ps. Deiecisti eos dum alienarentur. Ideo dicit August. in libro confessionum. Descendite vt ascendatis ad deum. cecidistis enim ascendendo contra deum.

Secundus gradus est penitencie siue asperitatis. Scōm illud Mathei. iij. Penitenciam agite appropinquabit enim regnum celorum Sunt autem quidam qui tantuz habent penitenciam in corde. Secundum illud Eccliastici. ij. Cogitaui in corde meo abstrahere animo carnem meam. Quidam habent penitenciam in ore. De quib⁹ Mathei. xxiij. Dicunt et non faciunt. Quidam in exteriori conuersatione Mathei. vij. Veniunt ad vos in vestimentis ouium. Pauci vero sunt qui habent penitenciā in opere. Ideo Johannes non dixit. Penitenciam cogitate. nec penitenciaz dicite. nec ostendite. sed Penitenciam agite. Tercius gradus est paupertatis et contemptus mundi. Et ille gradus habet in celum eleuare. Scōm illud Mathei. v. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum Et Ezech. viij. dicitur. Eleuauit me spiritus inter celum et terram. et non dixit. Posuit me in terram Nam hoc est auarorum. vt dicit prophēta in psalmo. Oculos suos statuerunt declinare in terram. Nec dixit. Eleuauit me in celum. quia hoc est perfectorum et ē gradus excellencie ad quem non omnes tenemur vt dicit apostolus ad Philip. iij. Nostra conuersatio in celis ē. sed dixit inter celū et terraz

quia hoc est omniū. et est gradus sufficiencie ad quem omnes tenentur quem gradum tangit apostol⁹ j. ad Corinthios. vij. Qui habent vxores sint tanq̄ non habentes ⁊ qui vtunt̄ hoc mūdo tāq̄ nō vtāt̄ Quartus gradus est caritatis. et ille habet similiter in celum leuare Scōm illud Johannis. iij. Fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. ¶ Ideo dicit Dyonisius q̄ amor habet triplicem vim videlicet eleuatiuam qua nos ad deuz eleuat. in clinatiuam qua nos ad deum inclinat. vnitiuam qua nos cum deo vnit et copulat. Vnde Ambro. Zelum caritas habet et alas habet ignitas. caritas zelum habet quia facit nos malos cōstāter arguere. Alas habet quia facit nos in celuz volare. Ignitas alas dicit quia facit nos feruenter amare. Ex quibus patet q̄ tunc vere ardet homo per amorem cum eleuatur in corde ad diligendum deū et proximum. Quintus est grad⁹ pietatis et iste similiter habet ad celum eleuare. In cuius signuz cristus de monte oliueti in celuz ascēdit. Ideo dicit apostolus. j. ad thymo. iiij. Pietas ad omnia valet promissionem habens vite que nunc ē ⁊ future. nō enim dixit dominꝰ Beati sapientes sed ve qui sapientes estis in oculis vestris ysa. v. Nec dixit. Beati potentes. sed ve qui potentes estis ad bibendum vinum ysa. v. Nec dixit. Beati diuites sed vobis diuitibus qui habetis consolationem vestram. et ibidem dicit. Beati pauperes. Et ratio huius ē quia appetitus sapiē cie in Adam habuit casum. Appetitus potencie in lucifero habuit precipicium. et appetitus diuiciaz in diuite in horrea congregante. habuit inopinatum supplicium. Nec dixit dominus. Beati qui nūc epulati ⁊ saciati estis. Sed dixit Lu. vbi supra. Ve vobis qui saturati estis quia esurietis. Et ve vobis qui nunc ridetis quia flebitis et lugetis. Et ratio huius est quia apetitus deliciarum in epulatione habuit infernale tormentum. Appetitus autem vere misericordie habet diuine miserationis effectum quia dixit. Beati misericordes quoniam ipi misericordiaz cōsequentur. Math. v. Et beati qui nunc esuritis quoniaz saturabimini. Lu. vj. Sextus est gradus pacience Paciencia enim facit quod ammodo animum impassibilem dum ad iniurias per impacienciā non mouetur. Et iste gradus habet finaliter eleuare in celum scōm illud apostoli ad Heb. vij. Per pacienciam curramus ad propositum nobis certamen. Ideo dixit dominus Lu. xxj. In paciencia vestra possidebitis animas vestras. ymotante virtutis est paciencia q̄ etiam demones expellit. ¶ Sicut legitur in vitas patrum de quodam religioso patre qui cum percuteret̄ ab obsessa quadam a demonio ad vnam mayllam statim prebuit percucienti alteram et sic demon fugit non valens sustinere tantaz vim paciencie. et obsessa a demonio liberata fuit. Sunt aūt quidā tāq̄ cera. quidā tāq̄ lapides quidā tāq̄ spine Cera si tāgit statim ce-

dit. Lapis si tangitur non cedit at tamen non ledit. Spina si tangitur cedit & ledit. Sic sunt quidam istar cere qui tacto aliquo flagello aduersitatis vel verbo correctionis statim cedunt & se emendant & corrigunt non tamen ledunt. quia verba contumeliosa in se reprehendentes non inferunt. Quidam sunt sicut lapides qui aduersitate vel correctione tacti non cedūt a malicia & sic se non emendant nec corrigūt. non tamen ledunt. quia reprehendentes verbis non conturbāt aut affligūt. Quidaz aūt sē sicut spine qui non solum non cedunt id est se corrigunt sed etiam pungunt q; verba blasphemie & contumelie arguentibus se inferunt. Primi ergo sunt qui animas suas per patientiam possident ex eo q non murmurantes se emendant. Sed i autem non possident animas suas ꝑ pocius possidentur quia & si non murmurent & blaphement tamen se non corrigunt & emendant. Terci animas suas non possidēt sed a sensualitate & dyabolo possidentur.

p Septimus est gradus contemplationis quō quis celestia contēplatur ascendendo hic in vita ad celum per meditationem. Sic et post mortem ascendūt in celum p eternam habitationem. Iste autē gradus quo quis cogitatiōe & auditate in celesti patria conuersatur generat in homine. Primo tranquillitatem quo ad deum scdm illud Joh. xvij. In mundo pressurā habebitis. in me autē pacē. De hoc dicit August. in li. confes. Fecisti nos dñe ad te. & iō inquietū ē cor nostrum donec requiescat in te. et in ps. Tu es refugium meū. Si ergo deus refugium est ad ipm ē cō fugiendum vbi pax est eterna & sūma securitas. Scdo ille gradus generat in homine securitatem quantum ad seipm. Patet per illud iob vij. Elegit suspendiū anima mea et mortem ossa mea. Super quo verbo dicit Greg. In alto quippe mētem fixerat. ideo hostis ad hanc irrumpere non audebat. Ideo dicit Ambro. in li. de bono mortis. Ambulam⁹ inter plurimos versamur in tribulationibus. Qui vult ergo securus esse ab hijs ascendat in celū Et ibidem dicit Ambro. Auis que descendit de alto frequenter. aut laqueis capitur aut fisco fallitur. aut quibuscunq; impedimentis irridetur. Sic quoq; anima nostra caueat ad ista mundana descendere quia laqueus est in auro. fiscus in argento. nexus in predio. dum aurum petimus strangulamur. dum argentum querimus in fisco ei⁹ hetemus. dum predium inuadimus alligamur. Tercio iste gradus generat despectionem quantum ad mundum scdm illud Numeri. Omnis qui viderit te resiliet a te. Ille autem qui est in alto liberum habet aspectum & libere potest videre & cognoscere mundum. Talis ergo qui sic videt mundum non solum salit a mundo nihil possidendo sed etiam resilit a mundo ipm mente despicēdo. nisi enim eleuet se supra mūdum no potest iudicare de mundo. Quanto enim quis alcius eleuatur tanto ea que infra us sunt sibi minora esse viden

tur. Vnde Crisosti. i. li. de cōpun-
tione cordis. Nisi quis ad eternoꝝ
celsitudenem in animo diuino mu
nere anhelet non poterit terraz de
spicere nec ea que geruntur in ter-
ris. liber em̄ ei esse debet desuperi⁹
aspectus ⁊c. Ecce iam ex septē gra
dib⁹ dictis patet quomodo homo
hic in terris viuere debeat vt post
xp̄m dn̄m in celum ascendat vt vi
delicet se humiliet in ꝓenitencie a-
speritate. mundum ⁊ ea que in mū
do sunt despiciat. In caritate pie
tatem ad omnes. ⁊ pacienciaz ha
beat in aduersitate. ⁊ sic hic in celū
ascendat per contemplationē san
cta meditatione vt tandem eterna
liter eum ꝯtemplari facie ad faciē
valeat in celesti beatitudine quaz
nobis largiri dignetur dn̄s noster
ihesus xp̄us in secula benedictus
Amen.

De sancto spiritu sermo. xlvij.

Paraclitus au
tem spūssanctus quem
mittet pr̄ in noīe meo
ille vos docebit omnia Joh. xiiij.
c. Hodie sancta mat̄ ecclesia vnū
de tribus principalibus festis reco
lit reuerenter ⁊ deuote ad vnius ī
trinitate scz spūssancti reuerenciā
ordinatum. In quo ip̄ius visibilē
missionē venerabiliter recolimus
congregate ecclesie fore factam. et
istud videtur magis fore solenne.
quia in veteri ⁊ nouo testamento
celebratum. magis deuotum quia
deuotius est receptum. magis ge-
nerale quia in natiuitate honora-
mus patrem mittentem ⁊ filium
missum. Similiter in resurrectiōe
patrem resuscitantem ⁊ filium re-
suscitatum. Sed hac die sanctissi-
ma honoramus patrem ⁊ filium
mittentes ⁊ spiritum sanctum mis
sum qui dignatus est venire ⁊ no-
biscum in eternum permanere Jo
hannis. xiiij. Alium paraclitum
dabo vobis qui manet vobiscum
in eternum. Hanc ergo visibilem
missionem spiritussancti hodie de-
uote recolit sancta mater ecclesia
de qua sonant verba thematis.

¶ In presenti sermone duos faciaz A
articulos. primus erit de missione
visibili spūssancti. scd̄s de inuisibi
li eiusdem. Ad euidenciam primi
tria de missiōe visibili spiritussan
cti erunt declaranda. primū dicit̄
missionis diuisio. scd̄m factio. ter-
cium qualificatio. Circa primum
scz diuisionem nota scd̄m docto.
in. j. dist. xvj. ꝙ duplex est missio
spūssancti scz visibilis ⁊ inuisibilis
siue latens ⁊ patens. Missio visi-
bilis spūssancti est spūssancti ema
nantis ꝑ effectū ei appropriatū de
nouo in creatura rōnali ꝓductū ꝑ
signū sensibile exteri⁹ adhibitum
actualis manifestatio. Dr̄ emanā
tis ꝑ hoc excludit̄ pr̄ q̄ nō dr̄ mitti
vt patz di. xv. primi. Dr̄ ꝑ effectū
appropriatū. ꝑ hoc excludūt̄ effe-
ct⁹ ꝯmunes nō appropriati vt crea
tio ⁊ ꝯseruatio quib⁹ spūssctūs nō
dr̄ mitti. De nouo ꝑ hoc excludit̄
māsio spūssctī in iustificatis. Dr̄ ī
creatura rōnali qꝛ spūssctūs nō dr̄
mitti ad creaturas irrōnales siue
inanimatas. Dr̄ ꝑ signū ⁊c. actu-
alis manifestatio. ꝑ hoc excludit̄
missio inuisibilis spūssancti. que
non manifestatur per signum sen

sibile exterius. ꝑ est occultus illap
sus spiritussancti in mentem hōis
Mittitur nanq; quotidie spūssan
ctus inuisibiliter cum mentibus fi
delium illabitur. Joh. iij. Spiritꝰ
vbi vult spirat. Prima missio scz
visibilis fit homini propter alterū
scz ad ostendendum plenitudinem
redūdācie illius in alios. Secūda
missio spiritussancti scz latens fit
homini propter seipm scz ad osten
denduz plenitudinem sufficiencie
in se verbigracia. Sicut cellari
um sine circulo impletur ad suffici
entiam proprie familie. sed cū ap
positione circuli ad ostendendam
plenitudinem redundancie in ali
os. Vnde oportet ꝙ ad missionem
visibilem spūssctī concurrant duo
Primū ē plenitudo grē in illis ad
quos fit missio. Scdz est ꝙ pleni
tudo illa ad alios ordinet vt ꝑ ali
quem modū gracia habundans re
dundet in eos. ꝓpter ꝙ manifesta
B tio gracie nō tantū fit habenti sed
etiam aliis. ¶ Scdm de missione
visibili spūssancti declarandum
dicitur missionis factio. Ad cuius
euidenciam quero ad quos missio
spiritussancti visibilis facta est. di
co ꝙ spiritussanctus missus est vi
sibiliter bis sup xpm ⁊ bis super a
postolos. ⁊ sic quadrupliciter ⁊ sub
quadruplici signo. Primo em̄ mis
sus est super xpm bis ⁊ in duplici
specie. Primo in baptismo in spe
cie columbe Math. ⁊ Lu. iij. quod
est animal fecundū. Ad ostenden
dum in xpo fecunditatem diuidē
di gracias per spiritualē regenera
tionē. Vnde vox patris intonuit
Hic est filius meus dilectus ⁊c. et
vt ad similitudinē vnigeniti alij
regenerarentur. Scdo sub specie
nubis lucide in transfiguratione.
ad ostendendū exuberanciā doctri
ne. vnde dictum est. Ipm audite.
Math. xvij. Similiter sup aplos
descendit spūssanctus visibiliter ī
duplici specie. Primo in specie fla
tus ad ostendendū potestatē mi
nisterij in sacramentoꝝ dispensa
tione. Vnde dictū est est eis. Quo
rum remiseritis peccata ⁊c. Joh.
xx. Scdo in linguis ignis iterum
ad aplos hodie ī die penthecosten
Act. ij. ad ostendendū effectus do
ctrine vt essent verbis ꝓflui ⁊ cari
tate feruidi zelantes proximorum
salutem. Jdeo dicit ꝙ ceperunt lo
qui varijs linguis. ¶ Sed quero
gracia predictoꝝ vtrum missio vi C
sibilis spiritussancti facta sit ad a
lios preterq; ad xpm ⁊ apostolos.
Responsio dico ꝙ non. non enim
facta ē ad patres ve. te. q̄a priꝰ ꝑ
fici debuit visibilis missio filij q̄
spūssancti cū spūssanctus manife
stet filiū sicut filiꝰ patrē. Jdeo dr̄
Joh. vij. Nō dū erat spūs datus.
qr nō dū erat ihesus glorificatus.
nec missio spūssctī visibilis facta ē
ad p̄latos no. te. nec nostri tempo
ris. nec oportet ꝙ modo fiat sicut
in primitiua ecclesia. Ratio quia
signa illa visibilia missionis fue
runt quasi argumentum confir
mans fidei veritatem. Illiꝰ autez
cuius ꝓbatio semel facta est non
oportet ꝓbationem iterum iterari
ꝑ ex suppositōne prioris ꝓbatiōis
ꝓcedere. Jdeo nō optet nūc fide in
notescēte ⁊ ꝓbata ꝑ noua signa eā
dem probari. sed per ea que tunc

facta sunt. ¶ Sed quid de btā virgine ⁊ aliis mulieribus sedentibus ⁊ orantibus in cenaculo hodierna die an etiā ad eas facta fit missio visibilis spiritussancti ita ꝙ etiaz hoc donū linguaz sit eis collatum Quidā dicunt vt Durandꝰ ⁊ Raynerius in summa ꝙ nō ꝓbant hoc tali ratione. Naz missio visibilis spiritussancti facta est ad aliorum vtilitatem. Et hoc duobus mōis scz ꝓpter aliorꝫ istructionē ⁊ sacramentorꝫ collationē. Sed grā quaz habuit beata virgo nō ordinabat ad plantationē ⁊ vtilitatem eccie quantū ad ista duo sicut per apl'os facta est. quia ipa nec debebat sacramenta conferre nec p̄dicare propter sexum. Vnde apl'us. j. ad thimo. ij. dicit. Mulierem loqui in ecclesia nō permitto igit̄ ⁊c. Ideo dicunt illi ꝙ licet pie credat̄ ꝙ beata virgo in die penthecostēn. recepit inuisibiliter spm̄sctm̄ cū apl'is. ex quo consecuta est plenitudinē grē singularē ⁊ aliis ampliorem. tamē nō fuit facta missio visibilis spūs sancti ad ipam ꝓpter rationes predictas. Contrariū tenet Marsilꝰ et cancellarius parisiensis gerson ī quodā sermone huius diei videlicz ꝙ missio spūssancti visibilis etiā facta sit ad beatā virginē ita ꝙ ī die penthecostēn. etiā hoc donum liguarū sit ei collatum. Nō obstat dictū apostoli qui mulierē docere non permittit. nā aliud est qđ lex communis vetat. aliud quod priuilegiata seu priuata concedit. ita ꝙ Maria apl'oz fuit apostola. igitur credēdū est ꝙ mater dn̄i ⁊ cetere mulieres receperunt visibiliter spiritumsanctum in die penthecostēn. cum apostolis in cenaculo. Ad hoc est illud Joēl. ij. Effundam de spiritu meo super seruos ⁊ ancillas meas ⁊c. Item Act. j. et ij. capitulis legit̄ ꝙ venit spiritussanctus visibiliter super centum vigiti. vbi erat mater dn̄i ⁊ alie mulieres. Item Act. v. Cecidit spiritussanctus super omnes qui audiebāt verbū. Jō dicit Marsilꝰ ꝙ spiritussanctus ex priuilegio specali fuerit missus viris ⁊ mulieribus. quia congruum fuit signū distinctiuū commune dari mulieribus sicut viris. Item legit̄ ꝙ Maria magdalena ad tempus p̄dicauit igitur ⁊c. ¶ Tercium de missione visibili spiritussancti declarādum dicit̄ qualificatio. Ad cuius euidenciam quero qualiter in die penthecostes missio visibilis spūssancti facta sit ad apostolos. Responsio in verbis illis. Actu. ij. Apparuerunt illis scz apostolis dispertite lingue tanq̄ ignis ⁊c. tāguntur quatuor ꝓprietates vel quatuor effectus spiritussancti. scz ꝙ erant vel apparuerunt lingue ꝙ ignee. ꝙ dispertite. ꝙ varie. Prima est ꝙ apparuerunt lingue. et hoc non propter se sed vt alijs p̄dicarent. nam linguas attulit qui prio verbo venit. Cognationem habet lingua cum verbo vt ab invicem nequeant separari. Sicut verbum patris ⁊ spiritussanctus ī seperabiles sunt ⁊ vnius nature. Joh. viij. Non relinquam vos orphanos. Secunda est ꝙ apparuerunt lingue ignee. Et hoc duplici ratione. Prima est ꝓpter ꝓuenien

ciam quia assimilatur deo. De quo dicitur Deutro. iiij. Deus nr̄ ignis consummens est. Secunda est ꝓpter efficaciam. quia sicut ignis habz quatuor prorietates quia purgat. vrit. illuminat ⁊ calefacit. ita spiritussanctus. Ideo dicit glo. super illud Act. ij. Tanq̄ ignis ⁊c. In igne spiritussanctus venit. q̄a spiritussanctus purgat corda. vrit peccata. illuminat ignorancias. calefacit ⁊ torporem ignauie excutit ⁊c. Tercia proprietas vel cōditio est quia erant lingue disperdite id est diuise ad designandum ꝙ ecclesia erat linguis gencium locutura vel ad designandū vt linguis omnium loquereutur. ¶ Quarta proprietas est quia erant lingue varie Quod potest dupliciter intelligi. Primo ꝙ līguis omnibus. hoc est omnium gencium ydeomata que tamen ante non didicerant loquebantur. ita ꝙ diuersis sonis eadez lingua resonabat. Scd̄o ꝙ sua lingua id est hebrea loquentes ab omnib⁹ intelligebantur ac si proprijs singulorum loquerentur. ita ꝙ idē sonus se vario modo intelligibilē se reddiderit. sicut in audientibus erat varietas. ⁊ illud scd̄z gersonem videtur magis probabile. Alij tamem communiter tenent ꝙ verior est sentencia illorum qui tenent ꝙ apl̄i varia linguarum genera per spiritūsanctū didicerunt Vnde ecclesia de eis canit. Līguis loquuntur omniū turbe pauent gētilium ⁊c. Et Act. ij. Ceperunt loqui varijs linguis ꝑ vt spūssanct⁹ dabat eloqui illis. Hoc etiā pz ex eo qr cū gētiles ip̄is apl̄is loq̄bant̄ in ꝓprio ydeomate intellexerunt. Sz querit̄ an in apl̄oꝝ epl̄is erat doni illius latens energia vt prolegencium varietate sese darent intelligi littere sicut lingue. dicit gerson vbi supra ꝙ hoc non oportuit ideo in diuersis linguis euangelia ⁊ epl̄as scripseruut. alius in hebraica. alius in greca. alius in latina lingua. ¶ Querunt alij. Si hodierna die spūssancti replecio confirmauit apostolos nūc doctorisatos sic ꝙ peccare non possent nec errare cur de Petro dicit Paulus ad Gall. ij. ꝙ reprehensibilis erat. q̄a non recte ambulabat scd̄m veritatem euangelij. Responsio an Petrus in obseruatione legaliuz peccauerit ⁊ sic vere reprehensibilis fuerit. Ihero. ⁊ Augst. in hac materia fuerunt cōtrarie opinionis. nā beatus Ihero. dicit ꝙ petrus simulatorie subtrahebat se a gentibus conuersis cum esset Anthiochie vt vitaret scandalum iudeorum quorum apostolus erat. Vnde in hoc non peccauit petrus. ⁊ paul⁹ simulatorie eum reprehendit vt vitarz scandalum gentiliuz quorum erat apl̄us. Sed Aug. hoc improbat qr Paulus in canonica scriptura scz ad Gall. ij. in qua nephas est credere aliquod falsum. dicit ꝙ petr⁹ repreheusibilis erat. vn̄ verꝝ ē scd̄m sctm̄ Thom̄. prima scd̄e. q. ciij Et Sco. in. iiij. dist. iij. ꝙ petrus peccauit ⁊ paulus non simulatorie ꝫ vere reprehendit. Est tamen verꝝ scd̄m doc. ꝙ petrus non peccauit in hoc ꝙ ad tempus legalia obseruauit quia sciebat sibi licere tanq̄ ex iudeis conuerso. Sicut Paulus

non peccauit in hoc quod Thimotheum natum ex iudea circumcidit vt habetur Act. xvj. Ad tollendum scandala aliquorum iudeorum conuersorum zelantium per obseruationem. sed in hoc peccabat qđ in obseruatione legalium nimiaz diligenciam adhibebat ne scandalizaret iudeos. ita q ex hoc sequebatur scandalum gentilium ad fidez conuersorum. tamen in illa nimia condescensione circa legalia non peccauit mortaliter sz venialiť. vñ dicit glo. ad Gall. ij. vbi supra. Nico. de ly. 4 Sco. Ex quo hoc factum est a Petro post receptionem spiritussancti ad robur 4 confirmationē. Amplius non peccauit mortaliter licet quandoqz venialiter iuxta illud. j. Joh. j. Si dixerimꝰ q peccatum non habemus 2c. ¶ Vltimo circa predicta queritur an illud signum in visibili missione spiritussancti ad vꝑm aut apl'os fuerit verum vel solum representatiuum videlicet an ibi fuerit vera columba 4 verus ignis 2c. Ad hoc dicendum q licet non esset inconueniens illā fuisse veram columbam 4 similiter verum ignem. tamē communiter tenetur a doctoribus q'solum fuerit ibi species columbe. vnde dicit sanctus Tho. q columba illa non fuerit verum vel naturale animal. sed tantum similitudo columbe visibilis ostensa in aliq materia ad hoc preparata vtputa ex aere aut aliqua consimili. vnđ etiam speracto officio in pristinam materiam est reuersa. Et eodem modo dicendum est de igne. Et ergo Math. iij. dicitur. Et vidit spiritum dei descendentem sicut colūbam 4 venientem super se. 4 Act. ij. Apparuerunt illis disperdite lingue tanqz ignis ita q lij tanqz 4 sicut sunt note similitudinis. Vide de hoc lacius per doct. in primo dist. xvj. vbi etiam notant quare ī hijs 4 non in alijs rebus apparuit spiritussanctus. Et an iste species corporales facte sint p angelos vel immediate per deum 2c. ¶ In scđo articulo de missione inuisibili spiritussancti tria veniunt declaranda. primum dicitur dispositio. secundum cognitio. terciuz certificatio. Ad euidenciā primi quero quomodo oporteat illos cē dispositos ad quos spiritussanctus venit 4 q eum recipere desiderant. Solutio hoc ostenditur ex cōditionibꝰ sanctorum apostolorum 4 aliorum q hodie spiritum sanctum receperūt ita q requiritur vt habeant illas conditiones quas habuerunt apostoli ad quos hodie spiritussanctus venit. Primo nanqz illi fuerunt humiles. Quod notatur in hoc q dicitur Act. ij. Replenit totaz domū vbi erant sedentes. non superbe vagantes. scientes illud Jacobi. iiij. Deus superbis resistit humilibꝰ autem dat graciam. Et illđ ps. Qui emittit fontes in conuallibus id ē graciam spiritussancti ad humiles ysa. lxvj. Super quem requiescet spiritus meus nisi super humilem et quietum. Secundo fuerunt mūdi. De ipis nanqz canit ecclesia q spiritussanctꝰ inuenit eos receptacula munda 4 humilia ad receptionem spiritussancti. Propter quod beatus Greg. in omel'. penthecos.

nos hortaꝫ dicens. Tergat sordes prauu operis qui deo preparat domum mentis. Tercio fuerunt caritate uniti quod notaꝫ in hoc quod dicitur. Act. ij. q̄ erant omnes pariter. Erat em̄ in eis cor unum. et anima una. Sic oportet q̄ in nobis sit ad hoc q̄ spiritussanctus spiritualem vitam nobis det. quia sicut spiritus hominis nō viuificat nisi membra uita corpori. ita nec spūssanctus spiritualia. Et sicut membra cū corpore coniuncta cuz illo nutriuntur ita ⁊c. Ideo ꝯgrue dicit scriptura in persona dei. Eccl̄iastici. xxv. In tribus placitū est spiritui meo que sunt probata coram deo ⁊ hominibus. cōcordia fratrum amor proximorum. ⁊ vir ⁊ mulier sibi consencientes. Quod ī super talis pax amor ⁊ concordia sit necessaria ad receptionē spūssctī satis ostendit ꝯpus Johā. xx. vbi ad discipulos intrans primo dixit Pax vobis ⁊ postea dedit eis spm̄ sanctū dicens. Accipite spiritū sanctuz ⁊c. Quarto fuerunt in loco secreto. i. in cenaculo orantes. iuxta illud Act. ij. Erant pseuerantes in orōnibus. Et parū infra. Erant quotidie in templo bene ⁊ de illis canit orantibꝰ aplis ⁊c. In signū q̄ qui volunt spiritumsanctum recipere fugere debent spectacula et ecclesiam petere atq̄ orare. Nam orante Jhesu descendit spiritussanctus Lu. iij. Quinto etiā audientes verbum dei legunt ipm̄ recepisse. Act. x. Adhuc loquente petro cecidit spiritussanctus sup omnes qui audiebāt verbum. Sic ⁊ nos ⁊c. Sexto etiā penitētes spm̄sctm̄ recipiunt. quod intelligi potest ī hoc q̄ dicit Act. viij. Quod ponebāt manus super illos ⁊ accipiebāt spiritumsanctum. Hoc patet per exemplum de quodā ypiano qui petiit filiam cuiusdam sarraceni in vxorem ⁊c. Vide ī summa predi. p. vij. xxviij. Qui ergo spm̄sctm̄ recipere desiderant ⁊ ipm̄ ad eos venire cupiunt istoruz exemplo. sint humiles. mundi in caritate uniti in secreto orantes. verbum dei audientes ⁊ de peccatis penitentes. manibus se subijciant absolūtis et tunc ad eos veniet spiritussctūs ¶ Scōm de missione inuisibili spiritussancti declarandum dicit cognicio. Ad cuius euidenciā quero. Quot sunt signa per que cognoscit q̄ spūssanctus ad aliquē inuisibiliter mittit ⁊ ad eum veniat siue eū inuisibiliter inhabitet. Respondet dico q̄ quatuor. nam sicut supradictū est spūssanctus in quadruplici signo visibi apparuit siue missus ē videlicet in specie columbe. nubis. flatus ⁊ ignis. Ita etiam quatuor sunt signa p que cognoscit q̄ spūssanctus inuisibiliter ad aliquē veniat. Primū signū est dimissio iniuriarum. ⁊ ideo apparuit in specie columbe que felle caret. Vnde quando homo inuenit se promptū et benignum ad remittendum iniuriā sibi factam. Euidens signuz est q̄ habet spiritumsanctum cum quo nullum odium stare potest cū sit amor. Odium nāq̄ animaz inflammat indurat ⁊ amaricat. Sz spiritussanctus per oppositas conditiones describitur. Nam comparat rori. vnctioni ⁊ melli. Inquā

tum cor odio inflammatum refrigerat dicitur ros. Ecclesiastici viij. Nonne ardorem refrigerabit ros. Vnde petit ecclesia in collecta dicens. Sanctispiritus domine corda nostra mūdet infusio ⁊ sui roris intima aspersione fecundet. In quantum vero cor odio induratū mollificat dicit vnctio. j. Joh. ij. Vnctionem habetis a sancto ⁊ nostis omnia. Inquantum vero cor odio amaricatum dulcorat dicitur mel. Eccliastici. xxiiij. Spiritus meus super mel dulcis. Scōm signum est habundancia lachrimax ⁊ ideo apparuit in specie nubis. sicut enim nubes fundunt pluuias super terram ita spiritussanctus irrigat mentem deuotam quam inhabitare dignat fluuio lachrimax Vnde Gen. j. dicitur q spiritus domini ferebatur super aquas. Et Ro. viij. Ipe scilicet spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus id est postulare nos facit scōm glo. Tercium signum est flatus veritatis. Hoc est loquela siue vita veritatis. ⁊ ideo spiritussanctus apparuit in specie flatus quādo Cristus Johannis xx. insufflauit ⁊ dixit apostolis. Accipite spiritumsanctum quorum remiseritis peccata remittūtur. ¶ Sed quia veritas ē triplex vt habetur in regula. Qui scandalisauerit. & regulis iuris sex veritas vite. qua aliquis recte viuit in seipo. veritas iustitie qua aliquis seruat rectitudinem in iudicijs que sunt ad alterum. siue qua verum in iudicio fatetur vel testificatur. ⁊ veritas disciplīe qua docet verum. Ideo quiveray est hijs tribus modis siue veritatibus ille spiritumsanctum habet qui dicitur spiritus veritatis Johannis. xvj. Qui vero mentitur non habet spiritum verum sed malignum. quia scriptum est de diabolo Johannis viij. Mendax est ⁊ pater eius.

Quartum signum est desiderium supernorum ⁊ ideo spiritussanctus apparuit in specie ignis. Sicut enim ignis naturaliter tendit sursum ⁊ se celo coniungit ita spiritussanctus corda illoxquos accendit sursuz eleuat vt terrena fastidiat ⁊ celestia desiderent. Ezech. viij. Eleuauit me spiritus inter celum ⁊ terram. Non dixit posuit me in celo quia ibi sunt tantum beati. nec dixit posuit me in terra quia ibi sunt auari. sed dixit. Eleuauit me inter celum ⁊ terram. quia ibi debent esse fideles ypiam. qui aliquando debent ascendere versus celū celestia contemplando. Et aliquando versus terram proximorum vtilitatibus insistendo. ¶ Ex aduerso nota quinq signa p̄que cognoscitur q quis non habeat in se spiritumsanctum quia talia impediūt ipm venire in cor nostrum. Primum est cordis duricies. Act. vij. Beatus Stephanus dixit iudeis. Dura cervice ⁊ incircumcisis cordibus ⁊ auribus vos semper spiritui sancto resistitis. Secz est carnis voluptas Carnalis enim immundicia facit hominem bestialē. j. Cor. ij. Animalis homo non percipit ea que sūt spiritus dei. Facit etiam carnalis voluptas hominem sine intellectu ps. Nolite fieri sicut equus ⁊ mulus quibus non ē intellectus. Spiritus

autem sanctus est spiritus sanctitatis. vt in hodierno euangelio. Paraclitus autem spiritussanctus Sanctitas autem cum immundicia stare non potest. Tercium est amor huius mundi. Johānis. viij. Dabo vobis spiritū veritatis quē mundus non potest accipere quia non videt neq; scit eum. Quartus est peccatum elationis. nam cum superbo spiritussanctus habitare nō potest cum sit caritas. j. Johannis iiij. Deus caritas est. spiritus autē caritatis cum spiritu diminutionis stare non post id est superbie. Nā superbus nullum vult habere equalem. ymmo sicut dicit Plautus poeta. Natura superbi est minores despicere. maioribus invidere. ab equalibus dissentire. Quintum est hypocrisis quam spiritussanctus detestatur. Sapiencie. j. Spiritus sanctus licet discipline effugiet fictum id ē hypocritam quia est spiritus veritatis ⁊ sic amat veritatem vt supra dictum est ⁊c. ¶ Tercium dicitur certificatio. Ad cuius evidenciā queritur an per aliquod signum posset quis certificari q̄ spiritussanctus habitet in eo. Dico q̄ de lege communi nullus potest esse certus. q̄a dicitur Ecclesiastici. ix. Nescit homo an odio vel amore dignus sit. Sed de lege speciali deo potest hoc alicui evidenter ostendere. Sicut creditur de Moyse q̄ in visione clara dei hoc cognouerit. Et de Paulo in raptu. Et de beata virgine ⁊ multis aliis. Quod autem de lege communi hoc per se nullus possit scire per aliquod signum probatur Quia si per aliquod signū hoc posset sciri hoc maxime esset per vnum istorum scilicet per receptionem visibilem spiritussancti vel per emissionem ab omni peccato actuali ⁊ veniali. vel per revelationem secretorum dei. vel propter desiderium moriendi pro cristo. sed nullum istorum est evidens signum. Primū non. patet de Nicolao aduena qui fuit vnus de septem diaconibus electis in custodiam viduarum spiritu sancto plenus vt testatur Lu. Act. vj. Qui recepit spiritum sanctum visibiliter ⁊ tamen apostatauit in fide ⁊ multa iniqua predicauit. De quo multa dixit Johannes Apoc. ij. Habeo aduersus te pauca quoniam habes illic scilicet in ecclesia pergamini tenentes doctrinam Nicolaitarum. Secundum signum etiam non est evidēs Nam licet aliqui diu maneant sine peccato ⁊ remorsu mortalis ⁊ venialis culpe. attamen non sunt certi de salute eterna apostolus non sine causa dixit. Nihil mihi conscius sum sed in hoc non iustificatus sum Et alibi. Qui se existimat stare videat ne cadat. Cecidit enim adā qui fuit in tanta perfectione ⁊ perfectissimo statu creatus. Etiam in das diu cum xpō vivit sine peccato ⁊ tamen periit. Tercium insup signum etiam non est evidēs. Nā ⁊ Balaam fuit prophēta ⁊ multa secreta dei est scrutatus ⁊ tamen inter dampnatos reputatus. Hoc idem patet de multis qui miracula facient tempore anticristi. De q̄bus dicitur in euangelio q̄ dicturi sunt in die iudicij. Domine nonne in nomine tuo prophetauimus et

miracula fecimus. Quartum simi
liter non est euidens signum ī mo
rientibus pro cristo quoniam mul
ti interfecerunt se pro ẏpo de quib⁹
dubium est an sint saluati. De qui
bus recitat August. j. de ciuita. dei
c. ẏvj. de monialibus que seipas ī
terfecerunt in flumine precipitan
do volentes nauigare ad paganos
Sic ergo habemus q̄ nullum si
gnum est euidens ad hoc q̄ quis
habeat spiritumsanctum ⁊ sit in
caritate. Debet ergo quilibet se
preparare quantum potest ad hoc
vt spiritumsanctum suscipiat vel
si habet ne eum perdat ⁊c.

Sermo alius de sc̄ō spū. ẏlviij

D eum venie

mus ⁊ mansionē apud
eum faciemus Joh̄ānis
ẏiiij. ¶ Presens festum quatuor hz
nomina. Dicitur enim festus san
ctificationis. donationis exultati
onis. dilectionis. Primo dicitur fe
stum sanctificationis quia⁹ solus
sacerdos ẏpus ihesus hodie sancti
ficauit ecclesiam suam vt implere
tur illud p̄s. ẏlv. Sanctificauit ta
bernaculum suum altissimus id ē
ecclesiam. Et merito hoc festuz cū
omni celebritate est celebrandum.
quia dicit Bern̄. Si sanctorum so
lennia celebramus quanto magis
celebritatē illius a quo omnes san
cti habent vt essent sancti. Scdo
dicitur festum large donationis.
quia hodie contulit dominus lar
gum stipendium suis militibus vt
impleretur illud p̄s. Ascendisti in
altum accepisti scilicet a patre do
na distribuenda hominibus. O q̄z
preciosum donum dedit quia sibi
equale. Vnde Damasce. lib. j. c. ẏ.
Credimus spiritumsanctum patri
equalem ⁊ filio coeternum ⁊ prin
cipalem fontem vite ⁊ sanctifica
tionis. Tercio dicitur festum ex
ultationis. Vñ canit ecclesia. Qua
propter profusis gaudijs totus in
orbe terraz mōs exultat. Amerito
hodie debēt gaudere pc̄ōres tristes
⁊ iusti. nā primo hodie debēt gau
dere pc̄ōres. q: hodie daī ille q̄ pec
cata dimittit sez spiritussanctus vt
dicit Alexander papa in. c. audiui
mus. ẏxiiij. q. j. Peccata dimitte
re est opus spiritussancti. Aposto
lis enim dicturus dominus. Quo
rum remiseritis peccata ⁊c. Joh.
ẏẏ. premisit. Accipite spiritumsan
ctum vt euidenter cunctis ostende
ret eum qui spiritumsanctum non
habet peccata non posse tenere vel
remittere. Hec ibi. Scdo hodie de
bent gaudere tristes quia datus est
hodie paraclitus id est consolator
Dicit nanq̄ August. Talis ē gra
cia sp̄rituussancti sic tristiciam in
uenit consummit ⁊ dissoluit. Ter
cio gaudere debent iusti quia hō
die datus est ille in quo omnes iu
sti saluantur. Vnde Augu. Sine
gracia spiritussancti nec infantes
nec etate grādes salui fieri possunt
Quarto est festum dilectionis quia
spiritussanctus ē amor patris et fi
lij vt dicit magister in. j. dis. ẏ. cū
inquit Deus ergo spiritussanctus
qui procedit ex dono significat. vbi le
gī. Deus dilectio ē ⁊ dilectio ex dono ē
Et Aug. vt allegat magister. di.
ẏvij. primi inquit. Deus igitur spi
ritussanctus qui procedit ex deo cū

datus fuerit homini accendit eum ad diligendum deum ⁊ proximuz ⁊ ipse dilectio est. Non enim habz homo vnde diligat deum nisi ex deo. Ideo inquit apostolus Rom. v. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Et hec est de qua thema. Si quis diligit me ⁊c. vsqꝫ ibi. Et ad eum veniemus ⁊c.

p ¶ In quibus verbis duo innuunt̃ primo spiritussancti aduentus ibi Ad eum veniemus. Secundo ip̃i⁹ vtilitas ibi. Et mansionez apud eum faciemus. Quantum ad primum nota ꝙ triplices sunt homines ⁊ in triplici differencia ad spiritum sanctum se habentes. Aliqui sunt ad quos nunq̃ venit nec apd̃ eos mansionem facit vt sunt peccatores indurati ⁊ mali qui sunt ĩ malo proposito vt superbi. luxuriosi ⁊c. quia tales resistunt spiritui sancto. Actu. vij. Dura ceruice ⁊ ĩ circumcisi cordibus vos semꝑ spiritui sancto restitistis. Tales sunt indurati. Quia spiritussanctus pulsat ad corda eorum per inspirationem ⁊ nolunt penitere. Apock. iij. Ego sto ad ostium ⁊ pulso. O magna est dei misericordia que ita pulsat ad cor peccatoris cum tamẽ ille ei aperire non vult. Est enim peccator induratus multum reprehensibilis quia videt se maculatũ ⁊ abhominabilem. quia displicet deo ⁊ angelis eius. Iuxta illud p̃s xiij. Corrupti sunt ⁊ abhominabiles facti sunt in studijs suis. ⁊ dominus exhibet aquam gracie sine qua mundari non possunt ⁊ speruunt. Item vident se igne inferna li succensos scilicet igne praue concupiscencie ⁊ tamen pro aqua gracie qua ille ignis extinguitur non clamant. Crisosto. Sicut terra sine aqua sic homo sine dei gracia. Nam magna peccatorum negligencia iam enim aperti sunt fontes graciarum per ecclesie sacram̃ta ⁊ illi habent se sicut animalia q̃ circa fontes siciũt ⁊ appropinq̃re nolunt. Secundi sunt ad quos venit spiritussanctus sed mansionez apud eos non facit vt sunt illi secundũ Grego. in omel'. hodierna Qui compunguntur ⁊ a peccatis se vertũt ꝫ tpe tẽptatiõis ad pctã redeunt. tales habent se ad modum canis vt dicitur Prouerbio. xxvj. Quasi canis qui reuertitur ad vomitum sic imprudens qui reiterat stulticiam suam. De quib⁹ Ezech. xviij. Si iustus auerterit se a iusticia ⁊c. Dicit enim August. Nihil videtur deo ita displicere q̃ de peccato post penitenciam reminiscendo gaudere de talibus. Lu. xj. Erunt nouissima hominis illius peyora prioribus. Ratio scd̃z bernhard̃. Quia deterius est reincidere q̃ incidere. Et. j. Petri. ij. Melius est non agnoscere iusticiam q̃ p⁹ agnitionem retrorsum conuerti. Vnde poeta. Turpius eijcitur q̃ non admittitur hospes. Ideo Ecclesiastici. ij. Fili accedens ad seruitutem dei sta in iusticia ⁊ timore vt crescat in nouissimo vita tua Tercij sunt ad quos venit ⁊ mansionem apud eos facit. vt qui se digne disponunt ad susceptionem spiritussancti ⁊ post receptionem a peccatis se custodiunt. De quib⁹

August. O quam felix est anima que se scit ita disponere et vitam gubernare vt tam dignum hospitem et gubernatorem inhabitatorem mereatur suscipere. Et sunt illi qui omnem consolationem mundanam respuunt propter deum et solum deum in consolatorem desiderant. sicut ps. lxxvj. dicit. Renuit consolari anima mea. Memor fui dei et delectatus sum. Talis fuit Augustinus dicens in Solliloquio. O summa veritas vnum precor a te vt in nullo permittas me consolari quam in te. Omnia mihi amarescant tu solus mihi dulcescas. sint mihi omnia penalia solum tu mihi consolatorius. ¶ Hic cadit dubium de modo et signis quibus spiritussanctus cecidit sup apostolos. Ad hoc dico quod cum apostoli essent Jherusalem in superiori parte cenaculi vbi Cristus cum eis agnum pascalem cenauerat. et ibi orarent hora diei tercia subito vehemens venit ventus et quidam radij ignis formati ad modum lingue apparuerunt in domo et steterunt super capita apostolorum. Et in illis linguis ignitis spiritussanctus super eos descendit et mansit et sic patet quod in vehementi spiritu id est ventu et in linguis igneis spiritussanctus super eos venit. ¶ Cuius ratio est ad designandum quod spiritussanctus veniens in hominem tria facit. Nam primo tanquam magnus ventus omnes nubes erroris ab ea expellit et veritate fidei replet animam. Johannis. xiiij. Docebit vos omnem veritatem et per consequens expellit omnem falsitatem. Secundo tanquam ignis fortis omnia peccata consummit et perconsequens animam purgat. Grego. super illo verbo Lu. vij. Dimissa sunt ei peccata multa quoniam dilexit multum Vis amoris in ea consumpsit rubiginem peccatorum. Tercio postquam anima est illuminata in intellectu et purgata et inflammata affectu tanquam lingua ignita feruentissime et deuote loquitur verba dei. Prouerbium est quod nec amor. nec tussis potest celari. ps. Calcauit cor meum intra me et in meditatione mea exardescet ignis. Et sequitur. Locutus sum in lingua mea Et ideo apostoli recepto spiritusancto statim loqui ceperunt.

¶ Circa quod considerare debes quod spiritussanctus in linguis igneis hodie apparuit apostolis propter quatuor rationes. Prima est quia apostoli legem igneam spiritussancti que est lex amoris et virtutis debebant mundo predicare. id est euangelicam et legem vmbre frigidam timoris id est veteris testamenti finire et terminare. Mathei xj. Vsque ad Johannem lex et prophete. ignis autem hec facere habet quia calorem generat et vmbram et frigus fugat Et ideo spiritussancus in linguis igneis apparuit super apostolos vt legem amoris et veritatis proferrent et legem vmbre et timoris finirent Joh. xv. Hoc mando vobis vt diligatis inuicem. quod apli optime fecerunt ipam modo predicantes. j. Joh. iij Non diligamus lingua neque verbo sed opere et veritate. Coll. iij. Sup omnia caritatem habete. Quod est vinculum perfectionis. Secunda ra

tio est vt apostoli verba ignita p ferrent calefaciencia corda hom̃ num. Ecclesiastici. xlviij. Surrexit Helyas id est chorus apostolorum. et verba ipsius quasi facula. duo em̃ dura ⁊ duo ferra non possunt sine calore cõiungi. Jherc. v. Numquid federabitur ferrum ferro ab aquilone id ē in frigore. quod procedit ab aquilone. Fides autem catholica ⁊ cor humanum sunt duo ferra durissima ⁊ ideo nullo modo potuissent comungi in frigore infidelitatis peccati nisi ignis spiritussancti interuenisset. ⁊ ideo vt apostoli fidem Christi cordi humano insererent verba ignita necessario proferre habebant. Greg. Ociosus est sermo predicantis nisi possit incendium generare quare ꝛc. Tercia ratio est vt ad verba ignita apostolorum ignis de celo descenderet quia simile trahit suum simile. qui omnem celi miliciaz cõbureret ⁊ vastaret. nam ante aduentum spiritussancti mundus celi miliciaz adorabat ⁊ aliqui adorabant venerem vt luxuriosi. Aliqui mercurium deum mercatorum vt auari. Aliqui martem deum belli vt superbi volentes dominari. vt ergo apostoli hanc ydolatriaz celestis milicie destruerent oportuit eos verba ignita proferre vt adverba eorum ignis de celo descenderet ⁊ consummeret ⁊ destrueret eaz quia ignis habet alta ⁊ magna humiliare. ij. Cor. x. Arma milicie nostre non sunt carnalia desideria sed potencia deo ad destructionem munitionum ⁊ omnem altitudinem extollentem se aduersus sciencia dei. ⁊ ideo apostoli maledicebant templis ydolorum ⁊ corruebant vt patet in multis locis. Unde postꝙ dominus dixit Jheremie vt habetur. j. c. Ecce dedi verba mea in ore tuo stati subdit. Postitui te sup gẽtes ⁊ regna vt destruas ⁊ euallas ⁊ disperdas. qui figurabat chorum apostolorum. nunꝙ enim legitur Jheremias super gẽtes ꝓstit⁹ fuisse. Quarta ratio est vt apostoli ignem diuinum p ora ⁊ verba spirarent in corda hominum ipsos calefacientem ⁊ a terrenis ad celestia eleuantem. nam ante aduentum spiritussancti merces hominum erat terrena in temporalium habundancia consistẽs et longa vita ysa. j. Si volueritis et audieritis me bona terrena comedetis Sed modo noncst sic ymmo omnes qui pie volunt viuere in xp̃o persecutionem paciantur. vt dicitur. ij. ad Thy. iij. vt ergo apostoli homines ab hijs terrenis eleuarent ⁊ ad celestia transferrẽt oportuit eos ⁊ p ora et verba ignẽ diuinum emittere. Ignis autem duo facit quia calefacit. ꝓpter qd̃ homines expoliant se ⁊ eleuat. vt patet in vaporibus virtute calore solis eleuatis. ⁊ ideo homines ignẽ diuinum in predicatione apostolorum recipientes calefiebant intantum q̃ omnia deponebant Actu. iij. Et hoc est quod dicitur Luce xij. Ignem veni mittere in terraz ꝛc. ¶ Quantum ad secundum mẽbrum sermonis nota q̃ septem sũt vtilitates siue fructus aduentꝰ spiritussancti. nam illis apud quos manet confert septem dona p̃ciosa

expellēdo septē pctā mortalia. Primo ꝯfert donū timoris cū cordis cōtriti ōe ꝯterēdo ⁊ hūiliando aīam ⁊ expellendo supbiā. Eccīastici. j. Timor dñi expellit pctm̄. i. supbiā que ē iniciū oīm pctōꝝ sic ecōuerso timor dei vt dicit Cassianꝰ de institutis monachoꝝ principiū ē nr̄e salutis. de quo ihero. Vbi ē dei timor nō ē mētis elatio ꝫ lachrimosa dilectio. nā scd̄z Greg. electi dei quāto ampliꝰ in gr̄a ꝓficiūt tāto magis se deficere putāt. ⁊ de quāto q̄s maioris gr̄e lumē recipit de tāto se magis rep̄hensibilem cognoscit. Ideo Bern̄. In vitate ꝯperi nihil tā efficax ad gr̄am ꝓmerēdā ⁊ cōseruādā nisi nō alta sape ꝫ timere q̄ dr̄ Eccīastici. j. Qui sine timore ē nō poterit iustificari. nā scd̄m Cassiodo. Timor ⁊ religio st̄ annexa vnum nō p̄t stare sine reliquo. Scd̄o spūssctūs ꝯfert donū pietatis cū ꝓximi ꝯpassiōe ⁊ expellit inuidiā. Est em̄ benignꝰ spūs sapīe sicut dr̄ Sapīe. j. nec ꝑmittit inuidiā aduersus ꝓximū regnare. Nā inuidꝰ nullā hz dulcedinē pietatis. Eccīastici. xiiij. Occulꝰ īuidi neq̄ Aug. Inuidia ē odiū felicitatis aliene. Et ē differēcia inter pietatē ⁊ misericordiā q̄ pietas respicit necessitatē spūalē. misericordia vero spūalē ⁊ corpalē. Bern̄. O clemētissima pietas nō solū tribuit bn̄ficia hijs q̄ diligūt ꝫ etiā hijs q̄ offendūt j. Thy. iiij. Corpalis exercitatō ad modicū vtilis est ꝫ pietas ad oīa. Hoc donū habuit iob vtz. xxx. c. Ip̄ius flebā quondā sup eū q̄ afflictus erat ⁊ aīa mea ꝯpaciebat̄ pauperi signāter ī spūali defectu. Tercio spūssctūs ꝯfert donū scīe cū ꝓpria ꝯgnitiōe ⁊ expellit irā. q̄ em̄ vere cognoscit ꝓprios defectꝰ non irascit̄ alijs ꝫ sibi tātū ecōtra ē de irato. Jacobi. j. Ira viri iusticiaz dei nō opat̄. Et Catho. Ira impedit animū ne possit ꝯgnoscere verꝫ Nā ira mētē ꝑturbat scīa illumīat Greg. Ira dū mētē pulsat spūssctī locū turbat. Hoc donū habuit thobias cecꝰ. illuminatꝰ em̄ hoc igne spūssctī docuit filiū vitare malum bonū facere ⁊ non errare. Quarto spūssctūs ꝯfert donū fortitudinis. cū aduersoꝝ supportatiōe ⁊ excludit accidiā q̄ maxime venit ex impaciēcia. ꝓuer. xxij. Piger dicit leo foris ē. i. timet ardua aggredi. Fortitudo em̄ ꝓnū facit ad oē bonum Phil. iiij. Oīa possuz in eo q̄ me cōfortat ⁊c̄. Ro. viij. Spūs adiuuat infirmitatē nostrā. Hoc donū habuit btūs petrꝰ apl's. nā qui priꝰ vocē ancille timuit. hodie publice predicauit ⁊ tria milia vicit ⁊ postea quīq̄ milia. Silr̄ ⁊ alij apl'i. Nā Act. iiij. dr̄. ꝙ licet ip̄is flagellādo ⁊ incarcerādo iudei p̄ciperēt ne fidē xp̄i p̄dicarēt tāto audaciꝰ p̄dicabant dicētes magis obediēdū deo q̄ hoībus. Greg. Fortes facti sunt tortores vincūt. occidi possunt. flecti nequeūt. Idē. Quō sustinuissēt nisi fortitudo spūssctī eos solidassz ps. lxxiiij. Ego ꝯfirmaui colūnas eius. Ido eccīa hoc petit. Accende lumē sensibꝰ ⁊c̄. Quīto spūssctūs cōfert donū ꝯsilij cū mūdi abiectiōe ⁊ expellit auariciā. Aug. Consiliū spūssctī ē vt tpalia ꝯtempnētes deo ꝓ eternis seruiamꝰ. Math. xix. Si vis ꝑfectꝰ eē vade ⁊ vende oīa ⁊c̄.

⁊ sic ꝯsulit a ꝯturbatione auaricie nos remouere. ꝓuer. xv. Cōturbat domū suā q̄ sectat̄ auariciā. Augs. Auar⁹ vellet oēs hoīes nō cē vt sol⁹ habūdarz. Sexto spūssctūs ꝯfert donū ītellect⁹ cū mētis attractiōe circa spūalia ꝯtēplāda. ps. xxxj. Intellectū tibi dabo ⁊c. docet em̄ deū intelligere in nobis ⁊ in creaturis. Ro. j. Inuisibilia em̄ ip̄ius a creatura mūdi ꝑ ea q̄ facta sunt ⁊ intellecta ꝯspiciunt̄. ⁊ facit hoīez delectari in spūalib⁹. Bern̄. Dulcedo oīm creaturarū inuitat ad dulcedinē eternā ⁊ expellit gulā q̄ facit adherere terre ventrē nostrū et impedit aciē mētis. q: dicit Jheroni. Pinguis vēter tenuē sensuz nō gignit. Ecciastes. ij. Cogitaui vt a vino abstraherē carnē meam vt abstraherē animū meū ad sapiēciam. Septimo spūssctūs ꝯfert donū sapīe cū diuini saporis delectatione et dr̄ sapīa q̄si sapida scīa q: ꝑ hoc donū dat nobis spūssctūs sapere celestia Col. iij. Que sursuz st̄ sapite. Et expellit luxuriā q: sicut dicit Greg. Gustato spiritu desipit oīs caro. j. Coꝝ. ij. Aīalis hō n̄ ꝑcipit ea q̄ sunt spūs dei. ysid. Sapiencia speculat̄ eterna ⁊ in illis delectat̄. luxuria vero terrena. Ro. viij. Qui scd̄m carnē sunt q̄ carnis sunt sapiūt. q̄ v̄o scd̄m spm̄ sunt q̄ spiritus sunt senciunt ⁊c.

De sancto Georgio martire.

Abora sicut bonus miles ihesu xp̄i ij. ad Thimotheum. ij.

Per hec v̄ba apl's quēlibz xp̄ianū hortat̄ ꝙ non solū credat qd̄ fides catholica in se ꝯtinet. Hoc em̄ nō sufficit ad salutē ⁊ vitā eternā ꝯsequendū. ꝫ ꝙ etiā fidē operib⁹ ostēdat. q: fides sine operib⁹ mortua ē Jacobi. ij. Ideo hec v̄ba dici possunt cuilibet hōi in quocūq; statu xp̄ianoꝝ siue religiosoꝝ clericoruz secularīū ⁊ signāter curatoꝝ. Silr principib⁹ oībus nobilib⁹ militib⁹ officialib⁹ ciuib⁹ viris ⁊ mulieribus nuptis ⁊ innuptis. Et q: beatus Georgius in vtroq; statu secūdū verba p̄dicta optime laborauit ideo bn̄ de eo assummunt̄. ¶ In v̄bis p̄missis tria tāgūt̄ q̄ ad bonuz militē requirunt̄. primū est sedulitas in opando qd̄ notat̄ ibi labora scd̄m ē strēnuitas in p̄liādo ibi sicut bon⁹ miles. terciū fidelitas in obsequēdo ibi ihu xp̄i. ꝑ p̄fata em̄ tria romani subiugauerūt sibi mūdū ⁊ ꝑ defectū eoꝝ ꝑdiderūt impiū Ad euidēciā hoꝝ nota sicut elicitur ex v̄bis vrbani pape in. c. si officialix. di. ꝙ duplex ē milicia scz mūdial' ⁊ spūal'. Milicia mūdial' ē armis corꝑalib⁹ munita ob iniuriā ꝓpulsanda vel ꝓpter vīdictā inimicis inferēdū instituta. sicut dr̄ ī. c. militare. xxiij. q. j. ꝙ milicia exercerie dz vt mali coerceātur ⁊ boni subleuēt̄. Et d̄ hac q̄rovtꝝ milicia mūdana exerceri possit sine pctō. Ad qd̄ rn̄dz aug. li. de v̄bis dn̄i ⁊ habet̄ in. c. militare. xxiij. q. j. Militare inq̄t nō ē pctm̄ ꝫ ꝓpt̄ p̄dā militare ē pctm̄. Et idē ad bonifaciū ⁊ habet̄ ī. c. noli. e. cā ⁊. q. Noli extimare neminē deo placere posse q̄ armis bellicis ministrat. In hijs erat sanctus Dauid. Cui dominus tam grande perhibuit testi-

monium. In hijs etiam plurimi il
lius temporis iusti. In hijs erat ille
centurio qui dño dixit. Non sum
dignus vt intres sub tectum meuz
Idem contra manicheos. ⁊ habet
ibidem in. c. quid culpatur. xp̄s ce-
sari tributa monet reddi quia pro-
pter bella necessaria militi stipen-
diū prebetur. Et de hoc ita scribit
in. c. paratus ibidem. nam si xp̄ia
na disciplina omnia bella culparz
hoc pocius consilium salutis peiē-
tibus in euangelio diceretur vt ab
icerent arma seqz omnino milicie
subtraherent. dictum est autē eis.
Neminem coucuciatis estote con-
tenti stipendijs vestris. quibus p̄-
prium stipendium sussicere p̄cepit.
debere militare vtiqz non p̄hibuit
Est ergo status illorum militum
⁊ actus laudabilis si regulam eis
a Johanne baptista Lu. iij. tradi-
tam obseruent. vt em̄ ibi dicit. In
terrogabant aūt ⁊ illū milites dicē
tes. Quid faciamus ⁊ nos videlicz
vt regnū celoꝝ obtineamus. Qui-
bus rn̄dit. Neminē ꝯcuciatis ne-
qz calumpniam faciatis ⁊ ꝯtenti
estote stipendijs vostris. ¶ Hec re
gula tres hz partes. Quaꝝ prima
B precipit. ne quem ledāt in p̄soa ver
berando vel occidendo seu iniurio
se incarcerando vel detinendo. in
hoc ꝙ dicit neminē ꝯcuciatis. Se
cundo p̄cipit ne aliquem ledant in
fama in hoc ꝙ dicit neqz calump-
niam faciatis. Calumpniari eniz
est alicui falsa crimina imponere
vt habetur. ij. q. iij. §. notandum
vbi glo. Nulli ergo crimina impo
nere deberent nec etiam ab alijs ī-
posita faciliter credere. Sicut fa-
ciunt quidam qui occasiones que-
runt vt aliorum possessiones vl' pe
cunias extorqueant. Tales sunt si
miles lupo de quo reffert Esopus
vnam fabulam quomodo lupus ī
superiori parte fluuij bibit ⁊ agnꝰ
inferius tunc lupus querens occa-
sionē aduersus ouē dixit quod sibi
turbaret aquam ⁊c. Sic illi fingūt
causas īiustas ad excoriandū pau-
peres Tercio precipit ꝙ neminem
ledant in bonis exterioribus ipsa
aufferendo vel multa mutuādo et
emendo ⁊ nichil aut modicū vl' tar
de soluēdo ido dicit. Contenti esto
te stipendijs vestris idest de p̄prijs
nō alienis viuite milites em̄ ī re pub
lica se habere debēt ad modū ma-
nuū. sicut em̄ manus sūt in corpore
naturali ad repellēdum nociua ad
p̄cuciendū infestācia ad attrahēdū
necessaria scz iuste ⁊ ad conseruan
dum ⁊ defendendū omīa alia mē
bra sic ⁊ milites ad hec faciēda in
re publica. Et quemadmodū spe
cialiter opponuntur manus ad ca
put protegendū ne ledatur. sic face
re debent milites in re publica ad
custodiam ⁊ tutelam vite princi-
pis q̄ ē caput rei publice. vn̄ salua-
tor. Math. xxiiij. Estote prudētes
sicut serpentes ⁊c. Super quo di-
August. in li. de doctrina xp̄iana.
Prudencia serpentis est quod cor-
pus ponit pro capite defendendo
⁊c. Ita milites facere debent. Sz
heu nostris temporibus omnia il-
la vertuntur ⁊ vadunt ordine re-
retrogrado. nam milites qui tan
q̄z manus deberent cetera mēbra
protegere et defendere. Similiter
et caput inuadunt oīa alia mēbra

reipublice rapiendo. conculcando destruendo ⁊ depauperando. ⁊ talia facientes. hospitādo. auxiliuz et consiliuz dando Capiti id ē prīcipibus non obediunt nec ipm aliquando defendunt. neqꝫ parcunt membris spiritualibus neqꝫ secularibus. Et presertim nunc per milites ⁊ clientes qui ad modum manuum se habere debent impugnātur pedes reipublice id est populus inferior videlicet mercatores mechanici. ciues. rustici ⁊c. Sicut em̄ pedes corpꝰ sustētāt ⁊ necessaria vite supportant. Sic ⁊ illi. ideo singulariter magna cura pedes illi sūt protegendi custodiendi ⁊ dirigendi. Quod heu in contrarium vertitur ⁊ per hoc tota respublica perit ⁊ confunditur. Quid autem nr̄is temporibus mouet milites ad pugnandum ¶ Respondetur ꝙ tria vicia videlicet. vana gloria. ira ⁊ auaricia. Raro enim nunc ad pugnandum mouet fides catholica. raro respublica. rarissime pauperū ⁊ orphanorum ac viduarum defensio. Sed vel lucrum quod sperant rapine ⁊ pecuniarum vindicta in hostes ⁊ gloria mundana vt dicatur strennue pugnasse qui ob rapinam in bellum venit aut alia sinistra ꝯditiōe. ¶ Alia est milicia spiritualis spiritualibus armis ornata ad resistendū inimicis aīe videlicet carni id est desiderijs carnalibus mundo ⁊ diabolo que militāt aduersus aīam. j. petri. ij. De qua Job. vij. Milicia ē vita hoīs sup terrā. Ista ergo milicia cōis ē omnibus fidelibus que vtiqꝫ fit spiritu non corpe. Bellum autem quod geritur contra nos spūale est grauissimum ⁊ periculosum. Vn̄ apl's ad Ephe. vj. Non est nobis colluctacio aduersus carnez ⁊ sanguinē sed aduersus mundi principes ⁊ potestates aduersus mundi rectores tenebrarum. harum contra spiritualia nequicie in celestibus. vn̄ ostēditur hostium contra quos bellum geritur nimia multitudo quia contra carnem ⁊ sanguinem id est sensualitatem ⁊ passiones eius que sūt plures ⁊ aduersus prīcipes ⁊ ptātes .i. tyrānos mdi qui multipliciter vexant. Contra spiritualia id est demones qui sunt innumerabiles quia eis plenus est aer scdm Haymo. ⁊ innuitur ipoꝝ cum quibus prelium geritur malignitas quia nequicie id est maliciosi ⁊ crudeles Mille nanqꝫ nocendi hominibus habet artes. Demum addicitur p̄mij magnitudo pro quo certamen agitur quia in celestibus id est luctam istam sustinemus pro consequendo bona celestia. non eniz coronabitur nisi qui legittime certauerit inquit apostolus. ij. Thy. ij. Hoc perpendens sanctus Georgius vtranqꝫ miliciam p̄dictam strēnue gessit ⁊ confirmauit victoriose. Declara ex eius legenda. ¶ Quātum ad scdm videndum est quas conditiones in se habere debent milites vt vere dicantur boni milites cristi. Ad hoc dicenduz quod septē conditiones debēt habere in se milites seculares. quarum sex habent̄ in glo. l. milites. ff. quibus ex causis maio. xxv. an in integrum resti. Prima conditio militum ē vt vt miles non sit negociator. vt in

l.j.C.negociatores ne mili. Sed nunc plures milites ⁊ nobiles sūt maximi mercatores etiam ex maioribus. ita vt hij qui vitam mercando duxerunt coguntur a mercatione cessare ⁊c. Scda conditio ꝙ examinet̄ vt.C.qui milit.non pos.l.j. Tercia ꝙ prestet iuramentum ꝙ non euitabit mortez pro repub. vt in dicta.l.milites. Et in.l.ij.ff.de hijs qui no.infa. Quarta ꝙ ei ensis cingatur vt.ff.de testa.mili.l.filiusfamilias. Hunc autez gladium scdm consuetudinem aliquarum regionum miles recipit de altari vt se ecclesie filium protestetur in hoc ꝙ de ecclesia accipit gladium ad ecclesie defensionem. q̄a teste Petro non sine causa gladiū portat sed vindictam malorū laudem vero bonorūz.j.petri.ij. Quīta ꝙ stigma id est nota publica debet eius brachijs inscribi vel imponi id est quoddaz signum distinctiuum per quod miles ab alio homine cognosci potest sicut nūc cognoscitur per aurum. per calcaria vel calciamenta vt.C.de fabricensib⁹ l.iij.li.xj. Sexta conditio ꝙ ī numero aliorum debet poni ⁊ scribi vt.ff.de testa.mili.l.ex eo tempore. Et isti tales habēt priuilegia q̄ dicunt leges concedi hominibus. Vndeuersus. Talibus ornatus ē miles iure vocatus. Cingat mucro latus sit nobilis atq; probatus Scriptus iuratus sit stigmate nobilitatus. Septimo requirit̄ in militibus circa miliciam mentis et corporis promptitudo. In cui⁹ rei signum lex.ff.de re militare in.l. milites ꝓhibet ne agrū ꝯparent in prouincia in qua bellica opera peragunt ne studio culture a milicia reuocentur. Si iste conditiones ī militibus mundi requiruntur, quāto magis in militibus spiritualibus id est omnibus xp̄ianis requiruntur vt deo excellencius deuocius. feruencius militent tam per vitam contemplatiuuam q̄ etiam actiuam. ¶ Omnes ergo illi ⁊ specialiter ecclesiastici debent in se habere spiritualiter conditiones militum secularium p̄missas. Primo ꝙ non sint negociatores scdm illd̄ p̄s. Quoniā non cognoui litteraturam id est negociationē introibo in potencias dn̄i. Et in.c.negociatorem.lxxxviij.dist.dicit Jheroni. Negociatorem clericum ex inope diuitem. ex ignobili gloriosum quasi quandam pestem fuge. Secundo ꝙ omnes in sciencia sint bene examinati ⁊ p̄sertim ecclesiastici non solum in consciencia sed etiam in alijs que ad statum illorūz requiruntur. Tercio ꝙ omnes pro fide tot sustineant ⁊ moriantur si necesse sit ⁊ pastor ꝓ grege suo quot milites sustinere deberēt ꝓ republica. ꝓ qua si tot ip̄i milites vel alij sustinerēt quot sustinēt ꝓ vanitate ⁊ cupiditate supra magnos sanctos essent in celo collocādi. Quarto omnes ense cingant̄ penitencie alijs in exm̄. vt ex vita eoꝝ edificent̄. Quinto oēs xp̄i milites talē gerāt habitū ꝙ in ei⁹ forma cognoscāt̄ xp̄o ⁊ nō sup̄bie ⁊ diabolo militare. Clerici vo specialiter talē deferāt habitū ꝙ clerici eē cognoscāt̄ xp̄i milicie specialiter ascripti. Sexto oēs laborēt scribi in libro vite

vt de nūero illoꝝ fuit militū quoꝝ noīa scripta sunt in libro vite q̄ a liter nec digne deo militare poterunt nec cī celo militū dei gaudebūt priuilegijs. Septimo oēs cupiditatem ⁊ terrenā fugiāt occupationes et specialiter clerici vt feruencius ei militent cui ad hoc deputanť scientes q̄ nemo militans deo implicat se negocijs secularibꝰ. ij. Thy. ij. Sed heu timendū ē ne plures q̄ mundi ⁊ xp̄i milites nuncupanť ī ueniant qui p̄dictis conditionibꝰ militū ꝓtraria faciunt. naz aliqui cū militari cingulo decorant ſtatī insurgunt in xp̄os dñi ⁊ deseruiunt in patrimoniū crucifixi. spoliant et depredant paupes sibi subiectos et miserabiliter ac immisericorditť affligunt miseros vt in doloribus alienis illicitos appetitus ⁊ voluptates impleāt ⁊ sic gladio quo ecclesiasticos ⁊ pauperes tueri debe rent ⁊ defendere eosdē impugnāt. Tales sunt in pretorijs leones. in prelijs lepores. in pace predā. inter arma fugas. inter victores victorias sectanť. Porro ordo militum nūc ē ordinē nō tenere. nā cuius os maiori verboꝝ spurcicia polluitť. q̄ detestabilius iurat. qui minꝰ deuz timet. qui ministros dei vilificat qui eccīam nō vereť iste hodie ī cetu militū forcior ⁊ noīacior reputať. Hec petrꝰ blesensis in quadaz ep̄la de militari disciplina. ¶ Dēs aūt tales milites de regula ordine ⁊ pfessione videnť esse militū crucifigenciū xp̄m in quoꝝ actu quatuor inueniebanť articuli sup quibus ordo illeꝝ fundabať. Quia primo illudebant ei a cetū offerentes. Lu. xviij. Coronā spineā plectentes io hannis. xviij. Scdo ipm vestibꝰ expoliauerunt. quatuor facientes partes vnicuiq̄ militi partē Joh. xix. Tercio ipm occiderūt ibidem Quarto ipm in sepulchro pdiderūt et nunq̄ postea inuenerūt ꝛc. ma thei. xxviij. Ita p̄dictoꝝ malorum militū ⁊ tyrannoꝝ oīm ⁊ falsoꝝ xp̄ianoꝝ et specialiter in potestate constitutoꝝ vita p magna parte in quatuor predictis dependet conditionibus. nā primo xp̄o peccādo et membra sua quasi aceto et felle ad amaritudinē puocando multis modis illudunt. Scdo ipm in mē bris suis eis subiectis spoliant pro quo nomē et penā merenť p̄donis Quia scdm canones p̄do vno mō dicit qui vltra stipendiū sibi taxa tū querit amplius vt in d. c. militare. xxiij. q. j. ⁊ Job. xxiij. Vim fecerūt depredātes pupillos ⁊ vulgum pauperem spoliauerunt. Tercio iuramentis suis ⁊ alijs peccatis xp̄m quantū in eis est iterum crucifigunt ⁊ occidunt. quia causā iterant mortis eius scz peccata. et sic quantū in eis est etiā effectū ite rū inferūt crucifigēs filiū dei ad Heb. vj. Quarto ipm ita in terra pdūt q̄ nunq̄ ipm in celo inuenio ent. Nō sic sanctus Georgius deo et hoīb militauit ꝑ oēs p̄ditiones militū p̄dictas p̄ oīa obseruauit. de clara ex ei legenda. ¶ Quantum ad tercū nota q̄ xp̄s rex quatuor habuit virtutes salutares ī qb ipm beatus Georgius vt fidelis miles imitatus est. Prima ē q̄ domum patris sui in magna reuerencia habuit. Quod patz Math. xxj. Quia

dicit vendentes ⁊ ementes de tem
plo dicens. Domus mea domus o
rationis vocabitur. Et subdit ibi
dem. Non sinebat vt quisq̄s trans
ferret vas per templū. Ideo dicit
p̄s in persona dn̄i. Zelus dom⁹ tue
comedit me. In hac virtute btūs
Georgius xp̄m regez suū imitaba
tur qn̄ regem a se conuersum eccīa
rum dei curā ⁊ reuerenciaz docuit
habere vt habet̄ in legēda. Et po
tuit dicere cum p̄s. Dn̄e dilexi de
corē domus tue. Sz sic heu plures
milites non faciunt qui sacratis lo
cis nullam reuerenciam exhibent
ß magis curāt qualiter possint res
eccīaꝝ aufferre ⁊ spoliare sibi reti
nendo. tales vtiq̄ sacrilegiū ꝯmit
tunt. vt ī. c. sacrilegiū. xvij. q. iiij.
vbi dicit̄. Sacrilegiū est si quis
quod venerabilibus locis relinqui
tur praue voluntatis studio tem
perauit suis stipendijs retinere ido
tales puniuntur a deo. ¶ Exēpluz
habes de quodam iudice et milite
noīe Stephan⁹ rome qui tres do
mos sancti Laurencij ⁊ vnū ortū
sctē Agnetis violenter abstulit et
ablata iniuste possedit. vide in le
genda sctī Laurencij. Scd̄a v̄tus
xp̄i regis est ꝙ sacerdotes honora
uit. Qd̄ patet Lu. xviij. ꝙ decez le
prosos misit ad sacerdotes dicens
Ite oñdite vos sacerdotibus. Su
per quo dicit Aug. in libro de bap
tismo paruuloꝝ. ⁊ habet̄ in. c. nō
ne. j. q. j. ꝙ in isto xp̄us sacerdotes
licet malos honorauit. In hac vir
tute secutus est ip̄m btūs Georgi
us quādo docuit regem ciuitatis
Silene ⁊ totū insup̄ populū vt ho
norarēt sacerdotes qꝛ sciuit scriptū
Eccīastici. xvij. Honorificate sa
cerdotes. Sed sic nō faciunt nostri
militares ⁊ plures laycales ß clerū
⁊ p̄spiteros odiunt ⁊ eis inuident.
ac plurimum detrahunt. Contra
quos dicit btūs Grego. ⁊ habet̄. c.
de persona. xj. q. j. Pey⁹ malū nō
estimo q̄ꝫ xp̄ianis īuidere sacerdo
tibus. Et Anacletus papa in. c.
deteriores. vj. q. j. Deteriores sunt
qui doctoꝝ vitā moresq̄ corrūpūt
hijs qui substancias eoꝝ prediaq̄
diripiunt. quia illi quod extra nos
illi quod prope nos diripiunt. De
bet ergo quilibet laicus honorare
sacerdotes reuerenciā corporalem
⁊ mentalē exhibendo. vtpote quos
deus honorauit eos deos appellan
do. Et iterū ait ī euāgelio lu. x. c.
Qui vos audit me audit. ⁊ q̄ vos
spernit me spernit. nā quociēs ali
quis sacerdoti detrahit tociēs capi
ti xp̄i coronā spineā imponit qꝛ ip̄i
sunt caput ⁊ supior pars eccīe mili
tantis. quociēs eis iniuriā fecerit.
tociēs xp̄m clauis ꝯfodit. quociēs
eis ingratus fuerit tociēs in faciez
xp̄i spuit quociēs exosos habuerit
tociēs xp̄i latus transfigit. qꝛ quan
to sunt magis honorādi tociēs de
testabilior est dehonoratio. ¶ Sūt
aūt sacerdotes specialiter honorā
di ꝓpter tria. Primo rōne ꝯmunis
vtilitatis qꝛ fideles p̄ absolutionē
purificant ⁊ per sacramenta in eē
gracie ꝯfirmant. Et regnū celoruz
per clauem lingue reserant. Scd̄o
rōe dignitatis que tanta est ꝙ cre
atorem suum mirabiliter creant.
et pro nostra salute hostiam īmor
talem consecrant. Tercio ratione
necessitatis quia iram dei per ob

lationē placāt ⁊ mānū dei extentā ad vlciscendū oblationis virtute ne feriat continent. Et ideo dñs ostendit ī Bathan ⁊ Abiron quātus detestet peccatū illud quo quis dehonorat sacerdotes. Hinc in .c. sacerdotibus. vj. q. j. inter alia scribit Greg. Mauricio ītperatori. Quid mirū si illos vestra pietas dignet honorare quibus in suo eloquio honorem tribuens eos aut angelos. aut deos etiā ipe appellat de⁹. Tercia virtus ypi q libēter diuina audiuit. Qđ patet Lu. ij. vbi legitur q cū parentibus suis iuit ad diē festum ibidem officiū vsq; ad finem audiendo. In quo ipm btūs Georgius est secutus qñ docuit regem ⁊ populū q diuinū officiū libent audirent. Contra quod faciunt multi qui diebus dñicis nō audiūt missam. ⁊ si aliqui audiunt nō tamē vsq; ad finē perseuerant peccātes contra p̄ceptū ecclesie. in .c. missas de consecra. di. j. ibi dicitur missas totās a populo catholico audire p̄cipimus vt ante benedictionē sacerdotis ppls nō egredi p̄summat qđ si fecerit ab epo publice ꝯfundetur. glo. id est grauiter puniat vel excōmunicet nisi necessitas subsit Quarta virtus ypi q paupes memor fuit. Qđ patet Math. xv. qñ dixit. Misereor super turbā q; triduo iam sustinent me ⁊c. Idē patz Joh. vj. cum saciant quinq; milia hominū ex quinq; panibus ⁊ duobus piscibus. Hanc virtutē immitatus est btūs Georgius qñ nō solum paupertū a draconē oppressor memor fuit sed qñ regem ⁊ a se puersum docuit vt semper paupertū memor eēt. ideo cepit sicut Jhesus magister suus prius facere ⁊ post hoc docere alios.

Sermo alius de sancto Georgio. Wann. vij.

Nduite vos

armatura dei vt possitis stare aduersus insidias diaboli ad ephe. vj. Ex quo tota vita nostra ē quedā milicia super terram teste Job. nā vndiq; impugnamur. nūc a carne. nūc a mundo. nūc a diabolo. ideo necesse est nobis vt semper simus armati ⁊ pugnemus ꝯtra illos tres inimicos. Caro em̄ nos trahit ad gulā ad luxuriā ⁊ accidiam siue torporem. Mundus nos allicit ad vanitates honores ambitionē ⁊ diuitias que omnia ꝯtrariantur deo. Diabolus vō ad omnia mala nos conatur p̄cipitare. semper em̄ vigilando ꝯsiderat ad que mala homo sit magis inclinatus ⁊ ad illa eum trahit ⁊ inclinat. ⁊ si superat̄ in vno statim tendit ad aliud ita vt sit continua pugna in hoc mūdo. Pro eo ap̄ls in verbis thematis nos instruit vt semp simus armati ꝯtra diabolū vt eius insidias possimus declinare ⁊ viriliter sibi resistere vbi supra. p gra aue ma. Induite vos armatura dei ⁊c. In illis verbis thematis nobis insinuat duo necessria militi ypi. primo vt sit armis indut⁹ cū dicit. Induite vos armatura dei. Scdo vt insurgat ꝯtra hostes ad pugnādū cū dicit. vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Circa primū est notādū q; qdruplex est gen⁹ armorū

que habuit btūs Georgius scz clipe⁹. galea. lorica ⁊ gladius. per hec aūt arma significant̄ quatuor arma spūalia que ip̄e in se habuit videlicet fidē spē caritatē ⁊ bonā opationē. Primo habuit fidem tanq̄ scutū siue clipeū scd̄z illud apl'i ad Ephe. vj. In oībus summētes scutum fidei. Per hanc fidē fortit̄ pugnauit sicut de eo legit̄ ꝙ dū Dacianus ꝯpelleret xp̄ianos ad sacrificia ydoloꝝ ip̄e in medio ꝓsiliēs dixit illud p̄s Omnes dij genciū demonia dn̄s aūt celos fecit vera em̄ fides valde valet ꝯtra temptationes demonū. ymmo ad ꝯfusionez demonum sicut bn̄ on̄dit apl's vbi supra ad Ephe. vj. dicens. In omnibus summentes scutū fidei. ⁊ sequit̄. in quo possitis omnia tela nequissima ignea extinguere. Et saluator Mar. vl. Signa aūt eos qui crediderīt hec sequēt̄. in noīe meo demonia eicient ⁊c̄. Per hoc scutū fidei homo īpetrat a deo omnia necessaria ad salutē. Sicut ait saluator Mar. xj. Quecūq̄ orātes petitis credite quia accipietis ⁊ fiet vobis. ¶ De hoc narrat magister in hystoria ꝙ cū Alexāder magn⁹ venisset ad montes caspios miser̄t ad eū silij captiuitatis decē tribuū egrediendi licenciā postulātes. Cūq̄ quesisset causam captiuitatis ītellexit ꝙ ideo capti fuissent qꝛ recessissent a deo suo israhel vitulis aureis ymmolando ⁊ per ꝓphetas dei p̄dictū eē eos a captiuitate nō redituros. Tūc rn̄dit Alexāder ꝙ arcius eos includeret. Cūq̄ angusta viarū interciperet ⁊ mollib⁹ bitumentis obstrueret vidēs hūanū laborē sufficere nō posse rogauit deum israhel vt illud opus ꝯpleret. et ecce nutu diuino p̄rupta moncium ad seinuicē acceserunt ⁊ est fact⁹ locus īmeabil'. ⁊ vt ait ioseph⁹. Deus q̄d facturus est ꝓ fidelibus suis si tantū fecit pro infidelibus. hec holkot super li. sapīe. Ecce q̄ magna et q̄ vtilis est vera ad deū fides. multa em̄ deus ꝯcedit verā fiduciā de eo habentibus que nō concedit timoratis siue dubitantibus de auxilio diuino qui oīa humano mōnitunt̄ plus q̄ oportet acquirere siue pericula deuitare. licet em̄ hō facere debeat id quod ꝯcernit hūanā diligenciā ne deū temptet tn̄ p̄ponere semper dz diuinū auxiliū ⁊ cogitare ꝙ sine tali nihil facere pōt. sicut ait saluator Johā. xv. Sine me nihil potestis facere. Scd̄o b. Georgius habuit spē tanq̄ galeā. sicut apl's ait vbi supra. Galeā salutis assummite. Vn̄ de eo legitur ꝙ cū magna ꝑsecucio esset ⁊ multi fidē negarēt ip̄e spē habēs in dn̄o oēs xp̄ianos sua doctrīa ꝯfortabat multū em̄ ꝯfert laborantib⁹ aliqua infirmitate sperare ⁊ ꝯfidere ī medico suo. sperādo vicz ꝑ medicum salutē ꝯsequi. Tercio habuit caritatē dei ⁊ ꝓximi tanq̄ gladiū. quā caritatē apl's vocat gladiū spūs. Vn̄ cū b. Georgius vidit tantū timorē ⁊ tantā ꝑsecutionē in xp̄ianis ꝓpter nimiā iniuriā dei ⁊ ꝑditionē ppl'i fuit vulneratus gladio caritatis ꝯpaciēdo ppl'o ⁊ in faciē Daciano restitit. Quarto habuit bonā opationē tanq̄ loricā quam apl's vocat loricā iusticie q̄ vnicuiq̄ reddit ꝙ suū ē. Vn̄ cū eēt diues

⁊ nobilis oēs diuicias suas. oēs seruos ⁊ totū apparatū milicie sue deseruit ⁊ dei seruicio ⁊ ꝓximoꝝ vtilitati se totaliter mācipauit. sicut em̄ lorica totū corp⁹ tegit ⁊ munit. sic iusta operatio aīam ornat atq; defendit. ꝓpterea dicit apl's Ro. xiij. Induamur arma lucis. sicut em̄ lux mediū illumīat. vt hō quo vadat videat. sic iusta opatio ꝓximos edificat vt vitā suā in meli⁹ cōmutēt. Scd̄o dixi ꝙ militi xp̄i necessariū est vt insurgat ꝯtra hostes ad pugnandū cū dicit. vt possitis stare aduersus insidias diaboli ⁊c̄. ¶ Pro quo notādū ꝙ b. georgius tres hostes expugnauit videlicz diabolū mdm̄ ⁊ carnē. Primo vicit diabolū. cui⁹ figurā habem⁹ in eo ꝙ draconē maximū interfecit. De quo dracone dicebant̄ tria. primo ꝙ in aqua habitauit. scd̄o ꝙ flatu suo aerem inficiebat. tercio hoīes deuorabat. Sic hodie diabolus habitat in aquis luxurie .i. īhabitat luxuriosos quos vult submergere aqua. i. suggestiōe. Illius figura habet̄ Apoc. xij. vbi dicit̄ ꝙ iohs vidit ꝙ serpēs misit ex ore suo post mulierē aquā tāq̄ fluuiū vt eā facerz trahi a fluīe. Glo. Per illū serpentē intelligit̄ diabol⁹ qui Adā ⁊ Euā seduxit. qui ex ore suo hoc est ex sua malicia mittit aquā i. suggestionē post mulierem id ē post aīam vt eā trahat ad peccatū ⁊ sic submergat̄ in inferno. illū draconē siue serpentē b. Georgius deuicit duplici lancea deuote oratiōis. Vn̄ legit̄ de eo ꝙ ipe se d̄o cōmendauit. lancea dn̄ice passiōis qꝛ ꝓ salute puelle se morti tradidit licet sibi draco in nullo nocuit. per quod et multos ad fidē conuertit. Scd̄o Georgius superauit mdm̄ qui eū impugnauit ꝑ ꝓspera et aduersa Per ꝓspa qn̄ īꝑator Dacan⁹ sibi ꝑsuasit blādicijs v̄boꝝ et ꝓmissionibus donoꝝ quib⁹ multi decipiunt̄ scd̄m illud Eccīastici. ij. Euxenia ⁊ dona excecāt occulos iudicū. Mūdus etiā impugnauit Georgiū per gaudiū qꝛ tota ciuitas illa gaudio repleta fuit et ornata vt per talem honorem eū decipere posset que omnia ipe contempsit. Sic etiā mund⁹ beatū Georgiū impugnauit per aduersa diuersis videlicet supplicijs. ¶ Eius enim supplicia fuerunt magna multa et longa. Magna quia dum tempore daciauit p̄fecti siue p̄sidis tanta fuisset persecutio xp̄ianorum vt infra vnū mensem decem et octo milia hoīm martirio coronarent̄. Georgius tactus dolore intrinsecus exclamauit dicēs. Oēs dij genciū demonia. Cui dū Dacianus diceret quō auderz deos suos demonia appellare et nō posset euz ad se inclīare fecit euz ī eculeo leuari et mēbratim ei⁹ corp⁹ vngulis dilaniari. in sup appositis ad latera facibus ardentib⁹ et patentib⁹ visceribꝰ fecit plagas ei⁹ sale ꝯfricari. Quē cum occidere nō possz fecit euz incarcerari et magnuz lapidē supra ventrem eius poni et supinum iacere. vt sic lapis eum comprimeret ⁊ spiritum exalaret. sequenti die euz poni fecit sup rotā gladijs vndiq; circumseptā vt eum frustratī incideret ꝫ statim rota frangit̄ et georgius illesus inuenit̄. Tūc Dacianus

ratus eum in sartaginem plumbo liquefacto proici iussit qui facto signo crucis in eam intrauit ⁊ virtute diuina quasi in balneo cepit refoueri. Tunc fecit plumbū buliens i os eius fundi quod iterum sibi nil nocere potuit. Tunc ad eum dixit Dacian⁹. Pessime hoim que sunt illa maleficia q̄ pro nihilo ducis has penas. cui Georgius nō sunt maleficia ſ dei beneficia. Quo facto Dacianus iussit caput ei⁹ malleis contundi vsq̄ ad cerebrū ⁊ sic per pedes sursum suspendi ⁊ sub capite fumum fieri vt sic suffocaret. quem depositū iussit in carcere recludi ⁊ ibi fame affligi. tunc serui vementes ad imperatorē dixerūt. q̄ sanus factus in carcere deambularet. Iratus ergo dacianus dixit vxori sue. Deficiens moriar q̄ istū hominē supare non possum ⁊ sic eū fecit trahi de carcere ⁊ pedibus ei⁹ caligas ferreas imponi ⁊ clauis ferreis affigi donec sanguis per riuos de pedibus eius profluxit. Post hec fieri fecit vnum vas quasi lagenā clauis ferreis intrinsecus circūsepta ⁊ ipm in illo per totū castrū volutari. ⁊ cum sic in toto corpore esset perfossus ipm fecit extrahi. de inde clauo per tympora transfixo iterum incarcerari. sequenti die ad eius collū suspenso laqueo p totaz ciuitatē distrahi ⁊ sic ante ciuitatē decollari. Anno dñi. cc. lxxxvij. Ex illis ergo patet quō ille gloriosus martir beatus Georgi⁹ pugnauit extra mōm ⁊ quō eius supplicia fuerūt magna multa ⁊ longa. Est tñ verū q̄ in legēda lōbardica quā credit̄ ꝓposuisse Jacob⁹ de voragine nō habet de vase extrinsec⁹ cū clauibus circūsepto. ponunt tamē alie pene quas sustinuit puta ꝺ duplici veneno quod bibit ⁊ sibi nihil nocuit. Et quō vxorem regis Daciani conuertit ⁊ magus qui venena parauit. Templū etiā cū ydolis destruxit ⁊ ignis de celo ydola et sacerdotes consumpsit. Ex hijs omnibus patet tercium quō ipe vicit corpus ꝓprium quod appetiuit delicias voluptates et molestiarū vitatiōnem. nā extra delicias venenū bibit Contra voluptates carnis mūdiciam seruauit et plurimas corporis molestias vt ꝑmissum est pertulit. Ideo bene dñs ipm tanq̄ strennuum militē remuneraut ⁊ plurima p ipm miracula fecit nō solū in vita et in morte vt supra audistis ſ etiā post mortē. Dñ legit̄ in hīsto ria Anthiocena q̄ cū tpe cuiusdaz passagij ypiani Jherusalem obsidere vellēt et illuc pergerent quidā iuuenis speciosissimus apparuit cuidam sacerdoti dicens se esse sctm Georgium ducez ypianorū et monuit sacerdotem vt eius reliquias in iherusalē deportaret et sic ipe cū eis esset. Cū aūt iherusalē obsedissent et sarracenis resistentib⁹ per scalas ascēdere nō auderent beat⁹ Georgius albis armis indutus et cruce rubea insignit⁹ apparuit inuenis vt post se securi ascenderēt et ciuitatem obtinerent. qui ex hoc animati ciuitatem ceperunt et sarracenos occiderunt ⁊c. Dubitat̄ ex quo iuxta verbū apostoli debem⁹ nos armare contra insidias diaboli et induere arma dei que tamē sē arma diaboli quib⁹ nos ipugnat.

Et que sunt ex aduerso arma dei
siue Cristi quibus defendi ⁊ tueri
debemus. Ad hoc respondetur iu
xta sentenciam Holkot super lib.
sapiencie. v. c. ꝙ arma diaboli sūt
arcus ⁊ sagitte ad nocendum. Et
arma Cristi sunt arcus ⁊ sagitte
adregendū ⁊ protegendum. Vnde
diabolus tres malos habe arcus
quibus vtitur contra sanctos. Et
deo seruire volentes. videlicet arcū
carnalis concupiscencie. arcum fra
ternal' inuidencie. ⁊ arcum mūdi
alis consciencie. De arcu carnalis
concupiscencie procedit mala mu
lier vaga ⁊ impaciens. preparata
ad capiendum animas. Sicut di
citur Prouerb. vij. Qua capitur ⁊
vulneratur vecors iuuenis. De quo
ibidem subditur. Et sequitur eam
quasi bos ductus ad victimam et
ignorat ꝙ ad vincula stultus tra
hitur donec sagitta transfigat cor
eius. Ista sagitta est pennata per
ornatum curiosum inflammatuz
per amorem libidinosum. Cū ista
sagitta fuit vulneratus Dauid cū
prospexit Bersabee se lauantem. ij
Reg. xj. Ista sagitta absconditur
in pharetra q̄ diu se mulier occul
tat in camera. arcus tendit̄ quādo
cum peruersa intentione ornate cō
ponitur. Sed sagitta emittitur
quando in publicum progreditur.
Et ideo sicut periculosum est hoī
bus nō armatis inter sagittas vo
lantes incedere. ita periculosum ē
iuuenibus non habituatis virtuti
bus ⁊ solidis moribus inter mulie
rum frequencias conuersari. Sz
qui habitat in adiutorio altissimi
in ꝓtectione dei celi ꝯmorabit̄. et
talis nō timet sagittam volantez
in die nec a negocio ꝑambulante ī
tenebris. sicut dicit Dauid in p̄s.
Scd̄s arcus diaboli est fraternal'
inuidencia. De quo ꝓcedit sagitta
detractiōis pestifere. De qua dicit
p̄s. Parauerunt sagittas suas in
pharetra vt sagittent in obscuro re
ctos corde. qꝛ diabol⁹ isto arcu nō
vtitur nisi in obscuro id est in se
creto. Et sicut bonus sagittari⁹ nō
emittit electas sagittas suas ꝯtra
lapides vbi repercuciuntur ⁊ fran
guntur. ita nec diabolus verba de
tractionis eicit ad aures sanctoꝝ
viroꝝ qui in talibus verbis nō de
lectantur. Vnde Jhero. in quadaz
epistola ad Rusticum monachuz
Sicut inquit sagitta si mittatur
contra duram materiam nonnū
q̄ in mittentem reuertitur ⁊ vul
nerat vulnerantem. Ita detractor
cum tristem viderit faciem audiē
tis. ymmo non audientis sed ob
durantis aures suas ne audiat san
guinem siue verbum nociuum illi
co ꝯtristiscescit. pallz vuluts. herēt
labia. saluia siccatur. Hec Jhero.
Nemo inuito auditori libenter de
fert siue loquitur sagitta in lapidē
infigitur sed interdum resiliens ꝑ
cutit dirigentem. Hec est sagitta
dolosa que simul tres occidit sicut
dicit Bern̄. videlicet detrahētē. au
dientē ⁊ absentē. Jhero. Sagitta
vulnerās lingua eoꝝ dolū locuta
est. Terci⁹ arc⁹ diaboli ē arc⁹ mū
dialis ꝯscie. De quo ꝓcedit sagitta
maliciose ꝯspirationis falsaꝝ sug
gestionū ⁊ inuentiōes actionum
ꝯtra innocentes scd̄m illd̄ ꝓuerb.
xxv. Sagitta accuta hō q̄ loquit̄

contra proximum falsum testimonium. Isti figurant per illos sagittarios q̄ vtraq; manu funda saua iacientes ꝯ sagittas dirigēte ſfortiſſimi erāt. j. Paral. vij. ita isti eque bñ formāt actiōes iuste sicut ita bene ꝓtra inocētē sicut ꝓtra nocētē vel pſequētē. De bijs bene p̄dicit ecclesia i persona iusti. Treñ. iij. Tetendit arcū suū ꝯ posuit me quasi signū ad sagittā misit in renibus meis filias pharetre sue. isti arcus sunt arcus ꝯ sagitte diaboli quib⁹ se armat pugnando ꝓtra nos vt nos deuincat per ꝓsensum i pctm̄.

℟ ℣ Per oppositū ỹp̄s ꝫ triplicē arcū ꝯ tria genera sagittaꝝ quibus nos defendit. prim⁹ arcus est lux scripture. scd̄s mors nature. tercius lex censure nē. De primo arcu videlicz scripture p̄cedit q̄si sagitta p̄dicatoris ỹbi dei. De quo ysa. xlix. Posuit me sicut sagittam electā. Sagittarius ē ỹps. ꝯ eius sagitte in principio fuerūt apli pennati per virtutes. Habuerūt em̄ tres virtutes q̄ vocant̄ penne videlicz fidez spē et caritatem. De quib⁹ dr̄. j. ad Cor. xiij. Nūc autē manēt fides spes et caritas tria hec. Per has virtutes tanq̄ pennas oportet omnē catholicum ỹpianum volare in celum. et sine illis impossibile est hoc fieri Isti apostoli fuerunt ferrati p constanciā. ꝯ inflammati per ignem spiritussancti. Juxta illud p̄s. Sagittas suas ardenter effecit. ꝯ item Sagitte potentis acute cuz carbonibus desolatorijs. Sed si sagitta sit nimis onerata terra vel luto nū q̄ bene volat. Isto modo quidam qui deberent esse sagitte ỹp̄i in actu predicandi sunt nimis onerati terrenis ita q̄ volare nō possunt. quidam vero carent pennis quia licz sciencia habent tamen eminencia vite carent. Vbi est notandum q̄ nisi principalis sagittarius manū apponat ad arcum arcus non bene emittit sagittam. Vnde legitur. iiij. Reg. xiij. q̄ Joas petitus consilium ab Heliseo infirmato accessit ad eum dicens. Pater mi pater mi curtus israhel ꝯ auriga eius. Et dixit Heliseus. Affer arcum ꝯ sagittas ꝯ pone manum super arcum nē. Et sequitur. Et posuit rex manum super arcum ꝯ Heliseus manum super manus regis et dixit. Sagitta salutis dñi. et sagitta salutis contra syriam. Syria interpretatur sublimis. man⁹ ỹp̄i est gracia que est supra manum predicatoris. Scd̄s arc⁹ ỹp̄i est mors nature. De quo egreditur sagitta penalitatis Juxta illud p̄s Quoniam sagitte tue infixe sunt mihi et non est sanitas in carne Et loquitur de penalitatibus cōsequentibus originale peccatum. Iste arcus percutit quandoq; ante nos cum interficit in nobis antiquiores. retro nos. cum interficit iuniores. iuxta nos cum auffert nobis in etate pares. supra nos potēciores. infra nos inferiores. scd̄m illud p̄s. Emitte sagittas et conturbabis eos nē. Tercius arc⁹ cristi est lex censure in iudicio generali a quo egredientur ille accutissime sagitte sentencie diffinitiue. Venite benedicti patris mei percipite regnum nē. Et. Ite maledicti in ignem eternum. De isto ar-

cu dicitur in p̄s. Dedisti metuenti bus te signum vt fugiant a facie arcus. De malis adimplebit illud Deut. xxxij. Congregabo sup eos mala ⁊ sagittas meas complebo ī eis. Iste arcus quanto diucius expectat̄ tanto grauius vulnerabit. Vnde tūc implebitur illud ezech. v. Mittam in eas sigittas famis pessimas que erunt mortiffere vt disperdam eos. Et ysa. l. Sagitte eius quasi viri fortissimi interfectoris nō reuertetur ⁊c̄. Ecce ex iam dictis patet quibus armis diabolus nos impugnat. ⁊ ex aduerso qualiter armis xp̄i debem⁹ nos protegere ⁊ defendere ne vulneremur a diabolo per consensuz mortalis peccati. Inuocemus ergo hodie egregium xp̄i martirem beatū Georgium vt sicut ip̄e indutus armis xp̄i repulit īsidias diaboli ab illecebris carnis ⁊ temptationibus huius mundi vt sic cum eo victores hostium triumphemus in celis per xp̄m dn̄m nostrum amen.

Sermo de sanctis Philippo et Jacobo.

A Omine ostē de nobis patrem ⁊ sufficit nobis. ¶ Pro introductione nota ꝙ inter apostolos quidam pecierunt singularem potenciaz. Math. xx. Dic vt hij duo sedeant vnus a dextris ⁊c̄. quidaz futurorū scienciam. Math. xxiiij. Quando hec erunt dic nobis quod erit signum aduentus tui. quidaz inimicorum vindictaz Lu. ix. Dic vt ignis descendat de celo. Philippus vero non pecijt secularem potenciam quia breuis. Eccīastici. x Omnis potentat⁹ breuis. Nec mūdanam scienciam quia curiosa ē. j. Cor. viij. Sciencia inflat. Nec ī inimicorum vindictam quia prohibita est. Math. v. Diligite inimicos vestros. Sed pecijt visionem paternam que est eterna beatitudo. Sciebat enim ꝙ in eterna visiōe esset summa iocunditas. p̄s. Adimplebis me leticia cum vultu tuo. Itez plena sacietas. p̄s. Saciabor cum apparuerit gloria tua. Item eterna felicitas. Joh. xv. Hec est vita eterna vt cognoscant te ⁊c̄. Item in patre est omnium bonoꝝ habundancia. ⁊ sufficiens ⁊ plena perfectio. Ideo subdit. Et sufficit nobis. vere sufficit qꝛ ī paterna visione oīa bona habent̄. Vn̄ cum Moyses sibi faciem dei ostendi peteret deus sibi rn̄dit. Ego on̄dā tibi oē bonū. Gen̄. xxxiij. Omne autē bonū tria importat scz oīm bonoꝝ ꝯgregationē. Sapīe. vij. Venerūt mihi oīa bona piter cū illa. Oīm ꝯgregatoꝝ fruitionē. Jhere. xiij. Reuertet̄ iacob ⁊ q̄escet ⁊ cunctis affluet bonis. Fruitoꝝ ꝯtinuationē. p̄s. Videas bona ihl̄rm oībus diebꝰ vite tue. Jdo dixit philipp⁹. Dn̄e on̄de nobis patrē ⁊ sufficit nobis. ¶ In p̄senti sermōe primo dicet̄ de ꝯmēdatiōe bt̄i philippi. scdo d̄ ꝯmēdatiōe b. iacobi. Ad euidēciā primi nota ꝙ b. Philipp⁹ reddit̄ ꝯmēdabil' ex q̄nq̄. vicz ex familiaritate. ex sctītate ex dignitate. ex p̄dicatiōe ⁊ ex passiōe. Primo ꝯmēdat̄ ex familiaritate. fuit em̄ cū xp̄o magne familiaritatis. cui⁹ triplex ē signū. Primū qꝛ fidu B

aliter grādia postulauit. Signū magne familiaritatis fuit quādo Johannes audebat a xp̄o petere. Joh. xiij. Domine quis est qui tradet te. Signum maioris familiaritatis fuit quando petrus iacobus ⁊ iohannes pecierunt a xp̄o reuelari aduentum suum dicentes matthei. xxiiij. Dic nobis quando hec fient ⁊ qđ signum aduentus tui. Sed signum maxime familiaritatis fuit quādo Philippus a xp̄o pecijt sibi ostendi patrem dicens. D̄ne ostende nobis patrem ⁊c. Secundum signum est q̄ sibi xp̄s secreta reuelauit dicens. Philippe q̄ videt me videt ⁊ patrem meum. Unde ibidem. Vos autem dixi amicos q̄a omnia que audiui a patre meo nota feci vobis. Tercium signum fuit quia ī eadez cathedra crucis eum secum sedere fecit. Augusti. super Joh. Lignum in quo erant fixa membra pacientis scilicet xp̄i etiam fuit cathedra magistri docentis. de qua cathedra pacienciam humilitatem ⁊ omnes virtutes docuit. ¶ Tres enī p̄incipes in cathedra crucis sederunt. videlicet Petrus Andreas ⁊ Philippus qui crucifixi sunt. Scđo beat⁹ philippus commendatur ex sanctitate. Sunt autem tria signa perfecte sanctitatis. scz diuine inspirationi velociter obedire. tempestiue penitenciam inchoare. ⁊ dona recepta alijs communicare. Que tria perfecte in beato philippo fuerunt. Primo diuine inspirationi velociter obediunt. quia cum xp̄us Joh. j. eum vocaret dicens. Sequere me protinus secutus est eum. nō ex leuitate cordis vt dicit iulianus apostota sed beneficio gracie superioris vt dicit Jhero. de beato matheo. Scđo tempestiue penitenciam inchoauit q̄a fuit vnus de primis apostolis qui ad xp̄m sunt cōuersi. Primo enim vocauit Andream. scđo Petrum. Tercio Philippum. Unde Joh. j. dicitur q̄ erat a Bethsaida ciuitate andree ⁊ petri. Eius penitencia fuit humilis quia non p̄cessit sed secutus ē ihesum ad vnius iussionis vocē. Fuit etiaz facilis quia omnia temporalia contempsit. nam relictis omnibus secutus est eum. Fuit etiam vtilis. quia labores ⁊ afflictiones pacienter sustinuit. ysid. Qui vite future p̄mia diligenter excogitat mala omnia p̄sentis vite equanimiter portat. Tercio dona recepta alijs cōmunicauit. vnde Joh̄. j. Nathanaelem inueniens gratiā inuenit az ei communicauit ⁊ ad cristum ip̄m adduxit. ¶ Tercio beatus Philippus commendatur ex dignitate ⁊ reuerencia. Fuit enim multe reuerencie ⁊ dignitatis. Qđ in quatuor apparet. Primo ex hoc quia fuit hostiarius xp̄i. nam sicut dicitur Joh. xij. Gentiles quidam ad eum venerunt dicentes. Domine volumus Jhesum videre. Ex quo apparz q̄ in curia xp̄i fuit portarius constitutus. Scđo fuit mediator xp̄i ⁊ populi. Ipe em̄ ⁊ Andreas fuerunt mediatores inter cristum ⁊ gentiles vt eum viderent et cognoscerēt. Joh. xij. Venit philippus ⁊ Andree dicit. Andreas rursum ⁊ Philippus dixerunt ihesu. Tercio fuit aduocatus cetus

apostolici. Audierūt enim aposto
li a xp̄o ꝙ ascensurus erat in celuz
⁊ ꝙ missurus erat eis spiritum san
ctum ⁊ de hijs nihil dicebant. Au
dierunt ꝙ viderunt patrē ⁊ de hoc
plurimū mirabant̄ nullus tamen
ausus fuit eum interrogare. Philip
pus autem tanq̄ omnium aduo
catus petiuit dicens. Domine ostē
de nobis patrē ⁊ sufficit nobis. Si
ergo fuit aduocat⁹ ꝑ iudicib⁹ secu
li ⁊ principibus celi credendum est
ꝙ modo sit aduocatus pro pecato
ribus mundi. Quarto fuit ꝓcura
tor tocius collegij. De turba enim
pascenda cū nullo xp̄s contulit ni
si cum Philippo dicens. Vñ eme
mus panes vt manducent hij Jo
han. vj. Ex quo videtur ꝙ in col
legio xp̄i erat dispensator Joh. xij
Quisputas est fidelis dispensator
⁊ prudens. Jp̄e em̄ fuit fidelis quia
bona dñi sui fideliter custodiuit.
fuit dispensator q̄ ea sibi non reti
nuit sed populo distribuit. fuit pru
dens quia bona dñi sui augere sci
uit. Quarto beatus philippus com
mendatur ex predicatioue. fuit em̄
fructuose predicationis. Ideo phi
lippus interpretatur os lampadis
propter suam luculentam predica
tionez. lampas em̄ hz os latū. scd̄o
est vncta oleo. tercio est clara ad
illuminandū. Jta os philippi fuit
latū ad p̄dicandū. vbiq̄ vnctuz ⁊
medicinale ad conuertendum po
pulos multos. Clarū ad illuminā
dū corda genciū. Ergo dicit̄ per ꝓ
phetam Jhere. xv. Si sepaueris p̄
ciosum a vili quasi os meū eris. p̄
ciosum ē fides catholica. vile ē er
tor et ydolatria. hoc sepabat philip
pus ore p̄dicando. Jtem p̄ciosum
est virtus. vile est vicium. Beat⁹
philippus sepabat p̄ciosum a vili
quia superbum conuertebat ⁊ faci
ebat ip̄m humilem. ⁊ sic de alijs.
Philippus em̄ euangelium genti
libus predicauit per viginti annos
discurrens per syriaz ⁊ ecclesias cō
struēs ⁊ populos ordinans. Jterū
per vnum annum ibidem predica
uit. ¶ Vbi quatuor miranda fecit E
Primo draconem expulit. Naz cū
quidam draco qui erat sub statua
martis exiuisset ⁊ filiuz pontificis
et duos tribunos cū plurimis occi
disset iussu beati philippi in deser
tum locum descendit nulliq̄ omni
no nocuit. Scd̄o ydolum martis
confregi iussit et loco eius crucem
xp̄i erexit quam oēs adorauerunt
Tercio omnes morbidos ex flatu
draconis perfecte sanauit. Et illis
tribus mortuis vite beneficiū im
petrauit. qui omnes credidderūt ī
xp̄m et baptisati sunt. Quarto he
resim hebionitarum carnem xp̄i
fansticam dogmatisantem extin
xit. erāt aūt illi due filie sacratissi
me virgines per quas dñs multas
virgines ad fidem xp̄i conuertit.
Quinto beatus philippus commē
datur ex passione. nā pro xp̄o mar
tirium sustinuit. Vnde cum diu p̄
dicasset et multos populos conuer
tisset. Et erat iam annorum octu
agintaseptem. Post hoc infideles
ierapoli frigie prouincie eum tenu
erūt ⁊ cruci ad instar magistri sui
scz ihu xp̄i quem p̄dicabat affixerūt
et crucifixū sic lapidauerunt et sic
vitā feliciter ꝯpleuit et ad dñm mi
grauit ibiq̄ simul cū duab⁹ filiab⁹

fuis requiescit vt dicit ysid. in lib. de vita ⁊ obitu sanctoꝝ. ¶ Nunc
F scdo loco dicenduz est de ꝯmendatione btī Jacobi minoris. Ad cuiꝰ euidenciā nota ꝙ btūs Jacobꝰ redditur commendabilis ex tribus scz ex sctitate. ex dignitate. ⁊ ex passione. Primo em̄ ex sanctitate. Dicebat̄ em̄ Jacobꝰ iustus ꝓpter meritum excellentissime sanctitatis. Sanctitas aūt beati Jacobi apparet ex quatuor. Primo in vteri sanctificatione. qꝛ vt dicit Jhero. lib. de illustris viris. Et Egisyppus ac Eusebius ꝙ fuit in vtero matris sanctificatus. Ex qua sanctificatione consecutus est mundationem ab originali culpa. debilitationem fomitis ⁊ p̄seruationē a peccato mortali. Et licet dicat̄ ꝙ in passione xp̄i omnes apl̄i peccauerūt mortaliter tamen ab illa generalitate btūs Jacobus videt̄ excipiendus. tum qꝛ sanctificati ī vtero nō possūt peccare mortalit̄. tū qꝛ scdz Jhero. vbi s̄ ī pasceue se voto astrīxit ꝙ nō ꝯmederz donec ihm resurrexisse videret. Ad quid em̄ se voto astringeret si de xp̄i resurrectione fidē nō habuisset. Vñ dr̄. j. ad Coꝝ xv. Deinde visus ē Jacobo. Scdo sctitas btī Jacobi apparz in virginitatis obseruatiōe. qꝛ vt ait Jhero. vbi supra. ꝙ Jacobꝰ in ꝑpetua virginitate mētis ⁊ corꝑis ꝑmansit. In cuius signū sp̄ mūda syndone vtebat̄. Tercio ī carnis mortificatiōe. Nā scdm Jhero. vbi supra Vinū ⁊ sicerā nō bibit. carnes nū q̄ꝫ comedit. ferrū in caput eius nō ascēdit. oleo nō ē vnctus. balneis nō ē vsus. Quarto in orationis exercitatione. vt em̄ ait Jhero. in oratione genua flectebat vt callos ī genibus sicut in calcancis videret̄ habere. Ob niniā aūt sanctitatē suam solus inter apl'os permittebat̄ in sancta sanctoꝝ intrare nō quidem ymmolationis causa ꝫ orationis ꝓpter eius sanctitatem. tāte reuerencie in populo extitit vt fimbriam vestimenti eius certatī tangere cuperent. ¶ Scdo btūs Jacobus ꝯmendat̄ ex dignitate. Dignitas aūt eius ex tribus pōt attendi scz ex genere. ex noīe. ⁊ ex culmine Primo ex noīe qꝛ Jacobus interp̄tatur supplantator. Jp̄e em̄ supplātauit illud quod vincit. illud quod nō pōt ab aliquo vinci scz peccatū qd̄ opprimit volūtatē que in rebꝰ humanis est libera ⁊ a nullo cogi pōt licet possit a passionibus ⁊ affectionibus sensibilibꝰ inclinari tn̄ī sua ꝑtāte ē subterfugere vel ꝯsentire. Sz postq̄ꝫ pctm̄ mortale ē in voluntate ita eā vehemēter opprimit ꝙ ꝑ se resurgere nō pōt. Juxta illd̄ ps Cecidit nō adijciat vltra vt rēsurgat. ¶ Dicit̄ etiā Jacobus minor nō ꝙ minoris sctitatis extitit q̄ꝫ Jacobus zebedei frater Johannis euāgeliste ꝫ qꝛ pꝰ eū vocatꝰ ē. Jdo ille dr̄ maior qꝛ prior fuit apl's xp̄i vocatiōe. ⁊ Jacobus nr̄ dr̄ minor qꝛ posterior vocatiōe. Videtur em̄ illa prioritas tp̄is quādā secum trahere dignitatē. Ideo hec ꝯsuetudo in religionibꝰ obseruat̄. vt ille qui ingredit̄ prior maior vocet̄. et ille qui posterior minor licet sit prior etate aut sctitate vel dignitate. Jdo dicebat apl's de se. j. Coꝝ. xv Ego sum minimꝰ apl'oꝝ cū tn̄ sit

de maioribꝰ in dignitate ⁊ sctīta-
te ß qꝛ vltimꝰ fuit vocatꝰ ad apl'a-
tum dicit. Ego sum minimꝰ ⁊c.
Scd'o ex genere qꝛ magna digni-
tas est ꝙ aliquis sit frater alicuius
regis terreni. ipe aūt fuit frater re-
gis celestis qꝛ dicebat̄ frater dn̄i ⁊
nepos regine mundi. ¶ Sꝫ quō di-
cebat̄ frater dn̄i qꝛ certū est ꝙ ma-
ria nō peperit nisi xp̄m ihesuꝫ. Ad
hoc dicendū ꝙ dicebat̄ frater dn̄i si-
ue quia ex sorore virginis marie
erat natus scꝫ ex Maria cleophe.
Siue quia xp̄o similis perhibet̄ fu-
isse intantū vt plerique in eoꝝ specie
fallerent̄. Ob quod iudei capere vo-
lentes xp̄m signū pecierunt a Ju-
da vt oscularet̄ eū ne decepti Jaco-
bum caperent. Hoc etiaꝫ testatur
Ignacius in epl'a ad iohannē euā-
gelistā dicēs. Si licitū ē mihi apd'
te ad iherosolime partes volo ascē-
dere vt videā illū venerabilē iaco-
bū qui ꝯgnominat̄ iustus quē re-
ferūt xp̄o ihesu similimū facie vita
⁊ mō ꝯuersatione ac si eiusdē vte-
ri frater esset geminus. quē dicunt
si videro video ⁊ ip̄m ihm xp̄m se-
cundū oīa corpis eiꝰ lineamenta.
Tercio ex culmine. qꝛ ep̄s iherosoli-
mitanus fuit. nā qn̄ apl'i debebāt p̄-
dicare ꝑ mūdū tenuerūt ꝯciliū q̄s
eoꝝ esset ep̄s iherosolimis ⁊ fuit cō-
clusum ꝙ iacobꝰ vt habet̄ in. c. por-
ro. lxvj. di. vbi dicit Anacletꝰ pā-
pa ꝙ a petro iacobo ⁊ iohanne or-
dinatꝰ ⁊ ꝯsecratꝰ ē in ep̄m iheroso-
limis. Ideo ep̄s nō a paucioribus
q̄ꝫ a tribꝰ dꝫ ꝯsecrari. Hic propter
eius dignitatē primus inter apl'os
missam celebrauit. Marcus in ale-
xandria. iacobus in iherusalē. vū
in. c. Jacobūs. de ꝯsecra. dis. j. ita
dicit̄. Frater dn̄i iacobꝰ cui primū
credita est iherosolimitana eccīa
tradidit nobis misse celebrationeꝫ
id est ordinē celebrādi missaꝫ. Qd'
nō est intēlligendū de oībus misse
ordinationibꝰ ⁊ solennitatibꝰ sed
aliquibus. qm̄ vt scribit Hug. lib.
ij. de sacramentis. Introitū in mis-
sa posuit celestinus. Gloria in ex-
celsis deo decreuit conciliū vt ha-
bet̄ in. c. de hymnis. de ꝯsecra. dis.
j. Dn̄s vobiscum dicit̄ ex antiquis-
simo vsu. Collectas ordinauit gre-
gorius. ⁊ sic a diuersis vident̄ di-
uersa ⁊ multa addita. Itē ꝓpt̄ eiꝰ
dignitatē etiā eū habuerūt in reue-
rencia iudei testimoniū sctītatis
eiꝰ ferētes ⁊ dicentes. Tibi em̄ ob-
tpabimus oēs ⁊ de te tā nos q̄ꝫ po-
pulus testimoniū ferimꝰ qꝛ iustus
es ⁊ ꝑsonā nulliꝰ accipis. vide ī le-
genda. ¶ Tercio b. Jacobꝰ ꝯmēda-
tur ex passione qꝛ martirio corona-
tus ꝑfecto. Circa passionē eiꝰ qua-
tuor sunt ꝯmendanda scꝫ sinceri-
tas in cā. acerbitas ī pena. pietas
in venia ⁊ seueritas in vindicta.
Primo eius passio habuit sinceri-
tatē ī cā qꝛ ꝓpter iusticiā fidei pas-
sus est. nā cū ad eū venissent iudei
rogauerūt vt populuꝫ reuocaret a
fide ihesu. ß ipe in altū ascēdēs pub-
lice ihesum filiū dei ꝯfessus ē. Id'o
ip̄m p̄cipitauerūt. Scd'o eiꝰ passio
habuit acerbitatem in pena. quia
fuit p̄cipitatus de pinnaculo tem-
pli duabus vicibus. Primo in se-
ptimo anno sui ep̄atꝰ cum apl'i ad
diē pasce ꝯuenissent exponēte iaco-
bo ppl'o quāta ꝑ eos dn̄s fecisset ⁊ p̄-
dicāte intantū ꝙ iā baptisari vel.

lent. Quidā repente templū ingrediens clamare cepit. O viri israhelite q̄d facitis. cur ab istis magis vos decipi ꝑmittitis ⁊ ascēdēs per gradus vbi Jacobus predicabat ip̄m p̄cipitauit deorsum ⁊ tunc fractis cruribus plurimū claudicauit. Scd̄o in tricesimo anno ep̄atus sui vidētes iudei ꝙ nō possent occidere Paulū eo ꝙ cesarez appellasset ⁊ romam missus fuisset ꝑsecutionis sue rabiē in Jacobū ꝯuerterunt ⁊ ꝯtra eū occasionē querētes requisiuerunt eū vt in die solenni pasce ꝯtra xp̄m p̄dicaret ⁊ populū reuocaret. Ip̄e vero ascendit supra pinnaculū tēpli ⁊ voce magna clamauit. Quid me interrogatis de filio hominis. ecce ip̄e sedet in celo a dextris summe virtutis viuos et mortuos iudicare venturus. Que verba iudeos intantū leserunt vt exclamarent dicentes. O o ⁊ iust⁹ errauit interficiam⁹ eū. ⁊ ascēdentes de pinnaculo eū p̄cipitauerunt deinde lapidauerūt ⁊ tercio excerebrauerunt qꝛ vn⁹ particā fullonis arripiēs valido ictu caput ei⁹ impecijt ⁊ cerebrū excussit taliq̄ martirio migrauit ad dn̄m. Tercio ei⁹ passio habuit pietatē in venia impetranda. qꝛ sicut dicit Jhero. cuz fuisset precipitatus sup genua ꝓcūbens eleuatis manibus ad celū dixit. Rogo dn̄e dimitte eis qꝛ nesciunt quid faciunt. In hoc xp̄m immitat⁹ in cruce dicētē. Pater ignosce illis ⁊c. Quarto eius passio habuit seueritatez in vindicta. Dicit em̄ Josephus ꝙ iacobus tante sanctitatis fuit ꝙ ꝓpter ei⁹ mortē ihe-rusalē destructa ē ⁊ iudei dispersi Quāuis scd̄m veritatē plus ꝓpter xp̄i occisionem id factū sit. Sz Joseph⁹ forte attēdit ꝙ passio ⁊ mors Jacobi vicina erat destructiōi ihe-rusalem. ⁊ xp̄i passio ante mortez Jacobi plus q̄z triginta annis consummata fuit. ꝫ dn̄s qui non vult mortem peccatoris expectauit eoꝝ penitenciam per quadraginta annos ꝑ p̄dicationē apl'oꝝ singulariter Jacobi. ⁊ ꝑ signa iacobi multa ⁊ ꝓdigia ammonuit. nā stella fulgens per integrū annuz apparuit gladio similis flammas emittēs ⁊ currus ⁊ quadrige ⁊ armatorum maxima copia in aere visi sunt ꝓpe occasum solis ꝑ aliquot dies. vide in legenda ⁊c.

Sermo alius de sctō Philippo ⁊ Jacobo. Wann. viij.

stende nobis

patrez ⁊ sufficit nobis. Joh. xiiij. c. Hec v̄ba dixit b. Philipp⁹ apl's loquēdo ad xp̄m post vltimā cenā ihesu factā cū discipulis suis. postq̄z em̄ ihesus fecit discipulis suis facta cena et porrecto corpore ⁊ sanguine suo dominico lotisq̄z pedib⁹ recedēte Juda traditore suo vnū lōgū sermonē inter cetera sicut habet̄ Joh. xiiij. ⁊ in euāgelio hodierno loquebatur eis v̄ba ꝯsolatoria dicēs se velle eis parare locū apud patrē suū celestē qꝛ in domo p̄ris sui multe essent māsiones. quō etiā nullus venire posset ad patrē celestē nisi ꝑ eū. In quo on̄dit suis discipl'is eternā b̄titudinē quā habituri erāt in clara visione dei p̄ris. filij ⁊ sp̄ūscti. eo ꝙ dixit eis. Si cognouissetis me ⁊

patrē meū cognouissetis ⁊ ammō
scz in eterna vita cognoscetis euz
Cū aūt hec philippꝰ audisset cepit
ardere in desiderio celestis patris
⁊ coguitione dei patris ⁊ ceteris a
postolis tacentibus ⁊ patrē sibi o-
stendi petere non audentibꝰ singu
lari fiducia pecijt visionē dei p̄tis
tanq̄ sufficientē sibi ⁊ alijs ꝯdisci
pulis suis ad eternā beatitudinem
⁊ ideo nō solū pro se ꝫ ⁊ pro oībus
aliis discipulis dicens. Dñe osten-
de nobis patrem ⁊ sufficit nobis.
vbi supra. Pro gracia. Aue maria
⁊c. Dñe ostēde nobis patrē ⁊c. vbi
supra. In verbis thematis p̄missis
principaliter nobis duo insinuant̄
Primo salubris ⁊ fructuosa philip
pi peticio qua nobis omnibus a cri
sto postulauit eternam felicitatez
siue beatitudinem in clara visione
de patris cum dixit. Dñe ostende
nobis patrem ⁊c. Scd̄o tangitur
ip̄ius felicitatis siue beatitudinis
oē desideriū nostrū replentis sum
ma quies ⁊ sacietas cū subiunxit.
Et sufficit nobis. Circa primū est
notandū ꝙ anteq̄ xp̄us dñs ostē
dit celestē patrē mō p̄dicto multa
nobis sunt attentēda que xp̄s no-
bis oñdit siue ꝓponit in hac vita.
quibus ꝯgnitis ⁊ ꝑfectis pater cele
stis nobis oñdit̄. ¶ Vbi nota xp̄s
oñdit plura in hoc mūdo fidelibus
incipientibus peccata vt doleant.
misericordiā ne desperāt. proficien
tibꝰ insidias hostiū que cauende st̄
tribulatiōes mūdi que sustinēde st̄
exempla que imitanda sunt. ꝑseue
rantibꝰ siue ꝑfectis horrorē gehēne
vt gr̄as agant. gloriam regni vt
gaudeant. scip̄m cum patre ⁊ spiri
ritusancto vt summe q̄escant. Pri
mo ergo xp̄us ostendit incipienti-
bus peccata vt doleant. Iuxta il-
lud Job. xiij. Quantas habeo ini
quitates ⁊ peccata. scelera mea et
delicta mea ostēde mihi. O q̄ vti-
le est vt homo hic cognoscat pecca
ta sua ita vt sciat quanta sint. q̄
turpia ⁊ q̄ dampnosa. Ideo ait ꝓ
pheta. Delicta quis intelligit ab oc
cultis munda me ⁊ ab alienis par-
ce seruo tuo. Vbi dicit glo. Pecca
ta occulta sunt originalia ⁊ etiam
que secreta voluntate oriunt̄ que a
multis ignorant̄. Aliena sunt que
suadentibus hoībus malis vel dia
bolo fiunt. Ab vtrisq̄ ꝓpheta peti
uit se liberari. ideo p̄misit. Delicta
quis intelligit quasi diceret nullus
intelligit omnia peccata sua. quia
sicut tenebre occulos obuoluūt ita
delicta mentē nō sinūt videre. vel
lucem vel se. Et sic est sensus. dñe
munda me a proprijs peccatis ⁊ cu
stodi me ab alienis ne maculor ill̄
Vnde dicit glo. ibidē. Nō capitur
ab alienis qui mundus est a suis.
Et ideo quilibet homo debet pete-
re a deo vt hic sibi ostendat ⁊ det
intelligere peccata sua quibus deū
offendit. Nā quibus dñs non ostē
dit hic peccata sua vt quia forte nō
petunt deuote cum proposito ab-
stinendi certe illis ostendet ea in
futuro iudicio ad confusionem eo
rum. scd̄m illud Naū. iij. Reuela
bo pudenda tua in faciem tuam ⁊
ostendam gentibus nuditatē tuā.
Scd̄o deus ostendit incipientibꝰ
misericordiam suam ne desperant
Quia si nō adessz dei misericordia
que peccatorem per spem venie ele

uaret timor ⁊ dolor de dampnatio ne eum facerent desperare. hāc aūt misericordiam deus multipliciter peccatori ostēdit. Quia sicut dicit Bern̄. nō statim dampnat peccatorem vlciscendo sed expectat eū ad penitenciam. ymmo adeo misericors est deus vt etiam homine continue peccante non obliuiscat̄ sui in miserationibus sed adhuc eū nutrit. sanitatem conseruat. a periculis custodit ⁊ temporalia largit̄ vt moueatur ad penitenciam. Sz videant illi quibus sic deus aperit sinum misericordie sue ⁊ non penitēt certe talibus in futuro iudicio deus non miserebit̄ sed reddet vnicuiq; scd̄m opera sua iustus iudex dicendo. Ite maledicti in ignem eternum ⁊c. Mathei. xxv. c. ⁊c. Scd̄o deus oñdit ꝓficientibus insidias hostiū que cauende st̄ scd̄m illud ps. Deus oñdit mihi sup̄ inimicos meos. Habet aūt hō principaliter tres hostes. videlicet mdm̄ carnem ⁊ diabolū. Multe aūt innumerabiles sunt insidie siue laquei diaboli quibus ipe capit peccatores. Sicut bn̄ vidit btūs Anthonius. de quo legit̄ ꝙ totum mūdū vidit plenum laqueis qui laquei significant temptationes ⁊ fraudes diaboli. Est tamen verum ⁊ bene nobis consolatorium ꝙ diabolus suis laqueis nullum capere potest nisi volentē ⁊ consencientē. ¶ Et si diceres quō possumus temptationib⁹ carnis resistere que valde trahunt ⁊ aliciunt hominem. suomō temptationes mundi. Ad hoc breuiter dat quidā deuotus pr̄ ꝯsiliū vt legitur in vitaspatrū. ꝙ volēs resistere talibus temptationibus debet se habere sicut nutrix que volens ablactare puerū supponit vberibus rem amarā. quā puer senciēs refugit. Sic volens resistere temptationib⁹ p̄dictis recogitet amaritudinem penaꝝ inferni. horrorē futuri iudicij ⁊ sil'ia tunc resiliet a temptatione ⁊ temptatorem repellet. Scd̄o deus oñdit proficientib⁹ tribulationes mundi que sustinende sunt. Ait em̄ saluator math. xvj Qui vult venire post me abneget semetip̄m ⁊ tollat crucem suam et sequatur me. Et alibi. In paciencia vestra possidebitis animas vestras. Lu. xxj. Ita debemus rogare deū vt in tribulationibus huius mdi nobis donet paciencia ne vincamur. De hoc plura dixi alibi.

Tercio deus oñdit ꝓficientib⁹ exēpla suu p̄ius ⁊ sanctoꝝ suorum que immitāda sunt. Ait em̄ saluator. Joh. xiij. Exemplū dedi vobis vt quēadmodū ego feci ita ⁊ vos faciatis. Ostendit em̄ nobis dn̄s exēplum humilitatis in locione pedū. caritatis in oblatione corporis et sanguinis sui in cibū ⁊ in potum. et paciencie in tollerancia mortis et passionū. Ideo dicūt doc. ꝙ vtile ⁊ salubre est sepe legere siue audire vitam sanctoꝝ q: per hoc homo valde edificat̄ in ꝯsciencia sua et vita ⁊c.. Tercio principaliter dominus oñdit ꝑseuerantibus siue ꝑfectis primo horrorem gehenne vt deo gracias agant de illius liberatione hic in spe ⁊ tandem in re. ita locutus est angelus beato Johāni Apoc. xvij. dicens. Veni ⁊ ostendam tibi damnationez meretricis

magne que sedet super aquas multas cum qua fornicati sunt reges terre. Scdo ostendit eis gloriam regni vt gaudeant scm illud sapiencie. v. Justum deduxit dns p vias rectas et ostendit illi regnū ꝛc. Tercio scipm cum patre ⁊ spiritu sancto vt summe quiescāt. Ideo ait Augustinus. Fecisti nos dne ad te. et inquietum est cor nostrū donec quiescat in te. Et hoc est quod dicitur in themate. Dne ostende nobis patrem. Et Dauid in ps. Ostende nobis dne faciem tuam ⁊ salui erimus. Et alibi. Longitudine dierum adimplebo eum ⁊ ostendam illi salutare meum ꝛc. Ex his ergo patz q̄ nobis dns oñdit i hac vita priusq̄ nobis in futura vita oñdat celestem patrem suū. ymmo se cuz patre et spiritusancto vt audistis qui hic non vult videre peccata sua que dns sibi ostendit p cōsciencias suā remordentē ille dānabiliter cogetur videre in futuro. Ita q̄ nō vult aduertere misericordiam dei in psenti a peccatis dimittendo nullā sencict misericordiam in futuro. Et qui nō vult sollicite ꝯsiderare insidias diaboli tentationes carnis ⁊ mōi capiet hic laqueis diaboli ⁊ piciet in pfundum inferni. qui non vult hic pacienter sustinere tribulationes et aduersitates mundi cogetur eternaliter sustinere vexationes diaboli et horrorem inferni. Et qui non vult sequi exempla sanctorum tandē alienus erit a consorcio eorum. Hec ergo oia ꝯsideremus et tandez patrem cum filio et spūsancto eternaliter videre possim⁹ gras sibi agēdo de nostra liberatiōe a miseria inferni et collatiōe glorie regni sui ꝛc. Hec de primo. Scdo dixi q̄ in verbis theatis tāgit ipius summe felicitatis et beatitudinis summa quies et sacietas oē ꝺsideriū nr̄m replentis cum dicit. sufficit nobis Pro quo notādū q̄ paterna visio est suprema iocunditas. plena sacietas et eterna felicitas. Qd sit suprema iocunditas ostendit propheta dicens. Adimplebis me letitia cum vultu tuo. Qd aūt sit summa sacietas ostendit cū dicit. Saciabor cum apparuerit gloria tua. Quod autez sit eterna felicitas patet Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscant te verum deū et quē misisti Jhesum xpm. Ex quibus patet q̄ in patre est omnium bonorum habundancia. et plena perfectio. Hoc autem bene scivit beatus Philippus apostolus et ideo postq̄ dixit. Dne ostende nobis patrez statim subiūxit. et sufficit nobis Vere sufficit sanctis videre patrē quia in paterna visione oīa bona habentur. Unde cum Moyses petisset a dño sibi oñdi glaz suam di. Oñde mihi gliam tuā. Rndit dns. Ego ostēdā omne bonum tibi. Exod. xxxiij. Hoc est quod dicitur sapiencie vij. Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa sciencia sapiencia increata. Quod autē sufficiencia omnium bonorum et perfecta quies et sacietas sit in clara dei patris visione bene ostendit Augustinus. xvij. de ciui. dei dicēs Quid est q̄ dominus per prophetā dixit. Ero illorum deus. et ipsi erunt mihi plebs. Nisi ego ero

vnde sacientur ego ero quecūq; ab hominibus honeste desiderant. et vita. et salus. et metus et copia. et gloria. et honor. et pax. et omnia bona. Et quod ait apostolus. Vt sit deus omnia in omnibus ipe finis erit desideriorum nostroꝝ qui sine fine videbitur. sine fastidio amabitur. sine fatigatione laudabitur. Hoc est quod petuit philippus dicens. Dñe ostende nobis patrem et sufficit nobis. Hanc sufficienciam omnes hic petere debem⁹ et temporalia tanq; vilia contemnere in comparatione tante glorie. Ideo dicit Augustin. in li. de vtilitate agende penitencie. Illuc festinate vbi semper viuatis. si em sic amatis istam miseram. fluidaz vitam. vbi cum tanto labore viuitis et ibi viv currendo. satagendo sudando. suspirādo necessarijs corporis satisfacitis. quanto magis amare debetis vitam eternaz vbi nullum laborem sustinebitis. vbi semper summa securitas. summa felicitas. feliz libertas. feliz beatitudo. Vbi implebitur illud quod dñs dicit in euangelio. Erunt homines similes angelis. Et illud. Fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. Hec Augustin. Ecce iam patet sufficiencia eterne beatitudinis. quis enim non diceret sufficit mihi si tantam felicitatem cōsequeretur. Pro hac felicitate siue visione dei patris consequenda beati apostoli Philippus et Jacob⁹ in mortez tradiderunt corpora sua Vnde sicut legitur de beato philippo ipe ad instar sui magistri crucifixus est. De isto philippo dicit ysid. de ortu et obitu sanctorum. Philippus gallis predicat Cristuz barbarasq; gentes vicinasq; tenebras et tumenti occeano conitentes lumine fidei quod ad portum ducit illustrat. In hierapoli frigie prouincie vrbe crucifixus lapidatus obiit. simulq; cum filiabus suis ibi requieuit. De Philippo autē qui fuit de septem dyaconibus dicit Jheronim⁹ in martirologio. q octauo ydus Julij signis et prodigijs inclitis apud cesaream requieuit. Juxta quem tres filie eius tumulate sunt. naz quarta apd ephesum requieuit. Primus ergo Philippus ab illo differt. quia ille fuit apostolus. iste diaconus. Ille requieuit apud hierapolim. iste apd cesaream. Ille habuit duas filias prophetissas. sed in hoc magis iheronimo est credendum. Sz de sancto Jacobo est dicendum q iste fuit Jacobus minor filius Alphei qui et frater domini dictus est. qa domino similimus. Potest etiam dici frater domini propter excellēciam sanctitatis sue. ob quam sanctitatem pre ceteris apostolis Jherosolimis est ordinatus episcopus. Dicitur autem Jacobus iustus propter meritum excellentissime sanctitatis sue. Nam scdm Jheronim. tante reuerencie et sanctitatis in populo extitit vt fimbriam vestimēti certatim tangere cuperent. Primus etiam inter apostolos primā missam Jherosolimis celebrasse legitur. Vel forte primus in pontificalibus. Perpetuam etiam virginitatē seruauit. sicut testat Jheron. in li. contra Jouinianū. Etiā sicut

dicit ihero. in libro de viris illustri
bus. Jacob⁹ votū vouit ī pasceue
mortuo dño se nō ꝯmestur donec
videz dñm a mortuis resurrexisse
In ipa autem die resurrectionis.
cum vsq ad diem illam iacobus
cibum non gustasset eidem dñs ap
paruit ac eis qui cum eo erant dix
it. Ponite mensam. deinde panez
accipiens benedixit ⁊ dedit iacobo
iusto dicens. Surge frater mi ⁊ co
mede quia filius hominis a morte
surrexit. Septimo anno epat⁹ sui
cum septem diebus Jacobus cum
alijs apostolis in templo predicas
set coram caypha ⁊ aliquibus iude
is ⁊ iam prope essz vt baptisari vel
lent repēte quidam templum īgre
diens clamare cepit. O viri israhe
lite quid facitis cur ab istis magis
vos decipi permittitis. Intantuz
autem populuz concitauit vt apo
stolos lapidare vellent. Ascendit
autem homo ille super graduz vbi
Jacob⁹ pdicauit ⁊ ipm pcipitauit
deorsum et ex tunc plurimum clau
dicauit. Hoc autem Jacobus pas
sus est septimo anno post ascensio
nem dñi. Anno aūt epatus sui tri
cesimo videntes iudei ꝙ paulū nō
possent occidere eo ꝙ ad cesarē ap
pellasset et romam missus fuisset ꝑ
fecutionis sue tyrannidem in Ja
cobum conuerterunt contra eū oc
casionez querentes sicut refert ege
sippus apostolorum contempora
neus. et scdm ꝙ in eccīastica histo
ria inuenitur. Judei ad eū cōuene
runt dicentes. Oramus te vt reuo
ces populum quia ipe erratin ihesu
putans ꝙ ipe sit xpus. deprecamur
ergo te vt suadeas omnibus ī die
pasce videlicet ꝙ non sit xpus tibi
enim obtemperabimus omnes q̄a
iustus es et nullius personam acci
pis. Statuerunt ergo illum supra
pinnaculum templi et voce mag
na clamantes dixerunt. Viroruz
iustissime cui nos obtemperare de
bemus quoniam populus errat p⁹
Jhesum qui crucifixus est enuncia
nobis quid tibi videtur. Tunc ia
cobus cum ingenti voce respondit
Quid me interrogatis de filio ho
minis ecce ipe sedet in celis a dex
tris summe virtutis venturus iu
dicare viuos et mortuos. Hoc au
dientes xpiani valde gauisi sunt
et libenter eum audierunt. Tunc
pharisei et scribe ascenderunt et p̄
cipitauerunt eum. ⁊ lapidauerunt
eum. Sed adhuc Jacob⁹ mori nō
potuit sed cōuersus et super genua
procidens dicebat. Rogo domine
dimitte eis quia nesciunt quid fa
ciunt. Tunc vnus ex sacerdotibus
de filijs Rechab exclamauit. Par
cite queso quid facitis ꝑ nobis hic
orat iustus quem lapidatis. Tūc
vnus ex ipis particam fullonis ar
ripiens valido ictu caput eius im
pecijt et cerebrum excussit. Hec et
alia omnia habentur in legenda
sua vide ergo. et sic martirio ad
dominum migrauit sepultus pro
pe templum. ¶ Dubitatur circa di
cta ex quo in dei patris visione est
sufficiencia omnium bonoruz qui
tamen clarius intuentur diuinam
essenciam siue propinquiores sunt
cum deo. Ad hoc respondent doc.
circa distinc. xlix. quarti senten
ciarum. ꝙ loquendo de premio
essenciali ille simpliciter in celo

habebit propinquiorem mansionem cū deo ⁊ clarius deuz intuebitur qui hic plus habuit de caritate. Cuius ratio est scd̄m sctm̄ Tho. ibidem ꝙ tota ratio merendi siue forma in actu aliquo ymmo et principium merendi est ip̄a caritas vbi enim non est caritas ibi nullū est vite eterne meritum quantumcunqꝫ etiam actus sit bonus. ⁊ ido scd̄m caritatis diuersitatem hic in terris distinguuntur premia in celis. Vnde qui hic plus habuit de caritate illi cor anime ⁊ occuli anime in patria erunt aptiores ad recipiēdum maiorem habitum luminis glorie. ⁊ qui clarius deū videt plꝰ diligit. quis plus diligit plus gaudebit ⁊ deo propinquior erit. Ex hijs infert correlarie ꝙ maritata ꝓpinquius deo in patria coniungeť et simpliciter maius gaudium habebit q̄ꝫ virgo minoris caritatis. Difficile tamen est maritatā maiorem caritatem habere q̄ꝫ virginē Quia scd̄m apostolum. j. ad Coꝝ. vij. Mulier īnupta ⁊ virgo cogitat que dn̄i sunt vt sit sancta corpore ⁊ spiritu. que autem nupta est cogitat que mundi ⁊ quomodo placeat viro. Propterea ibidem dicit apostolus. De virginibus preceptū non habeo consilium autem do tā q̄ꝫ misericordiam a domino consecutus. Scd̄o patet ꝙ in domo celi empirrei in quo est mansio beatorum corporaliter vnus plus appropinquat humanitati xp̄i q̄ꝫ alter scd̄m ꝙ vnus sic plus meruit q̄ꝫ alter. Et si propinquitati ad deum correspondet propinquitas ad xp̄i humanitatem tunc maritata etiaz sic plus potest approprinquare humanitati Cristi q̄ꝫ tepida vgo. patet illud quia Cristus Marie magdalene familiarior fuit q̄ꝫ multis virginibus ymmo familiarior q̄ꝫ Marthe virgini sorori sue Est tamen verum ꝙ in aliquo alio respectu virgines sunt propinquissime quo ad accidentale premium videlicet aureolā. Quia Apoc. xiiij. dicitur ꝙ virgines sequunť agnum quocunqꝫ ierit ceteris paribus. Deinde vidue. postea coniugate. Demum alij continentes. et postremo pueri. Pro illo videtur facere quod Cristus in cena Johānē propinquiorem ⁊ familiorem sibi ostendit in sessione q̄ꝫ Petrum suum vicarium. Ex illo patet ꝙ si virgo. vidua. maritata ⁊ alias continens haberent equalem caritatem hic in terris tunc virgo essz deo propinquissima. deinde vidua deinde maritata. demum alie continentes que amiserunt virginitatem extra matrimonium. ⁊ tandē pueri. Hortemur ergo hodie ⁊ imploremus beatissimos apostolos Philippum ⁊ Jacobum vt suis p̄cibus nobis obtineant quatenus hic deum diligamus per caritatez vt sic mereamur in celis cum eis ipsum contemplari in eterna claritate per Jhesum xp̄m dominum nostrum Amen.

De inuentione sancte crucis sermo. liij. sequitur.

Wann. ix.

Stēdit ei lignū qd̄ cū misissz ī aq̄s ī dulcedinē ꝯuerse sunt

Exod. xv. c. Hystoria habet vbi supra. Exod. xv. q cum filij israhel egressi essent de Egypto pertrāsierunt mare rubrum. ⁊ venerunt in desertum ibiq; populus siciens cū pre nimia amaritudine aquas bibere non possent dñs Moysi oñdit lignum. qd cum in aquas amaras misisset in dulcedinez sunt verse. Illud aūt lignum est figura crucis xpi. Hoc lignū bene missum dicit in aquas qñ xpi corpus cruci cōclauatū aqua ⁊ sanguine ipm madidauit. tunc em̄ conuersa est amaritudo tocius generis humani in dulcedinem quia prius adiudicatū erat eterne morti. ⁊ per hoc lignuz vitam inuenit. Ita spūaliter hec verba thematis exponi possūt de inuentione sancte crucis. tunc em̄ dñs lignū oñdit quando Constantino crucem in celo monstrauit vl' qñ eam in visceribus terre absconsam Helene regine patefecit. ⁊ tūc aque tribulacionū verse sunt ī dulcedinē ꝯsolationū. qr dñs oñdit ei lignū. qd cū misisset in aquas verse sunt in dulcedinē vbi supra. pro gr̄a Aue Maria ⁊c. ¶ In v̄bis ꝓpositis duo notant̄. primo sctē crucis miraculosa oñsio cū dr̄. Ostendit ei lignū. scdo crucis oñse mirabilis ⁊ fructuosa opatio cū subiungit̄. Qd cum misisset in aquas ⁊c. Circa primū est notandū q lignū sancte crucis multis signis ⁊ indicijs est ostensum. quoꝝ signoꝝ quedam fuerunt ante eius inuentionē quedam post inuentionem eiusdē Ante inuentionem sicut habetur ī euāgelio Nicodemi. Primo lignū crucis angelus ostendit ipi Seth filio Adā dans sibi lignū de ligno de quo Adam peccauit vt sic plantaret̄ ⁊ plantatum creuit in arborem. De qua arbore facta est crux Sed quia illud auctoritate caret. Ideo non curo de hoc amplius immorari. Scdo ipa crux ante inuētionem eius fuit ostensa in celo cōstantino imperatori claritate mirabili circumfulsa. litteris aureis insignita in signum victorie. Vñ sicut dicit̄ in Ecciastica hystoria cū Maxencius romanū imperiuz inuasisset Cōstantinus imperator romanorum iuxta pontem in albino cū Maxencio ꝯflicturus aduenit. Cū igit̄ anxius multū esset ⁊ pro sibi mittēdo auxilio ad celū crebro occulos leuasset vidit per soporem ad orientis partez in celo signum crucis fulgore igneo rutilare angelosq; astare ⁊ sibi dicere. cōstātine in hoc signo vinces. vñ tūc ꝯstātinus letus de victoria iā securus lignū crucis qd ī celo viderat ī suo fronte designauit ⁊ vexilla militaria in signacula crucis transformauit. ⁊ in manu dextera aureaz crucem portauit ⁊ sic suos aduersarios vicit orans dñm vt sine effusione sanguinis victoriam de tiranno sibi prestaret. Maxencius autem iussit nauibus ad decipulā compositis ad fluuium sterni ⁊ suprapositis pontibus equari. Cum autem iam Constantinus ad fluium appropinquasset Maxencius cum paucis in occursum eius velocius pergit iubens vt ceteri eum sequantur suiq; oblitus operis pōtē cū paucis ascendit et decipula q̄ ꝯstātinū decipe voluit ē decept⁹ ⁊ ī

fluuiū profundū est dimersus. Cō
stantinus vero ab omnibus vna
nimiter est susceptus. Et sicut le
gitur in quadam cronica autenti
ca Constantinus tunc adhuc non
perfecte credidit. nec dum sacrum
baptisma suscepit sed aliquanto tē
poris interuallo visionem illaz pe
tri et pauli vidit ⁊ sacro baptisma
te per Siluestrum papam renat⁹
et a lepra mundatus in ypm deu
ceps credidit. Et sic matrem suaz
Helenam iheroſolimam misit vt
crucem dñi requiret. Attamen in
alia hystoria legitur Constantinū
vidisse aureis litteris hunc titulum
scriptum circa crucez in hoc signo
vinces et tunc Constantinus iux
ta fluuium danubium hoc signo a
nimatus hostes deuicit. Tamē ea
que dicta sunt videnē veritati ma
gis conformia scōm q recitantur
in hystoria tripertita et ecclesiasti
ca. Scōo fuerunt quedam signa
ostensa in inuentione sancte cru
cis per que cruz ypi fuit manife
stata. sicut fuit deuota oratio Ju
de. et per odorem qui de terra eya
laut. quia post orationem terra
commota fuit et post commotiōz
terre suauissimus odor sentitur per
profundam fossionem. quia post
hec Judas. yy. passus fodit in ter
ram et crucem inuenit. Vnde legi
tur q Constantinus memor victo
rie cp consecutus fuit virtute crucis
matrem suam Helenam misit ihe
roſolimam pro ipa cruce inueniē
da. que cum ibi venisset omnes iu
deos per totam terram ad se voca
ri fecit. Judei autem formidantes
dixerūt adinuicē quia eos regina
vocasset et causam nesciēt sz vn⁹
Judas nomine dixit. Scio quia
a nobis vult scire vbi sit lignum
crucis in quo yps fuit crucifixus.
videte ergo ne aliquis sibi dicat.
quia lex nostra per hoc destrueret
ancessores mei mihi hoc indicaue
runt vbi absconsa sit. Tunc iudei
eum prohibuerunt ne eam mani
festaret. Cum ergo ante reginam
venissent ⁊ nollent ei indicare locū
nec crucē tussit eos oēs igne crema
ri. At illi timentes tradiderunt iu
dam. Cui ait regina. Mors ⁊ vita
est ante te elige quod vis. At ille
quomodo crucem scire possum cuz
iam plusqp ducenti anni sint q cri
stus passus crucifixus sit ⁊ ego nō
dum natus fui. Tunc ipe iussit eū
fame cruciari in carcere sex diebus
tandem extractus septima die ad
locum crucis cum regina perrexit
⁊ cum orasset locus subito commo
uetur ⁊ mirabilis odor sentitur.
Tunc Judas fodiens in terrā. yy.
passus tres cruces reperit ⁊ sic cruz
inuenta fuit. Et Judas miratus
Ambabus manibus plausit dicēs
In veritate ype tu es saluator mū
di. Tercio fuerunt quedam signa
ostensa post inuentionem. Et
hoc quadrupliciter. Primo per in
firmi sanationem. quia cum tres
cruces fuissent inuente. ⁊ que esset
cruz ypi pro certo nesciretur appo
sitis duabus crucibus super quan
dam mulierem primariam ciuita
tis semiuiuam vt dicitur in eccla
sticis hystorijs remedium nullum
sensit. apposita autem tercia proti
nus sanata surrexit. Scōo p mor
tui suscitationem. cuz eñ iuuenis

deferretur mortuus ad maiorez cer
titudinem super corp⁹ defuncti du
as cruces primas posuerūt ⁊ nihil
pfecerunt. tunc tercia apponitur ⁊
ille protinus suscitat̄. Tercium si
gnum ostensum post inuentionez
vt dicit Ambro. erat per tituli in
scriptionem. ad omnem em̄ ambi
guitatem remouendam titulū quē
posuerat pilatus inuenerunt ⁊ lege
runt. Quarto per diaboli lamenta
bilem vociferationē clamantem ī
aere ⁊ dicentem. O Juda quid feci
sti iude meo operatus es ꝯtraria.
nam ille me suadente fecit ꝓdicio
nem ⁊ tu me rennuente Jhesu īue
nisti crucem. Per illum multorum
lucratus sum animas. per te ꝑdere
videor iam lucratas. per illū regna
bam in populo. per te iaz expellar
a regno. Hec audiens iudas fortifi
cabat̄ in fide ⁊ sacrū baptisma su
scepit ⁊ iherosolimis defuncto ep̄o
ibidem in ep̄m ordinat̄. Scd̄o di
xi in verbis thematis tangit cru
cis virtuosam operationē cū dicit̄
Qd̄ cum misisset in aquas in dul
B cedinē ꝯuerse sunt. ¶ Pro quo no
tandū ꝙ multiplex est vtilitas si
ue vt⁹ crucis oñsa. Primo qꝛ ip̄m
md̄m illumīauit. pri⁹ em̄ fere tot⁹
md̄s erat in tenebris īfidelitatis.
qꝛ alij adorabāt solē. alij lunā. alij
stellas. alij ligna. alij lapides. Sz
cū xp̄s passus ē ip̄e dedit nobis cru
cē ꝓ lucerna que totū md̄m illumi
nauit vt iā q̄libet videre posset q̄d
sit creator aut creatura. q̄d bonuz
q̄d malū. q̄d virtus q̄d viciū. Hoc
em̄ totū habem⁹ de bn̄ficio crucis.
ideo de laude crucis dicit August.
in quodam ser. de parasceue. Crux
xp̄i nobis causa est totius beatitu
dinis. hec nos a cecitate liberauit
erroris. Hec a tenebris reddidit lu
ci. hec debellatos reddidit quietos.
hec alienos deo coniunxit. lōge cō
stitutos ꝓximos p̄sentauit. hec pe
regrinātes ciues ostendit. hec di
scordie amputacio est. hec pacis fir
mamentum. hec donorum omni
um habunda largitio. Scd̄a vir
tus crucis qꝛ infernū confregit ⁊ ge
nus humanū quod ibi captū erat
eduxit Zach. ix. Tu quoqꝫ in san
guine testamenti eduxisti vinctos
de lacu in quo nō erat aqua scz mi
sericordie dei. Tercia virtus qꝛ ce
los reserat ⁊ angelorꝫ ruinam repa
rat. Cuius signū erat ꝙ Constāti
nus vidit signum crucis in celo et
angelū sibi loquentē. Jdeo p⁹ xp̄i
passionē Sthephanus vidit celos
apertos. Act. vij. qd̄ añ hoc nunq̄ꝫ
legit̄ fuisse factū. Et paul⁹ raptus
erat post xp̄i passionē vsqꝫ in terci
um celū. ij. ad Corꝫ. xij. De restau
ratione autē angelice ruine dicit a
postolus ad Collocē. j. Pacificās
per sanguinē crucis ei⁹ siue que in
terris siue que in celis. Et ī hoc fal
lit regl'a illa que dicit ꝙ positis du
obus extremis ponit̄ mediū. ecce
em̄ ꝙ xp̄s pacificauit celū angl'orꝫ
cū terra hoīm ⁊ tn̄ nō pacificauit
aerē demonū qꝛ sunt ī sua malicia
obstinati. Quarta virtus crucis ē
qꝛ de carne. de md̄o ⁊ diabolo vi
ctoriā fecit quod significat̄ per hoc
ꝙ constantinus virtute crucis om
nes hostes deuicit. Hec triplex vi
ctoria ostenditur Joh. xij. cum di
citur. ⁊ sunt verba xp̄i. Nunc iudi
cium est mundi. et sic quantuz ad

primum scz victoriam de mundo sequit. Nunc princeps mdi eijciet foras. quantū ad scdm scz victoriam diaboli. Et ego cū exaltatus fuero a terra oīa trahā ad meipm et hoc quantū ad terciū scz victoriam de cruce. virtute em̄ crucis xp̄s oīa ad se traxit que sunt in homīe videlicet animam ad se diligendū et carnem ad sibi seruiendum. Qd autem figura crucis deuote formata demones fugat ⁊ deuīcit ostendit August. super Joh. dicens. Signū crucis a nobis expellit exterminatorem id est diabolū si tam̄ cor uostrū xp̄m habeat inhabitatorem. ¶ Cuius exemplū habem⁹ de quodā iuuene qui cū vellet ditari venit ad quendā nigromanticū qui demones conuocauit. qui cum venissent vnus eoꝝ preibat interrogans quare vocati essent. Cui nigromanticus. iuuenis illre qui mecum stat vult seruire vobis vt eū diuitez faciatis. Cui demones vis xp̄m abnegare. At iuuenis respondit. certe nolo abnegare xp̄m propter diuicias ⁊ mox signo crucis se signauit ⁊ omnis turba demonū signū crucis ferre nō valēs disparuit. Tunc iuuenis eccīam intrauit ⁊ ymago crucifixi in medio eccīe stans sibi inclinauit. Qd cū primarius loci illius quesiuit si aliqua bona fecisset qui respondit qd gestum erat. quia xp̄m illo die abnegare noluit. ⁊ sic primari⁹ dans sibi filiam suam ip̄m ditauit. plura. ymo innumerabilia exempla habem⁹ de virtute crucis. que nūc breuitatis gracia trāseo tanq̄ alibi repetita. sicut Greg. refert ī. iij. dyal. de iudeo qui nocte rome ī tēplo ydolorum pernoctauit ⁊ aduenientibus demonibus ⁊ lp̄oruz mala narrantibus signo crucis se signauit ⁊ demones sibi nocere non potuerunt ⁊ sic de alijs multis. Itē de religioso refert clunaceñ. qui castitatem resignare voluit ⁊ eccīaz exire cui sub ianua xp̄us crucifixus apparuit. Dubitat̄ circa dicta ex quo tā venerabilit̄ debemus honorare signuz sancte crucis. ⁊ nos eo signare propter varios effectus p̄dictos sunt ne certa premia que cōsequūt̄ fideles qui deuote se signāt signo crucis ⁊ illud venerantur.

¶ Ad hoc respondet̄ ꝙ fructus siue premium beate crucis in eterna patria quadrupliciter inuenitur. Primo nanq̄ crux confert dignitatez admirabilem. scdo iocunditatem inestimabilem. tercio claritatem delectabilem. Et quarto securitatem in perturbabilem. Et ista q̄tuor tangit Bern̄. in vna auctoritate dicens. In illa eterna felicitate erit sup̄ma dignitas quo ad primum. Summa iocunditas quo ad scdm. perfecta claritas quo ad tercium. ⁊ eterna securitas quo ad quartū. ⁊ quia p̄mium debet ꝓporcionabiliter correspondere ip̄i merito. Ideo dici potest ꝙ ista quatuor que gloriosa crux nobis ꝯfert in p̄mio correspōdet quatuor vtutibus que in ip̄a cruce relucebant ī merito. Et sunt ille paupertatis vilitas. Penitencie austeritas. Continencie puritas ⁊ misericordie pietas. Hec enim quatuor relucebāt in cruce Cristi. Nam ibi fuit omnimoda paupertas quia pendebat

totus mundus. Item relucebat penitencie austeritas quia nullus homo vnq̄ passus est tam austeram penitenciam pro peccatis suis qualem ỹpus fuit passus in cruce penitendo pro peccatis nostris. Si ergo tanta passus est ỹps p peccatis alienis quid pacientur damnati p peccatis propriis certe incompabiliter magis crucientur magis q̄ ỹps. Item tercio in cruce ỹpi relucebat continencie puritas. quia ille virginis filius in omnibus suis membris dolores amarissimos habuit ⁊ sustinuit ppter voluptatem continencie membroꝝ nostrorum Quarto in cruce ỹpi relucebat misericordie pietas. qa ipe qui ibi pendebat totum q̄ habuit misericorditer distribuit. nam vestimēta sua dedit crucifixoribus. totum corpus suū pnostra redemptōe exposuit doloribꝰ. iniurias sibi illatas donauit suis tortoribus illatas dicens. Pater dimitte illis quia nesciunt q̄d faciunt Lu. xxiij. Paradisum obtulit latroni. apostolis reliquit persecutionem. discipulo Johanni cōmendauit matrem suaz. Et quia nichil amplius habuit preter spiritum ⁊ hunc commendauit deo patri dicens. In manus tuas dñe cōmendo spiritū meum. De hoc Ambro. in quodam sermone de passione dñi sic ait. Auctor pietatis i cruce pendens testamentuz condidit pietatis opera distribuēs. apostolis persecutionem. iudeis corpꝰ. patri spiritum. virgini paranum pbū latroni paradisum peccatori infernum. ⁊ ỹpianis vere penitentibus crucem commendauit. Hijs itaq̄ preclaris virtutibus que in cruce relucebant in merito correspondet q̄ duplex fructus qui nobis confert i premio. Primo nāq̄ vilitati paupertatis correspondet admirabilis dignitas. Quod patet. nam voluntarie pauperes qui nūc ppter ỹpm sunt abiecti erunt in iudicio super alios mirabiliter exaltati. Et hoc ỹpus pmisit discipulis suis math. xix. dicens. Vos qui secuti estis me ⁊ reliquistis omnia scz per terrenorum contemptū ⁊ secuti estis me scz per viā vere humilitatis et voluntarie paupertatis sedebitis super sedes iudicantes duodecī tribus israhel. Vbi dicit Aug. Quia qui nunc ppter ỹpm contempti sūt tunc cum ipo iudices apparebunt. De quoꝝ numero cupiens esse Jheronimus dicebat. Reuerendā crucem nudus sequar. Sc̄o austeritati penitencie correspondet in primio delectabilis iocunditas. nam qui in presenti lugent voluntarie vtentes austeritate penitencie i futuro eternaliter gaudebunt iocunditate leticie. Et hoc ipe dñs pmisit discipulis suis. Lu. vj. dicēs. Beati qui nūc fletis qm̄ ridebitis. De quo dicit b. Bern. Tūc nēpe beatꝰ in bonitate gaudebit qñ habebit deum ad volūtatē ⁊ eo fruet ad iocūditatē. Jsta em̄ summa felicitas ē videre deū ⁊ viuere cū eo ⁊ eē i eo qui est oīa in oībus vt patet in sermōe p̄cedēti de aplis. Tercio i cruce puritati ꝯtinencie ineffabilis p̄claritas. Cū em̄ ꝯtinēcia castitatis in p̄senti sit tante puritatis q̄ pulchritudinē cādoris eius admirabitur oculus. nō est mirū si anime

virginali castitate predite in celesti regno clariores ceteris apparebunt. nam si iusti ibi communiter fulgebunt sicut sol in regno patris eorum vt dicit saluator Mathei xiij. necessarium est castos et incontaminatos mente et corpore fulgere pre ceteris inestimabili claritate. Vnde dicit Bern. Tunc sancti in veritate fulgebunt quando intelligentur in suo esse puro sincera diuinitas. et quasi comprehensibilis incircumscripta trinitas que ex hoc dicitur quodam modo comprehendi quia cognoscitur a beatis cum omnibus perfectionibus suis essencialibus et etiam in proprietatibus personalibus licet non omni modo quo cognoscibilis est Quarto pietati misericordie correspondet imperturbabilis securitas Nam secundum August. ideo misericordes beati dicuntur quia ita eis in beata et eterna beatitudine rependitur quod de omni miseria liberantur eo quod hic aliorum miserias libenter adiuuerunt. Et de hoc gaudio dicit Aug. in li. soliloquiorum. O gaudium super gaudium vincens omne gaudium extra quod non est gaudium. quando intrabo in te vt videam deum meum qui habitat in te. hec est summa felicitas et eterna securitas et secura tranquillitas et tranquilla iocunditas et iocunda suauitas hanc eternaliter possidere est intrare gaudium domini nostri Jhesu xpi. Hos autem et nonnullos alios fructus tangit Damasce. li. iiij. sic dicens Crux xpi clauis est benedicti paradisi. hec infirmorum baculus. pastorum virga. conuertencium manuductio. proficiencium perfectio. salus anime et corporis. omnium malorum auersio et omnium bonorum datrix et prouisio. Ideo bene de hac cruce domini est thema quod conuertit aquas amaras in dulcedinem. ¶ Sed diceret quis quare specialiter deus voluit sic venerari signum crucis a fideli populo. Respondetur breuiter quod ideo quia xps dominus in ligno crucis operatus est salutem totius generis humani. Pro quo notandum quod xpus quatuor modis elegit crucem. Primo sicut faber malleum ad bonum opus faciendum. secundo sicut miles scalam ad castrum expugnandum. Tercio sicut fatigatus locum ad quiescendum Quarto sicut rex thronum ad iudicandum. Primo xps elegit crucem sicut faber malleum ad operandum. et si dicis est ergo dominus faber certe respondetur tibi quia est. nonne similis fabro videtur cuius opera firmiora omni ferro. O quam nobilis faber qui tam durabile celum fecit et fabricauit. quam tam pulchram lunam et alia luminaria formauit. Ideo de eo cantamus. Dum fabricator mundi mortis supplicium pateretur in cruce clamans voce magna tradidit spiritum etc. Ipse enim teste propheta fabricatus est auroram et solem et lunam. et cum omnia fecisset erant valde bona genesis ij. Sed heu vnum de suis operibus est rubigine peccati deformatum vicet ipsa nobilis anima quam fecit ad ymaginem suam. ideo ipsum optuit facere ad modum fabri. qui cum vult aliquid fabricare de nouo vel rubiginosum renouare deponit vestes meliores et induit viliorem aut viliores et assummit sibi malleum pro tali opere. sic fecit filius dei patris qui induit ignobilem vestem. i. carnem que terra est et assumpsit et elegit sibi crucem pro malleo et fecit nouum opus quia deum hominem

et hominē deū quod nunq̄ pri⁹ fa
ctuz est. ⁊ cum malleo crucis reno
uauit ⁊ purgauit ea que erant ru-
biginosa. Juxta illd̄ Apoc. xxj.
Ecce noua facio om̄ia. Scd̄o xp̄s
elegit sibi crucem tanq̄ miles sca-
lam ad castrū expugnandū. De⁹
em̄ qn̄ mundū creauerat fecit ꝑ sua
inhabitatione castruz speciale scz
hominez Adam. cuius antemura-
le erat Eua. ⁊ fecit in eo quīq̄ tur
res id est quinq̄ sensus ⁊ muro for
ti circumdedit videlicet angelorū
custodia. iuxta illud ysa. lxij. Su
per muros tuos iherusalē consti-
tui custodes tota die ⁊ tota nocte
perpetuo nō tacebunt. Illud castr̄
locauit deus in altiori monte id ē
in paradiso qui locus est ita altus
ꝙ eum diluuium non attigit. ecce
qualis dignitas hominis. Sz heu
castrum dei traditum fuit per con
silium diaboli qui primo impug-
nauit antemurale id est Euā cum
dixit. Eritis sicut dij sciētes bonū
⁊ maluz. ⁊ illa consenciēte antemu
rale diabolus acquisiuit. Cū autez
Adam pomuz gustauit tūc castrū
omnino traditū fuit diabolo. hoc
castrū diabolus intantū dilexit ⁊
hodie diligit ꝙ ī vno hoīe ꝑ custo
dia ponit quandoq̄ septem diabo
los id est septē mortalia peccata.
Sz silius dei volēs castrū illud eri
pere de manu diaboli armauit se
carne de virgine ⁊ accessit ad ca-
strū quod diabolus septē muris id
est septē mortalibus peccatis mu-
niuerat ⁊ erexit scalam id est crucē
et tantū pugnauit ꝙ grauissima
vulnera ꝑtulit. Ista est scala quā
Jacob vidit in somnis ⁊c. Gen.
xxviij. Tercio xp̄us elegit crucez
tanq̄ fatigatus locum ad quiescē
dum scd̄m illud Johā. iiij. Jhesus
fatigatus ex itineri sedit supra fon
tem. Ita ꝙ Cristus postq̄ diu fati
gat⁹ est in hoc in mūdo bene trigī
ta tribus annis. ipe quieuit in cru
ce ⁊ ibi vitam finiuit hora nona.
Hic loc⁹ erat xp̄o valde angust⁹
ita ꝙ oportuit eum ponere pedē su
pra pedem. scd̄m illud ysa. xlix.
Angustus est locus mihi. Quarto
xp̄us elegit sibi crucem sicut thro-
num ad iudicandum quia in gene
rali iudicio quando dn̄s iudicatur⁹
ē viuos ⁊ mortuos apparebit crux
xp̄i cum clauis lancea ⁊ ceteris ar
mis Crsti tanq̄ signis victorie vt
dicit Crisost. ⁊ alij doc. ex illo sal
uatoris math. xxiiij. Tunc appa-
rebit signum filij hominis in celo
et plangent omnes tribus terre id
est de omnibus tribubus aliqui. qz
signum crucis erit electis gaudio-
sum. reprobis vero future ⁊ ꝑpetue
calamitatis signuz. Inuocem⁹ er
go hodie dn̄m nr̄m Jhesum xp̄m
pro nobis crucifixū vt virtute sig-
naculi sancte crucis nos hic tueat̄
ab aduersis vt semper secum possi
mus congaudere in celis Amen.

ibi aūt absit

gloriari nisi in cruce do
mini nr̄i ihu xp̄i Gal.
v. Apl's videns ꝙ multi gloriant̄
in diuersis rebus mundi quoꝝ glo
riatio est vana ipe soluz elegit glo
riari in cruce dn̄i nostri ihesu xp̄i.
Cuius hodie celebramus solennita
tem. nam per eam omne bonū hu-
mano generi aduenit. qz redēptio

nostra per ypm in cruce facta est Ideo de hoc cū ap'lo gloriari debemus dicentes mihi autē absit gloriari nē. ¶ In vbis premissis ap'ls duo facit. Primo excludit falsam gloriā ibi. Mihi aūt absit nē. Secūdo includit veram gloriā ibi. Nisi in cruce dñi nostri nē. Et sic innuit duplicem gloriam scz hominis secularis et hominis spūalis. prima gloria mala est et vitanda. in hijs em que seculi et mundi sunt nō ē gloriandum. Sēda gloria bona est et sectanda. ideo in presenti sermone de duobus videndus est. primo de hijs in quibus non est gloriandus scdo de hijs quib⁹ gloriari possum⁹

F ¶ Ad evidenciaz primi nota q specialiter sūt tria dona de quib⁹ mali gloriant scz in alta potencia. in profunda sapiencia et in exteriori apparencia. Primo quidam gloriantur in alta potencia. hij subiciūt sibi incompabiles thesauros boūes et iumenta. castra et villas. Sicut Arfaxat rex iudeoz. De quo dicit Judith primo q sibi multas subiugauerat gentes et edificauit sibi ciuitates potentissimas in potencia exercitus sui et in gloria quadrigarum suarum. Sed reuera in potencia illa nullomodo est gloriandū sed semper de casu est timendum. Nam de rege supradicto ibidem subditur q in bello deuictus gloriā simul perdidit et regnū. Et de Holoferne principe exercitus sui qui de potencia dñi sui gloriabat ibidē habebat q a Judith vidua occisus fuit. Ideo dicit Jhere. ix. Nō glorietur fortis in fortitudine sua nec diues in diuicijs suis. Sicut ille Lu. xij. qui cū gloriaret se multa habere in annos plurimos eadē nocte omnibus priuatus fuit. anima videlicet et rebus. vbi ergo nūc est potencia cesaris qui primus et solus imperiū obtinuit. a quo oēs imperatores nomīati sunt cesares romani quem stilis nō gladijs occiderunt. vbi nunc est vana potencia Neronis qui fugatus a romanis fustem dentibus acuciens quo seipm per ventrem transfodit vbi est nunc illa ampla alexandri magni potencia qui sibi totū orbem subiecit et viginti tribus annis regnauit. et vltimo a specialissimo amico intoxicat⁹ veneno interijt Ideo de hac potencia nō est gloriandū. Scdo quidam gloriant in sua sciencia et prudencia que tm nō est sua q; ab alio scz a deo accepta eccīastici. j. Omnis sapiencia a domino deo est. quare fatuitas magna est et rōni ptrariū gloriari de dono alteri⁹ dātis. Sicut qui gloriaret de tunica per diē p pcio accomodata. Vñ ap'lus. j. ad Coz. iij. Quid habes qđ nō accepisti. si aūt accepisti qđ gloriaris q̄si nō acceperis. nā cogita vbi sit mō sapiēcia olim pdecessoz. vbi ē mō sapiēcia socratis qui princeps philozophoz fuit nōne captus est et dampnatus veneno interijt. Seneca magn⁹ philozophus et mgr neronis ab eo balneo minut⁹ interijt. Sciēcia Aristotelis per totū orbē laudat et de eo multa pdicant cui⁹ tm mors miserabilis fuit. Nam vt dicit Grego. nazāzenus. Cum Aristoteles in grecia apud nigropontem staret et fluxum et refluxuz maris quasi in eo

dem loco consideraret, cuius causaz querēs nec inueniēs ex īdignatiōe aque dixit, quia non possum capere te capias me ⁊ sic se precipitans submersus est. Ergo hec sapiencia huius mundi que tam maluz finē adducit non est curanda. Ideo dicitur Jhere. ix. Non glorietur sapiens in sapiencia sua. Sed sapiencia vera est de eternis que ꝯsistit ī deuotione cordis est amplectenda Tercio quidam gloriantur in exteriori apparencia videlicet in generis nobilitate in pulchritudine corporis ⁊ vestiuz preciositate. De primis dicitur Osee. ix. Gloria eoruz a partu ⁊ conceptu ⁊ ab vtero. A conceptu paterno quia scz de nobili patre cōcepti sunt. Ab vtero materno. quia scz in nobilis matris vtero iacuerunt ⁊ a partu glorioso quia scz in pompa seculi nati sūt Sed hec gloriatio est ignominiosa quia etiam cogitare est ignominiosum quanto magis gloriari q̄lis fuerit homo in conceptu ī vtero ⁊ in partu. non enim valeo exprimere quam de feda materia patris in conceptu conceptus sit q̄ de vili matris materia in vtero nutritus sit. ⁊ in partu quanto dolore matris natus sit. ⁊ q̄ ignominiose egressus. Vtinam tales recordarent̄ ꝙ ab vno deo sumus. ab vno patre vno modo concipimur vno modo in materno vtero nutrimur. ⁊ consimili modo moriemur ⁊ sepeliemur. que nanq̄ testa mortuorum gloriosior. que pulchrior. que sapicēior. omnes in vnū simul diues ⁊ pauper. Que est ergo nobilitas nostra nihil aliud nisi q̄dam hominis fama. nonne videmus homines viles ditari ⁊ tandē nobilitari. Saul boues ⁊ Dauid oues custodiebant ⁊ postea in reges electi sunt. Nam scd̄m philosophum nihil aliud q̄ virtus animi nobilitat hominem. Ideo dicitur in. c. nunq̄. lvj. dist. ⁊ ibi glo. Virtus nobilitat animam. virtute remota migrat in exilium nobilitatis honor. nam qui natus ex parētibus prorsus alienis a virtutibus dum tamen ipse sit bonus melior ē q̄ ille qui natus est de bonis parentibus dum tamen ipe sit malꝰ. Itē gloriari in corporis pulchritudine est vanum quia sicut dicitur ysa. xl. Omnis caro venum ⁊ omnis gloria eius tanq̄ flos agri. exiccatum est venum ⁊ cecidit flos. Auri enim nobilitas si vestiat ollam luteam non ideo sequitur hāc minus esse lutum. Item quidā gloriātur de vestibus preciosis contra illud Eccīastici. xj. Ne gloriaris in vestitu vnq̄. Quia scd̄m Bern̄. qui gloriatur in veste similis ē furi gloriantis de capistro. quia ꝓpt̄ peccatum Ade introductus ē vestium vsus. Quis enim latronem nō exprobraret gloriantem de signo ꝓ latrocinio in fronte infixo. Item etiam ex eo de hoc non est gloriādum quia vsus preciosarum vestium sicut non caret peccato facilit̄ ita nec pena. Exemplum de diuite epulone Lu. xvj. ¶ Quantuz ad secumdum nota ꝙ veri fideles et sancti in septem precipue gloriant̄ Primo in puritate consciencie. ij.

G

Cor.j. Gloria nostra hec est testimonium conscientie nre. Scdo in profectu aliorum cū scz alios in dei fide pficere ꝓspiciūt. j. thessal. ij. Que est nostra spes et gaudiuz et corona glorie. nonne vos ante dñm nrm Jhesum xpm estis in aduentu eius. vos em estis gloria nostra et gaudium. Et ad Phil. iiij. Itaq; fratres mei charissimi et desiderātissimi gaudium meum et corona mea. Tercio in conuersione peccatorum sicut princeps in subiugatione hostium. ysa. ix. Letabūtur coram te sicut qui letant in messe. sicut exultant victores capta prda qñ diuidunt spolia. Quarto in eorum tribulationibus et propria infirmitate. Ro. v. Gloriamur in tribulationibus nostris. Et. ij. Cor. xj. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis vt inhabitet in me virtus xpi. Inde glo. super Job. xv. ait Felix illa miseria cuius dei causa est. Quinto gloriant in peccatorum superatione. ps. Anima nra sicut passer erepta est de laqueo venantiuz. laqueus contritus est et nos liberati sumus ꝛc. In cuius signū populus hebreus transacto mari et a pharaonis seruitute liberati ceperunt cantare. Cātemus dño gloriose em egit Exod. xv. Similit iudas machabeus habita victoria et mundato templo benedixerunt deum celi. j. Macha. iiij. Sexto in multarum graciarū largitione et supernorum reuelatione. et sic benedixit et laudauit dñm Anna p sublato sterilitatis obprobrio. j. Reg. ij. Tres pueri liberati de camino ignis benedixerunt dñm damelis iij. Similiter et paul⁹. ij. Cor. xij. Pro hmōi scz reuelationibus gloriabor. Et. j. Thy. j. Gracias ei ago qui me cōfortauit in xpo Jhesu dño nostro qua fidelem me existimauit ponens in ministerio q̄ prius fui blasphemus et persecutor cōtumeliosus ꝛc. Et virgo gloriosa magnifice deum laudauit de gracijs sibi collatis dicens. Magnificat anima mea dñm ꝛc. Lu. j. Septimo et vltimo gloriant sancti in crucis ihesu saporatione vnde apls vbi thema. Mihi aūt absit gloriari ꝛc. ¶ Vbi nota scdm Hugonez de sancto victore q̄ triplex ē cruz. scz xpi. latronis dextri et latronis sinistri. in cruce xpi est gloriacio. in cruce latronis dextri est consolatio. in cruce latronis sinistri ē cōfusio. In prima cruce scz xpi est pena sine culpa. In scda cruce scz latronis dextri est pena pro culpa et post remissio. In tercia scz latronis sinistri est pena pro culpa et p⁹ dampnatio. ¶ Sed quare gloriandum est in cruce domini nostri ihesu cristi. Ad hoc dico q̄ppter ipius multiplices nobilitates. quarum septem hic adducam. Primo nobilitatem sancte crucis ostendit alta et stupenda figuracio. Prima enim eius figura ab ipso inicio nascentis mundi precessit quando formauit deus hominem de limo terre. Quid enim ipsa statura humana expansis manibus et brachijs ostendebat nisi expresse formam crucis vt per eam videlicet formā intelligeretur reformand⁹ in qua hō fuerat format⁹. Scdo figurat̄ p archā quā Noe tricēt cubitor

composuit in qua saluata est hũana natura Geñ. vj. Quid em̃ iste nũerus ostendit nisi signũ crucis. qꝛ eius prima lr̃a thau est T. qd̃ fuit signũ crucis ⁊ per ip̃m saluati sumus. j. petri. j. Nõ corruptibilibus auro vel argento redẽpti estis ꝑ precioso sanguine xp̃i ⁊c̃. Apoc. v. Lauit nos a peccatis nr̃is ĩ sanguine suo. Tercio figurat̃ per scalam in Jacob per quam angelos ascendentes ⁊ descendentes ꝯspexit ⁊ cuius cacumen celos tãgere videbatur. Geñ xxviij. Per hanc anime a penis liberare ministerio angeloꝝ descendenciũ portantur ad celum. Per hanc gloriosus Stephanus ascendit vidẽs celos apertos cum ait. Dñe Jhesu accipe spiritũ meũ Act. vij. Quarto figuratur in liniciõe quã faciebãt filij israhel in exitu de egipto. nã vtrãqꝫ postẽ ⁊ sup̃ liminare domus tingẽtes sanguine agni pascalis formã crucis depingebant per quam liberati sunt ab exterminatore. Exodi. xij. Quinto figurat̃ in arbore iuniperi sub vmbra cuius Helias sedit. iij. Reg. xix. Sic ⁊ in omnibus tribulationibus crucis vmbra refrigerium prestat. Cañ. ij. Sub vmbra illius quem desideraueraꝫ sedi ⁊ fructus eius dulcis gutturi meo. Si tribularis crucem hanc respice ⁊ pendentem in ea considera an ip̃e pro te magis an tu p̃ ip̃o magis paciaris computa dolores tuos cum suis. Si onere peccatoꝝ grauaris sub vmbra hac quiesce ⁊ ne desperes. Ecce in ea pendẽs nõ vindictã sed pacez clamat dicens Pater ignosce ⁊c̃. Et vt breuiter figuras alias perstringam hec sancta crux est lapis ille erectus in titulum super quem noster Jacob id est Jhesus oleum misericordie fudit. Geñ. xxviij. Hic est locus vbi fratres Joseph tinxerunt tunicaꝫ eiꝰ in sanguĩe hedi. Geñ. xxxviij Hoc est lignum missum in aquas Marath ⁊ dulcorate sunt. Exod. xv. Hec est virga qua percussa petra dedit aquas in habundancia. Nũeri. xxj. Hic est palus in quo erecto serpente eneo omnes qui in eum aspiciebant a morsibus serpẽtuꝫ liberabantur. Nũeri. xxj. Hec est cithara ĩ qua noster Dauid pulsans malorum spirituum impetꝰ refrenabat. j. Reg. xvj. ⁊ vl. Hic est baculus cum quo noster Dauid Goliam malignum spiritum designantem vicit. j. Reg. xvij. Hoc est lignum quod Aman parauerat Mardocheo ⁊ per se in eo interijt. Hester. v. Quia diabolus nobis parauit damnationem in ligno transgressionis ꝑ victus est per lignũ crucis. De quo Greg. in p̃faciõe. Et q̃ p̃ lingnũ vĩcebat in ligno quoqꝫ vinceret̃ per xp̃m ⁊c̃. Hec ẽ arbor ĩ medio terre cui lõgitudo ꝑtingebat ad celũ ⁊ latitudo ad termĩos terre ⁊ esca vniuersoꝝ ĩ ea erat. Daniel. iiij. ⁊ sic de alijs figurisque oẽs nobilitatẽ sctẽ cruciu oñdũt q̃re merito in ea ẽ gloriãdũ. ¶ Scda nobilitas crucis siue gloriatio eius est in mirabili eius formatione. Nam vt notat glo. in clemen. j. de summa trinita. ⁊ fide catholica. ꝙ crux Cristi de quatuor generibus lignorum fuit constructa. scilicet de Palma.

Cedr⁹ Cipressus Oliua. Cū quib⁹ ē palma sic cruꝯ cōponit alma nec fuit hoc sine misterij magni significatione. Transuersale lignū crucis fuit de palma que est signū victorie qua antiqui victores coronabant. Et vbi est tanta victoria, quanta est victoria crucis in qua ỹpus vt dicit apls Coll'. ij. Debellauit aereas potestates delens quod aduersus nos erat cyrographū decreti scz mortis quod erat contrarium nobis ⁊ ipm tulit de medio affigens illud cruci expolians principatus ⁊ potestates ⁊c. Cruꝯ quoad pedem dicit de cedro fuisse que ē arbor imputrescibilis. Et cruꝯ sancta ab omni putrefactione nos ꝓseruat Act. v. Fide mundās corda iporuꝫ. Et ipa incorruptibilis vsqꝫ ad diez iudicij perseuerabit math. xxiiij. Tunc apparebit signū filij hominis in celo. Tabula tituli fuit de oliua cuius liquor ceteris supenatat ⁊ vbi melior liquor misericordia dei quem samaritanus infudit vulneribus sauciati Lu. v. Stipes crucis in qua dorsum ỹpi fuit de cipresso erat que arbor boni odoris est. Et certe nō est odor sicut odor crucis, cuius odore multa corpora sanctoꝝ qui dormierunt surrexerunt et venerunt in sanctam ciuitatem ⁊ apparuerunt multis. Matthei. xxvij. Tercia nobilitas crucis est in ornata decoratiōe. nūqꝫ enim aurum argentum lapides precioſi ⁊ quicquid in ornatū alicuius rei accomodari potest tantū aliqd ornare possunt sicut sanguis et membra Christi crucem sanctaz ornauerunt. Vnde canit ecclesia. Arbor decora ⁊ fulgida ornata regis purpura electa digno stipite tā sancta membra tangere. Purpura regis fuit sanguis ỹpi nudo corpori Christi faciens vestimentum. Purpura enim in quodam animalis sanguine tingit̄. Quarta gloriatio sancte crucis est in misterio nostre redemptionis. Philippē. ij. Humiliauit semetipsum factus obediens vsqꝫ ad mortē ⁊c. De quo misterio vide quinqꝫ rationes in legenda sancti andree. ⁊ quatuor in glo. Cle. supra allegata. Ideo ecclesia eius inuencionem statuit celebrari. vt. in. c. crucis de consec. dist. iij. ¶ Vbi querit glo. quare festum sancte crucis celebratur cum in ea Christus fuerit deshonestatus ⁊ non festum azime in qua fuit honoratus. Et dicit q laus que in azima domino impensa est fuit mūdana laus de qua curandum non est. Sed deshonestacio Christi in cruce fuit nostra redemptio. Quinta nobilitas est in miraculorum operatione. De quibus vide in legēda huius diei ⁊ in precedenti sermone nam per eam mortui sunt suscitati, ceci videntes facti, paralitici sanati, leprosi mundati ⁊ demoniaci liberati ⁊c. Sexta est in hostium deiectione siue spiritualium siue corporalium. De spiritualibus inimicis Crisosto. ait. Diabolus timet crucem in qua letale vulnus accepit. ps. Dedisti metuentibus se significationem vt fugiant a facie arcus, id est crucis. Exemplum de iudeo, qui se cruce signauerat, quez vexare non est ausus Sed diuisse legitur. Vas vacuum

sed signatum. Vide etiam de hoc in legenda sancti cristoferi. sancte Anastasie ⁊ aliorꝝ sanctorꝝ. De inimicis corpalibus patet qñ dictū ē Constantino. in hoc signo vinces ⁊c. ¶ Septima nobilitas siue gloriatio est in ipius crucis exaltatōe Est aūt crux exaltata in celo. in ī ferno et in mundo ac in iudicio exaltabit. In celo quia patrē recōciliauit. In inferno qꝛ xp̄s limbū virtute crucis expoliauit. Exaltata est in mundo tripliciter. Primo qꝛ ponitur in locis eminentibus ecclesiarū ⁊ hoc in memoriam crucifixi Et ideo deuote adorat̄ que prius spernebantur. Exemplum sancti Andree dic qualiter eam adorauit Occasione cuius quero vtrum crux xp̄i sit adoranda adoratione latrie vide infra sermone de omnib⁹ sanctis. Scd̄o est exalta in mūdo singulari impressione. Quia vt dicit August. Signum quod prius erat latronum transiuit ad frontes imperatorum ⁊ aliorum fidelium. et vnde ista signatio trahat originez vide in. c. ecc̄iasticorꝝ. xj. dist. Tercio ponit̄ signaculū crucis in actibus miris sacramentoruz. Om̄ia em̄ sacramenta signaculo crucis ꝑficiuntur. vt in. c. postea signat̄. de consecra. dist. iiij. ⁊ in. c. nūq̄d dist. v. rationes vide ibidez. Exaltabitur etiam crux in iudicio extremo vbi cruce apparente xp̄us malis ingratitudinē ī properabit et bonos graciose saluatos oñdet

De sancto Johanne baptista sermo. lv.

Lisabeth ī-

pletum est tempus pariendi ⁊ peperit filium lu. j. Tante excellēcie fuit beatissimus Johānes vt plene lingua dici nequeat. Quis em̄ sic totus sanctus natus sic oī tp̄e vite sue conuersatus. sic a deo ꝯmēdat⁹ vt precursor hic maxim⁹. Ideo Bern̄. in hodierno sermone dicit. Hodie illuxit insignis ⁊ tanto ceteris sanctior quanto sanctiorē hominē terris effudit. hodie natus ē xp̄i ꝯsanguineus sponsi amic⁹. de cuius natiuitate dicit thema. Elizabeth impletū est tp̄s ⁊c. ¶ In presenti sermone circa natiuitatē sancti Johānis baptiste quatuor erūt misteria declaranda. primū dicit̄ parturitionis. scd̄m exemtionis. tercium nominationis. quartum commendationis. Ad euidenciaz primi nota ꝙ ꝑturicio Elizabeth sancti Johannis fuit miraculosa Erat em̄ Elizabeth sterilis vt dicitur lu. j. Dixit nanq̄ angelus anne ꝙ deus aliquando claudit vterꝝ alicuius hoc ideo facit vt mirabilius denuo aperiat. ⁊ non ratione libidinis esse qd̄ nascitur sed hoc magis diuini muneris fore cognoscatur. Omnes enim quos ex mulieribus sterilibus recitat scriptura natos excellentes pueri leguntur. vt ysaac ex Sara sterili in nonagesimo anno. Cui repromissa erat omnium genciuz benedictio. Rachel sterilis genuit Joseph dominum tocius Egypti. Quis forcior samsone. sancior Samuele. Et tamē hi. omnes matres steriles habuerunt. Et sic noster patronus sanct⁹ Jo. Et ex hac causa nō tantū fuit miraculosa ex parte matris. ꝑ

etiam ex parte patris. qui vetulus fuit. minus em̄ esset miraculosum si vnus esset vetulus. ꝫ hic fuit vter q̄ quod fuit maximum miraculū tales parere. Vñ euangelista Lu. j. vt ostenderz partū suū totum diuina virtute factum. Triplicē defectum innuit in ip̄is fuisse. primū pro paginis cum dicit. et nō erat illis filius id est nunq̄. Scd̄o defectum naturalis virtutis eo q̄ esset sterilis Elizabeth. Tercio defectū etatis cum dicit. ⁊ ambo ꝓcesserant in diebus suis. nō pr̄ tm̄ quia possz generare senex de iuuene muliere. ꝫ ambo ꝓcesserant in diebus suis. Hoc autē ꝓcuratum ē a dño sicut dicit glo. vt parentes graciores essent pro hoc dono populi veneratiores essent pro priuilegio. v̄tus etiaz dñi magis eluceret ꝑ hoc miraculo Symon de cassia. Natura deficit in parentib⁹ vt per nature legem nō possent generare sed ex gr̄a cooperante speciali. ¶ Sed
B quereres an ꝑturicio elizabeth fuerit etiam miraculosa quo ad natiuitatē ex vtero ita q̄ peperit iohānē sine dolore. sicut Maria pepit xp̄m sine dolore. Ad hoc dico q̄ nō sed pepit Johannē scd̄m legē mr̄imonij cum dolore. Juxta illud qd̄ dictum est Eue Gen̄. iiij. In dolore paries filios. Et Joh. xvj. Mulier cum parit tristiciam hz. ¶ Diceres nunquid iste dolor est mulieri
C meritorius. Et videt̄ q̄ non quia dolor partus ē mulierib⁹ ꝓpter penam peccati inflictus vt patet genesis vbi supra. Multiplicabo erū pnas tuas ⁊c. Ista autez que sunt necessitatis per se non sunt meritoria. quia omne meritum debet ēē voluntarium vt dicit Bern̄. de gr̄a et li. ar. Respondet Crisos sup matheum. De necessitate potest fieri virtus cum pacienter tolleratur. et sic mulier pacienter tollerans dolorem ꝓpter hoc q̄ oīpotens deus ꝑ peccatis induxit volens in hoc satisfacere diuine voluntati ⁊ ordinationi indubitanter meret̄ in dolore partus. sicut qui viuit de labore manuum meret̄ in hoc volēs satisfacere statuto dei. quia imposuit deus filijs Ade dicens. In sudore vultus tui ⁊c. p̄s. Labores manuū tuarū qui mādūcabis btūs es ⁊c. Ideo. j. ad Thy. ij. Saluatur mulier per generationē filioꝝ si ꝑseuerauerit in fide et dilectione.

¶ Sz di. Quid faciet mulier steril' D
cui nō incumbit onus partus. Respondet̄ q̄ illud qd̄ fecit Anna. j. Reg. j. Que fundebat lachrimas corā dño vt ꝯciperet et pareret fructū in laudē dei et exaudita ē et ita factum est. Similiter rebecca que fuit infecunda que ex orōnibus ꝯcepit et pepit. Diceres quid faciet mulier que etiā fusis lachrimis et per orationem nō p̄t habere fructum vel prolem. Respondet̄ q̄ dz intēdere fructibus sp̄ualibus que sunt bona opera. qui fructus sp̄uales sūt deo magis placidi q̄ carnales. vt ait August. q̄ Maria felicius concepit xp̄m mente q̄ ventre. nec dz ꝓpterea turbari nec maritus ideo eā cōtempnere qz forte omnipotēs deus ita disposuit aufferendo mulieri fructum carnalem q̄ sit magis disposita ad vitam altiorē. ita q̄ occupet̄ magis circa ista que dei

sunt. ꝓpter quod virginitas ⁊ viduitas preferunt̃ matrimonio. q̃ versant̃ ⁊ occupant̃ circa magis bõa. j. Coꝝ. vij. Mulier innupta et virgo cogitet que dñi sunt vt sit sancta corpore ⁊ spiritu. que autez nupta cogitat que sunt mundi et quõ viro placeat. Ideo apl's ibidẽ dicit. Beacior erit si sic permanserit. ¶ Scd̃m de natiuitate sctĩ Johannis declarandũ dicit̃ exemptionis. Ad cuius euidenciã nota ꝙ in hac natiuitate sctũs Johannes habuit quadruplicẽ exemptionem ꝯtra quatuor defectus seu incomoda que habet quilibet mortalis in sua natiuitate. Primus defectus est ꝙ quilibet peccator immũdus nascit̃ q̃ in peccatis. vt dicit Job. Nemo mundus a sorde nec infans vnius diei. Et iterũ. Quis potest facere mundũ de immũdo ꝯceptuz semine. Et ad Ephe. ij. Oẽs nascimur filij ire. Hanc irã ostẽdit dñs in pueris qui sine baptismo moriũtur. q̃ priuant̃ eius visione eo ꝙ ĩ peccatis ꝯcepti et nati sunt. Hunc defectum nõ habuit sctũs Johãnes q̃ sctũs nat⁹ ẽ. q̃ sanctificatus in vtero vt predixit angelus gabriel Lu. j. Replebit̃ spũsãcto adhuc ex vtero matris sue. ¶ Solũ em̃ deus quatuor ꝑsonas in vtero sanctificauit vicz Jheremiã Jhere. j. Anteq̃ exires de ventre sctĩficaui te. Mariam. ps. Sanctificauit dñs tabernaculũ suuz. Cristum. Lu. j. Qd̃ em̃ ex te nascet̃ sctm̃ vocabit̃ al. fi. Et Johannẽ. Et hec ẽ rõ q̃re ĩter sanctos no. te. solũ triũ sanctoꝝ natales celebrant̃ scz xp̃i marie ⁊ Johannis vt in. c. ꝯquestus de fetijs. Scd̃s defectus est ꝙ quilibet nascit̃ stult⁹ ⁊ ignarus. Prouerb. xxij. Stulticia colligata ẽ ĩ corde pueri vt patet ad occulũ. q̃a puer pro pomo daret prouinciã ab isto immunis fuit sanctus Johannes. O quante sapiencie in vtero matris existens xp̃m ⁊ matrẽ ei⁹ cognouit ⁊ xp̃m sue matri indicauit. ⁊ in vteto in ꝓphetã vnctus. August. Celũ ⁊ terrã non dũ viderat ⁊ dñm celi ⁊ terre cognouit. et ante fuit sue matris mgr̃ q̃ ei⁹ filius. ⁊ prius ip̃am docuit q̃ ip̃a euz lactauit. ¶ Pro cuius intellectu nota scd̃m doc. ꝙ in sctĩficatiõe ĩ vtero deus Johãni tria ꝯtulit magna Primo peccati originalis deletionẽ. scd̃o gr̃e spũssancti infusionez per quam totaliter fuit solidatus qd̃ nõ poterat peccare mortaliter. ⁊ tñ nõ ꝯfidens de seip̃o fugit ciuiũ turmas ne leui saltem maculare vitam famine posset. Tercio xp̃i cognitionem quã miraculose habuit ad tempus. q̃ scd̃m plures doctores acceleratus ẽ ei vsus rõnis ad cognoscendũ aduentũ saluatoris. Tercius defectus est q̃ infirm⁹ et debilis nascit̃ ⁊ in nullo põt se iuuare. Hui⁹ exemplũ habemus in Dauid cũ pugnaturus esset cũ Golia dixit Saul. Non vales resistere philisteo ita nec pugnare q̃ puer es. j. Reg. xvij. Contra hunc defectum natus est sanctus Johannes puer fortis. Vnde canit eccĩa. Antra deserti teneris sub annis ciuium turmas fugiẽs petisti. Quartus defect⁹ est quia tristis ⁊ flens nascit̃ ⁊ ista est communis cantilena omniũ Sapĩe. vij. Primam

vocem emisi plorans. Beatus Jo-
hannes non dū natus gauisus est
⁊ exultauit. Ideo dixit mater ei⁹
ad beatā virginē Lu. j. c. Ex quo
facta est vox salutationis tue ī au
ribus meis exultauit infans ī vte
ro meo. Vnde Maximus in ser-
mone. Solus baptista donū vltra
legē nascenciū natiuitatē suā leti-
cie exultationis p̄uenit. ip̄e nanq̄
est scd̄s ysaac qui interpretat̄ risus
Vnde poterat dicere mater. Risuz
H8 fecit mihi dn̄s. Gen̄. xxj. ¶ Terci-
um de natiuitate sancti Johānis
declarandū dicit̄ nominatōis Ad
cuius euidenciā nota ꝙ sctūs iohā
nes noīat̄ tribus noībus. Primo
noīat̄ Johannes scd̄m ꝙ Gabri-
el angelus zacharie predixit Lu. j.
Vxor tua pariet tibi ⁊c. Id̄o dixit
mater nequaq̄ ß vocabit̄ iohānes
Et pater scripsit. Johannes ē no-
men eius. quasi diceret non impo
no sibi ß impositū est ei a deo. nō
tenet nomē de terris ß de celis. vn
de hoc nomē bene ꝯpetit sancto io
hanni. quia iohannes interp̄tatur
in quo est gracia. Et bene conueni
ebat ei hoc nomen in quo est gr̄a.
Primo ꝓpter plenitudinem diuine
gracie. quia ab vtero plenus fuit
gr̄a spiritussancti vt dixit angel⁹
Lu. j. De Jheremia legit̄ ꝙ sancti
ficatus est. De Johanne ꝙ spiritu
sancto repletus est. Sanctificatio
mundationē significat. replecio ī-
undationem. Mirabile ꝙ apl̄i q̄n
quagesimo die a resurrectione rece
peruut hoc Johannes in vtero ꝯse
cutus est. Scd̄o bene conuenit si-
bi hoc nomen propter tempus gr̄e
Math. xj. Lex ⁊ prophete vsq̄ ad
Johannem. ex eo regnū dei euan-
gelizat̄. quia nunciauit xp̄m ioh.
j. Gr̄a ⁊ veritas per Jhesum xp̄m
facta est. Tercio ꝓpter excellenciā
gracie quam primus p̄dicauit. scz
peccatorum remissionem ⁊ glorie
collationez. Math. iij. Penitenciā
agite appropīquabit vobis regnū
celorū. Scd̄o Johannes nominat̄
lucerna a xp̄o Joh. v. Ille erat lu-
cerna ardens ⁊ lucens. Cōsuetudo
est ciuiū q̄n vnus alium in noctis
tenebrosis vult visitare facit para
re lucernam. Sic xp̄us quasi ciuis
mundi. p̄s. Jncola ego sum in ter
ra. volens visitare humanū gen⁹
in nocte legis mosaice parauit lu-
cernaz id est Johannē. De quo p̄s
Paraui lucernā xp̄o meo. ¶ Bene
autem ⁊ ꝯuenienter sanctus Johā
nes dicit̄ lucerna ꝓpt̄ quatuor cau
sas similitudinis. Prima q̄ lucer-
na lucet illis qui retro vadunt aut
qui eam in manibus portant ne
offendant̄. ⁊ sic beatus Johannes
vita ⁊ doctrina luxit illis qui erāt
in tenebris peccatoꝝ quādo dixit.
Facite dignos fructus penitencie
⁊c. Lu. iij. Ideo Crisost. in sermo
ne de Johanne. Johannes magi-
steriū vite. sanctitatis forma iusti
cie norma. virginitatis speculum
pudicicie titulus. castitatis exem
plum. penitencie via ⁊c. Scd̄o lu
cerna obstructa est vndiq̄ ⁊ a vē
tis extingui non potest. Ita bt̄us
Johannes nō potuit extingui a vē
tis tribulatōnū. ꝓpterea dixit xp̄s
ad turbas Math. xj. Quid existis
in desertū videre arundinē vento
agitatā. quasi diceret scd̄m Greg.
in omel. Arundo a vento agitat̄

non sic Johānes quē a statu suo rectitudine nulla rerū varietas inflectit, ideo de ipo exponi pt illd pouerb. xxvj. Nō extinguet ī nocte lucerna eius. Tercio lucerna nō habet lucē a seipa ß mutuat aliunde Et sic Johānes nō lucebat a seipo sed a xpo, recte sicut lucifer a sole. Ideo dicit de ipo Joh. j. Nō erat ille lux ß vt testimoniū phiberet de lumīe. i. xpo. de quo subdit. Erat lux vera que illuminat omnē homunē venientē in hunc mdm. Et hoc psiderās iohānes q ipe ñ erat vera lux ß lucerna qñ venert sacerdotes ⁊ leuite interrogantes eū an esset xps. Confessus ē q nō essz xps Joh. j. Et hoc ē pra multos doctores clericos ⁊ laicos qui lumē intelligencie sibi infusum ⁊ mutuatū habere estimāt a seipis nolētes scire q ois sapia a dño deo ē. Eccia stici. j. ideo tales merent qñq tali lumine spoliari. ¶ Exemplū legit de Alano doctore magno qui sibi ascripsit ⁊ pdidit hūliatus recepit vide in meffret de sctis sermōe. lvj B. Quarto dicit lucerna ppter lucis obumbratione. videmꝰ qñ lucerna accēdit si maior apportat illa obumbrat. Recte sicut sole oriēte lucifer obumbrat. sic fama iohānis veniēte xpo fuit diminuta ido dixit Joh. iij. Illum optet crescere me aūt minui. Item dicit lucerna ardēs igne caritatis vt dure ex caritate phariseos corriperet ⁊ herodem. Item lucens per viaz iustitie ppterea accendit ignis in vigiliis aut ī festo. ⁊ grē serta ⁊ zigulos vide. Tercio Johānes noiat vox. Joh. j. Ego vox clamātis in deserto. ¶ Sed quare Johānes appellat se vocē. Respondet q triplici rōe Prima qz verbū est in corde ß manifestat per vocē dicētis ⁊ ponit ī corde audientis ⁊ sic nihilominus verbū adhuc remanet in corde dicentis et audientis et vox trāsit. sic etiā xps qui ē verbū in corde patris ad nos venit ⁊ iohānes ipm manifestaut. Sic ⁊ xps remanet in corde patris p eternā generatiōnē et in cordibus nostris per fidez et Johānes trāsit per mortē. Sēda rō est. qz sicut verbum est prius q̄ vox. et nō vox p̄cit verbū sic xps fuit ante Johannē ⁊ nō iohānes p̄cessit xpm. Ideo ipe dixit Johā. j. Qui post me venturꝰ est ipe ē qui ante me factus est ⁊c. Tercia rō ē Qua sicut vox est coniuncta verbo nec tamen est verbū. sic iohannes multa sctitate ꝓiunctus fuit xpo. nec tamen fuit xps. nam xps fuit sponsus Johannes vero amicus sponsi. ¶ Quartū de natiuitate iohānis declarandū dicit commendatiōis. Ad cuius euidenciaz nota q iohs a q̄tuor generibꝰ psonaz fuit ꝓmendatus ⁊ laudatus. Primo a malo herode (Marci. vj. (Metuebat herodes Johānē vt virū sctm. Secdo a bonis math. xxj Omnes eū vt pphetaz habebant. Tercio a meliori scz ab angelo lu. j. Erit enim magnus coram dño Quarto ab optimo id est xpo math. xj. Inter natos mulierum nō surrexit maior Johanne baptista ¶ Et merito sic ab oībus commē datur. quia habuit perfectionē omnium sanctorum. Primo angelo (Malach iij. Ecce ego mitto angelū

meum qui preparabit viam tuaz ante te. Scdo patriarchaꝝ in fidei magnitudine. Fuit em̄ Johannes magnus in fide de xp̄i hūanitate ⁊ diuinitate cū dixit Johā. j. Venit forcior me post me cui⁹ nō sum dignus soluere ⁊c. Tercio prophetaꝝ quā dn̄s sibi attribuit Mathei. xj. cum dicit. Quid existis videre ꝓphetam etiaz dico vobis pl⁹ q̄ ꝓpheta est hic. Quarto apostolorū. quia fuit missus a deo vt testimoniū perhiberet de lumine. id est xp̄o. Quinto martirū. quia pro iusticia mortez sustinuit. Sexto confessoruz quia confessus est ⁊ nō negauit. Et carnis maceratione. in desertō corpus suum castigauit pro cibo habens locustas ⁊ mel siluestre ⁊ aquam pro potu. Septimo virginū. quia virginitatē seruauit. Vnde canitur de eo. Serta terdenis alios coronat ⁊c. vide lacius vbi supra.

De sancto Johanne baptista sermo. lvj.

rit enim magnus corā dn̄o Lu. j. c.

Pro introductiōe nota ꝙ quatuor sunt genera hominū quidam em̄ sunt magni corā dn̄o. et parui coram mundo. Quidam parui coram dn̄o ⁊ magni coram mundo. quidam magni corā dn̄o et magni coram mundo. quidam parui coram dn̄o ⁊ parui corā mūdo. Item nota ꝙ magnum coram dn̄o facit bona vita. sed paruū coram dn̄o facit mala vita. Itē magnum facit coram mundo mundi fortuna. ⁊ paruum fortune absencia. Sunt ergo primi magni corā dn̄o propter bonam vitam ꝫ parui coram mundo propter fortune absenciam. Ex hijs est beatus iohannes baptista ⁊ plerique fideles. Bone em̄ vite btūs Johannes facile ostendit̄ si textus euangelij ꝑcurratur prout infra subiciaz. magnitudinem vite sue testatur dn̄s Math. xj. Inter natos mulierum non surrexit maior iohanne baptista. Sed certe paruus erat coram mundo. quia fortune mundi non adhesit. ymmo ip̄am ꝯtempnens in desertum cessit. vnde ⁊ mundus ip̄m pro paruo reputauit qꝛ ⁊ ip̄m pro paruo ⁊ vili precio vendidit. quia pro saltu puelle capite truncatur ⁊ vir tante seueritatis pro risu turpitudinis moritur. Scdo q̄dam sunt magni coram mundo ⁊ parui coram dn̄o. scz qui fortune mundi adherent male viuentes. de quibus fuit Herodes qui iohānem decollauit ⁊ consimiles. O q̄ magnus fuit diues coram mūdo. qui induebatur purpura ⁊ bisso et epulebatur quotidie splendide. Sz paruus coram dn̄o quia postea ab ip̄o guttam aque habere non potuit. Tercio quidam sunt magni coram dn̄o ⁊ coram mundo qui bene viuentes mundi fortunam habent. Tales fuerunt Abrahā ysaac et Jacob Dauid ⁊ similes. Quarto quidam sunt parui coram dn̄o et parui coram mūdo qui nec mūdi fortunam nec bonam vitā habent et tales sunt miserabiles. Talis non fuit sanctus Johannes sz magnus coram dn̄o prout ostēdit thema. Erit magnus. Diuido ser-

monem in duos areiculos. in primo ondit̃ qnõ sctũs iohãnes fuerit magnꝰ corã dño. scd̃s erit de hoc ꝑ que nos etiã possumꝰ fieri magni corã dño. ¶ Circa primum nota ꝙ sctũs Johãnes fuit ⁊ ẽ magnꝰ corã dño in octo p̃cipuis p̃conijs. Primo in annũciaciõe. nã licet multorũ tam in veteri q̃ no. test. fuerit natiuitas annunciata mdo vt ysaac. sampsonis. iosie ⁊c. Remigij. scti thome de aquino ⁊ alioꝝ. nullus tñ eoꝝ fuit ita solẽniter p̃nũciatus a deo. ꝙ patet quadrupliciter. Primo ex ꝑte persone annunciantis. nã ab eodẽ angelo fuit p̃nunciatus quo ⁊ xp̃s scz Gabriele Lu. j. c. Apparuit aũt zacharie angelus dñi stans a dextris altaris incẽsi ⁊ ait. Ne timeas zacharia qm̃ exaudita ⁊c. ego em̃ sum gabriel qui asto ante dñm ⁊ missus sum loqui ad te ⁊ hec annunciare tibi. Sup quo petrꝰ damiani in sermone sic dicit Pensemus vir iste quantum eniteat qui ⁊ a ꝓphetis añ p̃dictus ⁊ ab eodẽ quo dñs angelo annũciatꝰ. Et Maximus in sermone sic dicit. Hic ẽ cuius per angelũ Gabrielem p̃nunciat̃ natiuitas nomẽ et meritũ. Scd̃o ex parte tp̃is ꝯuenientis. nã in septimo mẽse intrabat solus pontifex sancta sctõꝝ. septimus em̃ mensis quasi totꝰ erat apud iudeos solennis sicut ⁊ septimus dies. in prima em̃ die septimi mensis erat festum turbarũ ĩ memoriam liberationis ysaac quãdo Abraham inuenit arietez cornibꝰ herentem Gen̄. xxij. ꝙ rep̃sentabant per cornua q̃bus buccinabãt. deinde decima die erat festũ expiationis in memoriaz illius bñficij quo deus ꝓpiciatus ẽ pctõ ppl'i de adoratione vituli ad p̃ces Moysi vt habet̃ Nũeri. xxix. quo tp̃e facta est annunciacio Lu. j. Factum est aũt cum sacerdocio fungeretur zacharias in ordine vicis sue ⁊c. vsq̃ ibi hora incensi. Tercio ex ꝑte loct excellentis. nam ad istũ locũ scz sctã sctõꝝ solꝰ põtifex intrabat sel' ĩ anno ad hunc locuz sacratissimum zacharias introierat lu. j. Erat plebs expectans zachariã ⁊ mirabãt̃ ꝙ tardaret ip̃e in tẽplo Quarto ex parte miraculi subsequẽtis nam zacharias quia non credidit verbis angeli factus ẽ mutus. zacharias em̃ ꝯsiderans suã senectutem ⁊ vxoris sterilitatem dubitare cepit ⁊ more iudeoꝝ signũ ab angelo requisiuit. Angelus autem pro eo ꝙ verbis suis non credidit ip̃m taciturnitatis plaga percussit lu. j. Et dixit zacharias ad angelũ Vnde hoc sciam. Ego em̃ ⁊c. vsq̃ ibi. in tempore suo. ¶ Hic cadit dubium. Consueuit em̃ fieri excusatio ⁊ dubitatio quadrupliciter. Primo ꝓpter promissoruz magnitudinem sicut legitur de Abraham. cũ em̃ dñs sibi promisisset ꝙ semen suum terram chanaan possideret dixit ad eũ Abrahã. Dñe deus vnde scire possum ꝙ possessurus sum eaz Et respondens dominus. Sũme inquit mihi vaccam triennem ⁊c. Gen̄ xv. Scd̃o propter nature ĩpossibilitatem sicut patet in Sara Cum em̃ dixisset dñs. Reuertens veniam ad te ⁊ habebit Sara filium risit Sara post ostium tabernaculi dicens. Postq̃ consenui et

dñs meus vetul⁹ ē ⁊c. Gen. xviij.
Tercio ꝓpter ꝓpriam fragilitatez
sicut patet in gedeone qui ait. Ob-
secro mi dñe in quo liberabo isra-
hel. ecce familia mea infima est in
manasse ⁊ ego minimus in domo
patris mei. ⁊ ex hoc signū pecijt et
accepit scz de vellere ⁊ rore Judicū
vj. Quarto ꝓpter voti firmitatez
sicut patet de btā virgine. que ait
angelo. Quomodo fiet istud ⁊c. et
respondēs angelus ⁊ dixit ei. Spi-
ritussanctus superueniet in te ⁊c.
Lu. j. Quid est ergo ꝙ solus zacha-
rias ex eo ꝙ dubitauit plagam in-
currit cum ibi esset etiam magni-
tudo promissionis. Luce. j. c. Erit
em̄ magn⁹ ⁊c. iuxta thema ⁊ mul-
tos filiorum israhel ⁊c. vsqz. para-
re dño plebem perfectam. Etiam
fuit ibi ꝓpria fragilitas quia talē
filium habere indignum se reputa-
bat. Etiam fuit naturalis impos-
sibilitas cum essent senes et infecū-
di. etiam tali operi non vacabant
quia erant ambo iusti ante deum
incedentes ⁊c. vsqz in diebus suis.
R vt dicit̄ Lu. j. ¶ Dicitur ꝙ hec pu-
nicio accidit zacharie ꝓpter quatu-
or. Primo quoniā discrenendo lo-
cutus est ideo silencio plectit̄ vt ta-
cendo credere discat. Scd̄o vt ma-
ius miraculum in natiuitate filij
appareret. Cum enim in natiuita-
te Johannis loquela patri reddit̄
miraculum miraculo cumulatur.
Tercio congruum fuit vt vocem
amitteret quando vox nascebat̄.
et legi silenciū imponebatur. Quar-
to cum ip̄e a dño signum pecierit.
tp̄am taciturnitatem pro signo re-
cepit. Scd̄o beatus Johannes fu-
it magnus conceptiōe. quia in cō-
ceptione in vtero sanctificatus ita
dicit Gabriel Lu. j. Spiritusan-
cto replebitur adhuc ex vtero ma-
tris sue. ¶ Solum em̄ quatuor va-
sa deus creauit que in vtero sancti-
ficauit. Jheremiaz Jher. j. Anteqū
exires de vētre sctīficaui te. Mari-
am. p̄s. Sanctificauit tabernacu-
lum suum altissimus. Cristum lu-
ce. j. Quod em̄ ex te nascetur san-
ctū vocabitur altissimi filius. Et
iohannem. Et hec est ratio quare
inter sanctos noui testamenti solū
trium sanctorum natales celebran-
tur scz xp̄i marie et iohannis. vt ī
c. ꝯꝯq̄s. de ferijs. In sanctificatōe
autem Johannis tria deus contu-
lit magna. videlicet peccati ori-
ginalis deletionem gracie spiritus
sancti infusionem per quam tota-
liter fuit solidatus vt non poterat
peccare mortaliter. ⁊ tamen nō cō-
fidens de seip̄o fugit ciuiū turmas
ne leui saltem macularet vtā fami-
ne posset. Et tercio xp̄i ꝯgnitiōez
quam miraculose habuit ad tēp⁹
quia scd̄m plures doctores accele-
ratus est ei vsus racionis ad ꝯgno-
scendum aduentum saluatoris. et
ꝓpterea exultauit. xp̄s em̄ paruus
scd̄z Ambro. per os virginis eliza-
beth salutans iohannem sancti-
cauit et illumīauit vt Jhesuz agno-
sceret et ꝓphetam constituit ⁊ ma-
trem iohannis ꝯgnoscere fecit ma-
riam esse matrem dei. Quare dicit
Vnde mihi hoc vt veniat mater
dei ad me. Ecce em̄ vt facta ē vox
⁊c. exultauit infans ⁊c. Et maxi-
mus in sermone. Solus baptista
dñi vltra legem nascenciū natiui

tatem suam leticie exultatiōis preuenit. ¶ Beata virgo habuit tres filios vnum naturalem scz xp̄m ihesum quem de suis visceribus generauit et hec est generacio naturalis. Alium legalem scz Johannem euāgelistam quem ex rescripto et mādato principis in filiū adoptauit. quando xp̄us ei dixit. Mulier ecce filius tuus. et hec est cognatio legalis. Tercium spiritualem scz iohānem baptistam quem per spiritum sanctum in matris vtero baptisauit. Cum em̄ Elisabeth salutauit mox infans in vtero exultauit et spiritum sanctum recepit ⁊ ab originali peccato mundatus fuit. et sic vtute verbi virginei baptismū spiritussctī recepit. ¶ Tercio fuit magnus natiuitate ꝓpter tria. q̄a fuit gaudiosa. miraculosa et famosa. Gaudiosa quo ad patrem. vnde angelus ait. Erit tibi gaudiuz supple in corde et exultacio exterior. Gaudiosa quo ad cognatos vicinos et matrem. Vnde dr̄. Gauisi sunt cognati et vicini eius. q̄ magnificauit dn̄s misericordiam suam cum illa et congratulabant̄ ei Lu. j. Ideo angelus premiserat. Multi in natiuitate ei⁹ gaudebūt Quod hodie in celebratione hui⁹ festi faciunt sarraceni et quidam cristiani gaudētes corporaliter scz comedendo bibendo et ad ignem saltando. quod tamē fieri deberet spiritualiter scz in consideratione tāti luminis videlicet tocius mundi in orationibus ⁊ elemosinis ad honorem sancti Johannis se exercēdo Et hoc petit eccīa hodie in orōne scz spūalia gaudia. Scd̄o fuit natiuitas ei⁹ miraculosa. Primo in patre q̄ mox replet⁹ est spūsctō et ꝓphetauit dicēs ⁊c̄. Scd̄o ī matre q̄ nomē pueri diuinit⁹ cognouit. Vn̄ Ambro. sup lucā. Nomen filij ꝑ ꝓphecia didicit quod a marito muto discere nequiuit. Nam in circūcisione vocabant eū noīe patris sui zachariā et dixit mr̄ eius. Nequaq̄ sz vocabit̄ iohānes lu. j. Tercio in ꝓle q̄ patri diuinitus loquelā restituit natus. Vn̄ Ambr. Respice iohannē quāta vis sit in ei⁹ vocabulo cui⁹ nūcupacio reddidit muto vocem ⁊c̄. Tercio fuit natiuitas iohānis famosa q̄ fact⁹ ē timor magn⁹ sup oēs vicinos ei⁹. et sup mōtana iudee diuulgabant̄ verba hec. ¶ Quarto fuit magnus ꝯuersatiōe scz in vita. siquidez habuit ꝑfectionez oīm sctōꝝ. Primo patriarchaꝝ quoꝝ magnitudo ꝯsistit in fide. sic Johannes ī fide xp̄i De quo ait Joh. j. Ille erat lucerna ardēs et lucēs. Ecce agn⁹ dei. In fide De ei⁹ diuinitate dicit. Veni et forcior me post me cuius nō suz dign⁹ ⁊c̄. Perfectionē habuit ꝓphetaꝝ math. xj. Quid existis in desertū videre ꝓphaz ⁊c̄. sctūs tho. scd̄a scd̄e. q. clxxiiij nā ipe habuit oē gen⁹ visiōis ꝓphecie. sensibile cū vidit spm̄sctm̄ in specie colūbe super xp̄m et audiuit vocē p̄ris dicētis. Hic ē fili⁹ me⁹ dilect⁹. ymaginariam q̄n sibi fuit dictū. Interi⁹ sup quem videris spiritū dei descēdētē et manentem super eum hic est qui baptisat scz interius peccata relaxādo. Joh. j. Intellectualē q̄n dixit. Medi⁹ vestrū stetit quem vos nescitis. qui an̄ me factus ē ⁊c̄. io-

han. j. Et cū ꝓphecia sit de p̄terito
p̄senti et futuro. scd̄m oē tp̄s ip̄e ꝓ
phetauit. de p̄terito cū dixit de se.
quod p̄dixerat ysa. Ego vox cla-
mantis in deserto ⁊c̄. De futuro cū
dixit. Illū oportet crescere me autē
minui. De p̄senti occulto qñ dixit
Ecce agnus dei. Sz plus etiā q̄ꝫ ꝓ
pheta iohānes qꝛ ñ solū ꝓphetauit
ip̄e de alijs. ß etiā de se fuit ꝓpheta
tū qd̄ nō reperit̄ de alijs ꝓphetis.
scz per ysa. Ego vox clamātis ⁊c̄.
Per Malach. Ecce ego mitto an
gelū meū ⁊c̄. Figurat⁹ in Hely a.
plusq̄ꝫ ꝓpheta extitit qꝛ nō solū pre
nunciauit ß etiā digito mōstrauit
qd̄ alij p̄nunciauerunt. plusq̄ꝫ ꝓphe
ta fuit qꝛ parēces ꝓphetare fecit vt
dictum est plusq̄ꝫ ꝓpheta est. qꝛ ce-
pit in vtero mr̄is ꝓphetare cū ad-
uentū xp̄i in vtero virginis existē
tis exultauit in gaudio. Habuit ꝑ
fectionē apl'oꝝ qui fuerūt in gr̄a cō
firmati et a deo missi. Sic iohan-
nes fuit homo missus a deo cui no
men erat iohānes. De quo ioh. iij.
Amic⁹ aūt spōsi stat. Sup quo au
gu. Quare stat qꝛ nō cadit. qꝛ hūil'
vide stantē in solido. Fuit em̄ per
graciā sanctificatiōis in vtero sic
confirmatus ꝙ peccare nō potuit
mortaliter. Perfectionem habuit
martirū que ꝯsistit in fortitudine
Sic cōstanter circa Herodē pate-
fecit maliciā ꝙ inde mori nō timu
it. Perfectionē habuit cōfessoꝝ que
ꝯsistit in carnis mortificatiōe. lu.
xij. Sint lumbi vr̄i p̄cincti. in lu-
cida ꝯuersatiōe. ibi. Et lucerne ar
dētes in manib⁹ vr̄is. in solida o-
peratione ibi. Et vos sil'es hoībus
expectantibus dn̄m suū qñ reuer-
tat̄ a nuptijs. Sic iohānes carnez
macerauit pilis cameloꝝ quib⁹ in
duebat̄. locustis pascebat̄. vinū et
siccerā nō bibit ⁊ tam deuot⁹ exti-
tit vt xp̄s putaret̄. Perfectionē ha
buit virginū. que ꝯsistit in carnis
et mentis integritate. Sic iohan-
nes de quo canit eccīa. Nesciēs la-
bē niuei pudoris. Et iterū. Serta
ter denis alios coronat. Cui⁹ sen-
tencia ē ꝙ in patria quidā habent
fructū tricesimū alij sexagesimuz.
ß ille cētesimū cū virginib⁹ ⁊ sic hz
tres aureolas martirū. doctorum
⁊ virginū ⁊ sic cētesimū fructum.
¶ Quīto fuit magn⁹ in sua p̄dica- Y.
tione. ip̄e nanq̄ꝫ suā p̄dicationē in
choauit a penitēcia dicēs. Penitē-
ciaz agite appropinq̄bit em̄ regnū
celoꝝ Math. iij. In qua p̄dicatiōe
quatuor generib⁹ hoīm dedit leges
quib⁹ bn̄ viuerēt vt saluarent̄. Pri
mo phariseis dedit legē pn̄ie dicēs
illud math. iij. Progenies viparū
q̄s demōstrabit vobis fugere a vē
tura ira. facite ergo fructū dignuz
pn̄ie ⁊c̄. iā em̄ securis ad radicē ar
boris posita ē. oīs em̄ arbor q̄ ñ fa-
cit fructū bonū excidet̄ ⁊ ī ignem
mittet̄. ⁊ sequit̄. Cui⁹ vētilabrū in
manu sua ⁊ ꝑmūdabit areaz suā et
ꝯgregabit triticū ī horreū suū pal.
au. ꝯbu. ig. inextīg. Attēdam⁹ ca
rissimi durā īcrepationē b. Jo. ad
oēs publicos pctōres q̄ ꝑ phariseos
designant̄. timēdū ē ꝙ etiā nūc s.
Jo ꝯgruent̄ ⁊ ve ad nos dicere pos
set. ꝓgenies vip. q̄s vobis ⁊c̄. Per
signa em̄ q̄dā ꝯgnoscere possumus
ꝙ timēdum est ne in breui veniat
sup nos ira dei. ¶ Et adducā hic se Z
ptē signa q̄ si in aliq̄ ciuitate ꝓuin

cia vel regno cernis ꝓculdubio il
lis de ꝓxīo ira ⁊ flagella erūt. nec p̄
sumptuosum ē ita loq̄ aut temere
qꝛ ipe dn̄s ihesus Math. xiiij. ⁊ lu.
xxj. dixit. Ab arbore aūt fici disci
te ꝑabolā. Cū videritis qꝛ ramus
ei⁹ teuer fuerit ⁊ folia nata. scitis
qꝛ ꝓpe est estas. Primū signū quo
noscunt̄ in ꝓxīo vētura ira ⁊ fla-
gella dei dr̄ magnitudo ⁊ horribi-
litas pctōꝝ qn̄ scꝫ fiūt pctā horrēda
grauia siue nephāda vicꝫ symonia
ꝓphanaciōes sacroꝝ locorū. irreue
rencia diuini cult⁹. felicidia. sacri
legia. adulteria. incest⁹. zodomie.
blasphemie. ꝑiuria. crudelitates.
violencie. rapine. discordie. vsure.
liuores. fraudes. deceptiōes. ꝓditi
ones ⁊ silia. Scd̄m signū dr̄ mul
titudo peccāciū qn̄ em̄ pctā grauia
ꝯmittunt̄ a paucis aduc eq̄nimit̄
suffert de⁹. ß si a multis ꝑpetrant̄
nō diu ꝯtinebit manū suā. Ve no-
bis qꝛ uos sum⁹ in quos fines scl'o
rū deuenerūt. in quib⁹ ꝯplet̄ dictū
ps. Oēs declīauerūt sil inutiles sa-
cti sunt nō ē q̄ faciat bonū nō est
vsqꝫ ad vnū. Ihero. Aduersarius
vigilāciū inquit rara vt⁹ ē nec a
pluribꝰ appetit̄. Et Ouidi⁹ lib. ij.
de ponto ait. Nec facile multis
inuenies milibus ꝓnuꝫ virtutem
p̄cij q̄ putet eē sui. O q̄ exigu⁹ est
nūer⁹ seruienciū deo in vitate. O
quāta ē seq̄la diaboli. O quot disci
pulos hꝫ iā antixp̄s. nō ē vitas. nō
est ꝯfidēcia neqꝫ bonitas in filijs
hoīm. descendentib⁹ ab vniuersa-
lib⁹ ad ꝑticularia iubet plato quie
scere. Terciū signū ad ꝯgnoscēdū
irā dei fore ꝓpinquā est inuerecūdia
pctōꝝ. nā cū multitudo pctōꝝ
supuenerit scd̄m signū erit future
messis. ß quāuis pctā horribilia et
īfinita eēnt si tn̄ fierēt occulte ⁊ cū
verecūdia pacienciā haberet d̄s. ß
quo me vertā nūc in quolibꝫ statu
a multis sine timore dei ⁊ verecun
dia hoīm horrēda ꝯmittunt̄ pctā
Nō erubescāt hoīes ampli⁹ adulte
rari publice ad vsuras mutuare.
nō facere q̄qꝫ turpia absqꝫ verecun
dia. ⁊ tn̄ Cicero gētilis. O xp̄iane
pessime li. j. offici. ait. Sine verecū
dia nihil rectū esse pōt nihil hone-
stū. Et Valeri⁹ li. iiij. Verecūdia
est parēs oīs honesti ꝯsilij. tutela
solenniū officioꝝ. mgl'a innocēcie
cara ꝓximis. accepta alienis. oī lo
co. oī tp̄e p̄ se ferēs fauorabilē vultū
Et Bern̄. sup cātica inq̄t. Verecū-
dia spūal' gl'ia ꝯscie ē fame custos
vite decus. sedes virtutū. primicie
laus. nature insigne ⁊ toti⁹ hone-
sti. prochdolor pudet dicere quō fi-
unt hijs tp̄ib⁹ pctā inuerecūde īpu
dēter elata facie ⁊ cū derisiōe ⁊ ꝯtē
ptu dei. O xp̄iana religio q̄ oīs im
mūdicie ⁊ sctīmonie speculū eē de
beret hodie qꝛ verecūdia extīcta ē
facta ē turpis ⁊ sordida ⁊ tēplū oīs
immūdicie ⁊ dissolutiōis. Quartū
signū ē īpunibilitas pctōꝝ. siem̄ in
uerecūde ⁊ manifeste pctā fierēt pu
nirent̄ ad min⁹ adhuc paciēciā ha
beret d̄s ß cū īpune trāseūt ad ira-
scēdū deū ꝓuocam⁹. ita dr̄ ī. c. si ea
xxiij. q. iiij. Si ea q̄b⁹ d̄s offendit̄
insequi vel vlcisci differim⁹ vtiqꝫ
diuinitatis pacienciam ad iraꝫ ꝓ-
uocamus. multū em̄ deus delecta-
tur in punitione maloꝝ vt dr̄ ī. c.
si quis alioꝝ e. cā ⁊. q. vbi habetur
q̄ magis puniunt̄ ꝯsenciētes q̄ fa

cientes. ⁊ in. c. qui ꝯsentit. xj. q. iij
regulariter facientes ⁊ ꝯsenciẽtes
pari pena puniũt vt ĩ. c. j. d̃ offi. de
le. ibi glo. de q̃druplici ꝯsensu vide
⁊c. ⁊ in. c. facientis. lxxxvj. disti.
inuehe ꝯtra p̃latos ⁊ rectores ciui-
tatum qui non puniũt publica a-
dulteria ⁊c. Quintũ signũ est studi
um ⁊ promptitudo peccatorũ quã
do scz tota diligencia ⁊ promptitu
dine ꝯmittunt̃ peccata horrenda a
multis in quolibet statu. Quãuis
em̃ talia peccata fierent sine timo
re ⁊ impune. si tñ omne nostrũ stu
diũ nõ esset in illis pacienciã habe
ret deus. Sz qñ omne studiũ in il-
lis erit magis ꝓpinqua ira dei erit.
Inuehe ꝯtra facientes maiorẽ dili
genciã ad seruiendũ diabolo q̃ d̃o
Sextũ signũ est gloriatio ⁊ iocũ-
ditas peccatoꝝ. Nã si omne studi-
um nr̃m esset in male viuendo ⁊ tã
tũ de pctis nõ gloriaremur et iocũ
daremur pacienciã haberet deus.
Sz cũ cernimus pctõres in mali-
cia gloriari ⁊ iocundari. aliud cla
rum erit signũ diuini flagelli. In-
de p̃s clamat. Quid gl'iaris in ma
licia qui potẽs es iniquitate ĩuehe
ꝯtra tales. Septimũ signũ ẽ ꝑseue
rancia pctõꝝ qñ scz pctã grauia a
multis ꝯmissa ꝯsuetudine et lõga
ꝑseuerãcia in cordib⁹ populoꝝ le-
uia facta sunt. Defendunt nanq̃
multi pctã sua et excusant ꝯsuetu
dinẽ allegãtes. nõ aduertẽtes oĩm
doc. sentenciã qui firmiter asseue-
rãt q̃ ꝯsuetudo nõ excusat neq̃ al
leuiat pctã ꝫ aggrauat et adauget
Audi q̃d dicat Gre. ix. ĩ. c. fi. de cõ
suetudine. et ꝯciliũ lateranẽ. ĩ. c.
cũ in eccle. de symo. Tãto grauio
ra sunt crimĩa quãto diuci⁹ infeli-
cẽ actũ detinẽt alligatã. Et Cle-
mẽs. iij. in. c. cũ haberet. de eo qui
dux. in ma. q̃ pol. dicit. Diurnitas
temporis pctm̃ nõ minuit ꝫ augm̃
tat. male igit̃ se excusãt pctõres ⁊
trãsgressores diuĩe legis q̃ sp̃ quert̃
ad ꝯsuetudinẽ subterfugere. sic fa-
ciunt vsurarij. sic mercatores frau
dulẽti. sic m'lieres vane. sic ambi-
ciosi clerici. sic blasphematores. sic
oẽs dissoluti corde. qui tãto magis
deberẽt timere iudicia dei qñ vide
rẽt p̃ ꝑseuerãciã et ꝯsuetudinẽ a pec
catis detineri. ꝯcludo igit̃ q̃ qñ bñ
dict⁹ de⁹ cernet in aliquo regno. ꝓ
uincia. ciuitate aut toto orbe terra
rũ ista horribilia ⁊ infinita pctã fi
eri sine timore dei publice ⁊ ĩpune
oĩ attẽtiõe ⁊ studio gloriãdo se. ⁊
ita sp̃ ꝑseuerare nõ p̃t ampli⁹ pac
enciã habere de⁹ ꝫ ira sua ĩ nos de-
seuiet multipl'r flagellãdo. Qd̃ aũt
p̃dicta v̄a sint ⁊ ne ex leuitate me
putes adduxisse testimonio sacre
scripture ꝓbabo tibi deũ nũq̃ intu
lisse md̃o aliqd̃ exterminiũ genera
le aut ꝑticulare nisi p̃dicta signa p̃
cesserint. De exterminio generali
audi tex. Gen̄. vj. Vidẽs aũt de⁹
q̃ multa malicia hoĩm eẽt ĩ terra
ac cũcta cogitatio cordis ĩtẽta eẽt
ad malũ oĩ tp̃e penituit eum fecisse
hoĩem. Demũ subdit̃ q̃ de⁹ p̃ vni-
uersale diluuiũ md̃m extermĩauit
Hec v̄ba si diligenter examinent̃
p̃dicta oĩa reperient̃ signa. tũc em̃
tp̃is multa ⁊ horrenda pctã regna
bãt ⁊ ꝑmaxime circa scel⁹ ꝯtra na
turã ⁊ fetosaz luxuriã. Ait em̃ me
thodi⁹ q̃ m'lieres supgresse viris ab
utebãt̃. ⁊ dr̃ ĩ tex. Vidẽs aũt d̃s q̃

mlta malicia hominū. vbi prima duo signa ponunt. ⁊ quia manifeste ⁊ impune fiebant. ideo subdit. in terra. ⁊ quia fiebant iocunde et sine aliquo timore. ideo subdit. et cuncta cogitacio cordis. id est nō partim neq; diuisim. Et quia fiebant omni attentione ⁊ studio. dicit. intenta esset ad malū. nā malum est peccata ꝯmittere. sed peiꝰ de illis gloriari. Et quia fiebāt talia peccata perseueranter. ideo subditur. omni tēpore. Et quia in hoc signo messis matura fuit ideo falcem generalis diluuij misit sup terram ⁊ vniuersam carnem deleuit Similiter quecūq; alia ꝑticularia iudicia diligenter cerne ⁊ videbis ꝑdicta clarescere signa. vide gen. xviiij. Sodome ⁊ Gomorre iudiciū. si diligenter inspexeris ꝑdicta signa reperies sicq; de alijs ⁊c. q̄d igit̄ charissimi nobis faciendū est cū ꝑdicta signa ꝑ oculis videamꝰ merito cuꝫ timore aduertere debemus ꝑdicationē sctī Jo. bap. ⁊ facere dignos fructꝰ penitencie vt sic fugere possimus a futura ira dei. qm̄ securis ad radicem arboris posita ē. fac deinde exaggerationem vt scis. ⁊ tm̄ de prima predicatiōe sctī Jo. quā fecit phariseis. Scdo b. Joh. minoribꝰ ⁊ ppl'aribꝰ dedit legē misericordie in elemosinis dicēs illd̄ Lu. iij. c. Qui hꝫ duas tunicas det vnā n̄ habēti. ⁊ qui hꝫ escas similit̄ faciat. Amb. sup lucā ⁊ habet̄ in. c. in singulis. lxxxvj. disti. In singulis quoq; generibꝰ hoīm ꝯueniēs tribuit sctūs Joh. bap. responsum vnū oībꝰ. oēs in cōi ammonent̄ vt ꝯferāt nō habēti. misericordia em̄ plenitudo v̄tutū est. ⁊ ido oībꝰ ē ꝑposita forma virtutis Tercio officialibꝰ publicanis imꝑatoris ⁊ principū. dedit legē iusticie dicēs illud Lu. iij. Nihil ampliꝰ q̄ꝫ ꝯstitutū ē vobis faciatis. ⁊ ī d. c. ī singl'is. lxxxvj. d̄r sic. Ita publicanis ne vltra ꝑscriptuꝫ exigāt. Quarto militibꝰ dedit legē clem̄cie dicēs illud Lu. iij. Neminē ꝯcuciatis neq; calūniā faciatis ⁊ ꝯtenti estote stipēdijs vr̄is. ⁊ in d. c. ī singulis d̄r sic militibꝰ ne calūniā faciāt ⁊ ne ꝑdā requirāt docēs idcirco ꝯstitutū milicie stipēdiū ne dū sumptꝰ querit̄ ꝑdo crasset̄. ¶ Sexto b. Jo. fuit magnꝰ ꝯmēdatione Nullus sctōꝝ repit̄ ita mirabiliter ꝯmēdatꝰ. Nā oīs natura ītellectualis cū ꝯmēdat. Primo ipe d̄s mathei. xj. Inter natos mulieꝝ nō surrexit maior iohe baptista. vbi excludit̄ Maria qꝛ d̄r inter natos et xp̄s. qꝛ dicit mulieꝝ nō em̄ xp̄s fuit mulieris natꝰ ꝫ v̄ginis. Scdo angelꝰ lu. j. Erit magnꝰ coram dn̄o. vbi ꝯsequēter archāgl's gabriel vitā suā describit. Tercio hō etiā inimicꝰ vt herodes qꝛ d̄r Mar. vj. sciebat eū virū sctm̄ ⁊ metuebat euꝫ ꝫ et doctores eccīe mirabiliter eum ꝯmēdāt. Aug. in ser. dicit Magnꝰ iohs cuiꝰ magnitudini etiaꝫ saluator testimoniū ꝑhibꝫ dicit. Nō surrexit īter natos mulieꝝ maior ⁊c. ꝑcellit cūctis. eminet vniuersis. an̄cedit ꝓphetas. surgredit̄ pr̄iarchas ⁊ q̄sq̄s de ml'iere natꝰ ē īferior ē iohāne. Itē Joh. criso. Johānes sto a v̄tutū ⁊c. vide in lectionibꝰ de decollatiōe eiꝰ. Itē petrꝰ damiāꝰ in ser. de eius natiuitate quē vide

¶ Septimo fuit magnus sua consummatione. Nam descendens ad limbum confortauit sanctos patres quia ibi erant apportando eis bonum nuncium de aduentu saluatoris qui cito erat descensurus ad eos liberandum. Vnde confortati sunt propter quator. Primo quia ibi erant in maxima tristicia. Secundo quia visione dei carebant. Tercio quia in loco tenebroso manebant. Quarto quia demonum vicinitatem habebant. Et quamuis ad limbum descenderit eius tamen passio ab ecclesia celebratur. Eorum enim qui ad limbum descenderunt fuit quadruplex differencia. Primo quidam spectabant simpliciter ad vetus test. sicut Abraham Moyses Dauid etc. et istorum solennitas non agitur. Secundo quidam spectabant ad vetus test. quantum ad tempus. Sed ad nouum quantum ad causam vt sunt pueri innocentes. et ideo propter causam eorum obitus celebratur sed propter tempus alleluia subticetur. Tercio quidam spectabant ad nouum testa. ratione cause quia pro iusticia moriebantur et ratione temporis quia fuerunt finis veteris testamenti et inicium noui vt Johannes baptista et ideo eius obitus colitur et alleluia cantatur. Quarto quidam spectabant ad nouum testamentum ratione vniuersalis dampnationis et noue institutionis vt xps qui ad limbum descendit vt inde educeret sanctos patres. Juxta illud zacha. ix. Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos de lacu in quo non erat aqua. Inter quos patres immediate post xpm fuit Johannes baptista cui data est sedes lucifer in celo in die ascensionis pro sua gloria. ¶ Vltimo fuit et est magnus miraculorum operatione in vita. in morte et post mortem. In vita nullus ita cito fecit miracula sicut Johannes qui adhuc in vtero matris existens exultauit. Miraculose conceptus est quia de sterilibus parentibus. Miraculum fecit in natiuitate reddens patri loquelam. Et tota eius vita fuit miraculosa. In morte patet de miraculis circa eius sepulchrum in Sebaste ciuitate palestine factis. Vbi per discipulos eius inter Heliseum et Abdiam fuit sepultus. Et cum miracula non cessarent iubente iuliano apostota gentiles eius ossa cremauerunt et per agros sparserunt. Et vt quidam dicunt cum Herodias caput Johannis in manibus cerneret et eidem gaudens plurimum insultaret diuino nutu caput ipsum in eius faciem sufflauit et illa protinus expirauit. Alij. vero dicunt quod cum Herode in exiliuz fuerit dampnata et ibi miserabiliter defuncta quod verius secundum cronicas vedetur. Post mortem vero multis claruit et hodie claret miraculis. Vnuz scribit Grego. de sanctulo. iij. dyal. et plura alia. vide in eius legenda de natiuitate et decollatione. Secundus articulus erit de hoc quomodo nos possimus fieri magni coram dño. Solucio tria sunt per que magni fieri possumus coram dño scz ex diuino timore. ex diuino amore. et tercio ex humilitatis autore. Que vide in sermone de sancto Bartholomeo. Qui incipit Facta est contencio

ꝛc. in scdo membro. Ad idē vide scdm membrū in ser. Johā. nyder de sanctis huius festi ꝛc.

De sctō Petro apl'o sermo. lvij.

A ibi dabo claues regni celoꝝ math. xvj. ¶ In ordinationibus siue ꝓmotionibus p̄latoꝝ siue doctoꝝ que ordinate fiunt tria debent p̄cedere. Primum est examīacio. scdm est examīatoꝝ bñ respōdenciū ꝯmendatio. Terciū ē ꝯmēdatoꝝ approbatio. Hūc modum apl's pl's paulus docuit. j. thy. iij. Et hij primū ꝓbent̄. Hūc xp̄s in sua prima ordīatione seruauit. collatur⁹ itaq; apl'is et btō petro principaliter scdm glo. clauiū ptātem tria fecit. primo p̄misit examinationē. scdo adiunxit bene respondētis ꝯmendationē. Tercio ꝯmendati approbationē. Examinauit autē apl'os in duob⁹. Primo in fide aliena. Quē dicūt hoīes ꝛc. Scdo in ꝓpria. Vos aūt quē me esse dicitis. quia p̄lati reddituri sunt rationē nō solū pro seip̄is ꝫ etiā pro subditis. Examīatū āt discipl'm ꝓbatissimū ꝯmēdauit in duob⁹ in ꝑfectiōe fidei. Beatus es symon bariona. in ꝑfectiōe sciencie. q; caro et sanguis nō reuelauit tibi ꝫ pr̄. Cōmendatū approbauit in duobus. In onere. Sup hāc petrā. in honore. Tibi dabo claues ꝛc. ꝓut dicit thema. In quibus verbis tria tāgunt̄. Primo petri dignitas q; dicit tibi scz petro et sub ip̄o oī suo successori. Scdo xp̄i largitas. q̄a dicit dabo nō vēdā ꝫ libere ꝯferēs Tercio doni īmēsitas quia claues regni celoꝝ. ¶ Circa primuz nota q̄ dignitas btī petri vltra alios apostolos ꝓbat̄ ex trib⁹. Primū dr̄ prelatiōis. xp̄s em̄ btm̄ petrū summū pontificē fecit et vicariū suum instituit qñ dixit ei Joh. vl. Pasce agnos meos Et tercio pasce oues meas. vbi nota q̄ in no. test. xp̄s instituit triplicē gradū sacerdotū. prim⁹ ē inferioꝝ. scds ē ep̄oꝝ. tercius est pōtificū maximoꝝ. Prim⁹ grad⁹ sacerdotū ꝯstitut⁹ a xp̄o est grad⁹ sacerdotū īferioꝝ. Nā habuit dñs. lxxij. discipulos quib⁹ succedunt p̄spiteri. qui sunt minores in auxiliū operis vt notat̄ in. c. olim xcv. di. Scds grad⁹ ē ep̄oꝝ qui sacerdotes maiores respectu alioꝝ īferioꝝ dici possunt. Hij locū. xii. apl'oꝝ tenent in eccīa. Sicut patz lxxiij. di. quorū vices. et in. c. vidētes. xij. q. j. Tercius gradus ē pōtificū maximorū. nā dñs supra alios elegit petrū in summū sacerdotē. sicut notat Leo papa in. c. ita dñs nr̄. xix. di. et Anaclet⁹ papa ī. c. in nouo. xxj. di. et. c. sequeñ. et idē papa in. c. sacro sctā. xxij. dis. vbi dicit̄ q̄ petro ꝯcessum ē a deo et ip̄i inter se voluer̄t apl'i id ip̄m vt reliq̄s p̄essz oīb⁹ apl'is et cephas. i. caput et prīcipatū tenerz apl'atus. qui et eādē formā suis successoribus et reliquis ep̄is tenendam tradiderūt. et in. c. p̄dicto ea. di. dr̄ q̄ talis gradus seruatus ē in veteri testa. vbi Aaron summus sacerdos fuisse tradit̄ et filij ei⁹ sacerdotes minores. vñ scriptū ē. Moises et Aaron ī sacerdotib⁹ e⁹. i. primi inter eos fuerunt vtiliores. Talis etiā discrecio a gentilibus maxīe

B

etiã introducta ē qꝛ suos sacerdo-
tes minores simpliciter flãmines
a filo qđ in capite portabant voca
bant. alios archiflãmines. alios ꝓ
thoflãmines appellabant. quante
aũt p̄eminẽcie sit maximi põtifica
tꝰ gradꝰ oñdit Agatho papa in. c.
sic oẽs. xix. dist. vbi dicit. sic om̃es
aplice sedis sanctõnes accipiẽde sũt
tanq̃ ipiꝰ diuina voce petri firma
te. Quisq̃s em̃ catholice ad papalẽ
celsitudinẽ sublimat̃ ipe ē petri suc
cessor. ipe vicariꝰ xp̄i. ipe cui totꝰ
mđs deuote ē subiectus. ⁊ licꝫ ma
gna sit ptãs impialis longe tñ no
bilior ē facultas põtificalis. ⁊ ideo
dr̃ in. c. solite. de ma. ⁊ obe. Fecit
deus duo magna lumĩaria in fir-
mamẽto celi. lumĩare maius vt p̄
esset diei. ⁊ lumĩare minꝰ vt p̄esset
nocti. vtrũq̃ magnũ sꝫ alterũ ma
ius. Ad firmamẽtũ igit̃ celi. hoc ē
vniuersalis eccie fecit deꝰ duo ma
gna lumĩaria. i. duas instituit di-
gnitates que sunt põtifical̃ digni-
tas ⁊ regalis ptãs. sꝫ illa que p̄est
diebus id ē spũalibꝰ maior ē. q̃ vero
nocti id ē carnalibꝰ minor. vt quã
ta ē inter solẽ ⁊ lunã tanta esse int̃
põtifices ⁊ reges differencia ꝯgno
scat̃. hec ibi. ¶ Scđm dr̃ sctitatis.
sanctitas nãq̃ vite btĩ petri prorꝫ
batur ex fide. tripliciter. Hꝫ nan-
q̃ triplicẽ veritatẽ fidei scꝫ ĩtegrã
feruidam ⁊ solidam. Primo inte-
gram qꝛ vtranq̃ naturaꝫ ꝯfessus
est scꝫ diuinitatis ⁊ hũanitatis cũ
dixit. Tu es xp̄s in hoc cõfitet̃ hu
manam naturaꝫ qꝛ xp̄s interp̄tat̃
vnctus. p̄s. Vnxit te deus tuus scꝫ
in regem et pontificeꝫ. sꝫ in hoc ꝙ
dixit filiꝰ dei viui confitet̃ diuinã
naturã. Et dr̃ notanter viui scđꝫ
Jhero. ad differenciam eoꝝ qui pu
tant̃ dij ⁊ mortui sunt. Jp̄e solꝰ de
us immortalis. Ezech. xviij. Vi
uo ego dicit dñs. ⁊ sicut petrus ha-
buit fidẽ integram sic ⁊ nos habe
re debemus. qꝛ dicit Athanasius.
Quam nisi quisq̃ integram inuio
latamq̃ seruauerit absq̃ dubio in
eternũ peribit. Etiam dꝫ esse inte-
gra id ē moribus approbata. Jaco
bꝰ. ij. Fides sine opibus mortua ē.
Jhero. Quid ꝓdest si impie agis ꝙ
deũ voce inuocas quẽ opibꝰ negas
Ideo dicit. Btũs es symon. i. obe
diens. nõ petrus id ē ꝯgnoscens qꝛ
cognicio fidei per se nõ saluat sed
obediencia operis. Greg. Tunc ve
raciter fideles sumus si qđ vbis ꝓ-
mittimus operibus adimplemus
Scđo habuit fidem feruidam id ē
maxĩe caritateꝫ informataꝫ. naꝫ
scđm Aug. Caritas est forma fidei
⁊ in deũ credere ē credẽdo per amo
rem in deũ ire ⁊ ei per fideꝫ forma-
tam tanq̃ vltimo fini adherere.
¶ Fuit aũt btũs petrus feruencior
in caritate siue dilectione ceteris
aplis. Cuius signa sunt q̃tuor. pri
mũ añ passionem. qꝛ ꝓpter eiꝰ amo
rem oĩa terrena cõtempsit math.
xix. Ecce nos reliquimus omnia et
secuti sumꝰ te. Quidã sunt ꝓcrasti
nãtes ꝯtra quos dicit. ecce. Quidã
ad tempus reponentes cõtra quos
dicit relinquimus nõ reposuimus
quidã diuidentes cõtra quos dicit
omnia. quidã res suas exteriores
relinquentes sed suas voluntates
retinentes contra quos dicit. ⁊ se-
cuti sumus te. Scđm signum fuit
in passione. quia secuꝫ mori voluit

quando dixit Lucxxij. Paratꝰ suꝫ tecum ⁊ in carcerem ⁊ in mortem ire non em̄ volebat mori ante euꝫ quia nolebat carere tam dilecti p̄sencia. nec volebat viuere post eū quia non reputabat vitam ꝫ mortez amaram. volebat aūt mori cū eo quia hoc reputabat sibi gloriaꝫ et coronam. Terciū signū fuit post passionē quia semper in lachrimis fuit. Habuit em̄ lachrimas doloris eo ꝙ magistrū suū negauit lu. xxij. Egressus foras fleuit amare Vnde dicit Clemens. ꝙ quandocunqꝫ gallicantū audiebat lachrimas emittebat. habuit lachrimas compassionis eo ꝙ amicum mortuum videbat. Joh. xvj. Plorabitis ⁊ flebitis vos. mundus autem gaudebit. Habuit lachrimas deuotionis. eo ꝙ ad amicum videndū semper se parabat. Habuit lachrimas ꝯsolationis nā semper fleuit qn̄ memor fuit dulcissime allocutionis ⁊ ꝯuersationis ihesu. Vnde dicit Clemens ꝙ semper in sinu sudarium ferebat quo fluentes lachrimas detergebat. sic em̄ ī ꝯsuetudinē deduxerat flere ꝙ tota eius facies adusta lachrimis videbat. Quartum signum fuit post resurrectiōꝫ quia ip̄m Johannē ad monumentum precucurrit. Et sicut dicit grego. Illi pre ceteris cucurrerunt qui pre ceteris amauerunt. Aliquādo em̄ cucurrerunt simul. aliquando iohannes precucurrit cicius petro. aliquando petrus cicius iohanne quia prior monumentuꝫ intrauit. per quod datur ītelligi ꝙ ambo dilexerunt xp̄m sapienter. sed iohannes magis dulciter. petrus autem magis cōstanter. Ex quo sequitur tercium ꝙ habuit fidem solidā quia pro xp̄o sentenciā mortis voluntarie tollerauit. De quo Criso. Ad tollerandum ꝑ xp̄o vulnera et mortis picula erat omni saxo durior. omni adamante firmior. sic ꝙ nulla res transitoria euꝫ potuit ammouere. passus etiā videt̄ passione acerbiori pre ceteris. nā cum passio crucis sit acerbissima ⁊ ip̄e hanc sustinuerit verso capite ad dextram hinc facta crudelior ⁊ passioni xp̄i similior. ¶ Terciū dicit̄ operationis. Fuit enim eius opatio efficax scd̄m eius v̄tutē. ⁊ hoc quadrupliciter. Primo scd̄m virtutez sanandi. nō em̄ soluꝫ sanauit sicut ceteri verbo orationis ꝫ etiā v̄bo iussionis. sicut patet in sanatione Enee. Act. ix. Item etiā vmbra corporis sui vt dicit̄ Act. vj. Etiā impositione bacculi sui sicut patꝫ in discipulo iam per triginta dies defuncto qui ad impositionē bacculi sui resuscitatus est vide in legenda. Scd̄o scd̄m v̄tutem p̄dicādi. tam fructuose em̄ predicauit ꝙ vna die tria milia hoīm conuertit vt dicit̄ Act. ij. Ideo dicit Anacletus papa in. c. in nouo. xxj. dis. ꝙ petrus primus ad fidē pplm virtute sue p̄dicationis adduxit. Tercio scd̄m v̄tutē orandi. nā eius orō aliquando aperiebat celū. vt patet Act. x. Vbi dicit̄ ꝙ super eū cecidit mentis excessus ⁊ vidit celum apertuꝫ. Aliqn̄ faciebat descēdere spiritū sanctū sicut patet Act. viij. in samaritanis. aliqn̄ expoliabat īfernū sicut qn̄ suscitauit defunctū quē symon magus suscitare nō po

tuit et thabitam viduam. Act. ix.
Aliqñ vincebat demoniũ sicut pa
tet in demone qui simonẽ magũ
per aera deferebat. vide legendaz
Quarto scd̃m virtutẽ ꝯuersatiõis
⁊ moꝝ. Summa em̃ cũ honestate
inter apl'os ⁊ alios iudeos et genti
les cõuersatus est. ita vt eũ merito
tanq̃ caput sequerẽtur. quem etiã
nos presertim clerici summa vene
F ratione sequi debem⁹. ¶ Nã clerici
oĩm diuino cultui dedicati magna
cũ honestate cum secularibus con
uersari debent. Et infra scriptas
honestates habere et obseruare te
nentur prima honestas est cũ mu
lieribus. qm̃ mulier sagitta dyabo
li est. oĩa fere scandala que in cleri
cis accidũt a sceleratissimis mulie
rib⁹ habẽt ortũ debẽt igr̃ ꝯuersatiõz
mulierũ pro posse fugere ⁊ earã co
habitationẽ declinare. Audi Jero.
xxviij. dis. hospiciolũ vbi dicit̃ ho
spiciolum tuũ. aut raro aut nunq̃
mlieres terant. qꝛ nõ potest toto
corde habitare cum deo. qui femĩa
rũz accessibus copulat̃ ⁊c. vide to
tum textuz qꝛ pudere est Et in. c.
legit̃. lxxxj. di. dr̃. Legit̃ in regula
bti Augustini ꝙ btũs August. nec
cũ sorore habitare ꝯsensit dicens.
Que cũ sorore mea st̃ sorores mee
nõ sunt. glo. qꝛ soci⁹ socij mei soci⁹
me⁹ nõ ẽ nã cohabitatio qñq̃ ẽ a
dulterij occasio vt in. c. diffinim⁹
xviij. q. ij. excipiũt̃ oẽs iste vt mr̃
soror. amita. matertera ⁊ genera
liter per lineã trãsuersalẽ oẽs ꝯsan
guinee que sunt infra scd̃m gradũ
vt in. c. cũ oĩbus. lxxxj. di. Cũ oĩ
bus inquit clericis extranee femĩe
nõ cohabitent sed sole mr̃es. auie
mat̃tere. amite. sorores et filie fra
trũ et sororũ ⁊ quecũq̃ ex familia
domestica necessitate id ẽ ꝯsang
uinitate vel affinitate. Hec ibi.
Sed per lineã ascendenciũ et de
scendenciũ vsq̃ ad quartũ gradũ
ar. dic. c. cũ oĩbus. ⁊. c. nõ debet. de
ꝯsang. ⁊ affini. ⁊. xxxij. dis. inter
omnia. Vbi dr̃. Inter oĩa dixit.
id est statuit synodus sctã nõ epo
nõ diacono nõ subdiacono. nõ a
licui oĩno q̃ ĩ clero ẽ licere subĩtro
ductã habere mulierẽ nisi forte aut
matrem aut sororẽ aut amitã aut
etiã ydoneas personas que fugiũt
suspiciões ꝫ certe si q̃s possz oẽs ge
neralit̃ declĩare deberet qꝛ mds to
t⁹ in maligno posit⁹ ẽ. Inuehe cõ
tra cohabitantes ⁊ illos qui cõiter
ꝯducũt hospicia inter eas ⁊ laicos
cũ tñ hospitari possint inter cleri
cos qd̃ fieri nõ deberet. Rationez
ponit Eusebius in. c. laicos. ij. q.
vij. quia laici opido clericis infesti
sunt ⁊ ideo vita eoꝝ ⁊ ꝯuersatio
debet esse secreta ⁊ a laicorũ actib⁹
remota. Inuehe etiã ꝯtra eos qui
se tpe serotino puellis ⁊ mulierib⁹
ꝯmiscẽt publice in plateis ⁊c. Se
cũda eoꝝ honestas ẽ in capitulis.
xviij. dist. c. ꝓhibete dr̃. Prohibite
fratres ꝑ vniuersas regionũ vr̃aꝝ
eccĩas vt clerici iuxta pl'm comã
nõ nutriant sed desuper caput in
modũ spere radãt id ẽ coronã por
tẽt. ⁊ in. c. clerici ea. di. ⁊ de vi. et
ho. cle. in. c. clericus. ⁊. c. clerici. et
c. clericis dr̃ ꝙ clerici qui comã nu
triunt ⁊ barbã etiam inuiti a suis
archidiaconis tondeant̃. debẽt em̃
aures habere patẽtes. Inuehe con
tra habentes lõgos pilos ⁊ paruas

G

coronas. ¶ Sz q̄ ē rō ꝙ institutū ē ꝙ ista tonsura capitis portetur. Solucio scd̄m mentē scti Tho. in iiij. di. xix. ⁊ canonistaꝝ tres sunt rōes q̄re sacerdotes ⁊ in sacris ꝯstituti tōsurā deferre debēt. Prima rō est insignū regie dignitatis. nā sacerdotes ad diuina misteria ⁊ regis eterni sacr̄a ministranda electi ac ordīati deputati sr̄. ideo signū regis eterni deferre debent. qd̄ est capitis corona. Hāc rōez tāgit b. Jhero. ⁊ habet̄ in. c. duo. xij. q. j. vbi inquit. Duo sunt genera xp̄ianoꝝ. Est aūt vnū genꝰ qd̄ mancipatū diuino officio ⁊ deditū ꝯtemplationi ⁊ orōi ab oī strepitu tp̄aliū cessare ꝯuenit. vt sunt clerici et deo deuoti scz ꝯuersi. cleros em̄ grece latine sors dicit̄. inde hmōi homines vocant̄ clerici. id ē sorte electi. oēs em̄ deus in suos elegit. hij nanq̄ sunt reges id ē se aliosq̄ suis virtutibus regētes. ⁊ ita in deo. id ē in eccīa regnū habēt ⁊ hoc designat corona in capite. Hāc coronā habēt ab institutione romane eccīe. ⁊ in signum regni qd̄ in xp̄o expectant. Secundo tonsuram deferre debēt ī signū tp̄alis vilitatis Quid em̄ piloꝝ rasio circū circa tēpora ⁊ supra caput piloꝝ abrasio. aliud significat q̄ꝫ ꝙ diuinis dedicati inferius radant̄ circa timpora id est inferioribꝰ negocijs nō implicent̄. ⁊ in vertice capitis capillum nullū deportēt vt toti ꝯtemplationi dedicent̄. ij. ad Thim̄. ij. Nemo militās deo implicet se negocijs secularibus q̄ nemo p̄t duobꝰ dn̄is seruire. Audi Jhero. in d. c. cduo vbi ꝯsequenter dicit. Rasio v̄o capitis est tp̄aliū oīm deposicio. illi victu ⁊ vestitu ꝯtenti nullā inter se ꝓprietatē habentes scz in rebꝰ eccīasticis. nō em̄ sunt dn̄i eorūdē ꝫ dispēsatores. ⁊ an vsurarij. vel vsufrufructuarij ad p̄sens resoluere dimitto. Tercia ratio dicit̄ insignū approbate veritatis. nā scd̄m traditionē aliquoꝝ corona clericoruz hic p̄mū sumpsit iniciū. dū em̄ Petrꝰ Anthiochie p̄dicaret in ꝯtumeliaz noīs xp̄iani summitatē capitis eiꝰ abraserunt. Qd̄ quidē postmoduz toti clero tradit̄ in honorē ꝙ ꝓ cristo apl̄oꝝ p̄ricipi ꝯtumelia fuerat irrogatū. Jnuehe ꝯtra eos q̄ verentur ⁊ occultāt. ⁊ dic de pena nō deferēciū coronas. Tercia honestas est in vestimētis. vt scz vestimēta honesta portēt. silr̄ ⁊ calciamēta. Hoc statuit̄ in d. c. clerici. xxiij. di sti. vbi dicit̄. Vestimēta vel calciamēta nisi q̄ religionē deceant vti aut habere nō liceat scz ad vtēdum Idez habet̄ in. c. j. ⁊. c. nullꝰ. xxj. q. iiij. ⁊ in. c. clerici. de vi. ⁊ ho. cleri. vbi inter alia dr̄. Clerici clausa desuper deferāt indumēta nimia breuitate vel longitudine nō notāda pannis rubeis aut viridibꝰ nō vtātur. vide tex. q̄ pulcer est. Jnuehe ꝯtra eos q̄ habēt tunicas retro excisas ⁊ pallia diffibulata ꝯtra. c. clerici in fi. de vi. ⁊ ho. cle. Dic de honestate eccīe. Jtē ꝯtra eos q̄ deferunt vestes bip̄titas. vt in curijs principū ꝯtra cle. ij. de vi. ⁊ ho. cleri. vbi ponit̄ pena. Quarta honestas est in exercicijs ⁊ negocijs. debent em̄ sacris eloquijs ⁊ virtuosis actibus inherere ⁊ diuinis officijs et deuocionibus insistere. Vnde

in.c.omnes psallētes.xxxviij.di.
dr̄.Omnes psallētes deo repromit
timus in iustificationib⁹ tuis me-
dita bor.nō obliuiscar sermōes tu-
os qui sunt eloquia dn̄i.quod ⁊ si
cunctis fidelibus obseruare saluber
rimū sit p̄cipue tn̄ hijs qui ecciasti-
cam sunt ꝯsecuti dignitatez. Hec
ibi.Quibus aūt virtutib⁹ clerici de
beāt esse decorati oñdit apl's.j. Co
rinth.iij.Et ad Thitū.j.dicens.
Oportz ep̄m esse irrep̄hensibilē ⁊c̄.
Que regula ꝯtinet.xiij.c.seu cōdi-
tiones virtutū que obseruari debēt
ab omnib⁹ sacerdotibus.A secula
ribus aūt negocijs clerici oīno de
bent abstinere ⁊ ideo ordinant̄ in
sabatho qd̄ interpretat̄ quies quia
quiescere debent id est cessare a secu
laribus negocijs.que aūt sint ista
negocia secularia que clericis ꝓhi-
bent̄.vide.c.j.ne cle.vel mo.vbi
multa ponunt̄.Et ysid̄.de vi.cle.
Et habet̄ in.c.hijs igit̄.xxiij.dis.
quā vide.Et primo quidem nego
ciatio est eis ꝓhibita.Audi Jhero.
in.c.negociatorē.lxxxviij.di.vbi
dicit.Negociatorē clericū ex inope
diuitē.ex ignobili gloriosuz tanq̄z
pestē fuge.In quib⁹ verbis tria ge
nera hoīm fugienda describit.pri-
mo clericus negociator.scd̄o paup
factus repente diues ⁊ rusticus in
dominio ⁊statu exaltatus.Itē nō
debent esse aduocati siue ꝓcurato-
res in seculari iudicio nisi ꝓ mise-
rabilib⁹ ꝑsonis.⁊in.c.j.de postul.
vel nisi suā aut suoꝝ prosequentur
iniuriā.iiij.q.vj.omnib⁹.Itē nō
debent esse hystriones goliādi aut
buffones.vt in.c.j.de vi.⁊ ho.cle.
li.vj.Item nō debēt esse maccella
rij aut tabernarij publici vt in cle.
eo.ti.vbi ponit̄ pena.Itē non de-
bent esse venatores.venatione il-
la que fit cū clamore scz canibus et
tumultu.vt in.c.j.⁊.ij.ne cle.vel
mo.⁊in.c.j.de cle.vena.Venacio
aūt que fit sine clamore vt ponere
laqueū vel rethe ⁊ hmōi beni ē li ci
ta clericis.de cōse.di.v.nūq̄z.⁊ de
plurib⁹ alijs q̄ ꝓhibent̄ clericis vi
de summistas.Exerciciū aūt ho-
nestū vt agriculture seu artificiuz
honestū p̄t cleric⁹ exercere si indi-
get precipue ⁊ etiā sine hoc.vt in
c.j.de cele.mis.⁊ habet̄ in.c.p̄spit̄
⁊ trib⁹.c.sequētib⁹.xcj.di.Inuehe
cōtra plures excedētes cōtra predi-
cta ⁊ p̄sertim cōtra ociosos.Scd̄o
articulo iuxta diuisionē p̄missam
in quo notatur xp̄i largitas ⁊c̄.di-
misso qm̄ ex primo clare habetur
quō xp̄s liberalit̄ beato petro mul
ta bona cōtulerit.Aggrediā terciū
articulū in quo dr̄ de doni immē-
sitate.O quale donū dedit b.petro
vel clauē nō thesauri vel vni⁹ cella
rij ⁊c̄.ꝫ claues regni celoꝝ. ¶ Vbi
nota scd̄m Pe.de palu.⁊ docto.in
iiij.dist.xviij.q̄ est triplex clauis
regni celoꝝ.Prima est auctorita-
tis.⁊ hanc hz solus deus.qz cū cla-
uis sit potestas aperiendi celū ⁊de
us solus principaliter possit remit-
tere peccata quib⁹ solis claudit̄ ce-
lū ⁊ graciā infundere q̄ aperit̄ id̄o
hz hanc ip̄e solus.Scd̄a ē excellen
cie.hanc hz solus xp̄s inquātū hō.
ip̄e em̄ merito passionis sue aperu-
it celū tollens impedimentn̄ natu
re qd̄ nullus tollere potuit.Et id̄o
dr̄ Apoc.iij.Crist⁹ aperit ⁊ nemo
claudit.claudit ⁊ nemo ap̄it.Ter-

cia ē clauis ministerialis. hāc xp̄s dedit īmediate beato petro ⁊ mediante eo alijs sacerdotibus q̄ ministerialiter ⁊ dispositiue agūt ad ammonitionē obstaculi id ē pctī. et apertionē id est collatiōz gracie ministrādo sacr̄a que operant̄ in merito passionis xp̄i ⁊ virtute. hec aūt clauis ministerialis ē duplex. Vna dr̄ ordinis. alia iurisditiōis Et clauē ordinis hz oīs sacerdos. ß clauē iurisdictionis nō hz nisi habeat subditū. vnde ⁊ curatus non sacerdos hz clauē iurisdictionis et nō clauē ordinis. Item clauis ordinis ē duplex scz ptātis et sciēcie. vna tñ essencialiter scd̄m sctm̄ thomā. quāuis scot⁹ teneat ꝙ inter se sint realiter distincte ita ꝙ ꝓprie v̄bū xp̄i verū sit. Tibi dabo claues nā clauis sciēcie ē aūcte cōgnoscendi in cā pctōris cui sit aperiendū vl̄ claudendū. Sz clauis ptātis ē potestas sentenciādi ligādo vel soluēdo qua eccīastic⁹ iudex dignos recipere ⁊ indignos excludere dz a regno dei. Et clauis sciencie ordīat̄ ad auctoritatē sentēciādi qꝛ q̄ hz auctoritatē diffinitiue sentēciandi in aliq̄ cā hz etiā aūctarē ꝯgnoscēdi ī eadē. Et sic scd̄z Scotū q̄uis ille claues sint realiter distīcte ⁊ de potēcia dei absoluta possent ab inuicē separi nō tñ vnq̄ separant̄ qꝛ xp̄s Joh. xx. vno ⁊ eodē verbo cōtulit ambas claues. Sic etiā ep̄s eod̄ signo sensibili ⁊ v̄bo cōfert ambas. vnā q̄si excellētē ⁊ explicite scz clauē ptātis. Aliā īplicite cui⁹ vsus ē añcedēs ad vsuz illi⁹. ¶ Distincti⁹ tñ ista ꝓpt̄ laicos ꝓseq̄ndo dico ꝙ xp̄s dedit b. petro ⁊ oīb⁹ ei⁹ successoribꝰ q̄tuor claues. Prima vocat̄ remissiōis. nā ptās clauiū extēdit se primo ad pctōꝝ remissionē et retēcionē. De quo Joh. xx. Accipite sp̄m sctm̄ quoꝝ remiseritis pctā remittūt̄ eis ⁊ quoꝝ retinueritis retēta erūt. Diceres Lu. v. dr̄. Quis ē qui pctā dimittit nisi sol⁹ de⁹. Rñdet̄ ꝙ vtrūq̄ verū ē ꝙ deus remittit et sacerdos ß differēter. ex pctō em̄ mortali tria īcomoda in hoīe generant̄. Primū ē dei inimicicia Sapīe. iiij. Odio hz dñs impios et impietatē eoꝝ. Aug. Scio deū oī criminoso inimicū. Scd̄z ē macula deformis quia in aīa peccatoris imago et similitudo dei deturpat̄. Treñ. iiij. Denigrata est super carbones facies eoꝝ. i. aīe. Terciū est reat⁹. i. obligatio ad penaz eternā qꝛ peccat cōtra deū eternū. mō ista tria solus de⁹ v̄uute contritionis remitttit offensaz. sol⁹ lauat maculaz. sol⁹ dissoluit obligationē. i. dimittit penaz eternaz. Sacerdos aūt tria facit ex ꝑte sui in absolucione pctōꝝ. Primo ip̄m absolutū eē diiudicat quantūcūq̄ sit a deo absolut⁹ interi⁹. ꝓ absoluto tñ nō recipit̄ ab eccīa militante nisi ad arbitriū sacerdotis. Et figurat̄ ī vete. Leuit. xiiij. Quantūcūq̄ leprosus esset mundatus tñ ꝓ mundato nō recipiebat̄ nisi iudicio sacerdotis. Ideo dixit dñs leproso mūdato Math. viij. Vade et oñde te sacerdotibus. Scd̄o ip̄m a pena purgatorij absoluit et p̄senti pena satisfactoria ip̄m ligat ita ꝙ si sufficiēs fuerit aliam penam purgatorij non sustinebit. Tercio de ipsa pena satisfactoria iniuncta siue in

iungenda partē relaxat. ij. Cor. ij
Nam et ego qđ donaui si quid do
naui ꝓpter vos in ꝑsona xp̄i. ⁊ illa
sunt signata in resuscitatione laza
ri Joh. xj. Solus nanq̄ xp̄s resu-
scitauit eū a mortuis. Discipul' aūt
tria ꝯmisit. Primo lapidē tollere
id ē penā purgatorij in penā satis
factoriā ꝯmutare. Scđo Lazarū
soluere id ē peccatorē interi⁹ a deo
absolutū ostendere. Tercio eū libe-
re ꝑmittere abire. est sufficienti pe
na ī iūcta eū a pena purgatorij ab
soluere. quoniā si sufficiēter ꝯpleue
rit illā. aliā penā purgatorij nō su
stinebit. Cōcludo igit̄ quō ītelligi-
tur ꝙ solus de⁹ remittit pctm̄ ⁊ ꝙ
etiā sacerdos remittit peccatum qꝛ
vtrūq̄ intelligit̄ quātū ad tria pre
dicta. q̄ repete ⁊c̄. Scđa clauis vo
cat̄ ꝯfectionis. In vltima nāq̄ ce-
na xp̄s dedit btō petro ⁊ alijs apl'is
ptātē ꝯficiēdi ⁊ ꝯsecrādi corp⁹ suū
verū in missa qñ dixit. Hoc facite
in meā ꝯmemorationē Lu. xxij.
quasi diceret potestatē hoc faciēdi
id ē ꝯficiēdi accipite. tūc em̄ eos fe
cit sacerdotes. nā scđm doc. in. iiij
di. xviij. In ordine sacerdotali du
plex ꝯfert̄ ptās quātū ad duos prī-
cipales actus ordinis sacerdotalis
Vna est ptās verū corpus xp̄i ꝯfi
ciendi quā voco clauē ꝯfectionis.
Alia ptās est quantū ad corp⁹ xp̄i
misticū videlicet ptās ligādi ⁊ sol
uendi. quā vocam clauē remissiōis
que ptās p̄supponit sciēciā descernē
di inter lepram ⁊ lepram qđ dr̄ cla
uis sciēcie. Hac igit̄ claue ꝯficiēdi
nō credunt̄ apl'i vsi ante penthecō
stes. ⁊ tunc in vltima cena ē etiaz
eis data potestas ligandi ⁊ soluē-
di omnibus in foro penitencie non
antea. nā ꝙ antea dixerit discipu
lis. Quecunq̄ ligaueritis in terra
erunt ligata ⁊ in ce. ⁊ quecunq̄ sol.
sup ter. ⁊c̄. Math. xviij. fuit v̄bū
ꝓmissionis nō collationis talis po
testatis. Sicut ⁊ qñ dixit Petro.
Tibi dabo claues ⁊c̄. sctūs Tho. ī
iiij. vbi supra dicit ꝙ potestatē sa-
cerdotalē quantū ad secundariū
actū qui est soluere ⁊ ligare xp̄s de
dit post resurrectionē cū sufflauit ī
eos dicēs. Accipite spm̄sctm̄ ⁊c̄. qđ
videt̄ magis ꝯsonū dictis sancto-
rum. De hac potestate ꝯficiendi di
cit Anteros papa in. c. absit. xj. q.
iij. Absit vt quicūq̄ sinistꝝ de hijs
arbitremur qui apl'ico gradui succe
dentes xp̄i corp⁹ sacro ore ꝯficiūt.
per quos nos xp̄iani sumus. q̄ cla
ues regni celoꝝ habentes ante diē
iudicij iudicāt. Tercia clauis quaz
dedit beato petro dr̄ ep̄alis ꝯfirmā
di ⁊ ordinādi. Extendit̄ aūt ista
potestas episcopalis per se ad cris
mandum ordinandum. consecran
dum omne dignum consecratiōe.
vt ecclesias virgines calices ⁊ hu-
iusmodi. ⁊ etiam ad ligandum et
soluendum in foro exteriori per ex
communicationem. vnde excom-
municatio dicitur mucro episcopa
lis. xxiiij. q. iij. corripiantur. In
hac potestate scz ordidīs episcopa
lis omnes apostoli fuerit equales
siue fuerūt facti ep̄i a xp̄o ī vltīa ce
na aut post resurrectionē vt tenet
Aug. ī li. de questionib⁹ no. ⁊ ve.
te. ꝙ xp̄s oēs apl'os fecit ep̄os. siue
sint ordinati postea a b. petro ep̄i.
vt tenet Pe. de palu. ī tractatu de
pape potestate. vbi dicit ꝙ solus

Petrus factus est a xp̄o innuente
ep̄s et papa cū dixit. Pasce agnos
et oues meas Joh. vl. Postmodū
vero petrus ꝯsecratus a xp̄o ī ep̄m
ꝯsecrauit post penthecostes iohan
nē euangelistā vt principaliorem
post eū. ⁊ postea iacobū maiorem
et fratrē eius. et exinde isti tres cō
secrauerūt iacobū minorē in ep̄m
et patriarchā iherosolimoꝝ dātes
in hoc formā. ecclesie de nūero tri-
nario ep̄oꝝ ꝯsecranciū eos. Et ita
intelligendū est qd̄ dr̄ in. c. porro
cū glo. lxvj. di. de ordinatione Ja
cobi minoris. Fuit aūt hoc cōgruū
vt sicut in creatione humani gene
ris vt esset maior vnitas deꝰ crea
uit vnū hominē a quo oēs alij de-
scenderūt scz ab Adam. Sic ad ser
uandā eccīe vnitatē nō fecit xp̄us
duos vel tres ep̄os seu oēs apl'os a
quibus alij fierent vt essent plura
capita. sz decuit vnū tm̄ facere epi
scopū a quo ceteri fierēt. ⁊ hic fuit
btūs petrus. Ideo dictum sibi fuit
Tibi dabo claues ⁊c. scz eccīe mili
tantis. Ad id aūt ꝙ dicit btūs au
gus. facile respōdet̄. Primo ꝙ xp̄s
fecit oēs apl'os ep̄os sz differenter.
qꝛ petrū ꝑ se fecit ep̄m. alios aūt per
petrū. Scd̄o ꝙ fecit oēs ep̄os. id ē
p̄spiteros vicz in vltima cena. se-
pe em̄ ep̄s ponit̄ ꝑ simplici sacerdo
te vt ꝓbat Jhero. ī. c. legimꝰ. xciij
di. Act. xx. Apl's loquens ad seni
ores ephesij ciuitatis dicit. Posuit
vos spūsctūs ep̄os id ē p̄spiteros. ī
vna em̄ ciuitate nō dz esse nisi vnꝰ
ep̄s sicut dicit clemēs petrū institu
isse in. c. in illis. lxxx. di. Sic etiā
pōt intelligi illud ꝙ dicit p̄s. de in
da. Episcopatuz eius accipiat al
ter id ē p̄spitēratū vel apostolatuz
Idem etiā est de oībus ep̄is ꝯsecra
tis ꝙ ptās illius clauis in omnibꝰ
est equalis. que aufferri nō pōt ab
homine nec deleri quia a deo ꝯfert̄
⁊ si mediante ep̄o vt instrumētali
cā. Et sic intelligit̄ illud qd̄ dicit
Anacletus papa ī. c. in nouo. xxj.
dist. ꝙ ceteri apl'i cū eodē petro pa
ri ꝯsorcio honorē ⁊ potestatē acce-
perunt scz quantū ad potestatē cō
secrationis aīo quātū ad ministra
tionē seu iurisdicionē vt infra dice
tur. Quarta clauis dr̄ iurisdiciōis
iudicādi ⁊ sentenciandi in foro pe
nitencie ⁊ ꝯtencioso. Hāc aūt. ⁊ si
omnes apl'i habuerūt a xp̄o. tn̄ vt
essent sub petro. Jp̄e aūt petrus im
mediate a xp̄o accepit omnē pleni
tudinē iurisdiciōnis. ⁊ sic oīs eiꝰ
successor id ē papa plenitudinē po
testatis hz a xp̄o. alij aūt ep̄i et pre
lati in parte habēt. ⁊ omnes a pa-
pa. Vnde Greg. in. c. decreto et se
queñ. ij. q. vj. inquit. Romana ec-
clesia vices suas ita alijs imparti-
uit ecclesijs vt in partē sint vocate
sollicitudinis non in plenitudinez
ptātis. Ad qd̄ designandū papa sp̄
et vbiqꝫ vtit̄ palleo. Alij vero p̄la
ti ceteris diebus et locis vt in. c. ad
honorem. de vsu pal. Hanc ptātē
xp̄s beato petro contulit cū dixit.
Pasce oues meas. que ptās exten-
ditur ad omnia iuris diuini vl' na
turalis dubia declarando. omnia
iura positiua statuendo et abrogā
do. omnia priuilegia ꝯdonando.
De oībꝰ in vtroqꝫ foro qui sunt in
ecclesijs dei sentēciādo. penas oēs
tp̄ales debitas ꝓ pctīs ꝑ indulgēci-
as relaxando. Et multa alia que

nullꝰ alius p̄t. et ideo ip̄i soli dictū est. Tibi dabo claues ⁊c̄. ⁊ ad hoc sunt plures auctoritates quas propter breuitate decreui obmittere. vide aliquas in summa Anthonini. iij. par. ti. xxij. c. iiij. § .j. circa finem.

De sancto Petro et Paulo sermo. lviij.

Eatus es symon bariona qꝛ caro ⁊ sanguis nō reuelauit tibi ꝫ pr̄ meus qui in celis ē Math. xvj. Quāuis oīm apl'oꝝ festa singulari reuerencia ⁊ deuotione celebramus ꝑ quos saluator nr̄ plātauit ⁊ illuminauit eccīam tn̄ illos siugulariter venerari debemꝰ petꝝ tanq̄ principē ⁊ caput oīm aplorꝝ paulū tanq̄ doctorem genciū. De quibus sancta decātat eccīa. Gloriosi prīcipes terre quō in vita sua dilexerūt se ita ⁊ in morte nō sunt separati. qꝛ in vno loco ⁊ vno die rome sunt occisi. Quos etiā xp̄s p̄ ceteris apl'is ꝯmendauit. Btm̄ paulū ad Ananiā dicēs Act. ix. Vade qm̄ vas electiōis ē mihi iste vt portet nomē meū corā gentibꝰ ⁊ regibus ⁊ filijs israhel. Beatū v̄o petrū ꝯmendauit in verbis thematis dicens. Btūs es symon bariona qđ ī terp̄tat̄ filius colūbe qꝛ caro ⁊ sanguis. i. hō mortalis nō reuelauit tibi scz ꝙ ego sum xp̄s filius dei viui ꝫ pr̄ meus ⁊c̄. ¶ In p̄senti sermone erunt duo articuli. In primo dicet̄ de ꝯmēdatiōe ⁊ dignitate sctī petri. in scđo de dignitate ⁊ ꝯmendatione sctī pauli. Ad euidenciam primi nota ꝙ dignitas sctī petri vltra alios apl'os ꝓbat̄ ex tribus. primū dr̄ p̄latiōis. scđm sctītatis. terciū ꝯpatiōis. ꝓsequere illa vt habes in p̄cedenti sermone. In scđo articulo dicendū est de ꝯmēdatione ⁊ dignitate sctī pauli. ¶ Ad cuiꝰ euidenciā uota ꝙ ꝯmendatio ⁊ dignitas btī pauli ꝓbat̄ ex tribꝰ. primū dr̄ electōnis. scđm assumptōis. terciū thesaurisatōnis. Primo b. paulus ex hoc ꝯmendat̄ ⁊ apparet eiꝰ dignitas vltra alios sctōs qꝛ ip̄e ī ter oēs sctōs cuiuscūq̄ statꝰ aut cōditionis fuerint solus a xp̄o dicit̄ vas electionis. Act. ix. vt sic in eo intelligat̄ impletū illud ysa. xliiij Ecce seruus meus suscipiā eū. electus meus complacuit sibi in illo anima mea. Fuit aūt b. paulꝰ vas electū a xp̄o ad capescendū multa genera graciaꝝ que ad presens possunt reduci ad tria. Primo fuit illud venerabile vas electū ad dei sapienciā. Ideo recte dici potuit vas sapīe. Fuit em̄ paulꝰ p̄ditus triplici sapīa vicz mosayca euangelica et diuina quā in tribꝰ scolis didicit In paruis scolis iudeoꝝ secꝰ pedes Gamarielis eruditus. vbi didicit legem mosaycam Actuum. xxij. In magnis scolis cristianorum. vbi Cristus dominus magister ē didicit legem euangelicam a Cristo Gal'. j. Neq̄ enim ab homine ego accepi illud sed per reuelationē domini nostri Jhesu cristi. Tercio in maximis scolis angelorum didicit legem diuinam et supernaturalem. Secundo fuit vas electū ad laborum instanciam. quia vt dicit Crisostomus. Tam laboriosus fuit ꝙ noctē pro maiori parte

consumpsit in labore manuum. diem vero in exercicio predicationis Vñ dicit haimo q̄ a gallor̄ cantu vsq̄ ad quītaz horaz manib⁹ laborauit. deinde p̄dicatiōi plerūq̄ vacabat ⁊ vsq̄ ad noctē sermonem ꝓtraxit. residuū v̄o ip̄s in refectione sompno ⁊ orōnibus ꝯsumpsit. vñ ip̄e dixit. j. ad Cor̄. xv. Abundancius omnibus illis laboraui. ⁊ ne videret̄ gloriando hoc dixisse subiūxit. Nō aūt ego sz gr̄a dei mecuz ¶ Tercio vas illud benedictum fuit electū ad passionis tolleranciaz Qd̄ patet in triplici genere passionū quas pacientissime tollerauit. primū genus cōsistit in corpali afflictione scd̄m in mētali affectiōe terciū in penali tormentatiōe. Primū patet nā licet in corpe multas afflictiones sustinuerit oēs tñ ille ad tres reduci possunt. primaz ꝑtulit a se ip̄o. scd̄am ab aduersario. terciā ab amico domestico. naz a seip̄o ꝑtulit voluntariā corpis castigationē q̄ causabat̄ a laborib⁹ plurimis. a ieiunijs multis. a fame ⁊ siti. a frigore ⁊ nuditate vt ip̄e met testat̄. ij. Cor̄. xj. Ab aduersario ꝑtulit multa varia pericula q̄ machinati sunt in mortē eius inimici sui. nā in ciuitate a falsis fratribus sustinuit periculū ꝓditiōis in solitudine ab eisdē sustinuit tanq̄ a latronib⁹ periculū occisiōis. sz ī flumine ab ip̄is sustinuit periculū submersionis. q̄ illi qui nō poterāt ip̄m in ciuitate per ꝓdicionē perdere. nec in solitudine interficere conati sunt ip̄m in flumine submergere. xp̄o tñ ꝓtegente cūctorū manus euasit. Ab ip̄is v̄o domesticis idē iudeis pertulit variaz penarū illationē q̄ vt ip̄e testat̄ ibidē a iudeis quinq̄ vicibus accepit q̄draginta plagas minus vna. nam vt dicit glo. ne viderent̄ immisericordes vnū ictū remittebant de nūero quadragenario quē nō debuerūt excedere ex lege in hijs qui talem penam meruerūt Ab ip̄is etiā iudeis ī licoania semel lapidat⁹ extitit. et cū ip̄orū seuiciam declinaret ⁊ verbū dei gentib⁹ p̄dicaret ter naufragiū passus fuit. Vñ de oībus illis vbi supra dicit. In laboribus plurimis. in carceribus habūdanci⁹. in plagis supra modū ⁊ in mortibus frequenter id est periculis mortis. Scd̄m genus passionis q̄ passus est in mentali affectōe. Et hoc tripliciter. Primo ꝓ dilatatiōe eccīe ⁊ ꝓfectu fideliū habuit maximam sollicitudinē. Ideo dicit vbi supra Preter ea que extrinsecus sunt que pacior ab exteriori mea instancia quotidiana solicitudo omniuz ecclesiarum. Secundo pro debilium et infirmorum releuationem habuit maximam compassionem. Vnde subdit ibidem. Quis infirmatur et ego non infirmor. Quis scandalizatur et ego non vror id est mentaliter affligor. Et ideo dicit Crisosto. Nullus tanto affectu deflet mala propria quanto Paulus flebat aliena. Tercio pro alioruz tribulatione habuit maximam tristiciam. Vnde Roma. ix. Tristicia magna est mihi ⁊ continu⁹ dolor cordi meo. Et. ij. Corinthe. j. Siue autem tribulamur pro vestra exhortatione ⁊ salute tribulamur scientes quoniā sicut socij pas

sionum estis ita et consolationis eritis. Terciuz genus passionis scz in penali tormentatione habuit eo q̄ maximam constanciam mētis habuit in tollerancia aduersorum Quod patet per illud quod sequit vbi supra. Non enim volumus vos ignorare fratres de tribulatione nostra que facta est in asia quoniā supra modum grauati sumus ꝛ supra virtutem ita vt tederet etiam nos viuere ꝛc. vnde ppter inuictā sue mentis constanciam. Crisost. dicit q̄ ipe fuit omni saxo durior. omni columna immobilior ꝛ omni adamante fortior ꝛc. Scdm ex quo pbatur dignitas beati Pauli dicitur assumptionis siue raptus. nam ipe solus inter oēs sanctos raptus est vsq̄ ad tercium celū. vbi dicit se audiusse et vidisse arcana dei que non licet homini loqui ij. Cor. xij. Quod vtiq̄ maximuz est videre diuinam essenciam et esse in terris. non tamen propterea vt dicunt doctores tunc fuit comprehensor et beatus quia non habuit claram visionem in actu permanenti sed transeunte et sic ad tempus quare nō fuit ibi firma tencio que est de ratione beatitudinis.

¶ Tercium dicitur thesaurisatōis ℳ Est nanq̄ beatus Paulus thesaurarius omnipotentis dei. Habet em deus triplicem thesaurum scilicet potencie. sapiencie ꝛ misericordie. Thesaurus potencie appropriatur patri. Thesaurus sapiencie filio. et thesaurus misericordie spiritui sancto. Super hos autē tres thesauros volut deꝰ habere triplices thesaurarios. Super thesauz patris scilicet potencie constituit Petrum quando ỹs dixit Petro Tibi dabo claues regni celorum ꝛ quodcunq̄ ligaueris super terram ꝛc. non quod alij apostoli hāc nō haberent potestatem sed quia Petro tanq̄ capiti principaliter eam dedit qui erat papa et caput omnium nam ỹs omnibus apostolis et suis sequentibus dixit in plurali Mathei. xviij. Quecunq̄ alligaueritis super terram ꝛc. Scdo super thesaurum filij scz sapiencie constituit paulum. De quo Gall. j. Notum facio vobis euangeliuz quod euangelizatum est a me quia non est scdm hominem ꝛc. vt supra. Tercio thesaurum spiritussancti. scz misericordie commisit virgini Marie. de qua Lu. j. Spiritussanctus superueniet i te. Propter hoc em dicit mater misericordie. Ex hijs patet q̄ quicunq̄ ad aliquem dictorum thesaurorum vult intrare vel aliquid ab eo percipere congruum est vt inuocet pprium thesaurarium vt sibi apperiat. petruz pro remissione peccatorum. paulū pro intellectu et sapiencia vt sibi hanc impetret ad cognoscendum statum sue proprie fragilitatis videlicet defectus ꝛ peccata. virginē Mariam in omni necessitate tribulatione et aduersitate pro auxilio et misericordia. ¶ Post cōmendationem amborum apostoloruz petri et pauli est dubium quis inter eos alteri preponatur. Ad hoc respondet Ambro. et habetur i. c. beati. ij q. vij. dicens. Beati petrus et paulus eminent inter omnes apostolos. verum quis inter ipos

alteri preponat̃ incertũ ẽ. puto ergo illos equales esse meritis qui eq̃les sunt passione. Et subdit. Non em̃ sine causa factum putamus ꝙ vna die. vno in loco. sub vno persecutore passi sint. vna die vt ad xp̃m pariter ambularent. vno in loco ne alteri roma deessz. sub vno persecutore. vt equalis crudelitas vtrunq̃ ꝯstringeret. Dies ergo ꝓ merito. locus ꝓ gloria. persecutor pro virtute decretus est. Idẽ vult Pelagius papa. xvj. di. sacrosancta. Idem tenent August. ⁊ maximus in sermonib⁹ de vtroq̃ apl'o

A ¶ Sed qualiter sint passi dicit ihero. de viris illustribus. Petr⁹ scd̃o Claudij anno ad expugnandum symonẽ magũ pergit ibiq̃ vigintiquinq̃ annis kathedram sacerdotalem tenuit vsq̃ ad vltimum annũ Neronis a quo ẽ affixus cruci. martirio coronat̃ capite ad terrã verso in sublime pedib⁹ eleuatis asserẽs se indignũ ꝙ sic crucifigeret̃ vt dñs su⁹. Paul⁹ aũt tãq̃ ciuis roman⁹ iussus ẽ capite trũcari tãq̃ lese maiestatis pctĩ reus in cesarez q: xp̃m p̃dicabat regnatur̃ ineternũ. De hoc etiã scribit Dyonisius in quadã epl'a ad thymotheũ dicẽs O si vidisses agones ꝯsummationis ip̃or̃ ⁊c. vide in legenda ⁊c.

De visitatione Marie ad Elizabeth sermo. lix.

Fecit mihi magna qui potens ẽ Lu. j.

Hodiernũ festũ v̄ginis Marie est a quolibet fideli singulari reuerencia ⁊ deuotione peragendum in memoriã gaudior̃ que habuerunt simul virgo bñdicta ⁊ elizabeth cognata sua. Audiens em̃ virgo Maria per angelũ Gabrielem Elizabeth amicã suã imp̃gnatam ⁊ vicinam partui q: mensis sextus erat illi a conceptione. tunc Maria consensit verbis angeli dicens. Fiat mihi scd̃m verbũ tuum quo facto in instanti filium dei in vtero eius de spiritusancto ꝯcepit Et tunc exurgẽs statim cũ festinatione abijt in mõtana ad salutandũ Elizabeth ⁊ ad ministrandum illi partus tp̃e ⁊c. Magnum vtiq̃ tunc erat festũ q: Elizabeth xp̃i incarnationẽ ꝓphetauit ⁊ publicauit dicens. Vnde mihi hoc vt veniat mater dñi mei ad me. ⁊ iohannes in matris vtero ad xp̃i p̃senciã exultauit. tale aũt gaudiũ mr̃is ⁊ filij beata Maria suo gaudio et ꝓphecia augmentauit ⁊ approbauit dicens verba thematis. Fecit mihi magna ⁊c. ¶ In hoc euangelio principaliter quatuor tanguntur que veniunt ad presens declarãda primũ dicit̃ salutationis. scd̃z fructificationis. tercium laudatiõis. quartũ magnificatiõis. Primum dr̃ salutationis. Abijt em̃ Maria festinanter in mõtana in ciuitatẽ iude ⁊ intrauit in domũ zacharie ⁊ salutauit Elizabeth. ¶ Ad cuius euidenciã quero q̃re Maria nõ salutauit pri⁹ virũ Elizabeth scz zachariam cũ scribit̃. j. Cor̃. xj. Caput mulieris vir est. Rñdet Albertus magnus ideo quia zacharias adhuc mutus erat ⁊ nõ decebat v̄gini cũ viro muto signis se occupare. ꝙ aũt prior salutauit fecit ꝯtra superbiã quarũdã mulier̃ q̃ volũt

semper reuerentius ab alijs ꝓueniri. Ambro. Venit maior ad minorem mater dei ad matrē ꝓphete nō solū venit sz et prior salutauit. ecce humilitas. Vnde Albertus ꝙuis maior fuerit Maria omni hore. et maior a minore scdm illius terre consuetudinē ꝓsueuit salutari tamē vt perfecte humilis inferior se hūliat et prima salutat cognatā ꝓueniens in obsequijs. Verisimiliter aūt trib⁹ sz. verbo. amplexu et oscu
B lo salutauit. ¶ Sed quibus verbis salutauit elizabet. Dicendū q̄ ex euangelio certū est q̄ salutauit elizabeth ꝑ quibus verbis in particulari nō inuenimus scriptum ꝙuis doctores deuoti plura de hoc scribunt. Aliqui em̄ dicunt q̄ hijs et similibus verbis eā salutauit. Gaude amantissima cognata mea q̄ deus misericordiā et graciā tibi exhibuit vt diu sterilis et infecunda nunc paritura es plem. in cui⁹ natiuitate vniuersam letificabis ple bez. Alij sic. Salue sancta parens ammodo non sterilis. ꝑ genitrix ab omnibus commendanda. quare te occultasti mensib⁹ quinq̄ ipe te in senectute fecundauit quē inuiolata et intacta virgo ꝓcepi et in vtero meo clausi et ad hoc veni vt tibi pregnanti humiliter exhibeaz seruicij mei ꝛc. Suemō et alij scribunt ꝓout vnūquēq̄ deuocio et inspiratio permouerit. ¶ Sed queres an Maria in isto itinere et etiam postea senserit patr⁹ grauitatem in portando. Rñdet Albertus supermissus est q̄ non quadruplici de causa. Primo quia in statu innocencie nō fuisset hmōi grauitas in portando. Cum aūt virgo fuerit sine pcō et innocens penā Eue in hac parte habere nō debuit quia sanctior primis parentibus fuit. Scdo quia qñ mater defert apud se filiū dilectissimū ꝓpter amorem mater nō grauat ꝑ ips fuit hmōi igit̄. Tercio nā corpus naturale ꝓprium nō grauat habentē. ꝑ corpus ip̄ius fuit corpus virginis ante partum sicut fructus vnitus cū arbore Quartam rationē addit sup̄ pseus euangeliū. Quia q̄ portabat se portantem ꝓtra ꝓsuetudinē pregnanciū se fecit leuiorē. ¶ Scdm declarandū dicit̄ fructificationis. Vbi queritur de salutationis btē virginis fructificatione. vbi nota q̄ salutatio btē virginis ad Elizabeth est valde fructuosa quia effectus q̄ tuor mirabiles hodie fecit et operata ist. Primo quia replenit ea mediante spiritussanctus puerū i vtero vt in gaudio exultaret. Vnde dicitur. Exultauit infans in vtero ꝛc. Scdo ex hoc repleta est elizabeth spiritusancto per specialē gracie receptionē. et sic nō solum Johannes sed et elizabeth mater eius repleta est spiritusancto. et ita volunt doctores q̄ Johannes tūc sanctificatus est aduenient Maria. et non ante. Tercio in magnā venit deuotionem quia clamauit voce magna. Exclamauit voce magna scdm glo. primo quia magna ista vidit sz deum conceptum et hominem. Scdo quia vidit eam cōcepisse in virginali castitate ꝓfessam Lu. j. Fecit mihi magna q̄ potens est. Tercio quia magnaz vocem habuit in vtero Joh̄a. j. Ego

voy clamantis in deserto. Quarta quia ex magna deuotione. ¶ Est autē scōm Hugonē deuotio feruor bone voluntatis quem mens se co hibere non valens certis se manifestat indicijs. Elizabeth igit̄ repleta spiritusancto. exclamauit voce magna non tam clamosa q̄ deuota vt dicit glosa. Quarto ip̄m prophetissam fecit quia virginem dei matrē agnouit. ibi. mater dn̄i mei ad me ꝛc. ¶ Tercium declarandus dicitur commendationis siue laudationis Elizabeth. Vbi nota q̄ Elizabeth commendauit ꝛ laudauit virginez Mariam quintupliciter videlicet. Primo ex dignitate. scō ex prolis nobilitate. tercio ex humilitate. Quarto ex mirabili salutationis sue virtute. Quinto ex fidei magnitudine. Primo ex singularis prerogatiue dignitate ibi Benedicta tu inter mulieres Quia virgo nūq̄ et vidua futura super oīm talium sexuum princeps Secūdo commendat eam ex nobilissima prolis fecunditate ibi. Et benedictus fructus ventris tui ꝛc Sed cur gabriel in sua salutatōe hoc nō addit Respondetur quia pro tūc q̄n virginē salutauit fructus nō fuit virginē q̄ est ih̄us conceptus nō fuit Sed hodie conceptio nouiter processit. Et sic hodie salutatio angelica per Elisabeth cōpleta est Tercio commendat virginem ex visitationis humilitate. vnde mihi hoc vt veniat mater domini mei ad me. id est quia mea Justicia vel quibus meis meritis accidit mihi hoc sterili et seni et secundū reputationē hoīm maledicte vt veniat ad me virgo ad coruptam. mater dn̄i mei ad ancillam. secunda et bn̄ dicta ad diu sterilem. ¶ Quarto cōmendat eam ex mirabili virtute. Ecce cm̄ vt facta est vox ꝛc. ps Dabit voci sue vocem virtutis ꝛc. Quinto commendat virginem ex fidei magnitudine. ibi. Et beata q̄ credidisti ꝛc. Primo q̄ sicut clara dei visio est patrie beatitudo sic dicta dei hic videre ꝛ perfecte credere est vite beatitudo scōm illud Io han. xx. Beati qui non viderunt ꝛ crediderunt. Scō beata que credidisti quia non sicut maritus meus de angeli verbis dubitasti qui nunc mutus est ꝛ surdus. Tercio beata que credidisti quia que in te inchoata sunt per conceptum perficientur in te que dicta sunt tibi a dño. ¶ Vbi nota q̄ hodie septē facta sunt valde mirandū ꝛ deuote meditanda. Primo xp̄us hodie primum actum suum pontificalem ī Elizabeth vtero velud in templo exercuit quia ipsum in templū cōsecrauit ꝛ spiritusancto repleuit. et Johannem in eo in prophetam ordinauit. Crisostō. Ideo xp̄us fecit salutare mariam elizabeth vt sermo procedens de vtero matris vbi habitabat dominus per os Elizabeth ingressus descenderet ad Johannem et ibi eum vngeret in prophetam. Scō hodie regina mundi dña angelorum ꝛ mater dei facta est humilis ancilla Elizabeth Quia Lu. j. q̄ permansit apud eaz mensibus tribus id est vsq̄ ad partum Elizabeth. Tercio hodie matri ecclesie datur membrum nobilissimum teste xp̄o. qui ait math.

xj. Inter natos mulieruz non surrexit maior Johãne baptista. Cũ enim quis baptisatur vel sanctificatur tunc primo milicie ecclesie ascribit̃. Quarto hodie vt dicit sanctus Tho. in. iiij. di. vj. scd̃m veriorem opinionem Johãnes in vtero non dum natus habuit vsum liberi arbitrij ⁊ rationis ad illd̃ momentum ⁊ illustrationem spiritus sancti per quã cognouit dñm p̃sentem et gauisus est. Licet quidã dixerunt Johannẽ non habuisse motum liberi arbitrij. nec exultationẽ illam fuisse ab eo sed magis fuisse ĩ ea non per naturam sed supra naturam. Sicut asina Balaaz locuta est ⁊ huiusmodi non intellexit. Et lapides bede responderunt deo gracias cuz eis predicaret duce seductus. Quinto hodie infantulus elinguis xp̃m in vtero ꝓphetisare ĩcipit actu ⁊ matrem ꝓphetissaz facit. vt sicut ille dñm ita ista cognosceret dei matrẽ et sibi dicta ab angelo. Ip̃a enim ꝓphetauit presencia ibi. Vnde hoc mihi vt veniat mater dñi ⁊c̃ Preterita ibi. Beata que credidisti ⁊c̃. Futura ibi. Perficient̃ in te ⁊c̃. Sexto hodie maria letissima deuotissime depromit canticum Magnificat quod omnia cantica excellit. Primo quia persona dignissima dictauit ⁊ cecinit que in musica peritissima fuit. Scd̃o quia a corde processit ĩ quo spiritussanctus super omnes ĩ gracia plena quieuit. Tercio quia a xp̃o prodit qui tunc infantul⁹ erat in vtero sine quo nihil facere possumus. Quarto q̃a materia eius omnium virtutum genera comp̃hendit sub gaudio. non tristicia. Quinto quia per illud canticũ virgo grates patri altissimo refudit. Septimo hodie nos docet euangelium fructuosam doctrinam videlicet ꝙ virgini Marie super om̃es sanctos deuocius seruiamus. quia per eam facillime graciam inuenire possumus. Si enim supremus ꝓphetarum Johannes graciam habere non potuit sine aduentu marie et eius salutatione. ita nec nos faciliter hãbere possumus sine ea. Et sicut sine proprio conatu ⁊ merito Johannes graciam per virginem obtinuit. faciliter nos per eã impetrare possumus. cum ip̃a sit regina misericordie. vt canit eccĩa quare ⁊c̃. ¶ Quartum declarandũ dicitur magnificationis. quia dicit Maria in themate. Fecit mihi magna qui potens ẽ. Reuera magna ei fecit. Primo quia eaz ĩ matrem elegit scd̃m illud p̃s. Elegit eam deus ⁊ preelegit eam et habitare eam facit in tabernaculo suo. De apostolis enim dicit xp̃us Johannis. xv. Non vos me elegistis sed ego elegi vos. Beatam autem virginem non solum elegit sed etiam preelegit id est vt omnibus p̃esset elegit. quia sic est deo coniuncta qualiter nulla alia creatura. quia est mater creatoris. saluatoris redemptoris ⁊ mater dei. vnde Hugo. Nihil vnq̃ fuit maius q̃ ꝙ deus homo factus est. nam est ita magnum ꝙ dicit Ambro. ꝙ illud opus excedit humanuz sensuz et intelligenciam ⁊ ꝙ non potest capere ratio sed fidelis professio. Id̃o Bern̄. O magna dignitas ma

rie. facta est illius mater cuius pa
ter est deus. A seculo non est audi
tum q̄ sublimitas ⁊ vilitas conue
nirent in vnuz. nihil deo sublimi⁹
us ⁊ limo vilius ⁊ tamen deus de
scendit in limuz. Scō fecit ei ma
gna quia in singularem matrē di⁹
gnificauit quia sola virgo ⁊ mat
Vnde August. Que virgo tam ca
sta vt esset virgo post partuz. que
tā fecunda vt esset dei mater. Jō
Bern̄. Virginitatem multe possi⁹
dent nulla vero gaudium matris
habens cum virginitatis pudore
q̄ ipa sola. ideo canit ecclesia. Nec
similem prima visa est nec habere
sequentem. Propter quod dicit cri
sosto. sermone de annunciatione.
Nihil est in gloria p̄cedenciū om⁹
nium memoria quibus fecit dñs
magna sicut Marie. nam ipa fuit
virgo sine grauamine grauida si⁹
ne dolore puerpera. sol natus est de
stella. pater de filia. creator de cre
atura. Tercio fecit ei magna quia
magnam potestatem ei tradidit.
Vnde Eccliastici. xxiiij. In iheru
salem potestas mea. in iherusalez
sursum ⁊ deorsum hoc est in eccla
triumphanti ⁊ militanti habz po
testatem. De quo ihero. Data ē ti
bi omnis p̄tās in celo et in terra ⁊
quecunq; volueris impetrare pote
ris. vt canit ecclesia. Audi nos
nam te filius nihil negans honorat
Ipa est mater Salomonis cui di
cebatur. iij. Reg. ij. Pete a me q̄d
vis non est pbas vt auertam faci
em meam a te. Ideo Bern̄. Quid
poterit negare cui non est negatū
Theophilum de inferni faucibus
reuocare ipam hostiariam para⁹
uit vt nos suis meritis i ipm
introducat. vnde canit eccla. Tu
regis alti ianua ⁊ porta lucis fulgi
da. Ipam etiam fecit fenestraz ce⁹
li per quam deus occulo misericor
die nos respicit. Vnde canitur. In
trent vt astra flebiles celi fenestra
facta es. Et Can. ij. dicit. En ipe
stat post parietem nostrum id est
post naturam nostram respicies
per fenestram id est per matrez su
am. Quarto fecit ei magna q̄ ma
gnam graciam ei contulit. Vnde
prouerb. vl. Multe filie regum cō⁹
gregauerunt diuicias sez gracie.
quas tu sola supergressa es. Et eccle
siastici. xxiiij. In me omis gra
cia vie et veritatis. in me omnis
spes vite ⁊ virtutis. Bern̄. Intue⁹
mini quanto deuotionis affectu eā
volunt a nobis honorari. qui rocis
boni plenitudinem posuit in Ma⁹
riam ideo omnes debemus habere
ad eam recursum. eo q̄ dicit Cri⁹
sosto. Neminem repeti. mendicuz
qui se Marie fecisset seduluz seruū
Propter quod dicit Orosius super
cantica. Quos non saluat dei iusti
cia saluat Marie misericordia in
finita ⁊c.

De visitatione beate Marie vir⁹
ginis ad Elizabeth sermo. lx.

Vnde mihi hoc vt veniat mr̄ dñi
mei ad me. Beate Eli⁹
zabeth sunt verba ista ad glorio⁹
sissimam virginem Mariam quā
do eam visitauit que Lu. j. scribun
tur et in hodierne festiuitatis
beate virginis euangelio legūtur
¶ Sed non īmerito circa hec vba

animū questio pulsat. vnde scivit Elizabeth q̄ Maria esset pregnās ta q̄ haberet fructū in vtero suo. ex quo eam mattem dñi vocauit. per sensum em̄ non potuit cognoscere quia vix erat vnus mensis q̄ conceperat. ⁊ mulieres non apparent grauide infra spacium vnius mensis. nec etiam Maria dixit se concepisse quia sc̄m Crisost. sup Matth. Nec credidit Maria ab aliquo posse fidem adhibere mirādis relatibus. Ad hoc respondet Bern̄. q̄ per sensum non cognouit nec potuit noscere ipam impgnatam q̄a licet corpus x̄pi in primo instanti sue conceptionis fuerit formatum et animatū tamen infra vnū mēsem non fuit deductum ad notabilem quantitatez q̄ mater sua posset pregnans appellari. Cognouit ergo per spm̄ sctm̄ Mariam eē matrez dñi quo statim fuit repleta cū virgo eam salutauit non tamē ante fuit repleta q̄ filius sed filio repleto redūdabat in parentē. ⁊ ideo dixit. Vnde mihi hoc ⁊c. hoc sc̄z Ambro. i omel. Nō dixit q̄si ignorans. ꝙ quia hūanū hoc nō meruit ꝙ diuine gracie munus esse cognouit. Ideo dixit. Vnde mihi hoc vt veniat ⁊c. ¶ Circa verba premissa de tribus tractabimus Primū dicet visitationis diuisio. Sc̄z maternitatis declaratio. Tertiū p̄fundā humtliacio. Ad euidenciam primi nota q̄ in scriptura sacra reperitur dupler visitacio Marie sc̄z spūalis ⁊ corpalis. Visitacio Marie spūalis fit quotidie ad nos peccatores p impetrationē vel collationē alicuius gracie vel būficij eam fideliter inuocantibus. De hac visitatiōe hodie canit eccīa in sequēcia misse. Veni p̄celsa dña Maria tu nos visita ⁊c. Circa hanc visitationem quero quot fructus siue beneficia ex hac visitatione Marie nobis proueniāt. Solucio quāuis infinitus vt ita dixerim nobis ex ea prouenant fructus tamē ad p̄sens de quatuor dicemus. Primus dicit illuminatio. nam Maria sua melliflua visitatione peccatores iā in tenebris peccatoꝝ positos ad agnitionem p̄prie vilitatis ⁊ fedtatis illuminat dū graciam p̄uenientez et gratis datam largiflue suis p̄cibus administrat. ⁊ tunc vitā istā mūdanā tenebrosam ⁊ ignorācia circūdatā oñdit. Vñ ap̄s ad eph̄es. v. Fuistis aliq̄n tenebre nūc aūt lux in dño. Ideo canit eccīa vbi supra. Veni p̄celsa dña maria tu nos visita. egras mētes illumina p sancte vite numina. nā Maria n. ētes tenebrosas illustrat p impetratam graciā gratis datam qua p̄teritam vitam lubricosam recolendo cognoscimus. cognoscendo despicimus. despiciendo horrescimus ⁊ horrescēdo ad misericordie matrem recurrimus. Sicq̄ salubri quadā attritione p̄uia retusi peccare desistimus ⁊ a viciorum incursib⁹ magis solliciti precauem⁹. Ratiōe huius fructus maria dicit stella maris. vn Bern̄. Vñe ihesu inquit qui voluisti vt tua mater esset stella maris. per hanc stellam queso illumina tenebras meas. Et Ihero. de laude virginis sic ait. Si diligencius inspicias. nil speciositatis. nil virtutis nil splendoris et glorie quod

in eā non resplendeat. Candor em̄ est lucis eterne et speculū sine macula. Hec etiā verba de ip̄a ponūtur Sapie. vij. Scd̄s fructus dicitur pacificacio. vbi ponat̄ regula generalis talis q̄ in toto sanctorū collegio nulla tam sollicita aduocata est ad conciliandum pacificādum ⁊ humiliandum deum gloriosum in humanum genus iratum suis exigentibus culpis sicut gloriosa virgo Maria. Nam ip̄a miseros peccatores vtsitans in actu vel in affectu peruersitatis adhuc positos ab ira diuina deseuienti protegit ⁊ penitencie tempus impetrare nō desinit ne peccatores subito rapiantur ad gehennam ⁊ ineffabilem dei iusticiam flectit ad misericordiam vt inueniatur iudex iratus añ paratꝰ in misericordiā recipere quam peccator cum auersiōe plena veniā petere. Nonne hec est illa que pro Theophilo deum neganti veniam pecijt ⁊ imperrauit et pristinam graciā restituit. Ido de ea Grego. dicit. Hec est peccatorum scala. hec mea maxima fiducia. hec tota ratio spei mee. quid em̄ mirum potest ne filius repellere matrem aut sustinere matris repulsam. neutrū plane. quid ad mariam trepidat currere humana fragilitas nihil in ea austerum nil terribile tota suauis est. Agite gracias ei qui talem mediatricez sua benignissima miseratione prouidit. hec ille. Et Bern̄. inquit. O dulcis aduocata si tam fideliter protegis et vindictam protrahis non inuocata quid facies suppliciter exorata. De hoc fructu visitationis canit ecclesia in sequencia vbi supra. Veni saluatrix secli sordes auffer piaculi in visitando populum pene tollas periculum. Tercius fructus visitationis dicitur sanacio. Ex gracijs em̄ virginis ⁊ virtutibus quasi quibusdam medelis omnes humane infirmitates tam corporales q̄ spirituales curantur et sanantur. per suam nanq̄ humilitatez superbia expellitur. quia ip̄a dicit. Deposuit potētes de sede ⁊ exaltauit humiles. Per suam virginitatem luxuria eneruatur. Quoniam vt tradunt sancti. ex eius aspectu tantū carnalitas extinguebatur. Per suam paupertatem denudatur auaricia. Quia esuriētes impleuit bonis ⁊ diuites dimisit ī anes et sic de alijs. Propterea exclamat Aug. dicens. Eya generalis omnium spes dulcis vulneruz nostrorum medicina nostrisq̄ medere vulneribus qui post saluatoris lauacrum et ablutionez tot abluenda commisimus quot illicita prouocamus. Sanationem vero infirmitatum corporalium p̄ Mariam eam deuote inuocancium infinita testāt̄ miracula que etiā hodie testimoniū reddūt. ⁊ potes hic adducere aliq̄ q̄ vide in speculo exēploꝝ sub dictiōe maria. Vñ Bern̄. ī quodā sermōe. De plenitudīe eiꝰ accipiūt vniuersi. egri curatiōes. tristes ꝯsolationē. pctōres veniaz. iusti graciā. angeli leticiā. filiꝰ hominis hūane nature substāciā. tota trinitas gl'am. ita vt nō sit q̄ se abscōdat a calore eiꝰ. ¶ Quartꝰ fructꝰ dr̄ subuencio siue succursio. succurrit eī maria nobis miseris pctōribꝰ

in vita. in morte ⁊ post mortem. put de ea canit eccīa. Sctā maria succurre miseris iuua pusillanimes refoue flebiles ⁊c. Si quispiā amicum haberet qui omnē indigēciam suā subleuaret caripendend⁹ esset. sed qui in morte ille carior ꝓfecto habend⁹ esset sed qui in vita in morte et post mortez hic longe in amicicia ceteros antecellit. Sz inquiramus practice. Quis in hac vita sit noster verus amicus. Si mundū queris decipit. si parentes ⁊ ipi mortuū tumulo associant et abeunt illum humatū reliquentes et post mortem quis queso misero succurrit peccatori. O virgo gloriosa tu in vita. tu in morte. tu post mortem succurrere miseris non desistis quia potens es ⁊ sanctuz nomen tuum. Subsidia tria deuote petit ecclesia ab ea dicens. Maria mater gracie mater misericordie tu nos ab hoste protege in hora mortis suscipe. Primo in vita duo subsidia poscit. Primo pro iustis ibi. Maria mater gracie quasi diceret. O Maria que es graciarū diuinaꝝ reseruatrix conserua nos peccatores in gracia qua nihil melius ⁊ quā qui habet cetera oīa hz. et qui eā nō hz frustra habent̄ cetera. Scd̄m subsidiū poscit pro peccatoribus ibi mater misericordie. quasi diceret. O Maria mater misericordie id est ihesu xp̄i qui ē summa misericordia ora ꝓ peccatoribus qꝛ misericordie rore indigēt refocillari. Ideo dicit Bern̄. Si criminū immanitate turbaris. si cōsciēcie feditate confusus si iudicij horrore ꝑterrit⁹. Si baratro desperatiōis absorpt⁹ mariā inuoca nō recedat a corde n̄ recedat ab ore nā ip̄am cogitās nō erras. ip̄az rogās nō desperas. ip̄am sequēs nō deuias ip̄a tenēte n̄ corruis. ip̄a ꝓtegēte nō metuis. ip̄a duce nō fatigaris. Scd̄m subsidiū qd̄ eccīa poscit est in morte id ē tpe mortis vbi ingencia prelia peccatori parant̄ ꝙ ꝯtra hostes victoriaz donet. ibi. tu nos ab hoste ꝓtege. vn̄ apl's ad Ephe. vj. Nō est nobis colluctacio aduersus carnē ⁊ sanguinē supple tantū ꝫ aduersus prīcipat⁹ ⁊ potestates ⁊ aduersus mūdi rectores tenebrarū haꝝ. Et ideo Maria in morte suppliciter inuocata impetū hostium id est demonū nos infestancium se murū inexpugnabilē interponit illis existens obpugnatrix seuera. nobis aūt propungnatrix sincera nulli suū denegans patrociniū dū corde deuoto fuerit inuocata. Hinc etiā maxime Marie nomē infernales illos hostes territat nō ignaros diuine maledictionis in seductione prothoplasti dicentis Inimeci cias ponaz inter te ⁊ mulierem ⁊ ipsa conteret caput tuum vnde suis meritis omnem potestatiue virtutem eneruat inimici. Sicut ecclesia sancta de eadem letabunde decantat dicens. Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens pulchra vt luna electa vt sol terribilis vt castrorum acies ordinata. Tercium subsidium quod virgo prestat est post mortē id est in hora exitus mortis. ibi in hora mortis suscipe sed hoc nō nisi moriētib⁹ in gr̄a dat̄ ⁊ miseros tali hora relinquit pcōres. Astitit

enim virginum regina amenissimo cetu virginum comitatu. ⁊ cantantib⁹ angelis anime sancte ad paradisi gloriaz celeriter deportantur. Hec de visitatione spirituali Marie ad presens dicta sufficiaut. ¶ Scd̄a visitatio Marie dicitur corporal' qñ adhuc in terris existens in persona ꝓpria Elizabeth eius cognatā visitauit. Et de hac hodie festum agit sancta mater ecclesia. Quod institutuz fuit primo per Vrbanum papam sextum largiendo interessentibus in die eius. et ꝑ octauam horis canonicis easdem indulgencias quas cōcessit vrbanus papa quartus in die corporis xp̄i ⁊ eius octauis. de quibus ī cle. si dñm. de reliquiijs ⁊ veneratione sctōꝝ. Sed quia superueniente obitu p̄dicti pape vrbani sexti littere aplice sup̄ p̄missis cōfecte non fuerunt. Ideo bonificaci⁹ papa non⁹ ei⁹ successor ꝯstitutionem p̄dictā ꝯfirmauit ⁊ desup̄ bullas cōfici fecit que ad diuersas mdi ꝑtes misse sunt. in quibus p̄cipit p̄dictū festū solenniter celebrari. Suadet q̄ ac ꝯsulit eius vigiliam ieiunari sicut vigiliam assumptionis et natiuitatis eiusdem virginis Marie vt pia sua intercessione xp̄i fideles hic a noxijs protegant̄ ⁊ in futuro sempiterna consequi gaudia mereant̄. Circa hanc visitationez Marie quero quot fructus ex visitatione ⁊ salutatione Marie Elizabeth matri Johannis baptiste ꝓuenerūt. Ad hoc dico q̄ quatuor primus dicit̄ exultationis. scd̄s repletionis. tercius deuotionis. quartus ꝓphetizationis. De his vide ī p̄cedenti sermōe in scd̄o pūcto ⁊c.

¶ Scd̄m de quo in hoc sermone dicēdū est dicit̄ maternitatis declaracio. Vbi querit̄ vtrū btā virgo possit dici mater dei prout de ea elizabeth dicit in themate. Vnde mihi hoc vt veniat mater dñi mei id est dei mei ad me. Ad hoc dico q̄ gloriosa virgo Maria vere dicitur ⁊ est mater dei ⁊ nō denominatiue tantū. Hec ꝯclusio ꝓbat̄ auctoritatib⁹ ⁊ rationib⁹. Primo auctoritate Origenis in omel'. natiuitatis. Mater inquit intacta. mr̄ immaculata. mater eius cuius eius mater dei vnigeniti domini ⁊ regis oīm plasmatoris ⁊ creatoris cunctoꝝ. ip̄ius qui in celis est sine matre ⁊ in terris est sine patre. illius qui in celis scd̄m diuinitatem in sinu est patris. ⁊ in terris scd̄m corpis susceptionem in sinu est matris. Scd̄o audi Damasce. li. iij. c. xij. vbi inquit. Theotocon id ē dei genitricez principaliter ⁊ vere sanctam Mariaz p̄dicamus virginē Sicut em̄ ver⁹ de⁹ ē qui ex ip̄a natus ē. ita vere theotocos id ē dei genitrix ē que vere deū ex ip̄a incarnatū genuit. Tercio Aug. in vigilia epiphanie. Qui nat⁹ inquit ē sine matre in celis hodie nat⁹ ē sine patre in terris. O ꝓdigia. o miracula fratres charissimi. nature iura mutantur in homine dens nascit̄ virgo mater sancta sz intorrupta virgo habens filium nesciens viꝝ semper clausa sed non semper infecunda. Hec ille. Scd̄o ꝓbatur hec ꝯclusio ratiōe. Arguo em̄ sic. Actiones st̄ suppositoꝝ ex scd̄o de aīa. sz homis xp̄i ⁊ xp̄i dei est. vnicum

suppositū sine vnica persona scilicet diuinū. Ergo opatio ista et actus generationis erit persone diuine Et p̄cōsequens virgo genuit personam verbi et persona verbi ē deus. Ergo genuit deuz ergo ē mater dei. Consequencia nota maior est philosophi vbi supra minor patet ex omnium sentēcia Theologorum dicentiū. In cristo vnicā psonam esse duas naturas suppositantem scilicet naturaz diuinam et humanam vt patet. iij. Sentencia orum distinc. v. Secundo ad idem Arguo sic Secūda persona in diuinis demōstrata scilicz filio dei ihu cristo verū ē dicere Maria est mater istius persone Et ista persona est deus ergo Maria est mater dei Cōsequencia tenet silogistice ex positorie ideo cantat ecclia sancta dei genitrix ora pro nobis. fuit tñ ipissim⁹ hereticꝰ heluidius verā dei maternitatē in virgine negans et quibusdam suis Sophisticis et erroneis rationibus nitit̄r probare suū perfidum et iniquū ꝓpositum Arguit em̄ sic primo Maria non est mater cristi nisi secundum id quod accepit ex ꝑs ab ea sed ex ꝑs nō accepit ab ea diuinitatem sz solum humanitatem ergo non debet dici matet dei sed hominis. Secūdo sic in deo nō differt deus et deitas. ymmo sunt idē realit̄er sz maria nō ꝑt dici mater deitatis q; deitatē nō genuit ergo nō ꝑt dici mē dei. Sz ad primū respōdeo et dico quia vna ꝑsona est que subsistit i diuinitate et humanitate. ideo nature communicant sibi suas ꝓprietates vt dicit Dam̄. Vnde sicut dicuntur iudei ex̄m crucifixisse deuz glorie quāuis non scd̄m q; est dña glorie ita debet dici Maria mater dei quāuis non scd̄m diuinitatez genuerit deū. Ad scdz dico q; quāuis deus et deitas nō differant re. differunt tamen scd̄m modum significandi. nam deus vt concretū supponit vel dicitur de natura. Et ata ergo virgo mater dei dicit nō quia sit mater deitatis sed quia ꝑsone habentis deitatem et humanitatem est mater videlicet scd̄m humanitatem. De hoc vide latius ꝑ doctores in. iij. di. xiij. Scdo quero circa dicta vtrum virgo maria meruerit fieri et esse mater dei ita vt filius dei in ipa incarnaretur. Ad hoc respondetur scd̄m doctores Richar. et Bonauen. in. iij. di. xiij. q; triplex est meritum scz cōdigni congrui et digni. Meritum condigni est illud in quo reperitur perfecte et complete ratio merendi quando videlicet est quedaz adequatio meriti ad premium. Sicut exemplo gracia ille qui laborauit i vinea per totum diez meretur condigno habere viginti quatuor denarios. Meritum congrui est illud in quo non perfecte ratio merendi reperitur. tamen congruum est vt habeat aliquod premiuz. Sicut qui laborauit partem diei in vinea meretur non de condigno. Sed de congruo etiā hic. xxiij. duvrios Mō ad ꝓpositū nostrū si loquimur de primo merito videlicet condigni tunc virgo maria nō potuit mereri ꝓcipe filiū dei ita q; fieret mater dei ꝑ eo q; hoc excedit oē meritū. quia nulla adeqtio ē i mēsuratio.

Si autem loquimur de merito cõ
grui tunc dicunt doctores vbi su-
pra ꝙ beata virgo Maria meruit
ante incarnationem concipere fili
um dei qm̃ pre nimia sua puritate
benignitate ⁊ humilitate ydonea
erat vt efficeretur mater dei. quia
scd̃m Anßhel. in li. de ꝯceptu virgi
nali. Decebat vt illius ꝯceptio fie
ret de matre purissima ⁊c. et ideo
de ea canit ecclesia. Beata viscera
Marie virginis que meruerũt por
tare eterni patris filiũ. Terciũ est
meritũ digni quo scz vir iust⁹ orat
ꝓ alio vt mereat̃ exaudiri. et hoc
merito Maria virgo meruit ꝯcipe
re xp̃m post annunciationez quia
spiritussanctus in eã copiosissime
descendit nõ indispositam. si em̃ be
ne ꝯsideramus quid continet̃ in ill'
verbis que virgo sacratissima cõ-
cludendõ angelo dixit. Ecce ancil
la dñi ⁊c. certe eã dignam iudicabi
mus conceptione filij dei. Nã cum
dixit ecce promptiduninem obedi
encie ostendit. que tãta fuit ꝙ nũ-
q̃ deo gracior atq̃ acceptior in a-
liqua alia creatura siue homine si
ue angelo inueniri poterit. Cũ sub-
iunxit ancilla dñi profundum hũi
litatis sue manifestauit. non em̃
potuit ea que eligebat̃ vt esset ma
ter dei efficacius sibi vilescere deũ
q̃ magnificare q̃ se ancellam dñi
nuncupando. Cum dixit fiat mi-
hi fidem suam declarauit. Cuius
lumĩe adeo fuit illustrata vt nihil
de xp̃o incarnando sentiret dimi-
nutum. Cum tandem dixit scd̃m
verbum tuum caritatem suam a-
peruit qua ad deum diligendũ ita
cum illo ardenter cõiuncta fuit vt
creatura non sufficiat illud cogita
re. Nunq̃ in hac vita inueni⁹ est
nec inuenie t̃ q̃ tanto feruore amo-
ris cor suum dederit deo quantum
tunc tribuit ipa virgo beata. null⁹
etenim eorum qui dilexerunt deuz
fuit in eo excessu dilectionis ĩ quo
ipa feruebat adeo ꝙ illis verbis ꝓ
latis merito digni meruit esse ma
ter d̃i. ¶ Tercio de quo vltimo tra
ctandum est dicitur profunda hu- p
miliatio. Ad cuius euidenciaz no-
ta ꝙ triplex est humilitas. quedaz
mala falsa ⁊ d̃o inimica. ⁊ quedã
bona vera ⁊ deo amicissima. ⁊ a-
liqua partim falsa ⁊ partim mala
⁊ partim d̃o inimica. Humilitas
tota mala ⁊ deo inimica ẽ triplex
scz deiectiõis. pusillamĩtatis ⁊ ma
lignitatis. Humilitas deiectionis
est cum deus flagellis superbiam
mundi sternit. ysa xxv. Humi-
liabit gloriam Moab cum allisio
one manuum eius ⁊ munimenta
sublimium murorum tuorum con
cident ⁊ humiliabuntur ⁊ detrahẽ-
tur ad terram vsq̃ ad puluerem.
Et Osee. vij. Humiliabitur isra-
hel in facie ei⁹ nec reuersi sunt ad
dominum deum suum ⁊ non que
sierunt eum ⁊c. Secunda dicitur
pusillanimitatis vt cum quis ve
ritatem dicere pertimescit. vel con
tra illam inpugnantibus resiste
re non audet. Eccĩastici. xiij. No
li esse humilis in sapiencia tua. ne
humiliatus in stulticiam seduca
ris. Et Crisost. in. c. Nolite. xj. q.
iij. ait. Non solum ille proditor ẽ
veritatis qui transgrediens veri-
tatem pro veritate palam men-
dacium loquitur. Sed etiam ille

qui non libere veritatem pronunciat quam libere pronunciare debz Aut non libere veritatem defendit quam libere defendere conuenit. prodicio est veritatis. Tercia mala humilitas dicitur malignitatis. De qua eccliastici. xix. Est qui nequiter se humiliat ⁊ interiora eius plena sunt dolo. ps. Pacez loquūt cum proximo ⁊ occulte ponunt insidias ⁊c. Humilitas tota bona est virtus quedam qua passio tendens ad magna recta ratione regulatur ne passio irruat sine ratione in magna. Sicut magnanimitas est qua regulatur passione desperatione retrahatur sed recta ratione prosequatur magna. ⁊ quia desiderium tendens ad magna inquantum est inordinatum ē origo omnium malorum. j. Thy. iiij. Radix omnium malorum ē cupiditas. ideo humilitas dicit̄ retractiua omnium viciorum sēm quam quidem rationem humilitas omnium virtutum dicit̄ fundamentū. Unde Rabanus sup Matheum. Cogitas magnam fabricā construere celsitudinis de fundamento prius cogita humilitatis. ⁊ quāto magis erit edificium tanto altius foditur fundamentum. ⁊ grego. in omel. Qui sine hūilitate virtutes congregat in ventum pulueren portat. Humilitas mixta est quedam corporalis demōstratio qua quis exterius non interius humiliatur vt hominibus placeat vt est humilitas ypocritarum. De qua dñs ait Math. vij. Attendite a falsis ppbetis qui veniūt advos in vestimentis ouium intrinsecus autem sunt lupi rapaces ⁊c. ⁊ dicitur mixta quia non totaliter est mala nec totaliter dō inimica. minus em̄ malum est humilitatē oīdere cum malicia q̄z iniquitatem publice perficere. propterea pro occultis criminibus penitencia arbitraria est vt in. c. tempa penitudinis. xxvj. q. vij. ⁊ de pe. ⁊. re. c. iij. vbi glo. ij. In manifestis autem criminibus seruant̄ statuta iuris et purgantur correctione publica. vt in. c. j. ⁊. ij. de peni. ⁊ re. ¶ Premissis sic notatis de hūilitate virginis Marie pono hanc conclusionem ex gloriosa maternitate virgo Maria se tantum humiliauit quantuz est possibile humane mēti imaginare. Hec conclusio probatur tripliciter scz ratione auctoritate et exemplo. Primo auctoritate beati Bern̄. inquiētis. Virgo virginitate placuit sed humilitate concepit. Facta est Marie humilitas scala celestis per quam de⁹ descēdit ad terras. Item Bede ī omelia. Decebat vt sicut per superbiaz Eue mors intrauit. Ita per humilitatem Marie vite introit⁹ pāderetur. Et beatus Jhero. in transitu suo. Malunt inquit deus de beata Maria incarnari propter hūilitatem q̄z ob aliam quātamcūq; virtutem. Hoc etiaz ipa de se ipa testatur Lu. j. dicens Respexit dominus humilitatem ancille sue id est approbauit. Scdo probatur ratione. Primo sic quanto quis virtuosior est. tanto christo dicitur esse similior sed virgo gloriosa fuit virtuosissima. quia inquit angel⁹ Aue gracia plena ergo ypo debuit

Q

esse similior. sed inter ceteras cristi virtutes humilitas sancta potissima est Math. xj. Tollite iugũ meum super vos ⁊ discite a me quia mitis sum et hũilis corde. vbi Augu. ñ ait. Discite a me mortuos suscitare. siccis pedibus super aquas ambulare. sed quid ait. quia mitis sum ⁊ humilis corde. Ergo in hoc debuit filium imitari. ⁊ sicut in ceteris virtutibus excellencior ẽ sic ĩ ista excellit. Scd̃o sic quãto q̃sq̃ per graciam deo propinquior est. tanto sibiip̃i abiectior ⁊ humilior Sz virgo gloriosa oĩb⁹ puris creaturis erat d̃o ꝓpinq̃or ergo oĩb⁹ humilior. ꝯsequẽcia nota cũ maiori per btm̃ Grego. in mora. Tanto ĩquit fit quisq̃ vilior deo quanto p̃ciosior sibi. et tanto preciosior d̃o quanto ꝓpter eum vilior sibi. Minor ꝓbatur per ysido. de sum. bo. Paruulus in occulis tuis esto vt sis magnus in occulis dei. Tanto em̃ eris apud deum p̃ciosior quãto fueris ante occulos tuos despectior Tercio ꝓbatur sic. Summa vicia summe sunt detestanda ergo ꝑ locum a ꝯtrarijs summa virtus est amplectenda. Summum autẽ vicium est superbia quia superbis deus resistis. ergo humilitas que huic opponitur virtutum est maxĩa maxime autem virtutes maximũ virum decent. Sed virgo Maria fuit omniuz maxima ergo illi maxime summa hũilitas decuit. Vnde Cassio. super p̃s. Erubescant inquit elati vbi credunt habere locũ superbiam cum celum et terraz videant ab humilitate occupatum

R ¶ Tercio probat̃ hec conclusio. exemplo enim demonstrauit maria summam humilitatem ante partum in partu et post partum. Ante partum fuit humilis in annunciatione angelica Lu. j. vbi dicit̃. ꝙ turbata est in sermone eius et cogitabat qualis esset ista salutatio. Alterata est virgo ex celsitudine inaudite laudis ⁊ in fine euãgelij legitur. Ecce ancilla dñi fiat mihi scd̃m verbum tuum. vbi demõstratur ꝙ non est elata in salutatione tanta sed pocius humiliata. vt declaratuz est supra in scd̃o articulo versus finem. Deinde perfectissimam humilitatem ostendit ĩ visitatione Elizabet vt dicit glo. Mathei. iij. Sic decet nos implere omnem iusticiaz id est perfectissimam humilitatem. ¶ Cuius tres sunt gradus. Primus se subijcere superiori ꝙ est necessarium ad salutem. Scd̃s subijcere se equali ꝙ est humanũ ⁊ quietum. Tercius subijcere se inferiori ꝙ est exẽpluz perfectissime humilitatis. sicut fecit ihesus petens ⁊ suscipiẽs baptismum a Johanne baptista. Rex a milite. dñs a seruo. sanctificator a sanctificato. ⁊ postea etiam lauãs pedes discipulorum. sic etiam fecit Maria quando visitauit elizabeth humiliando se inferiori pergens regina ad vasallam. domina ad ancillam. mater domini ad matrez serui. Quod intelligens Elizabeth visitata ⁊ a spiritu sancto edocta ait. Vnde hoc mihi vt mater dñi mei veniat ad me. quasi diceret. q̃bus meis meritis accidit mihi hoc non est hoc decens sed ꝙ poci⁹ ego venirem ad te vt dominam meaz

S

et matrem domini mei. ⁊ non solum iuit sed et prior salutauit. Et non soluz salutauit sed cum ea tribus mēsibus stetit vt in partu tūc futuro ei seruiret. Vnde exemplo eius debent mulieres etiam inferiorib⁹ suis humiliari ⁊ seruire. Secundo virgo Maria in partu etiā fuit humilis quia filium suum peperit nō in pallacijs laureatis. nec in lectis eburneis. nō in pannis pōpaticis sed reclinauit eum in presepio quia non erat ei locus in diuersorio Lu. ij. Post partum etiam fuit humilis. quod maxime patet in presentatione sua ⁊ oblatione p filio in templo facta post tempus purgationis eius vt patet Lu. ij. Obediendo legi Moysi ad quā nō erat obligata vt dictum est supra in die purgationis sue. Ecce ergo quanta humilitas beate virginis vt propter ipam digna efficeretur mater dei. Hec de tercio. ⁊c.

De sancta Margaretha sermo xxj. Wann. v. j

Virgo cogitat que domini sunt vt sit sancta corpore ⁊ spiritu. j. ad Cor. vij. c. In hijs vbis apostolus describit ea que concernunt excellenciam virginalem. Quam preciosus thesaurus sit ipa virginitas bene ostendit Ambro. sup illo verbo apostoli vbi supra Bonum est hominem sic esse dicēs Supergreditur virginitas conditionem humane nature per quam homines angelis assimilātur. maior enim est virtus virginum q̄ angelorum. Angeli enim sine carne viuūt. homines vero virgines in carne triumphant. in carne autem preter carnem viuere non terrena vita est sed celestis inquit Jheronimus. Ideo apostolus volens exprimere meritum excellencie virginitatis dicit. Virgo cogitat que domini sunt vt sit sancta mēte ⁊ corpore. Ac si dicerz. Post⁊ virgo carnem suam hic vincit q̄d aliud facere ⁊ cogitare habet q̄ ea que ad diuinuz honorem pertinēt Sed quare hec facit certe ideo vt sicut est sancta siue immaculata corpore. ita etiam sit sancta ⁊ immaculata spiritu siue mente. Ac si dicerz. Non sufficit integritas carnis nisi etiam assit puritas mētis voluntarie propter deuz conseruādo virginitatez corporis. Pro gracia Aue maria ⁊c. Virgo cogitat que domini sunt ⁊c. vbi supra.

In verbis illis duo ad laudem inclite virginis ⁊ martiris Margaretha nobis veniunt consideranda Primo q̄ virgo deuota debet esse sollicita ac intenta in hijs que spectant ad diuinum honorem. ⁊ hoc cum dicitur. virgo cogitat que domini sunt. Secundo considerare debemus fructum quem virgo diuinis obsequijs mācipata recipit in hoc mundo videlicet castitatem mentis et corporis cum subiūgit vt sit sancta corpore ⁊ spiritu. hoc est vt sit munda tam in anima q̄ in corpore. ¶ Circa primum notandum q̄ tria sunt virginibus attente considerāda. Primo vt in eis sit virtus vere humilitatis. Secō vt in eis ardeat ignis diuini amoris. Tercio vt in eis emineat copia

moꝝ totius honestatis. Primo ergo deuota virgo cogitare debet vt in ea sit virtus vere humilitatis. Quia sc̃m Grego. virgo viuere debet in puluere ⁊ cinere in asperitate. in humilitate penitencie Nam sepe deus permittit virginẽ labi propter eius superbiam. Naz sicut tradit Augustinus. libro. j. de ciuita. dei. Deus aliquando permisit barbaricas nationes sicut iam tuc̃os violare ⁊ virgines sacratas deo ⁊ alias qualescunq; aut quia superbierunt de virginitate. aut forte postea superbire potuissent. Ideo pro humilitate talium deus illa permisit. Vnde ibidem dicit Augustinus. Si forte queris cur vos permisit deus violenter violari. Alta quidem est prouidencia creatoris mundi et rectoris eiusdez atq; inscrutabilia iudicia eius. veruntamen interrogate animas vestras fideliter si forte de isto virginitatis et pudicicie bono vos extulistis humanis laudibus delectate et in hoc alios inuidistis aut tales spreuistis non accuso quod nescio nec audio quid interrogata corda vestra respondeant. si tamen ista esse responderint nolite mirari hec vos amisisse vnde hominibus placere concupiscitis ꝙ si peccantibꝰ non consensistis diuine est gracie munus vt videlicet virtus animi non amitteretur humanum successit obprobrium ne humana gloria amaretur. Quia propter superbiam sepe deus hominem priuat gracia qua conseruatus est a luxuria vel a culpa. Exemplum sepe coniugatis dum alios despiciunt superbe que thorum suum violarunt gracia aufertur qua perstitunt et tunc in similia vel maiora peccata labuntur. Ita etiaz de virginibus quaruz vero corda respõdent nunq; de bono virginitatis. viduitatis vel coniugalis pudicicie superbisse nec alijs inuidisse nec iste quidẽ que tales sunt si cas barbarica libido oppressit hoc esse permissum censentur. nec ideo credãt deum ista negligere quia permittit ꝙ nemo impune committit. Quedam enim veluti pondera malarum cupiditatum et per occultũ presens diuinum iudicium relaxãtur ⁊ vltimo iudicio reseruantur. fortasse enim que sibi bene conscie sunt vt ex illo castitatis bono cor inflatum non habuerint et tamen vim hostilem passi sunt. habebãt aliquid latẽtis infirmitatis quod potuisset eas in superbiam extulisse. si hanc vim non fuissent perpesse. Sicut enim quidam rapti sunt morte ne malicia mutaret intellectum eorum. Ita quedam ex istis vi rapte sunt ne prosperitas mutaret modestiam earum. Non enim ablata est castitas. sed persuasa humilitas. Permisit ergo deus hoc eis in bonum non in malum. Hec Augustinus sentencialiter. Quante ergo humilitatis fuit beata Margaretha ex hoc apparet. quia cum eam Olibrius ita eligeret vt si libera esset eam in vxorez ducere vellet. ipsa tãta oblata gloria sed non extulit sed potius pro cristo contemnu voluit et nutricis sue oues custodire ⁊ cum Olibrio in huius mundi vanitatibus ⁊ vo

luptatibus viuere pocius pro xp̄o humilitatem virginitatis vsq; ad mortem voluit custodire q̄ corpore soli xp̄o conseruato pollui ⁊c̄. Scd̄o virgo deuota cogitare debz vt in ea ardeat ignis diuini amoris. Vnde sicut dicit Augusti. sermone prima de assumptione virginis comparans virginitatem lilio. Potest lilij nomine vna queq; virgo significari. lilium siquidem flores reliquos candore nimij nitoris precellit. ⁊ odoris iocunditate nihilominus prepollet. vnde satis congrue assimilatur virgineo decori. Iste nanq; flos alci⁹ ex aqua ortus ex tellure sustollitur ⁊ versus ethera totus aperitur. a foris quoq; nimis est candidus. int⁹ vero rutilo flammescit aspectu. Sic nimirum virginitas toto nisu ab infimis ascendens ad ea que superna sunt ambit. candescit exterius mundicia virginee carnis. flammescit interius amore gemine caritatis fragrat passim odore bone opinionis. extollitur ad sublima ī tentione continua cordis. Sz hoc preciosum lilium sicut sacra perhibet lectio. inter spinas inuenitur. vt nouerunt venerande virgines et hominū se debere tollerare molestias inter quos tegunt ⁊ punctionum temptamina malignorum fortiter exuperare spirituum vt p hoc a domino amice inter filias vocari mereantur. Hec Augusti. Beata ergo Margaretha quanto igne flagrauerit lampades ⁊ flamme qui eius carnem vrebant ostēdunt. quia tanto caritatis igne feruebat vt nullus ignis tribulatiōis eam extinguere preualeret. Tercio virgo deuota cogitare debet vt in ea splendeat copia tocius honestatis. De hoc dicit August. ostendendo virginitatem mentis ⁊ corporis. Virginitas est in carne corruptibili perpetua incorruptiōis meditacio id est propositum seruandi perpetuam incorruptionez. Cui alludit solinus qui narrat q̄ in india sunt virgines que se venere penitus abdicauerunt pecuniaz nesciunt. nemo ibi nascit̄ nec deficit hominum multitudo. locus ip̄e addictus est pudicicie. ad quem licet vndiq; multi gentilium properēt. nullus tamen admittitur nisi quē castitas fidei ⁊ innocencie meritū prosequatur. Nam qui eius est vl leuis culpe obnoxi⁹ q̄uis summo opere adipisci ingressum velit tamen diuinitus submouetur. Ita p immensum spacium seculorum incredibile dictu eterna gens est cessantibus puerperijs hec ille. Necesse est ergo virginem innocenciam habere vel copiam honestatis si velit in cetu virgineo eternaliter habitare. Quia ergo beata Margaretha plena virtutibus erat. ⁊ sicut de ip̄a cantamus. Ibat de virtute in virtutem. Et cum ad lasciuiaz ab Olibrio temptaretur orauit ne margarita id est castitas fidei sue in lutum proijceretur ⁊ sic castitatem mentis ⁊ corporis in ea dominus custodiuit. Quia ergo ipsa cogitauit domino disponente vt in ea esset culmen vere humilitatis. ignis diuini amoris. ⁊ copia toci⁹ honestatis. Ideo bene de ipsa dictū est. Virgo cogitat que domini

sunt. quod erat primum membrū diuisionis proposite ⁊c. Scdo dixi q̄ in verbis thematis nobis considerandus est fructus quem virgo diuinis manciapata recipit in hoc mundo videlicet castitatē mētis ⁊ corporis cum dicitur vt sit sancta corpore ⁊ spiritu. ¶ Pro quo notandum q̄ notāter dicitur sancta corpore ⁊ spiritu nā multi aut multe sunt virgines qui vel que virginitatem in corpore custodiunt sed mente polluuntur. iam per visum iam per auditum iaz per alios sensus exteriores ita vt veniatur tandem post cogitationem ad appetitum voluptatis carnalis. De talibus dicit August in libro de fide cristiana in sentencia. ⁊ habet̄ in. c. non solo. xxxij. q. v. Non solo affectu ⁊ tactu sed ⁊ aspectu appetit̄ ⁊ appetit concupiscenciaz feminarum. Et sequitur. Ne dicatis vos habere animos pudicos si occulos habetis impudicos. quia impudicus occulus impudici cordis est nūcius. Vnde ⁊ tacente lingua corda impudica mutuo aspectu seinuicē sibi nunciant. ⁊ scdz ꝯcupiscenciā carnis alterutrum delectantur. ipa em̄ castitas fugit de anima dū etiam corpus intactum seruatur ardore concupiscencie. Ex quo patz q̄ summa diligencia cauende sunt etiam occasiones peccatoruz sicut aspectus pulchritudinis mulieruz Vnde August. super psalmo. Miserere mei deus cuius titulus ē. ps l. Cum venit ad eum Nathan ꝓpheta quando intrauit ad bersabee dicit August. Bersabee erat vxor aliena cuz dolore dicimus ⁊ tremore. noluit taceri deus sed scribi. dicam ergo non exhortans imitationē ꝫ instruēs ad timorē. huiꝰ mulieris vxoris aliene pulchritudīe captꝰ rex ⁊ ꝓpha Dauid. ex cuiꝰ semine scdm carnē deus venturus erat adulterauit eam. Et subdit hoc in isto ps. nō legitur sed in titulo eiꝰ apparet. In libro autem regnoruz siue regum plenius apparet. ij. regū. xj. Vtraqꝫ scriptura canonica est ⁊ sine dubitatione a fidelibꝰ tenenda. Homicidio etiam auxit adulterium quia illius maritum in bello ordinauit occidendum. et post hoc factum missus est ad euz Nathan ꝓpheta a deo qui eum argueret de tanto commisso. ij. Reg. xij. Subdit August. Quid caueāt homines diximus scz occasiones peccatorum. quid vero si lapsi fuerint imitentur audiamus. Multi enim cadere volunt cum Dauid ꝫ nolunt resurgere cum Dauid. non ergo cadendi exemplum ꝓpositum est sed si cecideris resurgendi. Attē de ne cadas. non sit lapsus maioꝝ delectacio minoꝝ sed sit casus maiorum. tremor minorum. quasi diceret. Merito hz omnis hō timere si tantus ꝓpheta ex aspectu mulieris cecidit. Et sequitur. Ad hoc in ecclesia sepe lectum atqꝫ cātatum ē Audiant qui non ceciderunt ne cadant. audiant qui ceciderūt vt surgant. Tanti viri peccatum non tacetur. predicatur in ecclesia. audiūt male multi ⁊ querunt sibi patrocinia peccandi dicentes. Si Dauid et cur non ego. sed respondebo tibi dauid sibi nullum ad exemplū ita ꝓposuit sicut tu. tu tibi tanqꝫ sctm̄

proponis vt pecces non vt imite
ris eius sanctitatem si imitari vis
ruinam. Hoc amas in Dauid quod
odit dauid. p̄paras te ad peccandū
librū dei inspicis vt pecces. scriptu
ras d̄i ad hoc audis vt facias q̄d di
splicet deo. Hoc nō fecit Dauid.
Correptus est per ꝓphetam nō lap
sus est in ꝓpheta. Subdit Augus.
Alij. vero audientes casum fortis
viri Dauid meciuntur infirmitatē
suam. ⁊ quō deuitare cupientes ab
aspectu securos abstinent oculos.
non eos defigunt in pulchritudine
carnis aliene nec seip̄os faciunt de
peruersa simplicitate securos. pro
ponunt sibi casum dauid ⁊ ex hoc
magis sibi timent videntes tantū
cecidisse ꝓphetam reprimunt ocu
los a petulancia nō facile se cōmi
scent mulieribus alienis. non leuāt
oculos facile ad aliena menia. ad
aliena solaria. Hec Aug. Conside
remus ex hijs omnibus quantū pe
riculū homo incidere potest ex so
lo aspectu. Vnde em̄ Olibrius ceci
dit nisi quia incaute luxurioso ani
mo in beatam virginem Marga
retham visum sparsit ⁊ sic eam cō
cupiuit. ⁊ quia beata margaretha
eius recusauit facere voluntatem.
ideo nunc flammis eam exuri pre
cepit. nunc vncis ferreis lacerari.
vt pre horrore carnis ⁊ sanguinis
eam aspiciens inde haberet horro
rem vnde habebat oculoꝝ delecta
tionem. hinc ergo eam fame. hinc
carcere punit. hinc submergi prece
pit non autem submergitur virgo
sed illesa exiēs vidit quinq̄ milia
hoīm ex hoc miraculo baptisatos.
Inde ad vltimū capite plectitur.
Ecce quanta mala adduxit ꝑuer
sitas occulorum. Auertamus ergo
oculos nostros ne videant vanita
tem. cogitemus que sint doñi vt si
mus sancti corpore ⁊ spiritu scd̄m
q̄ exigit status cuiuslibet. sequan
tur maritati ⁊ coniuges Margare
tham in constancia fidei. in con
tinencia coniugali ⁊ humilitate ve
ra. virgines in pudicicia. si voca
ris Margaretha sequere Marga
retham. ¶ Qualis aūt intersit diffe
rencia meritorū ꝯiugatorum ⁊ vir
ginum ostendit August. in lib. de
sancta virgītate. c. xxviij. ⁊. xxix
dicens in sentencia. Habent ꝯiu
gia bonum suum nō quia filios ꝓ
creant sed quia honeste licite pudi
ce ⁊ socialiter ꝓcreati ⁊ procreatos
salubriter instanterq̄ educant. q̄a
thori inuicem fidem seruant. quia
sacramentum connubij non vio
lant. Hec tñ omnia humani offi
cij sunt munera. Virginitatis aūt
integritas ⁊ per piam ꝯtinenciam
ab omni cōcubitu immunitas an
gelica porcio est. ⁊ in carne corru
ptibili ⁊ corruptionis ꝑpetue medi
tatio. Vnde Jhero. in sermone de
assumptione virginis gloriose. Sē
per ē angelis cognata virginitas
ꝓfecto in carne p̄ter carnem viue
re non terrena vita est ꝫ celestis.
Vnde in carne angelicā gloriā ac
quirere maioris ē meriti q̄ꝫ habere
Ideo virgo deuota diligenter cogi
tare debet vt tantā gr̄e dignitatē
conseruet ⁊ soli deo thorū immacu
latū sui cordis p̄paret ne templum
q̄d sibi dñs in ea dedicauit diabo
lus possit aliq̄ turpitudine violare
Nunq̄ ergo se securā extimet ꝫ sp

sit in timore. Sicut monet beatus ihero. in epl'a ad Eustochiū dicēs Si apl's Paulus vas electionis ꝓpter carnis aculeos ⁊ incentiua viciorū reprimit corpus suū ⁊ seruituti subiecit ne alijs p̄dicās ip̄e reprobus efficiatur. ⁊ videt aliā legem ī membris suis repugnantē legi mētis sue si post nuditatē ieiunia famem carceres flagella suplicia ī semetip̄m reuersus exclamat infelix ego homo quis me liberabit de carcere mortis huius. tu te putas securam esse caue queso ne qn̄ dicat de te deus. Virgo israhel cecidit ⁊ nō est qui sustinet eā. Amos. v Audēter dicā cū omnia posset deus suscitare virginē nō potest post ruinā valet quidē liberare de pena ß nō valet coronare corruptā. timeamus illā ꝓpheciam ne in nobis etiā cōpleat. Si ergo virgīes corpore ob alias tn̄ causas ⁊ culpas nō saluātur quid fiet de illis qui ꝓstituerūt membra xp̄i ⁊ immutauerunt tēplū spūssancti in lupanar ⁊ post trinitatis hospiciū fecerunt demonū habitaculū. O deus quot sunt tales qui sic iuuenculas fatuas decipiūt ⁊ defloratas derelinquunt que tandē oī solacio destitute se publice ꝓstituunt. O deus quot mala sequūtur. ille que prius victe fuerūt ⁊ decepte postea efficiunt rethe diaboli ⁊ alios ⁊ alias plures vincunt et decipiunt ⁊ in rethe diaboli cōcludunt. Taceo de malis plurimis q̄ alias euenire possunt. ne forte mater prius mereat dici sepulchrū q̄ genitrix infantis nōdū nati. Quid tunc de natis et occulte interfectis. tibi deus vindicta qui nosti singula. ecce priuat fetum clara dei visione. que seip̄am adiudicauit eterne damnatiōi ⁊c. ¶ Dubitat circa dicta ex quo dictum ꝙ ad virginem spectant cogitare ea que dn̄i sunt. vt sit sancta corpe ⁊ spū que sunt tn̄ illa que requirunt ad puritatē siue virginitatem mētis. Respondet breuiter ꝙ tria requirunt ad hanc puritatez. scz munda affectio quo ad interiorem cogitatū. sancta locucio quo ad sincerum affatū. ⁊ bona operatio quo ad exteriorem apparatū. Hec tria fuerunt in deuota virgine Sara. De qua Thobie iij. dicit. ꝙ ip̄a in oratione sua sic dicebat. Tu scis dn̄e quia nūq̄ cōcupiui virū ⁊ mundam seruaui animam meā ab omni ꝯcupiscencia. Ecce primū vicz munda affectio cogitatus. Sequit. Nunq̄ cū ludētibus miscui me. ecce scd̄m scz sctā locutio affatus. ī ludis em̄ solēt verba scurrilia ⁊ imptinēcia sepe ꝓferri. Sequit. Neq̄ cū hijs q̄ ī leuitate ambulāt me ꝑticipē p̄bui. ecce terciū scz bona opatio apparatus. Dixi primo ꝙ virginitas mētis ꝯsistit in mūda affectiōe quo ad cogitatū. Vn̄ dicit apl'us in themate. Virgo cogitat q̄ dn̄i sunt vt sit sctā corpe ⁊ spū. oportet itaq̄ scd̄z apl'icā regulā mūdiciā ⁊ sctītatē ī eē affectione et cogitatione si grata dz esse dn̄o mūdicia qua viget ī carne Vn̄ Jhero. exponēs p̄dictū verbū apl'i dicēs. Absit vt castā dixerim illam quam timor aut pudor tantummodo cohibet. Et Ambrosius in libro de virginitate dicit. Nec casta ēque metu cogitur nec

honesta que mercede conducitur. Sicut em̄ videmus ꝙ ortulo diligenter clauso ⁊ munito exterius si bestie conculcantes ⁊ deuastantes formaꝫ interiꝰ clausura extrinseca modicum aut nihil proficit. ꝫ magis nocꝫ eo ꝙ bestie exire non possunt. ita si virgo exteriori castitate clausa extiterit sed interius illicita cogitacio ⁊ affectio affuerit parū aut nihil huiusmodi virginitas prodesse poterit. ⁊ ob hoc alloquit̄ sponsus sponsam Cañ. iiij. Ortus conclusus soror mea sponsa ortus conclusus fons signatꝰ. quasi diceret. O soror mea ꝓpter spem eiusdē hereditatis ⁊ sponsa mea ꝓpter nexum amicicie ⁊ societatis. tu es ortus conclusus per exteriorem virginitatem ⁊ es fons signatus ꝑ interiorem custodiam et castitatem Fons enim tunc signatur quando cor a quo procedunt cogitationuꝫ riuuli a cogitationibꝰ immundis et vanis desiderijs p̄seruatur ⁊ qn̄ sanctis meditationibus occupat̄. Istius euidens signum habemus ī sacra scriptura. nam aliter legitur dn̄s apparuisse in veteri lege que cohibebat manū ab opere. aliter in noua que cohibebat etiā cor a mala cogitatione. Legimus em̄ Dañ. x. dn̄m apparuisse Danieli p̄cinctū ad renes. ⁊ Apoc. x. legit̄ dn̄m Johāni euāgeliste apparuisse p̄cinctū ad mammillas. ad designandum ꝙ in veteri lege cohibebatur concubitus illicitus quo ad opꝰ. in noua lege autez lege cohibebatur quātum ad desideria et cogitatus. Ex illis ergo patet ꝙ ad puritatez virginalem requiritur puritas mētis que consistit quantum ad cogitatum in munda affectione. Scd̄o virginitas mentis consistit in sancta locutione quo ad sinceriorem affatum. Illius exemplum ponit̄ virginibus in virgine virginum Maria. De cuius sinceritate et affatu et modestia narrat euangelica hystoria. ¶ Vbi inuenitur raro et honestissime locuta. Sepcies em̄ in euangilio inuenitur Maria locuta fuisse et nō pluries. bis ad angelum. ter ad dn̄m et bis ad homines. Ecce q̄ꝫ raro inuenitur Maria virgo locuta. Considerem⁹ aūt honestatem et vtilitatem verboꝝ suoꝝ. Primū em̄ verbum ad angelum fuit verbum castitatis et pudicicie. Quomodo fiet istud. Scd̄m fuit humilitatis et obediencie. ecce ancilla dn̄i. Tercium autez verbū et primum ad dn̄m fuit verbū deuotionis et reuerēcie. Magnificat anima mea dn̄m ⁊c. Quartum et scd̄z ad dn̄m siue filiū fuit verbuꝫ ꝯpassiōis et beniuolēcie. Vinū nō habent. Quintum verbum et tercium ad dn̄m fuit verbū amoris et mesticie. Fili quid fecisti nobis sic ecce pr̄ tuꝰ et ego dolentes querebamus te. Sextū verbū et primn̄ ad hoīes fuit hūilitatis et amicicie dū salutauit Elizabeth. Septimū v̄bū et scd̄m ad hoīes fuit verbū instructiōis et ꝓuidēcie. qd̄cūq; dixerit vobis facite. Ecce septē v̄ba v̄gīs bn̄ ꝯforma septē v̄bis filijsui ī cruce. ¶ Nota exemplo v̄ginis marie sermo cuiuslibꝫ v̄ginis. Primo dꝫ esse modestꝰ et rarꝰ. De hoc ambro. in lib. de vir. sic ait. Custodi virgo vias tuas vt nō delinquas

in lingua tua. quia ⁊ bona loqui plerunq; est crimen virginum. ingreditur latro per os tuuz si falsuz loqueris. si procaciter. postremo si vbi nō oportet loquaris. clausi sint fores labiorum tuorum ⁊ obseruatum maneat vocis vestibulū. hec Ambro. Ad hoc etiam est dubiuz Orige. super Math. qui dicit. Rarum sermonem necessariuz esse ad custodiam castitatis. Dicit enim sic. Sex sunt que incorruptam seruant castitatem sobrietas. operacio. asperitas. sensuum cohibicio rarus sermo cum honestate. euitacio occasionis peccati persone loci ⁊ temporis. ¶ Exempluz de honesta locutione refert Grego. iiij. dyal'. de quadam sanctimoniali q̄ carnis mundiciam habuit sed lingue procacitatem atq; stulticiam non declinauit. ea autez defuncta et in ecclesia sepulta eadem nocte eiusdem ecclesie custos per reuelationem vidit ꝙ ip̄a deducta ante sacrum altare per medium secabatur ⁊ pars vna illius cremabatur. pars autez altera intacta remanebat ⁊ mane combustionis signuz in marmore apparuit ac si corporali igne cremata fuisset. ¶ Scdo sermo virginis debet esse mundicia clarus. Vnde beatus Jhero. in epl'a ad virginem dicit. Munda lī guam a mendacio a detractione. a periurio ⁊ etiam a iuramento. nephas em̄ est vt labia quibus dominum confiteris. oras benedicis et laudas alicuius polluat̄ sorde peccati. illis em̄ p̄cibus annuit dn̄s quas lingua īmaculata ꝓnunciāt hec Jhero. Hoc verbum aduertere deberent ne dū virgines ß ⁊ vidue ⁊ maritate q̄ inardescūt scire mala proximoꝝ suorū. ⁊ si qua macula est in ꝓximo vel ꝓxima gaudēt q; talia sciūt detrahūt ⁊ se per hoc extollūt ß quare hoc certe vt ꝑ hoc maliciā suā paliare possint. dz ergo sermo virginis esse mūdus. hoc em̄ necesse est ad custodiā castitatis teste apl'o. Corrumpūt bonos mores colloquia praua. j. Coꝝ. xv Nō dz ergo virgo ruminare secl'ares cantilenas nō inanes ⁊ amatorias amplecti nugas. nā mediātibus talibus ille cui⁹ alii⁹ prunas ardere facit tanq̄ mediāte sufflatorio diabolico ꝯcupīas in cordib⁹ virginū excitare ⁊ ꝯcitare solet. ¶ Tercio sermo virginis dz eē prudēcia car⁹. virgo em̄ deo seruire volens dz eē vna de numero prudentū ⁊ ideo prudentē decet prudenter facere. ita sermo virginis dz eē prudencia adornatus. Vn̄ Jhero. in epl'a ad Demetriadē virginē. Sit sermo virginis prudēs. modestus rar⁹. nec tā eloquēcia q̄ pudore p̄ciosus. mirent̄ oēs tuā de te docente verecūdiā te loquēte prudēciā. Tercio principaliter dixi ꝙ virginitas mētis ꝯsistit in sctā opatiōe siue in bono ope quātū ad exteriorē apparatū. Exm̄ illi⁹ habem⁹ in v̄gine Maria. De qua Ambro. exponens illd̄ sup Lucā. Exurgēs maria ⁊c. Mariā que an̄ in intimis penetralibus versabat̄ nō a publico virginitatis pudor. nō a studio aspitas monciū. nō ab officio prolixitas itineris retardabat. Est tamē verum ꝙ bona occupacio v̄ginis debet esse vel in opere manuali vel

doctrinali vel auditione talis vel in feruore spirituali quo ad orationem. multam enim maliciaz docuit ociositas. Eccīasti. xxxiij et ideo dicit apostolus. j. Cor. vij. Volo omnes homines eē sicut me ip̄m. ip̄e autem determinatis temporibus operabatur in ouibus suis licet foret homo excellentissime cōtemplationis. Qualem autem modum virgo habere debet in orando ostendit Jhero. in epistolis ad demetriadē virginem dicens. Cum orationem celebrare desideras talēte exhibe quasi cum deo fueris locutura. ⁊ post pauca subiungit. lacrimas aūt psallentis deus magis q̄ voces comprobat orationum. ac si diceret. Plus placet deo deuota meditatio q̄ longa orationum modulacio. magis etiaz homo meditando xp̄i beneficia in communi vel singulariter sibi prestita aut alia quecumq̄ dei beneficia expellit cogitationes malas q̄ oratione vocali assidua quia meditādo homo magis attendit q̄ orando. q̄a orando homo dicit sibi nota et cōsuetudine concepta. meditādo autem requiritur maior aduertencia quia tunc non est meditacio sic homini familiariter nota. ita ⁊ in labore manuali expellit v̄go malas cogitationes. dum labor vel ē durus aut rarus vel speciali ad hoc ī diget industria vel ingenio. Imploremus ergo omnes hodie deuotissimam Margaretham vt sicut ip̄a mortem ne fidem ⁊ castitatez violaret sustinuit ita nobis graciā impetret. qua omnibus inimicis nostris nunc et in hora mortis resistere ⁊ illos vincere valeamus. ne fidem qua deo per baptisma desponsati sumus violemus. Quod nobis prestare dignetur dominus noster Jhesus xp̄us in secula benedictus Amen.

De sancta Murgaretha sermo lxij.

Date nobis de oleo vestro quia lampades nostre extinguūtur. Math. xxv. ¶ Pro introductione nota scd̄m sanctum Thomā scd̄a scd̄e. q. xv. ij. ar. q̄ in virginitate duo sunt considerāda. vnuz scilicet formale ⁊ aliud materiale. Formale est firmum propositum scilicet velle nunq̄ experiri delectationes carnales etiaz si posset. Materiale est corporis integritas. Et ideo triplex est virginitas. Prima est corporis ⁊ nō mentis. quia mēte fornicantur ⁊ non corpore. vt ī c. si paulus. xxxij. q. v. ideo perit mente virginitas. allegat Jhero. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam Math. v. Scd̄a est mentis ⁊ non corporis quia violate sunt. Amb. xxxij. q. v. Tollerabilius. tamen iste non ammittunt virginitatis coronam scz aureolā non sunt tamen considerande inter alias virgines. vt habet̄. xxxij q. v. c. ille. Tercia est mentis ⁊ corporis. ⁊ hec est gloriosa. xxxij. q. v. Crisosto. sicut enim. Ideo dicit August. Virginitas est in carne corruptibili perpetua ī corruptiōis meditatio. Hec autem est perfectissima. Talis fuit beata Margaretha. Primā autē virginitatem

scz corporis, ⁊ nō mentis habuerūt fatue virgines vt in d. c. si paulus quia non habuerunt oleum secum id est charitatem. que per oleum significat̄. ideo rogauerunt prudētes dicētes. Date nobis de oleo vestro ⁊c̄. In verbis p̄missis duo tāgunt̄ declaranda. Primum virginitatis cōseruatio ibi. Date nobis de oleo vestro scz ad conseruandā virginitatem. Scd̄m virginitatis corruptio siue extinctio ibi. q̄a lampades nostre extinguuntur.

L ¶ Pro primo notandum q̄ octo sunt necessaria pro virginitatis cōseruatione. Primum est sobrietas Nam vt dicit̄. ꝓuerb. xx. Luxuriosa res est vinum. ⁊ in. c. luxuriosa. xxxv. dist. vbi dicit̄. Luxuriosa res est vinum ⁊ contumeliosa ebrietas. omnis em̄ qui cuz hijs cōmiscetur non erit sapiens. Ideo apostolus ad Ephe. v. ait. Nolite inebriari vino in quo est luxuria Dicit Jhero. Venter vino estuās facile spumat in libidinem vt ī. c. venter mero. xxxv. dist. ibi additur. vbi ebrietas ibi libido domīatur. Exemplum habemus de loth qui vino replet⁹ dormiuit cum duabus filiab⁹ suis. Gen̄. xix. Bern̄. In delicijs ꝑiclitat̄ castitas. Propterea apl̄us vt virgo perseuerarz dicebat. ij. Cor̄. vj. Castigo corp⁹ meū ⁊ in seruitutem redigo. Hāc habuit beata Margaretha. Applica hic principium legende quia delicias in domo patris fugit ⁊ nutrici sue adhesit vbi sobrie vixit. Secundum est sollicitudo. nam ociū inducit maxime ad carnis temptationem vt dicitur. Ezech. xvj. Hec fuit iniquitas zodome tue sororis. habundancia panis. saturitas ⁊ ocium. Sicut accidit etiam Dauid. ij. Regum. xj. de Bersabee Exemplum de sancta iustina a diabolo tentata. quia erat sine exercicio. Ideo dicit Jhero. Semper aliquid operis facito vt diabolus semper te occupatum inueniat Et est ad Rusticum monachum in prologo biblie. Et habetur ī. c. nunq̄. de conse. di. vl. Hanc habuit beata Margaretha que nō fuit ociosa sed semper in laboribus custodiendo nutricis sue oues postea sustinendo tortores vt bene posset dicere illud p̄s. Ego em̄ in laboribus sum ⁊ doloribus a iuuentute mea. Et hoc fecit vt possideret requiē opulentā de qua ysa. xxxij. Sedit populus meus in pulchritudine pacis ⁊ in tabernaculis fiducie in requie opulenta. ¶ Fuit etiā in dolore quod patet ex amara ei⁹ passione que multum fuit conformis passioni xp̄i. Cristus enim denudatus fuit in patibulo. Margaretha expoliata in eculeo. Cristus fuit flagellatus ad columnam vt disciplinam pro nobis portaret. Margaretha tota fuit virgis lacerata vt post hanc vitam aliā disciplinam non sentiret. Cristus fuit perforatus clauis. Margaretha fuit lacerata vngulis. Cristus passus est in patibulo quod erat supplicium latronum. Margaretha ī eculeo quod erat supplicium malefactorum. xp̄s fuit tot⁹ sanguine plen⁹. Margaretha tota fuit sanguīe cruētata. xp̄s passus ē ī aere ad innuēdū q̄d ē mediator d̄i ⁊ hoīm

M

De sancta margaretha

Margaretha passa est in aere adi
nuendum q̄ est nostra interuen
tri⁹ apud deum. ȳpus in sua passi
one patri spiritum commendauit
et pro suis crucifixoribus exorauit
Sic ⁊ margaretha orauit deum p
se. pro suis occisoribus ⁊ pro ip̄am
inuocantibus. p̄sertim pro puer
peris. Extende vt in legēda. Tet
cum est humilitas. Vnde Amb.
in omel'. Decet vt virgo quanto ca
stior tanto humilior. Exemplum
beate marie virginis que sola hūi
litate meruit ȳpm concipere. Jdo
dicit Lu. j. Quia respexit humilita
tem ancille sue. Ita beata Marga
retha fuit vna de numero humili
um. Attende eius humilitatem q̄
cum fuit pulchra inmis. sicut can
tur de ea. Erat em̄ nimiuz formo
sa in vultu sz floruit vt rosa. Et
summi patriarche gentilium filia
non extulit saguinis nobilitatem
nec corporis speciositatez sicut nūc
virgines facere consueuerunt. sed
humiliter nutrici sue se īferiorem
dignitate subiecit ⁊ oues eius custo
diuit. Auertit dictū sapientis eccla
stici. iij. Quanto maior es humi
liate in omnibus coram deo et in
uenies graciam. Attende sc̄o eiꝰ
humilitatem. Cum em̄ Olibrius p̄
fectus decreuisset vt si libasset ip̄az
ducere vellet in vxorē vbi magna
fuisset magnamq̄ mundi gloriaz
habuisset. ip̄a tanta gloria oblata
se non extulit sed potius virginita
tis humilitatem vsq̄ ad mortem
contempni eligens custodiuit vt
dicere posset cum ꝓpheta p̄s. Ele
gi abiect⁹ esse in domo dei mea ma
gis q̄ habitare i tabernaculis pec
catorum. Quartuz est caritas. vñ
de virgines quinq̄ fatue que non
sumpserunt oleum secum in lam
padibus designantes caritatē dei
in cordibus excluse sunt a sponso
⁊ clausa est ianua vt dicitur i hoc
euangelio. Auguſt. Caritas valet
ad omnia. sine qua nihil valent
omnia. Quid castitas. Puritas.
disciplina moralitas sine caritate
nihil. Bern̄. ad senonē in epl'a. Ca
stitas sine caritate ē lampas sine
oleo. subtrahe oleū lampas non lu
cet tolle caritatem castitas nō pla
cet deo. j. Cor. xiij. Si caritatem
non habuero nihil sum. Hanc ha
buit beata Margaretha. nam in
hoc probatur eius dilectio quia to
tum mundum ꝓpter ȳpm despexit
diuicias delectatōes ⁊ honores Au
guſt. Quantū quis despicit ꝓpter
deum tantum diligit eum. Et sic
ipsa dicere potest cum ap̄lo ad phy
lip̄en. iij. Omnia arbitratus sum vt
stercora vt ȳpm lucrifacerem. Quā
tum est habit⁹ honestas nam sup
fluitas habitus ducit ad lasciuiaz.
Vnde. j. petri. iij. Non in tortis cri
nibus aut auro. aut veste p̄ciosa.
sed qđ decet mulieres ꝓmittentes
pietatem per bona opera. Vñ Au
guſt. ad Cauciani militem ait.
Homines ⁊ mulieres qui serico i
duuntur ⁊ purpura ȳpm induere
difficile est. Jdeo ꝓfulimus i ypo
pie viuere volentibus vt moderā
te induantur. Hec ibi. Exemplum
de Judith que ornata decepit Ho
lofernem Judith. x. Et Cypria⁹
dicit. Serico ⁊ purpura indute cri
stum induere non possunt. Sic nō
fecit beata Margaretha. Inuehe

ꝯtra virgines nostri temporis que stolas et manipulos de sameto ferunt ⁊c. Sextum est custodia sensuum. Debet em̄ virgo in verbis eē moderata. Vnde Jhero. Sermo virginis prudens et rarus. nam v̄go que turpia loquitur est malorū cordiū signum. Math. xij. Ex habundancia cordis os loquitur. Aristoteles. iiij. ethicoꝝ. Qual' quisq̄ est talia loquit̄. operatur ⁊ taliter viuit. Et sic mala locucio est bonorum morum corruptio. j. Coꝝ. xv. Corrumpunt bonos mores colloquia praua. Item debet virgo secauere a visu auditu ⁊ discursu vanis. August. in. c. non solo. xxxij. q. v. Impudicus occulus impudici cordis est nuncius. Dyna em̄ op̄ssa fuit a Sichen Gen̄. xxxiiij. q̄ curiose voluit videre mulieres regionis illius. Ambro. in omel'. Discite virgines nō cursitare per alienas domos non aliquos in publico miscere sermones ⁊c. Hoc habuit beata Margaretha. Inuehe contra virgines nostras que sunt procaces verbis cursitantes per plateas ⁊c. Septimum est timor vt virgo semper sit timorosa. Vnde Bern̄. Solent virgines que vere virgīes sunt semper esse pauide. Exēpluz patet de beata virgine Lu. j. Applica hic de beata Margaretha. et inuehe contra ⁊c. Octauum et vltimum est fuga occasionum. Vnde Jhero. Solus cum sola secrete nō sedeas. Quoniā vt ait Bern̄. Stare cum mulieribus ⁊ immunem se conseruare maius est q̄ mortuos resuscitare. Exemplum habetur de eo in legenda clamante. latrones latrones. Applica exemplum materiale de duobus lapidibus. qui si adinuicez comprimantur emittūt ignem. Vnde Augustinus nolebat habitare cum propria sorore considerans periculum. Sicut patet de Amon qui oppressit Thamar sororem suam. ij. Reg. xiij. ¶ Circa secundū principale nota q̄ quinq̄ sūt que habent corrumpere virginitatem. Primum est superbia. Vnde August. li. de vir. Non solum p̄dicanda est virginitas vt amet̄. verum etiam ammonenda est ne infletur. facili⁹ enim sequūtur agnū coniugate humiles q̄ virgines superbientes. nam deus non solū respexit virginitatem Marie ꝫ magis humilitatem Lu. j. Scd̄m est defectus charitatis. Exempluz de illis quinq̄ virginibus fatuis. de quibus dictum est supra in quarto requisito. Tercium est macula peccati. Vnde Jhero. Illa virginitas hostia xp̄i est que nec mentem nec carnem libidine maculat. Ille virgines que in peccatis morant̄ deo non placent. Quartum est diuisio cordis. Vnde August. li. de virginitate ait. Totus vobis xp̄us ī corde figatur qui pro nobis fixus est ī cruce. Diuisum est cor virginis cū deo ⁊ mundo studet placere. Quintum est instabilitas. Vnde Aug. vbi supra. Deum sequamur ne virginitatis bonum a nobis perdat̄. Predicta quinq̄ beata Margaretha fugit ⁊ se immaculataz ab eis custodiuit. Extende et applica hic legendam.

De sancta Maria magdalena sermo. lxiij.

De sancta maria magdalena

Emittuntur tibi peccata tua Lu. vij

Veritas est ex sentēcia per sanctos approbata ꝙ quanto magis anima superna ⁊ spiritualia degustat tanto magis terrena temporalia ⁊ carnalia contemnit ⁊ abhominat̄. Ratio est quia anima nostra tante nobilitatis existit vt sine gaudio ⁊ dulcedine permanere non possit. Sed soluz a duobus rebus consolari potest. vel de supernis ⁊ spiritualibus ⁊ diuinis vel de inferioribus terrenis ⁊ carnalibus. que duo sic se habent vt ĩter se contraria existant vt qui in vna parte velit delectari ab alia recedere necesse est. Quia scd̄m philozophū. x. methaphisice. Contraria se mutuo expellunt. nec simul ⁊ semel possunt esse in eodem subiecto. qui igitur contemnit p̄sencia et terrena necesse est vt consoletur de supernis ⁊ econuerso. Vn̄ Grego. Gustato spiritu desipit omnis caro. Patent ista per exemplū peccatricis magdalene que q̄uis pulchra ⁊ iuuenis. q̄uis diues ⁊ deliciosa ac carnalibus ⁊ lasciuijs huiꝰ mundi dedita. gustata suauitate dulcedinis spiritus ex predicatiōe et verbis xp̄i eius cor inflammantibus conuersa est ad eum despiciens omnia ad̄o vt a xp̄o dicta sint ei verba proposita. Remittuntur tibi ⁊c. In presenti sermone ad exemplum peccatorum vt conuertātur tria in p̄senti euangelio considerabimus. primo magdalene offensionem ibi. Ecce mulier erat in ciuitate peccatrix. scd̄o eiꝰ ꝯuersiōez ibi. Vt aūt ꝯgnouit ⁊c. tercio eiꝰ gratificationē ibi. Remittunt̄ tibi peccata tua. ¶ Ad euidenciā primi duo dubia veniunt declaranda Primū vtruz Maria magdalena omnia peccata mortalia habuerit Ad hoc dico ꝙ triplici via ostendo magdalenā oīm peccatoꝝ labe fuisse pollutā scz auctoritate. ratione ⁊ exemplo. Auctoritas satis clara est Grego. qui de ip̄a in hodierna omel. ait. Hanc vero quā Lucas peccatricē mulierē Johannes Mariam nominat illam credimus eē Mariā de qua Marcus septez demonia eiecta fuisse testatur. ⁊ quid per septem demonia nisi septē peccata mortalia designant̄. Hoc etiam euangelista in euangelio hodierno testat̄ dicens. Ecce erat mulier in ciuitate peccatrix. Vbi tria horrendissima de ip̄a ĩ hijs paucis verbis ostendit. Primo peccatoꝝ magnitudinē per hoc aduerbium ecce qd̄ est aduerbiū demonstrandi ac si digito demonstraret eā dicens. Ecce illa vana. illa inhonesta. illa inuerecūda. illa luxuriosa mulier. Scd̄o ostendit peccatoruz certitudinē quia dicit in ciuitate q̄ si dicat. tantū erat peccatoꝝ magnitudo eius nota ⁊ certa vt p̄ totā ciuitatē eēt diffamata. inde phariseus eā damnans intra se ait. hic si esset pphera sciret vtiq̄z que ⁊ qualis esset mulier que tangit eū ⁊ immediate subdit. quia peccatrix est scz publica. Tercio ostendit peccatorum turpitudinem in p̄dicto verbo peccatrix. nisi em̄ turpissima et horrēdissima illiꝰ peccata fuissent non ita eam aperto vocabulo pec

catricem nominasset. Ideo Greg. de ipsa ait. Quia enim hec mulier turpitudinis sue maculas aspexit lauanda ad fontem misericordie cucurrit. Scdo hoc idem ostendit ratione sic. Quandocunq; aliquid alicui competit per excellenciam videntur ⁊ minora que sequuntur illi competere. sed magdalena ꝑ excellenciaz publica peccatrix appellabatur ideo videtur illi competere minora que ad publicam peccatricem consequuntur. omnis autē inhonestas turpitudo inuerecundia ⁊ omnia peccata mortalia cōsequuntur publicam peccatricē ergo in magdalena locum habuerūt. Tercio probatur exemplo. nā ista signa exteriora que xp̄o exhibuit magdalena scz stare retro. plorare extergere capillis. vngere vngēto ⁊ huiusmodi quid aliud indicant nisi magdalene peccatorum multitudinem turpitudinem ⁊ horibilitatem. non em̄ tam publicam penitenciam fecisset nisi ⁊ publicam peccatorum multitudinem habuisset quare ⁊c. ¶ Scdm dubium declarandum vtrum magdalena solum mente ⁊ non carne fuerit cōtaminata. Ad hoc dimissis opinionibus dico ꝙ magdalena non tantum mente sed etiam corpore fuerit corrupta. Quod probo triplicit̄ scz auctoritate ratione ⁊ exemplo. Primo probatur auctoritate sanctorum doctoruz. Ambro. enim de conflictu viciorum ⁊ virtutuz ait Ecce magdalena innumeris fornicationum generib⁹ grauata ad fontem pietatis anxia currens. dominiq; vestigia rigans lachrimis capillis detergens deosculansq; vngento perungēs ablui meruit. Itē August. in sermone ad heremitas inquit. Maria illa meretrix in domo Symonis meretricis habituz deposuit ⁊ plorans ad pedes saluatoris vestem sibi innouauit. Item Ihero. in epl'a ad Juliam de viduitate seruāda. Meretrix ista in euāgelio baptisata lachrimis suis et crine quo multas animas ante deceperat pedes domini tergens saluata est. Item Bern̄. Maria prostituta fuit vili precio contenta. nec vos fratres pudeat eius ignominiam audire nec tedeat vos ꝓferre quia totum ei cedit in honorem et nobis in exemplum. Scdo hoc idem probat̄ ratione sic. Que non sunt ecclesie nota sed occulta ab ecclesia publice damnari non debent quia peccata occulta ⁊ que voluntate tantuz fiunt non habēt alium iudicem nisi deum vt in. c. erubescant. xxxij. dist. vbi dicitur Secretorum autem cognitor ⁊ iudex deus est. sed ecclesia magdalenam publicam peccatricem condēnat in euangelio ergo non de corruptione carnali ⁊ mentali tantū sed de corporali ⁊ carnis noto intelligit. Corruptio enim mentis est peccatum ecclesie ignotuz ergo nō habz de eo iudicare. sed iudicat eā ergo de carnali ⁊ manifesta corruptione. Et confirmatur ista ratio A magdalena septez demonia eiecta sunt ꝑ que septē mortalia peccata designantur vt ait Gregori⁹ Inter hec autem septem peccatuz luxurie est vnum ergo ab ea abiectum est peccatum luxurie. Sed

peccatum luxurie non consistit in sola corruptione mentis sed etiaz carnis ergo fuit corrupta carne. Qd autem luxuria non sit corruptio mentis sed etiam corruptio carnis probatur per sanctum Thom. scda scde. q cliiij. vbi cōnumerat species luxurie que species non dicunt corruptionem mentis sed corporis. Vnde si quis mente desiderasset carnaliter aliquam consanguineam suam non commisisset proprie incestum. Idem de moniali non esset proprie sacrilegium nisi quo ad deum ⁊ sic de alijs speciebus. Sed a magdalena est eiectū peccatum luxurie ergo non solum mala cogitacio sed turpis actꝰ carnalis. nec hoc derogat dignitati eiꝰ qꝛ ī magnis pctōribꝰ magna telucet grā dei. et audiētes eā sic publicaz fuisse peccatricē ⁊ dei graciā accepisse est nobis grande argumentum sperandi in misericordia eius. Quare ⁊c. Tercio hoc idem probatur exemplo ipsius ecclesie sancte que non facit iniuriam alicui sancto. Nam martiri facit officium martirij. Virgini facit officium virginitatis. Sed de Magdalena non facit officium de virgine. ergo cum non habuerit virū videtur ꝙ fuerit infecta peccato carnali. Si enim tantum mentaliter peccasset vt aliqui volunt cum tantam penitenciam ostenderit p̄ mio virginitatis propter hoc priuari non debuit nec honore virginum carere. Preterea Maria posita est in exemplum omni scelerato peccatori quod non esset congruum si non fuisset maxima peccatrix omni genere peccati. Patet ergo prima pars in qua declaratū est q̄ grauis fuerit offensio Magdalene. Secundo in presenti euāgelio Magdalene conuersionem declarabimus. Hanc explicat Lucas cum dicit. Vt cognouit quia Jhesus accubuit in domo pharisei attulit alabastrum ⁊c. ¶ Vbi ponuntur tria de ipsa Magdalena. Primum est cognicio. Secunduz est contricio. Tercium satisfactio Primum est cognitio quia vt dicitur. Vt cognouit. Cognouit siquidem bona que omisit. Mala quē commisit. Damna que incurrit. Cognouit peccatorum suorum magnitudinem. turpitudinem ⁊ multitudinem. Cognouit dei contra peccatores seueritatem. Erga penitētes pietatem. Et circa iustos liberalitatem. Sed quomodo cognouit cum propter peccatum in anima ceca efficiatur. Juxta illud quod de peccatoribus dicitur Sapiēcie. ij. Excecauit illos malicia eorum. Et Sophonie. j. Ambulabunt vt ceci quia domino peccauerunt. Dicere possumus ꝙ cognitionem cepit omnium supradictoruz per lumen irradiantis gracie dei. qui etiam peccatoribus quantum est de se offert claritatem et splendorem gracie sue. Nam est regula generalis. ꝙ ad conuersionem peccatorum de necessitate requiritur gracia dei humanam preueniens voluntatem. p̄s. Misericordia domini preueniet me. Et Augustinus de predestinatione sanctorum inquit. Deus est qui iustificat impium non preuentus humana vo-

luntate sed ipe preueniens humanam voluntatem sua misericordia.

¶ Tres ergo gracie preuenerunt Magdalenam vt conuerteretur. Una illustrans illam. Secunda inflammans. Tercia fortificans. Prima fuit gracia illustrans. August. in prosol. Si voluntate sua presummat peccator mundari nō potest. nec ex corde compungi. Quia nisi dominus Petrum aspexisset nunq̄ penitencia ductus amare fleuisset. Tria autem bona causa ut in anima magdalene hec prima gracia scilicet cognitionem sui. Cognicionem culpe. Et cognitionem diuine iusticie. In prima cognitione cognouit se dei esse creaturam ad ymaginem et similitudinem eius factam rationalez et mortalem ad dei fruicionem eternam ordinatam. Et hec prima cognicio est primus gradus scandendi in celum. Vnde Hugo lib. de anima. Frustra cordis oculum erigit ad videndum deum qui nō dum ydoneus est ad videndum seipsum. Multa enim multi sciunt et seipsos nesciunt. cum tamē summa philosophia sit cognitio sui. Immediate post hoc sequitur secundum bonum quod in anima Magdalene ex prima gracia generatum est scilicet cognicio culpe. In qua cognitione vidit eius ingratitudinem tantorum donorum dei scz nature quia formosa. sana ꝛc. Fortune quia nobilis. diues et bone parentele ꝛc. Et spiritus vt bonum et sanum intellectum. Itē cognouit ingratitudinez tante paciencie dei et misericordissime expectationis. ⁊ in corde suo mox cum Paulo ad Roma. ij. clamare cepit. O misera Magdalena an ignoras q̄ paciencia dei ad penitenciam te adducit. Item cognouit multitudinem turpitudinem ⁊ certitudinem suorum peccatorum et cum prophēta exclamauit in corde. Miserere mei deus secūdū magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem ꝛc. Immediate tercium bonum sequitur scilicet cognitio diuine iusticie. in qua cognouit q̄ nihil inultum abire permittit sed omnibus tribuit secundum opera sua. p̄s. Retribue et mihi dominus scōm iusticiam meam ⁊ secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi. et sic paucitatem meritorum ⁊ multitudinem peccatorum in animo reuoluens ⁊ districti iudicij examē cum prophēta clamabat. Domine ne in furore tuo arguas me neq̄ ī ira tua corripias me. Secūda gracia dicitur inflammans. Illuminato nanq̄ intellectu in cognitione sui ipius ⁊ dei subito ingreditur diuinus amor voluntatem inflāmans. p̄s. Inflammatum est cor meum et renes mei id est affectus commutati sunt. ¶ Et immediate tria bona in voluntate Magdalene hec gracia impressit. videlicet odium mundanorum. desideriuz eternorum. affectum diuinorum mandatoruz. Primo impressit odium mundanorum quia cognouit eorum instabilitatem. periculum et deceptionem ⁊ immediate cepit

lachrimare dicēs. O misera Magdalena quid tibi ⁊ huic labili mūdo cur tot delicijs dissolueris. quid frustra deciperis. Bona que diligis transitoria sunt. Bona que negligis eterna sunt. Illa cōmunia bestijs. ista angelis. ista terrena. illa celestia. Et immediate super hoc aduenit desiderium eternorū. ps. Sitiuit in te anima mea ⁊c. Et hec cognouit eorum eternitatē amenitatem insaciabilitatem. et cum Paulo clamat. Cupio dissolui ⁊ esse cum cristo. Post hoc quia ad salutem ⁊ dei amiciciam per viam diuinorum mandatorum ꝑuenitur. Mathei. ix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata dei. Mox in mentem eius ingreditur affectus seruandi mandata dei. et hec cognouit ꝙ volenti nihil est difficile. Jugum enim ait Cristus Mathei. xj. suaue est ⁊ onus meū leue scilicet volenti. Considerauit ꝙ sicut per viam inobediencie fuit causa sue perdicionis ita per obedienciam salutem obtineret. Cognouit se liberum arbitrium habere. et cum propheta clamabat. Vtinaz dirigantur vie mee ad custodiendas iustificationes tuas. Tercia gracia Magdalene conuertens eā fuit gracia firmās scilicz in bono proposito. Ido dicit textus stans scilicet in bono proposito. ¶ Et hanc tria alia bona subsecuta sunt Primo sue bone voluntatis ad dominum commendacio. bone voluntatis sue accelerata operacio. Et tocius vite sue emendacio. Primo enim suam voluntatem bonam domino commendauit. Et ait illud Gen. iij. Respice domine ad me sicut respexisti ad Abel et munera eius. Respice domine ad me sicut respexisti Gedeonem cui dixisti. Judicum. vj. Vade in hac fortitudīe tua liberabis israhel de manu Madian. Et cum propheta dicebat. Exaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua ⁊ secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me deus meus ne elongaueris a me. domine in auxilium meum respice. Secundo huic bono subsecuta est bone voluntatis accelerata operacio. Quia mox vt Cristus finem predicacioni dedit in qua p̄dicatione gracias accepit domum cito perrexit ⁊ fractis ampullis fucacionum suarum humili veste induta ad domum pharisei perrexit sola ⁊c. Et sic tercium bonum subsecutum est scilicet tocius vite sue emendacio. Secundum quod ponitur in Marie magdalene conuersione dicitur contricio. Erat vtiq; habundans dolor pro peccatis suis in corde illius quem per lachrimas ostendebat. Tot enim lachrime ab eius oculis defluebant vt sufficerent ad lauandum pedes Jhesu. Pieq; possumus cōtemplari ꝙ licz nihil dicerz vbo ī corde tamen suo loquebatur ad dominum O bone Jhesu pastor animarum. O spes vnica salutis mee miserere

mei. Ego sum illa infeliꝝ ingrata ꝙ peccatriꝝ que te offendi. Ego sum illa que lasciuo gestu. vano aspectu nimioq; ornatu multoruꝫ animas illaqueaui. Ego sum illa que mundum cum suis bonis magis dilexi ꝙ te deum meum benefactorem meum. Heu me miseraꝫ heu quid feci. peccaui. inique feci. Sed tu pius ⁊ misericors indulge mihi quoniam non venisti vocare iustos sed peccatores ad penitẽciam ⁊c. Talia vel similia in contrito corde Magdalene versabantur. Terciuꝫ quod ponitur de Maria magdalena in eius conuersione dicitur satisfactio. Per que eñ peccata peccauerat per eorum opposita satisfacere curauit. secundum Gregorium in omelia. Peccauerat siquidem per presumptionem et audaciam. satisfecit cum verecundia. Qua ingressa domuꝫ pharisei non stetit ante. sed retro Cristum vt dicit euangelista. Peccauerat per superbiam satisfecit cũ humilitate. Tota inclinata ad pedes Jhesu. Peccauerat per vanum oculorum aspectum. satisfecit cum inundancia lacrimarum. Peccauerat per inordinatum capilloruꝫ decorem. satisfecit per illorum contemptum. pedes Jhesu cum illis tergendo. O feliꝝ commutacio dextre excelsi facta. Que paulo ante a deo erat aliena nunc studiosissime illi conatur adherere.

¶ Tercio in presenti euangelio Magdalene gratificationem vi-

deamus. Inuenit nanq; Magdalena contrita graciam apud Cristum. Qui sex beneficia ei contulit admiranda. Primum dicitur remissionis. accepit enim ad pedes Jhesu peccatorum remissionem. Conuersus enim ad illam Jhesus dixit. Remittuntur tibi peccata tua. O mellifluum verbum. O iocunda sentencia. Et quid potuit audiri melius. quid vtilius. quid ve fructuosius. Beati aiẽ ps. quorum remisse sunt iniquitates ⁊c. Secundum dicitur dilectionis et specialis prerogatiua amoris Johannis. xj. Diligebat Jhesus Mariam Marthan ⁊ Lazarum. ido in resuscitatione Lazari ex teneritate cordis Cristus lacrimabatur Terciuꝫ dicitur defensionis. Factus est enim Cristus aduocatus et defensor eius contra phariseum murmurantem. vt patet in hodierno euangelio. Contra Marthaꝫ sororem conquerentem de illa. vt habetur Luce. x. Et contra Judã indigne ferentem cum vngeret caput eius. Mathei. xxvj. Quartum dicitur prelationis. Ipsa enim cristi apostola effecta est. Et sicut ceteri apostoli publice predicant et in marsilia multos conuertit. Quintum dicitur laudationis. q̃a per totum mundum laudatur nã Cristus dixit Mathei. xxvj. Vbi cunq; predicatum fuerit euangelium hoc in toto mundo dicetur ꝙ hoc fecit in memoriam eius. Sextum dicitur consolationis. fe-

cit enim eam Cristus dignam su is consolationibus spiritualibus. Ita vt merito dicere possit cū ps. Consolationes tue letificauerunt animam meaz. Quis explicet qua lis fuerit consolacio Marie mag dalene quando angeli sibi primo resurrectionem nunciauerunt. qua le gaudium quando prima omniū Cristum resuscitatum in specie or tulani videre merunt. Quanta fu it eius iocunditas in heremo per trigīta annos qñ quolibz die septē horis canonicis ab angelis in aera eleuabatur et celestes cantus audi uit. Qualis fuit denicz eius conso lacio in extremo vite sue quando in extremo vite sue a quodam sa cerdote inuenta est quem ad beatū Maximinum misit. qui eam in die resurrectionis communicauit ⁊c. Vide de hijs legendam eius ⁊c.

Sermo alius de sancta Maria magdalena. lviij.

emittuntur

tibi peccata tua lu. vij

¶ Nota q peccata tri pliciter dimittuntur. Primo prin cipaliter et simpliciter auctoritati ue et sic conuenit soli deo quia ipe est qui principaliter contricionem donat et remittit penam et culpaz eternaz Luce. v. ⁊ Marci. ij. Quis potest peccata dimittere nisi solus deus ysa. xliij. Ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas. Apoc. iij. Ipse est qui aperit et nemo claudit claudit ⁊ nemo aperit. Et inter opera diuinitatis adextra est ma ximum dicente beato Augustino q magis est iustificare impium q̄ creare celum et terram. Quare hoc modo dimittere peccata soli deo conuenit. Racio secundum do ctores in quarto distinctiōe. xix. Quia sicut deus non potest alteri communicare diuinitatem sic nec primam potestatem iudicandi et per consequens nec clauem dimit tendi peccata principaliter ⁊ sim pliciter. Secundo precellenter et sub auctoritatis merito singulari. Et hoc conuenit Cristo mediato ri Luce. v. Vt autem sciatis quia filius hominis potestatem habet in terra dimittendi peccata. Ni mirum cum et sanguis eius effu sus est in remissionem peccatoruz Johannis. j. Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata ⁊c. Ambrosius. Verbum id est filius dei tollit pec cata. de peniten distinc. j. verbuz. Tercio instrumentaliter ministe rio spirituali. ⁊ sic conuenit sacer dotibus rite ordinatis qui habent potestatem ligandi ⁊ soluendi mi nisterialiter. Johannis. xx. Accipi te spiritum sanctum quorum remi seritis peccata remittūtur eis ⁊c. De primo et secundo modo dimit tendi peccata agitur hic in euange lio. ¶ In presenti themate fit men cio de duob⁹ principaliter. Primo de infirma. quam dominus sana uit ibi. Remittuntur tibi. Secun do de morbo a quo sanauit ibi. pec cata tua. Quantum ad primum nota q Maria gerit typum omni um vere penitencium. nam oīa que requiruntur ad vere penitentē

habuit in se, que nos etiam debemus habere si cum ea volumus cõsequi remissionẽ peccatorum. Unde etiaz speculum est perfectissimũ omnium peccatorum. Sicut mater cristi est speculum omnium innocentum. Due enim sunt vie ad patriam innocencia ⁊ penitencia Ideo duas marias nobis dedit.

¶Sunt autem fex conditiones veri et perfecti penitentis que tangũtur in hoc euangelio. quas beata magdalena perfectissime habuit. Primo vere penitens debet habere noticiam peccatorum suorum. que a fide oritur. Hoc perfecte habuit nouit enim per fidem actuas tam sua peccata. Unde dicitur. vt cognouit ⁊c. Tunc enim omnia parauit ad satisfaciendum quibus vsa fuit inculpis. Cognouit enim ipa illud sapiencie. yj. Per que ꝙs peccat per hec ⁊ torquetur. Solẽt autem mulieres vane multum offendere occulis. capillis ore ⁊ vngẽtis. Primo solent offendere occul'. ad vanitates ⁊ ad impudica oculos dirigendo. Unde ysa. iiij. Ambulabant extento collo ⁊ nutibus oculorum ibant ⁊c. supercilia leuando. Et Augu. yyvij. q. v. Nec solo. Impudicus oculus impudici cordis est nuncius. Sed de Maria magdalena dicit Gregori' in omel'. Quot in se habuit peccati oblectamenta tot de se inuenit holocaustа vt deo seruiret in penitencia. quicquid contempserat deum in culpa vnde satisfecit oculis per habundantem lachrimarum effusionem. vnde dicitur. Lachrimis cepit ⁊c. Secundo solent offendere capillis eos vane componendo vngendo ⁊ ordinando. Contra illud j. ad Thymo. ij. Mulieres in habitu ornato cuz verecundia ⁊ sobrietate ornantes se non in tortis crinibus aut auro aut margaritis. j. Petri. iij. Mulieres subditi sint viris suis quarum non sit exteri' capillatura aut circumdacio auri Ido illa satisfecit per humilem crinium tersionem. Ideo sequitur. et capillis capiti sui tergebat ⁊c. Solent tercio offendere ore impudicis ⁊ inutilibus verbis ⁊ osculis polluendo cibis ⁊ potibus. Ideo osculabatur pedes eius. ymmo nõ cessauit osculari pedes qui sine calciamentis ambulauit. Solent etiã offendere vngentis se dealbando vngendo propter odorem vel colorem. Contra illud Augusti. quod habetur in. c. fucare. de consecra. dist. v. Ubi dicit. Fucare figmentis quo vel rubicundior vel candidior vel verecundior appareat adulterina fallacia est. Ideo vngento vngebat pedes cristi. Illud primum est contra false penitentes. sicut phariseus Lu. yviij. Non sum sicut ceteri hominum ⁊c. non recognoscentes peccata sua vt sũt hypocrite ⁊ superbi qui volunt apparere hominibus deforis sani et pulchri. Cum tamen interius sint infirmissimi et omni spurcicia pleni. Ut inquit saluator Mathei. yviij. Ve vobis scribe ⁊ phariseí ⁊ hypocrite. quia similes estis sepulchris dealbatis que a foris ⁊c. Secundo vere penitens debet habere firmum' propositum amplius non peccandi. Quod ipsa habuit

quod innuitur in hoc quia stetit et nō iacuit p reciduatōez Et sic nos admonz Eccīastici.ij. Fili accedēs ad seruitutez dei sta sez in recta intentione siue proposito. Nā scōm Grego.xxviij.mora. Intēcio prestituit fundamentum operi nostro. ideo dicit. Vigilanti cura intencionis est pensanda racio qua qui rectam intentionem in opere non tenet totum opus amittit. Magister in scō dist.vl. Act⁹ simpliciter mali sunt qui peruersaz intentionem habent. Hebre.iiij. Discretor cogitationum ⁊ intencionū cordis est. Inuehe p tra nō habentes ⁊c. Tercio debet habere pudorem de vilitate peccati. Eccīastici.iiij. Est confusio adducens gloriam ⁊ graciam. Grego. Quātum displicet impudēcia tanto placet peccatorum erubescencia quaz perfecte habuit. Ideo stans retro pre verecundia. verecundia enim est origo penitencie ⁊ magna pars penitencie. scōm August. de peni. dist.j. quā penitet. vt patz in publicano Lu.xviij. Et hic in maria nostra. Vnde Grego. Quia turpitudinis sue maculas conspexit ad fontem misericordie lauanda cucurrit. Et quia in semetipsa grauiter erubescebat int⁹ nihil putauit esse q verecundaretur foris. Erubesce igitur o homo peccator. sed intus potius coram deo q coram mundo. Quia vt dicit Gilber. super Cantica. Optimum in sponsa Christi torneamentum est verecūdia. Est demq inter alias virtutes coram hominibus amabilior. quia non solum refulget in mente coram deo sed etiam in conuersatione coram hominibus. Quia vt dicit Bernhar. Verecundia est omnium ornatus etatum. in tenera tamen etate amplius pulchrius q emitescit. Quid amabilius verecundo adolescente ⁊c. Quarto vere penitens debet habere timorem reuerencialem. Quia dicitur Eccīastici.j. Qui sine timore est non poterit iustificari. Ro.xiij. Cum malum feceris time scilicet iram dei. Hunc timorem habuit magdalena quia stetit retro secus pedes domini pre timōre cogitando. tu es in eius indignatione. tu irritasti eum peccatis. Ideo non audeo ei in faciem appropinquare Sicut etiam publicanus. qui nec oculos ad celum leuare audebat. Lu.xviij. Sic filius prodigus ait Pater peccaui in celum ⁊ coram te iam non sum dignus vocari filius tuus ⁊c. Lu.xv. Sed heu alu qui ita irreuerenter habent se ad corpus Christi in enormibus peccatis locantes se super altare. De quibus Eccīastes. viij. Sunt impij qui ita secuti sunt quasi iustorum facta habeant. Cum tamen Ambrosius noluit Theodosium imperatorem permittere intra cācellos stare pro vt diffuse habetur in speculo hystoriali. lib.xviij. c. liij. Nam habetur in.c.j. de vi. et honesta. cleri. q laici secus altare quando misteria celebrantur stare vel sedere non debent ⁊c. Dic exemplum de Oza. ij scōi. Regum vj. Debemus ergo facere sicut centurio. math. viij. ⁊ dicere. Dñe nō sum dign⁹ ⁊c. Et sicut petr⁹ lu. v.

Exi a me dñe quia homo peccator sum. Bern. Quanto quisq̃ sibi vilior tanto deo preciosior. ⁊ sic illa stetit retro. Quinto vere penitens debet habere pro peccatis dolorem De quo Jhero. Nulla culpa delebitur nisi tristicia anxietur. Et hugo de sancto vic. Tunc peccatorũ salus incipit cum veraciter ꝑ peccatis ingemiscit. Hũc dolorẽ magdalena propter quantitatem culpe habuit quia lachrimis cepit rigare pedes eius quod proueniebat ex dolore cordis. ipa em̃ prius habuit delectationem in corde nunc dolorem ⁊ contrionem. Grego. Discite quo dolore ardet que flere inter epulas non erubescit. fleuit em̃ veraciter quod notat̃ in lachrimis. habundanter quod notatur in rigatione. salubriter quod notatur ĩ pedibus ihesu. Sic ⁊ nos ps. l. Cor contritum ⁊c. Dan. iij. In animo contrito ⁊ spiritu humilitatis suscipiamur a te. Beda. Dolor cordis mẽtẽ purgat. angelos letificat. deum placat. nã posset esse contricio tanta ꝙ deleret penam ⁊ culpã nõ ex valore contritionis precise sed ex merito passionis xp̃i. ideo necessarium esset vt homo mane ⁊ sero ad cor rediret ⁊ consciencia3 discuteret. peccatũ deleret. ⁊ si dormiẽdo morte preuentus ⁊ sine confessione decederz saluaret̃. ezech. xviij. In quacunq3 hora peccator ⁊c. nõ dicit ibidem confessus sed conuersus ⁊c. Sexto dz habere spez de venia contra desperationem de delectatione ⁊ magnitudine peccati. ps. lvj. Sperate in dño ⁊ effundite coram illo corda vestra. Rom. v. Spes nõn confundit. Ecclastici ij. Quis sperauit in dño ⁊ derelictꝰ est certe nullus. Jdeo Leo papa de peni. di. vij. Nemo desperandꝰ est dũ in hoc corpore ꝯstitutus ẽ. ⁊ in c. corripiant̃. xxiiij. q. iij. Desperãdum non est in p̃senti vita de aliquo. Ratio quia sc̃dm Bern. Maior est dei misericordia q̃ queuis nr̃a miseria. ¶ Hanc spem habuit magdalena de possibilitate dimittendi sibi peccata a xp̃o mansuetismo contra desperationẽ. qd̃ tangitur ibi. Et osculabat̃ pedes eius. Fit aũt osculũ ad eos in quos speramꝰ tripliciter. Ad pedes vt summo pontifici in signũ reuerencie. Ad manus vt ep̃is. ⁊ ad os sicut carissimis pueris innocentibus. xp̃s aũt dicit Bern. sup Can. ad pedũ oscula nõ recipit pctõres ß penitẽtes vbi oĩa pctã dimittit. Ad osculũ manuũ recipit ꝓficiẽtes quibus dona sua tribuit. ps. Aperis tu manũ tuã. Ad osculũ vero oris recipit perfectos ⁊ btõs quos de regiõe lõgĩqua reuertẽtes tanq̃ filios eterna caritate sibi ꝯiungit. Et q: btã magdalena p̃dictas sex ꝯditiones ꝑfecte habuit ideo tanq̃ vere penitenti dimissa sunt ei pctã multa. i. oĩa q: dilexit multũ ⁊c. ¶ Hic põt queri vtrũ deꝰ plꝰ diligat vere penitẽtẽ q̃ innocẽtẽ p̃sertim cũ ĩ euãgelio Lu. xv. gaudere dr̃. de penitẽte. ß gaudiũ ex amore ꝓcedit quod etiã cernẽtes angeli magis gaudẽt de vno pctõre peni. ⁊c. Respondz sctũs Tho. in. iij. sen. di. xxxij. ⁊ dicit ꝙ quo ad bonũ p̃mij essencialis qd̃ ꝯsistit in visione diuina equaliter diligit penitentẽ ⁊ innocentẽ.

si saltem habent equalem caritatē vel illum magis qui habet maiorem caritatem. Sed quantum ad premium accidentale plus diligit innocentem propter dignitatem ī nocencie. dicitur tamē magis gaudere de penitente quia penitens frequenter magis humilis feruens et cautus resurgit ꝙ si murmuret ex hoc innocens sicut phariseus. Respondet ibidem ꝙ deus nō magis operatur in eo cui de nouo graciaz infundit q̄ꝫ in eo in quo eam continuat. nihil em̄ potest subsistere nisi diuina operatione continuetur ī eo. ne ergo torpescat peccator sz conetur resurgere contendat ascendere ⁊ p̄dicta recuperare quia ad maiorem perfectionem resurgere pōt q̄ꝫ ante casuz fuerit. Sicut ista beata peccatrix que tota flagrabat ī dei amore ꝙ nec aliud agere appetere vel cogitare potuit q̄ꝫ dilectuz Et vt dicit August. magis erat spiritus eius in corpore xp̄i q̄ꝫ ī cor corpore proprio. Et quia merituz commensuratur scd̄m mensuram perfecte caritatis quā totaliter habuit adeo ꝙ in principio conuersionis essenciali merito multos p̄cellebat qui nūq̄ꝫ mortaliter peccauerunt. Et hec est vna potissima cā quare peccatores spernēdi nō sunt quia vt dixi ad maiorem perfectionem resurgere possunt. Hec enim que prius ferebat aspectibus humanis iam seraphicis iuncta spiritibus angelicis laudibus extollitur et diuinis complexibus personet̄

¶ Quantum ad scd̄m vbi tangit̄ morbus a quo xp̄us Mariā magdalenam sanauit cum dicit peccata tua. Circa quod duo sūt examinanda. Primum vtrum huius peccatricis scz Marie magdalene peccatum fuit tantū corde aut simul et opere perpetratum. Et ad hoc ē triplex modus dicendi. Quidā em̄ dicunt ip̄am fuisse virginem corpore ⁊ carne sed tantum mente corruptam. Contra illos tamē est auctoritas ecclesie que in festo eius non facit officium virginum cum tam̄ scd̄m omnes doctores mentalis v̄ginitas recuperetur per penitenciā Contra istos etiam est quia eccīa non iudicat de peccatis occultis et mentalibus sz de manifestis ⁊ ope perpetratis. Cuz ergo euangelista nominat illam peccatricem ⁊ in ciuitate notam sequitur ꝙ de peccatis eius manifestis ⁊ non secretis scripserit. Alij docto. dicunt ꝙ maria magdalena fuerit publica meretrix. Quoniam de illa Crisost. sup math. ait. Tunc illa prostituta lupanar exiuit quando discipulus gehennam intrauit. Et Jhero. in prologo Ozee Hec est illa mulier meretrix ⁊ adultera de qua loquit̄ dn̄s ad iudeos dicens. Meretrices ⁊ publicani precedent vos ī regno celorum. Propter huiusmodi verba tenuerunt aliqui prefatam scd̄am opinionem. Sed ego dico ꝙ satis durum est ymmo incredibile mulierem generosam nobilissimis parentibus ortam ⁊ diuicijs habundantem loca spurcissima pro p̄cio inhabitasse. Doctores autem Crisosto. ⁊ Jhero. loquuntur de ea vt supra dictum est ad denotandum ꝙ vita eius licet in domo propria tam lasciua erat. tanq̄ꝫ dissoluta

erat vt videretur quasi vna ex me retricib⁹ que solent in lupanarib⁹ morari. Et propterea ē tercius modus dicendi cui ego adhereo tenēs viam mediam q̄ Maria magdalena in domo sua delicijs ⁊ ocio vacans vsq̄ ad suam conuersiōez omne tempus suum omnemq̄ vitam voluptatibus exposuit ornā do caput, poliendo crines, vngendo faciem, componendo vestes, cā tando vanas cantilenas, loquendo lasciua, conuersando cum iuue nibus ⁊ ex consequēti de facili alia faciendo que non licet homini loqui. ¶ Scdm dubium est que potuit esse causa vt Maria magdalena rueret ⁊ peccaret. Et dico q̄ potuerūt esse tres. Prima causa fuit eius pulchritudo. Erat siquidē pulchra ⁊ formosa naturaliter atq̄ pulchritudinem illam ampliabat cuz ornatu vano inhonesto ac meretriceo. Talis vtiq̄ pulchritudo cum inhonestate habitus aspectus vultus ⁊ gestus sociata in magnū ponit discrimē mulieres. Quia vt inquit Theophrastus, mulier pulchra cito adamat. difficile est custodire quam multi amant. Et sapiēs prouerb. v. inquit. Fallax spes ⁊ vana ē pulchritudo. Propterea ihero. reprehendit acriter ornatum inhonestum mulierum. Vnde ad Futiam aut. Ornatus iste nō domini est velamen sed antichristi aut loquendum nobis vt vestiti sumus aut vestiendum vt loqmur lingua personat castitatem ⁊ totū corpus profert impudiciciam. Et idem ad sacratas virgines. Prophēticus ille sermo non proferatur devobis. Filie eorum composite cū cumornate vt similitudo templi ⁊ dealbate ab extra vt monumenta que auro relucent intus vero plena sunt ossibus mortuorum. impudicissimus mulierum aspectus semp in auro, semper in gemmis, semp in ornamentis extrinsecus gloriā ponunt, non sufficit eis libido ināta nature sed occasionem querunt explende libidinis. affectant p cul dubio vt oculi virorum aurum cō templantes ⁊ gemmis tandem fi gantur in faciem ⁊ furtiuis oculorum suorum nutibus facilius inci tent ad libidinosum incendiū. Hec ille. Sic Maria magdalena dissoluta ⁊ vaga vanitatib⁹ dedita offerebat seipam vitis diligendam amore vano et vicioso et ex consequenti sollicitandam. Scda cā quare ad tam lasciuam vitam deuenit fuit vbertas ⁊ habundancia bonorum temporalium ob quam causam satisfaciebat corpori ī omnibus delicijs suis, pascebat illud splendide, bene comedebat bibebat et dormiebat. refugiebatq̄ quoscū q̄ labores. Quod quāti periculi sit non solum mulieribus sed etiaz viris declarat deus p Ezech. xxvi. Hec fuit iniquitas tua sororis tue sodome saturitas panis et habūdā cia et ocium ipsius ⁊ filiarum eius Tercia causa quare maria magdalena tanta flagicia enormia cōmisit fuit libertas. ¶ Scdm enim august. in libro de decem cordis quatuor sunt custodie mulieris quib⁹ adiuuat vt honeste viuat. Prima timor dei. Scda timor legū adulteras punientium. Tercia societas

viri. Quarta verecundia mundi. Cum ergo Maria magdalena nec deuz nec leges timeret esset q̄ absq̄ viro ⁊ in libertate sua. quia patrimonium diuisum erat inter Lazarum ⁊ ip̄am ⁊ Martham facile est credere ⁊ opinari q̄ frontem fecerit meretricis ⁊ sine rubore ac verecundia sue libidini satisfecit ita vt per excellenciam diceretur peccatrix.

Sermo alius de beata Maria magdalena. lxv. Mann. vj.

bi habundauit delictum superhabūdauit et gracia ad Ro. v. c. In quibus verbis ostenditur Marie penitencia que sicut multa in se habuit peccata ita ⁊ multiplicem a deo penitendo recepit graciam. De penitencia autem Marie magdalene beatus Grego. omelia xxxiij. sic incepit sermonem suum Cogitanti mihi de Marie penitencia flere magis libet q̄ aliquid dicere. cuius em̄ vel saxeum pectus ille huius peccatricis lachrime ad exemplum penitenti non emolliant. considerauit nanq̄ quid fecit scilicet peccando ⁊ noluit moderari quid faceret scilicet penitendo super conuiuantes ingressa est. non iussa venit. inter epulas lachrimas fudit. Discite quo dolore ardet que flere inter epulas non erubescit. et post pauca subdit. Ecce quia turpitudinis sue maculas aspexit lauanda ad fontem misericordie cucurrit. quia enim seip̄am grauiter erubescebat. intus id est suipsius verecundabatur interius in corde ideo nihil credebat esse quod verecundaretur foras. Ecce quomodo ip̄a nobis omnibus facta est exemplum penitencie ⁊ speculum conuersionis nostre. Sicut ergo in ea habundauerunt delicta ⁊ peccata ita vt septem viciis capitalibus esset plena. ita per penitenciaz superhabundauit in ea multiplex gracia vt esset septem donis spiritussancti repleta. Et hoc est quod dicit apostolus vbi supra. Vbi habundauit delictum superhabundauit et gracia. Et dicit notanter superhabūdauit q̄si diceret. magis creuerit ī ea diuina gracia q̄ prius creuit in iquitatis culpa. Pro gracia Aue Maria. Vbi habundauit delictum vbi supra. In verbis thematis nostri duo notantur ad instructionē nostraz. Primo habundancia peccatorum siue status culpe in Maria magdalena cum dicitur. Vbi habundauit delictum. Scōo super habundancia diuine gracie in eadem cum subiungitur. Superhabundauit ⁊ gracia siue status gracie in Maria magdalena. ¶ Circa primum est notandum scm̄ Innocencium tercium in quodaz sermōe presentis festiuitatis q̄ septez modis humana mortalitas delinquit. in corde. in ore. in opere. per ignorancia. per impotenciam. per negligenciam ⁊ per inuidenciam. Et subdit Innocencius. Hec fortassis sunt illa septem demonia que iuxta testimonium euangelium cum de Maria magdalena ih̄us eiecit videlicet peccatum cogitationis in corde. peccatū locutionis in ore. peccatū executionis in opere.

delictū simplicitatis per ignorāciā delictū fragilitatis per impotenciam. delictū securitatis p negligēciā. delictū magnignitatis p inuidenciā. nō em credendū est cā corporaliter a septem demonijs ꝫ spū aliter a septē vicijs fuisse vexataz ¶Unde demon tripliciter vexat hominē. Primo per culpā afferendo gratuita siue graciā. Scdo per penā ledendo naturalia. Tercio per iactanciā inferendo discrimia De primo legit Lu. y. Homo qdā descēdebat ab ierusalē in hiericho et incidit in latrones qui spoliauerunt illū ꝛplagis impositis abierūt semiuiuo relicto. De scdo legit Lu. xj. ꝛ Math. vij. Erat Jhesus eijciens demoniū ꝛ illud erat mutum ab effectu vicz quia mutū effecerat De tercio legit Job. ij. q satħan p cussit Job ablatis prius omnibus vlcere pessimo a planta pedis vsq ad verticē ita q sedens in sterquilinio sanie testa radebat. Vexabāt ergo septē demonia Mariam magdalenā per culpā qm eā septē modis nō solūmodo delinquendi. sed ꝛ peccandi seduxerunt. ¶Inter delictū em ꝛ peccatū distinguitur. q delictū in omittendo ꝛ peccatū in ꝛmittendo consistit. Delictum est agere nō faciendū. Peccatum est facere nō agendū. Hinc dns leuit. vij. distincte pcepit hostias offeri pro peccato ꝛ delicto. Deliquit ergo ꝛ peccauit in corde in ore ꝛ in opere. In corde deliquit cū descendentes cogitationes bonas abiecit Peccauit in corde cū ascendētes cogitatiōes malas recepit. Bone nāq cogitationes descendunt a deo Jacobi. j. Omne datū optimum ꝛ omne donū perfectū desursum est descendens a patre luminū. Male cogitationes ascendunt ab homie scdm q dns ait apīis post resurrectionem suā Luce. xxiij Ut quid turbati estis ꝛ cogitationes ascendunt in corda vestra. Deliquit in ore cū tacuit veritatē. Peccauit in ore cū protulit falsitatē. De primo dicit ppheta. Ve mihi quia tacui. De scdo dicit in psalmo. Perdes omnes qui loquuntē mendaciū. intellige pernicioſum. Deliquit in opere cū bonū omisit. Peccauit in opere cum malum commisit. scdm illud ps. Declina a malo ꝛ fac bonum. Hec aūt delicta ꝛ peccata cordis. oris ꝛ operis beata Maria magdalena omisit ꝛ commisit p ignorancia. per impotenciā. p negligenciā et per inuidenciā nē. ¶Scdo ē notandū q peccatū Marie magdalene scdm Innocenciū vbi supra fuit magnū multū ꝛ notoriū. Magnū fuit quia ips de ea septē demonia eiecit. Multū quia dimissa, sē ei multa Lu. vij. Notoriū fuit qa mulier erat in ciuitate peccatrix. vt patet ibidē. Unde Innocēcius dicit. Omnib⁹ ad eā patebat accessus nec quisquā paciebat ab ea repulsam. Ex quo sequit scdm eum q nō solū per voluntatē carnalē deliquit vt aliqui volunt sed etiaz exterius per illecebrosam carnis in opere admissionez. immo magis est pro decore ecclesie dicendo ipaz carnaliter peccatū luxurie commisisse ꝫ sola voluntate eo q ecclesia tam publice recitat eius peccata. Idez videtur sentire Greg. omel.

xxxiij. Maria stabat ad monumtum foris plorans circa finem. vbi dicit. Aliquis libidine igne succensus carnis mundiciã perdidit aspiciat Mariã vbi vult eam perdidisse carnis mundiciã. nã per hoc magis cleuat spes luxuriosoꝝ ad veniã q̃ si ipa solũ voluntate peccata luxurie cõmisisset. Ex istis ergo patet prima pars siue primus status Marie magdalene qui dicitur status culpe nc. Circa scdam partem videlicet circa statũ gracie siue superhabundanciã diuine gracie in maria magdalena est notãdum scdm Innocenciũ q̃ qa peccatum marie magdalene fuit magnum. magno satisfecit dolore. qa eius peccatũ fuit multũ multo satisfecit labore. sed quia fuit notoriũ notabili satisfecit pudore. ¶ Hec tria sunt dignã satisfactionẽ faciẽcia videlicet dolor in corde. pudor in ore ⁊ labor in opere. Juxta sententiã sapientis. Sapiẽ. xj. Per q̃ quis peccauit per hec ⁊ torquet. veniens ergo peccatrix ad fontez misericordie abluẽda magno dolore turbata lachrimis pedes eius rigauit. notabili pudore confusa stetit retro secus pedes ipius ⁊ osculaba tur eos erubescens ante faciem dñi apparere. sed tacens ore clamabat corde illud ps. Dñe tu scis insipienciam meam ⁊ delicta mea a te nõ sunt abscondita. Ecce que nõ erubescebat conuiuas dñm erubescebat quia illi eam contemplabant exterius. dñs aũt eam contemplabatur interius. ipa aũt longe turpior erat intus in cõsciencia q̃ foris in fama. Multo labore satisfecit quia deuota attulit alabastrum vngenti ⁊ vnxit pedes ipius. nec sel hoc tm egit sed sepius. ¶ Primo cum in domo Symonis phariseipedes dñi vnxit Lu. vij. Scdo cũ in domo symonis leprosi super caput eius vngentum effudit math. xxvj. ⁊ mar. xiiij. Tertio cũ emit aromata vt veniens vngeret corpus Jhesu Mar. vl. Profundum vtiq; in hijs sacramentum sed alibi magis explicandum. Ex illis ergo patet q̃ beata maria magdalena delictum cordis purgauit lachrimis. Delictum oris purgauit osculis. delictum operis purgauit vngentis. Hec vtiq; est mutacio dextre excelsi. Sicut em exhibuerat membra sua seruire immundicie ad iniquitatẽ. ita etiã scdm doctrinam apli ad Ro. vj. exhibuit ea seruire iusticie in sanctificationem. ¶ Unde quinq; sunt sensus corporei visus. auditus. gustus. odoratus ⁊ tactus. In hijs quinq; sensibꝰ habũdauit in maria magdalena delictum. ita ⁊ in hijs quinq; sensibus superhabũdauit ⁊ gracia. Deliquit oculis. quia sicut dicitur Eccliastici. xxvj. Fornicacio mulieris in oculorum extollencia. sed ⁊ oculis satisfecit. Juxta quod scriptuz est. Maria stabat ad monumentum plorãs. duz ergo fleret inclinauit se ⁊ prspexit in monumtum. Joh. xx. Deliquit auribus qt conuertit auditum ad fabulas vanitatis. sed ⁊ auribus satisfecit. sicut scriptum est Lu. v. Maria sedebat secus pedes dñi ⁊ audiebat verbum illius. Deliquit naribus. quia sicut scriptum est prverb. xj.

Circulus aureus in naribus suis mulier pulchra et fatua. sed et naribus satisfecit sicut scriptū ē Joh. xij. Maria accepit libram vngenti nardi pistici et vnxit pedes ihesu et domus impleta est ex odore vngenti. Deliquit labijs quia fauus distillans labia meretricis et nitidius oleo guttur eius. puerbi. v. ß et labijs satisfecit. sicut scriptū est Lu. vij. Maria stans retro secus pedes dñi osculabatur eos. Deliquit manibus quia mulier insipiēs domum ꝓstructam manibus destruit. puerb. xiij. Sed et manib⁹ satisfecit quia lauit pedes ihesu et capillis capitis sui terſit. Ex hijs patet ꝙ sicut in Maria habundauit delictum in corde in ore et in opere ita per penitenciam superhabundauit in ea gracia in corde in ore et in opere. Et sicut ipa omnes sensus suos exhibuit ad peccandum vt patet ex iaz dictis. sic ergo vbi habundauit delictum superhabūdauit gracia. ¶ Scdo ē notandū ꝙ vbi in Maria habundauit delictum ignorancie. fragilitatis. negligencie et malignitatis ibi etiaz postea contra illa peccata in ea superhabundauit diuina gracia. nā contra delictum ignorancie suscepit in dei contemplatione sciencia. Et contra peccatum fragilitatis assumpsit in ꝙ passione constanciam. Et contra delictum negligēcie pium exercuit operationis obsequium. Et contra peccatum malignitatis benignum exhibuit dilectionis officium. vnde ipa desciencia contemplationis commendatur a dño. Maria inquit optimam partem elegit que non auferetur ab ea. Sedebat ēm secus pedes dñi et audiebat verbū illi⁹ lu. x. De mentis constancia commēdatur ex eo cū discipuli relicto ꝙ fugissent Maria ꝙm vsq; ad crucem secuta est. Stabat enim iuxta crucem Jhesu mater eius et soror matris eius Maria cleophe et Maria magdalene Joh. xix. De operationis obsequio commendatur a dño Marci. xiiij. Quid inquit molesti estis huic mulieri. opus ēm bonum operata est in me. mittēs ēm hoc vngentum in corpus meum ad sepeliendū me fecit. De dilectionis officio commendatur ex eo ꝙ dimissa sunt ei peccata multa quoniam dilexit multum Lu. vij. Caritas ēm operit multitudinem peccatorum. Diligebat Maria dñm. quia dñs diligebat Mariam. dicēte euangelio Joban. xj. Diligebat Jhesus Martham et sororem eius Mariam et Lazarum. Fleuit Maria ꝓ dño et fleuit etiam dñs pro Maria dicente euangelio ibidem. Jhesus vt vidit Mariam plorantez turbauit semetipm et lachrimatus est. Sed illa flebat querens viuentem cum mortuis Joh. ij. Iste flebat reuocans mortuum ad viuētes sicut dicitur Joban. xi. Jhesus rursum fremens in semetipo clamabat voce magna dicens. Lazare veni foras. et statim prodijt qui fuerat mortuus. Habundauit in Maria magdalena delictum quia multis fuit vicijs irretita. superhabundauit et gracia. quoniam vniuersis fuit virtutibus exornata. Hec de secda parte superius posita

in diuisione thematis. Ideo neces
sariū ē scire que sint remedia ꝑ que
q̄s possit luxuriā euitare. ¶ Ad qd̄
dicendū ē ꝙ septē sunt principalia
remedia quibus se hō p̄t defendere
ꝯtra pctm̄ luxurie. Primū remedi
um ꝯtra luxuriā ē vt ad aquā fri
gidā recurrat. nā cū luxuria sit q̄
dā ignis calefaciens ollā seminali
um vasoꝝ oportet vt q̄s vl' aquā
frigidā in ignē ꝓijciat. vel ligna
subtrahat vel ollā ab igne remoue
at. Recurrat ergo primo ad aquā
frigidā ad litterā se infrigidando
vel lachrimis se riget. aut aquam
certe tribulationis sibi intentet vt
si quis sibi det bonam disciplinaꝫ
se flagellando aut per capillos aut
barbam trahendo in memoriam
passionis xp̄i vel tribulationem ī
ferni aut alterius mali sibi futuri
imaginando. Ideo scriptum est
Ecc̄iastici. xj. Malicia vnius ho
re obliuionem facit luxurie maxi
me. ac si diceret. Vexacio aut con
tristacio penalis vnius hore extin
guit flammam luxurie. Sic in vi
tas patrum legitur ꝙ pater q̄ mu
lierem hospitabat sero venientem
temptabatur fortiter luxuria ⁊ ac
censa candela omnes digitos com
bussit dicens. Si hanc ignem suf
ferre nequis quomodo sustinebis
ignem infernalem. Vnde non mi
rum si ignis luxurie concremat
domos anime quorūdaꝫ qui aquā
tribulaciōis siue discipline assum
mere tardant. Secundum remedi
um est vt temptatus materiam
luxurie vt sunt cibi et potus inflā
matiui siue superflui per abstinen
ciam subtrahat. Sicut enim deri
dendus esset qui diceret sibi displi
cere vt domus sua incinerari debe
ret ⁊ tamen continue accense do
mui fasciculos flammigeros vel
ligna inijceret. Sic qui luxuria
ardet ⁊ carnes vinum ⁊ cetera su
perflua non vitat. nam scd̄ꝫ ligna
silue exardescit ignis. ⁊ scd̄m vir
tutez hominis sic iracundia illius
erit. Ecc̄iastici. xxviij. Ac si di
ceret. Si vis ignem luxurie aut
iracundie extinguere subtrahe li
gna per que talis ignis nutritur.
id est cibos inflammantes. vina
forcia ⁊c̄. Tercium remedium cō
tra luxuriam est vt quis se elon
gat ab igne luxurie. visu. auditu.
tactu ⁊ cohabitatione mulierum
quantum valet. Hoc enim prece
pit apostolus. j. ad corinth. vj. di
cens. Fugite fornicationem. Vbi
dicit Ambrosius. Cum alijs nem
pe vicijs potest expectari conflictꝰ
hanc fugite ne approximetis quia
non potest aliter melius vinci. In
cuius exemplum Joseph fugiens
pallium in manu mulieris reli
quit. Gen̄. xxxix. Et sic saluaba
tur anima eius. Quartum reme
dium contra luxuriam est deuota
oracio. Cum enim luxuria sit non
qualiscunqꝫ ignis. sed infernalis
oratione opus est. Sicut ergo pa
cientes ignem qui dicitur inferna
lis vel sancti Anthonij nisi liberē
tur non recedunt de ecclesia san
cti Anthonij. Sic tales nisi iuuen
tur ab oratione non cessent. ⁊ cum
quis est adiutus tunc debet quoti
die sancto gracias agere qui eum

adiuuit. Hoc remedium bene docetur Sapiencie. viij. cum dicit. Vt sciui quia aliter non possum esse continens nisi deus det adij dominum ⁊ temptatus sum illum. Hoc idem ostendit propheta in psalmo dicens. Nisi dominus cudierit ciuitatez frustra vigilat qui custodit eaz. Est ergo deus deuote orandus vt rore gracie sue extinguat in nobis ignez luxurie. Specialiter autem virgini virgnum seruiendum est. sed a votis stultis et indiscretis cauendū. Quia multi vouent quod impossibile est eis implendum. vel quod sine scandalo non valent implere. Debet ergo votum fieri cum magna deliberatione. Et si non intelligis habeas de hoc consilium tui confessoris.

¶ Quintum remedium contra luxuriam est occupacio seu labor. Sunt enim tria in homine occupanda scilicet mens. sensualitas. et corpus ne ocium habeant. alias per has partes. velut per rimas temptacio intra. principalissime tamen mens debet esse occupata in aliquo cui intendat. Vnde in vitaspatrum patres dixerunt. Occupato vno tantum demone tentari. ociosum vero pluribus. Et Bernhardus dicit. Omnium tentationum ⁊ malarum cogitationuz sentina est iners ocium. Et Jheronimus ad Rusticum. Semper aliquid operis facito vt ne diabolus te inueniat ociosum. Mens enim occupanda est meditatione scripturarum. Vnde Jheronimus ad eumdem dicit. Ama scripturarum studia ⁊ carnis vicia non amabis. Vnde multi sunt qui de die bene resistunt temptationibus luxurie nec diabolus eis potest preualere propter varias ipsorum occupationes quibus tamen diabolus preualet in nocte cum sunt in ocio et quiete. Deberent ergo et tunc se ad orationes conuertere. Si tamen diabolus eis illudit in somno preter eorum culpam non timeant. quia hoc eis cedit ad meritum. Dum vigilantes de hoc tristiciam habent ⁊ remorsum. Sensualitas autem aliquo tristabili castiganda est ne lasciuiat vt primo membro dictum est. Corpus etiam corporali labore interdum grauandum est. Vnde in vitas patrum quidam pater cum esset arte figulus et nimis impugnaretur a fornicatione. figurauit de luto vxorem corpori ⁊ dixit. Ecce nūc pro te ⁊ vxore laborare oportet. Post paucos dies cum temptacio non cessaret figurauit de luto filiam dicens. Ecce nunc ⁊ filiam nutrire oportet. Cumq; labore nimium vexaretur dixit corpori suo. Si hunc laborem ferre non vales noli fornicari. quam diligenciam deus recipiens ipsum a temptatione liberauit. Sextum remedium est elemosina. Vnde apostolus. j. ad Thymo. iiij. dicit. Pietas ad omnia vtilis est. vt dicit glosa. Ambrosius. Si quis misericordiam sequitur. si lubricum carnis paciatur. vapulabit quidem. sed non peribit. De quo dicit sanctus Thomas in quarto distinctione

xlvij. Non peribit id est per talia opera misericordie ad nō pereūdū disponet. Septimū remediū ē attēta custodia memorie cū inuocatione diuine grē ne inimicꝰ mēti cogitationes luxuriosas ingerat ⁊ si immiserit statim expellat conatu et orōe. sic em̄ caput serpētis ꝯteri mus ⁊ iuxta ꝓphetā btūs dr̄ qui tenebit ⁊ allidet paruulos suos ad petrā. Ita est cōe dictū. Prīcipijs obsta sero medicina parat̄. Sicut em̄ faciliter corui in orto tuo nidificantes expellunt̄ si ꝓhibent̄ cū sola ligna conportare ceperint. difficilius si oua genuerint. ꝫ difficillime cū ope pullos habuerint. Sic faciliter quis resistit cogitationi. difficiliꝰ delectationi. difficillime ꝯsensui seu opi. Optimū ē grā stabilire cor ad Heb. xiij. Sed diceres multi sūt luxuriosi qui dicūt se nō posse ꝯtinere q̄d illi facere debēt. Rn̄detur breuiter ꝙ nō dicūt verū si saltē ad p̄dicta remedia tēderēt. Probat̄ illud tripliciter. Primo auc̄tatibus sacre scripture. Nā Gen̄. iiij ad Cayn dixit deus. Subt̄ te erit appetitꝰ tuꝰ ⁊ tu dn̄aberis illius. Itē Ecc̄iastici. xv. deus dicit hoī. Apposui tibi aquā ⁊ ignem ad qd̄ volueris porrige manū tuā. an̄ hominē vita ⁊ mors. bonū ⁊ maluz qd̄ placuerit dabit̄ illi. Et apl's dicit. j. ad Coꝝ. x. Fidelis ē deus qui nō ꝑmittit vos tēptari sup illd̄ qd̄ potestis. Et xp̄s dicit Math. xj. Jugū em̄ meū suaue ē ⁊ onus meū leue. quō importabile. Et. j. Joh. v. dr̄. Hec ē caritas dei vt mādata eius custodiamꝰ. ⁊ mādata eiꝰ grauia nō sunt. Ideo dicit Jhero. Maledictꝰ qui dicit deū p̄cepisse ī possibile. Et Aug. Nemo peccat ī eo quod vitare nō p̄t. qꝛ scd̄m eūdē pctm̄ est adeo voluntariū. ꝙ si nō esset voluntariū nō esset pctm̄. immo nō solū theologi sed ⁊ philozophi hoc tradūt. vn̄ dicit philozophus. iij. Ethicoꝝ. Sumꝰ dn̄i oīm nostrarū operationū a principio vsq̄ ad finē. Et Seneca. Omitte excusationes nemo peccat inuitus Sic ergo patet auc̄tatibus canonicis et sanctoꝝ doctoꝝ ꝙ nemo cogit̄ ad peccandū. sed quilibet libera voluntate p̄t pctā omittere vel ꝯmittere. Scd̄o illud idē on̄dit̄ experiencia hūanoꝝ actuū. nam ab actu luxurie cessare facit verecūdia de visione paucoꝝ hoīm. Cur ergo nō attente ymaginata a tēptato visio dei angeloꝝ oīm ⁊ sanctorū hoīm a tali pctō nō traheret. Illo modo dicit Boecius in li. de ꝯsolatione. Magna nobis si dissimulare volumus indicta est ꝓbitatis necessitas. cū ante oculos iudicis agamus cuncta cernentis. Itē ab actu fornicacionis cessare facit timor mutilationis vel mortis corporalis intense imaginatus. vt patet in istis qui fugiunt mortem ad loca vbi nulla est mulier. Cur ergo non idez faceret timor mortis eterne ⁊ vtriusq̄ hominis. Vnde prouerb. xx. dicitur. Dolor vulneris absterget mala. Itez ab actu luxurie compesceret amor pecunie vt si ex continencia quis deberet lucrari castrum vel mille marcas Cur ergo nō ꝯtinerem⁹ ꝓpt̄ regnū celoꝝ. ꝓpter qd̄ quidā se castrauerūt. Math. xix. Ideo Bern̄. dicit.

Ignosce dñe excursamus tergnisamur, viq̄ ē aliq̄s qui in eis q̄ ad te sunt velit experiri quid possit, etiā qđ pmptissime pt scđz carnē vel secundū seculū siue timore impulerit, siue cupiditas extraxerit. Tercio patet idē a filii irrōnabilib⁹, nā piscis se pt tpare ab esca si hamuz suspicat. Auis a cibo rethis si dolū suspicat. Aialia etiā a laqueo cauet abscōdito. Cur ergo hō se non tparet a veneno luxurie, a cibo delectationis nā laqueo demonis cū talia vera agnoscat. Uñ eccliastes vij. Inuenī mulierē amariorē morte, mulierē, i. voluptatē q̄ corp⁹ necat ī aiam. Ecce ex oīb⁹ iā dictis patet q⁹ null⁹ luxuriosus se pt excusare dicēdo q⁹ nō possum ꝺtinere, immo nec aliquis pt ōr. qđ vtiq̄ aduertere deberent isti qui pctā se putāt nō posse deuitare, maxime luxurie cūs ola eoz voluptas mala ipos trahat est ī culpa. Sit ergo hodie ī sp illa nobilis ī sctā mulier magdalena speculū penitēdi pponit oīb⁹ pct̄oribus ī maxie luxuriosis vt sicut ipi cā secuti sūt in culpa ita eā sequant̄ in pnīa, et sicut in ea habūdauit delictū ī postea supabūdauit gra ita ī nobis ei⁹ intercessione mereamur ꝯsequi a deo grām remissionis pct̄oz per ꝯpm dñm nostrum Amen.

De sancto Jacobo apostolo maiore sermo sequitur. lxvi.

Alicē quidez

meū bibetis Math. xx

Ppo introductiōe thematis nota q⁹ ī scriptura sacra triplicē repto calicē scz pnīe, innocencie ī passionis acerbe. Primus ē calix innocēcie. De quo ps. Calix meus inebrians q̄ pclar⁹ ē. Reuera preclar⁹, nā vt inqt Aug. de vita xp̄iana. Nil deo dign⁹ nihil cariusse pt quā innocēcia, ī nihil hom̄ salubrius q⁹ hō in statu innocicie est secur⁹. Ambro. Gaude innocēcia vbiq̄ es illesa vbiq̄ secura, si tētaris pficis, si humiliaris erigeris, si pugnas vincis, si occideris coronaris. Ex isto calice bibit b. virgo q̄ fuit balsamo. i. spūsctō plena. Secūd⁹ calix ē pnīe. De quo ps. Calicē salutaris accipiā. Hic calix ē amar⁹ q⁹ plen⁹ crucis absinthe, nā bibēte ex eo dicūt illō ysa xxxviij Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudīe aīe mee ꝑ hic calix ꝺz dulcorari spe pmij celestis regni Math. iiij. Penitēciā agite appropinquabit vobis regnū celoz. Tercius ē calix passiōis acerbe q̄ plen⁹ est sanguine, hūc primū bibit xp̄s nā calix ꝺr a calō grece qđ ē lignū latine q⁹ xp̄s passionē acerbā sustinuit in ligno, deinde illū calicē biberūt oēs martires. Apoc. vij. Lauerūt stolas suas ī sanguīe agni, et inter apl'os primo illū calicē bibit iacob⁹ nā inter eos ipe primus ē q̄ obtrūcatiōe capitis martiriū passus ē. Ideo de eo ī fratre suo sancto iohe euāgelista dicit saluator ī ꝓbis thematis, calicē qđē meū bc. In psenti sermōe de b. Jacobo tria que in themate tanguntur veniūt declaranda, primū ꝺr fructuose pdicatiōis, secūm virtuose passiōis, tercium graciose auxiliationis. Primū de bto Jacobo declarandū ꝺr fructuose pdicationis. Nā Math. x.

Cōuocatis Jhesus. xij. discipulis
suis dixit eis. Eūtes p̄dicate dicen
tes. Quia appropinquabit regnuz
celoꝝ. ¶ Qualiter vero b. Jacobus
fructuose p̄dicauerit ex eiꝰ legenda
colligere possumꝰ. vbi sic habetur.
Post ascensionē dñi dū Jacobus
per iudeā ⁊ samariam p̄dicaret in
hyspaniā tandē venit ꝫ dū parum
ibi se ꝓficere videret ꝫ tantū nouē
discipulos ibi acquisiuissꝫ duos ex
illis cā p̄dicandi ibi reliquit ⁊ ali-
os septē secū assumēs iterū in iude-
am abijt vbi q̄tuor magna fecit.
Primo philetū ꝯuertit. nā cū in iu
dea p̄dicaret Hermogenes magꝰ
cū phariseis discipulū suū noīe phi
letū misit ad Jacobū ꝯuincendum
Cūqꝫ Jacobus philetū rōnabiliter
ꝯuicisset ⁊ multa miracula corā eo
fecisset scꝫ cecos illuminādo. infir-
mos curando. leprosos mundādo.
mortuos suscitādo. tandē philetus
corde ꝯpūctus ad fidē xp̄i ꝯuersus
est. Scd̄o magicā artē subuertit.
Nā hermogenes p̄dictꝰ vidēs phi-
letū ad fidē xp̄i ꝯuersum iratꝰ arte
sua magica eū immobilem fecit di
cens. Videbimꝰ si Jacobꝰ tuus te
soluet. Qd̄ cū philetꝰ Jacobo ꝑ pu
erū nūciasset misit ad eū Jacobus
sudariū suū dicēs. Accipiat sudari
um ⁊ dicat. Dñs erigit elisos ⁊ sol
uit ꝯpeditos. statimqꝫ vt sudario
tactꝰ ē solutꝰ ē a vinculis. magicis
artibꝰ hermogenes insultauit ⁊ ad
Jacobū ꝓperauit. Tercio demōes
accendit ⁊ eaꝝ artes xp̄i virtute de
uicit. nā hermogenes aduocās de-
mones p̄cepit eis vt Jacobū cum
phileto ad se adducerēt volēs se de
ip̄is vindicare. veniētes aūt demo
nes vt iussa ꝑficerēt in aere vllula
re ceperūt dicētes. Jacobe apl̄e mise
rere nobis qꝛ satis ardemꝰ. nā an-
geli dei cathenis igneis nos religa
tos tenēt ⁊ cruciāt. Quarto hermo
genē ad penitenciā adduxit. nā b.
Jacobus demonibꝰ dixit. Dimit-
tat vos angelus ⁊ ad hermogenez
redite eūqꝫ vinctū ad me adducite
ꝫ illesum. qd̄ illi ꝓtinꝰ adimpleue-
rūt vinctūqꝫ adduxerūt ad Jaco-
bū a quo cū peterēt demōes licēciā
seuiēdi in eū nō ꝯcessit ꝫ ait phile-
to vt bona ꝓ mal̄ reddamꝰ tu her-
mogenē solue. quo soluto ait iaco
bꝰ hermogeni. Vade liber quo vo
lueris nō ē em̄ legis xp̄i vt inuitus
q̄s ꝯuertat̄. At ille mutatꝰ in alte-
rū virū veniā hūiliter postulauit.
acceptoqꝫ p̄ timore demonū iacobi
baculo ꝑrexit ad domū oēs libros
artis magice ad apl̄m cremandos
apportauit. quos cū iacobꝰ in ma
re ꝓici fecit. itaqꝫ hermogenes peni
tēcia ductꝰ fidē xp̄i suscepit. p̄dica
uit ⁊ v̄tutes plurimas in xp̄i noīe
fecit vñ multos ꝯuertit. ¶ Circa p̄-
dicta ē dubiū. Primū vtrū demo-
nes possint hūana corpa molesta-
re. Ad qd̄ dico. ꝙ cū ꝑmittit deꝰ pos
sunt demones hūana corpa multi-
plicit̄ ꝑturbare ⁊ etiā mortē infer-
re. qd̄ in scriptura sacra mlt̄is exē
plis demōstrat̄. nā vt dicūt doc. de
us ꝑmittit demones qñqꝫ hūanis
corporibꝰ nocumenta inferre. pri-
mo ad sue glorie manifestacionez
Sicut euenit in illis qui vexa-
ti suo nomine ⁊ sanctoruz meritis
liberant̄ vt patet de filia chananee
que male vexabatur a demonio.
Math. xv. ⁊ de puero obsesso. qui

sepe cadebat n ignem. ⁊ crebro in aquā. Lu. xj. ⁊ Math. xij. de quodam obsesso quem demon fecerat surdum mutum ⁊ cecum. ⁊ de Phileto per sanctum Jacobum liberato. Scdo deꝰ pdicta sinit ad bonorum exercitationem atq; illorum paciencie comprobationem. sicut factum est in Job quem Sathan percussit vlcere pessimo a plāta pedis vsq; ad verticem eius Job. ij. c. Et in beato Anthonio quem demonum multitudo adeo lacerauit q̄ a discipulo eius quasi mortuus inuentus est vt habetur in eius legenda. Tercio ad iniquorum vindictam ⁊ punicionem sicut contigit illis septem viris Sare. quos omnes successiue demoniū interfecit vt habetur Thob. vj. Et filio pfecti qui voluit violenter beataz Agnetā violare qui pfocatꝰ a dyabolo expirauit vt habet in eiꝰ legēda. ¶ Scdm dubiū est vtrū demones possint hoībus visibiliter apparere. Ad hoc dicendū q̄ sinente deo apparent qñq; in assumptis corporibus qd exemplis pluribus cōprobari potest que vide in speculo exemplorum. Et psertim dic de quodā cui demon in assumpto corpore pluribꝰ annis seruiuit in finē vt si aliqñ nocte siue mane se signo crucis nō ꝯsignasset ⁊ angelicā salutationē nō dixisset ipm pfocassz vt ipe sibi retulit dū eū licēciauit. Exemplū etiā habes ad hec de sancto Cristofero cui demō in assumpto corpore obuiauit vt habet in eius legenda. ¶ Scdm de beato iacobo declarandū dr virtuose passionis nā iussu herodis p xpo martiriū capitis obtruncatiōe sustinuit Vbi tria magna facta sunt. Primū fuit paralitici sanacio. Cū em ad decollaudū btūs Jacobus duceret quidā paliticus in via iacens ad eū clamauit vt sibi sanitatē cōferret. cui iacobus ait. In noīe ihesu xpi pro cuius fide ducor ad decollandū exurge sanus ⁊ bñdic creatorem tuum qui statim sanus factꝰ surrexit ⁊ dñm bñdixit. Scdz fuit Josie conuersio. Js em funem in collū eius miserat illūq; trahebat. qui viso miraclo ad pedes iacobi se pstrauit ⁊ veniā petēs xpianum se fieri postulauit. qd cū vidisset abiathar pontifex sibi dixit Nisi nomē xpi maledixeris cu ipo Jacobo decollaberis. Cui Josias. Maledictꝰ tu nomen aūt dñi nri ihesu xpi sit bñdictū in secula. tūc Abiatar os eiꝰ pugnis cedi iussit ⁊ missa de eo legatione ad herodem impetrauit vt cū Jacobo decollaret. Cū aūt decollari deberet Jacobus a spiculatore lagenā aque pecijt ⁊ Josiā baptisauit. Deinde statī capitis obtrūcatiōe martiriuz consumauit. Decollatus ē aūt b. iacobꝰ. viij. kalend. aprilis in annūciatione btē marie vginis ⁊. viij. kalend. augusti in ꝯpestellā trāslatꝰ ⁊. iij. kalend. ianuarij sepultꝰ. q: sepultura eius fuit ab augusto vsq; ad ianuariū plōgata. Statuit tñ eccīa vt festū eius. viij. kalend. augusti tpe scz magis ꝯgruo celebraret. Terciū fuit sepulture disposicio vt eī refert iohs beleth decollato iacobo discipli corpꝰ eiꝰ nocte timore iudeoꝝ rapientes naui illud imposuerunt ⁊ sepulturam diuine

prouidencie committentes nauim sine remige conscenderunt ⁊ angelo dñi duce in Galiciam in regno Lupe applicauerunt. deponentes ergo corpus de naui super quendā magnum lapidem. mox lapis vt cera corpori cessit ⁊ in sarcophagū corpori se mirabiliter coaptauit. ingredientes igitur discipuli ad reginam Lupam dixerūt. Dñs Jhesus xp̄us mittit ad te corpus discipuli vt quem noluisti suscipere viuum suscipias nunc defunctum. ⁊ narrantes ei miraculum qualiter illuc sine remige aduenissent locuz eius sepulture congruum pecierunt. quod uz regina audisset eos in dolo ad quendam virum crudelissimū destinaut vt eius super hoc consensum haberent. qui eos incarceraūt Cum autem ille discumberet angelus dñi carcerem apperuit ⁊ eos libere abire permisit. quia ad reginam redeuntes iterum pecierunt locum sepulture pro corpore sancti Jacobi. Quibus illa respondit. accipite boues quos habeo in tali mōdo te et plaustro iungite ac corpus dñi vestri deferte et locum sicut voluerit:s edificate. Hec autem dolose dicebat. sciebat ei thauros esse indomitos ⁊ siluestres ideo putauit ꝙ non possent iungi currui vel si iungerentur huc illucꝫ discurrerent ⁊ corpus ejicerent ⁊ ipos necarent. sed non est sapiencia contra deum. nam illi dolum non cogitātes montem ascenderunt ⁊ draconem quendam ignem spirantem et in eos irruentem cruce apposita per medium ventrem scindunt. facto etiam super thauros signo crucis velut agni protinus mansuescunt ⁊ eos iungentes corpus sancti Jacobi cum lapide in curru posuerunt. Boues autem sine alicuius regimine corpus in medium pallacii Lupe adduxerunt quod illa videns ⁊ stupens credidit ⁊ xp̄iana facta omnia que pecierunt tribuit et pallacium in ecclesiam sancto dedicās magnifice ipam dotauit. et in bonis operibus vitā finiuit.

¶ Tercium de beato Jacobo declarandum dicitur graciose auxiliationis siue subuentione. Nam in omni statu beat⁹ Jacobus subuenit suis deuotis fideliter se inuocātibus. vt enim inquit August. In diget homo sanctorum auxilio in vita in morte ⁊ post mortem. Sic beat⁹ Jacobus. Primo in vita peccatoribus impetrat peccatorum remissionem sicut refert Beda de illo qui peccatum in cedula scripsit et deletum inuenit. Secō exhibet desolatis ⁊ afflictis consolationem. vt refert calixtus papa de illo qui ad sanctum Jacobum vadēs vxore mortua ⁊ omnibus spoliatus asinum a beato Jacobo accepit quo paruuli veherentur. Tercio impetrat oppressis releuationem vt patet de quodam Bernhardo mutinē si mercatore quem iniuste captum et incarceratum inclinando turrī sexaginta cubitorum miraculose liberauit. Quarto exhibet necessitatem pacientibus ministracionem sicut refert Calixtus papa de quodam ad beatum Jacobum pergente. cui cum necessaria defecissent beatus Jacobus sibi panem administrauit. de quo. xv. diebus vixit.

f

Quãto ꝫ deuotis adꝯibet paternã correctionẽ. Sicut refert idẽ Calixtus de quodã qui cũ sanctũ iacobũ visitasset nõ salutẽ anime peccatrix sed ne a suis caperet inimicis, qui rediens aꝺ inimicis captus ẽ, et tandẽ per beatũ Jacobũ correctꝰ liberat. Scꝺo btus iacobus iuuat suos fideles ī morte. Primo ne superent a morte vt patet de filio q̃ iniuste fuit suspensus ꝓpter capũz per hospitem occulte in pera eorũ repositum quem beatus Jacobus per trigintaseꝝ dies in patibulo sustentauit ⁊ celesti dulcedine refocillauit. Scꝺo in morte iuuat suos seruitores ne a demone superentur Sicut patet in illo cui in extremis laboranti apparuit beatus iacobꝰ bordone vtens ꝓ lancea ⁊ sacculo mulierculę quem ille ex compassione in via portauerat ꝓ scuto vtẽs demonem fugauit. Tercio beatus Jacobus iuuat sibi deuotos post mortem. Primo quantũ aꝺ corpꝰ honorabili sepulture tradendo, vt patet de quodam in via mortuo, a quo omnes socij sui recesserunt vno dempto cuius corpus ac socium suũ qui cum eo manserat beatus Jacobus in specie equitis apparens aꝺ sanctũ Jacobũz detulit, et ibi per canonicos sepeliri fecit. Secundo quantũ aꝺ aĩam aꝺ eternis penis liberãdo. Sicut refert Hugo de sancto vic. de quodã qui cuz aꝺ sctm Jacobum pgeret ⁊ aꝺ suasionẽ demonis se occidisset ⁊ aꝺ infernum ductus fuisset beatus Jacobus vt v ite pristine restitueretur obtinuit. ¶ Circa predicta est dubium vtrum beatus Jacobus possit iuuare orationibus suis omnes interpellantes eum ⁊ videt ꝙ nõ ꝙa beatus Jacobus perfecte suam voluntatem deo conformauit vt nõ velit nisi quod deus vult sed illud quod vult semper implet ergo frustra pro interpellantibus orat. Aꝺ hoc dico ꝙ quꝺã heretici fuerunt q̃ dixerunt ꝙ sancti nõ possint nos iuuare suis orationibus quia vnusquisq; recepit scꝺm ea que gessit, ꝛ hoc est contra hoc quod ecclesia cõtinue canit. Sancte Jacobe ora ꝓ nobis. Et contra articulum fidei qui est sanctorum communio que per caritatem fit. Et ideo cum in sanctis qui sunt in patria sit perfectissima caritas competit eis ꝓ nobis orare. nõ tamen sic quin oĩa ad votum succedunt. Et ideo potẽt talis ꝯclusio ꝙ beatus Jacobꝰ iuuat suis orãtibꝰ oẽs ĩterpellãtes cum debito modo ⁊ tanto magis quãto est pfectionis caritatis. quãto est deo coniunctior tanto eius orationes sunt magis efficaces. Habet eĩm hoc diuinus ordo vt ex superioris excellencia ī iferiora refundet. sicut ex claritate solis in aerẽ.

Sermo alius de sancto Jacobo maiore sequit. lxvij.

Escitis quid petatis potestis bibere calicẽ quẽ ego bibitur⁹ sum ⁊c. Math. xx.

Vt sciatis q̃d a deo petere debeatis. ¶ Nota ꝙ a deo petere possumus ⁊ bona ⁊ mala penalia sed diuersimode. Bona scꝺm Augustꝰ. sunt triplicia scilicz infima media ⁊ suprema. Infima sunt bona nature et fortune vt sa-

nitas. filij. honores. diuicie nē. q̄ sunt bona ⁊ mali ꝓmunia non debemus simpliciter a deo petere sed sub ꝓditione scz si expediant ⁊ prosint nobis ad salutē. Aug. Si tpalia petitis cuz modo petite ⁊ timore ⁊ illi ꝯmittite vt si ꝑsint det si autem scit obesse nō det. Quid autez ꝑsit ⁊ obsit medicus scit ⁊ nō egrotus. Hec etiam debemus cuz moderamine petere. puerb. xxx. Diuicias ⁊ pauperē ne. de. mihi. ꝑ tm̄ nē. j. Thy. vj. Habētes alimenta et qui de hijs nē. Math. vj. Panez nostrum quotidianū da nobis hodie. ¶ Obi dñs per sex docet debite petere. pro temporalib⁹ petere em̄ docet primo nō superfluitatez q̄ panē nō ait pisces carnes ⁊ similia. Scdo docet petere iuste acquisita. ibi nostrum nō alienū. Tercio necessitatē quotidianaz ibi quotidianum nō annuale Quarto docet vt cuz gratiaꝝ actione recipiam⁹ agnoscēdo q̄ reddere nō possumus. ibi da nō ait accomoda Quinto docet ꝓdiudere pximis nō totū seruando nobis. ibi nobis. Sexto vt nō nimū sollicitemur de illis. ibi hodie. Et q̄ bona temporalia peti possūt ex hoc ꝑbat. Quia scdz Aug. ad ꝑbam. Licet hoc petere qd̄ licet desiderare. sic licet ergo nobis desiderare ista temporalia nō vt i eis finē ꝓstituamus sz sicut quedā admunicula quibus iuuamur ad tē dēdum in bitudinē inquantum p ea vita corporalis sustentat. ⁊ sic nobis organice ad actꝰ virtutū deseruiunt vt dr. j. Ethicoꝝ. Media sunt bona spiritualia. et hec sunt i duplici differencia. Quedam sunt bona spiritualia nō necessaria ad salutē vt sciencia eloquencia ⁊ huiusmodi peti possunt nō tm̄ absolute sz sub ꝓditione si sit p salute nra vt dictū est supra de temporalibus Quedaz sunt bona spūalia necessaria ad salutē vt gra virtutes ⁊ dona spūssancti. Et hec vt dicit sanctus Tho. scda sde. q. lxxxiij. ar. v. ad vj. simpliciter ⁊ absolute debēt peti ⁊ possunt absq̄ ꝓditione sz si placet deo vel si est p salute nostra ⁊ hmōi. deo em̄ placet qui vult omnes saluos fieri. ⁊ ipe nos ad hmōi inuitat dicēs. Primum querite regnum dei ⁊ iusticiam eius id est virtutes quibus acquirit. vnde ⁊ fidē spē ⁊ caritatē docuit postulare sub figura panis pisces ⁊ ꝯm. Luce. xj. vbi etiam saluator docet nos ista petere feruenter dicēs. Petite ⁊ dabitur vobis. querite ⁊ inuenietis. pulsate ⁊ aperiet vobis. Suprema sunt bona glorie. Hec tanq̄ finem oīm bonoꝝ petere debemus ⁊ tanq̄ perfectum bonum. Joh. xvj. Petite vt gaudium vestrum sit plenum. Bern. Reuera illud ē plenuz et perfectum gaudiuz qd̄ nō de creatura sz de creatore ꝓcipit. qd̄ cuz possideris nemo tollet a te. cui oīs aliunde iocūditas ꝓparata meror est. oīs suauitas dolor. et oē dulce amarum et oē decorum fedū. Mala penalia nō licet petere in ꝓpria ꝯdone nisi in ordine ad bonum. vt si per flagella q̄s ꝓuertat ad deum. ⁊ sic intelligēde sunt imꝓcationes multe que ponunt in scriptura contra inimicos. vt illud ps. Erubescāt et conturbent nē. et alia huiusmodi. Petit em̄ ꝓturbationē inimico

rum per tribulationes vt per illas corrigant̃ ⁊ conuertant̃ ad deum. ¶ Ad ꝓpositū ergo reuertendo. sed cur reprehendit̃ mater filioꝝ zebedei cū tamen petierit filijs illud quod licitū est peti videlicet bonū glorie. Mater nanq; filioꝝ zebedei pro filijs sollicita a summo bono scz Jhesu ꝙ petiunt ī summo bono scz in celesti patria triplex bonum scz bonū quietū cū dicit. Dic vt sedeant. in sessione nanq; designatur celestis patrie quies. Bonus honorificū cum dicit. Vnus ad dextram ⁊ alter ad sinistrā. Et bonū consummatū cū dicit in regno tuo. sed hanc petitionē dñs reprehendit non ideo q; tale quid petierant sed reprehendunt̃ q; taliter petierunt. volebant em̃ confisi de cognatione quiescere sine pugna. Cū Apoc. xj. dicat dñs. Qui vicerit dabo ei sedere in throno meo. volebant honorificentiā sine cōtumelia cū dixerit dñs math. v. Bti eritis cū vobis maledixerint ⁊c. Et sequitur. Ecce merces vestra copiosa est in celis. volebant regni abundantiā sine penuria cum dixerit dñs. Bti pauperes qm̃ ipoꝝ est regnū celoꝝ Ideo dñs reprehendit eos dicens. Nescitis quid petatis ⁊c.

In hijs vbis duo notāt̃. Primo petitiōis a dño reprehensio ibi nescitis q̄d petatis. Scdo apl'oꝝ iacobi ⁊ iohannis ad passionē vocatio siue muntatio cum dicit. Potestis bibere calicem ⁊c. ¶ Quantum ad primum nota q; parentes tria desiderant filijs scz quietem. diuicias et honores. Primo quietem sicut alii qui parentes qui nolunt filios docere laborare sed ociari timent ne offendantur nō perpendentes illd Eccliastici. xxxvij. Multa mala docuit ociositas. nam diabol⁹ quē ociosuz inuenit ponit in opere suo Figuratur. Exod. ij. Pharao videns filios israhel ociosos statim dixit. Jte operamini. Ideo Jheronimus. Semper aliquid operis facito ne te diabolus ociosum inueniet. inquantuz ei auffers de ocio. intantū ei auffers de loco. Bernh. Ociū est sentina omniū vitiorum Ideo Eccliastici. vj. Si filij tibi sint erudi illos. Job. v. Nascit̃ homo ad laborem sicut auis ad volādum. nā sicut de veste non portata nascit̃ tinea sic de ocio peccatū. Cassio. Mens ociosa nil aliud cogitare nouit q̄ de escis ⁊ de ventre Scdm qd̄ eis desiderant parentes est copia diuiciaꝝ. sicut Rebecca laborauit pro filio Jacob vt primogenita obtineret. Gen. xxvij. nā filijs thesaurisare sufficientiā ē laudabile. Hoc em̃ docet apl's. j. Corꝝ xij. Debent parentes thesaurisare filijs. sed q; homo ita afficitur ad filios vt obliuiscat salutis anime sue hoc est reprehensibile. Ideo August. de vita clericoꝝ ⁊ habet̃ in. c. si quis irascit̃. xxij. q. ij. vbi dicit̃. si quis vnū filiū habet putat alterum ꝑm. si duos putat ꝑm terciū. si decē vndecimum ꝑm faciet. Quia dicit̃ Ezech. xviij. Filius non portabit iniquitatem patris nec pater filij. Gall. vj. Vnus quisq; onus suū portabit. Tercio desiderant eis honorem. sicut Bersabee filio suo salomoni de quo. xj

Reg.j. Senescente Dauid filius eius Adonias surrexit viuente pre⁊ dixit. Ego regnabo. qđ audiēs mr Salomonis accessit ad Dauid exhibnes reuerenciā ei. Cui rex. quid vis. Cui illa. Dñe mi rex iurasti mihi per dñm deū tuū q salomon filius tuus regnaret post te nunc Adonias regnabit te ignorante. Ad te respiciunt oculi oīm israhel ⁊ eligere poteris quē volueris qui regnet post te ⁊ sic impetrauit ei regnū. Ita fecit hec fidelis mater filioz zebedei que petiuit eis requiem cum dixit. Dic vt hij duo filij mei sedeāt. Honorē cū addit. vna a dextris ⁊c. Diuicias cū subiūxit In regno tuo. ß tamen dñs tūc eā non exaudiuit ß de fatua peticiōe reprehendit dicens. Nescitis quid petatis. Remigius. Cristus reprehendit discipulos q: peticio p̄cessit ab eis. Nam vt dicit Augst. in de concor. euangelistaz. mater ex cō silio filiorum accessit ⁊ voluntatem iporuz ad ipm detulit. Et dicit regula iuris qui facit li. vj. de regu. iu. Qui aliquid per aliū facit ē ac si faceret per seipm. Ideo dicit Marcus eos ad ipm accessisse q̄q̄ mater in veritate accessit ⁊ nō ipi. timebantq̄ ne alios discipulos scā dalizarent. tum quia per matrem ciciis impetrarent. tum ne notaz ambitionis incurrerent. ido accessit mater dicens. Dic vt hij duo filij ⁊c. ¶ Vbi nota q hec peticio mulieris ⁊ apostoloruz est reprehensibilis ꝓpter triplicē errorē quez cōtinebat scz ordinis peruersitatem intēcionis carnalitatez ⁊ materie vanitatē. Primo ꝓtinebat ordīs peruersitatē q: ante meritum petebant pmiū. Cū tñ scđm Arist. iuz ethicoz honor pmiū sit virtutis Jam voluerūt quiescere sine fatigacione. Cū tamen scribit̄ ps. cxxv. Qui seminat in lachrimis in exultacione metent. ita voluerūt habere diurnum sine labore denarium. Cum scribit̄ math. xx. Voca operarios ⁊ redde illis mercedē Item voluerunt habere coronam sine pugna cuz dr̄. ij. Thy. ij. Nullus coronabit̄ nisi legitime certauerit. Item voluerunt habere bra uium ⁊ non cucurrerunt. Cum dr̄ j. Coz. ix. Currite vt apprehendatis. Jđo dicit eis. Nescitis quid petatis. quasi diceret vultis exaltari ⁊ nō dum estis hūiliati. Et scđm glo. q.d. Sedem glorie petitis ⁊ nō dū eandem meruistis. Delectat culmen honoris quod nō dū expertum est via laboris Cū dicat Grego. Ad magna p̄mia nō peruenit̄ nisi per magnos labores. Res p̄ciosa nō opat̄ vili p̄cio. Jdeo dicit Crisost. Magnū laborē necesse est impendere si volumus ad regnū celeste peruenire. ¶ Nā sicut legit̄ i gestis romanoz. Ille qui in bello vicit hostes ⁊ strennue egit triplicez habuit honorem. Primo fuit q clipeum rotundū quo hostes vicit habuit super caput eius ⁊ omnis populus sibi cuz leticia obuiauit. Secundus honor qui sibi exhibit⁹ fuit q omnes captiui liberi dimittebantur ⁊ currū eius post tergū ligatis manibus ⁊ pedibus sequebant̄ Tercius honor q victor induitus tunica ioui rubea sedebat in curru. quem trahebant quatuor equi

albi ⁊ sic intrant ciuitatē. ⁊ hunc honorē nullus habuit nisi victor inimicor extitisset. Sic apli nō potuerūt habere honorē nisi subirent laborē. Superatis aūt diabolo et tyrannis his honoribus sunt honorati. vt patet de hodierno apl'o sancto Jacobo qui hoc triplici honore est honoratus. nā clipeus rotūdus depingitur quasi dyadema sup caput ymaginis eius insignū q̄ viriliter hostes suos superauit. ⁊ hoc habet ortū a victoriis romanis q̄ tales clipei sup capita ymaginū depingunt. Jpi aūt apl'o cūctus populus hodie obuiat cū laudibus ⁊ honore ita vt competit sibi illud ps. cxxxviij. Nimis honorati sunt amici tui deus ⁊c. Scdo honorauit eū dñs vt oēs captiui pter suaz victoriā de quibus rogāt libere dimittant. ¶ Refert Vincē eius in spe. hyst. lib. xxviij. c. xxxj. q̄ tpibus Alphonsi regis hispanie xx. viri ypiani quor vnus erat sacerdos a sarracenis capti sunt ⁊ vbe cesarauguste in carcere tenebroso inclusi diuersorum generum nexibus ligati. qui cum deo inspirante monitu pspiretibm Jacobum īuocauerunt in obscuro carcere sic eos alloquens refulsit. Ecce assum quem vocastis. Illi aūt ad pedes prociderunt. tunc eorum vincula confregit ⁊ ad portas ciuitatis eo duce peruenerūt. eosq̄ ad quoddā castellū ypianor detulit. sic visibiliter celos ascendit. Ad idez refert Jacobus ianuensis q̄ quidā mercator a quodā tyranno spoliat⁹ iniuste in turri tenebat. qui deuote sanctū Jacobū inuocauit cui vigilantibus custodib⁹ apparuit ⁊ ad turris summitatē pduxit statim. q̄ turris adeo se inclinauit q̄ ipis summitas equalis terre fuit. de q̄ sine saltu descendēs solut⁹ recessit. quem custodes insequētes licet iuxta eum pgerēt tn ipm videre non poterant. Scdo hec peticio fuit reprehensibilis q: ptinebat in intencione carnalitatē. q: putauerūt in primo aduentu ypm regnatur q̄ erit in scdo ideo errauerūt sicut iudei de messia in ps. clv. Edificans iherusalē dñs dispersiones israhel congregabit. hoc intelligunt de celesti iherusalē cū ibi intelligat de ecclesia sancta in qua dispersiones israhel congregabit ī vnitatē fidei. nā desolacio terrestris iherusalē durabit vsq̄ in finē seculi Lu. xxj. Jherusalez calcabit a gentibus donec implent tpa nationū. Danie'. iv. Erit desolacio vsq̄ in finē ⁊ cōsūmationem. Item errauerūt in intentione in qua erat carnalitas q̄a reputabant se ex sola cognatione ius regni obtinere cū tn nō est. q̄a dicit Math. viij. Multi venient ab oriente ⁊ occidente ⁊ recumbent cum Abraham ysaac ⁊ Jacob sed filij regni eijcient in tenebras exteriores q: nō est acceptio personar apud deū. Jdeo dicit Math. vij. Quicūq̄ fecerit volūtatē pris mei hic est qui intrabit in regnū celor Et Math. xxj. Auferetur a vobis regnum ⁊ dabit genti facienti fructus eius. Jdeo dixit. Nescitis quid peratis. q.d. desideratis q̄ debeo vobis dare regnū meū q: estis mei consobrini sed scire debetis q̄ regnū nō dat cōe parentele. sed dat

merentibus virtutū exercicio vel passionis merito. Tercio fuit rep̄hēsibilis hec peticio. quia ꝯtinebat materiē vanitatē quia pompā querebāt. Et posito ꝙ celeste regnum futuruz pecijssent. adhuc fuit error in veritate quia estimabant in regno xp̄i aliquid sinistrū cum tam̄ oēs regni sui incole ad dexterā statuent̄. Juxta illud Mathei. xxv. Statuet oues ad dextram. hedos aūt ad sinistram. Ideo bene dixit nescitis quid petatis q.d. scd̄z Crisost. Non audistis me referentem cum veniet filius hominis ponit oues ad dextram ⁊ hedos ad sinistram ⁊ dicet hijs qui ad sinistraz sunt. Discedite a me maledicti in ignē eternū ego vocaui vos ad dextram ⁊ vos vultis vos locare ad sinistram. Nota tn̄ quāuis xp̄s peticionez ip̄ius matris pro tunc nō exaudiuerit tn̄ post mortez filioꝝ exaudiuit. nam per sinistraz vita presens. per dexteram vita eterna disignat̄. Sedent igit̄ a sinistris dei quia eoruz corpa in p̄senti vita multam habent gloriā ⁊ honorem Quia de sancto Jacobo exponitur illud ysa. xj. Ip̄m gentes deprecabunt̄ ⁊ erit sepulchrū eius gloriosū Cuius nanq̄ sancti corpus ⁊ sepulchrum ita frequencius visitatur et deuocius sicut sancti Jacobi qui suis peregrinis tam sedulo subuenit.

p ¶ Sicut de hoc refert Hugo de sancto vic. ꝙ cuidaz peregrino ad sanctum Jacobum pergenti diabolus in specie ip̄ius apparuit ⁊ de p̄sentis vite miseria multa commemorans felicem se esse si ob amorem ⁊ honorz ip̄ius se necaret. ⁊ ille mox gladium arripuit ⁊ ꝑtinus se occidit. Et cum ille in cuius domo hospitatus fuerat suspectus haberet̄. ⁊ mori plurimū formidaret ꝯtinuo qui mortuꝰ fuerat surrexit asserēs ꝙ dum demon qui mortem suaserat ad supplicium ip̄m duxisset beatus Jacobus cucurrit ⁊ mox ereptum ad thronum iudicis deduxit ⁊ accusantibus demonibus vt vite restitueret̄ obtinuit. Sedent nunc a dextris dei quia anime eorum ī celo beatificantur ita vt qnilibz eorum dicere potest illud p̄s. cxxxj. Hec requies mea in seculum seculi hic habitabo quoniam elegi eam. Quantū ad scd̄m in quo tangitur beati Jacobi ⁊ Johannis ad passionem inutia cio cū dicit. Potestis bibere calicem ⁊c̄. Nota ꝙ non dixit hoc dn̄us ꝙ ignorasset ꝙ erant imitaturi eius passionez sed ideo ī terrogauit quia nemo potest cum xp̄o regnare nisi passionez eius fuerit imitatus. Vnde. ij. Thy. ij. Si compaciemur conregnabimꝰ Bern̄. Tunc mihi ꝓdest passio si assit mea imitacio. Sed illud est cōtra multos in hoc mundo deliciosos qui nihil volunt pati neq̄ in ieiunijs neq̄ ī castigacōnibus corporis sed semper pleni esse in lectibus mollibus dormire. Sed audiant tales beatum Jhero. dicentez. Vis regnare cum xp̄o si dn̄m xp̄m oportuit pati ⁊ ita intrare in gloriam suam vt dicit̄ Lu. xxiiij. quaz fiduciam nos habemus intrare sine labore. O q̄ stulti sumus volumus hic gaudere cum seculo et postea regnare cum xp̄o. Audientes autez hij duo apostoli ꝙ absq̄ pas

siõe non possent cum ỹpo regnare interrogante ipo an possent bibere calicem passionis. dicunt ei possumus sed scõm glo. loquũtur sicut ĩ experti fragilitatis proprie. quam fugientes a dño ostenderunt. Sicut habet Math. xxvj. Relicto eo omnes fugerunt quia inexpertis nõ apparet terribile quod expertis necessarium est timere. Confirmauit tamen dñs verbum eorum dicens. Calicem id est martirium bibetis. quasi diceret. Tu iacobe gladio moriendo. tu vero Johannes in feruenti oleo buliendo. ¶ Circa quod vlterius nota q quadruplex inuenit calix in scriptura sacra scz calix passionis temporalis. calix communionis sacramentalis. calix beatitudinis eternalis. et calix damnationis gehennalis. Primus calix videlicet pene temporalis ẽ in mundo hoc est tribulacio angustia miseria ac passiones vsq ad mortem homini illate. De hoc calice dixit dñs. Potestis bibere calicem ꝛc. Hunc bibit ỹpus a tempore natiuitatis quo positus est a matre in psepio vsq ad lignũ crucis. ita vt dicere possit illud ps. lxxxvij Quoniam ego in laboribus sum a iuuentute mea Hunc propinauit matri sue quia statim nato filo angelus fuit ne ab Herode occideretur fugiens in egyptum Math. ij. Et perdito filio in templo cum dolore ipm quesuit et sub cruce omnẽ passionem mentaliter sustinuit quaz ỹpus corporaliter ita vt gladius doloris animam eius pertransiret. Lu. ij. Hunc calicez ppinauit apostolis qui diuersa passi sunt tormẽta iuxta illud Act. v. Ibant apostoli gaudentes ꝛc. Et specialiter hij duo apostoli Jacobus et Johãnes. nam Jacobus ab Herode ẽ occisus sicut patet Act. xij. Johãnes etiam a Domiciano in insulam Pathmos est relegatus in feruentis olei dolco punitus. Ideo dixit dominus. Calicem quidez meum bibetis. Illum etiam calicem bibetunt omnes martires. Apoc. vij. Lauerunt stolas suas in sanguine agni. Sic omnes electi bibere debent de calice passionis. de quo gregorius. Sanctus quisq vt eterna supplicia euadet et ad sempiternaz gloriam ascendat debet flagellis atteri vt in iudicio purgatus valeat inueniri. Secds calix sacramẽtalis communionis est in templo. de illo bibit sanguis ỹpi viuificãs De hoc calice dicitur. j. Corinth. xj Quicũq manducauerit panẽ et biberit calicem dñi indigne iudicium sibi manducat et bibit. O q multi sunt qui hunc calicem indigne sumunt. et valde miserabile est si a diabolo per indignaz sumptionẽ huius calicis auferatur anima que per calicem passionis tam amare est redempta. Tertius calix est beatitudinis eternalis et ille est in celo. de quo bibitur vinum letificãs Can. v. Bibi vinuz cum lacte meo In vino iocunditas gaudij de diuinitate. in lacte dulcedo de humanitate significatur. O quomodo ibi inebriabuntur de isto calice. scõm illud ps. Calix meus inebrians q preclarus est. Hec calix semel bibitus facit obliuisci omnes labores et tristiam preteritam. Et

ibi tūc implebit̄ illud Sapientis. Date sicerā merentib⁹ ⁊ vinū scz ꝯsolationis hijs qui mesti sunt cor de ꝓuerb. xxxj. Hunc calicē nunc bibit btūs Jacobus cū dño in celo qui tā amarū calicē bibit pro dño hic in mundo. Quart⁹ calix dr̄ calix damnationis gehennalis. De illo bibit̄ in inferno sulphur ardēs inflammās. scd̄m illud p̄s. Ignis ⁊ sulphur spūs ꝓcellaꝝ pars calicis eoꝝ. Heu dñe si talis est ꝑs calicis quis totū calicē sustinere p̄t. Certe hūc calicē bibēt illi⁹ calicis amatores illi videlicet de quib⁹ dr̄ ꝓuerb. xxiij. Qui morant̄ in vino ⁊ student calicibus epotādis. Bibit̄ aūt de calice gehēne pot⁹ sulphuris flāmās ⁊ ardēs vt sic ignis ardori ꝑuersi cordis ⁊ sulphur fetori praui opis respōdeat. ꝫ ille pot⁹ nō dabitur nisi habentib⁹ signū cauponis infernalis scz diaboli. De quib⁹ dr̄ Apoc. xiiij. ꝙ habebūt caracterez bestie in frōte ⁊c̄. De quo scribitur ibidē. Hic bibet de vino ire dei qd̄ mixtū est mero in calice ire ip̄ius ⁊ cruciabit̄ igne ⁊ sulphure ante conspectū agni ⁊ fumus tormentoruz eoꝝ in conspectu angeloꝝ sanctoꝝ ascendet in secula seculoꝝ. nec habebunt requiem die ac nocte. Hoc est contra illos qui erronee tenēt ꝙ damnati quandoqꝫ certis diebus aut horis habeāt quietez a penis. De hoc cruciatu ait Gregori⁹ Quid in illa die acturus est qui a conspectu iudicis rapitur ab electorum societate qui tenebrescit a lumine cruciabitur eterna combustione. Certe beatus Jacobus cuius hodie festum agimus bibit tantuz de calice passionis ꝙ nunc prorsus immunis est a calice damnationis. Ex predictis patet qualis sit ī quolibet calice mixtura scd̄m illd̄ p̄s. Calix in manu dñi vini meri plenus mixto. Mixta enim sunt ī primo calice vinum ⁊ fel. in secundo vinum ⁊ aqua. in tercio vinuz et lac. in quarto ignis ⁊ sulphur. Beatus ergo Jacobus de primo et secundo calice bibit in mundo ⁊ de tercio iā inebriatur in celo. de quarto autē nunqꝫ gustabit in inferno sed eternaliter deū laudabit qꝛ hūc calicem euasit ⁊ cum xp̄o semper gaudebit. Huius autem gaudij si volumus esse participes oportet nos primum esse socios sue tribulationis. si eniz non compatimur non conregnabimus quia xp̄us suis nepotibus scz beato Jacobo ⁊ iohanni noluit dare regnum nisi biberent calicem passionis. quo iure tunc nobis daret. certe multominus ⁊c̄.

De inuentione sancti Stephani sermo sequitur. lxviij.

Tatuisti verba tua que locutus es ī manibus pueroꝝ tuoꝝ ꝓphetaꝝ vt transferēt̄ ossa regum nostrorum et ossa patrum nostrorum de loco suo Baruch. scd̄o.

¶ Pro introductione nota ꝙ in cōmuni prouerbio dicitur. Quilibet sacerdos laudat suas reliquias. et causa huius laudis est vt per commendationem reliquiarum et sanctorum populus ad deuotionē excitetur. Et sic legit̄. ij. Paral. v. ꝙ salomon templo edificato posu

it in illud archā testamēti in qua erāt reliquie virga Aaron q̄ fronduit et floruit ⁊ amigd alū ꝓduxit tabula testamēti ⁊ vrna aurea habens manna vt ergo ppl's ad deuotionē excitaret̄ sacerdotes ⁊ leuite qñ archa portabat̄ canebāt tubis. ⁊ voces in sublimi tollentes ceperunt laudare ⁊ dicere. Cōfitemini dño qm̄ bon⁹ qm̄ in seculū misericordia ei⁹ ps. cv. Moraliter xp̄us hic ꝑ sacerdotē designat̄. De quo p̄dixit ps dicēs. Jurauit dñs ⁊ non penitebit eū tu es sacerdos in eternū scd̄m ordinē melchisedech. Iste sacerdos xp̄us hz duas ecīas. vnā militantē aliā triūphantē. In prima hz p̄ciosas reliquias scz sctōrū corpa. ī scd̄a aīas electoꝝ scd̄z illd̄ ps. Custodi innocēciā ⁊ vide equitatem qm̄ sunt reliquie hoī. pacifico has reliq̄as ip̄e in scripturis hic inde multipliciter ꝯmēdat dicēs ꝑ apl'm Heb. vj. Scti ꝑ fidē vicerūt regna opati sunt iusticiam ⁊c. Et laudes cuiuslibet scti ꝯsuenit eccīa recitare vt ppl's ad deuotionē ⁊ veneratione sctōꝝ excitet̄. Inter has reliquias eccīa hz valde p̄ciosas q̄ sunt corpa sanctoꝝ sstephani ꝓtho martiris Nicodemi Gamalielis ⁊ Abibe quoꝝ inuencionē hodie solenniter celebrat ⁊ in verbis p̄missis per Baruch ꝓphetā laudat dicēs. Statuisti verba tua ⁊c. ¶ In verbis p̄missis inuēcio sunc trāslatio corpis bti stephani ex quatuor ꝯmendabilis reddit̄. Primo ex ꝑte illius a quo facta ē scz xp̄i cū dicit. Statuisti verba tua. Ip̄e em̄ verba que locutus ē in trāslatiōe scti Stephani statuit id ē firma ⁊ certa eē fecit. Et hoc duplici rōe. Prima q: ip̄a reuelacio nō fuit vana ꝫ triplici apparicione firmata. Sicut em̄ in ore duoꝝ vel triū testiuz stat oē verbū. Et sicut in trib⁹ diebus exprimit̄ oē factū. sicut etiā ī tribus reuelationibus ꝯprobat̄ oē verū. Scd̄a q: nō fuit fantastica ꝫ ꝯgruis similitudinibus demōstrata. Oñdit Gamaliel Luciano tres calathos aureos. vnū plenuz rosis rubentibus qui signabat reliquias scti stephani qui fuit aure⁹ ꝑ caritatē ⁊ carnis incorruptionē ⁊ roseus per sanguinis effusionez. Alij duo erant pleni rosis albis ⁊ signabāt reliquias Gamalielis ⁊ Nicodemi qui fuerūt aurei ꝑ caritatē ⁊ albi ꝑ intentionis puritatē. Aliū etiam oñdit argenteū croco plenū. et signabat reliquias Abibe filij Nicodemi q̄ fuerat tanq̄ argēiū nitidū ꝑ virginitatē. Croce⁹ em̄ color dr̄ esse medi⁹ inter albū et rubeū q: ip̄e cū cādore virginitatis habuit albedinē pure intētionis ⁊ rubedinē caritatis. Scd̄o ista inuēcio ē ꝯmēdabilis ex ꝑte illoꝝ ꝑ quos facta ē cū dr̄. Que locut⁹ es ī manib⁹ pueroꝝ tuoꝝ ꝓphetarū. id ē nicodemi. gamalielis ⁊ luciani q̄ fuerūt pueri ꝓpter puritatē simplicitatē ⁊ hūilitatē. ¶ Ista em̄ tria disponūt hoīem ad sustipiēdas diuinas reuelationes. Primo puritas ꝓuerbio. xxij. Qui diligit cordis mūdiciā ꝓpter graciā labioꝝ suoꝝ habebit amicū regē. Scd̄o simplicitas ꝓuerbi. iij. Cū simplicib⁹ sermocionatio eius. Et tercio humilitas. ps. Intellectū dat paruulis. Fuerunt etiam ꝓphete. qd̄ patet in Gamali

ele qui manifestauit multa p̄terita sicut suā ⁊ scti stephani passiōez p̄sencia occulta sicut ossa ī terre visceribus occultata. ⁊ futura. sicut vbertatē futurā. Tercio ꝯmēdabilis ē ex pte illoꝝ quibꝰ fiebat q̄ fuerūt reges ⁊ p̄res cū dr̄. ⁊ trāsferent̄ ossa regū nr̄oꝝ ⁊ ossa patrū nr̄oꝝ. fuerūt em̄ reges nō tyranni. Tirānum em̄ tria faciunt. scz ambicio dominādi. cupiditas lucrādi ⁊ crudelitas seuiendi. Jp̄i aūt nō fuerūt tyranni ß reges qꝛ nō fuerūt ambiciosi nec cupidi. nec crudeles ß misericordes ⁊ pij. Fuerūt etiā patres qui nos genuerūt p euāgelicā erudicionē. ij. Coꝝ. iij. Nā in xp̄o ihesu per euāgeliū ego vos genui. Jtē genuerūt nos p exēpli exhibitionē Ephe. v. Jmitatoris dei estote sicut filij charissimi. Et. j. Coꝝ. xj. Jmitatores mei estote sicut ⁊ ego xp̄i. Jtē p deuotā orōem sicut stephanꝰ paulū genuit qꝛ ip̄z sua orōe ꝯuertit. sicut dicit Aug. Si stephanus nō orasset eccīa paulū nō haberet. Quarto hec inuēcio ꝯmēdabil' est ex cā ꝓpter quā fiebat qꝛ in loco hūili iacebāt ⁊ ideo ad locū digniorē trāsferēdi erāt. qd̄ notat̄ cū dr̄ Trāsferent̄ de loco suo. ¶ Vbi nota q̄ triplex trāslacio facta est de corpe scti stephani. Prima fuit de loco despecto ad montē syon vbi ostensuz fuit quāti meriti eēt apd̄ deū qꝛ suis meritis impetrauit bona tp̄alia corp̄alia ⁊ sp̄ūalia. Temporalia qꝛ cū prius sterilitas magna eēt ip̄a die pluuia magna descēdit sup terrā quā fecūdauit ⁊ habūdanciā magnaz fecit. Scd̄o bona corp̄alia qꝛ. lxxiij. hoīes fuerunt a diuersis languoribꝰ liberati. Tercio impetrauit bona sp̄ūalia scz d̄i indulgenciā ⁊ graciā. Vnde dixit Gamaliel Luciano. Aperi nobis vt per nos aperiat deꝰ ostiū clemēcie sue in hoc mūdo. Scd̄a trāslacio fuit de syon in Cōstantinopoli vbi illi qui trāsferebāt obuiā habuerūt demones. angelos ⁊ stephanū Demones quidē deflebāt sua incēdia dicētes. Ve nobis qꝛ ꝓthomartir stephanꝰ trāsit diro nos verberās igne. Angeli affuerūt qui sup corpꝰ eius celestes laudes decantare auditi sunt. Stephanus affuit ꝓpulsans pericula maris vicz tempestatez. Appatuit em̄ eis dicens. Ego sum nolitē timere ⁊ sic tranquillitatē magnā fecit. Tercia trāslacio fuit de Cōstātinopoli romā. Quā quidē ꝯmēdabilē q̄tuor fecerūt Primū ē collatū bn̄ficiū qꝛ filia theodosij fuit a demone liberata. poterat nanq̄ dicere theodosius stephano. Filia mea malevexat̄ a demonio. poterat sibi stephanus rn̄dere. Ego veniā scz romā ⁊ curabo eā. Scd̄m est stupendū ꝓdigiū. Naz cū ad quādā eccīam portaret̄ vectores subintrāt nec vltro ꝓgredi possunt. Aliud etiā fuit ꝓdigiū qꝛ cuz greci corpus laurencij loco stephani accipere vellent amētes sunt effecti et postea mortui. Tercium ē gratum consorcium. quia corpus Laurencij in latus se vertit ⁊ medium sepulchri vacuum stephano dereliquit. Quartuz est celeste oraculum. clauso em̄ sepulchro audite sunt voces angeloꝝ dicenciū. O felix roma que corpus Laurencij hyspani ⁊ stephani Jherosolimitani

gliosa pignora vno claudis mau
E seolo. ¶ Circa p̄dicta querit̄ cuius
auc̄te reliquie seu corpora sctōꝝ sūt
trāsferēda. Ad hoc dicēdū ꝙ corpo
ra sctōꝝ nō sunt transferēda de lo
co ad locū sine auc̄te prīcipis scz pa
pe vel ep̄oꝝ vel sine licēcia synodi
vt ī. c. corpora. de ꝯse. di. j. et hoc
veꝝ ē vt ibi notat glo. cuz corpus
traditū ē perpetue sepulture. vt. l.
fi. C. de reli. et sump. fu. nisi necessi
tas immineat. Si aūt nō ē tradi
tū perpetue sepulture p̄t transferri
sine auc̄te alicuius. vt. C. e. ti. l. sz
nec dū. Et p̄dicte leges loquunt̄ de
F oīb⁹ corporib⁹ generaliter. ¶ Scd̄o
quero quō reliquie sctōꝝ debēt ꝓpl'o
oñdi. Ad hoc dico ꝙ antique reli
quie nō debēt oñdi extra capsam.
nec exponi venales. Rō ꝓhibitio
nis ē scd̄m Panor. in. c. ij. de reli.
et ve. san. qꝛ cū oñdunt̄ ossa nuda
multoꝝ deuocio torpescit. dicūt em̄
ꝙ si fussset sctūs ossa nō fuissent sic
dispersa nō aduertentes ꝙ oīb⁹ ge
neraliter dictū ē. Cinis es et in ci
nerē reuerteris. hijs exceptis quib⁹
deus singularē graciā facere volu
it vt in corpore b. virginis. Johis
euāgeliste et similiū. Reliq̄as vo
inuentas de nouo nemo dz publice
venerari nisi auc̄te romani pōtifi
cis fuerīt approbate. Et p̄lati nō
permittāt ꝙ illi qui accedūt ad eo
rū eccīas cā venerationis decipiā
tur falsis figmentis sicut qñq̄ oc
casione quest⁹ fieri ꝯsueuit vt ha
G bet̄ in dicto. c. ij. ¶ Reliquie etiam
sctōꝝ nō debēt exponi venales. qd̄
fieri p̄t duob⁹ modis. Primo cum
vere vendunt̄ inde accepto precio
qd̄ nō licet qꝛ sacra et religiosa nō
sunt in dominio alicuius nec capi
unt extimationē. vt insti. de rerū
diui. § nullius. Scd̄o qñ expo
nunt̄ passim cā questus vt habeāt̄
large oblationes. Est em̄ hec que
dam larga vendicio vt dicit Pa
nor. vbi supra. Plura de venerati
one reliquiaꝝ vide infra sermone
de oībus sctīs. ¶ Vltimo quero qñ H
trāslacio siue inuēcio corporis sctī
Stephani facta fuit. Ad hoc dico
ꝙ corpus bt̄i stephani inuētū fuit
anno dñi. cccc. vij. et imperij Ho
norij anno. vij. et ea die qua eius
passio celebrat̄ scz sequēti die p⁹ na
talis dñi. Festa aūt mutata sūt du
plici ratione. Prima ē qꝛ festū de ī
uentione solenni⁹ agebat̄ q̄z festū
de passione. et hoc tū ꝓpter reueren
ciā natiuitatis dñi. tum ꝓpter mul
ta miracula que in ip̄ius inuēciōe
dñs oñdit. Quia ergo passio ip̄ius
dignior ē q̄z inuencio et ob hoc solē
nior dz esse. Ideo festū de passione
eccīa ad illud tp̄s transtulit in quo
in ampliori reuerencia habeat̄ vi
delicet immediate post natalē dñi
et inuentionē ei⁹ ad terciaz augu
sti qñ fuit lapidatus. Scd̄a rō q̄a
Stephanus ꝓthomartir ē. et cum
martiriū sctōꝝ sit natale eoꝝ ī ce
lis. Ideo merito statim p⁹ natale
dñi natale sctī stephani celebratur
vide d̄ hoc plura ī ser. de ei⁹ passiōe

De inuencione sancti Stepha
ni alius sequitur sermo. lxviiij.

Wann. xij. Thema

3 1 Vstū dedu
xit dñs pervias rectas
et oñdit illi regnū dei.
Sapīe. x. Quanta iusticia floruit

De sancto Stephano in eius inuētiōe

Beatissimus ꝓthomartir nr̄ Ste-
phanus bene ostendūt scripture ca
nonice, sicut lucas euāgelista scri
bēs actus apl̄oꝝ hoc refert Act. vj
⁊ vij. Unde Act. vj. dr̄ ꝙ crescēte
numero discipulorꝝ scz fidei ẏpia-
ne factus ē murmur grecorꝝ aduer-
sus hebreos eo ꝙ despicerent̄ in mi
nisterio quotidiano vidue eorum
Ad sedādū ergo illud murmur. vij
apl̄i ꝓuocauerunt multitudinē di-
scipulorꝝ dicentes. Nō ē equū nos
derelinquere verbū dei ⁊ ministra
re mensis. ꝯsiderate ergo viros ex
vobis boni testimonij septem ple-
nos spūsctō ⁊ sapiēcia quos ꝯstitu
am⁹ sup hoc opus. ecce iusticia. et
elegerunt Stephanū vir̄ plenum
spūsctō ⁊ fide ⁊ alios sex. specialit
tū dr̄ stephan⁹ plen⁹ spūsctō ꝓpter
excellenciā sue scīitatis ⁊ iusticie.
⁊ ideo prim⁹ inter septē diaconos
notāt. Quāta aūt in eo refulserit
iusticia patet ex eo qđ sequit̄ qr ipe
faciebat signa ⁊ ꝓdigia magna in
ppl̄o. ymmo nō solū in ppl̄o fecit
miracula ꝫ ⁊ disputādo cuz iudeis
de fide ẏpi ꝓuicat eos multipliciter
auctoritate scripture ⁊ rōe ostēden
do ex ꝓphetis multipliciter Jhesuz
esse verū messiā iudeis in lege ꝓmis
sum vt patz Act. vij. Hee vtiq fu
erunt vie recte p quas dñs iustum
ꝓthomartirē Stephanū hic dedu
xit vicz veritas vite ⁊ doctrine. et
ideo oñdit illi regnū dei nō solū in
patria vt omnibus beatis ꝫ ⁊ ispe
cialiter hic in vita in hora sue pas-
siōis cū lapidaret̄ a iudeis. ait em̄
Ecce video celos apertos ⁊ Jhesum
stantē a dextris dei. Ideo bñ veri-
ficant̄ vba thematis. Justū dedu
xit dñs ⁊c. vbi supra. ¶ In verbis
thematis ad laudē ꝓthomartiris
Stephani duo nobis sunt ꝯsiderā
da vicz ipius meritū qr iust⁹ quem
dñs deduxit ꝑ vias rectas. scdo ei⁹
ꝓmiū qr dñs oñdit illi regnum dei
⁊c. ¶ Circa primū ē notandū ꝙ du
plices sunt vie hoīs. videlicet vie
peccatorꝝ ⁊ vie iustorꝝ. Vie pecca-
torꝝ sunt vie septē capitaliū viciorꝝ
per quas ambulāt pctōres in infer
nū. De quibus dr̄ Sapie. v. Lassa
ti sumus in via iniquitatis ⁊ pdi
tionis ⁊ ambulauim⁹ vias difficī
ciles. Dicit̄ notanter lassati sumus
qr onus graue impositū viatori fa
cit eum cito lassum. ꝙ aūt peccata
sunt onera grauia oñdit ꝓpheta di
cens. Sicut onus graue grauate
sunt sup me. igit̄ velint nolint pec
catores lassabunt̄. Sūt aūt septez
vie iniquitatis que sunt valde dif
ficiles ⁊tū peccatorib⁹ multū ama
biles. De hijs vijs dicit Gregori⁹
ꝓvii. mora. Via nanq elati super
bia. via raptoris auaricia. via lu
brici ꝯcupiscēcia carnalis. Et sub
iūgit. In vijs ergo suis vnusquis
q oculos deprimit qr solis viciis
vt p hec aīo satisfaciat inrēdit. Et
hoc ē qđ dicit Job. xxviij. c. Oculi
em̄ illius sunt in vijs eius. sicut er
go septē sūt vie materiales itinerāti
bus difficiles ita septē sunt vie mo
rales pctōribus difficiles scz mōtuo
sa p quā ambulāt superbi. spinosa p
quā ambulāt auari. lutosa p quaz
ambulāt luxuriosi. tenebrosa p quā
ambulāt inuidi. tumultuosa p quā
ambulāt iracundi. sumptuosa per
quā ambulāt gulosi. tediosa p quā
ambulāt accidiosi. prima viā acci

piūt supbi ⁊ ambiciosi q̄ sp̄ vadūt vias mōtuosas qd̄ ē periculosum. qꝛ de modico lapsu imminet magnū periculū. Quia scd̄z Greg. quāto gradus alcior tanto casus grauior ⁊ decliuior. istis ē sicut d̄ lepore dr̄. qꝛ lep⁹ multo melius currit ꝯtra mōtē ascendēdo q̄ꝫ descēdēdo de mōte ī vallē qꝛ hꝫ anteriora crura breuiora q̄ꝫ posteriora. Moraliter tibie anteriores sunt affectiōes ad deū. posteriores sunt affectiōes ad mdm. Ita in supbis breuiores sunt affectiones ad deū q̄ꝫ ad mūdum. Scd̄am viā eligūt auari videlicet spinosam. sicut saluator oñdit ꝙ diuicie sunt spine math. xiij. Quia cū magno labore acquiruntr̄ cū timore custodiuntr̄ ⁊ cū dolore amittuntr̄. scd̄m illud Osee. ij. Sepiā viā tuā spinis. Terciā viā eligūt luxuriosi q̄si bestie. De quibus in p̄s. Inquinate sunt vie illius in oī tp̄e. Taliū via ē lata ⁊ trita ⁊ lutosa ⁊ multi trāseūt p̄ eā math. vij Lata ē via q̄ ducit ad perditionez ⁊ multi ambulāt eā. Per oppositū est de vijs castis. De q̄b⁹ ī p̄s. Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabit ⁊c. Quartā viā ambulāt inuidi vicz tenebrosam qꝛ inuidi p̄ maliciā ꝓpriā sunt excecati et ita sp̄ in tenebris ambulāt. scd̄m illd̄ ꝓuerb. ij. Relinquūt iter rectū ⁊ ambulāt p̄ vias tenebrosas q̄ letantr̄ cū malefecerint ⁊ exultāt ī rebus pessimis ⁊c. Quintā viā scz tumultuosam siue lapidosaz lapidū sese ꝯcuciencīū vadūt iracūdi. qui valde faciliter ledunt̄ a lapide. i. a v̄bo ꝓximi etiā modico. de quib⁹ in p̄s. Cōtricio ⁊ infelicitas ī vijs eoꝝ ⁊ viam pacis nō ꝯgnouerūt. Sextā viā scz sumptuosaz eligūt gulosi q̄ ea q̄ paupib⁹ cōicare debe rēt supflue consumūt ⁊ involupta te viuūt. Septimā viā scz tediosā eligūt accidiosi q̄ sp̄ sunt fatigati dū ea debēt operari q̄ sunt ad salutē. oē em̄ qd̄ ad diuinū spectat officiū reputat̄ ab eis nimis longū habēt tediū in v̄bo dei audiēdo ī missa in vesp̄is ⁊c. ꝫ nō habēt tediū in mdi vanitate. Iste vie sunt homī difficiles qꝛ mergūt ad interitum. iste vie sunt hoī nociue ⁊ periculose qꝛ retrahūt eū a vijs v̄itatis ita ꝙ nec hō hijs vijs occupat⁹ noscit ea q̄ dei sunt. Ideo dr̄ vbi supra sapiēcie. v. Ambulauim⁹ vias difficiles ⁊ viā dñi ignorauim⁹. Hinc ē ꝙ hoīes vicijs dati sp̄ de alijs hoībus male iudicāt eo ꝙ nesciūt mēsurā vie iustoꝝ ⁊ ex hoc iudicant oēs hoīes scd̄m seip̄os. nō em̄ iudicāt ꝙ alij hoīes q̄nq̄ possint viuere v̄tuose. Mirat̄ em̄ luxuriosus quō hō posset seruare ꝑpetuā ꝯtinenciā Gulosus estimat ꝙ null⁹ seruare posset verā abstinēciā. Auar⁹ iudicat ꝙ oīs hō cupiat habere diuicias ⁊ habūdāciā. Et hoc ē qd̄ dicit Crisost. in q̄dā omel. Oīs hō scd̄m se estimat alterū. nō em̄ p̄t hō melius sentire de altero q̄ꝫ senciat de seip̄o. Ecce fornicari⁹ neminē castū estimat. cast⁹ nō facile suspicat̄ de fornicaciōe. Supb⁹ neminē putat humilē. hūilis neminē credit superbū ⁊ sic de alijs. Alie sunt vie iustoꝝ ⁊ ille nō sunt aliud q̄ꝫ vie p̄ceptoꝝ dei. p̄ has ergo vias ambulāt qui p̄cepta dei custodiūt scd̄z illud p̄s. In mādatis tuis exercebor et

De sancto stephano in eius inuentione

ꝯsiderabo vias tuas. ⁊ iterū. Viā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri. ¶ In gene re ergo loquēdo tūc via hoīs nō ē aliud ꝙ eiꝰ actꝰ siue sint ītiores siue exteriores. Dñs Gre. xxj. moꝛa. sup illud iob. xxxj. Nōne ipe ꝯsiderat vias meas ⁊ cūctos gressus meos dinumerat dicit. Quid viaꝝ nomīe nisi actiōes denūciat. Hinc p ihere. dr. Bonas facite vias vras ⁊ studia vra. Bone aūt vie sē vie ꝓceptoꝝ dei. Et subdit Greg. ibid Sicut dñs vnuscuiusq; ꝯsiderat vias sic dinumerat gressus vt nec minutissime quidē cogitatiōes eiꝰ iudicio ac verba tenuissima q̄ apd nos vsu viluerīt indiscussa pmaneant. Hoc ē qd aut saluator matth. vij. De oī verbo ocioso qd locuti fuerint hoīes sup terrā reddēt rōnē ī die iudicij. Laborandū ē ergo cuilibet hōi vt vadat p vias rectas. ⁊ si eas ignorat tūc ploret cū ppha a dño illaꝝ noticiā dicēs. Notam fac mihi viā in qua ambulē. ⁊ iterū. Vias tuas dñe demōstra mihi ⁊ iterꝝ. Da mihi intellectū vt discā mandata tua. Multū em ꝯfert ad solaciū ambulantis bona noticia viep quaz dz ambulare. nā ceteris paribus talis via videt ambulāti breuior ꝙ via ignota eusdē quātitatis. Ita ē de via recta iuxtaꝝ. ꝑ multi sunt qui se putāt ambulare per vias rectas ⁊ tandē errātes ꝓcipitant in foueā. sicut sunt multi q̄ nolūt reꝓhendi in pctis suis aut nō credētes ea ee pctā vel nō tam grauia. De quibꝰ dicit Salomon pueꝛb. viij. Est via q̄ videt hoī recta nouissima aūtem eiꝰ ꝯducūt ad mortem. O deus quot sunt tales q̄ etiā sub spe melioris vite sibi q̄nq; statuūt terminū multoꝝ dieꝝ in pctis suis totaliter abijcere timoꝛē dñi. hij vtiq; ambulāt p vias obliquas falsas ⁊ piculosas q̄ ꝓcipitāt hoīem in gehennaz. Bti ergo quos deducit dñs p vias rectas sñ bti q̄ talibꝰ oñdit regnū dei vt patet in seda pte. ¶ Circa sedaz ptē ergo est notandū q̄ tripley inuenīt regnū in scriptura sacra viz regnū dei. regnū mdi ⁊ regnū diaboli. primū est regnū decoris. secdz regnū timoris ⁊ terciū regnū horroris. Primū regnū scz dei ē celū. secm mōs. tercīū infernꝰ. Celū nanq; ē regnū decoris ⁊ glorie. iuxta illud ps. Gloriā regni tui dicent ⁊ potenciā tuā loquent vt notā faciāt filijs hoīm potēciā tuā ⁊ gloriā magnificēcie regni tui. De hoc regno dicit Bern. in homb. li. xv. Quatuoꝛ sunt genera hoīm regnū celoꝝ possidencīū. nā aliqui violenter rapiūt illd alij mercant. alij furant ⁊ alij intrare ꝓpellunt. Violenter rapiunt qui relinquūt oia ⁊ sequunt. ꝙm ⁊ corpus suū castigāt. De quo dr Matth. xj. Regnū celorū vim patitur ⁊ violenti rapiūt illud. Vbi dicit August. Certe non ē modica vis dū qs potēs habere vitā delicatam relinquit rpalia ⁊ vim facit carni sue p macerationē aut castigationē. qui em sic pseuerat certus est de regno celorū. Hec Augu. Alij mercant regnū celorū qui se exercitant in opibus misericoꝛdie corpalibus ⁊ spūalibus. De illis dicit august. Venale habeo dicit dñs. qd regnū celorū. quo emit. pauptate regnum. dolore gaudium. labore

requies. ignominia gloria. morte vita. Moneta ergo qua emitur regnū celoꝝ est pauptas scdm illud Math. v. Bti pauperes spū qm ipoꝝ est regnū celorū. Illi aūt dicuntur pauperes spū qui nō inflant spū superbie qui vicz oīa terrena reputāt vt stercora ppter beatitudinē que est deꝰ. Ecōtrario diuites sunt q̄ nullo volunt carere sz quicqd eorū superbia ⁊ insaciabilis voluntas cupit hoc volunt habere. hec Augus. Moneta qua emit gaudiū ēdoloꝝ ⁊ pſecucio Math. vbi supra. Bti q̄ pſecutionē pacunt ppter iusticiaz qm ipoꝝ est regnū celorū. Vbi dicit Aug. Notanter dicit dns ppter iusticiā nō ppter suā iniquitatez. Moneta qua emit requies ē labor pñe. Math. iiij. Penitēciā agite ⁊ appropinquabit regnū celorum. Moneta qua emit gloria est ignominia ⁊ hūilitas profunda. Vnde Math. xviij. Nisi conuersi fueritis et efficiamini sicut paruuli non intrabitis regnū celorū. Vbi dicunt Jhero. Crisо. ⁊ Hyla. Paruul⁹ ē qui ad annos discretiōis nō dū peruenit nō inuidet ⁊ si irasci quodāmodo videt statim obliuiscit. nō desiderat mulieres pulchras videre cuilibet credit ⁊ confidit. quēcq̄ diligit estimās patrē suū. Sic vos caritatē habete ad oēs. nō sitis acceptores psonarū. hec Jhero. ⁊ ceteri. Moneta aūt q̄ emit vita ē mors pp̄m assumpta. iuxta illd. Regnū celorum vim patit ⁊c. Magnam em vim ⁊ violenciā quilibet sibi facit quando ppter regnū celorū vitā suā cōtemnit. Sic ergo patet quō emitur regnū celorū. Tercij sunt q̄ furantur regnū celorū illi videlicet qui multa bona occulte faciunt fugientes vanitatem ⁊ laudem hūanam ⁊ solo diuino testimonio sūt contenti. De quibus saluator dicit Math. vi. Pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Quarti sūt qui compellunt intrare regnū celorū illi videlicet quos hic ignis paupertatis pbat deo volente. De quibus dicit Lu. xiiij. Compelle intrare. Compelluntur em varijs oppressionibus ⁊ necessitatibus afflicti. Vnde Greg. Mala que nos hic premunt ad deū nos ire compellunt. Vnde Act. xiiij. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum celorū ⁊c. De hoc regno dicit Aug. in de spū ⁊ aīa. Eccevenale est regnū dei eme sivis. nec multū estimes de re magna ppter precij magnitudinez tantū valet quātum habes. noli querere quid habeas sed qualis sis. res ista te valet. tantū quantū es tu te da ⁊ habebis illam. sed malus sum inquies ⁊ forte me non accipit. dando te illi bonus eris. Tātū em emit vidua duobus minutis quantū emit petrus relinquens recia. quantū emit zacheus dando dimidiū patrimoniū Regnum enim dei tantum valet quantum habueris. In illo regno dei vt dicit Augustⁱ. xxij. de ciuitate dei. Quicqd desiderabitur aderit omne quod ibi erit bonuz erit. qd ibi videbimus amabimus ⁊ laudabimus. ecce quid erit in fine sine fine. nam quis alius est noster finis nisi peruenire ad regnū cuius nullus ē finis. hec Aug. Hoc ē regnū qd dns oñdit inclito protomartiri Ste-

phano dum vidit celos apertos et Jhesum stantem ad dexteram patris vbi supra tunc videt ea que nō licz loqui que hūanitus nō possunt ꝯprehendi ⁊ nullo fine concludi nū quid tunc letus ille dulcis martir mortē sustinuit cū ad regnū illud festinauit. Ideo bene scribunt̄ de eo verba thematis. Justū deduxit dn̄s per vias rectas ⁊ oñdit illi regnū dei ⁊c. Scd̄m regnū ē mds qd̄ est regnū timoris. De quo Mathei. xxiiij. Surget gens in gentez et regnū aduersus regnū ⁊ erūt pestilencie ⁊ fames ⁊ terremotus per loca plurima. Jstud regnū xp̄s cōtempsit qn̄ fugit turbā que eū voluit facere regem. Joh. vj. Ideo dixit Joh. xviij. Regnū meū non est de hoc mdo. Quare aūt illud dicat̄ regnū timoris oñdit Bohecius. iij. de ꝯsola. prosa. v. narrans hystoriā de Dyonisio tyranno. quā hystoriā plenius narrat Macrobius de somno Scipiōis li. x. Dyonisi⁹ inquit aule sicule inclementissim⁹ incubator familiari cuidā suo existimanti vitā dyonisij esse beataz ꝓpter huius mundi voluptatē volens oñdere q̄ plena esset vita sua periculis gladiū euaginatū supra caput illius pilo equino suspendit. epulasq̄ ⁊ copias tyrannicas ei p̄sentare facit. Cunq̄ familiaris timore mortis grauatus epulas minime aduerteret dixit dyonisi⁹. talis est mea vita quā tu beataz putas sic inquit mortem nobis imminentem preuidemus. Estima ergo q̄ felix eē poterit qui timere nō desinit. Est ergo regnū mundi regnum timoris. quis dubitat vbicū q̄ in mundo hominē ꝯstitutū nō debere timere pericula infinita que sibi sunt possibilia iā ab elementis iam ab inimicis iā a bestijs iā ab infirmitatibus latentibus sui corporis ⁊ sic de alijs. Terciū regnuz est infernus qd̄ dr̄ regnū horroris siue doloris vbi dn̄at̄ ille tyrann⁹ qui est rex super omnes filios sup̄bie Job. xlj. Vbi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. cui horrori super terrā nihil p̄t ꝯpari. Vnde Sapīe. j. Non est inferorū regnū in terra scz in superficie terre sed circa centrū. Nō igit̄ hoc regnum terciū neq̄ scd̄z ꝫ primū accipient sancti. Juxta illd̄ Sapīe. v. Accipiūt regnū decoris ⁊ diadema de manu dn̄i. dn̄abunt̄ em̄ ī honore coronabunt̄ cū decore ⁊ obseruabunt̄ sub bono tutore ⁊ defensabūtur ab omni timore. qd̄ singularit̄ nr̄o ꝓthomartiri ꝯgruit. qꝛ stephanus grece latine dr̄ corona. fuit em̄ bene corona martirū qꝛ principiū martirū in no. te. sicut Abel in veteri ideo ostensum sibi est regnuz dei in quo nunc eternaliter manet coronat⁹ ⁊c. Dubitat̄ circa premissa ex quo superius dictuz est ꝙ vie recte per quas dn̄s deduxit beatuz ꝓthomartirem Stephanū ⁊ quemlibet iustū ad regnū. sunt vie mādatoꝝ siue p̄ceptorū dei. que sunt tamen illa que nos debent inducere ad obseruanciā mandatoꝝ dei. ⁊c. ¶ Ad hoc dicendum est ꝙ septē sunt que merito nos monere debēt ad obseruanciam diuinorum preceptorum scz summa autoritas dei precipiētis. immensa dei dignitas et maiestas. preceptorum raciona-

bilitas. ꝓceptorum maxima vtilitas. malox multiplicitas que incurrunt non obseruantes precepta dei Beneficiox diuinox magnitudo et multitudo. mādatox dei i obseruādo possibilitas. Primo ergo ad obseruanciā ꝓceptox dei nos mouere debet summa auctoritas dei ꝓcipientis qui habet in nos vniuersale et plenū dominiū. tum quia creauit. tum quia regit ⁊ gubernat vniuersa. ad talem autem principem pertinet condere leges nobis ⁊ nos sibi obedire ⁊ eū honorare corde verbo ⁊ operibus. Ideo frequēter ꝓceptis ꝓmittit̄ Exod. ij. Ego dñs deus tuus. quis aūt nollet talē dñm timere. quis non vellet ei obedire. sub cuius potestate ⁊ voluntate taliter viuere vt sine eius voluntate aut contra suā voluntatē nō possz ad minutuz perdurare. Scdo nos ad hoc inducere debet immēsa dei dignitas ⁊ maiestas quam habet per potenciā. eminenciā. pulchritudinem ⁊ alia sua propria ꝓpter que merito debemus eū honorare ipm reuereri ⁊ sibi obedire. Magnū ē ei nō obedire ꝑlato minori. maius superiox ß maximuz infinite dignitatis principi vt patet per simile i policia humana. Tercio debz nos inducere ꝓceptoruz racionabilitas tum quia ꝓcedunt a sapientissimo tū qz oīa ꝓcedunt scdm dictamē recte rationis naturalis. Quod tibi vis fieri alteri facito ⁊ qd tibi non vis fieri alteri ne feceris. ꝓ vt lacy determinant doctores in tercio sententiaz di. xxxvij. Quarto nos ad hoc debet mouere ꝓceptoris maxima vtilitas que potest esse quintuplex. Primo quia obseruancia mandatox facit homini bona ecclesie. ꝓpria scdm illud ps. Participem me fac deus oīm timencium te ⁊ custodiencium mandata tua. Scdo quia totū hominē rectificat scdm illud Eccīastici. xv. Dedit deus homini mandata que sibi seruaret. seruarent eū scz in iusticia ⁊ rectitudine. Tercio quia amicum dei ꝓstituit. Johā. xv. Vos amici mei estis si feceritis que ꝓcipio vobis. Quarto mansionem sanctissime trinitatis efficit. Johan. xiiij. Si quis diligit me sermonē meuz seruabit ⁊ pater meus diliget eum ⁊ ad eū veniemus ⁊ mansionem apud eum faciemus. Quīto ad vitam eternā inducit. Mathei. xix. Si vis ad vitaz ingredi serua mādata. ß debet homo diligenter attēdere ꝙ seruet omnia dei mandata quia sicut dicit̄ Jacobi. ij. Si quis offendit in vno factus est oīm reus ē qui in vno peccato mortali deum offendit inimicus dei ꝓstituitur ⁊ si sic decedit eternaliter damnabitur nō tñ tanta pena quantū iste qui in multis ꝓceptis trāsgressor reperit̄. pudox vticz est pro tpali ꝓcio tam ꝑmpte hoī seruire ⁊ do pro mercede eterna tā segniter obsequi ⁊ obedire. Quinto ad obseruādū dei ꝓcepta mouere debz malox multiplicitas que incurrūt dei ꝓcepta non seruantes. nā aufert hoī semetipm tum quia in seruitutem diaboli redigitur quia omnis qui facit peccatum seruus est peccati. Joh. viii. tum quia melius eēt hoī isti si natus nō fuisset si sic moriē. Aufert etiā hoī oīa bona opa dicē

te apl'o.j.ad Cor.xiii.Et si distri
buero in cibos pauperū oēs facul-
tates meas ⁊ si tradidero corpus
meū ita vt ardeā caritatē aūt nō
habuero nihil mihi prodest.aufert
etiam homini fraternitatem siue
ꝯmunionē eccīe quā credimus in il
lo articulo.Sctōꝝ ꝯmunionē. De
q̄ ait ꝓpheta in p̄s.vbi supra.Par
ticipem me fac deus oīm timenciū
te ⁊ custodiencium mandata tua
Aufert etiā homini societatez san-
ctoꝝ in patria quia vitā eternam.
De quo apl's ad Gall'.v.qui enu-
meratis p̄ceptoꝝ transgressoribus
sic ꝯcludit qui talia agunt regnuz
dei nō ꝯsequēt.Sexto nos ad ob-
seruanciā p̄ceptoꝝ mouere dz bene
ficioꝝ diuinoꝝ magnitudo ⁊ mul
titudo.in tolerando mala nr̄a vt
peniteamus dando eucharistiā et
alia sacr̄a vt sanemur.vocando
nos varie ⁊ multipliciter vt resur
gamus custodiendo nos ne mori-
amur.⁊ vitā eternā ꝓmittendo ne
desperemus.Ideo si tot bn̄ficijs in
grati fuerimus vtiq̄ grauius pec-
camus.Cuius exemplū habemus
Math.xviij.in seruo cui debita
dimissa fuerunt qui ꝯseruo suo di-
mittere noluit.Et Math.xxv.de
seruo neq̄ qui talentum dn̄i sui ab
scondit ⁊c.Septimo ad obseruan
ciā p̄ceptoꝝ nos debet mouere mā
datoꝝ possibilitas.nā leue est mā-
data dei seruare scd̄m illud math.
xj.Jugū meū suaue est ⁊ onus me
um leue.Et.j.Joh.v.Mandata
eius grauia non sunt.Ideo dicit
Jhero.in expositione fidei catholi
ce.Anathema sit qui dicit deū no-
bis aliq̄d p̄cepisse ⁊ hoīem illud im
plere nō posse.De hoc dixi supra ī
quodā sermōe de sctā Maria mag
dalena de pctō luxurie quō quidaz
male se excusant dicētes.Ego nō
possum dimittere peccatū luxurie
⁊c.ꝙ aūt mandata dei sint leuia
patet in habētibus caritatē vt di-
cit apl's.j.Cor.xiij.Caritas om̄ia
suffert oīa sustinet ⁊c.Vnde in p̄s
Viā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri cū di-
latasti cor meū scz ī caritate.Sūt
etiā mādata dī leuia ex hoc ꝙ xp̄s
ad faciendū ea est coadiutor nr̄.q̄
scd̄m apl'm ad Pphil'.ij.Operatur
in nobis velle ⁊ ꝓficere ꝓ bona vo
luntate.Juuant etiā nos virtutes
infuse.angel⁹ nr̄.orō eccīe ⁊ sacr̄a
et multa similia.Studeam⁹ ergo
sūmopere implere dei p̄cepta vt sic
deducti ꝑ vias rectas mereamur
cū bt̄ō ꝓthomartire Stephano vi
dere regnū dei in scl'a scl'oꝝ Amen.

De translatione sancti Valenti
ni patroni nostri sermo lxx.

Noch placu
it deo ⁊ trās latus ē ī pa
disum vt daret sapīam
gentib⁹ Eccīastici.xliiij.¶ Pro ī A
introductiōe nota ꝙ q̄ ꝯuersacio
maloꝝ ē periculosa ideo fugienda
exēplo xp̄i.nā sicut modicū fermē
tū magnā massam farine corrūpit
⁊ amaricat ⁊ modicū putridū totū
pomū.⁊ dens infirm⁹ totū caput.
sic malus ⁊ pctōr multos iustos co
habitantes deprauat.quare in pro
uerb.dr̄.Qui serpentē in sinu suo
nutrit pacietur ab eo.⁊ in.c.sepe.
xxviij.q.j.dr̄.Maloꝝ ꝯsorcia etiā
bonos corrūpūt.Docet ergo sapiēs
Eccīastici.vij.Malū eē relinquē-

dū ⁊ fugiendū dicēs. Discede ab in
iquo ⁊ deficiēt mala abs te. ne igit̄
iusti ab iniustis inficiant̄ ꝑ eoꝝ cō
sorciū trāsfert eos dn̄s vt de enoch
in verbis p̄missis legit̄. Per transl
lationē vero Enoch in ꝑadisuz ter
restrem apte signat̄ trāslacio scti
Valentini patroni nr̄i hodie facta
a Tridentina eccīa in Patauien̄.
eccīam matrē nr̄am quare sibi cō
grue adaptāt̄ v̄ba p̄dicta. Enoch
placuit deo id est btūs Valentin⁹
et est trāslatus ⁊c. In verbis p̄mis
sis btūs Valentinus a q̄tuor ꝯmē
dat̄. Primo a deuota xp̄i imitacio
ne cū dr̄. Enoch qui interp̄tat̄ am
bulans cū deo. Consueuit aūt ho
mo cū alio ambulare ⁊ se sibi asso
ciare. aut qn̄ ē similis. aut qn̄ ē fa
miliaris. aut qn̄ ē ꝓpinqu⁹ aut af
finis. Innocencia aūt facit hoīem
xp̄o similē ideo xp̄s innocētes sibi
libenter adiūgit. p̄s. attestāte Inno
centes ⁊ recti corde adheserūt mihi
Cōtēplacio facit hoīem deo fami
liarē. Vn̄ dr̄ de Moyse maximo
dei ꝯtēplatore Exod. xxxiij. Loq̄
bat̄ ad moysen facie ad faciē sicut
hō loqui solet ad amicū suū. Casti
tas v̄o facit hoīem deo ꝓpinquū ⁊
affinem. Sapīe. xv. Incorrupcio
deo ꝓximū facit. ¶ Recte igit̄ xp̄s
ambulauit cū btō valētino ⁊ btūs
valentin⁹ cū eo. Primo ideo q: fu
it sibi silis seruādo innocēciā bap
tismalē. Scdo q: fuit sibi familia
ris ꝑ ꝯtēplacionē celestē. et tercio
q: fuit sibi ꝓpinqu⁹ ⁊ affinis ꝑ pu
diciciā virginalē. Vn̄ p̄s. Ego au
tē in innocēcia mea ingressus sum
hoc quo ad baptismalē innocenciā
Et iterū. Pes me⁹ stetit in directo
hoc quo ad v̄ginalē pudiciciā. pes
id ē affect⁹ aīe ī directo stat qn̄ ad
nulla mdi dilabit̄ ꝫ sp mds seruat̄
In ecclesijs bn̄dicā te dn̄e hoc quo
ad ꝯtemplacionē internā. ¶ Scdo C
ꝯmendat̄ a diuina approbatiōe cū
dicit. placuit deo. Placuit aūt bea
tus valentinus deo ꝑ tria scz ꝑ con
cordiā quā cū ꝓximis seruauit ꝓ
pter aīas q̄s ꝯuertit ⁊ ꝓpter sensua
litatē quā rōi seruire coegit. de hijs
trib⁹ dr̄ Ecclastici. xxv. In trib⁹
bn̄placitū ē sp̄ūi meo que sunt ꝯcor
dia fratrū. hoc quantū ad ꝯcordiaz
quā seruauit vbi inter oues suas ⁊
ip̄m vnā aīam ⁊ vnū cor eē voluit
Amor ꝓximoꝝ hoc quātū ad aīas
quas ꝯuertit ⁊ ad dei et ꝓximoruz
amorē adduxit. Et vir ⁊ mulier si
bi bn̄ ꝯsencientes. hoc quantuz ad
sensualitatē quā rōi seruire coegit
vel pōt dici ꝙ deo placuit q: inter
ceteras virtutes que deo magis pla
cent est misericordia. Juxta illud
Math. ix. Misericordiā volo ⁊ nō
sacrificiū. ¶ Btūs aūt valētin⁹ mi
sericordiā habuit et tp̄alē et sp̄ūalē D
Temporalē quidē quia bona sua
pauperibus liberaliter distribuit.
Attendens illud Ambro. in. c. cō
uenior. xxiij. q. viij. Omnia q̄ epi
scopi sunt pauperum sunt. et illud
Jhero. in. c. gloria episcopi. xij. q. ij
Gloria episcopi est pauperum opi
bus prouidere. Ideo inter cetera p̄
cepta episcopoꝝ apl'us precepit epi
scopos esse hospitales. j. Thy. iij.
Oportet ep̄m esse hospitalē. Ideo
in. c. qm̄. xvj. q. j. dr̄ ꝙ res eoꝝ de
bent esse ꝯmunes ad sustētationez
pegrinoꝝ. si ergo fuit tante carita
tis pietatis et libertatis in mundo

fortior nunc est in celo cū hic sit ca
ritas ignis culus. ibi caminus. ysa.
xxxi. dicit. Cuius ignis in syon et ca
minus in ihrm. Habuit etiā mi
sericordiā spūalē in questiōe petōy
per sollicitā et feruentē ꝓdicationē.
implēs illud apli. j. Thy. iij. Opor
tet epm eē doctorē. Fuit em doctor
egregius q; salutis docuit et oñdit vi
am verbo et facto. verbo doctrine
et exēplo bone vite. Tercio ꝓmēda
tur a felici trāslatione cū dr̄ et trās
E latus est in paradisum. ¶ Fuit aūt
btūs Valentinus tripliciter trans
latus scz añ mortē. in morte et post
mortē. Prima trāslacio fuit de dis
solutione ad status pfectionē. naz
ortulanus cernēs plātā delicati fru
ctus periculis exposita hoim vel be
stiaz in campis trāsfert ad virida
riū suū bñ munitū. vt ibi floreat et
fructificet. Sic dñs nr̄ videns hoiez
aptū ad fructificanduz in eccia dei
qui stat in mōdo quasi in cāpo non
bñ munitū ordiat ad ortū et ad sta
tū sancte religionis siue ad statuz
maioris pfectionis vicz ad epalez
Sicut serm Valentinū patronem
nr̄m. De hac trāslacione dr̄ sapie
iij. Placens deo factus est dilectus
et viuēs inter petōres translatus ē
F ¶ Circa hoc quero vtrū status epoy
sit perfectior q̄ status religiosoruz
Ad hoc dico scdm serm Tho. scda
scde. q. clxxxiiij. ar. vij. q̄ status
epoz est pfectior statu religiosoruz
quod pbo triplici rōe. Prima sumi
tur ex transitu meliori sic. Nulli li
cet a maiori statu ad minorē tran
sire ß ad statū religionis aliquis pt
transire ad statū plationis. etiā si
ne licencia romani pontificis sed
eps nō potest transire ad statuz re
ligionis sine licencia romani pon
tificis vt habet in. c. nisi cū pridez
de renunc. vbi dicit textus. Facili
us indulget q̄ monachꝰ ad pāsula
tū ascendat q̄ q̄ pāsul ad monacha
tum descendat. Ad idem est textus
in. c. licz. de regulari. ido dicit san
ctus Thom. scda scde. q. clxxxv. q̄
status religionis ꝓpat ad episcopa
lem sicut disciplina ad magisteriū
et dispositio ad pfectionē. Ideo epi
magis dicunt esse in statu pfectio
nis q̄ religiosi. Scda racio est ex
actu pfectiori. nā agens semp est p
fectior paciente ß religiosi se habet
vt pfecti. epi vero vt pfectiores scdz
Dionisium. Tercia racio est ex af
fectu sine fructu vtiliori nā pfecti
us et vtilius est vacare simul vite
actiue et contemplatiue q̄ vite cō
templatiue tantū. ß status religio
sorum ordinat ad vitam contēpla
tiuam tantū. Status aūt episco
poy et ad vitam actiuam et ad vi
tam contemplatiuā ordinat. Ita
dicit Greg. in pastorali et habet i
c. sit rector. xliij. distinc. Sit pre
sul actione precipuus pre cunctis
contemplatione suspensus. ¶ Sz G
quereres. an status religionis sit
melior q̄ secularis. Ad hoc dico
q̄ status religionis est melior tri
plici racione. Primo propter secu
ritatem. Quia sicut securius et me
lius est esse in portu q̄ in mari pro
pter infinita pericula sic melius et
et securius est esse in religione q̄ in
seculo vbi multa sunt pericula que
apostolus enumerat. j. Corinthi.
xj. Periculis fluminum. periculis
latronum etc.

Scd̄o ꝓpter acceptationē diuinaꝫ
Nā sicut ille qui plura dona dat
magis acceptus est illo qui mino-
ra dat. sic religiosus donās deo ex
voto ꝓpriam voluntatē ꝑtātem ⁊
actū magis acceptus est q̄ ille qui
solū actū deo tribuit. Vnde Anß-
hel. in li. de sil'itudinib⁹. Qui dat
arborē fructū ⁊ opus plus dat q̄ q̄
solum donat fructū ⁊ nō arborem
Tercio ꝓpter maiorem p̄miacionē
q̄ per ingressum religionis conse-
quit̄ quis remissionē omniū pecca
toꝝ. q̄ vt dicit. sctūs Thom̄. scd̄a
scd̄e. q. lxxxvj. ⁊ habet̄ in. c. ad mo
nere. xxxij. q. ij. ꝙ religiōis ingres
sus excedit oē genus satisfactiōis
et pn̄ie. Sꝫ obiceres ꝙ status scl'a
ris videt̄ esse melior q̄ hꝫ plura ex-
ercicia virtutū que nō pōt habere
religiosus. nā diues in operib⁹ mi
sericordie pōt multū seminare reli-
giosus vero nō. Vnde apl'se Coꝝ.
ix. Qui parce seminat parce ⁊ me-
tet. ⁊ qui seminat in benedictioni
bus de benedictionib⁹ ⁊ metet. Ad
hoc rn̄det̄ ꝙ etiā religiosus ꝑ eadē
exercicia pietatis mereri pōt sicut
secularis donās cor ⁊ affectū sicut
et secularis donans rem ⁊ effectū
q̄ deus cor interrogat ⁊ nō manū
vt in. c. si quid inuenisti. xiiij. q. v
nec ꝯsiderat quid fiat ß quo aīo fi
at. xv. q. vj. c. j. in fine. Scd̄a trās
lacio bt̄i Valentini in morte ē de
peregrinatione ad eternaꝫ quieta
tionem vicꝫ de mundo ad celum.
de loco laborioso ad locum quietis
de qua Coll'. j. Eripuit nos de ꝑtā
te tenebraꝝ ⁊ transtulit in regnuꝫ
filij sui. nā rex habens seruū fidelez
vel p̄lat⁹ ꝓmouet eū post debitum
seruiciū ad aliquā dignitatē vl' of
ficiū ꝓ remuneratione vt ibi in tui
tu seruicij ⁊ laboris quietē habeat.
Isto mō dn̄s nr̄ eos qui se ī hac vi
ta laboribus v̄tuosis occupant fide
liter transfert post hanc vitam ad
magnā dignitatē ⁊ ad quietem re
gni celestis ꝑpetuā. Sicut sctm̄ va
lentinū patronē nr̄m q̄ ad hoc la
borauit vt deo placeret ⁊ in ꝑadi
sum translatus est vt dicit thema
¶ Sed querit̄ circa hec vtrū deus
semꝑ transfert hominē de statu hu
ius vite ad aliā vitā ī optimo sta
tu vite sue. ⁊ videt̄ ꝙ nō q̄ optim⁹
status multoꝝ ē infancia ī quo tn̄
nō moriunt̄ ß in senectute cū senu
erint in annis ⁊ peccatis. Pro solu
tione huius notandū ꝙ nō esset cō
ueniens quēlibet mori in statu in
fancie licet sit melior status multo
rū. Et hoc ꝓpter tria. Primo q̄ sic
periret multiplicacio hoīm cū oēs
ante tp̄s pubertatis ⁊ anteq̄ essent
apti ad ꝓcreandū extinguerentur.
et sic perconsequens nō fieret mul
tiplicacio hominum nec restaura
cio angelice ruine. Secundo liber
tas hominis frustraretur cum nū
q̄ ad vsum bone vel male operati
onis deduceretur. Tercio hominū
violencia fieret qui libero arbitrio
operando bene vsq̄ ad seniuꝫ ma
gnam posset mereri gloriam. quo
tn̄ bono moriendo in infancia pri
uaretur ante vsum liberi arbitrij.
Id̄o dicunt aliqui ꝙ deus hominē
in opimo statu suscipit per mortez
vnum sic moriendo. alterum sic.
vnum vt coronetur. alterum vt
micius puniatur. Quod probant
auctoritate Ezech. decimoctauo

dicentis. Nolo mortē peccatoris sz vt magis ꝯuertat̄ ⁊ viuat. ⁊ Sapiencie. iiij. Raptus est ne malicia mutaret intellectum eius. nā libertas hoīs est tam nobilis ꝙ deꝰ nō vult hominē priuare dignitate libertatis quin hō possit bn̄ vl' male meritorie vel nō operari. Cū ergo deus qui p̄scit vltimū finē hoīs bonū siue malū ex ꝓpria nostra volūtate electū scd̄m quē scd̄m sanctuz Tho. hominē p̄destinat aut p̄scit. si in homīe ꝯgnoscit aliquā bonā scintillā aīe boni ꝓpositi ⁊ firmā Deus hanc suo tpe sulphure pnīe ⁊ igne caritatis accendit vt eū sicut latronē dextrū saltē in puncto mortis possit saluare qꝛ scd̄m sctm̄ Thom̄. li. iij. ꝯtra gentiles ti. ix. Malum nō ꝯsumit tm̄ naturam bonaꝝ scintillarū quin ex eis fiat magnus ignis. Ad hoc em̄ deus sp̄ stat ad ostiū cordis cū igne caritatis ⁊ pulsat vt sibi aperiat̄ ⁊ scintillaz accendat. Apoc. iij. Ego sto ad ostiuz ⁊ pulso ⁊c̄. Sic scintilla petri erat incēsa qn̄ post negationē xp̄s eū inspexit nec in apostasia eū mori ꝑmisit ꝫ sulphure pnīe et igne caritatis in corde incensus in statu meritorio vitā finiuit. Tercia translatio bt̄i Valentini post mortē fuit quātū ad corpꝰ ꝓprium de loco despecto ad locū honorificū vicz de castro Mayensi ꝑ lōgobardos destructo in vrbē Tridētū et et deinde ꝑ Tassilonē ducē bauarie ad vrbē Patauien̄. vide de hoc supra in sermōe. xxv. De hac translatione p̄t exponi illud qd̄ habetur Gen̄. vl. Deus visitabit vos asportate ossa mea vobiscū de loco isto. Et illd̄. ij. Mach. ij. Cū venissent cuncti seniores israhel portauerūt leuite archā ⁊ intulerūt in tabernaculū. Quarto ī verbis thematis cōmendat̄ brūs Valentinus a finali intentione cū dr̄. Vt daret gētibus sapienciā. Nā inquantū est translatus ad statum episcopalez dedit sapienciā suis doctrinis. ꝓuerb. v. Deriuent̄ fontes tui foras ⁊ in plateis aquas tuas diuidet Inquātuz translatus est in ꝑadisum eccīe triumphantis dat sapienciā suis meritis. Eccīastici. xliiij. Sapiēciaz sctōꝝ narrant populi. Inquantuz autē est translatus in ꝑadisum ecclesie militantis dat sapienciā suis miraculis que quotidie innouant̄ et fiunt. Eccīastici. xxxvj. Innoua signa ⁊ īmuta mirabilia. Hec aūt translacio patroni nr̄i de loco despecto ad locū honorificuz habuit testimoniū ꝑ odorē mirabilem qui de eius tumulo emanauit. Nō em̄ ille odor fuit naturalis. qꝛ fuit res ardua. res insolita. res insperata ⁊ res ꝯtra solituz cursuz uature. Primo fuit res ardua rōe v̄tutis qꝛ tāte v̄tutis fuit ꝙ īfirmos curabat Eccīastici. xxiiij. Quasi mirra electa dedi suauitatē odoris sicut em̄ mirra expellit serpētes sic odor ille fugabat demones. Scd̄o fuit res insolita ⁊ hoc rōe q̄litatis. nulli em̄ odori materiali similis videbatur qꝛ nimirū celestis pigmentariꝰ nō de materia terrenorum aromatū confecerat sed de plenitudine celestiuz carismatū. eccīasticixxxviij Vngentarius faciet pigmenta suauitatis. Tercio fuit res insperata. Et hoc ratione quantitatis.

vincebat enim omnes alios odores. Cañ. iij. Odor vngentorum tuorum super omnia aromata. Quarto fuit res ꝯtra solitũ cursum nature vt de ossibus fetidis. vbi cõsueuit emanare fetor tantus exeat odor Ecciastici. xlix. Ossa illius visitata a deo scz ꝑ tã miri odoris infusionẽ. ⁊ sequit̃. Et post mortẽ ꝓphetauerũt nõ quidẽ verbis ꝫ miraculis. nõ lingua ꝫ odoris fragrãcia. nõ voce ꝫ spũ ⁊ virtue.

De sctõ Valentino sermo. lxxj

Omĩe quinq; talẽta tradidisti mihi math. xxv. Dicit b. Aug. ꝙ nisi sup̃ acceptis oĩm largitori grãm deferam⁹ oĩa q̃ ad salutẽ accepimus in ꝑuiciẽ ꝯuertentur verũ qꝛ nemo p̃t ex affectu grãs agere si nõ ꝯgnoscat bñficia q̃ accepit vt eisdẽ cognitis facili⁹ ad grãrũ actionẽ excitent̃. Que licz innumerabilia sint ⁊ penit⁹ infinita. ita vt nulla lĩgua etiã ãgelica ea valeat explicare, nos tñ d̃ ip̃is balbuciendo loquẽtes in quinario numero ꝑstringam⁹ q̃ bñ quinq; talẽtoruz numero designant̃ ⁊ dñs ea copiosissime huic sctõ Valẽtino cuius hodie festũ colimus dedit ꝓ vt ip̃e in verbis thematis testat̃ dicẽs Dñe quinq; talẽta ⁊c. ¶ Pro deductione thematis nota ꝙ dñs dedit huic sctõ ⁊ nobis quĩq; talẽta. Primũ talẽtũ dr̃ creatiõis. scd̃m sociacionis. terciũ sustẽtatiõis. quartuz gratificaciõis. quĩtũ glorificatiõis Primuz talẽtũ qd̃ dñs huic sctõ et nobis tradidit dr̃ bonũ creatiõis. Quis nã existimet quãtũ bonuz ẽ esse in numero creaturarũ nõ quarumcũq; ꝫ rõnabiliũ q̃ sunt ad imaginẽ et similitudinẽ dei create. De quo dr̃ Ecciastici. xvij. Deus creauit de terra hoĩem et scd̃m ymaginẽ suã fecit illũ et iteruz ꝯuertit illũ in ip̃am et scd̃m se vestiuit illuz virtute. Creauit ex ip̃o adiutoriuz simile sibi. ꝯsiliũ et linguã et oculos et aures ⁊ cor dedit illis excogitandi et disciplina intellect⁹ repleuit illos. creauit illis scienciã spũs sensu impleuit cor illorũ et mala ⁊ bona oñdit illis. In quib⁹ verbis multiplex p̃rogatiua creati hoĩs intelligit̃ et declarat̃. De cuius p̃rogatiua dicit Aug. Cõsidera o hõ q̃a deus tu⁹ dedit tibi esse et pulchruz esse. nã scd̃m exteriorẽ hominẽ fecit te rectum vt per corporis rectitudinem animum commoneret. et Bern̄. in quodam sermone dicit. Parum tibi videtur o homo cogita qualem te fecit. nempe secundũ corpus egregiam creaturam. scd̃z animam magis vtputa ymagione creatoris insignem. rationis participem. beatitudinis eterne capacem. nec hoc ante promeruit q̃s ante non fuit nec spes retributionis fuit quoniam bonoruz nostrorum non indiget. ¶ Per hoc autez talentum aliud lucramur si corp⁹ et animam ad honorem dei dispẽsamus. Primo corpus suum debz quilibet distribuere in ieiunijs. vigilijs. abstinencijs et ceteris laboribus pro deo assumptis. Nam per hoc nobile corpus si recte et ordinate eo vtimur bona acquirimus infinita. valet enim corpus nr̃m sanum ad penitencie contricionẽ.

infirmum ad meritorum cumulacionem. mortuum ad liberam euolationem resuscitatum ad eternaz glorificationem. Scdo animā in bonis anime concessis excitare debet videlicet orando. predicando de lege dei meditando. cunctos etiam inimicos diligendo. nam anima tam nobili dignitate est insignita vt per vnionem ad vitā graciev aleat peruenire. Teste apostolo. j. Cor. vj. Qui adheret deo vn9 spiritus est cū eo. Ad hanc gloriaz addidit vt sicut deus penitus immortales viueremus. Ita fecit iste sanctus declara ex ei9 legenda quā hic applica. ¶Scdm talentum dicitur sociacionis. Magnū quippe hoc est vt vnusquisq habeat sociū sibi angelum ipm custodientem 7 sibi ministrantez. Vnde dicit Jheroni. et allegat magister in scdo dist. vj. Magna est dignitas animarum vt vna quecq ab ortu sue natiuitatis in sui perfectionem et custodiam habeat angelum speciaiter delegatum. In qua auctoritate tria notant doc. theologis. Primū scdm Alex. de ales in scdo summe. Et Archidia. super. c. firmissime. de cōsecra. dist. iij. q dupler est natiuitas scz in vtero 7 ex vtero. Prima est quando anima creatur simul 7 infunditur corpori. Scda vero est quando exit de ventre matris. Angelus autem deputatur homini a prima natiuitate scz in vtero 7 non ante nec debuit etiam post istam differri. rationem ponit Bonauentura in scdo di. vj. Quia illa custodia principalius respicit spiritū q̄ corp9. 7 ideo nō debet specialem angelum ad suam custodiam habere antecq̄ spiritus infundatur non debet differri quia ex tunc defendere potest 7 iuuare. Scdm notandum q̄ angelus nō deserit obstinatū in peccatis vsq̄ ad mortem. Racio ē scdz Bonauenturā. Quia promior ē bon9 angel9 ad adiuuādū q̄ mal9 ad perdendum sed malus angelus homine nō delinquit vsq̄ ad mortez etiam quantuncunq̄ sanctum. sic et bonus quantumcunq̄ sceleratuz non dimittit vsq̄ in finem. Tertium notandum q̄ angelus beatus propter custodiam hominis nō ē inferior homine viatore neq̄ indignior. nam licet angeli digniores sint nobis natura 7 grā. Juxta illud p̄s. Minuisti eum paulo min9 ab angelis ꝛc. Non tamen dedignantur propter deum cui in hoc cōplacent cuius ymaginem in nobis cernunt sua ministeria impartire. ¶Seruiunt autem nobis in tribus quia bona suggerūt a malis defendunt vota nostra ad deum et eius nobis graciam referunt. Quod in Raphaele 7 Thobia nobis lucide declaratur qui videlicet Raphael Thobie bona suggerebat cum dixit Thobie. xij. Benedicite deum celi 7 coram omnibus viuentibus confitemini illi quia fecit vobiscū misericordiam suam. A malis defendit eum apprehendit demoniū et ligauit in deserto superioris egipti. Vota eius ad deum 7 dei graciam ei retulit cum dicit. Cum orabas cū lachrimis 7 sepeliebas mortuos 7 derelinquebas prandium. ego obtuli orationem tuam dño.

Que triavna sentēcia tangit bern
hard⁹ cū dicit. Ecce fratres mei q̄ꝫ
solliciti sunt spirit⁹ angelici salutē
nostram promouere quociens bo-
na suggerunt. a malis defendunt
inter nos ⁊ deum discurrunt me-
dij vota nostra ei offerentes ⁊ gra
ciam reportantes. Tercium talen
tum dicit̄ sustētacionis. Dedit em̄
dn̄s huic sancto ⁊ nobis bona tpa
lia ad sustentanduz. in quo dono
omnem modū ⁊ mensuram videt̄
excedere quia nobis sine exceptio
ne contulit vniuersa scz celuz ⁊ ter
ram mare ⁊ omnia que in eis sunt
p̄s. Omnia subiecisti sub pedibus
eius ⁊c̄. glo. qui dicit omnia nihil
excipit. Eccīastici. xvij. Numerū
dierꝫ ⁊ tempus dedit illi scz homī.
et dedit illi potestatem eorꝫ que sūt
super terram. posuit timorem illi⁹
super omnem carnem. ⁊ dn̄atus ē
bestiarum ⁊ volatilium. Vn̄ Au-
gu. Respice o homo quid tibi nō
seruiat omnis creatura ad hunc fi-
nem cursum suum ordinat vt tuis
obsequijs famuletur. tuis vtilitati
bus deseruiat tuisq̄ oblectamētis
pariter ⁊ necessitatibus scd̄m afflu
enciam indeficientez occurrit. hoc
celum. hec terra. hoc mare. hic aēr
cuz omnibus que in eis sunt exple
re non cessant. hic circuit⁹ tempo-
rum annis innouationibus se ex-
hibet. antiqua innouans. dilapsa
formans. consumpta restaurans.
hec ergo dilige sed vt subiecta. vt
dona. vt famulancia. vt arrā spō
si. Caue ergo anima fidelis ne me
retrix sed spōsa dicaris si munera
dātis pl⁹ q̄ꝫ amātis affectū diligis
dilige ergo principaliter illū. dilige
temetipm̄ ꝓpter illum. ꝓpter illū di
lige dona illius qꝛ data sunt ab il-
lo. ⁊ hec ē pura dilectio ⁊ casta ni-
hil habens sordidum nec curuum.
cum deus ꝓpter se diligitur. maio-
rem ergo iniuriam caritati eius ex
hibes si dona dei accipis ⁊ amoris
eius vicissitudinem non reimpen-
dis. Quartum talentum dicit̄ gra
tificationis. dedit em̄ dn̄s huic san
cto ⁊ paratus est nobis omnib⁹ da
re suam graciam si voluerimus et
cupimus bene agere ⁊ fecerim⁹ qd̄
in nobis est. que adeo necessaria est
homini ad bene operanduz ita ꝙ
homo per solum liberum arbitriuz
absq̄ illa nō potest operari bonuz
¶ Propterea mgr̄ in scd̄o ⁊ doc. di E
sti. xxviij. damnant pelagianos
hereticos qui dixerūt liberū arbitri
um solū ꝑ se sufficere hoī ad bona
opa. Btūs Augus. in plerisq̄ locis
pelagianos viriliter expugnat o
stendens gracie necessitatem. Vn̄
ad Bonifaciū papā dicit. Nō pōt
homo aliquid boni velle nisi iuue
tur ab eo qui malum nō potest vel
le. Et in li. de p̄destina. san. Pri⁹
inquit est cogitare bonū q̄ꝫ credere
⁊ ipm̄ cogitare bonū ex deo ē. quā
sentenciā approbat aplus. ij. Coꝝ.
iij. dicens. Non sumus sufficienes
cogitare aliquid a nobis quasi ex
nobis. Ex quibus omnibus colli-
gimus vsq̄ adeo graciā fore neces
sariā ad explenda virtutis opera
vt etiam sine illa nec cogitare nec
velle ea quis possit. Sed obiceres
contra. sic omnis creata natura p̄t
in suum actū ⁊ illum educere absq̄
adminiculo gracie. sicut ignis lu-
cet ⁊ calefacit. canis latrat. celum

mouetur aque fluunt ⁊ cetera huiusmodi in quibus gracia non est ergo aut homo poterit absq; gra p naturam in suum actum nullū educere aut peioris ꝯditiōis erit q̄ cetere creature sed hoc est falsuz ergo per naturaz potest homo suū actū educere. ꝑ actus eius ē viuere scdm rectam racionem ⁊ operari bonuz vt patet ex primo Ethicoꝝ. ergo videt q̄ gra non sit ei necessaria. Experimento hoc clarissimū ē qa inuenti sū tot gētiles ⁊ idolatre ac infideles qui virtutis opera mito modo sunt psecuti. quis negat bonam fuisse iusticiam Bruti. fidelitatem marci reguli. constanciā mucij. continenciaz Scipionis. ⁊ philozophoꝝ morales actus. de quib⁹ in hystoriis multa legimus laudabilia. operati sunt ergo illi opera bona plurima ⁊ tñ i eis nulla erat gra ¶ Pro cuius obiectionis solutione Bonauētura i scdo di. xxviij distingunt triplex bonū q̄ hō pōt operari. primū moralis ꝺditionis scdm dispositionis. terciū ordiationis. Primū bonū est cū actꝰ trāsit sup debitā materiā nō tñ ordiatur ad finē vltimum ad summum bonū ad beatitudinē sue ad ipsuz deum. sicut cū quis nō ppter deum nec vt p̄ceptis eius obediat ꝑ tātū quia racio dictat subuenit misero ⁊ indigenti. fideliter seruata restituit. iusticiam inferioribus administrat ⁊ hmōi. Ad talia opera p̄t liberuz arbitriū absq; gra exire cooperante sibi deo sicut cooperatur alijs creaturis. nam sine primo agente nullū agēs p̄t agere. Scdm bonū dē dispositionis ⁊ ē illud q̄ fit p amore dei licet extra caritatē q̄ quidē de congruo disponit adultimum finem. In tale bonū nō p̄t libe arbi. absq; munere gracie gratis date p quod illuminet dirigat et excitet vt velit aliquid facere q̄ sit deo placitum. Terciū bonū dē ordinationis q̄ scz ordinat in finem ⁊ fit in caritate ⁊ in hoc nō p̄t li. ar. lapsuz absq; auxilio gre gratumfacientis. Ex hac ergo distinctione respondet ad obiectionē in contrariū q̄ licet homo posset operare bonū morale sicut fecerunt gētiles ⁊ philozophi absq; gra dei nō tñ bonum meritoriū siue sit meritorium merito congrui siue meri- G
to condigni ¶ Sed circa predicta dubitatur vtrum ex p̄sencia gracie possit homo in hac vita eē sine peccato. Solucio heretici quidā Beghardi ⁊ Begine dicti tenuerūt q̄ hō in vita p̄senti tantū ⁊ talē pfectionis gradū pōt acquirere q̄ redderet penitus impeccabilis ⁊ē. Sz error ille reprobatus est ab eccia vt habet in cle. multoꝝ. de here. Ideo dico ad dubiū scdm Augu. in lib. de pfectione iusticie q̄ hō pōt esse sine peccato mortali in ista vita p graciam. pōt etiā esse sine peccato i gloria. Quantū vero ad p̄sentē statū licet posset quis vitare peccata venialia in particulari ⁊ pro aliquo intervallo temporis nō tñ in vniuersali nec omni tempore ⁊ hoc ꝓpter fomitem peccati qui est inclinans ad malum ⁊ auertens a bono. Propter quod exclamat apls Ro. vij. dicens. Quod nolo malū hoc ago. ⁊ iterum. Video aliā legez in membris meis repugnantē

legi mentis mee. ⁊ Joh. j. Cañ. c. j. inquit. Si dixerimus quia peccatũ nõ habem⁹ ipi nos seducim⁹ et veritas in nobis nõ est. ⁊ Sapiẽs ꝓuerb. xx. Quis pt dicere mundũ est cor meũ. Ro. iij. Est aũt deus verax oĩs aũt homo mendax. Et greg. in pastorali. Nemo ẽ qui ita viuat vt aliquaten⁹ nõ delinquat Et in Aut. de monah. §. trennij humana natura labit̃ ad delicta. sed ꝓpterea nõ est diffidendum de bonitate dei quia venialia peccata caritatẽ nõ excludunt ⁊ graciaz ab anima nõ eliciunt neq; ianuaz claudunt regni celoꝝ. Quintuz talentũ dicit̃ glorificacionis. Contulit em̃ deus huic sctõ ⁊ tandẽ ꝯfert nobis regnũ celorum in quo glorificamur ⁊ ab omni malo eternaliter quiescemus ac eo felicissime ꝑfruemur. Jdo dicit. Euge serue bone ⁊ fidelis ⁊c. intra in gaudiũ domini tui. De quo ipe dator Gen. xv. dicit. Ego ꝓtector tuus sum ⁊ merces tua magna nimis. ¶ Deus autem dedit nobis semetip̃m multipliciter. q; multiplex fuit et est ĩdigencia nostra. Dedit em̃ nobis se carnaliter ad redimendũ. sacramentaliter ad reficiendũ. spũaliter ad consolandũ. diuinaliter ad eternaliter perfruendũ. Dedit se nobis in mortem. dedit se nobis in vitã dedit se nobis in tribulationez. dedit se nobis in eternã glorificacionem. quid ergo amplius ꝑ nobis facere debuit ⁊ nõ fecit. Vnde August. considerans. Dixerim q̃a de⁹ cum sit omnipotens plus nobis dare non potuit. cum sit ditissimus plus dare nequiuit. cum sit sapientissimus plus dare nesciuit. Acceptis ergo tot ⁊ tantis beneficijs q̃d pro graciarum actione nos retribuamus domino non habemus. quare ⁊c.

De sancto Laurencio sermo de euangelio. lxxij.

Si quis mihi ministrauerit honorificabit eum pater me⁹ q̃ in celis est. Joh. xij. c. ¶ Pro introductione nota ꝙ triplex est ministeriũ siue seruiciũ scz diaboli hoĩs et dei. Primo quidam ministrant diabolo vt peccatores. De quibus ij. Coꝝ. xj. Ipe em̃ sathanas transfigurat se in angelũ lucis. non ẽ ergo magnũ si ministri eius transfigurent̃ velut ministri iusticie Illd̃ ministeriũ est vituperabile q; seruitur. tam vili tam crudeli. ⁊ pro mercede taz miserabili scz pena gehennali. vbi ipi quib⁹ seruiũt erũt tortores eorum perpetui Scdo quidam seruiunt homini vt mercẽnarij. ꝓuerb. xxix. Rex qui libenter audit verba mendacij omnes ministros habet impios. Illud ministeriũ est tollerabile. De quo. j. petri. ij. Serui subditi estote in oĩ timore dñis. non tm̃ bonis ⁊ modestis ꝫ etiam discolis. hoc verũ dũmodo contra decem p̃cepta superioris nõ faciãt. Sed heu multi hodie de peccatis suis se excusant propter p̃cepta dñorum suoꝝ cum tam̃ Act. iij. scriptũ sit ꝙ magis sit obedire deo q̃ꝫ hominibus. Tercio quidam seruiunt deo vt iusti. Illd̃ ministerium ẽ laudabile. De quo hic Si quis mihi ministrauerit. Est

autem laudabile propter excellētis premij associationem quod innuit ỹpus cum dicit. Honorificabit eū ⁊c. In quibus quidem verbis duo tangunur que veniunt ad honorē sancti laurencij declaranda. Primum sancti Laurencij ministracio in principio. Si quis mihi ministrauerit. Secundo ipius ministerij excellens remuneracio. cum dicitur. Honorificabit eum ⁊c. primum hoc est ministrationem ỹps omnibus fidelibus suis commisit eyplendam dicens lu. xxij. Quivoluerit inter vos maior esse sit tanq̄ ministrator. ¶ Ministrauerunt ergo oīs sancti ỹpo ⁊ precipue martires in tribus que ab ipso in feudum receperunt scilicet in rebus p elemosinam. in anima per amoris feruorem. in corpore per sufferētiam. Hec sunt tria munera magorum aurum thus ⁊ mirra. in auro elemosina. in thure feruor deuotionis ⁊ in mirra mortificacio carnis designatur. In hijs tribus beatus laurencius pre alijs martirib⁹ potissime inuenitur ỹpo ministrasse. Primo quia de rebus temporalibus ministrauit misericordiam proximalem. quia ita misericors fuit q̄ nihil sibi retinebat sed pauperes ỹpianos diligenter die ac nocte quesiuit ⁊ vnicuiq̄ pro vt operat ministrauit. omnesq̄ thesauros ecclesie pauperibus dispensauit Nam vt recitatur in legenda temporibus beati Sixti fuit imperator quidam rome ỹpianus nomine philippus qui dicitur fuisse conuersus a beato laurencio. quem de eius ambitione imperij ingulauit et maximam persecutionem ỹpianis mouens ⁊ sciens q̄ ipse aut filius suus Philippus iunior totum thesaurum patris ⁊ suus beato sixto ⁊ beato laurencio commendauit ⁊c. voluit thesaurum repete reviolenter a beato laurencio. Hoc ipe sciens totum distribuit pauperibus. vide legendam. Ideo de eo canit ecclesia. Laurencius bonum opus operatus est qui per signum crucis cecos illuminauit ⁊ thesauros ecclesie dedit pauperibus. Et illud ps. quod ponitur. ij. Corinth. ix. Dispersit dedit pauperibus iusticia eius manet in seculum seculi Que verba ponderanda sunt. Dispersit enim dicitur quia pluribus condiuisit ⁊ non vni. Dispersit et non auare retinuit. Dedit ⁊ nō vēdidit. dedit libere sine spe mercedis lucri aut comodi aut obsequij temporalis. dedit non dandum post mortem reliquit. Pauperibus scilicet ỹpi. non parentibus non diuitibus. Ideo iusticia eius manet in seculum seculi quia merces iusticie eius est eterna vt exponit Nicolaus de lyra. Secundo beatus laurē cius ministrauit de anima feruentem amorem ⁊ deuotionem. Fuit enim in anima diuino amore totaliter inflammatus qui fecit cuz temporalia cuncta contemnere et deum summuz bonum diligere super omnia. vitamq̄ presentez omni periculo mortis libenter pro cristo exponere. Vñ Ambro in sermōe huiꝰ diei. Fortissimū martirē seuissima psecutoris flāma supare non potuit q̄ lōge ardēciꝰ amoris radijs mens eius accensa feruebat. ⁊ Auguſt. Materiales flammas nō

curauit quia interiorē feruorē amoris exteriorem superauit. Ideo autem seruiuit in amore feruenter. Sciebat enim q̄ hoc ministeriuz maxime querit dominus. Bonuz quidem primum est in rebus. secūdum corporis melius. Sed terciuz scilicet anime quod consistit in amore est optimum. immo prima duo nihil valent sine tercio. Sicut ostēdit apostolus .j. Corinthi. xiij. Si inquit omnes facultates meas in vsus pauperum dedero ⁊ corpus meum tradidero ita vt ardeam caritatem autem non habeam nihil mihi prodest. ¶ Vbi nota q̄ iste amor diuinus in homine quadruplicem amorem inordinatum extinguit. secundum illud p̄s Inflammatum est cor meum ⁊ renes mei commutati sunt et ego ad nihilum redactus sum et nescii. vt iumentum factus apud te. ⁊ ego semper tecum. Primo extinguit amorem carnalem. Ideo dicit renes mei commutati sunt. Greg. Gustato spiritu desipit omnis caro. Istū amorē carnalem extinxit in beato laurencio amor diuinus. quia virginitatem mentis ⁊ corporis integre seruauit. Secundo extinguit amorem terrenum. ideo dicit. Et ego ad nihilum redactus sum. qui enim mundum despiciūt nihil a mundanis hominibus reputantur. Ideo dicit apostolus .j. Corinthi. iiij. Tanq̄ purgamentum huius seculi facti sumus omnium peripsima vsq̄ huc. Istum amorem extinxit in beato laurencio quia nihil terrenum concupiuit. immo cum esset filius nobilissimi ducis hereditatez suam spreuit ideo Crisostō. Vere non habet super terram quod amet qui donum celeste in veritate gustauerit. Tercio extinguit amorem domesticū id est parentum. Vnde subditur. Et nescii. De qua nesciencia dicitur. xxviij. Qui dixerūt p̄ri suo ⁊ matri sue nescio. vos ⁊ fratribus suis ignoro illos ⁊ nescierunt filios suos hij custodierunt eloquium tuum. Istum amorem domesticum extinxit in beato laurencio ignis diuinus quia patriam ⁊ parentes suos qui erant in Hyspania deseruit ⁊ rome peregrinari voluit. nā sicut legitur in quadam legenda. Cum quidam nobilis duz in ciuitate Hasta hispanie filium nō haberet quem tamen maxime desiderio cupiebat ⁊ a suis diis impetrare nequiret consuluit quendam cristianum virum sanctissimum qui dixit ei. Scito te nunq̄ filium habiturum nisi perfidie deorum abiuraueris ⁊ te cristianum fieri promiseris. Quod cum spopondisset filium ex propria vxore suscepit. Diabolus autem hoc cognoscens fieri voluntate dei ⁊ puerum natū futurum seruum Cristi ⁊ demonū acerrimum expugnatorem quatuor cautelis vsus est contra eum. Primo nocte quadam puerum de cuna accipiens longe asportauit ⁊ sub arbore lauri reposuit vt ibi fame periret sed deus ipsum a demonum insidijs custodiuit mittēs angelos suos qui eum cibo celesti alerent ⁊ protegerent. Secundo per

multa tempora ipse diabolus in p
sona pueri nati in cuna se posuit
se multiplicater difformem exhibu
it. nunc gibbosum. nunc monstru
osum. omnibus oneroſum ⁊ infe
stum se prebens. Tercio multas
vexationes ⁊ molestias parenti
bus eius intulit quas tamen paci
enter tollerabant putantes ipsum
esse filium suum. Quarto pre vere
cundia illud celantes ad fidem cri
sti venire non audebant. Deinde
quodam tempore beatus Sixtus
magnus philozophus ⁊ Romane
curie legatus ad predicandum fi
dem cristi in hyspaniam pergens
deo disponente puerum sub lauro
inuenit. quez accipiens baptizauit
et a lauro Laurencium nuncupa
uit ac ipsum nutriri faciens in spi
ritualem filium adoptauit. Cum
autem iam creuisset beato sixto ⁊
toti curie sue erat mirabiliter gra
cioſus ⁊ hoc propter noticiam fidei
qua plurimum pollebat. sed quidā
seneſcalcus curie beati sixti lauren
cio inuidebat propter eius gracioſi
tatem et calce ipsum percussit im
properans ei q̄ nec patris sui noti
ciam haberet. immutat⁹ autem a
nimo cepit cogitare et inquirere
quis esset pater suus ⁊ propterea a
beato sixto recedens ibat per deuia
et nemora vagabundus. Sero au
tem superueniente ascendit quan
dam arborem vt feratum pericu
la euaderet. Media vero nocte ipo
vigilante deo sic prouidente maxi
ma demonum multitudo sub ar
bore se contecit ad sua figmenta et
temtamēta declaranda inter quos
vnus ait. Tot anni preterierunt
dux hyspanie filium habere nō po
tuit suasu autem cuiusdam xpiani
a deo filium impetrauit. post cui⁹
natiuitatem ipsum e cuna accepi
et sub quodam lauro posui. quem
beatus sixtus inde transiens acce
pit et baptisauit. Ego vero in cu
na me reposui ⁊ multam difformi
tatem simulans molest⁹ fui ꝑplu
rimis vnde dux et ducissa ad fidē
Cristi conuerti distulerunt. Alij de
mones hoc audientes ipsum laudi
bus extulerunt. Mane facto abeū
tibus demonibus laurencius letus
et deo gracias agens descendit et
ambulauit quousq̄ ad pallacium
dicti ducis peruenit. Cumq̄ demo
nem in cuna reperisset turpiter a
domo effugauit. ⁊ narrans predi
cto duci singula que contigerant
se esse verum filium suum declara
uit ⁊ tandem patrem ⁊ matrem ⁊
maximam paganorum multitu
dinem ad fidem conuertit. Quar
to amor diuinus extinguit amorē
proprium ⁊ priuatum. Vnde sub
ditur. Vt iumentum factus sum
apd̄ te. Amans enim semetipsum
fit iumentum diaboli quod cursu
prepeti se ad omnia vicia precipi
tat. Secundum illud. ij. Thymo.
iij. In nouissimis diebus instabūt
tempora periculosa ⁊ erunt homi
nes semetipsos amantes. tepidi.
elati. superbi. Qui vero seipsos cō
temnunt sunt iumentum Cristi.
quos Cristus vsq̄ ad visionem
sue claritatis ducit. Quod figura
tum est in asina Cristi. Mathei

xxj. per quam asinam in Iherusalem intrauit. Istum amorem priuatum extinxit in beato laurētio diuinꝰ quia deum super omnia dilexit ⁊ vitam suam carnalem despexit. propter quod beatus sixtus in papam electus eum romam reuerteretur ipsum ordinauit suum archidiaconum. Postq̄ in romana sede archidiaconus non surrexit ip̄mq̄ adeo carum habuit ꝙ sine eo missam non celebrauit sibiq̄ sanguinis Cristi dispensationem communicantibus commisit. tūc enim adhuc communicabatur populus sub vtraq̄ specie. sed postmodum statuit sancta mater ecclesia ꝙ non daretur sanguis populo cōmunicanti propter pericula ⁊ scandala que possunt sequi. quia in hostia consecrata etiam est sanguis Cristi ex naturali concomitancia Tercio beatus Laurencius ministrauit de corpore martirialem pacienciam prompte ⁊ libenter dicens cum p̄s. Quoniam ego in flagella paratus sum ⁊c̄. Vnde ⁊ beato sixto eo ꝙ sibi a penis parcere videbatur dixit. Quid in me displicuit paternitati tue nunquid me degenerem probasti ⁊c̄. ¶ Et vt ex legenda colligitur reperio ꝙ decez tormenta sustinuit ⁊ in omnibus pacienciam habuit. Primum naz videns imperator ꝙ non poterat habere thesauros opposuit sibi titulum cristianitatis propter quod fuit captus ⁊ in tenebroso ⁊ fetido carcere detinebatur corpus sed anima contemplabatur transiens per choros angelorū ⁊ sic ibi consolabatur. Secundum tormentum fuit nam postq̄ multis diebus fuit in carcere sine cibo ⁊ potu cogitauit deciꝰ ꝙ esset debilitatꝰ ⁊ fecit ip̄m venire coram se dicens. Vel habes dijs sacrificari vel mori. Et ait Laurencius. O stulte quomodo dicis ꝙ deum dimittam ⁊ adorem ydola. Indignatus decius fecit eū fortiter percutere baculis ⁊c̄.

Tercium fuit quia positus in eculeo ⁊ scorpionibus cesus di. Abnega Cristuz. Respondit. infelix has epulas semper optaui. Quartum tormentum fuit ꝙ laminas ferreas ignitas eius lateribus apponi fecit. Quintum fuit ꝙ decius iussit eum cum plumbatis durissime cedi quod tormentum adeo asperuz fuit ꝙ beatus Laurencius clamauit. Domine ihesu criste accipe spiritum meum. Et vox de celo audiente Decio facta est dicens. Adhuc multa tibi debentur certamina. Sextum fuit ꝙ pectinibus ferreis laceratus est. Tunc affuit angelus dei cum lintheo tergens eius vulnera. Et tunc miles quidam Romanus nomine credidit in cristum. Et exclamauit ad beatum Laurencium dicens. Video ante te iuuenem pulcherrimum stantē et lintheo tergentem vulnera tua. et baptisatus fuit a beato Laurencio. Septimum tormentum quia ne sic moreretur fuit positus in alio carcere sine cibo et potu ac consolatione aliqua. Octauum fuit de craticula q̄a decius fecit eum ve

nire coram se ⁊ ait sacrifica dijs
Sin autem nox ista in tuis expē
detur supplicijs. Cunq; sacrificare
nollet ministri exutum super cratē
ferream posuerunt ⁊ extenderunt
prunis suppositis. Nonum fuit ꝙ
furcis ferreis eum compresserunt
vt cicius assaretur. Ipse autem le-
tissimo vultu respexit ad impera-
torem dicens. Ecce miser assasti
vnam partem gira aliam et man
duca quia iam video quod diu de
sideraui. Decimum fuit de sale in
igne posito. Et tunc orauit beat⁹
Laurencius dicens. Gracias ago
tibi domine quia ianuas tuas in-
gredi merui ⁊ sic tradidit spiritum
¶ Secundum de sancto laurencio
E declarandum quod in verbis the-
matis tangitur est ministerij san
cti laurēcij excellens remuneracio
cum dicitur. Honorficabit eum ⁊c.
Honorificauit autem eum deus.
Primo in miraculorum operatio
ne in vita ⁊ post mortem. In vita
nanq; multa miracula fecit. Ve
niens nanq; ad domum cuiusdaz
vidue que multos cristianos in do
mo sua absconderat quam longus
dolor capitis detinebat. imposita
manu super caput eius eam a dolo
re capitis liberauit. Item eadem
nocte in domum cuiusdam cristia
ni veniens quendam cecum ibi re
perit ⁊ facto signo crucis eum illu
minauit. Vnd̄ de eo canit eeclesia
Laurencius bonum opus operat⁹
est qui per signum crucis cecos il
luminauit. Item in custodia ypo
liti quendam gentilem lucilluz no
mine qui plorando lumen occuloꝝ
amiserat baptisatuz illuminauit.
Et plura alia miracl'a in vita sua
fecit. Ideo de eo canit ecclesia. Fe
cit em̄ mirabilia in vita sua. Post
mortem etiam multis claruit ⁊ ho
die coruscat miraculis. vt patet
in elongatione cuiusdam trabis
que pro fabrica ecclesie sue depu-
tata erat ⁊ primo nimium breuis
erat. Item in refectione calicis cri
stallini. Itez in suscitacione domi
ni Stephani iudicis romani. Itē
in pane per Sanctulum prespite
rum miraculose in clibano repertū
et multiplicatum. Item in libera
tione Heinrici imperatoris. vide
de hijs legendam ⁊ pluribus alijs.
Secundo honorauit eum ecclesia
in vigiliarum institutione. Sol⁹
enim inter martires habet vigiliaz
Sed vigilie sanctorum propter
multas inordinationes hodie in ie
iunia commutata sunt. Mos em̄
fuit antiquitus vt in festiuitatib⁹
sanctorum hom ines cum vxorib⁹
et filiabus ad ecclesiaz conuenirēt
et ibidem cum luminaribus perno
ctarent. Quia vero multa adulte
ria in hijs vigilijs fiebant statutū
fuit vt vigilie in ieiunia conuerte
rentur. nomen tamen vetus reten
tum est vt non ieiunia sed vigilie
appellarentur. Tercio in archana
rum regressionibus quod sibi soli
et beato Paulo contulit. Paulo ꝓ
pter excellenciam predicationis. ꝫ
laurencio propter excellenciaz pas
sionis. Quarto in octauarum cele
bratione. Ipse nanq; solus cuz ste
phano habet octauas inter marti
res. Sicut beatus Martinus int̄

confessores. Quinto in indulgenciarum distributione. Nam summus pontifex certificatus de visione cuiusdam monachi monasterij sancti laurencij Rome et de ciugulo sibi dato per beatum laurencium. ad cuius tactum surrexit quidam defunctus. celebrata missa solenni dedit omnibus vere penitentibus et contritis ecclesiam predictam et omnes ecclesias per totum orbem dedicatas in honore sancte laurencij quarta feria deuote visitantibus indulgenciam quatuor annorum et totidem quadragenarum ad laudem sancti laurencij. Sexto honorificauit eum deus in morte in angelorum ministratione. qui mox animam ipsius in celum detulerunt. sicut animam Lazari mendici. De quo luce. xvj. Factum est vt moreretur mendicus &c. Septimo honorificabit eum deus in iudicio nouissimo per commendationem dicens ei illud math. xxv Esurui et non dedistis mihi manducare &c. Vltimo honorificabit eum post iudicium per celestis regni in anima et corpore collationē Quia dicet illud Math. xxv. Venite benedicti patris mei percipite regnum &c. Ad quod nos perducat &c.

Sermo alius. lxxiij. de sancto Laurencio.

Probasti cor meum et visitasti nocte igne me examinasti et non est inuenta in me iniquitas. ps. xvj. v. iij. Hec verba ad litteram exponuntur de Dauid posito in tribulatione. Et moraliter intelligūtur de quolibz viro iusto posito in tribulatione. Et bene conueniunt sancto laurencio. Ideo ecclesia de eo predicta verba in nocturno et diurno officijs decantat. Videmus ad sensum si valor et estimacio rerum debent cognosci oportet q res ponatur ad probationez pōderis. numeri aut mensure. Sicut patet in frumento. vino. auro. argento. panno ceterisqz rebus. Sic dominus suos probauit amicos aduersitatibus et tribulationibus. vt ostendatur eorum amor ad dominum. Vnde Gregorius. Pena quippe interrogat si quis veraciter amat. Et Jacobi. j. dicitur. Beatus vir qui suffert tentacionem quoniam cum probatus fuerit &c. Beatus ergo est qui cum beato Laurencio dicere potest. Probasti cor meum &c. In verbis premissis tria innuūtur que faciunt ad commendationem beati laurencij. Primum est probacio in principio. Secundum visitacio ibi. Visitasti nocte. Tercium est examinatio ibi. igne me examinasti. Et in hijs omnibus non est inuenta in eo iniquitas. In probatione non fuit in eo inuenta iniquitas auaricie. In visitatione non fuit in eo inuenta iniquitas impaciencie. in examinatione non fuit inuenta iniquitas perfidie. ¶ Quantum ad primum quod est probationis nota q sicut homines solent probare pecuniam quaz debent recipere pro mercibus suis vtrum sit bona. mala vel falsa. Sic deus probat illos quibus daturus est regnum celorum.

Et p̄sertim cor eorum multis modis. Primo per fidem sicut clericus probatur quando recipi debet ad ordinem vel beneficium. ij. Corinthi. vlti. Vosmetipsos tentate si estis in fide. ipsi vos probate in operibus. Glosa quia fides sine operibus mortua est. j. petri. j. Probacio fidei vestre preciosior sit auro. quod per ignem probatur id ē vr̄a fides per tentationes probata ⁊ examinata preciosior sit auro. Sed beatus laurentius probat⁹ est ⁊ fortis inuent⁹. quia Decius omne tormentorum genus sibi minatus est vt ipsum exterreret nisi sacrificaret ⁊ sic fidem cristi negaret. Sed ip̄e minas nihil curauit sed mortē libenter pro Cristo sustinuit vt vitam inueniret celestem. Et de hoc gracias agens dicit. Quia assat⁹ non negaui nomen sanctum tuuz Interrogatus te Criste confessus sum. Ex quo apparet probacio fidei eius. Secundo probatur per tētaciones Thobie. xij. Qui accept⁹ eras deo necesse fuit vt tentacio p̄baret te sicut probatur miles in torneamento. Augustin⁹. Tentaris vt proberis. p̄s. Tenta me domine ⁊ proba me. Tentaris vt qui nesciebas te a teipso inueniaris. Ecciastici. xxxiiij. Qui non est tētatus quid scit id est seipsum nouit. Gregori⁹. Cum tentamur ad dei iudicium recurrere debemus ⁊ maiores laudes ei referre. qđ pulsati verbis non nouimus. Vnde p̄s. Proba me domine et scito cor meum ⁊ fac nosce me. Tercio per obedienciam. p̄s. Probaui te apđ aquas contradictionis. Glosa id est apud populum contradicentez tibi. Qui enim graditur viam dn̄i multos hz detractores īsidiatores ɔtradictores. Sic p̄bauit đs abrahā Gen̄. xxij. Tentauit đ Abraham ⁊ dixit ad eum. Tolle filium tuum vnigenitum. Quarto per cōmissionem rerum temporalium sicut probatur seruus aut procurator domini an sit fidelis. Sic probatus fuit beatus Laurencius per thesauri commissionem. Commisit enim ei tanq̄ fideli ⁊ prudenti dispensatori Sixtus papa omnez thesaurum romane ecclesie. Sed in hac probatione cordis sui non fuit in eo inuenta iniquitas auaricie. nihil enim sibi vsurpauit ex oībus illis bonis que sibi commissa fuerunt. Vnde conuenit ei illud quod scribitur Ecciastici. xxxj. Beatus est diues quoniam inuentus est sine macula superbie. auaricie atq̄ luxurie. Hec enim sunt macule diuitum. Et qui post aurum non abijt declinando a iusticia. nec sperauit in pecunie thesauris. Sicut quidam faciunt qui pecunias suas in terram fodiunt credentes q̄ in diebus infirmitatum suarum magnum ex eis habebunt solacium. Quis est hic ⁊ laudabimus eum. fecit enim mirabilia in vita sua. vere valde pauci sunt tales. Qui in probatiōe ista perfect⁹ inuentus fuerit eternam gloriam consequitur. Hac probatione omnes diuites huius mundi probantur siue sunt clerici siue laici. omnes enim sunt villici domini. ⁊ de bonis sibi commissis sunt rationē domino reddituri. dicet dominus

quippe eis illud lu. xvj. Redde rationez villicationis tue. tamē pauci reperiuntur in hac probatione sine iniquitate. ¶ A clericis exordi diamur. Sunt em̄ quidam valde parcissimi pauperibus parum vel nunq̄ eis erogando nec hunc gloriosum martirem imitantur. De quo canitur. Beatus Laurēcius bonum opus operatus est, qui thesauros ecclesie dedit pauperibus. Ido de illis dicit Ambro. lib. offi. ⁊ habetur in. c. aurum. xij. q. ij. Aurum habet ecclesia non vt seruet, sed vt eroget ⁊ subueniet in necessitatib⁹ Quid opus est custodire quod nihil adiuuat. O sacerdos nonne dicturus est dominus tibi. Cur passus es tot inopes fame mori. aurū in ecclesie vasis habebas nec pauperibus elemosinam ministrabas ⁊c. Debent ergo sacerdotes opulenti quibuscunq̄ in necessitate positis succurrere quia eorū bona sunt pauperum teste Jhero. de vita clericali. Et habetur in. c. gloria episcopi. xij. q. ij. Omnis possessio sacerdotum intellige quam habent ī tuitu ecclesie elemosina est pauperꝝ ⁊ si quid vltra necessitatē vite possiderint nec in elemosinaz pauperꝝ erogauerint furtum et sacrilegium existit. sed hoc pauci aduertunt sacerdotes. nam quorum domus deberent esse communes pauperibus vt habetur in c. si cupis. xvj. q. j. et patere omnibus peregrinis ⁊ hospitibus. Sicut habetur in. c. quiescamus. xlij. q. nunc stant communiter clause ⁊ nulli pauperi patent. Talibus specialitet dicet xp̄s in districto examine. Esuriui et non dedistis mihi manducare mathei. xxv. Quid dicam de regibus principibus et nobilibus ⁊ potentibus huius mundi qui naturaliter vt aquila deberēt esse liberales pauperibus eos alendo et nulli calumniam faciendo quemadmodū eos Johannes baptista docuit Lu. iij. Sed heu nunc pauperes contenti essent ꝙ eos non sustentarent. si eos non soluz exactionarent ⁊ sanguinem et sudorem eorum deuorarent. Nunc verificatur de eis illud Ezech. xxij. Principes in medio eius lupi rapientes predam ad effundendum sanguinem. ad perdēdum animas et ad sectandum lucra. Quis nunc inter nobiles sequitur naturaz nobilis aquile vt sua cum alijs diuideret certe pauci. q̄s enim nobilis more antiquorum principum fundat episcopatus et ecclesias sicut Carolus magnus. Heinricus Wenzeslaus rex Stephanus ⁊c. Sed heu anihilant et postq̄ multa abstulerunt ecclesijs et pauperibus edificant nouas ecclesias et faciūt nouas erectiōes destruētes veteres credētes se p hoc excusari. ¶ Audiāt tales exemplū de vno tali. Fertur quasi sic. ꝙ cum episcopus ecclesiam sic edificatam dedicare vellet vidit diabolum in vno angulo. et coniuratus ab eodem quid faceret. et ait. Justius hic sum q̄ tu quia de meis edificijs edificata est hec. Qui aufert Petro et dat deo neutri placebit. qui membrū pungit et caput lenit vtriq̄ displicet. Quid insuper dicam de mercatoribus. artificib⁹ et alijs laicis diuitib⁹ quoꝝ aliqui tota sua

vita laborant ⁊ parcam ⁊ miseraz dicunt vitam vt ditentur non vt pauperibus erogent sed vt filijs suis hereditatem magnam ⁊ multas diuicias possint dimittere. Quid contigit filij q̄nq̄ post mortem patris totum vendunt et omnem patris laborem ac sudorem et parcitatem in taberna consummunt et meretricibus diuidunt. Alios videmus tota vita sua diuicias congregare nihil bene de eis ꝯmedere nec elemosinas facere ⁊ aliq̄n a latronibus in vita spoliantur ligantur et occidūtur. aliq̄n a dñis suis qui totum recipiunt imponentes eis crimina vel q̄ non bene reddidit cōputum ⁊c. aliquando vero a latronibus spoliantur in morte vt patz ab executoribus ⁊c. Ideo ꝯgrue dr̄ a communiter accidentibus q̄ excessus seu delictuz dñi est pena subditi. dñi enim superflue et vane in multis expendunt et ido subditos exoriant quia proprij reddit⁹ eis non sufficiunt. et delictum subditi est preda seu rapina dñi. In talibus impletur illd̄ ps. Thesaurizat et ignorat cui congregabit ea. que autem congregasti cuius erunt luce. xij. Talis non fuit beatus Laurencius sed fuit multum liberalis pauperes alēdo et thesauros eccie ipis distribuendo. Ideo bene dicit Probasti cor meum ⁊c. ¶Hic caJ dit dubium quare deus dicitur pl⁹ probare cor: q̄ aliud membrum hominis vt caput et manus ⁊c. Solucio ꝓpter tria. Primo quia corvi detur ei iure competere. primogenita enim ei de iure debent̄ Exodi. xij. Sed cor inter omnes ptes corporis est primogenitum. quia primo fit et compaginatur in matre et est primum viuens scd̄m philozophum. xvj. de animalibus ergo iure primogenitum ei debetur et sic tanq̄ suum plus probat. Secundo quia deo specialius placet. Quod patet per exemplū. Demon astricꝰ precepto cuiusdam sancti viri ad respondendum quid esset i homine deo placencius. Respondit ista tria faciunt rē que deo pl⁹ placet videlicet luna semiplena. rotunditas solis et primum rote. veritatem siquidem fatebatur sed ob scure. Per primum intelligens ℂ. quia luna semiplena quodāmodo habet formam illius littere. Per secundum O. Per tercium R. quia istius dictionis rote r est primum. Ista tria simul composita faciūt cor quod deo summe placet eiq̄ offerri debet ideo ipm probat. Tercio quia petit illud tanq̄ propriuz castrum templum et cameram. pverb. xxiij. Fili inquit prebe mihi cor tuum et ideo sicut volens hospitari prius conspicit hospicium et querit de hospicio bono. Ita deus prius probat cor anteq̄ inhabitet. ¶Scd̄m quod in verbis premissis K ad commendacionem beati Laurencij tangitur est visitacio. cum dicit. Et visitasti nocte ⁊c. Nota q̄ deus visitat et visitabit quatuor genera hominum scilicet peccatores. penitentes. proficientes et perfectos. Primos nanq̄ scilicet peccatores visitat in vita et i morte sed diuersimode. In vita sicut magister discipuluz errantem vt corrigatur verberibus. De quo in

ps. Visitabo in virga iniquitates eorum ⁊ in verberibus peccata eorum. In morte in corrigibiles ad modum iusti iudicis vt damnentur. De qua Jhere. v. Magnificati sunt quo ad superbiam ⁊ ditati sunt quo ad auariciam. ⁊ impinguati sunt quo ad gulam ⁊ luxuriam ⁊ preterierunt sermones meos pessime id est precepta mea et ministrorum meorum. nunquid super his non visitabo dicit dominus. quasi diceret. Visitabo districtissime quia ille mentiri nō potest qui illam visitationem eis promittit dicens. Ego autem in die vltionis visitabo peccatum eorum Exodi. xxxij. Qualiter ergo nūc vel in morte respondebunt ad illaz questionem quam querit deus ysa. x. Quid inquit facietis in die visitationis ⁊ calamitatis. Cui quidem questioni respondet Jherem. vj. ⁊ viij. c. A minori inquit vsq; ad maiorem omnes auaricie studēt. Et sequitur. Propterea in tempore visitationis tue peribunt. Sic visitatus fuit superbus angelus lucifer cum societate sua. Sic visitat⁹ fuit inobediens Saul. Et auarus ille luce. vii. Anima habes multa bona ⁊c. Et gulosus dives Luce xvj. Secundo visitat deus penitentes in afflictione positos sicut medicus conualescens vt consoletur ⁊ letificet id est informet qualiter ne recidiuent sed se custodire debeant. Sicut etiam mater filium famelicum vt pascat. Sicut patet exodi. iij. Visitans visitaui vos consolando cibando ⁊ vidi oculo compassionis omnia scilicet aduersa que acciderunt vobis in egipto Et dixi vt educam vos de terra egipti. Ecce visitacio ⁊ consolacio in opere. Tercio visitat deus proficientes sicut paterfamilias operarios laborantes vt opus bonum cōtinuent ⁊ perficiant. in quo deficerent nisi ab altissimo emissa fuerit visitacio Eccliastici. xxxiij. Tales possunt dicere illud lu. vij. Propheta magnus surrexit in nobis. et quia deus visitauit plebem suaz Quarto visitat deus perseuerātes et perfectos. sicut visitantur honorabiles persone dona gracie ⁊ glorie ampliora eis largiendo. Sicut patet specialiter de beata virgine quam modo dicto specialiter visitauit. Unde ps. Visitasti terraz ⁊ virginem humilez ⁊ inebriasti eā per spiritussancti fecundationem ⁊ graciarum in presenti inundationem. multiplicasti locupletare eaz Per vltimam et perfectissimam glorificacionem. Sic etiam visitauit beatum laurencium. Unde dicit. Et visitasti scilicet me. siue cor meum. Nocte id est per tenebrosi carceris inclusionem. Per noctē enim tenebrosus carcer intelligit. Fuit incarceratus carcere ypoliti. ſ in hac carcerali visitatione non fuit inuenta in eo iniquitas impaciencie. Pacienter enim sustinuit incomoda carceris. Sciebat nempe q̄ dominus dixerat. lu. xxj. Injicient vobis man⁹ suas ⁊ persequētur trahentes ad reges ⁊ presides propter nomen meum. Et infra. In paciencia vestra possidebitis animas vestras. O charissimi vbi est paciēcia vestra. si ipaciēter audis

verbum dei vbi tibi viginti dierū indulgencia confertur. Quomodo impacienter audis verbum cristi vbi ad carcerem ꝛ ad supplicia traheris. Potest etiam moraliter per noctem intelligi ipsa tribulacio. Noꝝ enim secundum auctorem in libro proprietatum dicta est a nocēdo q; oculis nocet. Est etiam noꝝ tempus nocentibus aptum ꝛ a peccantibus tollens verecundiā Sic ipsa tribulacio multocies nocet bonis qui sunt quasi oculi ꝛ lumen aliorum quia sepe sensualitatem perturbando obscurat. Sicut legitur de Cristo Matthei. xxvj. Qui cepit instante tribulatione sua tristari ꝛ mestus esse dicens. Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Ita etiam potest de alijs dici quorum sensualitatem tribulacio mestificat ꝛ obscurat. Etiaꝫ sicut noꝝ est tempus aptum animalibus nocentibus. quia tunc lupi intrant domos villanorum eis damnum inferendo. Similiter apri intrant vineas et agros ꝛ que inueniunt lacerant que alias in cauernis de die ꝛ in antris suis latitant vt dicit Grego. Ita in nocte tribulationis lupini tyranni etiaꝫ aptis crudeliores plus solito nocēt bonis cristianis. ꝛ vineam domini sanctam ecclesiam magis deuastant. quia hec est hora eorum. sicut Cristus dixit iudeis ad euꝫ nocte venientibus vt ipsum caperent Hec est inquit hora vestra ꝛ potestas tenebrarum Luce. xxij. Ita fuit etiaꝫ quo ad presens quia crudelis inimicus Decius in nocte tribulationis multum deuastauit vineam domini multa milia martirum occidendo. In qua nocte tribulationis dominus beatum Laurencium visitauit diuina consolatione vt impleretur illud dictum Dauidicum. Cum ipso sum in tribulatione. ¶ Vbi vlterius nota q; in nocte tribulationis deus beatū Laurencium visitauit per quatuor consolationes quas sibi fecit. de quibus dicitur in ps. cxxxviij. Et noꝝ illuminacio mea in delicijs meis. Noꝝ enim tunc in delicias vertitur quando tribulacio amoris dulcedine superatur. Prima ergo consolacio beati Laurencij causabatur ex amoris dulcedine. quando sua tribulacio in dulcedinem versa fuit. Ideo Decio dixit Disce miser quod tormenta tua mihi epule sunt. Quia secundum Augustinum. Omnia seua omnia inhumania facilia ꝛ quasi nulla facit amor. Sicut refert de hoc valerius libro. viij. q; Dyogenes philozophus tanto amore ad celestia estuauit q; mortem nequiens expectare naturalem se dedit igni precipitem sicq; spiritum pre amoris desiderio exalauit. Ita etiam beatus Laurencius ex magno amore quem habuit ad premia eterna multo tempore ante naturalē mortem non timuit ignis incendium Secunda consolacio causabatur ex securitate gracie. securus enim erat q; in sua tribulatione a gracia cadere non poterat. Et hoc tangitur ibi. Quia tenebre non obscurabuntur. Quando quis in tribulatione positus per penam caligine non obnubilabitur. Sicut factus

est de beato Laurencio. Ideo potest dicere cum apostolo Ro. viij. Certus sum q̄ neq̄ mors neq̄ vita ⁊c. Tercia causabatur ex serenitate consciencie. Ideo subinfertur Et nox sicut dies illuminabitur. quia tribulacio luce consciencie serenatur. Istam serenitatem ⁊ lucem consciencie habuit beatus laurencius quando dixit. Mea nox obscurum non habet. Quarta cōsolacio causabatur ex certitudine glorie. Ideo subiungitur. Sicut tenebre eius ita ⁊ lumen eius. Tunc enim lumen est sicut tenebre quando quis recipit multitudinem celestium gaudiorum secundum multitudinem passionum. Juxta illud p̄s. xciij. Scd̄m multitudinem dolorum meorum consolationes tue letificauerunt animam meam. Istam certitudinem celestis glorie habuit quando dixit. Gracias ago tibi domine quia ianuas tuas ingredi merui. ⁊ tantum de secundo. ¶ Tercium quod in verbis predictis ad commendationez beati Laurencij innuitur est examinacio cum dicit. Igne me examinasti. Vbi nota q̄ triplex ē ignis scilicet naturalis. artificialis ⁊ spiritualis. Naturalis est multiplex Nam quidam ignis non vrit sed lucet vt ignis celi empirrei. quidaz non lucet sed vrit. sicut ignis infernj. quidā vrit et lucet sicut ignis camini. Alia differencia quidam ignis semper viuit ⁊ nunq̄ moritur sicut ignis siderum. Quidam aliquando viuit ⁊ aliquando moritur vt ignis fornacis. Quidam statim vt viuit statim ⁊ moritur sicut ignis fulgoris. Item quidam ignis pascitur ⁊ consummit sicut ignis vsualis. quidam consummit et non pascitur sicut ignis solaris Quidam pascitur ⁊ non consummit sicut ignis gehennalis. Sicut dicitur in p̄s. Sicut oues in inferno positi sunt mors depascet eos. Optabunt enim homines mori et fugiet mors ab illis. Apoc. ix. Sz quia magis philozophicum est q̄ theologicum indagare rerum naturas. Ideo dimisso igne naturali ⁊ artificiali pocius de spirituali nunc est nobis insistendum.

¶ Hic autem ignis spiritualis est triplex scilicet culpe. gracie ⁊ pene Ignis culpe dicitur liuor inuidie. vel ardor concupiscencie. De quo ppha dicit. Supceos cecidit ignis et non viderunt solem. Ignis gracie est feruor charitatis. De quo dicit dominus Luce. xij. Ignem veni mittere in terram et quid volo nisi vt ardeat. Ignis pene dicitur ignis aduersitatis ⁊ tribulationis siue penarum. tali enim igne. id est per multam ⁊ duram corporis afflictionem beatus Laurencius probatus fuit. Primo enim expoliatus fuit ⁊ scorpionibus cesus Secundo fustibus fuit percussus. Tercio laminis ferreis ad latera adustus. quarto plumbatis verberatus fuit. quinto os sancti Laurēcij cesum fuit cum lapidibus. Sexto i crate ferrea multis prunis subactis assatus fuit. In hac multiplici examinatione non fuit in eo inuenta iniquitas perfidie. Per om

nia quippe supplicia sibi inflicta non poterat ab eo extorqueri vt sacrificia dijs offerret. vnde ipse dixit. Ego me obtuli deo sacrificium in odorem suauitatis. Sicut enim aurum examinatur in igne ⁊ quãto plus crematur tanto plus depuratur ⁊ nec in pondere nec in valore minuitur. Sic beatus Laurencius examinatus fuit in igne aduersitatis vt posset dicere illud iob xxiij. Probauit me quasi aurum quod per ignem transit. Et recte per aurum beatus Laurencius apte prefiguratur. Sicut enim aurũ inter alia metalla est candidius purius superapositis ⁊ habet virtutem lepre exterminuam quia limatura auri in cibo ⁊ potu sumpta a lepra preseruat vel saltem eam occultat. Ita beatus laurencius inter alios martires candore nitidus quia per ignez omnis impuritas ab eo totaliter purgata. Habet etiam beatus Laurencius virtutem q̃ a nobis potest abstergere lepram spiritualem peccatorum si passionem ipsius in nobis deuote masticam⁹ Quia legitur q̃ suis inimicis sicut ypolito qui ipsum incarcerauit veniam impetrauit ⁊ maculam vicio rum expurgauit. Legitur etiam q̃ quidam iudex nomine Steffanus tres domos beati Laurencij abstulit ⁊ iniuste possedit hic cum mortuus esset ante iudicium ductꝰ est. quod videns Laurencius ipm accessit ⁊ tribus vicibus brachium eius durissime strinxit. Judex vero dedit sententiam vt ille qui aliena abstulisset in locum Jude prodditoris traderet. sed preiectus martir quem idem in vita amauerat sanctum laurencium accessit ⁊ pro eo veniam precatur. Ille autez statim pro Steffano precaturus accessit ad Cristum eiq̃ cum alijs veniam impetrauit vt ad corpus rediret ⁊ triginta dies penitenciam ageret quod ⁊ factum fuit ⁊ tunc omnia ablata restituit ⁊ post triginta dies ad dominum migrauit Et si hoc inimicis suis fecit multomagis faciet nobis si passionez eius recolimus ⁊ festum eius solẽniter celebramus. Ideo clamemus ad ipsum cum sancta matre ecclesia dicentes. Beati Laurenti martir Cristi intercede pro nobis.

¶ Ex iam dictis patet recte sicut aurum est inter alia metalla purissimum ⁊ nobilissimum. Sic beatus laurencius inter alios martires obtinet principatum. Et hoc propter sex causas. Quarum tres ponit Guilhelmus in rationali diuinorum libro septimo. Prima propter passionis locum. quia Rome passus ẽ. que est caput mũdi ⁊ mater omnium ecclesiarum ⁊ vbi est sedes apostolica. vt habetur in. c. non decet. vij. distinctione. Secũdo propter predicationis officium quod diligenter adimpleuit. Tercio propter laudabilem dispensationem thesaurorum. quos omnes pauperibus sapienter distribuit. Quarto propter autenticum ⁊ probatum eius martirium. quia et si de alijs maiora tormenta legantur tamen hoc autenticum non habetur. Huius autem passio in ec-

clesia est valde solennis et appro-
bata. Quinto propter grandis dig-
nitatis excellenciam quia fuit ar-
chidiaconus sedis apostolice post
quem vt aiunt in romana sede a-
lius non surrexit. Sexto propter
seuiciam tormentorum quia gra-
uissima pertulit. ¶ Fuit autem ei
pena acerba ex tribus. Primo ex
doloris immensitate qua ignis ē
maxime afflictiuus. Ideo dicitur
ysa. xxxiij. Quis poterit habitare
de vobis cum igne deuorante. qua
si diceret nullus vel pauci qua mē
bra multis vulneribus lacerata et
concussa aduri fecit. Ita vt dicere
potest illud Job. xvj. Non peper
cit effudit in terram viscera mea
scidit me vulnere super vulnus.
Secundo ex temporis diuturnita
te secundum illud Ambrosij. Non
enim fratres beatus Laurentius
simplici et breui passione perimitur
Nam qui gladio percutitur simul
moritur qui in flammarum cami
no mergitur vno impetu liberatur
Hic autem longa et multiplici pena
cruciatur. Tercio ex pene diuersita
te quia omnia genera tormentorū
in eius corpore fuerunt extensa vt
dictum est supra. Ita vt dicere pos-
sit cum ps. lxxxviij. Omnes flu-
tus tuos induxisti sup me. ¶ Ideo
beatus Laurēcius inter alios mar
tires tria habet priuilegia. Primū
quia solus inter martires habet vi
giliam seu ieiunium. Secundum
cum octaua quia ipse solus cum be
ato Stephano habet octauam in
ter martires. Sicut Martinus in
ter confessores. Tercio in regressio
nibus antiphonarum. quod solus
ipe et beatus Paulus habet. Pau-
lus habet propter excellenciam pre
dicationis. Sed Laurencius pro-
pter excellenciam passionis ꝛc.

In die assumptionis beate virgi
nis sermo de euangelio. lxxiij.

Maria optimā partem elegit que non auferetur ab ea Luce. x
c. Licet verbum istud ad litteram
dicatur de beata Maria magda-
lena tamen proprie nulli competit
nisi virgini gloriose. nec deo. nec
angelo nec homini. Nullus enim
angelus vel homo est qui habeat
optimam partem. Deus vero non
tenet partem sed totum. Sola au-
tem virgo Maria habet optimaz
partem quia est media inter crea-
torem qui omne tenet et omnem
aliam creaturam que bonam vel
meliorem partem obtinet. Ideo di
cit thema. Maria optimam partē
elegit que non auferetur ab ea ꝛc.
Nota ex quo Maria est dei mater
sicut deum nullus potest sufficien
ter et digne laudare sic nec matrez
Quis enim laudare potest sufficiē
ter eam que eternum protulit ver-
bum que suum genuit conditorem
que nobis dedit mediatorem dei et
hominum. que nobis apportauit
cibum angelorum. Unde petis da
miani. Qualiter eam laudare po-
terit mundanus homo per transi-
torium verbum que de se protulit
verbum quod manet in eternum.
Ideo Augustinus. Si omnium no
strum membra verterentur in lin

guas nē. Et ideo Damascen⁹. Si laudem ⁊ gloriam eius describere volumus deficiunt nobis verba quibus exprimere valeamus. Bernhardus. Utinam mihi tot essent lingue quot stelle celi ⁊ omnes possem in laudem conuertere genitricis dei nec minimaz eius exprimere valerem virtutem..

In verbis thematis beata virgo a tribus commendatur. Primo ab excellencia in presidendo quia dicitur Maria. Secundo a prudencia in eligendo. quia optimam partez elegit. Tercio a confidencia in possidendo quia non auferetur ab ea.

A ¶Primo commendatur ab excellencia in presidendo siue ab excellēcia virtualis perfectionis. quia dicta est maria. que interpretatur domina mundi. Ipsa enim est domina omnium cum filius eius sit dominus vniuersorum. Interpretatur etiam Maria illuminata vel illuminatriz. Ipsa enim est illuminata a deo vt luna a sole. ⁊ plena omni illuminatione celestiū. Ipa est illuminatriz omnium electorum. Unde canit ecclesia. Solue vincula reis profer lumē cecis. Secundum Hieronimum etiam in libro interpretationum Maria interpretatur stella maris. Ideo canit ecclesia. Aue maris stella. De hac interpretatione psequēdo alijs obmissis dico ꝙ virgo Maria conuenienter comparatur stelle. quia sicut stella sine sui corruptione fert radium. Sic virgo maria sine sui violatione edidit filium. Nec stelle radius suam minuit claritatem nec filius Marie ei suam integritatem. ¶Conuenicius autē virgo Maria dicitur stella maris et ei assimulatur propter sex consideranda in illa stella. videlicet substanciam. quantitatem. qualitatez. situm. statum et effectum. Primo quantum ad substanciam stella illa est celestis. incorruptibilis ⁊ origo lucis que tamen conueniunt et alijs stellis. Sic virgo Maria fuit celestis conuersationis vt complecius dicere posset cum apostolo Nostra conuersacio in celis est ad Philippēn. iij. Incorruptibilis fuit mente ⁊ corpore. Nam vt dicit Anßelmus. Ea puritate decuit vt niteret qua maior sub deo nequeat reperiri. Origo fuit lucis. nā vt canit ecclesia. Angelus consilij natus est de virgine. sol de stella. qui illuminat omnem hominez venientem in hunc mundum Johannis. j. Secundo quantum ad quātitatem stella maris est minima in apparencia nobis sed maxima in seipsa. Sic beata Maria maxima in sanctitate in se sed minima in sui mente propter maximaz humilitatem. Quia respexit humilitatem ancille sue ait Luce. j. c. Humilis in corde totum deo tribuēs. humilis in ore seu locutione eius. Cuius signum rarissima ⁊ breuis locutio eius. humilis in opere seruiens cognate in partu loco ancille ipsa que erat domina angelorū Tercio quantum ad qualitatem. stella illa est superior clarior ⁊ vtilior quia est in supremo polo ideo superior. Et beata Maria est supe

tior omnium sanctorum et angelorū deo propinquior. Clarior est virginitate, semper etiam clara ī fide fuit, ꝙ sic stella semper rutilās Omnes alie stelle id est apostoli et Marie ceciderunt, amittentes lumen fidei diuinitatis Christi ipsa nunc̄ in passione eius. vtilis est valde stella maris fecūditate. Et quis sanctus vel sancta vtilior nobis hac virgine que nobis genuit deum pariter ꝙ hominem omnium saluatorem. Quarto quantum ad statum. Status illius stelle est q̄ si sine motu quia est vicina polo. Ita modicus est circuitus eius vt videatur non moueri. Est sine occasu quia non occidit nobis vt alie stelle. Est sine errore sic beata maria est sine motu inconstancie. Sine casu fuit aliquus peccati, nam et si septies in die cadit iustus vt ait Salomon scilicet venialiter, hec nunc̄ cecidit. Fuit sine errore ignorancie eorum que pertinent ad salutem. vnde ꝙ dicitur mater agnitionis. Ecclesiastici. xxiiij. Quinto quantum ad effectum. stella illa trahit ferrum ad calamitas. sua luce nautas dirigit ꝙ est contra aquilonem. sic beata Maria per inferram misericordiam sibi attrahit peccatores ad celum per penitenciam quam eis procurat. naufragantes in pelago huius mundi ad portum salutis dirigit. Vnde canit ecclesia. Ad te pia suspiramus si nō ducis deuiam⁹. En ad te confugimus. Est etiam contra aquilonē id est contra diabolum nobis aduersantem. Iuxta illud Jhere. v. Ab aquilone pandetur omne malum. Sed tu nos ab hoste protege in hora mortis suscipe et dicimus. Vltimo quantum ad situm illa stella est infima circa polum. per quem locum mundus ipse extimatur versari quod multi pure creature videtur potius conuenire c̄p beate virgini scilicet mundum circa ipsam versari. Ad ipsam enim respicere videntur vniuersi. superi vt restaurentur. inferi vt de limbo liberentur. Qui in mundo sunt vt iustificentur. Qui ante nos fuerūt prophete vt verificentur in suis pphecijs de incarnatione filij. Qui ī presenti sunt vt subleuemur in rātis miserijs qui futuri sunt vt saluentur. Secundo in verbis premissis commendatur beata virgo a prudencia in eligēdo quia optimā partem elegit. Et hoc dupliciter. Primo elegit optimam partem in vita terrestri. Secundo in vita celesti. ¶ Primo Maria elegit optimam partem in vita terrestri quantum ad duo. Primo quantū ad decursum vite sue. secundo quātum ad finem hoc est in morte. Habuit nanc̄ Maria in presenti vita optimā ptē q̄ntū ad decursum vite sue quo ad septē. Primo quo ad sanctificatōz in vtero. Nā quidam sanctificantur siue purgātur ab originali. iaz per baptismū renati vt pueri communiter ypiarum quorum gracia tanta est vt saluētur licet mortaliter ꝙ venialiter postea peccare possint. Alij purgant in vtero ab originali vt Jheremias Johānes bap. quorum

gracia tanta fuit vt postea nō mortaliter peccauerunt sed venialiter excedere potuerunt. Sed beata Maria tantam graciam accepit sanctificata in vtero vt nec venialiter nec mortaliter peccauerit postmoduz. Secundo habuit optimaz partem quo ad puericie incohoationem. Sunt enim quidaz pueri boni qui pro posse corporaliter laborant vt sint filij communiter bonorum parentum. Alij meliores qui ecclesias sepius frequentant vt beatus Nicolaus, sanctus dominicus. Sed optimam qui deo in religionis cultu offeruntur vel nutriuntur. Sicut pueri beato Benedicto offerebantur a nobilibus nutriendi religiose. vt dicit Gregorius in libro dyalogoz. Primum habuit Maria quia vt de ea refert Jheronimus in epistola ad Cromaciū ⁊ Heliodorū ⁊ hāc regulā maria constituerat vt a mane vsq; ad terciam orationi insisteret. A tercia vsq; ad nonaz terrestri operi vacaret. A nona ab oratiōe nō recederet quoadusq; angelus apparens escam sibi daret. Secundum habuit quia completo per triennium ablactionis tempore ad templum cuz oblatione per quindecim gradus ascendit ac si foret adulta vbi non vna die sed fere vsq; ad conceptionem filij mansit. Terciū habuit quia ibidem quotidie i omni sanctitate proficiens ⁊ quotidie ab angelo visitata deo quotidie fruebatur in diuino cultu occupata vt de vtroq; refert Jheronimus in hysto. ¶ Tercio Maria elegit optimam partem quantum ad castitatis conseruationem. Castitas enim tres partes habz. vna est coniugalis, de qua Hebre. xiij. Honorabile coniugiuz thorus immaculatus. Et hec est pars bona que habet fructum tricesimum mathei. xiij. Luce. viij. Secunda est continencia vidualis. De qua. j. ad Thymoth. v. Viduas honora que vere sunt vidue. Et. j. Corinthi. vij. Beacior si sic permanserit. Et ista est pars melior habēs fructum sexagesimum. Tercia est virginalis. Augustinus. Que maior gloria super terram q̄ in carne corporali ducere vitam angelicam. Jheronimus. Viuere in carne preter carnem q̄. Et hec est optima habens fructum centesimum. Et hanc virgo beatissima elegit vt tamen ostenderet quod est personationis voluit esse coniugata cum cōiugatis. vidua cum viduis. immaculata cum immaculatis. Quarto Maria optimam partem elegit quantum ad vite perfectionem. ¶ Est enim vita activa que est pars bona. Est vita contemplatiua que ē pars melior. Est ex vtraq; composita videlicet doctrinalis que est pars optima ⁊ istaz virgo Maria elegit. Vnde euangelium ideirco hodie legitur de tribus personis scilicet Martha Maria ⁊ Jhesu. quarum prima habuit activā vitā. secunda magdalena contemplatiuā. tercia doctrinalē. maria em̄ est cāstellū in quod ihesus intrauit luce. ij. Ecce concipies et paries filium. Et ibi nouem mensibus ha-

sitauit. Et quia actiua vita intē dit proximo. Contemplatiua deo Magna laus fuit in virgine Maria que vtranq; vitam circa filium suum deuote exercuit. Nam quantum ad diuinitatem contemplationi eius intenta fuit. Quantum vero ad humanitatem sibi sedule ministrauit. quia ipsum genuit. pannis inuoluit. vestiuit cibauit. potauit. infantulo solacia exhibuit. In tribulatione in cruce positum visitauit. et vsq; ad sepulchrum prosecuta fuit. et sic opera misericordie implenit. Quinto maria elegit optimaz partem quo ad perfectam humiliationem. ¶ Humilitas enim tres habet gradus. Primus est se subici suo superiori Hebre. xiij. Obedite prepositis vestris per omnia et subiacete eis. et hec est pars bona. Secundus subici suo equali et non preferre se ei. Roma. xij. Honore inuicem preuenientes. Et hec est pars melior. Tercius est se subici suo inferiori luce. xxij. Qui maior est vestrum fiat sicut minor. Et hec est pars optima. Maria autem non solum obediuit superiori suo scilicet deo. luce primo. Ecce ancilla domini fiat mihi secundum verbum tuum Non solum equali. id est sponso suo Joseph quem sibi preponebat luce. ij. Ecce pater tuus et ego dolentes querebamus te. sed etiam suo inferiori se subiecit scilicet Elizabeth apud quam tribus mensibus mansit. et sibi deuote seruiuit. luce primo. Septo Maria optimam partem elegit quo ad gracie cumulationem. ¶ Deus enim habet quadruplicem mensuram. De qua luce. vj. Mensuram bonā et confertam et coagitatam et superefluentem dabunt in sinum vestrum. Mensura bona est quādo alicui datur tanta gracia que sufficit ad sui iustificationem. Et hec est pars bona que datur omnibus iustis. Mensura conferta est quādo alicui datur tanta gracia vt nō ipse solū iustificet sed etiaz alios saluet. Et hec pars melior est. et fuit in apostolis. Mensura coagitata est quando datur tanta gracia alicui et nunq; ab ea cadere possit sicut sanctificatis in vtero. Et apostolis post missionem spiritus sancti. Et hec est pars optima. Sed superefluens mensura est illa que de sua plenitudine aliis effluit de Christo et Maria. Et hec est optima. De vtroq; dici potest illud Johannis. j. De plenitudine eius omnes accepimus. Septimo maria optimam partem elegit quo ad filij incarnationem. Quedam enim femine sunt bonorum filiorum in matrimonio. sed non virgines. vt que habent deuotos pueros. Alie femine virgines sunt sed non matres et meliorem partem habent. Sed hec Maria sola mater est fecunda et virgo. Unde Luce. j. Ne timeas Maria inuenisti graciam apd dominuz ꝛc. Ecce concipies et paries ꝛc. Secundo videndum est principaliter quomodo Maria optimam partem elegit in fine vite sue hoc est in morte.

De assumptione beate marie

H ¶Vbi nota q̄ Maria elegit optimam partem in morte quantum ad quinq̄. Primo mortem eius p̄ sciendo. Secundo sacramenta percipiendo. Tercio dolorem in morte non senciendo. quarto apostolos p̄sentes habendo. quinto ipis eius sepulturam demandando.

Quantum ad primum q̄ tempus siue mortis p̄sciuerit nō. Prosequere vt habes in sequenti sermone qui incipit Assumpta est Maria in celum. Vbi ista quinq̄ reperies. ¶Tercio videndum est principaliter quomodo beata maria optimam partem elegit in vita celesti post eius mortem. Et dico breuiter q̄ Maria hodie optimaz partem elegit in patria celesti quantū ad quatuor. Primo quo ad subiectum quod est assumptum. Secūdo quo ad modum quo assumpta est. Tercio quo ad locum. Quarto quo ad officium. Primo elegit optimam partem quo ad subiectum quod est glorificatum et assumptū quia in corpore ⁊ anima est assumpta ⁊ glorificata. Gloria enim quam deus dat sanctis suis tres habet partes. Vna est que glorificat corpus in terra. Sicut corpus sancti Petri et sancti Jacobi. Et hec est pars bona. Ecclesiastici. xliij. Corpora eoruz in pace sepulta sunt. Alia est que glorificat eorum animas in celo. Et hec est pars melior. Apoc. vj. Date sunt eis singule stole albe. Tercia est qua glorificat vtrunq̄. Et hec est pars optima quam Maria elegit Assumpta est enim Maria integraliter cum anima et corporis tesu scitacione. Hoc autem pie credit a fidelibus ⁊ a doctoribus confirmatur. Videtur enim primo Dauid sensisse p̄s. Surge domine in requiem tuam. Jheronimus testatur vt dicetur in sequenti sermone Secundo Maria elegit optimam partem quo ad modum quo assumpta est. Quidam enim assumuntur et in celum deducuntur p̄ vnum angelum. Et hec est pars bona. Exod. xxiij. Ecce ego mitto angelum meum qui custodiat te in via ⁊ inducat te in terram quam promisi patribus tuis. Alius modus est quando quedam anime a multis deducuntur in gaudium. sicut Luce. xvj. Factum est vt moreretur mendicus ⁊ portaretur ab angelis in sinum Abrahe. Et hec est melior pars. Sed pars optima esset si omnes angeli ⁊ sancti obuiarent ⁊ ipse cristus personaliter veniret. Et istam partem habuit beata Maria. Vnde Jheronimus in sermone. Hodierna die credendum est miliciam celi festiue gentrici dei obuiam veniisse eamq̄ ingenti lumine circumfulsisse. ⁊ vsq̄ ad dei thronum cum laudibus et canticis spiritualibus perduxisse. celestemq̄ Jheruſalem tunc ineffabili leticia exultasse. Creditur quoq̄ q̄ ipse saluator per se totus festinus occurrerit ⁊ cum gaudio eam secum in throno collocauerit. Alias quoq̄ non impleuisset quod in lege mandauit. Honora patrem tuū et mātem tuā. hec Jhero. Tercio maria elegit optimam partem quo ad

locum quem sortita est. Quidam enim associantur angelis infime ierarchie ⁊ hec est pars bona. alij angelis medie ierarchie ⁊ hec est pars melior. Alij angelis supreme ierarchie. ⁊ hec est pars optima. Maria autem super omnes choros angelorum est exaltata vt canit ecclesia. Exaltata es sancta dei genitrix super choros ⁊c. et ad dexteram filij collocata. Et ideo habet partem optimam et peroptimam. Hoc autem vt ad dexteraz filij super omnes choros angelorum collocaretur iustissimum ⁊ dignissimum fuit. Quoniam vt dicit Wilhelmus parisiensis in summa virtutum. Tanto ibi vnusquisq; sedebit sublimius quanto hic deo fuit subiectior. Et Damascenus. Hij erunt Christo corpore vicinniores in celis qui magis p̄cepta eius implēdo animo apropinquabant in terris. Nemo autem vnq̄ in hac vita deo taliter obediuit. et Christi precepta ita seruauit vt virgo Maria igitur ⁊c. Quarto Maria optimam partez elegit quo ad officiuz quod in celo habet. ¶ Quia triplex officium in patria habet. Primo habet officium iadiuuandi in vita. in morte ⁊ post mortez Secundum illud. Maria mater gracie mater misericordie ⁊c. Vbi tercium est optimuz. Vide de hoc exemplum in speculo exemplorum dis. v. c. lviij. de quodam viro flagicioso ab inimicis decapitato. Secundo habet officium aduocandi. Tunc autem aduocatus bonus est quando non est piger. sed diligens. quando potens apud regem quando sciens sapiencia et reuerēs in conspectu familie. Que omnia beatissima virgo Maria respectu Christi ī summo habet vt liquet in tuēti. eius vitā declara. De hijs duobus officijs dicit Geraldus ī omelijs suis. Non autez ociosa ibi manet sed in supremo sita polinos cōmendat sue proli procurans et iustis ⁊ peccatoribus subsidia salutis mentis ⁊ corporis. De hoc secundo officio scilicet aduocandi vide ibidem exemplum dis. iij. c. xlvj. de quadam matrona que in adolescēcia commisit grande peccatum quod pre verecundia nunq̄ confessa fuit. Tercio habet officiuz miserendi. Dei enim triplicia attributa diuersis in copiam tribuit. potenciam Petro per claues. sciencia apostolo in raptu. Et misericordiam matri. Quia deo proprium est misereri et parcere vt dicitur in collecta. De hoc tercio officio vide exemplum ibidem scilicz in speculo exemplorum dis. iij. c. trigesimoprimo de quodam senatore. Et ibidem reperies hos versus.

Metra senatoris in porta castri.
Decretum detur ne dormiat aut epuletur. Hic gens villana ꝑ Achilles Plato dyana.

Metra beate virginis.
Muta decretum sanctorum fusca pe cetum. Nudum Martinuz Lazarum Jacobum peregrinum.

Tercio in verbis premissis beata virgo commendatur principaliter a confidencia quam habuit in possidendo. vñ subiungitur. Que non

auferetur ab ea. vere non aufere tur nec a mēsura periodi. nec a vio lencia tyranni. nec ab efficacia contrarij. Istis tribus modi res auferuntur in mundo. sed hec non habent locum in celo. Declara per singula.

Sermo alius. lxxv. de assum tione beate virginis.

22 Bsumpta est Maria in celuz ꝛc. Ho die sancta canit mr̄ ec clesia. Assumpta est inquam scili cet a filio gaudent angeli laudan tes benedicunt dominum. Non fu it itaq; ista assumptio communis sed singularis super omnes vt dice re valeat. Domini ē assunptio no stra. quasi dicat. Non augeli vel sancti me assumpserunt seu associ auerunt egredientem de mundo. Sicut legitur de Lazaro vlceroso Et de sancto Nicolao et alijs san ctis sed ipse dominus me assump sit et associauit. Secundum illud ps.. Quoniam pater meus scilicet mundus ꝛ mater mea. id est om nis concupiscencia ꝛ mala inclina cio derelinquerunt me vt nihil sui inuenirent in me quod nulli san ctorum concessum est. Ideo domi nus assumpsit me personaliter ac cedens vt me magis honoraret. Sic enim dicit Iheronimus. Cre dēdū est q̄ ipse saluator ꝑ se totus festiuus aduenerit ꝛ eam in thro no suo collocauerit. Et q: vbi do minus ibi ꝛ familia eius. Ideo et milia milium angelorum qui do mino ministrant vt vidit Dani el cum Cristo aduenerunt. Bene igitur dixi. Assumpta est Maria in celum ꝛc. Circa assumptionem de tribus est videndum. Vnde ma ria assumpta sit. Quomodo assum pta. Et quo assumpta ¶ Quantuz ad primum assumpta est vtiq; de hoc mundo. Vnde Iheronimus. Hodie regina celi de hoc seculo neq̄ eripitur Sz vt nobis preberet exemplum qui omnes habemus facere transitum istum quatuor fe cit. voluit sanctissimos viros scili cet apostolos in suo transitu ades se. sacramenta suscipere. ꝛ sine do lore migratam sepulture apostolos demandasse. Primum testat̄ Dyonisius Pauli apostoli disci pulus in libro. de diui. nomi. Apo stolos interfuisse dormitioni bea te Marie Paulum ꝛ dyonisium cum eis quod et optauerat ad sui consolationem. Communiter em̄ dicitur ipsam post ascensionem fi lij duodecim annos superuixisse vt sexagenaria esset in morte. Et in hoc nos instruit vt in infirmitati bus grauibus ꝛ mortalibus debe mus querere. habere presentes ser uos ꝛ seruas dei qui orationibus insistant. verbis ad pacienciam ꝛ penitenciam ꝛ fiduciam de diuina misericordia hortentur. Multe em̄ tunc sunt insidie diaboli. Sed to tum fit contrarium. non vocatur adiutor nisi corporis. tota cura est consanguineorum q̄ eis dimittat bona sua. Sacerdos vel seruꝰ dei aliquis vix potest ingredi ne indu cat ad restituendum ablata. Se cundum vero q̄uis non reperiat̄ in scriptura vel hystoria videlicet q̄ ipsa susceperit sacramenta ta

men pie credi potest hoc fecisse nō quia egucrit sed vt exemplum nobis preberet. sicut ⁊ filius suus Baptismam suscepit ⁊ eucharistiam. Hoc etiam albertꝰ tenet supermissus est. Igitur sic ⁊ communionē in fine sumsit extremam vnctionem secundum Albertum ⁊ confessionem non de peccatis. que non habebat. sed confessionem diuine laudis se indignam insinuans tanti beneficij. Cuius confessor dicit idem fuisse Johannes euangelista. Et hoc est de quo debent solliciari tam infirmi q̄ amici eius. et noti vt sacramenta confessionis communionis ⁊ extreme vnctionis suscipiant in tempore suo et deuote ⁊ non cum amiserint loquelam. Similiter ad hoc tenetur medicus corporis cum vocatur vt inducat infirmum prius ad recipiendum medicinam anime. id est sacramenta antecq̄ applicet medicinam corporalem sub pena interdicti ingressus ecclesie. vt in. c. cuz infirmitas. de pe. ⁊ re. Tercium autem migrans de hoc seculo dolorē non sensit. Vnde in collecta dicit. q̄ in hac die mortem subijt temporalem nec tamen mortis nexibus deprimi potuit id est doloribꝰ mortis. Quantum vero hoc est sepultu ram eius apostolis demandauit. quia corpus eius ab apostolis ;venerabiliter fuit sepulture mandatum non cum pompis mundi quā uis mereretur omnem honorem vt puta quia regina non solum mundi sed et celi. non cum clamoribus et incisionibus faciei vel capillorū vt faciunt fatui sed cum hymnis ⁊ lachrimis pijs. non super altare collatum vel loco eminenti vt in templo sed in loco humili scilicet ī valle Josaphat vbi ostenditur locus sepulchri eius. Humilitatem in fine sicut vita semper insinuās

¶ Hic cadit dubium an debeamus esse solliciti de sepultura nostra. ad quid valet sepultura in loco sacro Solucio vtilitas sepulture est triplex. Prima Auguſt. in. c. non existimemus. xiij. q. ij. Intercessio illorum sanctorum in quorum honore fabricata est ecclesia propter honorem et deuotionem ibi eligentis sepulturam. Secunda Grego. in. c. cum grauia. xiij. q. ij. quia defunctorum proximi quociens ad loca sacra veniunt suorumq̄ sepulturam aspiciunt recordantur et pro eis domino fundunt preces. Vnde et monumentum dicitur quasi monens mentem. Tercia Ambro. xiij. xij. q. ij. c. autuz. Quia in sepulturis cristinaorum reques est defunctorum quia ibi minus vexantur a demonibus cadauera eorum vt dicit gloſa id est minus inquietantur ne demones summāt illa corpora. Et melius est ibi sepeliri vbi fiunt plura suffragia missaruz et orationum ⁊ a deuotioribus ministris. Et valde laudabile et humanum est de sua et suorum curā habere sepulture. Quia hoc fecerūt sancti patriarche Abraham. ysaac et Jacob ⁊c. Et hij qui corpus cristi sepelierunt Joseph et Nicodemus qui de hoc in euangelio commendantur. Tamen carencia eius non nocet. Crisostomus. Vbicum q̄ sepeliamur domini ē terra. Et

in.c.sacris.de sepul. dicit. Sicut sepultura nulla vel vilis non obest iustis.sic speciosa aut preciosa nō prodest malis ¶ Quantum ad secundum quomodo sit assumpta. Nota q̄ gloriosa virgo Maria fuit assumpta integraliter.honerabiliter.admirabiliter. Primo assumpta est integraliter cum anima et corporis resuscitatione. Hoc autē pie creditur a fidelibus ⁊ a doctoribus confirmatur.Quod etiam videtur sensisse p̄s.cum ait. Surge domine in requiem meam tu ⁊ archa sanctificationis tue.Surrexit dominus Jhesus non quo ad deitatem que nunq̄ cecidit in aliquē defectum.nec anima eius que nunq̄ peccauit.Et in passione secundum partem intellectiuam summam requiem habuit. sed quo ad corpus quod post afflictiones innumeras cadens in mortem surrexit ⁊ ascendens in requiem eternā iuit.Archa autem sanctificationis fuit corpus matris. In quo fuerit vt in archa veteri figurata. loco virge sceptrum deitatis.loco legis anima sapientissima.loco manne dulcedo carnis. Hec igitur archa sanctificationis.id est plena sanctis rebus surrexit in requiem corpore assumpto in celum. Jheronimus etiam hoc testatur in sermone dicens. In hijs qui cum Cristo surrexerunt perpetuam resurrectionem iam esse completam nonnulli credunt custodez virginis in glorificata carne gaudere cum cristo Necnon de beata Maria factam non ambigimus. Item Augustinus idem affirmat dicens. Putredo et vermis opprobrium sunt humane conditionis. a quo Marie natura excipitur.quam Jhesus de ea assumpsisse probatur. Idem. Thronum dei.thalamum domini.tabernaculum cristi. id est corpus cristi necesse est ibi esse vbi ip̄e est. Hunc thesaurum congruenci⁹ est celo seruari q̄ terra. Bernhardus autem hoc tali racione cōfirmat.Si corpus beate Marie remansisset in terris videretur Cristus contempsisse vel minus curasse de matris sue honore.cum tamē eam semper summe honorauerit ⁊ dilexerit.nam corpora sanctorum quia in terris remanserunt ⁊ locus vbi quiescunt not⁹ hominibus habeatur multi accedunt ad ea veneneranda.vt patet de apostolis petro et paulo iacobo ⁊ nicolao ⁊c. Multomagis visitaretur a fidelibus corpus beate virginis Marie si esset in terris. Non ergo passus fuisset filius locum eius ignorari vt honoraretur a cunctis si non esset in celis assumptum. ¶ Quando autez resuscitatum assumptum fuerit ignoratur. Aliqui enim dicūt ipsa die post sepulturam eius. alij tercia ad similitudinem filij. Alij quadragesima die vt legitur in reuelationibus beate elizabet sibi ab angelo nunciatum. ¶ Secundo assumpta est honorabiliter quia ip̄e Jhesus et totus milicie celestis exercitus obuiam venit. Vnde Jheronimus in sermone. Quis illud cogitare sufficiat q̄ gloriese hodie regina mundi processit.q̄nto deuotionis affectu tota in eius occursum celestium legionum prodieris

multitudo, quantis ad thronum canticis sit deducta, q̄ placito vultu, q̄ serena facie, q̄ diuinis amplexibus a filio sit suscepta ⁊ super omnem creaturam exaltata. Idez Hodierna die credendum est miliciam celorum festiue genitrici dei obuiam venisse eamq; ingenti lumine circumfulsisse ⁊ vsq; ad dei thronum cum laudibus ⁊ canticis spiritualibꝰ perduxisse, celestemq; Jherusalem tunc ineffabili letitia exultasse. Creditur̄q; q̄ ipse saluator per se totus festiuus occurrerit ⁊ cum gaudio eam secū in throno collocauerit, alias quoq; non īpleſſet quod in lege ipse mandauit Honora patrem tuum ⁊ matrem tuam ⁊c. Hec Jheronimus. ¶ Tercio assumpta est admirabiliter. ex immensa enim gloria eius angeli admirantes fecerunt questiones, sicut ⁊ Christo in celum ascendente Vnde admirās de ea prima ierarchia sic ait. Que est ista que ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibꝰ mirre ⁊ thuris ⁊ vniuersi pulueris pigmentarij. cāticoꝝ. iij. Vnaz vt dicit Jheronimꝰ Ascendit de hoc seculo neq; ad celi fastigium sicut virgula diminuta per humilitatem erecta, tamen per rectam in deum intencionem fumi scilicet salientis et se dilatantis per contemplationem ⁊ dilectionem. Ex aromatibus thuris per odoriferam orationem, mirre per veram sensuum mortificationem Et vniuersi pulueris pigmentarij omnium scilicet virtutum perfectionem. Quibus respondet ysaias. Hec est de qua predixi. Egredietur virga de radice iesse ⁊ flos de radice eius ascendet scilicet Christus Jhesus de virgine ista. Secūda quoq; Jherarchia admirans de magnificencia glorie eius inquit. Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens pulchra vt luna electa vt sol terribilis vt castrorum acies ordinata. Cañ. vj. Progreditur id est vltra nos ⁊ supra nos graditur quasi aurora rutilās dilectione. Et sicut aurora media et inter noctem habens satis de luce. Sic ista medium tenuit inter statum viatorum qui sunt in nocte mundi tenebrosi ⁊ statum comprehensorum qui sunt in die clare visionis. Supra omnes enim sanctos viatores est ⁊ satis propinqua perfectionum beatorum. Fuit pulchra vt luna, quia sicut luna plena precipue illuminat tenebras noctis sic ista peccatores ⁊ tribulatos, electa vt sol, quia sicut sol illuminat diem sic illa iustos ⁊ pios. Et sicut radios suos vbiq; diffundit clarior ⁊ plus influens in inferioribꝰ q̄ ceteri planete. Sic ista clarior cunctis sanctis beneficia suauiq; diffundit Terribilis vt castrorum acies ordinata, terribilis demonijs plus omnibus sanctis, virtutibus omnibus armata. Quibus respondit Dauid dicens. Hec est illa de qua prediximus. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circūdata varietate. Regina vtiq; celi assistit semper ante deum. Recta steterit sine inclinacione ad aliquod malum. A dextris scz in potioribꝰ glorie bonis. In vestitu deaurato sapiencie ⁊ caritatis summe circū

data varietate omnium priuilegi
orum sanctorum. Demum ⁊ tercia
ierahia ⁊ ipsa stupens ait de ea.
Que est ista que ascendit de deser-
to delicijs affluens innixa super
dilectum suum Cañ. viij. De deser
to descendit quia de seculo quod de
sertũ est virtutibus ⁊ quiete. Ascẽ
dit autem super cherubin delicijs id
est nobilissimis virtutibus affluẽs
vt exponit Bern̄. innixa super di-
lectum suum id est filiũ quasi vnũ
cum eo. Quibus respondet illa san
cta iudith formosa corpore ⁊ casta
speciosa anima. hec est per gesta
mea figurata. Nam sicut ocioso
Holoferne a me inimico populo
dei occurrit mihi obuiam ciuitas
Jherusalem cum summo pontifi-
ce congratulans de victoria ꝑ me
facta ⁊ plurimũz laudans ⁊ dicẽs
Tu gloria iherusalem tu leticia is-
rahel tu honorificencia populi no-
stri benedicta eris ineternũ. c. xv.
Sic beatissima ista Maria pulcer
rima corpe pulchrior anima ⁊ ad-
mirabilis oculis omnium acta vi
ctoria de inimico humani generis
infernali cum reuersa est huc super
na iherusalem cum pontifice sum-
mo Cristo qui ad eam accessit lau
dans ⁊ beatificans eam admirans
R tantam virtutem. ¶ Quantuz ad
tercium scz quo fuerit assumpta.
seu vbi collocata canit ecclesia ⁊ as
seuerant omnes doctores quia ex-
altata est super choros angelorum
⁊ super om̄es puras creaturas. Vn
de secundum Albertum. Sicut in
ter naturam increatam diuinam
⁊ naturam creatam racionalẽ me
dium est humanitas cristi vnita
deitati. ⁊ sic de extremis ꝑticipat.
ita inter naturam puram glorifica
tam ⁊ naturam vnitam deitati q̄
si extrema ponitur medium bea-
ta Maria vtputa mater eius qđ
vnitum est. que tamen ipsa pura
creatura est non vnita deitati. Et
sic super omnes angelos ⁊ sanctos
est sed infra Cristum. Et hoc ipsa
innuit dicens. Eccĩastici. xxiiij.
Radtcaui in populo honorifica-
to. Populus maxime honorificatꝰ
est cetus angelorum ⁊ sanctorum
Radix autez est principium arbo-
ris. ymaginemur ergo summitatẽ
perfectionis glorie beatorum esse ĩ
seraphin ordine supremo. ⁊ ibi inci
pit perfectio gracie ⁊ glorie virgĩs
extendens se erga filium incarnatũ
Vnde Jheronimus. Hec est dies
in qua vsqꝫ ad throni celsitudinem
intemerata mater ⁊ virgo proces
sit atqꝫ in regni solio sublimata pꝰ
Cristum gloriosa resedit. Qualiter
autem in celesti gloria sublimata
⁊ honorificata sit ostendit beatus
Geraldus in suis omelijs dicens.
Solus dominus Jhesus Cristus
potest hanc magnificare quemad
modum fecit vt ab ipsa maiestate
laudem continue accipiat ⁊ hono
rem. angelicis stipata choris. arch
angelicis vallata turmis. throno
rum hincinde possessa iubulatio-
nibus. dominacionum circumcin
cta tripudijs. principatum circum
septa obsequijs. potestatuum am
plexata plausibus. virtutum gira
ta honoribus. cherubin circumstan
ciata hymnificatiõibꝰ. seraphĩ pos
sessa vndiqꝫ ĩ effabilibꝰ cãtationi
bꝰ. Ipsa quoqꝫ ineffabilissima tri

nitas perhennj tripudio sibi applaudit atq; sua gracia in ea tota redundante omnes eidem attendere facit. Apostolorum splendidissimus ordo incessabili laude eam extollit. Martirum multitudo omnimode supplicat tante domine. Confessorum exercitus innumerabilis continuum sibi personat canticum. Virginuz candidissima cõcio iugez coream ad suam celebrat gloriam. Inuite etiam infernus sibi vllulat ⁊ procacissimi demones conclamant. Hec ille. Non autem ibi ociosa manet sed in supremo sita poli nos commendat fue proli. procurans ⁊ iustis ⁊ peccatoribus subsidia salutis mentis ⁊ corporis Hec est inquit Fulbertus episcop⁹ in sermone que quondam in auxiliuz magni patris Basilij misit sanctum angelum qui ⁊ mortuum suscitauit scilicet mercurium militez martirem qui egressus de tumulo lanceam suam in ecclesia appensam arripiens ipsum Julianum apostatam imperatorem persecutorem fidelium. qui minatus fuerat Basilio in reuersione sua expolio contra persas euersuram ciuitatem cum habitatoribus suis vbi psulabatur ipse Basilius vulneravit ad mortem vnde ⁊ mortuus est.

Ipsa beata Maria theophilum archidiaconuz q; iniuste sua dignitate priuatus fuerat impaciens tãte iniurie per aduersarium magi diabolo se tradiderat instrumentuz super hoc conficiendo ⁊ ei offerendo vt recuperaret dignitatem ⁊ honorem amissum quod ⁊ secutum ẽ sed postea per penitenciaz ⁊ ipam virginem inuocantem de faucib⁹ diaboli eripuit. Ad thronum igit gracie eius ⁊ domum glorie recuramus vt inueniamus misericordiam in tempore oportuno Amen.

In die assumptionis beate virginis alius sermo. lxxvj.

Leuata ẽ magnificencia tua super celos ps. viij. Contẽplãs Dauid in spiritu matrem domini singulari priuilegio assumptam ⁊ super angelorum choros exaltatã assumit verbum propositum. in quo eius mirabilem assumptionẽ prophetauit. De qua Jhero. in sermone hodierno. Virgo singularis virgo regalis hodie a proprio filio suo ad thronũ dei vehitur ⁊ in ip⁹ sede trinitatis collocatur. Et illd figuratum fuit Hester. ij. q; Hester virgo speciosa ducta fuit ad cubiculum regis asueri ⁊ rex ipsam amauit super omnes mulieres. et dedit ei potestatem super omnia. ita ⁊ Cristus cum tota celesti curia duxit hodie Mariam ad cubile celestis patrie ad hoc sonat thema p assumptum. Eleuata est ⁊c.

In quibus verbis tria tanguntur de assumptione gloriose virginis declaranda. Primum est assumptionis qualitas ibi. Eleuata est. Secundum est assumptionis quãtitas ibi. Magnificencia tua saluet virginis Marie. Tercium est assumptionis localitas ibi. Super celos. Ad euidenciam primi nota q; assumptio beate Marie fuit mirabilis. honorabilis ⁊ iocunda.

bilis. Primo fuit mirabilis. nam alij transeūt ex hac vita relictis corporibus. ipa vero cuz corpore simul et anima celos ascendit. Aliorum corpora in cineres ⁊ putredines resoluuntur. Corpus vero virginis post mortem irresolutum per omnia perseuerat. Alij etiam cum dolore patiuntur opprobrium mortis. ipsa vero sine dolore sustinuit Primum quod in corpore simul et anima sit assumpta probat auctoritate ratione ⁊ exemplo. Primo auctoritate Dauid in ps. Surge domine in requiem tuam tu ⁊ archa sanctificationis tue. Surrexit dominus ihesus non quo ad deitatem que nunq̄ cecidit in aliquem defectum. nec anima eius que nūq̄ peccauit. sed quo ad corpus qđ post afflictiones innumeras cadēs in mortem surrexit ⁊ ascendens i requiem eternam iuit. Archa autē sanctificationis fuit corp⁹ matris in quo fuerunt vt in archa veteri figurata. loco virge sceptrum deitatis. loco legis anima sapientissima. loco manne dulcedo carnis. Hec igitur archa sanctificationis id est plena sanctis rebus surrexit in requiem corpore assumpto in celum. Jheronimus etiam hoc testatur in sermone dicens. In hijs qui cum cristo resurrexerunt resurrectionem iam esse completam nōnulli credunt. quod etiam de beata virgine factum non ambigimus. Jtē Augustinus idem affirmat dicēs. Thronum dei ⁊ tabernaculum cristi ⁊ templum spiritussancti dignū est esse ibi vbi ipse deus est. Tam pretiosum thesaurum dignus est celum q̄ terram seruare. Et cōcludit. Letare leticia inenarrabili virgo maria tam corpore q̄ anima a prio filio integraliter assumpta quia perfectam integramq̄ genuisti nobis vitā. Secundo probatur ratione triplici. Prima dicitur cōgruitas reuerencie maternalis. Jndignum enim videretur vt si ille qui mandauit parentes honorare propie matris reuerenciam nō seruasset. quod tamen esset si corpus reliquisset in terris incognitus. nec deuota faceret visitatione fideliuz frequentari. Et hanc ponit Augustinus. Si voluit dominus integrum matris virginitatis seruare pudorem cur non velit incorruptū a putredine seruare corporis decorem. nunquid non pertinet ad benignitatem domini matris seruare honorem que legem soluere non venerat sed adimplere. Et Bern̄. Quoniam sanctorum corpora deputa Petri ⁊ Pauli gloriose veneranda reddidit ⁊ honore taz mirifico sublimauit vt ⁊ ipsis deputetur locus eorum veneratioñi ogruus. ⁊ ad ipsa mundus properat vniuersus. si igitur Marie corpus beatum super terram esse dicatur cum nulla deuota frequentetur visitatione fidelium. nec eidem deputetur locus honorabilis. nimirum videretur materni corporis honorez cōtempsisse cum tamen aliorum corpora sic honorentur. Secunda ratio est dignitas excellencie corporalis. Constat enim corpus mīs domini inter omnia corpa mūdi fuisse dignissimum quia t abernaculum regis glorie esse promeruit Cum igitur eiusdem nature fuerit

corpus Marie cum corpore Christi quod de ipsa formatum est. sicut corpus Christi non vidit corruptionem sic nec corpus Marie videre debuit. Unde Augustinus. Caro enim Christi caro est Marie quaz supra astra transuexit honorans omnem humanam naturam multomagis ergo maternam ⁊c. Tercia racio est puritatis innocencie vuginalis. nam sicut sacratissimū corpus ei⁹ fuit puritatis decore ornatum sic debet esse super omnia ī corruptionis munere p̄uilegiatuz sed hoc non esset si super celos non esset translatum. Ideo beata vgo singulariter post Christum in celis obtinuit principatum. Unde Augustinus. Tantam integritatem merito incorruptibilitas. non putredinis vlla resolucio sequitur vt sacratissimum illud corpus vermibus in escam traditum quia sentire nō valeo dicere pertimesco. Tercio probatur exemplo. Legitur ī reuelationibus sancte Elizabeth ꝙ quadam vice rapta in spiritu vidit in loco valde remoto quoddam sepulchrum multo lumine circumfulsum ⁊ ꝙ speciem mulieris circumstabat multitudo angelorum. Et post pusillum erectam in sublime eleuatam. ⁊ ecce in eius occursum vir quidam de celis admirabilis ⁊ gloriosus aduenit portans in dextra crucis vexillum ⁊ cum eo infinita turba angelorum sicq; eam alacriter suscipiētes concentu magno eam in celum deduxerunt. p⁹ modicum temporis Elizabeth angelum cuz quo sepe loquebatur de predicta visione inquisiuit. Qui respondens ait. Offensum est tibi in hac visione ꝙ tam in carne q̄ in spiritu domina nostra in celuz est assumpta. Secundo assumptio beate Marie fuit honorabilis. nā ad aliorum sanctorum in celuz assumptionem angelos legimus assuisse vt de Lazaro legimus Luce vj. ꝙ portabatur ab angelis in sinum Abrahe. similiter legitur de anima beati Martini. Ad Marie vero assumptionem non soluz angelos. immo filium eius ⁊ totius milicie exercituz scdm Jheronimū Unde Bernhardꝰ. Attolle oculos ad assumptionem beate Marie vgines salua filij maiestate inuenies cursum huius forte non mediocriter digniorem. soli enim angeli redemptori occurrere potuerunt. Matri vero celorum pallacia penetrante filius ipe cum tota curia tā angelorum q̄ iustorum solennitez occurrēs exeuit ab brissime ꝺ forcitū sessiōis. Hec ille. ¶ Tercio assumptio b. marie fuit iocūdabilis. Assūpta nāq; ē cū ineffabili iocūditate qđ figuratū ē. ij. Reg. vj. Dauid ⁊ oīs israhel deducebāt archā testamēti cū iubilo ⁊ cū clamore buccine. Spūaliť dauid. i. ꝙs ⁊ oīs israhel. i. oīs multitudo angl'oꝝ deducebāt archā. i. b. virginē cū iubilo nō miꝝ cū dē lu. xv. Gaudiū ē angelis dei sup vno pctōre ⁊c. a fortiori magis exultat gaudiū de ea q̄ nullū fecit pctm. ⁊ hoc gaudiū eructat eccīa dieēs. Assumpta ē maria ī celū gaudēt angeli ⁊c. Ūn Jhero. in sermo. Quis illō cogitare sufficiat quā glorioſe hodie regina mōi processit q̄nto deotiōis affectu tota ī

eius occorsum celestium legionuz prodierit multitudo. quantis ad thronuz canticis sit deducta cꝫ placido vultu. cꝫ serena facie. cꝫ diuinis amplexibus a filio sit suscepta ⁊ super omnem creaturam exaltata. ¶Secundum quod in themate tangitur declarandum est assumptionis quantitas. quia dicit. Magnificencia tua ⁊c. Ad cuius euidẽciam nota quod Maria est assumpta cum magna ⁊ terribili potestate ita ꝙ demones territi ad ipius inuocationem tanꝫ canes virgã fugiunt a qua plagam acceperunt Nũeri. xxiij. Exurget virga ex israhel ⁊ percuciet duces moab. id est demones. Ambrosius in libro pfationum. Ad inuocationem nominis Marie concutitur concio id est turba ptãtis maligne. ¶Exemplum ponit Jacobus ianuẽsis ꝙ monachi quidam ante diez stabant iuxta flumen fabulis intendẽtes matutinis finitis ⁊ audierũt naues cum tumultu ⁊ sonitu horribili appropinquantes ⁊ obstupentes clamauerunt. Succurre nobis maria. Ad quam inuocationez respouderunt demones. Nisi istam inuocassetis omnes vos morti traditi fuissetis permissione diuina. Ideo de ea dicitur Cañ. vj. Terribilis vt castrorum acies ordinata scilicet ipis demonibus. Quare in omnibus temptationibꝰ est inuocanda. Jheronimus. In omni opere in quo quis exercetur marie gracia inuocetur. quia dicit Origenes in libro de ritu ecclesiarum. Nunꝫ homines ita timuerunt hominem corporalem sicut maligni spiritus Mariam dei matrem. Item eius potestas est tãta ꝙ ipsa tanꝫ imperatrix angelos in ministerium mittit ⁊ secreta palacij celestis eis committit. Unde Bernhardus in sermone. Persuadet. ymmo compellit nos celsitudo tua credere vt regno filij tui beatissima ẏgo maria ita imperiose principeris ꝙ per angelorum ministeria tuis sepe deuotis subuenias. Si enim angelꝰ angelum mittit confidenter debet credere cristiana deuotio ꝙ imperatrix angelorum tanto magis habet angelos ad obsequium quanto differencius pre illis nomen hereditauit. Si enim Josue rex israhel iussit solez stare quomodo nõ omnia sidera ad nutum imperatricis gloriose discurrunt. Item tantam auctoritatem ⁊ potestatem habet in celesti palacio ꝙ omnibꝰ alijs sanctis obmissis ad ipsaz licet ab omni grauamĩe appellare. Primo si ꝙs grauat a diabolo ad ipaz appellare pt sicut ad impatricẽ. Exẽplũ de Theophilo deposito a vice dñatu ab epo suo q̃ despatꝰ diaboli seruũ se fecit cirographo ppria manu scripto ⁊ diabolo tradito. Tãdẽ in se reuersus ⁊ penitẽs ad reginã celi appellauit ⁊ ipa oia irritauit. cyrographuz Theophilo reddi iussit ⁊ veniã ⁊ grãm eidẽ pmeruit. Scdo si ꝙs grauat a trãno ad ipam appellare pt sicut ad reginã mdi. Exẽplũ de Basilio cui Julianꝰ apostota vadẽs ad plũ cũ minatꝰ fuisset qd̃ in reditu suo cuitatẽ eiꝰ destrueret sctus Basilius ad beatã virginẽ appellauit. q̃ militẽ quẽ dã noĩe mercurium suscitauit q̃ sup

equum ascendēs ⁊ ad iulianum pergens lancea in eum directa ipsum occidit. Unde gilbertus. Veniant ad beatam mariam iusti cum Basilio effectum celerem percepturi veniant ⁊ peccatores cum Theophilo in auxilium Mariam adepturi. Tercio si quis granatur a corpore ad ipsam appellare potest sicut ad reginam. Exemplum de Maria egypciaca que multo tempore carnali concupiscencie inseruiuit. tandem ad beatam virginem appellauit et confugit sicq; concupiscenciam vicit ⁊ castitatem seruauit Quarto si quis grauat̄ a iusticia dei ad ipsaz appellare potest sicut ad imperatricem. Huius figuraz habemus Hester. ij. c. Cum enim rex asuerus iudeis esset iratus regina Hester ad eum placandum accessit. cui rex dixit. Etiam si dimidium regni mei pecieris dabo tibi. Ista est beata virgo cum qua deꝰ diuisit regnum suum. Nam cū deus habeat iusticiā ⁊ misericordiā iusticiā sibi retinuit ⁊ ꝟ. marie misericordiā attribuit. ideo si quis granatur a foro iusticie di appellat ad forum misericordie dei. Hebre. iiij Accedamus cuz fiducia ad thronū gracie ⁊ misericordiam consequamur et graciam inueniamus in tē pore oportuno. ¶ Tercium declarādum est assumptionis localitas. quod tangitur in fine thematis cū dicatur. Super omnes celos. Ad cuius euidenciaz nota q̄ matri dei hodie ad celi pallacia ascendenti ipse filius cum tota celesti curia tā angelorum q̄ hominum iustoruz solenniter occurrens eaz super omnes angelorum choros. ymmo super omnem creaturam racionalez Cristo specialiter non vniram sublimauit loco ⁊ premio. Hoc vult Jheronimus in sermone Cogitis me o paula ⁊c. in sentencia. et subdit rationem dicens. Quia in mundo non fuit locus dignior vtero vginali in quo dei filium Maria suscepit. Sic nec in celo fuit locus alcior regali solio quo Mariam dei filius sublimauit. Unde Wilhelmus parisiensis in tractatu de virtutibus. Virgo super omnem rationalem creaturam post cristi humanitatem hodie dupliciter honorata. Primo quia super omnes angeloꝝ choros exaltata residet immediate apud Cristum filium suum quod est dignissimum ⁊ iustissimum. Racio quia ibi sedet quisq; sublimius quāto hic deo fuit subiectior. Nemo autem vnq̄ in hac vita sic deo obedīuit et eius precepta seruauit sicut dei genitrix cum in tota vita sua nunq̄ peccauerit etiaz venialiter propter quod de ea loquitur spiritussanctus. Cañ. iiij. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula non est in te ⁊c. scilicet nec mortalis nec venialis. Et in hoc ipse conformis fuit soli filio suo et omnibus alijs sanctis difformis propter quod dicit beatus Augustinus in de natura et gracia. Hac virgine excepta si omnes sancti et sancte congregari possent et quereretur ab eis si peccatum habe rent quid respondere possent. nisi quod iohannes ait. j. Johannis. j. Si dixerimus quod peccatum nō habemꝰ nosipsos seducimus. Se-

cundo est Maria virgo hodie super omnem rationalem creaturaz aliam a xpisti humanitate honorata in hoc quod super omnes sanctos ⁊ angelorum choros est valde repleta maiori beatitudine ⁊ gloria quod iterum iustissimum ⁊ dignissimum est. quanto enim aliquis hic excellencior est in gracijs ⁊ virtutibus tanto excellencior ibi erit in beatitudine ⁊ gloria. quia deus vnicuiq; reddit secundum opera sua. sed dei genitrix post Xpisti humanitatem omnes hic excessit in meritis et virtutibus. vt dicit Anßhelmus in de concep. virgi. Decebat vt illa virgo tali puritate niteret qua maior sub deo nequit intelligi. Idem Augustinus in quodam sermone presentis festiuitatis dicens. Quid dignius aut sanctius hac virgine in humani generis semine potuit exoriri. Cui nullus patriarcharum. nullus prophetarum nullus antiquorum sequencium patrum. nullus prorsus hominum poterit comparari ꝛc. Et Jheronimus in sermone. Cogitis me dicit. Mirabantur hodie electorum anime in eius ascensu pre gaudio que nam esset que etiaz meritorum virtutibus angelorum vinceret dignitatem. ¶ Sed dices quo tempore post Xpisti assumptionem assumpta est. Respondz Vincencius in speculo historiali. anno duodecimo post Xpisti ascẽsionem. Sed quare tamdiu permisit eam filius eius in terris ⁊ non statim eam secum assumpsit. Respõdetur propter quatuor. Primo propter fidelium consolationem. Vnde Bernhardus in omelia sup Stabat. Recte matrem misit in mundo vt vtraq; porcio ecclesie scilicet militans ⁊ triumphans vt sibili ⁊ inuisibili frueretur solacio. Illa in xpisto assumpto. ista ī matre relicta in mundo. gaudiosum fuit videre matrem in terris habẽtem filium presidentez in celo. Secundo propter fidelium eruditionem in multis que sibi soli constabant. vnde enim matheo quod de magis ⁊ stella ⁊ īnocẽtũ occisione ⁊ defuga ī egiptũ ⁊q̃ lucas de missiõe gabriel' ⁊ de ceteris ꝯceptionẽ et natiuitatẽ concernentibus scripsit nisi ab ipsa dei genitrice que huiusmodi in se experta fuit ⁊ oculis singulos perspexerat. Ideo iheronimus in quodaz sermone. Xpistus post ascensionem virginem misit in terris vt apostolicꝰ grex eruditetur de hijs que viderat ⁊ audierat. Tercio propter fidelium cõfortationem ⁊ fidei augmentationẽ. Vnde Ignaciꝰ. in epistola ad sanctum Johannem. Recte virgo Maria post ascensionem filij manere debuit vt ecclesiam inter vndas persecutionis verbo et exemplo confirmaret. Si enim dominꝰ tunc matrem secum duxisset pusillus ille grex fidelium desperare potuisset reputans ne forte charioces suos secum sumeret ⁊ ceteros eterne traderet obliuioni. sed quando viderunt ꝙ suam carissimam matrez hic reliquit in tribulationibus et defectibus exposuit suas passiones sine dubio equanimiter portare debuerunt. Bernñ. in omelia vbi supra. Post xpi ascensionem quasi

ad limina sanctorum. ita ad virginem Mariam adhuc in carne viuentem fuit peregrinacio fidelium cupiencium videre illud diuinum habitaculum in quo quieuit dei filius deus et homo. Quarto dominus matrem suam secum nō eduxit sed eam post se ad tempus cuz fidelibus manere voluit. propter meriti sui augmentationem ⁊ cōpletionem. In tempore enim illo post domini ascensionem innumera cumulauit merita quibus ad incorruptibilem perfectionis virtutē est perducta. ¶ Vltimo quero qđ festum est solennius inter festa beate Marie an festum assumptiōis an festuz natiuitatis ⁊c. Solucio Johan. an. in. c. alma de sen. ex. dicit ꝙ ecclesia habet ꝙ celebrius est festum assumptionis inter omnia festa virginis gloriose. Et hoc ꝓpter tria. Primo propter miraculorum multiplicitatem. In eius em̄ assumptione miracula quatuor st̄ perpetrata. Primum quia mortē miraculose presciuit. Secundum quia in eius migracione miraculose apostolos p̄sentes habuit. Tercium ꝙ in dormitione dolorē mortis non sensit. Quarto ꝙ corpore et anima iterum resurrexit. Prosequere vt supra in sermone. lxxv Secundo propter maioris gracie et glorie in hoc festo perceptionem declara vt supra. Tercio propter specialis priuilegij exemptionem Sunt enim dumtaxat quatuor festiuitates priuilegiate tempore generalis interdicti videlicet festum pasche. pēthecosten. natalis domini ⁊ festum assumptionis Marie. Ita ꝙ in hijs diebus tempore generalis interdicti possunt campane pulsari ⁊ diuina officia apertis ecclesiarum ianuis ⁊ alta voce celebrari. excommunicatis tamen et īterdictis exclusis vt habetur in dicto. c alma supra allegato ⁊c.

De sancto Bartholomeo sermo sequitur. lxxvij.

Facta est contencio inter discipulos Jhesu quis eorum videretur esse maior. Luce. xxij. Super illo verbo Beda sic ait. Sicut boni in scripturis exempla patrum quibus proficiant ⁊ humilientur requirunt. Sic reprobi si quid forte īelectis reprehensibile inuenerint q̄ si suas ex eo nequicias obtecturi libenter solent amplecti. Ideo multi ardencius legunt ꝙ facta est cōtencio inter discipulos Cristi. Ad hoc Ambrosius sic ait. Si enim cōtendant apostoli non excusationi obtenditur sed caucioni proponit̄ Caueamus ergo ne inter nos de p̄latione possit esse contencio ad ostendendum ꝙ inter seruos Cristi non de maioritate sed de humilitate debet esse contencio sed quia gloriosus ille princeps Bartholomeus apostolus illa virtuosa contentione de mūdo carne ⁊ diabolo gloriosissime triumphauit. Ideo ad singularem eius gloriam euangeliuz de contencione in eius festo legit̄. Cuius inicium sunt verba thematis. In quibus duo innuuntur. Primum est contentionis qualitas. Secunduz ipius contenciōis materia ibi. Quis eoꝝ videret̄ esse

A maior ⁊c. Quantum ad primum nota ꝙ duplex est cōtencio scilicet inordinata et laudabilis siue meritoria. Inordinata contencio et per consequens que est peccatuz dicitur quatuor modis. Primo cum contenditur modo et animo quo non est contendendum. verbigracia. Cum alequis clamore inordinato veritatem inpugnat vt animos simplicium vel iustorum peruertat talis contentio est peccatuz mortale. Que ab Ambrosio sic diffinitur. Contencio est impugnacio veritatis cum confidencia clamoris. Hoc modo contēdunt heretici cum catholicis. Hanc contētionem prohibet apostolus. ij. thymoth. ij. Noli verbis contendere Subdit causam. Ad nihil enim ē vtile nisi ad submersionem audiēcium. Aliud exemplum. Cum quis falsitatem impungnat ⁊ ex modo inordinato scandalum generat talis contencio etiam est peccatum mortale vt dicit sanctus Thom̄. scd̄a scd̄e. q. xxxviij. ar. j. Si autē ex tali inordinatione non generatur scandalum aliorum tunc talis contencio est solum venialis. Si autem ex modo debito impugnēt falsitatem. tunc contencio nullum est peccatum. Secundo contencio dicitur inordinata ⁊ sic est peccatum. Cum contenditur in loco in quo non est cotendendum. verbigracia. Ille contendit in iudicio qui impugnat veritatem iusticie. Et ille in disputatione qui impungnat veritatem doctrine. Et scd̄m hoc si contencio litigiosa in iudicio est generatiua odij ⁊ scandali tunc est peccatum. Hoc ergo modo non est licitum sua repetere contentione litigiosa maxime viris perfectis. Hoc vult saluator Math. v. Et qui vult ī iudicio tecum contendere et tunicaz tollere dimitte ei ⁊ pallium. Si autem talis contencio in iudicio fieret ex causa debita tunc licitum est in iudicio sua repetere. Naz vt dicit Grego. Non solum cura debet esse ne nostra subtrahantur sed ne rapientes non sua semetipsos perdant. Item si talis contencio fierz in ecclesia presertim a laicis esset ī ordinata et peccatuz quia in ecclesijs prohibetur strepitus iudiciorū secularium vt habet̄ in. c. ij. de emunita. eccle. li. vj. Tercio contencio dicit̄ inordinata et perconsequēs peccatum cuz contenditur ab eo a quo non est contendendum. puta cum contencio excedit conuenienciam personarum et negociorum. Sic prohibetur religiosis contendere. ij. ad Thy. ij. Seruum domini non oportet litigare sed mansuetum esse ad omnes. Sic etiam si princeps quem decet esse liberalē pro minimo contendere ⁊c. Quarto contencio dicitur inordinata cū contenditur de eo de quo non ē cōtendendum qualis fuit contencio discipuloruz Cristi. de qua thema. Facta ⁊c. inter quos non erat contencio cum intencione impungnādi veritatem quia vnusquisqꝫ defendebat quod verum sibi videbatur ⁊ ideo contencio non fuit ī eis peccatum mortale. Erat tamen ī eorum contentione inordinacio qꝛ contendebant de quo non erat con

tendendū scilicet de primatu hono
ris. nondū em̄ erant spirituales vt
dicit ibidem glo. Vnde ⁊ domin⁹
consequenter eos compescuit nam
tunc venialiter peccauerunt. vñ
tanq̄ carnales reprehēdunt̄ vt di-
cit sanctus Tho. vbi supra. Alia ē
contencio laudabilis ⁊ meritoria
inquantuz contendere idem est ꝙ
sicut certare vel feruere in penis hu
ius mundi pro cristo tolleratis ad
habendam vitam eternam. Vñ
Luce. xiij. Contendite intrare per
angustā portam. Vbi Cirillus sic
ait. Angusta etiā porta erumnam
et pacienciā sanctoꝝ significat. si-
cut enim pugnantis victoria stren
nuitatem militis attestat̄. sic p̄cla
rum efficit varia possessio laborum
et temptationum. Hanc conten-
tionē beatus Bartholomeus habu
it ꝓ vt in eius legēda quā hic ap-
plica. ¶ Quantū ad scd̄m nota ꝙ
tria sunt per que magni fieri possu
mus apud deū. Primū est ex diui
no timore quē si habuerimus vera
citer nobis magna bona inde ꝓue
niunt que habita magnos nos fa-
ciunt corā deo. Vñ Judith. vj. di-
cit̄. Qui timēt te magni erūt apud
te ꝑ oīa id ē ꝑ oē tp̄s. hic in merito
⁊ in futuro ī premio. qui em̄ timet
deū oīa timent eum. Ecc̄iastici.
Nihil melius q̄ timor. dei est eniz
custos preseruans hominē ab om-
ni malo. Thob. iiij. Habebis mul
ta bona si timueris deū. Quomo-
do antem hunc timorem acquirere
possumus certe facillimum esset si
apertos oculos haberemus. quo-
cunq̄ enim cōsideratiōis nr̄e ocu
los vertim⁹ timoris materiā inue
nimus. si enim super nos oculos
attollimus inuenimus ibi iustum
iudicem deū qui nullū peccatū relī
quit inultū. propter quod dicit apo
stolus ad Hebre. Horrendū est in
cidere in manus dei viuentis. hoc
timore fuit impletus Jheremias q̄
dixit. Quis te non timeat rex isra
rahel. Hinc Job. ix. Verebar om
nia opera mea sciens ꝙ non parce
res delinquenti. Quod exponens
Grego. ⁊ habet̄. de pe. di. j. c. si pec
catum dauid dicit. Delinquenti ne
quaq̄ parcit deus. quia delictū si-
ne vltione non deserit. aut em̄ hoc
in se homo penitus punit aut deus
cum homine vindicans percutit.
nequaq̄ peccato parcit̄ quia nulla
tenus sine vindicta laxat̄. Si v̄o
post tergum respicimus videmus
turbam magnam quā nemo dinu
merare poterat ex omnibus pecca
tis ⁊ negligencijs que sub celo sunt
que ex commissione mali ⁊ omissi
one boni committim⁹ incessanter
quorum nulluz remanebit impuni
tum. Job. xx. Luet omnia que fe-
cit. Ecc̄iastici. xij. De omni erra-
tu ducet te dominus ad iudicium.
Si autem ante nos videmus mor
tem periculosam formidulosamq̄
sentenciā. De quib⁹ Ecc̄iastici. vij
Fili memorare nouissima ⁊ ineter
nū nō peccabis. Super quo dicit
Bern̄. Mortis horrorem iudicij tre
mendum valde discrimen ab ocu
lis cordis elongari nullatenus pa
ciaris. Si vero infra respexeris vi
des infernuz profundū faucibus hy
antem ⁊ dicentem. Affer affer infi
ge verubus bulientibus immerge
caldarijs. Si v̄o interi⁹ te aduer-

tas inuenies te obrutum defectibus infinitis. Si vero circumspexeris vides te posituz in mille periculis Hec omnia cum in corde hominis congesta fuerint nisi homo durior sit lapide timore replebitur vsqꝫ ad summuz. ¶ Facit autem timor domini quatuor fructꝰ que nos veraciter magnos faciunt. Timor em̄ domini interficit criminalia. nam inducit caritatem. sicut seta introducit filum qua adueniente expellitur peccatū. vt dicit̄ in. c. sicut seta. de pe. dist. ij. Scd̄o timor despicit temporalia per displicenciam. Tercio nō admittit carnalia per resistenciā Job. vj. Qui timēt dominū custodiunt mandata. que iubent mandata carnalia non admitti. Quarto est gracie xp̄i conseruacio. Est enim quoddam reclusorium ⁊ vas solidum in qua gracie que date fuerint conseruantur Eccīastici. xxxiij. Timenti deuz non occurrent mala sed in tentatione illum deus cōseruabit. Scd̄z qd̄ nos magnos efficit apud deuz est amor diuinus. Cum enim oēs asserant ꝙ caritas sit virtus maxima consequens est vt qui eam possidet magnus sit necesse est.

¶ Sunt tria in amore diuino propter que habentes eū magni fiunt Primo quia amor deū in se continet. qui cum adeo magnus sit. qd̄ scd̄m p̄s. Magnitudinis eius non sit finis. ideo qui per caritatem deum qui est maximꝰ in anima sua possidet necesse erit qd̄ ip̄e ex hospite suo magnus sit. Scd̄o quia caritas est quodāmodo oīs virtus. Aug. Quod mater charitas est custos omniū virtutum quia est datrix formarum. Sicut em̄ deus est summum bonum in se omnia ꝯtinens bona. sic charitas est virtus in se continens omnes virtutes. cōnexe em̄ sunt virtutes nec vna sine altera potest esse virtus sed vnaquaqꝫ vires sumit a caritate. Tercio quia per caritatem inhabitantem participamꝰ merita xp̄i. omnium sanctorum ⁊ merita vniuersalis ecclesie. p̄s. Particeps ego suz omnium timencium te ⁊ custodiēcium mandata tua. ⁊ quia talia magna st̄ necesse est nos magnos esse. Tercio magni erimus per humilitatis nitorem. quanto em̄ in oculis nostris erimus humiliores tanto coram deo sumus maiores. Hinc. j. Reg. xv. dicit̄ ad Saul. Nōne cum esses paruulus in oculis tuis caput in tribubꝰ israhel factus es. Quia vt ait ꝟitas Math. Omnis qui se humiliat exaltabit̄ Et in euangelio nostro. Qui voluerit esse maior fiat sicut minor. scz per humilitatem. ⁊ qui p̄cessor sicut ministrator ⁊c. Et math. xx Quicūqꝫ voluerit inter vos maior fieri sit vester minister. Quid autē sit in humilitate ꝓpter quod habētes eā tam magni estiment̄. dico ꝙ humilitas meret̄ graciā que miro modo magnificat habētes eaz. vt patet de btā virgine. Ideo dr̄ Jacobi. iiij. Deus superbis resistit humilibus aūt dat graciā. ¶ Sciendū aūt est ꝙ ad humilitatē quatuor gradibus siue exercicijs ascēdemus. Primo cū nos sp̄ ad meliores cooperamus quoꝝ vitā cū ꝯspicimꝰ q̄ lōge ē a nobis hūiliamur

ex hoc in oculis nostris. Hinc nūeri. xviij dicit. Vidimꝰ gigātes quorum ꝓparatione quasi locuste videbamur. Bernn. Elige tibi modo consilio hominem cuius vite exemplar sic cordi tuo insederit vt quociens eius recordatus fueris ad reuerenciam cogitati assurgas ⁊ tempm ordines ⁊ componas ac si presens sit. Scdo erimus humiliores ad malorꝝ ꝑpriorꝝ considerationez Cum enim mala nostra ⁊ defectus sint infiniti vt quorsum nos vertamus innumerabilia videamus Merito clamābimꝰ in celum dicentes. Circumdederūt me mala quorum nō est numerus. Hanc cautelam habuit Paulus qui cum innumera bona habuisset auertit se ab eis ⁊ intuitus mala sua vt in humilitate se conseruaret dicit. Ego sum minimus apostolorꝝ quoniā persecutus sum ecclesiam dei. Hic Grego. Cum bonū fratres agitis semper ad memoriam mala reuocate vt dum caute culpa inspicitur nunqꝫ incaute de bono opere superbiamus. Tercio humiliamur si occultum dei iudicium semper timeamus dicentes in cordibus nostris illud Ecclesiastici. ix. Sunt iusti atqꝫ sapientes ⁊ opera eorum in manu dei sunt. Et tamē homo nescit vtrum amore vel odio dignꝰ sit. omnia in futurum incerta sunt Quarto erimus humilimi cū iterū in altiorem statum sanctitatis per mori bona domini cōtemplamur in cuius comparatione esse bonum creature faulle ⁊ cineri comparat Ex quo fit vt quanto sanctiores magnalia dei contemplantur tanto erunt humiliores. Quod nobis pulchre per Ezech. describitur. j. c. vbi dicit. Cum audierunt animalia vocem de firmamento dimittebant alas suas. Quod exponens Gregoriꝰ dicit. Sancti viri quo altius apud deum proficiūt eo subtilius se indignos deprehēdunt qa duz ꝓximi lucidi fiūt quicquid cos in se latebat inueniunt ⁊ tanto sibi foras deformes apparent quanto minus pulchrum est quod intus vident. Quc omnia sanctus Bartholomeus fecit qui predictas conditiones habuit ideo merito apud deum magnus est vt patet in eius legenda quam si placet per partes applica re.

Sermo aliꝰ. lxxviij. de sancto Bartholomeo.

Acta est contencio inter discipulos Jhesu quis eorꝝ videretur esse maior. Lu. xxij. Ad experienciam audimus quando cordule simul ꝓcuriūt in lutina siue cithara dulces melodie ⁊ ꝓcordes reddūtur que faciunt alleuiationes etiā possessis a demonibus. Sicut legitur de Saul. j. Reg. xvj. Qui cum a spiritu maligno vexaret percuciebat Dauid citharam ⁊ ille melius ferebat ⁊ reuocillabatur. Quia vt dicit lyra super eodem loco. Melodia bene concordans attrahit ad se mentis intentionem sic ꝙ homines audiētes melodias ad alia nō sunt attenti. ⁊ sic potest alleuiare afflictionem a demone causatam Econtra autem si cordule simul dissonant discrepans sonus efficit

Spiritualiter sic est de hominib⁹ quando sunt cum illis cum quibus ꝓueniunt in moribus dulcem reddunt laudis ⁊ ꝓfessionis melodiã Si autem iungant̃ cum discordãtibus in moribus ⁊ in fide econtra reddunt ineptas ꝓtentiones ⁊ discordias. Figurã habem⁹ de sancto Petro hic cum iunctus esset petro⁊ alijs apostolis dulcem fecit sonum alte etiam ꝓfessionis quando dixit. Tu es ꝝpus filius dei viui Mathei. xvi. Sed cuꝫ iunctus fuit iudeis malis ĩ domo Cayphe distortum fecit sonum dicente euangelista ꝙ cepit anathematizare ⁊ iurare ꝙ non nouisset hominem Mathei. xxvj. Vide ꝗ dissonans voꝫ quem prius confitebatur deum et hominem. Hunc iam abnegando solum commemorat hominẽ. Sic apostoli quando fuerunt iuncti in humilitate dulcem fecerunt sonum confessionis. Iuncti autem in elatione dederunt sonum cõtentionis sicut dicit thema. Facta est ⁊c.

In quibus verbis duo tanguntur Primum est discipulorum cõtencionis carnalitas. scdm cõtentionis causalitas ibi. Quis eoꝝ videretur ⁊c. Circa primũ tria veniunt declaranda. Primum dicitur diuisiõis scdm abhominationis. tercium determinationis. Primum declarandum dicitur diuisionis. ¶ Vbi nota ꝙ triplex est contencio scilicet viciosa ⁊ fugienda. periculosa ⁊ metuenda. fructuosa ⁊ appetenda. Cõtencio viciosa est duplex. Vna est que fit contra deuꝫ. Alia que fit cõtra proximum. Prima viciosa scꝫ contra deum vt contradicẽtes voluntati dei. Tales fuerunt filij israhel. Deutro. xxj. Semper ꝓtẽtiosi fuistis contra dominum. Sed nõ est contra eum contendendum ꝓpter tria. Primo quia potẽtissimuꝰ non potest contendendo superari. nec homo potest ĩ hoc lucrari. Job xxix. Numquid qui contendit cum deo iam facile acquiescit. Et Job ix. Quis resistet ⁊ pacem habeat. quasi diceret null⁹. Scdo quia sapientissimus ideo opus suum non debet calumpniari. ps. Omnia in sapiencia fecisti. Tercio quia optimus nil mali fecit. Mar. vij. Bene omnia fecit. Dyonisi⁹. Optimi est optima facere. Ideo pueꝛb. iij. Non contẽdas aduersus dominũ cum ipe tibi nil mali fecerit. Hoc modo discipuli ⁊ ꝓsertim beatus Bartholomeus non contendit cõtra dominum. Applica hic legendam theatre de missione in Indiam. ¶ Alia est contencio viciosa que fit contra proximum ⁊ talis ẽ quadruplex scꝫ emulationis disputationis. litigationis ⁊ ostentationis. Prima dicitur emulationis que procedit ex inuidia quez habẽt ad inuicem aliqui erga suos videlicet predicatores ⁊ doctores ⁊ alios. Nam cum vident doctorẽ alio rum laudari magis ⁊ in opinione ꝗ suum. inuident ⁊ contendunt cõtra laudantes alios. Talis fuit cõtencio inter Corinthios ad fidez cõuersos quos Paulus repꝛehendit. j ad Corinth. dicens. Significatuꝫ est mihi de vobis fratres mei ab hijs qui sunt cloes quia contentiones sunt inter vos. Hoc autem dico ꝙ vnusquisq; vestrum dicit. Ego

quidem sum Pauli. Ego autem Apollo. ego vero cephe. ego vero Christi. diuisus ē christus ꝛ. iij. c. dicit. Cum sit inter vos zelus ꝛ contencio. nonne carnales estis id est sensuales ꝛ bestiales. Estimabāt nanq; illi corinthij q̄ qui a meliore ꝛ maiore esset baptizatus ille maiorem graciam assequeretur quasi homines darent graciaz. ꝛ sic qui habebant affectionem ad vnum illum magis commendabant ꝛ cōtendebant contra baptisatos vel conuersos ab alijs tanq; a non sanctis ita hominibus ꝛ non tantam graciam conferentibus. inuicem debāt q; inuicem. Sz magnus error erat iste quia homines non sunt collatores sacramentalis gracie sed christus. ꝛ ideo paulus eos reduxit ibidem. iij. c. dicens. Quid ergo est apollo. quid autem paulus ministri ei⁹ cui credidistis. ꝛ vnicuiq; sicut dominus dedit. ego plantaui apollo rigauit sed deus incrementuz dedit. ita neq; qui plantat est aliq̄d. neq; qui rigat. sed qui incrementū dat deus. Similiter etiam contendebant romani ꝛ iudei cōuersi ad fidem. Dicat enim Jheronim⁹ in epistola ad Roma. Romani qui ex iudeis ꝛ gētibus crediderunt hij superba contentione volebant se alterutrum exaltare. nam iudei dicebant nos sumus populus domini quos ab inicio fouit ꝛ dilexit. nos circumcisi ex genere Abrahaz ꝛ stirpe sancta descendimus. nos de egypto signis ꝛ virtutibus liberati mare sicco pertransiuimus pede. nos per quadraginta annos experti sumus mirabilia magna dei nos soli digni fuimus accipere legē et vocem dei loquentis audire. nobis promissus est christus. ad quos ipse venisse testatur. Dicit em. Nō sum missus nisi ad oues que perierunt domus israhel. Cum vos canes potius q; homines nominauerit. Non est ergo equum vt vos hodie idola deserentes comparemini nobis. Econtra gentiles dicebant Quanto maiora circa vos dei beneficia narraueritis tanto maioris criminis reos vos esse mōstrabitis. Semper enim hijs omnib⁹ ingrati fuistis. naz ipis pedib⁹ quibus pertransistis mare postea ante ydola ludebatis. Mana vobis fastidium fuit ꝛ sepet in deserto cōtra deum murmurastis. Sepe deum ad iracundiam prouocastis. ꝛ adultimum Christum in lege ꝛ prophetis promissum occidistis. Nos nanq; vobis digniores sumus qui vt de cristo audiuimus mox in eū credidimus. Jdeo per prophetam de nobis dominus ait. Popul⁹ quē non cognoui seruiuit mihi. Vnde constat nos non ex industria ꝑ ex ignorācia deliquisse. Hijs ergo altricantibus apostolus medius inter eos omnes eoruz contentiones dirimens advnam concordiā eos adduxit ostendens nullos eorum meritis suis esse saluatos quia omnes iudei ꝛ omnes gentiles sub peccato tenebantur sed per dei graciā liberati sunt. Jdeo dicitur Ro. iij. Non enim est personarum acceptio apud deum. Et. iij. c. Non est enim distinctio, omnes enim peccauerunt ꝛ egent gracia dei. Et. v. c. Omnis qui credit in illum non

confundetur. Non est enim distinctio iudei ⁊ greci. nam idem dominus omnium diues in omnes qui inuocant illum. Sic ⁊ discipuli ioh̄annis baptiste forte contendebāt de Johanne baptista ⁊ de Christo Johannis. iij. Sic ⁊ quotidie contēdunt aliq̄ de predicatoribus ⁊ doctoribus ⁊ de fundatoribus religionum ac de sanctis. Pro quibus facit exemplum illud quod ponitur ī legenda Johannis baptiste q̄ duo doctores erant famosissimi quorum vnus in magna deuotiōe habebat Johannem baptistam. Alius vero Johannem euangelistam. Cuz quilibet satis sanctum suum ⁊ altrum alteri preferret. tandem concluserunt se facere velle publicam disputationem ad probandum q̄s maior esset. sed nocte precedenti disputationem Johannes baptista apparuit suo deuoto. ⁊ Johannes euangelista suo reuelātes q̄ disputationem talem dimitterent quia ipsi bene concordabunt in celis ita ⁊ ipsi deberent concordari in terris ⁊ demum in supernis viderent h̄āc veritatem. ¶ Secunda contencio viciosa dicitur disputationis scilicet cū q̄s ī disputatiōe p̄tēdit. Tripliciter autem est viciosa talis cōtencio. Primo quia est contra doctrine ⁊ sciencie veritatem. Secūdo quia est contra modestie congruitatez. Tercio propter materie vtilitatem. Contencio primo modo quando scilicet est impugnacio veritatis aduertenter ⁊ modo inordinato ⁊ cum clamore ⁊ huiusmodi est peccatum mortale sc̄m sanctum Tho. sc̄da sc̄de. q. xxxviij. Et sic diffinit eam Ambrosius dicens. Contēcio est impugnacio veritatis cum confidencia clamoris Hoc modo contendunt cuz catholicis heretici. vnde hoc est peccatū mortale ⁊ ita non est licitum in disputatione contendere. Vnde ⁊ apostolus ad Gal. quinto ponit contenciones inter opera carnis. De quibus dicit q̄ talia qui agunt regnum dei non consequentur. q̄d̄ videtur intelligendum de reb⁹ importancie vt que pertinent ad fidē vel bonos mores vel determinata per ecclesiam vel pertinēcia ad doctrinas vtiles vel alia notabilia. Nam contencio que fit inter pueros etiam contra veritatem nō videtur mortale. Secundo modo cōtencio est peccatum quando etiaz fieret pro veritate ⁊ contra falsitatem sed modo inordinato ⁊ cū clamore. ira ⁊ huiusmodi ⁊ tunc videtur venale peccatum sc̄m sanctū Tho. vbi supra nisi forte tanta inordinatio fiat in p̄tendēdo q̄ notabile scandalum sequatur aliorum quia potest esse mortale. Vnde apostolus postq̄ dixisset. ij. Thy. ij. Noli contendere verbis. subdit causam. Ad nihil enim vtile est nisi ad subuersionem audiencium. Subuersio autem importat notabile scandalum. Sed si fiat contēcio ad impugnandum falsitatem debito modo tunc nullum peccatum est sed laudabile. ⁊ sic catholici contendunt contra hereticos ad defendendum veritatem. ¶ Sed p maiori intellectu huius dubitatur

nunquid licitum est disputare cuz hereticis. Ad hoc respondet Alexāder de ales in scō q hereticus aut est ab ecclesia precisus propter pertinacem sententiam. aut non. Si primo modo tunc non est cum eo habendum concilium. Juxta illō ps. Non sedi cum concilio vanitatis. Et de hoc apostolus dicit ad Titum. iij. c. Hereticum hominē post primam ⁊ secundum correctionem deuita. Unde hereticī post damnationem nonvocantur ad concilium. Sicut patet. xxiij. q. j. c. maiores. Si vero hereticī adhuc sunt corrigibiles licitum est cōtendere ⁊ disputare cum eis vt ad fidem reuocentur. vel vt falsitas eoruz alijs manifestetur. Hoc autem intelligendum est de probatis in doctrina quia periculosum esset simplicibus cum hereticis disputare ꝛc. Et de clericis. quia laicis prohibetur sub pena excommunicationis de fide catholica disputare vt in. c. quicunq. §. inhibemus. de here. li. vj. Et in. c. sicut in vno. eo. ti. Et in. l. nemo. C. de sum. trinita. Tercio modo contencio est vitiosa propter materie inutilitatez vt cum fiunt contentiones de rebꝰ nullius vtilitatis vtruz sic vel aliter sint. Unde apostolus ad Titū iij. Stultas autem questiones et genealogias ⁊ contenciones ⁊ pugnas legis deuita. sunt enim inutiles ⁊ vane. Sicut est contencio de Maria magdalena si fuerit meretrix vel virgo corpore vel corrupta de Johanne euangelista si est in paradiso terrestri cum corpore vel in gloria vel in mundo corpus ei⁹ ⁊ huiusmodi. ¶ Tercia contencio viciosa dicitur litigationis scilicet cum aliquis in iudicio contendit. Et est viciosa dupliciter. Primo ratione iusticie. quia scienter litigat contra iusticiaz ⁊ sic est peccatum mortale. Secūdo ratione scā dali scilicet illius a quo petitur. et hoc intellige si est scandaluz pusillorum non phariseorum. Et tunc est phariseorum quando declaratē eis sua non esse que ab eis petunt. vel iniustam causam fouere ⁊ tamen ex malicia nolunt debituz facere sed turbantur ⁊ scandalizantur quia tunc non est necesse desistere. sed notata in. §. ergo. xiij. q. j. Alias autem quando subest causa debita licitum est in iudicio cōtendere ⁊ sua repetere q̄uis sit periculosum propter multa mala que ibi immiscentur scilicet odia. mendacia fraudes. periuria ꝛc. quare viris perfectis non competit in iudicio contendere. Unde Math. v. Et qui vult in iudicio tecum contendere ⁊ tunicam tollere dimitte ei ⁊ pallium. Non est tamen talis contencio prohibita. Alias ius canonicum ⁊ ciuile esset damnandū quia frustra esset institutus ordo iudiciarius in iure canonico ⁊ ciuili si non esset licitum ⁊ iustuz cōtendere in iudicio ob sua repetenda ⁊ propulsationem iniuriarum ⁊ obuiandum iniusticijs ⁊ calumnijs. Ideo dicit Gregorius. Non solum cura debet esse ne nostra subtrahantur. Sed ne rapientes nō sua semetipsos perdant. Quod

autez dicit apostolus.j. Cor.vj. Secularia iudicia si habetis omniuo peccatum est in vobis. Intelligitur de contentione iudiciaria. que fit apud iudices infideles. vt ibi dicitur per apostolum. hoc em̄ prohibetur videlicet infideles esse iudices in fidelium causis. Vel intelligitur de contentione iudiciali etiam apud fideles. sed cum fraudib⁹ mendacijs ⁊ iniusticijs. Vnde ibi dicit apostolus. Quare non magis fraudem patimini sed vos fraudatis. Vel quando in contendendo et repetitione suarum rerum scandalum sequeretur vt supra dictum est. Vnde dicit Gregorius. Dum pro terrena re pax a corde cum cristo scinditur apparet ꝙ plus res q̄ proximus amatur. ¶ Quarta contencio viciosa dicit̄ ostentationis De qua thema. Facta est contentio scilicet inter discipulos cristi q̄s eorum videretur esse maior. Cum enim fit contencio non cum intentione impugnandi veritatem sed ex titillatione quadam honoris vl̄ glorie. quomodo discipuli xp̄i ad inuicem contenderunt. sic contentio est peccatum veniale. Nam vt dicit sanctus Thom̄. scd̄a scd̄e. q. xxxviij. discipuli nō contendebāt cum intentione impugnandi veritatem quia vnusquisq; defendbat quod verum sibi videbatur ⁊ ideo talis contencio non fuit in eis peccatum mortale. Erat tamē in eorum cōtentione inordinatio. quia contendebant de eo de quo nō erat contendendum scilicet de primatu honoris. non dum enim erant spirituales sicut dicit glo. ibidem. vnde ⁊ dominus consequenter eos cōpescuit dicens. Reges gencium ⁊c. Nam tunc venialiter peccauerunt vnde tanq̄ carnales reprehenduntur. ¶ Scd̄a contencio dicit̄ periculosa ⁊ metuēda q̄ de⁹ ꝯtēdz cū venerit ad iudicium cum peccatoribꝰ Johelis .iij. Congregabo omnes gentes ⁊ ducam eos in vallem Josaphat ⁊ disceptabo cuz eis. ⁊ quomodo ⁊ de quo contendet habetur Math. xxv. Similiter sicut dominus cum dispensatore suo de ratione reddenda dicens. Redde rationem villicationis tue Lu. xvj. hec contencio est periculosa. Hoc considerās Job. xxxiij Nolo vt multa fortitudine mecum contendat ne magnitudinis sue mole me prema. quasi diceret. Si ita stricte cōputet quis subsistet. ideo ꝑ elemosinas ⁊ lachrimas pax componēda est. Math. v. Esto consenciēs aduersario tuo dum es in via ne forte te tradet iudici. In hac contencione erunt apostoli iudices mathei xix. Sedebitis super sedes iudicātes. xij. tribus israhel. Hos scabinos debem⁹ nobis facere amicos ⁊ placabiles dādo xenia elemosinaꝝ ⁊ orōnū iuxta dictū cōe. Munera placant hoīesq; deosq; p̄sertī in honore sctī Bartholomei. Applica ꝑtē legende de mgr̄o qui oī anno festū de sctō Bartholomeo celebrauit solēniter. ¶ Tercia ꝯtēcio dr̄ fructuosa et appetenda scz ꝯtendere ꝯtra mdm̄. carnē et diabolū Lu. xiij Cōtēdite ītrare ꝑ angustā portā. vbi Criß. sup math. Porta perditiōis est diabolus. porta vite xp̄us. p̄s. Hec porta dn̄i iusti intrabūt in eā

Sed arta quia pauci viuunt cristi
ane multi mundane. ido sicut du-
centes nauem sursum contra aquā
sic nos oportet contendere contra
mundum Mathei. xj. Regnum ce
lorum vim patitur ⁊ violenti ra-
piunt illud. Cirillus. Angusta etiā
porta erumnam ⁊ paciencia3 san
ctorum designat. Sicut enim pu-
gnarum victoria strennuiratē mi
litis attestatur. sic preclarum effi-
cit varia perpessio laboris ⁊ tenta
tionum. Sic contendit beat⁹ Bar
tholomeus pro vt in eius legenda
quam hic applica. ¶ Secundu3 de
clarandum de contentione viciosa
dicitur abhominationis. Est em̄
abhominabile hoc vicium propter
quatuor. Primo propter confusio-
nem. scd̄o propter honorationem.
tercio propter deriuationem. quar
to propter destructionem. Primo
propter confusionem. Contencio
nanq3 facit ipsos contenciosos ab
hominabiles et exosos hominib⁹.
similes canibus quantum ad actū
et demonibus quantum ad malici
am. quis enim non vituperabit ho
minem semper clamantem contē-
dentem. paratum ad omnia con
tradicere. sentenciam suam vera3
vel falsam superbe ⁊ pertinaciter
defendentem. Ideo Augustin⁹ ait
Nihil est ita simile artibus demo-
num sicut litigare. Et prouerbio7
xvij c. Semper iurgia querit ma
lus. Angelus autem crudelis mit-
tetur contra eum nam instigante
diabolo contentiones fiunt. Cui
summe displicet cōcordia hominū
Applica hic exemplum in vitaspa
trum de duobus germanis in here
mo qui cum in maxima cōcordia
vixissent nunq̄3 contentionis ver
bum habentes. vnus eorum insti-
gatus a diabolo quadam die dix-
it. Tantū est q̄ nō facim⁹ aliquā
contentionem. faciamus vnā ⁊c.
Vide in summa Antho. ij. par. ti.
iiij. c. ix. § ij. in fine. Scd̄o abho-
minanda est contencio propter ho
norationem. Est quidem homo
qui contenciones fugit dignus ho-
nore. Vnde prouerbio7. xx. Ho-
nor est homini qui separat se a cō
tentionibus. omnes autem stulti
miscent se contumelijs. Et paul⁹
ij. Thymo. ij. Seruum autem do
mini non oportet litigare sed man
suetum esse ad omnes. Quanti au
tem meriti sit apud deum non cō-
tendere clarum esse patet per illud
quod legitur in vitaspatrum q̄ o-
rante sancto Machario vox inso-
nuit ad eum dicens. Non dum ad
mensuram duarum mulierum ve
nisti qui habitant in proxima ciui
tate. Cunq3 quesiuisset macharius
et inuenisset eas conuersationē ea
rum interrogauit. Ipse vero dixe-
runt q̄ erant mulieres duorum fra
tru3. et per. xv. annos simul fuerāt
nec verbu3 cōtēciosum fecerāt nec
vnq̄3 aliqua earum dicto vel facto
aliā cōtristauerat. qd̄ audiēs Ma
chari⁹ bn̄ edificat⁹ recessit. Tercio
est abhominā̄da cōtēcio ꝓpt̄ deri-
uationē. ab illa siq̄dē sepe deriuāt̄
plurima scādala. odia. dissensiōes
rixe. qn̄q3 p⁹ multa v̄ba venit̄ ad
v̄bera. ꝓpterea dr̄ eccīastici. xj. Ab
vna scītilla auget̄ ignis et a dolo-
so auget̄ sanguis. et. xxviij. Lis fe
stinās effūdit sāguinē. Qr̄to ē abo

mūanda cōtencio propter destru
ctionē multa em̄ bona destruit ꝓtē
cio. Primo obnubilat intellectū et p
uertit iudiciū rōis. ido dicebat iob
vj. Rñdete obsecro absq; ꝓtētione
et loquētes id quod iustum est iudi
cate quasi diceret. q̄du ꝓtēditis
iuste iudicare nō potestis. Sēdo
corrumpit affectū iacobi. iij. Si ze
lū habetis animaꝝ et ꝓtētiones fūt
in cordibus vestris nolite gloriari
Tercio impedit profectū et subuer
tit corda audiencīū. ij. ad Thy. iij.
Noli verbis ꝓtendere. ad nihil em̄
est vtile nisi ad subuersionem au
dienciū. Quarto enervat caritatez
ij. Cor. vij. Ne sint inter vos ꝓtē
tiones ⁊c. Nota ibi pessimā seque
lam que tota est ꝓtra caritatem.
Quinto diuidit vnitatem. j. Cor.
j. Idipm̄ dicatis omnes et nō sint
in vobis scismata ⁊c. sequitur di
uisus est Christus. Sexto destruit
tocius operis bonitatē. Jacobi. iij
Vbi zelus et ꝓtencio ibi incōstan
cia et omne opus prauum. Dē em̄
opus quātūcunq; sit bonū de se si
per ꝓtentionē fiat fit prauū. Sicut
ipa p̄dicacio qua quidā ex ꝓtētiōe
xpm̄ annūciabāt. Sicut dicit ad
Phil. j. Ideo hortat aplus ibidez
ij. c. Nihil p ꝓtentionē neq; per ina
nem gloriam supple faciatis vt in
c. ꝓsuetudo. xxj. q. v. ¶ Terciū de
p clarandū de ꝓtentione dr determi
natiōis. Nam licet nō sit cum alio
quo ꝓtendēdum tamē sapiēs enu
merat tria genera hominū. Primi
sunt potētes. sēdi locupletes. terci
linguati. Primi cum quibus nō ē
ꝓtendendum sunt potentes. Dñ
Eccīastici. viij. Nō litiges cū po
tenti homine ne forte incidas in
manus illius. Potentes dicuntur
omnes superbi vel superiores dñi
prelati et parentes cum quibus nō
est ꝓtendendum. Secundi sunt lo
cupletes. Vnde Ecclesiastici vbi
supra dicitur. Nō ꝓtendas cum vi
ro locuplete ne forte ꝓstituat ꝓtra
tē tibi litem. Multos perdidit aur̄
et argentum et vsq; ad cor regum
se extēdit et puertit. Et licet pericu
losum sit cū talibus ꝓtēdere verbis
tamē periculosius ē litigare factis
O quot pauperes ꝓtenderunt cum
diuitibus in iudicio siue pro posses
sionibus ab eis occupatis siue pro
pecunijs et alijs rebus vsurpatis. et
tandem diuites prevaluerūt. Ido
dicit prouerbioꝝ. xix. Diuicie ad
dunt amicos plurimos a paupere
autem et hij quos habuerat separā
tur. Et ysido. in. c. pauper. xj. q.
iij. ait. Pauper cum non habet qd̄
offerat nō solum audiri contemni
tur sed et contra veritatem oppri
mitur. Cito violatur auro iusticia
nullamq; reus pertimescit culpaz
quaz redimere nummis estimat.
Tercij cum quibus nō est litigan
dum sunt homines linguati et si
ne ratione loquentes. Vnde Eccle
siastici. viij. Non litiges cum ho
mine linguato et nō strues in ignē
illius ligna. Sunt de hmōi genere
mulieres garrule et litigiose. Vix
vna domus reperitur in qua non
sit huius pestis macula. Contēdit
mulier nunc cum vno. nunc cum
alio. nunc cum viro. nunc cum so
cru. nunc cum nuru. nunc cum vici
na. Estq; contencio illi velud ci
bus. Be hac sapiens puerbioꝝ. xix

dicit. Tecta iugiter perstillācia litigiosa mulier. quasi diceret ꝙ qui habitat in domo perstillāte quādo vult declinare stillicidiū in vno loco inuenit in alio ita ꝙ nō inuenit requiem. Sic ⁊ ille qui mulierem habet litigiosaz in domo ipa equidem est venenum amarissimum turbans omnia bona. quia vt scribit̄ ꝓuerb. xvij. Melior est buccella sicca cum gaudio q̄ꝫ domus plena cum iniurijs. Inuehe ꝯtra mulieres propter quarum ꝯtentiones oriunt̄ odia. scādala ⁊ rixe int̄ patrem ⁊ filium. inter fratrē ⁊ fratrē inter vicinū ⁊ vicinū ⁊c̄. ⁊ quō tales debēt corrigi verbis ⁊ factis. Applica hic exemplū de quadā vetula in specu. exemploꝝ. di. ix. xciij.

¶ Scd̄z quod in verbis thematis tangitur est ꝯtentionis causalitas scilicet vñ ꝯtencio causetur vel originet̄. Et quantū ad hoc dico primo ꝙ ꝯtencio oritur a superbia et inani gloria. nam a Grego. ī moral'. ponit̄ filia inanis glorie. Ex eo vt dicit sanctus Tho. scd̄a scd̄e q. xxxviij. ar. ij. quia ꝯtencio est quedā discordia in verbis. discordāciū autem vterq̄ in suo sensu stat ⁊ vnus alteri nō acquiescit. proprium aūt est supbie ⁊ inanis glorie propriam excellēciam querere. Si aūt discordantes sunt aliqui ex eo ꝙ stant in ꝓprijs volūtatibus. ita ꝯtendentes sūt aliqui ex eo ꝙ vnusquisq̄ verbo quod sibi videt̄ defendit vt sic nō videat̄ minus bñ q̄ꝫ alius cognoscere illud quod ꝯtenditur. Et ideo sicut discordia quādā ꝯtrarietatē importat in volūtate ita ꝯtencio importat ꝯtrarietatez in locutiōe. Et quelibz orit̄ ex supbia ⁊ inani gloria. ꝓuerb. xiij. Inter superbos semper iurgia q̄ꝫ supbus nō vult habere similē. Scd̄o causat̄ ex auaricia iacobi. iiij. Vndiq̄ bella ⁊ lites ex ꝯcupiscēcijs vestris. Vñ Ambrosi. in. c. ira. xj. q. iij. Dñs misit apl'os predicare sine pecunia ⁊ virga vt remoueret̄ incētiuū litis ⁊ ī strumētū vliōis. Seneca. Si hec duo pronomina meū et tuū tollerēt̄ de medio oīa essent quieta. Tercio causat̄ ex ebrietate ꝓuerb. xx. Luxuriosa res vinū. tumultuosa ebrietas. Jhero. ⁊ habet̄ in. c. venter. xxxv. dist. Vbi ebrietas dñat̄ ibi furor. Quarto causat̄ ꝯtēcio ex praua opinione. ꝓuerbi. xvj. Homo ꝑuersus suscitat lites. scz qui opinionē suā vult p̄ferre alijs. ¶ Hic cadit dubiū vñ surrexit illa ꝯtencio discipl'oꝝ. Ad hāc questionē rñdēt aliqui ꝙ habuit ortū ex eo q̄ꝫ dñs qñ vocat⁹ fuit ad conuiuia deuotaꝝ mulierū vel etiam phariseoꝝ cum apostolis suis tunc deliciora cibaria apposuit btō bartholomeo tāq̄ꝫ magis delicate enutrito. quia dr̄ fuisse de regia stirpe ꝓcreatus scz filius Philippi regis Syrie et sic delicate enutritus fuit. cui nō compecijt cibus grossus pauperū et communis vt dicit August. in. c. nō cogant̄. xlj. dist. Nō cogant̄ diuites pauperꝝ cibis vesci vtant̄ ꝯsuetudīe īfirmitatis sue ꝫ doleāt se aliter sustētari nō posse. si ꝯsuetudinē mutāt egrotāt vtāt̄ p̄ciosis dēt paupib⁹ vilia. hec Augs. et sic dicūt hāc fuisse cām ꝯtētiōis discipl'oꝝ existimātes ex hoc sibi beatū bartholomeū tanq̄ꝫ nobilez

preferri in maioritate ⁊ honore q̄a reliquerat regias diuicias ⁊ xp̄m voluntarie secutus est in paupta-te. Audierant em̄ a xp̄o Math. xix Vos qui reliquistis omnia ⁊ secuti estis me ⁊c̄. Et ex quo beat⁹ bartholomeus plus ceteris dimiserat estimabāt eum sedem altiorē accipere. sed hac opinione tanq̄ apocripha dimissa q̄a ceteri apostoli plebei ⁊ de laboriosa piscatione veniētes ad xp̄m in delicijs non enutriti nō debuissent inter se ꝓpterea contendere si vidissent ꝙ dn̄s deliciora fercula beato Bartholomeo apposuisset. Ideo dicendū ꝙ duplex pōt esse causa huius contentionis. Primo em̄ potuit esse ista ꝯtencio pia ⁊ ex humilitate. quia audierunt illud Math. xj. ꝙ xp̄s dixit se in breui passurum ⁊ moriturum. ⁊ quia instabat dies passiōis eius ido quesierūt inter se quis aptior p⁹ mortē Cristi esse videretur ad tenendum eius locum. quā opinionem sequitur Beda in omelia. Non enim ē verisimile ꝙ imminente passione Cristi de maioritate cōtenderent. sic intelligendo ꝙ vnusquisq̄ maioritatem appeteret ⁊ se maiorem se ceteris esse putaret vel etiam in corde sentiret. sed estimo pia fide ꝙ pro tanto de maioritate fuit cōtēcio inter eos q̄ vnusquisq̄ se minimum reputabat ⁊ omnes alios sibi preferendos cēsebat. Isto modo fuit pia contencio inter Johannem baptistaz ⁊ xp̄m. Dicebat em̄ iohannes baptista math. iij. Ego a te debeo baptisari ⁊ tu venis ad me. Econtra dixit Jhesus. Sine mō. sic nos decz ⁊c̄. Sic etiā fuit pia ꝯtētio int̄ sctōs Bn̄dictū ⁊ maurum vt legitur. ij. dialogoꝝ. Similiter inter beatū Paulū primuz heremitam ⁊ Anthonium vt habet̄ in legenda beati Pauli. Scd̄o dicitur ⁊ verius ꝙ hec contencio processit ex elatione. nam audientes a Cristo discipuli Petro promissas claues regni celestis Mathei. xvj. Etiam Jacobum ⁊ Johannē ductos in montem transfiguratiōis domini Math. xvij. Et matrem ipsorum ip̄is pecijsse statum dignitatis Math. xx. Dolebant aliquē sibi preferri. ideo ꝯtendebāt de hoc. nec mirū quia adhuc carnales erāt ⁊ spiritum sanctum in tanta plenitudine nō duz acceperant sicut postea. Et huic opinioni ꝯcordat littera sequens ⁊c̄.

De sancto Bartholomeo sermo alius. lxxix. Wann. xiij.

ntrate per angustam portaz quia lata ⁊ spaciosa porta ducit ad perditionem Math. vij. In hijs verbis saluator nobis describit paucitatē saluandorum ⁊ multitudinez damnatorum quia stultorum infinitus est numerus ⁊ peruersi difficile corriguntur. Eccīastes. j. Quā angustā portam ⁊ artam viam perambulauit btūs bartholomeus per quam intrauit in regnum celorum bene ostendit ei⁹ vita strennuissima qua hic ī mundo contra hostes humani generis videlicet carnem. mundum ⁊ demonem triumphauit. ipse nanq̄ per multas tribulationes peruenit ad martirij palmam. per multas

abstinencias.per multas oratiões et vigilias quia cencies in die ⁊ cẽcies in nocte orando genua flectebat ⁊ extremas mundi partes In die quasi peregrinus ingressus vbũ dei predicauit.Et postq̃ multos suis sermonibus ad fidem conuertit per martirij palmam vitam finiuit.ecce q̃ angusta porta.ecce q̃ artavia p quã b.Bartholome⁹ ambulauit.In nullo enim a rectavia ducente ad beatitudinem declinauit.neq̃ a deytris prosperitatis.neq̃ a sinistris aduersitatis.igit̃ vt hũc sequamur hortatur nos saluator in verbis thematis dicens.Intrate per angustam portam.⁊ causam subiungit quialata ⁊ spaciosa porta ducit ad perdicionẽ vbi supra.Pro gracia Aue Maria.

Intrate per angust̃ portam ⁊c. vbi supra.Inverbis thematis duo nobis ostendunt̃ videlicet pauci tas saluandorum que est illorum qui intrant per angustam portaz siue viam.Et multitudo damnatorum illorum videlicet qui ambulant per viam latam siue portam spaciosam que ducit ad perdicionẽ

S ¶Circa primum est notanduz q̃ per angustam portam siue artam viam debemus intelligere in pro posito virtutes quibus castigatur et anyiatur corpus ne sensualitas rebellando rationi ipsaz deuincat vt sunt ieiunium.vigilia.continẽcia.temperancia ⁊c. Vnde super hoc verbo thematis dicit Crisost. Quid sibi vult saluator per hoc q̃ dicit.Intrate per angustam portam.Et respõdet.Diu docuit nos vt ieiunemus ⁊ orem⁹.quia ergo saluator bene scit q̃ omne illud q̃d est corpori nostro contrarium est angustavia.Et quia inter alia ieiunium.continencia ⁊ vigilie plus angustiant corpus q̃ animam.q̃ per illa ita homo angustiatur in corpore ac si de corpore aliquid abscinderetur.ideo illa dicitur angusta via.Et subdit.Alia tantum mente pati ⁊ facere possumus.sicut resistere inuidie.superbie.vel ire.sed non sic ieiunare.mane surgere ⁊ castitatem seruare.Sicut ergo magne virtutis est qui in corpore paciendo istis resistit.sic inter omnia peccata non soluit̃ aut maculatur anima magis q̃ p̃ ista videlicet.Gulam Luxuriaz.somnipigriciaz.Et sicut nihil immũdius istis vicijs sic nihil amabilius honestius casto homine.¶Quia castum hominem quasi omnis creatura diligit.Vnicornis enim quãdo castam virginem videt statim flectit ⁊ inclinat se coram ipsa.Et elephas similiter.Ex illis ergo patet q̃ quando saluator dicit.Intrate per angustam portam vult tantum dicere.Intrate in regnuz celorum ieiunando.delectationib⁹ carnalibus resistendo ⁊ vigilando De hac porta dicit propheta in p̃s. Hec porta domini iusti intrabunt in eam.Ex quo sequitur q̃ q̃diu homo non facit opera iusticie nõ est in via que ducit ad patriam. Hanc autem viam intrandi per angustam portam bñ docuit nos Cristus per ieiunium quadraginta dierum per multas abstinencias ⁊ vigilias.⁊ tandem in cruce p corporis extensionem.vbi porta

T

crucis sibi fuit tam angusta q̄ nō habuit locum in quez reclinaret corpus suum. Tam angusta vt vnꝰ pes alteri supraponeretur. ⁊ vno clauo ambo perforarentur. Ideo de eo dicit Bernhardus. Tu prius intrasti bone Jhesu per angustum foramen passionis vt membris tuis te sequentibus latum prebereris īgressum. Quare autem intrare debemus per angustam portam statim ostendit saluator cum subiūgit. q̄ angusta porta ⁊ arta via q̄ ducit ad vitam ⁊ pauci inueniunt eam. quasi diceret. Ad transeundum per angustam portam nos debet allicere amor vite eterne. Dicitur autem bene arta ⁊ angusta. quia non est declinandum de ea. neq̄ ad dextram neq̄ ad sinistrā Scōm illud Deutrono. v. Non declinabitur ad dexteram neq̄ ad sinistram sed per viam quam precepit dominus deus vester ambulabitis vt viuatis. Ille autem declinat ad dexteram qui eleuatur per prosperitatem. Ille ad sinistram qui frangitur impaciencia per aduersitatem. Et dicit saluator. Pauci sunt qui inueniunt eam. Quia multi vocati pauci vero electi mathei. xxij. Et omnes declinauerūt simul inutiles facti sunt ⁊ non est qui faciat bonum non est vsq̄ ad vnum id est ad cristum. Ac si diceret. Nullus facit bonum nisi per Cristum cuz quo debet habere vnitatem caritatis. De hac angusta porta que ducit ad vitam scribitur vbi dicitur. Edificata est ciuitas ⁊ postea est in sublimi plena omnium bonoruz cuius introitus angustus est. a dextris ignis est. a sinistris aqua. semita vero vna sola. Scōm q̄ dicitur ecclastici. xv. Appposui tibi ignem ⁊ aquam ad quod volueris porrige manum. et sequitur. Ante hominē vita ⁊ mors bonum et malum quod placuerit ei dabitur illi. Hec ciuitas quid aliud est q̄ vita eterna. Nam ī ea sola est plenitudo omnium bonorum. Et est in sublimi posita ⁊ eius introitus est angustus ad sensum supradictum. Et habet vnam solam semitam videlicet obseruanciam mandatoruz dei que est vita arta. arta quia ab hoc requiruntur omnes circumstancie inesse debite Scōm q̄ dicit philozophus. Bonuz vno modo. malum autem omnia pharie. Nam propter presenciam vnius circumstancie boni inesse debite non dicitur actus bonus. sed oportet q̄ omnes concurrant. sed propter defectum vnius solę actus dicetur malus. Introitus ergo ad hanc ciuitatem est angustus. sed post ingressum latitudo. Vnde ipse. Dilatasti gressus meos in semitis tuis ⁊c. Hoc considerans beatus Bartholomeus intrauit per angustam portam in regnuz celoorum. ymmo tam angustam q̄ propria pelle spoliatus est per angustiam porte sicut refert eius legenda. Cum enim venisset in indiam vbi est finis orbis intrauit in templum in qua ydolum Astaroth colebatur in quo ydolo demon erat. qui se infirmos curare dicebat. Illos autem curauit quos infirmos fecit. Cum autem templum eēt plenum infirmis. ⁊ ydolum nullum

daret responsum venerunt in aliã ciuitatem. vbi colebatur ydolum Berith. a quo querẽtes cur astroth non daret responsum. Respondit deus vester cathenis igneis ligat⁹ nec potest spirare. nec audet loqui propter presenciam Bartholomei apostoli qui est amicus dei omni potentis ⁊ ideo in hanc prouinciã venit vt omnes deos euacuet. At illi querentes signa quibus eũ nosscere valerent. Respondit pili eius nigri ⁊ candidi. Barba prolixa. Pallio induitur albo. viginti sex anni sunt ex quibus vestes ⁊ sandalia eius. nec veterascunt. nec sordidantur. cenies in die ⁊ cenies in nocte flexis genibus orat deum Angeli cum eo ambulant. qui nũq̃ eum esurire nec fatigari permittunt. omnia preuidit. omnium gẽtium linguas nouit ⁊ intelligit ⁊c. Cum autem per duos dies eũ querentes non inuenirent quadam die quidam demoniacus exclamauit dicens. Bartholomee apostole dei incendunt me orationes tue. Cui apostolus. Obmutesce ⁊ veni ⁊ exi ab eo statim. ⁊ statim liberatus ẽ Audiens rex regionis illius rogauit eum vt filiam suam lunaticam liberaret. cathenis ligatam propter eius honorem. quod ⁊ fecit. ydolum ibidem confregit. omnes infirmos arte diabolica vt supra curauit. regem conuertit cum vxore ⁊ liberis ac omni populo suo. et rex relicto regno discipulus apostoli factus ẽ Tunc omnes pontifices templorũ congregati ad astragem regẽ fratrem regis Polimij conuersi conuenerunt accusantes beatum Bartholomeum de deorum amissione. templi subuersione ⁊ regis per artem magicam deceptione. Tunc ille indignatus apostolum capi iussit et diuersis penis eum afflixit. Vnde quantum colligitur ex beato theodoro ⁊ beato Dorotheo ita passus fuit vt primum fustibus cederetur Deinde crucifigeretur caput habẽs deorsum ⁊ anteq̃ in cruce moreretur de cruce depositus fuit ⁊ ob maiorem cruciatum viuus decoriat⁹ fuit ⁊ postremo capite truncatus. Ecce q̃ per angustam portam b. Bartholomeus aplus intrauit ad vitam eternam. Si ergo volum⁹ esse participes sue beatitudinis oportet ⁊ nos hic per angustam portaz intrare hoc est corpus nostrum castigare ⁊ animam a vicijs ⁊ peccatis purgare vt supra. ¶ Circa secundum videlicet circa latã ⁊ spaciosam portam per quam multi intrant ad eternam damnationem est notandum scõm Nico. de lyra q̃ lata porta hic appellatur mortalis culpa. que bene dicitur lata. qa peccare contingit multis modis. Vnde per quamlibet precepti dei transgressionem intratur per hanc portam. quia peccatur mortaliter. sed non econuerso per quamlibet precepti obseruanciam intratur p angustam portam sed oportet q̃ homo obseruet omnia precepta diuina ⁊ nullum transgrediatur si vult intrare per portam que ducit advitam. Ideo bene dicitur angusta ex causis supra dictis. Sed lata porta multis modis intratur. ⁊ dicitur porta mortis. Vnde Job xxxviij. Numquid aperte sunt tibi

porte mortis ⁊ ostia tenebrosa vi-
disti. Et Mathei. xvj. dicit salua-
tor de ecclesia militante hoc est cō-
gregatione fidelium in fide ⁊ cari-
tate vnitorum. Porte inferi non p̄-
ualebunt aduersus eam. Hec porta
mortis est valde spaciosa via.
que dicitur voluptas seu delecta-
cio ducens ad peccatum sc̄m illd̄
iob. xviij. Vias meas in conspectu
eius arguam. Et in ps. Inquina-
te sunt vie illius in omni tempore
Qd̄ autez hec via siue porta ducat
ad perditionem patet Ecclesiasti-
ci. xxj. Via peccancium complan-
tata lapidibus ⁊ in finem illorum
inferi tenebre ⁊ pene. Et prouerbi-
orū xvj. Est via que videtur ho-
mini recta sed nouissima eius du-
cunt ad mortem illius. Et multi
sunt qui intrant per hanc viam. q̄
stultorum infinitus est numerus.
Ecclesiastes. j. Hanc viam se trā-
sisse deplangent finaliter damnati
dicentes illud Sapiencie. v. Er-
rauimus a via veritatis ⁊ iusticie
lumen non illuxit nobis. Et sequi-
tur. Lassati sumus in via iniquita-
tis ⁊ perditionis ⁊ ambulauimus
vias difficiles, viam autem domi
ni ignorauimus. Et sequit̄. Quid
profuit nobis superbia. aut quid
diuiciarum iactancia contulit no
bis. transierunt omnia sicut vm-
bra ⁊ tanq̄ nuncius precurrēs ꝛc.
Per hanc spaciosam portam ⁊ la-
tam viam ambulauit lucifer qua
si cum innumerabili exercitu quā
do ipse cuz suis complicibus eiect⁹
est de celo ysa. xiiij. Quomodo ce-
cidisti lucifer qui mane oriebaris
ꝛc. Per hanc etiam viam ambula
uerunt zodomite quando quinq̄
ciuitates ⁊ omnes circa regiones
cum habitatoribus suis igne ⁊ sul-
phure submerse sunt Geneß. xix.
Per eandem viaz ambulauit tpe
Noe fere totus mundus. qui dilu-
uio periit demptis octo animabus
scilicet Noe ⁊ vxore tribus filijs ⁊
vxoribus eorum Geneß. vij. Per
eandem etiam viam transierunt
chore Dathan ⁊ Abiron cum om-
ni sua familia ⁊ que ad eos perti-
nebant quos terra viuos deglutī-
uit ⁊ sic viui in infernum descen-
derunt ⁊ ducenti quinquagintavi
ri quos ocs ignis interfecit. Nu-
meri. xvj. Per eandem etiam vi-
am ambulauit Pharao cum om-
ni exercitu suo qui submersi sunt ī
mari rubro. Exodi. xiiij. Et ita
de alijs multis exemplificari pos
set in canone biblie. Quia ergo tot
demones ⁊ homines sine numero
ambulauerunt per hanc viam me
rito dicitur lata ⁊ spaciosa ducens
ad eternam damnationem. Dicit̄
etiaz bene lata ⁊ spaciosa quia mul
ti sunt qui hodie per eam ambulāt
quia omnes iudei omnes gentiles
⁊ omnes heretici ⁊ innumerabilis
exercitus cristianorum congrega
tus ex septem cuneis. videlicet sup
bis. auaris. luxuriosis. iracundis.
inuidis ⁊ accidiosis qui saltem fi
naliter in talibus peccatis moriun
tur. Sicut heu nostris temporib⁹
contingit. quia dato q̄ plures con
fitentur ⁊ ecclesiastica sacramenta
suscipiunt. tamen hoc raro proce
dit ex amore siue filiali timore qui
potius seruili timore. qui magis
respicit ad penam videlicet mort̄

et infernum q̄ ad dei offensam. quod videmus in multis quos deus premit ⁊ punit infirmitate. paupertate. aduersitate ⁊ tribulatione ⁊ cum laqueos illos euadunt deteriores fiunt. Hoc aduertens apostolus dixit nobis auisando. Videte quomodo caute ambuletis. non quasi insipiētes sed sapientes redimentes tempus qm̄ dies mali sunt. Ad Ephe. v. quasi diceret. Diligenter attendite ne a via angusta ⁊ arta que ducit ad celestia gaudia deuietis q: dies mali sunt. scilicet propter maliciam hominū ⁊ miseriam huius mundi vt dicit glosa. Et est Augustinus in de verbis euangelij. Si enim debite vt oportet flebilem. miserabilem ⁊ dānabilem mundi presentis cursum attendimus tunc oculo ad oculuz cernimus qm̄ dies mali sunt. quia vt dicit Johannes in sua canonica. j. iohannis. v. Quasi totus mūdus iam errat ⁊ in maligno positꝰ est. Et hoc bene cum dolore dicendum et audiendum est tam de capitibus q̄ de membris. ymmo de omni statu spiritualium ⁊ secularium. tam in senibus q̄ in iuuenibus. ymmo frater fratri fidem nō seruat neq̄ filius patri. Quod bene deplangit beatus Bernhardus dicens. Non est nisi turpis amor in hoc secl'o nec fides secura quia omnia que sunt contaminauit superbia. auaricia. ⁊ luxuria. Recessit enim lex a sacerdotibus. iusticia a principibus. consilium a senioribꝰ religio a clericis. amor a patribus fides a populo. reuerencia a subditis. castitatis amor a virginibus. pudicicia a coniugatis. ⁊ quid est nisi vt veniat anticristus. iam em̄ a multis Cristus ignoratur ⁊ a potentibus quasi peregrinus habetur. Hec Bernhardus. Caute ergo cuilibet est videndum vt ambulet per portam angustam. ne periclitetur ambulando per portam spaciosaz ¶ Dubitatur circa premissa ex quo superius dictum est q̄ lata est via que ducit ad mortem quia pro quolibet mortali in quo homo morit̄ finaliter damnatur. Cur ergo ē q̄ deus qui est misericordissimus pro transgressione vnius mandati nō deleti per penitenciam punit hominem perpetua damnatione cum tamen aliqua peccata valde breuiter et cito fiunt. Respondetur q̄ iuste et rationabiliter deus hoc facit ex pluribus rationibꝰ infra dicendis. si bene consideramus naturam peccatorum. Vnde dicit beatꝰ Augustinus. xxj. de ciuitate dei. Nullꝰ extitit gentilium legislatorum qui censeret tam cito nocencium finiēda esse tormenta q̄ cito factum est homicidium vel adulterium vel sacrilegium aut aliud quodcunq̄ scelus magnum. quia malum non temporis longitudine. sed iniquitatis magnitudine meciendum ē Hec ibi. Et post plura concludit q̄ nihil irrationabile potest homo allegare ex hoc q̄ deus cuius iusticia est ineffabilis pro peccato breui tempore commisso det longe durationis suppliciuz. aut etiam eternam infligat penam. Talia enim egre ferentes non considerant maliciam peccati mortalis. Quod secundum Wilhelmum parisiensem

in de fide ⁊ legibus multis rebus comparatur. Ex quibus nunc elicitur q̄ digne eterna pena punitur vt patet infra. Primo ideo quia peccatum est vulneracio spiritualis anime que est perpetua. Vnde in ps. Libera me de sanguinibus deus deus salutis mee. Ecce quomodo mortale vulnerat animam quia dicitur de sanguinibus. Sicut ergo nemo miratur q̄ ex breui vulneratione corporali quis perpetue in hoc mundo vita corporali p̄ mortem priuatur. sic nec miretur q̄ per mortale crimen quis eternaliter coram deo maneat mortuus. Secundo peccatum mortale est quidam casus voluntarius in profundum. De quo Cristus ait (Mathei. xv. Cecus si cecco ducatus prestet ambo in foueam cadunt. sed in ictu oculi quis se precipitare potest in foueam q̄ proprio conatu nunq̄ exire potest. Non ergo miretur peccator q̄ nunq̄ liberabitur qui se voluntarie in foueam damnationis per peccatum precipitauit. ex qua propria virtute non valet resurgere. Tercio peccatum mortale est trāsgressio precepti sub morte interdictam. ergo transgressor debet pati penam a legislatore institutam. quam bene scivit. nichilominus tamen peccauit. Vnde (Mathei. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Ac si diceret Non intrabis si precepta nō seruabis. Nullus enim miratur q̄ pro transgressione humanorum legum temporaliter factatum fur latro ⁊ alij malefactores reipublice perpetue puniuntur hic suspendio. vel similī. Vnde sicut dicit Augustinus vbi supra. Et secundum Tullium leges infligunt malefactoribus octo penas videlicet damnum rerum. vincula. verbera. talionem. ignominiam. exilium. seruitutē ⁊ mortem. Et tamen quamlibet istarum penarum contingit per homines iuste perpetuo infligi pro temporaliter commisso. cur ergo non similiter pro peccato mortali fieret.

Quarto peccatum mortale est contractus quidam ⁊ emptio infernalium tormentorum. necnon ⁊ venditio qua breui precio voluptatis seipsum tam in anima q̄ in corpore vendit fatuitas ⁊ insania peccatorum. Vnde tales venundati sūt vt facerent malum. nulli enim dubium quin ex venditione ⁊ emptione quantumcumq̄ breui tempore fiant. ius perpetuum rei empte acquiritur emptori. Ideo dixit Helias ad Achab regem. iij. Regum xxj. Venundatus es vt faceres malum. Quinto peccati mortalis perpetracio ē luminis gracie extinctio ⁊ lucerne que lucet in cognitione ⁊ ardet in amore. Cum ergo nemo ex seipso possit ista reaccendere perpetue nisi Cristus. secundum illud Johannis. j. Erat lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Idcirco ad illud periculum se proijciens merito punietur perpetue. Sexto quicūq̄ addit supra peccatum suum impenitenciam seu contumaciam addit de iure etiam penam. ⁊ iustissime. quantum durat in vno quoq̄ dei iniuria tantum in eo durare de

bet ⁊ pena. sed existentes in inferno super peccato suo addunt impenitenciam ⁊ contumaciam perpetue. ergo non solum iuste perpetue puniuntur extensiue sed etiam intensiue deus penam eorum augere posset imperpetuum. Septimo secundum Augustinum de ciuitate dei libro. xvj. Dignus est pena eterna qui in se perimit bona eterna. sed peccator mortalis est huiusmodi. quia peccator ad perpetuuz seruicium graciarum actionis tenetur deo exhibendum de quolibz membro vel dono q̄ corporis q̄ anime quod sibi deus graciose cōtulit. Hec autem omnia diabolo tradidit per peccatum ⁊ deo recepit ergo perpetuo puniri debet. Si em̄ in humana pollicia qui furat̄ cappam certam meretur penam. qui furatur centum florenos maiorez meretur. ergo qui perpetuum censum deo recipit quem habet in mēbris anime ⁊ corporis vt quem in patria lete deo reddere deberet de membrorum obsequijs semper punire debz. Octauo qui peccat ī simplicem proximum eum ledendo alapa meretur penam. qui in principem maiorem vt dicitur. v. ethicorum. ergo qui in infinituz bonuz peccat infinitam quodammodo penam meretur. De quolibet enim peccatore dicitur illud p̄s. Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores prolongauerunt iniquitatem sibi. Ergo domiuꝰ iustus cōcidet ceruices peccatorum. Nono qui perdit ex sua negligencia aliquod donuz. vt exempligracia florenum suum vel domini sui meretur certam penam. qui vero perdit decem florenos plus demeretur. ergo qui perdit infinitum bonuz puniri debet perpetua pena vt peccator facit. Deus enim est infinitum bonum. ⁊ est nostrum per graciaz ⁊ gloriam. secundum illud Gen̄. xv. quando deus dixit Abraham. Ego sum merces tua magna nimis. Hanc autem mercedem nouit beatus Bartholomeus ⁊ peccati maliciā ergo magis elegit qualescunq; sustinere penas in presenti q̄ tanta mercede priuari. Cum autem magni fuerit meriti hic in mundo in miraculorum operatione quāte putatis iam sit potencie apud deum in precum suarum impetratione. Digne ergo nobis est honorandus ⁊ implorandus vt pro nobis oret ⁊ hoc deo placet. Quia vult deus honorari in sanctis suis Vnde legitur de sancto Bartholomeo ꝙ cum imperator quidā Fridericus nomine Bn̄uentum destrueret ⁊ omnes ecclesias que ibi erāt dirimi mandasset ciuitatem totaz intendens transferre ad alium locum vir quidam inuenitt viros albatos ⁊ fulgentes qui videbant̄ aduiuicez loqui ac si aliqua tractare vellent. qui cum vehementer admirans interrogaret qui essent. vnus ex eis respondit. Iste est sanctus Bartholomeus cum ceteris sanctis quorum in hac vrbe ecclesie habebantur qui insimul conuenerunt vt tractarent quali pena esset plectendus qui eos de habitacluis suis eiecit. Et iam inter eos

inuiolabili est sentencia firmatuz vt ille sine mora ad iudicium dei accedat de hijs omnibus respon surus in iudicio. Post modicuz ve ro tempus dictus imperator miserabiliter vitam finiuit. Ecce quā tum placet sanctis eos honorare īstructuris ecclesiarum ⁊ antiquas ecclesias conseruare ⁊ dotare. Sed heu nunc antique ecclesie sanctorū desolantur ⁊ noue quandoq; ad sola somnia eriguntur. ymmo quandoq; ad ficta miracula mendacijs plena ⁊c. sicut in multis locis iam patet. Imploremus ergo sanctum Bartholomeum vt nobis diuinum impetret auxilium ad obtinendum secum gaudium sempiternum Amen.

In die natiuitatis beate virginis Marie sermo sequitur. lxxx.

Bene omnia.

fecit Mar. vij. Ex quo deus auctor omnium ⁊ gubernator habet omnia necessaria ad opus ideo omnia facit bona ⁊ bene. Habet enim potenciaz cuit omnia sunt subiecta. Juxta illud Luce. j. Non est impossibile apd deum omne verbum. Secundo habet sapienciam a quo omnia sunt inspecta. Juxta illud apostoli Hebre. iiij. Omnia nuda ⁊ aperta sūt oculis eius. Tercio habet clemenciam a quo omnia bona sunt volita. Juxta illud ps. Omnia quecūq; voluit fecit. Et ideo dicitur gene. j. c. Vidit deus cuncta que fecerat ⁊ erāt valde bona. Et nō solum bona facit sed bene. Secūduz quod in themate dicitur. Bene omnia fecit. Et licet bene omnia fecerit tamen pre ceteris puris creaturis bene fecit beatissimam genitricem suam. Et hoc quantū ad tria. ¶ Primo quantum ad conceptionem primariam. Secundo quā tum ad compositionem corporeaz. Et tercio quantum ad conditionem precipuam. Primo quantum ad conceptionez primariam bene fecit eam deus quia eam in conceptione sanctificauit. Vbi nota scdz doctores in tercio. dist. iij. q; beata virgo Maria tribus vicibus ē sanctificata. Primo in eius conceptione hoc ē in natiuitate in vtero. Secundo in eius ex vtero natiuitate Tercio in filij eius in vtero incarnatione. Per primam sanctificationem fuit ab originali peccato preseruata vel scdz alios statim emūdata. quam sanctificationem hec sola virgo inter puros homines legitur recepisse habundancius. Qd ostendit Bernhardus in sermone presentis festiuitatis determinās quomodo beata virgo sit nata dicit. Proculdubio mē domini sancta anteq; nata. Et in epistola ad Lugdunen. canonicos dicit se sentire firmiter cum ecclesia in vtero eā accepisse vt sancta prodiret non minus q; Jheremias aut Johannes baptista. qa quod paucis mortalium concessum est phas non ē suspicare tante virgini non esse collatum. et sequitur. Ego puto q; copiosior sanctificatiōis benedictio in eam descenderit que non solum ipsius sanctificaret ortum. sed et vitā deinceps ab oī pctō seruaret īmunē. ¶ Quare notat qdā doctor

ps Sanctificavit vocavit sanctificavit

vbi supra q triplex ē sanctificatio Prima est communis. que fit per sacramentum baptismi. Et hec remouet culpam ⁊ confert graciam reliquit tamen fomitem ⁊ pronitatem ad peccandum. Et talis satisfacio est in baptizatis. Secunda ē specialis que fit per graciam spiritussancti. Et hec remouet culpaz ⁊ pronitatem peccandi mortaliter Et talis sanctificatio fuit ī Jheremia ⁊ Johanne baptista. etiam in vtero. qui post hoc aliquando licz raro peccauerunt venialiter ex speciali dei custodia. vt communiter dicunt doctores in tercio disti. iij. Tercia est specialissima que fit per graciam singularem totius trinitatis. Et hec preseruat a culpa originali vel sēm alios remouet culpam originalem ⁊ pronitatem ad peccandum tam mortaliter q̄ venialiter. Et talis fuit sanctificacio beate virginis in eius prima natiuitate. Ex quo sequitur q hec virgo ab exordio sui esse recepit fecundas omnium virtutum radices ⁊ seminaria. recepit enim a patre potenciam naturalem ad opera virtutis contra peccatum infirmitatis. A filio recepit castitatem contra peccatum cecitatis. A spiritussancto recepit instinctum habitualem ad omne opus bonū contra peccatum impietatis. Ex his radicibus patet in ea fuisse plenitudinem gr̄e adhuc ea in vtero matris existēte. Ideo dicit Hyldefonsus toletanus ep̄us. Beata virgo maria nisi in vtero sanctificata esset minime eius natiuitas colenda esset. tunc autem quia auctē totius eccl̄ie veneratē ꝓstat eā a pct̄o originali immunē fuisse per quā nō solū maledictio matris Eue soluta est verum ⁊ benedictio condonata est. Ex quibus possumus colligere q beate virginis in puritate nulla creatura pura comparari potest Ideo bene dicitur de ea. Cañ. iij. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula non est in te. Et vere sine macula quia est supra omnem creaturam puram purissima. ¶Sunt em̄ quedam res que non habent puritatem in se nec alijs possunt dare sicut terra. Quedam habent in se puritatem sed alijs non possunt retribuere sicut bissus. Quedam habēt in se puritatem ⁊ alijs possunt cōferre sicut aqua que in se est pura ⁊ alia purificat. Juxta illud Ezech. Effundam super vos aquam mūdam ⁊ mundabimini ab omnib⁹ inquinamentis vestris. Talis fuit virgo beata que fuit munda in se ⁊ nos purificauit. Nam ante eius natiuitatez totus mundus erat caliginosus. In cuius signum dicit Exodi. x. Facte sunt tenebre palpabiles super vniuersam terram egipti ꝑ ipsa sua puritate has tenebras effugauit. Et ideo dicit Anßhelm⁹ Decebat vt ea puritate niteret qua maior sub deo neqnit ītelligi. Secundo dico q gloriosa virgo Maria est sēda vice sanctificata in ei⁹ exutero materno progressione. nā vt dicit quidaz doctor q virgo gloriosa speciali priuilegio hodie ī sua natiuitate predotata sit. sic videlicet cum ipsaz exterius lumen solis tetigit mox graciam veri solis sentit ipsam interius illuminasse.

et speciali gracia dotasse. Quia per eam omnis ⁊ omnium lux processit in mundum. nisi enim sic fuisset quare celebrior esset dies natiuitatis virginis ex vtero die conceptionis. Ideo hodie canit ecclesia. Natiuitas tua dei genitrix virgo gaudium annunciauit vniuerso mundo. ex te enim ortus est sol iusticie Cristus deus noster ⁊c.

Et iterum. Hodie nata est beata virgo Maria ⁊c. Cuius vita gloriosa lucem dedit seculo. Et rursus Natiuitas est hodie sancte marie virginis cuius vita inclita cũctas illustrat ecclesias. Dicant ergo omnes cristifideles. Hec est dies quã fecit dñs ⁊c. De ista sancte virginis natiuitate loquitur Damascenus li. iiij. sentenciaꝝ. c. vj. dicens Joachim igitur honestaꝫ ⁊ laude dignã Annã in matrimoniũ duxit. Sed quemadmodũ vetus Anna sterilis existens per votũ ⁊ repromissionẽ Samuelẽ genuit. Ita et hec per preces ⁊ repromissiones a d̃o dei genitricẽ parturit. Tercio dico ꝙ hec virgo gloriosa tercia vice est sanctificata in filij dei in eiꝰ vtero incarnatione. quod beatus expressit angelꝰ Lu. j. Spiritussanctus superueniet ĩ te ⁊c. In hac sanctificatione est penitus in bono cõfirmata ita ꝙ nullo modo amplius peccare poterat quia in prima ⁊ secunda fuit gracia plena. In illa vero supplena. Qd̃ iterũ ostẽdit ãgelus Gabriel ip̃aꝫ salutãdo cũ dixit

D Aue gr̃a plena dñs tecũ. ¶ Nã vt dicit Fulgenciꝰ in quodã ser. ꝙ triplex ẽ sctĩtas. prima in p̃caunedis malis. scd̃a in pagẽdis bonis. tercia ẽ p̃clara in opibus p̃claris. ⁊ in pregustandis eternis delicijs. Primã habuit btã virgo maria ab eiꝰ natiuitate. scd̃am in eius adolescẽcia. terciã in filij dei ꝯceptione ex q̃ nobis omnibus eius interuenientibus meritis salus aucta est. ¶ Secundo deus eã bene fecit quantum ad ꝯpositionẽ corporeã. Fuit nãq̃ bene ꝯposita quantũ ad humores ⁊ quantum ad partes essenciales ⁊ quantũ ad mores. Primo quantũ ad humores. nã omnis homo ex q̃tuor humoribus naturaliter componitur ex quibus ad diuersitates inclinat̃. Nã colera ĩclinat ad iracũdiã. sanguis ad luxuriã. flegma ad pigriciam ⁊ melancolia ad tristiciã. Sed corpus eiꝰ sic fuit bene dispositum ac diuina virtute complexionatũ ꝙ nõ fuit in ea inclinatio ad aliqd̃ viciũ. In cuius signũ dicitur. iij. Reg. x. Fecit sibi rex salomon thronũ de ebore grandem. Scd̃o bñ fuit ꝯposita quantũ ad partes essenciales. quelibet em̃ ꝑsona ꝯponit̃ ex corpe ⁊ anima inter que est continua pugna quia caro vult delectari in tẽporalibus ⁊ sensibilibus. Anima vero in spũalibꝰ et celestibus. Et hec est pugna a q̃ procedunt omnia mala. Propter quod clamat apostolus ad Rom̃. vij. Video enim aliam legem in membris meis repugnantem legimentis mee. Infelix ego quis me liberabit de morte corporis huius ⁊c. Sed beata virgo fuit bene cõposita quia nulla fuit in ea pugna Nam fomes fuit in ea extinctus. ita ꝙ non potuit inclinare ad malũ. In cuiꝰ signũ dr̃ gen̄. vij. ꝙ oĩa

animalia fuerunt pacata in archa Noe. Per archam enim in qua humanum genum fuit saluatum significatur beata virgo. que fuit habitaculum saluatoris in qua omnes motus fuerunt pacati et rationi subiecti. Tercio fuit bn̄ composita quātum ad mores. Fuit enim quoddā exemplar siue speculuz omniū mulierum. Videmus nanq; q̄ omnia que fiunt fiunt ad exemplar vt patet in artibus. Nam scriptores et pictores califices ac singuli artifices in operibus artis ad exemplar respiciunt. Propter quod dixit dominus ad Moysen. Exod. xxvij Omnia fac scd̄m exemplar quod tibi in monte monstratum est. et philozophus. vij. methaphisice dicit q̄ domus facit domū id est domus que est in lapidibus fit ad exemplar domus q̄ est in mēte artificis Et scd̄m hunc modum dn̄s posuit btām virginem tanq̄ quoddaz vniuersale exemplar. ad quod omnes xp̄iani debent vitam in moribus regulare. et in eaz tanq̄ in qd̄dam speculum mundissimuz inspicere. nam in ea nihil inordinatuz īuenit̄. Propter qd̄ de ea dicit Ambro. Quando ista prouocauit parentes. derisit pauperes. fastidiuit inopes. nam nihil procax in v̄bis nec toruum in oculis. nihil vere cūdum in facie non incessus solucior non sexus fragilior vt ipsa species corporis simulachrum esset mētis et figura p̄bitatis. ¶ Hic cadit dubium qualis tamen fuerit beata virgo in corpore dispositionis. Solucio qualis fuerit in corpore in euāgelio non legitur. sicut nec de xp̄o Racio quia cum Cristus et mater eius sint dati in speculum saluos fiendi noluerunt a talibus laudari quorum inordinatus appetitus est multis causa pereundi. Potest tamen per locum a maiori inferri. Nam vt dicit Damascenus. Virgo beatissima a nullo illustrium vincitur. nam quicquid pulchritudinis fuit in aliquo sanctorum ip̄i non fuit negatum vt dicit Albertus supermissus est. Et sanctus epiphanius in tractatu de venerabili Maria dicit q̄ fuit lōgitudine trium cubitorum. longas manus et longos digitos habens. mediocris nasus. longo vultu. frumenti coloris in cute id est albi et rubei. crinibus subnigris. flaueis occulis. nigris supercilijs. que omnia ostendunt eius pulchritudinem. Fuit etiam hebraicis litteris instructa modice loquele. magne obediencie. sine risu. sine perturbatione. sine ira discrete salutans que omnia eius excellentem virginitatem demonstrant. Et ideo per excellenciam singularem virgo virginum vocatur. Vnde et Ambrosius in libro de virginitate ipsam vocauit imaginem virginitatis quasi ad eius virginitatem aliarum virginum castitas debeat regulari. et ob hoc hic virgines mente et corpore specialiter diligit et custodit. ¶ Vnde refert Gregorius. iiij. dialogoruz. c. xviij. q̄ quadam nocte per visionē cuidā puelle apparuit et coeuas ei puellas ī albis vestibus ondit. q̄ bus cū illa se admiscere vellz ꝑ nō auderz req̄sita ē a b. maria an ī ꝯsorcio illaꝝ vellet viuere. et cuz diceret

illa volo. moy mandatum recepit vt nil vltra leue ⁊ puerile ageret. a risu ⁊ iocis abstineret. sciens p omnia q̄ inter eas̄dem virgines die tricesimo viueret. Post q̄ visionē puella in cunctis suis moribus fuit mutata. Parentes vero eius que fierunt ab ea causam ⁊ ipa respondit de visione ⁊ quo die veniret ad obsequium Marie. Deinde febrire cepit ⁊ die. xxx. hora mortis sue beatam virginem cum puellis quas prius viderat ad se venire vidit. Cui se vocanti respondit. Ecce o domina venio in qua voce emisit spiritum cum sanctis virginibus ī eternum victura. ¶ Tercio de⁹ eā bene fecit quantum ad ꝺitiones precipuas. nam in ea fuerunt quedam nobiles conditiones que non fuerunt communicate alicui creature. nam ibi fuerunt cōiuncte nature. coniuncte mensure ⁊ virtutes precipue. Primo fuerunt coniuncte nature. Est enim quedam natura pure corporalis sicut est natura elementorum ⁊ quedam celestis sicut natura celorum. ⁊ quedaz pure spiritualis sicut animaruz ⁊ angelorum. ⁊ quedam supernaturalis sicut diuina natura. coniunxerat ⁊ vnierat a principio deus corporalia. sicut in mixto quod componitur ex quatuor elementis. Et coniunxerat elementalia ⁊ celestia in vno mundo qui componitur ex creaturis inferioribus ⁊ celestibus Item coniunxerat creaturam corporalem ⁊ spiritualem. videlicet corpus ⁊ animam in vno homine indiuiduo. Restabat ergo ad perfectionem omnium q̄ coniungerē tur in vna persona natura corporalis ⁊ spiritualis ⁊ diuina. Et hec coniunctio facta est in vtero virginali in filij dei conceptione. In quo est natura corporalis. id ē caro. ⁊ spiritualis id est anima. et diuina scilicet filij dei persona. Hec enim est mulier que tria fata fatine miscuit. vt dicitur Geñ. xviij. videlicet nouum. antiquum et eternum. Nouum quantuz ad animā Antiquū quantum ad corpus q̄ sūt de stirpe Adam assumptum. Et eternum quantuz ad diuinitatem que sunt corpori et anime vnita. ¶ Jtē coniuncte fuerunt in ea mensure. Est enim triplex mensura in genere. videlicet eternitas. q̄ caret principio et fine. et est mensura trinitatis que est eterna. Sc̄da est euum. que habet principium ꝫ caret fine et est mensura angelorum ⁊ animarum. Tercia est tempus que habet principium et finem. Et hec est mensura corruptibilium. Hee tres mensure fuerunt coniuncte ⁊ vnite in vtero virginali. nam ibi fuit tempus quantum ad corpus quod habuit principiuz generationis ⁊ finem corruptiōis. quia mortuum fuit. Fuit ibi euum quantum ad animaz que de nouo fuit creata. sed quantum ad finez fuit ꝑpetua. Fuit ibi eternitas quātum ad diuinam personam. que ē eterna. Fuerunt ibi coniuncte virtutes. ¶ Sunt nanq̄ tria genera virtutum. scz morales. cardinales et theologice. Quedam enim sunt per quas ordinat̄ homo ad seip̄m sicut virtutes morales. Et iste fuerūt in beata virgine genitrice dei

coniuncte. Declara de singulis p ut scis. Quedam sunt per quas ordinatur homo ad seipm ⁊ ad proximum ac deum vt sunt virtutes cardinales quatuor. Et iste fuerunt in beata virgine coniuncte ⁊ vnite nam in ea fuit temperancia per quam omnia delectabilia moderauit. Fuit in ea fortitudo per quam periculà mortis sustinuit. Propter quod iuxta crucem domini in passione firma permansit. Ideo dicit Augustꝰ. ꝙ animaꝫ pro filio ⁊ si nõ posuit tamen exposuit. Cupiebat enim sicut dicit Ambrosius eleuatis in cruce manibus celebrare cuꝫ filio sacrificium vespertinum ⁊ humane redemptionis consumare misteriuꝫ. Item fuit in ea iusticia Nam vnicuiq; reddidit quod competebat scõm propriam dignitatẽ Dicitur enim ꝙ quicquid lucrabat in tres partes diuidebat. vnam sibi ⁊ filio ad sustentandam corporalem vitam. Et secundam ministris ecclesie. Et terciam pauperibus tribuebat. Fuit etiaꝫ in ea prudencia per quam in omnibus quod melius erat eligebat. Propter quod canit de ea. Virgo prudentissima quo p grederis. Tercio sunt virtutes diuine ⁊ theologice. per quas homo ordinatur immediate ad deum. Et iste fuerunt in beata virgine Fuit enim in ea fides per quam tẽdebat in primum verum. Et spes per quam tendebat in summũ ardium. Et caritatem per quam tẽdebat in summum bonum. Et propter hoc fuit vas aureum ornatuꝫ omni lampade pretioso id est vniuersitate omnium virtutum. Et ideo dicit de ea Bernꝰ. Virgo regia gemmis ornata virtutum gemino mentis ⁊ corporis pariter decorata specie sua pulchritudine. Cuius cuiũ in se prouocauit affectum ita vt regis animum in sui concupiscenciã inclinaret ⁊ celestem nuncium ad se desuper⁹ adduceret. ¶ Hic cadit dubium vbi ⁊ quando nata sit beata virgo Maria. De primo dicit Jhero. in eius historia ꝙ fuit ex stirpe Dauid ortunda in nazareth nata. Jherosolimis in templo nutrita. Pater eius Joachim ⁊ mat eius Anna vocabatur. domus paterna ex Nazareth. maternum genus ex Bethleem. erat vita eorum simplex ante dominum. ⁊ viginti annos sine prole duxerunt castuꝫ coniugium. Vouerunt tamẽ si deus eis daret sobolem ipsam suo seruicio manciparent. pro eo templũ domini per singula festa frequentabant. Et ysachar pontifex cum oblationibus inter ciues eum astãtem sprent. ⁊ quia non genuisset semen in israhel improperabat. sic confusus ad pastores declinauit. vbi angelus sibi prolem nasciturã promisit. ⁊ similiter Anne. ⁊ ambo sibi in porta aurea Jherusalem obuiauerũt monitu angeli. concepit ergo Anna ⁊ peperit filiam quam iuxta preceptũ angeli vocauit mariam. que dum trium annoꝝ esset ablactata est ⁊ eam in templo cuꝫ aliis virginibus educandam relinquerunt. Quando aũt nata sit deboc scribit Vincen. in spe. li. xij. c. clxiij. ꝙ anno imperij Augusti cũ citer. xxviij. nata est virgo beata Tamen quoto anno mũdi precise

aut hora quota diei sit nata hoc ignorat. Et factū est hoc nō sine cā ꝑ ne daret nobis occasio errandi putantes q̄ virgo Maria sit virtuosa facta sub stella sicut errant vani hoīes qui imaginant q̄ quilibz nascatur sub una stella ⁊ scdz qualitatem istius stelle viuat ⁊ operet. Et sic ex suggestiōe diaboli credūt eis talia opera esse naturalia ⁊ non esse peccata vel nō ita magna. alias deus non ꝑmitteret eos ad ista tentari taliter. non considerantes q̄ per liberum arbitrium omnib⁹ istis resistere potest. Exemplifica de istis qui sunt inclinati ad furtū vel mendacium. Dicit tamen Johannes beleth in summa sua q̄ illud festum quandoq̄ non fuit celebratum sed quodā tempore vir sanctissimus deuote orabat. Et dum sic deuote oraret audiuit angelos in celo canere. ⁊ hoc idem cōtigit pluribus annis eadem nocte. illo ad dñm orante vt huius rei causam sibi ostenderet. reuelatū est ei angelos sic gaudere in celis quia tali nocte que erat octaua mensis septembris nata est virgo Maria in terris. Et ob hoc papa instituit. viij semptembris festū natiuitatis virginis Marie celebrari. Confugiat igit quilibz hac die natiuitatis ad eam ⁊ dicamus. Te inuocamus in ꝓmissa o Maria de qua natus est Jhesus qui vocat ypus. neq̄ alia laus tibi dari potest nisi quod ex te natus est ypus. Tu hodie ex regali ꝓgenie exorta refulges tuis ꝓcibus nos adiuuari mente ⁊ spiritu deuotissime poscimus. fac nos obsecram⁹ in hac sacratissima natiuitate tua peccatis mori ⁊ deo viuere. fac vt renascatur in nobis per gracia Jhesus qui vocatur ypus vt cum illo viuere valeamus eternaliter. Quod nobis ꝑstare dignetur qui viuit ⁊ regnat cuz patre ⁊ sancto spiritu in sempiterna secula seculorum Amen.

Alius sermo de euangelio in die natiuitatis beate virginis Marie lxxxj.

Liber generationis Jhesu ypi mathei. j. Ubi supplendū est scz. Hic est liber generatiōis. q. d. Liber generationis Jhesu ypi hic est. vel hic est liber generatiōis scz talis Jhesu ypi quia in eo geneologia Jhesu ypi a Matheo describitur. Generationē vero eternam Jhesu ypi describit Johānes in ꝓncipio sui euangelij cū dicit. In ꝓncipio erat verbum ⁊c. Sed spūaliter iste liber est beata virgo Maria cuius hodie natiuitatez colim⁹ ¶ Que ꝓparat libro ꝓpter tria. q̄ liber scribitur. deinde illuminatur. Et tercio legit. Primo iste liber scriptus est. Quis fuit scriptor habetur Johannis. viij q̄ Jhesus qui inclinans se digito suo scribebat in terram. Et quid est inclinare ihesum ypm nisi humiliare ⁊ descēdere in istum mundum. ⁊ scripsit suo digito in terram id est spiritusctō cooperante in beata virgine conceptus est. Secundo liber illuminat. Sic ista virgo gloriosa fuit illuminata quando de se genuit veraz lucem que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum

vt dicit Joh. j. Ita etiã canit eccla Quando nata est virgo sacratissima tunc illuminatus est mõs nr̃e. Tercio liber legitur. Sic in isto libro legere debent virgines mulieres ⁊ peccatores humilitatẽ. Vnde in cantico eius. Quia respexit humilitatẽ ancille sue. Item mundiciaz ⁊ castitatẽ. quia nec prima similez visa est nec habere sequentẽ qz virgo est ⁊ mater. Ideo bñ dicit sanctus Mathe⁹. Liber generationis Jhesu xpi nr̃e. ¶ In hoc sermone declarandum erit de triplici libro pcioſissimo ⁊ nobilissimo ihesu xpi. quoz quilibet deuentissime ẽ btã virgo Maria. Primo btã virgo Maria est pcios̃issimus liber creationis ihesu xpi. Et hoc triplici de causa videlicet propter maiorem excellenciaz. maiorẽ admirationẽ ⁊ singularẽ hereditationẽ. Primo Maria dicit liber creationis ppter maiorẽ excellenciã. Vbi pono hãc conclusionẽ. Maiori cũ excellencia ⁊ dignitate creauit de⁹ virginẽ gloriosam q̃z creauerit angelos ⁊ totũ orbem. Hec conclusio pbat triplicit sz auctoritate. rõe ⁊ exemplo. Primo auctoritate. Audi ppheta. Elegit dñs syon id ẽ virginẽ ⁊ pelegit sibi sz p̃ predestinationẽ eã in habitationẽ sibi. ß nec angelos nec totũ orbẽ hac rõe creauit. ergo maiori dignitate ⁊ excellẽcia ipam creauit. Scdo Eccliastici. xxiiij. Qui creauit inquit me requieuit in tabernaculo meo. quasi dicat virgo. creator me⁹ q̃ creauit me filius meus requieuit in tabernaculo meo sz p carnis assumptionẽ. ß non sic creauit angelos nec totũ orbẽ. Scdo p hanc conclusio rõe. Cũ em̃ de⁹ hec oĩa que conspicim⁹ creare vellet dixit et facta sunt. mandauit ⁊ creata sũt Fiat inquit lux. ⁊ facta ẽ lux. quo noĩe vt Aug. exponit angeli intelligunt. Cũ vero ad hoĩs creationez deuenisset nõ dixit ß mirabiliter accessit pater et filius et spũssctũs ⁊ ad inuicẽ dixerũt. Faciam⁹ hominẽ ad ymaginẽ ⁊ similitudinẽ nr̃am Ad ymaginẽ quidẽ quãtũ ad aiaz qz sicut de⁹ ẽ ĩ essencia vn⁹ ⁊ trin⁹ in psonis ita animã trinã fecit in potencijs sz intellectu. memoria ⁊ volũtate. et vnã ĩ essencia. Et addit summa trinitas. Et similitudinẽ nr̃am quã sz habitur⁹ ẽ sz filius eternus aliqñ incarnãd⁹ et hoc quantũ ad corpus. nõ em̃ talis creatus ẽ hõ ppter hominẽ ß ppter verbum. Et hõ creat⁹ fuit hõ qz verbũ futurũ erat hõ. Ita exponit Bruno sup Geñ. Nunc cõsidera an de⁹ tã excellenti mõ venit ad hoĩem creare quẽ casurũ p̃uidebat. quantũ miro credis mõ q̃n venit tps vt massa ista fieret qua incarnandũ erat verbũ. materiã illã carneã ꝯcipi ⁊ generari faceret. Et quanta cũ excellencia credis ad virginis creandã aiam attẽderet. Certe sola trinitas animã creauit et materiã illã oĩ labe et infectione sublata miro mõ ꝯcipi fecit vt nihil pulchrius dici et fieri possz. Audi Anßhel. Decuit inquit vt ea puritate qua maior sub celo nequit intelligi virgo illa niteret. Et ps. Sãctificauit tabernaculũ suũ altissim⁹. Tercio p̃bat exemplo. Si enim dñi terreni domos quas inhabitare volunt sibi mira excellencia ornant et speci

osas faciunt. quanto magis dom⁹ illa in qua rex regū ⁊ dn̄s domiuā ciū habitare debebat mira debebat excellencia fabricari. Inde Arphaxat gloriabat̄ in potentissima sua ciuitate. Judith. j. Scd̄o Maria ē p̄ciosissimus liber creationis ꝓpter maiorē admirationem. Vbi pono hanc ꝯclusionem. ꝙ maiorē admirationem hūanis mentibus reliq̄t de⁹ in creando virginē q̄ꝫ reliq̄rit ī creando angelos ⁊ totū orbez. Probat̄ hec ꝯclusio auc̄te rōe ⁊ exēplo Primo rōe. In creatione angeloꝝ ⁊ totius orbis nihil deo de potencia eius tam absoluta q̄ꝫ ordinata repugnans fuit qm̄ vt dictū est supra dixit ⁊ facta sunt. ꝫ in creatiōe virginis deo scd̄m potenciā ordinatā multa repugnancia fuerunt. ergo admirationem maiorem reliq̄t deus in virginis creatione q̄ꝫ angelorū ⁊ tocius orbis. Maior hui⁹ rōis satis nota est. ꝫ minor ꝓbat̄. naz ī creatione virginis ab eterno decreuit ꝙ sꝑ virgo esset nec tn̄ remaneret infecunda. Remaneret quidez virgo an̄ partū. in partu ⁊ p⁹ partū qd̄ de potencia ordīata fieri nō poterat. Itez ab eterno decreuerat ꝙ hec bn̄dicta v̄go sine virili semine ꝯciperet nō hoīem sed deū ⁊ hominem. Et hec de potencia dei ordinata erant impossibilia. Natura em̄ nō patit̄ ꝙ virgo ꝯcipiat sine virili semine. cum in semine virili consistat virtus formatiua. Item non patit̄ ꝙ generetur deus. ⁊ tamen gloriosus de⁹ de potencia sua absoluta omnia predicta in gloriosa virgine perfecit. quoniam ⁊ virgo deum genuit ⁊ virgo semper fuit atq̄ꝫ permansit. Scd̄o probatur hec conclusio auctoritate Ezech. xliiij. Conuerti inquit me ad vnā portaz sanctuarij exterioris que respicit ad orientem ⁊ clausa erat. et dixit dn̄s ad me. Hec porta clausa erit ineternū ⁊ non aperietur ⁊ vir non transiet per eam quoniam dominus deus israhel ingressus est ꝑ eam id est ingredietur accipiens p̄teritum pro futuro more prophetarum. Hec porta virgo gloriosa ē porta quidem huius seculi per quaz ingressus est deus in hunc munduz vt omnes illuminaret. Et ꝑ quaz accessum habemus ad deum vt ait Bern̄. Et clausa erit ineternum q̄a virgo ante partum. in partu. ⁊ p⁹ partum quod mirabilius est q̄ꝫ creando angelos ⁊ totum orbez. Tercio probatur hec conclusio exēplo. Nam sancti angeli tantam virginis dignitatem mirantur ⁊ contēplantur. Can̄. vj. Viderunt eaz filie syon id est angeli. Syon enim speculacio interpretatur. ⁊ angeli semper speculantur faciem patris qui in celo est. ergo a forciori humana natura debet illam admirationem summā ꝯtemplari. Inde ip̄a ait Lu. j. Beatam me dicent om̄es generationes. Et id̄o loquente ihesu ad turbas extollens quedaz mulier vocem de turba dixit Lu. xj. quare ⁊c̄. Tercio propter singularem hereditationez. Vbi pono hāc ꝯclusionem. Cum Maria ratione creationis sit filia primogenita ante omnem creaturam merito constituitur heres xp̄i in toto regno celesti. ¶ Pro veritate huius conclusionis nota ꝙ principalis rō quare

creatus est homo est vt regnū eternū possideat. Audi Greg. in moralī. Ad hoc inquit erat homo positus in paradiso vt se ad conditoris sui obediencia vinculis caritatis astringeret et ad celestem angelorum patriā sine carnis morte transiret. Hec ille Sed constat illum in obediēcia corruisse ergo merito priuat hereditate. Sic enim iura volunt q̄ quicūq; parentibus suis manus iniecerit, aut graues aut inhonestā iniuriā eis ingesserit merito exhereditetur et possit alius heres instituī. vt in aut. vt cū de ap. cog. §. cās. coll'. viij. et in. c. quitanallis. vbi bona glo. de iureiuran. Sed primus hō quantā deo iniuriam intulerit peccando nosci. ps. Hō cū in honore esset nō intellexit compatus ē iumētis insipientibus et similis factus est illis. ergo merito priuat hereditate et dz alius heres instituī.

¶ Hoc p̄supposito pbo auctoritate rōe et exemplo. Et primo rōe sic Ille merito regni celestis dz heres instituī in quo nulla fuit causa exhereditationis. Sed in virgine nulla fuit causa exhereditationis ergo merito illa debz heres instituī Consequencia nota cuz maiori apud omnes iuristas. Minor patz nunq̄ enim fuit aut nunq̄ erit creatura sic suo obediens creatori sic reseruans honorem, sicq; voluntati diuine conformis sicut gloriosa virgo. ergo ipsa nullo pacto debuit exhereditari. Patet cōsequencia quoniam nulla alia de cā priuatus fuit primus homo hereditate nisi q̄ illa nō seruauit. Antecedens patet per Ambro. li. de vginitate. Quid inquit nobilius dei matre, q̄d splēdidius ea, quam splendor elegit. Quid castius ea que corpus sine corporis contagione generauit, et vt de ceteris eius virtutibus taceam, virgo erat nou solum corpore sz̄ et mente, corde humilis, verbis grauis, animo prudens, loquendi parcior, legēdi studiosior etc. Quid enim in singulis morum que digna fuit ex qua filius dei nasceret. Hec ille Secundo hec conclusio probatur auctoritate Ecclesiastici. xxiiij. Ego ex ore prodiui primogenita ante omnem creaturam. Et ibidē Ab inicio et ante secula creata sum et. Et in hodierna lectione misse puerb. viij. Dñs possedit me ab inicio viarum suarum anteq̄ quicq̄ faceret a principio. Intellige predicta non tempore sed dignitate et p̄electione. Ex quibus formo hanc rationem predictam confirmantē nullus primogenitus dz iure suo priuari causa legittima nō obstante. sed virgo est oīm primogenita ergo iure suo priuari non debet. primogeniti autem iure fiunt heredes Gen. xxv. ergo ipsa pre omni creatura primogeniti obtinuit dignitatem. ¶ Pro quo nota q̄ in veteri testamento et hodie primogeniti p̄cesserunt in multis, in quibus sēdz spirituales p̄rerogatiuas virgo gloriosa primogenita fuit. Primo sē priores in sede. Gen. xliij. Sederunt coram Joseph primogenitus iuxta primogenita et minimus iuxta etatem suam. Sic Maria primo fuit vnigenita in sede quia super omnes creaturas i celesti thro no est exaltata. vt canit ecclesia.

ps. Astitit regina a dextris tuis ⁊c. Eccliastici. xxiiij. Ego in altissimis habito. Scdo primogeniti sunt in dignitate successores. vnde primogenitus regis rex est. Gen. xlviij. Ruben primogenitus meus maior imperio. Sic Maria est primogenita in dignitate. Hester. ij adamauit eam rex super oēs mulieres ⁊ posuit dyadema regni super caput eius. Tercio primogenitus pocior est in hereditate. Gen. xxv dixit Jacob ad Esau. Vende michi primogenita tua ⁊c. Sic maria est primogenita in hereditate. Ecclesiastici. xxiiij. Et in hereditate dñi. id est filij mei. qui est dñs dominancium morabor. Quarto primogenitus est in veneratione nobilior. Gen. xxvij. Tu es Esau primogenitus meus. Qui respondit. Ego sum. Et pater ad eum. Incurruentur ante te filij matris tue. Sic Maria est primogenita in veneratione. ⁊ merito quia mater dei. ⁊ ideo sicut bonus filius honorat eam. Ecclesiastici. xxv. Obuiabit illi quasi mater honorificata. Quinto primogenitus est in benedictione maior. Gen. xxvij. Qui benedixerit tibi sit benedict⁹ ⁊ ipe Sic Maria est primogenita in benedictione. lu. j. Beatam me dicēt omnes generationes. Et Judith xiij. Nō recedet laus tua de ore hominum. Septo investe delicacior Gen. xxvij. Vt sensit odorem vestimentorum ⁊c. Et loquitur de vestibus Esau. Sic Maria est primogenita in veste delicata quoniam iam duplici gloria scilicet corporis ⁊ anime est ornata. Apoc. xij. Mulier amicta sole ⁊ luna subpedibus eius ⁊c. Tercio hec conclusio probatur exemplo. Pre nimia enim claritate ⁊ hereditate celi angeli dicebant adseinuicem. Canti cor. iij. Que est ista que ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatib⁹ mire ⁊ thuris. Et dicitur sicut virgula fumi. Sicut fumus in modum virge formatus in terra oritur leuiter exalans sursum versus celum tendit. Sic gloriosa virgo in terra orta secundus carnem leuiter exalans id est sine peccato viuens celos ascēdit. Propterea dicitur q virgula fumi generata est ex aromatibus mirre ⁊ thuris. non ex vaporibus terrestribus quia virgo lasciua non fuit. nec ex vaporibus ignis resolutis quia virgo superba non fuit. ꝫ ex aromatibus mirre ⁊ thuris. mirre id est integritatis carnis. quia mirra a putrefactione preseruat. ⁊ thuris id est deuotionis mentis. quia thus in sacrificijs offertur. ps. Ascendat oratio mea sicut incēsum in conspectu tuo. ¶ Secundo Maria est liber nobilissimus generationis Jhesu cristi. Vbi pono hanc conclusionem. Virgo gloriosa secundum carnem est nobilior persona siue creatura omnibus creaturis que in humana creatura fuerūt sunt aut possint generari. Hec conclusio probatur auctoritate et ratione. Primo auctoritate Mathei. j. Quadraginta duo nobiles viri fuerunt a quibus descendit beata virgo secundum carnem. Vnde sicut ait math. j. Omnes ita generationes ab Abraha vsq; ad Da

uid generationes.xiiij.⁊ a Dauid vsq̄ ad transmigrationem babilonis generationes.xiiij..⁊ a transmigratione babilonis vsq̄ ad cristum scilicet inclusiue generationes.xiiij..Ex quibus verbis patz ꝙ virgo fuit secundum carnem primo ex quatuordecim patriarchis. Et ex quatuordecim regibus. Et ex quatuordecim ducibus ⁊ principibus prout enumerantur in hodierno euangelio.Lu.quoq̄.iij.c.describens nobilitatem originis sue exordiens ab Adam ⁊ Eua vsq̄ ad xp̄m deū geneologiam suam ꝓtraxit. Scd̄o probatur conclusio ratione.habemus nanq̄ ꝙ dominus noster Jhesus xp̄us. qui sine matre fuit in celis. ⁊ sine patre in terris totam a matre virgine hūanitatem accepit ⁊ dignitates q̄ humanitatem sequuntur scilicet consanguinitatis ⁊ cognatiōis vt diceretur filius dauid ⁊ habere fratres ex nobili parentela totuz hoc a benedicta matre accepit.ꝙ etiaz esset vltimus dux.vltimus rex vltimus patriarcha tocius populi israhel.vnde hoc habuit nisi a virgine gloriosa vt ex hoc manifeste clarescat ꝙ omnis nobilitas corporalis concessa humano generi in adā a deo principaliter data est vt descenderet per multas generationes et per virginem matrem terminaretur in cristo.Ex quibus patet ꝙ tanta fuit hec nobilis parentuz dignitas ꝙ tota nobilitas iudeoruz exhausta est ⁊ in Cristo ⁊ Maria eius matre gloriosa terminata.ex qua postea omnis dignitas ⁊ nobilitas cristianorū ortum sumpsit. Hoc etiaz manifesta experiencia mōstrat ꝙ post xp̄m nunq̄ habuerunt aliquem patriarcham.regem vel ducem sicut in primis.Et etiā publice attestatur vt verificet̄ qd̄ ipse de se ait Apoc.ij.Hec dicit primus ⁊ nouissimus.Primus scilicz quem deus in populo participare nobilitatem intendebat.Et nouissimus scilicet patriarcha rex ⁊ dux in populo illo.Et vt etiam illud Gen̄.xliiij.verificaretur.Non auferetur sceptrum de Juda ⁊ dux de femore eius donec ⁊c̄.Et illud Danielis.xix.Cum venerit sanct⁹ sanctorum cessabit vncio vestra.Totam ergo nobilitatem Cristus secundum carnem traxit de beata v̄gine.ex cuius nobilitate consequēter tota creatura nobilitata est scz corporalis.rationalis.intellectualis.sensitiua.vegetatiua ⁊c̄.⁊ id̄o omnis creatura est ei obligata qm̄ ip̄a fuit nobilissima quam nobilitatem omnibus communicauit.

¶Hic postq̄ dictum est de nobilitate virginis.Est dubium de pulchritudine eius exteriori scilicz corporalis scilicet qualis fuerit in dispositione corporis.Pro quo ponitur ista solutio Bonauē.ī quarto di.iij.dicit ꝙ ī scripturis iudeoꝝ ī ueni ꝙ v̄go Maria erat corpe pulcherrīa ⁊ tn̄ nūq̄ fuit hō tā carnal' tā libidinosus q̄ ip̄az desiderarz.et scd̄z Bern̄.fuit hoc ꝓpter tria.Primo ꝓpt̄ imp̄ssionē ⁊ irradiationē. qr non apparebat concupiscibilis sicut mulier maritata non apparet concupiscibilis viro suo.nam ex fa

S

cie virginis ꝓcedebant quasi radij solis quos nullus carnalis poterat sustinere ⁊ aspicere. Vnde in glo. super illud Math. j. Et Joseph nō ognoscebat eā donec ⁊c. dr̄ q Joseph facie ad faciem nō poterat eā respicere. Scdo ꝓpter honestā conuersationem quia gestus ita honestos. mores ⁊ verba ita cōposita habuit vt nullus posset ipam cōcupiscere sed potius ꝓpungebat. Tercio propter occultationem. nā cuz honestis vestimētis se occultabat in domo quasi semper stabat. Inueße contra femnas lasciuas que pulchritudinem suaz non occultāt sed faciunt ex se speculum ⁊ laqueum demonis venales se ostendūt ⁊c. Considera honestatem huius virginis. speculare in isto speculo ⁊c. ¶ Tercio btā virgo Maria est liber preciosissimus incarnatiōis ihesu xp̄i. Et hoc ꝓpter tria scz ꝓpter mirabilem modum incarnandi. ꝓpter mirabilem modū essendi. Et tercio ꝓpt̄ pfectiorem modū suscipiendi. Primo ꝓpter mirabilē modum incarnandi. Vbi pono hanc conclusionē. Cristus in vtero virginis mirabiliori modo incarnat? ē q̄z aliquis vnq̄z fuerit aut postea incarnatus siue incarnet̄. Hec cōclusio pbat̄ ꝓpter septem singularia mirabilia que in primo instāti cōceptionis siue incarnationis xp̄i concurrerunt. que nunq̄z prius visa sūt nec postea in alīq̄ ꝓceptiōe hois cōcurrerūt. Primū quia virgo cōcepit sine corruptiōne. Scdz quia concepit sine virili seminis cōmixtione. Tercio quia concepit sine carnali libidine sed cum mentis mayima delectatione. Quartum quia concepit cum corporis concepti perfecta organisatione. Quintum cum concepti corporis perfecta animatione. Ita q in primo instanti conceptionis cristus erat in virgine verus ⁊ perfectus homo quamuis omnū hominum minimus. Patet per August in libro de trini. vbi ait q mox vt verbuz venit in vterum seruata veritate ꝓprie nature factum est caro ⁊ perfectus homo. Et magister in littera dist. iij. tercij dicit q illius dominici corporis in momento conceptionis dispositio adeo tenuis ⁊ pua erat q visui viy posset subici. Secytum miraculuz quia concepit cū corporis concepti pleno vsu liberi arbitrij ⁊ ratione recta ⁊ cuz plena et perfecta deificatione et omniuz donorum virtutum carismatū spiritualiuz et bonoz repletiōe. ¶ Septimū quia concepit cum psonali vnitate humanitatis ad psonam verbi. Ita q xp̄us in primo ist̄ati cōceptionis in vtero virginis fuit verus deus ⁊ hō qd̄ est omniū mirabilissimū. Quare scdm Damasc. Maria dr̄ theotocos id est mr̄ dei Prout cantur in hymno huius festi ergo ⁊c. Secundo propter mirabilem modum essendi in vtero virginis. Vbi pono hanc conclusionem. Mirabiliori modo fuit cristus in vtero virginis nouem mēsibus q̄z sit quotidie in hostia aut calice in altari. Pro declaratione huius nota q corpus Cristi in altari consecratum est idem corpus qd̄ fuit in vtero vgīnis ꝑ differēter qm̄ in altari ē glorificatū sub alijs

speciebꝰ abscōditū. In virgine aūt mortale passibile ⁊ cū ꝓprijs qualitatibus. Nam vt dictū est vt notat glo. in cle. j. de sum. tri. ⁊ si. ca. xp̄us in instanti ꝯceptionis fuit ꝑfectus homo quantū ad organizationem membroꝝ. ⁊ ꝑconsequens cum omnibus ꝯditionibus humanis. sed in calice ⁊ hostia nō est cū ꝯdicionibus humanis. Hoc p̄supposito ꝓbat̄ ꝯclusio ratione auctoritate ⁊ exemplo. Ratione sic Q̄ncunq; aliquid est in altero scd̄z aliquā conditionē nō sibi ꝯuenientē scd̄z suam naturam ⁊ dicat ꝑfectionez ꝑfectissimam in illo. In altero autem sit scd̄m ꝯditionem ꝓpriam ⁊ dicat etiam perfectionem ꝑfectissimam. mirabiliori modo est in primo q̄ꝫ in scd̄o. sed deus fuit in vtero virginis scd̄m conditionez nō sibi conuenientem id ē cū cōditionibus humanis. in hostia aūt nō sed scd̄m cōditionē ꝓpriā. nā ꝙ deus sit in hac hostia ⁊ in illa ⁊ illa hoc est ꝓpriū dei ꝙ sit vbiq;. sz in vtero virginis eo mō quo ibi erat nullibi alibi erat. qd̄ nō est ita ꝓpriuz dei. nec eo modo quo ibi erat poterat pluribus in vteris esse. ⁊ ꝑcōsequens in hostia tenet modū deitatis in essendo vbiq; ⁊ idē in pluribus hostijs. Nō sic autem ī vtero virginali quia sic ibi clausus erat ꝙ non poterat in alio vtero esse eodem mō. ergo mirabiliori modo fuit in vtero virginis q̄ꝫ in hostia Nec intelligas mirabiliori modo. id ē ꝑfectiori mō qm̄ ꝑfectiori mō ē ī hostia q; immortalis ⁊ īcorruptibilis. in vtero aūt mortalis ⁊ corruptibilis. sz intellige mirabiliori mō. id ē cū maiori admiratiōe qm̄ valde mirū fuit vt deus essendi rationes suas nō obtineret sz tāvilis et pauper in mdo appareret. Inde Jhere. xxxj. dicit̄. Nouū faciet dominꝰ sup terrā mulier circūdabit virū. nouū quidē ⁊ admiratiōe dignū esset si imꝑator vel papa ī forma serui ingrederet̄ ciuitatē. sic nouū atq; mirandū ꝙ totꝰ deꝰ velatꝰ hūana carne in vtero vniꝰ mulieris esset ⁊ mdo. vt paup atq; despectus appareret ysa. liij. Nos reputauimꝰ eū tanq̄ꝫ leprosum ⁊c. Secūdo ꝓbat̄ hec cōclusio auctoritate. Nā ip̄a dicit. Cañ. iij. Inueni quē dilexit aīa mea tenui illū nec dimittā. felix q̄ inuenit. felicior q̄ tenuit. felicissima que nunq̄ꝫ dimisit. Tripliciter em̄ virgo deū tenuit scz in corde ꝑ fidē. in vētre ꝑ cōceptū. in tēplo ꝑ cōtēplationē. ista autē mirabilia in hostia nō fiūt ergo magis admirari debemꝰ xp̄m īvētre virginis q̄ꝫ in hostia in altari. Tercio ꝓbat̄ hec cōclusio exemplo nā xp̄s ī ventre v̄ginis ꝓ salute tociꝰ mdi fouebat̄. in hostia aūt solū ꝓ existentibꝰ in xp̄i gr̄a ad salutē īmolat̄. Egresso xp̄o de virgīs vētre tota ihrl̄z turbat̄ et magi ab extremis finibꝰ cū mūeribꝰ ꝑ stellā adorare ducūt̄. xp̄o in altari ministrato nullum nouitatis signū demonstratur. Cristo nato postores angelorum sencierunt iubilatiōes Cristo īmolato nulla sentitur armonia. quare ⁊c. ¶ Tercio propter perfectiorem modum suscipiendi. Vbi pono hanc cōclusionē. Perfectiori mō suscepit xp̄m ihm virgo in eius vtero q̄ꝫ sumant illum fide

les ī pascha aut alio ꝯmunicando
tpe. Pro declaratiōe huius vidēdū
est quō xp̄s sacramentaliter sump
tus a fidelibus sit in corpe menti-
busq; eoꝝ quo viso patebit ꝯclusio
Nota ergo ꝙ in sacramēto tria sūt
scz caro aīa et diuinitas et vnū qđ
q; istoꝝ suo mō aliquid operat̄ in
digne suscipientibus illa. Nā caro
xp̄i vnit sibi ꝯmunicantis corpus
Aīa vnit sibi ꝯmunicantis volū-
tatem. et diuinitas vnit sibi com-
municantis intellectū. Ponamus
exemplū. Accedit quidā ad sacra-
mentū corpis xp̄i suscipiendū cum
peccato mortali scienter. iste capit
sacramentū et nō rē sacramenti. et
percōsequens corpus illud diuinuz
nō vnit sibi corpus illud nephandū
ß rapit et tollit ab illo corpe quicq̄d
hz in se corpis glorificati vt sanita
tē. fortitudinē vitā et quicq̄d boni
reperit̄ in illo corpe mortali inser-
tū scđm naturalē inclinationē licz
nobis nō ita appareat. Ex quo se
quit̄ ꝙ illud corpus derelictū a cri
sto minus solito hz de vita minus
roboris. minus sanitatis. et sic de
alijs. Hinc ē ꝙ post ꝯmunionē in
dignā dormiūt multi ⁊ inbecilles
⁊ infirmi sunt multi. vt testatur
apl's. j. ad Coꝝ. xj. Et sic vnusq̄sq;
talis cuz inda peior priore. Simi
liter aīa xp̄i aīe peccatrici nō vnit̄
sed sicut dictū ē de corpe ita dicēdū
est de aīa qm̄ si quā bonā inclina
tionē reperit in ea illā retrahit. pro
pter qđ aīa illa miserabilis fit' lōge
deterior post ꝯmunionē q̄ ante. et
ad odiū bonoꝝ turpius inclinatur
Voluntas illa misera ꝯmunican
tis indigne et tenaci⁹ malis adhe-
ret. Similiter et xp̄i diuinitas ad
intellectū īdigne ꝯmunicantis nō
accedit sed recedit vt sic loquar cū
deitate lumē fidei si quid ibi inue-
niat̄. Et hec vere experiencia docz
ꝙ indigne sepius ꝯmunicātes cer
nimus indies in deterius ire. et ꝙ
quotidie sunt ad malū ꝓcliuiores.
Econtra vero accipiamus digne
ꝯmunicantē tūc corp⁹ illud xp̄i bn̄
dictuz corpus digne sumentis sibi
vnit et virtutes quas ibi reperit ro
borat et percōsequēs desinēte ibi es
se corpe xp̄i virtutes corpis et ani-
me nō recedunt sed aucte remanēt
Et perconsequēs vitā corporis au
get. sanitatē. fortitudinē et quecun
q; sunt bona corporis. Itez auget
fidē spē et caritatē et omnes ip̄ius
aīe virtutes. Hoc sic notato ꝓbat̄
ꝯclusio auctoritate rōe et exemplo
Primo rōe sic. Quanto magis q̄s
dispositus ē per gr̄am ad xp̄m su-
scipiendū tanto dignius illuz susci
pit. sed virgo gloriosa magis fuit
disposita ad xp̄m in ei⁹ vtero susci
piendū q̄ vnq̄ quisq; digne cōicās
ergo ꝑfectiori mō scuscepit eū ī ei⁹
vtero q̄ quicūq; cōicās. Oīa nota
sunt intelligēti ergo ⁊c. Et ꝯfirma
tur. Quātūcūq; q̄s digne cōicet nō
p̄t vitare veniale pctm̄. vt habet̄
j. Joh. j. Si dixerim⁹ ꝙ pctm̄ non
habem⁹ ⁊c. sz v̄go p⁹ susceptionez
xp̄i nunq̄ aliquo mō peccauit Cā
ticoꝝ. iiij. Tota pulchra es amica
mea ⁊c. et sapīe. vij. Candor lucis
et̄ne et speculū sine macl'a. et aug.
Cū de pctis agit̄ nullā volo de ma
ria facere mētionē. Scđo ꝓbat̄ cō
clusio auc̄te ecc̄iasti. xliij. Vas in
quit admirabile op⁹ excelsi vas em̄

hoc excisum manu sapiencie dei v
go gloriosa est. ¶Hoc em̄ vas tri
plici gracia fuit plenum scz gracia
infusa. diffusa ⁊ effusa. Primo fu
it hoc vas plenū gracia infusa in
carnaliū motuum represione. Ec
clesiastici. xxiij. In me oīs gra
vite ⁊ virtutis. Scdo fuit plena
gracia diffusa in mundi reconcili
atione. ps. Diffusa est gracia in la
bijs tuis. Diffusa est nunc gracia ī
labijs virginis qñ ea pferente ⁊ di
cēte. Ecce ancilla dñi fiat mihi ⁊c.
mundus siue discordie cuz deo recō
ciliationem accepit. Lu. j. Ipe em̄
saluū faciet populum suum a pec
catis eorum. Tercio fuit plena gra
effusa in donoz et graciarum suā
rum largitione. Berñ. Maria mi
sericordie sinum omnibus aperit.
vt de plenitudine eius accipiant
vniuersi. captiuus redemptionem
eger curationē. tristis ꝯsolationez
peccator veniam. iustus graciam
angelus leticiam. filius dei carnis
humane substanciam. denicz tota
trinitas gloriam. Tercio pbatur
hec ꝯclusio exemplo. Nā si corpus
ypi mirabilia operatur in digne su
mente ⁊ est sub accidentib⁹ velatū
quanto magis debebat in ppria for
ma in vtero virginis existens ope
rari. p fecto nulli dubiū q si cuipiā
ypus est vnitus per graciā q pstā
tissime vnitus fuerat in virgine ⁊
sit patet ꝯclusio pns ⁊c.

De sancto Mathco apostolo et euangelista sermo sequit. lxxxij.

Wann. viiij.

Equere me.

Mathei. ix. Hec sunt verba sal
uatoris nri per que vocauit ad se
ctm Mathcū apl'm ⁊ euāgelistaz
Per hec etiā vba dns oēs nos ad
eternitatē vocat quo vtiqz duob⁹
modis peruenit scz mala deserēdo
⁊ bona faciendo. Ey hoy aūt ver
boy virtute btūs Mathc⁹ miseri
corditer mot⁹ ⁊ inspiratus ita fer
uidus adimplendū saluatoris nri
volūtatē ē fact⁹. q statim auditis
vbis relictis omnib⁹ secut⁹ ē dñm.
ey quo ad sublimissimū statū eccie
mirifice ē sublimat⁹ vt simul mar
tir apl's ⁊ euāgelista p totū mdm
predicet. Ideo saluator nr volens
nos ab amore tpaliū retrahere ipi⁹
exemplo etiā p dicta verba nos vo
cat dicēs cunctiz nrm. Sequere me
ac si diceret. Sequere me pacientē
⁊ tpalia ⁊ vanitates hui⁹ mdi cō
temnentē si vis me eternaliter vi
dere in celo regnantē. Pro gra aue
maria. Sequere me vbis. Ad hoc
vt hō ypm dñm sequat duo sibi sit
necessaria. vidz vt declinet a malo
et faciat bonū. Et scdm hoc circa
verba thematis duo sunt videda.
Primo qliter hō malū declinet vt
do placeat. Scdo quō bonū faciat
vt Cristum sequendo discipulus
eius fiat ⁊c.

¶Circa primum est notandum q A
tria sunt mala siue peccata. que
quasi totum mundum pcessse tra
hunt et commaculant videlicet su
perbia. auaricia et luxuria. Juxta
illud. j. Johannis. ij. Omne quod
est in mundo aut est concupiscen
cia carnis aut oculoz aut superbia vi
te. Ideo summope illa petā tanqz

principia aliorum sunt deuit ãda. ne tamen illis peccatis obnoxij desperent de penitencia tres sunt sancti in ecclesia sublimati scilicz paulus. matheus ⁊ dauid qui in predictis peccatis ceteris hominibus profundius sunt prostrati. sicut tamẽ pre ceteris plus peccauerunt ita vt solennius de suis peccatis penituerunt vt non solum se a malis cohiberẽt sed ⁊ multos alios peccatores peccata vitare docerent. Dauid in psalmis. Matheus in euangelio ⁊ Paulus in epistolis. Propter qđ ⁊ illorum doctrina frequencius q̃ aliorum apostolorum euangelistarum aut prophetarum. Vnde pre omnibus alijs prophecijs psalm⁹ Dauid plus frequentatur. Et pre omnibus euangelijs euamgelium Mathei crebrius recitat̃. Et epistole Pauli quasi continue recitantur. Vnde ⁊ hij tres singulari p̃rogatiua sunt a đo priuilegiati ⁊ honorati ita vt Dauid ꝓpheta ꝓphetarum diceretur ꝑ excellenciã. quã docunq̃ enim dicit̃ ꝓpheta hoc dicit. intelligit̃ Dauid hoc dixisse. et Paul⁹ diceret̃ apostolus per excellenciam ita vt qñ allegat̃ apostol⁹ ⁊ nõ exprimit̃ nomen apostoli sꝑ intelligitur Paulus. Sic beatus Matheus inter omnes apostolos habet hoc priuilegium vt ipe solus simul sit apostolus martir ⁊ euangelista quod nulli aliorum est concessum. quod totum factũ est vt tãto efficacius nos peccatores de venia presumamus quanto pre ceteris hoĩbus magnos pctõres ĩ eccĩa dei sublimatos ꝯspicim⁹. Ex hoc infert̃ ꝙ nulla peccata impediunt eos qui post lapsum ꝑfecte ad dñm ꝯuertunt̃. ¶ Scđo ẽ notãdũ ꝙ ad hoc vt dñm sequi valeam⁹ tria mala vitare debem⁹ siue a triplici malo declinare vel recedere debem⁹ vt delicet a mđi diuicijs. a carnis delicijs ⁊ ab omnibus iniusticijs. et hoc ideo qꝛ difficile diues intrabit in regnũ celorũ Math. xix. Et vacans delicijs deo displicet. sicut ait apl's ad Ro. viij. Qui in carne sũt deo placere nõ possunt. Iniustũ vero odit đs scđm illud p̃s. Iniquos odio habui ⁊c̃. Primo ergo si cupimus deũ efficaciter sequi a mđi diuicijs longe recedamus. nõ ꝙ diuicie sint peccata sed ꝙ veraciter sũt occasiones peccatorũ et impediũt eos qui dñm sequi cupiunt. Hinc ẽ quod dicit apl's. j. ad Thy. vj. Qui volunt diuites fieri incidunt in tẽtationẽ et in laqueũ diaboli. et desideria multa ⁊ nociua que mergũt hoĩes in interitũ et perditionẽ. Sz tunc dicerent diuites. Nos ꝯcessis vtimur. aliena nõ querim⁹ et si digna retributione misericordie opa nõ agimus nulla tñ aduersa ꝑtractamus. Ad hoc rñdet Grego. dicens. Hoc idcirco diuites senciunt quia aurẽ cordis a verbis celestib⁹ claudũt. Neq̃ em̃ diues qui quotidie epulabat̃ splẽdide aliena rapuisse legit̃ ꝫ infructuose ꝓprijs vsus fuisse ꝑhibet̃. Et tñ cũ vltrix gehẽna suscepit nomẽq̃ illicitũ rapuit. Sz q̃a immoderato vsu totũ se licitis dedit. Propter qđ dr̃ Lu. vj. Ve vobis diuitib⁹ q̃ habetis hic cõsolationẽ vr̃am. Nullã aliã cãm saluator ibidẽ oñdit dãnatiõis diuitũ nisi q̃a hic suã habẽt ꝯsolatio

nem. Hinc est ꝙ ꝓpheta dicit in
ps. Diuicie si affluant nolite cor ap
ponere. nā per tribulationes mul
tas oportet nos intrare in regnuz
dei. Act. xiiij. Nō per ꝯsolationes
in rebus terrenis. diuites qui suam
consolationē habent in diuicijs q̄s
tribulationes senciunt. certe nullas
vel paucas. ideo nec volunt cogno
scere pauperꝝ turbatiōes ⁊ vexatio
nes ex supbia sua. scd̄z illd̄ Eccīa
stici. xiij. Diues locut⁹ ē supba ⁊ iu
stificauerunt illum. pauper locut⁹
est est ⁊ dixerunt quis est hic. Jdo
dicit Job. Ducunt in bonis dies
suos ⁊ in puncto ad inferna descē
dunt. Job. xxj. c. Et apl's Jacob⁹
in sua canonica Jacobi. v. Agite
nunc diuites plorate vllulantes in
miserijs vestris que aduenient vo
bis. diuicie vestre putrefacte sunt
⁊ vestimenta vestra a tineis com
mesta sunt. aurum ⁊ argentū vr̄m
eruginauit ⁊ erugo eoꝝ in testimo
niū vobis erit ⁊ manducabit car
nes vr̄as sicut ignis ⁊c. Scd̄o vo
lentes dn̄m sequi debent recedere a
carnis delicijs qꝛ in carnis delicijs
deus nunq̄ posuit pedem suū. vn̄
via illoꝝ directe dirigit̄ ad infernū
scd̄m illud apostoli Ro. viij. Si
scd̄m carnem vixeritis morte mo
riemini scz eterna. pariter ⁊ dam
natione. huiusmodi em̄ sunt vt ait
apl'us ad Phil. iij. Deo nō seruiūt
sed ventri. nam ait ibidem. Quoꝝ
deus venter est ⁊ gloria in confusi
one eorum. seruientes em̄ delicijs
carnis sunt steriles ⁊ deo placere
non possunt vbi supra ⁊ perconse
quens eorum opera nec deo placēt
Jdeo dr̄ Ezech. xiiij. Conuertimi
ni ⁊ recedite ab ydolis vr̄is. Jllud
em̄ quod quisq̄ colit deus eius est
⁊ tale oportet hominem relinquere
si vult sequi deū. Hinc est quod io
hānes grauiter ꝯminat̄ voluptuo
sis Apoc. xviij. dicens. Quantum
se glorificauit ⁊ in delicijs fuit tan
tum date ei tormentū et luctū ⁊c.
Tercio dn̄m sequi volentes debēt
ab omni iniusticia se custodire et
ab ea longe recedere qꝛ iniusticia
est mortis acquisicio. Sap ie. j. vn
de Deut. xxv. dicit̄ ꝙ longe auersa
tur a deo omnis iniusticia. Et ibi
dem dicit̄. Non habebis in saccu
lo diuersa pondera maius ⁊ min⁹
nec erit in domo tua modius ma
ior ⁊ minor pondus habebis iustū
et verū. Jdeo etiā dicit̄ Eccīasti
ci. xvij. Reuertere ad dn̄m et auer
tere ab omni īiusticia tua et nimis
odito execrationem et cognosce iu
sticias et iudicia dei. Justicia em̄
est virtus reddens vnicuiq̄ quod
suum est vt dicit Aresto. v. ethicoꝝ
Jdeo in omni peccato mortali fit
iniusticia aut d̄o aut proximo lar
go vocabulo sumendo iusticiam
vt videlicet se nō solum extendat
ad proximos sed etiā ad deum. vn
de cum ꝓximū non diligimus vt
nosip̄os. aut ei nō impendim⁹ qd̄
nobis impendi cupimus. aut ma
lū ei faciamus qd̄ nobis exhiberi
nolumus in omnibus iniusticiaz
exercemus. Ab hac ergo longe rece
dere oportet si deū sequi cupimus.
Ab hac ergo iniusticia dn̄s nos pro
hiberi voluit cum in lege manda
uit ꝙ iustus deberet esse modius di
cens Leuit. xix. Statera iusta et
equa sint pondera. iustus modius

equusq; sextarius. Quia vt ait salomon puerb. ij. Pondus ⁊ pondꝰ mensura ⁊ mensura vtrunq; ē abhominacio apud deū. Quod exponens Grego. dicit. Scimus ꝙ falsi negociatores duplici pondere et mensura vtuntur. nā pondus aliud habent ad quod ponderant sibi ⁊ aliud habent ad quod proximo. preparant enim ad danda pondera leuiora. ad accipienda vero grauiora. omnis eniz homo qui aliter pensat ea que proximi. aliter ea q̄ sui sunt pondus ⁊ pondus habz abhominabile vtrunq; apud deū. qui si ꝓximum vt se diligeret hunc vt seipsum in bonis iudicaret ⁊ haberet. cuius contrariuz incessanter agimus. quia plerunq; ꝯtingit vt ⁊ nostra grauia leuiter. ⁊ ꝓximoruz leuia grauiter iudicemus. Hoc ergo inequale pondus iniusticia est a qua nos recedere oportet si deum sequi volumus. Ex illis patet ꝙ si deum sequi cupimus primo debemus declinare a malo superbie. luxurie ⁊ auaricie que mala iā quasi totum mundū maculauerunt. Et vt hoc facere possimus debemus recedere a mūdi diuicijs. a carnis delicijs ⁊ ab omnibus iniusticijs modis p̄tactis. hec de primo. ¶ Scd̄o dixi ꝙ ad hoc ꝙ homo xp̄m sequatur necessarium est vt bonum faciat. non em̄ sufficit vitare mala. ꝫ oportet etiam hominem bona facere scd̄m illud p̄s. Declina a malo ⁊ fac bonum. Pro quo notandum ꝙ ad hoc vt homo deum sequatur faciendo bonum debet in se habere tria bona contraria tribus malis supra recitatis. que bona xp̄us etiam pre ceteris bonis in se habuit. scilicet paupertatem. asperitatē ⁊ in omnibus equitatez. Illa tria bona sunt directe opposita tribus malis predictis. quia paupertas diuicijs. asperitas delicijs. equitas ī iusticijs contrariantur. Primo ergo si dn̄m sequi volumꝰ induamꝰ eius paupertatem. Nam vt ait veritas. Nisi quis renunciet omnibꝰ que possidet non potest esse meus discipulus Luce. xiiij. ¶ Ille autem vere abrenunciat omnibus que possidet qui magis omnibus temporalibus vellet priuari q̄ mortaliter peccare. Ille vero omnibus renunciat qui amorem d̄i omnibꝰ rebus terrenis p̄ponit. Ille vtiq; q̄ omnia sua exigente necessitate ad dei laudem ⁊ ꝓximorum necessitatem paratus est distribuere. Hoc aūt ad omnes hoīes ꝑtinet. Aliter renunciare omnibus ⁊c. est omnia temporalia contemnere ⁊ libere ꝓpter xp̄m relinquere. ⁊ hoc est ꝑfectorum. Et hec est paupertas valde deo placens. quam seruant veri religiosi. Ad hanc paupertatē dn̄s trahere cupiebat diuitem quendaz cum dicebat Math. xix. Si vis ꝑfectus esse vade ⁊ vende omnia q̄ habes ⁊ da pauꝑibus ⁊ sequere me Hoc vtiq; xp̄iano vere amāti cristum non deberet esse difficile cum sic videt dn̄m suum in paupertate precessisse. Vnde beatus Bern̄. dicit. Magna fratres abusio vt vilis vermiculꝰ velit esse diues propter quem deus maiestatis voluit esse pauper. ¶ Scd̄o si in bono dn̄m sequi volumus induamus vite eius asperitatem. portando stigmata

sudoris ⁊ laboris eque in corpe nr̄o vt nō in carnis voluptatibus ꝫ pocius in ip̄ius maceratione ꝑ vigilias ⁊ abstinencias vitā ducamus attendentes ꝙ ille qui peccatū nō fecit nec inuent⁹ ē dolus in ore ei⁹ tā asperā vitā hic duxit vt nec proprium haberz domiciliū ī quo caput suum reclinaret. Math. viij. vbi dicit. vulpes foueas habent ⁊ volucres celi nidos. filius aūt hominis nō habet vbi caput suū reclinet Vbi dicit Crisost. ꝙ sepe veniendo ad Marthā sub capite nihil habuit sed iacuit sicut ambulauit. quot deniq; vigilias quot abstinēcias ⁊ ieiunia. quot contumelias ⁊ opprobria ip̄e sustinuit. Ideo Augustin⁹ enumeratis multis eius asperitatibus tandē subiungit. Hec passiōes xp̄i sunt xp̄iano imitande nō delicie querende. Sed lamentabiliter ꝯquerit̄ Bern̄. dicēs. Heu dn̄e oēs volunt consequi scz beatitudinē sz pauci volunt sequi. nescientes sicut dicit Augst. ꝙ si excepti fuerimus a castigatione flagellor̄ excepti erimus a numero filior̄. ¶ Tercio si in bono dn̄m sequi volumus sequamur eū per vite equitatem. oībus hominibus equū pondus tenentes ⁊ postponamus priuatū honorē ⁊ amorē qui in omnibus peneviciat hanc virtutē. Vnde Greg. Scim⁹ qꝛ vehementer claudit oculū mentis amor priuat⁹. ex quo fit vt hāc equitatē paucissimi vt dictū ē veraciter seruant qꝛ forsitan nesciunt q̄d sit equū vel nō attendūt. Vn̄ Aug. Si nō valem⁹ oēs paginas scrutari. oīa inuoluta sermonum euoluere. oīa secreta scripturar̄ penetrare ad inquirendā ⁊ faciendā equitatē saltē intrem⁹ nosmetip̄os ⁊ legamus naturalē scripturā inscriptaz ī tabulis cordis nostri vbi legimus scriptū. Quod tibi nō vis fieri alijs ne feceris. ⁊ q̄d tibi vis exhiberi alteri exhibeas. ꝑ que duo mandata plene ⁊ perfecte ꝓximis nostris exhibemus equitatē. nā ꝑ huius legis naturalis obseruaciōez antiqui patres dn̄o placuerūt cum tn̄ adhuc nec legis nec gr̄e scriptura esset hominibus ꝯmēdata. Nā de Noe dr̄. Erat Noe iustus ⁊ ꝑfectus in generatione sua Gen̄. vj Et ad Abrahā dr̄. Ambula coram me ⁊ esto perfectus. Gen̄. xvij. ita de multis alijs ꝑ ordinē vicz ysaac Jacob ⁊ Joseph ⁊c̄. Ex oīb⁹ illis patet q̄d facere debeamus vt xp̄m dn̄m bene opando sequamur vicz paupertatē diligere renunciando oībus que possidemus ita vt nihil terreni amori xp̄i p̄ponamus. asperitatē induere corpus nr̄m. vigilijs. abstinēcijs ⁊ disciplinis castigando et equitatem oībus seruare sicut nobis ip̄is lege nature hec fieri volumus ⁊c̄. ¶ Dubitat̄ circa p̄dicta ex quo saluator per verba thematis vocauit beatū Matheū apostolū ⁊ euangelistā dicēs. Sequere me sicut ip̄e ostendit in suo euāgelio quare btūs matheus nō agit de vocatione oīm apostolor̄. sunt em̄. xij. et tamen solū agit de vocatione sex discipulor̄ puta Petri et Andree. Jacobi ⁊ Johannis. Philippi ⁊ Mathei. Ad hoc respondet Crisost. super illo verbo thematis Sequere me dicens. Ideo hoc fecit quia officium istorum Peti ⁊ An

G

dree Jacobi ⁊ Johannis erat val
de simplex videlicet piscationis.
Philippum aūt ꝯmemorat ideo q:
erat de Bethsaida ciuitate vel regi
one. vel ideo quia erat solus valde
simplex cum dixit illud Joh. xiiij.
Dñe ostende nobis patrem ⁊ suffi-
cit nobis. Matheū autem ideo cō
memorat quia erat publicus pecca
tor ab alijs reputatus ꝓpter suum
officiū quem Lucas ⁊ Marcus vo
cant leui ꝓpter reuerenciā qđ nomē
ei non erat ita commune sicut ma
theus ß ipse ex humilitate manife
ste se nominat Matheuz ꝓprio no
mine quod erat notū a multis. vt
sic ostenderet se esse illū qui publi-
cis peccatis intentus erat ⁊ miseri
corditer a xp̄o vocatus. q: sapiens
primū ē accusator sui. ꝓuerb. xviij
Dicit consequenter Crisost. ꝙ dñs
non eodem tp̄e vocauit Matheuz
quo Petrum Andream Jacobum
⁊ Johannem. q: dñs noster Jhesus
xp̄us qui omnē creaturā quā fecit
noscit quid sit ei vtile vel inutile.
recte sicut Paulum nō eodē tp̄e cō
uertit quo Petrum vocauit. quia
ambos eo tempore ita paratos nō
inuenisset. sed postq̄ Mathe⁹ mi-
racula vidit ⁊ a xp̄o audiuit tunc
eū dñs vocauit. Ex istis patet q̄
sapiēter dñs oīa fecit. nō em̄ voca
uit illos qui sibi sapiētes ⁊ iusti vi
debant̄ ⁊ nobiles huic mđo ß istos
a mundo abiectos ⁊ infirmos vt ꝑ
hec forcia mđi que estimant̄ ꝯfun
deret. Ecce Petr⁹ simplex ⁊ indo-
ctus piscator plures ꝯuertit q̄ ali-
quis ī toto ve. te. ꝓphetaꝝ. Philip
pus qui rudus ⁊ simplex erat reges
⁊ principes hui⁹ mđi arguebat et
docebat quā simplicitatē xp̄s in se
ip̄o ꝯprobauit dū pateret̄ ⁊ occisio
nē duct⁹ non aperuit os suū tanq̄
ouis ad mactandum. hoc oēs qui
libenter deo seruiunt recipiant ī ex
emplū nō curantes ꝙ ab hominib⁹
huius mundi abiciuntur sz eleuent
spem suam ad premia eternoꝝ. Si
em̄ xp̄us hoc passus est ꝙ sp̄ mun-
dus fuit sibi inimicus. nō vtiq̄ hoc
displiceat seruo si odit eum mund⁹
quia nō est seruus maior dño suo.
Vnde si xp̄us approbasset felicita-
tem huius mđi tunc omnis qui hic
in mundo patit̄ ⁊ abiect⁹ est esti-
mare posset ꝙ etiā in futuro esset
abiectus. Nō sic carissimi sed attē-
dite quid dicat saluator Math. v.
Beati qui ꝑsecutionē paciunt̄ pro
pter iusticiā qm̄ ip̄oꝝ est regnū ce-
loꝝ. ⁊ beati qui lugent qm̄ ip̄i ꝯso-
labunt̄. immo btōs dicit quib⁹ hic
maledicūt hoīes ⁊ ꝑsequunt̄ ꝓpter
nomē ihesu. Et subiūgit ibidem.
Gaudete sc̄z in tribulatiōe qm̄ mer
ces vr̄a copiosa ē in celis. Dicit au
tē notāter. Btī eritis cū vobis ma
ledixerint hoīes ꝓpter nomē meū.
volēs dare intelligere ꝙ si aliquis
luxuriosus malediceret̄ ꝓpter suaz
luxuriā. vel quicunq̄ inimic⁹ ille
ꝑ hoc nō esset btūs. Consequēter de
vocatiōe b. mathei dicit Raban⁹
De⁹ sol⁹ scit quō ad seip̄m b. Ma
theū allexit. vtrū scriptura q: fuit
iude⁹ an miraculis nescit. ⁊ subdit
Sz tñ videt̄ mihi ꝙ v̄ba exterius
nō sufficiēter nisi cor ip̄i⁹ gr̄a spūs
sctī dulcorassz. Vbi dicit iberoni.
Hoc erat sp̄ nr̄i saluatoris ꝙ duz
aliquē inspiceret radij ita delecta-
biles ꝓcedebāt de oculis ip̄i⁹ vt per

hoc quasi obstaculū ponēs ī corpe
quēlibet post se quē vellet trahebat
sicut magnes qui ex oībus partib⁹
ad se ferrū trahit. Ita xp̄s mō ma
riā magdalenā. modo Pecrū. mō
Paulū. mō Matheū ad se traxit.
Ex hoc tractu siue vocatione ma
theus tanto feruore xp̄o adhesit.
vt statim surgens de loco thelo-
nei ī quo sedit seq̄ret̄ xp̄m omnib⁹
relictis. Ideo meruit ne dū aposto
latū sed ⁊ martiriū. immo Cristi
euangeliū conscriberet nobis ī pro
fectum. ¶ Sed circa hoc diceret q̄s
quo tempore Matheus euangeliū
suum scripsit. Respondet̄ ꝙ prim⁹
inter omnes ⁊ in iudea scripsit. vn
de Remigius super Matheū. Ma
theus quidē scripsit in iudea sub tē
pore Gay gallicule imperatoris.
Marcus in ytalia Rome tpe Ne-
ronis qd̄ scd̄m Petrum referentem
audierat qd̄ ⁊ petr⁹ videns appro
bauit ⁊ ecclesiasticis legendum sua
auctoritate dedit. vt inquit Jhero
ni. de viris illustribus. Lucas ve-
ro in Achaia. Sed Johannes in
grecia. in Epheso. in Asia minori
Ex illo patet ꝙ non eodem tem-
pore nec loco omnes quasi idem lo
quuntur qd̄ est maximū signū ve
ritatis non preuie colloquentes eo
ꝙ in aliquibus videtur dissonare.
quod iterum est attestatio maio-
ris veritatis. si em̄ per oīa ꝯcorda
rent crederent inimici xp̄iani noīs
quod ex quodā hūano placito ꝯue
nientes scripsissent. in veritate tñ
nō discordant ß qd̄ vnus omisit
alter retulit. si em̄ vn⁹ oīa dixisset
supflua eēt narratio alioꝝ. Nā vt
dicit Aug. ī de ꝯsensu euāgelistaꝝ
quilibz alteri⁹ euangeliū nō igno-
rauit nec ex iguorancia p̄termisit
que alter scripsit. Ex quo patz ꝙ
specialiter oēs a spūsctō directi fue
runt. quō em̄ alias btūs Matheus
mō hūano tot ⁊ taliū verboꝝ xp̄i
⁊ sanctoꝝ memoriā distīctā hr̄e po
tuissz q̄ scripsit āno tricesimooctа-
uo a natiuitate xp̄i. Et Marc⁹ q̄
dragesimooctauo eiusdē. Non em̄
statim scripserunt euangeliū post
missionē spūssancti sicut tñ statim
ꝯposuerunt simboluz ne p̄fidia iu
deoꝝ que tunc multum feruebat
scripturas euangelij corrumperet ⁊
sensum peruerteret ⁊ sic nō creden-
tes a fide retraherēt. ¶ Scd̄o dicen
dū est ꝙ solus Mathe⁹ euangeliuz
suū lingua hebraica ꝯscripsit. Ex
quo merito ꝯsiderat̄ in eo quedaz
excellēcia. Lingua em̄ hebraica pri
ma fuit q: fuit lingua Ade. nō em̄
fuit ab hoīe inuēta. ß a deo imme-
diate tradita ideo est lingua nobi
lior ceteris. nā sicut dicit rabimoy-
ses. Nullū vocabulū ꝓpriū in ling-
ua illa deputatū est ad aliquā fe-
ditatē vel turpitudinē nominādā
ß p aliquas circūlocuciones talia
exprimunt̄. erit etiā ꝑpetua ⁊ eter-
na sicut dicit ysid̄. Et ꝙ post diez
iudicij oēs lingue cessabūt preter lī
guā hebraicā q̄ manebit. Jd̄o euā
geliū Mathei fuit valde reuerent̄
approbatū a Barnaba qui ip̄m se-
cū portabat vt ab insidijs diaboli
securus ꝓtegeret̄. ⁊ ponebat ipsum
etiā sup infirmos vt sanarent̄. Se
cū etiā illud euangeliū sepeliri ius-
sit vt securus moreret̄. ¶ Ex om-
nibus illis possumus notare quatu
or laude digna in beato Matheo.

Primū obediencie velocitatem. q: mox vt xp̄us eū vocauit cōtinuo theloneū reliquit ⁊ xp̄o pfecte adhesit. Scd̄m est eius largitas siue libertas quia statim fecit ei conuiuium magnū in domo sua. qd̄ quidem ꝯuiuium non fuit tantū magnū ratione laute p̄parationis sed etiā ratione magne voluntatis ex desiderio ip̄m recipiendi. Etiā ratione documentoꝝ. q: ibi magna documenta exhibuit saluator cum dixit in euangelio hodierno. Misericordiā volo ⁊ non sacrificiū. et nō est opus valentibus medicus ꝫ male habentibus. Terciū est eius humilitas que in duobus apparuit. Primo in hoc q̄ publicanum se manifestauit. Nā vt supra dixi ceteri euangeliste ꝓpter verecundiā et eius honorē nomē vulgatū non posuerunt. Sed ip̄e se Matheum et publicanū nominat vt ostēdat nullū peccatorē ꝯuersum de salute diffidere cū ip̄e de publicano sit factus apostolus ⁊ euangelista. Secūdo in hoc q̄ ad suas iniurias paciens fuit. qn̄ em̄ pharisei murmurabant q̄ xp̄s ad hominē peccatorē diuertisset. potuisset eis Matheus rn̄dere ⁊ dicere. Vos pocius miseri ⁊ pctōres estis qui vos iustos putatis ⁊ medicū fugitis. ego autē si pctōr sum tn̄ ad medicū salutis ꝯfugio ⁊ vulnus meū sibi nō abscōdo. Quartū ē euangelij ip̄ius in ecclesia magna solennitas. qd̄ p̄ ceteris plus frequentat̄ vt dictū est in principio sermonis. Postq̄ꝫ Ꝟoma theꝰ euāgeliū suū in iudea scripsit vt supra dixi venit in Ethiopiaꝫ vbi illud predicauit. ibi repit duos magos Satoen ⁊ Arphaxat ⁊c. vide vt habes in legenda. Imploremus ergo hodie beatissimū apostolū Matheū vt sicut ip̄e diuicias huiꝰ mdi ⁊ honores ꝯtemnendo cristū statim est secutꝰ ita nobis graciā impetret ꝑ quā eū sequi valeamus ⁊ eternaliter cū eo leticiā sempiternā percipiamꝰ Amen.

Sermo aliꝰ de sancto Matheo apostolo. lxxxiij.

Iidit ihesus hominē sedentē in theloneo Matheū noīe et ait illi. Sequere me. ⁊ surgēs secutus est eū Math. ix. Mar. ij. Lu. v. ¶ Pro introductione thematis nota q̄ btūs Matheꝰ quatuor fecit que vere penitēs facere dꝫ si velit graciā a xp̄o sicut ip̄e ꝯseq̄. Vocāte se quippe dn̄o oīa reliquit. surrexit. secutus ē ihm. ⁊ fecit ei ī domo sua ꝯuiuiū magnū. vn̄ dr̄ Lu. v. Relictis oībus surgēs secutus ē eū. Et fecit ei ꝯuiuiū magnū Leui id est Matheꝰ in domo sua. ita etiam quilibet peccator facere dꝫ. Primo oīa peccata ⁊ pctōꝝ occasiōes relinquere dꝫ ꝑ timorē q: timor dn̄i expellit peccatū. Scd̄o surgere id ē sursum se erigere dꝫ per spē q: spes celestia ꝯcupiscit. Sequi quoq̄ꝫ dꝫ deū tercio ꝑ fidē. fides em̄ semꝑ innitit̄ omnibꝰ vestigijs ihu xp̄i. sequit̄ quippe eū ad locū passionis ⁊ supplicij ⁊ ad tribunal districti iudicij ⁊ ad solium celestis pallacij. Quarto debet ei in domo anime sue magnum conuiuium preparare per caritatem. Caritas enim bona opera operatur in quibꝰ deus

tanq̃ dulcissimis ferculis delectat̃
Quibus peractis deus respiciet pec
catorem sicut fecit beato Matheo
quem respexit scd̃m Bedam ĩ ome
lia nõ tantuz corporeo intuitu sed
etiam interne miserationis aspe
ctu prout dicit thema. Vidit Jhe
sus hominẽ ⁊c̃. In quo duo princi
paliter describuntur. primo sana
inspectio ⁊ vocatio diuine pietatis
ibi. Vidit Jhesus. Scd̃o imitatio
festine humilitatis ibi. Et surgẽs
⁊c̃. ¶ Quantũ ad primũ nota scd̃m
Aresto. in libro de animalibus q̃
calandrinus ẽ auis albi coloris nul
lam habens partem nigredinis. ⁊
est huius nature quando aliquis
graui infirmitate tenetur si egritu
do est ad mortem auertit faciez su
am ⁊ sic egrotans sine dubio mori
tur. Si autem infirmus debet con
ualescere tunc figit visum suum in
ipsum ⁊ intendit euz quasi applau
dans ei. Per hanc auem intelligit̃
dñs noster Jhesus xp̃us qui est to
tus albus ⁊ candidus. scd̃m illud
Cañ. v. Dilectus meus candidus
et rubicundus ⁊ electus ex milibus
et nullam habens maculam deli
ctoruz. quia est candor lucis eterne
sapiencie. vij. Iste purissimus do
minus duos habet occulos scilicet
dexteruz quo respicit bonos. ⁊ iste
est oculus gracie. De hoc dicit̃ Ge
neß. xl. Respexit dñs ad Abel ⁊ ad
munera eius. Habet ⁊ oculum si
nistrum quo respicit peccatores ⁊
iste est oculus misericordie. ⁊ hunc
si ab eis auertit sine dubio morietur̃
eternaliter. Ideo Dauid qui fuit
spũaliter infirm⁹ petiuit dicẽs. Re
spice in me ⁊ miserere mei q̃ inops
et paup̃ sum ego. Si vero xp̃us in
infirmũ respicit peccatorez oculo
misericordie nõ morit̃ in peccatis
Istis duob⁹ oculis respexit mathe
um. oculo misericordie quo sibi pec
cata dimisit. et oculo gr̃e quo ip̃m
in apl'm elegit. Qd̃ et btũs mathe⁹
testat̃ p̃sc ip̃m ĩ themate dicẽs. Vi
dit Jhesus hoĩem sedentẽ in thelo
neo ⁊c̃. ¶ Et enumerat hic tres ĩfir
mitates in quibus añ vocationez
laborabat a quib⁹ ip̃m verus ca
landrinus xp̃us pio intuitu libera
bat. Prima infirmitas quia fuit
terrenus p̃ cupiditatẽ quã tãgit cũ
dicit. Vidit hominẽ. nõ virũ. hõ di
cit̃ ab humo de qua factus ẽ Geñ.
j. Formauit igit̃ dñs hominẽ de ly
mo terre. mathe⁹ igit̃ diligẽdo ter
rena factus ẽ terren⁹. q̃ dicit btũs
Aug. Talis est vnusquisq̃ qualis
est dilectio sua. Si diligis terrena
terra es. si diligis deum deus es. et
bene dicet̃ auarus homo terra. q̃a
videmus q̃ terra est in sup̃ficie or
nata floribus et herbis et int⁹ ĩ in
fimo est repleta dolorib⁹ et tormẽ
tis quia in inferioribus terre credũ
tur esse supplicia damnatoruz Ita
auarus siue diues terrenus decora
tur in superficie corporis fulgenti
bus vestibus sicut ille auarus Lu.
xvj. qui induebat̃ purpura et bisso
interius vero est doloribus plenus
et tormentis quia habet vermem
consciencie remordentem. ignem
auaricie estuantem. De quibus dr̃
ysa. vl. Vermis eoꝝ nõ morietur̃ et
ignis eoꝝ nõ extĩguet̃. et hz sollici
tudinẽ suffocãtẽ et tristiciã excicã
tẽ. scd̃z illd̃ eccĩasti. v. Oĩb⁹ dieb⁹
vite sue ꝯmedit ĩ tenebris ⁊ ĩ curis

multis ⁊ in erumna atq; tristicia Scd̄a infirmitas q; erat in bonis operibus remissus ꝑ torporē. ⁊ hoc innuit cū dicit sedentē hoc est a bono ope cessantē. Tria sunt loca celū. infernus ⁊ mds. Celū est locus deputatus ad sedendū ⁊ quiescēdū scd̄m illud Math. xix. Cū sederit filius hoīs in sede maiestatis. sic sedebitis ⁊ vos super sedes iudicātes ⁊c. Et Apoc. xiiij. Ammodo iā dicit spūs vt requiescant a laboribus suis. Infern⁹ aūt deputatus est ad iacendū scd̄m illud ꝓuerbi. xiiij. Iaccbūt mali añ bonos ⁊ impij āte portas iustoꝝ Ibi ꝓ culcitrace habent tineas demolientes. pro cooperimento vermes corrodentes scd̄m q ꝑdixit ysa. xiiij. Subter te sternetur tinea ⁊ operimentū tuuz erunt vermes. Mundus vere deputatus est nō ad sedendū nec ad quiescendū sed ad standū. hoc est ad pugnandū ⁊ in bonis ambulādū. Ad quod monet aplus. State succincti. Sic stetit dauid q̄ dixit Steterunt pedes nr̄i in atrijs tuis ihrl'm. Tercia infirmitas ē q̄ erat secularibus irretitus per sollicitudinem ⁊ hāc tāgit cū dixit theloneo. Matheus em̄ erat thelonarius. qd̄ quidē negociū raro fit sine pctō secūdū Greg. ꝓpter plures cās. ¶ Prima q; cōitet sumūt vltra p̄cium et quantitatē a iure ꝯstituto siue ab impatoribus ꝯcessum. nā qd̄ volūt ipi theloniū vocāt. Scd̄o ideo q̄a frequenter recipiūt de hijs reb⁹ de quib⁹ recipe per iura ꝓhibet̄. nam theloneū siue gabella nō dz solui de reb⁹ quas quis portat ꝓ comedēdo vel cā vict⁹ quotidiani. tex. in. l. iiij. ff. nau. cau. sta. hoc tenet glo. in cle. p̄senti. de censi. tex. in. l. vniuersi. C. de vectiga. Itē nec dz solui de vestib⁹ que portant̄ rōe vsus quotidiani. ff. nau. cau. sta. l. ß ipi Nec de blado et vino et alijs reb⁹ quas quis deportat ad suū vsum et familie. Itā tenet Host. ī summa de censi. § . ex quib⁹ v̄. Quid si q̄s licet ꝯtraria ꝯsuetudo subesset. q̄a nō sunt danda thelonia nisi de rebus que cā negotiationis deferuntur. C. de vectiga. et ꝯmis. l. oīm. ad fi. Tercio ideo q; sepe recipiunt ab hijs ꝑsonis a quibus ꝓhibent̄ recipere. nā scolaris nō tenet̄ soluere gabellā de hijs que portat ad vsum studij vel ꝑsone vt in aut̄. habita. C. ne filius ꝓ pr̄e. Itē a clerecis et rebus eoꝝ quas nō causa mercimonij et negociationis deferunt nō dz exigi pedagiū aut vectigal ⁊c. Si singulares ꝑsone oppositū faciunt sunt ipo facto excōicati et vniuersitas interdicta. nec ꝓdest ꝯtraria ꝯsuetudo vt in. c. quāq̄. de censi. libro. vj. et cle. p̄senti eo. ti. Quarto ideo quia thelonarij nonnunq̄ cōfiscant merces totaliter quia dicūt eas integre cecidisse in commissuz vbi iura prohibent. Nam portans merces non soluta gabella perdit illud tantū quod portat vltra debitū et nō vltra. vt in. l. si publican⁹ et. l. fi. C. de vecti. Exēplifica etiā de rebus naufragiū passis quas integre recipiunt cū nihil deberēt recipere sed restituere. Et q; scd̄m p̄dicta nō recte seruant̄ thelonea ido cōmittunt̄ peccata quibus aīa infirmat̄. qua infirmitate et alijs duabus Matheū dn̄s eripuit quando

cũ misericorditer inspexit ⁊ ad se vocauit dicẽs. Sequere me. nõ tã tũ incessu pedũ q̃ incessu moꝝ. Sicut exponit beda ĩ omelia. Et hoc scd̃m eundẽ diuina prouidencia fieri disponit vt nullum enormitas pctõꝝ suoꝝ desperãdũ venia reuocaret. Ideo dicit btũs Aug. Nemo de dei pietate diffidat qm̃ maior ẽ misericordia eiꝰ q̃ nostra miseria Quisquis ergo ad deũ toto corde clamauerit. exaudiet illũ qꝛ misericors ẽ. ⁊ sic qui misericorditer vocauit btm̃ Matheũ cupiditatibꝰ ⁊ lucris inhiantẽ multo magis te suscipiet ad ipm̃ fugientẽ ⁊ clamantez Ideo contra desperãtes de dei gr̃a exclamauit btũs Bern̄. in sermone O res inquit ꝯfusa o res mõstruosa pctõꝝ desperanciũ de dei misericordia cũ oĩa pctã originalia. venialia ⁊ mortalia ab origĩe mdi cõmissa diuine misericordie ꝯpata sunt quasi vna gutta aque quã pelagus tociꝰ maris ꝯtinet. Et illud aduertit Matheꝰ ideo surgẽs secutꝰ est eũ de quo dicet̃ in scd̃o mẽbro. tantũ de primo. ¶ Circa p̃dicta cadit dubitatio quot requirũt̃ ad iustum theloneuz. pedagiũ. guidagiũ. salinariũ. gabellũ. vngeltã ⁊c̃ ita q̃ posset recipi sine pctõ. Solucio dic q̃ tria. Primũ est auctoritas illius qui habet ptãtẽ instituẽdi siue ꝯcedẽdi. vñ exactiões pedagioꝝ salinarioꝝ vectigaliũ ⁊c̃. reprobate sunt nisi ab ĩpatore vel rege vel lateraneñ. ꝯcilio sint ꝯcesse. vel alias ex lõgissima ꝯsuetudine cuiꝰ nõ extat memoria debite vt ĩ c. sup quibusdã. §. p̃terea. de ver. sig. ff. d̃ publica. ⁊ vecti. l. vectigal

Et qui aliter noua vectigalia incipit ⁊ instituit nisi monitꝰ satisfaciat scd̃m canones excõicarꝰ ẽ vt in. c. innouamꝰ. de censi. xxiiij. q. iij. si quis romipetas. sz scd̃z leges ꝑpetuo exilio dãnandꝰ ẽ. C. noua vecti. insti. non pos. l. vlt. qñq̃ tenetur pena capitali vt. l. vniuersi. C. de vecti. q̃ aũt dixi q̃ rex põt ꝯcedere pedagiũ ⁊c̃. quidam soluz intelligũt de rege romanoꝝ nõ de alio vt Hostien. in d. c. sup quibusdam. Alij vero intelligunt etiã de regibꝰ qui p̃scripserunt hoc ius imponendi pedagia seu alia iura prĩcipis. nã ꝯmuniter hodie reges inferiores p̃scripserunt in eoꝝ regnis hec iura imperatoris ⁊ p̃sertim illi qui de facto nõ recognoscunt imperatorem vt rex francie ⁊ vngarie quo casu possent exercere hec vt imperator vt in simili notata in c. cũ p. de fide instru. ⁊ in. c. ꝑ venerabilẽ qui fi. sint le. ⁊ sic videmus hodie in aliquibus ꝯmunitatibus italie que vident̃ hoc p̃scripsisse in quo tamen Bar. est contrarius vt ipse notat in. l. j. ff. de aqua pluui. ar. Ex quo sequitur q̃ communitas non libera vt in ciuitate ducis vel episcopi non possunt ciues statuere q̃ de qualibet libra contractꝰ quilibet tam ciuis q̃ forensis soluat quatuor denarios in loco statuti. quia forensis non tenetur ad solutionem gabelle. quia statuta ligant non subditos. vt in. c. ij. de constitutio. libro. vj. Possunt tamen ciues communi consensu annuente domino ipsorum hoc inter se dumtaxat statuere. vt in. l. vectigalia. ff. de vectiga. Secundo

sequit̄ ꝙ inferiores imperatoribus et regib⁹ peccant mortaliter imponendo pedagia de nouo et sunt excommunicati et tenent̄ ad restitutionē vt in d.c.innouam⁹ nec possunt de tali pedagio elemosinā facere. iuxta notata ī.c.ex transmissa.de deci.⁊ c̄. Scd̄o requirit̄ iusta causa vt quia ꝯcessum est ꝑ defensione strate publice ꝯtra predones in terra vel piratas in aqua vel ꝑ reparatione vie. vel ꝑ defensione fidei et patrie. vel pro pontibus repāradis vel alia simili et iusta cā In quibus casibus si is qui recipit facit hoc propter quod pedagiū cōstitutum fuit licite ⁊ sine scrupulo recipere potest. Idem si capit etiā nulla causa existēte puta quia pax est ī terra ß ꝓponit firmiter ꝙ hoc faceret causa ꝓpter quam ꝯcessuz ē instāte. Et hoc ītelligit Ray. siue nouū sit siue antiquū. facit tn̄ hāc differenciā qd̄ nouū nullatenus recipiendū est nisi constet de causa ꝓpter quam impositu3 est. antiquū tamen recipi potest. et si de causa nō possit euidenter liquere. dū tam̄ ꝯsciencia probabiliter valeat īformari ꝙ propter vnam de causis p̄dictis et ab illo qui constituere potuit fuerit constitutum aliter rapina est et tenetur ad restitutionem Sz Hostien. in summa vbi supra de censi. putat ꝙ si a principe concedat̄ etiā causa nō expressa vl' cōsuetudo hoc approbat cuius nō extat memoria sine scrupulo recipi p̄t Dicit tamen ꝙ ille qui pedagiuz recipit tenetur saluare soluentem infra districtum suum iuxta posse suum in persona et rebus quia ꝓpter talia pedagiam solui consueuit. et si non facit grauiter peccat. licz nō teneat̄ scd̄m ip̄m ad restitutionez pedagij nisi ꝯstaret ꝙ hac de causa fuisset concessum. Tercio requiritur vt ꝯcedatur ⁊ fiat moderate ne pauperes nimiū grauentur. Inuehe ꝯtra exactores moderni temporis et de maximis et multis gabellis et theloneis nec curat̄ de causa dū adest solū auctoritas. ꝓpter qd̄ nunc destruit̄ tota patria. et ne dū illa ß plenitudo potestatis ex hoc totū mundū destruit vt in vtroqz statu videtis. Et credendū est ꝙ ꝓpter hoc principes communit̄ dānant̄. Applica hic exemplum de illo milite qui nimium per exactiones grauauit pauperes suos dicendo oues nostre sunt oportet eos tōdere. ¶ Circa predicta queritur an fraudare gabellam seu thelonum sit peccatum. puta aliquis occulte introducit rem in domum vel asserit assem minoris quantitatis vt minus soluat an talis peccet. Solucio scd̄m Hostiē. in summa. de censi. et d. in d.c. innouam⁹. dic ꝙ vbicunqz quis iustū theloneū denegat vel fraudat ip̄m peccat et tenetur ad restitutionem illi quez fraudauit seu heredi suo si inueniatur alias ad pias causas est erogandū vt. xiiij. q. vj. si res aliena. Et. q. v. qui habetis. Si aūt est iniustuz tunc tā laici q̄z clerici licite defraudant seu non soluunt ex quo non est legittime impositum quia non cadit ꝓprie hoc casu fraus ß pocius quis euitat grauamē. ß ip̄i ciues q̄ communi consensu sibi imposuerūt non licite fraudant quia in eorum

preiudiciū bene potuerunt hoc statuere. Et hec sunt de mente Bar. ī l. vectigalia. ff. de publica. Et tantum de prima parte. ¶ Quantū ad scd̄m de festina imitatione Mathei nota ꝙ tria sunt impedimenta impediencia xp̄m sequi. scilicet amor diuiciarum. parentum ⁊ sollicitudo. De quibus dicitur Lu. ix. ꝙ quidam dicit ad xp̄m. Sequor te quocunq; ieris. Cui dn̄s. vulpes foueas habent. Ait autem ad alterum. Sequere me. Et ille. permitte me primum ire ⁊ sepelire patrez meum. Ecce amor parentum. Et alter dixit. Dn̄e sequar te sed ꝑmitte me primuz nunciare hijs qui domi sunt. Ecce amor diuiciarum. ⁊ sollicitudo. Sed hec p̄dicta Matheum a sequela xp̄i non retraxerūt Non amor diuiciarum quia statī relictis omnibus secutus est eum. Luce. v. Nec amor parentum vel amicoruz. Non em̄ sicut Heliseus dixit quando vocatus fuit ab Helya. Oro inquit te osculer primum patrem meum ⁊ matrem meam ⁊ sic sequar te. iij. Reg. xix. Nō etiā sollicitudo temporalium eū retraxit. quia mox vt xp̄us ip̄m vocauit continuo reliquit theloneuz nec dominos suos timens rationes vectigaliū impfecta reliquit ⁊ xp̄o pfecte adhesit ⁊ eū secutus est. ¶ Secutus aūt est dn̄m quintuplici via Primo per viā mandatoꝝ cū Job xxiij. Vestigia eiꝰ secutꝰ ē pes meus opa eius imitando. viā eiꝰ custodiui in bono ꝓficiendo. ⁊ nō declinaui ex ea a malo cauendo. Secundo per viam consiliorum. hāc docuit dn̄s Lu. xviij. Vende omnia que habes ⁊ habebis thesauruz in celo ⁊ veni ⁊ sequere me. Sic fecit beatus Matheus quia relictis omnibus ⁊c̄. vt supra. Tercio ꝑ viam innocencie ⁊ mundicie qꝛ virgo vsq; in finem vite permansit. Apoc. iij. Habes pauca noīa qui non inquinauerunt vestimēta sua ambulabunt mecum in albis quoniam digni sunt. virgines em̄ sunt ⁊ sequuntur agnū ⁊c̄. p̄s. Non priuabit eos bonis qui ambulant in innocencia. Quarto per viā caritatis ⁊ dilectionis quam docet apls eph̄. v. Estote imitatores d̄i sicut filij carissimi ⁊ ambulate ī dilectione sicut ⁊ xp̄s dilexit nos. Per hāc viam non sequunt̄ discordes ⁊ litigiosi. quia aliam vadunt viā. Beatus autem Matheus ꝑfecte secutus hanc est quia deum super omnia dilexit ⁊ ꝓximum sicut seip̄m ex qua dilectione multos ad fidem conuertit. Applica legendam hic a principio vsq; ibi dum regem egippum cum vxore familia et omni populo baptisauit ⁊c̄. Quinto ꝑ viam tribulationis et martirij quaz xp̄us nobis ostendit exemplo. j. petri. ij. Cristus passus ē ꝓ nobis vobis relinquēs exēplū ⁊c̄. Cū em̄ cristus ambulauerit ꝑ viaz amaritudinis scd̄z illd̄ Eccīastici. xxiiij. In fluctibꝰ maris ambulaui. ꝑ eādē viā optet nos eū sequi nec timere debemꝰ cū ip̄m ī itinere habemꝰ sociū vt viā oñdat et malū passuz trāsferat. p̄s. Si ambulauero ī medio vmbre mortis nō timebo mala qm̄ tu mecū es. Sequēs fortē dn̄m non debet timere quia bene potest eum custodire. Jheremie. xvij.

non sum turbatus te pastorem sequens. Sic fecit beatus Matheus vt patet in legenda quaz prosequere de suo martirio vsqz in finem cū exemplo ꝛc.

Sermo aliꝰ de sancto Matheo apostolo et euangelista sequitur lxxxiiij.

On est opus valentibus medicus ꝫ male habentibus Mathei. iv. Super quo dicit Aug. Aliud ē sanū esse. aliud insanibilē. qui sanus est nō eget medico. qui egrotat cū spe sanabilis est ꝫ qui egrotat cū desperatione insanibilis est Ex quibus verbis Aug. habet̄ ꝙ quidā sunt sani. quidā infirmi sed sanabiles. alij infirmi et incurabiles. Sani aūt nō egent medico nisi forte ad sanitatis conseruationem. Sanabiles egent ad curationem. Incurabiles nō nisi ad quandā vite ꝓlongationem. Ita spūaliter sani sunt viri sancti. isti egēt medico quantū ad sanitatis ꝯseruationem. non em̄ egent medico quantū ad curationem a mortali pctō aut culpa. egent aūt quantuz ad ꝯseruationē in gr̄a. Sanibiles aūt sunt pctōres penitentes. isti indigent medico quantū ad curationē culpe et quantū ad gr̄e impetrationē qꝛ eā nō habent. Incurabiles aūt nō indigent nec quantū ad curationē culpe nec gr̄e impetrationem qꝛ eā nō requirūt. indigent tn̄ quātū ad ꝓlongationē et expectationē ad penitenciā. scd̄m illud ysa. xxx. Expectat dn̄s vos vt vr̄i misereat̄. Vbi Augu. Noli negligere quo te deꝰ prius expectat. qꝛ quanto diucius expectauerit vt emēderis tanto grauius iudicat si neglexeris Ideo dicit saluator. Nō ē opus ꝛc.

¶ Pro sermonis diuisione nota ꝙ triplex est medicꝰ scz corpalis. spūalis et celestis. De medico corpali duo sunt declaranda. primū dicit̄ ꝯditionis. scd̄m honorationis. Circa primū nota ꝙ quinqz sunt ꝯdiciones quas medicus dz habere. Prima ꝯdicio dr̄ persone. nā scd̄m leges medicus admissus ad practicā dz esse de legittimo mr̄imonio et iuratus. Ratio scd̄m Aug. d̄ anchōa in li. de potestate ecclesiastica. q̄a exercere medicinā publice pertinet ad administrationē reipublice. illi autē qui p̄ponunt̄ publicis officijs quadā claritate moꝝ et fame fulgere debent que obscurant̄ ex viciosa origine in illegittimis. ꝫ propter officij fidelē executionē debēt esse iurati. Item nō debet esse iudeus. nā in. c. nullus. xxviij. q. j. prohibetur omnibus xp̄ianis iudeos medicos querere in suis infirmitatibus. dicit̄ em̄ ibi. Sic nullus aliquē eoꝝ iudeorum in infirmitatibus suis vocet aut medicinā ab eis percipiat. aut cum eis in balneo lauet. Si quis aūt hoc fecerit. si clericus est deponatur. si laicus excommunicet̄. Ex hoc sequit̄ ꝙ ꝯtrariū faciens peccet mortaliter nisi ignorancia probabilis iuris eum excuset. Nam nullus debet exponi vel excommunicari nisi pro mortali Dicit tamen Hugo ibi ꝙ necessitas excusat quādo scilicet aliuz nō habet medicum. Medicinalia tamen possunt ab eis emi et facere ꝑ

alium preparati. Item non debet esse clericus, nam clericis in sacris religiosis ⁊ clericis in minoribꝰ beneficiatis nō licet practicare medicinam nisi gratis, ⁊ vbi periculum non immineat, in. c. multa ne. cle. vel mo. Cirurgiam vero que indiget incisione vel adustione sēm glo. in. c. ad audienciā de falsa oīno exercere nō debent, vt in. c. sententiā ⁊ in. c. super specula, ne cle. vel mo. de homici. tua nos. Scōa condicio dicitur peritie, naz requiritur ꝙ medicus sit peritus in arte ita ꝙ a peritis talis facultatis cōmuniter reputetur ydoneus. Alias vbi ex ignorancia notabili in curis suis nocent infirmis semp peccant mortaliter contra illud preceptum. Non occides. de pe. disti. j. homicidium. Ideo vulgariter dicitur imperitus exercitus. imperitus medicus tortuosum faciunt cimiterium. Nec excusantur ex hoc ꝙ illud non intendunt quia voluntarie se ponunt ad illud vnde hoc sequitur, ymmo etiam si sequatur sanitas non excusantur a peccato quia exponunt se periculo peccati mortalis scilicet operi vnde potest sequi notabile nocumentum proximo. Est ergo medicus in culpa quando intromittit se de eo quod ignorat vel ad ipsum non spectat vel quando dat medicinam quam dubitat esse nocuam. Similiter est in culpa licet peritus quando non sequitur traditionē artis sue sed fantasiam sui capitis vel experimenta noua non rationabilia. Tercia condicio dicitur diligēcie. Nam vt dicit Antho. de butri. in c. tua nos. de homici. Medicus debet in medicando omnem diligenciam adhibere, quod tunc dicit̄ facere quando diligenter reuidet libros sequendo traditiones artis ⁊ ꝙ visitet infirmum personaliter, ⁊ ꝙ dictā suam ⁊ regimen dictet sibi, ⁊ ꝙ diligenciam adhibeat in medicinarum confectione nisi sit certe expertus de solercia ⁊ fidelitate aromatorum qui multa sophisticā aliquando in eis ponūt. Et debet esse diligens vt q̄z citius potest curet infirmū, vnd̄ si ex industria obmittit debitam medicinam et cito curatiuam vt dimittendo cuz in infirmitate amplius lucretur grauiter peccat et furatur quod sibi lucratur. Quarta conditio dicit̄ preceptionis. p̄cipitur em̄ medicis in. c. cum infirmitas. de peni. ⁊ remiss. vt cum eos ad infirmos vocari contigerit ipos ante omnia moneant ⁊ inducant ꝙ vocent medicos animarum id est sacerdotes q̄ bus confitean̄ ⁊ sacramenta percipiant, alias incurrunt penam suspensionis ab ingressu ecclesie. ⁊ secundū Hostiē. mortaliter peccant nec potest per contrariam consuetudinem abrogari quia non ꝙsuetudo sed corruptela est. Excusaretur tamen medicus in casu repentino qui indiget celeri remedio. qui non ante ipsum infirmum induceret ad confessionem. Et dicit Pan. in. d. c. ꝙ non sufficit admonere sed debet inducere cum effectu. ita ꝙ vocetur sacerdos. nbilominus si infirmus nollet confiteri nō credit ꝙpter hoc medicus debz desistere a medicamine quia si in ta

li infirmitate decederet desperatus moreret. vbi aūt de periculo euaderet posset adhuc ꝯuerti. Et intelligit hoc p̄ceptum nō de omnibus īfirmitatibus ꝫ de periculosis ⁊ dubijs licet sit optimum ꝙ medici inducant in omni infirmitate. Itez precipitur medicis ꝙ non dent cōsilia. medicinas ⁊ remedia pro salute corporis contra salutem aīaꝝ vt procurando aborsum vt occultetur peccatum mulieris p̄gnantis aut ꝙ egrotus cognoscat mulierez extra matrimoniū. vel ꝙ inebrietur et huiusmodi. vt in d. c. cū infirmitas quia huiusmodi sunt contra diuina p̄cepta. Exemplum de Jonadab qui tale consiliū dedit Amon vt cōcūbereret cum sorore sua thamar. ij. Reg. xiij. Item p̄cipit medicis ꝙ non inducant debiles sine rationabili causa ad frangendum ieiunia ecclesie. vel ad comedendū carnes diebus prohibitis quia imputaretur eis ad peccatū. in dubio tamen infirmus excusat medici cōsilium sequēdo. Quinta conditio dicitur auisationis. medicus eniz p̄noscens mortem infirmi secundū artem medicine debet eum vel parentes vel confessorem de hoc auisare vt sibi prouideat de sacramentis vel de testamento ⁊ huiusmodi

V ¶ In hoc tamen dubio vtrum medicus teneatur mortem infirmo nunciare quam p̄noscit cito venturam. distīguit Jo. de nea. in quot li. ij. sic. Aut medicus probabiliter credit ꝙ talis prenūciatio erit multum vtilis anime infirmi vtputa quia confitebitur cum sit in peccato mortali ⁊ ordinabit testamentum ex quo euitabuntur multe lites ⁊ sic tenetur per se vel per aliuz manifestare aliter peccaret mortaliter. quia damnificat ꝓximum īdirecte cum non impedit damnuz eius cum potest. Idem dic si est in dubio an sit vtilis aut non. Si vero ꝓbabiliter credit ꝙ talis annunciacio non erit vtilis infirmo. puta quia iam ordinauit facta sua ꝫ forte erit pocius damnosa corpori tunc non tenetur ei dicere de necessitate precepti licet sit melius dicere quia melius se disponet. ⁊ bonum anime semper est preponenduz bono corporis. ¶ Scd̄m declarandū de medico corporali dicitur honorationis. Debemus em̄ honarare medicuz iuxta illud sapiētis. Honora medicum propter necessitatem. Ecciastici. xxxviij. Vbi nota ꝙ medicus est honorandus triplici honore scilicet subueniencie. obediencie ⁊ reuerencie. Primo honore subueniencie vt datur sibi sallariū vt inde sibi subueniatur de labore suo quod iuste petere potest vt patet Lu. x. Dignus est operari⁹ mercede sua. ⁊ in. c. non sane. xiiij. q. v. dicit August. ꝙ potest illud exigere ab inuito quod intelligenduz est si potest. nam pauperes nō valentes soluere gratis debet mederi ⁊ sallarium expectare a deo. ⁊ non se ab eoꝝ cura retrahere. quia hoc esset indirecte occidere. Nam dicit Simachus papa in. §. j. lxxxiij. dist. Mortem enim probatur languentibus inferre qui hanc cuz potest non excludit. quinimo ⁊ medicinas pro eis soluere si valeat et ipsi infirmi non habeant faculta-

tem. Tenetur em̄ medic⁹ in tali ca
su de labore suo facere elemosinaꝫ
Si vero egrotus diues est. non te
netur cū nemo cogatur de suo face
re beneficium. x. q. ij. p̄caric. sed q̄d
si diues sit tamen ex auaricia non
vult soluere medico debet ne medi
cus eum mori permittere. Respon
det̄ ꝙ nō sed debet ei medicinas ⁊
alia necessaria facere suis expensis
quas postea repetere pōt cuꝫ san⁹
effectus fuerit quia vtilit̄ gessit ne
gocium eius. ff. de nego. gest. l. pō
ponius. Et si moriatur repetat ab
heredibus quia sufficit si vtiliter ce
pit gerere licet euētus non sit secut⁹
y l. sꝫ an vltro. eo. ti.. ¶ Scd̄o infir
mus debet honorare medicū hono
re obediencie. debet em̄ obedire me
dico in licitis ⁊ honestis. Sed an
infirmus peccet nō obediendo me
dico. Respondet̄ scd̄ꝫ Inno. ꝙ nō
quia nec prelatus eius est nec talis
cuius mandatis tenet̄ obedire nō
potest em̄ ei precipere cum nō habe
at iurisdictionem super eum sꝫ cō
sulere seu hortari. Exhortacio autē
liberam voluntatem excitat. dist.
iiij. §. fi. bonū est tamen ꝙ ei obe
diat ⁊ credat ꝙ dicit philozoph⁹
primo posterioꝝ. Cuilibꝫ ī arte sua
perito credendum est. Et scd̄ꝫ Ar
chi. flo. Si infirmus scienter vl' ex
ignorancia crassa sumit cibum vl'
potū nociuū peccat qꝛ dꝫ corpus su
um scd̄m caritatem diligere de pe.
di. ij. corpus. ⁊ mortale esset si ex
hoc mors sequeret̄. ꝫ si nō crederet
cibum vel potū mortiferum q̄uis
crederet infirmitatem aliqualiter
augeri non peccaret mortaliter vl'
saltem ita grauiter sicut in priori
casu. Seruitores aūt infirmorū si
dant eis aliquod nociuum ex certa
sciencia vel crassa ignorancia pec
cant magis ⁊ minus scd̄m nocum̄
tum ⁊ intencionem. faciunt enim
contra caritatem ꝓximi. de pe. di.
ij. ꝓinde. Tercio medicus debet ve
nerari honore reuerencie. Eccīasti
ci. xxxviij. Disciplīa medici exal
tabit caput suū id est faciet euꝫ ho
norari ⁊ reuereri ⁊ in medio mag
natum collaudabit̄. Quilibꝫ em̄ be
neficiatus debet honorare suuꝫ be
nefactorem. Et cum dicitur Ec
clesiastici. xxx. Non est census sup
sanitatem cum hoc beneficium re
cipiat per medicum. debet eniꝫ ho
norare reuerendo in. tanto honore
et reuerencia habiti sunt medici ab
omnibus vt primos inuētores me
dicinē artis scꝫ Appollinē ⁊ Escu
lapiū homines vt deos colerent et
haberent quasi quoddā diuinū me
dicinam reputantes. Scd̄s medi
cus spiritualis est sacerdos. Medi
cina spiritualis est penitencia ⁊ a
lia sacramenta. vt Leo papa in. c.
multiplex. de pe. dist. j. Per penitē
cie medicinam spes vite reparatur
eterne. Ille ergo medicus spūalis
nō solū sanat infirmos sꝫ etiā ꝑ pe
nitencie ⁊ ꝯfessionis medicinā re
suscitat mortuos in peccatis. p̄s.
Nunq̄d mortui suscitabūt ⁊ ꝯfite
bunt̄ tibi. ¶ Debꝫ aūt medic⁹ spūa z
lis habere ī se tres ꝯditiones si me
dicina spirituali vicꝫ penitencie et
confessionis curare vult infirmuꝫ
peccatorem. Primo anime sanctifi
cationem. hoc est ꝙ confessor sit cō
sciencia preditus. vita probatus.
sanctitate ornatus. Quod probo

tripliciter ratiõe. auctoritate ⁊ exẽ
plo. Ratione sic. ille debet esse bo
ne ⁊ honeste vite cuius misterio iu
stificantur impij. reconciliant̃ rei
sanant̃ infirmi. ceci. surdi atq; le
prosi. acq; resuscitant̃ mortui. sed
tales sunt sacerdotes curam aĩaꝝ
habentes. ergo debent esse bone et
honeste vite. Vñ August. sup. ps.
xxvj. ait. Talem oportet esse dñi
sacerdotem vt quod popul⁹ pro se
apud deuz nõ valet ip̃e pro nobis
mereatur quod poposcit impetrare
quia scriptũ est. Si peccauerit po
pulus orabit pro eo sacerdos. si au
tem sacerdos peccauerit quis ꝓ eo
orabit q. d. nemo. Preterea iste de
bet esse bone vite ⁊ honeste qui vicẽ
xp̃i gerit in terris. qui arbiter est ⁊
medius extitit inter peccatores et
deũ ꝫ talis est sacerdos qui quicq̃d
in foro penitencie ꝓnunciat claue
nõ errante deus in celesti consisto
rio auctoritate sua ꝯfirmat dicen
te dño Math. xvj. Quodcunq; li
gaueris ⁊c. ergo dz ee bone ⁊ hone
ste vite. Preterea sacerdos in ꝯfes
sione dz aĩas instruere. docere. ar
guere ita ⁊ a peccato reuocare. sed
malus ⁊ in peccatis inuolut⁹ quõ
ista facere poterit. iuxta illud Ec
clesiastici. iiij. Qui sibi neq̃ est cui
alij bonus erit de anima sua mo
dicum curans de aliena multomi
nus curabit. Amplius quõ audebit
alium arguere de crimine de quo
ipse conscius est. cum dicat Jhero
ni. in transitu suo. Quomodo p̃di
cabit auarus de paupertate. luxu
riosus de castitate. inuidus de ca
ritate. q. d. non est possibile. Secũ
do hoc idem ꝓbat̃ auctoritate. Di
citur em̃ de medicis spũalibus. j. pe
tri. iiij. Sicut boni dispensatores
multiformis gracie dei. ⁊. j. Coꝝ.
iiij. Sic nos existimet hõ vt mini
stros xp̃i ⁊ dispensatores misterio
rum dei. Et Aug. in. c. qui vult de
pe. di. vj. Sacerdos itaq; cui om̃is
offertur peccator. ante quem statu
itur omnis languor in nullo coruz
sit iudicandus que in alio iudicare
est paratus. Judicans em̃ alium q̃
est iudicandus seip̃m condemnat.
Et in li. scdo contra Petilianum
ait. Vt sit quisq; fidelis sacerdos
oportet vt non solo sacramento ꝫ
iusticia quacunq; induat̃. scriptuz
est. Sacerdotes tui induãtur iusti
cia. Hec ille. Tercio hoc idem pro
bat̃ dñi exemplo Joh. viij. dũ iu
dei mulierem adulteram adduxis
sent ad euz vt caperent eum suis ĩ
sidijs dixit eis. Qui sine peccato ẽ
vestrum primus in eã mittat lapi
dẽ. ⁊ qꝛ omnes cognouerunt se esse
in peccato nullus eã lapidare pre
sumpsit. Ex quo dat̃ intelligi ꝙ q̃
vult alios corrigere ⁊ eis pũiam
iniungere prius ab omni peccato
mortali se dz mundare. Debet igi
tur confitens egrotus talez eligere
medicum spiritualẽ vt possit a cõ
fessione bene sanatus ⁊ mũdatus
recedere. Hãc ꝯditionẽ habuit bea
tus Matheus post suã ordinatio
nem in spũalem medicũ. Fuit em̃
sanctissime vite vt patet in eius le
genda. Vñ Crisost. sup Math. di
cit. Matheus sctõꝝ quidẽ p̃cipue
tñ pctõꝝ euãgelista fuit qui nõ so
lũ sermõe ꝫ etiã ip̃a vite sue corre
ctiõe pctõrib⁹ euangeliũ p̃dicauit.
¶ Predicauit aũt euangelium xp̃i ⁊

iuxta mandatū eiusdē quadruplici
ter. Primo sapienter omnia figmē
ta demonū detegendo. nā magi vo
lebant tanq̄ dij adorari ⁊ ideo du
os dr acones ignem spirantes mi
serunt. sed beatus Matheus signo
crucis demones fugauit. Scd̄o di
screte quia cum ei optio daretur vt
aut Ephigenam virginē regi vxo
rem daret aut mortem subiret. pre
dicauit discrete ne virgo alteri q̄
deo in sponsaz copularetur magis
eligens mori q̄ virginem violari
Tercio fideliter quia honorem do
mini sui sibi noluit vsurpare. nec
sacrificium quod sacerdotes ydo
lorum sibi impendere volebant ac
ceptare. sed docuit soli deo esse sa
crificandum. ⁊ omnia que attule
rant respuit ⁊ inde ecclesias edifica
re precepit. Quarto constanter q̄a
nec ꝓmissionibus potuit emoliri.
Cum rex dimidiū regni sui sibi da
re ꝓmitteret nec minis terreri nec
supplicijs superari sed missam de
uote ꝑficiens mortē accepit. Secū
da ꝯdicio spūalis medici ē intelli
gencie illuminationē scz vt sit suf
ficienter sciētific⁹ ⁊ doct⁹. Qd̄ ꝓba
tur rōe aucte ⁊ exēplo. Primo rōe
sic. Judiciaria nanq̄ ꝑtās ⁊ medē
di pericia hoc expostulat vt qd̄ iu
dicare ⁊ curare dz agnoscat. Cum
aūt ꝯfessor sit iudex ⁊ medicus spi
ritualis ꝯgnoscere dz qd̄ iudicat ⁊
curare intendit ß hoc fieri nō ꝑt si
ne sciencia. Hinc Aug. in. c. q̄ vult
de pe. di. vj. ait. Caueat iudex spi
ritualis vt sicut non ꝯmisit crimē
nequicie ita nō careat munere sciē
cie. ꝑterea vt dictū ē ad sacerdotes
ꝑtinet instruere subditos suos in le
ge. Juxta illud Aggei. ij. Interro
ga sacerdotes legē. ß nullus artem
aliquam docere ꝑsumit nisi prius
ipe didicerit. vt in. c. Cū in mgr̄m
de elec. l. di. ordinationes. lxj. dist.
miserū. Difficilior autem ars nul
la est vtiq̄ aīarū regimine ⁊ con
scienciarū examine. vt in. c. cum
sit. de etate ⁊ qualitate ordinando
rū. Patet ergo ꝙ nullus sacerdos
debet presumere alios in confessio
ne docere nisi prius didicerit. igit̄
debet esse doctus. Scd̄o idem ꝓba
tur auctoritate. Nam Leuit. x. di
xit dn̄s ad Aaron. Preceptū ē sem
piternum in generationes vestras
vt habeatis sciencia discernendi ī
ter sanctū et ꝓphanum. inter pollu
tum ⁊ mundum docentes oēs fili
os israhel oīa legittima mea. Itez
Math. ix. dixit disciplis suis dn̄s
⁊ cōsequenter oībus sacerdotibus.
Vos estis sal terre quod si sal eua
nuerit in quo salietur. Propterea
Augu. in d. c. qui vult sic ait. Qui
vult ꝯfiteri peccata sua vt inueni
at graciā querat sacerdotē scientē
ligare ⁊ soluere. ne cū negligens cir
ca se extiterit negligat̄ a deo. quia
si cecus cecū ducit ambo in foueaz
cadūt. Math. xv. Lu. vi. xxxviij.
dist. que ipis. ⁊ in. c. post trāslatio
nē de renun. ⁊ ī d. c. cū sit. Tercio
hoc idē ꝓbat̄ exemplo. Sicut em̄ ī
lege veteri officiū sacerdotis erat
iudicare de lepra corpali ⁊ non le
pra ⁊ differencijs lepre. ita ꝙ vnus
quisq̄ leprosus vel mundus iudica
batur arbitrio sacerdotis vt patet
Leuit. xiij. Sic sacerdos inquan
tum confessor est de lepra spiritua
ali. igitur ⁊c. Hanc conditionem

habuit beat⁹ Mathe⁹. fuit em̄ val
de doctus in lege dn̄i vt patz ex ei⁹
euangelio. ¶ Qd̄ est valde ꝯmēda
bile ꝓpter quatuor. Primo rōe p̄fi-
guratiōis. nā inter q̄tuor euāgeli
stas Matheus fuit p̄figurat⁹ ī for
ma hoīs vt patz Ezech. j. ⁊ Apoc.
iiij. In principio em̄ euangelij sui
oñdit xp̄i incarnationē. in medio
p̄dicationē. ī fine passionē. Scd̄o
rōe instructionis. Fuit em̄ ꝑ xp̄m
immediate instruct⁹ Joh. xv. Oīa
que audiui a p̄re meo nota feci vo-
bis. qui etiā omnia miracula xp̄i
vidit. Tercio ratione reuelationis
Fuit em̄ a virgine in specialē fami
liarem assumpt⁹ que suā geneologi
am sibi reuelauit ⁊ cubiculū suū in
uiolatuz Ideo tanq̄ fidelis notari
us ait. Liber generatiōis Jhesu xp̄i
⁊c. Et iterū. Cū esset despōsata. j.
c. Quarto rōe opatiōis. nā beatus
Barnabas illud euāgeliū in mag-
na reuerencia habuit q: ip̄m secuz
portauit vt a demonibus ꝓtegeret̄
sup infirmos posuit vt sanarent̄.
secū in sepulchro poni iussit vt secu
rius moreret̄ vt dicit Johānes cō-
sobrinus barnabe. Eciā eccīa val
de frequenter recitat euangeliū be-
ati Mathei. Vñ Beda in omelia
hodierna Licet aūt Paulus eccīam
dei supra modū expugnauerit. Da
uid adulteriū ⁊ homicidiū ꝑpetra-
uerit. Mathe⁹ turpibus lucris inhi
auerit tñ istoꝝ pnīa valde deo pla
cuit vt nō solū dn̄s coꝝ culpis igno
sceret ꝫ in eis etiā dona sua multi-
plici⁹ cumularet. nā seuissimū ꝑse-
cutorē fecit fidelissimū p̄dicatorem
Adulterū ⁊ homicidā fecit ꝓphetā
Lucris inhiantē ⁊ cupidū fecit apo
stolū ⁊ euangelistā. Ideo ergo ho
rum triū dicta nobis frequenci⁹ re
citant̄ vt nullus qui ꝯuerti volue-
rit desperet de venia quando tan-
tos in culpa tales ꝯspicit fuisse in
gracia. Tercia ꝯdicio quā dz habe
re medicus spūalis est prudēcie di-
scretionē siue discussionē. Debz em̄
ꝯfessor esse prudens ⁊ discretus ī ex
aminatione ⁊ discussione ꝯsciēcie
peccatoris. ¶ Ad cuius euidenciam
nota q̄ triplex p̄t esse talis exami-
natio. prima dr̄ negligens. scd̄a ī-
ficiens. tercia diligens. Prima dr̄
examenatio negligens qñ scz con-
fessor non curat examinare diligē
ter ꝯsciencia cōfitentis. ꝯtra quos
Dauid. p̄s. Defecerunt scrutates
scrutinio Et tñ hoc necessariū est
ꝯfessori ⁊ ꝯfitenti ꝓpter tria. Pri-
mo ꝓpter ignoranciā. quia pecca-
tores ignorant que di sunt. Cōtra
quos Aug. Nō omnis ignorās im
munis est a pena. ille em̄ ignorās
pōt excusari a pena qui quod disce
ret nō audiuit. illis aūt hoc igno-
sci nō poterit qui habētes a quo di
scerent operam nō dederunt. Pro-
pter hoc igit̄ dz ꝯfessor penitentem
examinare. vel etiā forte q: nō in-
telligit illud vel aliud esse pctm̄. idē
si ꝯfessor audiuit aliquid de penitē
te. vel sciuit per probabilē ꝯiectu-
rā dz penitenti ad memoriā reuo-
care. q: potest timere ne penitens
sup hoc habeat ignoranciā crassaz
que nō excusat scd̄m wilhel. Scd̄o
necessaria est examinatio ꝓpter ne
gligenciā. nā hoīes multi reperiun
tur circa salutem suā negligentes
Vnde August. in omelia super il-
lud. Vtinam calid⁹ esses ⁊c. Sūt

quidam iusti intra sanctā eccīam constituti qui vitam ob omni crimine custodiunt ꝫ tñ in agendo q̄libet bono non resurgunt, ⁊ hij tales nec frigidi sunt nec calidi. quia non sufficit mala cauere nisi studeat quis bona facere. Huius ꝯditionis sepe sunt penitentes qui sine examinatione cōsciencie sue ad cōfessionem accedunt. quod quidem euacuare consueuit fructū ꝯfessionis. in quo si deficiunt a ꝓuido cōfessore per examinationē adiuuandi sunt. Tercio necessaria est examinacio ꝓpter verecundiam. Sūt em̄ plerique tam femine q̄ mares q̄ pocius omitterent ꝯfiteri q̄ ore ꝓprio manifestare peccatū qd̄ quidē ex supbia ⁊ hypocrisi originē habz ⁊ ideo ꝯfessor discretꝰ a penitēte ingenioso oēz noxā ⁊ verecundiā debet remouere. Vnde Augu. in. c. j. de pe. di. vj. ait. Diligens inquisitor ⁊ subtilis inuestigator sapienter ⁊ quasi astute interroget a peccatore quod forsitan ignorat vel ex verecūdia velit occultare. Secunda examinacio dr̄ inficiens. Sunt nanq̄ plura que ꝯfessor in speciali minime querere dz. vt impertinencia ⁊ aliena a statu penitētis. Itē peccata inconsueta ⁊ enormia ꝯtra naturā ne addiscat confitentē que non nouit. ⁊ ne ip̄e cōfessor inquinetur. In generali tñ ⁊ quasi de longinquo. ⁊ per quasdaz circumlocutiones p̄t de talibus inquirere vt si fecit qui confitet̄ intelligat ⁊ si non fecit non addiscat Tercia examinatio dicit̄ diligēs. quia sicut confessor debet vitare ī examinando extremitates ita debet habere interrogationes mediocres que sunt inter nimiū ⁊ non satis scz faciendo cuilibet penitēti interrogationes generales scz vtrum preterito anno sit confessus ⁊ an ī tegraliter sit confessus. ⁊ vtrū cōpleuerit penitenciam. vtrū eucharistiam in mortali perceperit. Postea querat de transgressione decez preceptorū. septem capitaliū viciorum. Generaliū eccīe mandatorū. ⁊ de abusione quinq̄ sensuuz. et de circūstancijs peccatoꝝ ⁊ hmōi. Ad hec em̄ tenetur confessor. vt in c. omnis. de peni. ⁊ re. §. sacerdos autem. vbi dicitur. Diligenter inquirens ⁊ peccatorum circumstancias ⁊ peccati quibus prudenter intelligat quale ei consiliū debeat p̄bere ⁊ cuiusmodi remediū adhibere ⁊c. Hanc ꝯditionē habuit biūs Matheꝰ nā totā ethiopiā ad fidē ꝯuertit ⁊ ip̄os per sacramenta baptismatis penitencie ⁊ confessionis sanauit. ⁊ in eccīa que intra triginta dierū spaciū ꝯsumata fuit trigītatribꝰ annis sedit. Vñ Beda in omel'. Qualis nanq̄ factꝰ sit docz ip̄a gens Ethiopū quā de vltimis terre finibꝰ ad eccīe sctē societatez p̄dicando ꝯuertit ablutamq̄ fonte baptismatis de fusca formosaz reddidit qz nigredīe vicioꝝ illā exuit ⁊ ornatu v̄tutū illā decorauit. hec ille. Tercius medicꝰ dr̄ celestis siue supnatural' ⁊ h ē filiꝰ d̄i. de quo ip̄e ait. Nō ē opꝰ valētibꝰ medicꝰ ⁊c. vbi thema. ⁊ Aug. Tūc venit de celo magnꝰ medicꝰ qñ p totū mdm magnꝰ iacebat egrotꝰ. ¶ Hic celestis medicꝰ sanauit b. mathcū prīcipalit̄ a tribꝰ īfirmitatibꝰ q̄bus añ suā ꝯuersiōz laborabat. prima fuit

terrena cupiditas. Ideo dicit. Vidit Ihesus hominē ꝛc. nō virū ab humo. Gen. j. Fotmauit deus hominē de limo terre. Matheus em̄ diligendo terrena terrenus factus est. Talis vnusquisq; ē qualis sua dilectio. si terram amas terra es. ꝛ bene auarus homo terra dicit̄ naz sicut terra est frigida sic auar⁹ nō habet calorem caritatis. Augusti. lxxxiij. qōe. Venenum caritatis auaricia. Vbi auaricia regnat caritas locuz non habet. Item terra claudit animalia venenosa. ꝛ sic auaricia alia peccata. j. Thym̄. v. Radix oīm malorum cupiditas quia nullū malū est quod nō interduz oritur ex auaricia vt dicit sanctus Tho. scda scde. q. cxix. Item terra includit in se infernū. Ihero. super Jonam. Quomodo cor est ī medio aīalis ita infernus ī medio terre. et sic auaricia quia dicit Tullius. Tota vita auari plena ē miserie et doloris. Eccīastici. v. Omnibus diebus vite sue ꝯmedit in tenebris et in curis multis erumna atq; tristicia. Ab hac infirmitate curauit eū celestis medic⁹ et cū qui prius fuit auarus statim factus ē liberal'. fuit em̄ magna liberalitas beati Mathei circa xp̄m q: statim fecit ei ꝯuiuiū magnū ī domo sua vt habet̄ Lu. v. ¶ Fuit em̄ magnū quadrupliciter. Primo rōe voti q: cū magno affectu et desiderio ip̄m recepit. Scdo rōe misterij q: illud fuit indicatiuū magni misterij. qd̄ exponit glo. sup Lu. d. Qui domicilio xp̄m recepit maximis īterno delectatiōibus exuberanciū pascit̄ voluptatū. itaq; dn̄s libenter īgredit̄ et in eius qui crediderit recumbit affectu. Tercio rōe docum̄torū q: ibi magna documenta exhibuit xp̄s q: dicit se venisse ad medendū et sanandū vt in themate. Itē ad miserendū cū ait. Misericordiā volo et nō sacrificiū. Etiā ad vocandū cū ait. Non veni vocare iustos sz pctōres ad penitēciā. Quarto ratione inuitatorū. q: magni discūbētes inuitati sunt scz xp̄s. discipl'i eius et pharisei. Scda infirmitas bteati Mathei a qua sanauit eum celestis medicus erat accidia. ideo dicit sedentez id est bono opere torpentem. Leo papa. Non torpentibus sz laborātib⁹ dat̄ p̄miū. nam tria sunt loca scz celū infern⁹ et terra. Celū deputatū ē ad quiescendū math. xix. Sedebitis sup sedes ꝛc. Silr Math. viij. Multi veniūt ab oriēte et occidēte et recūbēt cū abrahā ꝛc. Infern⁹ deputat⁹ ē ad iacendū ꝓuerb. xiiij. Jacebunt mali ante bonos ꝛ impij ante portas iustorum. ysa. xiiij. Subt̄ te sternet̄ tinea et opimentū tuū erūt vermes Mund⁹ deputat⁹ ē ad opandum Job. v. Nascit̄ hō ad laborādū sicut auis ad volādū. p̄s. de accidiosis. In laborib⁹ hoīm nō sunt et cū hoīb⁹ nō flagellabunt̄. glo. sz cū demonib⁹ Tercia īfirmitas mathei erat q: curis secularib⁹ insudabat Ideo dicit in theloneo. quod raro fit sine peccato quia communiter tales summunt vltra precium constitutum vel etiam a quibus non est accipiendum vt a clericis vt habetur in. c. quāq̄. de censi li. vj. Ab istis duabus infirmitatibus sanauit celestis medicus btm̄ Mathcū

Nam em̄ qui antea fuit accidiosus fecit frequentem in seruicio dei. et eū qui curis secularibus insudabat fecit diligentē ac feruentez in cura aīaꝝ fideles erudiendo. ¶ In sua eruditione ostendit se habere q̄druplicem dignitatem. Primo angeli in eo ꝙ multa predicauit de gloria paradisi terrestris a quo homo eiectus fuerat. ⁊ ꝑ xp̄m ad paradisuz celestem esset reuocatus quasi ipse esset angelus cherubin in illo collocat⁹. Scd̄o apostoli quia inter. xij apostolos cōnumiratus est vt patet Math. x. Lu. vj. ⁊. Mar. iij. c. Tercio euangeliste quia fuit p̄figuratus inter quatuor āīalia oculis vndiq̄z plena deū assidue laudancia. Apoc. iiij. Quarto martiris ꝓ fide xp̄i moriendo ⁊ ꝓ eius veritate sanguinem suū fundendo. ita ꝙ iste quatuor ꝓprietates in nullo sil' inueniunt̄. Cherubin fuit angelus ꝫ nō apl's nec euāgelista nec martir. Petrus fuit apl's ⁊ martir sꝫ nō euangelista. Johannes fuit apl'us ⁊ euāgelista sꝫ nō martir. Stephanus fuit martir sꝫ nō apl's nec euāgelista. Mathe⁹ aūt fuit angelus. apl's. euāgelista et martir vt patz in eius legenda ⁊c̄.

In die sancti Michaelis sermo lxxxv.

Angeli eorū ī celis sꝑ vidēt faciē p̄ris mei qui ī celis ē math. xviij. c. Circa festiuitatē sctōꝝ angeloꝝ quā hodie sctā mr̄ eccīa pagit notandū ē ꝙ licz sint eq̄les hoībus ⁊ hoīes eq̄les angelis in gloria immo aliqui hoīes excellūt angelos in gl'ia vt bt̄a virgo maria de qua canit̄. Exaltata es sancta dei genitrix sup̄ choros angeloꝝ ad celestia regna. Tn̄ angeli sunt supiores hoībus in natura. ⁊ ideo sicut honoram⁹ sctōs ita honorare debemus solēnitatē angeloꝝ istoꝝ. ip̄i em̄ angeli sunt nr̄i custodes ⁊ defensores. amatores ⁊ doctores. nā sicut eūtib⁹ ad bellū ꝓuidet̄ de exp̄to mgr̄o sciens oīa necessaria debellanti oñdere caute aggredi. dimicari. ictos cauere. Sic misericors deus ꝯgnoscens fragilitatē hūanā esse inexpertā ⁊ ineptū ad debellādum ⁊ resistendū pericie ⁊ astucie sathane ne ab eo fallatur ⁊ vincat̄ dedit hōi angelū bonū mgr̄m exp̄tū scientē oīa necessaria pro hūana salute. Vnde secundum Jheroni. in omelia huius diei. Non posset tuta esse humana infirmitas inter tot ⁊ tantas hostis insidias nisi sanctorum angelorum muniretur auxilio. Scd̄m igitur magistruz scd̄o libro sentenciaꝝ dist. xj. Quisquis electoꝝ habz angelū bonū ad sui ꝓfectū atq̄z custodiā specialiter delegatū. Ideo dicit saluator. Angeli eoꝝ id ē paruuloꝝ ⁊ alioꝝ hoīz quibus sunt ad custodiā deputati sꝑ vident faciē ⁊c̄. In quib⁹ verbis ad ꝯmendationē angeloꝝ sctōruz tria tangunt̄. primo eoꝝ nobilitas siue dignitas q̄ angeli. scd̄o ip̄orū vtilitas. q̄ angeli eoꝝ in celis. tercio p̄dictoꝝ felicitas q̄ semper vident faciem patris ⁊c̄. ¶ Quantum ad primum de dignitate et nobilitate angelorum nota secūdū Damasce. li. ij. c. iij. ꝙ angelus est sꝑ substancia intellectualis

mobilis. arbitrio libera. incorpo/
rea deo ministrans scdm graciam
non natura immortalitatem susci
piens. Cuius substancie speciem ⁊
terminum solus qui creator est no
scit. Ibidem. Angeli sunt quedam
lumina intellectualia ex puro lu
mine lumen habencia. non lingua
id est non auribus indigencia sed
sine sermone ⁊ sine voce voluntа/
tes suas ⁊ intelligencias sibi inuicē
tradencia ⁊ exprimencia loco cor/
porali non contenta. triplicē dimē
sionem nō habencia sed intellectu/
aliter assunt ⁊ operantē vbicunq;
fuerit eis imperatum. ¶ Ex p̄dictis
B trahitur q; de⁹ nature angelice sex
nobilitates ꝓtulit. Primo claritа/
tem siue speciositatē in suo aspectu
nam in aspectu hominū nihil clari
us est sole. Angelica tm multo cla/
rior est natura. Vnde scdm Anß/
hel. Si vnus angelus staret in ce/
lo ⁊ essent tot soles quot sunt stelle
claritas vnius angeli extingueret
omnes istos soles sua claritate. si/
cut mō claritas solis claritatē om
niū stellaꝝ. ⁊ tm transcēdit pulchri
dutinē solis qui ip̄m intuitiue vidz
quantū sol trāscedit pulchritudinē
terre ⁊ incomperabiliter. Et ista
nobilitas est omnibus ꝓcreata. lu/
cet angeli qui ruerunt sint per ha
bitus viciosos obnubilati ⁊ depssi
Dicit em dyoni. q; demones habēt
organa splēdidissima sz p habitus
viciosos depssa. sicut si sol cū cal/
dare nigro esset detectus. In ange
lis aūt bonis tanq; in speculo claro
⁊ mō relucēt oīa inferiora. ⁊ ideo
Dyoni. in li. de diui. no. vocat an/
gelum speculū splendidissimū. Se
cundo dedit eis fortitudinē. Habz
em angelus in suo actu fortitudinē
naturaliter ꝓcreatā. nam p solum
celi tactum facit frondescere arbo
res ⁊ germinare cuncta. vnus em
angelus voluit totum firmamen
tum ⁊ singuli singulos celos ⁊ pla
netas. Ecce fortitudo angeli. Cuz
sol sit tam magnus ⁊ quelibit stel
la firmamēti q; excedit multū ter
ram. Legit etiam. iiij. Reg. xix.
q; vnus angelus in vno exercitu i
terfecit cētū octoginta quinq; milia
Tercio dedit eis immortalitatem
Sunt em angeli immortales non
quidē ex ꝓpria natura sz ex volun
tate diuina. Quarto dedit eis alti
tudinē sui intellect⁹. quicūq; enim
duo specula contra se tenet mutuo
tunc ymago ⁊ quicqd ē in vno re
splēdet in alio. Quapropter diuinū
speculū in quo cuncta relucente rea
ta repcutit et relucet i angelica na
tura que est etiā specularis. sic cog
noscunt a quo sunt facti ⁊ ad quid
et ad cunctas res creandas et crea
tas. Quinto dedit eis libertatē vt
facere possint quicquid velit. Hāc
libertatem deus primo cum gra/
cia decorauit. q; scdz Aug. xij. de ci
ui. dei. Erat simul de⁹ ꝓdēs natu
rā et largiēs grāz. Et li. de grā di
cit q; aī casuz et ꝓfirmationē grāz
habuerūt. licz mgr in scdo di. xij. di
cat malos grāz nō habuisse. tm do
ctores cōiter tenēt q; ab inicio oēs
angli boni creati sē sz statī p⁹ par
vulā morulā lucifer auersus a⁹ deo
puertēs se ad sua naturalia splēdi
da amorē cepit inordinatum et su
perbuit Ideo cum suis sequacibus
cecidit De quo dicitur ysaie. xiiij.

Quomō cecidisti lucifer qui mane oriebaris. In delicijs in paradiso fuisti dei ornatus omni lapide p̄cioso. qui traxit secum terciā partez stellarum cū cauda sua. O quot sūt hodie similes qui inordinata dilectione quam habent ad se vel ꝓpt̄ decorē faciei aut corporis siue vestimentorum ornatū auertentes se a deo alios trahunt secū ad eternaz damnationē. Angeli vero boni adherentes summo bono amorem cōcipientes ordinatū ad deum ꝓpria coguitione in suis naturalibus viluerunt ⁊ se humiliauerunt ⁊ graciam ꝯfirmationis meruerunt. Sexto dedit eis in corporeitatem ⁊ inde habent agilitatem. velocitatem ⁊ simplicitatem. ideo in ictu oculi sunt p̄sentes in sacramento altaris scd̄m Grego. ⁊ vltra mare ⁊ alibi valde cito quia a corpe nō retardātur vt aīe. ¶ Hic cadit dubium an angeli omnia p̄dicta habeāt equaliter. Solucio dicendū ꝙ nō. quia sunt impares in natura ⁊ specie differentes ⁊ gr̄a. ⁊ ideo ordo ē in eis positus vt vnus p̄sit in nobilitate alteri. vnde scd̄m nobilitates tres ierarchias deus ex eis ordinauit ⁊ in qualibz ierarchia tres choros siue ordines ⁊ sic sunt nouē ordines angeloꝝ in tribus ierarchijs. ⁊ notat sctūs Tho. in prima parte. q. l. ꝙ angeli differūt nō solū nūero vt Martinꝰ a Petro vt quidā asserebāt scz ꝙ oēs angeli vniꝰ ierarchie vel saltē vnius ordinis differrent nūero ꝫ ꝯuenirent in vna specie. sicut oēs hoīes sunt eiusdē speciei humane ⁊ vnius. sz differunt etiā in vno ordīe vnus ab altero specie sicut ouis a capra. equꝰ a leone. Et ꝙ hoc nō sit possibile etiam duos angelos ne dū omnes vnius ordinis esse vnius speciei probat sanctꝰ Tho. ibidem sic. Ea que ꝯueniūt in specie ⁊ differunt nūero tantuz ꝯueniūt īforma et distinguuntur materialiter sz angeli nō sunt ꝯpositi ex materia et forma qz sunt incorporales et immateriales vt dicit Dyoni. vnde sequit̄ ꝙ impossibile est duos angelos esse vniꝰ speciei. sicut esset impossibile dicere ꝙ essent plures albedines separate cū albedines nō sint plures nisi scd̄m ꝙ sūt in pluribꝰ subiectis. Ex hoc ꝯp̄hendi potest mirāda speciositas et ꝑfectio talis collectionis angelorū. nā minimus angeloꝝ est ꝑfectior scd̄m naturā quolibet hoīe. et q̄libet angelus addit vnū gradū ꝑfectionis naturalis sup aliū immediate inferiorem quia species reruz sunt sicut nūeri scd̄m philozophuz viij. methaphisice. In quibus quilibet numerus addit vnam vnitatē super immediate precedentem. Sicut ternarius addit vnum ad binarium. Ita quilibet angelus cuz sit alterius speciei ab alio addit maioris perfectionis gradum naturalē et sic etiam maiorem graduz glorie. Cum igitur sint de infimo ordine adminus tot numero quot homines in mundo. quia quilibet habet vnum ad sui custodiam vt infra dicetur. Si ergo dicamus exempli gracia per vnum numerū ꝙ sint mille milliones tunc vltimus angelus illius ordīs erit in tot gradibus maioris perfectionis plusq̄ primus. ⁊ sic discurrendo per alios

D ordines superiores. ¶ Scdo in verbis pmissis tāgit angeloꝝ vtilitas quia angeli eoꝝ id est omnium nostrum ⁊ ido a nobis honorandi qꝛ deputati sunt ad nostrā vtilitatez et custodiā. ps. Angelis suis mandauit de te vt custodiant te ⁊c. Bern. in sermone huius diei. Benignus es dñe qui non es contentus nostra fragilitate muroꝝ ꝫ ipis hominū custodibꝰ angelicā custodiā superponis. vnde ⁊ primo homini datus fuit angelus in custodiam. quia imminebat sibi periculum a diabolo vt patuit. Item ⁊ virgini Marie ⁊ omnibus sanctis viatoribus. vnde ⁊ de prīcipe apostoloruz historia dicente ꝙ petrus esset pulsans dixerunt alij. Angelus eius ē Act. xij. Nec infideles. nec ipe anticristus priuant custodia angelorum. non em̄ priuantur auxilio toti generi humano concesso diuinitus scilicet custodia angelorum ꝑ quam ⁊ si non iuuantur ad hoc vt bonis operibus mereantur vitam eternam tamen iuuantur ad hoc ꝙ a quibusdam malis retrahantur quibus ⁊ sibi ⁊ alijs nocere possent sicut per bonos angelos arcentur demones ne nocere valeant quātū vellent. Cristus autem etiam inquantuz homo non habuit angelū sibi ad custodiam specialiter deputatum. Ratio quia immediate regulabat a vbo dei. tum etiā qꝛ cōprehensor vnde nō indigebat qꝛ iā erat in termino. ⁊ si viator erat ratione mortalitatis. superior tamē angelis. vnde non decebat eos habere vt custodes sed vt ministros Sicut habetur Mathei. iiij. Tūc accedentes angeli ministrabant ei ¶ Sunt autem angeli nostri nos custodiendo tripliciter scilicet in īgressu. in progressu. ⁊ ī egressu. Primo in ingressu quādo homo ingreditur munduz per manifestationez Et hic est dubium quando incipit angelorum custodia. Ad hoc est cōmunis doctorum sentencia angelos tunc ad hominum custodiā deputari quando natus est homo immediate. Hoc ostēdit mgr ī scdo dist. xj. Et allegat Jhero. sup themate dicens. Magna est dignitas animarum vt vna queqꝫ habeat ab ortu natiuitatis in custodiam sui angelum delegatum. Sed diceres quare existentibus in vtero nō datur angelus ad custodiam p̄sertim cum incipiunt anima rationali informari dicit sanctus Tho. prima parte. q. cxj. ar. v. ꝙ cum tales sint adhuc aliquid matris custodiunt ab angelo mr̄is. Exēplū fructus sup arborē existētes sunt aliquid arboris si quis ergo arborē in custodiā hz patet ꝙ etiā fructꝰ dat illi in custodiā. Et licet angeli ad custodiā hoīm principaliter deputent vt illos instruāt ⁊ illuminēt ⁊ pueri mox nati nō sint capaces horum. tn̄ illi sunt effectus vltimi Et sunt alij effectus preuij qui pueris cōpetūt scz arcere demones ⁊ alia nocumenta corporalia ⁊ spūalia ꝓhibere. Scdo angeli sunt nr̄i ⁊ nos custodiūt in ꝓgressu qn̄ scz ī mdo ꝓgredimur ꝑ ꝯuersatōz vicz qn̄ hoīes ꝑueniūt ad vsum ratiōis. ¶ Et hoc quintupliciter scz p̄seruādo. reuocando. ꝓmouēdo. intercedendo. offerendo. Primo p̄seruā-

dó siue ꝓtegendo tam a malo culpe q̃ pene. ⁊ primo pene. nã demones ⁊ homines querunt hominib⁹ iuferre nocumenta temporalia. ꝫ angeli boni ĩpediunt ⁊ ab hijs nos preseruant ⁊ ꝓtegunt. ps. Immitit angelos dñs in circuitu timenciũ eum ⁊ eripiet eos. Exemplũ habemus de hominibus Exod. xiiij. vbi angelus dñi astitit visibiliter inter castra egiptiorũ ⁊ populũ israhel ⁊ israhel ab egiptijs protexit ita vt dicerent egipcij. Fugiamus israhel quia dñs pugnat pro eis cõtra nos. Ad idem legit. ij. Mach. ix. Cum magna pugna esset inter Judã Machabeũ ⁊ Thymotheuz apparuerunt aduersarijs quinq; viri de celo in equis frenis aureis decorati ducatũ iudeis p̃stantes. ex q̃bus duo Machabeũ mediũ habentes incolumẽ seruabãt. in aduersarios aũt tela ⁊ fulmina iacebant ⁊ interfecti sunt viginti milia quingenti ⁊ equites sexcenti. De demonibus patet nã cũ naturaliter corporale nõ agat in spũale ⁊ inimici tenebrarum sint spũales necessario oportet cũ nos ex corporeitate spiritib⁹ resistere nõ valem⁹ ꝙ de⁹ ꝓuiderit de spũali subsidio scz angelica custodia vt precipiant malis angelis nobis nocere volentibus ne malũ inferant. iuxta illud Apock. vij. Nolite noceret̃ re mari ⁊ arboribus clamabat angelus ascẽdẽs ab ortu solis habẽs signũ dei viui ad q̃tuor ꝑtes mdi quatuor angelis id ẽ demonijs. Terra sunt pueri nouiter de terra nati. Mare st̃ adolescentes iuuenes quasi mare ĩ ꝯcupiscencijs feruidi ⁊ instabiles Arbores sunt senes in vita ꝓlõgati. Exempluz Thob. vj. vbi dicit̃ ꝙ Sara septez viros habuit quos omnes diabol⁹ occidit. Thobias vero solus adiutorio angeli raphael euasit. Itez scd̃o angeli p̃seruãt mlt̃o magis a malo culpe hoĩes mlt̃ tiplicit̃ vl̃ ĩmittẽdo tribulatiões ⁊ alia impedimẽta. vel tollendo malas fantasias viciorꝫ ⁊ instigando ad resistendũ tentationibus timore vel amore. Exemplũ habemus de Balaam Nũeri. xxij. Cui apparuit angelus cũ euaginato gladio terrens eũ ne malediceret populo dei vt intendebat. Et de angelo Michaele altricante cum diabolo de corpore Moysi ne inueniret̃ a iudeis vt per ip̃m ydolatrarent ꝫ nõ permisit archangelus vt auferret illis occasionẽ illius supstitiõis Scd̃o angelus per sui custodiam reuocat a malo ꝯmisso nõ quidez cogẽdo vel infundẽdo grãz ꝫ instigando interius ⁊ persuadendo ad penitenciã ⁊ aliqñ per aliquã tribulationẽ. Exemplũ habemus de dauid. ij. Reg. vl. Cui apparuit angelus percuciens gladio pestis populũ. qd̃ videns ꝯpunctus ꝯfessus est peccatũ suũ dicens. Ego sum qui peccaui ⁊c̃. Vel cũ suggerit menti peccatoris bonas rep̃sentationes vt ꝯsideret suã ingratitudinẽ erga deum de dei beneficijs ⁊ suã maliciã vt inducat ad ꝯtricionẽ. Exẽpluz habemus Judi. ij. Angelo dñi apparẽte ⁊ rep̃hendente populũ israhel de sua p̃uaricatiõe recolẽdo beneficia eis a deo concessa eleuauer̃t vocẽ ⁊ fleuerũt. Suadẽt etiã ad cõfessionẽ sciẽtes necessitatẽ ⁊ vtilita

ei⁹. in cuius figura habet̄ ysa. vj. ꝙ seraphin angelus purgauit labia ysa dicēs. Ecce mūdaui labia tua scz inducendo vt bñ ꝯfitearis. ⁊ sequit̄. Auferet̄ a te iniquitas tua. Demū inducit ad satisfactionē. in qua p̄cipuū est vitare occasiōes peccatoꝝ ne recidiuet. vbi est magna difficultas. precipue acquisita ꝯsuetudine. vñ ⁊ quasi per quandā violenciā oꝑtet ꝓcedere sibi ipi. Qđ figuratū extitit Geñ. xix. in eductione quasi violenta facta Loth ab angel' a sodomis. ¶ ꝙ si pctōr maneat obstinatus ⁊ nō assentit bonis instigatiōib⁹ angeli nō tamē angelus ex toto dimittit custodiā quin adhuc in multis adiuuet eū scz ne occidat̄ a demone ⁊ alijs. ß scđm quid deserit eū id est ꝑmittit eū cadere in aliqđ malū culpe vel pene nō impediendo quin cadat secūdū ordinē diuinoꝝ iudicioꝝ. Et scđm hoc dr̄ Jhere. lj. in ꝑsona angeloꝝ. Curauimus Babilonē ⁊ nō est curata. dimittamus ergo eam id est aīam ⁊c̄. Et ideo dicit Bonauē. in scđo dist. xj. ꝙ angeli obstinatos deserūt quantū ad actuz bonū qm̄ frustra esset act⁹ eoꝝ ß nō quantū ad actū malū qm̄ sꝑ hoīez ne labat̄ in peius se retrahūt. quāto em̄ q̄sq̄ peior est tāto ad malū ꝓnior. ⁊ quāto ꝓnior tāto magis īdiget retrahente. ⁊ hāc custodiā sꝑ habent qm̄ adhuc obstinat⁹ dū aura potit̄ mortali ꝯuerti p̄t. ⁊ ꝑcōsequens ex toto angelus eū custodiendo nō derelinquit. Tercio ꝓmouendo nā ꝑ custodiā angeli quis ꝓmouet̄ in bono. ⁊ hoc ꝯfortando in magnis tribulationib⁹. In cui⁹ exemplū Cristo ihesu in agone posito oranti apparuit angelus de celo ꝯfortans eū. Lu. xxij. Vel pigriciā ⁊ tepiditatem excitando. Vñ zach. iiij. dr̄. Angel⁹ dñi excitauit me quasi hominem qui excitat̄ a somno. Itē ⁊ ad affectum terrenorū contemnendū. In cuius figurā angelus armatus qui apparuit iosue in campo iericho in adiutoriuz suum dixit ei. Solue calciamentū de pedibus tuis id est affeci⁹ a terrenis remoue Josue. v. vel etiā reuelando ei diuina misteria aut agenda. sicut Joseph apparuit angelus in somnis ne dimitteret mariā ꝯiugem suam. Math. j. Et postea nato paruulo ihu vt fugeret in egiptū. ⁊ postea mortuo Herode vt rediret Mathei. ij. Quarto ītercedendo nā angeli iuuāt suis intercessionib⁹ sibi ad custodiā deputatos. Quia dicit Bern̄. sup Cañ. Discurrit angelus medius inter dilectū ⁊ dilectā vota offerens ⁊ referens dona. excitat illaz. placat illum. Cui ꝯsonat Aug. in soliloq̄o Angeli adiuuāt laborātes. ꝓtegūt quiescentes. hortant̄ pugnantes. honorāt vincentes. ꝯgaudēt gaudētibus. ꝯpaciunt̄ pacientib⁹. Quinto offerendo. nā angeli bona nr̄a deo offerunt ⁊ de⁹ ꝑ ip̄os vota nostra ⁊ desideria acceptat. Recte sicut sol vt ait Auicen. sursuz fert vapores ⁊ inflāmat ip̄am terram mediantibus stellis suā virtutē participans influensq̄ eisdē. ita angeli ferūt sursuz orōes nr̄as ⁊ alia opa bona scđm ꝙ dixit Raphael Thobie. xij. Qñ orabas ⁊ elemosinas faciebas obtuli orōnē tuā corā dño.

Et cristus verus sol influit virtutem ⁊ graciā hūanis mediantibus angelis. Ideo dicit Augu. li. solilo. Diligunt angeli ꝯciues suos ꝑ quos sue ruine scissuras restaurare expectant. ido magna cura ⁊ vigilāti studio assunt nobis oībus horis et locis succurrentes ⁊ ꝓuidenies necessitatibus nr̄is ⁊ solliciti discurrentes inter nos ⁊ te dn̄e ⁊ gemitꝰ nostros et suspiria referentes ad te vt impetrent nobis facilē tue benignitatis clementissime ꝓpiciationem ⁊ referant ad nos tue gracie benedictionem. ¶ Tercio angeli sūt nr̄i ⁊ custodiunt nos in egressu qn̄ mdm egredimur ꝑ migrationem. Et primo qn̄ hō incipit agonisare ⁊ aīa migrare de corpe hoī seruiendo cōsolādo ip̄z. ⁊ diabolū tunc maxime hominē infestantē fugando. Figurat̄ Gen̄. xxij. vbi cū Jacob timuit Esau tūc habuit angelos se iuuare paratos quos cum vidisset dixit. Castra dei hec sunt. O q̄ magna erit cōsolatio cū homo xp̄ianus in agone videbit angelos occurrere ⁊ demones effugare. Secūdo custodit aīam postq̄ ē egressa de corpore eam ad vitā eternam portando si ē aīa bn̄ ab oībus purgata. Exod. xxiij. Ecce ego mitto angelū meū qui custodiat te in via ⁊ inducat in terrā quā ꝓmisi patribus tuis. Et Lu. xvj. Factū est vt moreret̄ mendicus ⁊ portaret̄ ab angelis in sinū Abrahe. Si aūt aīa cū gr̄a hz adhuc aliq̄d purgandū angelus associat eū ad purgatoriū ⁊ cōfortat eā ad pacienciā Teste Damasc. li. v. qui ait. Hoc ip̄m fitmit̄ impterriteq̄ teneamꝰ q̄ aīe ad purgatoriū nō a demonibus ꝫ a cūctis angelis deducant̄ et dū ꝯgruit angelus orat deū ꝑ ea vl̄ suffragia facta ꝑ ea replicat deo. ⁊ ideo angelus portans Abacuc cum prandio ad Danielē clausum ī carcere leonū Daniel. xiiij. significat angelū instigantē hominē ad faciendū suffragia mortuorum quasi prandiū portando. confortans incarceratos in purgatorio. Postq̄ aūt aīa nūc est purgata tūc portatur ab angelis de purgatorio ad celum. Ideo canit eccīa. Mitte arch angelū sanctū Michaelē vt ille dignet̄ eas eripe de manu inferni ne absorbeat eas tartarus ꝫ signifer sctūs Michael representet eas in lucē sanctā. Si aūt aīa cū mortali egredit̄ rapiūt eā demones ⁊ ducūt eā cū multis cōtumelijs ⁊ tormentis ad infernum. ⁊ tūc verificatur illd̄ ysa. xxxiij. Angeli pacis amare flebunt. dimittentes eā demonibus. Hec tn̄ est locutio impropria qm̄ in angelis nō sunt ꝓprie hmōi passiōes fletꝰ ⁊c̄. Sz angeli hoīem in vniuersali cōsideratū scd̄m naturā vellēt nō damnari. ⁊ hoc dt̄ dolor in eis. Sz cōsideratis circūstancijs hoīs puta pctīs ꝯmissis volunt ip̄m puniri et derelinqui scd̄z q̄ exigit ordo diuine iusticie cui se cōformāt. Cōcludit̄ ergo q̄ ꝓpter p̄dicta bn̄ficia q̄ angeli nobis exhibent in ingressu. in ꝓgressu ⁊ egressu maxime teneamur eis seruire et eos honorare. Ideo Bern̄. In om̄i loco in quouis diuersorio angelo tuo reuerēciā exhibe. nā ad hoc obligamur. Beda li. de ritu gētilium Vnusquisq̄ nouerit se obligatū vt

veneret̃ angelorꝝ collegiũ. Rõ Augu. li. lxxxiij. questionũ. Quicq̃d fuerit diuiui muneris hoc virtute angelica mittit̃ fidelibus vniuersis

I ¶ Tercio in verbis p̃missis tangit̃ angelorꝝ felicitas cũ dr̃. Semp vident faciẽ p̃tis ⁊c̃. Istud videre nõ est aliud nisi facie ad faciẽ diuinã essenciã ꝯtemplari. in qua vident quõ ⁊ in quibus d̃i debeãt exeq̃ voluntatẽ. nec minus ꝯtemplant̃ qñ in ministeriũ nr̃m mittuntur. De quo Greg. Licet ad nos speciali p̃sencia foris exeũt. tñ ibi vñ recesserãt ꝑ internã ꝯtemplationẽ seruãt nec sic a diuina visione foris sunt vt interne visionis gaudio priuarẽtur. ⁊ ideo dr̃ in themate. Semper vident ⁊c̃. Vbi nota scd̃m doctores ꝙ ad visionẽ beatã quatuor requirunt̃. Primo ꝙ sit apta. scd̃o iocunda. tercio plena. quarto ꝙ sit secura et eterna ⁊ si aliquod illorꝝ defuerit visio beata non erit. qꝛ scd̃z Bohec. li. ij. de ꝯsola. psa. ij. Btitudo est status oĩm bonorꝝ aggregatione suauissima plenissima ⁊ securissima ꝑfectꝰ. vt ergo nihil desit beatitudini angelorꝝ vident deũ visione clarissima suauissima plenissima ⁊ securissima. Primo vident deũ visione clarissima ⁊ apta nullo enigmate obumbrata. j. ad Corinth. xiij. Vidẽt deũ facie ad faciem. ⁊ hoc est clare ⁊ aperte sicuti ẽ patet. Si em̃ sic nõ viderent nõ essent beãti. qꝛ adhuc deũ in seip̃o videre appererent quare eorꝝ appetitus saciatus nõ esset. O felix igitur visio o desideranda ꝯtemplacio illã summã essenciã reuera in seip̃a videre q̃ oĩs esse cã extitit. De hac visione refert Aug. quẽdã ph̃m dixisse. Tã delicata est visio diuina vt quicquid haberi possit illa nõ habita nõ facit hominẽ beatũ ꝫ miserũ. Scd̃o angeli vidẽt deũ visiõe iocũdissima. j. petri. j. Vidẽtes exultabitis leticia inenarrabili qꝛ exponi nõ p̃t. quid em̃ valeret deũ videre et nõ de visione gaudere. ĩmo quõ posset summe delectabile videri ⁊ in eo nõ delectari. Dicit enim Ambro. in exame. Tunc aquila ẽ in summa delectatione dũ aspicit solem in rota. Ita etiã absq̃ summa delectatione nõ p̃t videri diuina essencia. ⁊ si sic delectat videre solẽ iuxta illud Eccĩastes. xj. Dulce lumẽ ⁊ delectabile est oculis nostris intueri solẽ. quantũ credis delectat videre solẽ creantẽ. Tercio vidẽt angeli deũ visione plenaria. si em̃ illud bonũ nõ esset summũ angeli ex toto appetitu nõ ꝑficerent̃. ꝫ sp̃ magis appetere possent id̃o necesse est vt sit plenissimũ. Quare dixit dñs ad Moysen Exod̃. xxxiij Ego ostẽdã tibi oẽ bonũ. Et p̃s. Dñe apd̃ te ẽ fons vite. Fõs em̃ hꝫ habundanciã aquarꝝ vt sit principium fluuiorꝝ. ⁊ cum ex plenitudine aquas tenere nõ possit eas ad remotissima loca diffundit. Sic etiã tãta ẽ illa gloria vt redũdet in corpa vt sint ip̃a plurimũ gl̃iosa. Quarto angeli vident deũ visione pacifica. quid em̃ valeret si esset visiõis serenitas ⁊ serenitati adesset iocunditas ⁊ iocũditati societas si nõ esset ibi optata securitas. Ideo dicit̃ ysa. xxxij. Sedebit ppl̃us meꝰ in pulchritudĩe pacis. in tabernacul̃ fiducie. in req̃e opulenta ⁊c̃. ¶ Hic

R

est dubiũ cũ eccĩa hodie pagat solẽ nitatẽ ⁊ memoriã oĩm angeloruz cur vulgariter hec dies dr̃ dumtaxat festũ scti Michaelis. Solutio hoc ẽ ꝓpter quedã officia que hz et habebit p̃ alijs nobiliora. ⁊ ꝓpter quasdã apparitiones in hac die per eum factas. Primo cũ dracone et angelis eius pugnauit ⁊ ipos de celo eiecit victoriam fecit magnam. Apoc. vij. Factũ ẽ p̃liũ magnũ. vt hodie legit̃ in missa. Scd̃o ipe cuz diabolo altricat⁹ est de Moisi corpore ⁊ ꝙ diabolus eius corpus ꝓdere voluit vt ipm ꝓ deo iudeoꝝ populus adoraret. Tercio ipe sanctorũ aĩas suscipit ⁊ in padisum exultationis ꝑducit. Et ideo dr̃ habere officiũ põderãdi aĩas scd̃z picturas laicoꝝ Daniel. v. Appẽsus es ĩ statera ⁊ inuent⁹ es minus habẽs qd̃ dr̃ de Nabuchodonosor supbo. Quarto ipe hz officiũ principandi ⁊ impandi. prius em̃ fuit princeps synagoge. vt habet̃ Danielis. x. Princeps ꝑsarũ restitit mihi viginti ⁊ vno diebus. Et ecce Michael vn⁹ ex principibus primis venit in adiutoriũ meũ. ß postq̃ synagoga xp̃m crucifixit transiuit ad ecclesiã ⁊ fact⁹ ẽ princeps ⁊ signifer populi xp̃iani. Ideo at testat̃ Danielis. xij. c. tpe antixp̃i ꝯsurget ⁊ ꝓ electis tanq̃ defensor ⁊ ꝓtector astabit. Quinto ipe ad diuinũ imperiũ antixp̃m existẽtẽ in mõte oliueti p̃potenter occidet vt dicit glosa Daniel. xj. ⁊. ij. ad Thessal. ij. Sexto in voce ipius Michaelis archangeli mortui resurgent. vt. j. ad Thessal. iiij. Septimo ipe crucem clauos. lanceã ⁊ coronã spineaz in die iudicij ostendet. Octauo ideo qꝛ hodie in mõte gargano apparuit ⁊ eccĩam a se dedicatã reuelauit Et de quintuplici apparitiõe vide in eius legenda ⁊c.

In die Michaelis et angeloruz sermo alius. lxxxvj. Wañ. xv.

Actũ ẽ preliũ magnũ in celo Michael et angeli ei⁹ p̃liabantur cũ dracone Apoc. xij. ⁊ in epl'a hodierna. Quãuis hec v̄ba ad lr̃az intelligant̃ de p̃lio angeloꝝ facto in celo in primordio creatiõis celi et terre. Attamẽ exponi possunt de p̃lio qd̃ ꝯtinue fit in eccĩa militãte q̃ celũ dr̃. in hac em̃ ꝯtinue ꝓ bonis preliant̃ angeli boni ꝯtra malos. Ideo hodie agim⁹ festũ oĩm angeloꝝ tanq̃ eoꝝ qui nos in via salutis dirigunt custodiunt ⁊ defendũt Nõ em̃ possum⁹ singulos honorare quia multi sunt nobis ⁊ incogniti. Ideo eccĩa statuit hodiernã festiuitatẽ vt oẽs sil'illos honorem⁹ et eis aliq̃d seruicij ex bñficijs nobis exhibitis repẽdamus et ipos ꝑ nr̃am ꝯuersionẽ letificem⁹. gaudẽt em̃ de ꝯuersione nr̃a qꝛ ꝑ nr̃am cõuersionẽ maloꝝ reparat̃ ruina. de quo eis gaudiũ crescit et nr̃a salus illis innotescit. ideo ꝓ nr̃a ꝯuersione angeli custodes nr̃i ꝯtinue p̃liãtur ꝯtra diabolũ draconẽ venenosissimũ quẽ sp̃ vincũt dũmõ nos cũ illis pugnamus et diabolo resistimus faciẽdo qd̃ in nobis ẽ. De hoc p̃lio pauca dicere ꝓposui. ꝓ gr̃a dicam⁹ Aue Maria. Factũ ẽ p̃lium magnũ in celo ⁊c. vbis. Exponẽdo v̄ba thematis de prelio militã-

tis eccīe duo in eis nobis sunt cōsi-
deranda. Primo gloriosum p̄liū fi
deliū militanciū hic in via ꝯpugnā
ciū ꝯtra diabolū carnē ⁊ mdm. ⁊
hoc cū dr̄. Factū est p̄liū magnū in
celo. Scdo angeloꝝ nobis assistē-
cium auxiliū cū subiungit̄. Micha
el ⁊ angeli eius p̄liabant̄ cū draco-
L ne. ¶ Circa primū est notanduz ꝙ
de triplici p̄lio possunt intelligi hec
verba. Factū est p̄liū magnū in ce
lo. Primū fuit in celo empirreo in
inicio creationis āgeloꝝ qn̄ lucifer
dixit illd ysa. xiiij. In celū ascēdā
id est in diuinitatē vel ꝯtra diuini
tatem. qꝛ aliud celū supra se nō ha
buit cū esset in celo empirreo. vel ī
celū id est ꝯtra deū qui est celū celo-
rū. Dixit em̄ in corde suo ysa. vbi
supra. ⁊ ero similis altissimo id est
vt nō sim subditus deo. sciuit eniz
bn̄ ꝙ impossibile erat sibi simplici-
ter coequare deo. ß in hoc appecijt
eq̄litatē dei ip̄e lucifer ꝙ nulli volu
it subeē ß alijs p̄esse. ⁊ ideo mox fa
ctū est p̄liū stantib⁹ angelis bonis
et cadētibus malis in aerē istū ca-
liginosum. Hoc p̄liū nō fuit aliud
nisi ꝯuersio bonoꝝ ad deū ipsum
laudantes ⁊ ei gr̄as agētes de do-
nis naturalib⁹ a deo tā excellenti-
bus datis sibi. ⁊ auersio malorū a
deo nō agenciū grates deo ß supbi
enciū ex ꝯsideratione suoꝝ natura
liū tā excellenter sibi a deo datorū
Ex quo patet ꝙ incautū est ꝯside
rare ꝓpriā excellenciā ex quo ange
li per hoc ceciderūt. Scdm p̄liū est
in celo eccīe militantis qꝛ draco ille
iniquus postq̄ cecidit de celo em-
pirreo. hic in mdo in eccīa militā
te hoīes impugnat ne ascēdant ad
gloriā quā ip̄e amisit. Et ideo di-
cit Ambro. sup hoc verbo psalmi.
Ineternū dn̄e verbū tuū ꝑmanet ī
in celo. qꝛ sathanas de celo cecidit
quo cecidit nisi in terrā. ideo hic a-
dulteria. homicidia ⁊ ebrietates ha
bundare ceperūt ⁊ oīa mala. ¶ Di
cit̄ aūt eccīa militās celū quadrupli M
ci rōe. Primo ꝓpter celestē ꝯuersa
tionē scdm illud apl'i ad Phil. iij.
Nostra aūt ꝯuersacio in celis est.
Audēt em̄ dicere hic in terris san-
cti viri hec verba apl'i. Nostra cō-
uersacio in celis est. qꝛ sancti viri
habēt ibi thesaurū suū vbi habent
cor suū. cor aūt eoꝝ semp dirigitur
ad celestia. Ido dicit saluator ma
thei. vj. Vbi est thesaur⁹ tuus ibi
est cor tuū. immo scti viri nō soluz
habent cor ad celestia sed ⁊ aures.
os ⁊ oculos. qꝛ libenter de celestib⁹
loqui audiunt. loquunt̄ ⁊ interro-
gant ⁊ in altū oculos suos eleuāt
cū desiderio illuc veniendi. Scdo
eccīa militans dicit̄ celū ꝓpter ce-
lestē originē. qꝛ ip̄a quātū ad gra-
ciā ⁊ virtutes infusas de celo descē
dit. scdm illud Apoc. xxj. Vidi ci-
uitatem sanctam Iherusalem no-
uam descendentem de celo. Est er
go in terris celum in quo posite st̄
virtutes celestes. Tercio eccīa mi
litans dicitur celum ꝓpter celestem
sublimitatem. Celum enim mate-
riale est locus sublimis ⁊ multum
a terra remotus. sic in eccīa militā
te sunt quidam perfecti quidaz im
perfecti. quidam medij. perfecti to
taliter eleuantur a terra ad celestia

illa desiderando ⁊ terrena despiciẽ
do. Imperfecti sunt qui adhuc ter
renis incumbunt ⁊ terrena contra
deum nimis diligunt. De quibus
dicitur in ps. In celum posuerunt
os suum et oculos suos statuerunt
declinare in terram. Medij sunt q̃
nec omnia terrena deserunt, nec eis
nimis incumbunt sed ea retinẽtes
modeste ⁊ rationabiliter illis vtã
tur. De quibus dicitur. j. ad Cor.
vij. Qui habent vxores tanq̃ non
habentes sint, ⁊ qui vtunt̃ hoc mũ
do tanq̃ non vtant̃. Isti nec om
nino sunt in celo nec omnino sunt
in terra. sed inter celum et terram
De quibus dicitur Ezechiel. viij.
Eleuauit me spiritus inter celum
et terram. Quarto ecclesia militãs
dicitur celum propter celestem cla
ritatez. Sicut enim in celo sunt tri
plicia corpora. quoddam enim cor
pus est quod illuminat sed non il
mĩat̃ vt sol. quoddã quod illumi
nat ⁊ illuminatur vt luna ⁊ stelle
Quoddam quod illuminatur sz nõ
illuminat sicut firmamentum. ita
triplex est differẽcia in ecclesia mi
litante Prelati nanq̃ sunt sicut sol
qui alios debent illuminare sed ipi
a nullo ĩ terris illuminari. per stel
las intelliguntur doctores inferio
res qui a summis prelatis debent
illuminari et sumere sapienciam ⁊
in alios effundere per doctrinam.
Per firmamẽtũ intelliguntur boni
laici simplices qui a prelatis ⁊ do
ctoribus doctrine lumen recipiunt
sed alijs non infundunt. scd̃m illd̃
Daniel. xij. Qui autem docti fue
rint fulgebũt quasi splendor firma
menti. et qui ad iusticiam erudiũt
multos quasi stelle in perpetuas
eternitates. Ex illis patet quomo
do quadruplici ratione ecclesia mi
litans dicitur per comparationez
ad superiora. In hoc ergo celo eccle
sie militãtis fit prelium magnum
quia fideles in hoc mundo varijs
telis impugnant̃ a diabolo. a car
ne. ⁊ a mũdo. quantumcũq̃ em̃ hõ
sit sanctus in hoc mũdo et xp̃us in
eo habitat tñ aduc draco ille ãtiqu⁹
eũ impugnare nõ cessat. totis viri
bus ip̃m in peccatũ ꝑtrahẽdo quan
tũ sibi possibile est et a deo ꝑmittit̃
Sed cõtra illũ draconẽ ꝓ hoĩe pug
nãt angeli boni custodiẽtes. Arma
aũt fideliũ ꝑ que pugnare debẽt cõ
tra diabolũ sunt xp̃i p̃cepta. ⁊ diui
nus timor Vñ Ambro. sup illo ps.
Immittit ãgel⁹ dñi ĩ circuitu timẽ
ciuz et eripiet eos. Sepe dixisse me
memini qꝛ tumult⁹ bellicos timere
mĩme debeamus. nec quãlibz copi
osa hostiũ multitudĩez formidare.
potẽtior em̃ est xp̃us ad protegen
dum famulos suos q̃ diabolus ad
instigãdos inimicos. Ait em̃ ꝓphe
ta vbi sup̃ Immittit ãgelus dñi ⁊c̃
quod si angelus domini timentes
eum de periculis eripit. non potest
timere draconem illum qui timue
rit saluatorez. nec potest hostis im
petuz metuere. qui xp̃i precepta ser
uauit. ¶ Et subiũgit Ambrosius
Arma autem nostra quibus nos
saluator instruxit hec sunt. Oratõ
misericordia atq̃ ieiuniũ. Ieiuniũ
em̃ meli⁹ q̃ mur⁹tuet̃ misericordia

facili⁹ lib erat q̄ rapina. oratio lō
gius vulnerat q̄ sagitta. sagitta
em̄ nō nisi ꝓspectū ꝑcutit aduersari
um orō aūt lōge etiā positū vulne
rat inimicū. Sic nanq̄ Helizeus
ꝓpheta cū eū vellet rex syrie capti
uare ac sue subdere ditioni. et cuz
multis eū armatoꝝ cinxissz agmi
nibus nō est territ⁹. nō ē turbatus.
ꝫ annūcianti puero ait. Noli time
re plures em̄ nobiscū sunt q̄ cū illis
O fides sancti ꝓphete nō timet ad
uersarios quos ꝓspicit qm̄ scit an
gelos secū esse quos credidit nō me
tuit terrenas insidias quia celestia
adesse sibi nouit auxilia. Plures ī
quit nobiscū sunt q̄ cū illis vt habe
tur. iiij. Reguz. vj. Ecce mira res
plures e celo defensores meretur
sanctitas q̄ in terris oppugnato
res adduxit improbitas. Ex quo
sequit̄ ꝙ diaboli aduersantes ma
gis sanctitate meritoꝝ q̄ fortitu
dine bellatorū vincunt̄. immo nō
solū diaboli ꝫ ipius membra hic vi
delicet insidiantes inimici. Sicut
Helizeus hostes suos nō armis su
pabat ꝫ orōe vincebat et exercitū
inimicorū cecabat. Cum em̄ mini
stro suo ad depllendū timorez plu
res adesse dicerz defensores nec me
tū ꝑ hoc abesse auferre posset tunc
orauit ad dn̄m dicens. Dn̄e aperi
oculos eius vt videat. et apti sunt
oculi eius et vidit montē plenum
equitanciū eis auxiliancuz et illi
erant angeli auxiliantes. Hec am
bro. sentēcialitet. Si ergo hō vult
vincere aereas potestates vincat
in se primū ꝓprias voluptates vt a
se peccatorū vīcula studeat ammo
uere. quomodo em̄ homo pugnare
potest cum ligatus sit. quomodo
potest alium vulnerare cum gladi
us sit in collo ipius. quō exibit in
campuz ꝯtra hostes crudelissimos
pugnaturus cum intra se tanq̄ in
ciuitate hostem dolosissimū pacia
tur carnem scilicet aduersariā per
quam victus est. Necesse ergo ē pri
mum aduersum se pugnare et car
nem suā vincere ieiunijs. abstinen
cijs et disciplinis et tandē tela con
tra diabolū emittere. Idem vult
Aug. in li. de ciui. dei. Terciū preli
um erit in fine mundi. qn̄ sicut di
cit Grego. in omelia quadā. Anti
quus hostis ī sua virtute relinquet̄
extremo supplicio puniēd⁹ cū Mi
chaele archangelo pugnaturus aut
preliaturus. De quo p̄lio dicitur in
scd̄a dn̄ica aduentus dn̄i qn̄ videli
cet post sentenciā finalis iudicij di
aboli cū oībus damnatis ꝑ ange
los bonos trudent̄ in eterna suppli
cia inferni. hec de prima ꝑte quan
tū ad p̄liū in eccīa militante. ¶ Cir
ca scd̄m videlicet auxiliū angelo
rum assistencium est notanduz ꝙ
signanter michael archangelus ex
primitur in verbis thematis. quia
ip se specialiter pugnat pro nobis
stans in campo ecclesie tanq̄ prin
ceps ecclesie militātis qui quondā
erat princeps synagoge. Michael
enim interpretatur quis vt deus.
Cum ergo inuadunt hostes ecclesi
am mox astat Michael percuciēs
et dicens. Quis vt deus. nōne ego
sto pro filijs dei in ecclesia. Ego
custodio. ego defendo campum ec
clesie quis est ex aduerso qui vt de
us potest resistere diuine potencie.
q̄si diceret. nullus vtiq̄ p̄t resistere

sed tota ptās demonū nō ē tāte vir
tutis ⁊ potencie quāte musca respe
ctu potencie diuine ⁊ bonoꝝ ange
loꝝ nobis auxilianciū. Sicut ergo
Michael olim defendit sinagogaz
scdm illud Daniel. x. Nemo ē ad
iutor meꝰ in oībus hijs nisi micha
el princeps vester. ita nūc defendit
ecciam. ex quo em̄ synagoga dn̄m
crucifixit datꝰ nūc est nobis in pre
positū eccie. Michael ergo nobis
assistit maxime isto tpe piculosissi
mo sicut bn̄ scriptū ē de eo Daniel
xij. In tpe aūt illo ꝯsurget Micha
el princeps magnꝰ qui stat ꝓ filijs
ppli dei. Hoc dictū est Danieli de
die nouissimo qui fuit vir desideri
oꝝ castus hūilis ⁊ māsuetus. patz
ex eo qd sequitur. Veniet tp̄s quale
nō fuit ab eo ex quo gentes esse ce
perunt vsqꝫ ad tp̄s illud ⁊c. Mich
ael em̄ sicut luciferū de celo eiecit ī
principio mdi. ita antixp̄m iussu
dei interficiet in fine mdi. ⁊ ad eiꝰ
vocē vt multi volūt doctores cir
ca di. xliiij. iiij. sentēciaꝝ oēs mor
tui resurgēt. Ecce quante potēcie
est btūs Michael. Digne ergo ho
die cū oībus angelis est speciali ho
nore a nobis ꝓsequendus. Cauen
dū ergo hodie singulis ne aliqd in
honestū tractent in festiuitate oīm
angeloꝝ ne se vlciscant. sicut patz
de quodam qui hodierna die sub
missa iuit ad siluā ⁊ quāto cito ad
domū redijt mox oculus eius fuit
scissus vnꝰ ⁊ alter omnino elapsus
Ecce quō angeli illū punierūt pro
violatione festiuitatis eorundē ꝑ
transitum ad siluā quanto magis
si quis in eorū festo fornicat. ludit
coreisat vel inebreat ⁊c. ¶ Pro quo
notandū scdo ꝙ sicut diabolus qui
dicitur draco magnus habet septē
capita id est septē vicia capitalia
sicut patet Apoc. xij. ita angeli bo
ni īpugnāt oīa ipius diaboli capi
ta siue membra maxīe dūmō sper
pinūt eoꝝ ꝯsilia. Primū caput ē su
perbia. Hoc caput impugnant an
geli boni quia adiutoriū angelorū
est contra multos supbos quos an
geli boni non adiuuant sed ꝓster
nunt ⁊ impugnant. Exemplum
illius habemus in dauid numeran
te populum ꝓpter cuius superbiaz
dominus interfecit septuaginta
milia viroꝝ pestilencia infra tres
dies quos interfecit angelus domi
ni. ij. Regum. iiij. Itē de senache
rib rege assiriorum qui cum contra
iudeos exercitū ꝯgregasset ⁊ super
ba mandata regi iuda per supbuz
Rapsacen nūciasset quasi deridēs
deū angelus dn̄i vna nocte ꝑcussit
oēm exercitū eius ⁊ interfecit centū
⁊ octogintaquinqꝫ milia pugnato
rū vt habet ysa. xxxvj. ⁊ xxxvij.
Similiter habet Act. xij. de He
rode superbo quem percussit ange
lus domini. eo ꝙ non dedisset ho
norem deo et consumptus a vermi
bus expirauit. Merito a vermibꝰ
consumitur qui ex eo quod vermi
um cibus erit non humiliatur. se
cundū illd. j. Machabeoꝝ. ij. Glo
ria eius stercus ⁊ vermis. Et bern
hardus dicit. Post hominem ver
mis. post vermem fetor et horror.
Ex hijs patet quomodo caute si
bi cauere habent superbi qui deo et
prelatis suis sunt inobedientes ne
ab angelis occidantur. Vitet er
go hō superbiam qui vult vitare

ram angelicam. Scdm caput diaboli ē auaricia. Hoc caput et oēs auaros impugnāt angeli vt supra patet in senacherib qui amore diuiciarum obsedit Jherusalem. De quo dicit Grego. Nunquid iustuz iudicium est ꝙ populus regis senacherib per angelum interficit̄ et regi qui culpabilior erat parcit̄. nunquid angelus nō audebat percuttere regem. Et subdit. Certe reuera iustum iudicium ꝙ auarus ille primo in cooperatoribus auaricie sue punitus est. et postmodum ab illis propter quos parentes diuicias inhiant ad infernum missus est dū a proprijs filijs interfectus ē. Hoc bene attendere deberēt illi qui sepe maxima sollicitudine diuicias cumulant propter liberos suos qui tādem iusto iudicio a liberis suis percuciunt̄. dū hij quibus bona reliq̄runt tpalia male consumunt ⁊ ex hoc parentū relinquenciū in inferno penas augmentant. Jta etiaz Gyezi percussus est ab angelo lepra ꝓpter auariciā. iiij. Reg. v. dū a Naaman syro leproso ꝑ Heliseum mundato recepit duo talēta argenti ⁊ duplicia vestimenta. Jta diues epulo ꝓpter auariciā ⁊ tenacitatē suā ꝑcussus ē ⁊ ab āgelis malis id est demonibus in infernum deductus. ⁊ Lazarus a bonis in sinum Abrahe Lu. xvj. Fugiat ergo auariciā qui effugere vult percussionem angelicam. Jtem de Helyodoro qui voluit spoliare thesaurū templi Jherusalem. ij. Machab. iij. Tercium caput diaboli est luxuria. Hoc caput ⁊ omnes luxuriosos similiter angeli impugnant. patet hoc ex generali diluuio vbi totum mundum angeli perimerūt propter luxuriam preter octo animas videlicet Noe ⁊ hijs qui ad eū pertinebant. Geñ. vij. Sic et propter peccatum zodomiticum angelus domini percussit quinq̄ ciuitates sulphure et igne. Geñ. xix. Venerunt enim duo angeli zodomaz ingressi in domum Loth. Jlli angeli venerunt bonos ⁊ castos saluare ⁊ luxuriosos damnare. Patz etiam in senibus duobus impudicis qui volebant commisceri Susanne Daniel. xiij. Jtem de septez viris Sare virginis sancte quas angelus percussit ⁊ demonium interfecit propter luxuriam. Thobie iij. Castitas enim est res angelica Fugiat ergo luxuriam qui vult vitare siue effugere iram angelicam Quartum caput diaboli est ira. Hoc etiā caput angeli impugnāt. Patz illud de Nabuchodonosor rege qui furore plenus tres pueros ī fornacem mitti iussit. sed angelus domini per flammam ministros regis excussit Daniel. iij. Sic etiā sepe demon vexat illos qui grauiter irascuntur ⁊ a demone obsidentur. Sicut patet in Saul rege. j. Regum. x. quem inuasit spiritus domini malus. Quintum caput diaboli est gula. Hoc caput etiaz impugnant angeli. Patz hoc in peua gule primoruz parentum qui eiecti sunt de paradiso ⁊ per ministeriū angelorum vt dicit Strabus ante paradisum posita est ignea custodia. sicut dicitur Geñ. iij. ꝙ dñs añ ꝑadisuz collocauit cherubin ⁊ flammeū gladium. Ex quo patet

q̄ angeli non sunt amici gule. non enim ad delicias, sed ad panem et aquā angelus Heliaz excitauit iij. Reg. xix. Vitat ergo gulam q̄ vitare vult eiectionem angelicam Sextū caput est inuidia. hoc etiā caput diaboli impugnant angeli boni. sicut patet in Balaā falso p̄pheta quem Balaz rex ex inuidia ⁊ odio contra israhel vocauit vt malediceret iudeis sed angel⁹ euaginato gladio et restitit equitanti in asina. Nūeri. xxij. Propriū enim inuidoꝝ est maledicere scd̄m illud p̄s. Quoꝝ os maledictione ⁊ amaritudine plenū est. Inuidia em̄ est peccatū diabolicū. Vnde August. Non dicet̄ diabolo vt damnet̄ q̄a adulteriū ꝯmisit. furtū fecit. aut villam rapuit sed quia homini stanti ip̄e lapsus inuidit. vitet ergo inuidiam qui vitare vult angeloꝝ inimiciciā. Septimū caput diaboli est accidia. hoc etiā angeli impugnāt patet de moyse qui neglexerat circumcidere filiū suū ⁊ occurrerit ei dn̄s ⁊ volebat occidere eum alia lr̄a hz angelus. exod. iiij. Et statim zephora vxor sua acutissima petra circumcidit p̄puciū filij sui. Negligere em̄ p̄cepta dn̄i ⁊ obmittere facienda accidiosoꝝ est. et hos angeli p̄sequunt̄. Ita etiā angeli accidiosum Loth in subuersiōe sodome trahebant de sodomis ne subuerteret̄ in peccatis illoꝝ. Vn̄ dicit̄ Gen̄. xix. Cogebant eū angeli dicentes. Surge tolle vxorem tuam ⁊ duas filias quas habes ne et tu pereas in scelere ciuitatis. dissimulante autem eop̄ manū trahētes eduxerūt eū. Ecce quō angelici sp̄ūs adiuuāt bonos ⁊ p̄sternūt malos. quia boni angeli Loth bonum eduxerunt et sodomā subuerterunt. Ex quibus ergo patet quō angeli boni impugnant septem capita diaboli hoc est septem capitalia vicia et illis vicijs infectos. et per cōsequens patet scd̄m membrū diuisionis supra mote quō Michael et angeli eius p̄liant̄ cū dracone ⁊c. ¶ Dubitat̄ circa p̄missa quō homo p̄liare debeat ꝯtra draconem illū astutissimum ne per eum vincatur. Respondet̄ breuiter q̄ p̄liare debemus tripliciter videlicet vigilanter. confidenter et perseuerāter. Primo vigilanter ne ab inimicis p̄ueniamur. nunq̄ em̄ gladius sp̄ūalis deponend⁹ est p̄p ter timores nocturnos. id est aduersitates et tentationes que accidiosis et negligentibus infliguntur. Cuius figuram habemus in Salomone. Canticoꝝ. iij. Vbi dicitur. En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis israhel omnes tenentes gladios et ad bella doctissimi. ⁊ vniuscuiusq̄ ensis super femur suum propter timores nocturnos. Si ergo paratus es cōtra tentationem tunc non timebis a timore nocturno id est ab aduersitate siue diabolica tentatiōe qua improuisos ferit. Debz ergo homo semper esse in timore ne aliquid faciat vnde deum offendat ⁊ diabolo locum victorie prebeat. Scd̄o preliari debemus confidēter ne exterreamur. sicut illi de quibus dicitur Deutrono. xxxij. Quomodo persequebatur vnus mille ⁊ duo fugarunt decemmilia. in vnitate em̄

fidei tanq̄ vnus ⁊ in gemina cari
tate videlicz dei ⁊ ꝓximi tāq̄ duo
pugnare debemus aduersus ꝓios
nr̄os ⁊tra aduersarios nr̄os itavt
nullo modo de assistencia diuini
auxilij diffidamus etiā quantūcū
q̄ grauis immineat tentacio. quia
tales libenter adiuuant angeli dei
sc̄m illud Danielis. vij. Milia mi
liū ministrabant ⁊ decies milies
centena assistebant ei. Dicat ergo
tentatus ꝓfidenter cū ps. Si consi
stant aduersuz me castra nō time⁊
bit cor meū. Si exurgat aduersum
me prelium in hoc ego sperabo vicz
in adiutorio angelor̄ qui castra di
sunt. Tercio p̄liari debemus perse
ueranter ne deijciamur vt dicam⁹
cū ꝓpheta. Benedictus dñs deus q̄
docet manus meas ad p̄lium ⁊ digi
tos meos ad bellum. ¶ Licet autē
multa sint que dñs nos obseruare
docet in plio tñ p̄cipue nos tria do
cet que inuenum⁹ fieri in plio secu
lari. sicut scribit Vegeci⁹ de re mi
litari dicens. Ordinaturus aciē dz
ante pspicere solē. pulueꝛē. ventuz
nam sol ⁊tra faciē offendit visum
Pulvis ad frontē congest⁹ oculos
implet ⁊ claudit. Ventus ⁊trariuſ
tuas sagittas abtundit flectit ⁊ de
primit. inimicor̄ aūt tela adiuuat
et que te fortiter p̄mit. Jta ⁊ nos ī
p̄elio spūali cauere debem⁹ ne sol
luxurie nos exurat. quis em̄ p̄t ca⁄
lorē luxurie tollerare sc̄m illud ꝓ⁄
uerb. vj. Numq̄d p̄t hō abscondere
ignē in sinu suo vt vestimēta ei⁹
nō ardeant. aut ambulare sup pru
nas vt nō ꝓburant̄ plante eius. sic
qui ingredit̄ ad vxorē ꝓximi sui.
Jtē de plio spūali cauere debemus

puluerē auaricie. O q̄ pessima mr̄
est ipa auaricia q̄ malas filias et
periculosas ipa hz. non em̄ potest
ipa mater tantū acquirere iniuste
quin plus ille due filie superbia et
luxuria possint consumere. de his
scribit̄ prverb. xxj. Sanguisuge sūt
due filie dicentes. Affer affer. Bene
ergo auaricia dicit̄ sanguisuga q̄a
sanguinē pauperū sugit p fraudu⁄
lentam temporalium siue iniust⁊
acquisitionē. Dicunt ergo auari⁄
cie matri hee due filie superbia ⁊ lu
xuria. Affer affer fureris. vsuram
ꝓmittas emendo marcā p decem.
oppressum pauperem respice et do
mū eius aut alias res ꝓpter necessi
tatem ipius vili p̄cio compara. ca
revēdas et modico p̄cio emas. do⁄
losos ⁊tractus facias. p symoniaz
acquiras pauper̄ et simplices opri
mas. delicate viuas in coreis et cō
uiuijs. superfluis vestimētis et va
nitatibus mōi inseruias. affer af⁄
fer donec te. nō angeli in celū sz de
mones asserant in infernū. Jhero
ni. sup li. prverb. loco p̄dicto p san
guisugam intelligit diabolū. et p
duas ei⁹ filias luxuriā que semp̄ei
dicunt. Affer affer. quia auarus
non repletur pecunia. luxuriosus
quanto magis luxurie vacat. tan⁄
to amplius eā appetit. Tercio ca⁄
uere debemus a superbia tan q̄ a
vento. Attende ventum superbie
quanta vanitas superborum. qui
dum in altum prouehuntur etiam
quandoq̄ vsq̄ ad summū statū si
bi possibilem. quid vtilitatis eis ac
creſcit nisi cure et solli citudies cu⁄
mulantur ex quibus natura corrū
pitur. spiritus infirmatur. corum

pitur somnus, appetitus amittit, et sic deficientes in se non solum diminuunt dies suos sed miserrimam vitam miserabilium fine concludunt. Qui ergo vult pliari cum dracone caueat a luxuria auaricia et superbia vt supra. ¶ Dubitat consequenter quid facere debeamus vt sanctis angelis bñ placeamus. Ad hoc rñdet breuiter q; debemus ea facere inter nos et nostros q̄ faciunt angeli sancti inter se et nos. Pro quo dicendū est primo q; angeli sancti inter se tria exercicia sibi mutuo exhibent. Viuunt em̄ inter se ordinaliter, socialiter et humiliter. Viuunt inter se ordinaliter, quia vnusquisq; in suo ordine et officio perpetue pseuerat ab illo ad momentum non recedens. Unde Byom. Nō ē phas vt quis operari p̄sumat quod ad suum ordinem aut officium non spectat. Secdo viuunt socialiter. hoc est amicabiliter et pacifice vt qui p̄est non superbiat et qui subest non inuideat. Tercio viuunt humiliter q; inferiores obediunt superioribus sine rancore, et sanctiores p̄cipiunt inferioribus sine fastu sed in dei amore. Ergo si cupimus sanctis angelis placere et in eorum consorcio deputari in p̄dictis tribus eos deuotissime immitemur. Primo ergo studeamus viuere ordinaliter summo conamine ad hoc laborantes vt in eum statū et ordinem quo creati sumus reuertamur. Sic autem creati sum⁹ vt medium statum tenentes, omni creature saltem non rationali dominemur ita vt omnia sub pedib⁹ nostris conculcantes solum deum super nos veneraremur secm illū ps. Omnia subiecisti sub pedibus eius rē. Et Math. iij. Dominum deum tuum adorabis et illi soli seruies. Sic ergo immitantes angelos ordini nostro tam sollicite adhereamus vt nullum de proximis nostris in suo ordine perturbemus sed personas, res, honores et famā et omnia que eius sunt nunq̄ in offensam eius configamus ne maledictionem domini incurram⁹ Deu. xxvij. vbi dicitur. Maledictus qui trāsfert termīos proximi sui. Sic ergo ordinaliter viuam⁹ vt vnusquisq; statum suum et ordinem in quo vocatus est seruet et sideliter custodiat non declinās ad dexteram neq; ad sinistram, vt q̄ in matrimonio vocatus est custodiat legem matrimonij, et qui in lege et religione viuit custodiat regulam voti sui, et sic de reliquis. secundū illud apostoli. j. Cor. vij. Unusquisq; in quo vocatus est in eo permaneat apud deum. Ex quo patet q; qui non seruat ordinem siue statum suum eo modo quo debet non potest intrare aliquem ordinem angelorum, sed ibi habebit locum suum vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat Job x. Secundo studeamus viuere socialiter vt omni proximo studeamus nos exhibere ad obsequium ī caritate et fide non ficta confirmātes nos in bono studijs singulorū non vt eis placeamus sed vt eos ī bonum trahamus et cum eis pacē habeamus. De primo dicit apostolus. j. Cor. ix. Cum liber essem ex omnibus omnium me seruum feci

vt oēs lucrifacerem ⁊ factus sum iudeis iudeus ⁊ his qui sub lege sē tanq̄ sub lege essem. omnib⁹ omnia factus sum vt omnes saluos facerem. De scdo dicit Bern̄. Sunt plura que angelis sanctis in nobis placent ⁊ que in nobis inuenire delectantur vt sobrietas castitas. creber gemitus ⁊ orationes cum lacrimis attamen si in via hac vnitatem ⁊ pacem a nobis exigunt angeli pacis nihil eque offendit aut ad indignationem prouocat angelos q̄ dissensiones ⁊ scandala. Ex quo patet q̄ qui hic societatem nō tenent ⁊ amiciciam ad proximos ad societatem ⁊ amiciciam angelorum minime peruenire possunt. Tercio vt angeli humiliter incedamus ⁊ inferiores nobis p̄ferentes. equales venerantes. superioribus humiliter obedientes. omnib⁹ nos
T postponentes. ¶ De his tribus vt delicet ordinaliter. humiliter. socialiter dicit Bern̄. Arbitror q̄ tu qui in congregatione es bene viuis. si tu ordinaliter humiliter ⁊ socialit̄ viuis. ordinaliter vt in omni conuersatione tua custodias sollicite vias tuas in cospectu dei ⁊ proximi tibi caueas a peccato ⁊ proximi scandalo. socialiter vt studeas amare ⁊ portare infirmitates omnium ⁊ a nemine portari. omnib⁹ te exhibere affabilem et tractabilē obsequiosum ⁊ virtuosum ad omnes vt oculi omnium sint in te. demonstrantes te digito ⁊ dicentes. Hic est fratrum amator et populi israhel. Et cum hec omnia fecerimus dicamus iuxta verbum domini. Serui inutiles facti sumus quod debuim⁹ facere fecimus. Humiliter vt de nullo p̄sumas. hoc est enim angelis valde gratum vt superbiam in te ascendere non permittas. sed et te magna facientes paruum reputes. Per hanc enim humilitatem angelis places ⁊ eorum consorcio frueris sed per oppositas superbiam superbis demonibus associeris. ¶ Secundo dicendum est V ad dubium q̄ angeli sancti tria inferioribus exhibent scilicet compassionem. exhortationem ⁊ ad huius modi promotionem siue operis exhibitionē. De primo dicitur ysa. xxxviij. Angeli pacis amare flebūt De scdo dicit Bernhardus. In omni loco sedulus custos anime non cessat sollicitare eam ⁊ assiduis suggestionibus commouere. Ideo diligenter quilibet seruire debet angelo suo vt eum semper custodiat et defendat. De tercio iterū dicit Bernhardus. Discurrunt angeli medij inter nos ⁊ deum fidelissime portantes nostros gemitus ad deum et illius graciam nobis deuotissime reportantes. scdm illud Thob. vij. dixit angelus Raphael Thobie seniori. Quando orabas cum lachrimis ego obtuli orationem tuam domino ⁊c. Si ergo volumus angelis placere imitemur eos quātum ad hec tria scilicet compassionem exhortationem ⁊ promotionem cordis videlicet oris ⁊ operis amiciciam inferioribus exhibendo Inferiores autem nostros dicim⁹ non conditione nature sed qui minus habentes nostro indigent auxilio aut fauore. Primo ergo nīs inferioribus exhibeam⁹ cordis com

passionē omnibus eorū molestijs. paupertatibus et miserijs tanq̄ ꝓ prijs condolentes. Hoc debitū exhibuit pauperibus Job cū dicebat. Cōpaciebatur anima mea paupi Job. xxx. Et non minus apostolus. ij. Cor. xj. dicens. Quis infirmatur ⁊ ego nō infirmor. quis scādalizatur ⁊ ego nō vror. Hunc affectum compassionis prefert Bern̄. alijs generibus deuotionis dicens Multe miserie collecte ante oculos pietatis inspecte ipse sunt species ex quibus vngenta optima conficiuntur. Dicuntur autem ideo optima quia sic compaciens omniū passionum merita sua facit. nec immerito quia semper cōtingit vt cōpassio compacientem plus torqueat q̄ passio pacientem. ideo dominus proferendo finalem sentenciā pro electis ⁊ contra reprobos allegat opera misericordie siue cōpassionum genera pro electis in cibādo famelicos vestiendo nudos ⁊c. Per hanc ergo compassionem homo angelis placet ⁊ ad illorum cōsorcium perducitur. sed econtrario per immisericordiā ⁊ crudelitatem crudelibus demonibus eternaliter adiudicatur. Est tamen verum ꝙ non sufficit corde habere compassionez cum in oper exhiberi potest Ideo plus illam compassionem cordis sequitur scilicet oris exhortatio vt eis quibus compatimur exhortationis verba fideliter exhibeamus. Secūdo ergo hijs qui ignorancie simplicitate nobis inferiores sunt exhortationis beneficium vt in melius proficiant impendamus exhortātes singulos vt ꝓ q̄litate status sui in melius proficiāt peccatores vt resipiscant. bonos vt ꝓficiāt. tribulatos vt viriliter sufferant. imitantes Thobiā. de quo dicitur Thobie. j. Pergebat Thobias per omnes qui erant in captiuitate ⁊ monita salutis eis dabat vt de nobis dici valeat illud scdi Machab. xv. Singulos armauit non clipei aut haste munitione sed sermonibus optimis et exhortationibus. Ideo dicit Greg. Vnusq̄sq̄ nostrum si in tantū sufficit a prauitate proximum reuocat. si exhortari ad bene viuendū curat. si eternum regnum vel supplicium errāti nunciat. cum verba sancte denūciationis impendit profecto angelus existit. Hanc ergo exhortationem qui non habent ad proximos nō merent̄ hr̄e in fine vite sue ꝯsolationē ab angelis quin pocius durissimam demonū ꝓ peccatis suis increpationē que tandem illos perducit in damnabilez desperationē. Sed quia dicit beatus Johannes in canonica sua. j. Joh. iij. Filioli mei non diligamus verbo neq̄ lī gua scz tantuz ꝫ opere et veritate. Ideo vt de necessarijs nihil obmittamus der verbis ad opera ꝓcedamus. Tercio ergo angelis placere volētes nostris inferioribus impēdamus operis exhibitionem adiuuantes eos auxilio ⁊ consilio ⁊ in omnibus in quibus possumus promouere. Nunc eis victualia administrantes. Nunc a periculis munientes. nunc a tirannoruz potestatibus defendentes. apud deuz pro eis orantes ⁊ in omnibus quibus possumus misericorditer adiu

uantes ⁊ ante omnia opera miseri cordie sc̃m eorum exigencias eis exhibẽtes, que sunt pascere esurientem, potare sitientem ⁊c. vt mereamur pro his a domino in finali iudicio audire hanc dulcissimam vocem. Venite benedicti patris mei percipite regnum, ⁊ ne incidamus in laqueos durissime sentẽcie contra immiseri cordes promulgãde. Ite maledicti in ignem eternum. Ecce ex supra dictis patet quid facere debeamus vt sanctis angelis placeamus ⁊ eorum consortium intremꝰ Cum enim illis placemus, eis diligenter in suis monitis obedimus tunc tanto efficacius ab ipis custodimur protegimur ⁊ tuemur. Imploremus ergo hodie omnes angelos dei vt nos in hoc exilio custodiant ⁊ defendãt quatenus sic per eorum diligentem custodiam et nostram ad eos obedienciam valeamus consequi celestem beatitudinem, vbi cum deo patre, filio et spiritusancto omnes angli regnãt in secula seculorum nunc ⁊ in cuĩ Amen.

De sancto Jheronimo presbitero sermo, lxxxvij. Wann, xvj.

Labia sacerdotis custodiunt sciẽciam ⁊ legem requirunt de ore eius quia angelꝰ domini exercituũ est. Malachie, ij. Hec verba thematis conuenienter recitantur ad commendationem beatissimi doctoris sancti Jheronimi qui magna sciencia claruit ⁊ tanq̃ angelus domini catholicam fidem contra hereticorum perfidias defendit. Ideo a doctoribus appellatur malleus hereticorum fortissimus. Ipse enim sua doctrina totũ mundum illuminauit, cum ad vtilitatem ecclesie militantis totam bibliam de hebreo ⁊ greco in latinũ transtulit pro vt vtilius hoc eẽ ecclesie nouit. Ipe post psalmos gloria patri decantari instituit, officium diuinum ordinauit, epistolas et euangelia legi in missa distinxit ⁊ introitus missarum ⁊ gradualia et offertoria ex psalmis recepit, et plures libros contra errores hereticorum scripsit, ⁊ angelicam vitam duxit. Ideo bene congruunt sibi verba thematis. Labia sacerdotis ⁊c. Pro gracia Aue Maria ⁊c.

Labia sacerdotis custodiunt sciẽciam ⁊c. vbi supra. In quibus verbis beatus Jheronimus dupliciter venit commendandus. Primo ex sacerdotali dignitate ⁊ ipi⁹ dignissima conuersatione cum dicit. Labia sacerdotis custodiunt sciẽciã et legem de ore eius requirunt. Secũdo cõmendat ex meritoꝝ suorum sublimatione cũ subiungit. qz angelus dñi exercituũ est. Sic ergo primo in verbis thematis tangit dignitas sacerdotalis ⁊ quid ad sacerdotẽ ptineat. Scõdo excellencia meritoꝝ ⁊ pconsequẽs magnũ ꝑmiũ vt supra. Circa primũ ẽ notandũ q in themate principaliter duo notant q pertinẽt ad sacerdotem scilicet scire legem ⁊ alios ea docere. primum tangitur cum dicitur. Labia sacerdotis custodiũt sciẽciam. scõm cum subinfertur. et legem requirẽt de ore eius. Primo ergo sacerdos dz legẽ dñi scire ⁊ eã

defendere. Ideo dicit Ezechie. iij. Fili hominis speculatorem dedi te domui israhel ⁊ audies de ore meo verbum ⁊c. Debet enim sacerdos esse vt angelus peruigil custos ⁊ speculator fidelium precauens insidias nociuas hereticorum ⁊ alioꝝ membrorum diaboli qui plures ĩstigando in laqueum diaboli precipitant et ad peccata inducunt. Ideo sacerdotes dicuntur sal terre ⁊ mundi lumen. xciij. dist. sacerdotes. Nuncupantur etiam dij ⁊ angeli. xj. q. j. sacerdotibus. ꝙ dij vocentur patet Exod. xxij. vbi dicit. Dijs nõ detrahes id est sacerdotibus. Sic etiam Moyses de eo qui ad iuramẽtum deducendus erat dixit. Applica illum ad deos id est ad sacerdotes. Vñ Exod. xxij. Si latet dñs domus applicabitur ad deos ⁊ iurabit ꝙ non extenderit manuꝫ in rem proximi sui. Qđ autem dicantur angeli patet ex themate. Debet ergo sacerdos tanq̃ angelus populum sibi commissum custodire vt sit de numero eorum de quibus in ps. Angelis suis mãdauit de te vt custodiant te in omnibus vijs tuis. Ve ergo illis qui sacerdotale officiũ habent ⁊ sciencia sibi necessaria carent. tales em̃ legem dei negligũt ⁊ alios expedire nesciũt. De talibꝰ dicit Osee. iiij. Quia scienciam repulisti repellam ⁊ ego te ne sacerdocio fungaris mihi. quia tales funguntur sacerdocio sibi ⁊ nõ đo. quia alijs viam ad celum nõ ostẽdũt nec mirũ. quõ em̃ alijs possunt oñdere viã quaꝫ ipi ignorant. De illis ergo dicit saluator Math. xv Dimitte illos ceci sunt ⁊ duces cecoꝝ. Cecus aũt siceco ducatũ prebeat ambo in foueam cadunt. ¶ Talis vtiq̃ sacerdos nõ fuit beatꝰ iheronimus qui ingenio ⁊ studio suo vniuerse ecclesie seruiuit. Ideo eiꝰ fama nunc per totum mundum p̃dicat. Vnde de ipo scribit beatus Augustinus in quadam epl'a ad cyrilluꝫ sic inquiens. q̃ magnꝰ itaq̃ sit iste gloriosissimus Iheronimus in sue vite excellentissime sanctitate quomodo potest patefacere lingua mea cũ pene cunctorũ non sufficerent lingue mortalium vt eius excellenciam explicarent. Liceat ergo hic dici alter Helias. Alter hic Samuel. Alter hic Johannes baptista vite excellẽtissime sanctitate Helias. ⁊ Johãnes heremite magnis ciboꝝ ⁊ vestiũ asperitatibus carnẽ macerarunt. nõ minoris vite Iheronimus gloriosus heremita qui ꝑ quadriennium in heremo ferarũ tantũ socius extitit. quinq̃ginta annis vt venerabilis Eusebij eiusdem p̃dilectissimi discipuli littere quas pridie recepi plenius ⁊ melius fatebantur. ⁊ vt me cercius tu idẽ nosti. vinũ ⁊ sicerã aliqualiter nõ gustauit. Ab omni carniuꝫ ⁊ pisciũ esu ita se abstinuit ꝙ vix ea noĩare volebat. coctũq̃ nõ nisi in vltima egritudĩe bis ꝯmedebat Cilicino sacco carnẽ veluti ethiops macerans. desuper ⁊ panno vilissimo se tegebat. stratum alium nisi terram nunq̃ sciuit. nõ nisi semel fructibus ⁊ herbaꝝ folijs siue radicibus pastus in die. post vesperas se orationibꝰ prebens. deinceps vsq̃ ad horã scđam noctis continue vigilabat. postmoduꝫ somno fessus

B

in terra dormiens vsq; ad noctem mediam quiescebat. qua hora surgens lectionibus ⁊ scripturis sanctispūs quibus tota eccīa radiat vti lapidibus p̄ciosis intentus vsq; ad horam esus perdurabat. ita flebat peccata leuissima venialia vt q̄s eū estimasset hominē interemisse. Ter in die ꝯtinue diris verberib⁹ carnem flagellabat ita ꝙ de ei⁹ corpore riui sanguinis effluebant. qñ verbū aliquod ociosum audiebat vt pestem maximaꝫ fugiebat. sibi ociuꝫ nullū erat. semper aūt aut sacris lectionibus. aut scribendo aut docendo cunctos exercitabat. quid plura loquar. si sanctoꝝ singulorū vitas perquirerē eo vt puto maiorē neminē inuenirē. Hec August. Et subiūgit. Sꝫ qr superius Samuelē noīauim⁹ hūc fuisse samuelē oñdam⁹. Hic certe ille samuel q̄ de varijs lr̄aꝝ studijs verberibus euocat⁹ sacre scripture ministerio deputat̄. in cuius vultus lumine dei gr̄a influente vtriusq; testamēti lumen vidim⁹. In cuius brachij fortitudine hereticoꝝ ꝑs maxīa est depressa. Hic certe gloria virtutis nostre transferens vtrūq; testamētum ex hebreoꝝ lingua in grecā pariter ⁊ latinā disponēs ip̄m posteris ineternū totā pene eccīam edificauit. Vnde bñ magn⁹ apparet in sapīe ineffabilis ꝓfunditate. Liberales aūt scīas ita ꝑfecte sciuit ꝙ relatiōe oīm null⁹ adhuc sibi silis apparet. De scripturis vero sacris vti mlt̄aꝝ epl̄aꝝ suaꝝ quas ad me direxit et vt exꝑiencia didici equalē sibi neminē vnq̄ noui. hebreoꝝ caldeoꝝ. ꝑsarū. grecoꝝ. medoꝝ. arabicoꝝ ⁊ pene oīm nationū linguas et lr̄as tanq̄ fuisset in eisdē nat⁹ et educat⁹ sciuit. hec Aug. Ecce quō Jhero. alter helyas ⁊ alter samuel merito nuncupat̄. Quō aūt alt̄ iohānes baptista patet postea in dubio vno. Ex hijs patet quō beat⁹ Jhero. in se habuit plenissime primā ꝓprietatē sacerdotis vt videlicet legē sciret ⁊ eā ꝯtra hereticos et alios quoscunq; impugnantes defenderet. Sicut em̄ custoditi fuer̄t filij israhel ab angelo per colūnam nubis ꝑ diē ⁊ per columnā ignis ꝑ noctē ne occiderent̄ ꝑ Pharaonē ⁊ egypcios. Exod. xiij. ⁊. xiiij. Ita nos custodimur ꝑ doctrinā sancti Jhero. tanq̄ ꝑ columnaꝫ noctem nr̄e cecitatis illuminātē ne appropinquet diabol⁹ cum hereticis ꝫ vt nos eruamur ⁊ illi tanq̄ egipcij et̄naliter submergant̄. ¶ Scdo sacerdos dꝫ legē alios docere qd̄ innuit̄ in themate cū dr̄. Et legē requirēt de ore eius. nō em̄ sufficit sacerdoti scire ea que lex diuina p̄cipit ꝫ oꝑtꝫ vt ⁊ alios doceat quo legē diuinā impleāt. Hoc ē ꝯtra illos sacerdotes qui habent sciencia ꝑ quā docere possunt ⁊ heu alios docere nolūt nō attēdentes ꝙ eis. j. petri. ii. dr̄. Vos estis gen⁹ electū regale sacerdociū. gens sctā. ppl's acquisitiōis ⁊ virtutes annūcietis scꝫ docendo qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumē suū. Istud sciēs beatus Jhero. doctrine alioꝝ libenter insudauit. Vñ de eo legit̄. Cū reuerteret̄ de solitudine in qua quatuor annis in seruicio dei remanserat ieiunando ⁊ orando ⁊ carnem suam macerando vt supra remeā-

uit ad Betlehem vt ibi maneret vbi cepit libros sacre scripture relegere vbi ⁊ plures religiosi ad eum confluxerūt ⁊ sacras scripturas ab eo didicerunt. Sciuitq; bñ Jheroni. magnā futurā mercedem doctorū in celo scd̄m illud Daniel. xij. Qui docti fuerunt fulgebunt quasi splendor firmamenti. ⁊ qui ad iusticiaz erudiunt multos quasi stelle in ꝑpetuas eternitates. Et quantū ad hoc beatus Jheronimus etiā bene habuit angeli officiū. Vnde sicut magnus ille studens Daniel dum in scola captiuitatis esset in babilone doctorem habuit angelum sicut dr̄ Daniel. ix. ¶ Ita beatus Augustinus dum anxie cogitaret tanq̄ in carcere positus de leticia ⁊ gloria animaꝝ apparuit ei anima beati Jheronimi tanq̄ angelus ⁊ docuit eum. sicut ipse Augustinus scribit ad Cirillum in quadam epistola in hac sentencia. Eodem nāq; die a hora quo Jheronimus mortuus perpetue immortalitatis gloria se induit dum yppone in cella mea quiescerem cogitans auide q̄lis inesset leticia ⁊ gloria animabus cum xp̄o in beatitudine cupiens mihi breuem componere tractatum de hac materia ad preces seueri quondam Martini Tureñ. episcopi discipuli. receptaq; carta ⁊ calamo breuez volui scribere epistolam Jheronimo. vt quicq̄d ex hoc sentiret rñderet. Sciebā enim in tā difficili questiōe a nullo alio euidēcius viuenciū saltē posse doceri. Cū aūt iā scriberē salutatiōis exordiū Jheronim⁹ ineffabile lumē in visuz nr̄is tp̄ibus ⁊ nr̄is linguis minime declarandū subito effulsit ⁊ ineffabili īauditaq; omniū odorum fragrācia cellulā respersit in q̄ stābam. mox ⁊ membroꝝ virtutes amisi. nesciebā em̄ eū mortuū ⁊ tā sublimem eū sedem in celo accepisse. itaq; quia talem oculi mei nunq̄ perspexerunt lucē. olfact⁹ meus non senserat odorē. tā nouis inauditis signis obstupuerā. Inter hec vox illa emicuit Augustine Augustine Augustīe quid queris putas ne breui immittere vasculo mare totū. breui includere pugillo terrarū orbē. celū frenare ne vsitatos exerceat cursus. que oculus null⁹ hominū videre potuit tuus videbit. que auris nulla per sonū hausit audiet tua. que cor hūanū nullaten⁹ intellexit nec etiā cogitauit existimas te ītelligere posse. infinite rei finē infinitāq; mēsurā quō mecieris poci⁹ terraꝝ orbē ꝑuul⁹ teneret pugill⁹. poci⁹ a motu ꝯtinuo celuz desisteret q̄ gaudioꝝ ⁊ gl̄ie q̄b⁹ beatoꝝ aīe sine fine potiunt̄ minorē intelligeres ꝑticulā nisi vti ego exp̄iēcia docearis. discurre adhuc breui tp̄is spaciū. īpossibilia facere ne coneris donec impleat̄ tu⁹ vite cursus. hic nō q̄ras que alibi quo tā feliciter ꝓperas inuenire possunt. ad hec Aug. obstupuit ⁊ aliq̄lē sumēs audaciā tremebūda voce dixit. q̄s es tu q̄ tā felix es ⁊ tā dulcia loq̄ris At ille. nomē meū q̄ris ihero. illius p̄spiteri cui iā epl̄az mittēdā scribere cepisti sum aīa illi⁹ q̄ hac hora ī betlehē iude carnis onere deposito oī celesti comitatu. om̄i illustrata splēdore ⁊ pulchritudīe tā gl̄iose et tam ineffabiliter ad regnum celorum pergo ibi sine fine mansura.

nullum expecto glorie defectū ꝫ augmentū qñ iterum iungar corpori glorificato ⁊ nō morituro. Cui Augustinus. vtinam virorū eximie tui mereret esse pedissequus. ꝫ queso tui seruuli quez dilexisti im mūdo recorderis vt tuis interuentionibus a peccatis emunder tua gubernatione. recto calle in offenso pede ꝓcedam. tuis defensionib⁹ assiduis ab inimicis mihi ꝯtinue insidiantib⁹ ꝓtegor. tuoq̄ sancto ductu salutis attingā portum. placeret vtinā voluntati tue aliqua mihi interroganti respondere. At ille quod optas dicito. Cui iterū Augustinus. Vellem intellligere vtꝝ beatoꝝ anime quedā velle possint que obtinere nequeant. Cui anima sancti Jhero. Vnū Augustine noueris ꝙ sanctoꝝ anime ita in illa eterna gloria suut solidate ⁊ firmate in dño ꝙ nulli sibi inest alia voluntas nisi dei qua nihil velle aliđ possunt. etem̄ quecunq̄ volunt ⁊ deus vult ⁊ implet. nemo quippe nostruz suis fraudat̄ desiderijs quia nihil p̄ter deum quis nostrū optat Sic ergo scribit Augustinus de illa visione Cyrillo. pluribus horis gloriosissima anima ibidem mecū manens trinitatis sanctissime vnitaten ⁊ vnitatis trinitatem. filij a p̄re generationē. spūssancti a p̄re ⁊ filio ꝓcessionē. angelicas ierarchias ⁊ ordines ⁊ eorundē beatorū spirituū ministeria. beataꝝ etiā animaꝝ felicia gaudia ⁊ alia vtilia ⁊ grauia hūanis intellectibus q̄ subtiliter. delectabiliter ⁊ euidēter q̄ etiā mirabiliter mihi auido patefecit si linguis hoīm loquerer nō explicarē sermonē. deinde ab oculis meis lux ista disparuit sed multis postmodū dieb⁹ ineffabilis odorū suauitas remāsit. Hec Augu. Ex hijs ergo patet q̄ efficax studencium doctor fuerit beatus Jheronimus q: Augustinū docuit de p̄missis ⁊ ecc̄iam sctāz totā illustrauit. scripturā aperiens. bibliā trāsferēs ⁊ plurimos libros scribēs. Hec de primo prīcipali. ¶ Scđo principaliter dixi ꝙ in verbis thematis notat̄ excellencia meritoꝝ btī Jheronimi ⁊ percōsequēs eius ineffabile premiū a deo cū dr̄. Quia angelus dñi exercituū est. nā excellēcia meritoꝝ suoꝝ satis intelligit̄ ꝑ hoc ꝙ demones fugiūt vbi deuote īuocatur btūs Jheronimus. ⁊ ꝓ hoc merito dr̄ angelus. Sicut em̄ angel⁹ dñi ptātem hz ligandi ⁊ calcandi demones ne noceāt hoībus electis scđm ꝙ dr̄ Apoc. xx. Vidi angelū descendentē de celo habentē clauez abissi ⁊ cathenā magnā in manu sua ⁊ app̄hendit draconē serpentez antiquū qui vocat̄ diabolus et sathanas ⁊ ligauit eū ꝑ annos mille id est vsq̄ ad finē mundi. nā diabolus iā ꝑ xp̄i passionē ligatus est vt nō habeat tantā ptātē nocēdi hoībus quantā habebit ī fine mđi ¶ Sic btūs Jheronimus pugnat ꝓ suis ꝯtra diabolū. hoc bñ oñdit Cyrillus in quadā epl'a ad Augu. sic inquiēs in sentēcia. Sabinianus hereticoꝝ fautor duas asserēs in xp̄o volūtates ⁊ qđ pei⁹ ē qñq̄ in se discordes. ad cuius ꝓbationē adduxit verbū saluatoris. Pater si fieri p̄t transfer a me calicē istuz eliciens ex hoc ratiōes grauissimas

pene ineytermi'nabiles q̄ ꝑ ꝑs vna
volūtate voluerit passionem fu-
gere, altera eandem cogente opor-
tuerit subire. Ex hijs dicebat q̄ cri
stus multa voluit que obtinere nō
potuit. Et subdit Cyrillus. Tan-
tū in nos doloris eycreuit q̄ mag-
nitudinez explicare non nequim⁹
peruertebat nanq̄ idem pestifer lu
pus gregem nobis commissum et
quoddam opusculum confecit de
hoc, falsis probans rationibus hoc
sic esse, et hoc idem opusculum vt ei
fidem daremus glorioso ascripsit
Jheronimo. Cuius aūt falsitatis
noticiam competiens quidam bo-
ne memorie Siluan⁹ sancte eccie
Nazareth archiepiscopus scies ti
bi Augustino glorioſum Jheron
mum epistolam super huius erro
ris destructionē non multum ante
sui obitum edidisse nobis insinua
uit. Predictum ergo hereſiarcham
cum suis discipulis quodā die dñi
co ad ecclesiam Jherosolimam in
trauī ad disputandum et suuz ne
quissimum errorem reprobandum
quo cum suis discipulis et vniuer
sis nostris suffraganeis et plurib⁹
alijs orthodoxis in dicta eccia adu
natis disputatio a nona vsq̄ ad
vesperam tendit. Dum autem di-
ctus hereſiarcha opusculum per se
false compositum glorioso Jhero
nimo allegaret. Has beati Jheroni
mi iniurias siluanus ferre non va
lens ex mayima dilectione quam
habuit ad beatū Jheronimū. vnd̄
et quasi ab omnibus alter Jheroni
mus dicebaī ꝓtra dictū hereſiarch
az ꝓtin⁹ surrexit dure eū increpās
Dū aūt inter eos longa oriret̄ ꝓten
cio et alter alterū opprobrijs cōfun
deret in fine ambo sic statuerunt,
q̄ si vsq̄ in presentis diei horā no
nam beatus Jheronimus hoc op⁹
false compositum euidenter osten
deret predictus hereſiarcha capite
puniret̄. Sin autez archiepiscop⁹
siluanus, quibus finitis singuli ad
propria remearunt. Per totam au
tem noctem vnusquisq̄ nostrum
orationibus vacans vigilabat vt
nobis in oportunitatibus auxiliū
eueniret a dño qui neminē in se spe
rantium spernit. Statuto aūt die
et hora hereſiarcha letus ecclesiaz
intrauit cum suis nequicie filijs.
hinc inde vt leo discurrens. stabat
aūt omnis fidelium cōcio in eccia
quilibet sancti Jheronimi clamās
nomen. Jheronimus aūt finxit se
orationibus supplicancium non in
tendere ad tempus vt mirabilior
appareret. et ego dicit Cyrillus to
tus profusis lachrimis quid accide
ret expectabā. cū aūt nihil mirabi
le apparetz cepit sentire hereſiarcha
canina rabie vt siluan⁹ qd̄ pmise-
rat expleret. Siluanus ergo letiſſi
mus iuit ad locū decollationis tā
q̄ ad nupcias et lachrimātes ep̄os
et alios catholicos hijs ꝓsolabaī v
bis. Gaudete mecū carissimi et no-
lite tristari pl⁹ meis ꝑcis merui q̄
pacior. Post hoc genua flectēs ait
O sctē Jhero. adesto mihi si placet
q̄q̄ hoc et maiori dign⁹ sum sup-
plicio tū ne falsitas locū teneat ve
tati succurre qd̄ si pbas nō ē vt ad-
iuuer propicius esto mihi vt in ho
ra mortis glorie tue non sim exps
Et sic spiculatorem alloquitur vt
feriat. Sz audi mirabilia. Eleuat

spiculator ensem vt vno ictu caput antistitis amputet. ⁊ adest subito gloriosus Jheronimus ⁊ cunctis cernentibus manu extensa tenet ensem siluano imperãs vt surgat. deinde hereſiarcham increpans inuenis scripturas falſe compositas eiq; minans ab omnium euanuit oculis. et hereſiarche caput terram pecijt detruncatuz tanq; ſi enſe ſpiculator vno ictu ipm amputaſſet. tunc cuncti qui aderant deo gracias egerunt ⁊ glorioſo Jheronimo. ⁊ diſcipuli hereſiarche ad viam veritatis redierunt. Ecce quantũ exemplar hic antiſtes siluan⁹ factuz eſt omnibus xpianus. non enim ille xpianus eſt qui pro veritate mori timet. hec Cirillus. Ecce quomodo beatus Jheronimus pugnat cõtra diabolum qui erroꝛem dictum
G q; hereſiarcham conuicit. ¶ Hoc etiam oſtenditur in quodam alio miraculo quod ſcribit Cyrill⁹ Auguſtino in eadem epiſtola de ſancto Siluano quomodo dyabolus poſtiam dictum miraculum inuidia motus in forma ſiluani epiſcopi quandam viduam viſitauit nocte vt cum ea cõmiſceretur qua clamante diabolus in camera in angulo ſe locauit ⁊ cum baculis pcuſſus domum vidue exiuit ⁊ ad domuz ſiluani properauit ac ſi ipe ſiluanus hoc nephas perpetraſſet. Mane autem facto cuncti concurrerunt dicentes Siluanum incendio dignum qui ſub ſpecie ſanctitatis tanta mala facere voluiſſet. ſiluanus occulte ad ſepulchruz ſancti Jheronimi fugit quo ibi per duaꝝ horaꝝ ſpaciũ manente quidã, venit ei improperans ⁊ gladio cellũ eius tranſfigere voluit. tunc ſiluanus clamauit. Succurre glorioſe Jheronime ⁊ ſtatim ille in gutur proprium gladium immerſit. ſtatim caſu alius venit putans hoiez a viro dei interfectum ⁊ ſiluanuz gladio interficere volunt cui accidit vt primo q; ſtatim vir dei clamauit. Succurre glorioſe Jheronime. Et ſtatim duo alij eccleſiam intrauerunt. putantes hos duos a Siluano interemptos tunc ſtatim vnus ex eis furia repletus dixit. Tu mulieres ad tuas libidines cogis ⁊ nunc homicidium duplex feciſti ⁊ ſic enſe eum perimere voluit. At Siluanus more ſolito clamauit. ſuccurre Jheronime glorioſe ⁊ ſtatim huic tercio accidit vt duobus primis. quod videns alter q; ſecum eccleſiam intrauit ſtatim clamauit ſiluanum nigromantico ⁊ magica arte hoc feciſſe ⁊ ſic dignum incendio ⁊ ſic populũ cõuocauit. omnes accurrunt. ſiluan⁹ ſtetit vt agnus inter lupos nil aliud dicens niſi hec verba. iuſte hec patior quia in deum meum peccaui grauiter. tunc ſiluanus innocẽs capitur vt ad ſupplicium trahatur. Tunc ſubiungit Cyrillus. Hec ad mea ſonãt aures ⁊ triſtis cũ lachrimis venio ⁊ populo manu ſilenciũ inducens. ſed populus magis furore inflammabatur. Cuz autem extra eccleſiam ſiluanus captus duceretur cunctis cernentibus glorioſus Jheronimus de loco in quo iacebat ſurrexit tanto circũfultus lumine vt videntes ſuſtinere nõ poſſent ſed in terram caderent et Siluan⁹

ni capiens dexteram hijs qui cum captum tenebant imperauit vt dimitterent. Inter hec mulier demone obsessa catenis manibus ⁊ pedibus ligata ad ecclesiam portat. ⁊ ꝯ statim mulieris pes tetigit limen diabolus clamauit. miserere miserere gloriose Jheronime. nazper te crucior ante tempus. cui glorioſus Jheronimus. Nephãde spiritus ab hac exi famula ⁊ tuas fallacias quas contra Siluanũ egisti in siluani forma te demõstrãs detege. ⁊ statim diabolus apparuit in omni forma sicut cum nobili vidua ita vt omnes siluanũ archiepiscopum putarent. ⁊ sic siluano fama restituitur. Tunc ait Jheronimus siluano voce leui. Siluane carissime quid optas tibi placitum me facturus. At ille. mi domine vt hic me amplius non relinqs At Jheronimus. quod optas fiat ⁊ statim spacio vnius hore siluanus expirauit. Ecce quomodo glorioſus Jheronimus pro suis dilectis pugnat contra diabolũ vt angelus fortissimus. Bene ergo dicit. Angelus domini exercituum est. Ex his patet ad quantam dignitatẽ sciencia sacre scripture perduxit Jheronimum. Non autem sic alie artes pro quibus grauiter correctus fuit. sicut ipe de se refert. hec de scdo. Dubitatur circa predicta an beatus Jheronimus habuerit aliquas conditiones speciales propter quas dicitur angelus exercituum. Respondetur breuiter ꝙ sic. Vnde sicut angeli dei defendunt oppressos se inuocantes. ⁊ dirigũt errantes ⁊ eos precedunt in via ⁊ pro orantibus deuote apud deum intercedunt. Ita beatus Jheronimus propter hec tria merito dicit angelus. quia fuit prouidus oppressorum defensor. preuius errantiũ antecessor. et propicius errantium interceſſor. ⁊ se inuocantium adiutor. Primo ergo beatus Jheronimus dicitur angelus quia fuit oppressorum prouidus defensor. Angeli autem oppressos propter deum protegunt ⁊ defendunt. Sicut dicitur danielis. iij. Angelus domini descendit cum Azaria et sociis eius ī fornacez ⁊ excussit flammã ignis dum rex babilonis eos misisset in ignem. sicut heri audistis de festo sancti Michaelis. Ita beatus Jheronimus succurrit oppressis. sicut de ipo scribit Cyrillus patriarcha in dicta epistola ad Augustinum sic dicens. Post obitum beatissimi Jheronimi quedaz hereticorum secta inter grecos surrexit que ad latinos vsq; peruenit qui suis nephãdis rationibus nitebantur probare ꝙ anime beatorum vsq; adventualis iudicij diem quando corporibus erant reuniende visione ⁊ agnitiõe diuina in qua ꝯsistit tota btitudo sctõꝝ priuabãt. ⁊ dãnatoꝝ silr vsq; ad diẽ iudicij nullr cruciarent penis. Quoꝝ rõ talis erat Sicut aĩa in corpe meruit vel peccauit ita cũ corpe pmia recipiet vl penas. Asserebãt etiã de illa secta nullũ fore purgatorij locũ ī quo aĩe que non dum de suis peccatis plenam egissent penitenciam purgarentur. Et subdit Cyrillꝰ ꝙ hec secta inualescente tantus dolor in eum irruit vt pigeret eum viuere.

Et sic cunctis suis suffraganeis et alijs catholicis conuocatis ieiunia et orationes eis indixit vt diuina bonitas suam non sic permitteret ledi fidem. Et ecce mira res. et forte similis nunq̃ visa trib⁹ expletis diebus ieiuniorum et orationum subsequenti nocte gloriosus Jheronimus suo dilectissimo filio Eusebio oranti manifeste apparuit et alloquendo benigne dixit. In hac pestifera secta minime formides quia sibi finis imponendus erit. quem Eusebius nimio splendore fulgentē intuitu quasi de graui somno euigilās pre gaudio dulces lacrimas fudit. ita vt penevocem formare non posset. attamen quantum poterat clamare cepit. Pater meus Jheronim⁹ es. et hec verba pluries iterans ait. Cur me pater deseris certe tenebo nec dimittam. nec sine tuo filio quem dilexisti gradieris. Ad quem Jheronimus. Non te dilectissime fili deseram vicesimo nanq̃ die me seq̃ris et mecum in gaudio sine fine permanebis. Sed hec Cyrillo cunctisq̃ fratribus annuncia vt die crastina iuxta p̄sepe dñi vbi meū quiescit corpus omnes in vnum conueniant tam catholici q̃ illius secte viri et trium hominum qui ī hac sunt vrbe hac nocte defuncti cadauera in locum vbi meum humatū est corpus facies portari. sup quos saccum meum quo vtebar scilicet cilicinum pones et statim vite pristine restituti hanc exhibebant benedictionem. Et sic Eusebio Jheronim⁹ valedicens discessit. Mane autē facto Eusebi⁹ Cyrillo cuncta narrauit vt ipe fatetur in hac epistola. Et Cyrillus omnes vt dixerat Jheronimus conuocauit. O mira dei clemencia. accedens itaq̃ venerabilis Eusebius ad singulorum cadauera flexis genibus manibusq̃ in celum eleuatis sic orauit. O deus cui nihil impossibile vel graue est immense fortitudinis et virtutis qui facis mirabilia magna solus et nullum in te speranciuz spernis. exaudi nunc preces tuorum fidelium vt tua quam dedisti fides inuiolata maneat. et vt hic error appareat per merita tui dilecti iheronimi. introduc in hec cadauera animas quas de ip̄is egredi voluisti. qua oratione facta cilicio quo beatus Jheronimus supra carnez vtebatur tangens cadauer protinus in ip̄m vite sp̄m introduxit. et ita consequenter de alijs. et sic omnes perfecte sunt resuscitati q̃ ceperunt animarum beatarum gloriam et peccatorum penas tam purgatorij q̃ inferni clara voce omnibus intimare. Et subdit Cyrillus q̃ sibi postmodum dixerunt q̃ beat⁹ iheronimus eorum animas introduxerat in paradisum purgatorium et infernum vt que ibi agebantur patefacerent vniuersis. eisq̃ dixerit vt ad corpora redirent et de perpetratis peccatis penitenciam agerent. quia ea die et hora qua venerabilis Eusebius mortuus erat et ipi migraturi erant et si bene agerent essent cum eo gloriam adepturi. quod et factum est. Quales aūt penas narrauerint memini me lacius alibi dixisse. Hoc tamen scribit Cyrillus q̃ quadam vice vnū

eorum semper flente cur fleret inter
rogauit. At ille post interuallum
dixit. miror quod homines qui se mori
nō dubitant tanta securitate viuūt
et non semper flent. nam omnes pe
ne q̄ in mundo excogitari possunt
minime pene ī inferno aut purga
torio equari non possunt. vnde si il
las experiēcia nosceret homo mal
let omnes penas quas omnes ho
mines ab Adam sustinuerūt et ad
finem mundi sustinebunt simul
sustinere q̄ minori pena que est in
inferno aut purgatorio vna die tor
queri. Et subiunxit quod infernales
pene in nullo differunt a penis pur
gatorij et econuerso. nisi quia iste
sunt temporales ille vero eterne. di
xit etiam quod tanta diuersitas esset
penarum paganorum et malorum xp̄ia
norum quod licet ineffabiles essent pa
ganorum pene tamen quasi mille vi
dent̄ respectu aliarū. Hec Cyrillus
Augustino vbi supra. Ecce quo
modo beatus Jheronimus ad in
star angeli fuit puidus opressorum
defensor cum fides opprimeretur
Scdo beatus Jheronimus merito
dicitur angelus quia fuit p̄uius er
rancium antecessor. Jdeo de ipo di
ci pōt illud Malach. iij. Ecce ego
mitto angelū meum qui p̄parabit
viam ante faciem meā. ¶ Qd licet
specialiter dictū sit de Johanne ba
ptista tn̄ congruit btō Jheronimo
quē btūs Aug. coequat Joh. bap.
in epl'a ad Cyrillū dicēs. Porro ne
aliquibus deridendi laqueuz inijce
re videar Johanni baptiste et apo
stolis in sanctitate et gloria equalē
esse sanctissimum virum Jherouī
mum fateor. vnde non dum quatu
ōr dieb⁹ expletis que in visione ha
bui narrabo non carnali amore vl'
alia causa sed veritatis amore per
reuelationem diuinit⁹ mihi factā
quarta nocte p̄cedēte cogitanti mi
hi quid laudis et reuerencie Jheroni
mo retexerem dum sic disponerem
tibi de hoc epistolam scribere hora
noctis media me somnus oppres
sit et ecce maxīa mihi affuit āgelorum
multitudo inter quos plus infini
tum sole fulgentes erant duo viri
ita similes vt nulla in eis videret̄
differencia nisi quia alter tria serta
ferebat in capite ex auro et lapidi
bus p̄ciosis. alter vero duo. ambo
candidissimis induti collobijs vn
diq̄ auro et gemmis contextis. ac
cesserunt illi ambo ꝓpe me et sub si
lencio paulisper steterunt. et inde il
le qui tria serta ferebat hijs verbis
me alloquebat̄. Cogitas Augusti
ne quas debeas laudes de Jheroni
mi veritate ꝓferre et certe diu cogi
tans nō dum cogitasti. sed ad hoc
ambo venimus et eius tibi gloriā
indicemus. Hic certe meus socius
quem vides Jheronimus ipe est.
qui sicut mihi equalis ī vita et sctī
tate fuit ita per omnia in gloria ē
equalis, et que possum ipe potest. et
que volo ipe vult. et sicut deum vi
deo et cognosco sic et ipe. Sertum
vero tercium quod plus fero illo aure
ola est martirij quo vitam finiui
corporis. ipe autem eo quod tam paci
enter et gaudenter in mundo labo
res. penitencias. erumnas. contu
melias. afflictiones et cetera mul
ta pertulit premium martirij non
amisit. tamen quia gladio vitam
non finiuit aureolam que in signū

martirij datur talem non habet. Alia vero duo serta que habemus aureole sunt que solis virginib⁹ ⁊ doctoribus dant̄ vt ab alijs discernantur. Ad hoc respondit Aug. vt ipe refert. Quis es dn̄e mi. At ille. Johannes baptista sum q̄ ad hoc ad te descendi vt tibi nunciarē iheronimi gloriā quatenus ip̄m gentibus nuncies. Hoc enim scias ꝙ honor et reuerencia qui simul sanctis exhibetur ceteris omnibus exhibetur. quia propter caritatem ineffabilem qua seinuicem diligunt quilibet sanctorum. ita de alterius gaudet gloria sicut de sua. ⁊ sic minor de maioris gloria gaudet ac si eam haberet. Hijs dictis societas illa discessit. Et subdit Aug. Expergefact⁹ itaq̄ a somno subito tātos sensi caritatis ardores quātos in me vnq̄ senseram nec deinceps aliquis inuidie aut superbie appetitus in me fuit. Et sequitur. Testis est mihi deus qui omnia nouit anteq̄ fiant ꝙ deinde tantus ī me extitit caritatis feruor ꝙ plus alieno bono gaudeo q̄ meo. plus affecto omnibus subesse q̄ preesse Hec Aug. Ecce quomodo beatus Iheronimus fuit preuius erranciū antecessor dum Augustinus a Johanne baptista presente Iheronimo sic instruitur. ⁊ ideo bene angelus nobis viaz domini preparās nuncupatur. ¶ Tercio beatus Iheronimus bene dicitur angelus quia est propicius orancium intercessor Angeli enim pro deuote orantibus affectuosissime apud dominum intercedunt. scd̄m illud Thobie. xij. Quando orabas cum lachrimis ⁊ sepeliebas mortuos ⁊c̄. ego obtuli orationem tuam domino. Sicut Iheronimus deuoto oratori Eusebio affuit presidio sicut scribit Cyrillus in predicta epistola ad Augustinum. Aduenientе enim die quo venerabilis Eusebius a beato Iheronimo in visione se migrare sciuerat die tercio preeunte languore febrium concussus memor magistri sui Iheronimi se nudum super terram a fratribus deferri fecit et singulos osculans fratres benigna eos consolatione confortabat vt in sancto proposito manerent. Deinde saccum quo gloriosus Iheronimus indutus erat afferri fecit ⁊ supra se poni iussit. ordinauitq̄ se nuduz ad instar magistri extra ecclesiam in qua iacebat sancti iheronimi corp⁹. sepeliri P⁹ hoc corpe cristi domini nostri se muniens. se beato iheronimo commendauit ⁊ sic per triduum corporali locutione ⁊ visione priuatus circumstātibus alternatim fratribus psalterium. passionez domini ⁊ alia sacra legentibus iacuit. Sed audi terribile quod sequit̄. A die quo moriturus erat per duas horas ante beate anime exitum venerabilis eusebius tam terribiles actus cepit ꝑ agere ꝙ circumstātes monachi pauore territi velut amentes in terra iacebant. nam quandoq̄ transuersis oculis manibus simul iunctis facie terribili. voceq̄ dira quasi sedens clamabat. non faciam. non faciam. mentiris. post hoc ad terrā rediens faciē in terrā firmabat inquantū poterat clamans. Adiuuate fratres ue pereā. quod mona

chi vidētes lachrimātes ⁊ tremtes eū interrogauerūt. qd habes pr̄. ad quos ille. nō videtis demonū agmina que me debellare cupiunt. et illi. quid te facturū volebant cū dicebas. nō faciā. At ille. conant̄ nāq; vt diuini noīs blasphemus īueniar ⁊ ideo hoc me nō facere acclamabam. At illi. quare pr̄ faciē abscondebas in terram. ⁊ ille. vt eoꝝ aspectū nō cernerē q; tam turpis ⁊ terribilis est ꝙ omnes pene que in mdo sunt eiꝰ respectu nihil sunt. inter hec verba actꝰ priores reiterans sic ad extremam horā vsq; deuenit Fratres aūt qui astabant pauore ⁊ dolore pterriti veluc mortui stabāt quid facerēt nescientes ꝫ oīpotens deus qui suos nō derelinquit in tpe necessitatis ad extremā itaq; horam venerabili Eusebio puenienti gloriosus Jheronimꝰ apparens eū benigne ꝯfortauit. cuiꝰ aduentū oīs illa demonū turba quasi infinita eius timore pterrita ab eo velut fumus euanuit. ⁊ omnes astantes audierunt ab Eusebio has voces. Vñ venis pr̄. quare tm̄ moratus es queso filiū tuū nō derelinquas. Cui subito cunctis audiētibus alia vox rñdit. Expecta filine formides q; te nō deseram quez tm̄ diligo. qua voce audita breui decursa morula venerabilis Eusebius expirauit. qua quidem hora illi tres qui resucitati sunt migrauerunt. ⁊ cuz Eusebio ad eterna gaudia vt puta peruenerunt. Hec Cyrillus. Ex hijs ergo patet ꝙ beatꝰ Jheronimus bene dicit̄ angelꝰ q; nō solum fuit prouidus oppressoꝝ defensor ⁊ preuius errancium antecessor sed fuit etiam ꝓpicius orancium intercessor. ⁊ hoc ex eo habuit quia gracia diuina p̄uentus sacrā scripturam tradens ⁊ in ip̄a meditans mundū illumīauit. inimicos fidei catholice ꝓstrauit ⁊ credentes saluauit ⁊ in fide confortauit quia labia eius iuxta thema custodierūt scienciam legis dei. ⁊ alij ex eius ore legem didicerunt ⁊ impleuerūt. eo ꝙ tanq̄ angelus dñi vitam ducens cunctos exemplari vita deuz timentes edificauit ⁊ in bono firmauit. Imploremꝰ ergo hodie gloriosissimū Jheronimū vt sua nos intercessione ab omnibus insidijs diaboli defendat ⁊ gratiam viuendi a deo nobis impetret ꝑ Jhesum xp̄m dominum nostrum Amen.

De sancto Maximiliano sermo sequitur. Wann. xvij.

Beati sunt serui illi quos cum venerit dñs inuenerit vigilantes Lu. xij. Vos estote parati. quia qua hora nō putatis filius hominis veniet. Vigilate quia nescitis qua hora dñs vester venturus sit Math. xxiiij. Hodie agimus festum beati Maximiliani patroni nostri cuiꝰ corpus in hac eccīa sancti Stephani ꝓthomortiris requiescit. ⁊ si dignū ē venerari oēs sctōs ⁊ electos dei ad laudez ⁊ gloriam oīpotētis dei qui ī suis sctīs laudat̄. specialiter tamen illos veneramur quoꝝ reliquie nobiscum sunt condite. ⁊ magis illos qui dū viuerent sua doctrina nos illuminauerunt. Quanto magis venerari debemus sanctū Maximilianū

cuius non solum habemus apud nos reliquias. immo & totū corp⁹ qui & non solū nunc noster patronus exist̄it sed & hic dum viueret hanc Patauien̄. ecclesiam suis doctrinis illuminauit & plebem sibi subiectam sanctissima sua vita in bono confortauit. Hic vtiq; ne tirannī atq; heretici sibi subiectam plebem suis erroribus macularent diligenter vigilauit vsq; ad mortem quia p fide martirio coronatus fuit. quare merito beatus & de numero illorum esse dicit̄. de quibus dn̄s in verbis thematis dicit. Beati sunt serui illi quos cū venerit dn̄s inuenerit vigilantes vbi supra. Pro gr̄a Aue Maria.

Beati sē serui illi nē. vbi supra Lu. xij. In hijs verbis ad pfectū nr̄m duo nobis sunt notanda vicz primo vt simus ī diligēti & solerti vigilia ꝯsciencie nostre ne in aliquo deū offendat cū dr̄. Quos cū venerit dn̄s inuenerit vigilātes. Scdo p̄miū huic merito correspondēs cū dr̄ a principio. Beati sunt serui hic in spe & tādē in re. ¶ Circa primuz est notandū scdm Innocentium in quodā sermone de ꝯfessorib⁹ q anima duobus modis dormit ī vicijs & duobus modis vigilat in virtutibus. dormit per errorē & ignorāciam. dormit per torporem & negligēciā. Cōtra primū modū orat p̄s. Illumīa oculos meos ne vnq; obdormiam in morte. id ē ne obuoluar vnq; criminali pcō. Vbi dicit glo. & alibi. Delicta quis ītelligit ab occultis meis munda me. q. d. Multa sunt quibus delinquimus que ignoramus. Contra scdz modum dicit Salomon p̄uerbiō. vj. Vsq; quo piger dormis q̄n ꝯsurges ex somno tuo. paululum dormies. paululū dormitabis. et sequit̄. Et veniet tibi quasi viator egestas. Vterq; autem somnus p̄dict⁹ est damnabilis & mortalis. nā ignorans ignorabit̄ & negligens negligēt̄. Dū em̄ culpa nescit̄ penitēcia nō agit̄ & ideo venia nō dat̄. Duz cura negligit̄ medicina nō querit̄ & ideo sanitas desperat̄. q; si ex pigricia nō querit medicinā nō sanabitur sed infirmitate morit̄. Illd̄ declarat Innocencius per illud qd̄ scriptū est. ij. Reg. iiij. Legit̄ enim ibi q duo principes latronū Rechab & Boana venientes in domuz Jßboseth qui dormiebat super stratum suū meridie & ostiaria dom⁹ purgans triticū obdormiuit. qui p cussertūt eū ī inguine & sublato capite abierūt. Sed quia vt dicit apostolus ad Ro. xv. Quecunq; scripta sunt ad nr̄am doctrinā scripta sunt vt per pacienciā & ꝯsolatōnez scripturarū spem habeamus. nam oīa in figura contingebant illis. j. Cor. x. Ecce tā Jßboseth q̄ ostiaria dormiebat. Ostiaria que triticum purgabat a lolio. frumentū a vicio ipa est rō quo discernit bonū a malo. virtutē a vicio. que si forte per ignorancia obdormierit vt ostia domus id est sensus corporis nō custodiat. duo principes latronū id ē spūs cupiditatis & spūs superbie q̄ sunt duo vicia. Quia radix oīm malorū est cupiditas. ad quā ptinet oīs illicit⁹ appetit⁹ et inicium oīs pcī supbia ad quā spectat oīs iiqua p̄sumptio. ingressi domū

statim Jßboseth dormientē id est animū negligentē in inguine feriunt id est per carnis delectationez occidunt. nihil em̄ magis amicū ē voluptati q̄ ociū. Qd̄ etiaz poeta cognouit cū ait. Queritᷣ egistᵘ quare sit factᵘ adulter. Inprompta cā est desidiosus erat. Bene ergo Jßboset vir ꝯfusionis interp̄tatᷣ quia dignus est ꝯfusione qui negligit vigilare. Ideo dicit Jhero. Semper aliquid opis facito vt te diabolus inueniat occupatū. Propterea dn̄s p̄cepit math. xxiiij. Vigilate ergo q̄ nescitis qua hora dn̄s vr̄ vēturᵘ sit. Et apl's ait. j. petri. v. Fratres sobrii estote ⁊ vigilate in orōnibᵘ vestris q̄m̄ diabolus aduersarius vester tanq̄ leo rugiens circuit quē deuoret querēs cui resistite fortes ī fide. ¶ Et si dicerz quis habeo nūc q̄ vigilare debeo ⁊ nō dormire per ignoranciā ⁊ negligenciā q̄bus modis tn̄ vigilare debeo ꝯtra illa vicia. Rn̄det Inno. vbi supra q̄ vigilare debemus duobus modis in v̄tutibus scz p fidē cordis ⁊ p sollicitudinē opis p fidē cordis aduersus errorem ⁊ ignoranciā per sollicitudinē opis. ꝯtra torporē ⁊ negligenciam. Illud on̄dit apl'us. j. ad Cor. xvj. Vigilate ⁊ orate ⁊ state in fide. viriliter agite ⁊ ꝯfortamini vt omnia vr̄a in caritate fiant opera Nā sine fide impossibile est placere deo ad Heb. xj. Et fides sine operibus mortua est Jacobi. ij. Jdo dicit saluator Joh. xij. Dum lucez habetis credite in lucem vt filij lucis sitis. Et apostolus ad Gal. vj Dū tempus habetis operamini bonum ad omnes. Maxime autē ad domesticos fidei. Sz quare. respōdet Innocenciᵘ. Veniet em̄ tempᵘ quando nec agere poteritis nec videre. quando videlicet dicetur vobis illud Math. xxij. Ligatis manibus ⁊ pedibus mittite eum in tenebras exteriores. Ligati em̄ manibus non possunt agere ⁊ p̄iecti ī tenebras exteriores nō possunt videre. Vigilate ergo quia nescitis quando veniet dn̄s. nam ⁊ si nihil sit morte cercius. nihil tn̄ hora mortis est incercius. Est em̄ nobis hora mortis semper incerta vt semp sit nobis suspecta vt ita sp nobis viuere liceat tanq̄ mori semp opteat. Ex omnibᵘ p̄dictis habemus q̄ homo semper debet esse in custodia sue ꝯsciencie vigilando ne deū offendat omittendo vel ꝯmitendo Hoc autem nihil aliud est q̄ semper esse in timore dei. ¶ Illius habemus exemplum in vitaspatruz de abbate Machario quē cū interrogabant fratres quare ita siccus siue macer esset. Respōdit. Sicut lignum cum quo carbones ardentes versantur semper consumuntᷣ ab igne. Sic homo si mentem suā tenuerit in timore dei ip̄e timor ossa eius consumit. Quod vtiq̄ bene ostendit beatus Jhero. dicēs. Quocienscunq̄ diem illū scz iudicij ꝯsidero toto corde ꝯtremisco. ⁊ siue comedo siue bibo siue aliquid alid̄ facio semper videtur illa tuba terribilis sonare in auribus meis. Surgite mortui venite ad iudiciū. Ad hunc terrorem beatus Jhero. hortabatur discipulos suos cum iam esset in vltima egritudine ꝯstitutᵘ dicens. Si noster genitor timuissz

nunq̃ cecidisset. primum enim omnium malorum fuit presumptio. q̃ nõ timet de se p̃sumit. quõ inter latrones quis onustus auro securus gradit̃. Saluator q̃d nos alid̃ docet nisi timorẽ. Vigilate inquit q̃ nescitis qua hora fur venturus est. hec Jhero. Et post pauca subdit. Nemo inter serpentes cũ securitate habitat. qui sanctior ⁊ sapiencior est plus semper timeat. Cecidit ille sapiens Salomon. Cecidit ⁊ eius genitor Dauid electus scd̃m cor dñi Timeatis fratres iterũ rogo. vndiq̃ timeatis. q̃ beatus est vir timens deũ. Ecce quõ beatus Jheronimus hortatus ẽ discipulos suos ad timorẽ mdi qui est vera vigiliaqua quilibet hõ hic vigilare dz ne deũ offendat. Hunc timorẽ et vigiliã quantũ habuerit sctũs maximilianus patronus noster bene ostendit eius legenda qui nõ solũ pro se ꝫ et ꝓ grege sibi ꝯmisso diligẽtissime vigilauit vsq̃ ad mortem. Nunc ꝯsequenter ꝓsequendo scd̃m membrũ diuisionis thematis scd̃i vel tercij est videndũ. quare vigilare semper ⁊ timere debemus quia ignoramus aduentũ dñi aduenientis in morte cuiuslibet. nescimus em̃ qñ veniet. ¶ Pro quo notandũ ꝙ scd̃z Jnno. vbis̃. dñs q̃tuor modis venit ad nos. primo ⁊ vltimo venit semel. scd̃o ⁊ tercio venit sepe. primo venit in mdm ad redẽptionẽ. vltimo veniet in iudicio ad retributionẽ. scd̃o venit in mentem ad sanctificationẽ. tercio venit ĩ carnẽ ad dissolutionẽ. i. in morte. De primo dr̃. Exiui a pr̃e meo ⁊ veni in mdm. Joh. xvj. De vltimo. Videbitis filiũ hoĩs venientẽ in nubibus celi cũ ptãte magna ⁊ maiestate math. xxvj. De scd̃o dr̃. Ad eũ veniemus ⁊ masionẽ apud eũ faciemus Joh. xiiij. De tercio Cũ venerit ⁊ pulsauerit ꝯfestim aperiant ei Lu. xij. Venit vt aĩam quã dedit accipiat. pulsat vt per carnis molestiã mortẽ vicinã annũciet. nescitis aũt qñ dñs veniet sero. an media nocte. an gallicantu. an mane vbi Jnno. per q̃tuor illas horas intelligit q̃tuor hoĩs etates scz puericiã. adolescenciã. iuuentutẽ atq̃ senectutẽ. Jn quibus dormit q̃ negligit ⁊ ignorat. vigilat qui credit et opat̃. porro qui dormit in vna vigilet saltẽ in alia. q̃ quacũq̃ hora peccator ꝯuersus fuerit ad penitenciã vita viuet ⁊ nõ moriet̃ ait dñs Ezech. xviij. Nemo tñ lõganimitatis eius paciencia abutat̃ diuci⁹ q̃ quanto magis deus sustinet in p̃senti tãto grauius puniet in futuro. neq̃ q̃s p̃stituat longã vitã q̃a sicut ait saluator. Qua hora nõ putatis filius hoĩs veniet vbi supra Jdeo multi se deceperũt ꝓponẽtes penitere in senio. Videmus em̃ ad experienciã ꝙ tales in senio minus sunt dispositi q̃ in iuuẽtute. ⁊ non mirũ q̃ nõ meruerũt gr̃am a deo sibi dari ꝑ quã ad deũ ꝯuerti possent Jdeo scriptum est Ecc̃iastes. ix. Quodcũq̃ p̃t manus tua facere instanter operare q̃ nec opus nec rõ nec sc̃ia nec sapĩa erũt apud inferos quo tu ꝓperas. Et Ecc̃iastici. v. dr̃. Ne tardas ꝯuerti ad dñm ⁊ ne differas de die in diẽ. subito em̃ veniet ira illius ⁊ in tempore vĩdicte disperdet te. Jlld̃ bene nobis dñs

exemplificauit de diuite dicente luce.vij. Anima habes multa bona posita in annos plurimos requiesce comede. bibe. Dixit aut illi deus. Stulte hac nocte repetent a te que aut parasti cuius erut O vtinam aduerterent hoc illi qui immersi sunt totaliter curis rerum tpalium. qui et tedium habet in omnibus que respiciunt salutem eorum. vtique hoc aduertit btus Maximilianus qui post obitum parentum suorum diuitum et fidelium oia que reliquerunt indigentibus distribuit. qui et postea ppter famam sanctitatis vite sue electus est et receptus in archiepm lauracensem. postq sanctus Quirinus antecessor suus factus est primas eccie. Aquilegien. Cum aut sctus Maximilianus in vinea dni in laureato et in hac Patauien. eccia que etiam sibi suberat diligenter aliqd diu laborasset fructuosissime in extirpandis erroribus infidelium et vicijs plurimis accessit ad locum natiuitatis sue in Celeyam volens etiam ibi extirpare errores plures quos ibi pullulare nouerat. et cum sua saluberrima doctrina plurimos ibidem edificasset amputato capite palmam martirij consecutus est. Sz qz dns dixit illos seruos beatos qui hic diligenter vigilant Lu.vij. Bti sunt serui illi quos cum venerit dns inuenerit vigilantes. ¶ Est notandum q dupley est btitudo vna vie altera patrie. Btitudo vie ostitit in spe. Beatitudo patrie ostitit in re. ista ostitit in fide. illa ostitit in gloria. ista ostitit in timore. qz beatus vir qui timet dnm. illa consistit in gaudio et securitate. De beatitudine vie dr in ps. Beati immaculati in via qui ambulant in lege dni. ꝑ de beatitudine patrie dr in ps. Beati qui habitant in domo tua dne in secula seculoz laudabunt te. Isti ambulat sed illi habit at. quia isti laborant diligenter vigilando vt supra sed illi quiescunt. isti exercentur in lege. sed illi delectant in laud. Beati ergo sunt serui illi quos cum venerit dns inuenerit vigilantes. sed modo beati sunt per spem tandem per rem. modo per fidem. tandem per speciem siue claram dei visionem. modo per meritum. tandem per pmium. modo per graciam tandem per gloriam. Ac si dicere vellet dns suis seruis bene vigilantibus Beati estis qui sic vigilastis. quia pro hac diligenti vigilia consequamini pmia in btitudine etna. Hec est beatitudo eterna vt cognoscant te deum verum et quem misisti Jhesum xpm. Joh.xvij. Perfecte nacq beatus est cui omnia optata succedunt. et certe qui deum videt quic quid desiderat habet. Delectaris in sapiencia habes quod cupis. qz deus est pfectissima sapiencia. Que attingit a fine vsq ad finem fortiter et disponit omnia suauiter. in quo omnes thesauri sapiencie et scientie sunt absconditi. Delectaris in pulchritudine. si deum vides habes quod cupis quia deus est perfectissima pulchritudo in quam desiderant angeli prospicere. Eius pulchritudinem sol et luna mirant sicut dixit btā agnes. Delectaris in pace si deum vides habes qd cupis.

quia ipe est perfectissima pax qui
fecit vtraq; vnū. cuius pax exupe
rat oēm sensum. delectaris in lu
ce si deū vides. habes qd cupis. q̄a
ipe est perfectissima lux que illumi
nat oēm hoīem venientē in hunc
mdm. ⁊ ipe habitat lucem inacces
sibilem. Delectaris in fortitudine.
si deū vides habes qd cupis. qr deꝰ
est ꝑfectissima fortitudo. cui nihil
est impossibile. cuius voluntati ni
hil resistit. qui est fortis ⁊ potēs su
per omnes deos. Sed ⁊ delectaris
forsitam in dulcedine. vere ipe est
summa dulcedo. De qua dicit scri
ptura. q̄ magna multitudo dulce
dinis tue domine quam abscondi
sti timentibus te. Gustate ⁊ vide
te inquit quoniam suauis est dn̄s.
dulcis ⁊ rectus benignus ⁊ pius.
Beati sunt ergo illi quos cum dn̄s
venerit inuenerit vigilantes. ⁊ sic
omnia in deo consequentur opta
ta. Hec Inno. sentencialiter vbi
F supra. ¶ Dubitatur circa ea que di
cta sunt. Sunt ne alique cause pro
pter quas vigilare debemꝰ in timo
re dei que hic ī via nos ad hoc mo
nere debent. Ad hoc respondet hol
kot super libro sapiencie ꝙ triplex
causa exprimit̄ in scriptura quare
vigilare ⁊ vigilanter in omnibus
nos debemus habere. Prima cau
sa est hostilitas crudeliuz inimico
rum nobis aduersancium. Scda
debilitas nostra in resistēdo ī hac
terrestri habitatione. Tercia cau
sa est vtilitas fideliter consequen
di vigilantibus. videlicet beatitu
do. de qua supra. Primo diligenter
vigilare debemus ꝓpter crudelita
tem inimicorum nostroruz. Sicut
em̄ hoīes existentes in bello nō pos
sunt bene somno vacare. ita ⁊ nos
qui sumꝰ quotidie in bellis multis
sp vigilare debemus. Vn̄ in p̄s. dr̄
Cōculcauerūt me ī imici mei tota
die qm̄ mlti bellātes aduersuz me
Pugnat em̄ ꝯtra nos caro q̄ nobis
est ītima. mds extra nos ⁊ demo
nes circūquaq;. ergo necesse habe
mus vigilare. Illius habemus ex
emplū in irrōnabilibus. Vn̄ sicut
dicūt naturales grues inter se vigi
lias diuidunt. ⁊ ista que dz vigila
re lapidē tenet in pedibus vt si illa
dormit lapis cadēs ipaz ⁊ alias ex
citet. si ergo auis insensata que vi
gilare nō tenet̄ sic sibi ꝓuidet ꝯtra
somnū mlto magis nos ꝯtra som
nū cautelā ꝯtinuā habere debemꝰ
⁊ hoc dico ꝯtra somnū mortal' pec
cati. quia recte sicut dormiens nō
sentit quicq̄d secū agat̄ extrinsecꝰ.
nisi vehementer tangat̄. Ita pctō
res multi nisi vehemēter tangant̄
a deo tribulationis aut corpis mo
lestia vel aduersitate nō ꝯuertunt̄
ad deū cui vigilare deberēt ꝫ ī pec
catis suis dormiētes nō senciūt se
esse a diabolo ligatos ⁊ ab oī bono
alienos. Hoc attēdēs apl's petrꝰ ī
quit vbis. Fratres sobrij estote et
vigilate ⁊c. ¶ Et notāter adiūgit G
sobrietatē vigilie nō ebrietatē. qr
ebrietatē necesse sequit̄ multꝰ som
nus. Et dicit Holkot ꝙ de aduer
sario nr̄o diabolo est sicut de qua
dam duce carthaginensi. Iste eniz
dux habuit bellum ꝯtra quosdam
de Affrica. qui erant nimis auidi
ad bibendum vinum. Quod intel
ligens dux predictus tunc contra
eos vsus est cautela illa. Accepit

em̄ multa dolia vini et miscuit cū vino succū cuiusdā herbe que vocatur mādragora. que quidē herba ē multum somnifera. Sicut docet Aresto. de somno et vigilia. Facit em̄ hoīes ita ꝓfūde dormire ꝙ fiūt insensibiles. et ideo solet dari hoībus qui sunt propter aliquam infirmitatē curandā secandi vt possint sine dolore secari. Ille ergo dux dolia vini hac herba infecta dimisit ī tentorijs suis et fugit. derelinquēs ad cautelā tentoria sua. Qđ cū vidissent Affrici gaudentes tentoria intrant et inueniētes victualia cū vino in abundancia comederūt et biberunt de isto vino infecto ⁊ statim oēs sic oppressi sunt somno ꝙ nullomodo se iuuare poterant. Qđ explorans dux p̄dictus de nocte redijt super eos et miseros sicut voluit trucidauit. Ista cautela mortalitet vtitur diabolus ꝯtra hoīes quos tentat. Vinū em̄ qđ letificat significat gaudiū vel lasciuiam secularem. Istam leticiā siue iocunditatē diabolus sic commiscuit succo mandragore id est delectatione luxurie ꝙ omnes ex eo bibentes fiunt quasi insensibiles. Quod patet de istis qui inseruiūt gaudijs et lasciuijs secularibus. ¶ Mādragora aūt est herba habens masculū et feminā et omnia lineamenta humani corporis in se p̄fert et ad generationis fecunditatē ꝯfert. Vñ gen̄. iij. dixit Rachel sorori sue Lye de Jacob viro suo. Dormiat tecū in hac nocte ꝓ mandragoris filij tui. Et ideo merito mandragora voluptatē carnis designat quia tota mundana iocunditas inter hoīes hijs diebus diabolo ꝓcurante. qui nos semꝑ cautelose debellat de succo voluptatis est infecta. Ideo homines viciosi dormiūt in peccatis et ad correctionē p̄dicatorū et eorū qui curam habent reperiunt̄ insensibiles vt dicat quilibet illud ꝓuerbioꝝ. xxiij. Verberauerūt me ⁊ nō dolui. traxerūt me ⁊ nō sensi quando euigilabo ⁊ rursus vina reperiā Non sic carissimi nos ita faciamꝰ sed sequamur apl'm vbi supra dicētem. Sobrij estote ⁊ vigilate ⁊c. Sobrietas em̄ est mr̄ oīs virtutis sicut ecōtra voluptas ⁊ crapula mr̄ oīs vicij. Scđa causa quare ī hac vita vigilare debemus ē debilitas nr̄a in hac terrestri habitatiōe vñ homo qui iacerz in domo ruinosa ex oī parte debili ⁊ simul sciret cū hoc ꝙ aliquis exterius ꝯtinuo suffoderet muros ad eum occidendi. vtiqꝫ nō daret se somno si esset prudens ꝫ ꝯtinue vigilaret. Ita domus aīe est corpꝰ luteū vel terreū. scđz illud Job. iiij. Qui habitat domos luteas qui terrenū habēt fundamentū ꝯsumunt̄ velut a tinea. Fossor ē mors que indefinēter nitit̄ ꝑfodere domū nr̄am vt furet̄ aīaz cū pctīs si posset vel cum penis debitis ꝓ peccato. Et ideo bene dicitur Math. xxiiii. Si sciret paterfamilias qua hora fur veniret vigilaret vtiqꝫ ⁊ nō sineret ꝑfodi domū suā. ꝫ timendū ē ne de nobis fiat sicut de pueris nauiter notis. De quibus dicit Aristo. ī de somno ⁊ vigilia ꝙ pueri quando pariuntur dormiunt et habent oculos clausos. ꝓpter consuetudinem dormiendi in matrice. Sicut est de multis

peccatoribus q̃ꝫdiu in eis inualuit ꝯsuetudo dormiendi. negligencie. pigricie ⁊ accidie ꝙ vigilare nõ possunt in bono opere ß cauendũ ẽ eis ne incurrãt epilensiã mortaliter. Sicut em̃ epilensia est infirmitas cerebri. faciens hominẽ subito ⁊ ex inopinato cadere. Ita tales qñq̃ subito a deo infirmitate mortali tangunt̃ ex qua vsu rõis priuant̃ et sic in suis peccatis moriunt̃. Tercia causa quare vigilare debemus est vtilitas fidelis amministrationis. Sumus em̃ sicut serui vigilãtes de nocte ⁊ expectantes aduentum dñi sui de nuptijs redeuntis. nupcie sunt in celo ineffabilis gaudij de clara dei visione ⁊ hũanitatis xp̃i cũ deitate ꝯiunctione. que sunt vere nupcie celestes. De quibus nupcijs vẽturus est dñs nr̃ ihesus xp̃us in die iudicij descensurus ad totũ mundũ iuxta sua merita iudicandũ. Vigilemus ergo qꝛ nescimus qua hora dñs nr̃ venturus sit. Math. xxiiij. Et Lu. xij. dicit dominus. Sint lumbi vestri precincti ⁊ lucerne ardentes in manibus vestris ⁊ vos similes hominibus expectantibus dñm suum qñ reuertatur a nuptijs vt cum venerit ⁊ pulsauerit confestim aperiant ei. Sed q̃uis omnes sic vigilare debemus contra tentationes inimicorum nostroꝝ ne succumbamꝰ Et specialiter ꝯtra septẽ fures id ẽ septez vicia capitalia que nobis furant̃ septẽ nobiles virtutes. qꝛ superbia nobis furat̃ humilitatẽ. auaricia misericordiam. luxuria castitatem. ira pacẽ ⁊ concordiã siue pacienciã. gula temperanciã. inuidia ꝓximorum dilectionẽ. ⁊ accidia deuotionẽ. Maxime tñ prelati et curam animaꝝ habentes vigilare debent ne oues sibi ꝯmisse occidant̃ a diabolo aut satellitibꝰ suis hereticis aut alijs quibuscunq̃ occasionem peccatoꝝ p̃stantibus. In cuiꝰ signum cuz xp̃us discipulos dormientes inuenisset specialiter increpauit Petrũ dicens. Symon dormis nõ potuisti vna hora vigilare mecum. Mar. xiiij. Ac si diceret. Tu quem constitui caput aliorum specialiter vigilare debuisti ⁊ alios cõtra tentationes armare. Hoc vtiq̃ fecit sanctus Maximilianus patronus nr̃ qui ita prouide vigilauit vt non solum in ecclesia laureacen̄. sed et in omnibus ecclesijs suorum suffraganeorum eius fama ⁊ sanctitas nota fieret in exemplum ꝯuersionis multoꝝ pctõꝝ. Inuocemus ergo hodie dulcissimũ patronum nostrum sanctum Maximilianum vt sicut corporaliter nobiscum requiescit ita spiritualiter suis intercessionibus apud deuz nos non deserat sed in omnibus tribulationibus ⁊ tentationibus nobis succurrat prestante dño nr̃o Jhesu xp̃o qui est bñdictus in secula amẽ

Sermo alius de sancto Maximiliano episcopo. lxxxix.

iliges dominũ deũ tuũ ex toto corde tuo math. xxij. Theophilꝰ ĩ breuiloq̃o diuersaꝝ arciũ dicit. In puo igne vitꝝ frãgit̃ ĩ magno ꝯsolidat̃. rõ qꝛ puꝰ ignis nõ ẽ tante v̄tutis vt posset sil' ⁊ semel circumquaq̃ vim ignitiuam indu

cere. Spiritualiter per ignem ĩtel-
ligit̃ dilectio. De qua Lu. xij. Ignẽ
veni mittere in terrã. Sz per vitꝝ
intelligit̃ homo propter debilitatẽ
nature. Cum enim iste ignis dile-
ctionis est prauus tunc vitrum id
est homo frangitur tedio ⁊ distra-
hitur ⁊ tepescit in opere. scilicet ꝙ
orat sine deuotione. dat elemosinã
et ieiunat cum attediatione ⁊ mur-
mure. Sicut enim rota non vncta
sonum facit et cantum. sic ⁊ tales
sine caritate sunt ĩ murmure. Ra-
tio scd̃m Aug. Talis vnusquisqꝫ ẽ
qualis est dilectio sua. Si dilectio
praua sic ⁊ opera. Si aũt ignis di-
lectionis est magnꝰ solidat ⁊ robo-
rat hominẽ ĩ bonis opibus. Sicut
fecit in sancto patrono nr̃o Maxi-
miliano cuiꝰ hodie festũ agimus.
qm̃ caritas ⁊ dilectio eũ solidauit
vsqꝫ ad mortẽ quã pacienter pro fi-
de sustinuit qꝛ caritate dei inflam-
matus nihil ꝑ xp̃o aggredi timuit
Vnde Jhero. Nihil amantibꝰ du-
rũ nihil difficile eo ꝙ caritas om̃ia
suffert. Jdcirco cũ scriba siue legis
doctor ĩterrogauit de mãdato ma-
gno. rñdit ihs dicens. Diliges dñm
deũ tuũ ex toto corde tuo ⁊c. ¶ Cir-
ca thema ꝑ ꝯmẽdatiõe sancti ma-
ximiliani. Nota ꝙ signa dilectio-
nis dei sunt septẽ. Primũ ẽ pctõꝝ
vitatio. p̃s. Qui diligitis deuz odi-
te malũ id ẽ peccatũ. Grego. Qui
adhuc ꝑ illicita desideria defluit ꝑ-
fecto deũ nõ amat. Rõ scd̃z Aug.
omel. viij. sup Joh. Caritas ⁊ pec-
catũ mortale opponunt̃. nisi vnũ
radicitꝰ euulsum fuerit reliquũ plã-
tari nõ poterit. Hoc signũ habuit
b. Maximilianus. nã cũ vnicꝰ essꝫ
filius nobilis ⁊ diuitis viri in Ce-
leya quã quidã Petronellaz esse su-
spicant̃. que ciuitas potẽtissima di-
uicijs locuples. ⁊ pallacijs marmo-
reis famosa ⁊ celebris extitit vt eiꝰ
ruine demonstrãt. Jp̃e septẽnis ex-
istens cuidã sctõ p̃spitero tradit̃ in-
struendus in lege dei. Anno vero
xiij. etatis sue pr̃e eius feliciter mi-
grante a seculo. Matre v̄o eiꝰ post
eũ sex annis dũtaxat in viduitate
viuente. qua defuncta pctã vitãdo
se in sctã vita custodire studuit.
Scd̃m signũ dilectiõis dei ẽ oĩm
tpaliũ abrenuntiatio. Jhero. Per-
fectꝰ xp̃i seruus nihil querit preter
xp̃m. Et dicit cũ apl'o. Oĩa arbi-
tratus sum vt stercora vt xp̃m lu-
crifacerẽ. ⁊ hoc ẽ signũ ꝑfecti amo-
ris. De quo Greg. viij. moral'. Ad
culmen ꝑfectiõis tendũt qui exteri-
ora oĩa relinquunt. Et sic sanctus
Maximilianus post mortẽ paren-
tũ oẽm familiã suã liberaliter ma-
numisit de predijs suis distribuẽs
vnicuiqꝫ scd̃m suã ꝯditionẽ. Resi-
duũ vero nõ in ꝯmerciũ viliũ ⁊ in-
famiũ ꝑsonarũ vt ille filius ꝓdigꝰ
dissipauit ꝫ insinũ pauperũ et deo
seruienciũ abscondit certus ex pro-
missiõe dñica se pꝰ hãc vitã receptu-
rũ cẽtuplũ ⁊ ꝑhennẽ gl'iaz possessu-
rũ. Terciũ signũ dilectiõis dei ẽ v̄-
tutũ frequẽs opatio. Symõ de cas-
sia. Nescit feriari dilectio. Cui cõ-
sonat greg. Amor d̃i opat̃ magna
si ẽ ⁊ cessat opari vbi nõ ẽ. ⁊ sic b.
maximilianꝰ mlt̃a bona opa opa-
tus ẽ. Nã cũ Eutheriꝰ laureaceñ.
archiep̃s vocãte dño p̃sentẽ md̃m
reliq̃sset. ⁊ sctũs Quirinus filius il-
lustris Philippi senioris. Qui do-

minus fuit Pannonie inferioris. id est vnius partis vngarie et superioris id est patrie huius vsq; ad Augustam qui electus in romanorum regem primus ex romanis imperatoribus fidez catholicam et sacrum baptisma ad predicationem Origenis sususcepit omniū vocib⁹ eligeretur in archiep̄m laureacen̄. Qui postq̄ aliquot annos laureacensem feliciter gubernasset ecclesiam. tandem assumptus est ad ecclesiam Acquilegien̄. pro primate. Post cuius assumptionem beatus Maximilianus votis tocius eccīe acclamantibus populis eligitur in archiep̄m laureacen̄. De quo generalis fama erat. q̄ similem non haberent virum irreprehensibilem vita et in sancta ꝯuersatiōe. Quo renitente tandem victo et ad pontificij culmen assumpto in humilitate. modestia. caritate. temperancia et alijs virtutibus ampli⁹ creuit et instetit operibus pietatis. iusticie et misericordie. Recepto em̄ a beato Sixto qui tunc romane sedi p̄fuit bn̄dictione reuersus suā ꝓuinciam fidem catholicam et mores diligentissime p̄dicauit. et ea v̄bo que dixit ope prius fecit. exēplo xp̄i qui cepit facere et docere. ignorantes viuaciter illuminando. negligētes in via dei exhortando. ꝓteruos arguendo. frigidos vera caritate inflāmādo. ꝓ vt hec et similia ad op⁹ boni pastoris ꝑtinent. Quartū signū dilectionis dei ē verbi dei delectabilis auditio et ꝯuersacio. Eccīastici. iij. Qui diligunt illū seruabunt mādata illi⁹. Videm⁹ em̄ q̄ amatores audiūt libent̄ de amatis fari. Johā. viij. Qui ex deo ē v̄ba dei audit. et eiusdē. xiiij Si quis diligit me sermonē meuz seruabit. Greg. Vnusquisq; seip̄z interroget an deū diligat si sermonē ei⁹ seruat. Hoc signū habuit beatus Maximilian⁹ qui ꝯmēdat⁹ p̄dicto p̄spitero noīe Oranio mire innocencie et ꝓbate sanctitatis viro oculto tn̄ ꝓpter metuz ꝑsecutoꝝ vt eū sacros apices et legē dn̄i in q̄ ipe p̄spiter satis ꝑfectus fuit instrueret. quem ipe puer aure beniuola et intenta libentissime audiens et tanq̄ patrē spiritualē sp̄ comitans cuncta que ab eo siue ab alijs religiosis et sapientibus didicit in vētre memorie recōdēs diligeut̄ ruminare nō desijt vt tanq̄ aīal mūdū dn̄ice aptaret̄ seruituti. Quintū signū dilectiōis dī ē de sp̄uali defectu ꝓximoꝝ ꝯtristatio. j. ad Coꝝ. xiij Caritas nō gaudet iniq̄tati ß plus dolet. Aug. Qui nō dolet de malo ꝓximi nō ē in eo caritas dī. Et sic b. Maximilianus ꝯdoluit malis ꝓximoꝝ. ido errātes ⁊ saucios peccatoꝝ vulneribꝰ īfundēs oleū ⁊ vinū arguendo. obsecrādo. imperando. increpādo. ad penitēciā vocare conabat̄ in oī paciēcia ⁊ doctrina Sextū signū dilectionis dei ē aliorū ad dei seruiciū ꝓuocatio. De quo Greg. Tanto amplius quis deum diligit quāto plures alios ad dei dilectionē adducit. nā scd̄m Grego. Nullū tale deo sacrificiū sicut zel⁹ aīaꝝ. Hūc zelū habuit b. Maximilian⁹ nā mltos gētiles ⁊ paganos quib⁹ adhuc plena erat sua ꝓuīcia ista presens ꝑ suā p̄dicationē et miraculorum operationen ad fidem

adduxit ⁊ sancte matri eccīe extra quā nemo saluari p̄t vniuit. Ideo de eo dicimus illud Ambro. in sermone de ꝯfessoribus ⁊ pōtificibus. Quante ergo huius sancti p̄ris nostri Maximiliani in eterna beatitudine sunt glorie que tantoꝝ filiorū deuotione letat̄. in xp̄o em̄ Jhesu per euāgeliū nos genuit. ⁊ quicquid in hac plebe ⁊ in nobis inuenitur virtutis ⁊ gracie de misericordia largitatis dei ꝑ huius sanctissimi patris nostri p̄dicationem atq; orōem quasi de quodā lucidissimo riuulo emanauit. Septimū signū dilectionis dei est aduersitatū propter deū libens baiulacio. j. ad Corinth. xiij. Caritas omnia suffert. Greg. Qui fortiter amat omnia equanimiter portat. Ratio Bern̄. Omnia grauia caritas facit leuia etiā mortem paruipēdit Can̄. viij Fortis vt mors est dilectio. Hoc signū habuit beatus Maximilianus qui omnes aduersitates huius mundi ⁊ mortē ꝑ fide xp̄i glorioso martirio sustinuit. Nam postq̄ sanctus pontifex in vinea dn̄i sollicite fere per triginta annos laborasset appropinquāte vocatiōis sue termīo accessit ad Celeyā locū sue natiuitatis ī quo sciebat adhuc aliquos errores pullulare. dumq; illos euellere summa diligentia conaret̄ inuidente sibi hoste salutis humani generis ceptum negocium sil' ⁊ vitam eius interrupit vna dies ī fausta. Mittitur enim a Numeriano ⁊ Carino cesaribus hijs temporibus quidam prefectus Eulalius ad vrbem Celeyam vt insultus hunorum. tartarorum ⁊ aliarum nationū ab oriente veniencīū cum fortissimis agminibus freqnēter has terras que tunc romanis suberant et tributa soluebant vastanciū cōpesceret. qui multas ciuitates pertransiens valida manu xp̄ianos quos inuenit ad ydoloꝝ sacrificia pertraxit. nolentes vero sibi ꝯsentire diuersis cruciatibus interemit Ingressus ergo Celeyam hora tercia noctis iussit clamare voce p̄conia vt vniuersi vtriusq; sexꝰ absq; dilatione ad templū martis ꝯuenirent eumq; placarent sacrificijs vt de hostibus cū quibus erant ꝯgressuri ꝯcederet triumphuz. Ad cuius iussum ꝯcurrunt pagani multi etiam qui fidem xp̄i ꝓfessi sunt. alij timore pene. alij leuitate thura ydolo cremantes ⁊ varias victimas offerentes. Qd̄ audiens beatus Maximilianus ꝯstanter super hoc tyrannum arguit. ⁊ habita cū eo de fide xp̄i longa disputatione cū idolo sacrificare nollet ductus ad phanum martis capite truncatus est extra muros vrbis Celeye tempore beati Gay pape Anno dn̄i ducētesimo octuagesimo nono quarto ydus octobris. Venientes autem xp̄iani nocte sepelierunt corpꝰ eiꝰ iuxta ciuitatem humili sepultura propter metum paganorum. Nūc vero corpus eius ad Patauiā trāslatum est vbi cum beato Valentino requiescit. Ibi dominꝰ plurima signa ⁊ miracula per merita ip̄ius sicut in vita sic et post mortē eius ostendere dignatus est ꝛc.

De sanctis Simone ⁊ Juda sermo. xc.

I mundus vos odit scitote qꝛ me priorem vobis odio habuit. Joh. xv. Scribit btūs Aug. super ps. viij. ⁊ habet in. c. sex differencie. xxiij. q. iij. ꝙ sex sunt differencie retributionum. ¶ Scilicet
A reddere pro malis bona. non reddere mala pro malis. hec sunt bonorum sed primum melius. Non reddere bona ꝑ bonis. reddere mala pro bonis. hec duo maloꝝ sunt. et posterius deterius. Reddere bona ꝑ bonis ⁊ mala pro malis. hec duo mediocrum sunt ⁊ prius propīquum bonis. quod xp̄us non arguit sed plus oportere dicit quia ⁊ ethnici hoc faciunt. posteriꝰ ꝓpinquū malis conuenit tamē ⁊ bonis. vnde etiam lex modum vltionis statuit dicens. Oculum pro oculo. dentem pro dente ⁊c. Judex enim nō odio sed delectatione iusticie malum pene infligit malo pro malo ab eo commisso. quod etiam deus iustꝰ iudex fecit. pessime ergo agit qui reddit malū pro bono. ad qđ īducit iudiciū qđ vtiq; iudei cōtra xp̄m egerunt. nā cum multa bona ⁊ innumera beneficia eis ꝯtulerit multa mala ei reddiderunt. verba obprobriosa. ꝯtumeliosa. ꝑ bonis verbis sue doctrine vocando eum seductorem ⁊ demoniacum ⁊ huiusmodi. verbera durissima flagelloꝝ pro bonis miraculorum ī eis factis. Refectionem felleam ꝑ refectione sua suaui. Demuz retribuerunt malum mortis pro bono vite eius dato. totum hoc egit odiuz eorum. Ita etiam ex odio egerunt iudei ⁊ pagani contra sanctos apostolos ꝑsequendo eos vsq; ad mortem. ⁊ pdixit eis saluator dicens. Si mundꝰ vos odit scitote qꝛ ⁊c.
¶ In presenti sermone erunt duo B
articuli. primus de odio dei. scdus de odio ꝓximi. Ad euidenciā primi nota ꝙ odium dei est duplex. scz actiuū ⁊ passiuū. Odiū dei actiuum est quo ip̄e deus odio habet peccatores. De quo dicit Achior holiferni Judith. v. Deus illoꝝ scz israhelitarū odit iniquitatē. Et. Jacob dilexi Esau odio habui. Odit aūt deus nō scđm passionem que ē cū transmutatione corporali sicut odiunt aīalia qꝛ deus incorporeus est. nec etiā odit cum mutatiōe affectus ⁊ voluntatis sicut odit angelus et homo qui variant̄ in affectibus ⁊ motibus voluntatis. deꝰ autem immutabilis est ⁊ vnicum voluntatis actū hz. qui nō differt a sua voluntate ⁊ essencia. Est ergo odium dei ad creaturā ip̄a subtractio gracie vel nō conferre eam et punicio peccati. Et quia omnis creatura inquantum creatura ē bona quia a deo facta. Ideo bene dr̄ Sapīe. xj. Diligis omnia que sūt ⁊ nihil odisti eorum que fecisti. et sic nō odit nec punit peccatorem ī quantum creaturā sed inquantuz peccatorem id est ratione mali qđ ip̄e deus non facit. Quamuis autē odiat omnem iniquitatem p̄cipue dicit Salomon deum sex odire et permaxime septimum quod additur. ¶ Dicitur enim ꝓuerb. vj. Sex C
sunt que odit dn̄s ⁊ septimum detestatur anima eius. Oculos sublimes id est superbos ⁊ arrogantes

linguam mendacē que ſcz eſt habi
tuata in mendacijs dicendis. ma
nus effundentes ſanguinē innoxi
um id eſt crudeles homicidas. cor
machinans cogitationes peſſimaſ
vt facientes cōturationes ⁊ prodi
tiones tractātes pedes veloces ad
currēdū in malū. id eſt qui p̄cipitā
ter ⁊ ſine ꝯſideratione feſtinā̄t ad
mala. teſtem fallacē id eſt menda
cū in iudicio. ſeptimū eſt qui ſemi
nat inter fratres diſcordias. Scdz
odiū dei dē paſſiuū quo eū odiunt
peruerſi peccatores. ⁊ de iſto ſunt
tria declaranda. primū dē modali
tas. ſcdm cauſalitas. terciū grauí
tas. Primū dē modalitas. ¶ Vbi
vidēdū eſt quō deus poſſit odio ha
beri vt dicit ꝓpus in themate. ⁊ in
eodem. c. dicit. Viderunt ⁊ oderūt
me ⁊ p̄trem meū. Moduz declarat
ſcūs Tho. ſcda ſde. q. xxxiij. ar.
j. dicens. Odiū eſt quidā mot⁹ ap
petitiue potencie que nō mouetur
niſi ab aliquo appⁿhenſo. Deus aūt
dupliciter appⁿhendi ſiue ꝯgnoſci p̄t
ab hoīe vno mō ſcdm ſeip̄m vt cū
per eſſenciā videt. Alio mō p effe
ctus ſuos qñ videlicz inuiſibilia dei
per ea que facta ſunt intellecta cō
ſpiciuntur. Deus aūt per eſſenciaz
ſuā eſt ipa bonitas quā null⁹ odio
poteſt habere. quia de ratiōe boni
eſt q̄ ameť. Et ideo impoſſibile ē
q̄ aliquis deum per eſſenciam vi
dens odio eū habeat. Effectū aūt
dei quidam ſunt q̄ in nullo poſſunt
eſſe contrarij voluntati humane.
vt creare. benefacere. eſſe. viuere. ī
telligere. quodlibet eoz eſt appeti
bile ⁊ amabile omnibus. vñ ſcdm
q̄ deus appⁿhendit vt actor hoz
effectuum non poteſt odio haberi.
Quidam ſunt effectus dei qui repu
gnant inordinate voluntati hūa
ne ſicut eſt inflictio pene ⁊ coercio
ſiue exhibitio. cohibitio peccatorū
per legem diuinā que voluntati p
peccatū depⁿrauate repugnat. ⁊ ido
in ꝯſideratione taliū effectuū deus
ab aliquibus odio habeť inquantū
ſcz appⁿhendit vt peccatoz phibi
tor ⁊ afflictor. ⁊ ſcdm hanc ꝯſidera
tionē poteſt declarari. ¶ Scdm de
odio dei qđ dicit cauſalitas. Ad cu
ius euidenciā nota q̄ deus p̄t odio
haberi ab aliquib⁹ tripliciter. ⁊ ex
triplici cā. primo q: phibitor p̄t ōz
ſcdo q: inflictor aduerſorū. ⁊ tercio
q: impeditor cupitoz. Primo aliq
deū odiūt inquantū ē phibitor pec
catoz. Ex hoc em̄ q̄ deus phibet
aliqua mala que aliqui vellent fa
cere ſ ꝯſciencia remordet ⁊ non ſi
nit ita libere agere ſine ſtimulo re
mordente. vel etiam quia alij non
aſſenciunt in malis voluntati eoz
ducti exhibitione dei ideo odiunt
deū q: talia phibuit. Scdo aliqui
odiunt deū ꝓpter aduerſa ⁊ penas
quas ſuſtinent a deo. ⁊ de numero
hoz ſunt dānati. De quib⁹ ps. Su
perbia eoz qui te oderunt aſcendit
ſemper. Non tñ quicunq̄ odit pe
nas odit deū nā multi odiūt penas
qui tñ ex reuerencia diuine iuſticie
eas ſuſtinent pacienter. Vnde di
cit Aug. x. confeſſ. q̄ deus mala pe
nalia tollerare iubet nō amare ſed
prumpere in odium dei puninentis
tanq̄ iniuſte puniat quod faciunt
damnati. Hoc eſt odire diuinam
iuſticiā. Tercio aliqui odiunt de
um cum non proſpere ſuccedit eis

quod volunt. qđ tamen pertinet ad magnū beneficiū dei. Vñ dr. ij Machab. vj. Non sinere peccatoribus ex sententia agere. id est scđm desiderium eoꝝ ꝑ statim vltionis adhibere magni bñficij iudicium ē

¶ Tertiū de odio dei declarandum dicit grauitas. Est autem odium dei maximū ⁊ grauissimū omniū peccatoꝝ quia opponit dilectioni dei quod est optimū hoīs. optimo em̄ opponit pessimū scđm ꝓbilozo pbū. viij. ethicoꝝ. Hoc magis declarat sctūs Thomas scđa scđe. q. xxxiij. ar. ij. Omne em̄ peccatum mortale consistit in voluntarea auersione a deo. hec aūt auersio per se quidē importatur in odio dei. in alijs peccatis per aliud ⁊ quasi per quandam participationē. Sicut em̄ voluntas per se inheret ei quod amat. ita per se refugit quod odit Vnde qñ aliquis odit deū voluntas eius scđm se auertit a deo. sed in alijs peccatis puta in fornicatione voluntas nō auertit a deo secundū se ꝑ scđm aliud. inquātū scz appetit inordinatā delectationem que hz annexam auersionē a deo. semp aūt id quod est perse principalius est eo qđ est per aliud. Vnde odiū dei est grauius inter alia peccata ⁊ pertinet illud ad pctm̄ in spm̄ sanctū. pro vt est speciale genus peccati. Ideo aūt nō cōputat int̄ species eius quia repit̄ in qualibet specie ipius. Est etiā illud peccatū grauius infidelitate. ratio em̄ peccati infidelitatis est ex odio dei. circa cuius veritatem est fides. et ido sicut causa est potior effectu ita odium dei maius peccatum est q̄ infidelitas. Quantū ad scđm articulum qui erit de odio ꝓximi. In quo tria veniūt declaranda. primū dr̄ diuisio. scđm fructificatio. tertiū punicio. ¶ Ad euidenciā primi nota q̄ duplex est odium hoīs scz iusti ⁊ cū discretione. impij ⁊ cum malignatione. Primo iusti habēt odiū ad tria mala scz offense deitatis. ꝓprie societatis ⁊ nocue ꝓximitatis. Primo iusti oduntoffensam deitatis id est omnē iniquitatem ⁊ peccatū inquantū est offensa dei ⁊ otra rationē ⁊ salutē ꝓpriam siue sit in se siue in alijs. iuxta illud ps. Omnē viā iniquā id est iniquitatis actum odio habui. sicut aūt odire in se vicia ⁊ que impediunt salutē est licitū ⁊ sanctū odiū. scđm illud ps. Iniquitatē odio habui sed nō ꝓprie odiū est. ita ⁊ odire vicia alioꝝ ⁊ quod in eis est impediens ꝓpriam salutē laudabile ⁊ virtuosum. ps. Perfecto odio oderam illos scz pctōres detestando vicia eoꝝ. Discernunt nanq̄ iusti naturā a culpa in odio suo. nam ita oduntculpā in se ⁊ in ꝓximis q̄ diligunt naturā. ⁊ merito quia creatura inquantū creatura a deo est et bona ideo diligenda ⁊ amāda. Signū aūt huius scz q̄ diligāt naturā ⁊ oduntculpā est q̄ cū vident indigenciā nature subueniūt illis quoꝝ vicia oduntEt hoc est quod ait Aug. Sic diligendi sunt hoīes vt eoꝝ nō diligant errores. q̄ aliud ē odisse qđ fecerūt scz pctm̄ ⁊ aliud qđ facti sūt id est naturā. qđ vtiq̄ licet. Et leo papa dicit i. c. odio lxxxvj. di. Odio habeant pctā nō hoīes. corrigant tumidi. tollerent

infirmi. ⁊ ꝙ castigare seuerius ne-
cesse est. non seuientis animo ple-
ctant̄ ꝫ medentis. ⁊ quia eiusdē ra
tionis est velle alicui bonū ⁊ appe
tere alicui aliquod malū, quod ꝓce
deret in bonū eius. Sicut desidera
re abscisionē manus vt seruaretur
vita hominis. Ideo recte iusti op-
tāt aliq̄ mala tꝑaliapctōribus vt
emendent̄ de inq̄tatibus suis. Ta
le odiū habuerūt sancti apl̄i Sy-
mon ⁊ Judas ꝯtra duos magos
zaroen ⁊ arphaxat quos sctūs ma
theus de Ethiopia fugauerat cor-
rigendo ⁊ detegendo prestigia eo-
rum. sanando eos quos arte magi
ca immobiles ⁊ mutos fecerunt ī-
precādo eis malū pene ꝑ serpentes.
vt saltē sic puniti ꝯuerterent̄ quod
tn̄ minime fecerunt vt habet̄ ex le
genda. cuius partem hic applica.
Scd̄o odit iustus prauā societatē
ex eo ꝙ multū nocere p̄t. iuxta illd̄
p̄s. Odiui ecclesiā malignanciū. et
precipue societas hereticorū odien-
da est ⁊ vitanda. q̄ vt dicit apl̄s
Sermo eorū vt cancer serpit. Et
Jhesus syrach Eccīastici. xxv. di-
cit. Tres species odiuit aīa mea.
pauperē superbū. diuitē mendacez
et senē fatuū ⁊ insensatū. Pauper
superbus est qui rebus tꝑalib⁹ in-
digens ita se habet in exteriori ap
paratu ac si diues esset. vel qui est
vacu⁹ scīa ⁊ intellectu ponit se ad
ardua ⁊ difficilia. vel qui virtutib⁹
ꝑuus magna de se extimat. Diues
est magis detestabilis in mēdacio
q̄ nō h̄z occasionē mēciendi scz ne
cessitate. vel diues in virtutibus ⁊
sciencijs cuius mendaciū multum
nocet. Senem fatuū in locutiōib⁹
vanis et lasciuis. insensatuz quo
ad ꝯgnitionē spūaliū. Tercio odit
iustus nociuā ꝓpinquitatē. ꝓpinq̄
em̄ hoīs ꝯmuniter nō querūt nisi
terrena de eis honores. diuicias et
huiusmodi que impediunt salutem
ꝓpriā. ⁊ diligere eos ⁊ hmōi eēt as-
sentire voluntati eoꝝ ⁊ tradere se
md̄o. qd̄ fiendū nō est sed detestā-
dum ⁊ odiendi sunt quantum ad
ista id est habendi in displicencia
Et sic intelligit̄ illud qd̄ xp̄us ait
Lu. xiiij. Qui nō odit patrē ⁊ ma-
trem fratres ⁊ sorores ⁊c̄. non pōt
esse meus discipulus. Et illud Jo-
han. xij. Qui odit aīam suā in hoc
mundo id est quantū ad ea q̄ sunt
md̄i vt vicia ⁊ pctā ⁊ delectatiōes
carnis detestando ⁊ vitando in vi
tā eternā custodit eā. Sunt em̄ in
hoīe due ꝑtes scz intellectiua et sen
sitiua. intellectiua seu rō que sem-
ꝑ optat̄ ⁊ hortat̄ ad optima. appe
tit v̄tuosa et odit vicia ⁊ pctā. et q̄
ista est pars principalis in homīe
ideo qui virtuose viuit vere diligit
seip̄m scd̄z rōez ⁊ virtuose odit se scz
scd̄m partē sensitiuā que est inferi-
or pars in hoīe et non appetit nisi
placencia carni etiā si sint viciosa
Odire ergo aīam suā in hoc mun-
do est odire vicia et delectabilia se-
cundū md̄m et carnē vbi est pctm̄
et talis ꝓprie loquēdo nō odit sz ve
re diligit se q̄ in vitā eternā custo
dit animā suā rōnalē vt intret in
eā. Scd̄m odiū est impij et cū ma-
lignatione de quo dr̄ Gen̄. xxxvij
de fratribus Joseph qui oderūt eū
nec poterant ei quicq̄ pacifice loq̄
Et de egypcijs Exod̄. j. ꝙ oderāt
filios israhel. ¶ Pro cuius euiden-

cia nota ꝙ peruersi odiunt deū se-
ipos ⁊ ꝓximū. Primo odiūt deum
inquantū est punitor scelerū suorū
et flagellat ⁊ ꝑhibet mala que op-
tant perpetrare ꝫ aliqñ nō valent
et de hoc dictū ē supra in primo ar
ticulo. Scdo mali odiūt seipos cō
mittendo peccata mortalia aut ꝑ-
manendo in eis. qꝛ ꝑ hoc occidunt
aīas suas priuando eas grā ⁊ glo-
ria ⁊ exponendo eas eterno igni.
Ideo dicit ps. Qui diligit iniquita
tem odit aīam suā quantū scz ad
partē intellectiuā que ē principali-
or. nā quantū ad partē sensitiuam
nimis se diligit. Tercio mali odi-
unt ꝓximos intendentes malū eo-
rū inquantū malū id est solū ī no
cumentū eorꝫ. ¶ Et tale odiū ꝓxi-
mi semꝑ ē pctm̄ ⁊ speciale pctm̄ di-
stinctū ab alijs ⁊ mortale qñ ē scdz
deliberationē rōis. Qd aūt sit mor
tale habet̄ ex scriptura. dicit̄ em̄. j.
Joh. iij. Qui odit fratrē suū homi
cida est scz aīe sue. ꝫ nō occidit̄ aīa
nisi per mortale qꝛ mortale graciā
extinguit que est vita spūalis aīe.
Et iterū. j. Joh. ij. Qui odit fratrē
suū in tenebris ē. tenebre aūt spūa-
les sunt pctā. Et Leuit. xix. ꝑcepit
dñs. Ne oderis fratrē tuū in corde
tuo. ꝫ facere ꝯtra preceptuz ē pctm̄
mortale. Odiunt aūt mali ꝯmuni
ter bonos. Ratio ē qꝛ vt dicit Sa
lustius. Veritas odiū parit. ⁊ iusti
veritatē dicūt reꝑhendētes malos
cū optet. Sic odebat Achas Mi-
cheā dicēs. Nō ꝓphetat nisi malū
et idcirco odi eū. iij. Reguz. xxij.
Propter qd xp̄s dicebat Johā. vij.
Me odit mds qꝛ testimonium ꝑhi
beo de illo quia opera eius mala sūt
Ita odiunt quedaz puella diaconū
sanctū quē apl'i scti ab infamia li
berauerunt dic vt in legenda ⁊c.
¶ Scdm de odio ꝓximi declaran-
dum dr̄ fructificationis. Ad cuius
euidenciā nota ꝙ odiū ꝓducit tres
fructus pessimos. primꝰ dr̄ indura
tionis. scds crudelitatis. tercius dā
nificationis. Primus fructus ma
lus odij dr̄ indurationis. Indurat
em̄ odiū cor terribiliter vt merito
de odiente possit illd verificari qd
dr̄ de diabolo Job. xlj. Cor eius in
durabit̄ quasi lapis. Conditiones
aūt duri cordis ponit Bern̄. in lib.
de ꝯsideratiōe dicēs. Cor durū ē qd
ꝯtritiōe nō scinditur. pietate non
emollit̄. precibus nō flectit̄. minis
non cedit. flagellis obdurat̄. Hec
oīa impleri vident̄ in odiente. nā
cor eius nō ꝑt habere ꝯtritionē. vñ
nec in ꝯfessione absolutionē nec ve
niā nec ꝯmunionē. Expresse eniz
dr̄ in. c. falsas. de pe. di. v. ꝙ talis
qui odiū tenet in corde admitti nō
dz ad penitenciā scz ꝙ absoluat̄ a
ꝯfessore. ⁊ quāto magis ꝑmanet ī
odio tanto magis indurat̄. Pieta
te nō emollit̄ talis qꝛ et si videat ī
imicū in aduersitate nō cōpatit̄.
ꝫ appetit et maiora mala vsqꝫ ad
ꝯsumptionem. Sicut iudei odien
tes xp̄m nō fuerūt moti pietate ad
ip̄m cū viderēt eum terribiliter fla
gellatum. qd tñ fecit pilatus flectē
dolcos ad pietatē erga euz. sz oīno
vouerunt eum crucifigi vt sacia-
rent̄ de penis eiꝰ acerbissimis. Itē
odiens nec flectit̄ ꝑcibꝰ. nā si ami
ci ⁊ vicini religiosi ⁊ prelati deꝑcē
tur tales vt odia dimittant ⁊ ami
cicias non acquiescunt. quin ymo

nec precibus eius ad quē odiuz ha-
bent etiā iniuste flectunt̄ precibus
Sicut nec iudei p̄cib⁹ Stephani
orantis ꝓ lapidātibus quē iniuste
oderant. Itē nō cedit minis odiēs
qꝛ ⁊ si fiant ei ꝯminatiōes a p̄dica-
toribus multoꝝ maloꝝ que de⁹ ꝓ
odio infert ⁊ p̄cipue eterne damna
tionis nō videt̄ curare sed nec mi
nas dei. Itē odiens flagellis obdu
rat̄. nā incurrit damna ⁊ infirmi-
tates mortē familie sentit ⁊ tamē
odiū tenet. vnde ⁊ ī nouissimo ma
le habebit. Sicut dicit sapiēs. Cor
durum male habebit in nouissimo
quia in morte cum odio transiens
a demonibus cruciandus ad infer
na descendet. Scd̄s pessimus fru-
ctus odij est crudelitas. nulli place
re sinit odiū nec amico nec ꝯsang-
uineo. Cayn ex odio ita crudel' fa-
ctus est vt non parceret germano
Abel innocenti. Egypcij qꝛ oderāt
hebreos vt habet̄ Exod. j. afflige-
bant eos multis modis ⁊ oppro-
brijs adeo crudeles effecti ad eos vt
mandaret Pharao oēs mares cuz
nascerent̄ submergi in flumine q̄d
crudelius esse poterat. Iratus He
rodes ex odio quē ꝯcepit ad regez
iudeoꝝ recenter natū scz xp̄m vt oc
cideret eū occidit omnes pueros eti
am filios ꝓprios a bimatu ⁊ infra
in finibus Betlehem reptos vt ha-
bet̄ Math. ij. Lancea Longini mi-
litis nō fuit ita crudelis sicut ē odi
um quia illa transuerberauit cor-
pus mortuū. odium autem animā
viuentē ⁊ aliquādo corpus. ¶ Ter
cius fructus odij est damnum. Nā
odium querit in exoso septem ge-
nera damnorum vel simul vel sepa
ratim ⁊ in quolibet ē mortale. Pri
mū in substancia appetens ꝙ ip̄az
amittat vl' diminuat ⁊ ad hoc ope
ratur si potest per se vel per alios.
Scd̄m in fama quia detrahit sibi
⁊ bona audita de eo ꝑuertit dicēs
malam intentionem habere. Ter
cio in patria. quia querit quomō
expellatur de ciuitate vel saltē hoc
desiderat. Quarto in familia quia
appetit infirmitates vel mortē fili
orum vel damnationem ⁊ iniuri
as eius. Quīto in libertate quia ap
petit ꝙ incarceretur propter debita
vel alias. etiam ꝙ seruituti subici-
atur. Sexto in corpore quia cupit
illum infirmari vel mori. vnde et
imprecatur ei multas maledictio-
nes ⁊ si ip̄e non velit per se occide-
re optat tamen vt alius vel deus
hoc faciat in vindictam sibi. Sep
timo in anima quia vellet animā
eius ad inferna descendere. Quod
libet hoꝝ quis appetens proximo
ex odio mortaliter peccat. Ita nō
fecerunt sancti apostoli Simon ⁊
Judas ꝫ salutem ꝓximoruz valde
dilexerunt ita ꝙ in Persia per an-
num ⁊ tres menses plus q̄ꝫ sexagī-
ta milia hoīm cū rege ꝯuerterunt.
vt habet̄ in legenda quā hic appli
ca. ¶ Terciū de odio proximi decla
rādū dr̄ punicio. De qua loquit̄ p̄s M
Posuerunt aduersum me mala ꝓ
bonis ⁊ odiū ꝓ dilectiōe mea. Cō-
stitue super eū peccatorem ⁊ diabo
lus stet a dextris eius. Cū iudicat̄
exeat ꝯdēnat⁹ ⁊c. Vbi tangit̄ tri-
plex punitio odij scz tp̄alis. sp̄ualis
⁊ infernalis. Primo punicio tp̄al'.
ibi. Cōstitue sup eū peccatorē id ē
Cōstitues sup odientē peccatorem

scz ad dominandū et affligendum Sic accidit odientibus q̄ in punitionē peccati eorū deus subicit eos pctōribus qui affligant eos. Sicut factū est in iudeis xp̄m odientibus per Titū et Vespasianū. Ideo dicit p̄s. Dñati sunt eorū qui oderūt eos. Scdo punicio spūalis notat̄ ibi. Diabolus stet a dextris eius. Dextra spūalis hoīs est opus de genere bonorū vt elemosine. ieiunia et hmōi. Sed stat diabol⁹ ad dextram odientis qz tollit sibi fructuz oīs boni opis. nā vt ait apl's. j. ad Corinth. xiij. Si distribuero om̄es facultates meas in cibos pauperū et si ⁊c. nihil mihi ꝓdest scz ad meritū sine caritate hec faciendo. ido vt ait Augu. Tolle caritatē odiuz tenet nil ita ꝯtrarium caritati vt odiū. impossibile est ergo caritatē dei inesse vbi est odiū ꝓpter qd̄ diabolus ad dextris eius stare dr̄ scz ad auferēdū sibi fructū. Tercio punicio infernalis notat̄ ibi. Cū iudicat̄ scz in morte a deo exeat ꝯdemnatus ad penas eternas. sicut patz in ꝑabola Math. xviij. de seruo debitore decem miliū talentorū q̄ ex eo q̄ noluit ꝯseruo dimittere cētuz denarios qd̄ signat retētionez odij ex iniuria recepta tradidit euz tortoribus id est demonibus quousq̄z redderet vniuersum debitū. qd̄ exponit̄ de odio. ꝓpter qd̄ q̄s minores cū eū ꝯdemnat̄ ad penaz inferni. Ita ꝓpter odiū duorū magorū p̄dictorū euenit. qui ictu fulminis ī carbones st̄ ꝯuersi et ꝑpetuis cruciatib⁹ addicti. qz in ciuitate q̄dā noīe Semair. lxxx. pōtifices ydolorū ꝯtra eos ꝯcitauerūt ꝑ quos in templo solis sunt trucidati. Applica hic legendā vsq̄z ad finē ⁊c.

Sermo alius de sanctis Simone et Juda apostolis. xcj.

Wann. xviij.

Imis honorati st̄ amici tui de⁹ nimis ꝯfortat⁹ ē p̄ncipat⁹ eorū. p̄s. cxxxviij. et canit eccīa in officio hodierno. Quantū p̄ ceteris dei sctīs sint honorādi apl'i liquet ex multis singularib⁹ p̄rogatiuis quibus xp̄s dñs illos p̄ ceteris honorauit et magnificauit. ¶ Ip̄i em̄ sunt quib⁹ dñs primū tradidit corp⁹ ⁊ sanguinē suū in cibuz et potū et vt alijs in sui memoriā darēt et ip̄i celebrādo sumerēt p̄cepit cuz dixit. hoc facite ī meā ꝯmemorationē. hij st̄ q̄b⁹ primū dñs dedit ptātez remittēdi ⁊ retinēdi pctā dicēs. Quoꝝ remiseritis pctā remittunt̄ eis ⁊ quoꝝ retinueritis pctā retenta sunt eis. Hij etiā st̄ qui familiariter cū dño hic in mdo vixerunt quos et dñs instituit iudices super xij. trib⁹ israhel dicens Vos sedebitis super sedes. xij. iudicātes. xij trib⁹ israhel. hoc ē oēs viuos ⁊ mortuos. Erūt em̄ assessores xp̄i dñi ī finali iudicio. Ideo merito sunt a nobis honorandi. quia propheta testante sunt nimis honorati. quasi diceret. Tantum honorem non valemus eis hic impendere in hoc mūdo quin sint maiori honore digni. Specialiter autem a nobis st̄ honorandi hodie sancti apostoli Symon ⁊ Judas quibus non solum ea que dicta sunt conueniunt Sed et etiā ampliori prerogatiua

relucent quia cognati sunt xpi dñi quia filij sororis virginis bñdicte. quoꝝ pater Cleophas. Ideo bñ de eis recitat̃ thema p̃missuz. Nimis honorati sunt amici tui deus ꝛc. vbi supra. p gr̃a dicam⁹ Aue ma. In hijs verbis duo nobis insinuant̃ ad laudez btõꝝ apl'oꝝ Simonis ꝛ Jude vicz ip̃oꝝ honor ꝛ principatus siue dominiũ. honor tangit̃ cum dr̃. Nimis honorati sunt amici tui deus. principatus vo siue dominiũ vel auctoritas cuz subiũgit̃. Nimis ꝯfortatus ẽ principat⁹ eoꝝ scz a xp̃o dño qui eos principes ꝯstituit sup omnẽ terrã. Circa primũ est aduertendũ ꝙ glo. exponit hoc verbũ nimis id est valde vel vltra q̃ dici posset. Sunt ergo valde honorati vel honorandi apostoli quoꝝ hodie festũ agim⁹ qꝛ amici dei. Dicit em̃ ꝓpheta. Nimis honorati sunt amici tui deus. Et saluator Joh. xv. eos alloquitur vna cum alijs apl'is dicens. Vos amici mei estis si feceritis ea que precipio vobis. Et iterũ ibidẽ. Vos autez dixi amicos quia quecunq; audiui a patre meo nota feci vobis. Et luce. xij. Dico aũt vobis amicis meis ne terreamini ab hijs qui occidunt corpus ꝛ post hoc ampli⁹ nõ habẽt quid faciant. In quo autez p̃t quis amplius honorari q̃ vt veri dei v eraciter appellet̃ amicus. Si em̃ honorificiũ reputatur inter amicos terreni regis ascribi quãto pl⁹ dz honorabile reputari celestis regis esse amicũ. ¶ Pro quo notãdũ ꝙ inter veros amicos debẽt cẽtria. communitas euentuũ. communicacio secretoꝝ ꝛ communio voluntatũ. Cõmunitas euentuũ ita ꝙ id quod vni accidit boni siue mali sibi factũ reputet ꝛ de eo tanq̃ sibi exhibito gaudeat vel doleat Cõmunicatio secretoꝝ ita ꝙ vn⁹ alteri secretũ suũ nõ abscõdat. Cõmunio voluntatũ id est qd̃ vnus ab alterius voluntate nõ discordz Sed dolendũ est quia heu tales amici rarissime nunc inueniunt̃ q̃bus hec tria ꝯuenirent quin poci⁹ verificat̃ de amicis ea que scripta sunt. Eccĩastici. vj. Est amicus scd̃m tempus suũ ꝛ nõ ꝑmanebit in tp̃e tribulationis. Et sequitur. Est ꝛ amicus qui ꝯuertit̃ ad inimiciciã. ꝛ est qui odiũ ꝛ rixã ꝛ cõuicia denudabit. Et iterũ ibidem. Est amicus socius mense ꝛ nõ permanebit in die necessitatis. Et p⁹ pauca dr̃ de vero amico. Amico fideli nulla est ꝯpacio. nõ ẽ digna põderatio auri ꝛ argenti ꝯtra bonitatẽ fidei illius. ecce iã audistis quales sunt ꝯditiões amici falsi et ficti. ꝛ quales amici veri. nã ex supradictis trib⁹ ꝯprobat̃ fidel' amicicia. q̃ tria vtiq; xp̃us dñs habuit ad suos discipulos quos amicos suos dixit. ꝛ nõ solũ ad illos. ß ꝛ ad oẽs qui voluntatẽ ei⁹ faciũt. Primo ergo erat ꝯmunitas euentuũ ĩter xp̃m et apl'os. xp̃s em̃ tã insolubili caritate sibi ꝯiunxit apl'os vt ip̃oꝝ euentus reputaret suos. vnd̃ eis dixit. Qui vos audit me audit et qui vos spernit me spernit. et q̃ vos recipit me recipit. Math. x. et lu. x. Et nõ solũ ꝓ illis duodecim dixit hoc sed pro omnibus qui facturi erãt voluntatẽ eius vt supra dixi. Propter qd̃ Saulo dicebat

Act. ix. Saule saule quid me perse
queris durū est tibi ꝯtra stimulū
calcitrare. q̄a illud qđ Saulus fe-
cit ꝯtra xp̄ianos xp̄s sibi factū di-
xit. quasi diceret. persequendo xp̄ia
nos me ꝑsequeris. Idēq̄ petro que
rēti. Dn̄e quovadis. rn̄dit. Venio
romam iterū crucifigi. Ip̄e quidez
impassibilis regnabat in celis ⁊ ta
men passibilem se dixit in terris.
quoniā ⁊ sua reputat esse suoꝝ ⁊ su
orum reputat esse sua. Vnde dice-
bat. Volo pr̄ vt vbi ego sum illic
sit ⁊ minister meus. Johā. xij. Et
iterū Joh. xvij. Pater quos dedisti
mihi volo vt vbi ego suz ⁊ illi sint
mecū vt dilectio qua dilexisti me
in ip̄is sit ⁊ ego in ip̄is vt sint vnū
sicut ⁊ nos vnū sumus. Scđo cri-
stus apl'os tam sincera amicicia
sibi copulauit ꝙ suoꝝ eos fecit con
scios secretoꝝ. Juxta illud. Jaz nō
dicā vos seruos ꝫ amicos. q̄ seruꝰ
nescit quid faciat dn̄s eius. vos au
tē dixi amicos q̄ oīa quecūq̄ au-
diui a patre meo nota feci vobis
P vbi supra Joh. xv. ¶ Sz dicerz q̄s
quō verū est ꝙ oīa quecunq̄ audi-
uit a pr̄e nota fecit apl'is cū dicat
postea Joh. xvj. Adhuc multa ha
beo vobis dicere ꝫ nō potestis por
tare modo. Ad hoc rn̄det Jnno. in
quodam sermone de apl'is. Consi
derandū est quis hoc dixerit. ille ꝑ
fecto qui dixit ⁊ facta sunt. qui cū-
cta fecit anteq̄ fierent. cui sunt fu-
tura p̄terita. vel pociꝰ cui sunt vni
uersa p̄sencia tam p̄terita q̄ futu-
ra quoniam qui viuit in eternū cre
auit omnia simul Eccīasti. xviij.
Quedā ergo quantū ad ip̄m noti-
ficauit xp̄s apl'is que quantū ad il-
los notificanda erant eisdē. Vnde
inquit Johan. xvj. Cū venerit ille
sp̄us veritatis docebit vos omnez
veritatē. xp̄s ergo tanq̄ ver' ami
cus reuelauit apl'is suis occulta. sic
ergo quecunq̄ audiuit a pr̄e nota
fecit apl'is nō ante passionē suam
sed post ascensionē in celū mitten-
do eis spiritū sanctū. licet illud tūc
esset futurū cn̄ diceret. tū sibi erat
tanq̄ p̄sens. ⁊ ideo oīa que audiuit
a pr̄e saltem eis ad salutem necessa
ria reuelauit eis. Ad hunc sensum ī
telligitur verbū xp̄i ⁊ tunc non est
contrarietas. Tercio apl'i bene di-
cebantur veraces amici dei ꝓpter
communionē ⁊ vnionē voluntatū
cum deo. ip̄i em̄ tanq̄ veraces ami
ci voluntatem dn̄i sui perfecerunt.
sicut eis dixit vbi supra. Vos ami
ci mei estis si feceritis ea que preci
pio vobis. Et iterum. Si quis di
ligit me sermonē meū seruabit Jo
han. xiiij. Et iterum. Qui fecerit
voluntatem pr̄is mei qui in celis
est ip̄e meus frater ⁊ soror ⁊ mater
est Math. xij. Quapropter exten-
dens manꝰ suas in discipulos ait.
Hec est mr̄ mea. ⁊ fratres mei hij
sunt. Et ideo nimirū ꝙ ip̄e aīam
suā ꝑ eis posuit ⁊ ip̄i ꝑ illo aīas su
as posuerūt. Maiorē aūt caritatē
nemo hz vt aīam suā ponat quis
ꝑ amicis suis Joh. xv. Qđ fecit cri
stus ⁊ discipl'i eiꝰ. Vn̄ ⁊ apl'i gau-
dētes ibāt a ꝯspectu concilij q̄m di
gni habiti sunt ꝑ noīe ihesu ꝯtume
liā pati. Act. v. Memores em̄ erāt
apl'i verboꝝ mgr̄i sui dicētis. Qui
me ꝯfessus fuerit corā hoībꝰ ꝯfite-
bor ⁊ ego eū corā pr̄e meo. ⁊ q̄ me
erubuerit ⁊ sermones meos. hunc

erubescet filius hoīs cū venerit in maiestate sua ⁊ patris et sanctorū angelorū Lu.ix. O vtinam hoc attenderent multi qui sibi verecundiam putant p̄dicare verbū dei. multi etiā verecundant̄ de bono opere ⁊ ꝓpter verecundiam sepe ab incepto desistunt. Timēdū est ī illis verificari verbum saluatoris iam expressum. Ecce iam patet quō apl'i dei Symon et Judas et alij om̄es sunt nimis id est valde honorati. et honorandi. vtiq; valde honorati quia amici singulares et veri cristi dn̄i ꝓpter communitatē euentuum. ꝯmmunicationē secretoꝝ ⁊ cōmunionem voluntatū ad sensum expressum. Et hic est ꝙ ex magna amicicia et caritate ad xp̄m beatissimi apostoli Simon et Judas ꝑ xp̄o mori nō timuerunt bene ꝯsiderantes verbū amici sui dn̄i dicētis Dico vobis amicis meis ne terreamini ab hijs qui occidunt corpus. animam aūt nō possunt occidere Vn̄ et ip̄i pariter ꝑ xp̄o trucidati sunt ꝑ pōtifices temploꝝ postq̄ suis orōnibus simulachra ꝯfregerunt ⁊ cū tūc magna eēt serenitas duo magi ictu vulneris in carbones st̄ versi ⁊ templū tripharie scissum. sicut clarius hoc refert legenda eoꝝ.

Q ¶ Circa scd̄m vicz principatuz vel dominiū apostolorū est notandū scd̄m Jnno. vbi supra ꝙ tria sunt ex quibus ꝯmendat̄ principatus siue dominiū apostoloꝝ. scz dignitas. auctoritas ⁊ ptās. De dignitate ait veritas apostolis. Lu.xxij. Vos estis qui ꝑmansistis mecū in tentationibus meis ⁊ ego dispono vobis regnum sicut pater meꝰ mihi disposuit vt edatis ⁊ bibatis super mensam meā in regno meo. O quanta dignatio domini. quanta dignitas serui. vt videlicet seruus dn̄o cohers ꝯstituatur in regno. edatq; panem vite qui de celo descendit ⁊ bibat vinū quod de latere xp̄i ꝓfluxit. super mensam altaris in regno ecclesie militātis. De hijs etiaz apl'is ⁊ eoꝝ dignitate dr̄ ad sponsam ꝑ p̄s. id est ad ecclesiā militantem. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij ꝯstitues eos principes sup oēm terram. Duodecim em̄ apostoli nati sunt eccīe ꝑ duodecī patriarchis totidemq; prophetis. quos ip̄a principes ꝯstituit sup omnem terrā. Qm̄ ip̄i sunt principes populoꝝ qui cum deo Abrahā congregati sunt. Sicut filius dei dicitur deus Abraham ysaac ⁊ Jacob cū quo erant congregati apostoli. Est tamen verum ꝙ iste principatus non confert dominiū ꝫ tribuit misterium quoniā interdicit̄ dominacio ⁊ indicitur ministracio. Juxta quod dn̄s ait apostolis vbi supra. Principes gencium dominātur eoꝝ ⁊ qui potestatem habent super eos benefici vocant̄. vos autē nō sic ꝫ qui maior est inter vos erit sicut iunior ⁊ qui p̄cessor sicut ministrator. Quia qui se humiliat exaltabit̄. Vnde scriptū ē Eccīastici. iij. Quāto maior es hūilia te in omnibus. Et eiusdē. xxxij. Rectorē te posuerūt noli extolli ꝫ esto in illis quasi vnꝰ ex ip̄is. quāto em̄ hūilior est sublimitas tāto sublimior ē hūilitas. Jdeo sint hūiles q̄ volūt eē sublimes. Scd̄o prīpipatus apl'oꝝ ꝯmendatur ex auc̄te. quam

auctoritatē dñs apostolis ꝓmēdauit cum dixit. Accipite spm̄ sanctū quoꝝ re miseritis peccata remittuntur eis. ⁊ quoꝝ retinueritis retenta sunt Joh̄ānis. xx. Facti autem sunt principes tā corpm̄ q̄ iudices aiarū. qz cū sederit filius hois in sede maiestatis sue sedebunt et ipi sup sedes duodecim iudicantes duodecī tribꝰ israhel. Math. xix. ¶ Vbi dicit Jnno. ꝙ numerus duodenarius sit specialiter sacratus in. xij. apostolis. in. xij. ꝓphetis. in. xij. patriarchis. in. xij. exploratoribꝰ in. xij. principibus ⁊ in. xij. tribubus. in. xij. fontibus. xij. lapidibꝰ et. xij. sedibus. in. xij. horis. xij. mēsibus ⁊. xij. annis. in. xij. signis. xij. stellis ⁊. xij. gemmis. in. xij. portis. xij. angelis ⁊. xij. fundamētis. in. xij. virgis. xij. cubitis. xij. cophinis. in. xij. phialis. xij. acetabulis ⁊. xij. mortariolis. in. xij. bubalis. in. xij. leunculis. ⁊. xij. arietibus. Est autem numerus superhabundans constans ex duobꝰ senarijs significantibus perfectionez cogitationis ⁊ operis siue mentis et corporis. Et ex ternario multiplicato per quaternariū. ⁊ quaternario per ternarium significantibus fidem indiuidue trinitatis. ⁊ quatuor euangelistarum doctrinā siue tres virtutes theologicas. ⁊ quatuor cardinales. Constat etiam duodenarius ex quinario ⁊ septenario quinarius representat sensum qui spectat ad corpus. Septenarius aūt dona que spectant ad spiritū. Vñ ꝙ primo de quinq̄ panibus ordeaceis ꝓpter vitam actiuam. cui deseruiunt quinq̄ sensus corporis et postea de septem panibus triticeis. ꝓpter vitam ꝓtemplatiuā cui deseruiunt dona spūs per manus apl̄oꝝ multitudinē saciant. Hic numerus ex duobus ptibus cōstat videlicet duobus senarijs qui perfectionem corporis ⁊ aie significare solent. Huius autem duodenarij misteriū et sacramentum bene expressit Joh̄. in Apoc. vij. cū vidit ex omni tribu filiorū israhel duodecim milia signata nē. Tercio principatus apl̄oꝝ cōmendat ex potestate. Potestatem autē saluator commemorat dicens. Conuocatis. xij. discipulis dedit illis ptātez spirituum immundoꝝ vt eijcerent eos ⁊ curarent omnem languorez ⁊ oēm infirmitatem Math. x. Hic illis aiebat. Si habueritis fidem sicut granū sinapis dicetis monti hinc transi hinc ⁊ transiet Math. xvij. Vñ ait Johannis. xiiij. Qui crediderit in me opa que ego facio et ipe faciet ⁊ maiora hoꝝ faciet. qm̄ omnia possibilia sunt credenti Mat. ix. Vñ reuersi sunt discipuli cum gaudio dicentes. Dñe etiam demonia subiciuntur nobis in nomine tuo. Jdeo ait apostolus ad Heb. xj. Sancti per fidem vicerūt regna. Et. j. Joh. v. Hec ē victoria que vincit mundum fides nr̄a. Vnde ⁊ apostoli sua p̄dicatione ⁊ doctrina fidem xpi per totū mundum plantauerunt. Vnde cum p hibiti fuissent apostoli ne in nomine Jhesu predicarent responderūt dicentes. Oportet deo magis q̄ hominibus obedire. non est aliud nomē sub celo in quo oporteat homines saluos fieri. Act. iiij. ⁊. v. Ex

ōmnibus dictis in prima parte diuisionis habemus quanto honore digni sunt sancti apli Simon ⁊ iudas ⁊ cōsequenter omnes alij quos deus singulariter amicos appellat Et quare quibus etiam modis nō scitur vera amicicia ⁊ in quo consistit. In scḋa pte habem⁹ ī quo cōfortatus sit p̄cipat⁹ siue dominium apostolorum puta in dignitate auctoritate ⁊ potestate. ⁊ per consequens patet differencia inter dignitatem ⁊ honorem ex vna. ⁊ inter auctoritatem ⁊ potestatem ex altera. nam honor est exhibicio reuerencie. ⁊ sic honor est in honorāte. Dignitas aūt ē in honorato ex virtute aut ex virtuosis operibus Ita differūt auctoritas ⁊ potestas Auctoritas ēm respicit persone dignitatem. Potestas aūt persone fortitudinē. Auctoritas est in ligādo ⁊ soluendo a peccatis. in imperando ⁊ precipiendo subiectis. Sz potestas magis respicit fortitudinē in exequendo. multi ēm habent auctoritatem ex officio aliquid faciendi aut mandandi sed non habent potestatem id exequendi. sed quia laudes apostolorum non sufficimus dignas enarrare quia nimis honorati sunt a deo. Cōuertamur ad p̄ces illos implorantes supplicter vt qui tantam dignitatem autoritatem ⁊ potestatez a dño accepērūt ꝙ obtinere mereantur quicquid postulant in nomine saluatoris ipi nobis ⁊ pro peccatis nr̄is intercedant apud deū qui illorum preces libenter audit ⁊ exaudit.

Dubitat circa dicta ex quo superius dictū est de amicicia ⁊ ꝙ apostoli sint valde in hoc honorati ꝙ facti sunt amici dei. in quo tamen differūt amici dei ab alijs amicis ⁊ qualiter nosci possunt. Pro resp̄ōsione ad hanc dubitationem ē notandum ꝙ triplex amicus ostenditur nobis in sacra scriptura. primus homo. scḋs angelus. Tercius deus De primo dicit Augst. li. v. omelia cū omelia. xxxix. distinguēs amicicia hominū tria genera. Est ēm quedam amicicia hominū quā facit mala consciencia. vt sunt homines qui pariter mala cōmittunt ⁊ ideo vident sibi vniti quia sunt mala consciencia ligati. vt puta ī furtu. in latrocinio. in fornicatiōe vel adulterio ⁊ sic de alijs malis et peccatis. de hac dicit Aug. ꝙ nō est dicenda amicicia ꝫ inimicicia quia tales sibiinuicem perdunt animas suas in eternaz damnationē Alia est amicicia hominum honesta licet carnalis. hominū inter se per cōsuetudinē colloquendi cohabitandi ⁊ simul cōuersandi ita vt cōtristet homo cū deserit ab amico cū quo solet loqui ⁊ habere conuentiones. de hac amicicia dicit Aug. vbi supra. Ista amicicie dulcedo ē honesta quidē ꝫ cōsuetudinis nō rationis. habent ēm illam ⁊ pecora. duo equi simul manducant desiderant se ad aliam diez si p̄cedit vn⁹ festinat alter desiderās quasi amicum sinum vie a sessore suo regitur et tam diu impetu suo se prouocat quousq; perueniat. Et quia ista amicicia cōsuetudinis est in peccatoribus non est multum commendanda. immo quandoq; multum vituperanda. maxime inter hoīes

diuersi sexus id est viruz ⁊ mulierē quia ex tali amicicia oriunt̄ delectationes carnales ⁊ nonnunq̄ ꝑsone reputate sanctissime corruunt Incipit em̄ qn̄q̄ talis amicicia a spiritu ⁊ ad carnalia degenerat.

T ¶ Pōt tn̄ cognosci tal' amor carnal' ꝑ quīq̄ signa. Primū ꝙ ī tali amore capti locunt̄ adinuicem pauca de spiritualibus et virtutibus. et multa de temporalibus ⁊ inutilib⁹ ⁊ ad talia verba vix sufficit eis tēpus. Hec ergo senciens caueat ne capiatur laqueo carnalis peccati. Per oppositum spūalis amor amici pascit ⁊ pascitur spiritualibus et ociosa fugit. Scd̄m signū ꝙ inquieto corde cogitant de seinuicē cum sunt a se absentes ⁊ libenter se mutuo viderent. sed spiritualis amor quiescit in deo. ⁊ quem vere amat commendat deo orationibus quieto corde. nec compatit̄ nec congaudet amico nisi quantū recta ratio dictat. Terciū signū est impaciencia conamici sine condilecti vt si quem diligit vnus alter tristatur aut timet se minus diligi tristat̄ si alteri familiaris est. sed caritas omnem hominem diligit ⁊ condiligi letat̄ ⁊ de beneficio alteri impenso congaudet. Quartum signū sunt munuscula. dulces littere. sudariola et huiusmodi transmissa. que scd̄m Jheronimum xp̄i amor non habet. nam talia conseruata sepe dilectionem nociuam nutriūt et inspecta inficiunt. sed spiritualis amicicia habet puras et crebras orationes exhortatorias locutiones et piarum necessitatum subuentiones. Quintum signū est inordinata dissimulatio viciorum adinuicem. prodicio maioris profectus ī casu quo alterum localiter distare oporteret ⁊ defensio alterius ī aliquo vicio vel excessu. Sed amor siue spiritualis amicicia dicit illd̄ Apoc. iij. Ego quos amo arguo et castigo. Ex hijs ergo quinq̄ signis amoris carnalis ⁊ spiritual' patet differencia inter amicos dei ⁊ mundi amicos siue carnales. et qualiter tales nasci possunt ⁊ ꝑcōsequens responsio ad dubiū motū Est ergo tercia amicicia superior nō consuetudinis seu carnis ꝫ rationis quia videlicet diligimus hominem propter fidem ⁊ mutuā beniuolenciā in ista vita mortali et sic amat amicum ꝓpter deum. Incipiat ergo homo amare deuz ⁊ nō amabit in homine nisi deum. non enim principaliter ꝓpterea debes amare amicum vt aliquid tibi prestet temporale quia si sic non illuz amas sed id quod prestat. sed hoc est verorū amicorū vt vnus aliuz honorare p̄ueniat ꝓpter deum. quē principaliter in eo honorat. Alter alterius bonū ꝓcuret ꝓpter deum. qui hoc mandat. ⁊ alter pro altero si necesse ē periculo siue morti se exponat si saltez illud tendit ad honorem dei. ¶ De hoc ponit Ambrosius exemplū in li. de sancta virginitate de duobus philozophis inter se amicis quoꝝ vn⁹ cū esset morti adiudicatus petiuit dilationem ꝓ ꝯmutandis ⁊ ordinandis rebus suis. Tyrannus aūt astutissimus estimans ꝙ reperiri nō posset petiuit vt sponsorē daret qui ꝓ eo mortē pateret̄ si ipe moram faceret. in

V

redeundo. Sed ecce quid de duob⁹ preclarius ymmo vtiq; preclarum alter vadē id est fideiussorem mortis īuenit. alter se obtulit. itaq; cū reus morā faceret redeundo fideiussor sereno vultu mortē subire non recusauit. Cū aūt duceretur amic⁹ reuertit̄ ceruicem substituit ⁊ collū gladio subiecit. tunc admiratus tirannus cariorē philozophis fuisse amiciciā q̄ vitā petiuit vt ipe ab hijs quos ꝑ sentenciā damnauerat in amiciciā reciperet̄. et sic ambo ꝑ amiciciā in vita saluati sunt. ecce tanta virtus est amicicia vt etiam tyrannū ad se inclinaret. nec tamē illa erat amicicia meritoria apud deū quia erant ambo gentiles. Vera aūt amicicia est vt supra dūmodo amicus amat̄ ꝓpter deū Scd̄s amicus est angelus. de quo dicit Aug. in li. de ciui. dei. ostēdēs qualiter bonos angelos a malis tā q̄ amicos ab inimicis discernere debeamus sic inquiens. In societate sanctoꝝ angeloꝝ nl'lo modo metuimus ne nos contristent morte vel deprauatione sua. ß quia nobis non ea familiaritate quā homīes miscent̄. Et aliqn̄ sathanas in angelum lucis se transfigurat ad tentandū eos quos ita vel erudiri op⁹ est vel decipi iustū est ideo sepe timemus. Magna ergo nobis misericordia necessaria est ne quisq̄ cū bonos angelos se habere putat habeat malos demōes fictos amicos Hec Aug. Et subdit. Cui magis ista misericordia necessaria est nisi hūane magne miserie que ignorācia tanta premit̄ vt facile istoꝝ simulatiōe fallat̄. ¶ Ex quib⁹ patet ꝙ quilibet homo dz diligent̄ seruire et obedire bono angelo sibi ad custodiā dato tanq̄ fidelissimo amico qui hominē semp et vbiq; ab inimicis visibilibus et inuisibilib⁹ protegunt et defendunt inquantū sibi vtile foret ad salutem ipm instruunt. ad bonū inclinant et persuadunt ad ea que sunt salutis. ido ⁊c. Tercius amicus est deus q̄ nos modis oībus. nunc minis. nunc ꝓmissione. nunc aduersitate nūc ꝓsperitate in sui amorē allicit atq; trahit. De quo fidelissimo amico dicit Aug. in quadam epistola ad vincenciū. Nō omnis qui ꝑcit amicus est. nec omnis qui verberat inimicus. meliora em̄ sunt vulnera amici q̄ oscula voluntaria inimici. melius est seueritate diligere q̄ lenitate decipere. vtilius esurienti panis tollitur si de celo securus iusticiā negligat q̄ esurienti panis frangit̄ vt seductus iniusticie acq̄escat. Et subdit. Quis nos ampli⁹ potest amare q̄ deus. et tn̄ nos nō solū docere suauiter verū etiā salubriter terrere nō cessat ac fomentis lenibus quibus deus sepe nos cōsolatur. etiā mordacissimū tribulationis medicamentū adiungit. exercet fame patriarchas etiaz pios et religiosos. pplm ꝯtumacē penis grauioribus agitat et nō aufert a Paulo stimulum carnis. tercio rogatus vt virtutē ininfirmitate ꝑficiat. Hec Aug. Cristus ergo pro amico se diligendū innuit plus q̄ hominem vel angelum patet quia nos nō hūano vel angelico modo ß diuino modo dilexit. ideo si diligamus deū tanq̄ hominē quia ipe

pro nobis homo factus est. vel tã-
q̃ angelũ q: eos nobis ad ministe
riuz dedit. nõ sufficit illa amicicia
eo ꝙ nos sue diuinitatis fecit esse
participes. Et hoc ideo fecit vt
ei amicicia supra oẽm modũ hũa-
nũ ⁊ angelicũ iungeremur. ¶ Sed
Y adhuc diceret quis plura dicta sũt
de bonis ⁊ veris amicis quibus tñ
modis possumus discernere int̃ ve
ros ⁊ falsos amicos. Ad hoc dubiũ
respodet̃ scd̃m Holkot super libro
sapie lectiõe. xiij. ꝙ inter oĩa p̃sen
ti vite necessaria maxime forz vti
le discernere inter amicos ⁊ inimi
cos. q: frequenter credimus illos es
se amicos qui sunt realiter inimici
⁊ illos ĩimicos aliquociens estima
mus qui nobis realiter sunt amici
Sũt em̃ duo genera hoĩm qui ap-
parent amici ⁊ sũt hostes ⁊ inimi
ci vicz blandi adulatores ⁊ falsi cõ
iliatores. Et duo genera hoĩm vi
dent̃ inimici et sunt amici videli-
cet detrahentes ⁊ persecutores. cor
ripientes ⁊ correptores. Et sic erũt
quatuor genera hoĩm. primi sunt
examinandi per consciencia. scd̃i
sunt repudiandi per prudenciam.
tercij sunt tollerandi per pacienciã
⁊ quarti sunt acceptandi per beni-
Z uolenciã. ¶ Primi ergo inimici a
quibus nos custodire debemus sũt
blandi adulatores. qui em̃ ita sua-
uiter raderet vt guttur amputaret
vel genam tuam tergeret vt oculũ
erueret merito foret inimicus dicẽ
dus. ꝫ adulator ideo tibi blandit̃
vt te decipiat ⁊ oculum discretio-
nis tibi eruat. Juxta illud Eccĩa-
stici. xij. In labijs suis indulcat ĩ-
imicus et in corde suo insidiatur vt
subuertat te in foueam. In oculis
tuis lachrimat̃ inimicus ⁊ si inue
nerit tempus non saciatur sang-
uine. si incurrerint tibi mala inue-
nies eum illic tibi priorem. In ocu
lis tuis lacrimatur inimicus ⁊ q̃si
adiuuans suffodiet plantas tuas.
De hijs adulatoribus dicit Sene-
ca in quadam epl'a. Non sum⁹ cõ
tenti modica laudatione. ymmo
si quis nos sanctissimos. sapientis-
simos modestissimos predicet to-
tum acceptamus tanq̃ nobis debi
tum. ⁊ tamen constat nobis ꝙ illi
solent mentiri ꝯmuniter. qui nos
laudant in laudibus nostris credi
mus eis ⁊ ideo nos non corrigim⁹
nõ immutari volumus. quia nos
optimos credimus esse. Et ido sen
tencia platonis fuit sicut dicitur ĩ
libro de dictis philozophoꝝ seu sa-
pientũ ꝙ homines ex inimicis sibi
magis q̃ amicis proficiunt. quia
dum inimici eis errores impropе-
rant corriguntur. Amici vero eis
non improperant errores sed tolle
rant et occultant scd̃m illud Ma-
thei. x. Inimici hominis domesti
ci eius. Et ysa. xxx. Popule meus
qui te beatuz dicunt ipi te decipiũt.
Isti ergo apparentes amici adu-
latores examinandi sunt p ꝯscien-
cias. Consideremus defectus nr̃os
de quibus conscij sumus tunc non
decipiemur. Et hoc est quod dicit
Seneca ĩ epl'a vlt. allegata ĩducẽs
exemplum de Alexandro qui ĩ ob
sidione cuiusdam vrbis dum cir-
cueret muros sagitta percussus cũ
vulnus vehemẽter doleret ait. Om
nes inquit iurant me esse filium io
uis sed vulnus hoc me hominẽ esse

clamat. Idem et nos faciamus dicit Seneca. dicamus adulatoribus. vos dicitis me prudentem eē et ego video quia multa inutilia cōcupisco. nec hoc quidem intelligo qd̄ animalibus sacietas monstrat quis cibo. quis pocioni debeat esse modus. De isto inimico potest exponi illud Ecciastici. xij. Ne credas inimico tuo ineternū. ¶ Scdi inimici nostri sunt falsi consiliatores qui tamen apparent amici. q̄a nobis aliud suggerunt q̄ expedit animabus. et hij maxime sunt periculosi in quacūq; comunitate q̄a sicut in bonis consiliatoribus maxime consistit honor laus et potestas reipublice. ita in malis consiliatoribus maxime consistit confusio et subuersio eiusdem. Dicit enim Tullius li. suo de senectute q̄ consiliator ē in repub. sicut gubernator in naui in qua alij sentinaz exhauriunt. alij cordas trahunt. alij malum scandunt. tenens autez clauū est quietus sedens in pupi et multo maiora facit. Ideo dicit Auicēna q̄ consilians est sicut dans formam scdm quam alius habet operari. Ve ergo illis amicis consiliarijs qui ea consulunt que sunt in periculū aīaꝝ. O deus quociens hec contingūt vbi nō curāt si iuste vl' iniuste fiat ꝫ vt solum possunt prosequi quod intendant per phas et nephas. vel ad replendum bursas eoruz. vel ad explendum vindictā vel vt placeant principi. vel vt aliquid noui et singulare videant ex cogitasse ad qd̄ plurimum mentes hoīm aspirāt puta vindictā et oīa mala vt sic ꝑ hoc ab alijs se senciant laudē et gloriā reportasse. Hij ergo duo apparentes amici vere sūt inimici. ¶ Tercij īimici sunt detrahētes et persecutores et illos vulgariter vocamus hostes et inimicos qui conditiones et personas nr̄as ledunt et tn̄ scdm rem sunt amici nostri quia ipi frequenter nobis ꝓficiunt. Sicut em̄ docet Bohecius iiij. de conso. prosa. vj. Prouidencia diuina exīde sepe produxit miraculum insigne q̄ malos mali bonos faciunt. nam dum mali considerant se nunq̄ quidem perpeti a pessimo noxioꝝ ex quadam odio redeunt ad bonum vt saltem illis fiant dissimiles quos oderant. hinc est q̄ sepe maximis peccatis onerati dum se vident a malis cōfundi propter confusionem cessant qui alias in peccatis perstitissent. Ita et bonis non nocet maloruz detractio. Vnde Grego. super Ezechi. Peruersorum derogatio vite nr̄e approbatio est. quia iam ostenditur nos iusticie aliquid habere si illis qui deo non placent incipimus displicere. Et illud declaratur per similitudines quatuor. Prima q̄a non est derogatio sed commendacio lucis si eaz odiunt ⁊ fugiunt vespertiliones. Sancti viri sunt lux mundi per lucidam famam ⁊ sinceram conscienciam. Iuxta illud apostoli. j. ad Thessal'. v. Vos filij lucis estis ⁊ filij diei. peccatores antē sunt sicut vespertiliones amātes sp opa tenebraꝝ. Scda similitudo nō est derogatio ꝫ ꝯmēdacio odoris si eum serpētes fugiāt. Boni viri sunt bonus odor xp̄i per bonā ꝯuersationē suā scdm illd̄ apl'i

scda ad Cor. scdo. Alijs quidez sumus odor mortis in mortem alijs odor vite in vitā. Peccatores aūt sunt serpētes plem veneno peccati. Tercia similitudo est derogacio coloris si ceci de illo menciantur ⁊ iudicent falsum. peccatores ceci sūt Juxta illud Sophoīe. j. Ambulabunt vt ceci quia dño peccauerūt nē. Et Sapiencie. ij. Excecauit eos malicia eor. vnde ⁊ iudicia temeraria de sanctis sunt simplicit contemnenda. vnde cum quidam iuuenis sponsus diceret Demostenphō. Si homines me odirent sicut te meipsum perimerez. Qui respōdit. Et ego me perimerē si me quēadmodum te amarent. Quarta similitudo nō est derogatio sed commendacio medici si freneticus sibi maledicat. Serui dei sunt medici animaruz. peccatores aūt sunt frenetici. Si aūt tales sanctos viros diffament oportet eorum blasphemias deridere. Sicut legit de Vespasiano imperatore q cū esset auarus ⁊ seney quendāz ip̄z operādo sibi audiret dicere. Vulpem pellez posse mutare non animuz. Respōdit. Hmōi hominibus debemus risum. correctionem nobis. penā criminosis. Quarti inimici quos habemus apparenter sed tamen realiter sunt amici corripientes et correptores qui nos de nostris excessibus et erroribus arguunt. puniunt ⁊ emendant. Veritas em̄ erranti bus est odiosa q̄diu in erroribus p seuerant. Talis fuit Paulus cōtra Gallath. quibus dixit ad Gall. iiij. Ergo inimicus factus sum verum dicens vobis. Isti sunt inimici acceptandi per beniuolenciam. Math. v. Diligite inimicos vr̄os benefacite his qui oder̄ vos. Hoc est vicios mores vr̄os. Ita fecerunt sancti apostoli Simon ⁊ Judas qui eos diligebant ⁊ eis bona fecer̄ qui tāc̄ blasphemos illos puniuerunt. Imploremus ergo hodie beatissimos apostolos nostros Symonem et Judam vt sicut ip̄i facti sunt amici dei per meritoruz suorum excellenciaz ita nobis graciaz impetrent qua mereamur dō per amicicia hic vniri ⁊ tandem cum eis eternaliter letari Amen.

In die omnium sanctorum sermo de euangelio. xcij.

Gaudete et exultate qm̄ merces vr̄a copiosa ē i celis mathei v. Lu. vj. Licz single celebritates sanctor̄ excitent animū. hec tamē omniū sanctor̄ solennitas animū debet vigilancius eleuare. in qua regis nostri maiestas. ministroruz eius nobilitas. conciuiū nostrorū beata societas ⁊ exultacio declaratur. de quibus agitur in verbis premissis in quibus omniū sanctoruz duplex beatitudo meriti tangitur vnā quā habent in spe. alterā quaz habent in re. De prima dicit. Gaudete interius ⁊ exultate exterius. De scda que est in re subditur. Qm̄ merces vr̄a copiosa est in celis. si merces. ergo iusta. si vr̄a ergo propria. si copiosa ergo plena bonitate. si in celis ergo secura eternitate Illa btitudo iusticiā hz mercedis. Math. xx. Voca operarios ⁊ redde illis mercedē. ysa. lxij. Ecce me

ces eius cū eo ⁊ opus illi⁹ cum illo. Item hoc solū est sanctoꝝ bonum quod nemo ab illis auferre poterat hec merces copiose bonitatis ē cui nullum bonū deficit, cui om̄e malum abest. Gen̄. xv. Ego ꝓtector tuus ⁊ merces tua magna nimis. Hec merces secure sublimitatis ē. vbi nec erugo nec tinea demolit̄. nec fures effodiunt nec furantur.

A ¶ Quantum ad primū nota de gaudijs interioribus sanctoꝝ ꝙ taliuꝫ reperiuntur sex. Primū est in sensuum exteriorū melioratione propter debitam spirituum quātiatez vel adminus spirituum maiorem puritatem. Item ⁊ propter ꝯplexionis bonitatē. ibi em̄ magis a lōginquo vident scti corpora sctōruꝫ gloriosa. audiunt ⁊ odorant ⁊ sic de alijs sensibus quod delectabili⁹ est. qꝛ a longinquo videndo audiēdo plura vident ⁊ audiunt. Scd̄ꝫ principale gaudiū interi⁹ ē de irascibilis ⁊ ꝯcupiscibilis quietatione qꝛ ꝯcupiscibilis amplius de sensibilibus delicijs nō optat cum sit perfecta nec irascibilis alicui hꝫ tristi repugnare aut aliquod tanq̄ꝫ difficile ⁊ arduū ꝯsiderare. Terciū principale gaudiū interius est de intellectus respectu oīm scibiliū ꝑfectiōe

B ¶ Vbi nota scd̄m sctm̄ Tho. dist. xlix. quarti. Intellectus aīe beate quodammō sciet innumerabilia ꝑ quinq̄ꝫ influxos. Primo cognoscet per species influxas sicut alie substancie sepate naturaliter plura. Scd̄o ꝑ species acquisitas hic ī vita. Tercio ꝑ species receptas ꝑ sensus corporis glorificati. Quarto ꝑ illuminationē aīe xp̄i ⁊ btē v̄ginis et aliorū superiorum sctōꝝ. Quinto ī diuina essencia vel speciali dei influencia ꝯgnoscent omnia etiaꝫ indiuidua. Vnde Anßhel. lib. d̄ similitudinibus dicit. In futuro beatus nihil eorum que scire voluerit ignorabit. qꝛ in summa sapientia tocius creature bonitatem videbit qm̄ in deo melius q̄ꝫ in seip̄a relucere cōstat. ibi singuli omnes. ibi ab omnibus singuli cognoscent̄. nec quēq̄ꝫ omnino latebit qua patria. qua gente. qua stirpe quis edit⁹ fuerit. vel quid etiam in vita sua fecerit. Quartū principale gaudium intrinsecum consistit in omnium preteritorum gratissima contemplatione. nam distinctissime vidēt tam in proprijs operibus q̄ꝫ in alienis quō diligentibus deū scd̄ꝫ apostolum omnia cooperantur in bonum celum ⁊ terra. mundus. infernus boni ⁊ mali. prospera ⁊ aduersa. demon ⁊ bonus angelus tūc videre poterunt iudicia dei que hic sunt abyssus multa. Quintum intrinsecum gaudium consistit in oīum operationū ad dei voluntatez conformatione. ⁊ sicut damnati ꝑpetue peccant. ita isti perpetue deum honorant. ⁊ sicut damnati pro quolibet modo suo actu essencialē penā habent id ē sepabilē deordīationē scd̄m illud Aug. li. ꝯfeß. Jussisti dn̄e ⁊ ita factum est. nec pena sit omnis animus inordinat⁹. ita saluati in quolibet suo actu quoddam inseparabile ⁊ continuum premium habent ⁊ complacenciam de bonis actibus quos deū in eis vident operari. ¶ Sextū intrinsecuꝫ gaudiū ꝯsistit in tribus dotib⁹ aīe C

Prima est visio id est habitus lumīs glorie seu sapiencie. ex qua anima elicit claram dei visionem. ps. Et in lumine tuo videbimꝰ lumē. Scd̄a dos est dilectio siue fruicio id est caritatis habitus in summa sui perfectione consistens ex q̄ elicit summam dei dilectionē. hec caritas sola est. De qua. j. ad Coꝝ xiij. Caritas nunq̄ excidit. hec caritas amplexabitur infinitum bonuz sine medio imperdibiliter que in via per media ⁊ insecura deum dilexit. Tercia dos est comprehensio siue firma tencio dei infiniti boni qui se tradit sua vnione ipsius anime essencie intellectui voluntati ⁊ memorie. ex qua elicit certitudinem de nō amissibilitate sup̄mā In patria em̄ spes desinit ⁊ certitudo ⁊ securitas de felicitate ꝑpetua dabitur. De hijs dotibus vide lacius per doc. in. iiij. dist. xlix. Nunc dicendū est de gaudijs exterioribꝰ beatoꝝ que innuūt̄ in themate cū dr̄. Exultate scz exterius. ¶ Et st̄ hmōi gaudia sanctoꝝ sex. Primuz est celi collacio. Est aūt celū ī quo collocant̄ sancti scd̄m doc. in scd̄o di. ij. dictū empirreū ob sui lumīositatē nō ob calorē. est capacitatis quodāmodo infinite ⁊ vniforme immobile ⁊ incorruptibile intra se splendidissimū adextra nō radiatū ad nr̄m visum licet ista inferiora nobilissime influat. Scd̄m ē mdi visibilis purgatio ⁊ innouatio per ignis ꝯflagrationē vt habet̄ ī glo. j. ad Coꝝ. vij. Figura huius mdi p̄terit. illa mdi purgacio remouebit a mdo infectionē ex culpa relictā ⁊ impuritatē ꝯmixtiōis ⁊ erit dispositio ad glorie ꝑfectionē. Et p̄cedet illa purgatio vltimū aduentū iudicis. ps. Ignis añ ip̄m p̄cedet ⁊c. Vñ dicūt doc. in. iiij. di. xlviij q̄ terra erit tunc vt cristallus ⁊ planabitur. aer erit clarior nec habebit obscuritatem ⁊ ventos aut impressiōes alias. similiter aqua ⁊ ignis fient puriora ⁊ manebunt scd̄z substancias ⁊ qualitates ꝓprias q̄ sensus sanctorum mulcebunt luce ꝑspicuitate ⁊ primis qualitatibus. nō autem nocebunt. Alia autē corpa innouabunt̄ superius. quia sol stabit in oriente. luna in occidente. et motus oīm celoꝝ cessabunt ip̄is q̄escentibus ⁊ omnia ampliori lumine illustrabuntur. ysa. xxx. Erit lux lune sicut lux solis ⁊ lux solis erit septempliciter ⁊c. Cū igit̄ tanta innouacio fiet bene ait xp̄s Lu. xxj. Celū ⁊ terra transibūt scz quo ad speciem quā tunc habēt nō quo ad substanciam. Tercium principale gaudium extrinsecum ē actuacio quinq̄ sensuum exterioruz delectabilissima. vnde omnes quinq̄ sensus erūt in actu in patria vt notant doc. disti. xliiij. quarti. Erit enim ibi visio corporalis delectabilissima. Primo ī hoc q̄ videbit nō existencia post iudicium vt flores animalia ⁊c. per species sensibilibus a deo infixas. Secundo videbunt sancti mundum purgatum tunc ⁊ innouatum vt dictum est. Tercio videbunt corpora beatoruz pulcherrima. quia fulgebunt iusti sicut sol Math. xiij. Quarto videbunt damnatos in inferno. vt in laudem dei accendant̄ ysa. vltimo Egredientur ⁊ videbunt cadauera

virorũ qui preuaricati sunt in me. Quinto videbunt xp̄i hũanitatez in iudicio et semp. Lu. xxj. Tũc videbunt filium hoīs ꝛc̄. Vltimo videbunt diuinã essenciã et in qualibet creatura tunc existente. et in oībus hijs visionibus sancti summũ gaudium habebunt. Ita etiam poteris exemplificare de gaudio auditus quod erit in actu vel in cantu. p̄s. Exultationes dei in gutture eoꝝ. Corda ꝛ lingue eoꝝ non desinent laudare deum. ibi habebũt iocunditatẽ cantus philomene ꝛ aliarum auiũ ꝛc̄. etiã nõ existencium per species a deo influxas vt dictũ est de visu. Ideo hodie canitur in matutinis super benedictus. In ciuitate dñi ibi sonant iugiter organa sanctoꝝ ꝛc̄. Sic etiam de gaudio olfactus siue odoratꝰ. Est em̄ ibi odor suauissimus. cum eccĩa cãtet ibi. Cynamomum et balsamũ odor suauissimus carmina eorum Exemplifica etiam de gaudijs gustus et tactus. ¶ Quartũ principale gaudium extrinsecuz consistit ĩ dotibus corporis que sunt quatuor scz impassibilitas. subtilitas. agilitas et claritas que quatuor ponuntur in lr̄a. j. Coꝝ. xv. Cũ seminat̄ in ĩcorruptõne scz corpus resurget in corruptione. Ecce dos impassibilitatis. Seminatur corpus aĩale surget corpus spirituale id est spiritui simile. Ecce dos subtilitatis. Erunt enim corpora beatoꝝ subtilia et penetrabilia quia eis cedent omnia alia nõ glorificata sine resistencia. Sequitur. Seminat̄ in infirmitate resurget in virtute. glosa id est mobile vel viuũ. ecce dos agilitatis. Sequitur. Seminatur in ignobilitate surget in gloria qđ ad dotem claritatis pertinet Mathei. viij. Fulgebunt iusti sicut sol ꝛc̄. Hec claritas erit intrinseca corpori glorioso et causabitur ex redũdancia aĩe ad corpus. et scđm qđ anima fuerit maioris claritatis ĩ lumine glorie et fruitione beatifica scđm hoc corpus eius clarificabit̄ j. Coꝝ. xv. Stella differt a stella ĩ claritate. ita et resurrectio mortuorum. Quintum gaudium extrinsecum est aureolarum et fructuuz dacio que habent se circa animam et corpora beata sicut parafernalia ĩ in matrimonio. ¶ Differunt autẽ scđm doc. in. iiij. dist. xlix. Aurea Aureola ꝛ fructus. Nam aurea est gaudium quod de deo immediate habet anima in superioribus viribus scilicet de visione dei clara. de fruitione ꝛ certitudine tentionis. hanc habẽt omnes sancti. Aureola vero est gaudium anime de operibus a se factis que habent rationẽ victorie excellentis xp̄iformiter facta. et hanc meremur aut martirio aut doctrina aut virginitate. ꝛ sic sunt tres aureole scz martirũ. virginum et doctorũ. Fructus vero est gaudiũ et delectatio de sp̄uali exercicio in spernente delectationes. p̄sertim venereas. et hũc meremur aut continencia coniugali. aut viduali aut virginali. Ex quibus patet ꝙ aurea est gaudium de deo. Aureola de triumpho excellenti. ꝛ fructus est gaudium et delectatio de exercicio spirituali. de quo loquitur Cristus Mathei. xvij. ꝛ Luce viij. quem diuidit in centesimum

sexagesimū ⁊ tricesimū. centesimꝰ dat̄ virginibus. sexagesimus viduis. tricesimus coniugatis. Sextū extrinsecū gaudiū corpis erit de societate iocundissima beatorū et segregatione a ꝯsorcio maloꝝ. gaudebunt em̄ sancti tot gaudijs quot sunt ꝯsodales beati angeli ⁊ hoīes Scd̄o tot gaudijs quot damnatorū demonū ⁊ hominū sodales vt dicit Anßhel. ꝓsolo. c. vlt. Bene ergo ꝓpter tot gaudia dicit saluator omnibus sctīs Gaudete ⁊ exultate ⁊c̄. ¶ Hic cadit dubiū quare sctā mr̄ eccīa instituit hoc festum oīm sctōꝝ. Solutio quadruplici de cā. Prima ꝓpter omissoꝝ suppletionē nos em̄ multos sctōs omisimus de quibus nullā festiuitatē siue memoriā fecimꝰ. nō em̄ possumꝰ omniū sctōꝝ festa agere tū ꝓpter sctōrū multiplicitatē quia multi. ⁊ q̄si infiniti. tū ꝓpter nr̄am infirmitatem qꝛ nec ad hoc sufficere possumus. tū etiā ꝓpter tpis breuitatem qꝛ nō sufficeret. nā dicit Jhero. in quadā epl'a ꝙ nullus dies excepto die kal'. ianuarij quin quinqꝫ milia martirū passi sunt. ideo eccīa rationabiliter ordīanit ⁊c̄. Scd̄a cā ꝓpter nr̄am negligenciā qꝛ festa etiam istoꝝ sanctoꝝ quos scimꝰ indeuote ⁊ negligenter peragimꝰ. Si quid igit̄ in alijs solēnitatibꝰ sctōrū quos agimꝰ negleximus in hac generali festiuitate supplere debemus. Tercia cā ꝓpter faciliorē orōnū nr̄aꝝ impetrationē vt sicut oēs sctōs vniuersaliter hac die honoramus. sic ⁊ ipi oēs ꝓ nobis insimul intercedant vt sic dei misericordiam facilius impetremꝰ. Hec rō canit̄ in collecta cū dr̄. Desideratam nobis tue ꝓpiciatōis ⁊c̄. Si em̄ īpossibile est multorū p̄ces nō exaudiri. ꝯstat ꝙ impossibile valde erit oīm sctōꝝ ꝓ nobis oranciū p̄ces nō exaudiri. Quarta cā ꝓpter sctōrū gloriā vt ipe deꝰ glorificet̄ in sctīs suis quoꝝ amore deuotis eoꝝ gr̄as dona et beneficia plurima dignat̄ ꝯferre. Neqꝫ audiendi sunt illi qui dicunt supfluū esse ad sctōs ꝑ orōnes ꝯfugere. qm̄ eccīa sctīs orōnes porrigere ꝯsueuit. quinymo quotidie experimur quantū ꝓdest uobis deuotionē sctīs dei exhibere. De q̄bus dr̄ ī ps. Leuaui occulos meos in montes ⁊c̄. nanqꝫ sctōꝝ p̄cibus et p̄cipue gloriose virginis liberati sunt multi a periculis. ab egritudinibꝰ. ab īfamijs ⁊c̄. Jdeo ait Bernhard̄. In periculis. ī angustijs mariā cogita. mariā inuoca. sctī etiā apl'i martires ꝯfessores ⁊ virgines quoꝝ hodie festū agit̄ quid obtinuerunt deuoti eoꝝ ipos inuocando narrent isti qui experti sunt. Ergo simus ꝓmpti ⁊ fiducialiter orando inuocemus hodie omnes sanctos quoꝝ patrocinio obtinere possumꝰ hic graciam ⁊ in futuro gloriam. quā prestet qui viuit trinus ⁊ vnꝰ in secula amen.

De eodē festo sequitur sermo alius. xciij.

Audete et exultate quoniam merces vestra copiosa est ī celis Mathei. v. Quilibet cristianus ex precepto ecclesie tenetur solēnitates sanctorum venerare. Nā vt inquit. l. vlt. §. de ferijs. Con

uenit ad honorem principis vt dies natiuitatis sue vel principium imperij solēniter celebretur. ⁊ si hoc decet tunc plus conuenit diem natiuitatis que princeps spiritualis nascitur ad regnū celorum ⁊ societati iungitur beatorum solenniter celebrari ⁊ gaudere quare in principalioribus festiuitatibus introitus misse incipit. Gaudeamus oēs in dño diē festū celebrantes ⁊c. Statuit nanq; sancta mater eccīa sub p̄cepto aliquos dies festos a fidelibus celebrandos qui ponunt̄ ꝑ maiori parte de consecra. dist. iij. c. ꝓnunciandū. ⁊ in. c. conquestus de ferijs. inter quos numerat̄ festum oīm sanctoꝝ quod hodie agimus. quod maiori deuotione celebremꝰ quanto plurium memoriaz agimꝰ quia omniū sanctorū. nam hodie regis nostris maiestas. ministrorum eius nobilitas. Conciuiū nostroruz beata societas ⁊ exultatio declaratur. de quibus agitur in verbis premissis cuz dr̄. Gaudete ⁊c. In presenti sermone de omnibus sanctis tria veniunt declaranda. Primū dr̄ adoratio. scd̄m festinatio. terciū meritatio. Primū dicit̄ adoratio vbi de tribus erit dicendū primū dr̄ modalitas. scd̄m causalitas. tercium ꝑmissibilitas. ¶ Ad euidenciam primi circa modalitatez quō sancti debeant adorari. nota scd̄m doctores in. iij. dis. ix. Et sanctus Tho. scd̄a scde. q. lxxxiiij ꝙ duplex est adoratio scz interior ⁊ exterior. Adoratio interior consistit in interiori reuerencia deuotionis ⁊ subiectione mentis erga eū qui adorat̄. Exterior v̄o ꝯsistit in honore exteriori qui exhibetur alteri in genuflexionibus. inclinatiōibus. muneratiōibꝰ ⁊ hmōi. Quilibet haꝝ ē duplex scz latria ⁊ dulia. Latria scd̄m btm̄. Aug. est cultꝰ et honor soli deo debitus. Ad huiꝰ intelligenciā tria puncta videamus Primo qualē honorem facere debemus deo ꝓpter eius infinitā potenciā. scd̄o qualē honorē ꝓpter eiꝰ infinitā sapienciā. tercio qualē honorē ꝓpter eius infinitā clemenciam ¶ Quantū ad primū dico ꝙ triplicitet honorandꝰ ē scz adoratiōe. ex oratione ⁊ veneratiōe. Adoratiōe quadrupliciter scz inclīatione mentis. inclinatiōe capitis. genuflexione corporis ⁊ totali prostratione Primo adorandus ē mētis inclīatione insignū humilitatis exēplo publicani Lu. xviij. qui oculos suos nō audebat ad celū leuare ß ꝑcuciebat pectus ⁊c. Ideo Greg. ī mora. Ille inquit verā orōnē deo exhibet q̄ semetip̄m ꝙ puluis sit hūilit̄ recognoscit q̄ sibi nihil v̄tutis tribuit. qꝛ bona q̄ agit eē de dei misericordia agnoscit. Scd̄o adorat̄ ī clinatiōe capitis p̄sertim qñ audit̄ nomē dñi nr̄i ihu xp̄i vt in. c. decz de immu. eccle. lib. vj. Inde qñ dr̄ gloria pr̄i ⁊c. Tercio genuflexiōe corpis scz qñ eleuat̄ corpꝰ xp̄i. Genuflectere etem̄ debemus ambo genua ad Phil. ij. In noīe dñi oē genu flectat̄. ad differēciā pape impatoris ⁊ alioꝝ. de ꝯsc. di. j. c. qñ autē stamꝰ. Quarto ī totali ꝓstratiōe. p̄s. Adoremꝰ ⁊ ꝓcidamꝰ añ deū ⁊c. q̄liter magi xp̄m adorauerūt ⁊ honorauer̄t īquātū deū math. ij. Et ꝓcidētes adorauer̄t eū. Silr̄ ⁊ xp̄s

inquantum homo honorauit pr̄ez Math. xvj. Progressus pusilluz ꝓcidit in faciem suā orans et dicēs Pater mi si possibile est transeat a me calix iste ⁊c̄. Similiter et petr⁹ xp̄m sic honorauit lu. v. Procidit ad genua Jhesu dicens. Dn̄e exi a me ⁊c̄. Similiter leprosus vt habetur ibidem. Et ille qui habebat demoniū Math. viij. Scd̄o honoratur deus quantum ad suam potenciam exoratione. Tripliciter autē diuinam potenciam exoramus scilicet per orationem. deprecationez ⁊ sacrificationem. Per orationem math. vj. Pater noster qui es in celis. in qua necessaria tam corporis q̄ anime postulamus. p̄s. Verba mea auribus percipe dn̄e ⁊c̄. intende voci orationis mee ⁊c̄. Scd̄o ꝑ deprecationē que fit pro malis ammouendis. Sicut Thobias fecit ꝓ plaga cecitatis ammouenda. ⁊ sara pro obprobrio virorū occiforum Thob. iij. Et sequitur ꝙ in illo tēpore exaudite sunt preces amborū in conspectu summi dei. p̄s. Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo miserere mei ⁊ exaudi me. Tercio per sacrificationem. Sacrificium enim dicitur quasi sacrū faciens. Inter omnia autem sacrificia sancta sacrificiū corporis xp̄i est maximum vt in. c. nihil de cōsecra. dist. ij. Tercio honorat̄ deus quantū ad potenciam veneratione. Veneratio autem summe potencie dei ostenditur in sacris templis. ¶ Ad videndum autem deuz in sacris templis tria permaxime requirūt̄. Primo vt ī templis ip̄is maximus honor exhibeatur quia tota est ibi trinitas celestis curia ⁊c̄. p̄s. Dn̄s in templo sancto suo. In cuius figura iacob dum a somno vigilasset ait. Terribilis est locus iste vere non est hic aliud ⁊c̄. Gen̄. xxviij. Scd̄o requirit̄ mundicia ministrorum. quia sancta a sanctis tractari debent. August. inquit. Plus placet deo latratus canum. mugitus boum. grynnitusq̄ porcorum q̄ cantus clericorum luxuriancium. ysa. j. Lauamini mūdi estote ⁊c̄. Tercio requiritur vasorum necessariorum decencia. ac vestimentorum ⁊ luminariuz que omnia manifestant ⁊ ostēdūt gloriam ⁊ magnificenciaz dei. Scd̄o accipe honorem quez deo facere debemus propter eius infinitam sapienciam. Triplex tm̄ est talis honor scz timor. pudor ⁊ dolor. Primus est timor dei. p̄s. Inicium sapiencie est timor dn̄i intellectus bonus om̄ibus facientibus eum. Ex hoc duo bona oriuntur scz stupor diuini iudicij ⁊ tremor eterni supplcij. de primo. Omnia iudicia ei⁹ in conspectu meo semper. Et dicit omnia. quia considerare animam spiritualem oportet iudicium angelorum generationis zodome ⁊ gomorre ⁊ similia. Inde Petrus apostolus. Si deus angelis non pepercit ⁊c̄. De scd̄o p̄s. Timor ⁊ tremor venerunt super me ⁊c̄. math. xxv Ite maledicti ⁊c̄. Scd̄s honor qui debetur diuine sapiēcie dicitur pudor quo scilicz commissa peccata ⁊ omissa bona ponderamus. p̄s. Cogitaui dies antiquos ⁊ annos eternos ī mēte habui ⁊c̄. Ex quo duo alia bona oriuntur scz verecundia

commisse culpe ⁊ erube scencia satisfactionis future. De primo exē plū de Maria magdalena q̄ stans retro nē. Lu. vij. De scdo ps. Multa flagella peccatoris sperantē aūt in dño nē. Tercius diuine sapiencie honor dicitur dolor scz qui commissa detergat ps. Dolor meꝰ ⁊ gemitus meus in conspectu tuo ē sp Ex quo duo alia oriuntur scz confessio ⁊ satisfactio. De primo ps. Dixi confitebor aduersum me iniusticiā meam dño ⁊ tu remisisti impietatem peccati mei. De scdo ps. Laborauī in gemitu meo lauabo per singulas noctes lectum meum nē. Tercius honor qui attribuitur oratione siue infinite bonitatis ⁊ clemencie similiter est triplex scz gratitudo deuotionis. promptitudo dilectionis ⁊ rectitudo intentionis. Primus est gratitudo deuotionis scz circa dei beneficia qui nobis ingratis ⁊ indignis sua dona nō cessat quotidie multipliciter largiri. ps. Qui dat omnibus affluenter. Et huic honori quatuor correspondent operationes quas spirituisancto graciarum diuinarum largitori psoluere debemus. Primo graciarum actio scz recognoscendo beneficia. ps. Cantabo dño qui bona tribuit mihi. Et dicit bona in plurali quia deus dat nobis bona temporalia. corpalia ⁊ spiritualia Jacobi. j. Omne datum optimum et omne donum perfectum desursuz est nē. Scdo cordis ⁊ oris benedictio ps. Benedicam dñm in omni tpe nē. Et Apoc. j. dicitur de beatis. Benedictio ⁊ sapiencia ⁊ graciarum actio honor virtus ⁊ fortitudo deo nostro in secula seculorum amen. Tercio cordis ⁊ oris magnificatio. ps. Magnificate dñm meo cum nē. Et virgo Maria ait. Magnificat anima mea dñz nē. Quarto beneficiorum diuulgacio. Exē plum ceci nati. j. Thy. j. Regi seculorum immortali nē. Scdus honor dicitur pmptitudo dilectionis scilicet circa benignam gratitudinem suam qua nobis peccata idulget. Et huius dilectionis quatuor sunt signa scilicet corporis flagellatio ad Gal. v. Qui xpi sunt carnē suā crucifixerunt vicijs ⁊ concupiscencijs ps. Disciplīa tua correxit me in finem. ⁊ disciplina tua ipa me docebit. Scdo elemosinarum largitio pverb. vlt. Manus suas aperuit inopi et palmas suas extendit ad pauperes. Tercio sanctorum locorum ⁊ indulgenciarum visitacio vt ire Romam nē. Quarto desiderium moriendi pro xpo exēplo Pauli dicentis. Infelix ego qs me liberabit de morte corporis huius cupio dissolui nē. Tercius honor dicitur rectitudo intentionis Mathei. vj. Si oculus tuus id est intencio tua simplex fuerit totuz corpus lucidum erit. Et huic recte et simplici intencioni correspondent quatuor operationes scz paciencie dei consideratio. que scilicet tanto tempore ad penitenciam nos expectat ⁊ inuitat cum brachijs expansis in cruce ⁊ perforatis ac pedibꝰ dicens ps. Foderunt manus meas et pedes meos nē. Plagatus est in latere Job. xxij. Vulnerauerunt me lancea. conciderunt me vulnere super vulnus. Et breuiter ī to

to corpore ysa. liij. A plãta pedis vsq; aduerticez non est inuẽta in eo sanitas. ⁊ tanti dolores extiterunt vt ypus in cruce clamaret. O vos omnes qui transitis per viaz ⁊c. Scda operatio dr̃ in bonis exercitatio qm̃ in bene agendo semp est periculum in mora. Grego. in pasto. Sepe cuz oportune que agere possumus nolum⁹ paulo post cũ volumus non valemus. j. ad Coy vj. Hortor vos ne inuacuum graciam dei recipiatis. Et ad Gal. vi. Dum tempus habemus operemur bonum. Tercia est periculorum declinacio. j. Joh. v. Totus mundus in maligno positus est. Quarta dicitur eternoy affectio. ps. Quẽadmodum desiderat cervus ad fontes aquaruz ⁊c. ¶ Nunc de scda specie adorationis scz de dulia est dicẽdũ Ad cuius euidenciã nota q dulia capitur dupliciter vnomodo generaliter ⁊ large pro reuerencia exhibenda siue deo siue creature ratiõe excellencie cuicunq; ⁊ sic dulia ẽ cõmunior latria. Jdeo etiam adoratione dulie potest deus adorari. et nõ solũ ipe sed omnes angeli sancti. beati ⁊ rectores ⁊c. Et de ista adoratione dulie intelligendum ẽ cum legimus aliquos sanctos creaturas adorasse. vt Nathan ppheta dauid. ij. Regum. j. c. Angelos Abrahã Gen. xviij. ⁊ huiusmodi. Scdo accipitur ex pmuni vsu strictius solum pro reuerencie exhibitiõe creature debite. ⁊ illo modo dulia est duplex. vna est exhibicio reuerencie debita mortalib⁹ hominibus ratione virtutis sciencie status vel presidencie. ⁊ illa scdz communez vsum vocatur absolute dulia. Alia species vocatur yperdulia et est excellencior reuerencia exhibẽda alicui creature singulari quadam applicatione ⁊ relatione ipi⁹ ad deum aut ad diuinum ministerium sactate ⁊ dignificate vt sunt caro et sanguis ypi. beata virgo. ctuy ypi. beati in patria ⁊ cetere excellentissime creature. Et dicit ab yper quod est supra ⁊ dulia quasi super duliam vel excellens duliam mortalibus communiter debitam ¶ Scdo aduerte q adoratio ẽ duplex scilicet per se ⁊ per accidens. Quedam est adoratio per se. Per se autem debetur alicui adoratio id ẽ exhibitio honoris ⁊ reuerencie ⁊c. in quo causa vel ratio talis honoris est. Causa autem ⁊ ratio adorationis latrie dicitur aut summa maiestas dei in se considerata que est maxime dominij ⁊ in supremo gradu respectu oĩs creature. aut ipa summa bonitas dei inquantũ communicatiua matri boni i nobis ⁊ hoc principaliter ⁊ ppter se. Per accidens vero dicitur exhiberi alicui adoratio in quo causa talis honoris non est sed habz habitudinem ad illud in quo est talis causa Cum autez vt ex predictis habetur triplex sit adoratio scilicet latrie. dulie et yperdulie. non vna et eadẽ que debetur vel exhibetur vni exhibetur vel debetur alteri. sz alia vni alia alteri vt patebit de singulis p exempla. nam ista sunt que alia ⁊ alia adoratione a nobis venerantur ⁊ salubriter adorantur. scilicet deus. trinitas. ypa. hũanitas vl' caro ypi. ymago ypi. cruz ypi. clau

et lancea ẏpi. mater ẏpi. sancti in celo. imagines ⁊ reliquie sanctorū

n ¶Primo enim deus adoratur adoratione latrie principaliter ⁊ ꝑ se quia in eo est causa illius honoris vt dictum est Deutro. vj. Dominum deum tuum adorabis ⁊ soli illi seruies scilicet sacrificium offerendo. Secundo trinitas adorat eadem adoratione qua deus scilicet latrie tm̄. nam in ipsa sunt tres persone ⁊ vna essencia. quia igitur in trinitate est numerus vel discretio personarum ideo in trinitate sunt tres qui adorantur scilicet pater filius et spiritussanctus ⁊ equali ac vna tm̄ adoratione. quia est vna ⁊ equalis causa in tribus scilicet vna maiestas. vna equalitas. ideo tm̄ vna adoratio est. Quod figuratum est Gen̄. xviii. vbi dicitur ꝙ Abraham tres vidit ⁊ vnuz adorauit. ¶Tercio adoratur ẏpus vnica tm̄ adoratione. Cum enim in Christo sit vna persona tantuz et due nature. Est quidem vna adoratio ⁊ vnus honor ex parte eius qui adoratur. Ex parte vero cause qua adoratur possunt dici plures adorationes vt scilicet alio honore honoraretur propter sapienciam increatam ⁊ alio propter sapienciam creatam. Sicut in simili si in vno homine sint plures excellēcie que sunt causa honoris sui. puta prelatio. sciencia ⁊ virtus. erit vnus honor ex parte eius qui honoratur ⁊ plures cause honoris. qz idem homo est ⁊ qui honoratur et propter prelationem ⁊ propter sciēciam et propter virtutem. ¶Hic cadit dubium vtrum Christo incarnato debeatur maior honor ⁊ veneratio nunc ꝙ ante incarnationem. Respondet Alleyā. iij. parte sum. q. xvj. ar. j. ꝙ maior honor ⁊ veneratio potest dici dupliciter scilicet scōm quantitatem id est extēsiue. ⁊ scōm qualitatem id est intensiue Primo dicitur maior veneratio secundū quantitatem scilicet quia in pluribus est veneratio ⁊ sic ẏpo incarnato debet exhiberi maior veneratio qua in pluribus debet venerari scilicet in diuinitate ⁊ hūanitate que non exhibetur filio non incarnato. Scdo dicitur veneracio maior scōm qualitatem eo ꝙ maiori ⁊ intensiori veneratione veneratur ⁊ sic non debetur ei maior veneratio. Cuius ratio est quia ad id quod debetur veneration̄i hūanitatis est totaliter causa effectiua

d ¶Quarto adoratur corpus aut caro siue humanitas ẏpi. Pro quo nota ꝙ corpus ẏpi capitur dupliciter Primo pro ẏpo corporeo siue incarnato ⁊ sic non est dubium quin sit adoratione latrie colendus qz ē verus deus ⁊ homo. Scdo capit̄ pro humanitate ẏpi siue pro parte materiali illius humanitatis que distinguitur contra animam. Humanitas autez ẏpi consideraī dupliciter. Vnomodo per se vt separata a verbo dei ⁊ sic non est adoranda adoratione latrie ꝫ yperdulie. Ratio quia cum sit pura creatura ⁊ scōm se considerata nullam relationem habeat ad suppositum Igitur vt sic considerata non adoratur adoratione latrie. Idem dicendum de carne ẏpi sic considerata. Secundo modo caro vel huma

p

uitas cristi consideratur, ⁊ coniuncta diuinitati ypostatice ⁊ sic esset adoranda adoratione latrie per accidens non tamen per se ⁊ termīatiue. Vnde Damasce. li. iij. sen. sic ait. Adoratur caro xp̄i cum incarnato deo verbo non ꝓpter seip̄am, sed ꝓpter vnitam ei diuinitatem secundū ypostasim verbi dei. Glo. super illud p̄s. Adorate scabellū pedum eius dicit. Qui adorat corpus xp̄i non terram intuitur sed illum cuius scabellum est in cuius honore scabellum adoratur. sed verbum incarnatum adoratur adoratione latrie per se ergo ⁊ corpus eius siue humanitas. Et hoc per accidens quia licet causa honoris vel adorationis latrie non sit in humanitate xp̄i quia est pura creatura nec illa vnio ypostatica deificat illam venerandam carnem. nec etiā extra limites creature ponit propter quod non debet sibi impendi cultꝰ latrie per se ⁊ ad se terminatiue vltimate sicut exhibetur diuine nature. sed quia habet aliquam habitudinem ad illud in quo est talis causa quo vnitur sibi scilicz diuine nature scz ypostatice igitur per accidēs debet̄ sibi cultus latrie. Vbi tamen nota ꝙ aliquid potest habere habitudinem ad deum cui debetur cultus latrie per se dupliciter Vno modo quia incidit in idē suppositum seu subsistit in eodē supposito vt humanitas xp̄i. Alio mō sic ꝙ non incidit in idem suppositum sed habet solam extrinsecam habitudinem ad ip̄m. sicut imago et crux xp̄i ⁊c. Sic ergo eadē adoratione adoratur caro ⁊ hūanitas xp̄i vnita diuinitati qua xp̄us per accidens tantū. ita ꝙ adoracio nō ad humanitatem finaliter termīatur sed ad deum qui in ea adorat̄. Q

¶ Quīto adoratur imago xp̄i. vbi nota ꝙ imago xp̄i ⁊ aliorum sanctorum potest dupliciter considerari. Primo inquantum est res quedam puta lapis vel lignum sculptū aut pictum. et tunc nulla adoratione est adoranda nec debetur ei vt sit aliquis honor. Cuius ratio est quia reuerencia non debetur nisi racionabili creature que veneratione est capax. Alio modo potest considerari scd̄m ꝙ est imago. et tunc cum idem sit motus in imaginem ⁊ in rem cuius est imago dat Bonauentura in tercio dis. ix. hanc regulam ꝙ cuilibet imagini talis est exhibendus honor qualis debetur rei cuius est imago. Cū ergo xp̄us adoratur adoratione latrie consequens est ꝙ imago xp̄i sit adoratione latrie ⁊ hoc deperaccidens adoranda. Et imagines beate virginis ⁊ alioꝝ sanctoꝝ adoratione yperdulie deperaccidēs soluz inquantum honor xp̄i vel alterius sancti per ip̄am imaginem representati redundat in imaginem representantē eo modo cū quis honorat principem in nuncio suo vel littera sua. Cum ergo adoratur imago nō adorat̄ sue rōe realitatis sed ratione sui significati. ¶ Ad quaꝝ declarationē notandum ꝙ imagines sanctorum triplici ratione sunt inuente scilicet propter simplicium ruditatem. propter deuotionis tepiditatem. et propter memorie labilitatem. Primo propter simplici R

um ruditatem vt scilicet qui litteras nesciunt in sculpturis ⁊ picturis tanꝯ in scripturis fidei nostre misteria legere possint. Hanc rationem Grego. ponit ⁊ habetur i c. perlatum de cõse. dist. iij. vbi dicitur sic. Aliud est enim picturam adorare. aliud per picture hystoriã quid sit adorandum addiscere. nã quod legentibus scriptura hoc yde otis prestat pictura cernentibus. quia in ipa ignorantes vident qd sequi debeant in ipa legunt qui litteras nesciunt vnde precipue legere nescientibus pro lectione pictura ẽ Hec ibi. Scdo inuente sunt imagines propter deuotionis tepiditatem. Excitantur em ad deuotionẽ mentis ypi fideles considerãtes ex talibus picturis que ⁊ quanta propter nos deus fecit ⁊c. Tercio inuẽte sunt propter memorie labilitatẽ quia que audiuntur solum facilius traduntur obliuioni quam ea que videntur. nec semper presto est qui beneficia dei ad memoriam reducat per verba. ideo dispensatione dei factum est vt imagines fierẽt in ecclesijs vt videntes eas recordarentur de beneficijs sibi impensis et de operibus virtuosis sanctorũ Hec ratio tangitur in. c. venerabiles. de conse. dist. iij. vbi sic dicitur Venerabiles imagines ypiani nõ deos appellant nec seruiunt eis vt dijs nec spẽ salutis ponunt in eis nec ab eis spectant futurum iudicium. sed ad memoriã ⁊ recordationem primitiuoꝝ venerant eas et adorãt. Hec ibi. ¶ Seyto adorat cruꝯ ypi. Ad cuius euidenciaz nota ꝙ cruꝯ ypi accipitur tripliciter. Primo pro ypo crucifixo in modũ crucis expanso. Sic canit ecclesia. O cruꝯ aue spes vnica ⁊c. ⁊ sic adoranda est latria per se quia est de qui latria est adorandꝰ terminative. Scdo accipitur cruꝯ ypi ꝙ corpore ypi in cruce expanso quod nõ est ypus. ⁊ sic adoratur adoratiõe latrie per accidens. Tercio capitur pro ligno in quo yps dñs pependit Et hec cruꝯ ypi scdm sanctũ Thomam potest dupliciter ꝯsiderari. Vnomodo tanꝯ instrumentũ nostre salutis in quo membra ypi fuerunt expãsa ⁊ ex hoc sanguine eiꝰ perfusa. ⁊ sic debetur ei reuerencia ydulie. sicut ⁊ cetere reliquie sanctorum a nobis venerant. Aliomodo potest ꝯsiderari cruꝯ illa inquã tum representat figuram ypi exten si ⁊ crucifixi in ea ⁊ tunc per accidens est latria adoranda quia eadem adoratione qua adoratur crucifixus per se scilicet latria adoratur et cruꝯ eius ipius representatiua ꝑ accidens sicut dictũ est de imagine ypi. Alie vero cruces prout sũt quedam imagines impresse in qua cunꝯ alia materia puta lapidis. argenti vel auri non adorant nisi vt imago ypi quã venerant adoratione latrie deperaccidẽs. ¶ Septimo adorantur claui. lancea ⁊ corona ac huiusmodi a nobis adoratione yperdulie propter contactum sancti corporis ⁊ sanguinis ypi. et quia fuerunt instrumenta passiõis et mortis ypi nõ tamen adoratiõe latrie sicut cruꝯ ypi. Cuius rõ ẽ qa ista nõ representant imaginẽ ypi sicut cruꝯ que dicitur signum filij hominis quod apparebit in celo.

Math. xxiiij. Ideoq; mulieribus dixit angelus. Ihesum queritis nazarenum crucifixum. non lanceatū non coronatuz. non clauatum ꝛc. Et inde est ꝙ imaginem crucis cristi veneramur in quacunq; materia videtur. non autez imaginez clauorum vel lancee ꝛc. quia ista nō repsētāt imaginē xpi sicut crux vt dictum est. Et ad hoc est Damasce. li. iiij. ꝛ doc. in. iij. dist. ix. ¶ Octauo adorat̄ beata virgo mater xpi. ꝛ cum sit rationalis creatura non debet adorari adoratione latrie que soli creatori debetur de per se sed solum adoratione yperdulie maiori tamen super alios beatos ratione sue singularis sanctitatis ꝛ relatione ad xp̄m quia materna ꝛ sic quia non solum venerat̄ ratione sui sed etiam ratione filij vt mater dei. ꝛ ideo nō debetur ei qualiscunq; yperdulia sed maxīa Alij autez beati in celo adorantur adoratione yperdulie. sed inferioris gradus quaz sit honorificencia beate virginis ratione predicta. de adoratione vero ymaginum sctōrum dictum est supra. ¶ Vltimo adorantur reliquie sanctorum adoratione dulie. nam cuz sanctos dei in veneratione debeamus habere tanq̄ membra xpi ꝛ dei filios ꝛ amicos ꝛ ītercessores nostros. ideo eorum reliquias qualescunq; honore congruo in eorum memoriā venerari debemus. ꝛ precipue eorum corpora. que fuerunt templum dei et organa spiritussancti in eis habitantis ꝛ operantis. vnde ꝛ deus huiusmodi reliquias conuenienter honorat in eorum presencia miracula faciendo. Et q̄uis corpus alicuius sancti sit insensibile ꝛ percōsequens non sit nostre veneratiōis capax adoramus tamen ip̄m vel ip̄ius reliquias propter tres ratiōes Prima est propter deum cuius ministri fuerunt. Scd̄a est propter animam que ei vnita fuit ꝛ nunc fruitur deo. Tercio quia idem corpus vniendum est anime beate ad glorie complementuz. ¶ Scd̄m de adoratione declarandum dicitur causalitas. Vbi q̄ritur quare adoramus ꝛ inuocamus sanctos cum tamen solus deus orationes ꝛ necessitates nostras cognoscat. Naz dicit Aug. in li. de cura. pro mor. agen. Nesciunt mortui etiā sctī q̄d agant viui etiam eorum filij. Solucio dicendum scd̄m sctm̄ Tho. ꝛ doc. in. iiij. di. xlv. ꝙ oratio vel inuocacio porrigitur alicui dupliciter. vno modo quasi per ipsuz implendum. alio modo vt per ipsum impetrandum. Primo modo soli li deo orationem siue inuocationē nostram porrigimus quia omnes orationes nostre ordinari debent ad graciam ꝛ gloriam consequendam que solus deus habet dare. Juxta illud p̄s. Graciam ꝛ gloriam dabit dominus. Scd̄o modo orationem ꝛ inuocationez porrigim⁹ sanctis angelis ꝛ hominib⁹ vt deus per eos nostras petitiōes exaudiat. Quia scd̄m Sco. in. iiij. dist. xlv. Sancti cognoscunt orationes nostras ꝛ pia opera cognitione reuelatoria a deo qui huic sancto reuelat quē adoras ꝛ honoras. ꝛ tūc

per mentale desiderium orat etiaz deum pro te vt deus respiciat sua seruicia que fecit in hac vita ⁊ omnia merita ita q̄ sicut ipse per illa adeptus est gaudia eterna ita etiam tibi valeant ad gaudium eternum. Cuius exemplum assignat Sco. Si est vnus potens in diuitijs ⁊ honoribus plures habens seruitores quorum vnus plura sibi fecit seruicia q̄ alius. quem tamen dñs sufficienter remunerauit si ille inuocat ab aliquo vt pro eo ad talem intercedat talis potest petere vt respiciat sua merita ⁊ seruicia ī tantū q̄ etiam illi valeant gracia obtinere. Ita etiā hic ¶ Ad auctoritatem beati Augustī. premitto secundū Petrū de palu. in. iiii. disti. xlv. q̄ triplex est cognicio beatoz in patria scz naturalis beata ⁊ quedam media que dicitur reuelatoria modo dicendum q̄ mortui scilicet existētes in purgatorio ea que hic in mundo aguntur considerata eorum naturali cognitione nō cognoscunt orationes nostras ⁊ precipue interiores motus cordis quia naturali cognitiōe intuitiua ea cognoscere non possunt propter immoderatā distanciam. nec noticia reuelationis specialis. quia non habēt illam noticiam in verbo quam comitatur regulariter talis reuelatio nec cognitione beata quia eam adhuc nō habent sed beati in patria qui vidēdo verbum diuinum omnia que decet eos cognoscere de nobis ⁊ que circa nos aguntur etiam quantum ad interiores motus cordis vident in verbo id est cognitione beata. ⁊ maxime eorum excellēciam decet vt cognoscant petitiones ad eos signo vocel' corde porrectos. ¶ Tercium declarandum de adoratione sanctorum dicitur permissibilitas. Vbi queritur vtrum omnibus sanctis tam viuentibus q̄ mortuis possumus preces porrigere ⁊ eos solenniter venerari. Ad hoc dico primo q̄ si loquimur de viuente q̄ nulla creatura viuens est adoranda vt sancta quoniam nullus viuens sanctus est licet sit bonus nisi forte accipiendo sanctitatem largo modo. vt illud Leuit. xix. Sancti estote quoniam ego sanctus sum. q̄ diu enim quis viuit peccator est. j. Johannis. j. Si dixerimus quia peccatum non habemus ⁊c. Sanctitas autem omnem prauitatis maculam excludit. Si autem loquimur de eo qui vixit ⁊ nūc est mortuus tūc dico sēdo q̄ si talis sanctus homo in vita sua p⁹ eius mortem est ab ecclesia canonisatus ⁊ pro sancto approbatus tunc possumus ei preces publice ⁊ solennes porrigere ⁊ officium solēne de eo facere. ⁊ si ecclesia in canonisatione eius erraret. quod tamē non est credendum. licet accidere posset vt in. c. a nobis de sen. excō. nihilominus tamen preces in eius honorem effuse propter fidem que non deficit deo sunt accepte. Si tamen talis non est canonisatus nec per papam pro sancto approbatus et tamen aliquis credit eum esse sanctum vel eius vita fuit sibi nota dicit Inno. q̄ talis p̄t eū occulte venerari ap̄ces porrigere nō adorare. ⁊ dicit notāter occulte q̄a publice nō licet nisi ab eccīa sit canonisatus et

approbatus. in. c. de reli et venera. sanc. q̃uis etiam ille sanctus miracula faceret. quia etiaz mali miracula faciunt. ⁊ contigit hoies quãdoq; diabolica fraude decipi falsis figmentis vt habetur casus in dicto. c. j. de quodaz in ebrietate occiso. ¶ Ex hijs patz q̃ hij grauit̃ peccant qui inuẽtas nouas reliquias publice venerãtur q̃ nõ dũ auctoritate sũmi põtificis sunt approbate Antique autem reliquie non debẽt extra capsaz ostẽdi nec poni venales vt in. c. ij. eo. ti. Reliquias em̃ vendere vel emere simoniacum est vt ibidem per doc. ⁊ in. c. placuit. de conse. dist. j. dicitur q̃ nulla memoria martirum probabiliter accipiatur nisi aut vbi corpus aut reliquie certe sunt. aut vbi origo alicuius habitationis vel possessionis. aut passiõis fidelissima origine traditur. nam que per somnia ⁊ que p̃ inanes quasi reuelationes quorũlibet hominum vbicunq̃ constituũtur altaria omnino reprobentur. Hec ibi. Item furtiue subtrahi reliquias sanctorum vt honorabili⁹ ponantur sacrilegiũ est scd̃m Hugo. quia aufertur sacrum de sacro. Item portare reliquias ad collum sanctorum si hoc fiat ex deuotione ⁊ fiducia ad deum ⁊ sanctos quoꝝ sunt licitũ est scd̃m sanctuz Tho. scd̃a scd̃e. q. xcvj. ar. vlt. Secus si fieret cum aliqua superstitione puta q̃ vas eorum esset quadrangularis. et huiusmodi quia tunc licituz non est. Scd̃m de omnibus sanctis declarandum dicitur festiuatio. Pro cuius euidencia queritur quare sancta mater ecclesia instituit festum hoc omnium sanctorum solenniter celebrandum. Solucio dicendum propter quatuor causas quas vide in sermone de hoc festo precedenti videlicet. xcij. G. Tercium de omnibus sanctis declarandum dicitur meritacio quod in themate tangitur cum dicitur. Quoniam merces vestra. Pro cuius euidencia nota q̃ sancti in celo habẽt duplicem mercedem siue premium scilicet essenciale ⁊ accidentale. De quibus vide in supradicto sermõe ⁊ in sermone dñice scd̃e post trinitatis cuius thema est. Nemo virorum illoruz qui vocati sunt gustabunt cenam meam ⁊c.

Sermo alius de omnibus sctis sequitur. xciiij. Wann. xix.

ongregate illi sanctos eius p̃s. xlix.

Res minus perfecta sequitur exemplum rei magis perfecte sicut dicit philozoph⁹ scd̃o phisicoꝝ q̃ ars imitatur naturam inquamtum potest. Patet de pictore in colore ⁊ imaginibus. naz qui plus appropinquat dispositiõi nature hic tanto perfectior est in arte sua. Item discipulus etiam imitat̃ magistrum suum in operando. sed quia ecclesia militans est minus perfecta q̃ triumphans que consistit in perfecta beatitudine. Ideo ea que fiunt in eccl'ia milit ãte exemplata sunt ab ecclesia triũphante. Sicut ergo sancti qui sunt in celo habent ex parte dei vnum commune gaudium. Ita etiam ecclesia statuit vt omnes fideles Cristi haberent hodierna die in toto

mundo ex parte omnium sancto
rum vnum commune festum eo
q̄ nō de omnibus sanctis fiunt spe
cialia festa, quia tanta est eorum
numerositas q̄ totum tempus an
ni non sufficeret etiam si singulis
horis, etiam singulis minutis age
remus festum vnius sancti. Quia
sicut dicit Wilhel. in rationali q̄
quolibet die plus ꝯ quinq̄ milia
sanctorum festa concurrerent alle
gans Eusebium cesarien. Hoc asse
rere preter diem kalendarū ianua
rij quando pagani intendebāt epi
stolis ⁊ non passionibus sanctorū
Etiam illa festa sanctorum que p
agimus a multis aut non bene cu
stodiuntur aut multe negligencie i
eis committuntur, vt ergo omnes
sancti a nobis honorentur ⁊ com
misse negligencie aliqualiter expi
entur statuit ecclesia hodiernuz fe
stum commune omnibus sanctis,
vt ita hodie omnes sancti sint con
gregati apud nos in vna commu
ni festiuitate sicut in celo sunt con
gregati in vna communi felicita
te. Ideo propheta in verbis thema
tis hortatur nos vt hodie omnib⁹
sanctis per sanctam vitam nos cō
gregare studeamus. Hoc em̄ ma
xime placet deo ⁊ a nobis illud de
siderat propheta dicēs. Congrega
te illi sanctos eius. quasi diceret.
Hodie habeatis solennem memo
riam omnium sanctorum deivt si
cut ipi habent vnum communem
gaudiuz in celis. Ita vos de eis ha
beatis vnum commune festum in
terris. Pro gra Aue maria ⁊c.

Congregate illi sanctos eius vbis.
In verbis thematis duo principa
liter tanguntur que veniūt ad lau
dem ⁊ commendationem hodier
ne festiuitatis et per cōsequens om
nium sanctorum. Primo hodierne
festiuitatis communitas siue vna
congregatio cum dicitur. Congre
gate scilicet simul in vna festiuita
te. Secundo illius congregationis
excellencia ⁊ solennitas cum sub
iungitur. Illi sanctos eius. illi scz
deo id est ad honorem dei qui est
super omnes. quia in celebratione
hodierne festiuitatis principaliter
honoratur deus. Tunc enim vere
sanctos dei in vna festiuitate con
gregamus si deum in ipis pura cō
sciencia colimus hoc est sine pecca
to ita vt sicut ipsi sic ⁊ nos in hac
vita sancti simus quod tunc facie
mus quando eorum vitam bonis
operibus imitamur ⁊c. Circa pri
mum est notandum sicut supra di
xi congregacio sanctorū fit in vna
sollemnitate ad representandum eo
rum congregationem ⁊ communi
onem in vna beatitudine. nam li
cet in celis sint diuerse nature scili
cet diuina, angelica ⁊ humana, ta
men iste diuerse nature non faciūt
in celo diuersas societates sed vnā
tantum vt dicit beatus Augusti.
¶ Hec autem sanctorum cōgrega
tio siue societas est ex octo congre
gationibus collecta. Prima est tri
um diuinarum personarum in vni
tate diuine essencie. De hac congre
gatione exponi potest quod dicit
quarti Regum. iuj. Congregauit
dominus tres reges hos. Hij tres
reges significare possunt trinitatez
personaruz in diuinis que ita sunt
cōgregate non vt dicantur tres re

ges. sed vnus rex. Quia sicut fate
mur in symbolo Athanasij nō tres
domini sed vnus est dñs. pater et
filius et spiritussanctus q̄ regit potēter
sapienter et clementer vt sic patri
attribuatur potencia. filio sapien
cia et spiritui sancto clemencia siue
bonitas. Hec etiam tria appropria
ta debent esse in quolibet rege hūa
no vt sit potens ad defensionem.
sapiens ad gubernationem siue p
uisionem. et bonus siue clemens ad
subuentionem siue ad parcendum
Et non solum hec esse debent in re
ge sed in quolibet homine vt sit po
tens et fortis ne peccet per infirmita
tem et sic contra patrez. sapiens ne
peccet per ignorancia et sic cōtra
filium. bonus et clemens ne peccet
per maliciam. et sic peccet cōtra spi
B ritumsanctum. ¶ Secō congrega
tio est duorum in celis scilicet regis
et regine id est xpi dei et hominis.
et Marie matris eius virginis glo
riose. Sunt ergo in celo xps et ma
ria tanq̄ duo luminaria magna.
que ornant celum et illuminant to
tum mundum. Vnde sicut sol ali
os excedit planetas in quantitate
in claritate et in virtute. ita xpus
omnes alios beatos excedit in ma
gnitudine dignitatis. in claritate
cognitionis. et in potestate siue v
tute auctoritatis. sēm illud Ma
thei vlt. Data est mihi omnis po
testas in celo et in terra. Sed dña
nostra comparatur lune ppter pu
ritatem. plenitudinem. perfectiōez
et presidenciam. nam sicut luna ē
pulchra ita Maria est pulchertia
et puritissima. sēm illud Cañ. vj.
Pulchra vt luna. Sicut luna ē ple
na in oppositione. ita Maria ple
nissima per fecunditatem et gracia
rum vbertatē sēm illud Eccliasti
ci. v. Quasi luna plena in diebus su
is lucet. Sicut luna ē perfecta. ita
Marie gloria immensa. sēm illō
ps. Sicut luna perfecta in eternū
Sicut luna preest terrestribus ita
Maria in celestibus. Ideo merito
xpus et maria dicuntur duo lumi
naria magna. De quibus Gen. j.
Fecit deus duo luminaria magna.
vnum quod preesset diei vt sol. id
est xpus iustis. Aliud nocti vt lu
na id est Maria peccatoribus.

¶ Tercia congregatio est angelo- C
rum quos deus congregat in vna felici
tate et non est congregatio confu
sa sed distincta in modum exercit⁹
Consueuit autē in exercitu triplex
distinctio inueniri. Quia aliqui sūt
milites sociantes et quasi protegē
tes dñm qui semper ei assistuntur.
et istis assimilantur angeli prime
ierarchie. Prima enim ierarchia ē
assistenciuz que continet tres ordi
nes. quia inter assistentes principi
aut regi quidam habent hanc dig
nitatem vt perscipos possunt ad
regem familiariter accedere. et hoc
competit ordini thronorū qui vsq̄
ad hoc eleuantur vt deum familia
riter in seipos recipiant ita vt cau
sas rerum in ipo immediate cogno
scere possint. Quidam vero sunt
vt secreta regis cognoscant. sicut
consiliarij eius. et istis assimilatur
ordo cherubin qui semper eminen
ter diuina secreta cognoscunt. Et
interpretantur sciencie plenitudo.
Quidā vero sunt q̄ circa principes
semper inherent. et his assimilatur

ordo seraphin qui excellencius ali
js deo per amorem sunt vniti ⁊ in
terpretantur ardentes siue incēden
tes. Alij vero sunt in exercitu qua
si capitanei dirigentes ⁊ ordinan
tes exercitum ⁊ istis assimilantur
angeli medie hierarchie que scilicet
est presidencium ⁊ ista habet tres
ordines. Quidam habent diffinire
que agenda sunt, et pertinet ad do
minationes. Quidam habent dā
di facultatem ⁊ precipere vt imple
antur ⁊ pertinet ad virtutes. Qui
dam habēt ordinare quomodo ea
que diffinita sunt ⁊ precepta imple
ri possint, et hoc ptinet ad potesta
tes. Alij vero sunt in exercitu bel
lorum vt bellatores et prosequen
tes bellum et istis assimilantur an
geli tercie ierarchie que ē ministrā
cium nobis quia omnes sunt mini
strator̄ spiritus in ministerium
missi ppter eos qui hereditatem cu
piunt salutis ad He. j. Nos em̄ i
bellis nostris primo indigemus cu
stodia qua protegamur et hoc per
tinet ad angelos in infimo choro,
ex quibus cuilibet homini datus ē
vnus ad custodiā a natiuitate scz
in vtero vt dicit Jheronimus. Se
cundo in bellis nostris indigem⁹
instructione quo doceamur, et hoc
pertinet ad archangelos quorum ē
nos instruere specialit̄ de his que
sunt supra rationem. Tercio indi
gemus duce quo dirigamur. et hoc
pertinet ad principatus. Idē vult
Dyoni. in li. cele. ierar. Ad hanc er
go congregationem angelorum di
stinctam per modum exercitus po
test exponi illud. j. Mach. j. Cōgre
gauit virtutes et exercitum fortez
nimis. ¶ In quibus verbis tangū
tur tres rationes quare ipi bti an
geli sunt a nobis honorandi. Pri
ma quia sunt nostri ductores scz
ad virtutes nos ducendo sicut de
mones ad vicia et ideo vocat eos
virtutes dicens. Congregauit vtu
tem, nam seraphin dirigunt et du
cunt ad caritatem, cherubin ad fi
dem, throni ad spem, dominatio
nes ad iusticiam, virtutes ad for
titudinem, potestates ad prudēn
ciam, principatus ad temperanciā
archangeli ad magnanimitatem,
angeli ad humilitatem scilicet pro
pter custodiam quia humilitas est
custos virtutum. Vnde licet regu
lariter angeli superiorum ordinuz
non mittantur tamen inferiores
hoc agunt in virtute superiorum.
Qui autem aliquid per aliuz facit
per seipm facere monstrat. Et hic
est ꝙ angelus qui incendit labia
ysaie prophete dictus est seraphin.
ysa. vj. Secdo angeli sunt honorā
di quia sunt nostri defensores. Et
propterea vbi supra vocat eos ex
ercituz quia pugnant pro nobis cō
tra demones potestatem eorum re
frenando. Patet Apoc. secdo de an
gelo qui ligaut demonem et mi
sit in abissum. Et Thobie. viij. de
diabolo in superiori deserto Egip
ti ligato. Ligare autem demones
non est aliud nisi eorum potesta
tem refrenare. Tercio sunt hono
randi quia sunt adiutores nostri,
eo ꝙ sunt fortes nimis. Propter
quod possunt nos in difficilib⁹ ad
iuuare. Secundum illud Johan
nis. ij. Multa sunt castra eius ꝗa
fortia.

E ¶Quarta congregacio est patrum antiquorum scilicet patriarcharū et ꝓphetarum quorum quidam fuerunt electi ad genus humanum saluandum sicut Noe Adam ⁊ Abraham. Nam ex Adaz genus humanum est deriuatum. in Noe saluatum. in Abraham iustificatum qꝛ ipe fuit primum exemplum fidei ⁊ immolando filiū suum ysac ligna in dorso deferentem figura expressa passionis xp̄i. quem deus pater pro salute nostra immolauit. Quidam vero electi sunt ad mundum illuminandum quoruz aliqui ip̄m illuminauerunt exemplis virtutuz sicut Abel qui fuit exempluz innocencie. Noe iusticie. Abrahaz obediencie. Job paciencie. Joseph cōtinencie. Moyses mansuetudinis. Dauid misericordie. Alij vero illuminauerunt eum doctrinis sicut ꝓphete qui secreta dei cognouerunt annunciauerunt et scripserunt. Et ideo Petrus sermonem ꝓpheticuz assimilat lucerne lucenti in caliginoso loco. ij. Petri. j. Quidam vero electi sunt ad deum reconciliandū Sicut Noe in tempore iracundie factus ē reconciliacio. Et de Moise dicitur p̄s. lv. Et dixit vt disperderet eos si non Moyses electꝰ eiꝰ stetisset in confractione in conspectu eius. Et de phinees dicitur ibidem. Stetit Phinees et placauit. et cessauit quassacio. Job etiaz orauit pro amicis et placauit deum. Sic et nos per orationes amicoꝝ nostrorum id est sanctorum debemus placare deum. Ad hanc congregationez referri potest quod dr̄ scd̄i Reg. v. Congregauit Dauid rursum omnes electos id est xp̄us sanctos patres. ¶Quīta congregatio apostoloruz qui fuerunt principes et duces omnium populorum in xp̄m credencium quos conuerterunt. Hij principes et duces fuerūt primo magne potēcie. Vnde August. Dedit enim eis deus potestatem super naturam vt eam curarent. super demones vt eos eijcerēt super elementa vt ea mutarent. super animas vt ip̄as absoluerent. super mortem vt ip̄am contemnerent. super angelos vt dominicū corpus consecrarent. Item secūdo facti sunt principes magne sapiencie. Vnde Augusti. Ex abiectissimis et imperitissimis. ex paucissimis nobilitantur. illuminantur et multiplicātur ocultissima eloquia p̄clarissima īgenia copiosissima agmīa acutoꝝ. facūdoꝝ atqꝫ doctoꝝ Vñ patz ꝙ ip̄i fuerūt semina et prīcipia omnis xp̄iane sapiencie ⁊ eloquencie. Et licet ex se essent abiectissimi et imperitissimi tamen facti sunt ꝓpstea sapientissimi et excellentissimi. Item fuerunt tercio principes magne sanctitatis. propter quam sanctitatem refulsit mira conuersatio xp̄i in eis tanqꝫ in speculo et cognoscebatur in eis sicut sol in suo splendore. et sicut rosa in suo odore et sicut ignis ī suo ardore. Ideo dicit Crisosto. Misit xp̄s apostolos quasi sol radios suos. quasi rosa suauitatis sue odorem et quasi ignis scintillas suas dispergit. vt sicut sol ī radijs suis apparet. sicut rosa in odoribꝰ suis sentitur et sicut ignis ī scītillis suis ardet Sic ī illorum virtutibus

xp̄i potēcia cognoscit. Isti ergo gl̄i
osi prīcipes sicut fuerūt cū xp̄o cogre
gati in mundo sic sunt congregati
cum deo in celo. scd̄m illud p̄s. Prī
cipes populorum congregati sunt
G cum deo Abraham ꝛc. ¶ Sexta ē
congregacio martirum qui fuerūt
viri bellatores. De quibus dicitur
j. Machab. viij. Congregans om-
nes viros bellatores accelerauit
ꝛc. Bellauerunt enim sancti marti
res pro fide ꝛ iusticia scd̄m ꝙ mul
ti fuerunt bellatores contra eos. si-
cut tyranni cum cruciatibus. philo
zophi cum sophismatibus. heretici
cum persecutoribus. Ideo bene po
tuit dicere illa sancta martiruz cō
gregacio illud p̄s. Multi bellantes
aduersum me. Item habuerūt bel
la extrinseca a diabolo ꝛ mundo.
et intrinseca sustinendo martiriū
cordis. Quod triplex est scd̄z Gre
go. Primo compassio afflictorum
Vnde ait. Qui dolorem exhibet in
aliena necessitate crucem portat in
mente. Scd̄m est dilectio inimico
rum. ait enim ferro contumelias
ꝛ inimicum diligere martirium ē
in occulta cogitatione. Tercium ē
paciencia aduersorum. De quo ait
Sine ferro martires esse possum⁹
si paciencia in corde veraciter ser
uamus. Habuerunt etiam bella a
corpore proprio. videlicz bella pau
pertatis. parcitatis ꝛ castitatis.
Ex illis ergo bellis obtinuerunt
sancti martires peccatorum remis
sionem. meritorum accumulatio-
nem ꝛ eterne glorie possessionem.
H ¶ Septima est congregacio confes
sorum. De quibus dicitur Sopho
nie. j. Congregans volatilia celi ꝛ
pisces maris. Sancti autem con-
fessores dicuntur volatilia propter
vitam contemplatiuam in qua vo
lauerrnt alis intellectus per contē-
plationem siue orationem. Quia
scd̄m Damasce. Oratio est ascen-
sio mentis in deum. Et ala affe-
ctus volaueruut per dilectionem.
Dicuntur autem volatilia celi q̄a
licet in mundo essent corpore tam̄
erant in celo cogitatione affectiōe
et opere id est operis intentione.
scd̄z illud Math. vj. Respicite vo
latilia celi ꝛc. Itez dicuntur pistes
maris propter vitam actiuam. pi
sces enim viuunt in aqua maris ꝑ
tamen non suffocantur in ea sed
natant. Sic boni actiui licet an-
gustientur in mundo tamen non
pereunt quia iuuant se natando id
est bene operādo. Vnde iu p̄s. Vo
lucres celi ꝛ pisces maris ꝛc.
¶ Octaua est congregatio sanctarū I
virginum. De quibus dicitur ysa.
xl. In brachio suo congregabit ag-
nos. Virgines enim fuerunt tāq̄
agni innotentes in mente immac-
culati in carne. fructuosi in opere
ꝛ mansueti in conuersatione. Ta
les agnos xp̄s commendauit Pe-
tro dicens Johā. vlt. Pasce agnos
meos. Ex omnibus illis patet ꝙ
octuplex est congregatio electoruz
et sanctorum quorum omniuz hō-
die festum colimus. In quibus eti
am includuntur vidue et marita-
te vel maritati scd̄m diuersitatem
meritorum suorum. Aliqui enim
ex illis sūt martires. aliq̄ cōfessores
aliqui prophethe vel patres ꝛ sic de
alijs. Scd̄o dixi ꝙ in verbis the-
matis innuit illius congregatiōis

excellencia ⁊ sollennitas cum dicit̄
Illi sanctos eius. illi id est deo. q.
d. ad honorē dei hodie oēs sctōs in
vnū ꝯgregatos solenniter honora
k te. ¶ Pro quo notādū ꝙ sctī siue be
ati qui sunt in celo fuerūt hic ꝯgre
gati Cristo viuendo ⁊ moriendo.
viuēdo videlicz scd̄m eius p̄cepta.
et ad eius voluntatē. ⁊ moriēdo ꝑ
xp̄o siue in xp̄i fide ⁊ nūc sunt cum
deo ꝯgregati in celis regnando. et
ideo hic in terris quilibet illoꝝ di-
cere potuit. Aīa mea illi viuet. eti-
am moriendo sunt xp̄o ꝯgregati.
qꝛ post mortē ad illius ꝯgregatiōez
et societatē ꝑuenerunt. Vñ in p̄s.
Quis ascendit sup occasuz dñs no
men illi. Sup occasum dñs ascen-
dit qñ de morte triumphans morte
sua mortē nostrā destruxit. ⁊ non
solū ascendit sup occasum mortis
sue ß etiā sup occasum mortis sctō
rū suoꝝ in quoꝝ morte ip̄e triūpha
uit dū eos de ip̄a morte triumpha-
re fecit. vel mortē ꝯtemnendo. vel
per ip̄am mortē ad immortalē vi
tā eos ꝑducendo. Itē ꝯgregati sūt
illi. id ē ad illius laudē ⁊ honorem
etiā nūc in celo regnādo vbi ī vna
btītudine obiectali eternaliter deū
laudant. Ideo possunt dicere illud
p̄s. Populus eiꝰ ⁊ oues pascue eiꝰ
introibimꝰ portas eiꝰ in ꝯfessione
⁊c̄. Tercio sunt sibi ꝯgregati qꝛ sūt
sctī eiꝰ. Ideo notāter dictū ē in the
mate. Cōgregate illi sctōs eiꝰ. Fu
erūt em̄ sctī ꝑ virtutē. ⁊ eiꝰ ꝑ carita
tē. vel sctī ꝑ gr̄am ⁊ eiꝰ ꝑ gloriam
L ¶ Ex quo seq̄t̄ ꝙ nos obligamur
laudare ⁊ honorare sctōs qꝛ sūt dei.
patet qꝛ eos laudādo ⁊ honorando
ip̄m deū cuiꝰ sunt laudamꝰ ⁊ hono
ramꝰ. sicut laudat̄ ⁊ honorat̄ dñs
in ꝓle sua qꝛ oēs sctī sunt filij dei. si
cut landat̄ ⁊ honorat̄ dñs ī seruis
suis. qꝛ ip̄i sūt ministri ⁊ famuli q̄ fe
cerūt hic voluntatē eiꝰ. sicut lauda
tur ⁊ honorat̄ artifex in suo ope qꝛ
ip̄i sunt opa manuū eiꝰ quantū ad
esse nature ⁊ quātū ad esse gr̄e. Itē
sicut laudatur p̄dicator in sermone
suo qꝛ ip̄e dñs loquit̄ in eis. scd̄m il
lud. ij. ad Coꝝ. xiij. An experimen
tū queritis eiꝰ q̄ in me loquit̄ xp̄s
Ideo ꝯgrue ad laudādū deū ī sctīs
eiꝰ hortat̄ nos ꝓpheta p̄s. vl. dicēs.
Laudate dñm ī sctīs eiꝰ. q. d. laus
sctōꝝ est laus dñi eoꝝ. Si ergo vo
lumus ꝯgregare sctōs deo ad hono
rē tūc debemꝰ attēdere ꝙ hoc deus
a nobis exigit in verbis thematis
vt oībus sctīs quoꝝ hodie ē festiui
tas ꝑ vitā sctāz nos ꝯformare stu
deamus. ⁊ hoc maxime placet deo
⁊ a nobis desiderat adimpleri. vñ
Bern̄. Currite fr̄es qꝛ nō solū sctī et
angeli ß ip̄oꝝ creator ⁊ dñs cū oī
celestis curie frequencia nos deside
rat ⁊ expectat. nam si oēs sctōs ho
die sub vna festiuitate ꝯgregemꝰ
⁊ nos ꝑ vitā reprobā disiūgemus.
talis ꝯgregacio dño nō placet. tūc
ergo vere ad honorē dei sctōs ꝯgre
gamꝰ cū eos imitādo sicut ip̄i sctī
erimus. vt sicut ip̄i fuerunt pacien
tes. casti. miseri cordes. hūiles. mā
sueti. tp̄ati ⁊c̄. sic et nos. Et si ꝯsi-
deramꝰ aliquos multū peccasse nō
imitemur eos in pctīs ß in penitē-
cia si cecidimus. si es luxuriosus et
ꝯsideras Mariā magdalenā respi
ce eiꝰ pn̄iaz. vide ip̄a fuit soluta et
forte tu maritata vl' voto astricta
⁊c̄. Dubitat̄ circa dicta ex quo ho

hodie oēs sctōs in vnū ꝯgregatos laudamꝰ ⁊ veneramur in vna festiuitate ad repsentandū eoꝝ ꝯgregationē in vna cōi btitudīe. qd est tñ gaudiū sctōꝝ qd cōiter habēt ī illa eterna btitudīe. Hāc dubitationez soluit Wilhel. parisieñ. in li. de vir. trac. de spe. par. scda dicēs. ¶ Gaudiū electoꝝ ꝓuenit ex q̄tuor ꝑtibus prima a btā trinitate. scda a loci amenitate. tercia a iocūda societate. ⁊ quarta a corpis glificatiōe. De primo scriptū ē ysa. xxxiij. Regē ī decore suo videbūt. Et. xxxv. eod mō dr. Ipi videbūt gloriaz dñi et decorē dei nr̄i. In visiōe aūt regis triplex erit electis gaudiū. Primuz erit in vidēdo faciē diuinā ⁊ illud erit summū gaudiū. Vñ Aug. Si mali possent mallēt deū videre in inferno ī penis q̄ extra penas deū nō videre. Et Crisosto. dicit Ego multū grauiores q̄ gehēne cruciatꝰ eē dico remoueri ⁊ abici ab illa gloria. nec puto ita acerba esse gehenne incēdia vt sunt illa q̄bꝰ torq̄tur is qui arcet̄ a ꝯspectu dei. Ex illo patet quāta sit dānacio ꝑuuloꝝ q̄ absq̄ baptismo decedūt qꝛ licet nō torquēt̄ penis īferni tñ eternaliter priuant̄ visiōe dei. Hīc ē ꝙ scti patres antiqui qui erāt in limbo cum maximis suspirijs postulauert̄ aduētū xp̄i vt possent venire añ ꝯspectū dei licet nullā sentirēt penā inferni. sicut in ꝑsona illoꝝ clamauit ꝓpheta in p̄s. Domine inclīa celos et descēde. et ysa. lxiiij. Vtinā disrūperes celos ⁊ descēderes. Et ī p̄s illo. Qui regis israhel intēde. triplicat̄ illd. Ostēde faciē tuā ⁊ salui erimꝰ. ꝓpter magnū desideriū ꝓphete ad visionē dei. vñ ⁊ saluator dicit Joh. xvij. Hec ē vita eterna vt cognoscāt te deū verū solū ⁊ quē misisti ihm xp̄z. Et ido dicit ꝓpheta Sitiuit aīa mea ad deū fontē viuū qñ veniā ⁊ apparebo añ faciez dei. Et apl's. j. Coꝝ. xiij. Videmꝰ nūc ꝑ speculū in enigmate tūc facie ad faciē. ⁊. ij. ad Coꝝ. xij. apl'us dicit se raptū in terciū celū. vbi dicit Aug. Ibi btā vita in fonte viuo bibit̄. inde aliquid aspergit̄ huic hūane vite. oēs em̄ delicie que sunt in isto mdo velut minime gutte sunt que a fonte illo fluxert̄ inimicis dī qui guttas illas in terra lingūt fonte suauitatis ꝯtemto. scdz illd Jhere. ij. Derelinq̄rūt me fontē aque viue. Minꝰ sunt oēs delicie que fuert̄ in mdo ⁊ erūt vsq̄ in diē indicij respectu illius suauitatis q̄ sit vna gutta aque respectu tocius maris. Cū ergo tāta delectacio inueniat̄ ī porciūculis creature quāta īuenīet̄ in ipo creatore. si ergo qñq̄ hoīes currūt ꝑ plura miliaria ad vidēdū spectaculū q̄d facere d berēt ad vidēdū deū. ß heu amor terrenoꝝ excecat rōis oculū. Ido dicit frater guido carthusieñ. Si diuine bonitatis vestigia tantū hz suauitatis quid habet ipe fons suauitatis deꝰ. Sz quō exprimere valemꝰ qd ē in mēsum certe nullomō. Vñ Aug. in li. de simbolo dicit. Facilꝰ possumus dicere in illa vita eterna q̄d ibi nō sit q̄ q̄d ibi sit. nō ē ibi mors. nō ē ibi luctꝰ. nō ē ibi lassitudo. nō ē infirmitas. nulla fames. nulla sitis. nullꝰ estꝰ. nulla corruptio. nulla indigēcia. nulla mesticia ⁊ nulla tristicia. Scdm gaudiū erit in viden

do hũanitatẽ xp̄i. de quo dicit bern
hard. Plenũ prorsus est oĩ suauita
tis dulcedĩe videre hoĩez hoĩs ꝯdi-
torẽ. Terciũ gaudiũ erit in ꝯsidera
tiõe vnionis hũane nature ad diui
nã. mirabile em̄ gaudiũ erit electis
cũ ꝯgnoscent ꝙ frater eoꝝ scd̄z car
nẽ vere deꝰ sit. Magnitudo huius
gaudij p̄t ꝑpẽdi ex gaudio qd̄ solẽt
habere ꝑntes cũ eoꝝ filij fuerĩt ep̄i.
vel archiep̄i facti aut alias exalta
ti tãta erit vnitas capitis ⁊ mẽbro
rũ ꝙ mẽbra honorẽ sui capitis suuz
reputabunt. sicut caput hoĩs bona
vel mala mẽbris suis illata sua re-
putat. Hec de primo scz btã trinita
N te. ¶ Scd̄o electis a loci amenita-
te triplex gaudiũ ꝓuenit. Primo a
claritate loci. Thob. xiij. Btũs ero
si fuerĩt reliquie seminis mei ad vi
dẽdũ claritatẽ ihl'rm. ⁊ Apoc. xxij.
Nox ibi vltra nõ erit. Patet illud
etiã de claritate celi empirrei qd̄ dr̄
igneũ rõe claritatis qꝛ ẽ totũ lumi
nosũ. Scd̄o a loci puritate. Apoc.
xxj. Nõ intrabit in eã aliquid coĩ-
quinatũ aut abhoĩacionẽ faciens.
Tercio a loci latitudĩe. Baruth. iij
O israhel q̄ magna ẽ domꝰ dei ⁊ ĩ
O gens locꝰ possessionis eiꝰ ⁊c̄. ¶ Ter
cio electis ꝓuenit triplex gaudium
ex iocũda societate. Primo ex mul
tudĩe. Apoc. vij. Vidi turba mag-
nã quã nemo dinumerare poterat
ex oĩbꝰ tribubꝰ ⁊ linguis ⁊c̄. Sicut
etiã patz in epl'a hodierna. Scd̄o
ex nobilitate societatis illius ĩ qua
erũt v̄go btã ⁊ angeli ⁊ sctĩ ⁊ sctẽ.
qui oẽs reges et regine erũt reges.
vtiq̄ sunt qui de manu summi im
peratoris corouam regni accipiũt
Sapĩe. v. Accipiũt regnũ decoris
de manu dñi ⁊ diadema speciei ⁊c̄.
Vñ ⁊ filius dei dr̄ venisse de sedibꝰ
regalibus. Sapĩe. xviij. Plꝰ ergo
deberẽt vt dicit wilhel. vbis. hoĩes
laborare solũmõ vt vna die possent
esse cũ btã v̄gine q̄ multi laborãt
ꝑ eterna gl'ia. Vñ Jhero. in epl'a
ad Eustochiũ. Egredere q̄so pau
lisꝑ de carcere ⁊ papilione corꝑis vt
in hostio stans videas gl'iam dei
ꝑtransire ⁊ p̄sentis laboris añ ocu
los tuos p̄fige mercedez quam nec
oculꝰ vidit nec auris audiuit nec
in cor hominis ascẽdit q̄ p̄parauit
deꝰ diligentibus se. qualis erit illa
dies cũ tibi mr̄ dñi btã maria cho-
ris occurret comitata v̄gineis cuz
post rubrũ mare submerso cũ suo
exercitu pharaone timpanuz tenẽs
precinet respõsuris. Cãtemus dño
gl'iose em̄ magnificatus ẽ equũ et
ascensorẽ eius ꝓiecit in mare. Ter
cio de amicabilitate illius societa-
tis. tãta est em̄ inter eos caritas ꝙ
gaudia alioꝝ sua reputabũt. ysa.
xxxj. dixit dñs. Cuius ẽ ignis in
syon ⁊ caminus eius in ihrl'm pro
pter magnã em̄ caritatẽ hereditas
illa omnibus vna ẽ. singulis tota
vt dicit Greg. Exemplũ illius fa
miliare habere possumus in specie-
bus aromaticis. Si tu haberes spe
cies aromaticas in manu tua quã
uis tue essent tamen ego qui iuxta
te sum ex odore ipsarum delector
et reficior ac si mee essent. Jta erit
inter sanctos in patria vt dicit au
gust. quia gaudiuz ꝙ habebunt sin
guli erit commune omnibus per
vinculũ caritatis ⁊ quisq̄ gaude-
bit de bono alterius tantum ac si
in seipso haberet ⁊c̄.

p ¶Quarto electis prouenit quadru
ply gaudiū a corpis glorificatiōe
primū a corpis pulchritudine. scdz
ab eius subtilitate. terciuz ab eius
agilitate. quartū ab eius impassibi
litate. Primū erit in corpe respectu
eius quod erit iuxta se vt scz alia
corpora glorificata in aspectu eius
delectent. Scdm respectu eius qđ
erit infra se vt scz corpora inferio
ra corpori glorificato cedant. Ter
ciū respectu eius quod erit supra se
vt scz ad aspectū suū perfectā possz
habere obedienciam. Quartū ad
id quod erit contra se ne ab aliquo
posset ledi. ¶Ecce quantū gaudiuz
erit electis a glorificatione corpoꝝ
nō solū suoꝝ sed et aliorū qui sunt
iuxta se ꝛ supra se in quibꝰ delecta
buntur et eorum qui erunt infra se
et contra se quia talia eis cedunt ꝛ
obediunt ad placitum. nec corpora
Q glorificata ledere possunt aliquo
modo Wilhel. vbi supra. ¶Sed
diceret quis habebunt ne electi etiā
gaudiū a mdo et inferno. Respon
det wilhel. vbi supra ꝙ electi ab in
ferno habebunt triplex gaudiū. pri
mū ex hoc ꝙ infernum euaserunt.
scdm ex hoc ꝙ hostes eorum cruci
abunt scdm illud ps. Letabitur iu
stus cū viderit vindictam. non ex
hoc ꝙ delectentur in penis eorum
precise sed ex hoc quod vident eis
diuinam iusticiaz impleri qui po
tuissent consequi misericordiam ꝛ
noluerunt. et hoc eis summe placet
scilicet execucio diuine iusticie. qa
eorum voluntas est totaliter cōfor
mis diuine voluntati. Terciuz ex
hoc ꝙ peccatū qđ maxime nocuit
hominibus clausuz erit in inferno
Post diem ēm iudicij erit peccatuz
in inferno quasi in ꝓprio loco. nō
ēm potuit remanere neqz in celo.
neqz in terra quin ad vltimū descē
dat ad infernū. ¶Scdo dicit wil
hel. ꝙ electis a mundo etiā prouenit
triplex gaudium. Primū ex hoc ꝙ
a penali miseria huius exilij libe
rati erunt. Vnde Bern. Transite
de morte ad vitam vite gaudium
duplicat. verisimile est ꝙ multum
gaudeat de hac liberatione qui di
cebat heu mihi quia incolatus me
us prolongatus est. Et ille qui ait
Cupio dissolui ꝛ esse cū xpo. Scdz
ex hoc ꝙ a naufragio liberati erūt
Si ēm illi qui de mari exierunt tā
tum gaudent. verisimile ꝙ multū
gaudeant qui tot naufragia passi
a mari huius mundi periculosissi
mo euaserūt. Vnde Bern. Pericu
lum probat transeuncium raritas
et pereuncium multitudo. in mari
marsilie de quatuor nauibus viz
vna perijt. in mari huius mundi
de quatuor nauibus viz vna ad
portum salutis peruenit. Terciu
um ex hoc ꝙ ipi cum tante infirmi
tatis essent tamen de tanto hoste
triumphauerunt. Vnde Job. xlj.
Non est potestas super terram q̄
comperetur ei qui factus est vt nul
lum timeret. Nos sumus sicut lo
custe. hostes nostri vt gigantes.
Ideo dicit Aug. li. confes. Quan
to fuerit maius pereculum in plio
tanto maius gaudium in triūpho
Sic est in naufragantibus naz post
pericula et ruinas naufragij exul
tant nimis. qui ante timuerunt ni
mis. Ideo de futura gloria dicit
Augustī. in li. de ciui. dei. Quan

ta erit felicitas vbi nullus erit ma
lum. nullum latebit bonum. vaca
bitur dei laudibus qui erit omnia
in omnibus. Item in eodem. Illa
ciuitas in se magnum lumen vi
debit qđ nulli superiori. nullus infe
riori inuidebit. sicut nec inuident
archangelis angeli ceteri quia nol
let vnus quisq; maius habere bonū
aut id quod alium secum videt ha
bere. Recte sicut digitus in corpore
non vult oculus esse. Et subdit au
gus. Quis alius est finis noster ni
si peruenire ad regnum cuius null⁹
S est finis vbi amabimus et laudа
bim⁹ quod erit sine fine. ¶ De hoc
celesti gaudio audiamus vnum ex
emplum quod recitat Cyrillus in
epistola ad Augu de morte Jhero
nimi quomodo in superioribꝰ par
tibus egipti erat quidam magne
sanctitatis monachus Helyas no
mine Jheronimo sanctissimo ī vi
ta familiaris hic quadam die sol
tis incumbens orationibus somno
repentino aduenente aliquātulū
obdormiuit. et in visione vidit pal
lacium mire pulchritudinis. et cuz
huc illuccq; gradiens miraretur illi
us pallacij pulchritudinem tam ex
cellentem vidit quoddam prepara
ri tribunal a quibusdam iuuenib⁹
nimie pulchritudinis stratis tape
tibus et vestib⁹ auro et gēmis circū
quaq; relucentib⁹. in quo tribuna
li rex quidam maximus sedit cui⁹
aspectus erat tante suauitatis vt
nil aliđ qs vellz habere. magna co
mitatus societate virorum sole lu
cidiorum. inter quos sanctus Jhe
ronimus apparuit ꝛc. Ecce gaudi
um ex pulchritudine celestium. ita
etiam refert August. q; postq; ihe
ronimus sibi apparens discessit tā
te suauitatis reliquit post se odorē
vt per multos dies ineffabilis sua
uitatis odor in cella sua remaneret
Et si hec deꝰ suis electis ostendit
hic in terris quid tunc faciet in ce
lis. vnde et tunc Augustino cogi
tante quomodo breuem tractatu
lum scribere vellet de gaudio et glo
ria beatorum dixit eidem Jheroni
mus vel potius anima beati Jhe
ronimi sibi apparens dixit. Poci⁹
totum mare in artissimo claudere
tur vasculo. potius terrarum orbē
parvus teneret pugillus. potius a
motu continuo celum desisteret q;
gaudiorum et glorie quibus beato
rum anime sine fine potiuntur mi
norem intelligeres particulam nis
si vt ego experiencia doceris. Ec
ce si non sunt in terris concessuz au
gustino intelligere gaudia beatoꝝ
qui totus ardebat ī amore xp̄i qđ
nos miseri peccatis pleni illorum
gaudia enarrare querimus. Atten
damus ergo doctrinam beati Jhe
ronimi qui tunc ait Augustino.
Hic non queras que non alibi ni
si quo tam feliciter properas inue
niri possunt hic satage talia exerce
re opera vt postmodum ibi qđ ali
qualiter intelligere cupis totaliter
ineternum habeas. Ita suo modo
nos hic exerceamus per opera bo
na sequendo hic sanctorum vestigia et exemplavt tandem cum eis
possimus attingere gaudia sempi
terna Amen.

In die omnium animarum ser
mo. xcv.

Jesremini mei miseremini meisaltem vos amici mei iob xix. Hic est clamor omnium animarum fidelium in purgatorio existēcium quarum hodie memoraz agimus. Sic clamat pater ad filium mater ad filiam. maritus ad vxorem. frater ad sororem ⁊ sic de singul' miseremini mei ⁊c. ¶ Clamāt bis miseremini propter duas causas. Prima quasi dicerent qꝛ estis in mundo vbi est misericordia. ps cxviij. Misericordia domini plena est terra. Scda quia nos anime in purgatorio sum⁹ in miseria et paupertate quia nihil meritorie agere possumus nec habemus res temporales quibus nos redimere possumus ergo miseremini nostri vos amici nostri quasi dicerēt alieni nolunt nostri miserere. Hanc lamentabilem clamorem attendere debent filij et consanguinei defūctorum. In verbis premissis innuuntur quatuor questiones. Prima que anime clamēt miseremini mei ⁊c. Scda quib⁹ et ad quos clamēt que tangitur ibi saltē vos ⁊c. Tercia quare clament que tangit̄ ibi quia man⁹ domini tetigit me ⁊c. Quarta quibus possint iuuari et eis misericordia impendi que tangitur ibi. ⁊ carnibus meis saturamini ⁊c. ¶ Ad primam questionez respondendo nota ꝙ animarū quedam sunt beate iam in celo ille nō clamant verba predicta quia non indigēt suffragijs. Vnde dicit August. in encheri. ⁊ habetur in ⁊c. cū Marthe. de cele. missa. ꝙ sacrificia siue altaris siue quarumcunqꝫ elemosinaruz pro defunctis valde bonis graciarum actiones sunt. Quedaz anime damnate sunt in inferno pro peccato originali ⁊ actuali vel pro originali solo in limbo ⁊ ille etiaz non dicunt miseremini qꝛ nulla est ibi redemptio neqꝫ eis ꝓdessent suffragia nostra. sed si pro eis fiunt sunt consolationes viuorum. Quedam autem sunt in caritate suam explentes penitenciam ī purgatorio tales clamant miseremini ⁊c. quia eis ꝓsunt suffragia viuorum. Et sunt in quadruplici differencia. Primi qui ad purgatorium veniunt sunt qui cum venialibus moriuntur. Hij enim ferunt secum lignum fenum et stipulam vt dicit apostolus. j. Coꝝ. iij. per que venialia peccata intelliguntur vt dicit magister ibidem. Secūdi sunt qui penitenciam ante obitum suum nō pegerunt sicut coutingit hijs qui absqꝫ confessione moriuntur contriti. Tercij sunt hij qui iniunctam sibi penitenciam non cōpleuerunt. Quarti sunt qui penitenciam iniunctam complenerunt sed tamen illa ignorancia vel negligencia sacerdotis non fuit sufficiens. Nam penitencia in confessione a sacerdote iniūcta aut est maior aut equalis aut minor. Si est maior tunc id quod homo plus fecerit cum moritur in augmentum sue glorie cedit. Si est equalis tunc sufficit adcius pene dimissionem. Si autem fuerit minor tunc id quod residuum est ex virtute diuine iusticie ī purgatorio emēdat̄

ne aliquod peccatum remaneat in punitum. Est autem purgatoriuz locus ad purgationem animaruz specialiter deputatus. Nam scd̄z Richardum dstinctio. xxj. quarti

C ¶ In inferno quatuor sunt loca se habencia scd̄m inferius et superius In loco maxime infimo sunt dānati p peccato actuali. In illo qui est immediate supra illum sunt dānati pro solo peccato originali. In loco qui est consequenter supra illū sunt aīe que purgant̄ quia ibi de lege communi purgant̄ quāuis alibi purgent̄ ex causa speciali scz vel vt viuentibus aliquid nuncient. vel vt suffragia impetrent. ⁊ vt paciēdo vbi peccauerunt dei iusticiā aliquibus sensibilib⁹ manifestent. In quarto loco non sunt alique aīe ꝑ ante xp̄i aduentū ibi erant anime sanctorū patrū que penitenciā suā expleuerant in purgatorio ⁊ ille q̄ recedentes a corpore nihil purgabile portauere. locus aūt p̄fatus dicebat̄ sinus Abrahe quia Abraham primus se ab infidelibus sepauit ⁊ fidei signaculum distincte accepit ideo locus requiei qui debetur aīe ꝓpter fidem caritate formatam sinus Abrahe dictus est. ¶ Ad scd̄az

D questionē respondendo ad quos et quibus clament tangit̄ respōsio cū dr̄ saltem vos amici mei. Vbi nota q̄ anime in purgatorio ad q̄tuor genera hominū clamāt miseremini mei ⁊c̄. Primo ad consanguineos ⁊ amicos qui hic eoruz bona possident ⁊ eis non subueniunt. et tales infideliter agunt. quia si q̄s hic in seculo videret amicuz suum in igne puniri quem posset liberare et non faceret infideliter vtiq̄z ageret. Ita faciunt pueri ⁊ consanguinei qui de bonis parentū pulchras vestes equos et alia emūt. domos edisicant. agros ⁊ alia emunt. aut singula in superbia ⁊ luxuria consumunt ⁊ nullum suffragiuz defuncto clamanti miseremini mei ⁊c̄. impēdunt. Attēdant illi quid amplius dicāt. quare me persequimi sicut deus quasi dicerēt. Deus punit me sua iusticia penam mihi infligendo. vos autē amici mei punitis me in pena relinquendo. ⁊ carnibus meis saturamini. i. diuicijs meis temporalibus. quasi dicerēt. iniustū est q̄ vos amici in penis me relinquitis qui vobis multa bona temporalia reliqui ⁊ animā meam propterea sepe neglexi. Scd̄o ad hos clamant quibus hic caritatem. beneficia et fidelitatem exhibuerunt et ipsi eis non refundunt Vnde p̄s. lxxvij. Obliti sunt benefactotum eius. ⁊ hec est magna ingratitudo et contra rationem hūanam obliuisci ⁊ non regratiari benefactoribus. Vnde Aristo. ī quarto ethicoꝝ. Oportet regraciari ei q̄ graciam fecit. sed defunctis aliter regraciari non possumus nisi per suffragia eis impensa. Tercio clamant ad executores testamentorū qui non exequuntur testamenta eis cōmissa sed retardāt de die in diem. Et hoc est contra caritatem et fidelitatem. quia scd̄m doctores hoc aīab⁹ nocet. alias em̄ cici⁹ liberarent̄ vel eorum pena alleuiaret̄. Et scd̄m canones tales sunt furcs et sacrilegi ⁊ excōicādi. vt dr̄ in. c. qui oblatiōes. xiij. q. ij. Inuehe cō

tra nō exequētes. Quarto clamāt ad sacerdotes religiosos ⁊ pauꝑes qui elemosinas defunctoꝝ recipiūt ⁊ ꝑ ipīs fideliter nō orāt. nā oēs q̄ de elemosinis viuūt magis debēt esse deuoti ⁊ in orōnibꝰ assidui. vt dr̄ in. c. qꝛ sacerdotes. x. q. j. ¶ Ad terciā questionē respōdēdo q̄re clament. Cuius rō tāgit̄ qꝛ manꝰ dñi tetigit me. Vbi nota ꝙ ꝓpter tria clamāt miseremini ⁊c. q̄ nos debēt inducere ad eis cito subueniendū Primo ꝓpter pene acerbitatē. Est em̄ pena purgatorij scd̄z quosdam eadē cū pena inferni licet terminū illa habeat. ista aūt nō. ꝫ nō dubitat̄ acerbissimā esse penā purgatorij. de pe. di. ij. c. vl. ⁊ di. xxv. qui ī alid̄. vbi dr̄. Qui in aliud seculū distulit fructū ꝯuersionis purgādꝰ ē igne purgationis. Hic etem̄ ignis ⁊ si nō sit eternus miro tñ mō grauis ē. excellit em̄ oēm penaꝫ quam vnq̄ꝫ passus ē aliquis in hac vita. nūq̄ꝫ in carne tanta inuēta ē pena tpalis. ⁊ in epl'a Cirilli epi ad August. dr̄. ꝙ mallet quilibet qui illā penā expꝛtꝰ eēt oēm huiꝰ mdi penā quā oēs hoīes ab Adam passi sunt pati vsq̄ꝫ ad diē iudicij quā minimā illaꝝ penaꝝ ꝑ vnā diē. Applica hic exem̄ de heremita infirmo. qui ad optionē angeli elegit duabꝰ diebꝰ esse ī purgatorio. ⁊ ecōuerso de b. Gregorio qui postq̄ꝫ orauit ꝑ traiano elegit ad apparitionē angeli pociꝰ ꝑ dies suos hic infirmari quā ꝑ dies duos in purgatorio cruciari. Scd̄o ꝓpt̄ spē recōpēsatiōis q̄ nos inducere dꝫ ad eis subueniendū qꝛ aīe fidelit̄ orāt ꝑ nobis postq̄ꝫ liberate fuerīt. Exēpli gr̄a. Si filiꝰ alicuiꝰ regis in exilio esset ꝯstitutꝰ ⁊ pateret̄ magnū defectū ⁊ qnicūq̄ꝫ in exilio sibi subueniret qñ rediret ad patriā suā illi pleniꝰ refunderet. sic ē de aīabꝰ. Tercio id̄o qꝛ suffragia q̄ facimꝰ ꝑ aīabꝰ nobis ipīs ꝓficiūt ⁊ illa nobis p̄mittimꝰ qꝛ suffragia ꝓst̄ aīabꝰ vt ciciꝰ liberent̄ vel eaꝝ pena alleuiet̄. etiā ꝓst̄ nobis inquātū ex caritate fiūt qꝛ vt sic st̄ meritoria vite et̄ne faciēti. ps̄ xxiiij. Orō mea ī sinu meo ꝯuertet̄ ¶ Ad quartā q̄stionē rñdendo quibꝰ possint fideles aīe ī purgatorio iuuari. Sol'o dic ꝙ st̄ p̄ricipaliter quatuor ad q̄ alia postea dicenda reducūt̄ q̄ ponit Greg. ī. c. aīe. xiij q. ij. Aīe inquit defunctoꝝ quatuor modis soluūt̄. aut oblatiōibus sacerdotū. aut p̄cibꝰ sctōꝝ. aut caroꝝ elemosinis. aut ieiunio ꝯgnatoruꝫ Per hec em̄ quatuor scꝫ ꝑ ymolationē hostie in sacr̄o altaris. ꝑ elemosinaꝝ distributionē. ꝑ orōnū instāciā. ꝑ ieiunioꝝ macerationeꝫ aīe a purgatorio liberāt̄ p̄ricipaliter. et scd̄z istū ordinē etiā efficacia ⁊ dignitas eaꝝ solet ordinari. ita ꝙ primo multū valet p̄ alijs oblatio sacrificij salutaris vicꝫ sacr̄i eucharistie ī missa vt ꝓbat Grego. ī dicta auēte. ⁊ Aug. in encheri. ⁊ allegat mgr̄ ī. iiij. di. xlv. Nō ē ambigendū defunctoꝝ aīas pietate suorū viuenciū releuari cū ꝑ ill' mediatori sacrificiū offert̄ ⁊c. ymo credunt q̄dā ꝙ nulla missa celebret̄ quī v̄tute sacrificij plures aīe d̄ purgatorio liberēt̄ licꝫ nō certe diffiniā. Testat̄ etiā p̄dctā greg. iiij. dyal'. d̄ quodā monacho Justo noīe q̄ tres aureos arte medicīe ꝯq̄sitos fratri suo ger

mano reuelauit ⁊ penituit. quos idē frater suꝰ sctō Gregorio p̄senta uit ⁊p. xxx. dies ꝓ eo celebrauit ⁊c. Aliud ponit ibidē exem̄ de duabus monialibꝰ q̄s sctūs Bn̄dictꝰ excōi cauit. Terciū de illo sacerdote qui singulis diebꝰ missam ꝓ defunctis celebrauit quem ep̄us suspēdit ⁊c. Quartū de ep̄o gebhardo qui fecit piscari in lacu tp̄e estatis vbi max imū aceruū glacei reperit. Quintuz de felice p̄spitero qui balneauit in termis ⁊ ibidē hoīem incognitū si bi famulātē reperit cui panē dedit ⁊c Scd̄m ē elemosinarū largitio ⁊ hospitalitas ꝓ eis facta. Thob. xij Elemosina a morte liberat ip̄a ē q̄ purgat pctā ⁊ facit inuenire vitaz cternā. Ibidē. Elemosina p̄tis nō erit in obliuiōe ß ī die tribulatiōis ꝯmemorabit̄ tui. Ibidē. Ignez ar dentē extinguit aqua ⁊ elemosina resistit pctis. Exem̄ in miraculis sctī iacobi de tribꝰ militibꝰ dioceß leodien̄. quoꝝ vnꝰ vetule detulit pe rā ⁊ pegrinū infirmū q̄ infirmatꝰ occubuit. vide in li. de septē donis Terciū ē fideliū ⁊ amicoꝝ orō. ij. Macha. xij. Sctā ergo ⁊ salubris ē cogitacio ꝓ defunctis exorare vt a pctis ⁊c. Exem̄ ponit Grego. iiij. dyal. de pascasio diacono cardīali quē germanꝰ ep̄s capuanꝰ repit in ternꝰ ⁊c Alid̄ exem̄ in li. de septem donis de milite q̄ ꝯsueuit sp̄ orare ꝓ mortuis cū ptrāsiuit cimiterium et descēderat de equo suo quē fuga tū ⁊c. Alid̄ exem̄ de maria deoge nis vincē. in spe. hi. q̄ orās in cimi terio vidit multas manꝰ de sepul chris ⁊c. Quartū ē ieiuniorꝝ obser uatio. valet em̄ ieiuniū vel vigilia abstinēcia sil'r aspitas lecti flagella tio. genuflexio ⁊c. aīabꝰ applica ta. Vn̄ dr̄ in. c. aīe. xiij. q. ij. Ieiu nia viuēciū sunt auxiliū defuncto rū. Exem̄ de b. Dn̄ico q̄ sepiꝰ ieiu nauit ⁊ oī nocte cathena ferrea tri plicē disciplīaz recepit. vnā ꝓ se. ali am ꝓ defunctis. terciā ꝓ pctōribꝰ vi uis. Sūt ad hec q̄dā alia p̄ q̄ iuuāt̄ aīe in purgatorio ß possunt reduci ad p̄dicta. ¶ Et ē quītū in ordīe fi deliū pia oblatio. qd̄ ꝓbat̄ ꝑ dictā auc̄tatē Machab. vibi dr̄. Vir for tissimꝰ iudas collaciōe facta. ⁊ sub orōe ꝯp̄hēdit̄ oblacio pecunie. can delaꝝ panis ⁊ vini ⁊c. Ecc̄iastici xxxv. Qui facit miscd̄iaz offert sa crificiū. Eiusdez. xlvj. Oblatio in pīguat altare. ⁊ sic videmꝰ q̄ offe rūt̄ cādele accēse insignū q̄ xp̄s q̄ ē vera lux eas de tenebris eripiat et et̄na luce illumīet. ⁊ in signū huiꝰ dat̄ morīēti cādela accēsa ī manu vt xp̄s q̄ ē v̄a lux aīaz ꝑ tenebrosā viā sibi ignotaz sua luce deducat. Offert̄ etiā ī quibusdā locis panis et vinū vt deꝰ pane ⁊ potu cclesti illā aīam pascere velit. Aspergit̄ etiā aqua bn̄dicta sup̄ cadauer ⁊ os sa siue sepulchra mortuoꝝ ad deno tādū q̄ sicut aqua extinguit ignē. sic ignis purgatorij mitiget̄ huic aīe rore celi ⁊c. Thurificat̄ etiā ad denotādū q̄ deꝰ velit illā aīaz eri pere a fetore purgatorij. ⁊ in signū q̄ sicut fumꝰ ascēdit de thure accē so sic deuotio nr̄a ascendere dz ī ce lū. p̄s Dirigat̄ ad te dn̄e orō ⁊c. ⁊ ne dū ꝓsūt hmōi oblatiōes defūctis ß etiā viuis exem̄ ponit petrꝰ clunia cen̄. de quodā qui cū foderz minerā moles montis cecidit super eum.

vyor aūt eius singulis diebus vno dempto per integram annum offe
rebat pro eo panē vinū et candelā
nē. ¶ Seytū est amicoy pro eis as
sumpta et expleta penitencia. naz
hoc est eis valde vtile vt quis iniū
ctam eis penitenciā pro eis imple
at vt minus habeant soluere ī pur
gatorio. Gal. vj. Alter alteriꝰ one
ra portate. Exemplū de quadam
muliere que post mortē mariti fa
cta fuit meretrix. tandē cū esset p
uecte etatis et amatores eaz ampli
us non curarent facta paup despe
rauit. Cui apparuit diabolꝰ dicēs.
q eā ditaret si suā voluntatē face
ret nē. vide in lamptica. Aliud de
quodā socio qui grande peccatum
ꝑmisit et cū alio socio romā iuit et
ibi confessus est nē. vide in libro de
septem domis. Et sub isto seyto cō
prehendit etiā plecio votoy que
hic nō expleuerūt. Nota tñ ad hoc
q penitēcia p̄dicta eis valeat tria
requirūt. Primū q fiat auctori
tate ꝑfessoris. Scdo q ille psone p
quibꝰ faciūt nō possit p se implere.
Tercio q vterqz sit in gra et sine
pcō mortali. ¶ Septimuz cruy p
eis assumpta. j. petri. ij. Pcā nra
sup lignuz portauit. ysa. liij. Vere
languores nros ipe portauit. Exē
plū ponit autor de septē domis de
quodā qui iuit ad siluā qui habuit
obuiā tres nigerrimos equos inimi
cē ꝓpugnātes. postea quartū assesso
rem in equo multū afflictū q eis
lantē qui cū quereret a dicto hoīe si
viderit tres equitātes sibi silēs. et
ille respōdit q nō viderit nisi tres
equos nigros. ille mirabiliter cla
mauit se miserū et oī auxilio desti
tutū. et cū quereret quare dixit q
nō haberet in mōdo aliquē qui p eo
crucē assumeret nē. vide ibidē.

¶ Octauū ē indulgēcie. nā scōz Ri
char. in. iiij. Licet indulgēcie nō p
sunt directe existentibꝰ in purgato
rio ex quo nō sunt de foro prelato
rū q dant īdulgēcias neqz possunt
facere illud p quo datꝰ indulgēcia.
indirecte tñ eis psunt inquātū exi
stētes in hac vita faciūt p eis illud
q ꝑtinet in forma indulgēcie. ma
xime si denē indulgēcie sub hac for
ma. Quicūqz fecerit hoc vel illud p
se vel p p̄re suo defuncto vl alia p
sona ī purgatorio existēt ibꝰ dam
tot dies īdulgēciarū et sic etiā scōz
ꝑmunē opīonē doctoy psunt p mo
dū suffragij et nō p modū īdulgēcie
Exemplū ponit Petrꝰ cluniacēn.
q cū q̄dā aplice sedis legatꝰ quēdā
strēnuū militē rogaret vt in terra
albinēsi in seruicio militaret facta
indulgēcia p̄ri suo defuncto p vnā
ibidē q̄dragenā morat ē q̄ ꝑpleta
p̄ luce clarior ei apparuit et de sua
liberatiōe ei gras egit. ¶ Nonū est
debitoy et legatoy solucio. Eccia
stici. vij. Mortuo nephibeas graz
scz retardādo vl nō soluēdo. De so
lutiōe debitoy relictoy habes exē
plū in li. apōn q q̄dā vir nobil ap
paruit pꝰ mortē famulo suo habēs
babata ignita ī manibꝰ et pedibꝰ
nē. vide ī disciplo de tpe ser. clx. De
solutiōe legatoy habes exēm in hi
storia Caroli magni de quodā mi
lite q ꝑmisit ꝓgnato suo vt equuz
suū pꝰ mortē suā vēderet q ꝑciū da
ret egenis vtī. nē. Aliud exempluz
de quodā puero decenni q non re
stituit mutuū qđ accepit ad ludos

In cõmemoratione omniũ animarũ

C Decimũ est ablatorum restitucio. quia peccatum non dimittit nẽ. Eyemulum de quodam milite cui apparuit eius cognatus septimus dicens se affligi grauiter in purgatorio eo q̃ non restituisset tales fundos ecclesie rogans eum vt ipe restitueret nẽ. vide in libro de septẽ donis. Habes etiam ibi exemplũ de quodam monacho qui apparuit socio suo dicens se grauiter affligi eo q̃ cuz accepisset nouos botos non restituisset abbati antiquos. quos ei ostendit rogans vt abbati presentaret et pro sua liberatione oraret nẽ. C Undecimuz est beatorum subuencio quos ipi in seculo honorauerunt vel eorum festa vel ad eorum loca peregrinando. quia si dominus ad preces Marthe liberauit Lazarum de limbo. Non est eñ ambigendum q̃ ad preces sanctorum in celo multi liberentur a purgatorio. Exemplum habes de Carolo magno cui post mortẽ subuenit beatus Dionisius et eum a purgatorio liberauit. Aliud simile habes de sancto Heinrico cui subuenit sanctus Laurencius vt in legenda.

In commemoratione oĩm animaꝝ sermo. xcvj.

Sicut in Ada omnes moriuntur ita et in xpo omnes viuificabuntur. j. Cor. xv. Videmus q̃ membra sana interim q̃ nõ sunt a corpore abscisa vegetant̃ a corpõre. Sic spiritualiter anime defunctorum in purgatorio existentes que in caritate decesserunt. sunt membra corporis xpi mistici id ẽ ecclesie sana nõ sunt abscisa nec putrida sed sana quia non sine caritate decesserunt. Ideo vegetant̃ a corpore id est participes sunt bonorum ecclesie vt habetur in. c. ecclesie. de conse. dis. iiij. vbi dicitur q̃ qui sunt in caritate participes sunt oniũ bonorum ecclesie. De quo Berñ. Caritas est virtus largissima que facit omnia cõmunia. propter quod sicut vnum membrum corporale alteri condolet et dolenti subuenit. Sic et nos membris nostris spiritualibus id est defunctis in purgatorio dolentibus condolere et subuenire debemus. Nam licet propter peccatuz Ade mortui sint scõm corpus temporaliter tamen in virtute xpi omnes in nouissimo die viuificabuntur. id est resurgent in corpore immortali et glorioso. et hoc vult apostolus in verbis premissis dicens. Sicut in Ada nẽ. C In presenti sermone de cõmemoratione defunctorum duo veniunt declaranda. primum dicit̃ cõpassionis. scõm subuentiõis. C Ad D euidenciam primi nota q̃ compati debemus merito animabꝰ ĩ purgatorio existentibus propter quatuor afflictiones quas habẽt ĩ purgatorio. prima afflictio dicitur priuationis. scda insultationis. tercia cruciationis. quarta consideracionis. Prima dicitur priuationis scilicet visione dei ad tempus. Nam anima separata a corpore cũ summo desiderio affectat deum videre cognoscens ipm̃ summum et perfectissimum bonum quod solum ipam potest quietare et videns se

ipo priuari ⁊ si ad tps ꝓpter suū de
fectū summe dolet. Vñ clamat cū
ps. Sit iuit aīa mea ad deū fontez
viuum qñ veniā ⁊c. licet em̄ speret
seipm visurū tñ vt dr̄ ꝓuerb. xiij.
Spes que differt affligit aīam. et
tāto magis quāto res sperata ma
gis amat. Tā em̄ intensum ē desi
deriū aīe videndi deū ꝙ nulli⁹ de
siderio in p̄senti vita adequari p̄t.
Nā licet Jacob p̄riarcha multū af
fectauit videre filiū suū Joseph egi
pto presidentē quē mortuū extima
bat. Et regina sabba tā vehemē
ter optauerit videre regē salomonē
⁊ audire sapienciā eius ꝙ regnum
dimisit veniēs a finibus terre. Et
symeon iust⁹ tāto feruore cupierit
videre xp̄m dñi ꝙ amplius viuere
nolebat tñ quelibz harū affectionū
minor ē illa aīe separate cupientis de
um videre. ⁊ hec ē maxīa sup oēs
penas earū qui sunt in purgatorio
scd̄m Crisost. ⁊ sctm̄ Tho. in. iiij.
di. xliiij. Scd̄a afflictō dr̄ īsultati
onis ⁊ est demonis irridentis. So
let em̄ hoī esse valde angustiosum
cū videt inimicū suū insultare et ir
ridere de penis eius. ⁊ ꝓpter hoc vt
habet. ij. Machab. xiiij. Razias
vir venerabilis et magne opiniōis
in ppl'o israhel ne captus illuderet
ab inimicis ꝓiecit se ex fenestra in
ter turbas intestina que egrediebā
tur de corpe ei⁹ ꝓiciēs sup eos. ipi
siquidē demones nō habēt ptātem
torquēdi aīas purgādas sicut aīas
dānatas. cū fuerint in p̄senti eoꝝ
victores. ß assistentes añ eas irri
dent ⁊ insultant eis de supplicijs su
is scd̄m sctm̄ Tho. in. iiij. di. xlvij
pie tñ credit q: et angeli boni aliqñ
visitent eas et confortent. Tercia
afflictio est ignis cruciacio. quāuis
em̄ ignobilius nō agat in nobilius
nec ꝯsequenter corpus in spm̄. tñ il
le ignis purgatorius nō naturalit
ß vt instrumentū diuine iusticie
agit in aīas detinendo eas et affli
gēdo mō a nobis impceptibili. vñ
Aug. Hic ignis et si nō sit eternus
miro tñ mō est grauis. excellit em̄
omnē penā quā vnq̄z expertus est
aliquis in hac vita. de pe. dis. vij.
§. vlt. Adeo em̄ est grauis ꝙ ignis
quo vtimur respectu illius reputa
tur vt ignis pict⁹. Et vt dicit san
ctus Tho. in. iiij. illi ignis dr̄ non
esse eternus. nō quidē ad substāciā
ß quantū ad ossiciū. quia ignis ille
non habet purgare electos nisi vsq̄z
in diez iudicij. permanet tñ postea
quia idez est in substancia cū igne
inferni. Vnde Grego. dicit. Sub
eodem igne palea fumigat et aurū
rutilat. Quarta afflicio est ꝯside
ratio negligencie suoꝝ amicorum
⁊ ꝓpīquoꝝ ad ei subueniēdū. ꝓpter
qd̄ clamātillḋ iob. xix. Miseremi
ni mei miseremini mei saltem vos
amici mei. Si quis em̄ in grauib⁹
doloribus esset ꝯstitutus nec possz
se iuuare. videt autez suos amicos
et ꝓpinquos eū deserere cū tñ multi
pliciter possent eū subleuare nōne
magnā amaritudinez ꝯciperet in
de de eoruz inhumanitate. Tales
sunt anime in purgatorio quoniā
se iuuare non possunt sed expectāt
subleuari a suis quos in seculo di
miserunt. sed cum non senciant eo
rum iuuamen non paruaz causaz
habent doloris. et precipue cū mul
tū laborauerint et multarū penaꝝ

se debitores fecerunt peccando vt illis bona dimitterent. & q̃q̃ tanta ẽ crudelitas hoy q etiã ea que ecclesijs aut pauperibus legauerũt nõ soluunt aut diu differũt adimplere. Sed tales vt dicitur in. c. q̃ oblationes. xiij. q. ij. vt necatores aiaꝝ debeat excõmunicari. ¶ Secundũ de aiabus in purgatorio existentibus declarandũ dr̃ subuẽcõis Debemus em̃ aiabus talibus libenter et statim subuenire propt̃ tria primũ dr̃ liberationis. scd̃m ꝓmissionis. terciũ vtilitatis. Primũ dr̃ liberationis. nã propter suffragia nostra p eis facta celerius liberantur a pena & adminus eorũ pena mitigat. nõ em̃ eis ꝓsunt suffragia nostra ad augmentũ gr̃e gratumfacientis ꝑ ad pene earũ mitigationẽ et abbreuiationẽ. Qua vt dicit Aug. in. c. nõ existimem⁹. & in. c. tempus. xiij. q. ij. Cum viuerent in hac vita meruerunt vt hec sibi postea possent prodesse. Que aũt & quot sint ista suffragia quibus debemus eis subuenire notat Greg. in. c. aïe defunctorum. xiij. q. ij. Et sunt principaliter quatuor ad que alia reducunt̃ & habent̃ in hoc metro. Missa. preces. dona ieunia quatuor ista. Absoluũt animas quas purgãs detinet iguis vide in p̃cedenti sermone de cõmemoratione animarũ. Scd̃m dicitur ꝓmissionis. Debemus enim subuenire mortuis propter ꝓmissam penalitatem. Comminat em̃ nobis deus per Salomonem prouerb. xxviij. Qui obdurat aures suas ad vocem pauperis clamabit & nõ exaudietur. Ratio Lu. vj. Eadem mensura qua mẽsi fueritis remecietur vobis. Ideo Beda. Indignus est omni suffragio qui defunctorum immemor fuerit in hoc seculo. & qd̃ plus est penam cõsequet̃ vt dicit Haymo super Apoc. Iusto dei se subicit iudicio qui defunctorum immemor fuerit. quia dicitur Jacobi. ij. Judicium sine misericordia fiet illi qui non facit misericordiam. Exemplum legit̃ de quodaꝫ monacho qui obijt. ꝓ quo fratres vigilias. missas & psalteria legerunt. post hoc apparuit vni de fratribus conquerens se esse in magna pena petens subuentionẽ. cui frater respondit. Numquid omnia suffragia tibi nichil profuerunt. qui respondit. Alij receperunt quibus tenebar quod neglexeram. & qui p desiderium in vita meruerunt. Ecce sibi hic non profuit qui negligẽs fuit quod fiet hijs qui contemnunt defunctis subuenire. ¶ Terciũ dicit vtilitatis. Debem⁹ nanq̃ mortuis subuenire propter nostraꝫ vtilitatem consequendaꝫ. que triplex est. prima dicitur redundationis. scd̃a meritationis. tercia consecutionis. Prima redundationis. qa suffragia pro eis facta redundant in nos. Nam scd̃m Ambro. Oñe quod defunctis impenditur totuꝫ ad salutem nostram fertur vt impleatur illud ps. Oracio mea in sinu meo conuertetur. nam omnes qui sunt in purgatorio certitudinaliter perueniunt ad regnum celorũ et de hoc sunt securi licet ad temp⁹ captiuitate tenẽtur. ergo si aliquez regem terrenum videres detentuꝫ et sibi iuuares vt euaderet. ita vi

postq̃ in regnum suum rediret ti-
bi centuplũ rependeret. multo ma-
gis aĩabus defunctorũ iuua ita ꝙ
post earũ liberationẽ apud celestẽ
regẽ semper pro te interpellent ⁊c̃.
Ideo Richard. de sancto victore.
Anime erepte de purgatorio dum
assunt celesti gaudio miro modo ĩ
terpellant pro eis qui in seculo eis
subuenerunt. naz deus eis nihil ue
gat qui sunt in celo. Ideo Augus.
in sermone. Orate pro defunctis vt
cum fuerint in vita eterna pro vo
bis orent. Scd̃a vtilitas dr̃ merita
tionis quia per opus suffragij nos
meremur nobis. Aug. Certus sum
ꝙ nullũ opus suffragij pro defun-
ctis amittis si illis non proderit q̃
non duz in tali statu sunt. tibi aũt
meritũ erit. Quia dicit sctũs Tho.
in. iiij. dist. xlv. Opus suffragij ꝑ
alio factum habet duplicem effectũ
Est expiatiuum pene illius ꝑ quo
fit. et meritorium vite eterne nobis
et hoc inquantũ fit ex radice cari-
tatis. Tercia vtilitas dicitur con
secutionis. nam ideo subuenire de-
bemus defunctis vt post mortem
misericordiam consequamur Ma
thei. v. Beati misericordes quoniã
ipi misericordiam consequent̃. ido
Aug. Cupis homo vt tui misereat̃
deus fac vt ꝓximo miserearis. Et
de hac satis dictum est supra in se
cundo scz comminationis ⁊c̃. De
istis vtilitatibũs vide exemplum
im specu. exemploꝝ dist. iij. c. lxiiij
de quodam britone qui defunctoꝝ
animas dño quociens per cimite-
rium iret recommendans quanta
iocunditate post mortem ab ipsis
animabus susceptus sit ⁊c̃.

De animabus defunctorum ser
mo alius. xcvij.

22 Sancta et salu
bris est cogitacio ꝑ de-
functis exorare vt a pec
catis soluantur. ij. Machabe. xij. A
¶ Pro introductiõe nota ꝙ vt no-
tant doctores in. iiij. dist. xlj. ꝙ de
functorum quidã sunt baptisati. q̃
dam non. non baptizatis ecclesie
suffragia non prosunt cũ illi nũq̃
fuerunt vniti. Baptisati autez qui
dam sunt valde boni vt quorũ aĩe
nunc in celo sunt. isti non indigẽt
adiutorio nostro. Ideo vt dicit au
gust ꝙ suffragia siue missaruz aut
elemosinarum pro talibus facta st̃
graciarum actiones. Idem habet̃
in. c. cũ marthe. de cele. missa. Qui
dam sunt valde mali vt damnati
pro peccato actuali vel originali
solo. pro illis etiam non est oran-
dum vt in. c. placuit. xxiij. q. v. qꝛ
talis oratio ei non ꝓdesset neq̃ alia
suffragia sed si pro eis fiũt sunt cõ-
solationes viuorum. Quidaz sunt
mediocriter boni vt in caritate de
cedentes qui ad purgatorium trã-
seunt purgandi ⁊ sunt in quadru-
plici differencia. Primi sunt illi q̃
cum solis venialibus migrauerũt
Hij ferunt secum lignum fenum ⁊
stipulam vt dicit apl's. j. Coꝝ. iij.
per q̃ venialia ĩtelliguntur ⁊c̃. Se
cundi sunt qui penitenciam ante
obitum non egerunt. sicut contin-
git hijs qui absq̃ confessione mori
untur contriti tamen. Tercij sunt
qui iniunctam penitenciam non
compleuerunt in gracia decedẽtes
Quarti sunt qui penitenciaz iniun

In cōmemoratione omniū animarū

ctam ꝯpleuerunt sed tñ illa ignorā
cia vel negligencia sacerdotis non
fuit sufficiens ideo ad id quod ē re-
siduum ex rigore diuine iusticie in
purgatorio emendabit̄ ne aliquod
peccatū remaneat impunitū. Pro
illis ergo orare debemus ⁊ alia suf
fragia facere exemplo iude macha
bei qui misit duodecim milia drag-
mas argēti iherosolimā offerre ca
pro peccatis mortuoꝝ ⁊c. Racio q̄
tale opus sanctū ⁊ salubre est nō so
lum ip̄is defunctis sed etiā facienti
quia dicit ꝓpheta. Oracio tua in si
num tuum conuertet̄. Ideo bñ di-
cit thema. Sancta ⁊ salubris ⁊c.

B ¶ In presenti sermōe dicenduz erit
de tribus sanctis ⁊ salubribus que
tenemur defunctis exhibere. primū
dr̄ sepulture exhibicio. scd̄m testa-
mentorū executio. terciū suffragi-
orum communicacio. Primum ē
sepulture exhibicio. Vbi nota q̄ ī
ter errores paganoruz hic erat vn⁹
scz q̄ sepultura ad hoc esset inuenta
vt anime defunctorum requiem ac
ciperent. non em̄ credebant aīas q̄
etem posse accipere anteq̄ corpus
sepeliret̄ quod oīno est ridiculum
qd̄dā Ideo doctores Richar. ⁊ alij
in quarto di. xlv. q̄rti theologi di-
cunt q̄ sepultura inuenta est ꝓpter
viuos ⁊ ꝓpter mortuos. Primo ꝓ-
pter viuos ⁊ sic ꝓpter nos debem⁹
sepelire mortuos hoc ꝓpt̄ tria. Pri
mo ꝓpter amouendū horrorē ne scz
fetore cadaueris inficeremur ⁊ tan
ta turpitudine corporuz confunda
remur. horrendum em̄ est hominez
mortuum cernere. Ideo dicit Quī-
tilianus li. v. Declamacionum ad
operiendam feditatem subtrahen-
damq̄ dolori materiam mortuus
viuencium causa sepelitur. Scd̄o
ideo ꝓpter nos ad astruendā resur
rectionem futuram. ꝓpter quā pau
lus. j. Thessal. iiij. Nolumus vos
fratres ignorare de mor. vt nō con
trist. mortuos vocat dormientes.
vt ergo subleuet̄ spes ad resurrecti
onem vere fiendam corpora sepultu
re tradunt̄. Tercio ꝓpter meritati
onem vt illa sepelientes misericor-
diam dei ꝯsequamur. et scd̄m hoc
Sapīe. iij. Sepultura inter cete-
ras elemosinas computat̄ ⁊ ē vnū
de sex operibus misericordie. Vnd̄
dicit Augu. li. j. de ciui. dei. c. xiiij.
Thobias diligenter sepeliēdo mor
tuos angelos videre ꝓmetuit. Sic
et sancti patriarche abrahā ysaac
et Jacob laudantur de sepultura su
oruz vt habet̄ Gen̄. xxiij. ⁊. xv. ⁊
xlix. Sic ⁊ hij videlicet Joseph ⁊
Nicodemus qui corpus xp̄i sepelie
runt in euangelio commendant̄.
Exemplo ideo horum ⁊ nos sepeli
re debemus mortuos. quia valde
humanum ⁊ laudabile est ex cau-
sis predictis. ¶ Scd̄o sepultura ec- C
clesiastica inuenta est ꝓpter mortu
os quia eis prodest ⁊ si non per se
tamen per accidens et hoc in qua-
tuor. Primo ꝓpter inspicienciū ex
citationem inquantum scz inspiciē
tes sepulturam memoriam retinēt
defunctorum ⁊ pro eis orant. Vn
de Grego. in. c. cuz grauia. xiij. q.
ij Defunctorum ꝓximi quociēs ad
sacra loca veniunt suorumq̄ sepul
turam aspiciunt recordantur ⁊ ꝓ
eis fundunt domino preces. vnde
et monumentum dicitur quasi mo
nens mentem. Scd̄o prodest eis

ꝓpter sanctoꝝ intercessionem. Credendum nanq; est ꝙ sancti illi in quorū honore fabricata est ecclesia orant pro eo qui sepelitur in illa vl' eius cimiterio ꝓpter reuerenciaz et deuotionē ipius eligētis sepulturā ibidem. Hanc vtilitatē tāgit Augu. in. c. non existimem⁹. xiij. q. ij Tercio ꝓpter ministrorū eccīe oracionem quia illi qui eccīe deseruiūt tenent̄ ceteris paribꝰ ꝓ illis frequēcius ⁊ specialius orare. Quarto ꝓdest eis ideo vt dicit Ambro. in. c. aurum. xij. q. ij. quia in sepulchris xp̄ianoꝝ requies est defunctorum. quia ibi minus vexant̄ a demonibus cadauera eoꝝ vt dicit glo. id ē minus inquietant̄ ne demones assumant illa corpora. ¶ Itē scd̄o debem⁹ defunctis exhibere sepulturā id est officium sepulture scz faciēdo peragere primum septimū ⁊ tricesimum soluendo remedia ⁊ oblationes consuetas scd̄m morem eccīe vbi sepeliuntur. ⁊ ꝙ hoc fiat nō ad inuenit auaricia clericorum vt quidam grossi laici dicunt ß est auctoritate ecclesie introductū. Audi august. in li. de cura agenda ꝓ mortuis. Non parua inquit est vniuerse eccīe e quin hac ꝯsuetudīe claret auctoritas vt p̄cibus sacerdotis que dn̄o deo ad eius altare fundunt̄ locum suum etiā habeat ꝯmendacio mortuoꝝ. Hec ille. Que quidā cōsuetudo vt dicit Ambroß. in. c. qa alij. ꝙ peractio primi. septimi. tricesimi aut quadragesimi ortum habuit a Jacob ⁊ Moyse ⁊ deinde ab apostolis est continuata vt dicit Damasce. in quodam sermone de suffragijs mortuorum. Audi ei⁹ verba. Misterioꝝ inquit conscij discipuli saluatoris ⁊ sacri apostoli in tremendis ⁊ viuificis misterijs memoriam fieri eorum qui fidelit̄ dormierunt sanxerunt. Hec ille. ꝓpterea statuit eccīa ꝙ non obseruātes laudabiles ꝯsuetūdines circa p̄dicta possunt ꝯpelli per ep̄m ad obseruanciam p̄dictarū soluendo peractiones. remedia. mortuaria. oblagia ⁊ alia ꝯsueta vt in. c. ad apl'icam. de symo. ¶ Pro euidencia tn̄ hoꝝ nota ꝙ tria requirunt̄ ad hoc ꝙ valeat consuetudo ⁊ sit laudabilis vt pro sepultura aut ꝓ remedio siue pro officio defunctoꝝ aliquid exigatur et detur. Primum est ꝙ consuetudo talis habuerit prīcipiū voluntariū hoc est ꝙ primo tale quod liberaliter soluerint tta ꝙ nō fuit inuite ab eis exactum. naz ex quo dantes a principio libere soluerunt vident̄ se ad hoc obligasse sub nomine cuiusdā oblationis quam laici solent facere clericis tp̄e spūaliuz ita notat Panor. in. c. ad apl'icam. de symo. ⁊ in. c. Jacobus. ⁊ ī c. suam. eo. ti. Non valet ergo consuetudo vt ante sepultum fumis vl' etiam tp̄e sepulture aliquid pro sepultura vel nomine remedij exigatur abinuito. quia non habet talis consuetudo principiū voluntariuz Scd̄o ꝙ talis cōsuetudo nō habuerit fundamentū viciosum aut symoniacum ita ꝙ nō interuenit pactum siue ꝯuencio in futurū de tali q̄d soluēdo tanq̄ p̄ciū sepulture nā vbi pactio sic p̄cessit tal' ꝯsuetudo tanq̄ symoniaca reprobat̄ vt ī c. non satis. ⁊ c. cum in eccīe corpe. de symo. Racio qꝛ iniciū ꝯsuetu-

dinis fuit simoniacū ⁊ viciosum. ideo non poterit bonā ꝯsuetudinē introducere. Tercio ꝙ p̄dicta ꝓpt̄ que aliq̄d dat̄ liberaliter exhibeāt̄ ⁊ ꝙ ꝓtextu talis ꝯsuetudinis neq̄ q̄ deneget̄ alias p̄summeret̄. de symonia. ⁊ maxime si quis funus q̄ si pro pignore arrestaret. Non em̄ potest creditor funꝰ debitoris arrestare vt nō sepeliat̄ donec heredes soluant. Racio quia sepultura ē ꝓpriū funeris nec potest sibi ex aliq̄ causa aufferri nisi aliunde sepultura esset sibi ꝓhibita ⁊ a iure interdicta. ⁊ ideo etiā nō valet pactū nec appellacio ꝙ funus non sepeliatur nisi prius aliquid soluatur aut solui promittatur vt in. c. ex parte. de sepul. ⁊. l. fi. C. de sepul. vio. ⁊ aut̄. Item qui donū. ⁊ aut̄. ß nec ante. Ex post tñ facto non soluentes ⁊ laudabilē ꝯsuetudinez vbi p̄dicta tria concurrunt non seruantes de soluendo certū quid ꝯpelli possunt non per rectorem prochialē sed per ep̄m suū. vt est tex. in d. c. ad aplicā. Et hoc est ꝯtra plures heredes defunctoꝝ ingratos qui pro aīabꝰ defunctoꝝ parū vel nihil faciunt. sed relicta eis praue ꝯsumunt. Super tales conqueruntur dicentes illud Job. xix. Miseremini mei miseremini mei saltē vos amici mei. F quia manus dñi tetigit me. ¶ Tales tres graues iniquitates ostendunt primo quia sunt immisericordes nō ꝯpacientes eoꝝ exilio. Ambro. Indignū est illi deū esse ꝓpicium qui trudelis ē in ꝓximū. Jacobi. ij. Judicium fiet illi sine misericordia qui non facit misericordiā

Scd̄o qꝛ ingrati sunt immemores beneficijs eis impensis. non memores quantos dolores labores curas cum eis habuerunt parentes eos educando et custodiendo. Si enim vinctus fuisses corporaliter parentes abstraxissent proprio ori ⁊ redimissent te ⁊ tu obliuiscaris eorū De talibus dicitur Eccīastici. iij. q̄ male fame est qui relinquit p̄rez et maledictus est a deo qui exasperat matrem. Tercio ostendunt infidelitatem quia posuerunt fidem in eos. ⁊ studiose laborauerunt in vita confidentes si relinquerent filijs competentem necessitatem nō oporteret eos ita grauiter laborare eo ꝙ dililigencius seruirent deo ⁊ ꝓ eis orarent ⁊ alia suffragia facerēt Sed implebitur in eis illud zach. ix. Dolebit nimis Acharon quoniam confusa est spes eius ⁊c̄. Scd̄z quod defunctis tenemur exhibere dicitur testamentorum execucio. Nam vt inquit August. in. c. vltima. xiij. q. ij. Vltima voluntas testatoris omnibus modis est ad īplenda. ⁊ in. c. iudicantis. de testa. Voluntas testatoris debet per omnia adimpleri. ¶ Et si testamentū G est iustum ⁊ purum sine conditiōe vel modo factum debet adimpleri per executores tanto cicius quāto possunt alioquin dilacio executionis testamenti nocet tam ip̄is executoribus q̄ aīe testatoris defuncti. Primo dilacio executionis testamenti nocet ip̄is executoribus negligentibus tam quo ad deuz q̄ quo ad hoīes. ꝙ noceat eis quo ad deum patet. quia animas eorum

maximis peccatis illaqueāt adeo ꝙ executores qui testamēta sibi cō missa non exequuntur quanto cicius possunt sed retardant. aut in toto negligunt exequi necatoribus egē cium comparantur. vt in. c. qui oblationes. xvij. q. ij. Et sic homicide dicuntur ⁊ veluti necatores paupe tum ab ecclesia sunt abiciendi quo usq; reddant vt dicitur in. c. clerici ea. q. ⁊ causa. Executores etiam si illa bona retinent pro seipsis sūt plus q̄ fures ⁊ latrones quia sacri legium committunt vt habetur in d. c. qui oblationes. ⁊ in. c. sacrilegi um. xvij. q. iiij. ꝙ autem sic grauis sime peccent ⁊ propter dilationem huiusmodi quādoq; eternaliter dā nentur probari potest exemplis. Vide exemplum in speculo disti. v. exemplo. cxxj. Secūdo dilacio talis preiudicat ipis executoribus quo ad homines ⁊ sic in foro con tēcioso. probatur quo ad duo. Pri mum quia executores habentes le gata in promptu non impediti in fra annum moniti non exequētes testamentum priuantur vlterius executione ⁊ potestas exequēdi ad episcopum defertur vt in. c. nos q̄ dem. ⁊. c. tua. ⁊. c. Johannes. de te sta. Secundum quia tales execu tores negligētes si fuerint heredes moniti legitime ad solutionem le gatorum ⁊ implementum volun tatis defuncti steterint cōtumaces per annum priuantur hereditate. ⁊ defertur ad substitutum vt habe tur in auē. hoc amplius. C. ad. l. fal. Si autem executores non sint heredes perdunt lucrum quod per cepturi essent ex testamento. vt in auten. de eccles. ti. §. si autem et notatur in dicto. c. nos quidem et. c. tua. de testa. ¶ Secundo dila cio executionis testamenti validi et puri nocet anime testatoris. Cu iūs duplex est ratio sēm Richar dum in quarto disti. xlv. Prima quia quanto cicius ecclesie ⁊ pau peres quibus legatum est receipiūt illudquod testator eis legauit tan to feruencius ⁊ cicius orant ⁊ orare tenētur pro anima defuncti ⁊ quā to tardius recipiunt quod eis lega tū est tanto tepediores sunt ad orā dum ⁊ magis tardant orare pro anima testatoris. Acceleratio autē feruencium orationum pro aīa defuncti multum valet ad eius al leuationem et celeriorem liberati onez. Secunda ratio quia sicut de functi in caritate aliquid purgabi le secum portantes in hac vita me ruerunt vt elemosine si pro eis dā tur prosint eis non ad augmentū gracie sed ad alleuiationem ⁊ breui ationem sue pene. Ita etiam ē de legatis in testamento. et ideo quā tocicius testamentum alicuius ex ecutioni demandatur tanto cicius alleuiatur et liberatur. Et quanto tardius executio testamenti com pletur tanto tardius ceteris paribꝰ incipit alleuiari et tardius liberaī Et hoc maxime testatori preiudi cat. Si tamē legata sua nunq̄ sol uerent nō ppter hoc ppetuo rema nerēt i penis q̄uis ppter hoc m'to tardiꝰ liberēt ab eis. Ex dictis

patet q̄ grauissime peccant et q̄ magnam perditionem faciunt hij qui executiones testamentorum sibi ꝯmissas nō ꝯplent quāto cicius possunt habita ꝯpetenti optunitate. ¶ Pro euidēcia scdi qd dr̄ testamētoꝝ executio nota ꝑ vt colligit̄ ex. § i. alio quoq̄. insti. quib⁹ mo. tes. nfir. ꝙ qddā est testamētū simpliciter validū ratū ⁊ iure factū in quo nihil deficit ⁊ oī iure tenet. et in tali testamēto possunt legata q̄ drupliciter legari scz pure in diez et sub ꝯdicione ⁊ sub modo. Primo pure vt qñ legatū nō est suspensuz tpe ꝯditione vel mō. ita ꝙ statim mortuo testatore p̄t legatari⁹ petere legatū ⁊ tenent̄ executores stati soluere ⁊ nequaq̄ differre alias peccant et nocent tā ipis q̄ defuncto. vt dictū est supra. Scdo p̄t legari in diē vt cū legatū suspēsum est in aduentū alicuius diei. Et dupliciter vel ī diē meritū ī vt lego tibi. x. postq̄ nupseris. postq̄ sacerdos factus fueris ⁊c. vel in diē certū. vt lego tibi. x. post quinquēniū daturum. ⁊ tūc expectat̄ aduent⁹ diei. nec p̄t añ peti legatū vt in. l. dies ī certus. ff. de ꝯdic. ⁊ demonst. ⁊. c. verū. de ꝯdi. appo. ⁊ sic dilatio executionis vsq̄ in diē talē non nocet aīe testatoris q̄ testator ex causis rōnabilibus animū suū mouētib⁹ potuit sic in diē testari ergo nō nocet ei. ymo tenent̄ executores ordinationez suā ꝑ oīa seruare q̄ iusta est. vt in. c. vltima voluntas. xiij. q. ij. Si tñ differrent soluere post diē trāsactū tūc peccarēt ⁊ nocerēt testatori vt dictū est de puro legato. Tercio potest fieri sub ꝯditiōe qñ legato addit̄ moderatio suspendens peticionē ipius. Exemplū lego tibi. x. si cōtra thurcos iueris. si romā ibis ⁊c. Et de executione istius dr̄ sicut de legato in diē. q̄a nō debet̄ legatū añ ꝯditionē extātem. nec nocet talis dilatio aīe testatoris. vt. d. c. verū. ⁊ l. ij. C. de legatis q̄ sub mō le. Quarto p̄t fieri sub mō vt qñ legato addit̄ moderacio illud modificās ⁊ resoluēs Exemplū lego huic monasterio cētū libras deuarioꝝ vt singulis annis mihi peragant anniuersarium post mortē statim debet̄ legatum sed necesse est modū seruari ⁊ tunc ꝑ restita cautione de modo impleudo statim admittitur legatarius ad petitionem legati. et in hoc differt a conditione vt in. c. veruz de condi. appo. Si autem modus nō seruatur potest agi per executores vt seruetur. vel potest legatum reuocari si hoc fuit expressum in testamento vt notatur in. d. c. verū Aliquando etiam vltra hec fiunt legata sub aliqua demonstratione. Exemplum si testator dixerit lego petro fundum quem a iohanne emi. ⁊ tunc siue demonstratio sit vera vel falsa valet legatum ⁊ ei⁹ admittitur peticio regularitez si de corpore legati constet. vt in l. si is qui. ff. de le. j. ⁊. l. demonstratio falsa. ff. de condic. et demonstra. Aliquando fiunt cuz causa. verbigracia quia ticius mihi fideliter seruiuit. ideo lego sibi talem domum. et tunc siue causa sit vera vel falsa non viciat vt. C. de fal. cau. adiec. ¶ Secundo aliquod testamentum dicitur inualidū irritū ⁊

nullum. ⁊ hoc quatuor modis. Primo dicitur nullum ex defectu solēnitatis. Exempla ex defectu. vij. testium scdz ius ciuile qñ fit inter extraneos ⁊ in loco vbi est psonarum copia. vt ī. l. hac ꝯsultissima. et. l. antiquitas. C. de testa.. Secundū ius canonicū testamentum corā duobꝰ testibꝰ ⁊ prespitero prochiali seu corā quatuor sine p̄spitero etiā ad nō pias causas valet in vtroq; foro vt in. c. cum esses. de testa. Scdo testamentū dr̄ nullū et inofficiosum ex defectu pietatis et ratione crudelitatis vt qñ filiꝰ vel alius descendēs p̄terit̄ vel sine cā exheredat̄ in testamēto. Exēpluz primi qñ filius nō fuit institutus nec legittime exheredatꝰ non valet testamētū. qꝛ tūc dr̄ p̄teritꝰ. vt ī. l. j. ff. de iuius. rup. test. ⁊. l. gallus ff. de. libe. ⁊ postu. Exēplum sedi si dicat testator in testamēto. filiꝰ meus exheres esto non adiecta cā. pater em̄ si filiū vel aliū descendentē silencio p̄terit vel sine cā exhereditabit inutiliter testabit̄ vt habet̄ insti. de exhereda. libe. in prīcipio Et dico sine cā qꝛ ad hoc vt preterici vl' exheredacō valeat dz ī testamento esse inserta cā legittima et a iure approbata. vt in. §. causas in aut̄. vt cū de appel. ꝯgnos. Quā tenet̄ heres ꝓbare verā esse. qꝛ non creditur testatori. ꝓbata aūt cā ꝑ heredem excluditur filius ab vniuersa successione. etiaz a legittima vt ī. dctō §. causas. Si vo nō fuerit probata causa tunc admittitur filius ad sibi debitam portionem ab intestato ac si nō fuisset preteritus vel exheredatus. vt in. l. sancci

mꝰ. C. de ī offici. test. Causas autē propter quas pater exheredare potest filium et sequentes vide notatas. in. c. quintauallis. de iureiuran. ⁊ d. §. causas. Tercio testam̄tum dicitur nullum ex defectu veritatis quia falsuz. abolitum. ꝯcellatum vel in locis suspectis rasum ⁊c̄. Quarto dicitur nulluz quia ruptum vt illud quod ab inicio tenet sed tamen postea ex superuenienti causa rumpitur. ¶ Rumpit̄ autez testamentum pluribus modis. Primo agnatione postumi vt quādo testator ignorans vxorē pregnantem ꝯdidit testamentū ⁊ sic moritur. postq̄ postea nascitur postumus rumpit̄ testamentū. Si vo aborsum fecerit testamentū etiam postea valebit vt in. §. postumi quoq;. Insti. de exhere. libe. Scdo rumpit̄ testamentū per factionem scdi testamenti. nā testamentum scdm regulariter rumpit primū et ipius legata etiā si de eo expressam nō faciat mencionē. vt in. l. j. C. d sacro san. ec. ⁊. l. qm̄ dignū. C. d test. Tercio rūpit̄ ꝑ mortē heredis īstituti ī vita testatoris. ⁊ tale testam̄tū dr̄ caducū. Dr̄ etiā caducū qñ legatū deficit mortuo testatore vt qꝛ equꝰ legatꝰ morit̄. Quarto rūpit̄ ꝑ capitis diminutionē ipius testatoris. verbigr̄a. si testator ciuitatē vel libertatē amittat ⁊c̄. testamentū prius factū rūpit̄. Pluribus etiā alijs modis rūpit̄ testam̄tū quoꝝ aliq̄ notāt̄ insti. q̄bꝰ mo. test. infir. de q̄bꝰ hic trāseo. ¶ Et ꝑ istis q̄tuor modis do illā ꝯclusiōez ꝙ dilatio ymmo etiā omissio executionis testamēti irriti inofficio

si falsi aut rupti in nullo nocet aīe testatoris ymmo eidem plus prodest probat̄ quia illud quod de se c̄ nullum ⁊ pietati aut equitati iuris naturalis. diuini aut humani aut veritati contrarium non preiudicat alicui. sed sic est de executione hoꝝ testamentoꝝ. Nam testator p̄teriens aut exheredans suos heredes qui non meruerunt dans totū alijs ⁊ priuans eos legittima facit contra equitatem iuris naturalis. etiam si det ecclesie vt in .c. quicunq̄. xvij. q. vl. vbi dicit August. Quicunq̄ vult exheredato filio heredem facere ecclesiaꝫ querat alium qui suscipiat nō Augustinū ymmo deo ꝓpicio neminem inueniet. Item contra executores qui multas occasiones retinendi legata accipiunt propter quod a diabolo faciliter capiūtur. vide exemplū in spe. dist. x. exemplo. xxij. Terciciū quod tenemur exhibere defunctis dicitur suffragioꝝ communicacio. nam animabus existentib⁹ in purgatorio ꝓsunt viuorum suffragia nō ad augmentum gracie gratum facientis sed ad pene earuꝫ mitigationem ⁊ abbreuiationem Quia vt dicit Augu. in encherid. Cum viuerent in hac vita meruerunt vt hec sibi postea possent prodesse. ¶ Que autem ⁊ quot sint ista suffragia que debem⁹ eis exhibere notat Greg. in .c. anime defunctorū. xiij. q. ij. Aīe inquit defunctoꝝ quatuor modis soluūtur. aut oblationibus sacerdotum. aut precib⁹ sanctorum. aut caroruꝫ elemosinis aut ieiunio cognatorum. et habentur ī hijs metris. Missa preces dona ieiunia quatuor ista. Absoluūt animas quas purgās detinet ignis Primum enim scilicet sacre hostie oblacio plurimum prodest defunctis sicut testatur Augu. ad volu. Fideles inquit sacerdotes in eccīa defunctis carnem ⁊ sanguinē xp̄i transmittentes totam xp̄ianarum animaꝝ extinguunt miseriam et dolorem. Et hoc probatur exēplo de quodam famulo cuiusdam militis pro quo sanctus Thom̄. cantuarien̄. missam celebrauit. Vide in meffret sermone scd̄o de animab⁹ in fi. Scd̄m consolatiuuꝫ est amicorum ⁊ aliorum fidelium deuota oratio. hoc probatur per thema nostrum. Sancta ⁊ salubris. Et probat Grego. iiij. dyal. per exemplū de Pascasio pro quo Germanus episcopus capuan⁹ orauit ⁊c̄. Tercium suffragiū per quod defuncti liberantur est elemosinarum largicione. De hoc ponit exēplū Vincēci⁹ in spe. histo. lib. xxv. de papa Benedicto qui per Johannem portuen̄. episcopum elemosinaꝝ largitione a penis liberatus fuit. Quartū est amicorū ieiuniū vel corpis maceratio. De quo dicit Hug. de sancto victo. Dolor qui pro releuādis animab⁹ assūmit̄ in dulce ip̄is solaciū diuinit⁹ trāsmutat̄. Exēplū ī vitaspatrū de quodā noīe pastor q̄ trib⁹ annis ꝓ pr̄e suo ieiunauit ⁊ ip̄m a penis purgatorij liberauit. vide de hoc laci⁹ ī ser. de aīab⁹ xcv. cui⁹ thema ē. miseremini ⁊c̄.

¶ Dubiū a quo ꝯmemoratio oīm aīaꝝ habuerit exordiū ⁊ quō sit instituta. Primo exordiū habuit a sctō Odilione abbate cluniacensi.

Vide de hoc exemplum in spe. dis. xiij. exemplo. xlvij. Deinde institutā ē a papa. Vide de hoc exemplū in spe. di. viij. exemplo. lxiij. ⁊ legitur in hystoria de commemoratione animarum.

De sctō Martino sermo. xcviij. Wann. xx.

Ecce sacerdos magnus qui in diebus suis placuit deo ⁊ inuētus est iustus ⁊ in tpe iracundie factus est reconciliatio. nō est inuentus similis illi qui cōseruaret legez excelsi. Hec verba originaliter scripta et sumpta sunt ecclīastici. xlviij. Et ppter singularem vite sanctitatem cōuenunt beato Martino. cui⁹ festū hodie agit scta mr ecclia per vniuersū orbē. quāuis ⁊ aliis scīs pōtificibus hec attribuuntur

A ¶ Cōmendat em̄ btūs Martin⁹ in verbis thematis scdz quadruplicē statū quē habuit in hac vita. vidz pontificalē. monachalē. militarē ⁊ cathecuminalem. In primo statu camendat ex dignitate cū dr. ecce sacerdos magnus. In scdo scz monachali cōmendat ex sctitate cum dr. in diebus suis placuit deo. In tercio scz militari cōmendat ex equitate cū dr. inuent⁹ ē iust⁹. In quarto scz cathecuminali commendat ex pietate cū dr. in tpe iracūdie factus est reconciliacio. Et hoc totū in eyem bn̄ vitēdi illis qui hic i ecclia militāte in talibus statibus sine aliquo illoz sunt cōstituti. p grām auemaria. Ecce sacerdos magn⁹ nē. Quāms ecclia cōmēdationē b. martini incipit a statu pōtificali tāq̄ a digniori ⁊ sic cōsequenter ab alijs statibus sp̄ pponendo digniorē tm̄ q; b. Martin⁹ incepit in vltīo statu quarto vidz catecuminali ⁊ terminauit i statu pōtificali ido cōgruū videt vt ⁊ ego ab vltimo statu incipiā sermonez ⁊ cōsequenter de alijs statibus dicā p vt hic vitā suā pegit

Ita q; b. martin⁹ cōmendat q̄diu plicitet ex pietate. ex equitate. ex sctitate. ex dignitate. ¶ Primo em̄ b. martin⁹ cmēdat scdm̄ statū cathecuminalē ex pietate cū dr. i tpe iracūdie fact⁹ ē recōciliacio. Tempo⁹ aūt iracūdie ē tps originalis culpe ppt illā em̄ culpā oēs nascimur nature filij ire. vt dicit ap̄s ad ephe. ij. ⁊ tā diu sum⁹ in tpe iracūdie q̄diu nō liberamur per baptismum a pctō originali. Et hoc intellige nō solū de baptismo i aqua ꝫ etiā de baptismo sanguinis siue flāmis i necessitate. ꝫ ecce b. martin⁹ añ baptismū flāmis i tpe iracūdie fact⁹ ē recōciliacio sui cū deo. ⁊ hoc ex pietate quaz habuit ad pauperes. Elemosinas em̄ ei⁹ illo tpe saluator acceptauit tāq̄ recōciliati. ⁊ in signū illi⁹ saluator nr̄ Jhs ips̄ dixit ad angelos. Martin⁹ ad huc catheciumin⁹ hac veste me cōtexit ⁊ hoc dū clamidē cū pauperē diuisit anno. xx. etatis sue. nā statī nocte seqnti i somnis vidit ips̄ illa veste idutū ⁊ ad āgelos dicētē bā lo

B

C ¶ Illō op⁹ misēdie placuit ips̄o a b. Mar. factū singlariter ppt tria vidz etatē. ꝓditionē ⁊ modū. ppter etatē q; iuuenis. a iuētute em̄ studuit do seruire. Jdo pntes illi⁹ exēplo filios suos ⁊ filias ad elēosinas pauperib⁹ dādas īstruāt dādo p illos

elemosinas. propter conditionem quia nobilis. Fuit enim filius tribuni militum in regno Huugarie Tribunus autem dicitur qui militibus opez tribuit. Tercio propter modum. quia magni feruoris ad deum fuit. nam exercitum hostiuz xpianorum sine armis solo signo crucis munitus aggredi se spopondit. Merito ergo elemosina beati Martini xpo placuit qz raro nunc pueri aut iuuenes etiam fidelium taceo de infidelibus sic in virtutibus ⁊ misericordia ad paupes asuescunt. raro sic nobiles virtutib⁹ florere incipiunt. sed heu sepius quãto nobiliores tanto tyranni maiores et pauperum oppressores. Raro etiam tantus est feruor in xpianis quantus fuit in beato Martino qui tunc nouiter baptisatus fuit. quanto igitur hoc seruicium est rarius tanto deo carius. De hac elemosina Martini dicit beat⁹ Bernhard. O Martine si sciuisses vbi pallium dimidium ponebas puto ꝙ non dimidiasses sed integruz dedisses. Ex hijs patet quantuz deo placet elemosina pauperibus exhibita. Sic Cornelius in statu originalis culpe per elemosinaz deo placuit. Act. x. Vnde illi dixit angel⁹ Orationes et elemosine tuc ascẽderunt in memoriam in conspectu di Et vt ad Petrum apostolum veniret et baptisma reciperet instruxit. Sic Job Thobias et alij ꝑ elemosinas deo placuerunt in veteri testamẽto. Sic et Eustachi⁹ vxor illius et filij deo placuerunt. Elisabet Hedwigis et plures alij etiam magni peccatores in nouo testamẽto. Propterea ihero. in epistola ad Nepocianum dicit. Non memini me legisse male mortuum qui libẽter opera pietatis et misericordie exercuit. habet enim multos intercessores. et impossibile estp̃ces multorum non exaudiri. Et apostol⁹ j. ad Thy. iiij. dicit. Pietas ad omnia est vtilis. promissionem habẽs vite que nũc est et future. Ex hijs talem habemus doctrinam ꝙ omnia nostra bona que fiunt in mortali etiam deus remunerat. Ideo peccatores a bonis operibus nõ debent cessare sed per elemosinas et alia bona ad reconciliacionez deĩ laborare scd̃m ꝙ Grego. dicit. Interim fac quicquid potes vt deus illustret cor tuum ad penitenciam. D

¶ Ad plura enim bona valent opera in mortali facta. De hoc versus Que cum mortali fiunt tibi dant bona terre. Cor faciunt abile minuunt tormenta gehenne. Ad bona consuescit ⁊ culpa minor sua crescit. Hec de beato Martino in primo statu vite sue scz cathecunculi

¶ Scd̃o beatus martinus commẽdatur in statu militari in quo fuit baptizatus ex equitate cum dicitur Inuentus est iustus. Justicia em̃ est cingulum militare. De quo ysa. xj. Et erit iusticia cingulum lumborum eius. Illam iusticiam Johannes baptista docuit milites luce. iij. dũ quererent milites ab ipo quid facere debrẽent. respondit tũc Neminem concuciatis. neqz calũniam faciatis. estote contenti stipendijs vestris. Et prohibet hic ipis tria videlicet violenciam inferre cum dicit. Neminẽ concuciatis E

Secundo per calumpniam oppri-
mere cum dicit. Neq; calumpniaz
faciatis. Calumpniam facere est
aliquid iniustum alteri ascribere.
wulgariter etwas vnrechts zeihen
oder zuaigē etwas das nit war ist
Tercio vltra stipendia sua nil ex-
quirere. O vos milites si vultis iu
sti inueniri neminem concuciatis
Et hoc tripliciter. indebite terren-
do. solent enim minari vt placen
tur muneribus. Neminem etiam
concuciatis per violenciam aufe-
rendo. ysa. ij. Populum meum ex
actores sui spoliauerunt. Item ter
cio neminem concuciatis corpora
liter affligendo. Item neq; calum
niam faciatis scz falsuz crimen im
ponendo. Ad hoc enim vt spolient
pauperes de nō causa faciunt cau
sam. sicut lupus imposuit agno q̄
turbaret ei aquā cū tñ agnus in in
feriori parte fluuij biberet. Item di
cit. Contenti estote stipendijs ve
stris id est vltra stipendia nō expē
datis. Quia sicut dicit quidā. Abis
sus expensarum abissum inuocat
rapinarum. Merito ergo beatus
Martinus in statu militari inuen
tus est iustus quia neminem ꝯcus-
sit neq; calumniam fecit. nō supra
sed infra stipendium vixit. Vno
enim seruo cōtentus nil sibi ex mi
licie stipendijs preter quotidianuz
victum reseruauit reliquum totuz
indigētibus erogauit. O q̄ rari sunt
tales nunc milites sed vt in plu-
rimum magis parati ad grauā-
men et predam pauperuz q̄ ad ta
les defensandum. De hac milicia
et militum conditione dicit. xxiij
q. j. militare. Vbi dicitur q̄ boni
milites vltra stipendia sua nihil
debēt recipere aut sibi vsurpare at
tamen si esset bellum contra infide
les aut eos qui iuste pauperes aut
terram deuastassent iuxta ordina-
tionez principis aut capitanei inē
se diuidere possent talium bona sic
tamen q̄ innocentes. mercatores
clerici. peregrini. rustici existentes
in agricultura nullorum animalia
non deprendentur. vt patet de treu
ga ⁊ pace. c. inuouamus. Milites
autem in sacra scriptura non solū
dicuntur illi qui auro sunt ornati
vt nunc milites sed ⁊ omnes qui
militaribus actibus sunt dediti vl'
ad miliciam exercendam ordina-
ti. De tali milicia dr. xxiij. q. j. p
torū de officio militari. Dicit em
ibidem. c. j. q̄ milicia instituta est
ppter duo scz ob iniuriam propul-
sandam ⁊ vindictam inferendaz
Ob iniuriā oppressis illatā propul-
sandā ⁊ vīdictā malefactoribꝰ īfe
rendam. Sed diceres que sunt sin
gulariter reprehendenda in milita-
ribus. ⁊ ad hoc dicendum est sicut ha
betur c. q. qui culpatur q̄ ī milicia
seculari tria st arguenda ⁊ si qua
sunt similia scz cupiditas nocēdi.
crudelitas vlciscendi ⁊ libido domi
nandi. Milicia enim exerceri debz
vt mali coherceantur ⁊ boni sustle
uentur. ea. q. c. apud ⁊. c. sequenti.
Nunc autem quid faciant milites
et militares ad oculum videmus.
non sunt contenti pauperes gra-
uare et depredare ⁊c. sed ⁊ eccles-
as ⁊ bona ecclesiarum diripiūt. spo
liant ⁊ sibi vsurpant qd̄ ē grande
sacrilegiū. vij. q. ij. pdia īdignet. c.
se. et tales etiaz sunt excōmunica

F

ti⁊ singulis annis per papam in die cene denunciantur. ¶Multi eciam per simoniam delinquunt grauiter in beneficijs prouidendis. in possessionibus dandis aut procurãdis. ⁊ pauci per hoc se credunt peccare sequentes vestigia ãtecessoꝝ ⁊ ideo sicut antecessores non penitentes ⁊ satisfacientes eternam dãnationem meruerunt. Ita ⁊ successores. ymmo seculares milites et alij grauius peccãt simoniam committendo q̃ clerici. vt habetur. j. q. iij. Saluator. Milicia enim secundũ se non est peccatum neq̃ illicita sed abusus eius. vt habetur
G xxiij. q. j. per totum. ¶Tercio commendatur beatus martinus in statu monachali cum dicitur. In diebus suis placuit deo. Nam dies sui proprie fuerunt quos expendit in claustro quia tunc sibi potuit intendere. Vnde monachus dicitur quasi vnius custos id est sui ipsius Alij vero dies non sic fuerunt sui⁊ gregis sui cui prefuit tempore pontificali. ⁊ principis tempore militari. ⁊ mundi in quo vixit tempore cathecuminali. In illis ergo diebꝰ tanq̃ suis placuit deo. Tria enim placent deo in claustro scilicet morum vniformitas. concordia fratrum. mutua caritas. talis enim debet esse concordia vt nullus aliquid proprium seruare possit. sed omnia communia. Ita beatꝰ martinus vixit in religione ⁊ in spiritu vocatus vt iret ad parentes matrem conuertit patre permanente in infidelitate sua. plures etiã maiores suo exemplo cõuertit. Martinus enim decem annorũ existẽs considerauit errorem patris ⁊ matris ĩ cultura ydolorum ⁊ ad xp̃ianos accedens voluit etiam illoꝝ sectam experiri per quendam sacerdotem. cur xp̃iani adorarent ymagines quesiuit. ⁊ duꝝ audiret ymagines haberi solum ob memoriaꝫ xp̃i Marie virginis ⁊ sanctorum ne obliuiscãmur illoꝝ ⁊c. Hec tacite considerauit in anno. xij. factus est cathecuminus. Et anno xvij. pallium mediuꝫ paupi dedit Et anno. xviij. etatis sue baptisatꝰ fuit. et postea rogatꝰ adhuc duobus annis militauit. Et circa annum a natiuitate xp̃i. cccc. lxviij. etatis vo sue ãno. lxxxj. defunctꝰ ẽ Nulli autem dubium quin pro patre orauerit vt conuerteretur ⁊ nõ erat exauditus quia pater per infidelitatem restitit. Non sic fecit augustinus quem suis precibus matris obtinuit ad fidem conuerti. In hoc statu religionis cum beatꝰ Martinus Hylarium episcopum de exilio vocatum ⁊ romam euntẽ secutus fuisset secum reuersus Pictauis monasterium constituit et multos fratres collegit. Et quẽd ã ibi nouicium cathecuminuꝫ defunctum in eius absencia resuscitauit qui postea confessus est q̃ post q̃p obscura loca per sentenciam deducus esset per duos angelos iudici suggestum est hunc esse p̃ quo martinus oraret ideo iussus est reduci ad vitam. Etiaꝫ alium qui seipm laqueo suspendit vite restituit.
¶Quarto beatus Martinus commendatur in statu pontificali cuꝫ dicitur. Sacerdos magnus. Non enim tantum dicitur sacerdos sed H

et magnus. Et vere magnus fuit tripliciter, videlicet invite meritis in doctrina ⁊ miraculis. Primo magnus fuit in vite meritis. Qđ ostenditur in exemplis. nam in utero episcopatum assumpsit. Dicit enim vincencius in speculo histo. lib. xviij. c. xij. q electus ⁊ vocat⁹ fuit in episcopum Turonen. Et cum nollet neq facile a monasterio erui posset quidam ciuis turen. finxit vxorem suam esse valde infirmam que eum peteret vt illam visitaret. Ciuibus auten se occulte preparantibus cum bona custodia ad ciuitatem ducitur ⁊ sic ad episcoparum cogitur. Eius etiam merita ostenduntur in elemosinarum largitione. Vnde cuz ad missam celebrandā iret ⁊ petenti pauperi cum aliud non haberet quod daret tunicam suam exuens dedit deinde cum nudis brachijs missaz celebraret globus igneus apparuit super caput eius significans spiritussancti graciam propter quod et par apostolis dicit quia sicut spiritussanct⁹ in igne in specie linguarum in die penthecosten descendit super apostolos. Ita spiritussanctus ī globo igneo super caput martini descendit. Jdo et cum apostoli frequenter tanq comparem visitabāt sicut Seuero ⁊ Gallo hoc secretum dixit q Agnes Thecla et Maria. Petrus ⁊ Paulus sepius ad eum venirēt et sibi loquerentur sed rogauit discipulos suos vt hoc in vita sua nulli patefacerent. Addit Johannes Beleth aliud huic simile q duz in missa manus ad deuz vt mos ē leuaret manicis lineis retro labētibus eo q brachia ei⁹ non erant grossa ⁊ carnosa multū et tunica soluz protenderetur vsq ad cubitum remanserunt brachia nuda tunc miraculose torques aurei ⁊ gemmati deferuntur ab angelis ⁊ brachia decenter operiunt. De hoc legitur in dyalogo Seueri et Galli q dum semel in quadam festiuitate ecclesiam intraret ⁊ pauper nudus eum sequeretur precepit archidiacono vt vestiret egentem sed cum hoc differret ingressus martinus sacrarium tunicam suam illi tribuit ⁊ pauperem abscedere iussit. Et cum archidiaconus euz hortaretur vt ad sollennia peragenda procederet respondit se ire non posse donec pauper vestem acciperet. Archidiacōus hoc nō itelligens qz cum extrinsecus cappa tectus esset ipsum interius nudum nō videbat et dixit pauperem non ad esse. At ille. Mihi inquit vestis deferatur et pauper non deerit vestiendus. Compulsus ille ad forum iuit ⁊ vilem ⁊ breuem tunicam quinq argenteis emit. ⁊ iratus ante pedes Martini proiecit. quam Martinus secreto induit. cui manice vsq ad cubitum ⁊ longitudo ad genu protenditur. ⁊ sic missam celebrauit ⁊ tunc globus igneus apparuit super caput eius ⁊ torques ab angelis portabatur vt supra. Ecce iam patet q magnus fuit beatus martinus in vite meritis. De quo infra plura audietis in eius miraculis. Secundo fuit magnus ī doctrina. quia sua doctrina contra hereticos fortiter pugnauit. Sicut de eo canit ecclesia. Atq illius no-

men omnis hereticus fugiat pallidus. ydola destruxit ⁊ incendit. sicut canitur. Hic ritus sacrileges destruxit ⁊ ad Christi gloriam dat ignibus ydola. Magnus vtiq; fuit in doctrina. quia cum apostolo nihil iudicauit se scire nisi cristum Ihesum crucifixum. Vnde eius ori nunq; cristus abfuit sine iustitia. vel quicquid ad veram vitam pertinet. Per hanc autez doctrinā suam populum arguit. qui latronē tanq; martirem venerabatur. De quo dicit vincencius in speculo historiali. lib. xviij. c. xij. q̄ Martin⁹ super sepulchrio illius stans vbi rustici fecerant altare orauit dominum vt quis esset hic sepultus. aut cuius meriti sibi ostenderet tunc conuersus ad leuam vidit prope vmbram sordidam. Cui imperauit vt loqueretur. ⁊ illa respondit latronem se fuisse ⁊ ob crimina occisum ⁊ nihil commune habere cū martiribus sed cum damnatis. populus aūt audiuit vba sed neminē vidit. tunc Martinus que vidisset eis exposuit ⁊ altare destruxit et superstitionez populi abstulit. Simile dicit Vincencius in sequenti ca. de arbore. Vide ibidem ⁊c.

¶ Tercio singulariter ascribitur Martino q̄ magnus fuerit in miraculis. videlicet in mortuorum suscitatione. in imperatoris punitione. in elementorum actione. in diaboli confusione. Primo in miraculis magnus fuit in trium mortuorum suscitatione. Primum in statu monachali nouicium videlicet adhuc catheczuminum vt patet supra. Et secundum qui seipsum laqueo suspendit vt patet ibidem. Tercium mortuū resuscitauit postq̄ a Valentiniano imperatore recessit. tunc enim puerum per matrē sibi oblatum exorante ipsum martinum in campo coram maxima multitudine paganorum resuscitauit. Vbi genua flexit ⁊ orauit. et cunctis videntibus puer surrexit. et omnes assistentes ad fidem conuertit. Et hoc aperte de eo canit ecclesia q̄ fuerit trium mortuorum suscitator. Secundo magnus fuit in imperatoris punitione. Vnde sicut habetur in dialogo Seueri ⁊ Galli vbi multa in legenda per seuerum omissa supplentur. Et ibidem dicitur q̄ dum apud Valentinianum imperatorem pro quadā necessitate se vellet interponere ⁊ septem diebus ieunasset tandem ingressus pallacium ab imperatore visus. ex quo imperator non assurrexit Martino solium selle cepit ardere. Hoc considerans imperator in amplexus eius ruit et omnia petita concessit. et exeundo vt supra tercium mortuum resuscitauit. Tercio fuit magnus in prohibendo elementorum naturalem actionem. Vnde sicut habetur in dyalogo p̄fato elemēta sibi obedierunt. Nam dum nauis cuiusdam gentilis periclitasset. ⁊ ipse exclamasset. Deū Martinum adiuua nos mox tranquillitas sequitur. Ibidē etiam habetur dum stramina sibi nocte pro quiete per sacerdotem p̄parata proiecisset ⁊ super nudam terram cubitaret. ⁊ nocte media stramnibus incensis exire nequiret. edito signo crucis in medio

ignis facta oratione illesus permā
sit. Ecce quomodo elementa sibi
obedierūt cessando ab actione sua
videlicet ignis aer aqua. Propter
hec et alia miracula multa in pre
fato dialogo scripta diabolus mul
tum laborauit eius sanctitatem
turbare ⁊ subuertere. Nam sicut
ibidem habetur q̄ quedam vacca
a demone agitata cum vbiq; seui
ret ⁊ multos confoderet. ⁊ versus
Martinum ⁊ socios suos in trine
re furibunda concurreret. ipse eleua
ta manu iubet eam sistere qua im
mobili permanente vidit demo
nem dorso eius insistentem. quem
increpauit dicens. Discede ⁊ eua
nesce a pecude ⁊ innoxius animal
agitare desiste. illo autem protin⁹
discedente vacca ad pedes eius pro
sternitur ⁊ cum omni mansuetu
dine ad gregem suum reuertitur.

℟ ¶Quarto beatus Martinus ma
gnus apparuit contra demonem.
Nam semel demon sibi apparuit
in forma humana in veste purpu
rea coronatus orante Martino in
cella sua quem dum Martinus a
spexit tacuit. Cui diabolus inquit
Agnosce Martine quem cernis.
Christus ego sum. ⁊ quid dubitas
Martine crede Christus ego sum.
Sed cum reuelante spiritusancto
agnosceret esse diabolum ait. Do
minus Ihesus non se purpuratum
et dyademate nitentem futurum
esse predixit. nisi ergo in eo habitu
⁊ forma quib⁹ passus nisi stigma
ta perferentem videam non credā.
Ad hanc vocem vt fumus dispa
ruit ⁊ totam cellam fetore repleuit

Et cum vltimo horam mortis pre
sciret nolut sibi supponi vilia stra
menta sed dixit cristianum in ci
nere decere mori. vnde factus est.
Et cum eius in dorso iacentem ad
latus inclinare vellent ait. Sinite
fratres me celum potius respice
re quam terram. Et hoc dicente
vidit diabolum astare cui dixit.
Quid hic stas cruenta bestia nihil
in me sumesti. id est mortalis pec
cati inuenies. Abrahe sinus me re
cipiet. Et sic circa annum domi
ni. cccc. xlviij. ⁊ vite sue. lxxxj. et
episcopatus. xxvj. in dioceſi Can
dacen. nocte media dominice diei
migrauit ad cristum ⁊ tunc in ei⁹
obitu Seuerinus coloniensis epi
scopus angelos in celo canētes au
diuit. Sanctus etiam Ambrosius
diuina celebrans mediolani inter
fuit eius sepulture. Legitur enim q̄
beatus Seuerinus Colonien. epi
scopus cum die dominica post ma
tutinas loca sancta more soliro ci
uiret illa hora qua vir sanct⁹ obi
it angelos canētes in celo audiuit.
vocans archidiaconum interroga
uit si aliquid audiret. Cum se nil
audire dicerz ⁊ episcopus vt diligē
ter auscultaret moneret cepit archi
diaconus sursum collum extendere
aures erigere ⁊ super summis arti
culi baculo se sustentans stare. Sz
dū episcopus pro eo orasset quasdā
in celo voces audire dixit. Cui epi
scopus. Dominus meus Martin⁹
est qui migrauit e mundo. ⁊ nunc
angeli eum in celum deferunt. De
mones autem affuerunt qui eius re
tinere voluerunt sed nihil suum in

eo reperientes confusi recesserunt. Archidiaconus igitur diem ⁊ horam notauit. et tunc Martinum migrasse cognouit. Seuerus etiaz monachus qui vitam eius scripsit cum post matutinas leuiter obdormiuisset sicut ipse in quadam epistola testatur sanctus Martinus albis indutus vultu igneo. stellantibus oculis. crine purpureo. tenens librum in manu dextra quem de vita eius idem Seuerus scripserat eidem apparuit. cuiqz post benedictionem in celum ipsum conscendere videret ⁊ cum eo ascendere cuperet euigilauit. Post hoc autem nunciis venientibus eadem nocte sanctum Martinum migrasse audiuit. Eo quoqz die sanctus Ambrosius Mediolanensis episcopus missam celebrans super altare interpolationem ⁊ epistolam obdormiuit. ⁊ cum nullus eum excitare presummeret ⁊ subdiaconus nisi ipso iubente epistolam non auderet legere transactis duarum vel trium horarum spaciis excitauerunt eum dicentes. Jam hora pretrita ⁊ populus valde lassus expectat iubeat dominus noster vt legat clericus epistolaz. ad quos ille. Nolite turbari frater enim meus Martinus ad deum migrauit et ego eius funeri obsequium prebui. sed vltimam responsionem vobis excitantibus explere non valui. tunc illi diem ⁊ horam notantes inuenerunt sanctum Martinum tunc migrasse ad celum. Cappam eius vt ait magister Johannes beleth reges francie in prelijs portare cōsueuerunt. vnde ipsius cappe custodes cappellani dicebantur. Ecce quam magnus fuit sanctus Martinus in vita et in morte. ecce quanta fecit miracula. ⁊ quantum demones suaz sanctitatem impugnauerunt. Si ergo demones tam sanctum virum sic temptando. etiam in morte a via veritatis auertere voluerunt. quid fiet de nobis miseris qui multis subiecti sumus peccatis quantū nobis est timendum ⁊ dei auxiliū implorandum per interceſſionem sanctissimi Martini. Ergo deuote clamemus cum ecclesia. Jgitur te cuncti poscimus o Martine vt qui multa mira hic ostendisti eti ā de celo graciam nobis Christi supplicatu tuo semper infundas ⁊c.

¶ De sancto Martino scribit magister leonhardus de vtino in quodam sermone de sanctis hec verba in fine sermonis. Obtinuit autem beatus Martinus a domino vt qui cunqz eius suffragia exposceret maxime morbo pestifero laborans si in eius vigilia in pane ⁊ aqua ieiunaret perfectaz sanitatem pro illo anno impetraret. Et subdit. Et ego magister Leonhardus de vtino ordinis predicatorum in alemania experiencia hoc didici fore vera et in multis vtalie ciuitatibus hoc idem predicaui. Vnde in dicto ieiunio in pane ⁊ aqua in vigilia sancti Martini statim cessauit tempestas illa grauissima pestilencie. Hec Leonhardus de vtino vbi supra.

In die sancti Martini sermo alius. xciy.

Ecce sacerdos

magnus qui in diebus suis placuit deo ⁊c. Ecclesiastici. xluij. Hec verba ad literam sapiens divit de Enoch vt patet ibidem. Sub cuius nomine designatur laus istius magni sacerdotis ⁊ episcopi cuius festum hodie peragitur in ecclesia videlicet sancti Martini. ¶ Pro introductione nota q aliqua dicunt magna tripliciter. Primo privatione ⁊ hec sunt expulsiua. ⁊ sic dicuntur magna peccata quia privant magnis bonis scilicz gracia dei ⁊ gloria. vnde. ij. Esdre. viij. dicitur. Sum⁹ in magno peccato vsq; in diē hāc Hoc modo sanctus Martinus nō dicitur sacerdos magnus. Secundo aliqua dicuntur magna extimatione ⁊ hec sunt dubitatiua vt diuicie ⁊ huiusmodi temporalia. De quib⁹ prouerb. v. dicitur. Thesauri magni ⁊ insaciabiles que tamē in veritate modica sunt ⁊ quasi nichil. Ecclesiastes. j. Omnia vanitas et horum vsus malus. multa bona auffert quia difficile est diuitem intrare in regnum celorum Mathei xix. intelligendo de illis diuitibus qui ponunt finem in eis ⁊ ipis abutuntur. Sed bonus vsus eorum magna bona aquirit. Juxta illud Facite vobis amicos de mamona iniquitatis. Luce. xvj. Ex hijs beatus Martinus etiam non dicitur sacerdōs māgnus. Tercio aliqua dicuntur magna vera perfectione et hec sunt attractiua. Et sic vere res magne dicunt̄ que magnis cō cedūtur. Hec res sunt magne maiores et maxime. Magne res sunt virtutes ⁊ dona que hic habentur. Maiores sunt virtutes que habentur in patria. De hijs duobus dicit apostolus. j. Corinth. xiij. Nunc manent fides. spes. ⁊ caritas tria hec maior autem horum ē caritas. Maxime vero res sunt tres persone pater et filius et spiritussanctus Et sic deus est maximus. Et q habetur ipse a nobis per graciam vel gloriam est maximum donum Unde. j. Petri. j. dicitur. Vocauit nos propria virtute. per quam maxima et preciosa nobis donauit promissa vt per hec efficiamur diuine nature consortes. Quia igitur hec omnia beato Martino hic et in beata vita sunt concessa. merito dicitur. Ecce sacerdos magn⁹ ⁊c. In verbis premissis ad honorem beati Martini duo tanguntur. primo eius sacerdocij magnitudo cuz dicitur. Ecce sacerdos magn⁹ ⁊c. Secundo ipsius placibilitas cum subiungitur. Qui in diebus suis ⁊c. ¶ Quantum ad primum nota q beatus Martinus magnus fuit in sacerdocio. siue in officio suo presbiterali et episcopali. Quod ostenditur ex tribus. Primo dicitur magnus votorum electione. Ubi ē notandū vt habetur ex. c. Quia propter. de electi. tripliciter

potest aliquis elegi ad episcopa-
tum aut aliam prelaturam scilicet
per scrutinium. per compromissuz
et per inspirationem diuinam. de
clara vt ibi. Merito igitur beatus
Martinus ex electione dicitur sa
cerdos magnus q eius electio fuit
diuinitus inspirata. nam plebs tu
ronica dum episcopo careret diui-
nitus inspirata ipsum plurimum
renitentem in episcopum sibi ordi
nari pecijt. Quidam autem ex epi
scopis qui conuenerāt resistebant
ꝛc. vide in legēda. Et sit electꝰ fu
it scdm illud Heb. v. Nemo sibi
assummat honorem ꝛc. Inuehe cō
tra episcopos moderni temporis
qui litigant pro episcopatibus et
multa mala ex hijs eueniunt.

O ¶ Secundo fuit magnus exemplo
rum demonstratione. Magna em̄
et multa exempla prebuit homini-
bus ꝛ precipue sex sunt inter alia.
scilicet exemplum castitatis sobri
etatis largitatis humilitatis paci
encie et equitatis. Primo igit̄ pre
buit nobis exemplum castitatis.
castissime quippe vite fuit et virgi
nitaten suam seruauit. vnde de eo
canitur. Corpore quidem virgineo
ꝛc. Et ideo diabolum in hora mor
tis sue sibi apparentem libera vo-
ce precepit abire qui nihil immun-
dicie in eo poterat inuenire. Item
cum mortuus esset sicut scriptum
inuenitur caro eius mirabili splen-
dore refulsit vt nix quod castita-
tis fuit signum. Secundo sobrie-
tatis perhibet exemplum. de tem
pore quidem milicie sue inuenitur
sic scriptum. Fragilitatē in eo lau
dari non est necesse quia ita vsus
est vt iam illo tempore non miles
sed monachus putaretur. De tem-
pore episcopatus dicit legenda ꝙ
in multa abstinencia cum discipu-
lis suis vixit. nam ibi vinum ne-
mo biberat nisi quem infirmitas
coegisset. mollior habitꝰ ibi pro cri-
mine erat. neqꝫ vsus est carnibus
sed radicibus herbarum. ¶ Sed ex P
quo ita abstinens fuit est dubium
cur homines in eius festo plus so-
lito laucius bibunt ꝛ comedunt.
Solucio ortum habuit hoc a Tu-
ronensibꝰ. Cuz enim mortuus essz
in diocesi Candacensi q̄ causa di
scordie sedande visitauit. Conue-
nerunt pictaui ꝛ turoni magnam
habentes altreationem de corpo-
re. Applica hic legendam ꝛ de vi-
no quod posuerunt turoni pictaui
bibentes omnes sopierunt ꝛ media
nocte a Turonis corpus sublatuz
est. Secundo fit hoc propter eius
maximam largitatem. de qua di-
cetur. Si tamen exceditur modus
non est commendandum sicut in
faschango. Inuehe contra excedē
tes ꝛc. Tercio largitatis demon-
strat exemplum. tante enim largi-
tatis fuit vt etiam cum adhuc ca-
thecuminus esset cuidam pauperi
pallium suum per mediam partez
diuideret quia tunc nihil aliud ha-
buit quod ei daret. Demum cum
in sacerdocio constitutꝰ esset ip̄az
tunicam qua ad carnem vestieba
tur exuit et cuidam egeno tribuit
Extende vt in legenda ex quibus
apparet maxima largitas. ¶ Naz Q
liberalitatis scdz doc. tres sūt gradꝰ

Primus est dare partem de superfluis ⁊ partem retinere. Luce. xj. Quod superest date pauperibus. Secundus est dare omnia superflua et retinere necessaria. Tercius est dare necessaria sicut illa vidua de qua Luce. xxj. que in gazophilacium totum victum posuit ⁊ hic est summus gradus. Beatus autē martinus non tantum habuit primum ⁊ secundum gradum liberalitatis sed etiam tercium vt patet in predictis duobus exemplis quia ea que sibi erant necessaria largigitus est. Quarto magne humilitatis ostendit exemplum. Tante nempe humilitatis erat q̄ leprosum quendam cunctis horribilem Parisius obuiam habens osculatus ē atq̄ benedixit statimq̄ mundatus est. Etiam vnō seruo contentus cui causa humilitatis septa calceos detrahebat et pedes abluebat. In secretario quoq̄ residens unquam cathedra vsus est. Sic et nos simus humiles vt spiritus sanctus nostras inhabitet mentes Quia dicitur ysa. vlti. Super quē requiescet spiritus meus nisi super humilem et quietum et tenentem verba mea ⁊c. Quinto exhibuit exemplum magne paciencie. ita ēm pacienciam in omnibus seruabat q̄ cum esset summus sacerdos sepe a clericis ledebat nec a sua eos propter hoc caritate repellebat. Nemo illum vnq̄ vidit iratum. nemo merentem. nemo ridentem. multa etiam a malis hominibus passus est. Applica hic exemplum de militibus qui eum percusserunt quando eis obuiauit in veste hispida. Item multa etiam passus ē ab hereticis Arrianis. qui eum de ciuitate expulerunt. Multa etiaz mala et aduersa a diabolo passus est. Qui ad eum dixit. Quocunq̄ ieris ego tibi aduersabor. Qui patienter respondit. Dominus mihi aditor non ⁊c. Septo profert exemplum magne equitatis siue iusticie. Fuit enim multe iusticie. Nam cum imperator Maximinianus ipsum inuitasset et ei primū poculum allatum fuisset ⁊c. perse quere vt in legenda. Applica etiam hic exemplum de Valentiniano imperatore a quo cū habuisset repulsam zelo iusticie non destitit vt in legenda. Et ideo de eo canit ecclesia. Eius ori nunq̄ christo abfuit siue iusticia ⁊c. Dic ibi quomodo nos similiter eum imitari debemus vt magni fiamus.

¶ Tercio beatus Martinus dicit sacerdos magnus miraculorū operatione tam in vita q̄ in morte. In vita enim maximis miraculis claruit ita q̄ in omni rerum genere miracula fecit. Primo in rebus habentibus esse tantum. sicut in elementis. Nam terre imperauit quando tres mortuos suscitauit. Ideo de eo canit ecclesia. Martinus sacerdos dei cui post apostolos dominus ⁊c. Item in igne et aere quando domo vicina incensa contra validum ventum steterit et igni vltra non debere pergredi imperauit. Applica etiam hic exemplum Seueri de igne quando visitauit diocesim suam. et proiectis straminibus in humo dormiuit. vbi media nocte stramina

incendiuntur ⁊c vt in legenda. In aqua etiam quando mercatorē in aqua non duz ypianum periclitā tem et exclamantem de⁹ Martini adiuua me liberauit ab aqua et in fidelitate. Secundo in rebus ha bentibus esse ⁊ viuere vt in arbore diabolo dedicata quam miraculo se auertit a se casuram post succi sionem. Et in elleboro quod casu comedit ⁊ oratione a morte sana tus est propria. Tercio in rebus ha bentibus esse viuere ⁊ sentire vt in animalibus irracionabilibus. vt in lepusculo canibus circumdato. quez liberauit canes sistendo. Et in cane qui contra discipulnz mar tini latrauit. In serpente quem ver bo per fluuium venientem renata re iussit. In vacca possessa. quam contra venientem a demonio li berauit. Quarto in creatura racio nali vt in infirmis quos sanauit. si cut febricitantibus ⁊ paraliticis ⁊c. et obsessis. Ideo canitur in se quencia. Nam febres sedat ⁊c. Quinto in creatura intellectuali mala vt in demonibus quos a tē plis fugauit. et quos in speciebus hominum sibi apparentes cogno uit vt Jouis Mercurij ⁊c. Item et in forma regis purpura et dya demate coronatus quando finxit se esse Cristum. Item et in creatu ra bona intellectuali vt in angelis bonis qui eum in vita honorauer runt quando manus eius in mis sa teuerunt. quando preces eius deo obtulerūt. quando clausis ia nuis ad imperatorem intrauit. In morte etiam et post mortem plurima miracula operatus est. Applica hic legendam in eius trās latione de sancto Perpetuo de cā panis de duobus socijs. ¶ Quan tum ad secundum quomodo bea tus Martinus in diebus suis pla cuerit deo. Nota q tria distinguū tur tempora siue dies hominis et sēm hoc tres assignantur status hominis scilicet iuuentutis vsq ad xxj. annum. Deinde virilitatis vsq ad. lx. Tercio senectutis vsq ad mortem. Et de hijs tribus tem poribus fit mencio sub nomine tri um vigiliarum Luce. xij. vt in ho dierno euangelio. Sint lumbi ⁊c. Et in omnib⁹ his diebus siue sta tibus placuit deo quia in quolibet ea seruauit que ad talem statum requiruntur. ita q bene dicitur de eo illud in epistola vbi thema. Nō est inuentus similis illi ⁊c. In pri mo nanq statu scilicet iuuentu tis seruauit legem bonorum pue rorum. laicorum deuotorum et le gem militum. In secundo legem clericorum et monachorum. In tercio episcoporum. De primo no ta q lex et regula bonorum puero rum describitur Thobie. j. vbi do centur primo vt fugiant consorcia malorum. Secundo iungant se li benter ecclesie sanctorum. Tercio se exerceant in deuotione et orati one. Vnde ibidem de Thobia pue rulo dicitur. Hic solus fugiebat consorcia omnium. supple malo rum et ydolatrarum. Ecce primū Et pergebat ad Jherusalem ad tē plum domini. Ecce secundum. et ibi orabat dominum deum isra hel. Ecce tercium ⁊c. Hec etiam beatus Martinus puer seruauit.

ido hijs diebus placuit deo. Nam quo ad primum in eius dicitur legenda q̄ Pannonie natus. Papie alitus. cuius pater tribunus militum fuit imperatoris constantini et iuliani. Et cum decem annorum esset inuitis parentibus paganis. quos reliquit recessit. ecce quomodo primo fugit consortia malorum ⁊ ydolatrorum. Scōm additur cū dicitur. ad ecclesiam confugit. Tercium tangitur cui subditur. ⁊ se catheccuminū fieri postulauit. Factus vero. xv. annorum coactus est militare sub iuliano imperatore. vbi scdo regulam militum laycalium seruauit. Ideo etiam in hijs diebus placuit deo. ¶ Milites enim habēt tria mandata precipua. Primum est vt pauperes ecclesias ⁊ respublicas defendāt. vt in. l. milites. ff. de re mili. ⁊ in. c. miles. xxiij. q. v. vbi dicitur. Illis qui milites fiūt committendus est gladius super eorum iuramenta vt viduas. orphanos ⁊ rempublicam defendāt. Et dicit Helimandus q̄ talis olim cōsuetudo fuit vt eo die quo q̄s militari cingulo armabatur ecclesiā solenniter adiret. gladiumq̄ sup altare poneret seipsum obsequio altaris deuouit. Hoc mandatum beatus Martinus obseruauit cui esset miles quia pauperes ⁊ ecclesias defensauit. Sicut probat Seuerus ī dialogo quādo gens barbarica cōtra romanam insurgeret ecclesiaz ipse precibus suis velud alter Moyses pugnauit. hostes ecclesie subiugauit. vide in legēda. Sed heu nostri milites ab hoc mandato exorbitant. pauperes impugnant. ecclesias quas deberent defensare spoliauit. Ideo contingit eis sicut Antiocho regi impio. De quo legitur j. Machabeorum. vj. Qui in superbia venit in Jherusalem ⁊ templū domini depredabatur ⁊ ideo infirmus iacens in lecto ait. Reminiscor malorum que feci in Jherusalem quando abstuli de templo omnia spolia argentea ⁊ aurea que erant in ea sine causa. Cognouit ergo quia venerunt propterea contra me mala ista. ⁊ ecce pereo pre tristicia. Secundum mandatum est q̄ neminem concuciant aut calumniam inferant sed proprijs stipendijs se sustentent. Hoc habetur Luce. iij. vbi dum milites interrogabant sanctum Johannem Baptistam. Quid faciemus et nos. ait illis. Neminez concuciatis. nec calumniam faciatis. ⁊ contenti estote stipendijs vestris. vbi sub tribus capitulis beatus Johannes intendit milites arcere ab omni iniuria facienda. Fit enim iniuria tribus modis. Aliquando in persona per oppressiones. Contra quod dicit primo. Neminē concuciatis. Nō pōit Augu. ī c. militare ī si. xxiij. q. j. Concutere est aliquid petere vltra debitum ratione officij alicui. Ille igitur cōcutit q̄ per oppressionem ⁊ iniuriam pauperes verberādo aut incacerādo extorquet pecuniam. contra quos Jacobi. ij. Nōne diuites per potenciam opprimunt vos et trahunt vos ad iudicium. Non autem debet tantum non opprimere sed etiaz opprimentibus resistere vt dictum est supra in primo mandato. Scdo infert

iniuria per infamiam. per falsi no
minis siue criminis impositionez
quantum ad hoc dicit scdo. Nec ca
lumniam faciatis id est non sitis
criminatores sicut aliquando po
tentes faciunt qui pauperibus fal
sum crimen imponunt vt sic pecu
niam ab eis extorqueant. sicut fe
cit Jhesabel. iij. Reg. xxj. que Na
both falsum crimen imposuit. scz
q deum maledixisset ⁊ sic eum la
pidari fecit vt vineam eius habe
ret. Tercio infertur iniuria in tem
porali substancia per rapine expo
liationem ⁊ quantuz ad hoc ponit
tercium. Et contenti ⁊c. id est nō
sitis alienarum rerum raptores. ⁊
propterea dicit Aug. in. c. militare
xxiij. q. j. Militare non est delictū
sed propter predam militare pecca
tum est ⁊ ideo quadam prouiden
cia sunt militibus cōstituta stipē
dia ne dum sumptus queritur pre
V do grassetur. ¶ Hoc preceptum cū
suis capitulis perfectissime serua
uit beatus Martinus ideo placuit
deo. Primo quia non fuit pauperū
oppressor sed adiutor vt patz supra
in exemplis. Etiam orphanos de
fendit. Vnde dicitur de eo. Cura il
li erat assistere laborantibus. alere
egētes. opem ferre miseris ac a tri
bulatiōe ⁊ miseria releuare. Scdo
nō fuit crimīator ꝫ pacific⁹ habita
tor nā pacifice ambulauit cū supe
rioribus ꝑ subiectionē sicut cū iulia
no. Cū equalibus per pacificam cō
uersationem sicut patet de suis cō
militonibus qui miro eum venera
bantur affectu. Et cum inferiori
bus vt patz in eius seruo. Tercio
etiam non fuit raptor sed suorum
largitor tantum enim terreua con
tempsit vt nihil sibi de stipendijs
preter quotidianum victum reser
uaret. tandem etiam respuit stipē
dia quia. xviij. anno baptizatus
est et post. xx. annum cum Julia
nus suis stipendia daret martin⁹
recipere noluit dicens ⁊c. vt in legē
da. Inuehe contra milites nostri
temporis qui parum hanc regulā
obseruant. sunt enim oppressores
et calumniatores. gaudent longo
famulancium comitatu. visitant
torneamenta ido cum nō possunt
contentari proprijs coguntur eē vi
olēti raptores in alienis. Sed au
dite vos impij raptores quid dicit
spiritussanct⁹ per Job. xxvij. Hec
est pars impij apud deum. si multi
plicati fuerunt filij eius in gladio
erunt id est occiduntur et nepotes
eius non saturabuntur pane id est
fame morient̄ et qui reliqui fuerint
scz alij amici ex eo sepelicētur inte
titu hoc ē sepultura asini et vidue
eorum non plorabuntur. Terciuz
mandatum est de iusticia belli ad
quam debet attendere miles seu sti
pendarius vt licite militet. ¶ No X
ta scdm Archid. in summa. xxiij.
q. ij. et notat sctūs Tho. scda scde
q. xl. Ad hoc vt bellū sit iustū tria
requirunt̄. Primū est cā iusta vi
delicet pro rebus repetendis aut ꝓ
pulsandis iniurijs vt scz illi ꝯtra
quos bellū agit̄ aliqua culpa meru
erint q: scz punire neglexerunt qd
ab eis improbe factum est vt in. c.
j. xxiij. q. ij. Vbi dicit ysid. Justū
ē belluz quod ex edicto geritur de re
bus repetendis aut propulsandoꝝ
hominum causa. et in. c. dominus

ibidem dicit August. Iusta bella diffiniri solent que vlciscuntur iniurias. sic gens vel ciuitas plectenda est que vel vindicare neglexit quod a suis improbe factum est. vel reddere quod per iniuriam ablatum est. ⁊ sic bellum est iniustuz si non est de repetendis rebus vel defensione patrie sed ex sola volũtate ⁊ non propter necessitatem vt notat summa vbi supra. Secundũ est intencio recta vt scilicet non fiat ex odio vel animo vlciscendi. aut auiditate prede sed zelo iusticie et caritatiue vt bonum promoueatur et malum euitetur. xxiij. q. j. quid culpatur. vbi dicit August. contra manicheos. Quid culpatur in bello an quia moriuntur quandoq; meriti vt dominentur in pace victuri. hoc reprehendisse timidorum est. nocendi cupiditas. vlciscẽdi crudelitas. feritas rebellãdi. dominãdi libido et si qua similia hec sunt que in bellis iure culpantur. Tercium est auctoritas principis vt in dicto. c. j. quid culpat̃ ait august. Ordo autẽ ille naturalis mortalium paci accomodatus hoc poscit vt suscipiendi belli auctoritas atq; consilium penes principes sit Et dicitur princeps hic papa vel imperator aut inferiores principes habentes tamen iurisditionem super eo cui mouetur bellum. Et hoc quantum ad inferendum bellum sed ad resistendum seu defendendum se contra iniuste mouentem non requiritur auctoritas principis quia de iure nature vim vi repellere licet a se et socijs cum moderamine tñ inculpate tutele ⁊ incõtinenti vt in. c. significasti. de homici. ⁊ c. non inferenda. xxiij. q. iij. Hoc preceptum beatus Martinus per omnia seruauit. Declara ex legenda. Inuehe contra milites nostri temporis qui nullum habẽt respectum ad iusticiam belli eius qui eos conducit sed ad rapinam ⁊ maius stipendiuz. Et de huiusmodi militibus dicitur de peniten. distin. v. falsas. ꝙ non potest talis miles vere agere penitenciam nisi dimiserit miliciam. Intelligitur enim de iniusta milicia. ⁊ ideo videant confessores quomodo tales absoluant. Secundo beaeus Martinus in secundo statu hoc est in diebus virilitatis placuit deo. quia in eis perfecte seruauit duplicem legem scilicet clericorum ⁊ monachorum. ¶ Quantum ad legem clericorum nota pro vt colligitur ex dinetsis iuribus clerici principaliter habent tres regulas. Primo debẽt a secularibus negocijs abstinere ⁊ in signum huius ordinacio clericorum fit in sabbato quod interpretatur requies quia quiescere debent a secularib⁹ negocijs. Vnde apostolus scd̃a ad Thimotheum. ij. Nemo militans deo implicat se secularibus negocijs. Que autem sint secularia negocia a quibus clerici habent abstinere declaratur in. c. multa. ne cleri. vel mona. et quasi per totum titulum. Secundo debent studio literarum sacrarum ꝑpter arcẽdos malos ⁊ hereticos sꝑ intendere ⁊ virtuosis actibus inherere. vt in. c. sic viue. xij. q. j. dicit Iheronim⁹. Clerice multo tempore disce que postmodum alios do

ceas. Et in. c. omnes pſallentes xxxviij. diſti. vbi dicitur. Omnes pſallentes deo repromittimus in iuſtificationibus tuis meditabor. non obliniſcar ſermones tuos qui ſunt eloquia domini. Quod ꝙ ſi cū ctis fidelibus obſeruare ſalubertimum ſit precipue tamen hijs qui ecclesiaſticam conſecuti ſunt dignitatem. Quibus autem virtutibus clerici debent eſſe decorati oſtendit apoſtolus. j. ad Thymo. iij. dicēs. Oportet epiſcopum eſſe irreprehenſibilem ⁊c. Que regula cōtinet. xiij capitula ſeu conditiones virtutuz que obſeruari debent ab omnibus clericis. Tercio debent inſiſtere diuinis officijs ⁊ deuotionibus quia hoc requirunt eorum ordines. Hec omnia complenit ſanctus Martinus. De primo ⁊ vltimo canitur in ſequencia. Hic oculis ac manibus in celum ⁊c. ſcilicet intentus. Per oculos deuotionem ⁊ intentionem accipimus. per manus opetationē Et alibi. Inuictum ſpiritum ab oratione non relaxabat. De ſecundo patet quia cum Arrianis diſputauit ⁊ eos vicit. ideo de ciuitate illirico fuit eiectus vt dicitur in legenda. Inuehe contra clericos noſtri temporis. ¶ Quantum ad legē monachalem nota ꝙ religioſi etiā habēt tria mandata. Primum vt obedienciam habeant. Secundum ꝙ proprium contemnant. Tercium vt votum caſtitatis ſeruent. De q̄ bus habetur in. c. cum ad monaſterium in fine. de ſtatu monacho. vbi dicitur. Abdicatō proprietatis ſicut ⁊ votum caſtitatis ⁊c. Hec mandata ſeruauit beatus Martinus in ſtatu monachali. Fuit enim obediens quod teſtatur Seuerus in legenda cum admonitus eſſet a domino per ſoporem vtipſe viſitaret parentes ſuos mox voluntatem ſuam deſeruit et diuinam voluntatem fecit ſecundum illud matthei. xxvj. Non ſicut ego volo ſed ſicut tu vis pater. Fuit contemptor terrenorum quia in ſuo monaſterio tam pauper fuit ꝙ de radicib⁹ herbarum vixit. Et potuit dicere cum beato bernhardo. Quid nobis de diuicijs que nec vere. nec noſtre ſunt. Fuit ⁊ caſtus vt ſupra. Et poteſt dicere illud. Mundam ſeruaui animam meam ab omni concupiſcencia. Tercio beatus Martinus in tercio ſtatu hoc eſt in diebus ſenectutis placuit deo. q; perfecte ſeruiuit legē epiſcopoꝝ ¶ Pro quo nota ꝙ licz apoſtol⁹ vbi ſupra plura ponat de epiſcopis tamen principaliter habent tria mandata ſiue capitula que criſtus dedit beato Petro ⁊ eius ſucceſſoribus epiſcopis Johānis vl. vbi ter queſiuit a beato Petro. Petre amas me ⁊ cum ter reſpondiſſet. Domine tu ſcis q; amo te. Criſtus ter dixit. Paſce agnos adinuendum ꝙ epiſcopi debent paſcere ter ſubditos ſuos. videlicet exemplo. verbo ⁊ temporali ſubſidio ⁊ ideo inter alia dicit apoſtolus vbi ſupra. Oportet epiſcopum eſſe ornatum vt paſcat exemplo. Debet eſſe in exemplum laycis ⁊ clericis. viij. q. j. qualis. Eſſe doctorem vt paſcat verbo. Eſſe hoſpitalem vt paſcat temporale ſubſidio. Hec tria ſeruauit beatus Martin⁹ quia pro exēplo ſue ſanctitatis

in episcopum est tractus. Fuit etiam doctor egregius quia viam salutis ostēdit verbo doctrine ⁊ plures ad fidem conuertit vt patet de matre ⁊ latrone ex legenda. Fuit etiam hospitalis nulli pauperū hospicium denegando. Ipse fuit alter Loth qui sedebat in foribus domus sue peregrinos expectando. Geñ. xix. propter predictorum mādatorum in omni statu obseruantiam merito placuit in diebus suis deo patri. Sic ⁊ nos si volumus placere deo patri necesse est eiꝰ mādata teneri Johannis. xiiij. Si q̄s diligit me sermonem meum seruabit ⁊ pater meus ⁊c̄. Placuit etiam deo filio eo ꝙ eum totum angelis commendauit dicens. Martinus adhuc cathecuminꝰ. Hec complacencia xp̄i respectu b. Martini fuit ex pauperum compassione quibus vestimenta sua tradebat ⁊ alebat Placuit etiam spiritui sancto eo ꝙ in specie ignis super capur eius apparuit. ⁊ hec placencia fuit propter humilitatis retentionem. Et nedum placuit deo sed et regine celi virgini Marie quia ipsum sepius visitauit. Applica hic legendam de Seuero ⁊ Gallo cum vna vice p̄ foribꝰ celle beati Marcini expectarent ⁊c̄. Placuit etiam sanctis angelis qui sūe sanctitati quotidie astiterunt ⁊ ministrauerunt ⁊ post mortem eius animam cū ympnis et canticis ad celum deduxerunt. Applica hic legendam de sancto seuerino coloniensi episcopo. Placuit etiā toti curie celesti q: ipsuz hodie in suum consortem acceperunt scd̄m ꝙ ip̄e ait. Sinus Abrahe me recipiet. Ipsum ergo beatum martinum sacerdotem magnum debemus hodie ⁊ semper honorare ⁊ venerari.

De sancto Martino sermo. c. Bann. xxj. Thema

D te leuaui oculos meos qui habitas in celis p̄s. cxxij.

Hec verba conuenienter recitari possunt ad commendationem sancti Martini qui oculos mentis erexit ad deum per contemplationez Vnde et specialiter de eo canit ecclesia ꝙ oculis ac manibus in celū semper erat intentus eo ꝙ per contemplationem celestia desiderauit ⁊ amauit et omnia opera sua in deum ordinauit. Nam et si elemosinas dedit. si populum instruxit. si carnē propriam castigauit semper occulos in celum leuauit. quia vt celos ascenderet ⁊ cristum videret hoc fecit. Et bene nobis in exemplum vt qui terreni sumus eterna cupimus ⁊ amamꝰ ab hijs oculos nostros auertamus ⁊ in celuz cum beato Martino leuemus ita vt nihil propter mundum siue propter homines principaliter operemur sed omnia propter deum ⁊ in deum facta nostra ordinemus. vt sic vere cum beato Martino dicere possimus verba thematis. Ad te leuaui oculos meos qui habitas in celis vbi supra. Pro gracia Aue maria. Ad te leuaui oculos meos ⁊c̄. Circa verba thematis duo nobis sunt principaliter consideranda. Primo sanctitas ⁊ excellencia meritorum in beato Martino qui

semper intentus erat ad celestia. oculos mentis sue leuans in celum ⁊c. Secundo exemplum imitationis nostre vt et nos sic celestia aspiremus et terrena despiciamus auertendo oculos a terrenis et leuando illos ad celestia ⁊c. ¶ Circa primum est notandum q̄ beatus A Martinus non solum oculos sed et manus ⁊ os ad dominum leuauit. Sicut de eo canit ecclesia. Hic oculis ac manibus in celum ⁊ totis viribus suspensus terrena cuncta respuit. Cuius ore nunq̄ x̄pus abfuit siue iusticia ⁊ quicquid ad veram vitam pertinet. Et quāq̄ hoc verum sit de eo ad litteram q̄ oculos manus ⁊ os ad dominum leuauit sicut bene patet in eius lectione dum beatus Briccius discipulus suus quereretur vbi esset beat⁹ martinus. respondit. Ecce ille delirus qui respicit in celum quasi amens attamen spiritualiter per oculos intentionem ⁊ deuotionem intelligere debemus. Per manus vero operationem. Et per os orationē Hec enim omnia in beato Martino exigebantur et ordinabantur ī deum videlicet intencio ⁊ deuocio operacio ⁊oracio. q̄ autem per oculos intelligatur deuocio ⁊ intencio patet per illud Cāticoꝝ. viij. Vulnerasti cor meum soror mea in vno oculorum tuorum. hoc est oculo deuotionis. Et Matthei. vj. ⁊ Luce xj. dicitur. Si oculus tuus simplex erit totum corpus tuum lucidum erit. oculus id est intencio quia ab intencione omnia opera nostra tenebrosa et luminosa iudicantur. quicquid enim agunt homines in tēcio iudicat omnes. q̄ etiā per manus operatio designatur dicit Gregorius. Quid per manum nisi opera cio designatur. Juxta illud p̄s. In nomine tuo leuabo manus meas id est opera mea ad implendum mandata tua ⁊c. q̄ autem per os congrue intelligatur oracio patet ex hijs que dicta sunt de sancto Martino q̄ eius ore Cristus nunq̄ abfuit id est deuotī oratiōi qua Cristi nomen sepissime nominando expressérat. Ex quibus patet q̄ beatus Martinus tota deuotione in celum versabatur ⁊ per intentionem omnia opera sua in deum ordinauit ⁊ nihil vnq̄ principaliter propter se. propter homines. aut propter mundum faceret sed omnia propter deum. ex quo tunc relucet eius sanctitas. ¶ Vera enim sanctitas B consistit in tribus scilicet in oratione deuota. in vita sancta ⁊ in cōuersatione grata. Que omnia excellenter habuit beatus martinus Habuit enim deuotam orationē quo ad deum. quia ab oratione incepit in sua puericia. Nam cum esset annorum duodecim ecclesias frequentabat etiam inuitis parentibus et catechuminum fieri se postulauit id est petiuit se instrui in fide catholica quia parentes infideles erant et extunc in puerili etate heremum intrasset nisi carnis infirmitas obstitisset. Habuit etiam vitam sanctam quo ad se. Cuius sanctitatis testimonium fuit globus igneus qui supra caput eius apparuit dum diuina celebraret. Ex quo dicitur par apostolis propter graciam spiritus sancti que in eum

in specie ignis ad robur descendit vt dictum est. Vnde et apostoli frequenter eum tanq̃ comparem visitabant. Legitur enim in dialogo Seueri ⁊ Galli q̃ dum quadã vice Martinus in cella solus sederet et Seuerus ⁊ Gallus eius discipuli pre foribus expectarent subito mirabili concussi horrore. plures in cella audiunt insimul colloquentes. De quo cum postmodum martinum requisissent. ille ait dicam vobis sed vos queso nulli dicatis. Agnes Tecla ⁊ Maria ad me venerunt. nec enim illa die sed sepius profitetur se ab eis visitari. Et petrum et paulum apostolos a se sepius videri asseruit. ¶ Sanctitas etiam vite sue patet ex multis miraculis que deus per eum operatus est tres mortuos suscitando vt de eo canit ecclesia. Leprosum osculãdo et sanando. Demones expellendo. Ignem ne vltra progederetur per sui interpositionem prohibendo. Tempestates maris sedando ⁊ per ianuas clausas ad imperatorem intrando ⁊ sic de alijs. Hec omnia in vita quid ergo post mortem certe multo maiora. Habuit tercio conuersationem cũ hominibus gratam. Fuit enim magne humilitatis vtpatz de leproso magne iustitie. Vnde cum ab imperatore Maximiniano inuitatus fuisset ⁊ primo potus sibi oblatus fuisset sperantibus cunctis vt post se imperatori tribueret. primum p̃ spitero post se dedit nullum existimans eo digniorem. ymmo indignum existimans si regem prespitero pretulisset. Fuit etiam magne paciencie quia licet esset episcopus multipliciter tamen a clericis lede batur et tamen ex hoc eos a sua caritate non repellebat. Nemo enim vnq̃ ipsum vidit iratum. merentem aut tidentem. Fuit et multe assiduitatis in orando ita q̃ nunq̃ animum ab oratione lauabat. Semper enim legit vel orauit. ymmo operando orauit. Maxime etiam fuit austeritatis ad se. quia in nuda humo cilicio desuper strato quieuit. ymmo nec stramina passus est. Naz cum semel martinus in quandam suam diocesim veniisset ⁊ clerici stramina sibi preparassent vt refert Seuerus in epistola ad Eusebium. ipse commotus quasi iniuria sibi facta stramina abiecit ⁊ in humo nuda quieuit in cilicio. Cum autem in medio noctis stramina prope cum atderent ⁊ Martinus excitatus exire non posset ab igne iam capitur et eius vestimenta vruntur. rediens autem ad solitum orationis confugium signo crucis facto in medio ignis intactus permansit. magne etiam erat compassionis ad delinquentes et peccatores ita vt diabolus eum reprehenderet cur semel lapsos ad penitenciam reciperet. Multe etiam pietatis ad pauperes in dandis elemosinis sicut et clamidem pauperi diuisit. Ecce quãte sanctitatis fuit beatus martinus in oratione deuota. in vita sancta ⁊ in conuersatione ad populum gratissima. Bene ergo verum est q̃ omnis eius cogitatus in ce-

lum et ad celestia versabatur. Propter qđ rectissime de eo verificantur verba thematis. Ad te leuaui oculos meos qui habitas in celis ꝛc. Circa secundum premissorum nunc videndum est quid nobis faciendum sit vt ipsum saltem quantum nostra debilitas admittit imitemur et oculos nostros etiam in celum leuemus. ¶ Proquo notandum q quatuor sunt que ad deum leuare debemus. Jta vt vere quilibet nostrum deo dicere posset thema promissuz. Ad te leuaui oculos meos ꝛc. videlicet oculos ad lucem contamplationis. linguam ad vocem orationis. manus ad virtutem operationis. ⁊ caput ad spem vel per spem redemptionis. Primo leuare debemus oculos nostros ad lucem contemplationis. id est ad deum solum contemplandum. oculos videlicet mentis nostre. non lupinos aut vulturinos sed columbinos. secundum illud Canticorum. j. Oculi tui columbaruz id ē operum tuorum intentiones sint sincere et simplices. Vbi dicit Robertus holgot super Cantica. Jllius anime oculi bene columbarum esse perhibentur que in temporalibus gemit ⁊ ad eterna desiderio rapitur. in simplicitate sensus suos custodit ⁊ carnalia detestatur. Columba quippe in amore pro cantu gemit. Et bene sancta anima columbe comparatur. quia dum reprobi quicq in amore mundi gaudiunt et letantur. mens electa in celesti desiderio merore attritur quia timet ne amittat quē diligit dum differtur. Debemus ergo leuare oculos ad solum deum contemplandum. non ad vanitates huius mundi. non ad feminas vel viros sed ad solum Jhesum. Hinc est q discipuli in transfiguratione corruentes in terram ⁊ leuantes oculos suos neminem viderūt nisi solum Jhesum (Mathei. xvij. Jdeo bene dicit propheta in psalmo. Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Bene enim sciut quanta mala homini veniunt per visum. Qui ergo sic auertit oculos a vanitate vere leuat oculos ad deum. Cuius exemplum habemus in apostolo. qui postq̄ a Cristo fuit prostratus et tribus diebus habuit oculos clausos. Actuum. ix. interius tamen oculos apertos. Vbi dicit Augustinus. Eo tempore quo cetera non videbat Jhesum videbat. Si enim homo non leuat hic oculos suos ex amore leuabit tandem eos cum maximo timore quando vndiq̄ mala sibi aduenient. Sicut diues in tormentis positus Luce. xvj. Secundo debemus leuare linguam nostraz ad virtutem orationis. id est ad orandū exēpla Dauid et ppli sui. j. sicut scriptū ē. j. Reg. xxx. Leuauerūt Dauid ⁊ populus qui erat cū eo voces et planxerunt donec deficerent in eis lacrime. Hec fecerunt quando Siceleq̄ incensam viderunt ⁊ vxores ⁊ filios captiuos. Siceleq̄ interpretatur defecacio vocis. Et sic animam vel cor hominis significare potestque vocem orationis defecatam ⁊ puram

a fecibus viciorum habere debet. Contra hoc quod dicitur Mathei xv. Et originaliter ysaie. xxix. Populus hic labijs me honorat. Cor autem eorum longe est a me. Cum ergo vyor id est corpus tuuz et filij id est opera tua a diabolo captiuantur leua ad deum linguam orando cum lachrimis contritionis. Nam dum cor non orat inuanum lingua laborat. Tercio debemus ad deum leuare manus ad operandum. videlicet ad subuenendum proximis. Debemus autem manus leuare ad bene operandum non ad proximum offendendum vt sic manuum eleuacio sit signū quia in corde latet deuotio. Vnde cum Mayses deuote leuaret manus vincebat israhel. si autem paululū remisisset eas superabat amelech. Exodi. xvij. In quo significatur q victoria contra hostes anime obtinetur si cum voce orationis manus boni operis leuentur.

E ¶Quarto ad deum debemus leuare caput nostrum per spem eterne redemptionis. caput videlicet mētis. secundum illud Luce. xxj. Leuate capita vestra. Quicunq enim sunt bone vite ⁊ consciencie. bene possunt leuare caput ad deum. maxime propter tria. De quibus beatus Bernhardus sic ait. Tria considero in quibus tota spes mea cōsistit. videlicet caritatem adoptionis. veritatem promissionis. et potestatem redditionis. Quidaz autem ita turpes sunt in capite. secūdum illud ysaie. j. Omne caput languidum ⁊ omne cor merens. q pre confusione cōscientie non possūt caput leuare per sanctam fiduciaz leuant tamen per superbiam. Sed illis continget tandem. sicut dicit Job de superbis. Si ascenderit vsq in celum superbia eius et caput eius nubes tetigerit quasi sterquilinium in fine perdetur. Job. xx. Vt autem boni caput leuent per spem ⁊ inclinent per humilitatem Cristus dominus pro nobis moriendo caput inclinauit in cruce. Johannis. xix. Inclinato capite tradidit spiritum. Ex hijs ergo patet quid homo facere debeat vt vere dicere possit verba thematis. Ad te leuaui oculos meos qui habitas in celis. vt videlicet leuet oculos mētis sue ad solum deum contemplandum. linguam ad deuote oranduz manus ad bene operandum. ⁊ caput ad redemptionez eternam speranda. Hec de secundo. ¶Dubitatur circa premissa ex quo multū F nos impedit ⁊ allicit amor terrenorum quid tamen facere debemus vt promptiores simus ad leuandum vere oculos mentis nostre ad deum iuxta premissa. Respondetur q ad hoc sunt plura necessaria puta septem per ordinem vt patet Primo ergo ad despiciendum terrena ⁊ ad amandum celestia necessarium est nobis vt oculos nostros post tergum super mala que commisimus reflectamus. vt per veram penitenciam que contra deum commisimus vel obmisimus cogitacione. locutione vel operatione abstergam⁹. quis enim hominum est retro se respiciens ⁊ vtaz

ſnam conſiderans qui non multi⸗
pliciter inuenit ſe dei preceptis ob⸗
uiaſſe ⁊ in multis negligenter viu⸗
iſſe. Taliter ergo mala preterita re
ſpiciamus. vt quocienſcunq; no⸗
ſtre memorie occurrunt ipſa per
deteſtationem expellamus. Quod
bene inſinuat propheta dicēs. Am
plius laua me ab iniquitate mea.
et a peccato meo muuda me. Quo⸗
niam iniquitatem meam ego cog
noſco et peccatum meum contra
me eſt ſemper. Illius figuram be⸗
ne habemus Exod. xviij. vbi dici
tur q egredientes filij iſrahel ex e⸗
gypto leuauerunt oculos ſuos ⁊
viderunt egyptios poſt ſe et timue
runt valde clamauerunt q in celū
Per egyptios autem qui tenebre
interpretantur ſignificantur pecca
ta que tot et tanta videmus nos
inſequi ſi vitaz noſtram retro nos
hoc eſt preterita diligenter diſcu⸗
timus neceſſario cum filijs iſrahel
ad dominum clamemus quouſq;
dominus miſereatur noſtri. Et di
cat nobis illud yſa. xlviij. Ego de⸗
leui vt nubem iniquitates tuas et
quaſi nebulam peccata tua. Sed
quid nobis prodeſt remiſſio pecca
torum niſi detur nobis gracia pro
futuro contynendi. Secundo ergo
oculos noſtros ante nos dirigam⁹
et dei iudicium quod eſt ante nos
perpendamus cogitantes q̄ diſtri
cte pro peccatis ſingulis. ⁊ maxi⁹
me poſt remiſſionem peccatorum
iteratis a deo iudice iudicamur.
que in numero ponere et menſu⁹
ra omnia nos exoluere oportet. ſe
cundum illud eccleſiaſtes. vij. Cū⁹
cta que fiunt adducet deus in iudi⁹
cium pro omni errato ſiue bonum
ſiue malum ſit. Et yſa. lxvj. Ego
autem opera illorum et cogitatio
nes eorum venio vt congregem
cum omnibus gentibus et linguis
Si enim apertis oculis videremꝰ
peccata noſtra qualiter pro illis iu
dicabimur cum ſumma diligencia
ea tanq̄ mortem caueremus. quis
nam niſi mētis inops a iudeo mu
tuaret obulum vt pro eo in craſti
no redderet marcam auri. aut quiſ
pro modica delectatione in cibis ⁊
potibus vnus hore ſuſtineret cap
tiuitatem duriſſimam cum victu
panis et aque per integrum annū.
certe nullus ratione vtens. Sed ī
cōparabiliter maiora ſunt que ſu
ſtinere nos oportet pro delectatio
nibus huius mundi. Eligat ergo
quilibet hic modicaz penam ad ca⸗
ſtigationem cum deteſtatione pec
catorum vt effugiat intollerabilez
ſecundum q dicit Sapiens Eccle
ſiaſtici. xxix. Minimum p⁹ mag
no placeat tibi. Ac ſi dicat. mini⁹
ma pena hic in reſiſtendo peccatis
placeat tibi pro maxima luenda
in tormentis. Cum ergo a vicijs ⁊
iam dimiſſis peccatis iterum im
pugnamur conſenſus noſtros fir
miter teneamus dirigentes oculoſ
noſtros ante nos ad dei iudicium
attendendo q̄ horrendum eſt inci
dere in manus dei viuentis. ad he
bre. x. Nam dato iſto q poſt re
ciduam deus iterum daret graci
am penitendi multo tamen facili
us caueꝫ peccatū q̄ emendaꝫ. faci
lius eſt em̄ domū nunc extructam

in suis structuris conseruare quaz post eius ruinam reparare. oportz enim hominez per multa trahi an teq̄ peccatum penitus destruatur. Propterea dicit Ambrosius. Facili⁹ inueni eos qui innocenciā seruauerūt q̄ qui dignā penitenciā egerunt. tanta enim mala incurrim⁹ ex peccato q̄ ratovnq̄ ad plenum emendantur. Illius figuram habemus in veteri testamento. nam licet templum domini in Jherusalem post destructionem fuisset sepius reparatum. nunq̄ tamen fuit ad decorem pristinum reformatū. Salomon etiam edificauit domū domini siue templum et perfecit in septem annis ꝛ postea quando desolata fuit viz per quadraginta sex annos fuit reparata. iij. Reg. vj. ꝛ Johannis. ij. Ex istis patet q̄ si post peccatorum emendationem et eorundem cessationem cuopinius inter amicos dei computari necessarium nobis erit vt in signum eiusdem amicicie incipiam⁹ a domino ranq̄ filij carissimi flagellari. Sic enim angelus dixit ad Thobiam. Quia acceptus eras deo necesse fuit vt temptacio probaret te. ¶ Ita Mathathias cum appropinquaret dies mortis eius vocauit filios suos ꝛ hortabat eos ad pacienciam quando erant in maximis tribulationibus ab inimicis infidelibus. proponens eis temptationes patrum antiquorum et dicens. j. Machabeoꝝ. ij. Memento opera patrum que fecerint in generationibus suis. Abraham nonne in temptatione inuentus est fidelis et reputatum est ei ad iusticiam. Joseph in tempore angustie sue custodiuit mandatum et factus est dominus Egypti. Phinees pater noster zelando zelum dei accepit testamentum sacerdocij eterni. Jhesus scilicet naue siue Josue duz impleret verbum factus est dux in israhel. Caleph dum testificatur in ecclesia accepit hereditatē. Dauid in sua misericordia consecutus est sedem regni in secula. Helias dū zelat zelum legis receptus est in celum. Ananias Azarias Misael credentes liberati sunt de flāma. Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum ꝛ sic de alijs. Ecce omnes illi multa passi sunt et temptati sunt postq̄ erant sanctissimi. ita etiam in nouo testamento nullus vnq̄ legitur venisse ad celum nisi per multas et varias tribulatiōes Patet ergo q̄ temptatio siue tribulacio est signum amicicie dei dum paciēter sustinetur. Tercio oculos nostros infra nos ad infernum et eius penas cum multa sollicitudine dirigamus vt si amara videntur flagella domini cogitemus. melius est vt hic castigemur q̄ in inferno eternaliter dampnemur. ꝛ q̄ vtiles ergo sint temptationes ꝛ tribulationes in hoc mundo bene ostēdit sancta mulier Judith. viij. dicēs. Memores esse debem⁹ quomodo pater noster Abraham temptatus est ꝛ per multas tribulationes probatus amicus dei effectus est. Sic ysaac. sic Jacob. sic Moyses. et omnes qui placuerunt deo per multas tribulationes transierunt fideles. Illi aūt qui temptationes non susceperunt cum timore dei.

et impaciencia suam. et impro perium murmurationis sue cōtra deum suum protulerūt extermīati sunt ab exterminatore id est dam nati sunt. et subdit. Nos ergo nō vlciscamur. non pro hijs que pati mur sed reputātes peccatis nostris hec ipa supplicia minora esse flagel la domini quasi serui domini qui corripimur ad emendationem et non ad perditionem nostram eue nisse credamus. quia vt dicitur ob vj. Qui timet pruinam irruet super eum nix. Cum ergo flagellamur a domino dirigamus oculos mentis nostre infra nos ad penas inferni dicentes cum gaudio. Melius est hic purgari q̄z eternaliter illic cru ciari. Ideo hostis noster calidissi mus diabolus videns per tribula tiones presentes nos euadere tribu lationes et miserias perpetuas for tissime nos impugnat. Tales et si miles nobis sepius immittens ve nenosas cogitationes. quid facis et presentem vitam vis perdere et fu turam si esses dei amicus deus illa nō permitteret in te fieri et similia Non autem immittit tales cogita tus nemo potest hic et in futuro in voluptatibus viuere. Et verbum illud saluatoris Mathei. xvj. Qui vult post me venire abneget semet ipsum et tollat crucem suam et se quatur me. Et illud Actuuz. xiiij Per multas tribulatiōes nos opor tet intrare in regnum celorum. At tendant ergo impacientes et in vo luptate hic viuere cupientes illud quod dicit dominus per prophetā ysa. lxv. de talibus. Pro eo q̄ vo cani et non respondistis. locut⁹ sum et non audistis et faciebatis malū in oculis meis et que nolui elegistis propter hoc dicit dominus deus. Ecce serui mei comedēt et vos esu rietis. Ecce serui mei bibēt et vos sicietis. Ecce serui mei letabuntur et vos confundemini. Ecce serui mei laudabunt pre exultatione cor dis. et vos clamabitis pre dolore cordis. et pre ptritione spiritus vl lulabitis. In quibus verbis dom nus nobis insinuat gaudium sū stinencium hic pacienter tribulati ones et confusionem voluptuoso rum et impaciencium. Vocat em̄ nos dominus et tunc non loquitur nobis cuz nobis aut prospera aut aduersa concedit ꝛc. Quarto occu los nostros intra nos dirigamus diligenter considerando interiora nostra quomodo sordeant et inue nimus nos multipliciter infectos et deformatos per cogitationes im mundas. per concupiscencias illici tas et per negligencias infinitas. ymmo et si quantum in nobis est fecimus ad mundandas conscien cias nostras inuenimus q̄ etiam peccatis expulsis adhuc reliquiarū viciositas multum nobis inheret. Dicit enim Bernhardus. Huius modi pestes viciorum vsq̄ in vlti mam solitudinem solitarium per secuntur. Ergo introrsum homo ingrediens potēcias anime ex ma le consuetudinis vsu depauatas. et ad terrena āppetenda adhuc ma yie curuatas erigit et corrigit. nā rationem que data est homini vt deum agnoscat inuenit cecam vo luntatē q̄ data est hōi vt incognito et amato dulciter quiescat inuenit

iustabilem ⁊ inquietam. Erigat ergo homo rationem ad deum vt eum semper cogitet, corrigat voluntatem. vt solum deum cognitum deum amet, compescat memoriaz a vagis ⁊ inutilibus rebus ⁊ tunc potencias deformatas reformabimus. Nam omnia que sunt in mundo per que plurimum potencie nostre deprauantur sunt nobis mortalia ⁊ pestifera. Et vt hoc magis ꝯgnoscere possimus. Quito diriga mus oculos mentes nostre ad exteriora conspicientes totum mundum ad dextris ⁊ sinistris ⁊ caute consideremus quid omnia que in mundo sunt habita proficiant. et quid non habita noceant. ⁊ inuenimus ꝙ habita plurimum nocent. quia per ea dei amicicias perdim⁹ et perconsequens omne bonuz. Vnde Jacobi. iiij. Qui vult esse amicus huius seculi inimicus dei constituitur. inimicos autem eius deus percutit in posteriora vobprobrium sempiternum dabit eis. vt dicit prophet a in ps. Vermis enim illorum non morietur ⁊ ignis eorũ nõ imperpetuum extinguetur ysa. vlt. Bona autez huius mundi spreta propter deum multum proficiũt quia pro eis nobis omne bonum a domino datur. dicẽte dño Mathei xix. Omnis qui reliquerit patrem aut matrem aut filios aut sorores aut domum aut agrum propter nomen meum centuplum accipiet et vitam eternam possidebit. Quod exponens August. dicit. O felix cõmutacio petrus reliquit omnia vana et accepit omnia bona. De hijs enim bonis mundi dicit salomon Eccliastes. j. Vidi que erant sub sole ecce vniuersa vanitas. ꝙ autem Petrus pro hijs accepit omnia bona facile ostendit quia accepit deũ in quo veraciter est omne bonum verum quia difficile a terrenis abstrahimur nisi oculos mentis nostre ad aliquid melius conuertem⁹ Ideo oculi sunt erigẽdi ad diuina quia vt ait Bernhardus. Justum ẽ quos presencia non delectant presto sit eis memoria futurorum. et Grego. dicit. Anima sine delectatione esse non poterit intellige saltem in desiderio. aut enim delectatur in infimis et caret supremis. aut in summis ⁊ tunc infima contemnit. Sexto ergo erigamus oculos nostros ad celestia vbi ẽ omnium bonorum copia ⁊ abundancia. Vnde cum Moyses diceret ad dominum. Ostende mihi gloriam tuam. respondit dominus. Ostendã tibi omne bonuz. Exo. xxxiij. Ideo dicit dauid in ps. Saciabor cũ apparuerit gloria tua. Et ysa. lxiij. Oculus non vidit deꝰ absq; te que preparasti expectantibus te Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum Math. xiij. Ecce cartissimi audiant terrenarum rerum amatores quãta bona preparata sint hijs qui terrena despiciũt quis eĩ exprimere valet ymo nec cogitare quanta sint gaudia beatorum in celestibus associari angelorum choris ⁊ omnibus cuibus supernis ⁊ videre gloriam dei sui trinitatem in vnitate ⁊ vnitatem in trinitate cristum regem angelorum et hominum ⁊ Mariam regiñaz tocius congregationis electoꝝ

De sancto mārtino episcopo

Si ergo tanta sunt bona in celis cur non erigamus oculos nostros et toto desiderio in ea tendamus vt ibi a malis huiusmodi liberemur ⁊c. Septimo ergo attendentes iam dicta totaliter hic deo vacantes adhuc alci⁹ erigunt oculos suos per contemplationem celestium. hic cum quadam firma inhesione quantum humane fragilitati est possibile ita vt et in tribulationibus quas hic sustinent senciant speciales dei consolationes. ⁊ magis in his delectentur q̄ in mundi voluptatibus. Talibus autem valde insidiatur diabolus. Cum enim videt se non posse proficere in tribulationibus illos perducendo ad impacienciam. conuertit se astutissime ad ea que placent homini naturaliter. videlicet gloria vana ⁊ sibi immittit quomodo sit magne sanctitatis et meriti apud deum. qui tam paciens est. cui deus sic prouidit in hoc mundo vt etiam hic eum consoletur in aduersitatibus et similia persuadet. Et per hoc sepe magnos viros q̄ multis annis deo inheserunt perducit in presumptionem periculosam. vt cogitent se ex meritis suis hec a deo percepisse. Et si tales ita persistunt illos demergit in perditionē Sancti autem viri habent argumenta ex aduerso cogitantes se sine dei auxilio nihil facere posse. secundum illud Johannis .xv. Sine me nihil potestis facere. Nesciunt etiam si eorum opera sint accepta deo. quia omnes iustitie nostre ante oculos diuine maiestatis sunt quasi pannus menstruate. ysa. lxiiii. Et ideo quanto magis diabol⁹ eos conatur erigere supra se ipsi se deprimunt ne id quod querunt amittant. Ex his ergo patet quid facere debemus vt terena despiciamus et celestia amemus. erigendo videlicet oculos nostros per septem considerationes iam dictas. Hec autem circumspectio septem considerationum enumeratarum bene figurata est Ezech. j. et .x. vbi de sanctis animalibus dicitur q̄ erant plena oculis ante et retro. Quod exponens Gregorius dicit. Corpora sanctorum animalium idcirco plena oculis describūtur. quia sanctorum actio ab omni parte circumspecta est bona deliberabiliter preuidens ⁊ mala solicite cauēs. Caute ergo inuigilant vt secundiq̄ aspiciant. vbiq̄ custodiant ne et mala ipsa appetant. aut hec eadem sub specie bonorum agant vbi se vicia virtūtes mentiantur. De his autem septem circumspectionibus dicitur zacharie iij. Septem oculi erant super lapidem vnum ⁊c. Dirigamus ergo oculos retro nos ad cognoscendū peccata nostra preterita. ante nos ad perpendendum diuinum iudicium contra peccatores durissimum Infra nos ad videndum infernū detestrimum. Intra nos ad cognoscendum feditates malarum cogitationum ⁊ concupiscenciarum extra nos circumquaq̄ ad contemnendum mundum. Supra nos ad celum et sic cor nostrum ad celestia desideranda vertamus vt vere hodie cum beato Martino dicere possimus. Ad te leuaui oculos meos

qui habitas in celis per quod secuz valeamus consequi gaudia preparata electis per cristum dominum nostrum Amen.

Iu die sancti Leopoldi sermo cj.

Agnus es tu et faciens mirabilia ps. lxxxv. Videmus q̄ qñ vna res recipit similitudinem alterius rei potest sicut ipa res nominari. Sic luna dicitur lucida qñ recipit lumen a sole. Ita sancti qñ recipiunt aliquam dei similitudinem tunc ea que de deo dicuntur possunt eis appropriari. Et ideo licet verba proposita secundum verum intellectum prophete de deo dicantur. possunt tamen beato Leopoldo cuius hodie festum celebratur conuenienter appropriari vt dicatur ei verbum prelibatum ꝑ themate assumptum. Magnus es tu et faciens mirabilia. In quibꝰ quidam verbis propheta in persona ecclesie duo tangit. Nam primo tāgit beati Leopoldi sublimitatez ibi Magnus es tu. Secundo suaz virtutem. ⁊ faciens mirabilia. ¶ Quā
A tum ad primum nota q̄ sanctꝰ Leopoldus dicitur magnus propter quatuor ex quibus aliquis dicitur magnus in hoc mundo videlicet. Primo propter nominis sublimitatem. Illum enim dicimus magnum qui habet nomen magnum. Ideo cristus dicitur magnꝰ vt habetur Luce. ij. Quia magnum nomē domini emanuel ysa. vij. Sic et sanctus Ledpoldus dicitur magnus propter nomen magnum quia Leopoldus interpretatur quasi leo pollidus siue pollitus aut pollens. Et bene dicitur leo pollitus. quia sicut leo est scd̄m Aristotelem nobile animal ⁊ rex omnium animalium gressibilium ⁊ communicatiuum ad illa Ita S Leopoldus fuit vere rex ⁊ princeps suorum subditorum ⁊ communicatiuus ad eos procurando eis pacem. Naz de eo dicit papa in bulla canonizationis q̄ quadraginta annis principatuz Austrie regens in diutina pace cōseruauit. Etiaz illis precipue temporibus q̄bus ꝓpt̄ henricorū p̄tis ⁊ filij mutuas concertationes. et postea propter heinrici quarti cum lothario acerrimas contentiones in Germania bellis. incēdijs ⁊ agrorum vastationibus tumultuatuz est. Quod est contra principes moderni temporis etiam eius sanguinis ꝯtra quos inuehe ⁊c. Uno nūc exista patria in exilium missa sūt videlicet pax ⁊ confidencia. Cum autem summe in hac prouincia desideramus ⁊ optemus pacē. ¶ Est B
dubium quot requiruntur ad hoc q̄ in aliquo regno vel ducatu procuretur pax ⁊ ꝯseruetur in eadem. Solucio tria precipue requiruntur videlicet ad summum principem id est deum. reuerencia cum timore. in principe prouidencia cum amore. in subditis obediencia cuz honore. Primo requiritur reuerencia cū timore videlicet q̄ tam princeps q̄ populus deuz reuereatur et timeat ipsum offendere ⁊ cum eo pacez habere studeat et seruare. Vnde dominus iheremie. xv. dicit. Quis miserebitur tui Iherusalem aut q̄s

contristabitur pro te. aut quis ibit ad rogandum pro pace tua tu em̃ dereliquisti me dicit dominꝰ. Jtez Leuit. xxvj. Si in preceptis meis ambulaueritis ⁊ mandata mea custodieritis ⁊ feceritis ea dabo vobis ⁊c. promittens eis habundanciam bonorum omnium. pacem specialiter promittit eis tanq̃ precipuum bonum dicens. Dabo pacez in finibus vestris ⁊c. q̃ si non audieritis me nec feceritis om̃ia mãdata mea ⁊c. comminatur eis bonorum omnium egestatem. fam̃e pestilenciam. intemperiem aeris. siccitatem. guerras. gladium ⁊ terrores ⁊ alia multa mala. Quomodo principibus ⁊ populo pacem habentibus cum deo ipse semper pacem dederit patet exemplis innumeris. Salomon q̃diu deum dilexit ⁊ coluit pacem ex omni parte habuit. Sicut dicitur. iij. Reguz iij. Sed quando deprauatum est cor eius per mulieres vt deos coleret alienos suscitauit ei dominus aduersarium. iij. Regum. xj. Asa rex Juda quia fecit quod placitum erat in conspectu dei. et subuertit aras peregrini cultus ⁊c. regnauit in pace. ij. Paral. xiiij. Jtem de Josaphat dicitur. ij. Paral. xx. q̃ postq̃ terram purgauit ⁊ populo predicauit vt quererent dominũ prebuit ei dominus pacem per circuitum. Jtem temporibus iudicũ quociens relinquebant dominum dabat eos in manus hostium. quãdo vero conuertebantur ad eum misericordiam postulantes liberabat eos largiens eis pacem. Quia scriptum est Prouerbioꝝ. xvj. Cũ placuerint domino vie hominis inimicos quoq̃ eius conuertet ad pacem. Ceteris quanta nunc sustineat ille populus israhel videam⁹ Baruch. iij. dicitur. Quid est israhel q̃ in terra inimicorũ es. inuetus es in terra aliena confide veraciter ⁊ cognosce. Nam si in via dei ambulasses habitasses vtiq̃ in pace super terram. Hoc heu nunc de nobis verificatur. Jnuehe vt scis contra incolas patrie. Quicunq̃ igitur princeps in terra sua pacem habere desiderat cum deo pacem habere studeat et populus eius similiter. quia quandoq̃ propter peccata populi. quandoq̃ propter peccata principis reipublice pax turbatur. Jdeo sanctus Leopoldus tẽpore sui regiminis in Austria semper bonam pacem habuit quia cũ deo bonam pacem habere studuit Ad hoc hortatur papa principes sculi ⁊ populos dicens in bulla. Leopoldi nobilis principis coniugati ⁊ multorum filiorum ac subditorum cura irretiti clarissimo exemplo admonemur vt omni excusatione semota per hec temporalia ita caute ambulemus. ita nos sancte exerceamus vt eterna non amittamus. Secundo ad pacem procurandam siue conseruandam requiritur regis vel principis prouidencia cuz amore. ij. Machabeoꝝ iij. Sine regali prouidencia impossibile est pacem rebus dari. Et Hester. xv. Quoniam malis quorundam suggestionibus regum studia deprauantur prouidendum est paci omnium prouinciarum. Hec autem prouidencia consistit in tri-

bus conditionibus quas princeps debet habere in se qui vult pacem procurare vel conseruare in terris suis. ¶ Debet enim princeps prudēs et prouidus habere dulcorem clemēcie in benivolos, rigorem iustitie in rebelles, et rigorem constancie ī aduersarios. Primo princeps debet habere dulcorem clemencie benivolos benignius gubernando, exemplo regis Asueri qui dicit Hester. vij. Cuz plurimis gentibus imperarem et vniuersum orbem meditioni subiugassez nolui nequaq̄ potencie abuti magnitudine sed clemencia et lenitate gubernare subditos volebam. Nam vt dicit Seneca. Nullum magis ex omnibus q̄ clemencia regem et principem decet. Prouerbioz. xx. Mansuetudo et veritas custodiunt regem et clemencia firmatur thronus eius. Id circo in signum pietatis et clemencie reges inunguntur, vt in. c. j. de sacra vnc. Et rex apum solus nō habet aculeum cum omnes alie apes habeāt quod iracūdissime ī vulnere cum pungunt relinquunt. Nō erit ergo princeps sicut Nero crudelissimus qui interfecit matrem et magistrum suum ꝛc. Sed sicut Gaius cesar qui quos armis subegit clemencia vicit. Et sicut Titus offensarum et iniuriarum indulgētissimus. Et sicut sanctus Leopoldus noster. De quo dicit papa in bulla q̄ inter alia salubertima sanctitatis exempla diuina misericordia sidus quoddam mundo fulgere dedit beatum Leopoldum Austrie principem decorum bonitate mansuetudine atq̄ clemencia conspicuum. Secundo debet princeps habere rigorem iusticie maleficos puniendo. Nam ex punitione malorum pacem turbancium redditur pax in terra ysaie. xxxij. Erit opꝰ iusticie pax. ps. Justicia et pax osculate sunt. Item. Orietur in diebus eius iusticia et habundancia pacis. Ideo dicit beatus Augustinus. iiij. de ciuitate dei. c. iiij. Remota iusticia quid aliud sunt regna nisi quedam latrocinia. Vnde antiqui principes ita precise iusticiam obseruabant q̄ nec contra se metipsos nec contra filios aut propinquos infringere sinebant. Vnde Valerius libro. vj. narrat de Karundio senatore cuz propter seditiones occultas fuisset lex edita a romanis vt nullus intraret consiliū ferro accinctus qui non ferro moreretur contigit q̄ ille Karundius tunc veniens elonginquo accinctus ferro ex oblitione concionem senatorum intrauit, et cum dictum fuit sibi q̄ legem infringebat ipse auertens respondit. Ego statim resarciam eam et ferro quo erat accinctus se transfodit. Etiam ibidem narrat q̄ cum in vrbe locrensium fuisset lex posita vt quicunq̄ in adulterio deprehenderetur oculis priuaretur. Et cum filius zelanti legislatoris illo crimine fuit comprehensus et propter honorem patris tota ciuitas vellet filio indulgere ipse victus precibus ciuium filio suo fecit eruere vnum oculum et sibi alterum. Ad hoc etiam facit exemplum de traiano et vidua vt

n arrat Suetonius de duodecim imperatoribus. Exemplo igitur predictorum ꝙ sancti Leopoldi princeps debet esse iusticiarius. Nam vt inquit Gregorius in .c. cum devotissimam. xij. q. ij. Summum in rebus bonum est iusticiam colere ac cuiq; iura sua seruare. Ideo princeps debet hanc virtutem pre oculis habere alias esset inutilis reipublice. Nam sicut viribus acquiruntur regna sic absq; iusticia non retinentur. Inuehe contra pr̄ cipes nostri temporis. nullus habz expeditionem iusticie nisi muneribus sibi datis. vtinam muneribus nō peruerteretur. et adulatores pocio res sunt qui faciunt alios odibiles siue fauorabiles ꝛc. Tercio princeps debet habere rigorem constā cie aduersarios expugnando. Debet eum esse virilis ac strennuus ad debellandum hostes. Ideo ante eum portatur gladius. quo vti debet in hostes. non in subiectos. Vnde apostolus. Non sine causa gladium portat sed ad vindictam malorum et defensionem bonorū. Ita fecit Dauid hostes expugnando vndiq; quousq; pacem reddidit in tota terra. Ita ꝙ Ezechias. Josaphat. Josias ꝛc. vt habetur in libro Regum. Et multi alij imperatores et principes vt habetur in multis historijs. Ita fecerunt sanctus Leopoldus et eius progenitores qui ab Austria Hungaros tanq; hostes eiecerunt. Nam ita legitur in annalibus maiorum q̄ anno domini. M. xxxvij. sedente Benedicto nono pontifice maximo cum Austria ab Albonio Hungarie regnum tunc occupāte dura seruitute premeretur Heinricus secundus romanorum imperator. quia consilio ꝙ armis Alberto qui Arnesto sueuorum duci frater erat recuperata et in ditionem germanorum recepta esset eidem Alberto dono dedit eumq; marchionatus Austrie titulo insignitum esse voluit. Huic Alberto successit filius Leopoldus. cuius alter Leopoldus omnium fortissimus successor extitit. Hic reliquit sanctum Leopoldum filium successorem qui Hungarorum seuicia superata in diuina pace et tranquillitate omnez Austriam continuit. Hec in legenda. Debet igitur omnis princeps pacem habere cum suo superiori. id est deo. Cum suo homine interi. Cum quolibet inferiori. id est subditis. omnes subditos ad pacē deducere vt pacem habeant inuicem ꝙ ad omnes. Item debet pacem habere cum omnibus extraneis propinquis ꝙ remotis si potest fieri. iusticia semper saluā. nec vnq; debet cum extraneis maxime cristianis bellum incipere. sed nec illis prouocātibus debet guerras mouere nisi pro ardua valde causa ꝙ necessitate. Sollicite deliberare debet ꝙ diligenter aduertere quanta mala fiant in guerris. quā ta pericula tam rerum q̄ corporuz immineant rei pub. qui ante turbationes animorum. quante oppressiones pauperum. destructiones bonorum. vastationes vinearum et segetum. combustiones villarū

euersiones castrorum. exterminia ciuitatum. strages hominum. labores corporum. terrores menciuz rancores et inimicicie in futurum et dampnationes innumerabiliuz personarum. In hijs alijsq; pluribus debita consideratione pensatis diligenter attendat prudens princeps q; inuite guerras mouere debeat vel motas ab alijs acceptare. Ita precepit dominus Deutrono. xx. Si accesseris ad expugnandā aliquam ciuitatem primum offertes eis pacem cui si consenserint pacis et amicicie federa sociabis si fieri potest salua iusticia permanente. nisi forte sint eduersarij fidei cū quibus nec pacis pacta nec fedus amicicie debent habere fideles domino prohibente. Deutrono. vij. Non inibis cum eis fedus neq; misereberis eorum. Et primo Esdre iy. Non queratis pacem eorum et prosperitatem eorum vsq; in sempiternum. Et. ij. Esdre. viij. Nō queratis pacem habere cum eis omni tempore. Tercio ad pacem procurandam et conseruandam requiritur subditorum ad principem obediencia cum honore. Non enim posset princeps rem publicaz regere nisi subiecti fideliter et ex corde sibi parerent. Propter hoc dicit apostolus Hebre. xuij. Obedite prepositis vestris et subiacete eis. Et ad Roma. viij. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita esse debet. de censi. Omnis anima. xcij. distinc. Obediencia Omnis enim potestas a deo est. Que autem a deo sunt ordinata sunt. Quare vt ibidem concluditur qui potestati resistit ordinationi dei resistit. ī. c. qui resistit. xj. q. iij. Quam sentenciam confirmat beatus Petrus prima petri scdo dicēs Subiecti estote omni humane creature propter deum. glosa. Super vos ad regendum deputate. siue regi tanq; precellenti. siue ducibus tanq; ab eo missis. Et rursum. Subiecti estote in omni timore dominis. Et non solum modestis sed etiam discolis. Hec est enim voluntas dei. Sed iusto dei iudicio fit frequenter vt populus male obediat principi si ipse male obediat summo regi nec ipse cum populo nec populus inter se pacem habz nisi ipse cum summo principe pacem seruet. ¶ Secundo aliquis dicitur magnus propter generis nobilitatem. Propterea vt habetur Thobie. v. Cum angelus Raphael dixit ad Thobiam. Ego sum Azarias Ananie magni filius Respondit Thobias dicens. Ex magno genere es tu. Hoc modo sanctus Leopoldus merito dicitur magnus quia ex magno et nobili genere natus. Nam vt habetur in legenda per Innocencium octauū approbata. Sanctus Leopoldus ortum habuit ex Sueuis ducibus Nam Albertus proauus eius de quo supra dictum est fuit pater Arnesti Sueuorum ducis. Auus vero eius filus Alberti fuit Leopoldus primus. Qui genuit Leopoldum secundum patrem sancti Leopoldi. Hic Leopoldus secundus ex Itha Heinrici tercij filia mulier sanctissima que ad expeditionē Jheroſolimitanam cum Guelfo

ne noricorum duce tendens morte obiit sanctum Leopoldum de quo nunc est sermo materne sanctimonie imitatorem filium suscepit. Hic cum mira integritate ⁊ humilitate iuuenilem etatem suam exornasset tandez anno domini M.c.vj. Agnetam filiaz Heinrici quarti ⁊ sororez Heinrici quinti romanorum imperatorum duxit in vxorez ex qua duos de viginti liberos habuit ꝛc. Ex quibus habetur magna eius nobilitas scdm carnem. Et non solum nobilis fuit genere. sed nobilior moribus quia habuit ī se illas conditiones quas veri nobiles debent habere. ¶ Que sunt quatuor. Primo q debent esse liberales Nam et deus qui nobilissimus est liberalissimus ē. Tāta em est ei⁹ liberalitas vt non solum sua sed ⁊ seipsum dederit ⁊ non solū suis ⁊ sibi seruientibus sed etiam hostibus Ipse enim solem suum oriri facit super bonos et malos ⁊ pluit super iustos ⁊ iniustos Matthei.v. Ad dandum fecit quecunq fecit. Naz creaturas rationales fecit vt eis daret. irrationales vt eas daret. Videmus etiam in natura q quāto animal est nobilius tanto est liberalius. Sicut probat Plinius ī speculo naturali de aquila que ē regina auium cibum quem predando acquirit. sola nō comedit ꝑ alijs auibus sequentibus liberaliter diuidit. Ideo multe aues propter hanc causam eam sequuntur. Ita ⁊ nobiles huius mundi debent esse liberales pauperibus eos alendo ⁊ nulli calumpniam faciendo quemadmodum beatus Johannes Baptista docuit. Luce. iij. dicens. Neminem concutiatis neq calumpniaz faciatis quasi diceret sed pauperes nutriatis. Sed heu modo potest dici de illis quod scripsit Ezech. xxxvj. Statue tue nobiles in terram corruerunt. Hoc est nobiles q tanq columpne deberent debiles sustentare in terrenam deuenerūt cupiditatem ⁊ solent pauperes depredari vt verificetur de eis illud ysa.j. Principes tui infideles socij furum omnes diligunt munera. Talis non fuit sanctus Leopold⁹ sed fuit multuz liberalis more aquile. In signum huius liberalitatis defert in suo clipeo quinq aquilas Et vt dicitur in legenda q adeo liberalis fuit q postq anno domini M. nonagesimo sexto patri ī marchionatu successit per omnez vitaz tanta cum iusticia. clemencia. misericordia et pietate rexit vt perpetuum sibi pij marchionis nomen comparauit ac pauperuz pater appellaretur ⁊ vna omnium voce p sancto predicaret. et vt dicit papa in bulla eius liberalitatem cristiane religionis cultum nonnulla monasteria ⁊ quidem celeberrima ab illo cuz ampliss̄imis censibus cōstructa. Alia etiam magno sumptu illustrata habunde restantur. Quis enim nobilium more sancti Leopoldi duo monasteria magno cum sumptu ⁊ ampliss̄imis dotibus fundaret sicut est Newburgū claustrale ⁊ cenobium ad sanctaz crucem sed heu destruunt ⁊ census sibi vsurpant. Aliud etiam monasteriuz Medlicuz wulgariter melek nuncupatum maiorum suoruz im

pensa edificatum ⁊ iam ferme col
lapsum in pristinam. ymmo ī me
liorem formam restituit que om-
nia ostendunt eius liberalitatem
Secundo nobiles debent esse vera
ces in verbis iuxta illud Prouerb.
xvij. Non decent stultum verba
composita nec principez labia mē
dacij. optimum clinodium est ve-
ritas in nobilibus olim generale.
nunc est rarum. Ideo dicit ps. No
lite confidere in principibus quasi
diceret raro est veritas in ipsis. ipi
appendūt multa sigilla ⁊ multipli
cant verba sed in eis est pauca fi-
ducia. Talis non fuit sanctus Leo
poldus sed totus verax. Ideo cani
tur de eo in missa. Lex veritatis fu
it in corde ipius ⁊ iniquitas non ē
inuenta in labijs eius. Tercio no
biles debent esse mundi quia nobi
lia animalia in locis mundissimis
commorantur sed porci in luto de
lectantur. Ideo legitur in gestis
philozophorum. Cum quidam im
mundus coram quodā philozopho
diceret se libencius cum mulieribꝰ
q̄ cum philozophis commorari. il
le respondit. Et sus libenciꝰ in sce
no gaudet q̄ fonte sereno. Ita san
ctus leopoldus vere nobilis serua
uit mundiciam iniuuentute. quia
sciuit esse scriptum Prouerb. xxij.
Qui diligit mundiciam propter v̄
ba labiorum habebit amicum re-
gem. Seruauit etiaz in matrimo
nio castitatem coniugalem. Sic
enim legitur de eo. Hic leopoldus
ab infancia nō se delicijs aut volu
ptatibus quibus etas illa per max
ime irretiri solet. neq̄ hijs que faci
unt pueri se accomodauit aut aliq̄
ex parte corrupit. sed inter regios lu
xus opesq̄ innumeros ⁊ omnium
rerum delicias sobrium continentē
abstinentē ⁊ in carne quodammo-
do viuentem preter carnem cerne-
res. At postq̄ anno domini. M.
cvj. sacro matrimonio copulat̄ cō
tinenciā laudabilēq̄ castimoniaz
seruauit añ oculos sp̄ habēs matri
moniū magnuz esse in deo ⁊ eccīa
sacr̄m. iuxta apl'm ad Ephe. v. c.
In quo fides thori ꝯiugalis ⁊ ꝓles
verū testimoniū diuini nutus ꝑ-
hibent. De quibꝰ in. c. ꝑ venerabi-
lē. q̄ fi. sint le. ⁊ ī. c. oē. itaq̄. xxvij.
q. ij. Perseuerauit em̄ in eadē fide
et castimonia vsq̄ ad extremū vi
te exitū. Inuehe ꝯtra nobiles mo-
derni tp̄is q̄ oīno sunt īmūdi etiaz
in mr̄imonio ⁊c̄. Quarto nobiles
debēt eccīam dei scz sacerdotes vi-
duas ⁊ orphanos ꝓtegere. q̄ seip̄os
defendere nō possūt. vt iu. c. valēti
nianꝰ. lxiij. di. ⁊ ī. c. regū. xxiij. q.
v. Hoc fecit S. Leo. Sic em̄ dicit
de eo papa in bulla. Hic princeps
optimꝰ sacerdotes ⁊ viros religio
sos ad modū coluit summosq̄ pō-
tifices tāta veneratiōe ꝓsecutꝰ fu-
it. vt ab Inno. ij. ro. pō. peculiaris
sctī petri filiꝰ appellatet̄. ⁊ sequit̄.
Hic vir dei ī sūmis opibꝰ educatꝰ
in magna peccādi licēcia ꝯstitutꝰ
tñ misedie ⁊ pietatis munera subi
bat. lassos roborās. vacillātes ꝯfir
mās. opp̄ssos subleuās. īopes fouēs
⁊c̄. Inuehe ꝯtra nobiles moderni
tp̄is q̄ sacerdotes ī nulla reuerēcia
habēt ymo dehonestāt ⁊ ꝑsecūt̄ ⁊c̄.
Item raro se in defensione ecclesie
et pauperum occupant sed in deli-
cijs et vanitatibus mundi ⁊c̄. Et
bona monasteriorum inuadunt.

Etiam presentis monasterij con-
tra bannum ab Innocencio scdo
et Alexandro.iij.a diuo leopoldo
E impetratum.extende ꝛc.¶ Tercio
aliquis dicitur magnꝰ propter vir
tutum habundanciam. Sic Johā
nes baptista dicitur magnus. vt
habetur luce.j. cum dicitur. Erit
enim magnus corā domino. Hoc
modo etiam beatus leopoldus di-
citur magnus qui secundum gra-
dum atq; statum suum in pietate.
iusticia.multa paciencia.longani
mitate.pudicicia.castitate. humi
litate.sobrietate. prudencia. man-
suetudine.caritate.liberalitate.re-
liquisq; omnibus virtutibus ma-
gnam superexcellenciam habuit.
vt extensius declarat papa in bul
la.¶ Quarto aliquis dicitur ma-
F gnus propter operum efficaciam.
Ideo dicitur Exodi.xj.ꝙ Moy-
ses fuit vir magnus in terra egip-
ti. Ita et beatus leopoldus. Inter
omnia autem opera efficacior est
oracio deuota. Cui beatus leopol-
dus sollicite insistebat vt habetur
in legenda. Hec enim extendit vir
tutes suas ad celum.sicut patet tē-
pore Josue. Josue.x.c. Ad mundū
sicut tempore Helie.iij. Regum
xviij. Ad purgatorium sicut tem-
pore iude machabei qui dixit. Sā
cta et salubris est cogitatio pro de
functis exorare ꝛc.scdi Machabe
oꝝ.xij. Seceūdo in verbis premis
sis tāgitur virtus beati leopoldi
in miraculorum operatione.ibi.
Ec faciens mirabilia. Multis em̄
verorum miraculorum generibus
coruscauit. Ita dicit papa in bul-
la. Deus sanctimoniā btī leopoldi
īnumerabilibꝰ miraculis ad eiꝰ in
cuoatōz editis ꝯprobauit ꝛc. vide
ibidem.¶ Ita ꝙ ī omni rerum ge-
nere ad ipsius inuocationem deus G
mitacula fecit. Primo in rebus ha
bentibus esse tantum. sicut in ele-
mentis. Primo in terra ⁊ in aqua
Nam ad ipsius inuocationem sep
tem mortui in aqua et terra sunt
suscitati. Vnum est de puero in
puteo mortuo reperto. qui positus
super altare miraculose reuixit plu
ribus circumstantibus. Alterum
est de adolescente qui in aquam
cadens. et subtus per duas horas
manens et vt mortuus ad domuz
parentum portatus. cum per medi
am horam motus nulla in eo vita
apparuit. feretrum patabatur vo
to emisso puer flere cepit ⁊ vite re-
stitutus est. Item in igne et aere.
quando virgo icta fulmine reuixit
Secundo in rebus habentibus esse
et viuere vt in vite ex cuius ictu
quidam per nouem ebdomadas
oculorum dolorem paciens nihil
vidit. cum nulla poterat medici-
na curari voto completo statim
sanatus fuit. Simile habetur de
alijs que herbas veneuatas come-
derunt et inuocatione sancti Leo-
poldi a morte sanati sunt. Tercio
in rebus habentibus esse viuere et
sentire vt in aīmalibus irrationa-
bilibus sicut in cane rabido ex cuiꝰ
morsu quedam ad tantam frene-
sim deuenit vt nec marituz agno
sceret nec agnatos sed pedibus et
manibus ligata decubuit. cum nul
la poterat medela curari. voto
per maritum emisso. completo sta
tim apud tumbam multis ibidem

presentibus sanitatem recepit. Quarto in creatura rationali. vt in infirmis hominibus quos sanauit. Et in omni genere morbi. vt im mutis sanatis numero quindecim. Quidam enim mutus a natiuitate sua vsq; ad decimum annū nunq; locutus apud tumbam loquelam recepit et pater noster dixit. Item in surdis sanatis numero decem. Quidam enim in secundo sue etatis sue anno constitutus vsq; ad. xxix. sue etatis annum surdus permansit fluxumq; aurium per tres annos continue passus fuit ad tumbam votiue veniens sanatus est ⁊ a iudicibus audiens cōpertus. Item in cecis illuminatis numero. xxv. Quedam enim infantula per sex annos et vltra a natiuitate sua in sinistro oculo suo ceca dum tumbam ex voto visitaret ipsius oculꝰ clarum visum accepit et a iudicibus videre visa est Item in mulieribus a periculo partus liberatis numero nouem. Quedam enim tantam difficultatem i partu passa vt obstetrices ipaz cū fetu deficēiētē iā mori putabāt Beati Leopoldi inuocato auxilio primo femellam cum salute. deinde abortiuum peperit nec dum se liberatam sensit voto emisso iterum masculum viuum ⁊ hodie in humanis agentem peperit. Item a diuersis periculis liberati numero decem. vt quatuor laici ⁊ vnus sacerdos qui in parua nauicula fluctibus ⁊ ventis adeo percussi vt vltra q̄ per medietatem corporis sui in aquis adminus per vnum milia re sine aliquo releuamine fluxerūt estimantes impossibile esse q̄ euaderent. Inuocatione ad beatum leopoldum emissa a periculo redempti sunt. Item in freneticis sanatis numero sex. Quidam enim ex grauissima infirmitate et vulnere furiosus ac per mensem pedibus ⁊ manibus ligatus fuit. voto per vyorem emisso statim furia cessauit. Item in paraliticis liberatis numero. xix. Mulier quedam paralitica per quatuor annos se mouere nequiens cum nulla poterat medela curari voto emisso statim melius habuit et eo completo circa tumbā pristine fuit sanitati restituta. Item in pestilenticis liberatis numero quindecim. Mulier pestilentica i tribus locis infecta ob inflaturam colli per octo dies absq; cibo ⁊ potu iacens a peritis medicis mortis filia iudicata fuit. voto in corde emisso certa ei visio in somnis de beato Leopoldo apparuit sibi sanitatem promittens. excitatur statim inflatura colli recesserat resurgens infra tres dies sanitati restituta votum leta adimpleuit. Item a febribus curati numero triginti quatuor. Virgo iumpta febres quartanas per tres annos continuo passa cum nulla poterat medela curari. voto completo de tumba sana abiit et ex post febres nū q̄ sensit. Item contracti et claudi restituti in multo numero. Mulier quedam per sedecim annos in lecto decumbens manibus et pedibus suis contracta cum nulla poterat medela releuari aut curari

ad tumbam deducta et completa deuotione statim sanata fuit. Itẽ a capitis et dolore dencium liberati numero duodecim. Quidam per triginta annos dencium dolorem singulis annis ter aut quater. aliquando. xiiij. aliquando vero viginti diebus passus voto completo nunq̃ amplius dencium dolorem passus est. Item epilentici curati numero. xvj. Puella per nouem annos morbum caducum aliquando decies aliquando duodecies aut circa in die passa ad tumbã deducta ibiq̃ orationibus completis infirmitatem vlterius nunq̃ sensit. Item ab appoplexia liberati numero. iij. Adolescentula quedam per decem annos per totum sinistrum latus passa ad tumbam votiue deducta conualuit. Item a lepra curati. Item a dolore colico liberati. Podagrici curati. Itẽ vulnerati sanati in multo numero. de quibus habetur ĩ processibus inquisitionũ specialis ⁊ generalis. Item a vinculis et carceribus liberati numero quatuor. Dic de vno in turricippo constrictus qui per paruum foramen vt alias impossibile esset hominez exire exiuit. Et quia nõ compleuit votum iterum fuit captus ⁊ secundo iterum exiuit. De illo facit papa mentionem in bulla canonisationis. Quinto in creatura intellectuali mala vt in demonibus quos ab obsessis fugauit. Itez in creatura intellectuali bona vt ĩ angelis bonis qui eum in vita sua honorauerunt quando pepluz vxoris ad longum spacium deduxerũt vt habetur in legenda.

In die presentationis beate marie virginis in templuz sermo. cij.

Confidite ego sum nolite timere marci. vj. c. Verba ista sũt saluatoris nostri loquentis ad discipulos suos quando in mari de nocte existẽtes habebant contrarium ventum ⁊ ideo erant in maximis angustijs et timore tunc dixit eis. Confidite ⁊c. Tamen possunt esse virginis Marie quibus benigne alloquitur omnes in hoc mũdo in mari tribulationuz laborantibꝰ eis consolationem promittens dicẽs. Confidite ego sum ⁊c. In quibus verbis beata virgo nobis tria benigna promittit. Primum sue pietatis confidenciam quam ad eam habere debemus ibi. Confidite. Secundo exprimit sue cognitionis magnificenciam cum subdit ego sum. Tercio ostendit sue securitatis protectionem cum subiungit. Nolite timere. ¶ Circa primũ nota ꝙ quatuor genera hominum debent confidere de pietate beate v̄ginis. Primi sunt peccatores quibꝰ ipsa est mater misericordie ⁊ venie impetratrix. Vnde dicit. Confidite quasi diceret. Si me honoraueritis veniam vobis a filio meo quẽ offendistis ĩpetrabo. Vnde de ea cauit ecclesia. Omnis homo omni hora hanc implora. Sic figurata est nobis per Abigail. De qua legitur primi Regum. xxv. ꝙ Nabal viro suo. qui Dauid offenderat

veniam impetrauit. Bernhardus. Ipsam inuoca. ipsam lauda. ipaz ama quia salus est peccatorum. refrigerium miserorum. adiutrix lapsorum. reductrix desperatorum Exemplum de magno peccatore qui beatam virginem habentem puerum in sinu pro gracia impetranda rogauit a quo puer auertit oculos ⁊ deinde ostendit dorsum. Vide in speculo exemplorum dist. vl. c. viij. ⁊c. Secundi qui confidere debent de pietate beate virginis sunt penitentes. quibus ipsa dicit. Confidite. quasi diceret quia sum consolacio vestra. Vnde dicit illud ysaie. lj. Ego ipse consolabor vos. Et. ij. Corinth. j. Qui consolatur vos in omni tribulatione vestra. Sic figurata est nobis per iudith. que fuit consolacio omnium existencium in Bethulia quos ipa liberauit de obsidione Holofernis id est diaboli qui eos per peccatum obsederat. ipsos ab omnibus impugnando liberando consolatur. Clamemus ergo ad eam dicentes. O consolatrix pauperum Maria tuis precibus auge eos in corde. quos de mortis manibus per filium humiliter eripuisti. Tercij qui confidere debent de pietate beate virginis sunt iusti quibus hic augetur graciam ⁊ ibi gloriam. Vnde decantatur. Per te iustis gracia scilicet hic augetur. ⁊ibi gloria multiplicatur. Dicit ergo iustis. Confidite. quasi diceret. Quia vobis hic graciam. ⁊ ibi sedem in patria cū gloria a deo patre filij mei impetrabo. Sic figurata est per Bersabee que Salomon impetrauit sedere in throno Dauid patris sui. Salomon interpretatur pacificus ⁊ signat virum iustum qui in corde pacifico tam deo q̄ proximis ⁊ sibi reddit iusticie perfectionem. hinc Bersabee que interpretatur puteus sapiencie. ⁊ signat virginem Mariam. que est puteus diuine sapiencie. In ipsa nanq̄ omnes thesauri sapiencie et sciencie dei absc̄onditi sunt. obtinuit sedere in throno Dauid id est patris. Ante enim ortum hui⁹ virginis nemo tam sanctus nec iustus erat qui statim p⁹ mortem intraret in patriam. sed omnes in limbum descendebant. Sed post q̄ per filium eius porta patrie apetta fuit in ascensione dicit Maria viro iusto illud luce. j. Dabit illi scilicet iusto dominus sedem Dauid patris eius. Dicam⁹ igitur ei illud Judith. xv. Tu gloria Jherusalem id est iustorum. tu letitia israhel id est penitencium. tu honorificencia populi tui. id est peccatorum. Quarti qui confidere debent de pietate beate virginis sunt omnes d̄ hoc exilio in alia̅ vitam per mortem migrantes. Quibus ipsa dicit. Confidite. quasi diceret. Si vobiscum fuero in exitu anime a corpore omne periculum euadetis. Ideo ad ipsam clamantes quotidie. Maria mater gracie mater misericordie tu nos ab hoste protege ⁊c. Sic figurata est p columpnam nubis per die̅ ⁊ ignis per noctem quam filij israhel per desertum transeundo habuerunt. Que eis in die erat refrigerium contra estum. Et in nocte erat lux contra obscuritatem tenebratū

De presentatiõe beate marie in templũ

Sic Maria omnibus eam venerantibus in hora exitus eorum est refrigerium contra feruorem pene. et lux contra obscuritatem gehenne. Dicamus ergo ei illud. Ad te pia suspiramus si non ducis deuiamus. Dic exemplum de meretrice que. xv. annos fornicando dies suos vagabunde expenderat quãdo tamen singulis festis beate virginis et sabbatis ob reuerenciam beate virginis nullum peccatũ fecerat Insuper ipso die missam de labore manum suarum cum lumine comparabat. que tandem per sociaz in sabbato quodam in sanguine proprio volutans reperta virginis auxilium implorans ait. Adiuua me virgo Maria quia in die tuo nunq̃ peccatum feci insuper te inquantum valui honoraui. Cui mox auxiliũ virginis affuit dicens. Quia sabbatũ meũ custodisti sanitatẽ tibi tribuã. vitam prolongabo ⁊ veniam tibi a filio meo impetrabo. que statim sana surrexit ⁊ penitenciam agens post quinq̃ annos fine bono ad dominũ migrauit ⁊c̃. Aliud exemplum vide in speculo exemplorum de quodam latrone. dist. v. c. lxiij. Circa secunduz vbi dicit. Ego suz in quo exprimit sue cognitionis maguificenciaz. quia dicit. Ego sum scilicet mater misericordie quo ad peccatores scilicet reconciliando. Ego sum mater scilicet gracie quo ad penitentes consolando. Ego sum. scilicet mater dulcedinis diuine. quo ad iustos glorificando. Ego sum mater scilicet protectiõis et vite quo ad omnes eius suffragia implorantes. Vnde dicit ecciastici. xxiiij. Transite ad me omnes qui concupiscitis me ⁊c̃. Ego sum que hodie propter vos presentata suz ad templũ materiale vt intercedaz pro vobis sine intermissione in tẽplo eternali. Et quia hodie agimus festum presentationis eius in tẽplũ. ¶ Nota q̃ in hoc festo et hac die collate sunt beate virgini septem perfectiones graciarum. Prima gracia que disposuit ad generationem cristi est in templo presentatio seu dedicacio. In mundi quidem conuersatione non potest bene mens in diuinis dilatari. Nemo em̃ militans deo implicat se secularibus negocijs. Vnde ⁊ cristus inter turbas cuz esset duodẽnis amissus est in templo repertus. Virgo igitur Maria ablactata fuit trib⁹ annis Hec enim sunt forciores per totaz vitam suam q̃z si per per duos annos. Et fuit ablactata ꝓprijs matris mammillis. deus ⁊ natura nihil frustra operantur secunduz philosophuz. propterea autẽ date sunt mammille mulieribus vt valeant de lacte suo nutrire filios suos non vt ostendant eos populo. frustra igitur videtur esse in illis que non nutriunt filios ex eis cum possint sed tradunt alijs nutriendas. Qd̃ Grego. in. c. ad eius. v. disti. multum reprehendit. Nam ex malo lacte nutriti contrahunt malas conditiones naturales. Post ablactationẽ igitur eius cũ esset triũ annorũ duxerunt parentes eius ipsaz ad templum cũ oblationibus hostiarũ offerẽtes domino. non expectauerunt q̃ prius disceret mundi va

nitates. nec obtulerunt filiam claudam. illegittimam. turpez vel pauperem quam ditare non possent. sicut hodie faciunt qui offerunt filios vel filias ī monasterio seruituras Indignum est dare deo quod dedignatur homo ait Jheroni. super ꝓphetas. sed dederunt deo Mariam vnicam filiam pulcherrimam. honestissimam ab omnibus amabilem. Secunda gracia fuit sancta conuersatio quod figurauit quando presentata ad templum duz parentes se exuerent ⁊ culcioribus ex more se vestibus induerant. quia ab extra veniebant. beata virgo ita paruula scilicet trium annoruz per se sine ducentis ⁊ leuantis manu ita erecta ascendit per illos quī deciz gradus per quos ab ymo ascēdebatur in templum vbi sacerdotes officia exercebant vt perfecte etati in hac causa nihil deesse putares Et significant isti quindecim gradus quindecim status beatoꝝ qui sunt in templo glorie infra diuinam maiestatem videlicet nouem ordines angelorum ⁊ sex sanctorum scilicet patriarcharum prophetarum. apostolorū. martirum confessorum ⁊ sanctarum virginū quorum omnium perfectionē transcensura erat ꝓuerb. vlti. Multe filie id est anime congregauerunt diuicias tu sola scilicz beata Maria supergressa es vniuersas. Perfecta autem oblatione parentes virginē intra septa templi cum alijs virginibus ibidem educandum dimiserunt ⁊ domi reuersi sunt. Tercia gracia est visitacio frequens angelorum. Cum enim in templo insisteret multum orationi angeli visitabant eam consolantes. deferentes orationes eius āte deuz. A mane enim vt dicit Jheronimus in eius historia vsqꝫ ad terciam diuinis laudibus vacabat. Et a tercia vsqꝫ ad nonam in textrino opere se exercebat dans exemplum vitā di ocium. Panē inquit Salomon ociosa non commedit. A nona iterum non recedebat ab oratione vsqꝫ dum angelus domini ei appareret de cuius manu escam acciperet qua tantuz reficiebatur. Eam vero que a pontificibus tribuebatur pauperibus diuidebat. Quarta gracia est continuus profectus in virtutibus ⁊ maius bonum. Nam vt dicitur Prouerbioꝝ. iiij. Justorū semita quasi lux splendens proficit ⁊ crescit vsqꝫ ad perfectum diez vnde ⁊ animalia que vidit Ezechiel ī visione signancia secundū Grgo. sanctos viros cum proficiscerentur non reuertebantur. sed vnum quodqꝫ ante faciem suam gradiebatua qui homīes iusti nō redeunt ad mala que commiserunt nec desistunt a bonis operibus sed continuo ad meliora procedunt. Sic beata Maria semper ad perfectiora opera se extendebat. facta omnibus sanctitatis exemplum. Et hoc figuratur ꝙ dum ascendit per illos quindecim gradus non retrospexit ad parentes. Etiaz semper profecit in opere manuali ita ꝙ ab alijs virginibus vocata fuit regina operis. dic ex legenda. Quīta gracia est cura salutis aliorum Vnicuiqꝫ mandauit deus de proximo suo scilicet vt curam habeat

de salute eius. Vnde Anaclet⁹ papa in .c. tam sacerdos. xxiiij. q. iij Omnes summam debẽt habere curam de hijs qui pereunt vt aut eorum redargutione corrigantur a peccatis. aut si incorrigibiles sunt ciantur de ecclesia. Sollicita autem erat beata Maria ne aliquaz ex sodalibus offenderet admonẽs eas ne contumelioſa eſſet altera alteri ſed inuicem ſeruientes et bonorantes. ab ocioſis verbis abſtinerent. ſemper deum laudarent. Vnde et ipſa cum vocabatur reſpondere ſolita erat per deo gracias. vt et illud modicum verbum non eſſet ſine dei laude. Septa eſt propoſitum virginitatis. Nam vt dicit beatus Auguſt. et habetur in .c. ſufficiat. §. Cum ergo beata Maria xxvij. q. ij. Propoſuit enim in mẽte ſua virginitatem ſeruare niſi ſibi deus aliter reuelaret quia tunc ſolitum illud erat. Et ideo angelo ſalutanti dixit. Quomõ fiet iſtud quoniam virum non cognoſco id eſt propoſui non accipere virum. Septima eſt robur id eſt firmitas propoſiti in bono concepto. vt ẽm dicit Gregorius ſuper Ezech. Quibona agunt et meliora agere proponunt ſi non faciunt licet in bonis prioribus perſeuerent in conſpectu tamen domini ceciderunt. Multa eniz diabolus proponit ad impediendum ne quis exequatur bona poſita. ſed viriliter age et eſto robuſtus ad ea exequendum. Sic beata Maria cum iam eſſet nubilis facta et ſacerdos admoneret eam domum reuerti ad nupcias contrahẽdas. reſpondit ſe hoc agere non poſſe propter propoſitum virginitatis et ſic firma et robuſta fuit i ſancto propoſito. Summus vero ſacerdos vt legitur audito propoſito virginitatis beate Marie anxius quia res dubia erat queſiuit a domino et comprehendit voluntatez eius per virgam Joſeph que fronduit cui eam deſponſauit. Poſtea autem ſumpto ſponſo ex dei reuelatione votum virginitatis cum ſponſo Joſeph emiſit et vterqz vt dicit Auguſtinus in virginitate pmanſit. et habetur in dicto .c. ſufficiat. §. cum ergo. xxj. q. ij. Et ipe Joſeph fuit teſtis virginitatis ipi⁹ vt eadez cauſa. q. c. ſic quippe ꝛc. Circa tercium vbi dicitur. Nolite timere oſtendit beata virgo ſue protectionis ſecuritatem. Ideo in antiphona. Salue regina ad eaz clamamus. Eya ergo aduocata noſtra illos ꝛc. Vt enim dicit Anſhelmus. Impoſſibile eſt q illi a quibus Maria oculos ſue miſericordie auertit ſaluentur. Ita neceſſarium eſt q bij ad quos conuertit oculos ſuos pro eis aduocans ſint ſecuri ab eterna damnatione. Ideo dicit. Nolite timere. Sic figurata ẽ per archam teſtamenti quam filij iſrahel ſecum ad prelium deferentes ſecura pugnabant. Sic et nos eius auxilio mediante pugnaturi et in huius mundi ſtadio nihil timeamus. Vnde Bernhardus. Secutum acceſſum habes o homo ad deum vbi mater ſtat ante filium. filius ante patrem. mater oſtendit filio pectus et vbera. filius oſtendit patri latus et vulnera. Vbi ergo nulla poterit eſſe repulſa vbi ſũt

tot amoris insignia. Ad thronum igitur eius scilicet virginem Mariam in qua quieuit accedamꝰ cuꝫ fiducia vt ait apostolus ad Hebꝝ iiij. c. vt misericordiam ⁊ graciam consequamur in tempore oportuno Amen.

De presentatione beate Marie virginis sermo. cij.

Qui audit me

non confundetur ⁊ qui operãtur in me non peccãbunt. et qui elucidant me vitam eternam habebunt. Ecclesiastici xxiiij. c. Predicta verba dicit beata virgo Maria ad sibi deuotos. Pro quorum introductione nota q̃ naturaliter quelibet res partibus magis adheret vbi maiorem influenciam pietatis ⁊ auxilij sperat habere. sicut videmus in floribus que semper se vertunt ad partem solis propter influenciam. et vulgo dicitur. Vertere debes pallium qua parte noscis flare ventum Hoc etiam experimur in pueris. qui nullubi meliꝰ habent q̃ in domo patris ⁊ in sinu matris. ⁊ semper ad hunc habere suum recursum

C Vnde recitatur q̃ rex Dauid semel amisit Salomonem filiuꝫ suum quem cognoscens sapientem p eius sapienciam locum eius habitationis ⁊ mansionis auscultabat mittens in orbem terre tria propleumata ad omnes reges scies nemi nem illa nisi filium suum posse soluere ⁊ exponere vt per hoc filij mãsionem experiretur. Primum propleuma. Quid melius ⁊ vtilius et delectabilius est quod potest habere homo in hac vita. Secundum quis cibus esset homini magis cõueniens. Tercium quis locus esset securior pro puero. Que propleumata delata per circuituꝫ ad quendã regem tandem deuenerunt. cum quo tunc temporis Salomon morabatur. Qui rex auditis propleumatibus. misit omnibus satrapis ⁊ sapientibus consiliarijs pro horum solutione. Sed nemo inuentus accessit Salomon intelligens hec patrem suum misisse. Et respondit ad primum. Nichil vtilius ⁊ delectabilius potest homo habere in hoc mundo q̃ cor quietum Ad secundum non est conueniencior cibus pro puero q̃ lac matris. Ad tercium conuenientissimus locus ⁊ securissimus est gremiũ matris. Considerans ergo Salomon desiderium patris eius redijt. Ad quem pater ait. Fili mi nunq̃ me viuente habuisses ita quietum cor sicut mecuꝫ. quia puer naturaliter inclinatur stare cum parentibus. nec aliquis tibi tam bene facit nutrimento ⁊ doctrina sicut ego. nec alibi es ita securus in aliqua regis curia sicut in mea. ⁊ ideo noli vltrius recedere a me. Spiritualiter homo qui per peccatum longe recessit a deo stat in continua cordis perturbatione. nunc timore propalationis si occultum est peccatum nunc timore corporis dampnificatione vel rerum amissione. timore mortis ⁊ pauore eterne damnationis. Nec potest quietari nisi cum deo quando scilicet considerat se immunem a peccato ⁊ stare in gracia. Vnde Auguste. Inquietuꝫ

est cor meum donec veniat ad te Ergo peccator debet redire ad domum dei patris scilicet sanctam ecclesiam in qua securatur ab oĩbus aduersarijs. ⁊ hoc per penitenciaz ⁊ inueniet patrem gracioſum matrem ſcilicet virginem gloriaſam clementem. que refugientes ad gremium ſue miſericordie ſuſcipit. et ab hoſtibus defendit ⁊ lacte gracie nutrit pro vt ipſa promittit peccatoribus in verbis premiſſis cum dicit. Qui audit me ꝛc. In quib⁹ verbis gloriosa virgo Maria ſibi deuotis tria promittit. Primo euitationem confuſionis ibi. Qui audit me non confundet. Secundo declinationem iniquitatis ibi. ⁊ qui operant ĩ me nõ peccabunt. Tercio adeptionem eterne hereditatis ibi. Qui elucidant me ꝛc. Quantũ ad primum nota q̃ ſicut beata virgo immunis fuit ab omni confuſione ⁊ infamia pro vt angelus probat Luce. j. cum dixit. Aue. id eſt ſine ve confuſionis ⁊ infamie. Sic etiam ſeruientes ſibi ab omni confuſione liberat. ¶ Eſt autẽ sẽm glo. ⁊ doctores in. c. omnes. vj. q. j. Triplex infamia ſcilicet facti. iuris ⁊ infamia canonica. a quibus omnibus beata virgo liberat ſibi deuote ſeruientes. Infamia facti eſt quando leſa eſt fama alicuius apud bonos ⁊ graues propter factum quod commiſit. Hec infamia inducit purgationem. ⁊ aboletur purgatione preſtita vt. vv. q. v. de crimine ab illa liberat beata virgo. Exemplum de quadam abbatiſſa pregnante quam Maria ab infamia liberauit. Vide in Vincẽcio in ſpeculo hiſtoriali libro. viij. c. lxxxvj. Alia eſt infamia iuris et illa quandoq̃ irrogatur per sentẽcia iudicis vt cum aliquem de publico crimine condemnat videlicet furti. homicidij ꝛc. Quandoq̃ ex genere pene ⁊ delicti declarati per ſententiam vt cum quis fuſtibus ceditur. Quandoq̃ genere facti vt exercens improbum fenus ſiue vſuras. Hec notantur. iij. q. vij. in. § porro. Ab omnib⁹ hijs liberat maria. Primo ab infamia iuris quia ſententiam iudicis mutat. Deꝰ em̃ qui eſt iudex viuorum ⁊ mortuorum quando aliquis peccat mortaliter tunc fert ſuper eum ſententiam dãnationis ⁊ mortis eterne ſed virgo beata mutat hanc orãdo. Et hoc eſt bene figuratum. j. Regum. xxv q̃ cum Nabal offendiſſet Dauid regem fecit ſuper eum ſententiã mortis cum iuramento. quo audito venit vxor ſua Abigail prudens ⁊ p cidens ad pedes eius ⁊ hanc ſentẽciaz mutauit ⁊ reddidit ei graciaz ſuam. Per nabal quilibet peccator ſignatur qui cũ offendit Dauid. id eſt criſtum ſtatim dat ſuper eũ ſententiam damnationis. ſed Abigail id eſt virgo beata hoc audiẽs accedit ad criſtum ⁊ oratione ſua revocat ſententiam ab ore xpi. ⁊ ſic peccatori reddit graciam. Exemplum de muliere que conceptum ex filio puerum interfecit. vide in ſpeculo vbi ſupra. c. xciij. Tercia ẽ infamia canonica ⁊ hec irrogatur ex quolibet peccato mortali ⁊ aboletur per penitenciam. vt in. c. illi qui. vj. q. j. ⁊ per intercessionem virginis Marie. Quodlibet em̃ peccatũ

mortale cum infamia excludit pec
catorem a presencia dei. Sed vir
go Maria accessum parat peccato
ri. qui enim tociens offendit quo
modo auderz accedere ad deum ni
si ipsa ducatum preberet quia ma
ter eius est. Bernhard. Securum
habes o homo accessum ad deum
vbi matrem habes ante filiuz. ma
ter ostendit filio pectus 7 vbera. fi
lius patri latus 7 vulnera. Et ido
dicit apostolus ad Heb. iiij. Acce
damus cū fiducia ad thronum glo
rie. Ipsa enim est thronus Cristi
quo quieuit nouem mensibus. ipse
est thronus quem vidit Johānes
in apocalipsi de quo exiuit fluui
id est gracia 7 transit per medium
ciuitatis id ē cristianitatis. O quot
peccatores ipsa adduxit 7 viam fe
cit ad cristum. Item quodlibet pec
catum mortale cum infamia facit
peccatorem inimicum dei. sed ma
ria peccatores deo reconciliat. vn
de dicit Bernhar. Tu mater es mi
sericordie. tu es mater iudicis eter
ni. 7 etiam mater dei et hominis.
tu mater vtriusq discordiam int
eos sustinere non potes. Dic exē
plum de iuuene illo qui abnegato
cristo matrem eius noluit abnega
re. vide in speculo vbi supra. c. v.
Secundo in verbis premissis bea
ta virgo promittit sibi deuotis de
clinationem iniquitatis cum dicit
Et qui operantur in me non pec
cabunt. Ratio quia virgo Ma
ria omnibus hominibus cuiuscum
q̄ status formam viuendi tribuit
Et ergo quicunq̄ operantur secū
dum illam non peccabunt. Nam
omnes homines aut sunt in pspe
ritate aut in aduersitate aut in me
dio constituti. Primo illis qui sūt
in prosperitate 7 qui preeminēt ali
js in donis temporalibus vel natu
ralibus vel spiritualibus dat exem
plum humilitatis. Nam in die an
nunciationis preponitur omnibus
creaturis quia regina celi 7 mater
dei effecta est. Ipsa autem se hu
milians dixit ad angelum. Ecce
ancilla domini 7c. q̄ autem neces
se sit humilitatem in prosperitate
seruare ostendit Augustī. dicens.
Humilitatis sectatores 7 conserua
tores maxime eos conuenit esse qui
in aliquo dono ceteris preeminēt
Vnde humiliare nos debemus cū
deus sua dona siue temporalia si
ue spiritualia tribuit. siue etiam
cū ad dignitates promori sumus.
Vnde Bernhard. super missus est.
Non magnum est esse humilem ī
abiectione. Magna prorsus 7 rara
virtus humilitas honorata. Se
cundo illis hominib⁹ qui premun
tur tribulationibus dat exemplum
7 formam paciendi. Et hoc in tē
pore 7 in die passionis Cristi quan
do plus q̄ martir effecta est quia
habuit grauius martirium. eo q̄
eius martirium non fuit in carne
sed in mente. Vnde Jheronimus
Alij sancti passi sunt pro cristo in
carne. Beata autem virgo in illa
parte passa est que impassibilis et
immortalis habetur hoc est in ani
ma vel in mente. Idcirco veruz
fateor plusq̄ martir fuerit ḡa atro
cius passa est dum tempore passio
nis cristi gladium in anima sua
sustinuit. quia gladi⁹ doloris con
sabatur primo ex eo q̄ ipsa presens

erat ꝙ vidit filium suum pati penam ignominiosissimam. id est penam latronum. penam dolorosam quia in neruis membris manibus ꝙ pedibus clauis perforatus et per totum corpus vulneratum. penam diurnam quia ab hora noctis et per totam noctem vsq; ad horam nonam diei in qua expirauit. in supplicijs ꝙ doloribus semp fuit. ꝙ penam iniustam quia peccatum non fecit sustinuit. multum enim dolet mater quando audit filium morte horribili necatum. magime autem dolet cum ante oculos suos videt filium vulnerari et occidi. Quanto ergo dolore beata virgo cruciabatur quando filium suum videbat mortuum ꝙ ipsum morte horribili necatum. Et hec omnia fieri ante conspectum suum Item erat impotens ad iuuandum Magna etenim est consolacio matri quando assistit filio morienti. et potest sibi in aliquo subuenire. Hec autem filium morientem in nullo potuit adiuuare. Audiebat ipsum sitire. ꝙ non poterat ei potũ porrigere videbat corpꝰ eiꝰ plenũ vulneribꝰ. ꝙ nõ poterat alligare videbat corpꝰ eiꝰ cruentatum. et nõ poterat lintheo abstergere. videbat caput eius non habere reclinatorium nec illi poterat exhibere fulcimentum. viderat et illum nras deflentem miserias. nec se tamen posse lachrimas abstergere ab oculis. videbat ipsum expirare ꝙ non poterat ipsum osculari ꝙ amplexari. Item erat destituta omni humano auxilio. Nam apostoli fugerãt a Christo sic ꝙ non habuit auxiliantem nec consiliantem. Unde Damascenus. Ipsa beata virgo dolores quos effugit patiens has in christi passione sustinuit. In omnibꝰ tamen hijs tribulationibus semper pacienciam seruauit nec aliquod signum odij et impaciencie ostendit dans in hoc formam operandi hijs qui sunt in statu tribulatiõis qui sic operando non peccabunt. Tercio illis qui in medio sunt constitnti dat exemplum operandi et tempus vtiliter expendendi. Nam ipsa semper tempus vtiliter expendit ꝙ nunq; otiosa fuit. Prouerbiorum vltimo. Panem otiosa non comedit. Sic et exemplo Marie debemus operari bonum. Unde io hannis. ix. Operamini dum dies ẽ venit enim nox in qua nemo operari potest. Nam inter omnia que deus nobis administrat in presenti nihil est nobilius ꝙ vtilius q; tẽpus gracie. Bernhardus. Nihil pretiosius tempore. ergo studiose seruandum. omne enim tempus nobis impensum a nobis exigetur q; fuerit expensum. Unde in hijs punctis iam dictis debemus operando imitari beatam virginem. ꝙ sic faciendo non peccabimus. proverbiorum. viij. Beati qui custodiunt vias meas. Tercio in verbis premissis bta virgo promittit sibi deuotis adeptionem eterne hereditatis cum dicit. Qui me elucidant vitam eternam habebunt. De hoc membro vide in sermonibus de beata virgine supra.

Sequitur de sancta Katherina sermo. ciiij.

3 Omine deus meus exaltasti super terram habitationem meam. Ecclesiastici vltimo. Commendator de impressionibus aeris dicit. Nubes alte non pluunt sed depresse. Sic spiritualiter mentes superbe non habent pluuiam gracie. sed mentes depresse per humilitatem. Jacobi. iiij. Deus superbis resistit humilibus autem dat graciam. Nam secundum Jheronimū. Nulli licet veniam sperare sine humilitate. De quo Origenes. Si humilis non fueris graciam spiritussancti non habebis. Ideo dicitur Judith. xv. Superbi non placuerunt tibi ab initio. Propterea docuit thobias filium suum. c. iiij. Superbiam nunq̄ in tuo sensu. in tuo verbo dominari permittas. Ideo Augustinus. Si vis capere altitudinem recipe prius eius humilitatez. Quare dicit saluator Luce. xviij. Omnis qui se humiliat exaltabit̄. Prout fecit sancta katherina cuius hodie festum celebramus. que valde humilis fuit ideo meruit exaltari pro vt ipsa dicit in verbis thematis. Domine deus ꝛc. Que quidam verba adaptantur beate Katherine que post beatissimam virginem Mariam super omnes alias virgines super terram exaltata est in triplici statu scilicet in vita
21 in morte et post mortem. ¶ In vita tria perfectissima dona habuit. videlicet castitatem in corpore sanctimoniā in mente ⁊ anima. et doctrinam in opere. Primo in castitate exaltata est super terraz merito virginitatis. Virginitas enim propter quinq̄ valde est commendabilis ⁊ deo amabilis. Primo q̄ a deo mirabiliter ⁊ ab omnibus honoratur. A deo qui de virgine nasci voluit. Ab angelo qui se Apoc. xvij. a Johanne virgine adorari nou permisit. A cristianis vt patet Etiam a gentibus. Vnde Jheronimus contra Jouinianum. Romanus populus in quanto honore virgines semper habuerit hic apparet q̄ consules ⁊ imperatores curribus triumphantes ⁊ omnis dignitatis gradus eis de via cedere solitus est. Secundo deus virginitatem in castitatis gradus exaltat et nobilitat videlicet respectu matrimonij ⁊ viduitatis. Vnde Jheronimus in epistola ad victoriam locum habet virginitas. castitas. et coniugalitas. vt sit virginitas aurum. castitas argentum. coniugalitas paupertas. vt sit virginitas pax. castitas redemptio. coniugalitas captiuitas. vt sit virginitas patria. castitas portus. coniugalitas pelagus. vt sit virginitas rex. castitas regina. coniugalitas ancilla. Hec ibi. Et addi potest. vt sit virginitas flos. castitas ramus etc coniugalitas stipes. Tercio deus virginitatē multū ornat ⁊ decorat. In cuius signū Apoc. xij dr̄. q̄ signū magnum apparuit in

in celo. Mulier amicta sole. ecce ornatus corporis. Et luna sub pedibus eius. Ecce ornatus scabelli pedum eius. Et in capite eius corona duodecim stellarum. Ecce ornatus capitis. Et in vtero habens. ecce cristus in mente virginum. Quarto deus virginitatem multum zelat et vindicat eam impugnantes

B ¶ Quod ostendit Jheronimus in epistola ad Aletam narrans terribile exemplum. Pretexata inquit nobilissima quondam et cristianissima femina iubente viro Hemecio qui patruus Eustochij virginis fuit habitum eius et cultuz mutauit et neglectum crimen mundano more texuit vincere cupiens et virginis propositum et matris desiderium. Et ecce sibi tandē nocte cernit ī somnis venisse angelū terribili facie minantem penas et hec verba frangentem. Tu ausa es viri imperium preferre Cristo et caput virginis dei tuis sacrilegis manibus contrectare. que iam nunc arescunt vt sencias excruciata qd feceris et finito mense primo ad inferna ducaris. si autem perseuerauerit in scelere et marito similiter orbaberis et filijs. omnia per ordinem expleta sunt et seram miserie penitenciam velox signauit interitus. Sic vlciscitur cristus in violatoribus templi sui. Hec Jhero. Quinto deus virgines multum p̄miat. quia semen verbi dei in eis affert fructum centesimum. vt tāgitur Mathei. xiij.

C ¶ Beata autez katherina post virginem Mariaz super alias in virginitate est exaltata propter quinqz que habuit. iuuentutem. pulchritudinem. diuicias et libertatem siue nobilitatem. que quatuor videlicz mūdi currus multas trahunt ad infernuz. Quītum etiam habuit videlicz constāciam in sollicitatione ad peccatum quod est velud auriga mundialis currus. predicta enim quinqz donum probant virginitatis. Primo habuit iuuentutem. quia erat decemocto annorum. Juuentus autem est multis causa lasciuie. Jdeo apostolus. ij. ad Thimothe. ij. Juuenilia desideria fuge. Jsta autem iuuentus beate katherine nocere non potuit quia cordis grauitate et maturitate eam superauit. Secundo habuit pulchritudinem quia de ea legitur q̄ fuit incredibilis pulchritudinis et omniū occulis admirabilis. Pulchritudo vero habenti interdum et alijs est occasio mali. Vnde Prouerbioꝝ xj. Circulus aureus in naribus suis mulier pulchra et fatua. Hec pulchritudo katherine nocere non potuit quia de interiori pulchritudine magis curauit. scd̄m illud p̄s. Omnis gloria eius filie regis ab intus ꝛc. quam admiratur Sapīe. iiij. O q̄z pulchra ē casta generacio ꝛc. Tercio habuit rerum habundanciam eo q̄ patri suo qui rex fuit in diuicijs magnis successit. Diuicie enim suffocant sicut spine verbum dei. Mathei. xiij. sed hee sibi non nocuerunt. quia in habundancia rerum seruauit paupertatem et carenciam deliciarum. Quarto habuit libertatem et nobilitatem. Quia filia regis et suorum domina. Libertas eniz est multoꝝ occasio ma

lorum. Vnde eccīastici. ix. Ne des potestatem mulieri anime tue ne ī grediatur in virtute tua ⁊ confundaris. Ista katherine nocere nō potuerunt quia habuit dei timorem. Quinto habuit et passa est multitiplicem sollicitationem in muneribus, in scientificis persuasionib⁹ et terroribus. sed domus istius virginis hijs allisa nō cecidit q̄ de ea verificabatur illud Mathei. viij. Omnis qui audit verba hec et facit ea assimilabitur viro qui edificauit domum suam supra petrā id est xp̄m ⁊ descendit pluuia scilicet terrenarum promissionum et venerunt flumina minarū sub tormentis ⁊ flauerunt venti scz scientificarum persuasionum et irruerunt in domum illā et non cecidit. fundata enim erat supra firmam petraz ⁊c. Primo in muneribus quia tria ꝓmissa sunt sibi que mulieres multum appetunt vt consensum imperatori preberet. primo sibi promisit tirannus diniciarum copiā. secundo dignitatem magnā vt scd̄a essz in pallacio imperatoris. tercio gloriam immensam adeo vt et statuam in foro promitteret ei erigere et eam adorari. sed talia promissa sibi non nocuerunt quia caduca omnia spreuit. vnde ait. Desine talia dicere que nephas est cogitare. Secundo sollicitata est scientificis persuasionibus cum quinquagīta rethores eloquentissimi eaz decipere non potuerunt. sed ipsa eos conuertit. Tercio sollicitata fuit terroribus propter quos muili male faciunt. sicut Daniel. xiij. Sic faciebatis filiabus israhel. et ille timentes loquebantur vobis. Sed hec katherine non nocuerunt quia mori pro xp̄o non timuit. Secundo habuit in vita beata katherina quo ad meutem scienciam admirabilē in qua excellit alias v̄gines. ¶ Est autem triplex sapiencia. quedam diuina. que consistit in tribus videlicet in vero dei cognitione. Augu. Infelix ille qui omnia alia scit te autem nescit. In preceptorum obseruatione. August. Sapiēcia dei est non eloquia dei scire. sed scd̄m eloquia dei viuere. In proximorū dilectione. Augus. Ille tenet quod latet et qd̄ patet in diuinis sermonibus qui caritatem seruat in moribus. Hanc sapienciam beata katherina habuit quia vnum deū verum cognouit. eius mādata et cōsilia seruauit et vsq̄ ad mortem ꝓximum dilexit. Alia est sapiencia media seu mundana, et diuiditur in tres partes. In ethicam que docet mores seruare. In yconomicaz que docet domum et familiam regere. Et in politicam que docet vrbes potenter gubernare. Primam habuit beata katherina q̄ se oīm virtutū varietate decorauit. Secūdā q̄ pallaciū et familiā sapiēt̄ gubernauit. Terciā quādo regnū ip̄a regina prudēter rexit. Tercia sapiencia est infima que scd̄m Jacob. iij. c. in tres diuiditur in terrenam que consistit in cupiditate In animalem que consistit in expletione voluptatis. In dyabolicā que consistit in appetitu laudis et honoris. Sed b. ka. primā ꝯtēpsit quia omnia terrena vilipēdit. Secundam despexit quia omnes vo

luptates abdicauit in virginitate
Terciam abhorruit quando hono
res mundi refutauit humilitate.
Tercio habuit beata Katherina ī
presenti vita doctrinam fructuosis
simam in opere videlicet predicati
onis in quo super alias exaltata ē
E ¶Quamuis enim apostolus regu
lariter dicat. j. Corinth. xiiij. Mu
lieres in ecclesijs taceant id est nō
predicent. Et officium predicatio
nis in genere prohibetur omnibus
laicis in. c. cum ex iniuncto. de he
reticis. Et specialiter prohibetur
mulieribus. in. c. noua. de peni. et
remis. tamen dispensatiue alique
docuerunt sancte vt Maria mag
dalena. ⁊ quedam alie. Hec autez
super alias dotata est in verbo dei
Quia alie conuertebant homines
populares sed illa reginam ⁊ prin
cipes. vt vxorem Mayencij ⁊ por
phirium principem militum. Alie
conuertebant illiteratos seculares
Sed hec quinquaginta rethores ⁊
philozophos. Alie habuerunt sapiē
ciam infusam. sed ista ⁊ infusam
et septem liberalium arcium sciēci
am acquisitam. Alie erant conten
te simplici sermone ⁊ habuerūt sci
enciam. hec autem etiam eloquen
F ciam summā. ¶Secundo princi
paliter beata Katherina super om
nes exaltata est in morte triplici
ter. in moriencium differencia. in
tribulationum consolatiōe. in pri
uilegioꝝ multitudīe. Primo ī mo
rienciū differēcia ⁊ martirij. Alie
em̄ vnū duo vel tria martirij gene
ra passe sunt. ꝫ hec q̄nq̄. Primum
q̄ fuit scorpionib⁹ cesa. Scd̄m ꝙ
fuit incarcerata obscurissimo carce
re. flagellata ⁊ lacerata. Terciū ꝙ
fuit fame vexata. Quartuz ꝙ fuit
super rotas horribiles extēsa. Quin
tū ꝙ fuit decollata. Sed scd̄o ꝯtra
hec quinq̄ quintuplex habuit adiu
toriū ⁊ ꝯsolationē ab angelis. Pri
mo ꝯtra lacerationē fuit ab angel'
vncta adoramine. Scd̄o ꝯtra te
trū carcerē ibidē illumīata maxīa
celesti luce. Tercio ꝯtra famē fuit
celesti columba nutrita. Quarto
contra rote superpositionem fuit ꝑ
angelū qui rotas ꝯfregit liberata.
Quinto ꝯtra decapitationis penā
fuit ab angelis in montē sinay du
cta. Tercio in ei⁹ morte a deo mul
tipliciter fuit priuilegiata. vt oīa
que de⁹ alijs sctīs in eoꝝ passione
ꝯcessisse videt̄ particulariter isti v̄
gini concessisse videat̄ vniuersali
ter. ¶Et sunt septē. Primū moriē G
ciū sanctoꝝ priuilegiū est xp̄i visi
tatio sicut patet in obitu Johānis
euāgeleste ob priuilegiuz specialis
amoris. sic ⁊ xp̄s ad hui⁹ mortē ve
nit. ⁊ illud attestat̄ b. Kathe. amo
ri. Scd̄m ē celestis refectio vt ī b.
maria magdalena. sic ꝑ colūbā b.
Ka. nutrita ē in carcere. xij. dieb⁹
⁊ illd̄ attestat̄ ꝯtēptui mdi quē ha
buit. Terciū ē petitionū exaudicio
vt in petitiōe b. Blasij ⁊ sctē mar
garethe. sic hec obtinuit ī morte vt
quicūq̄ sui memoriā ageret vl' in
morte se sibi ꝯmēdaret vl' in q̄cūq̄
alia necessitate eā inuocaret diuine
miscd̄ie effectū sentiret. ⁊ vox venit
de celo eā exauditā dicēs vt postu
lasset ⁊ illd̄ attestat̄ sue magne sctī
tati. Quartū ē celestis porte resera
tio vt stephano q̄ vidit celos aptos
sic ka. iā de collā de venit vox de celo

dicēs. Veni electa mea ecce tibi cel̄ pallacia aperta sunt. Et illud at testatur sue magne perfection i.
Quintum est angelorum accessio sicut in beato Martino ⁊ Maria magdalena. Sic etiam hec katherina in vita ab angelis de agone est informata. in morte per eosuncta post mortem ab eis portata. ⁊ illō meruit sua castitate que est angelorum socia. Sextū est lactis emanacio vt in beato Paulo. Sic Katherina percussa lac pro sanguine dedit. ⁊ istud attestatur sue puritati. Septimum est diuine lucis coruscacio. ⁊ illud fuit in morte sancti Petri ⁊ sancti Andree. Sic beata Katherina existente in carcere magna ibi lux apparuit ⁊ illud attestatur sue fame. ¶ Tercio principaliter post mortem deus hanc virginem super alias exaltauit in tribus. Primo in hoc ꝙ corpus eius mirabiliter honorauit quando ipz per angelos sepelici fecit. Angeli enim per viginti dierum spacium illud deportauerunt in montez synay ⁊ illud ibi honorifice sepelierūt In quo assimulatur sancto Clemēti. cui angeli sepulchrum fecerunt. Est autem mons synay mons nobilis in quo deus suam legez dedit Moysi in quo eidem sicut amicus deꝰ loquebatur. In quo etiaz moyses quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus ieiunabat. Et talem sepulturaz meruit sancta Katherina sua sapiencia. Secundo in hoc ꝙ post mortem ex eius corpore oleum sacrum sudauit valēs ad salutem multorum. ⁊ quantuz ad hoc similis est sancto Nicolao. Tercio in hoc ꝙ tricenteno p̄mio siue corona decoratur ⁊ coronatur in quo Johanni Baptiste assimilatur. De quo canitur. Serta ter denis ⁊c. Quia sicut ⁊ ille fuit martir doctriz ⁊ virgo. Vnde Math. xiij Semen seminatum in terra bona facit fructum. aliud triceſimum. aliud sexagesimuz. ⁊ aliud centesimum. Terra bona faciens frucuz bonum triceſimum sunt boni coniugati qui cum fide trinitatis de calogum seruauerunt. ideo triceſima p̄mia habebunt. Bona terra sexagesimuz faciens sunt boni cōtinentes qui cum sex operibus misericordie cristi precepta custodierunt. ideo sexagesima premia possidebunt. Bona terra faciēs fructū centesimum sunt virgines predicatores ⁊ martires. Et ideo beata Katherina cum virgo. doctriz et martir fuerit tricentena premia a deo accepit. quia ille que fuerūt tā tū virgines tantūcentena premia habebunt simplicia. Que virgines et martires habebunt centena duplicia. sed que virgines martires ⁊ doctrices habebunt triplicia centena. sicut fuit beata katherina. que habet tricentenum premiuz ⁊ tres aureolas. Declara vt scis de aureolis ⁊c.

Sermo alius de sancta katherina. cv. Wann. xxij.

mnis gloria

filie regis ab intus. ps xliij. Quamuis hec verba ad litteram intelligantur de gloria sponse id est ecclesie quam habet a Christo sponso suo. sicut

et totus. ps. Eructauit cor meum ꝛc. Exponitur de nuptijs sponsi ⁊ sponse id est Christi et ecclesie scilicz regis et plebis sue saluatoris et saluandorum. vt dicit Augustinus. tamen non inconuenienter. ymo conueniētissime recitantur ad laudem gloriose virginis ⁊ martiris katherine que est speciaalis plebicula et sponsa Christi domini summi regis ⁊ sponsi sui. Quamuis enim beata katherina fuerit filia regis potentis terreni vnde communiter homines solent habere gloriā mūdi siue exteriorem. attamen hanc mundi gloriam ipsa non requisiuit non appecijt sed magis spreuit sciens quia talis gloria est vana. caduca et brevis et transitoria. quia homo qui hodie gloriatur et extollitur quandoqz cras non inuenitur ymmo talis gloria non solum est vana et caduca sed et multum periculosa. quia hanc vt in plurimum sequitur ignominia eterna. Ideo magis appecijt gloriam interiorez et occultam que nō hominibus huius mundi sed soli deo est cognita quia intus manet in pura conscīcia. Propter hanc gloriam beata katherina dicebatur filia regis celestis Christi domini. ymmo non solum filia sed et sponsa. Ideo de ea recitātur verba thematis. Omnis gloria filie regis ꝛc. vbi supra. Pro gracia Aue Maria.

Omnis gloria filie regis ab intus ꝛc. vbi supra. ¶ Circa verba thematis duo nobis insinuantur. videlicet q aliqua est gloria exterior aliqua interior. sine aliqua est gloria vana alia commendabilis et laudanda. Prima est gloria huius mūdi corporalis quam qui finaliter pter se appetit ignominiam et confusionem perpetuam sustinebit secundum illud Osee. iiij. Gloriam eorum in ignominiam commutabo. Alia est gloria interior spiritualis in pura conscientia. De qua dicit thema. Omnis gloria filie regis ab intus ꝛc. ¶ Circa primum videlicet circa gloriam exteriorem huius mundi siue corporalem est notandum q secundum beatum Jheronimus in quadam epistola. Gloria mundi inanis siue vana est inordinatus motus animi quo aliquis propriam desiderat excellenciam vt alios honore precellat. hoc autē valde multipliciter contingit tam de rebus spiritualibus qz etiam corporalibus siue mundanis. Aliqui enim gloriam querunt de sua parentela et de generis nobilitate. Alij de diuicijs ⁊ potestate. Alij de pulchritudine corporis et sanitate Alij de prouidencia et morum honestate. Et sic de alijs multis causis vane glorie quantuz ad res corporales. Alij vero gloriantur de rebus spiritualibus. vtputa de vite bonitate. Alij de elemosina et religione. Alij vero de sciencia ⁊ aliorum informatione. Alij de castitate ⁊ deuotione ⁊ sic de alijs. Dicit autē illoz gloria ē vana ⁊ caduca. iuxta illud. j. Machab. ij. Gloria eius stercus ⁊ vermis. hodie extollitur ⁊ cras nō inuenit. Quid enim hō habere pt in hoc mōdo de quo gloriam querat cū nec ad minutū sit securus de vita. ⁊ si pdit vitā minqd in oībus pdit gloriā mōdi. vtiqz. Quales

ergo gloriā homo habere potest de rebus vanis ⁊ transitorijs. nam si est in habundancia. si in diuicijs ⁊ potestate. si in pulchritudine ⁊ sanitate ⁊c̄. hoc totū habet a d̄o. id̄o dicit apostolus. j. ad Corinh. iiij. Quid habes quod nō accepisti. Si aūt accepisti quid gloriaris quasi nō acceperis. Nec hō gloriari debet in rebus spūalibus. q̄r de talibus dicit saluator Math. vj. Amen dico vobis receperunt mercedē suā id ē gloriā ab hominibus quā querunt Quantū aūt in spūalibus siue operibus hoīem impugnat vana gloria bene ostendit August. in libro de ꝯflictu viciorꝝ dicens. Inanis gloria dicit age bonum quod vales ostēde bonū cunctis quod agis vt bonus a cunctis dicaris vt sctūs et venerabilis ab omnibus p̄diceris vt dei electus voceris. vt nemo te contemnat. nemo te despiciat. sed vniuersi tibi debitū honorē p̄soluāt Hec August. Et Crisost. sup Matheū dicit. Dicebant apud se scilicꝫ vane gloriosi. si bene fecerimꝰ cuꝫ pauperibus quis illud videt ⁊ si viderint non multi vident. ⁊ si multi vident pro tempore vident. transit tempꝰ ⁊ cum tempore beneficij memoria. melius est ergo edificia facere que aspiciant omnes. nō in hoc tp̄e solum ꝫ et in posterū. Hec Crisost. Sed audi quid subiūgat O insipiens quid tibi p̄dest pꝰ mortem ista memoria si vbi es torqueris ⁊ vbi non es laudaris. quasi diceret Crisost. Quid prodest tibi te ardere in inferno ⁊ ab hominibus laudari in mundo certe nihil ꝫ magis obest. q̄a ex hoc tua pena grauatur. Talem gloriam mundi beata katherina bene habere potuisset Habuit enim illa in se de quibus homines communiter gloriantur videlicet nobilitatem. pulchritudinem. diuicias ⁊ vestitum pulchruꝫ quem habere noluit. Habuit ⁊ in se sapienciam. eloquenciam ⁊ audaciam loquēdi. Sed de omnibꝰ hijs noluit gloriari bene attendēs id quod scriptū est Prouerb. xxvij Ne glorieris in crastinū ignorans quid superuentura pariat dies. Et Eccīastici. xj. In vestitu ne glorieris vnq̄ꝫ nec in die honoris tui extollaris quoniam mirabilia sunt opera altissimi. quasi diceret. Hodie quis eleuatur cras deprimitur Dicamus ergo cum propheta. Nō nobis dn̄e non nobis sed nomini tuo da gloriā. ¶ Circa secundā partez de gloria interiori aduertendū est ꝙ gloria interior nihil aliud est nisi puritas consciencie. patet ex v̄bis thematis. Omnis gloria filie regis ab intus id est in consciencia vt dicit glosa. De hac gloria dicit Bern̄. in quadam epistola. Puritatis intime bono gloriari non pōt veraciter nisi qui extrinsecus gloriolas perfecte respuerit. nec enim pure valet dei ⁊ proximi lucra querere qui propria non contempserit Et hoc est quod dicit Crisost. in quadam omelia. Si gloriari cupis gloriam despice ⁊ omnibꝰ eris gloriosior. ac si diceret. Si cupis esse gloriosus apud deum despice gloriā mundi. ¶ Hanc ergo gloriam habuit ip̄a beatissima virgo ⁊ martir katherina interiorem secunduꝫ triplicem vim anime scilicet con-

C

D

cupiscibilem. Rationalem. 7 irascibilem. vnde in concupiscibili habuit gloriam continencie virginalis. In rationali habuit gloriaz sapiencie spiritualis. 7 in irascibili habuit gloriam pacience triūphal' Ecce triplicem gloriam ab intus in anima. de prima gloria dicit ysa. xxxv. Gloria libani data est ei. libanus autem interpretatur candidus vel dealbatus siue candor aut dealbatio. 7 illud conuenit castitati 7 maxime virginali. quid enim cādidius castitate. Habent autez virgines duplicē candorem propt duplicem continenciam videlicet mētis 7 corporis. Et hoc bene innuit Canticoy. iij. cum dicitur. Veni de libano sponsa mea veni de libano veni coronaberis. Ecce bis ponitur libano propter duplicē candorem. Dicitur autem ter veni. qa sponsus Cristus dominus ter vocat sponsam suam id est fidelē animam scilicet in vita. in morte. et post mortē. Venit ergo primo spōsa sancta ad Cristum dum in hoc mundo viuens bona que potest operatur. Venit secundo quando in hora mortis anima ipsa videlicet sponsa a carne exuitur. Venit tercio quādo in die iudicij finalis carnem resummit 7 cū Cristo thalamum celestem ingreditur. ¶ Candor autem virgineus candori angelorum equipparatur. nam 7 angeli sepe in candidis apparuerunt. scōm illud Math. xxviij. Vestimenta eius candida sicut niy. Sed audeo dicere quia glorioſior est candor siue puritas virginis cū angeli In virgine enim duplex candor reperitur videlicet carnis et spiritus In angelo autem solum simplex. quia angeli non carnis sed tantuz spiritus candorem siue puritatem habent. in homine etiam gloria illius candoris acquiritur per pugnā in angelo autem est per naturam. maioris autem meriti est in carne gloriam candoris acquirere per pugnam cū ipsam habere per naturā vt dicit Jheronimus. ¶ Ey illi patet quomodo merito angeli virginibus sunt familiares ex quo ipsi vnico candore vestiti sunt 7 virgines dupliciter. Hinc est q beata Katherina candidissima pugnatura cum oratoribus ab angelo est confortata. Item ab angelo in carcere est visitata. Item a rotarum tormentis ab angelo est liberata. Itē in monte sinay ab angelis sepulta siue collocata. Secundo beata katherina in visiue potencia racionali habuit gloriam sapiencie spiritualis. De qua scriptum est Proverbioy. iij. Gloriam sapientes possidebunt. Sed heu quidam sapiētes non gloriam sed contumeliā possidebunt. De quibus dicitur Jhere. viij. Sapientes sunt vt faciāt mala. bene autem facere nescierunt. Horum sapiencia non est spiritualis sed sicut dicitur Jacobi. iij. terrena. animalis. diabolica. Terrena est 7 ideo non intelligunt quantum contempnenda sint temporalia sed magis ea per suas fallacias acquirunt. Animalis est 7 ideo nō sapiunt quantum appetenda sint celestia. nam gustus eorum est infectus per terrenorum amorem. et ideo spiritualia 7 celestia eis non

f

E

sapiūt. Tercio est diabolica ⁊ ideo non preuident quantum timenda sint infernalia. Contra hanc triplicem sapienciam ymmo verius fatuitatem ait Bernhard. O vtinaz saperes que dei sunt. intelligeres q̄ mundi sunt ⁊ prouideres que inferni sunt profecto inferna horresceres superna appereres. ⁊ que ad manum sunt contempneres. Qui sic sapiunt. qui sic prouident. qui sic ĩtelligunt vere sapientes sunt. Sapientes vtiq; non vt faciant sed fugiant mala. scd̄m illud Prouerbioꝝ. xiiij. Sapiens timet ⁊ declinat a malo. Tales sapientes gloriam possidebūt vbi supra. Ex hijs patet quanta fuerit gloria sapiētissime katherine que quinquaginta oratoribus reputatis sapiētissimis sapiencior fuit. Tercio beata katherina in vi irascibili habuit gloriam paciencie triumphalis id est gloriaz matirij. De hac gloria scriptum est Ecclesiastici. xxiij. Gloria magna est sequi dominum. sequi vtiq; per viam passionis per quam ipse precessit. scd̄m illud. j. Petri. ij. Cristus passus est pro nobis vobis relinquens exempluz vt sequamini vestigia eius. sic sequi dominum vtiq; magna est gloria quia immensa. ymmo tanta est ĩ celo ꝙ parum est quicquid pro ip̄a patimur in mundo vt ait apostolus ad Roma. viij. Non sunt condigne passiones huiꝰ temporis ad futuram gloriam que reuelabitur ĩ nobis ⁊c̄. Neq; etiam condigne st̄ passiones ad preteritam culpam q̄ remittitur neq; ad presentem consolationez que immittitur. neq; ad futuram gloriam que promittitur Si ergo sequi terreat te gloria alliciat te. si sequeris per passionem in mundo vt de gloria consolationem habes in deo hoc est ꝙ saluator ait Mathei. xvj. Qui vult pꝰ me id est ad meam gloriam peruenire abneget semetipsum ⁊ tollat crucem suam ⁊ sequatur me. Vbi dicit Crisosto. Tu perpende quomodo nullo pacto cogit oratio. nō enim dixit oportere discipulos pati. sed quid. Si quis ait post me venire vult. non impello. non vrgeo sed liberam singulorum voluntatem efficiens dico. Si quis vult. Non enim ad afflictiones et onera nec ad supplicia ⁊ penas vt cogere nihil opus sit. sed ad ineffabilia bona conuoco. quorum ea natura est scilicet ea attingere per crucem et tribulationem. quasi dicerz saluator secundum Crisosto. Si non putatis vobis comodum esse quod dixi nec ad similia vos arceo sed eos dumtaxat voco qui me sequi volunt. Ex predictis patet ꝙ beata katherina consecuta est triplicem gloriam interiorem videlicet gloriam candoris in vi concupiscibili. gloriam sapiencie spiritualis in racionali. ⁊ gloriam paciēcie triumphalis in irascibili. Huic autem triplici glorie in beata katherina correspondet triplex aureola ⁊ tria priuilegia. Primo glorie candoris siue puritatis virginalis correspondet aureola virginum. Secundo glorie sapiencie spiritualis correspondet aureola doctorū siue confessorum. Tercio glorie pacicēie triumphalis correspōdet au

Greola martirum. ¶ Secundū hanc etiam triplicem gloriam predicta habet tria priuilegia quibus ī morte ipsa honorata fuit. Primum est q̄ lac pro sanguine fudit ⁊ hoc pertinet ad gloriam continencie. Secūdum q̄ in monte sinay vbi sapiencia data est id est precepta diuina sepulta est per angelos ⁊ hoc pertinet ad gloriam sapiencie spiritualis que in deum tendit ex quo omnis sapiencia profluit. Tercium q̄ oleum de corpore eius fluit ⁊ hoc pertinet ad gloriam paciencie. sicut enim oleum vulnera linit ⁊ sanat ita paciencia aduersa nulla repellit sed quadam pietate que per oleum designatur cuncta aduersancia deuincit. Hec de secūdo videlicz gloria interiori. ¶ Dubitatur circa predicta an Cristus dominus sponsā suā. b. katherinam dotauerit aliquibus specialibus priuilegijs ex quib⁹ eius gloria singulariter possit cognosci. Respondetur ad hanc dubitationem q̄ sic. Vnde Cristus dominus beatam katherinam honorauit singularibus priuilegijs ī vita. singularibus in morte ⁊ singularissimis post mortem. Primo ī vita specialiter eam priuilegiauit ꝙ ipsam super omnes virgines post beatam virginē videtur adamasse. Quod patet ex eo. quia multis gracijs ⁊ donis eam preuenit. Dedit enim sibi virginitatem seruare quod est quoddam donum angelicum vt patet supra. q̄ autem virginitas sit quoddam angelicum patet ex verbis saluatoris Luce scdo Vnde cum saducei interrogassent Si quis plures vxores habuisset vna plures viros cum quo resurgeret. Respondit dominus. Filij huius seculi nubunt ⁊ traduntur ad nupcias. Illi vero qui digni habentur seculo illo scilicet futuro neq̄ nubunt neq̄ ducunt vxores neq̄ vltra mori poterūt. equales enim angelis sunt. Ex quo patet q̄ qui hic non nubunt ⁊ seruant virginitatē suam angelis assimulantur. Hoc autem donum virginitatis excellencius alijs habuit beata Katherina. sicut patet in eius legenda. Nā valde difficulter seruatur castitas in magnis diuicijs. nobilitate ⁊ libertate in quibus tamen beata katherina virginitatem suam custodiuit. quia nobilis fuit filia regis. potens in diuicijs. quia paterna bona sibi erant relicta ⁊ tota libera a nemine regebatur neq̄ cogebat. Et nihilominus virginitatem suam deo custodiuit. ymmo nec maxencius eam superare potuit maximis promissionibus. quia eam secundam post reginam exaltare voluit ⁊ imaginem suam fabricari. et ad honorem illius in medio ciuitatis collocare. ⁊ eam a cunctis velud deam adorari. ymmo nec maximis tormentis eam vincere potuit quin semper cōstans in suo proposito virginitatem conseruaret. Sciunt nanq̄ deo et angelis summe placere virginitatem. Et quia deus de virgine nasci voluit. Et hanc in passione virgini commendauit. Quantum autem ipsa virginitas placeat audistis supra in parte de gloria continencie. Sed quia sepius magis mouent exempla q̄ verba. ¶ Audiatis vnum

mirabile exemplum de quadam virgine q̄ recitat Ambrosius lib. ij. de virginitate dicens in sententia. ¶Erat quedam virgo Antiochie fugiens publicos virorum aspectus. sed quanto magis virorum vitabat oculos tanto amplius incēdebat impudicos. pulchritudo enim audita non visa plus desideratur. itaq̄ virgo tanto magis cupiebatur. sed sancta virgo vt finem daret integritatem pudoris professa sic restrinxit improborum facies vt non iam amaretur sed prodereretur. Duplex ergo certamen puella profitebatur videlicet se seruaturam virginitatem ⁊ cristianam. non timida morte sed potius expectans mortem. Cum autem improbi viderunt constanciam virginis in fide cristi ⁊ castitate cepērūt cogitare quomodo propter amorem castitatis religionem cristianam tollerent qua ablata tandem ⁊ virginitatem auferre possent dicentes q̄ aut dijs sacrificaret aut lupanar intraret. Audiens hec virgo intra se cogitauit. quid faciam hodie aut martir aut virgo altera a me inuidetur corona scilicet virginitatis. sed nec virginitatis nomen agnoscitur vbi virginitatis auctor negatur. nam qualiter virgo sum si adulteram colā scilicet deam. si adulterum diligo. tollerabilius est mentem habere virginem q̄ carnē vtrunq̄ bonum si haberi potest. si non vtrunq̄ saltē deo mente sim casta. ⁊ si non possum habere corpus castum siue intactum. quasi diceret. Si non valeo habere castitatem mentis ⁊ corporis. Attamen vnum seruare possum scilicet mentem impollutam. Si non dedero voluntatem ad polluendum corp⁹ Et vltra apud se ait. Raab meretrix fuit sed postq̄ deo credidit salutem inuenit. Et Judith vt adultero Holoferni placeret se ornauit et tamen nemo eam adulteram iudicauit eo q̄ fecit religionis amore siue ex fide. Si ergo illa per hoc castitatem seruauit ⁊ patriam forte et ego dante deo seruando fidem seruabo castitatem. Talib⁹ itaq̄ animata exēplis simul verba domini mente habuit quibus ait. Quicunq̄ perdiderit animam suā propter me inueniet eam. Audite ergo virgines mirabile ducitur ergo dei ad lupanar tunc magn⁹ factus est concursus petulanciū. claditur intra lupanar virgo sed extra certant singuli qui primus eam intraret. At illa manibus in celum leuatis ait. Criste domuisti virgines feros leones potes etiam domare feras hominum mentes. iudeis vnda se suspendit non natura sed tua misericordia. Susanna ad supplicium genuflexit ⁊ adulteris triumphauit. Benedicatur ⁊ nunc nomen tuum vt que ad locum adulterij veni virgo discedam. Completa ergo oratione ecce miles terribil' irrupit quem virgo timuit. Sed non immemor lectionis Daniel inquit Susannam a supplicio liberauit. posset et in hoc lupi habitu ouis latere. habet et cristus milites suos ⁊c. Ibi subiungit Ambrosi⁹. O virgo fides tua te saluam fecit. Tunc ait ad eam miles. Ne paueas soror veni tanq̄ frater saluare

animam tuam non perdere. serua me vt tu seruaris. quasi adulter ingressus sum si vis martir egrediar vestimenta mutemus. conueniūt mihi tua & tibi mea. sed vtraq; cristo. tua vestis me verum militem & me a te virginem faciēt. Sūme habitum qui abscondat feminam et trade mihi qui consecret martirē Summe pilcum qui tegat crines et abscondat os. Solent enim erubescere qui lupanar intrant & ne respicies retro cum egressa fueris memor vxoris Loth. Egreditur ergo virgo de lupanari et statim alter ingreditur ad mechandum cum ea. Non enim nouerunt eam exeuntem. Cum autem ille intrasset ait. Quid est hoc. Puella ingressa est. vir videtur. Ecce non fabulosum istud certa pro virgine. Audiui etiam & non credidi q̄ cristus aquam in vinum conuertit forte et iam sic sexum mutauit. Recedamus hinc dum adhuc sumus quod fuimus. nunquid et ego mutatus sum qui aliud cerno q̄ credo. Ad lupanar veni cerno vadimonium id est pignus vel fideiussorem ac si diceret. video virum pro virgine et ego mutatus ex eo. Adulter em̄ intraui & pudicus exeo. Sed quid factum est. certe damnatur miles pro virgine & ad supplicium ducitur. Ita de lupanari dicit ambrosius. Non solum virgo sed et martires exierunt. Cum autem videret puella militem ducere ad locuz supplicij venit et ipsa & sic simul certabant pro morte. Cum autez miles diceret ego sum iussus occidi te. absoluit sentencia quando me tenuit At illa clamare cepit. Non ego te vadem mortis elegi sed predaz pudoris optaui. si pudor queritur. id est castitas virginitatis manet sexus. si sanguis exposcitur fideiussorem non desidero. Ac si diceret. Ad custodiam virginitatis mee te loco mei posui. non autem vt pro me mortem subires quam ego libēter sustineo. ego obprobrium declinaui non martirii. vestem. non fidem Cristi mutaui. quod si mihi pretipis mortez non redemisti me. sed circumuenisti. Caue queso nō contendas ne contradicere audeas Noli eripere beneficium quod dedisti. Ac si diceret. Si me non admittes morti priuabor virginitate quam in me custodisti. Et subiunxit. Possumus ambo satisfacere sentencie mortis si prius me paciaris occidi. In te habeant alia quaz exerceant penam q̄ in virginem propter pudorem. Itaq; gloriosior eris si videaris de adultera martirem fecisse q̄ de martire adulteraz reddidisse. Ecce quid factum est. duo contenderunt & ambo vicerūt nec dimissa est corona sed addita ipsa principium martirio dedit. ipse finem & effectuz consummauit Ecce quomodo deus mirabiliter hanc virginem preseruauit vt simul coronam virginum et martirum attingeret. quod et factum ē. in katherina. & vltra hoc aureolaz confessorum ipsa est consecuta vt supra. Dedit enim ei dominus speciale prerogatiuam vt predicarz in vita. quod fuit proprium officii

tum Cristi. Dedit etiam ei in vita magnum donum vt mortem non timeret. Dedit ei magnam caritatem in contemplatione. magnam pulchritudinem. magnam sapienciam ⁊ angelicam puritatem vt supra. Ecce magna priuilegia katherine in vita. Secundo Cristus p̄ ceteris eam priuilegiauit in morte

℟ Patet illud q̄ quedam priuilegia deus pluribus sanctis in sua morte ⁊ passione concessit particulariter vni illud. alteri aliud que omnia beate katherine in sua passione ⁊ morte concessit vniuersaliter. Primum priuilegium est cristi visitacio. Et istud fuit in beato Johanne euangelista. ad cuius transitum cristus cum suis discipulis venit. Illud autem priuilegium beata katherina similiter inuenit. qa cum esset in carcere Cristus cum multitudine angelorum ⁊ virginū ad eam descendit dicens. Agnosce filia creatorem tuum pro cuius amore laboriosum subisti conflictum. constans esto quia ego tecum sum Et istud est signum specialis amoris. quia Cristus Johannem ⁊ katherinam specialiter dilexit. Ideo circa tempus mortis eorum illos visitauit. Secundum priuilegium est celestis refectio. Et istud fuit in Maria magdalena que celestibus refectionibus pascebatur. Et in pluribus aliis sanctis heremitis Istud etiam fuit in beata katherina que licet in carcere fuerit posita vt ibi fame cruciaretur per duodecim dies tamen deus per columbā cibum sibi misit quotidie. Et istō attestatur in ea contemptum mūdane dilectionis. Quia enim carnales delectationes cōtempsit ideo consolationibus celestibus nutriebatur. Vnde q̄ cito filijs israhel defecit farina de egypto in deserto tā cito receperunt manna de celo. simul et econtra q̄ cito in terram p̄missionis intrantes terrenos fructus comederunt tam cito celestez cibum amiserunt. Tercium priuilegium est peticionum exaudicio Et istō fuit in sancto blasio ⁊ sancta Margaretha que in sua passione deum rogauerunt. vt quicunq̄ in ipsorum nomine aliquid peciuit a deo obtinebit. Intellige dum assunt conditiones ad exaudibilitatem oratiōis requisite scilicet pie pro se ⁊ perseueranter. Istud etiaz priuilegium fuit in beata katherina. que in sua passione deum oraauit vt quicunq̄ sui memoriaz agerent aut in morte se sibi commendarent. vel in tribulatione eam inuocarent diuine misericordie sentirent effectum. Et facta est vox de celo q̄ sic fieret vt postulauit. Hoc semper ītellige dūm ō assunt circūstancie orationis vt supra. Hoc autem in ea attestatur magnam sanctitatem. Magne enim sanctitatis est testimonium quando q̄s in suis petitionibus meruit frequēter a deo exaudiri. Quartum priuilegium est celi apercio. Et istud fuit in beato Stephano protho martire qui celos vidit apertos. Hoc autem similiter fuit in beata katherina. q̄ cuz decollari debuit vox ad eā facta ē. Veni dilecta mea spōsa mea ecce ianua celi tibi aperta est.

Et illud attestatur in ea magnaz perfectionem. Nam celum specialiter tribus aperitur videlicet viris perfectis. martiribus ⁊ nouiter baptizatis. Ipsa autem fuit valde perfecta ⁊ martir in sanguine suo de nouo purificata. Quintum priuilegiuz ē angelorum visitacio ⁊ cōfortacio. Illud etiam fuit in beato Martino ad cuius obitum angeli accesserunt. Ita beate katherine angeli astiterunt ⁊ obsequium prestiterūt in vita. in morte ⁊ post mortem. Invita dum angelus eam cōfortauit. in conflictu cum oratoribus. in passione mortis dum angeli in carcere plagas suas pertunxerunt. Vidente regina vxore Maxencij cuz ingenti claritate ⁊ rotas confregerunt. Post mortem quia angeli eius corpus sepulture tradiderunt in monte sinay plus q̄z per xx. dietas a loco passionis. Et illud priulegium attestatur in ea magnam puritatem virginitatis quia angeli virgines et puri sunt per naturam. ipsa autem per graciam solū Jdo libenter cū ea angeli morabantur. Sextum priuilegiuz est lactis emanacio. Istud fuit in beato Paulo in cuius decollatione vnda lactis emanauit. Ita ⁊ factū est in beata katherina. que dum decollata fuisset pro sanguine lac effluxit. Et hoc in testimonium sue magne puritatis virginalis vt supra. Septimum est diuine lucis coruscacio. Illud fuit in beato petro in cuius martirio maxima luxemicuit ⁊ cum ipsa luce eius anima in celum ascendit. Ita et fuit ī beatu katherina. quia vt supra. dum in tenebroso cārcere clausa fuisset maxima dei claritas resplēduit. Et fuit in testimonium sue fame et conuersationis. Juxta illud Sapiencie. xiij. O q̄z pulchra ē casta generacio cum claritate. ipa enim instar lucis habuit sublimitatem in situ quia eius conuersacio semper erat in celo. Rectitudine ī incessu quia omnia opera sua ad dei gloriam dirigebat. Pulchritudinem in aspectu. quia plures suo exemplo ad dei amorem trahebat. vt oratores quinquaginta. Porphirium cum ducentis militibus ⁊ reginam cum multis aliis.

¶ Tercio dominus suam electam sponsam triplici priuilegio post mortem honorauit. Primum quia eius corpus mirabiliter honorauit eo q̄ ipsam vt supra dictum est p angelos sepeliri fecit. Et non solū hoc sed in monte synai sibi sepulchrum fieri fecit angelicis manib⁹ in quo deus legem dedit humano generi ⁊ cum Moyse famulo suo familiariter locutus fuit tanq̄z amicus amico. In quo ⁊ Moyses quadraginta diebus ⁊ noctibus ieiunauit ad designandum q̄ katherina dei sapiēcia plena fuit ⁊ deo familiaris extitit ⁊ q̄ ab omni amore mundi perfecte abstinuit. ita vt vere de ea dici possit illud ysa. xj. Erit sepulchrum eius gloriosuz Et in hoc communicat cum sancto Clemente. cui etiam angeli in mari sepulchrum marmoreum fecerunt. Secundo eam priuilegiauit deus post mortem q̄ eius corp⁹ magno prodigio illustrauit q̄a ex ipso resudat sactum oleum. quod

valet in salutem multorum. ⁊ quā tum ad hoc similis fuit beato Nicolao de cuius corpore oleum manat et cunctos languidos sanat. Et istud est testimonium sue magne misericordie. per oleum enim misericordia designatur. Tercio post mortem priuilegiauit eaz dominus quia post aureā tribus aureolis eam decorauit. ita vt ratione virginitatis possideret fructum centesimum. similiter ratione martirij centesimum. ⁊ ratione predicationis centesimum secundum illud Mathei. xiij. Semen cecidit ī terram bonam ⁊ aliud fecit fructū tricesimū ⁊c. Terra bona faciens fructum tricesimum sunt boni coniugati qui cum fide trinitatis decalogum seruauerunt ⁊ ideo trigesima premia habebunt. Bona terra faciens fructum sexagesimum sūt boni continentes qui cum sex operibus misericordie decem precepta custodierūt. ideo sexagesima premia possidebūt. Bona autem terra faciens fructum centesimum sunt virgines predicatores ⁊ martires Et ratione illorum cum beata katherina consecuta est tricentena p̄mia. Imploremus ergo dilectissimam sponsam Cristi beatam katherinam vt sicut in sua passione orauit pro fideliter ⁊ deuote eam inuocantibus ita nūc nos eam inuocantes respiciat ⁊ suis precibus nobis veniam peccatorum nostrorum ⁊ que salutis nostre sunt obtineat per Cristum dominū nostrū Amen.

De sancta katherina sermo. cvj. Wann. xxij.

Vlte filie congregauerūt diuicias tu supergressa es vniuersas Prouerbioꝝ vlti. Hec verba pronunciat ecclesia ad laudem et gloriam sanctissime virginis ⁊ martiris Katherine cuius hodie celebrat festum ecclesia per vniuersum orbem propter multas eius virtutes ⁊ merita quibus sponso suo domino nostro Jhesu cristo placuit et placere studuit. Nam et si omnes sancte virgines cristo domino placuerunt suis virtutibus ⁊ meritis. Ista tamen post virginem Mariam supergressa est vniuersas iuxta thema Multe filie. In verbis thematis Salomon duo innuit. Primo virtutes ⁊ merita omniuz sanctarum virginum cum dicit Multe filie ⁊c. Secundo excellencia virginis ⁊ martiris beate Katherine inter illas cum dicit. Tu supergressa es vniuersas. De qua singulariter videnduz erit. Nemo dubitat quin omnium sanctarum v̄ginum ⁊ cuiuslibet earum merita sunt magna quibus consecute sunt eterna cum sponso suo cristo gaudia. Sed quibus modis excellat katherina videbitur infra. Et q̄a sapiens loquitur de diuicijs dicerz quis. De quibus diuicijs intelligi debent verba sapientis in themate. ¶ Ad hoc dicendum est ꝙ triplices sunt diuicie. scilicet temporales. spirituales ⁊ eternales. De primis diuicijs dicit propheta in p̄s. lxj. Diuicie si affluāt nolite cor apponere. vbi dicit glo. Diuicias licz habere ꝫ n̄ eis īherere. nā qn̄ hō mē

re illis inheret tunc ad peccatum inducitur. secundum illud apostoli. j. ad Thymo. vj. Qui volūt diuites fieri incidunt in temptationem et in laqueū diaboli ⁊ desideria multa ⁊ inutilia ⁊ nociua que mergūt hominem in interitum et perditionem. Et subdit. Radix enim omnium malorum est cupiditas. Notanter dicit apostolus. Qui volūt siue cupiunt diuicias. non dicit q̄ habent quia diuicie haberi possunt sine peccato aut cum peccato. sine peccato quando iuste habentur siue possidentur ⁊ ad dei voluntatez distribuuntur. Taliter beata katherina habuit diuicias. Sed cuz peccato quādo īordīato cū affectu habentur. sicut dicit propheta vbi supra. Diuicie si affluant nō. vel quādo inuste acquiruntur aut possidētur. ⁊ tercio quando indebite dispēsantur. Secunde sunt spirituales diuicie ⁊ ille consistunt in tribus. scilicet in meritis. virtutibus ⁊ gracijs. que quanto plura compamus tanto diciores erimus. Tales diuicias habuerunt sancte virgines et excellēter beata katherina tales et nos comportare per opera meritoria debemus. Secundo tales diuicie consistunt in virtutibus. sine quibus nulla sunt opera meritoria Nihil enim est nobis meritorium nisi fuerit virtutib⁹ ad ornatū. Illas autem diuicias ex nobis siue a nobis acquirere non possumus et ex propriis laboribus nisi deus operetur in nobis. Tercie diuicie spirituales sunt gracie. Has iterum nullus lucrari potest. nisi a largitore graciarum. Vnde scōm Bonauentrā. Gracia est donum dei p quā anima efficitur sponsa xp̄i ⁊ filia patris eterni. Et. j. petri. v. Deus dator omnis gracie. Est tamē homo inexcusabilis si graciam non habuerit. quia gracia gratis data per quā hō est a deo p̄uēt⁹ semper presto est liberum arbitrium excitare ⁊ commouere. Et huic cōmotioni homo poterit cōsentire. hoc est poterit facere quod in se est ⁊ sic graciam gratum facientem a deo recipere. Tercie diuicie sunt eternales. scōm illud p̄s. Gloria ⁊ diuicie in domo eius. De quibus dicit apostolus ad Ephe. iij. Bet vobis dominus diuicias glorie sue. Et prouerbioz. viij. Mecum sunt diuicie et gloria. Et. j. ad Coz. ij. Oculus non vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit que preparauit deus diligentibus se nē. Has nunc diuicias possident sancte virgines cum cristo in celesti patria. Et excellēter beata katherina que supergressa est vniuersas. Hec de primo. Quantū ad secundū videndum erit de excellencia b. virginis katherine quō ipa supergrediat vniuersas ¶ Pro quo notandū q̄ bt̄a virgo katherina post virginē matiā ceteras virgines in trib⁹ ē supgressa triplici vicz merito ī quo singulariſſime placuit xp̄o spōso suo scz merito vginitatis. martirij ⁊ p̄dicationis. Ex hoc aūt triplici merito triplex sibi debet aureola. Primo aureola vginū rōe sue excellentis vginitatis q̄ pluries vt patebit impugnata suā castitatē ītactā seruare voluit soli xp̄o in hoc mundo tāq̄ singulari et amātiſſimo sp̄oso

B

De hoc legitur historia quam etiaz refert sanctus Vincencius ordinis predicatorum in quodam sermone de sancta Katherina q cum esset magni regis videlicet Costi filia. dum esset septem annorum a patre ad scolas ponitur ⁊ dum bene indolis esset liberalibus studijs traditur. Mortuo vero patre multi principes in conjugem eam habere affectabant. Quadam vero vice speculum inspexit ⁊ pulchritudinē suam considerans dixit intra se. Preter me nunc pulchriorem vidi. nullum ergo maritum accipiaz nisi sit tam pulcer. nobilis ⁊ sapiēs sicut ego. Erat autem quidam heremita sapiens iuxta ciuitatez. ad quem cristiani iudei ⁊ pagani confluebant. Ad hunc Katherina veniens prehabita narrauit. Cui ille. si vis ordinabo tibi virum nobilem pulchrum ⁊ sapientem cui similis inueniri non potest. sed timeo ne te ducat. cui illa. Rogo attente vt mihi ostēdas eū vt illū videam. Cui ille. Expecta me. Et oblata ymagine virginis filium in brachijs habentem dixit Katherine. Ille similis est illi de quo dixi. Cui katherina. Virgo virum nullum ducam nisi habuero istum. Et sic recedens nocte illa apparuit ei virgo gloriosa filium suum habens i vlnis suis. quem videns katherina dixit virgini. Date mihi hunc iuuenez. Mater filio. Accipies hāc virginem in sponsam. Et noluit sed magis renuit. Pro quo beata katherina ingemuit adeo vt a somno excitaretur. Et accedens katherina heremitam singula enarrauit illi. Et ille gauisus valde katherine dixit Et filia pdixi tibi q te nō duceret quia ei non placeres ꝫ scio fontez in quo si baptisaberis ei placebis et cepit ei predicare de passione Cristi. Tandem baptizata domum rediit iocunda. Eadem vero nocte iteruz apparuit ei in somnis virgo gloriosa cum suo dilecto filio dicens ei. Katherina vis filiū meum in sponsum. Cui illa. Volo domina. Tunc ait mater ad filium. Vis illam in sponsam. At ille. Volo. Et sic eam sibi cum annulo desponsauit. Et tunc mater cum filio disparuit. Excitata katherina annulum i digito inuenit quem in amore Cristi iugiter portauit. Ecce iam patet quomodo Cristus eam specialiter in sponsam elegit cui et ipsa suam virginitatem intactam seruauit merito ergo sibi aureola virginum debetur. Ratione secundi meriti videlicet passionis debetur sibi secunda aureola videlicet martirum qua cristus eius sponsus eaz singulariter coronauit propter multiplicia vt patet supra tormentorum genera que passa est pro fide ⁊ amore spōsi sui cristi dominiq ad mortez Tercio ratione meriti predicationis debetur sibi tercia aureola scilicet doctorum qua iterum Cristus eam specialiter coronauit eo q cuz sapientibus scilicet oratoribus disputauit et eos deuicit ⁊ ad fidem conuertit. q autem ratione istius triplicis meriti triplex sibi debeat aureola habetur per magistrum distinc. xlviij. quarti sententiarū et doctores ibidem.

De sancta katherina

¶ Diceres cur solum sunt tres aureole ⁊ non plures ⁊in quo differt aurea ab aureolis. Ad hoc dicūt breuit doctores ibidē q aurea ē premium essenciale videlicet gaudium de deo ⁊ debetur victorie ī communi. Et sicut aurea principaliter ē in anima. sic etiam aureola sed per redundanciam in corpore erit quedam decencia ⁊ fortitudo singularis representatiua aureole predicatoꝝ in ore virginibus in illa parte martiribus in cicatricibus. vel alijs partibus corporis secundum genus martirij vt statim ex aspectu corporis sciat̄ qualis quisq; martir fuerit virgo vel doctor. Est enim aureola premuim accidentale essenciali superadditum. et sc̄m bonauenturā est quidam decor in corpore vel gaudiū de tali decore ⁊ victoria. ⁊ sic totalis aureola est decor in corpore ⁊ gaudium in anima de tali decore et operiꝫ excellentis victorie pro xp̄o factis quibus sanctus talem decorem et singulare gaudiuz meruit. Aurea autem nihil aliud est q̄ premium essenciale beatorum siue beatitudo essencialis consistens in clara dei visione ⁊perfecta cum gaudio fruitione qō habent beati in deo clare sic viso ⁊ amato. per quam beatitudinem rationalis creatura perfecte ꝺiungitur deo. ⁊ dicitur corona per similitudinem quia meritū quo illud premium hic meretur fit cum quadam pugna. sc̄m illud Job. vij. Milicia ē vita hominis sup terrā. mō victorie debetur corona. Dicitur etiam corona ideo q; per hoc premiū fit homo particeps diuinitatis quodammodo ⁊ sic p hoc fit particeps regie dignitatis. sc̄z illud Apoc. v. Feciſti nos deo nostro regnum ⁊ sacerdotes. Corona autem est proprium signum regie dignitatis. ⁊ ideo essenciale p̄mium quo homo sic fit particeps deitatis ⁊quoddammodo regie potestatis dicitur corona. Etiam corona significat quandam perfectionem ratione figure suc circularis que est perfectissima figuratiū eo q nō hz̄ inicium neq; finē. Et ex hoc etiam conuenit pefectioni beatorum in patria que finem nō habet sicut corona in sui rotunditate Aureola autem dicitur coronula diminutiue et est premium accidentale vt supra. Sunt autez tres aureole ⁊ non plures. Primo ideo quia solum sunt tres vires anime scilicz rationalis cui debetur aureola confessorum. concupiscibilis cui debetur aureola virginum. Irascibilis cui debetur aureola martirū Secundo ideo quia tres sunt principales inimici anime ꝓpter quoꝝ victoriā dant̄ aureole. Pro victoria carnis dat̄ aureola virginum Pro victoria demonis] aureola cōfessorum. Et pro victoria mundi aureola martirū. De quiꝫ ī alijs sermonibꝫ meis plura diuique breuitatis gracia transeo. Dubitatur ex quodictum est q beata katherina triplici merito supgredit̄ oēs alias virgines post virginem] martam videlicet merito virginitatis. martirij ⁊ p̄dicationis. in quibus tamen excellit alias virgines merito virginitatis cum et alie virgines castissime fuerunt vsq; ad fi

nem vite sue amore sponsi sui dñi nostri Jhesu cristi vt Barbara Margaretha Dorothea Agnes ⁊c. ⁊ multe alie. Ad hoc dicendum est q̄ beata katherina iuxta thema supergressa est vniuersas, alias ī diuicijs quas acquisiuit merito virginitatis patet quia tanto est virginitas maioris meriti quanto plura habet trahencia ad inconuenienciam quibus resistit. ¶ Et talis fuit virginitas beate katherine Et hoc ostēdi potest ex quīq̄ causis, videlicet iuuentute, quia erat tunc, xviij, annorum. Pulchritudine quia erat incredibilis pulchritudinis. Habūdancia quia successit parentibus in diuicijs. Libertate et securitate quia domina suorum remansit ⁊ multiplici sollicitutiōe siue temptatione quia muneribus et terroribus agitata et pulsata. Primo dixi q̄ iuuentus eam merito trahere debuit ad carnis libidinē quia tunc erat, xviij. annorum q̄n cum cesare ⁊ oratoribus disputauit. Cū ī ā pater eius esset defunct⁹ et mater et ipsa sola domi relicta ī delicijs. Juuentus autem multis ē causa lasciuie sēm illud Ecclesiastes, xj. Adolescencia eñ ⁊ voluptas vana sunt sed iuuentus sibi nocere non potuit quia cordis maturitatem seruauit sēm illud Sapiencie, iiij. Cani sunt sensus hominis ⁊ etas senectutis vita immaculata ⁊ corpus suum castigando in seruitutem redegit. Exemplo apostoli, j. ad Cor. ix. Secundo habuit pulchritudinem quia vt dicitur in eius legēda erat incredibilis pulchritudinis ⁊ omniū oculis admirabilis videbatur. Pulchritudo autem mirabilis vt frequencius est causa ruine. Ideo statim post verba thematis puerbior̄ vltimo sequitur. Fallax gracia et vana est pulchritudo mulier timens deum ipa laudabitur. Et proverbior̄, xj. Circulus aureus ī narib⁹ suis mulier pulchra et fatua. Videmus enim q̄ pulchre maiores habent temptationes extraneas q̄ deformes, pulchritudo autez corporis exterior beate Katherine nocere non potuit, quia post baptismuz solum de pulchritudine interiori cogitauit sēz illud ps. xliij. Omnis gloria eius filie regis ab intus. ¶ Hanc autē occasionem peccati per pulchritudinem vitari voluit quidam adolescens nomine spurus de quo narrat Valerius maximus libro quarto q̄ cum essz excellentis pulchritudinis ⁊ mira specie plurimum feminarum illustriuz sollicitaret oculos ⁊ ex hoc viris earum ⁊ parentibus se suspectum sentiret oris decorem vulneribus abstulit deformitatem q̄ sue faciei magis esse voluit q̄ pulchritudinem esse irritamentum aliene libidinis. Ecce iste pulchritudinem faciei deposuit quam omnes naturaliter desiderant, et nos per contritionez nolumꝰ amouere turpitudinem faciei spiritualis que naturam deformat oculos dei ad iracundiam prouocat. Debet autem peccator facere diligenciam ad recogitādū peccata ppria, nō aliena nisi causam talibus dedisset vel aliquā culpā in talibus haberet nō fraterne arguēdo. Tercio habuit rerum habundanciam

quia patri suo qui rex erat in diui-
cijs magnis successit. Ista autem
habundancia sicut ⁊ voluptas so-
let esse multis occasio luxurie scdm
illud ps. lxxvij. Prodijt quasi ex
adipe iniquitas eorū. quia diuites
frequenter sunt in crapula que mo
F uet ad luxuriā. ¶ Vnde Bernhar.
ī parabola de ethiopissa dicit. Tria
sunt per que diabolꝰ precipue capit
animas puellarū scilicet pecunia
auro ⁊ argento. potatione vini et
choreis. Ecce quomodo virgines
tripliciter decipiuntur. Inter oīa
enim cristianorum certamina sola
duriora sunt castitatis prelia. vbi
quotidiana pugna ⁊ rara victoria
vt dicit August. in quodā sermo-
ne. Hec aūt beate Katherine noce
re non potuerunt quia habundan-
ter seruauit temperanciam. scdm
illud pruerbioꝝ. xxx. Est quasi di-
ues cum nihil habeat. ⁊ est quasi
pauper cum in diuicijs multis sit.
Quarto habuit libertatem ⁊ securi
tatem quia sui et suoꝝ dña remā-
sit. nimia autem libertas in mulie
re est periculosa. Ideo dicit Eccīa
stici. vij. Filie tibi sunt serua cor-
pus illarum ⁊ non ostendas hilarē
faciem tuam ad illas. Et in ps. vt
supra dicitur de hijs que habent li-
bertatē ⁊ securitatē. in labore hoīz
nō sūt ⁊ cū hoībꝰ nō flagellabunt̄ ꝫ
cuz quibus flagellabuntur. certe si
non penituerint cum demonibus
Ideo sequitur in ps. Ideo tenuit
eos superbia operti sunt iniquita-
te ⁊ impietate sua. Et ibidem seq̄-
tur. Prodijt quasi ex adipe ⁊c. Sz
quamuis beata katherina fuit libe
ra ⁊ secura habuit tamen dei timo
rez ideo sibi libertas ⁊ securitas no
cere non potuerunt secundum illd̄
prouerbioꝝ vltimo. Mulier timēs
deum ipsa laudabitur. Quinto pas
sa est multiplicem sollicitationē
siue temptationem. sollicitatōem
fuit muneribus ⁊ terroribus. mul-
te autem sunt virgines aut mulie
res que ad vnam horam cadunt in
luxuriam videlicet vel per munera
vel per terrores. ¶ Sed diceres quo G
modo fuit sollicitata muneribus
cum diues fuerit. Respondetur tri
pliciter. quia tirannus tria sibi pro
miserat munera scilicet diuiciarū
copiam infinitam. secundo digni
tatem maximam vt videlicet se-
cunda esset in pallario post regi-
nam. ⁊ gloriam immensam vt si
bi in foro erigiret statuā ⁊ ab om
nibus eam adorari faceret. Sz be-
ate katherine illud nocere non po-
tuit quia diuicias contempsit. dig
nitates respuit ⁊ gloriam munda-
nam abhoruit. propter quod dixit
tyranno persequenti eam. Desine
talia dicere. que nephas est etiam
cogitare. ꝙ autem terroribus fuit
impulsata patet quia comminati
onibus ⁊ tormentis. Istud autem
sibi nocere non potuit quia pro cri
sto mori non timuit. Iuxta illud
Mathei. x. Nolite timere eos qui
occidunt corpus ⁊ post non habēt
amplius quid faciant. sed pocius
eum timete qui potest corpus ⁊ ani
mam perdere ⁊ mittere in gehen-
nam. Ex hijs patet quomodo be-
ata virgo Katherina supergressa
est vniuersas. Alias virgines in v̄
ginitate. que enim virgo tot rem-
ptatiōibus habuit. ⁊ vbi nuncinus

niretur virgo que in tot temptationibus staret habens tales carnis temptationes quintuplices ⁊ grauissimas. De nulla etiam virgine legitur que sic fuisset iuuenis. pulchra. habundans. libera ⁊ secura. Et cum hoc multipliciter muneribus ⁊ terroribus temptata. Recipiant ergo omnes virgines exem̄ in hac p̄clara virgine ne cadant in carnis temptationes. ⁊ si temptāt̄ vt resistant fortiter sicut fecit sancta katherina. Ideo deberent omnes virgines ⁊ vidue ymmo ⁊ maritate temptate ad luxuriā implorare auxilium beate virginis Katherine. quod vtiq; esset efficacissimum sicut ipsa in sua passione a sponso suo hoc īpetrauit. Dubitat̄ scd̄o quō beata virgo katherina alias virgines supergredit̄ siue excellit officio predicationis cuz tñ inhibitū sit mulieribus predicare vt dicit apl's. j. Cor. xiiij. Mulieres in ecclesijs taceant. ¶ Ad hoc dicendū est ꝙ licet inhibitum sit mulierib⁹ officium p̄dicationis vt habet̄ in canone. xvj. q. j. addicimus. ⁊ dis. xxiij. mulier. Quibusdam tñ a spiritu sancto fuit hoc ꝯcessum ex quadam p̄rogatiua gr̄e singularis. Et dicit glo. p̄dicti capl'i mulier super verbo nō presummat. Hoc em̄ sacerdotale est officiū. Et notanter dicit textus capl'i. Mulier viros scz docere nō p̄summat. ⁊. xxxiii. q. v. c. mulierem dr̄ masculos. Beata ergo katherina v̄bū dei p̄dicauit ex singulari p̄rogatiua. ⁊ multos ab errore conuertit. Et quātū ad hoc supergressa est vniuersas. Diceres tamen etiam alie virgīes ⁊ mulieres p̄dicauer̄t ex singulari p̄rogatiua ⁊ gr̄a spūsscti. sicut Maria magdalena Martha Barbara et sic de alijs quomodo tunc katherina in hoc officio supergressa est vniuersas Respōdet̄ ꝙ licz alie etiam predicauerunt tamen omnes supergreditur katherina post virginem Mariam. Alie enim conuertebant homines populares. hec reginam ⁊ principem sicut vxorem Maxencij imperatoris ⁊ porphirium principem milicie. Alie conuertebant simplices ⁊ illitteratos. hec autem conuertebat quinquāginta rethores ⁊ philozophos ex varijs p̄uīcijs vocatos ⁊ electos. Alie erāt contente simplici eruditione. Hec autem per varias conclusiones sylogismoꝝ allegorice. methaphorice et mistice cū cesare ⁊ oratoribus p̄dictis disputauit ⁊ illos conclusit. Alie in predicando habuerunt sapienciā infusaz. hec aūt vltra hoc habuit scienciā acquisitā in septē artibus liberalibus ⁊ maximaz cū hoc habuit eloquenciā. ꝓpterea dixit īperator oratoriib⁹. Est apud nos puella spūsancto ⁊ prudencia incōpabilis. Similiter dixit katherine Audiuim⁹ tuā eloquenciā ⁊ mirati sum⁹ tuā prudenciā. Ip̄a em̄ habuit magnā ꝯstanciā dicens. Fac quecunq; aīo ꝯcepisti paratā enim me vides ad oīa sustinēndū. sic et dixerūt rethores. Null⁹ añ nos vnq̄ stare potuit quin a nobis vinceret̄. hec aūt puella sic nos vicit vt ꝯtra eā aliquid dicere aut oīno nescimus aut peuitus formidamus. Ecce quō b. v̄go katherina officio p̄dicationis alias v̄gines precellit.

J ¶Dubitur tercio quō beata virgo Katherina supergredieur vniuersas merito martirij. Respondet ꝙ multipliciter. nā alie vnū vl' duo genera martirij passe sunt. hec aūt quintuplex genus martirij passa ē vt patet infra quia fuit quintupliciter punita vicz scorpionibus flagellata ß in remediū ab angelis celesti vnctione vncta fuit in carcere Sic flagellata ⁊ lacerata in obscuro carcere clausa ß in remediū celesti luce ꝑfusa ⁊ a xp̄o visitata. Fame cruciata. xij. dieb⁹ sine victu in carcere sed columba cibū deferente nutrita. Su ꝑ rotas horribiles extensa. ß ab angelo rota destructa multitudine gentiliū interfecta. demū decollata ß ab angelis in montem sinay deportata. Sed ꝯtra acerbitatem haꝝ penaꝝ habuit quintuplex adiutoriū siue quinq; adiutoria diuinaꝝ ꝯsolationū supra dicta ¶Dubitat quarto ex quo beata katherina tantū ē perpessa martiri
K um in quo tñ eius martiriū ē priuilegiatū siue honoratū. Respondet ꝙ in trib⁹ vicz qꝛ habuit honorabile obsequium angelorum per spacium vigīti dieꝝ. Honorabile sepulchrum in monte sinay angelicis manibus p̄paratū. Gloriosum miraculū qꝛ oleū stillauit de eius corpe. De primo patet qꝛ angeli ꝯsueuerūt deferre aīas. ß in b. katherina detulerunt eius corpus. ymmo sic sibi obsequio fuerunt ꝙ in vita sua sibi obsequiū p̄buerūt sicut cū angel⁹ in ꝯflictu cū rethorib⁹ ip̄am ꝯfortauit. ⁊ in martirio suo dū ei⁹ plagas punxit. ⁊ post mortē dū multitudo angeloꝝ eius corp⁹ ad mōtez sinay ꝑduxerunt. De scd̄o ꝙ habuit honorabile sepulchrum patet q̄a in monte sinay sepultū ē corpus ꝙ fuit signū magne amicicie ⁊ sapiēcie cū deo vt ibi sepeliret vbi deus legem dedit Moysi ⁊ cum eo familiariter vt cū amico locutus ē. Et ibi Moyses q̄dragīta dieb⁹ ieiunauit. De tercio ꝙ habuit miraculuz gl̄iosum qꝛ de eius corpe oleū emanauit significando ꝙ ipsa pia et misericors extitit quia per oleū misericordia significat. Oleū cm̄ habet virtutē penetratiuā. sic ei⁹ cor miseria pauperum penetrauit. oleum etiam sup̄natat omnib⁹ liquoribus. ita misericordia animaz ad dei similitudinem eleuat ⁊ sibi preceteris virtutibus assimilat luc̄ vj Estote misericordes sicut ⁊ pater vester miseritors est. sic b. virgo katherina suis dilectis se inuocātib⁹ misericordiam impendit. ¶Qd̄ bene declarat Petrus rauēnas in li. L
gestoꝝ notabiliū de beato Sabīo Mediolaneñ. ep̄o qui katherinam a iuuentute sibi sponsam elegit. et post virginē mariā deuote sibi seruiuit. vnde cū ad terram sanctam cum abbate cassino theodorico de monte ꝓfectus ad tumbam sancte katherine ꝓcesserunt adiunctis sibi duobus capellanis. sex militibus. et famulis trigīta. in pede montis crudelissimum ducem sarracenum obuiam habuerunt qui eos detinuit nec ascendere montē vt petebāt permisit. sed lingua. naribus. auribus ⁊ summitatibus digitorum ⁊ pedum amputatis. ⁊ membra iussit vt igne cremarentur ⁊ sic semiuiui in montē vehetent dicēs. Vi

debo quid valeat sepulchri huius visitacio. Et adiecit. Cum vobis membra renascentur quod impossibile est fidei vestre adherebo. et sic iussit illos in animalibus ad sepulchrum deduci vbi mox abbas moritur Sabino orante sicut potuit. Crica medium noctis vero mons sinay totus contremuit tantusque pauor ducem inuasit vt inde effugere vellent sed non potuerunt. lux tunc desuper venit vt dies putaretur per trium horarum spacium vt non solum vicini sed etiam sarraceni in remotis locis constituti hora eadem vigilantes diem clarum cerdiderunt fore factum et sinay montem in solem conuersum estimabant. et ecce beata katherina de sepulchro processit et membra truncata sabini episcopi inunxit et statim pristine sanitati sunt restituta. Inde sabinus plenus gaudio pedibus eius se aduoluit. Cui ipsa ait. Christus sponsus meus paratus est me honorantes honorare. mane offer sibi sacrificium. et de oleo quod sudat de sepulchro meo singula membra abbatis perunges et pristine restituetur sanitati et apprehendens eius dexteram preciosum annulum digito eius imposuit et cartulam tres rigas habentem. Prima. Sabine hec lrefunt signa inter me et te perpetue dilectionis. Secunda. Fecit tibi meritum ingens dolor. faciet tibi gaudium vehemens amor. Tercia. Ducem baptizabis sanus ad propria remeabis sicque decennio laudabiliter expleto mecum eris in celesti pallacio. quod factum est. vnde et hec carta cum annulo hodie cernuntur in mediolano. prefatus autem dux mane ascendens montem inuenit episcopum celebrantem et obstupuit. et post vnctionem abbatis omnibus videntibus reuixit omnibus membris integre. quo viso dux cum multis compungitur et ab episcopo baptizatur. Et quia sine heredibus erat terram suam vendidit et magnam substanciam fratribus in monte sinay distribuit. rome profectus in monte cassino factus est monachus beate vsque ad finem vixit. et monasterium virginum quod aula dicitur fundauit de suis facultatibus sufficienter. Aliud exemplum de monacho rothomagensi qui ad eius sepulchrum venit et septem annis in eius seruicio mansit. et orationibus suis vnum artirulum de manu eius impetrauit in cuius morte katherina affuit. et videntibus fratribus animam eius choris angelorum sociauit. Aliud exemplum cuiusdam adolescentis sibi deuote singulis diebus mane ecclesiam in beate katherine honore consecratam visitantis vxorem vicinam partui spum zelotopie sibi manus inicientem quod aliam accederet ad preces ipsius suscitauit. Item paruulum filium regis anglie timore sui magistri de ponte cadentem ad clamorem prefati magistri. O domina katherina suscipe et tuere eum sub vndis per diem naturalem tanquam in domo conseruauit illesum. Item de sacerdote traiectensi qui in festo katherine faciebat solemnitatem et conuiuium cuius cameram infregerunt fures tempore diuinorum qui acrisia percussi ianuam egredi non potuerunt et abscisum caput canis contra eos latrauit. donec familia et sacerdos venientes fures deprehenderunt. Ecce quanti meriti est beata virgo katherina. ¶ Hanc autem virginem katherinam deus mirabiliter glorificauit in vita. in morte et post mortem. in vita cum sapientissimos doctores edocuit de

vno deo vero colendo Jhesu cristo et eos conuicit ⁊ ad passionē vna cū Porphirio principe ⁊ regina perduxit vt patet supra. In morte nā alijs sanctis legitur xp̄s apparuisse ⁊ ip̄os vocasse vt Johannē euangelistam. Alij leguntur oleū sudasse. vt Nicolans. Walpurgis. Alij in passione lac pro sanguine fudisse vt Paulus. Alijs legit̄ sepulchrum p̄paratū angelicis manibus vt clementi in mari. Alij legunt̄ in suis peticionibus exauditi etiā pro inimicis vt Stephanus. Sed hec oīa fuisse in beatissima virgine katherina testat̄ eius legenda. eius etiā sepulchrum ⁊ monasteria ibidē cōstructa tricentoꝝ monachoꝝ fertur Soldanus ⁊ alij sarraceni multū honorare ⁊ personis ibi seruientib⁹ largiter prouidere. precipue hijs q̄ habitant sub montesinay in monasterio. sub quo sunt alij. xij. fratres per girum ecclesie in monte in cellis habitantes. Post mortē etiam deus eā glorificauit q̄ triplici aureola vicz martirū. doctorū ⁊ virginū eā ornauit. Fuit etiā v̄go. xviij annorū cū Maxenciū ⁊ alios ydolatras arguit ⁊ ꝯclusit. Fuit etiam doctrix illoꝝ quos conclusit ⁊ tandē martir effecta omnia tormētoꝝ genera ꝓpter cristum pro nihilo reputauit ⁊ totam vitam suam deo dicauit. vnde benemerito nō soluz corporis ⁊ anime ꝯmunibus dotibus beatorum deus eam glorificauit sed ⁊ pluribus gracijs ⁊ priuilegijs eam magnificauit in vita. in morte ⁊ post mortem vt audistis vbi iam vltra multos sancios tribus aureolis resplendet in celis.

Ipsam ergo hodie deuote imploremus vt deum oret ꝑ nostris reatibus. quia si deus eā exaudiuit hic in terris quando non clare cognouit defect⁹ nostros quanto magis illam nunc exaudit in celis cū clare omnes defectus ⁊ etiam necessitates se implorancium cognoscit. ⁊ maiori caritate sponso suo dn̄o Jhesu cristo iuncta conregnat per infinita secula Amen.

Sermo de sancta Barbara. cvij Wann. xxiij.

Quesiui mihi eam sponsaz assummere ⁊ amator factus sum forme illius Sapīe. viij. In hijs v̄bis salomon ostēdit quantū habuerit desideriū et affectionem ad sapienciā inueniendā. quantū etiaz habuerit amorez ad eā nunc inuētam adeo. quia dilexit eā tāq̄ spōsam. Possunt autem hec v̄ba conuenienter recitari ad laudem gloriose virginis Barbare vt per ea detur intelligi quantū desideriū assūmendi eā in sponsam habuerit dei filius dicens. Quesiui ⁊c. Ac si diceret. Ex multis illam specialiter q̄siui mihi assummere in sponsam ꝓpter ornatum morū ⁊ vite illius. ⁊ hoc est qd̄ sequit̄. ⁊ amator factus sum forme illius. nō vtiq̄ forme siue pulchritudinis exterioris. q̄ vana est ⁊ transitoria ⁊ multis laq̄um prestat eterne damnationis. ꝫ forme interioris in anima que est in ornatu virtutum. Quia omnis gloria filie regis ab intus. vt audistis supra in festo katherine ⁊ alijs festiuitatibus virginum ⁊ beate v̄

ginis. Ideo ratione interioris pulchritudinis dominus quesiuit ⁊ assumpsit sibi in sponsam beatã Barbaram ⁊ factus est amator forme illius. Pro gracia Aue Maria.

Quesiui mihi eaz sponsam ⁊c. vbi supra. In quib⁹ verbis duo nobis insinuantur pro laude virginis Beate ⁊ martiris Barbare. Primo ipius spõsi dignitas ⁊ desiderium ad sponsam suam beatam Barbaraz et perconsequens ad quamlibz animam virtutibus ornatam. dignitas quia deus. ego scilicet deus. desiderium quesiui mihi eam sponsam. Secundo insinuatur inter sponsum ⁊ sponsam singularis amicicia ⁊ caritas cum subiungitur Et amator factus sum forme illi⁹

A ¶Circa primum cum dicitur quesiui eam mihi sponsam. Est notandum sicut sponsus naturaliter desiderat sponsam propter prolem. ita dei filius desiderauit beatam Barbaram in sponsam propter prolez Proles autem propter quam Cristus desiderauit sponsam suam nichil aliud est q̃ opus meritorium. Desiderauit ergo Cristus spõsam suam quia sciuit multiplicem prolem ex ea genituram. id est habundanter opera bona per eam perfici. Ideo merito eam desiderauit tã q̃ arborem fructiferam. De hac prole etiam ait saluator. Matthei. vij. Omnis arbor bona facit fructum bonum. Diui notanter sicut sponsus naturaliter desiderat sponsam propter prolem. Ita enim ait philozophus secundo de anima. q̃ naturalissimum operum in viuentibus est generare sibi simile. licet cõtraria intentione ⁊ peruersa ⁊ quã doq̃ per volupcatem carnis extracta ratione plures sibi sponsas querunt non propter prolem sed propter delectationẽ. ¶Et timeo qđ B dolendum est q̃ illorum sit maior pars non attendentes triplex bonum matrimonij scilicet fidem prolem ⁊ sacramentum. vt dicit magister in quarto sententiarum disti. xxxj. Et subdit ibidem. ⁊ sunt verba Augustini. In fide attenditur ne post vinculum coniugale cum alio vel cum alia cocatur. In prole vt amanter susapiat ⁊ religiose educatur. In sacramento vt coniugium non separetur ⁊ dimissus vel dimissa nec causa prolis alteri coniungatur. possunt tamen vt magister ait separari corporaliter causa fornicationis vel causa religionis ex communi consensu sed non sacramentaliter si sunt persone legittime coniuncte quia adhuc semper manet vinculum coniugale inter eos. Ex illis patz q̃ si quis ducit vxorem solum causa delectationis non causa prolis aut vitande fornicationis non tãq̃ sponsam sed tanq̃ meritricem eam desiderat. Secundo patet q̃ cristus dominus in sua sponsa beata Barbara inuenit spiritualiter oĩa tria bona matrimonij p̃dicta. fidẽ q̃ nunq̃ p⁹ fidẽ susceptam ad ydola aut creaturã fidẽ quertit ⁊ opib⁹ eam ornauit. Prolẽ q̃ multa opa bona sponso suo valde placencia perfecit in prosperis ⁊ in aduersis. vt docet eius legenda. Sacramentum quia vinculum fidei promisse ⁊ ꝯiugij cũ cristo vsq̃ ad mortẽ nõ

irritauit et post mortem eternaliter sibi in celestibus ꝯiuncta manet. ¶ Scdo notandū ꝙ xp̄us dn̄s sponsam suā quesiuit non in loco carnalis voluptatis qꝛ locꝰ ille lutosus ē. Nō decet aūt regē regū in luto recumbere. quieuit aūt in arto presepio. qui ergo vult vt xp̄s dn̄s aīam eiꝰ assummat in sponsaz vadat ad presepiū arte pnīe ⁊ asperitatis. ille em̄ est locus ꝯgruꝰ tanti sponsi. considera matrē sponsi cuiꝰ purissima virginitas abhorret ꝓstibulum voluptatis ꝫ non abhorret eius ꝓfundissima hūilitas stabulū paupertatis putas aūt ꝙ filius dimittat matrē suā solā in stabulo ⁊ veniat tecū iacere in ꝓstibulo absit Scdo xp̄s sponsus uō quesiuit spōsam suā in foro mundane negotiationis vbi ē ꝯcupiscencia oculoꝝ id est cupiditas terrenoꝝ. Sed ī cubiculo deuote orōis patet quia non est negociator terrenorū sed aīaꝝ qui vult ergo aīam suā xp̄o despōsare videat vt mundat domū conscienciē sue ꝑ ꝯtemptū terrenorum Cañ. iij. Per vicos ⁊ plateas quesiui ⁊c. et nō inueni. Et sequit̄. Pꝰ paululū cū ꝑtraussissem scz tumultū mundi inueni quem diligit aīa mea. Tercio xp̄s nō querit spōsaz suā ī comitatu pompe secularis sz in tēplo vbi ē domꝰ orōis. patz ex illo p̄s. Audi filia ⁊ inclina aurem tuā. Et sequit̄. Et obliuiscere populū tuū. Ideo dicit saluator Mathei. v. Tu aūt cuz oraueris intra cubiculū tuū ⁊ clauso ostio ora patrē tuū in abscōdito ⁊ reddet tibi. Sicut em̄ xp̄s dū a maria quereret̄ nō ē inuentus in foro vel seclari pōpa sz in templo docēs luce. ij. Ita nec vult querere sponsaz suā ī publico vel in mundano ꝯuētu sz in tēplo hoc ē in ꝯscīa pura. Ex ill̄ patet ꝙ xp̄s dn̄s nō querit sponsaz suam in loco vbi fetet ꝯcupiscēcia carnis sz in arto pnīe p̄sepio. nō in foro vbi feruet ꝯcupīa occulorū sz in secreto cōscīe. nec in comitatu vbi regnat supbia vite sed in scola humilitatis in templo vicz materiali et spirituali. Ex quo infert̄ ꝙ dn̄s in triplici loco querit sponsaz suā vicz in pnīa. in pura ꝯsciencia. ⁊ ī templo. Quecūqꝫ ergo aīa vult desponsari xp̄o spōso dignissimo viuat in castitate nō in voluptate. ī ꝯscīe puritate. nō tp̄aliū rerum cupiditate. et hūilitate. nō in tumore superbie. Hoc vtiqꝫ fecit beata v̄go et martir Barbara que nō mānsit in luto ꝯcupīe carnalis qꝛ pr̄e eam volente desponsare potenti respuit carnale ꝯiugiū. Nō inhabitauit in foro siue in publico sz reclusa in turri. nō vixit in fastu supbie sz in hūilitate qꝛ magis hūilitate voluit ꝑ xp̄o ꝯfusiones et v̄bera sustinere q̄ꝫ in supbia diabolo militare ¶ Ideo dignissimus sponsus xp̄us dn̄s. ymmo non solum dei filius sz et deus pater et deus spiritussanciꝰ ip̄am in sponsam assumpsit. sicut ip̄a misteriū trinitatis sponsi sui in misterio trium fenestrarum in turri represeutauit. Ecce alloquitur beatā Barbarā. d̄s pater dicēs Quesiui mihi eā spōsam assummere. Dicit ad eā d̄s filiꝰ. Quesiui mihi eā spōsaz assummere. et d̄s spūsstūs. dicit. Quesiui mihi ⁊c. Pr̄ vt ostēdat in ea suā potenciā quia di

lina sibi assistente virtute ⁊ potencia nec verbis nec verberib⁹ nec verecundia vinci potuit vt recederet a sponso suo. nou vtiq; verbis et persuasionibus patris nec iudicis iduci potuit vt ydola coleret licet minas mortis adderent. neq; verberibus patris qui multis verberibus ⁊ vulneribus eam affecit. ⁊ omnia victualia ei subtrahens. in opaco carcere eam recluſit. neq; verberib⁹ iudicis qui iussit eam nudam multis plagis torqueri ⁊ membra lesa aspero cilicio fricari ita vt tota in sanguine volutaretur ⁊ postea eaz iussit in carcerē mitti. sed assistente sibi potencia patris vinci nō potuit. Filius aūt sibi eā sponsaz que siuit vt in ea ostenderet suam sapiēciam. Numquid magna virginis sapiencia q̄ misterio triū fenestratum in tutri ad eius imperium factarum personarum trinitatem ī diuinis exposuit ⁊ essencie vnitatē dicens. Tres sunt qui mundum illuminant pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus vnus deus. Ecce quō fuit in ea ostensa sapiencia filij. Ideo cristus dñs sponsus suus cam p⁹ plagas et vulnera in carcere reclusam p̄fortauit cum ingenti luce sibi apparens ⁊ ab omnibus vulneribus et plagis eam sanando liberauit. Spiritusscūs vero sibi eā sponsaz quesiuit vt in ea oñderet suā bonitatē. Qd̄ factū est quia dū Barbara a p̄o in carcere sanata altera die p̄sidi adduceret videns eā sanam et nolle acquiescere suis monitis ī colendis idolis vngulis ferreis eaz lacerari ⁊ lāpadib⁹ ardentib⁹ ꝑcremari. ⁊ malleo caput ei⁹ tundi ꝑcepit. qua ⁊ orante ad dñm ne eaz derelinqueret iussit mamillas ei⁹ p̄cidi ⁊ nudā eam in publico trahi ⁊ de nouo affligi. qua iterum orāte angelus e celo missus eā stola candida operuit. quā tandē iudex decollari precepit. Cū itaq; pater ei⁹ fune in collū missō eā ad decollandum duceret virgo ex magna pietate. bonitate ⁊ caritate p oīb⁹ qui sue passionis memoriam agerent orauit vt de⁹ sua misericordia illos visitaret ⁊ veniā peccatoꝝ p̄cederet. ⁊ vox e celo intonuit q̄ exaudita esset. Hoc intellige de illis qui sua peccata detestant cū ꝓposito amplius ea cauendi. ⁊ p eis satisfaciendi. Ecce quō spūssanctus ī ea ostendit suā bonitatē ⁊ caritatē. finita aūt orōe a p̄tio patre decollatur qd̄ merito cunctis est horribile ⁊ terribile audire. De nullo itaq; sancto neq; sancta legitur q̄ a proprio genitore taliter vitam finuisset sicut sancta Barbara p quo meritō sibi a suo spōso dignissimo specialis ē parata corōa ⁊ glia. Circa sedam partem thematis notat amor inter sponsum ⁊ sponsam cū subiungit. Et amator factus sum forme illius. Est notandum q̄ forma sponse quā ꝑps sponsus amat nō est aliud q̄ anima caritate ⁊ virtutib⁹ ornata. sicut cū corpus nō viuit sine aīa ita nec aīa viuit sine caritate siue gra. Caritas enim est forma siue ornamentum omnium virtutum. nam per hanc solaz singule virtutes deo placent ⁊ sine ea oēs displicent. Ideo dicit Gregorius in quadā omelia. Vt multi arboris tami ex vna radice p̄deūt

sic multe virtutes ex vna caritate generant. nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis si nō manet in radice caritatis. Ex quo patet q caritas dat formā ⁊ informat oēs anime virtutes. ymmo oēs anime operationes. huius ergo forme sponsus factus est amator in sponsa christi Barbara. Ita em ipa valde ardebat caritate vt quicqd pro amore sponsi sustineret min⁹ esset q caritas peteret. quia caritas omnia credit oīa sperat. j. Cor. xiij. Ex illis patet q qui vnuz hominem in hoc mundo odio habet quicquid in bonis operibus facit totum perdit quo ad vitaz eternā promerendū quia nō mentit apostolus paulus vbi supra dicēs. Si dedero omnes facultates meas et tradidero corpus meum ita vt ardeam caritatem autem non habeam nihil mihi prodest scz ad meritum vite eterne. Nemo ergo sine caritate de virginitate p̄summat nemo de elemosinis. nemo de orationibus ꝯfidat q: q̄diu inimicicia m̄ corde tenuerit neq; istis neq; alijs bonis placare dn̄m poterit. si ergo vult habere ꝓpiciū dn̄m audiat nō me ß ypm dn̄m dicētē matth. v. Si offers munus tuū ad altare et recordatus fueris q: frater tuus ß aliq̄d aduersuz te. reliuq̄ ibi munꝰ tuū ⁊ vade prius reconciliari fratri tuo ⁊ tūc veniens offers munꝰ tuū ⁊c. Scdo ē notandū q amor ypi sponsi ad sponsam suā vicz aiam caritate ornatam maxime relucet ex pte sponse in operibus bonis exteriorib⁹ que ipa anima ex amore sui sponsi operatur vel pacienter sustinendo aduersa vel se humiliando inter prospera. et maxime quia semper cogitat quomodo sponso suo possit placere interiori ⁊ exteriori opere vt per hoc ad sponsuz suū possit peruenire. ¶ Vnde Bernhardus super cantica tria ista anima curiosa dei non cessat inquirere scilicet iusticiam ⁊ iudicium ⁊ locum habitationis glorie sponsi tanq̄ viam in qua ambulet. cautelaz qua ambulet et mansionem ad quam ambulet. vt de forma iusticie sit formosa. de iudicioruz noticia cauta. desiderio p̄sencie seu glie spōsi casta. talem prorsus decet sponsam pulchram eruditam et castaz Perfectus est in cuius anima hec tria congruenter atq; oportune cōcurrere videbuntur vt gemere seu exultare in deo nouerit. vt simul proximorum vtilitatibus potens sit subuenire placens deo. cauta sibi. vtilis suis. Hec Bernhardus. ¶ Circa hoc diceres ex quibus tam signis potest cognosci amor sponsi ad sponsam. id est christi domini ad animam. Respondetur breuiter q ex tribus vt ostendit Holkot super li. Sapie. c. iiij. videlicet ex ei⁹ dolorosa amissione. ex eius diligēti inquisitione. ex eius carissima redemptione. Primo ergo Christ⁹ dominꝰ spōsus fidelis anime ostēdit amorem suum ad sponsam ex dolorosa amissione sponse. Sapiens em̄ non multū dolet de amissione rei prave. Christus autem sponsus sapientissimus qui est sapiēcia dei patris maiorem dolorem habere se monstrauit. ex amissione paucarum animarum. q̄ si omne

aurum mundi fuisset perditum. Nam suo tempore multa auri talenta perdita sunt ⁊ multe ciuitates combuste ⁊ destructe. pro quibus Cristum nullatenus legim⁹ fleuisse sed pro amissione animarum in iherusalem fleuit Lu. xix. Videns Jhesus ciuitatem Jherusalem fleuit super illam. Glosa. Plangit reprobos qui etiā nesciebant cur plāgebantur sed exultabant in rebus pessimis. Ex quo patet quantum Cristus amat animas si tantum pro amissione earum dolet vt lachrimas emittat. Scd̄o patet illd̄ ex diligenti inquisitione animarū perditaꝝ scd̄m v̄ba thematis. Quesiui mihi sponsaꝫ assummere. Sapiens autem non multum curat si perdit aliquod vile. sed crist⁹ laboriosissime animas perditas q̄siuit ⁊ longo tempore quia pro ipsaruꝫ recuperatione trigintatrib⁹ annis laborauit in paupertate in vilitate ⁊ abiectione in contumelijs ⁊ afflictione. in sanguinis sui multiplici effusione ⁊ sic tandem moriens ad inferna descendit vbi animas q̄s quesiuit inuenit videlicet in limbo patrum ⁊ in purgatorio. scd̄m illd̄ p̄s. Eduxisti animam meam ab īferno. Tercio patꝫ amor sponsi ad sponsam id est Cristi ad animam ex carissima eius redemptione. sapiens enim non redemit rem parui precij precio magno nisi valde illam diligat. Anima autem humana apud diabolum impignorata erat ꝑ qua redimenda xp̄s videns totū md̄m nō sufficere dedit seip̄m scd̄m illd̄ apl̄i. j. ad Coꝝ. vj. Empti estis p̄cio magno. Hꝫ em̄ deus aīam hūanā sibi valde p̄ciosam ⁊ caram in cui⁹ signū in sacra scriptura dicit̄ deus aīas custodire. Nobilis aūt nō custodit īmediate nisi res sibi caras. viliū aūt rerū custodia dat̄ famulis. Jsto mō tp̄alia bona etiā hoibus malis custodiēda cōmittit. Animas vero sue ꝓprie custodie ⁊ angeloꝝ suoꝝ tradit scd̄ꝫ illud p̄s. Custodit dn̄s aīas sanctorum suoꝝ. Et Sapīe. iij. Justorū aīe in manu dei st̄. Sicut em̄ deus maxīe carā hꝫ aīam hūanā. ita ꝑ oīa mali homines suas ꝓprias animas summe paruipendunt. cicius em̄ suos sotulares mundant si maculant̄ aut caligas q̄ꝫ aīas suas. Vnde August. in quodā sermone ⁊ in li. cōfess. Quid est quod vis habere malum dices mihi nihil. non vxorem. non filium. non filiam. nō seruū non ancillā. nō tunicam postremo nō calligā ⁊ tu vis habere vitā malā. rogo te p̄pone aīam tuā callige tue. per simile argumētum probat in li. de doctrina xp̄iana ꝙ hō malus plus diligit mortē q̄ꝫ vitā q: mortē vult habere bonā et vitā malā. ⁊ perconsequens sequitur ꝙ non diligit sed odit animam suam secundū illud p̄s. Qui diligit iniquitatem odit animam suam. ¶ Pro quo est notandum ꝙ de numero peruersorum hominuꝫ aliqui animas suas perdūt. aliqui vendunt aliqui impignorant. aliqui pro nihilo dant. Vendunt cupidi qui pro diuicijs huius mundi exponunt se rapinis. furtis. periurijs. dolosis mercacionibus et symonijs ⁊ hmōi. Vn̄ Eccīastici. x Nō ē iniquius q̄ꝫ amare pecuniam

Hic enim animam suam venalem habet. Secundo sunt aliqui qui animas suas perdunt & tales sunt ociosi negligenter viuentes & accidiosi ad opus bonum non curantes nisi vna dies vadat & alia succedat. secundum illud Eccliastici. xx. Est qui perdit animam suam confusione. Tercio sunt quidam qui animas suas impignorant. Ille enim qui impignorat rem suam non intendit alienare domum semper ꝑ tantū ad tempus alienat ad vsum Tales impignorant animas suas demonibus tanꝯ vsuarijs. quia demones eis mutuant illud qđ volunt videlicet dignitates. diuicias et voluptates. tandem illi senescūt et mutuum soluere non possunt qz vitaz consuetam dimittere nequeunt & sic finaliter pignus perdūt. licet illud cum impignorare incipiunt perdere non proponunt. Nam a principio non proponunt in peccatis vitam finire & tamen ita fit quia consueta vita eos aliud non patitur facere quam illud quod longo tempore fecerunt. Est tamē verum q illorum qui animas suas impignorant sunt duo genera. Quia aliqui diabolo vicioſe pro voluptatibus huius vite de quibus iam dictum est. Aliqui deo virtuose. & tales sunt prelati & curati qui animas suas obligant pro animabꝰ subditorum quorum vnicuiꝯ dicitur illud. iij. Regum. xx. Custodi virum istuz demonstrato suo subdito. Et sequitur. Qui si lapsus fuerit anima tua pro anima illius. Hoc intellige si lapsus fuerit per tuā negligenciam. Quarto sunt aliqui qui aias suas pro nichilo dant. Et sunt specialiter inuidi & iracundi. Nam cupidus recipit diuicias. carnalis homo siue luxuriosus voluptates. Superbus & ambicioſus honores. guloſus cibum & potum. ꝑ isti miseri scilicet inuidus & iracundus nichil recipiunt delectabile sed amaritudinem & dolorem. & ideo animam suam gratis dant diabolo. De quorum quolibet verificat illud iudicium quo animam suaz dedit periculis &c. Ecce quantum periculum est pastoribus animaꝝ Et ex adueſo quantum imminet periculum illis qui animas suas perdunt. vendunt. impignorant aut pro nichilo dant ad sensum dictum Non sic vtiꝯ beata virgo & martir Barbara que nolut animam suam perdere sed diligenter eam custodire & Christo desponsare & multas animas secum lucri facere. sciuit quāta dilīgēcia Christus spōsus suꝰ aias perditas quesiuit. quantū pro venditis & impignoratis diabolo laborauit. ita vt sanguinem suum funderet etiam pro anima illius. Ipsa ergo vt suo sponso quātum erat possibile equaretur in amore. Etiam pro sponso sanguinem fudit sicut sponsus pro ea. ido imploremus hodie dulcissimam virginem & martirem Barbaram vt animas nostras perditas & diabolo venditas & impignoratas suis precibus redimat. christo desponset vt secum & cum sponso suo valeamus perfrui consorcio beatorum. Amen.

In dedicatione ecclesie sermo cviij.

Odie salus

A huic domui facta est. Lu.xix. ¶ Pro introductione facio hanc distinctionez q̄ triplex est domus. hominis demonis ⁊ dei. Prima dom⁹ dicitur hominis scilicet vbi habitant homines quam naturales inuenerūt vt nos defendat ab imbribus pluuijs nubib⁹ caumatib⁹ gelu ⁊ alijs nocuis vt phs noster ait. De hac dicit dominus phariseo Lu.vij. Intraui in domum tuam ⁊ aquam pedibus meis non dedisti. Et hic zacheo. Hodie in domo tua oportet me manere. Et in themate. hodie salus ⁊c. scilicet propter p̄senciam et inhabitationem Cristi. Domus demonis sunt corda maloruz Lu.xj. Reuertar in domum meā vnde exiui. Domus dei multiplex est. Primo anima cuiuslibet iusti. quoniam anima iusti sedes est sapiencie. p̄s. Domine dilexi decorez dom⁹ tue. Et.j.Coꝝ.iij. Templuz dei sanctū est quod estis vos. Secunda celum empirreum. Vnde ait. In domo patris mei mansiones multe sunt. Joh.xiiij.p̄s. Qui habitant in domo tua domine in secula seculoꝝ ⁊c. Tercia dom⁹ dei est ecclesia militans. De qua dicit petro. Math.xvj. Et super hāc petram edificabo ⁊c. Quarta domus dei ē materialis eccīa que ꝑ domuz zachei materialē significat̄. cui hodie in dedicationē salus facta ē vt dicit thema. Hodie salus ⁊c. Quāuis pijssim⁹ de⁹ multa salutaria ecclesij⁹ exhibuerit in p̄senciaꝝ tñ dico q̄ quadruplex salus facta est et hodie fit in eius consecratione ecclesie materiali que domus dei dicitur. ¶ Prima vocatur salus venerationis. debent vtiq̄ omnes venerari loca deo dedicata ita vt in ecclesijs vnusquisq̄ ingrediatur. cōmoretur ⁊ exeat cum deuotione humilitate timore ⁊ verecundia. Sūt autē inter cetera tres precipue cause quare ecclesias debemus venerari videlicet exemplaris maiorum imitacio. sanctorum locorum sanctissima consecracio. ⁊ nostrorum copiosa fructificatio. Prima racio dicitur exemplaris maiorū imitatio. Ante omnia considera quantā reuerenciaz cristus Jhesus templis exhibebat. nam ibi predicabat ibi orabat. ibi miracula frequenci⁹ faciebat. Et deniq̄ ad nostra inflammanda corda contra templa inhonorantes pocius q̄ contra suos crucifixores insurgebat. nec pro alio scelere corrigendo legimus Cristum apposuisse manum nisi ꝑtra deum in suis templis dehonorātes Nā dū in templo vendentes ⁊ emētes inuenit eoꝝ mensas euertit proiecitq̄ pecunias ⁊ flagello facto de funiculis eos eiecit de templo dicēs Domus mea domus orationis vocabitur vos autem fecistis illam speluncam latronum Math.xxj. Mar.xj. Joh.ij. Deinde nō solum a sanctis docemur exemplo vt veneremur dominica templa sed offerūt se gentiliū exempla q̄ suorum ydoloꝝ templa diligētissime honorare studuerūt. Vñ valeri⁹ l.i.rub. de religione recitat q̄lit̄ Fabius q:

B

questiones audiuit in tēplo dicta-
turā amisit. nam nulla melodia ⁊
nullus sonus in templo cē debebāt
nisi ꝓ laude deoꝝ. Iterū in rubrica
de neglecta religione narrat ꝙ qui
dā noīe Flacc⁹ cēsor existēs a quo
dā templo qđ erat in ciuitate cala
brie tegulas marmores fecit remo-
ueri ⁊ romā in ꝓpriū domum fecit
portari. ꝓpter quā causam demens
fuit effectus. insuꝑ duos filios ꝑdi
dit. Qđ factū senatus postea retex
uit ⁊ emēdauit tegulas ad templū
reportari iubēdo. isti itaq; suo mō
mirā exhibere ꝯtendebant reueren
ciā templis falsoꝝ deoꝝ. quāto ma
gis ⁊ nos xp̄iani reuerēter tracta-
re debemus templa dei. Inuehe cō
tra aliquos qui in hoc sunt deterio-
res paganis. Scđa rō dr̄ sctāꝝ ec-
clesiarū sanctissima ꝯsecratio. At
tende cū quanta sctītate dei templa
ꝯsecrant̄. Primo ei⁹ dignitas ostē
dit̄ in hoc ꝙ ꝯsecrari nō p̄t sine so
lenni celebratione misse de ꝯse. dis.
j. c. ij. vbi dicit textus. Omnes ba-
silice cum missa debent semper cō
secrari. Et tāta est dignitas huius
ꝯsecrationis vt oī die fieri possit.
scilicꝫ dn̄icis q̄ꝫ feriatis. vt ī. c. tua
nos. de ꝯsecratione eccīe vel alta-
ris. Ordines vero sacri nō cōferunt̄
nisi certis diebus. vt in. c. j. ⁊. ij. de
tempo. ordi. Et crisma certo die
ꝯficit̄. de ꝯse. di. iiij. c. oī tpe. Se-
cundo eius nobilitas ostendit̄. q̄a
nullus nisi ep̄s eccīas ꝯsecrare pōt
vt in. c. Nemo. de ꝯse. di. j. vbi dr̄
Nemo ecclesias edificet anteq̄ ci-
uitatis ep̄s veniet. Et ibidē. Cru-
cem publice figat ⁊ atriū designet.
scꝫ. xxx. aut. xl. passus. ⁊ postq̄ cō
secrata fuerit atrium eccīe eiusdem
aqua sancta conspergat. ¶ Ex qui
bus verbis accipe hanc regulaꝫ ꝙ
sine consensu episcopi per nullū eti
am exemptū eccīa edificari potest
vt in. c. cum olim de priuilegijs in
glo. Idem notatur in. c. locoruꝫ. de
consecra. dist. j. Et ꝙ etiam ille q̄
facit ecclesiam consecrare vel alta-
re dotem facere tenebit. vt in d. c.
nemo. ⁊ in. c. cum sicut. de consec̄.
ec. vel al. Tercio dignitas ecclesie
ostenditur in hoc ꝙ episcopus con
secrans ecclesiam tribus vicib⁹ cir
cuit eam ⁊ in qualibet circuitione
ad ianuam ecclesie que clausa tene
tur cum bacculo pastorali percutit
dicens. Attollite portas principes
vestras ⁊c̄. Triplex circuitus dei
verbi humanati ꝓ salute nr̄a tripli
cem circuitum ostendit. Primus
enim circuitus fuit quando de celo
in mundum venit Joh. j. Verbuꝫ
caro factum est. Scđs quando de
mundo ascendit in celum Luce vl
timo. ⁊ Act. j. Videntibus illis ele
uatus est. Et tercius in fine seculi
erit quando iterum de celo ī mun-
dum veniet vt iudicet mundum.
Percussio autem bacculi cordis il-
luminationem ostendit. Cañ. v.
Aperi mihi soror mea ⁊c̄. Apoc. iij
Ego sto ad ostium ⁊ pulso. Qua-
re cōcludamus ꝙ propter ecclesiaꝝ
sanctissimam consecrationem ip̄e
plurimum venerande sunt. Ter-
cia racio dicitur hominum copio-
sa fructificatio. merito templa dei
sunt veneranda quia in ipsis mul
tiplicem consequimur vtilitatem.
In illis nanq; suscipimus spiritua
lia. ibi audimus diuina. ibi recipi

mus sacramentā. ibi sepeliemur p⁹ mortez. Propterea inquit p̄s. Suscepimus deus misericordiam tuā in medio templi tui. Hinc est qd̄ ecclesia consecrata non debet reuerti ad secularem habitationem ⁊ p̄phanos vsus. xix. q. iij. que semel. Et. c. quoniaz. xvij. q. vltima. c. quesisti. de religio. domi. c. ad hec. ¶ Hic cadit dubium que sunt reuerēcie ille quibus oportet ecclesias venerari. Solucio triplex est prīcipalis reuerencia quam sacris tēplis impendere debemus videlicet humilis ⁊ sancta deuocio vera ⁊ debita remotio. sancta ⁊ honesta locatio. Prima reuerencia dicitur humilis ⁊ sancta deuocio. Audi tex. in. c. quando de consecra. distin. j. vbi dicitur. Quando autem astamus fratres carissimi ad orationē inuigilare ⁊ incūbere ad preces toto corde debem⁹. cogitatio oīs carnalis ⁊ seculariū abscedat. ne q̄q̄ tunc animus aliud q̄ id solum cogitat quod precatur. Ideo sacerdos ante orationem prefationis p̄missaz parat sursum mentes dicendo. Sursum corda. Et dum respōdet plebs habemus ad dominum ammonetur nihil aliud cogitare q̄ dominum. claudatur ōctra aduersarium pectus ⁊ soli deo pateat Item in. c. apostolica ea. dist. dicitur. Apostolica auctoritate mandamus dum sacra euangelia legūtur in ecclesia vt sacerdotes ⁊ ceteri omnes nou sedentes sed venerabiliter curui ⁊ in conspectu euangelij stantes verba ītente audiant ⁊ fideliter adorent. Et in. c. decet. de emu. eccle. li. vj. dicitur. Conueniētes supple ibidem nomen illud qd̄ est supra omne nomen a quo aliud sub celo non est hominibus datuz in quo saluos credentes fieri oporteat videlicet Jhesu xp̄i exhibitione specialis reuerencie attollant. et quod generaliter scribitur. In nomine Jhesu omne genu flectat̄ ⁊c̄. Singuli singulariter implētes gl̄iosum nomen illud quandocūq̄ recolitur flectent genua cordis sui qd̄ capitis inclinacione testentur. hec ibi. ¶ Scd̄a reuerencia dicit̄ vera ⁊ debita remocio id est omnia diuinum cultum impediencia remoueant̄. vt accipitres. falcones. canes et huiusmodi. Proinde scd̄m ysid̄. in ecclesia ordinati sunt hostiarij q̄ claues ecclesie tenent vt omnia indebita expellant ⁊ debita introducant. Qd̄ officio vsus est dn̄s cum vendentes ⁊ ementes eiecit de templo. Inuehe hic considerent q̄ grauissime deum offendant quia arādo vulgariter schwāczen per ecclesiam diuina officia suis p̄cationibus perturbant. similiter confabulationibus ⁊ extra ad eleuatōez tātum ingrediūtur. Exēplū in legēda sancti Johannis elemosinarij qui ad confabulantes similiter exiuit et in medio eorum sedit. Tercia reuerencia dicitur sancta et honesta locacio. vbi accipe istam regulam q̄ vnusquisq̄ in ecclesia locum suum tenere debet. de consec̄. dist. ij. c. sacerdotum. vbi circa medietatem. c. dicitur. Nulli laicoruz liceat in eo loco vbi sacerdos et reliqui clerici consistunt qd̄ prespiterium nuncupantur quando missa celebratur consistere vt libere ac ho

norifice possint sacra officia celebra re. Hoc idē habet in. c. p̄mo de vi. et ho. cle. vbi dicitur. Laici secus al tare quādo sacra misteria celebrā tur stare vel sedere īter clericos nō presummant sed pars illa que can cellis ab altari diuidit tantū psal lentibus pateat clericis. Ad adorā dum vero ⁊ ꝯmunicandum laicis et feminis sicut mos est pateat san cta sanctorum. Glosa id est corp⁹ ecclesie siue nauis vbi laici stant Facit etiam ad hoc. c. peruenit. de conse. dist. ij. Summe ad hoc exē plum publicani qui a longe stans nec oculos suos audebat leuare ad celum Inuehe contra nō exhiben tes ecclesijs p̄dictas reuerēcias. Nā in p̄dicto. c. decet dicit papa. Decz vt cuius in pace factus est locus eius. eius cultus etiaz sit debita ve neratione pacificus. Sit itaqꝫ ad eccīas humilis ⁊ deuot⁹ ingressus sit in eis deuota ꝯuersacio deo gra ta ⁊ inspicientibus placida. Sed ve mundo a scandalis quia hodie in dei templis nulla seruatur mode stia. nulla honestas. nulla religio quinimo ibi habundāt risus. ioci. spectacula vana ⁊ alia q̄ꝫ plura ne phanda. O perniciosa consuetudo o detestabiles mores xp̄ianoꝝ ma lorum qui in templo dei ita inha bitant quasi essent vilissima lupa naria. ¶ Diceres q̄ꝫ vtilitatē repor tamus si ecclesias vt predicitur ho noramus. Solucio breuiter ꝙ ec clesias honorātes inter cetera tria beneficia reportant. Primo inq̄ꝫ reportant scilicet peccatorum rela xationem. amicorum communio nem ⁊ vite bone termīationē. Pri mo inq̄ꝫ reportant peccatoꝝ remis sionem adminus venialium. vn de accipe regulaz ꝙ nunq̄ꝫ dicis de uote ⁊ in gracia orationem domi nicam quin semper peccata venia alia dimittantur probatur in. c. de quotidianis. de pe. di. ij. Scd̄o reportant amicorum ꝯmunionez vbi accipe regulam ꝙ nunq̄ꝫ intra bis ecclesiam cum deuotione ⁊ di cis vnum pater noster quin om̄es anime tuorum affinium ⁊ ami corum in purgatorio participent. Audi Jhero. in. c. non mediocriter de conse. dist. v. in fi. Cum igit̄ in quit pro omnibus psallimus ani mabus vel missa dicitur nihil mi nus q̄ꝫ si pro vnoquoqꝫ ipsorum ca neretur accipitur ⁊c̄. Inde p̄s. ait. Particeps sum ego timencium te ⁊c̄. Tercio reportant vite bone ter minationē. vnde accipe regulā. ꝙ nunq̄ꝫ honorans eccīas ⁊ diuina li benter audiens potest mala morte finire. Et accipe hoc exemplū. Le gitur enim de quodam patre qui fi lium volens in curiam cuiusdam regis ponere tria hec precepta illi ī ter cetera dedit. Primum vt singu lis diebus ꝓposse deuote eccīam in traret ⁊ septem pater noster ⁊ totti dem Aue Maria diceret. ⁊ si possz missam audiret. Scd̄m p̄ceptū fu it vt a mendacio omnino caueret Terciū vt alteri nō faceret qd̄ si bi fieri nō vellet. sic instructū filiū in curia regis locat. quid tandem illi ꝯtigerit vide ad plenū in q̄dra gesīali Ambro taruisinj ser. xxvij ꝯsideratiōe prima ꝯclusiōe. t̄cia ī fi. ¶ Sic ꝑ oppositū notate ꝙ si q̄s violauerit templū dei ⁊ vituperat

F

G

hec duo illuz insequitur. Primo vt aut oīno mala morte peribit. sicut Antiochꝰ de quo scđi machab. ix. ⁊ Heliodorꝰ scđi machab. iij. q̄ fuit flagellatus. Itē Sisimꝰ cecitate pcussus vt habet in legēda sctī Clementis. Itē pompeus magnꝰ qui vt dicit Orosius postq̄ in templo stabiliri fecit equos suos semper fuit deuictus in prelijs qui prius fuit victoriosus. Scđo aut domꝰ eiꝰ fit pstibulū vel eiꝰ vxor aut filie meretrices efficiunt. Et hoc vult diuina iustitia. vt qui domū dei inhonorat domus eiꝰ inhoneretur Et ideo dicit deus de talibꝰ. Qui honorificabit me honorificabo eū. qui aūt dempnūt me erūt ignobiles ⁊c. Scđa salus facta eccie dē adorationis. Nā licet deus in oīmi loco possit orari vt habet Act. xvij ⁊. iij. Reg. viij. Singulariter tñ in eccīa dz deprecari. Pro cuius intellectu notat sctūs Thōas. prima scđe. q. ciij. q. in adoratione dei ⁊ orōibꝰ fiendis duo ꝓsiderari possunt. Aut deus qui colit adoratur. aut orat. ⁊ sic nō est aliquis locus ad adorandū necessarius. aut considerant ipi homines colentes deuz et sic determinatꝰ locꝰ eligit ad adorandū nō ꝓpter deū qui adorat q̄ si loco ꝓcludat ꝓpter ipos adorā tes. ¶ Et hoc triplici rōe. primo ꝓpter loci consecrationem. scđo ꝓpter gratiorem impetrationē. tercio propter peccatorum remissionē Primo propter loci consecrationē ex qua spiritualem deuotionez cōcipiunt orantes vt magis exaudiatur ⁊ propt̄ sacra misteria ⁊ alia sanctitatis similia que ibi continētur. Secundo propter graciorez et faciliorem impetrationem. faciliꝰ enim orantes in ecclesia impetramus propter concursum multoruz adorancium ex quo fit oratio magis exaudibilis. Ideo in collecta dedicationis sic dicitur. Quisquis hoc templum beneficia petiturus ītredit cuncta se impetrasse letetur Exemplum habemꝰ scđi Paral. vij. locutus enim sic fuit dominꝰ salomoni. Si clausero celū et pluuia non fluxerit mandauero ⁊ precipero locuste vt deuoret terram ⁊ misero pestilenciam in populum. Conuersus autem populus meus super quem inuocatum est nomen meum deprecatus me fuerit et exquesierit faciem meam ⁊ egerit penitenciam a vijs suis pessimis ego exaudiam de celo ⁊ propicius ero peccatis eorum ⁊ sanabo terrā eoz oculi mei erunt aperti ⁊ aures mee erecte ad orationem eius qui orauerit in domo ista. elegi enim ⁊ sanctificaui locum istum vt sit nomē meū ibi in sempiternum. Tercio ꝓpter peccatorum remissionem. Largiuntur enim in ecclesijs indulgencie quibus culparum nostrarū macule ⁊pene abstergunt. Duplex em̄ assignatur pro peccato pena scilicz temporalis et eterna. de pen. dist. j. c. si peccatum Baud. Et de pe. et remiss. c. q̄ autem. Sed per contritionem pena eterna dimittitur. et in penam temporalem commutatur, vix autem in hac vita satisfacere possumus de peccatis ideo ecclesia pia mater subuenit indigencie nostre de thesauro indulgencia rū q̄ visitantibꝰ ecclesijs largiunt

ergo ppter hec precipue ecclesia locus orationis est ⁊ ad adorandum deputatus. ¶ Sed hic cadit dubiū ex quo deꝰ est vbiq; quomodo dr specialiter inhabitare ecclesiam tāq; locum sibi ad adorandum deputatum. Solucio dico q; habitacio dei in ecclesia cognoscitur per attributa dei. Vnde ecclesiam per potēciam inhabitat pater, per sapienciam filius, per clemenciam inhabitat spiritussanctus. Primo per potenciam inhabitat pater. Quantā potenciaz in templis suis ostenderit deus pater lege librum Machabeoꝝ de Heliodoro. Vide hystoriam scōi Machabeoꝝ. iij. similiter de alijs supra allegatis. Secundo habitat in ecclesia filius per eternā sapienciam. Ecce magna sapiencia Joh. vj. Caro mea vere est cibus ⁊c. nonne magna sapiēcia hic vt in hoc sacramento sit verus ds Ezech. xxij. Solem nube tegam. Solem id est Cristum verum deum qui illuminat omnem hominē venientem in hunc mundum. Tercio inhabitat spiritussanctus per summam clemenciam. Quot enim bonis in ecclesia participamus clemenciam dei. hic baptizamur. hic instruimur. hic peccatorum remissionē accipimus ⁊ diuinis officijs perfruimur. nec mirū si deus in terris vnū sibi pcipuū elegit locū. nā in regno aut ducatu vna ciuitas ī caput alioꝝ eligit̄. similiter et papa vnā eccīam principalē vt romanā Episcopi ceteri vnā eccīam cathedralem. Sarraceni vnā moscheaz in qua Machumeth adorāt. iudei synagogā. ergo ⁊ xpiani vnū deo bent habere specialē locū in quo deum verū adorent ⁊ in quo specialiter habitet ipe deꝰ. ꝛs. Hic habitabo qm̄ elegi eā. vnde antiqui ecclesiam templū appellauerūt. Tēplū em̄ scōm Papiā dicit̄ quasi tectuz amplum vel tenens amplū. continet em̄ deū quē celi et terra ptinere nō possunt ⁊c. ¶ Tercia salus dicit̄ fugationis sine terribilitatis. Est nanq; eccīa xpiana terribilis demonibus ppter tria. vicz ppter terribilē insignationē. ppter mirabilem conseruationem. ⁊ ppter suauem iubilationem. Primo inq; terribilis est eccīa spiritibus reprobis ppter terribilē insignationē. inspiciunt em̄ demones in xpianorum collegijs crucis bacculū erectū quo eos xps acriter verberauit. ysa. xxv. Pauebit assur virga percussus. Et xxij. c. in persona dei ait. Figam vexillū in loco fideli ⁊ erit in soliū glorie dei. Hinc ecclesia in dñica de passione dñi cantat. Vexilla regis pdeūt ⁊c. Scdo ppter mirabilē ꝓseruationē. cōseruat̄ em̄ ī ea die noctuq; xpi sacramentū. sanctum crisma ⁊ alie reliquie sancte. Audi textū ī. c. j. de custodia eucharistie Statuim⁹ inquit vt in cunctis ecclesijs crisma ⁊ eucharistia sub fideli custodia clauibus exhibitis conseruet̄ ne possit ad illa manꝰ temeraria extendi ad aliq; horribiliavel nephanda exercenda. Si vero is ad quem spectat custodia ea incaute reliquerit tribus mensibus suspēdatur Et si per eius incuriā aliqd nephandum inde contigerit grauiori subiaceat vlcioni. Hec ibi. Ad idem facit. c. sane. de cele. mis. qd

vide. Inuehe contra sacerdotes q̄ editibus committunt claues. ⁊ cō tra immunda corporalia. Contra eos qui in vna manu ferunt sacramentum ad infirmos ⁊ per cimiteriū. Tercio eccīa est demonibus terribilis ꝓpter suauē iubilationē Iubilant em̄ angeli simul cum deuote psallentibus ⁊ orantibus. Ihere. xxx. Vocem terroris audiuimꝰ Vnde ⁊ demones dicebant Bartholomeo. Orationes tue incendūt me

L ¶ Exemplum de hoc refert Greg. iij. dialogoꝝ. ꝙ arriani quandā ecclesiam diucius occupabant ß cuꝫ ad hanc reliquie beati Sebastiani ⁊ sancte Agathe essent allate ⁊ ab epō dedicata ⁊ in ea magna multitudo populi laudes omnipotenti deo canerent subito sub pedibꝰ suis porcum senserunt discurrere ammirantes ꝙ a nullo potuit videri. appropinquauit ianuis atqꝫ exiuit vbi diuina pietas ostendebat ꝙ ī mundus inhabitator territus exiuit. Ideo canit ecclesia. Terribilis est locus iste. Gen̄. xvij. Quarta salus dicitur priuilegiationis. Est em̄ eccīa per ius pontificiū ⁊ imperatorium in multis priuilegiata.

M ¶ Pro cuius intellectu nota. ꝙ aliud ē priuilegiū ꝑsone eccīastice. aliud eccīe. aliud rerū eccīasticarum. Priuilegiū ꝑsone quantū ad ꝓpositum sufficit ē duplex scꝫ immunitatis fori ⁊ īmunitatis ꝑsone. Priuilegiū immunitatis fori ē ꝙ clericus conueniatur corā iudice eccīastico ⁊ non laico. Huic priuilegio clericꝰ ꝯuentꝰ ⁊ reconuentus renūciare nō valet vt in. c. significasti. ⁊. c. si diligenti. de foro ꝯpe. ⁊. c. ī olita. ⁊. c. placuit. xj. q. j. vbi dicit̄ ꝙ clericus in hoc consenciens excōmunicari debet ⁊ in ciuili consenciens perdat id quod euicit. In criminali vero si pro ea lata sit sentēcia non teuet ymmo debet deponi Priuilegium immunitatis persone est. ꝙ quicunqꝫ in clericum. monachum. conuersum. monialem. vel aliam religiosam personam inicit manus violētas ipso facto ē excommunicatus vt in. c. Si quis suadente. xvij. q. iiij. ⁊ in. c. nō dubium ea. causa ⁊. q. Huic priuilegio clericus auctoritate propria et extra casus expressos a iure renunciare non potest. vt in. c. contingit j. de sen. excom. vbi casus ad litteram ꝙ excommunicatus est qui ī sarisfactionem precedentis iniurie in clericum etiam manus violentas iniecerit. nam licet iniuriā sibi factā remittere possit. iniuriā tam̄ factā ordini abolere nō p̄t. Vnde ꝯclude ꝙ nec tacite nec expresse clericus foro suo aut priuilegio ꝑsone renunciare nō p̄t qꝛ in hoc ꝯueniūt illa duo priuilegia ⁊ censent̄ eē eiusdem rationis quo ad hoc. Est tamen differencia inter ea. Primo qꝛ odiosius est ꝙ clericus iudicet̄ a iudice laico q̄ꝫ si ab eo tanq̄ꝫ a priuato percuteret̄. Racio est qꝛ priuilegium persone clericorum est de iure positiuo. Sed priuilegium fori est de iure diuino. Secundo differunt in hoc quia priuilegium immunitatis persone facilius perditur q̄m priuilegium fori. Nam in pluribus casibus amittitur priuilegium persone. Videlicet ꝙ iniciens manus violentas in clericum

non est excommunicatus. De quibus per doctores in. c. perpendim⁹ de sen. excom. vt si sit ignoranter quia non detulit habitum nec coronam. si immiscet se enormitatibus ꝛc. tunc enim priuilegium persone sine admonitione perditur, secus ī priuilegio fori. Priuilegium reruz eccīasticaꝝ siue ecclesie est ꝙ nulla persona eccīastica de ipi⁹ persona aut rebus suis tenetur aut soluere debet gabellas tallias collectas. exactiones. angarias ꝛc. Probat̄ hoc in. c. non minus. Et. c. aduersus. de immu. ec. vbi a clericis sub īcursu excōmunicationis ꝓhibet̄ absq; consensu Ro. pon. extorqueri. per laicos aliquid etiā si tangeret hoc communem vtilitatem clericoruz et laicorum. Ad hoc est textus notabilis in Autent. Item nulla cōmunitas. C. de episcopis et clericis vbi generalr ꝓhibet̄ ne q̄s audeat ab eclijs exigere collectas exactōes et angarias licet essent ꝓpter publicam vtilitatem. Sunt enim res clericorum sicut clerici non tantuz iure canonico et ciuili sed etiam diuino exempte a potestate laicoruz vt est textus in. c. q̄q̄. de censi. li. vj. vbi habetur ꝙ extorquentes pedagia vel guidagia vel exactiōes a personis clericorum vel pro reb⁹ quas non causa negotiationis deferunt sunt excommunicati si sunt singulares persone. si est vniuersitas est interdicta ad qd̄ venit executiue cle. presenti. de censi. O domini terrarum qualiter ista obseruantur temporibus nostris. vos iudices eritis proprie hodie. Hodie verificatur illud Jhere. dictum Treñ. j. Princeps prouinciarum. id est ecclesia domina mūdi facta est sub tributo. Sed ista relinquo quia inuanum dicunt̄. ¶ Et quia directe de ecclesijs nunc facio mencionem aliqua et si non omnia priuilegia ecclesie videamus. Primū priuilegium ecclesie in hoc ordine ē ꝙ nullus quantumcunq; malefactor etiam si iudeus vel paganus esset ad ecclesiam confugiens vel spacium priuilegiatum debet per vim extrahi sed ab ecclesia defendi Ponitur hec regula in. c. inter alia de immu. ec. Spacium vero priuilegiatuz hac immunitate est spacium in circuitu ecclesie. xl. passuum quo ad maiorez ecclesiam. et. xxx passuum quo ad minores ecclesias vt in. c. sicut. et. c. quisquis. Et. c. diffiniuit. xvij. q. iiij. et solū hec īmunitas. xxx. passuuz est competens ecclesijs et non capellis. vnd̄ capelle que sunt intra ambitū murorum in castris non habent hanc libertatem vt in dicto. c. quisquis ¶ Fallit hec regula in quibusdam casibus. Primo si ille qui ad ecclesiam confugit est publicus latro ꝛ qui stratas publicas insidijs ꝛ aggressibus obsidet. vt in dicto. c. inter alia. Secundo si sit nocturn⁹ depopulator agrorum. vt quia de nocte agros deuastat vel comburit vt patet ibidem. Et in dicto. c. sicut. xvij. q. iiij. Tercio fallit in eo qui in ecclesia deliquit. id est in ecclesia maleficium vel graue delictum commisit sperans se ab ecclesia defendi. quod semper presummitur nisi contrarium probetur. vt ī. c. immunitatē. de immu. ec.

Quarto fallit ī seruis. vnde quādo seruus fugeret ad ecclesiam ⁊ p̄staretur a dño caucio de impunitate et inde exire non vellet inuitus expellitur ⁊ dño suo redditur vt ī. c. id constituimus. xvij. q. iiij. ⁊. d. c. inter alia. Hijs ergo exceptis omnes alij ad ecclesiam confugiētes debent esse tuti quantumcunq; sint criminosi etiam si pagan⁹ vel iudeus esset. vt in. l. j. C. de hijs qui ad ecclesiam confugiunt. De excōmuīcato q̄uis dubitetur tñ Guil. dicit ꝙ idem est iudicium sicut de alijs. Alij dicunt consuetudinē esse seruandam. Nam dubio existente tucior via est eligenda vt in. c. ad audienciam de homic. ⁊ ibi glosa ¶ Sed quis debet ꝓuidere de victu illis confugientibus. Dico ꝙ ecclesia in d. c. diffiniuit. xvij. q. iiij. Itē ꝯfugiens ad domū ep̄i eodem modo debet esse tutus etiāsi dom⁹ non sit ꝯiuncta ecclesie. xvij. q. iiij id ꝯstituim⁹. qd̄. c. absolute loquitur de domo ep̄i. Itē si quis malefactor vel reus obuiaret sacerdoti portanti corpus xp̄i ⁊ ei adhereat scd̄z Hosti. q̄uis iure nō sit cautū quilibz catholicus dz hoc fauere ꝙ talis sit tut⁹. ¶ Scd̄m priuilegiuz eccīe ē ꝙ de iure nullus in eccīa dz sepeliri nisi abbates ep̄i aut digni p̄spiteri aut etiā fideles laici. xiij. q. ij. nullus. Et intelligūt quidā de ill' laicis qui miracula faciūt. Alij de fidelibus in dignitate ꝯstitutis sicut sunt reges. principes ⁊ hmōi. Terciū priuilegiū ē ꝙ eccīa ex quo est domus dei debet tñ maxima honestate custodiri ita ꝙ in ea nulla inhonesta fiant vt sunt ludi theatrales cū laruis ⁊ alijs īhonestis vt in. c. cū decorem. d̄ vi. ⁊ ho. cleri. dicit. ⁊ ibi glo. ꝙ ꝓhibitū ē causa ludibrij habitu monachali vel alio religioso vti. ⁊ grauiter punit̄ qui hoc facit vt in Aut̄. de sanctis episcopis. §. vl. Non tamen negatur quim in eccīa deuote representationes fieri possint. vt p̄sepe dñi Herodem magos. angelicā salutationem. sepulchrum dñi ⁊ huiusmodi que pocius inducūt ad deuotionez q̄ ad vanitatem. Item nō debent in eccīa fieri ꝑlamēta nec negociatiōes. ⁊ precipue nundinarum nec strepitus iudicioꝝ secularium ⁊ sentencie in dictis locis late non valent vt in. c. decet. de emu. ec. li. vj Quartū priuilegiū est ꝙ ea que in eccīa posita sunt nec ꝑ vim neq; ꝑ furtum sunt afferenda alias committit̄ sacrilegiū. xvij. q. iiij. q̄sq̄s Quintū priuilegiū ꝙ eccīe non possunt vendi ꝓpter aliquā necessitatē. in aut̄. de aliena. §. ⁊ quando. Sextum priuilegiuz ecclesie est vt administret sola sine laycis res suas. vt ī. c. si imperator. xcvj. dist. Et de rebus ecclesie non alienan. c. finali. Inuehe contra laicos moderni temporis. Septimum priuilegium ꝙ ecclesijs donari potest in infinitum absq; alia insinuatione In Autent̄. de non alienan. re. §. si mmus. Ceteris autez donari nō potest vel recipi vltra quingentos solidos nisi precedat certa insinuacio ⁊ nisi certis casibus. C. de donac. l. si quis. Octauū priuilegium ꝙ relictū ecclesijs etiā min⁹ solēniter factum. puta in presencia duorum testium tantum tenet vt ī. c.

Cum esses. et. c. relatum. de testa. Nonum priuilegium eccie q̄ ī ip̄az transfert̄ dñium rei solo pacto cuz alijs p̄sonis sit necessaria tradicio. C. de sacrosan. eccle. l. vt inter diuinum. ¶ Decimū priuilegiū eccie est q̄ quicquid est emptuz de pecunia ecclesie eius est ⁊ ad ip̄am debz reuerti. xij. q. ij. c. j. Exemplum si quis emat prediū de pecunia eccie quam habuit furto vel deposito q̄z est ecclesie. Idem si clericus habet pecuniam de beneficio suo et de ea emat predium licet illam potuisset dare alijs intuitu pietatis tamen non potest dare predium quia statim fuit acquisitū ecclesie. Et hoc siue emerit noīe ꝓprio siue alieno. vt in. c. j. de peccul. clericoꝝ. et ꝓpter hoc nō potest clericus illud alienare. Vndecimū priuilegiū est q̄ res eccie nō possunt alienari nisi cū certa solēnitate. vt in. c. sine exceptione. xij. q. ij. et. c. si quis. de re. ec. nō alie. Alia plura priuilegia eccie vide per Inno. in. c. peruenit ⁊. c. quia plerique. de immuni. eccle.

De dedicatione templi sermo alius. cix.

Odie salus

domui huic facta est luce. xix. Predicta verba loquebatur xp̄us de domo materiali ip̄ius zachei cui ex presencia ⁊ ī habitatione cristi salus est facta. sed quia hodie peragimus festū dedicationis huius ecclesie ido statuit sancta mater ecclesia propter hāc clausulam legi illud euangeliū ī dedicatione ecclesie cui similiter ꝑ dedicationem salus facta est. ¶ Quare hoc festum solenniter deuote ⁊ letanter est peragenduz triplici de causa. Primo propter ip̄ius institutionem tam in veteri q̄z in nouo testamento. In veteri testameto patet Exod. xxiij. Preceptum est a domino q̄ vniuersus populus israhel ter in anno id est in tribus festiuitatibus scilicet pasca. penthecostes et in festo enceniorum id ē dedicationis templi vnusquisq̄z p̄sentaret se domino in Iherusalem et offerre deberet hostias ī lege determinatas. Institucio ī nouo testamento habetur in. c. solennitates. de conse. dist. j. Vbi dicitur q̄ dedicationis solennitas est singulis annis solenniter celebranda. Secundo propter maiorum exempla. incipiamus a capite cristo qui exemplo suo docuit templum frequentādum et honorandum presertim in festo dedicationis qd̄ p̄sonaliter visitauit. vt patz Joh. iiij. Facta st̄ encenia in ihl'rm et hiems erat ⁊ ambulabat ihesus in templo ī porticu salomonis. Et quociēscūq̄z venit in ihl'rm frequēter primū tēplū visitauit vt nobis exem̄ darz. Grego. Oīs xp̄i actio nr̄a ē instructio. In ve. te. habem⁹ exēpla antiquorū patrū. ⁊ precipue salomonis qui maximis sumptib⁹ eccīam ꝯstruxit et ꝯsecrari fecit et in festo dedicationis octo orauit qd̄ d̄s vtiq̄z approbauit ꝓmittēs sibi q̄ q̄cūq̄z ī tēplo illo ꝓ suis necessitatib⁹ oraret exaudiret̄ vt late habet̄. iii. Reg. viij. Habem⁹ etiā exem̄ Esdre q̄ templū restaurauit et aliorum plurium. ymmo omnes qui templis irreuerenciam fecerunt male habu

erunt. Exemplum habemus in heliodoro. ij. Machab. iij. qui flagellatus fuit. Item Sisim⁹ cecitate percussus vt habetur in legēda sancti clementis. Item Pompei⁹ magnus qui vt dicit Orosius postq̄ ī templo fecit stabulari equos suos semper fuit postea deuictus in prelijs qui prius fuit victoriosus. Tercio propter salutem que ecclesie in ipsius cōsecratione confertur. Que autem ⁊ quottuplex sit talis dicaz infra. ideo dixi in themate. Hodie salus ⁊c. ¶ Nota pro deductione tehmatis ⁊ euangelij ꝙ triplicē reperio domū in hoc euāgelio cui salus facta ē. Est em̄ triplex domus scz ɔsciencie. familie ⁊ materie. Domui ɔscīe ip̄ius zachei hodie sal⁹ facta est q: vt dicit Gorra. facta est domus dei ꝑ gr̄am inhabitantis. Domui familie zachei hodie salus facta ē q: nō solū ip̄m ß etiā vxorē et familiā suā ɔuertit. Domui etiam materiali zachei ꝓpter p̄senciā xp̄i et moram in ea facta est salus. Sic ⁊ nos si voluerimus ꝙ hijs tribus domib⁹ nostris sal⁹ fiat oportet ꝙ illa habeamus ⁊ seruemus q̄ zacheus habuit ⁊ fecit. ¶ Et quantū ad primā domū scz ɔsciēcie si illi salus fieri debeat tria requirunt̄ que ꝑfecte zacheus habuit. Primo requirit̄ ꝙ eā diligēter discuciam⁹ qd̄ zacheus fecit cū xp̄s dixit. Hodie ī domo tua id ē ɔscīa tua optet me manere. festinās descēdit ī domū suā id ē ɔscīam ⁊c. Eccīastici xxxij. Precurre prior in domū tuā ⁊ illic aduocare. lude ⁊ age ɔceptiones tuas in domuz scz ɔscīe vide quid ibi concepisti boni vel mali meriti vel demeriti. Betñ. Quotidiana discussione examinavitam. Dicit nanq̄ Aug. Omnis q̄ discussionem cōscīe amisit in periculum vergit. Rō q: consciencia erit testis in iudicio. Ro. ij. Testimonium ꝑhibente illis cōscīa eoꝝ. Et si bonum bene orit̄ gaudiū. ij. Coꝝ. j Gloria nostra hec ē testimonium cōscīe nr̄e. Si vero cōsciēcia testat̄ de malo ve tibi. Ideo dicit Grego. in. c. inter verba. xj. q. iij. Non hominū linguas sed consciencias curare debemus. rōem ibi assignat Quid prodest si omnes te laudant consciencia accusat. Econuerso quid nocet si omnes te accusant cōsciencia vero excusat. Propter qd̄ subiungit ibidem. In oī qd̄ agit̄ vel dicitur tacite debemus ad mētem recurrere ⁊ interiorem testem scilicet conscienciam requirere. Cōtra hoc faciunt primo illi qui habent consciencias cauteriatas sauciatas amplas ⁊ dilatas quib⁹ nō fit salus vt sunt illi qui nō reputāt nisi grossiora pctā mortalia. ⁊ de cōmunibus pctīs nō curāt vt ꝑiuria simplicia nisi solennisata. vt si iuratur super crucifixū aut euangelium. Item foruicationem simplicem non reputāt peccatū nisi adulteriū. Item ebrietatē nisi sequatur vomit⁹. Declara etiā de offensiōe fraterna. De q̄ Math. v. Itē de suꝑbia ornādo se nisi sequat̄ cōcubitus. Itē de fraude dolose emēdo vl̄ vendendo ⁊c. tales sunt in periculoso statu. nam ꝑ quolibet peccato mortali etiā minimo dampnatur quis ita bene sicut pro maximo. quamuis pena maior debeat̄ pro

maiori peccato. vt in. c. fratres de consecra. dist. v. vbi dicitur. Vno peccato mortali demeretur vita eterna. Jacobi. ij. Qui offendit in vno factus est omnium reus. Secundo contra hoc faciunt illi qui habent conscienciam peruersam. sicut illi qui peccata parua ponderant et magna non ponderant nec curant. talem conscienciam habuerunt pharisei quibus ipsis maledixit math. xxiij. ve vobis pharisei que decimatis mentam. anetam et rutam et omne olus orti et grauiora legis pretermittitis. Talem etiam habent begine qui de verbis ociosis et cogitationibus confitentur et de magnis obliuiscuntur vel non formant sibi conscienciam. Similes lupo qui vna die confessus fuit cui sacerdos iniunxit vt non raperet amplius vltra quinque obulos. rapuit gallinam de qua confitebatur. deinde vaccam et vitulum. sed non formauit sibi conscienciam. quia vaccam computauit pro tribus obulis et vitulum pro vno denario. Secundo requiritur quod conscienciam purificemus et mundemus Ysaie primo. Lauamini et mundi estote. Math. vj. Faciem tuam laua id est conscienciam quia conscienciam habet se vt oculus dirigens totum corpus Lu. xj. Si oculus tuus id est consciencia tua simplex fuerit totum etc. Si autem neque etc. Nam sicut clarus oculus requiritur ad gaudiosum visum sic clara consciencia ad videndum deum. Math. v. Beati mundo corde quoniam ipsi etc. Hoc zacheus fecit quia cum pre turba secundum peccatorum videre non posset ascendit in arborem siccomorum id est conscienciam suam mundando et vidit illum etc. ¶ Vnde Bernardus. Duo sunt que mundant conscienciam nostram. a malis abstinere et penitere et bonis inherere. nam sicut parua festuca grauat oculum et impedit visum sic vnum peccatum quantumcumque paruum si illud est contra conscienciam impedit visionem diuinam. De quo Augus. xxviij. q. j. §. ex hijs. et in. c. litteras. de restitu. spol. et in. c. inquisitioni de sen. excom. Omne quod fit contra conscienciam edificat ad gehennam. Contra hoc faciunt primo illi qui habent conscienciam cruentatas id est maculatas. ij. q. j. si peccauerit. Ad Titum. j et conscienciam infidelium aut prauorum est inquinata sicut dicitur. Coinquinate sunt eorum mens et conscienciam. Secundo illi qui habent conscienciam infirmas et nimis strictas quas habent illi qui faciunt sibi peccatum vbi nulla sunt et hoc accidit ex instigatione diaboli. nam cum diabolus tales non potest inducere ad manifesta peccata mortalia vt luxuriam gulam etc. tunc nititur eos inducere per conscienciam erroneam in perplexitatem. Tercio requiritur quod conscienciam diligenter custodiamus. prouerb. iiij. Omni custodia serua cor tuum quia ex ipso vita procedit. Hanc habuit zacheus cum dicitur. Stans autem zacheus supple in diligenti custodia conscientie dixit ad dominum. Ecce di. etc. nam conscientia est sicut instrumentum in curia dei pro hereditate porrectum quod diligenter custoditur ne corrodatur aut perdatur. Hugo. Non peruenitur ad bonam conscienciam nisi per cordis custodiam. ideo diligenter custodiatur. Ro ysid. li. ij. de summo bo. Vbicumque homo abierit reatus sui conscientia illum non derelinquit. Potest homo fugere. preter cor suum a seipso non

pt recedere. q̄ em̄ hic ꝯsciēcie sue rea
tu punit̄. illic perpetua pena punit̄
Hoc significat illd̄ ps. Abissus ab
issum inuocat in voce katha. abis
sum inuocare abissum ē de iudicio
sue ꝯsciencie ire ad iudiciū damna
tionis perpetue. in voce catheracta
rum id est p̄dicatione sanctoꝝ. id̄o
diligenter est custodienda. Cōtra
hoc faciunt qui habent ꝯsciencias
strupulosas ⁊ perturbatas qui quā
doq̄ volunt de peccatis suis ⁊ mi
sericordia dei desperare sicut iudas
contra id quod habetur in. c. hijs q̄
xxvj. q. vj. Misericordie dei nec
mensuras possumus ponere nec tē
pora diffinire. Qualem etiam ha
bent illi qui crebro in eadem pecca
ta relabuntur. ⁊ q̄q̄ peniteant ta
men propter lapsus frequenciā quē
dam desperationis impulsum īcur
runt ⁊ turbantur. quos ꝯsolatur ꝑ
illud quod petro dixit. Nō dico ti
bi sepcies sed septua. Math. xviij.
Scd̄o illi qui habent consciencias
perplexas ⁊ erroneas. vt cuz quis
credit se inter duo peccata posituz
quoꝝ alterū impossibile sit eū vita
re. ¶ Habem⁹ ergo finaliter q̄ qui
q̄ ꝯsciencijs nō fit hodie salus. Pri
mo videlicet cauteriatis siue am
plis. scd̄o ꝑuersis. tercio nimis stri
ctis ⁊ erroneis. quarto strupulosis
⁊ perturbatis. quinto perplexis. ꝫ
huic fit salus quam habent homi
nes boni que est recta ⁊ tranquilla
secura. pura. quieta ⁊ munda. tales
gaudenter suscipiūt ihesuz sicut za
cheus ꝓuerb. xv. Mens secura q̄si
iuge ꝯuiuiū. ysid̄. de sum. bo. Vis
nunq̄ eē tristis bene viue. bona cō
sciencia semper gaudium habet.

Bern̄. Quid in rebus melius. quid
in terra quiecius atq̄ securius bo
na consciencia. quia cōsciencia bo
na est in hac vita summum bonū
de tempo. ordi. c. quesitum. E con
tra est de illis qui habent malas cō
sciencias nunq̄ sunt leti. quia sinde
resis semper remordet eos quādo
couuerturtur ad cor ⁊ inueniunt se
in tali statu in quo nō possunt sal
uari. ysid̄. de sum bo. Nulla pena
grauior q̄ mala consciencia. Vn
de ⁊ August. in lib. confess. Jussisti
dn̄e ⁊ ita factum est q̄ pena sit sibi
omnis animus inordinatus. Se
cunda domus est domus familie.
De qua. j. Thy. iij. Oportet prefici
endum ecclesie domui sue. id ē fa
milie bene esse prepositum. De quo
August. in. c. quantumlibet. xlvij.
dist. Arrogare nō audeo vt dom⁹
mea id est familia melior sit q̄ do
mus Abrahe in qua scilicet vnus
ex filijs fuit bonus scilicet ysaac. et
alter malus scilicet ysmahel. si huic
debet fieri salus oportet q̄ vir siue
rector familie bonam diligenciaz
circa curaz ⁊ regimē vxoris silioꝝ
ac familie ⁊ circa res tēporales gu
beruandas adhibeat. ¶ Consistit
ergo hec diligencia in tribus. Pri
mo in cura ⁊ regimine vxoris. ad
quod tria requirunt̄. Primo vt eā
debite dirigat ⁊ nō cū tyrānica au
steritate. verbis ⁊ nō verberibus.
q̄ mā suete amore ⁊ nō dolore. dul
cedine ⁊ nō amaritudine. Collocē.
iij. Viri diligite vxores vestras ⁊
nolite esse amari ad illas. Inuehe
ꝯtra illos q̄ nunq̄ amicabile v̄bū
loquūt̄ mulierib⁹ Jacobi. iiij. Vbi
zelus ⁊ ꝯtētio ibi in ꝯstācia ⁊ om̄e

opus prauū. Scdo secrete corrigat
nō cum ꝯfusione. nō publice ⁊ con
temptibiliter sicut fecit Job q̄ vxo
rem suā licet pessimā arguebat se
crete ⁊ modeste. qui inquit. Quasi
vna de stultis mulieribꝰ locuta es
Job. ij. Non dixit ꝙ fuerit stulta
⁊c. Crisosto Occultū peccatū ī pub
lico corrigere non est corrpiere sed
diffamare. Ideo dr̄ in. c. licet. xlv.
dist. Plus erga corrigendos agat
beniuolencia q̄ꝫ seueritas. plus co
hortacio q̄ꝫ ꝯminacio. plꝰ caritas
q̄ꝫ potestas. Tercio ꝯplete diligat
quā ꝯpletionē docet apl's ad ephes.
v. quo ad tria. Primo cū dicit. Di
ligite vxores vestras sicut xp̄s di
lexit ecclesiaꝫ. que dilectio fuit ma
xima quasi diceret. sicut xp̄s fudit
sanguineū sudorem pro eccīa sic tu
debes effundere sudorem vt nutri
as vxorem. Gen̄. In sudore vultꝰ
tui ⁊c. dixit dn̄s Ade nō Eue. hoc
est contra aliquos qui volunt de
vxoribus beneviuere ꝯpellēdo eas
quandoq̄ꝫ ad questū illicitū nō cu
rantes salutē vxoruꝫ sicut xp̄s eccīe
Est tn̄ verū sicut dicit holkot sup
lib. sapīe. ꝙ vxor in omnibus ita
bene debet esse sollicita quo ad ne
cessitatem vite sicut ipe vir. quia
dictū est xp̄i Math. xix. Jam non
duo ꝫ vna est caro. Et sicut mem
brū ꝯpatitur membro ita vxor vi
ro. Scdo per dilectionē viri ad ꝓ
priū corpus cū dicit ꝙ viri debent
diligere vxores suas sicut corpora
sua. Tercio ꝑ dilectionē viri ad se
ip̄m cū dicit ibi. Vnusquisq̄ꝫ vxo
rē suā sicut seip̄m diligat. Inuehe
ꝯtra nō curātes vxorē. ꝑmittūt eā
G domi sedere ⁊c. ¶ Ecōuerso ⁊ talē
caritatē dꝫ vxor oñdere viro. ⁊ hoc
etiā in tribus. Primo dꝫ virū hono
rare. sicut Sara Abrahā virū suū
vocans eū dn̄m. Gen̄. xviij. Eti
am sicut Maria Joseph Lu. ij. Cō
tra hoc faciūt que maritos suos cō
tempnunt ꝓpter paupertatez vel
antiquitatem qd̄ Maria nō fecit.
quia Joseph pauper erat. Scdo ꝙ
debent obedire suo marito. Ephe.
v. Mulieres viris subdite sint si
cut seruus domino. uam hoc deus
iniūxit eue Gen̄. xxxiij Sub pote
state viri eris. Inuehe ꝯtra inobe
dientes ⁊ pertinaces. talis peccat
mortaliter scd̄m Jhero. in. c. cum
caput. xxxiij. q. v. vbi dicit Cuꝫ ca
put mulieris vir sit caput aūt vi
ri xp̄us. ergo quecunq̄ꝫ vxor non
subicit̄ viro suo hoc est capiti eius
dem criminis rea ē cuiꝰ ⁊ vir si nō
subicit̄ capiti suo scꝫ deo. Tercio ī
hoc qꝛ dꝫ eū timere. ephe. v. Vxor
timeat virū suū nō timore seruili
ꝓpter verbera vitanda sed timore
filiali ne eū ꝯmoueat ad irā posito
ꝙ nunq̄ꝫ eā percutterꝫ tn̄ timere dꝫ
eius indignationē. Hoc figurat̄ ī
velamine. vt habet̄ in. c. femine.
xxx. q. v. vbi dicit̄. Femine dum
maritant̄ ideo velant̄ vt nouerīt
se subditas esse ⁊ humiles ⁊ nō ꝓ
prie voluntatis obloquētes mari
tis suis. qd̄ nō dꝫ eē qꝛ mulieres de
bent esse mites. Ideo habent par
uas voces ⁊ ligant collū peplis in
signū ꝙ debent dulciter respōdere
suis maritis. Inuehe ꝯtra iratas
mulieres nō timentes viros suos
ymmo vbi viri timēt ⁊ eos ꝑcuciē
res. Cōtra tales dr̄ eccīastici. xxv
Nō est ira sup irā mulieris. ve tali

viro qui talē hz vxorē qr nunq̄ hz requiē. ꝓuerb. xix. Tecta iugiter ꝑ stillancia litigiosa mulier qr nō hz requiē. Eiusdem. xxij. Melius est habitare in terra desertaq̄m cum muliere rixosa ⁊ iracunda. Secus est de discreta obediēti ⁊ timorosa vxore que est ꝯsentanea viro suo. In tali concordia ⁊ amore beneplacitū est deo ⁊ reuera sal⁹ erit domui huic. Eccīastici. xxv. In tribus est beneplacitū spiritui meo que sunt ꝓbata corā deo ⁊ hominibus. Concordia fratrū ⁊ amor proximorum. vir ⁊ mulier sibi bene cōsencientes. Sed vbi discorditer viuunt ⁊ dissenciunt in hac domo deus non est. Hugo. Caritas d̄o ita familiaris est vt deus ibi esse nolit vbi caritas nō fuerit. ¶ Scd̄o consistit hec diligencia in regimine filioꝝ ⁊ seruoꝝ ⁊c. Et ad hoc requirit̄ ꝙ ipos in timore dei ⁊ obediencia mandatoꝝ eius educat vt v̄tuose viuant. Itē dz ip̄is dare abilitatē ad cōfitendū. cōmunicandū. audiendā missam ⁊ alia sacr̄a ꝑcipiēdū. Itē dz ip̄is ꝓuidere in necessitatibus corꝑalibus. nō mittere ad hospitale cū infirmant̄ aut negligere ꝙ nō cōfiterent̄ ⁊ cōicent. vel fugere ab eis. Itē dz ip̄is p̄bere bonum exemplū ꝑ honestā cōuersationez Greg. Tot mortib⁹ quis dignus ē quot mala exempla ad posteros transmittit quia filij ⁊ serui secunt̄ Et verificat̄ illud p̄s. ymmolauerunt filios suos ⁊ filias demonijs Sēd quantū ad regimen bonorū temporaliū oportet ꝙ de bonis suis per testamentū disponat. sicut dictū fuit ezechie ꝑ ysaiā. xxxviij. Dispone domui tue id est familie ꝑ testamentū quia morieris tu ⁊c. Sic fecit Mathathias. j. Machabeoꝝ. ij. Sic ⁊ thobias senior. thobie. iiij. per totū. ⁊ cautū est qd̄ prouideat sibi de testamento in sanitate vel in principio infirmitatis quia consanguinei in infirmitate plurimū impediunt testamenta et in hoc sunt predones. Ante oīa curet mercedis donationē. Math. x. Dignus est mercenarius ⁊c. Thobie. iij. Quicunq̄ tibi aliquid operatus fuerit statim ei mercedez restitue quia est peccatū clamitās in celū. Jacobi. v. Merces operarioꝝ vestroꝝ que defraudata ē ⁊c. Inuehe cōtra ꝓtrahentes cōtra id qd̄ scribit̄. Eccīastici. xxxiiij. Qui effundit sanguinē ⁊ qui fraudē facit mercēnario fratres sunt. Itē leget pro aīa sua et ad pias causas scd̄z relinquendo familie partē debitaz nec debet ita legare ecclesijs vt priuet filios hereditate vel legittima August. in. c. quicunq̄. xviij. q. j. Quicunq̄ vult exheredato filio heredem facere etclesiam querat alterū qui suscipiat non Augustinum Curet etiā ꝙ ad pias causas faciat executores qui sint diligētes ad explendū. quia docet experiencia ꝙ aliqñ tarde ⁊ aliqñ nunq̄ fiunt tales executiones. Contra quos dicitur in. c. qui oblationes. xiij. q. iij ꝙ tales debent excōmunicari vt necatores animarum quia subtrahunt eis illud suffragiū ex qua subtractione remanent in tormentis. Itē ante omnia caueat testator ne de male ablatis relinquat heredib⁹ ꝫ per se restituat certa certis. incer

ta pauperibus. sicut zacheus fecit cum dixit. Et si quem inquit ꝛc. sit etiā bene discert⁹ in legando familie vt ita diuidat ⁊ clare testet vt non habeant oriri litigia inter heredes. non tñ oportet ꝙ equalit leget vni sicut alteri. Exemplū de Jacob qui legauit Joseph pre alijs partē vnā scz agrū cū spelunca duplici. Gen. xviij. Et ꝙ dixi ꝙ male acquisita nō debent filijs relinq̄re. Racio est quia per hoc occidit eos spiritualiter. Mar. xiij. Tradet pater filium in mortē scz cū filius scienter possidet bona a patre male acquisita. quia tales patres dampnant seipos ⁊ filios. Exemplū ponit Arnoldus de quodā milite quod vide in thesauro nouo de tpe sermone. xxxviij. T. in fine.

J ¶ Tercia domus est materialis ecclesie. de qua dr̄. j. ad Thy. iij. Volo in ecclesia orationes fieri. que ideo consecratur vt sit locus spūalis dei ⁊ vt homo possit ibi spūaliter curari ⁊ misericordiā dei ꝯsequi Cui in consecratione salus fit ꝓpt̄ septem. Primo ꝓpter dei p̄senciā. ps. Dñs in templo sancto suo. Per effectū in iustificando pecatores. vel etiam per presenciā in sacramēto altaris. Scdo ꝓpter assistenciā angelorum. ps. In conspectu angelorum psallā tibi. ideo dicit̄ chor⁹ Grego. de conse. dist. ij. Quis dubitare pōt quin in ip̄a hora ymmolationis ad vocem sacerdotis ꝛc. Tercio ꝓpter corpora sanctorum ⁊ reliquias ibi contentas. Quarto ꝓpter ciciorem et maiorem orationis exaudibilitatem. quia oracio cicius exauditur in ecclesia q̄ alibi quia est determinatus locus ad oranduz non propter deū qui adoratur quasi loco concludat̄ sed propter ip̄os adorantes. Et hoc quadruplici ratione. Primo ꝓpter loci consecrationē ex qua specialem deuotionē concipiunt orantes vt magis exaudiantur. Secunda ꝓpter sacra misteria ⁊ alia signa sanctitatis ibi contenta de quibus supra. Tercia ꝓpter minorem infestationem demonū q̄ in loco nō consecrato. Quarta ꝓpter concursum multorū adorancium ex quo oratio fit magis exaudibilis. Quīto salus fit in ꝯsecratione ecclesie ꝓpter sacramentorū in ea collatiōez que regulariter in ea conferunt̄ vt baptismi. penitencie eucharistie ꝛc. Sexto ꝓpter indulgencias ecclesie collatis per quas visitanb⁹ remittunt̄ pene in purgatorio pro peccatis debite. Septimo propter emunitatem ecclesijs a papa ⁊ imperatoribus concessam. Et que sit talis et in quot consistat habes supra sermone. cviij. N. vsq̄ ad finem ꝛc.

De dedicatione alius sermo. cx.

Odie salus

huic domui facta est luce. xix. ¶ Nota in sacra scriptura quadruplicem reperio domum quibus hodie hoc est in iustificatione ⁊ ꝯuersione zachei salus facta est. Est em̄ domus spiritualis consciencie. domus familie. domus materie et dom⁹ superne glorie. Prima domus spiritualis est consciencie. De qua dicit̄ Eccīastici. xxvij. Nisi tenueris te instan-

tet in timore domini cito subuerte
tur domus tua id est ꝯsciencia tua
Et Sapie. viij. Intrās in domū
meā ꝯquiescā. Huic domui id ē cō
sciencie zachei hodie salus facta ē
vt exponit Gor. quia facta est do
mus dei per graciā inhabitantem
Scda domus est familie. De qua
dr. j. Thy. iij. Oportet preficiendū
eccie inter cetera domui sue id ē fa
milie esse bene prepositū. Et Aug.
in. c. quantūlibet. xlvij. dis. Arro
gare mihi nō audeo ꝛc. Huic do
mui vt inquit Gor. hodie salus fa
cta est quia xp̄us non tantū zache
um cōuertit sed etiā totā familiā
suam vxorē. liberos ⁊ seruos ꝛc.
Tercia domus ē materie ex lignis
et lapidibus constructa. in quam
zacheus xp̄m gaudens excepit vt
dicitur in euangelio. De qua apl's
ij. Cor. j. Si terrestris domus no
stra dissoluitur habemus domum
non manufactā eternā in celis ꝛc.
Huic hodie salus facta est qr xp̄us
in ea corporaliter mansit ideo dix
it. Hodie in domo tua ꝛc. Hec do
mꝰ materialis zachei significat do
mū materialē eccie. cui hodie id ē ī
consecratione salꝰ facta est. ⁊ ido
ratione illiꝰ clausule in dedicatiōe
ecclesie legit̄ illud euāgelium de za
cheo. Quarta domus est superne
glorie. De qua p̄s. xxv. Domine
dilexi decorem domus tue. De hac
dominus ait. Joh. xiiij. In domo
patris mei mansiones multe sunt
quia ⁊ si vnum premium beatitudi
nis multe tamen differēcie premio
orum sicut ⁊ hic meritoruz. Et an
gelus Lu. j. Regnabit scilicet xp̄us
in domo Jacob in eternū scilicz in
eccia triumphante. Huic domui
hodie salus facta est propter gau
dium quod angeli ⁊ sancti in celo
de eius conuersione habuerunt vt
dicit̄ Lu. xv. Gaudiū est angelis
dei super ꝛc. Quare bene dicūt ver
ba assumpta thematis. Hodie sa
lus ꝛc. Pro deductione breuitatis
gr̄a omittendo duas domos prose
quar de duabus scilicet cousciencie
et ecclesie. ¶ Et quantū ad primuz
nota ꝙ ad hoc vt salus domui cō
sciencie fiat requirunt̄ tres condi
tiones que tangunt̄ in euangelio.
Prima vt eam diligenter munde
mus per elemosinarum largitionē
Scda vt eam diligenter custodia
mus per fraudatoruz restitutionē.
Tercia vt eam diligenter discuci
amus per sacramentū confessionis
Prima vt eam ꝛc. Ideo dicit̄ lu.
xj. Date elemosinaz ⁊ ecce oīa mū
da sunt vobis. Ecclesiastici. iij.
Sicut aqua extinguit ignem sic
elemosina ꝛc. Dañ. iiij. Peccata
tua ele. redi. Ideo dixit zacheus.
Ecce dimidium bonoruz ꝛc. ¶ In
quibus verbis docet septem condi
tiones elemosine. que notantur in
verbis zachei Lu. xix. Ecce dimi
dium bonorum meorum ꝛc. Pri
mo elemosina debet esse prompta.
Propterea dicitur. Ecce. quasi di
cat zacheus ꝙ cum fieri potest ele
mosina non est tardanda. non dif
ferenda. non procrastinanda. Si
cut multi faciunt qui non nisi post
multas preces ⁊ diuturnū tempus
elemosiuas erogant. Propterea di
cit sapiens ꝓuerbiorū. iij. Non di
cas amico tuo vade ⁊ reuertere.
cras enim dabo tibi cuz statim pos

fis dare. Et Seneca li. ij. de Beneficijs. Ingratū est beneficiū quod diu inter dantis manus hesit. veruntamen satis reprehensibiles sē qui mortem expectant vt bona superflua quibꝰ nō egent pauperibꝰ tribuant. Pro quo facit sapiens vbi illud sancte Lucie que sue matri dixit. Cū moriens das ideo das q̄ tecū ferre nō potes. Solet etiā ideo deo permittente sepius euenire q̄ auarorū diuitū bona que post mortē in pias causas distribuere disposuerint, rapiant̄, dilanientur & distrahant̄ a consanguineis litigātibus & quandoq; ab extraneis versucia & caliditate illa querentibus quare ꝓsulendū est omnibꝰ qui superhabundant diuicijs vt velint p se ipi collocare illas in celo nec expectare vt post mortem id faciant alij quia vt dixi sepe fallunt. Secundo elemosina dz esse copiosa. pterea dixit zacheus dimidiū. Unde Thob. iiij. Si multū tibi fuerit habundanter tribue. neq; em̄ timē da est paupertas si elemosine ample fiant. nō em̄ deus vult seperari ab aliquo de liberalitate sicut videri potest. Exemplū de hoc in. ij. dialogoꝝ de Bonifacio Fuldē. epō. cui ex paucis vuis vinū collectum pauperibus largienti illud miraculose multiplicauit deus. Habes etiam exempla de Johanne elemosinario in vitaspatrū. Tercio elemosina debet esse de bonis propijs. pterea dixit zacheus. Bonoꝝ meoꝝ Dico de bonis & non de rebus infectis aut marcidis. Et dicō de propijs nō alienis. Unde. j. q. j. c. nō est. Grego. ait. Non est putanda elemosina si paupēribus dispensē qd̄ ex illicitis rebus acquirit̄. Non em̄ causa pietatis facienda est iniquitas. Quia vt dicit ap'lus. Non sunt facienda mala nē. xiij. q. v. c. forte. & in. c. nolite. Ibidē ait Augu. Nolite velle facere elemosinas de fenore & vsura. in. c. elemosina Ibidem dicit Grego. Elemosina redemptoris nostri oculis illa placet que non ex illicitis & iniquitate congerit̄ sed que de rebus ꝓcessis & bene acquisitis impendit̄. Quarto elemosina debet esse ordīata vt sez fiat pro dei honore, pximi salute. & ppria vtilitate. non p vana glor'a ac huiꝰ seculi pompa. Unde zacheus addidit. Domīe. i. pro tuo amore & honore facio elemosinas. Propterea ꝙpus Mathei. vj. dixit. Cū facis elemosinā noli tuba canere añte sicut ypocrite faciūt nē. Quinto elemosina debet esse liberalis vt non fiat pro susceptis seruicijs. nā sunt plerīq; qui pauperes laborare cogūt & postea illis nomine elemosine aliquid tribuunt cū tamē merces laboris potiusq; elemosina deberent appellari. pterea dixit zacheus. do id est non vendo sed liberalit̄ dono. Propterea etiā dicit ap'la ij. Corinth. ix. Nō ex tristicia aut necessitate. hilarē enim datorem diligit deus. Sexto elemosina debz esse discreta vt detur hijs qui indigent & non hijs qui habundant. qd̄ dico propter illos qui cum habeant vicinos aut ꝓsanguineos qui paupertate grauant̄ elemosinas faciūt ad exornandas ecclesias aut ecclesiastica ornamēta amplianda. qd̄ non dānamus nisi dū fame perire

permittūtur proximi indigentes. vt ait Ambrosius in .c. aurum. xvij q. ij. nē. quem textū vide. Et Jheronimus ad Demetriadem virginem inquit. Alij ecclesias edificent vestiant parietes marmorum crustis. Sed tibi aliud propositum est vestire in nudis. visitare in languentib⁹ et subuenire in oppressis. Et debet potius dari iustis indigentibus q̄ peccatoribus ceteris paribus. Ambrosius in .c. non satis. lxxxvj. di. vbi dē. Et si oībus debēt misēdia iusto amplio⁹ ⁊ magis propinquis indigentibus q̄ aliis ceteris paribus. ¶ Hic cadit dubium. Consultum fuit supra circa primam conditionem q̄ quilibet per se in vita sua daret elemosinas et non expectaret q̄ post mortem eius sui executores facerent. quia sepius tarde vel in toto non exequitur quero an dilacio executionis in aliquo preiudicet anime testatoris. Respōdet Richardus in quarto dist. xlvj. q̄ sic. Cuius duplex ē ratio. Prima quia quanto citius pauperes et ecclesie quibus legatū est recipiūt illud quod testator eis legauit tanto feruencius et cercius orant pro anima defuncti ⁊ orare tenentur. Et quanto tardius recipiunt quod eis legatum est tanto tepidiores sunt ad orandum ⁊ magis tardant orare pro anima testatoris. Acceleracio autem feruencium orationum pro anima defuncti multum valet ad eius alleuiationem ⁊ celeriorem liberationem Secūda ratio est quia sicut defuncti in caritate aliquod purgabile secum portantes in hac vita meruerunt vt elemosine si pro eis dentur eis prosint non ad augmentum gracie sed ad alleuationem et abbreuiationem pene. Sic testator testamentum faciens. in caritate decedens testamentum suum faciendo meretur vt ei⁹ execucio post mortem valeat. non ad augmentum gracie sed ad alleuationem ⁊ abbreuiationem pene. et ideo quāto testamentum suum citius execucioni demandatur tanto citius alleuiatur. Et quanto tardius sui testamenti execucio impletur tanto tardius ceteris paribus incipit alleuiari et tardius liberatur. Si tamen legata nunq̄ soluerentur non tamen propter hoc perpetue remaneret in pena quāuis propter hoc multo tardius liberaretur ab ipsa. Ex predictis patet q̄ grauissime peccant et magnam perditionem faciunt executores testamentorum. qui habita oportunitate quanto citius non exequuntur. Contra quos dicitur in .c. qui oblationes. xvij. q. iij. q̄ tales debēt excommunicari vt necatores animarum quia subtrahent eis illud suffragium. ex qua subtractione animas earum necant propter carenciam diuine visionis. Item tales puniuntur hic per iura etiam in hoc q̄ amittunt ipsis legata. ⁊ execucio deuolutur ad episcopum si infra annum non exequuntur. vt in .c. si heredes ⁊ .c. tua. et Johannes. de testa. Et a deo puniuntur eternaliter quia damnabuntur si eis retinuerīt. Hic exēplum de socio qui equum sui socij non vendidit vt in legenda sancti Odalrici

habetur. Secundo requiritur ꝙ cõ
scienciam diligenter custodiamus
per ablatorũ ⁊ iniuste acquisitorũ
restitutionem. ita ꝙ de hmõi nihil
contra conscienciã in nostra ptãte
retineamus. Prouerb. iiij. Omni
custodia serua cor tuuz quia ex ipo
vita procedit. Ideo dixit zacheus.
Et si q̃d aliquẽ d̃fraudaui reddo q̃
druplum. vbi loquitur principaliter
et solum de rebus temporalibus ab
latis non de spiritualibus videlicz
de virtutibus ablatis quo ad ani-
mam scilcet moralibus ⁊ infusis
Nec de damno illato corpori quo
ad lesionem corporalez. nec quo ad
honorem ⁊ famã per vituperatio-
nẽ verbalem. Ideo solum de resti
tutione rerum temporalium dicaz
O ¶ Circa quam ponit zacheus qua-
tuor conditiones soluendo quatuor
questiones. Prima quid sit restitu
endum. Ad hoc respondet zacheus
defraudatum siue res ablata vt in
c. si res. xiiij. q. vj. Ideo dicit. Si
quem defraudaui ⁊c. Et restituen
da est res rapta vel furta aut alio
modo illicite acquisita in propria
specie. ymmo in indiuiduo si ipsa
habetur. nec potest dari alia pro ea
eiusdem bonitatis nisi forte pecu-
nia contra voluntatem dñi ipsius
rei. iij. q. j. c. reintegranda. vbi dici
tur ꝙ spoliatis sunt omnia reinte-
granda. Et hoc verum nisi vsur-
pacio rei aliene essz occulta ⁊ ex re
stitutione eius in sua specie detege
retur raptor vel aliud inconueniẽs
sequeret̃ tunc em̃ sufficeret dare pre
cium eius. Itez scd̃o si ipa res ma
le ablata perijt morte vt animal vl'
sibi auffertur nihilominus sibi re-
stituere tenetur scd̃z Ray. ⁊ alios
Si aũt deteriorata est in bonitate
vel diminuta in precio supplenduz
est precium quia restituenda ẽ eius
dem bonitatis. Exemplifica de
equo vel boue ablato si est penes ra
ptorem debilitatus. Similiter de
frumẽto si valuit vna metreta tũc
quatuor. sed nũc vero duos solidos
tenet̃ reddere quatuor solidos. nec
sufficeret reddere vnã metretam.
Idez de tpe intermedio inter resti-
tutionem ⁊ ablationem. tenet̃ etiã
raptor post restitutionẽ damni pe
tere remissionem de iniuria saltem
per interpositã personã vel per se
expresso nomine furis vel tacito se
cundũ ꝙ qualitas negocij requirit
si est manifestum vel occultũ. Itez
tercio si res est fructificans tenet̃
restituere rem cũ omnibus fructi-
bus inde perceptis ⁊ qui percipi po
tuissent a diligenti possessore. Exẽ
plifica de agro vel vinea vsurpata
Similiter de equo cum quo lucra
tus fuissem ebdomodatim. j. flore
nũ. Hoc intellige deductis expen-
sis necessarijs equi. dampna etiam
que passus est dominus ex carẽcia
rei sue tenet̃ satisfacere. vt in. c. si
culpa. de iniur̃. ⁊ dãno dato. Exẽ
plifica de pecunia furata. Item si
plures concurrunt ad furtũ aut ali
as ita ꝙ vnus nõ faceret sine alte-
ro quilibet tenetur insolidum vt ĩ
c. si dignum de homici. scd̃m doc.
ibi plura vide. vt si vnus factus ẽ
nõ soluendo. Et an oẽ lucrũ tenea
tur quis restituere quod percepit ex
re rapta vel personis acquisita. vi
de sanctũ tho. scd̃a scd̃e. q. lxxviij.
et doc. de hac materia in. iiij. dis.

xv. Host. in summa. de pein. ⁊ remis. ¶ Scdm requisitum ⁊ scda q̄stio cui sit restitutio facienda. Ad quam respondit zacheus in hoc ꝙ dicit aliquem quasi dicerz huic cui abstuli vel quem defraudaui. An autē quis omni casu teneat̄ ei restituere cui abstulit. Nota pro solutione distinctionē quam ponit sanctus Tho. scda scde. q. xxxij. dicēs Tripliciter pōt esse aliquid illicite acquisitum. Primo quia illud qd̄ acquiritur illicite debetur ei a quo acquisitum est ex tortum ⁊ siue nō transferat̄ dominiū illius rei in accipientem vt in furto ⁊ rapina. siue transferat̄ vt in vsura tn̄ competit repeticio. In talibus regula est ꝙ huiusmodi restituenda sunt spoliatis aut eius heredibus si non superest principalis siue sint domini illarum rerum siue nō dūmodo tn̄ ex causa illa tenent ⁊ fuerunt tempore ablationis detentores vt accidit in pignore deposito accomodato ⁊ huiusmodi. licet em̄ tales non sint domini illarum reruz tn̄ ex honesta causa illa tenent. Ideo debēt eis illa restitui non dominus reruz illarū. Idem etiā si ex inhonesta cā illa habuit puta per furtū vel rapinam exemplifica. tūc em̄ liberatus est ab obligatione restitutiōis. qꝛ reposuit rem in pristinū statum ⁊ gradū. ⁊ sic intelligo d. c. reintegrāda. ⁊. c. Itē cū quis. de resti. spol. cum similibus. vbi dicitur ꝙ etiaz predo restituendus est. hoc em̄ nisi dominus petat eodem tpe rem cuz fure ⁊c. vt. ff. depositi bona fides. vide ibi per glo. ⁊ doc. Scdo modo dr̄ aliquid illicite acquisituz ita ꝙ ille qui illicite acquisiuit non potest illud retinere nec tamen debet̄ illi a quo acquisiuit quia ille cōtra iusticiam dedit ⁊ ille contra iusticiam accepit vt in symonia ⁊ similibus in quibus ipsa dacio ⁊ acceptio est contra legem. ⁊ ideo tale nedum de consilio ⁊ honestate sed de necessitate salutis debz erogari pauperibus. Ratio est scdm sctm̄ tho. scda scde. q. lxij. quia ipsa datio et acceptio est lege prohibita vt in c. anathema. j. q. j. vbi dicit̄. Anathema danti anathema accipienti vel potest dari illi ecclesie in cuius iniuriā data est. vel aliter ꝓuideri pro vt disponunt multa iura. Similiter de pecunia data iudici ad eū corripiendū vel testi ad falsum testimoniū dicēdū vl' alicui ad falso accusandū. vel aduocato ad īiuste aduocandū qꝛ nō dz restitui illi qui dedit qꝛ turpiter dedit nec sibi retinere dz ꝫ paupib⁹ elargiri vl' illi in cui⁹ īiuriā data ē p̄sertī si ex hoc amisissz iustā cām. vt habet̄ in. c. nō sane. txiiij. q. v. Secus si iuste dedit puta vt iuste iudicaret ⁊ intēdēs redimere qd̄dāmō vexatiōez suā vt ibi dr̄. Tercio mō dr̄ illicite acquisitū nō ꝙ ipa acquisitio sit illicita ꝫ illud ex quo acquirit̄ ē illicitū ex quo trāsfert̄ dn̄iū nec ꝯpetit repeticio vt in meretricio ⁊ hmōinā meretrix turpit̄ agit ⁊ ꝯtra legē dei fornicādo ꝫ ipa acq̄sitio vel dacio pecunie ꝑ hmōi illicitis nō ē illicita nec ꝯtra legē dei. ⁊ hoc ꝓprie dr̄ turpe lucrū. ⁊ de illis sic acq̄sitis scdz doc. p̄t dari elemosina ⁊ p̄t etiaz retineri nisi supfluū ꝑ fraudē vl' dolū mulier extorserit. qꝛ illud eēt

restituendum. Ad hoc pertinent lu
cra facta ex histrionatu illicito. ex
duello. ex torneamēto. ex sertis fa
ctis de floribus ⁊ alijs huiusmodi
quorum vsus communiter est ad
lasciuiam. In hijs casibus et simi
libus bonum est et salubre q̄ pen
tens inducatur ad erogandum pau
peribꝰ nō t̄ñ cogēdus ē ad hoc nec
iudicādꝰ ē ex hoc si nō velit assum
mere hāc pn̄iaz sez erogare paupibꝰ
q̄ non sit in statu salutis quia nō
repetitur iure expressum. vt in su
pradictis casibus. Et sic intelligit
t. qui habetis. xviij. q. iij. ¶ Tercia
questio est quando debeat fieri re
stitutio. Ad quam respondit zache
us cum dicit. Reddo in presenti et
non dabo vel reddam in futuro.
quasi diceret q̄ restitutio debet fie
ri statim. Ratio sancti Thome
sc̄da sc̄de. q. lxij. quia sicut accipe
re rem alienam est contra iusticiā
ita et detinere eam quia per hoc q̄
aliquis detinet rem alienaz inuito
domino impedit eum ab vsu rei sue
et sic facit ei iniuriam. Manifestū
est autem q̄ nec per modicum tem
pus licet alicui morari in peccato
sed quilibet tenetur statim peccatū
deserere. ⁊ ideo quilibet tenetur sta
tim restituere. vel dilationem pe
tere ab eo qui potest vsum rei con
cedere. vt in incertis restituendis
episcopus vel penitencionarius po
test dare licenciaz si tenetur certis
personis qui nolunt dare dilationē
debet ad petitionem ipsorum absq̄
dilatione satisfacere vel cedere bo
nis quia fur et raptor semper est i
mora. et ideo semper auget pecca
tum vt in. c. cū i ecclesie. de simo.

¶ Quarta questio quantum sit re R
stituendum. Respondit zacheus
quadruplum. non tamen ad hoc te
netur. sed loquitur zacheus ex affe
ctione ꝯsciencie quia ita tunc erat
dispositus in sua consciencia. An
autem sufficiat quez restituere sim
plum videlicet illam rem vel eius
valorem quam abstulit. Dicendū
q̄ non semper sufficit. Dic ergo q̄
si res est fructificans ⁊c. vt habes
supra in prima questione. ¶ Hic S
cadit dubium an acquisita per lu
dos fortune sint restituenda cui.
respondeo i certis casibus sunt re
stituenda perdenti. Primo quādo
lusor vincit per fraudem vel p̄ fal
sos tayllos aut cartas vel dicēdo
mendaciū tenetur restituere amit
tenti ex precepto. Secundus quan
do vincit ab hijs qui alienare non
possunt vt sunt serui. filijfamilias
pupilli vxores religiosi et huiusmo
di. hec oportz restituere illis qui cu
ram habent illorum. Tercius quā
do vincit ab eo quem induxit mul
ta importunitate cū nō vellet lude
re vel volentē a ludo recedere inuī
tū detinet tenet illi restituere si est
quid notabile. Quartꝰ qui vincit i
loco vbi p̄hibet ludꝰ. ⁊ p̄ leges mā
dat fieri restitutio q̄ nec p̄ dissuetu
dinē sūt abrogate et tūc etiā tenet
restituere p̄dēti. Si vicit in alijs
casibꝰ exceptis p̄dictis nō tenet il
li restituere q̄ amisit quāmis possit
elemosinaliter si paup ē. ⁊ sic nō p̄t
repeti a vincēte q: turpitudo vsū
ex vtraq; pte ꝑ dz paupibꝰ erogare
de honestate et consilio. Sc̄dm ali
quos tenet de necessitate. q̄ tueiꝰ
est. nō optet tñ tales strīgere ad cer

tam restitutionem. sicut in furtis et rapinis et huiusmodi. Ex hijs habes quid sit dicendū de ludo olle ꝛc. de acquisitis in ludo. vide ad p̄dicta glo. ⁊ ibi per doc. in. c. clerici de vi. ⁊ ho. cleri. Tercio requirit̄ ꝙ ꝯscienciam diligenter discuciamus per sacramentū confessionis. et de hoc dic vt supra in precedēti sermone. Quantuz ad scd̄m scz de domo materiali zachei que significat ecclesiam consecratam. Nota ꝙ ecclesie in eius ꝯsecratione tripliciter fit salus. Primo rōe dei ⁊ angelorum inhabitanciū ac aliorꝫ sanctorum ⁊ misteriorum et sacramentorum que ibi conferunt̄ ⁊ aguntur. Scd̄o ꝓpter ciciorem ⁊ maiorē orationis exauditionem. Tercio propter indulgencias ⁊ emunitates q̄ ecclesie conferuntur. Hoc membrū proseq̄re vt in priori sermone. cix. J. et. cviij. H. vbi satis de hoc.

Sermo alius de dedicatione ēcclesie. cxj.

Quam terribilis est locus iste non est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Gen̄. xxviij. c. Hec sunt verba Jacob patriarche dum voluit ire in mesopotomiam ⁊ ducere vxorē ad mandatū patris sui ysaac. ⁊ cum pergebat aran ⁊ venisset ad locum quendā et vellet in eo quiescere post solis occasum tulit lapidem vnum quem supposuit capiti suo ⁊ dormiuit ⁊ in somnis vidit scalam sup terram. cuius cacumē tetigit celū. ⁊ āgelos dei ascēdentes et descendentes per eā. ⁊ dominum innixum scale dicentē sibi Ego sum dominus deus Abrahaz patris tui ⁊ deus ysaac. terram in qua dormis tibi dabo ⁊ semini tuo. Cum autem euigilasset iacob de somno ait. Vere dominus est ī loco isto et ego nesciebā. pauensq̄ subiunxit. q̄ terribilis est locꝰ iste non ē hic aliud nisi domus dei ꝛc. Que v̄ba ecclesia adaptat templo dei materiali in ip̄ius dedicatione pro vt hodie in introitu misse canit. ⁊ merito. quia templum dedicatum locus terribilis dicitur propter terribilem domini dei p̄senciā et angelorum frequenciam pro vt Jacob in somnis vidit ideo dixit q̄ terribilis est ꝛc. In verbis thematis duo notantur. Primum ꝙ templum est locus terribilis videlicet demonibus qui ibi expellunt̄ per diuinum cultum. Secundum ꝙ templū etiā ē locus amabilis videlicet iustis qui ibi inueniunt graciam sue salutis. Primum tangit̄ ibi. q̄ terribilis est locus iste. Secūduz ibi. Non est hic aliud nisi ꝛc. A

¶ Ad euidenciam primi nota ꝙ ecclesia cristiana terribilis est demonibus propter quatuor videlicet ꝓpter diuinam protectionem. propt̄ angeloruz custodiam. propter sanctorum intercessionem. et propter cultus eorum cessationem. Primo inq̄ terribilis est ecclesia domonibus propter diuinam protectionez In hoc enim loco tanq̄ specialiter sibi deputato ⁊ dedicato dōminus protegit suos ne demones tantuz eos infestare possint sicut extra ecclesias quia hic est ille presens qui habet perdere ⁊ saluare Cristus ihesus. Cuius vexillum demones

dum erectum vident in eccia eo territi ⁊ percussi fugiunt. Ideo dominus dixit ysa. xxvij. Figam vexillū in loco fideli ⁊ erit in solium glorie dei. Hic eccia in dominica de passione cant. Vexilla regis prodeūt ⁊c. Scdo propter angelorū custodiam qui in loco isto nos plꝰ emulantur q̄z alibi. Quod notat Gen. vbi thema per id qđ cum vidisset iacob angelos ascendentes ⁊ descendentes in scala dixit verba themat is. q̄z terribilis ⁊c. Per scalā autez fides nostra vel penitencia significatur. Per hanc angeli descendunt vt orationes ⁊ lachrimas ⁊ alia bona que fideles in illo loco agūt colligant. Ascendunt autem vt collecta omnia ad deū perferant ⁊ graciam atq̄ misericordiā obtineant Descendunt autem angeli in loco sacro non solum vt bonis assistāt sed etiam vt demonibus resistant et expellant. Ideo dr zach. iij. Circumdabo. defendā. animabo ⁊ cōfortabo fideliter orantes in ea. ab aduersarijs preseruans ne inquinētur. Tercio ppter sanctorum interessionez. Sunt em in ecclesijs sanctorum corpora ⁊ eorum reliquie recondite que sunt demonibus valde terribiles. Ideo dicit Crisosto. in omelia. Audaces latronum duces agnitis regis insignijs ⁊ militibꝰ maxime deterrent vt fugiant. ita pfecto demones vbi coronatorum martirū corpora conspiciunt illico ab eorum longe conspectu pauidi fugiunt. Exemplum scribit de hoc beatus Grego. iij. dialogoruz Et habet in. c. arrianorū. de consecra. di. j. de quadā eccia quā arriani diucius occupabāt q̄ cū ad hāc reliquie bti Sebastiani ⁊ sctē agathe essent allate et ab epo dedicata et in ea magna multitudo ppli cōueniss̄ subito sub pedibꝰ suis porcū senserūt discurrere ammirātes q̄ a nullo potuit videri. appropinquit tame et exiuit. vbi diuina pietas oñdebat q̄ immūdus inhabitator ppter sctoꝝ reliquias territus exiuit. Quarto ppter cultꝰ eoꝝ cessationē q: in hoc loco cessant hoīes demones adorare dicente dño Mathei. xxj. Domus mea domus orōnis vocabit. Terribile ē em demonibus videre augmentationē diuini cultus quū pocius in se vellent honorari quēadmoduz pagani olī in templis suis fecerunt. In hoc autem loco magnus subtrahitur exercitus diabolo. omnes em qui hic vere conterunt tales abrenunciāt sathane ⁊ eligunt magis esse ī domo dei q̄z habitare in tabernaculis peccatoꝝ vt dicit ps. ¶ Sed diceres Audum nunc q̄ eccia est terribilis demoniꝰ an etiā sit terribilis malis hoībus. Ad hoc dico q̄ eccia est terribilis ⁊ dānabilis multis generibus hominū. Primo omnibus sacrilegis effractoribus ⁊ incēdiarijs eccīarū ⁊ generaliter oībus qui loca sacra ppḥanant ⁊ deḥoncstant. Vbi nota q̄ tales ppē enormitatē criminis triplicia pena puniuntur. scilicet spūali tpali ⁊ eternali. Primo sacrilegi puniunt pena spūali vicz excōicatiōe. nā incēdarij eccīaꝝ ⁊ effractores earūdē cū spoliatiōe sē excōicati ipo facto. ⁊ añ publicati onē huius excōicatiōis poterūt absolui ab epo loci q̄ꝰ publicationē B

nō nisi a papa vt in .c. tua. et .c. cō questi. de senten. excom. xj. q. iij. canonica. et. xvii. q. iiij. oēs eccīe. Incēdarij aūt alioꝝ locoꝝ nō sunt excōicati ipo facto ꝫ excōicandi vt ī .c. pessimā. xxxiij. q. vl. ⁊ pꝰ publicationē absolucio reseruat̄ pape. vt in d. c. tua. Alij aūt sacrilegi q̄ ī eccīa siue effractione faciunt enormia vt rapiendo corpus xp̄i. furādo calices. frangendo mōstrācias et similia nō sunt effractores ꝓprie nec excōicati ipo iure. nec etiā si excōicarent̄ ⁊ denūciarent̄ essent mittendi ad papā ꝫ possunt ab illo qui eos excōicauit absolui. Scd̄o tales puniunt̄ pena temporali. Naz scd̄z leges igni tradunt̄. ff. de incē. rui. ⁊ nau. l. qui edes. vl' capite puniūt̄. ff. de penis. l. capitulū. §. nō nunq̄. Reportant etiā tales violatores ⁊ vituparatores tēploꝝ tria mala tpalia. Primū dei ⁊ sctōrū ꝑcussionē ⁊ plagā. de deo habet̄ in ve. te. de Holiodoro scd̄i machab. iij. qui fuit flagellatꝰ. Itē Pōpeiꝰ magnꝰ qui vt dicit orosius postq̄ in tēplo fecit stabuliri equos suos sp̄ fuit postea deuictus in prelijs suis q̄ priꝰ fuit victoriosus. De sctōrū plagis habet̄ in eorū legēdis. De btā v̄gīe habes exempla plura. De sctō Clemente habet̄ de Sisimo q̄ fuit cecitate ꝑcussus. De sctō Leonhardo et de sctō cholomāno habes plura exempla q̄ hic applica. Scd̄m malū ē secularē ꝯfusionē. Nā aut domꝰ eiꝰ fit ꝓstibulū vel eiꝰ vxor ⁊ filie meretrices efficiunt̄. ⁊ hoc vult diuina iusticia vt q̄ domū dei ī hono rat domus eiꝰ inhonoret̄. ideo dicit deꝰ de talibus Joh. xij. Qui honorificabit me honorificabit eū pr̄ meꝰ qui ē in celis. Et .j. Regū. ij. Quicūq; honorificabit me glorificabo eū. qui autē ꝯtempnūt me erūt ignobiles. Terciū malū qd̄ reportāt ē male vite terminationē. Exemplū habes de antiocho scd̄i machab. ix. iude ibidē. ⁊ alia plura q̄ hic applica. Exīde ꝯsequit̄ eos tercia pena scz eterna dānacio. tales em̄ nisi peniteāt et lesis templis satisfaciant eternaliter dānabuntur Exem̄ dic. Scd̄o templū ē locꝰ terribilis oībus qui aliud agūt in eo q̄ ipe dn̄s voluit fieri. Ait em̄ Lu. xix. Domus mea domꝰ orōis vocabit̄. ⁊ ꝓpterea hij qui tractāt secularia negocia ⁊ alia ꝓhibita in templo merito sibi debēt timere ne eijciātur finaliter de templo eccīe militantis ⁊ adiudicētur eccīe maligonanciū. Que aūt sint hmōi in ecclesia specialiter fieri ꝓhibita Gregorius. ix. in Lugdudeū. cōcilio. ī .c. decet. de immu. ec. li. vj. aliq̄ enumerat. Primo dicit sic. Cessent in ecclesijs earumq; cimiterijs negociationes ⁊ p̄cipue nundinaruz ac fori cuiuscunq; tumultꝰ. nā dn̄s negociatores eiecit de templo et mensas numulariorū euertit vt habet̄ Math. xxi. et lu. ix. j. q. iij. ex multis. lxxxviij. di. eiciens. Et est tō quia talia difficile fiunt sine peccato. Scd̄o prohibet in ecclesijs fieri vniuersitatū et societatū quorumlibet consilia. contiones et publica perlamenta. Inuehe contra vniuersitates q̄ in istis partibꝰ frequēter faciūt in ecclesijs talia ꝑlamenta. Tercio in ecclesijs ꝓhibret vana et multoforciꝰ feda ⁊ ꝓphana colloq̄a

Inuehe cōtrā tales q̄ nūc cōmune est hic vt pl⁹ in eccīa q̄ in lupanari talia fiant. Quarto ꝓhibet confabulationes quaslibet ⁊ generaliter quecūq̄ alia que diuinum possunt turbare officiū aut occulos diuine maiestatis offendere ne vbi pctōꝝ est venia postulāda ibi peccandi det̄ occasio aut d̄ꝓhēdat̄ pctā ꝯmitti. Applica hic exemplū de diabolo in eccīa scribēte in spe. exemplorū dist. ix. c. ciiij. ¶ Nunc scd̄o loco dicendū ē quō templū sit loc⁹ amabilis iustis vicz ⁊ pctōribus penitētibus et illud deuote visitantibus. Et hoc ꝓpter tria. Primo ꝓpt̄ copiosam fructificationē. Cōsequūt̄ em̄ fideles eccīam venerantes ⁊ deuote frequentātes tres fruct⁹. vicz bonoꝝ tpaliū largitionē. aīaꝝ cōmunionē et bone vite terminationē. Primo bonoꝝ tpaliū necessitatē. Exemplū habem⁹ scd̄i paral. vij. locut⁹ sic fuit dn̄s Salomoni. Si clausero celū et pluuia nō fluxerit mandauero et p̄cepero locuste vt deuoret terrā et misero pestilenciā in ppl'm. ꝯuersus aūt ppl's me⁹ et dep̄cat⁹ me fuerit ī loco hoc ego exaudiā illum de celo et ꝓpici⁹ ero pctīs eoꝝ et sanabo terrā eoꝝ ⁊c. Id̄o ī collecta dedicatiōis sic orat̄ Quisquis hoc templū bn̄ficia petiturus ingredit̄ cūcta se impetrasse letet̄. Applica hic exem̄ de duobus sutorib⁹ quoꝝ vnus eccīaz frequentans diues efficit̄. laborioso vicino eiusdē officij ad indigentiā perueniente. vide in spe. exemploruz dist. viij. c. xlv. Scd̄o aīaꝝ cōmunionē q̄ nunq̄ intrans eccīam cū deuotione et orans vnū pater noster vel quid aliud pro defunctis hoc sequit̄ ꝙ oēs aīe suoꝝ affiniuz ⁊ amicoꝝ in purgatorio particip āt Ideo dicit p̄s. Particeps sum ego oīm timenciū te. Et Ihero. in. c. uō mediocriter. de ꝯse. dist. v. inq̄t Cū ꝓ cunctis aīabus psalmus vel missa dr̄ nihil min⁹ q̄ si ꝓ vno quolibet ip̄oꝝ diceret̄ accipit̄. Tercio cōsequunt̄ tales bone vite termīationē. Vbi accipe hanc regulaz. ꝙ nullus honorās ecclesias et diuina libenter audiens p̄t mala morte interire. Et accipe hic exemplum de qnodā patre nobili qui filiū suū in curiā cuiusdā regis ponere volens tria p̄cepta dedit ei. vide in spe. exemploꝝ vbi supra. Scd̄o eccīa est locus amabilis ꝓpter pctōꝝ remissionē et gr̄e impeteationē. Cōsequitur em̄ hō in eccīa remissionē pctōrū mortaliū ꝑ verā cōtritionē ⁊ purā cōfessionē ac deinde gr̄e infusionē et augmētationē ꝑ alioꝝ sacr̄orū dignā ꝑceptionē. Exemplifica de baptismo. eucharistia. mr̄imonio et alijs. Ideo dicit p̄s. Suscepimus de⁹ misericordiā tuā ī medio templi tui. Itē in eadē reportam⁹ remissionē pctōꝝ venialiū ꝑ aque benedicte aspersionem. pectoris tunsionem. et orationis dominice videlicet pater noster deuotam expressionem vt probatur in. c. de quotidianis. de peniten. distin. iij. Tercio ecclesia est locus amabilis iustis ⁊ penitētib⁹ ꝓpt̄ īdulgēciaꝝ ꝯcessiōez duplex em̄ ꝓ pctō assignatur pena scz tpalis ⁊ eterna. de pe. dist. j. si pctm̄ dauid. ⁊ de peni. ⁊ remis. ꝙ aūt. ß pena eterna ꝑ ꝯtritionē dimittit̄ et in penā tpalē cōmu

tat̄. vix aūt in hac vita satisfacere possumus de pctis. Ideo eccīa pia mater subuenit indigencie nr̄e de thesauro indulgenciaꝝ que visitātibus ecclesijs largiunt̄. ergo merito propter hoc eas amare honorare et frequentare debemus.

In celebratione prime misse sermo. cxij.

Os testimoniū ꝑhibebitis qꝛ ab inicio mecū estis. ioh. xv

Hec verba dixit xp̄s discipulis suis in vltima cena qn̄ ꝯsolabat̄ eos ne de sua morte turbarent̄ qꝛ vellet eis mittere paraclitū spiritū veritatis. et ꝙ ille testimoniū ꝑhiberz de eo videlicet ꝙ esset verus deꝰ et hō ⁊ de opibꝰ suis. ⁊ ꝙ etiaz ip̄e testimoniū ꝑhiberēt d̄ eo in hijs q̄ vidissent ⁊ audissent qꝛ ab inicio sue p̄dicationis fecū fuissent. Possunt et hec verba ꝯgrue dici de oībus sacerdotibus discipuloꝝ xp̄i seq̄cibꝰ. ⁊ maxime nouis sacerdotibus qui debēt eē testes operū xp̄i iuxta illd̄ ysa. xliiij. Vos estis testes mei dicit dn̄s qꝛ ab inicio dū primā missā celebrant sunt cū xp̄o. Potest ⁊ hec verba dicere nouꝰ sacerdos ad oēs fideles in sua prima missa p̄sentes. Vos testimoniū ⁊c̄. In p̄senti sermone erūt duo articuli. In primo oñdet̄ quō ⁊ q̄lit̄ sacerdotes debēt testimoniū ꝑhibere xp̄o in statu sacerdotali. in scd̄o declarabit̄ quō ⁊ laici ⁊ alij fideles debeāt testimoniū ꝑhibere de sacerdotibꝰ. Ad euidenciā primi nota ꝙ sacerdotes debēt ꝑhibere testimoniū xp̄o sūmo sacerdoti tripl'r vicz ꝯuersatiōe. officiatiōe ⁊ dispēsatiōe. Primo eoꝝ ꝯuersatiōe. dz em̄ ꝯuersatio eorūdē inter laicos cē bona ⁊ laudabilis. ¶ Et ad hoc tria requirunt̄ q̄ sacerdos in se dz habere vicz ꝙ sit singularis in vita. sublimis in scīa ⁊ exēplaris ī fama. Primo sacerdos dz esse singularis ī vita Vñ Ambro. ī quadā epl'a. Sacerdotal' dignitas singularē vitā sibi vēdicat. quō em̄ poterit obseruari a ppl'o q̄ nihil distīctiū hz a ppl'o. q̄d em̄ miret̄ si sua in te cognoscat si nil in te aspiciat qd̄ vltra se īueniat. id̄o sacerdotes vltra laicos debēt caste ⁊ honeste viuere. Nā vt dicit s. Tho. ī. iiij. di. xxiiij. ꝙ ex quo sacerdotes manibꝰ suis habēt tāgere corpꝰ dn̄icū et alia sacr̄a ⁊ sacra vasa tractare ideo decēs ē vt mūdiciā corpalē ꝑ ꝯtinēciā seruēt. ysa. lij. Mūdamini q̄ fertis vasa dn̄i. i. sacr̄a q̄ sunt vasa ꝯtētiua gr̄e dn̄i. Et Exod. xix. dr̄. Sacerdotes q̄ accedūt ad dn̄m sctīficēt̄ ne ꝑcuciat eos dn̄s. aduertat hoc q̄libz sacerdos ⁊ sp̄ sit in timore sp̄ inuigilet ne īdigne corpus xp̄i tāgat. Cōsideret scd̄o ꝙ sacerdos fornicādo nō solum īcidit pctm̄ fornicatiōis ꝫ etiā pctm̄ voti fractiōis ⁊ sacrilegij. nā sacerdotes tenēt̄ seruare castitatē nō soluz facto vt laici nō vxorati ꝫ etiā solenni voto sicut ⁊ ceteri ī sacris ordinibꝰ ꝯstituti. vt in. c. vnico. de voto li. vj. ⁊ licet ordinādꝰ votū ꝯtinēcie v̄boten⁹ nō emittat sicut mōnachi. ex hoc ip̄o tn̄ ꝙ ordinē sacr̄ suscipit scd̄z ritū occidētal' eccīe votū ītelligit̄ emisisse qꝛ sacris ordībꝰ ē ānexū accidētalit̄. tn̄ et ex ꝯstitutiōe eccīe ¶. Id̄o pono hāc ꝯcl'uōez

A

B

q̄ sacerdos fornicādo grauius pec
cat q̄ coniugatus adulterando. ra
cio quia sacerdos vouit solenniter
continenciam ab omni muliere.
coniugatus autē iurauit solū vxo
ri fidelitatem. Grauius tñ peccat
monachus aut monacha fornicā
do q̄ sacerdos secularis. ratio quia
monachus facit contra votū casti
tatis quod in professione fecit ⁊ est
intrinsecū ⁊ essenciale professionis
vt in. c. cū ad monasteriū in fine.
de statu mo. ⁊. c. ij. ⁊ in. c. porrectū
de regula. quia sine eo nō esset mo
nachus. Nō sic in sacerdote secula
ri vbi votū castitatis nō est de es
sencia sacerdotij vt patet in gre
cis. Scd̄o sacerdos debet esse subli
mis in sciencia vt intelligat quid
legat ⁊ sciat sacramenta ecclesie et
formas eorum. Malach. ij. Labia
sacerdotis custodiant scienciam ⁊
legem requirēt de ore eius. Et gre
go. in pastorali. ⁊ habetur in. c. sit
rector. xliij. dist. Officium p̄conis
suscipit quisquis ad sacerdociū ac
cedit. Et in. c. ignorancia. xxxviij
dist. Ignorancia mater cunctoruz
errorū. maxime in sacerdotib⁹ dei
vitanda est qui officiū docendi in
populo suscipiunt. Sciant ergo sa
cerdotes sacras scripturas ⁊ cano
nes. ⁊ omne eorū opus in predica
tione ⁊ doctrina consistat. Alias
si ignorans est nec curat discere ne
cessaria dicere sibi poterit illd̄ osee
iiij. Quia tu scienciam repulisti et
ego te repellaz ne sacerdocio funga
ris mihi. Nam principalis inten
cio sacerdotis debz ēē vt vera addi
scat ⁊ vera doceat. opus em̄ sacer
docij est pri⁹ in libris studere ⁊ po
stea ppl'm docere. Sz hoc op⁹ mini
me iam implemus. nam vbi olim
sacerdotes studebant in lege nunc
nostri sacerdotes student in ludo
taxillorum ⁊ alee. qui tamen ludi
sunt eis interdicti. vt in. c. clerici
officia. de vi. ⁊ hone. cle. ¶ Tercio
sacerdos debz esse exēplaris ī fama
j. Thymo. iiij Exēpluū esto fideli
um ī v̄bo Debz eī p̄bere ī ꝯuersatōe
optima exēpla vite. que vtiq̄ plus
mouent q̄ verba. Primis em̄ sa
cerdotibus noui testamenti dictuz
fuit Math. v. Sic luceat lux ve
stra coram hominibus vt videant
opera vestra bona. Nam sicut vi
demus quādo candela munda ar
det ⁊ fulget delectabilis est ⁊ vti
lis q: fugat tenebras ⁊ totum illu
strat. sed quādo extinguitur post
se intollerabilē relinquit fetorē qui
multū nocet. Vñ philosophus. v.
de animalibus dicit q̄ ille fetor val
de nociuus est mulieri pregnanti.
quia facit eā abortire ⁊ occidit fru
ctū. isto mō ē de quolibz sacerdote
qui quasi cādela ardēs ⁊ lucens in
eccīa ꝯstituit̄ sup cādelabrū vt lu
ceat oībus p̄ claritatē vite ⁊ exēplo
bone fame. ⁊ q̄diu sic lucet vtilis ⁊
delectabilis ē oī vidēti. si aūt ext ī
guat̄ vento tēptationis ⁊ ꝯmittit
aliqd̄ pctm̄ publicū statī relinquit
circa se locū tenebrosuz ⁊ fetere in
cipit p̄ infamiā ⁊ subditos p̄ malū
exem̄ spūaliter occidit qd̄ est maxi
mū pctm̄. ideo dicit Greg. ī. c. p̄ci
pue. xj. q. iij. q̄ sacerdotes tot mor
tib⁹ digni st̄ quot exēpla ad subdi
ditos trāsmittūt p̄ditionis. Scd̄o
sacerdotes debēt testimoniū p̄hibe
re xp̄o officiatione ita q̄ exerceāt

et perficiant debite officium suum ¶Est autem officiū sacerdotis triplex scilicet iudicare. orare ⁊ ymolare. Primo habet iudicare in causa peccatorū virtute clauuz regni celorum sibi traditorū. Vbi nota scdm doctores in. iiij. disti. xviij. q in ordine sacerdotali duplex cōfertur potestas quantum ad duos actus principales ordinis sacerdotalis. Vna est potestas verū corpus xpi conficiendi quā habēt omnes sacerdotes in actu. Alia est potestas quantū ad corpus xpi misticum vt sunt omnes xpifideles videlicet potestas ligandi ⁊ soluēdi. que dicit clauis potestatis. que potestas presupponit sciencia discernendi inter lepram ⁊ lepram id est inter peccata. ⁊ dicit clauis sciēcie Has claues tradidit xpus beato Petro ⁊ eius successoribus cū dixit Math. xvj. Tibi dabo claues regni celorum. ⁊ quodcunq ligaueris super terrā ⁊c. Has claues habent omnes sacerdotes in habitu. sed non in actu siue in vsu nisi habeant populum subiectū. Et dicit sctūs Tho. vbi supra q ille due claues scilicet potencie et sciencie sint vna essencialiter. licet Scotus teneat q sint realiter distincte ita q proprie verbū xpi verū sit. Tibi dabo claues ⁊c. Et scdm Thom. ille claues realiter sūt caracter sacerdotalis. ¶Cuius effectus est quadruplex. Primus est peccata delere si reperit in confitente. et hoc dispositiue et misterialiter nō auctoritatiue quia solus deus principaliter remittit peccata. Ad hoc facit. j. q. j. Ipsi sacerdotes pro populo interpellant. et peccata illorū comedūt quia suis precibus delent ⁊ cōsumunt. dicit glo. Sacerdos penam infligendā pro peccato orationib⁹ minuit ꝓpter quod delere dicitur. Scds maculas peccatorū tergere et mundare. Tercius graciā acquirere dispositiue. Quartus penā purgatorii minuere. Quintus penam satisfactoria ligare. Scdm officium sacerdotis est orate pro se et pro populo Leui. iiij. Rogabit pro eo sacerdos et pro peccato eius et dimittetur ei. Nam vt dicit sctūs Tho. in. iiij. dist. xij. et. xxv. q ꝓprius officium sacerdotis est q sit mediator inter nos et deū et oret ꝓ nobis vt deus nostri misereatur ⁊ nobiscum pacificetur et reconcilietur Ideo de quolibet sacerdote dicitur illud eccliastici. xlij. Et in tempore iracundie factus est reconciliacio. Ad hec de cele. mis. c. presbiter et. xxj. dist. c. j. et. ij. Et vt practice loquar sacerdotes sunt quasi os quodd̄ā totius populi et ideo semper in orationibus suis publicis dicunt. Presta quesumus et nunc̄ q̄ so. Et propter hoc necesse est q sacerdos qui pro populo habet rogare deū q sit in ipsius gr̄a. qa dicit Grego. in pastorali ⁊ habē in. c. in grauibus. iij. q. vij. Talis sacerdos est inquirendus ad oranduz q̄ sit ydoneus ad placandum. quia cū is qui displicet ad intercedendū mittitur. irati animꝰ proculdubio ad deteriora prouocatur. Tercium officiū sacerdotis est ymolare. videlicet corpus et sanguinem domini nostri Jhesu xpi in missa. Ad solum em̄ sacerdotem spectat offerre

hostiam pro delicto et peccato sui
ipius et multitudinis Leui. ix. Ac
cede ad altare ⁊ offer holocaustum
pro te et populo. ¶ Nota q̄ sacerdos
celebrans missam quatuor debz fa
F cere. primo horas dicere. scd̄o seipz
discutere. tercio sacramentū confi
cere. quarto ipm totum summere.
Primo anteq̄ missam celebrat de
bet horas canonicas orare. Cuius
ratio est quia si nondū matutinis
dictis celebrat peccat mortaliter cū
sit contra generale statutū ecclesie
De quo in. c. j. ⁊. c. dolentes. de cele
bra. mis. ⁊ ibi per doctores. qui aūt
celebrat anteq̄ dicit primas nō pec
cat mortaliter nisi sit contra prece
ptum aut statutū speciale vt habēt
aliqui religiosi. Scd̄o anteq̄ cele
brat debet seipm discutere vtrū sit
in peccato mortali vel non. ita di
cit apostolus. j. Cor. xj. Probet
aūt seipm homo ⁊c. qui em̄ cum cō
sciencia peccati mortalis cōsecrat
⁊ corpus xp̄i summit peccat morta
liter quia abutitur hoc sacramento
Et quanto sacramentū est dignꝰ
tanto peccatū est grauius. ideo di
cit apostolus vbi supra. Qui autē
manducat ⁊ bibit indigne iudiciū
sibi manducat ⁊c. racio quia deus
magis horret sordes spirituales. q̄
sunt peccata q̄ sordes corporales
Sed peccaret qui corpus xp̄i in lu
tum piceret ergo magis peccat qui
corpus xp̄i in corpus suū peccato ī
fectū intromittit. ¶ Et ne dū hoc
G verum est tantum de sacramento
eucharistie sed etiā de quolibz alio
sacramento. nam sctūs Thom̄. et
alij doc. in. iiij. dist. xxiiij. dant il
lam regulam quā bene notare de
bēt sacerdotes. q̄ sacerdos exequēs
actum cuiuscunqz ordinis in mor
tali peccat mortaliter. vt si mini
strat sacramentuz eucharistie aut
extreme vnctionis. matrimonij.
aut baptismi ⁊c. vel canit epistolam
aut euangeliū in sacris vesti
bus in eccīa. aut predicat in morta
li peccat mortaliter etiam tociens
quociens hoc agit. quia facit ꝯtra
illud preceptum deutro. xvj. Juste
quod iustū est exequeris. Indigne
em̄ sacrū peragit officium. de iure
em̄ naturali c̄ vt homo sancta san
cte pertractet. Facit ad hoc. c. mul
ti. xl. dist. ⁊. c. illud. xcv. dist. ⁊. j.
q. iij. c. audiuimus. Vnde quando
tangit res sacras quasi officio suo
vtens in mortali peccat mortalit̄
Secꝰ si in aliqua necessitate sacra
mentum in mortali ꝯtingeret vel
exequeretur in illo casu in quo etiā
laicis liceret. vt si in necessitate ba
ptisaret vel corpus xp̄i de terra le
uaret. Hic posset formari dubium
de sacerdote qui in missa recolit se
esse in peccato mortali aut excōmu
nicatum quid facere debeat vide p
doctores vbi supra. ⁊ in. c. de hoīe
de cele. mis. Tercio sacerdos habet
saccamentū corpus xp̄i ꝯficere. p
prium nanqz est sacerdoti ⁊ nō lai
co hoc sacramentum ꝯficere. ysid.
⁊ habetur in. c. perlectis. xxv. dis.
Ad prespiterum pertinet sacramē
tum corporis ⁊ sanguinis in alta
rio dei ꝯficere. hanc nanqz potesta
tem sibi tradit ep̄us in sua ꝯsecrati
one cū dicit. Accipe potestatem of
ferendi sacrificium in ecclesia tam
pro viuis q̄ pro mortuis. ¶ Vbi H
doctores tradūt aliqua documēta

sacerdotibus. Primuz ꝙ grauiter peccant sacerdotes raro celebrãtes. Racio quia scdm Greg. cũ crescũt dona crescunt ⁊ rationes donoruz. ideo cũ sacerdoti sit data potestas nobilissima ꝯficiẽdi corpus xp̃i verũ in missa reus negligencie erit et imputabit̃ sibi ad culpam. nisi illa vtat̃ ⁊ missam legat ad honorem dei ⁊ salutẽ suã ⁊ alioꝝ viuorum ⁊ mortuorũ. scdm illud. j. petri. iiij. Vnusquisq; sicut accepit graciã in alterutrũ illam administrantes. Ideo sacerdotibus p̃ceptum est. j. Coꝝ. xj. Hoc facite in meaz ꝯmemorationem. Dicunt em̃ doctores vbi supra ꝙ quilibet sacerdos tenetur celebrare missam etiã si nõ habet beneficiũ in precipuis festiuitatibus ⁊ maxime illis diebus in quibus fideles communicare cõsueuerunt scz natiuitatis. pasce. penthecosten ⁊c̃. Scdm documentũ ꝙ sacerdos peccat mortalit̃ si extra casum necessitatis celebrat in profunda nocte excepta nocte natiuitatis xp̃i vt in. c. nocte sancta. de conse. dist. j. Terciũ documentũ ꝙ sacerdos peccat mortaliter qui celebrat in pura aqua aut puro vino sciẽter vt ĩ c. d̃ ꝯsec̃. j. dist. ij ⁊ ĩ. c. cũ marthe. ⁊ in. c. in quadã. de cele. mis. Similiter peccat mortaliter sacerdos qui nõ ieiunus celebrat. vt in c. nihil. vij. q. j. vbi dicit̃. Nullus post cibũ potũq; quantumlibet minimũ sumptũ missas facere p̃summat. si quis autem p̃sumpserit excommunicationis sentenciam sustinebit. Quartuz documentũ peccat sacerdos qui nõ celebrat missaz diei solenni congruentem. qꝛ scdz congruenciã dierum missarum solennia sunt celebranda vt in. c. quidam. ⁊. c. cũ creatura. de cele. mis. Qui em̃ transgredit̃ constitutionẽ eccĩe approbatam peccat mortalit̃ vt in. c. quicunq;. ix. dist. Quartuz sacerdos quociensc unq; celebrat dz totum sumere nisi impediat̃ per violenciam vel per infirmitatez aut mortem. quia dicit xp̃us apostolis ⁊ sacerdotibus Math. xxvj. Accipite ⁊ comedite. Ideo in. c. relatũ de conse. dist. ij. reprobat̃ error eoꝝ qui volebant consecrare corpus cristi ⁊ non summere. Hoc etiã ẽ cõtra sacerdotes qui celebrant siccas missas pro vt vidi in stiria in cellis Marie. ¶ Quid autem si apparerz corpꝰ xp̃i miraculose sub specie pueri aut carnis dicit Ihero. ꝙ sacerdos nõ debz sumere. Nec ꝓpter hoc est transgressor p̃cepti quia ea que miraculose fiunt nõ subdunt̃ legi. Consulit tamen sctũs Tho. in. iiij dist. xij. ꝙ sacerdos in tali casu iterato celebret ⁊ corpus ⁊ sanguinem sub alienis speciebus summat. Tercio sacerdotes debent testimoniuz perhibere xp̃o dispẽsatiõe sua pauperibus largiter impendendo. q̃a dicit Ihero. in. c. qm̃ quicq̃d. xvj. q. j. Quicquid habent clerici vltra necessitatem suam totum pauperũ est. ⁊ domus illorum omnibꝰ pauperibus. peregrinis ⁊ hospitibus debẽt esse cõmunes ⁊ aperte vt in. c. quiescamus. xlij. dist. ⁊ in. c. si cupis. xvj. q. j. Nunc ꝯmuniter sunt clause ⁊ nulli pauperi patent. Ido specialiter eis dicet̃ in districto iudicio illud Math. xxv. E suriui et non dedistis mihi manducare ⁊c̃.

Quare sp attendāt illud .j. Joh. iij
Qui habuerīt substanciā huiꝰ mdi
⁊ viderint fratres suos necessitatē
pacites ⁊ claudūt viscera pietatis
ab eis quō manet caritas. deiī illis
q. d. nullo mō. Nūc in scdo articu
lo dicet quō ⁊ qualiter layci ⁊ alij
fideles debeāt sacerdotibꝰ testimo
niū ꝑhibere. Ad cuius euidenciam
nota ꝙ tales tenent testimoniū ꝑ
hibere sacerdotibꝰ tripliciter scz ho
noratiōe. obeditiōe ⁊ retributione
Primo honoratione. sacerdotes nā
q̄ sp fuerūt in magno honore apd
oēs ideo ꝑ seculares oēs summe ho
R norari debent. ¶ Et hoc ꝓpter sex
rōes scz rōe ꝯsecrationis. rōe platio
nis. rōe filiationis. rōe fructificati
onis. rōe exemplificationis ⁊ rōe
vigorationis. Primo sacerdotes
oēs sunt honorādi rōe ꝯsecratiōis.
Nā quilibet sacerdos vltra laycuz
adminꝰ sepcies ad specialē dei cultū
est ꝯsecratꝰ. nā ordines sunt septez
in quibꝰ quilibet sacerdos speciali
ter ꝯsecrat. et in ꝯsecratiōe qualibz
inprimit sibi specialis caracter in
aīa. ⁊ sic vltra laicū hz septē cara
cteres aīe sue impssos indelibiles ꝑ
quos in futuro iudicio et in eterna
patria aut in inferno ab alijs cog
noscet in quo ordīe fuerit. q̄ signa
cula ei cedent in magnū gaudium
si saluabit. ⁊ in maximū tormētuz
si dampnabit. Cōsequēter sacerdos
in quolibet ordine recipit specialem
grām sacralem quaꝝ vna ē ꝑfecti
or alia scdm gradus ordinis qꝛ in
quolibet deputat ad specialē actū
diuinū ad quē grā exigit specialis
Si igit locus sacer vt cimiterium
eccīa. altare ⁊ sacra vasa. puta ca
lix. capsa. eucharistie ⁊ vestes sacre
vt corꝑale. palle. indumenta sacer
dotalia ⁊ huiusmodi sunt reueren
ter tractanda. que tñ oīa sunt irra
tionabilia cur rōnalis sacerdos se
pcies sacratꝰ deo nō plus esset ho
norandus. Itē si layco nō licet ꝑdi
cta vasa sacra ⁊ vestes sacras puta
corꝑale tangere quātominus ei li
cet sacerdotē qui manibꝰ suis eucha
ristiā ꝯsecrat ⁊ tractat ledere. Idō
eccīa statuit rōnabilit oēs illos ex
cōicatos maiori excōicatiōe q̄ ma
nus violentas in clericos iniciunt
vt habet ī. c. si quis suadēte. xvij.
q. iiij. Scdo sunt honorādi rōe ꝑ
lationis ⁊ ꝓpter status altitudinē
¶ Sunt em in altissimo statu ꝯsti L
tuti quia sacerdotalis dignitas ex
cedit oīm regumpocenciā vt in. c.
duo sunt. xcvj. di. et ē b. Ambro.
in prīcipio sui pastoralis. vbi ostē
dit ꝙ aurū nō tā preciosius sit plū
bo q̄ regia potestate altior ordo
sacerdotalis. ⁊ in. c. solite. de ma.
et obe. dr. Quāta est inter solē ⁊ lu
nā tanta est inter pontifices et re
ges differencia. Et Greg. in. c. sa
cerdotibus. xj. q. j. ad Mauricium
impatorē scribens ita dicit. Sacer
dotibus nō ex terrena potestate ī
perator cicius indignet sed excellē
ti ꝯsideratione ꝓpter eū cuiꝰ serui
sunt idē dei debitā reuerēciā īpēdat
Nā in diuinis eloquijs sacerdotes
aliqñ dij aliqñ angeli. aliqñ reges
vocant. nā ad Moysen de eo qui
ad iuramentū ducendꝰ est dr Ex
odi. ij. Applica illū ad deos id ē ad
sacerdotes. Et rursus ibidem dr.
Dijs nō detrahes id ē sacerdotibus
Angeli dicunt Malachi. ij. Labia

sacerdotis ⁊c. quia angelus dñi exercituum est. Reges vocant per beatum Petrū .j. petri .ij. Vos estis genus electū regale sacerdocium gens sancta ⁊c. Jho b. Jhero. in quadā epla. ⁊ habet ī .c. duo sē genera. xij. q. j. loquens de sacerdotibus sic ait. Hij nanq; sunt reges se aliosq; suis virtutibus regentes et ita in deo regnū habent. ⁊ hoc designat corona ī capite. Hanc coronam habent ab institutione romane ecclesie in signum regni qđ ī ypo expectat. Quare beatus Grego. vbi supra ita concludit. Quid igitur mirum si pietas vestra illos dignetur honorare quibus deus in suo eloquio honorem tribuens eos angelos aut deos appellat. si ergo propter excellentem statum sacerdotalem imperatores ⁊ reges tenētur sacerdotes honorare merito laici inferiores debent eos summo honore venerari. Sed tamen de hac gloria non debet se sacerdos extollere iuxta illd ecclīastici. xxxij. Rectorez te posuerūt noli extolli. esto in illis quasi vnus ex eis. hoc ē cōtra plures sacerdotes qui talem statum sine honore accipiunt ⁊ letantur cum ad sacerdocium ascendunt Audiant illi Jheroni. super ezech. Grandis dignitas sacerdotum ꝑ grandis ruina si letantur ad ascensum glorie. ideo timeamus lapsuz quia non soluz pro nostris delictis reddemus rationez sed pro omniū peccatis quorum vtimur donis. et Augusti. in .c. omnia. xl. dist. Nihil apud deum tristius miserabilius ⁊ damnabilius episcopi ꝑspiteri aut diacon dignitate si perfunctorie atq; adulatorie res agatur ⁊ econtrario nihil beacius si eo modo militetur quo imperator noster iubet ypus. ¶ Tercio sunt honorādi ratione filiationis. Honora īquit deus patrem tuum. Exod. xx. et Matth. xv. sed sacerdotes sūt oīm fidelium patres ergo summe honorandi ꝑsequencia nota ⁊ maior q; preceptum dñi est vbi supra. minor probatur per beatū Grego in .c. qs dubitet. xcvj. dist. vbi dicit. Quis dubitet sacerdotes ypi regū ⁊ principum omniumq; fidelium patres et magistros censeri. nonne ergo miserabilis insanie esse cognoscit si filius patrē discipulus magistrū sibi conet subiugare ⁊ iniquis obligationibus illū sue potestati subicere a quo credit non solum in terra sed etiam in celis se ligari posse et solui. Quarto sunt honorandi ratione fructificationis quia sunt vtilissima mēbra ecclesie multiplices fructus fidelibus afferētes. Primo ex eo quia nullus ypianus rite efficitur necessitate excepta nisi per sacerdotem in baptismo. Secdo ido quia nullus ī ypi militem ꝑficit nisi per sacerdotem videlicet epm in confirmatione. Tercio nulli peccatum dimittitur ab aliquo p deum nisi per sacerdotē. Quarto oēs anime fame perirent si nullus sacerdos eucharistiam ꝑficeret. Quis enim in mortis articulo infirmus sacramento eucharistie ⁊ extreme vnctōis premuniret si sacerdos nō esset. Quinto quis fructuosius matrimonium ꝓtrahere ⁊ in ipo benedici potest nisi per sacerdotez. Sexto quis salubrius peccatoribus in

seculo et animabus in purgatorio subueniret si sacerdos nos esset. cũ eis melius subueniri non possit q̃ per eucharistiam in missa oblataz Ideo dicit Alexander papa in .c. nihil. de consecra. dist. ij. Nihil in sacrificijs maius esse potest q̃ corpus ⁊ sanguis Cristi. nec vlla oblatio hac pocior est. sed omnes hec precellit. Propter illas ergo vtilitates ⁊ fructꝰ sacerdos merito ab oĩbus fidelibus est honorandus. Timeant ergo sibi et confundantur. qui tanq̃ heretici dicunt. Si nullꝰ sacerdos esset adhuc viuere vellemꝰ in catholica fide. Quomodo enim verum esset euangelium ⁊ verba Cristi qui dixit Mathei vltimo. Ego vobiscum sum omnibus diebus vsq̃ ad consumationem seculi. Non autem loquebatur de sola diuinitate quia nullus fidelium dubitat secundum diuinitatem ipsuz esse vbiq̃. sed dixit. Ego scilicet deus ⁊ homo ⁊c. Hoc autem quomodo verum esset si sacerdos missam non celebrarz vbi enim Cristus esset nobiscum scd̃m humanitatem. nisi sub speciebus panis ⁊ vini ⁊c. Aduertat hoc inimicus cleri ⁊ scias te si hoc sentis pocius hereticuz q̃ xp̃ianum fore. Quinto sunt honorãdi ratione exemplificationis Summant obsecro minores exempla maioris sicut poeta dicit. A boue maiori discat arare minor. Primo summamus exemplum a Cristo Jhesu domino nostro qui sacerdotes etiam malos honorauit. Nam cum decem leprosos mũdasset dixit eis. Jte ostendite vos sacerdotibus. Luce. xvj. Audi Cyprianũ in .c. dominus noster. xciij dist. dicentem. Dominꝰ noster ihesus cristus rex iudex ⁊ deus noster vsq̃ ad passionis diez seruauit honorem pontificibus ⁊ sacerdotibꝰ quamuis illi nec timorem dei nec agnitionem Cristi seruassent. Naz cum leprosum mundasset dixit illi Vade ostende te sacerdoti. ⁊ offer donum vt habetur Mathei. viij. Sacerdotem adhuc appellat quez sciebat esse sacrilegum. Item subditus passiõi cum alapam accepisset et ei dicererur. Sic respõdes põtifici nihil ille contumeliose locutꝰ est in personam pontificis. sed sic magis defensauit innocenciam suam dicens. Si male locutus suz ex probra me de malo si autem bene cur me cedis. Docuit enim cristus sacerdotes veros legittime ⁊ plene honorari dum circa falsos sacerdotes ipse talia extitit. ¶ Sequamur scd̃o exempla imperatoruz ⁊ regũ paganorum ⁊ xp̃ianorum qui sacerdotes maxime venerati sunt. Legitur enim de alexandro magno. q̃ dum Jherusalem pergeret ⁊ summum sacerdotem pontificalibus ĩdutum ornatumq̃ vidisset mox de equo descendens illum protinꝰ adorauit. qui cum a suis militibus super hoc argueretur dixit. Hunc mihi vt deum nocte hac summa pietas demonstrauit. Simile legit̃ de Attila honorum rege crudelissimo qui cum ytaliam deuastaret Leo sanctissimus papa primus huius nominis filijs spiritualibus. timens per seipsum regem accessit et cuncta que optauerat obtinens Non solum romane vrbis. sed

etiam tocius ytalie salutem reportauit. Recedente autem pontifice interrogatus Attila a suis cur vltra morem solitum tantam reuerēciam romano pontifici exhibuisset cur ad omnia que non petisset modo sed etiam imperasset obtemperauerit. Respondisse fertur. Nō ego eius personam qui aduenit honoraui. sed iuxta ipsum stantem alium virum in sacerdotali habitu mihi euaginato gladio terribiliter mortem minantem nisi cuncta que ille petebat explessem. qui creditur fuisse sanctus petrus apostolus. Item est aliud exemplum pagani. principes qui verum deum nescientes deos ligneos ⁊ lapideos colebant et tamen eorū sacerdotibus honorem maximum tribuebant. Quid ergo mirum dicit Gregorius in dicto. c. sacerdotibus si cristianus imperator veri dei sacerdotes honoret dum vt prediximus pagani principes honorem impenderunt eorū sacerdotibus qui dijs ligneis et lapideis seruierunt. Aliud exemplum vide de cristianissimo imperatore constantino in. c. in scripturis. xcvj. dist. vbi sic habetur. In scripturis narratur Cōstantinum imperatorem dixisse. Vere si proprijs occulis vidissem sacerdotem dei aut aliquem eorū qui monachico habitu circumamicti sunt peccantem clamidem meam expoliarem et cooperirem eū ne ab aliquo videretur. Ecclesiastica quoq; historia de isto Constantino testatur vt narrat Gregorius in dicto. c. sacerdotibus ꝙ cum ipso constantino imperatori in scripto oblate accusationes fuissent libellos quidem accusationis accepit et eosdem qui accusati fuerant episcopos conuocans in eorū conspectu libellos quos acceperat incendit dicēs. Ite ⁊ inter vos causas disponite quia indignum est vt nos iudicemus deos id est sacerdotes. ¶ Sexto sunt honorandi ratione vigorationis. Tanta est em̄ potestas sacerdotū ⁊ virtus ꝙ omnes infernales demones superant et tamen vnus ex eorum minimis maiorem habet potestatem q̄ omnes homines mundi. ⁊ vnus minimus sacerdos maiorem habet virtutem omnibus illis. quia si vnus peccator ab eo absoluitur totus infernus illi clausuz celum tenere nō potest. Quod innuit dominus cuz Petro dixit math. xvj. Tibi dabo claues regni celorū et porte inferi non preualebunt aduersus eam. Secundo maior est vnius minimi sacerdotis potestas q̄ omniuz spirituum beatorum. nunq̄ enim aliquis ipsorum spirituū celos aperit et cristum deorsum descendere facit. Et quilibz sacerdos minimꝰ dum rite celebrat celos aperit ⁊ cristum tractando manibus descendere facit. Nam vt allegat magister in quarto dist. xj. ⁊ sunt verba Grego. in omel. pascali. ⁊ habent in. c. quid sit sanguis. de consecra. dist. ij. vbi sic dicit. Quis fidelium ignorare valet in ipa ymmolationis hora celos aperiri ⁊ angeloruz choros adesse summa imisq; sociari. Item tercio maior est potestas vnius minimi sacerdotis q̄ sit potestas virginis gloriose. quod pbo

per exemplum. Pono casum. Hic est vna sera. vna clauis illam quī q̄ reuolutionibus aperit. alia vero octo et non paucioribus. nonne prima est potencior q̄ secunda. sic et ī proposito ante incarnationem filij dei porta clausa erat. At cum plenitudo temporis veuisset. vt dicit apostolus ad Gall. iiij. vt deus filium suum mittere deberz in terris et angelus ad virginem mitteretur qui de ea verbum incarnanduz nūciaret. dic queso quomodo illa benedicta ancilla celi portaz aperuit. certe lingua sua octo videlicet verbis quasi reuolutionibus octo videlicet. Ecce ancilla domini fiat mihi secundū verbum tuum. sacerdos aūt etiā minimus dū corpus cristi conficit quinq̄ tantum reuolutionibus celos aperit ⁊ suis manibus verum deum descendere facit. Et mirabiliori modo venit ad man⁹ sacerdotis q̄ venerit in vterum v̄ginis. Venit nanq̄ in vterum virginis passibilis ⁊ mortalis. in manus sacerdotis impassibilis ⁊ immortalis. In virgine ī semel tantū in manibus sacerdotis quotidie ⁊ semper dum celebrat. Quarto tanta est virtus sacerdotis q̄ efficitur creator creatoris sui ⁊ pater patris sui. August. Qui creauit me dedit me creare se. Et Bernhard. Certuz est iudicium cum sacerdos sit creator sui creatoris q̄ nunq̄ debeat a suo creatore separari. Ideo exclamat. O preclara et veneranda potestas vestra. O sacerdotes cui nihil in celo vel in terra comparari potest. vos potestis consecrare corpus ⁊ sanguinez domini nostri ihesu cristi sup potestate ⁊ priuilegio omnis creatue. stupet cor. miratur terra. contremiscit infernus. et vt plurimum angelica celsitudo veneratur. Ex predictis eliciuntur aliqua documenta. Primum q̄ hodie maxime gaudere debent huius noui sacerdotis parentes ⁊ omnis parentela et singuli alij quorū auxilio aut ministerio factus est sacerdos ⁊ regraciari tenentur q̄ talem habent filium et nepotem qui hodierna die ī missa maior efficitur angelis. dignior omni creatura quia pater dei omnis sacerdos pater fit cristi ratione sacramēti. Letari etiam debent q̄a plus fiunt particeps spiritualibus bonorum operum sacerdotis q̄ plures alij qui ad ipius sacerdocium non sunt cooperati.

¶ Scd̄o infertur tale documentuz q̄ grauissime peccant sacerdotibus detrahentes quibus tenerētur honorem ⁊ reuerenciam corporalez ⁊ mētalem exhibere et non infamare. Ratio quia quotiens aliquis sacerdoti detrahit tociens capiti cristi coronam spineam imponit. q̄a ipsi sunt caput et superior pars ecclesie militantis. Ideo dominus ī euangelio ait Luce. x. Qui vos audit me audit. ⁊ qui vos spernit me spernit. Secūdo quociens cunq̄ q̄s iniuriam sacerdoti fecerit tociens cristum clauis confodit. Ido zach. ij. Quia vos tangit quasi pupillaz occuli mei tangit. Tercio quociens eis conuiciatus fuerit tociens in faciem cristi spuit. Quarto quociens eos exosos habuerit tociens cristi latus transfodit quia quanto magis sunt honorandi tanto detesta-

bilior ē eoꝝ dehonoratio. Audi telo-
pherū papā in.c. sacerdotes .vj.q.j.
Sacerdotes q̄ ꝓprio ore corp⁹ dñi cō
ficiūt ab oīb⁹ sūt obediēdi ⁊ timēdi
nō dilacerādi aut detrahēdi. qꝛ a q̄b⁹
se dñi ppl's bñdici. saluari ⁊ īstrui cu
pit nll'aten⁹ eos arguere dz. ppl's em̄
ab ei s docēd⁹ ē. ñ ipi ab eo. qꝛ nō ē di
Q scipul⁹ sup mgr̄m. ¶ Ido tradūt do
ctores fidelib⁹ hāc regulā ꝙ quātūcū
q̄ sacerdos sit mal⁹ ⁊ subdit⁹ bonus
tñ q̄diu ab eccīa tollerat̄ dz ei exhi-
bere honorē ⁊ reuerēciā ꝓpt̄ duas cās
Prima qꝛ sacerdos gerit vicē dei ⁊ ꝑ
sonā ei⁹ vt minister ei⁹ rep̄sentat. p̄-
cipue in administratiōe sacr̄oꝝ. ideo
de⁹ in ip̄o specialiter honorat̄. ido ꝓ-
pter eorū vitā malā nō st̄ ꝯtēnendi
aut detrahēdi. cū em̄ mittit̄ aliq̄s mi
nister a rege ñ attēdit̄ ad q̄litatē ei⁹
ꝫ ad dignitatē mittētis ⁊ eū in mini
stro honorat. Scd̄a rō qꝛ sacerdos ē
ꝑsona publica. vñ in eo honorat̄ res
publica ⁊ bonitas eccīe q̄ maior ē q̄
bonitas singl'aris ꝑsone. Tercio īfer
tur ex dictis ꝙ grauit̄ peccāt q̄ sacer
dotib⁹ coopant̄ ad peccādū. puta lu-
dēdo. crapulose viuēdo. ⁊ p̄sertī luxu
riādo. tactu. v̄bis. munuscul' vel acti
bus qꝛ oēs tales maculāt sacerdotes
dñi ⁊ indignos faciūt maximis bo-
nis q̄ facere possent si nō essent talib⁹
pctīs inq̄nati. Scd̄o fideles tenēt̄ te
stimoniū ꝑhibere sacerdotib⁹ obedi
tiōe. obedire em̄ tenēt̄ sacerdotibus.
Vñ apl's ad Ro. xiij. Oīs aīa ptāti
bus sublimioribꝰ subdita sit. nā dei
ordinationi resistit q̄ ꝑtāti resistit. ⁊
ad Heb. vl. Obedite p̄positis vr̄is ⁊
subiacete eis. ipi em̄ p̄uigilāt q̄si rōez
ꝓ vobis reddituri. exēplo xp̄i. de quo
R Lu. ij. Erat subdit⁹ ill'. ¶ Vñ circa il
lā obediēciā doc. tradūt hāc regulaz
ꝙ sacerdotib⁹ obediēdū ē in sp̄ūa lib⁹
necessarijs ad salutē vl' ad hoc ꝑtinē
tibus. vñ talib⁹ in p̄fatis nō obedien
tes sciēter ⁊ sine rōnabili cā ⁊ ī re ali
cuius importācie aut ex ꝯtēptu pec-
cāt mortalit̄. nisi forte illd̄ qd̄ p̄cipit̄
eēt ꝯtra p̄ceptū dei vel in salutis di-
spēdiū. aut ꝯtra p̄ceptū supioris. In
alijs aūt q̄ ad eoꝝ superioritatē nō ꝑ
tinēt nō ē necessariū eis obedire. vt ī
c. si q̄s. de ma. ⁊ obe. xiij. q. iij. si dñs
Et hec regula nō solū hz v̄itatē ī bo
nis sacerdotib⁹ ꝫ etiā in mal'. quib⁹
eoꝝ mala vita nō obstāte ī p̄dictis ē
obediēdū. Ido dr̄. j. petri. ij. c. Sub
iecti estote oī hūane creature ꝓpt̄ de
um. ⁊ subdit̄. Serui estote subditi ī
oī timore dñi nō tm̄ bonis ꝫ etiā di
scolis. Vñ Greg. in. c. quid ergo mi
rū. xiij. q. iij. dicit. Quid mirū si pec-
cator hō obediēcie se in hui⁹ breuita
te subiciat qñ hāc mediator dei ⁊ ho
minū ⁊ qui obediētes remunerat nō
reliquit. p̄cipue obediēdū ē sacerdoti
bus ī auditiōe v̄bi dei. qꝛ nihil ꝓdest
verbū dei audire. nisi quis velit eis
obedire ⁊ scd̄z ea vitā suā dirigere.
hoc docet saluator Math. xxiij. Oīa
quecūq̄ vobis dixerīt facite. ⁊ Bern
hard̄ in sermōe de pasca. Obediēcia
dirigit gressus nr̄os ⁊ sctē ꝯuersatio-
nis gr̄am ꝓmeret̄. ip̄a ē q̄ vitā ordi
nare nouit. ip̄a ē q̄ penitēciā docet ⁊
donat. Ideo Greg. in. c. sciēdū. viij
q. j. dicit ꝙ obediencia sola dei meri
tum possidet sine qua quisq̄ infide
lis esse ꝯuincit̄ etiā si fidelis esse vide
at̄. ¶ Tercio fideles tenent̄ testimo-
moniū ꝑhibere sacerdotib⁹ retributi S
one. j. ad Thy. v. Qui bñ p̄sunt p̄spi
teri duplici honore digni habeantur

glo. duplici honoris vt scz eis obediatur ⁊ exteriora ministrent. Ideo hec retributio maxime stat in fideli solutione iuriū prochialiū ⁊ maxime decimarū. q̄ ex iure quilibz laicꝰ dare tenet vt in. c. prochianos. ⁊. c. a nobis. ⁊. c. cū nō sit in hoīe cū similibꝰ de decimis. Ideo dixit saluator Mathei. xxij. Reddite q̄ sunt cesaris cesari ⁊ q̄ sunt dei deo. quas si fideliter soluit laicꝰ tāto magis habūdat vt dicit Aug. in. c. maiores. xvj. q. vij. Maiores nr̄i ideo copijs oībꝰ habundabūt qꝛ deo decimas dabāt ⁊ cesari censum reddebāt. mō aūt qꝛ discessit deuotio dei accessit iudicio fisci. nolumꝰ cū deo partiri decimas ideo hoc tollit fiscꝰ ꝙ nō accipit xp̄s. ⁊ in. c. decime. xvj. q. j. dicit. ꝙ si dederis decimā nō solū abundanciā fructuū recipies ß etiā salutē corpis ⁊ aīe ꝯseq̄ris. De illa retributiōe debiti gloriabat quasi ex singulari bono phariseus in templo dicens Luce. xvij. Decimas do oīm que possideo. De illo autem hodie pauci gloriari possunt xp̄iani. ymmo nec vnq̄ ꝯfitent licz sit maximū peccatū mortale ⁊ sacrilegium cū eccīe subtrahāt rē suā. qꝛ dicit Aug. in dicto. c. decime ꝙ decime ex debito exquirunt ⁊ qui eas dare noluerint res alienas inuadunt. qui ergo sibi aut p̄miū ꝯparare aut pctōꝝ desiderat indulgenciā ꝓmereri reddat decimā ⁊ de nouē partibus studeat elemosinā facere pauperibus. Hec Augustinus.

Ad idem in primicijs noui sacerdotis sermo. cxiij.

Accede ad altare ⁊ offer holocaustū ⁊ deprecare ꝓ te et populo Leuit. ix. Hec verba dixit Moyses ad Aaron sacerdotē. Que ꝯgrue adaptāt nostro nouo sacerdoti quē dn̄s noster ꝑ ea hortat ad offerendū hodie in altari sacrificiū corpis ⁊ sanguīs eius ꝓ eo et ꝓ populo. qꝛ ad hoc ex officio suo obligat. Vn̄. Greg. in. c. ꝓ obeuntibus. xiij. q. ij. Quāuis em̄ oēs peccatis subiacemꝰ ꝯgruit tamē sicut sancta tenet eccīa vt sacerdos ꝓ vere catholicis viuis atq̄ defunctis memoriam faciat et intercedat. Quia scriptū ē in leuitico. Si q̄s peccauerit veniat ad sacerdotē qui orabit ꝓ eo corā deo ⁊ dimitter ei. Vn̄ Johel. ij. dr̄ ꝙ int̄ vestibulū ⁊ altare plorabūt sacerdotes ministri dn̄i. plorare āt dn̄t sacerdotes ꝓ suis ⁊ ppl'i criminibꝰ vt suo ploratu ppl'm ad plorādū excitēt et dicēt sacerdotes. Parce dn̄e ꝑce populo tuo. nāquotidie debēt orare ꝓ ppl'o qꝛ quotidie pctā ppl'i comedūt oblatiōes et elemosinas ab ip̄is recipiēdo nō solū ꝓ viuis ß et ꝓ defūctis vt dicit alexāder papa in. c. ip̄i sacerdotes j. q. j. et Greg. Sacerdotis negociū ē orōez fundere et ꝓ iustis ne cadāt et ꝓ pctōribꝰ vt resurgāt. necnō ꝓ defunctis vt a penis eripiāt. ideo dicebat in nr̄o thema. Accede ad altare ⁊c. ¶ In q̄bꝰ quidē v̄bis tria notare possumꝰ. primū istiꝰ noui sacerdotis dignitatē ibi. accede ad altare scdz sui officij excellēciā ibi. et offer holocaustū. terciū tociꝰ eccīe cōem vtilitatē. ibi ꝓ te et ppl'o. Primo notat dignitas huiꝰ noui sacerdotis. Vn̄ Ambro. in suo pastorali dicit. ꝙ nihil excellēciꝰ in seculo hoc repiri p̄t. vt tn̄ dignitatē occulis demōstremꝰ nomē ꝯgruat actiōi et actio cor

respōdeat noī. Bern. O sctissimi sacerdotes filij dei altissimi nulli reges nulli principes sē vobis digniores. q vos estis gen⁹ electū. regale sacerdociū gēs sctā et ppls acquisitionis. vt dicit b. petr⁹. j. petri. ij. Quare hoc q vobis illa dignitas ē collata q etiā ē angel' negata. et b. Marie vgini minime cōicata. vos tāgitis sacrificiū et ꝓficitis illū cui tremēs seruit tot⁹ cet⁹ angelo⁹. et cū felix ē qui ad hoc nat⁹ ē et cui tāta dignitas ꝓferē. nō ab angelo vl' ab aliquo hoīe ꝫ a dño ds ꝓtestat sacra scptura ad heb. v. dicēs. Nemo sibi assummat honorē nisi qui vocat⁹ ē a deo tāq aaron. Augu. O veneranda dignitas sacerdotū si ꝓcplare poteris altitudinē celi altior es. si pulchritudinē celi pulchrior es. si nobilitatē angl'or nobilior es vñ inē ceteras creaturas dignissima et nobilissima es et nō solū angelis digniors ꝫ oīb⁹ regib⁹ et pncipib⁹ solo nāq creatore inferior es. Augu. sup ep'laz ad heb. dicit q oēs sacerdotes ve. te. fuerūt de tribu leui. ihs aūt sūm⁹ sacerdos et ver⁹ pōtifex fuit de tribu iuda et regali. sic em trāslatū ē sacerdociū de tribu ad tribū. de sacerdotali ad regalē. idcirco ordo sacerdotal' ꝑmanet dignitati regali vt habetur in. c. duo sūt. xcvj. di. Triū. li. iij. de dignitate sacerdotali sic dicit. Per ihs nāq sacerdotes dñm nr̄m ihm xpm videm⁹. p ihs vo dei filio ꝯiungimur et p ihs mēbra btī capitis efficimur. vñ patz q ex sacerdotali officio et facrīli ministerio emanat sal⁹ pōianor oīmq pp'or. et q ihs officiū ē sūme gl'iosum. ¶ Ad cui⁹ eui dēciā nota q dignitas ist⁹ sacerdotis nō solū hoīes mortales ꝫ etiā angelos imortales ꝓcellit. et hoc triplici potēcia. Prima ꝙsistit i dñici corpis ꝙsecrōe q: ñ angelis i cena ꝫ solū sacerdotib⁹ dictū ē. j. Cor. xj. Accipite et comedite hoc ē corp⁹ meū. Hoc facite. i. corp⁹ meū ꝓficite i meā ꝓmemorationē. i. i memoriā mee amarissime passiōis. et ibidē i eadē cena dñs nr̄ ihs xps suā primā missaz celebrauit et primos sacerdotes i noua lege scz ap'los ordiāt q⁹ plenariā pt̄ātē hoc ꝓficiēdi dedit. et tūc eriā nobis sequētib⁹ vsq ad ꝓsumationē seculi vt habet̄ math. vl. Ecce ego vobiscū suz vsq ad ꝓsumationē seculi scz i sacro eucharistie. ¶ credēdū ēt̄ similit̄ q q̄cūq sacerdos dicit verba ꝓsecrationis i missa cū intētiōe ꝓficiēdi q tūc in ist̄ati celū ē aptū sup eū ¶ angeli dei desced̄ūt ad ministrādū ei i ꝓsecrōe corpis xpi. Bern. In sacro eucharistie āgeli dei famulāt̄ ei mille a dextris et mille a sinistris. q̄dā se circuātes. q̄dā brachia ei⁹ leuātes. q̄dā vo suū creatorē adorātes. Jero. Ecce q̄ magna ē pt̄ās sacerdotū q: nō est maior post deū sicut pt̄ās sacerdotū Bern. O veneranda sacerdotū dignitas ītra quoz man⁹ dei pris filij⁹ velud i vtero mr̄is icarnat̄. i. ꝓficit. Idē. O celeste misteriū q p vos pr̄. filius et spūscrūs tā mirabilit̄ opat̄. celū mirat̄. ¶ra obstupescit. horresc⁹ ifernus. ꝓtremiscit diabol⁹ et cū plurimū angelorū celsitudo reuereat. et p pter hāc pt̄ātē pt dicere ille nouus sacerdos cū ppheta. Quid retribuā dño nr̄. q̄re q: prius filius dei fuit iā erit pr̄ sui creatoris. Bern. Certū ē iudicāū cū sacerdos sit creator sui creatoris q nūq debeat a suo creatore separari. Gaudeat hodie pater ¶ mater eius ¶ oēs parētela tā in vita q̄ i morte q tale ꝓtulit filiū tale habēt

nepotē qui hodierna die ī officio maior efficit̄ angelis. dignior oē creatura q: pr̄ dei. Dīs em̄ sacerdos pr̄ sit xp̄i rōe sacr̄i. Gaudeant etiā q: sairificiū misse ē deo accepci⁹ q̄ oē aliud sacrificiū qd̄ vnq̄ ē. fuit vel erit q̄ oēs orōes. elemosina. ieiunia. pegrinatiōes. ⁊ castigationes ⁊c. Rō q̄a sicut dn̄s nr̄ Jhesus xp̄s melior ē q̄ oēs scc̄i ⁊ angeli. sic etiā oblatio corporis xp̄i melior ē oī oblatiōe ⁊ orōe ideo acceptior vt dicit alexāder papa in. c. nihil in sacrificijs. de ꝯse. di. ij.

C ¶ Gracian⁹ in apparatu dicit. Missa ē libēter audiēda q: astantes vna cū sacerdote hoc sacrificiū offerūt d̄o pr̄i. Itē q: deuote astātes ⁊ sine pctō mortali corp⁹ ⁊ sanguinē dn̄i nr̄i ihesu xp̄i sp̄ualiter māducāt. Itē q: deuote astātib⁹ dimittunt̄ etiā pctā venialia. Itē q: nullū sacrificiū ita prodest ad augmētū gr̄e ⁊ diminutionē pene ⁊ relaxationē culpe ⁊ ad mitigationē pene defunctoꝝ parētum et amicoꝝ sicut hoc sacrificiū. Item q: sacerdos ꝑ circūstantib⁹ orat dicens Memēto dn̄e famuloꝝ famularūq̄ tuaꝝ ⁊ oīm circūstāciū quoꝝ tibi fides ꝯgnita ē ⁊ deuotio ꝑ quibus tibi offerim⁹ ⁊c. vsq̄ incolumitatis ⁊c. Et in ista orōe sacerdos ꝓcedit sicut mgr̄ in scolis declinādo ꝑ casus. Primo incipit a nomīatiuo nominādo seip̄m et fideliter deū orādo vt adiuuet ip̄m officiū suū taliter ꝑficere vt deo laudabile fiat ⁊ salubre oībus viuis ⁊ defunctis. Scd̄o ꝑ genitiuo id est ꝑ parentib⁹ qui eū genuerūt ⁊ nutrierunt. Tercio ꝑ datiuo. i. ꝑ oībus benefactorib⁹ suis qui se cū muneribus suis ⁊ elemosinis sibi deuote cōmendauerunt siue adhuc ꝯmendāt Quarto pro accusatiuo. i ꝑ illis qui ip̄m pessime ⁊ min⁹ iuste pluries accusauerūt ⁊ ꝯtra ip̄m verbis ⁊ factis male egerūt scz detrahēdo. molestādo. obloquēdo famā ⁊ vitā ip̄ius denigrando non attendētes apl'm ad Gall. v. dicentē. Qui ꝯturbat vos iudiciū dei portabit quicunq̄ ē ille. Vn̄ de talibus dicit Anaclet⁹ papa in. c. accusatio. vij. q. j. si detractores quorūcūq̄ grauiter iudicant̄ ⁊ in ꝑditionis laqueū cadūt. multo magis laceratores seruoꝝ dei damnant̄ et a vindicib⁹ flāmis exurent̄ vt patz in Dathon ⁊ Abyron ꝑ eo q̄ Maysi et Aaron insultauerūt terra aperuit os suū et deuorauit eos. Nūeri. xvj. Itē legit̄ de Heliseo quē quadraginta pueri deriserūt ⁊ orauit deum vt ip̄m vindicaret statim duo vrsi irruerunt in eos ⁊ deuorauerūt vt habetur. iiij. Reg. xx. c. Vn̄. Ecc̄iastici vij. Honorifica sacerdotes ⁊ partez da illis qd̄ tibi dn̄s ꝯstituit. Quīto ꝑ vocatiuo vt de⁹ ⁊ dn̄s nr̄ Jhesus xp̄s dignet̄ ad se cūctos insideles ad ꝯgnitionē sui sc̄tissimi noīs clementer vocare ⁊ ꝯuertere. Vltimo ꝑ ablatiuo. i. ꝑ raptorib⁹ ⁊ furib⁹. vsurarijs vt totaliter restituāt quē admodū zache⁹ fecit ⁊ deinde a rapina furtu atq̄ vsura cessent q: scd̄z b. Aug. Pctm̄ nō dimittit̄ nisi ⁊c. vt ī regula pctm̄. de regu. iur̄. lib. vj. Itez pie credit̄ q̄ quicquid hō ad necessitatez suā comederit vel biberit hoc sibi pl⁹ ad salutē ⁊ sanitatē ꝑficit q: illa die missam audiuit q̄ qui nō audiuit. Vn̄ Jhero. Ex quo sacerdos ē tam potens ideo esto subditus sibi. ⁊ ip̄m quasi deum omnipotentem ama. Et subdit. Qui sacerdotē nō amat

nullomodo potest amare cristum. Et sic patet prima potencia dignitatis. Que consistit in dominici corporis consecratione Secūda potencia dignitatis consistit in peccatorum remissione. Angeli eniz nō possunt peccata dimittere sed veniam implorare. Sacerdotes vero habent potestatem peccata dimittere. Quod patet in beato Petro. cui ⁊ eius successoribus tribuit potestatem claudendi ⁊ aperiendi celū Math. xvj. Tibi dabo claues regni celorum ⁊ quodcunq; solueris ⁊c. Grego. O quante sublimitatis est dignitas vestra quia lingue vestre claues celi facte sunt quia raro vel nunq̄ deus dimittit peccata sine sacerdote. Quod ostēdit ipse cristus quando dixit decem leprosis Ite ostendite vos sacerdotibus. in hoc notans omnes peccatores. qui propter peccata sua leprosis comparantur ꝙ se debent ostendere sacerdotibus confitendo peccata sua. et ab eis bona exempla suscipiēdo. Vnde dominus Mathei. v. Sic luceat lux vestra coram hominib⁹ ⁊c. Ex illis patet ꝙ sacerdos debz esse bone et honeste vite scilicet dādo bona exempla suis subditis. Item debet esse mundus mente et corpore. quia domini officio dz eē intēt⁹. vtz. c. ipi sacerdotes. j. q. j. Necesse est vt manus que sordes abluere curat sit munda. Ita etiā cum Lazarum a morte suscitauit tradidit eū discipulis suis nō Marthe neq; alijs dicens. Soluite euz innuens ꝙ solis sacerdotibus data est potestas ligandi ⁊ soluendi. et sic secunda dignitas consistit in remissione peccatorum. Tercia potencia consistit in clauium regni celestis collatione Mathei vbi supra. Tibi dabo claues ⁊c. Damascenus. Nam peccator cum mortaliter peccat tunc aperitur sibi infernus et clauditur sibi celum. sed q̄cito sacerdos euz absoluit tunc ecōuerso sibi infernuz claudit. De hac potestate clauium vide supra in p̄cedenti sermone in primo officio sacerdotis quod est iudicare. Secūdum principale quod in themate tangitur est excellencia sui officij Circa quod sciendum ꝙ halocaustum et munus illud quod ille nouus sacerdos hodie ad altare accedens offert est ille agnus immaculatus quem Abel in figura obtulit Gen̄. iiij. et Abraham Gen̄. xxij. Vbi dicitur ꝙ ysaac liberabat̄ cuz aries ymmolabatur. Sic etiam ꝑ nobis caro cristi sacrificatur sed diuinitas manet illesa. ¶ Vbi notandum ꝙ in veteri testamento sacerdotib⁹ tria principaliter fuerunt cōmissa. Primo quia ampliori modo se pre alijs sanctificabant. Vnde Exod. xix. c. dicitur. Sacerdotes qui accedunt ad deum sanctificentur ne a deo percuciantur. Et j. Machabeoꝝ. iiij. c. dicitur ꝙ dominus elegit sacerdotes sine macula voluntatem habentes in lege dei. Quapropter precipitur sacerdotibus in noua lege vt sint mundi quia diuino officio et sacrificio debent esse intenti. Secundo sacerdotibus veteris testamenti erat cōmissuz populo predicare et legēdo cere. Ihere. iiij. Predicate ⁊ nolite cessare. ⁊ ysa. lviij. Clama ne cesses

Idem etiã precipitur sacerdotibus in noua lege Math. vlti. Euntes in mundum vniuersum predicate ꝛc. quia ego dabo vobis os ⁊ sapiẽciam cui non possunt resistere omnes aduersarij vestri. Et qui verbum dei non spargit penam eterne damnationis incurrit. Vnde subditos non corripere sed fouere est eos occidere. Ideo apostolus. j. ad Thessal. ij. dicit. Ita dei euangelium loquamur non quasi hominibus placẽtes sed deo qui probat corda nostra. Neq; enim fuimus aliquãdo in sermone adulationis sicut scitis neq; in occasiõe auaricie. deus testis est. neq; querentes ab hominibus gloriam neq; a vobis neq; ab alijs. Et ideo Jheronimꝰ super Leuit. Et habetur in. c. si q̃s xxxvj. dist. Si quis vult pontifex non tam vocabulo esse q̃ merito imitetur Moysen. imittet̃ Aaron Quid enim dicitur de eis nisi quia non discedunt de tabernaculo domini. Erat enim Moyses indesinenter in tabernaculo domini. q̃d autem opus erat ei vt aut a deo aliquid disceret aut ipse populum doceret. Hec duo sunt pontificis opera vt a deo discat legendo scripturas diuinas ⁊ sepius meditando aut populum doceat sed illa doceat que a deo ipse didicerat non ex proprio corde vel humano sensu. ꝫ que spiritussanctus docet. Quapropter beatus Augustinus dicit ad fratres suos in quodam sermone Fratres carissimi quociensc̃uq; vobis diuina predico necessitate compellor considerantes periculum meum debetis pacienter ferre. nõ em̃ est leue quod spiritussanctus per ꝓphetam suum Ezech. dicit. Speculatorem te dedi domui israhel. Ideo quociens vobis diuina predico conscienciam meam apud deuz absoluo. Timeo enim Heli sacerdotem qui vidit filios suos adulteria committere et eos non correxit vt debuit ideo vna die tanta mala facta sunt ꝙ triginta milia hominuz interfecta sunt. duo filij eiꝰ occisi sunt. Archa vero capta est. Et ipse heli vt audiuit de sella sua retrorsum cecidit ⁊ mortuus est. ⁊ quamuis fuerit sacerdos sanctus eq; bene infernum intrauit. Propterea ego me timeo et sum vobis importunus. Tercio sacerdotibus veteris testamenti erat comissum ꝙ orare deberent pro populo. j. Regum. vij. dixerunt filij israhel ad Samuelez. Ne cesses orare pro nobis ad dominum deum. Et moyses orauit ad dominum dicens. Dimitte populo huic noxam hanc. aut dele me de libro vite. Exod. xv. Sic etiam facere debet sacerdos in noua lege. Jheronimꝰ vbi supra in dicto. c. si quis. xxxvj. di. dicit. Est ne aliud opus quod facit Moyses ad bella non vadit nõ pugnat contra inimicos sed quid facit orat. et donec orat. vincit populus eius. si laxauerit et dimiserit manus populus vincitur et fugatur. Oret ergo sacerdos indesinenter vt vincat populus qui sub ipo est. Hostes qui sunt demones impugnantes eos qui volunt pie in Cristo viuere. Hec Jheronimus. Tercium principale quod in themate tangit̃ ẽ ꝯmunis vtilitas to

cius ecclesie scilicet deprecarē pro te et toto populo. ¶Circa quod notā dum q̄ oratio sacerdotis vtilis est in hoc mundo et etiam in purgatorio existentibus. In mundo existentibus dupliciter. Primo per orationem sacerdotis in missa facram diabolum vincimus. Secundo ab ira dei protegimur. Et si oratio sacerdotū non essz sepius ira dei super nos peccatores descenderet. Deus enim non merita personarum considerat sed officia sacerdotum. quia totus mundus non posset efficere quod oratio vnius iusti sacerdotis facit. Nam Helyas erat homo similis nobis ⁊ oratione impetrauit vt nō plueret super terram annos tres ⁊ menses sex. iij. Regum. xviij. Et Aaron pontifex stans inter mortuos ⁊ viuentes ⁊ deprecatus est pro populo et statim cessauit plaga. Numeri. xvi. Quapropter cum fiducia accedamus ad illum nouum sacerdotem sicut Karolus accessit ad sanctum Egidium cuius precibus veniam meruit omnium suorum peccatoꝝ Vnde Cassiodorus. Per orationez deuotam ira domini suspenditur. venia procuratur. pena relaxatur et premiorum largitas impetratur Rogemusq̄ eum vt hodie eleuando deo patri corpus ⁊ sanguinem vnigeniti filij sui orando dicat. Ex quo proprio filio tuo non pepercisti sed pro nobis omnibus illum tradidisti ideo rogo te clementissime pater p omnes penas quas filius tuus voluntarie pro nobis sustinuit in eodem corpore vt misereatis omnibus pro quibus tibi hoc sacrificium offero vni trino et vero deo in secula benedicto amē.

Ad idem in primicijs nouū sacerdotis sermo. cxiiij.

Honorifica sacerdotes ⁊ da illis partem sicut mandatum ē tibi. Ecclesiastici. vij. Videmus plerumq̄ dignius ⁊ vtilius plus honorari ⁊ appreciari. Ideo philozophus. viij. ethicorum dicit q̄ maioribus debetur honor. minoribus vero lucrum. Quia honor est premium virtutis et beneficij. lucrum autem est auxilium indigencie. et in. l. honores. ff. de decurio. dicitur q̄ honores ⁊ munera non ordinationem id est non secundum ordinem temporis sed potioribus quibuscunq̄ inuingenda sunt. Cum autem sanctum sacerdocium sit. maximum dignitate et omnia tēporalia excellat sicut sollunam. vt habetur in. c. solite. de maiorita. et obedien. relinquitur q̄ ab omnib⁹ et in omnibus honorari debeat. Et in Auten. quomodo oporteat episcopos. coll. j. in principio dicitur. Maxima in omnibus sunt dona dei sacerdocium et imperium Illud quidem diuinis ministrans hoc autem humanis presidens. ex vno eodemq̄ principio vtraq̄ precedencia humanam exornant vitam. Vnde Cristus exercuit actus proprios vtriusq̄ dignitatis. Quedam enim fecit vt imperator quā do vendentes et ementes de templo per flagellum eiecit. Quedam autem fecit vt sacerdos quando

seq obtulit hostiam discipulis dicēs hoc est corpus meum vt per hoc ostenderet q̄ vtraq; dignitas ab ipo manaret. vtin. c. quoniam. x. di. Debēt igitur sacerdotes merito honorari pro vt sapiēs in verbis thematis precepit dicens. Honorifica sacerdotes ꝛc. In quibus quidem verbis duo tanguntur que veniūt declaranda Primum dicitur honorificationis in principio thematis Honorifica sacerdotes. Secūdū retributionis. ibi. Et da illis partē ꝛc. ¶ Ad euidenciam primi nota q̄ sacerdotes sunt honorandi propter sex rationes. quas vide supra sermone. c. xij. Breuius autem hūc articulum prosequendo dico q̄ honorificare debemus sacerdotes propter tria videlicet propter dignitatem regalem. propter sanctitatem exemplarem et propter vtilitatem generalem. Primo propter dignitatem regalem. nam dignitas sacerdotalis in hoc merito honorat̄ q̄ diuina dispensatione sacerdotes reges constituuntur ad regendum se et alios. Vnde Jhero in. c. duo sunt genera. xij. q. j. loquens de sacerdotibꝰ sic ait. Hij sunt reges se et alios virtutibus regentes. Et hoc designat corona in capite quā habent in signum regis ꝛregni qd̄ expectant a xpō. Et habēt sceptrū videlicet sapiencie qua fulgere debēt. propter quod ꝛ tanq̄ ad reges loquitur ipsa sapiencia increata. Sapīe. vj. Ad vos igitur reges sēt hij sermones mei vt discatis sapiēciam. quia scōm beatum Jhero. officium sacerdotis est interrogātibus respondere de lege. Malach. ij. Labia sacerdotis custodiant sciencia ꝛ legem requirent de ore eius. Tenentur igitur legem scire. non tantum implicue sed etiam explicite. nec eos excusat ignorancia Quia secundum Crisostō. non potest esse excusacio dampnationis ignorancia veritatis. Propter qd̄ precipitur personis ecclesiasticis īc. q̄ ecclesiasticis in. § . ecce. xxxvj dist. Predicatores per quos ecclesia circumfertur sacris litteris semper debent insistere. nec tunc queratt addiscere cum alios ex officio debeant docere. Nam Gregorius papa ait. Nullus est quem oporteat vel plura vel meliora scire q̄ principem ꝛ rectorem. Jdeo Seneca ait. Si alterum pedem in sepulchro. alterum extra haberez adhuc addiscere vellem. Sed heu carissimi quales sunt hodie multi rectores ꝛ prelati qui seipsos non valēt regere alijs ergo quomodo poterit preesse. Vnde apostolus. j. ad Thimo. iij. Si quis inquit domui sue preesse nescit ecclesie dei quomodo diligenciam habebit. quasi dicerz nullomodo. Tales rectores cecos et insipientes comparat Bernhardus in libro de consideratione symee currenti in tecto dicens. Rex fatuus in solio est simea in tecto. que nihil componit ꝛ vnit. sed qd̄ compositum est dissolut ꝛ diuidit Vnde reuera non est hodie necessarium mittere in tharsis ad portā dū simeas et pauones. Sicut legitur de Salomone. ij. Paral. ix. q̄ misit naues in Tharsis ad portandum simeas et pauones. quia inter ipsos clericos iam multos

A

ad modū symearū inuenim⁹ fatuos pēnis pauonis amictos. Scdo honorificare debem⁹ sacerdotes ꝓpter exemplarē sanctitatē ad quaz specialiter sunt electi. Vñ b. Petr⁹ j. petri. ij. dicit de sacerdotib⁹. vos estis genus electū. regale sacerdocium gens sctā. ppl's acquisitionis. In quib⁹ v̄bis notat̄ primo ꝙ sacerdotal' ordo ē eternaliter p̄destinatus ad hoc vt sit sctūs. Ad ephe. j. Elegit vos in ip̄o añ ꝯstitutionē mdi vt essetis sctī ⁊ immaculati ī ꝯspectu eius. Elegit ergo dñs sacerdotes vt ministros salutares. seruos peculiares ad sacr̄oꝝ suoꝝ dispensationē vt habet̄ in. c. peruenit de ꝯse. di. ij. vt sctā ꝯtrectēt ⁊ ꝯficiant di. xxvj. perlectis. ß q̄ sctā habent tractare decens ē vt etiā sint sancti. vt patz de ꝯse. dist. iij. trib⁹ Propt̄ qd̄ dñs p̄cepit oīb⁹ sacerdotibus Leuiti. xxviij. Sacrificate ⁊ sctī estote qm̄ ego sctūs suz dñs de⁹ vr̄. Et Jhero. in epl'a ad pamachium ⁊ marcellū inquit. Oportz nos clericatus honore nō abuti ß diligēti custodia mandatoꝝ hoc esse qd̄ videmur. Oīa em̄ insignia clericorū virtutes in nobis rep̄sentant. v̄tutes clamāt. Clamat corona paupertatē. vestis honestatē. stat⁹ puritatē. cultus castitatē. ꝓfessio hūilitatē. exemptio religionē. officiuz deuotionē. studiū ꝯtemplationez Et ideo nisi virtutib⁹ polleamus tota vita nr̄a mēdaciū est ⁊ ymago deformis q: mentit̄ caput. mentit̄ habit⁹. mentit̄ stat⁹. mentitur cultus. mentit̄ ꝓfessio. mentit̄ exēptio. mentit̄ officiū. mentit̄ ⁊ studiū. Et propter hoc nos sumus clericus pictus. clericus mentitus. hec ille. Tercio sacerdotes debēt honorari ꝓpter nostrā vtilitatē. vide supra in sermone. cxij. sex vtilitates ꝓpter quas merito sunt honorandi. Ibi quarto sunt honorandi. Ad ꝓpositū tñ adducā tres. Prima vtilitas ꝓpter quā sunt honorandi dr̄ potestatis. nā in curijs dñoꝝ potēcior et vtilior solet pre alijs honorari. Sicut habet̄ Gen̄. xlj. de Joseph qui secundus post regē ⁊ vicarius pharaonis in tota terra egipti ab oībus honorabat̄. ymmo etiaz a fratribus honorat⁹ ⁊ adoratus ē Sic etiā sacerdotes vicarij summi regis quibus dñs nr̄ tribuit ptātez ligandi ⁊ soluendi ⁊ clauē regni celoꝝ vt aperiāt ⁊ claudāt. Mathei xviij. Quecunqꝫ ligaueritis super terrā ⁊c. honorari debēt ab oībus. Magna igit̄ hec vtilitas est ppl'o xp̄iano habere tales secū ī terra habentes ptātē ligandi ⁊ soluendi potentes aperire ⁊ claudere celum.

¶ Sed querit̄ an illa ptās sit equalis in oībus sacerdotib⁹. Ad hoc dico scd̄m Bonouenturā ⁊ alios doctores in. iiij. dist. xix. ꝙ potestas illa potest dupliciter considerari. vel quantum ad essenciā. vel quātum ad vsum. Si primum radicaliter est in anima sicut ⁊ caracter ī pressus in ordinatione ⁊ equalis ē in omnibus sacerdotibus. ⁊ quilibet scd̄z hāc ē alteri eq̄lis papa. ep̄s siue simplex sacerdos. vt habet̄ in c. legim⁹. xciij. dist. Vbi dr̄. Vbicunqꝫ fuerit ep̄us siue Rome. siue Erugubio siue Cōstātinopoli siue Regio siue Alexandrie ⁊c. eiusdez meriti est ⁊ sacerdocij. Aliomodo

B

possumus loqui quantū ad vsuz. ⁊ hoc mō requiritur auctoritas iurisdi tiōis. nemo em̄ p̄t aliū ligare aut iudicare nisi qui iudex eius consti tuitur ab eo qui p̄t. Cū em̄ sacerdos fuerit p̄sentatus et ab ep̄o ꝯfirma tus tūc acq̄rit iurisditionē. et iuris dicio est tanq̄ vis motiua ip̄i⁹ cla uis potestatis. hac aūt deficiente q̄ clauē moueat et si assit clauis nun q̄ apit. et si amittit hec iurisdicio cessat etiā clauis execucio. et scd̄m hoc quantū ad iurisditionis admi nistrationē differencia est q: papa ordinatione diuina p̄latus ē oībus ep̄is. postea ep̄s alijs sacerdotibus Scd̄a vtilitas ꝓpter quā sacerdo tes sunt honorificandi dr̄ familia ritatis. Magnū ē et honore dignū aliquē familiarē eē īperatoris potē tem intrate et loqui cū eo et irā ei⁹ placare. Sic sacerdos ī curia dei ē familiaris potēs deo loq̄ ꝑ suā orō nē ⁊ ei⁹ irā placare ⁊ ppl'o pacē īpe trare. sicut figurat̄ Exod. xxxij. ī moyse. q̄ dū filij israhel peccassent adorādo vitulū ꝯflatilē ymolātes hostias loquēte dn̄o ad moysen di cens. Vade descēde peccauit ppl's tuus dimitte me vt irascat̄ furor meus ꝯtra eos vt deleā eos. Roga bat ip̄e ꝑ ppl'o et placat⁹ est dn̄s ne faceret malū qd̄ locut⁹ fuerat aduer sus ppl'm. Quare dr̄ in. c. ip̄i sacer dotes. j. q. j. ꝙ sacerdotes q̄ ꝑ ppl'o interpellant pctā ppl'i ꝯmedūt q̄a suis p̄cibus ea delēt atq̄ ꝯsummūt Tercia vtilitas dr̄ ꝯsecrationis. Maximū nanq̄ ē et dignissimum sacerdotē posse creatorē suū creare. et ꝑ hūana salute deo p̄ri in missa offerre. quare oī honore digni sūt nec detrahendi sicut docet theleffo rus papa in. c. sacerdotes. vj. q. j. dicens. Sacerdotes qui ore ꝓprio corpus dn̄i ꝯficiūt ab oīb⁹ sūt obe diendi et timendi non dilacerandi aut detrahendi q: a quibus se ppl's dn̄i benedici et saluari aut instrui cupit nullatenus eos arguere debz Ad hoc em̄ btūs Grego. hortabat̄ Mauriciū imperatorē vt sacerdo tibus debitū honorē exhiberz. lj. v. in registro et habet̄ in. c. sacerdoti bus. xj. q. j. sic dicens. Nō indigne tur sacerdotibus dn̄s meus ꝫ excel lenti ꝯsideratione ꝓpter eū cui⁹ ser ui sunt ita eis dn̄et̄ vt debitā reuerē ciam impendat q: illi aliq̄n in diui nis eloquijs dij et bn̄ angeli nomi nant̄. Contra hoc faciūt denigrā tes eoꝝ famā suis detractionibus quod nunc valde cōe est licet gra uissimū peccatū sit. Vn̄ Constan tinus impator dicit. ⁊ habet̄ ī. c. in scripturis. xcvj. dist. Si de dn̄i sa cerdotib⁹ q̄ iure patres dicūt̄ aliq̄d ꝯtīgit vos audire qd̄ ꝯfusionē pijs mētib⁹ īgerat nō infruitū id ē īne recūdū ꝫ puderatos filios noe imi tātes patriā de reliquo verecundiā ꝯtegatis vt affluēti quēadmoduz et illi benedictione repleri moderā te dn̄o mereamini. Scd̄z qd̄ ex ihe mate venit declarandū dr̄ retribu tionis qd̄ tangit̄ ibi. Et da ill' par tem ⁊c. Ad cuius euidenciaz nota ꝙ illa retributio ⁊ dacio ꝯsistit in fideli solutione iuriū ꝑrochialium et maxime decimarū ⁊c. Prosequere vt habes supra in sermone sepe dicto circa finez ibi. Tercio fideles ⁊c. vsq̄ in finem.

Finis Sit laus deo.

